R. P. FERDINANDI
DE
CASTRO-PALAO,
LEGIONENSIS SOC. JESU,
SACRÆ THEOLOGIÆ PROFESSORIS,
Et sanctæ Inquisitionis Qualificatoris & Consultoris;

OPERIS MORALIS,
DE VIRTUTIBUS, ET VITIIS CONTRARIIS,
In Varios Tractatus, & Disputationes Theologicas distributi,

Ex. del Collegio de la Compañía de Jhs de Soria, y de su Librería.

PARS SEXTA.
DE CENSURIS,
IN QUA SEX DISPUTATIONIBUS DE POENIS ECCLESIASTICIS déque Irregularitate fusè tractatur.

RECENTIOR ET ACCURATIOR EDITIO,

CUI ACCESSIT INDEX LOCUPLETISSIMUS RERUM OMNIUM quæ in toto opere continentur, collocatus in fine TOMI QUARTI.

Operâ & studio N. J. B. DANTOINE Lugdunensis, J. V. Doctoris & in Parlamentâ Curiâ Advocati.

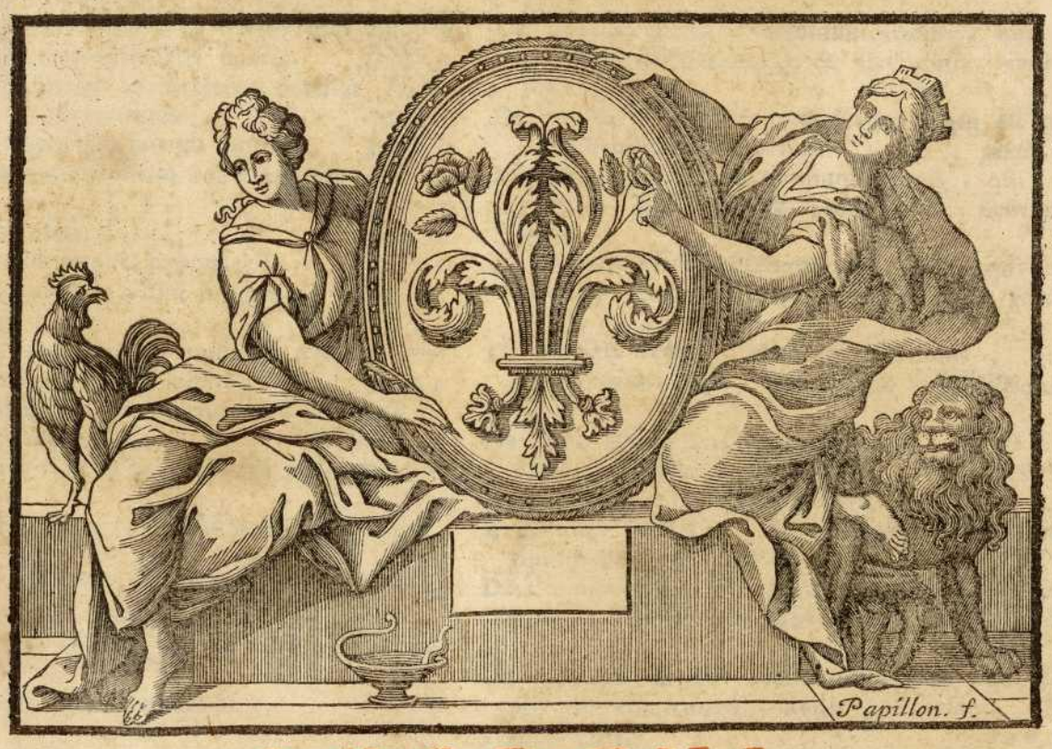

Est. 32
And.a 7
Vol. 11

LUGDUNI,
Sumptibus ANISSON, & JOANNIS POSUEL.
M. DCC.

BIBLIOTECA PROVINCIAL SORIA

CUM PERMISSU SUPERIORUM.

R. P. FERDINANDI

DE

CASTROPALAO,

LEGIONENSIS SOC. IESU,

SACRÆ THEOLOGIÆ PROFESSORIS;

De variis Impugnationibus Quibuscunque Ac Contingentibus,

OPERIS MORALIS,

DE VIRTUTIBUS, ET VITIIS CONTRARIIS,

In Partes Tractatus Distributum,

PARS SEXTA,

DE CENSURIS.

IN QUA PRÆMISSA DISPUTATIONE DE PRINCIPIIS MORALIBUS ET THEOLOGICIS

Quæ Integrum hoc Opus Claudit,

CUM ACCURATO INDICE TOTIUS OPERIS RERUMQUE OMNIUM

Quæ in hoc Opere continentur, vollocupletissimo.

LUGDUNI,

Sumptibus Amissoni, & Joannis Posuel.

INDEX

Tractatuum, Diſputationum, Punctorum, & Paragraphorum

HUJUS SEXTÆ PARTIS OPERIS MORALIS, de Virtutibus, & vitiis contrariis.

TRACTATUS XXIX.

De Cenſuris aliiſque pœnis Eccleſiaſticis: deque irregularitate.

DISPUTATIO I.

De Cenſuris in genere.

QUid ſit cenſura, & quotuplex. *punct.* 1
De forma, & modo quo ſingulæ cenſuræ ferri poſſint. *punct.* 2
An ſit in Eccleſia poteſtas ferendi cenſuras. *punct.* 3
Penés quem ſit poteſtas ferendi cenſuras. *punct.* 4
De conditionibus neceſſariò requiſitis pro cenſura ferenda. *punct.* 5
In quos cenſura ferenda eſt. *punct.* 6
Quam ob cauſam cenſura ferenda eſt. *punct.* 7
Quibus ex cauſis à cenſura incurrenda excuſeris. *punct.* 8
Quando judex aut executor poſſit vel teneatur cenſura ligatum denunciare publicè. *punct.* 9
Qualiter effectus cenſuræ ſuſpendi poſſit. *punct.* 10
De abſolutione à cenſura. *punct.* 11
Cenſura ſemel incurſa non aliâ viâ tollitur quàm abſolutione. §. 1
Quibus modis contingat abſolutionem fieri à cenſura. §. 2
Qua forma, quo ritu, quibuſque conditionibus cenſuræ abſolutio concedenda eſt. §. 3
Quibus competat poteſtas abſolvendi à cenſuris ab homine latis. §. 4
Qui poſſint abſolvere à cenſura juris. §. 5

DISPUTATIO II.

De Excommunicationis cenſura.

DE nomine & natura excommunicationis. *punct.* 1
Quotuplex ſit excommunicatio. *punct.* 2
De cauſa efficiente, materiali & formali excommunicationis. *punct.* 3
Qui ſint excommunicati vitandi, qui non, & quo jure. *punct.* 4
Quibus in rebus cum excommunicatis vitandis vel non vitandis communicare poſſis. *punct.* 5
De primo effectu excommunicationis majoris, qui eſt privare excommunicatum communibus Eccleſiæ ſuffragiis. *punct.* 6
De ſecundo effectu excommunicationis qui eſt privatio paſſiva Sacramentorum. *punct.* 7
De tertio effectu excommunicationis qui eſt privatio activa Sacramentorum, & Miſſæ ſacrificii. *punct.* 8.
De quarto effectu excommunicationis, qui eſt privatio divinarum, & ſacrarum rerum. *punct.* 9
De quinto effectu excommunicationis qui eſt privatio beneficii Eccleſiaſtici. *punct.* 10
De ſexto effectu excommunicationis, qui eſt privatio fructuum & proventuum beneficii. *punct.* 11
De ſeptimo effectu excommunicationis, qui eſt privatio & annullatio cujuſvis reſcripti. *punct.* 12
De octavo effectu excommunicationis, qui eſt privatio uſus Eccleſiaſticæ juriſdictionis. *punct.* 13
De nono effectu excommunicationis, qui eſt privatio communicationis forenſis. *punct.* 14
Expenditur hæc privatio in genere. §. 1
Expenditur ſigillatim, & in particulari privatio communicationis forenſis. §. 2
De decimo effectu excommunicationis, qui eſt privatio cujuſcunque ûſus officii publici. *punct.* 15
De undecimo effectu excommunicationis, qui eſt privatio cujuſcunque civilis obligationis, & contractus. *punct.* 16
De duodecimo effectu excommunicationis, qui eſt privatio politicæ communicationis. *punct.* 17
Sub qua culpa prohibita ſit fidelibus communicatio cum excommunicato, & ipſi excommunicato cum fidelibus. *punct.* 18
Quibus in caſibus licita ſit communicatio cum excommunicato denunciato. *punct.* 19

De aliis effectibus remotis excommunicationis. *punct.* 20
De excommunicatione minore ejusque effectibus, deque illius absolutione. *punct.* 21

DISPUTATIO III.

De Excommunicationibus tàm in corpore juris quàm extra contentis.

Præmittuntur aliqua notabilia pro clariori Bullæ Cœnæ Domini intelligentia. *punct.* 1
Expenditur excommunicatio in priori Bullæ cœnæ clausula contenta adversus hæreticos. *punct.* 2
Explicatur secunda excommunicatio Bullæ de appellantibus ad futurum Concilium. *punct.* 3
Expenditur excommunicatio 3. Bullæ contra Piratas aut eorum receptores aut fautores. *punct.* 4
Expenditur excommunicatio 4. adversus surripientes naufragantium bona. *punct.* 5
Declaratur excommunicatio 5. adversus imponentes, augentes & exigentes nova pedagia & gabellas. *punct.* 6
Expenditur excommunicatio 6. adversus falsificantes litteras Apostolicas. *punct.* 7
Declaratur 7. excommunicatio adversus deferentes arma, & alia instrumenta usui bellico idonea ad infideles. *punct.* 8
Expenditur 8. excommunicatio adversus impedientes ne Romanæ curiæ victualia, aliaque, necessaria deferantur. *punct.* 9
Explicatur excommunicatio 9. lata adversus eos, qui offendunt accedentes vel recedentes à Romana Sede, vel in curia commorantes. *punct.* 10
Expenditur excommunicatio 10. adversus offendentes Romipetas & peregrinos accedentes ad Urbem, vel in ea morantes. *punct.* 11
Undecima excommunicatio lata adversus offendentes Cardinales, & alios Prælatos declaratur. *punct.* 12
Duodecima excommunicatio adversus offendentem recurrentes ad curiam Romanam pro suis negotiis exponitur. *punct.* 13
Declaratur 13. excommunicatio adversus appellantes à gravamine, & executione litterarum Apostolicarum ad potestatem laicam, & adversus impedientes accedentem ad curiam Romanam pro negotiorum & gratiarum expeditione. *punct.* 14
Explicatur excommunicatio 14. adversus eos, qui causas à judicibus Ecclesiasticis avocant, vel earum cursum executionemque litterarum Apostolicarum impediunt. *punct.* 15
Expenditur 15. excommunicatio contra trahentes vel procurantes trahi personas Ecclesiasticas ad sæculare tribunal, & contra condentes statuta libertati Ecclesiasticæ præjudicantia, eisque utentes. *punct.* 16
Decimasexta excommunicatio adversus impedientes, ne Prælati Ecclesiastici sua jurisdictione utantur, declaratur. *punct.* 17
Expenditur 17. excommunicatio adversus usurpatores & sequestratores sine legitima superiorum licentia redituum, fructuum, & proventuum ad Pontificem, sedemque Apostolicam, vel alias personas Ecclesiasticas pertinentium. *punct.* 18
Expenditur 18. excommunicatio adversus imponentes decimas, collectas, & alia onera Ecclesiasticis personis. *punct.* 19
Explicatur 19. excommunicatio adversus judices sæculares, qui in causis capitalibus, seu criminalibus clericorum se interponunt. *punct.* 20
Expenditur 20. & ultima excommunicatio Bullæ adversus occupantes bona aut terras Ecclesiæ Romanæ, ejusque supremam jurisdictionem usurpantes. *punct.* 21
Expenduntur reliqua, quæ in Bulla continentur. *punct.* 22
De excommunicationibus summo Pontifici in Decreto juris reservatis. *punct.* 23
Qui veniant nomine clerici vel monachi, in *cap. si quis suadente diabolo.* §. 1
Quæ personnæ & ob quas actiones hac excommunicatione afficiantur. §. 2
De causis excusantibus ab hac excommunicatione. §. 3
De potestate absolvendi ab hac censura. §. 4
De excommunicationibus contentis in quinque libris Decretalium summo Pontifici reservatis. *punct.* 24
Expenduntur excommunicationes reservatæ in 6. libro Decretalium. *punct.* 25
Expenduntur excommunicationes contentæ in libris Clementinarum reservatæ Pontifici. *punct.* 26
Explicantur excommunicationes reservatæ, contentæ in libris Extravagantium. *punct.* 27
Expenduntur excommunicationes extra corpus juris Pontifici reservatæ adversus Cardinales, Episcopos, Prælatos & officiales Ecclesiasticos. *punct.* 28
Expenduntur excommunicationes reservatæ extrà corpus juris adversus clericos & religiosos. *punct.* 29
Expenduntur excommunicationes extra corpus juris Pontifici reservatæ, communes omnibus personis. *punct.* 30
Expenduntur excommunicationes, si quæ sunt non reservatæ, contentæ in Decretis à Gratiano collectis. *punct.* 31
Expenduntur excommunicationes non reservatæ contentæ in quinque libris Decretalium. *punct.* 32
Expenduntur excommunicationes contentæ in 6. libro Decretalium nemini reservatæ. *punct.* 33
Expenduntur excommunicationes latæ ipso jure & non reservatæ, contentæ in libris Clementinarum. *punct.* 34
Expenduntur excommunicationes non reservatæ in libro Extravagantium contentæ. *punct.* 35
Expenduntur excommunicationes nemini reservatæ in Concilio Tridentino contentæ. *punct.* 36
Expenduntur excommunicationes ipso jure non reservatæ extra corpus juris & Tridentinum contentæ. *punct.* 37

DISPUTATIO IV.

De Suspensione.

Quid sit suspensio & quotuplex. *punct.* 1
Qui suspendere, quive suspendi possint. *punct.* 2
Ob quam causam suspensio ferenda sit. *punct.* 3
Quæ forma servanda sit in suspensione ferenda. *punct.* 4
De effectibus suspensionis. *punct.* 5

Quos

Quos effectus habeat ſuſpenſio ab officio. §. 1
Quos effectus habeat ſuſpenſio à beneficio. §. 2
Quem effectum habeat ſuſpenſio alternativa ab officio vel beneficio, conditionalis, & determinata. §. 3
Quod peccatum ſit violare ſuſpenſionem, & quæ pœna ſit violantibus appoſita. *punct.* 6
Qualiter ſententia ſuſpenſionis per appellationem ſuſpendi poſſit. *punct.* 7
Qualiter ſuſpenſio ſemel incurſa ſuſpendi poſſit. *punct.* 8
De abſolutione vel diſpenſatione ſuſpenſionis. *punct.* 9
De ſuſpenſionibus tam in corpore juris quàm extra contentis. *punct.* 10
Expenduntur ſuſpenſiones ipſo jure latæ ob iniquam ordinum ſuſceptionem. §. 1
De ſuſpenſionibus latis contra clericos ob pravum uſum ordinis ſuſcepti. §. 2
Expenduntur ſuſpenſiones ipſo jure latæ adverſus clericos ob violationem obligationum quæ ipſorum ſunt propriæ. §. 3
De ſuſpenſionibus ipſo jure latis adverſus clericos ob peccata communia laicis. §. 4
De ſuſpenſionibus ſpecialiter impoſitis Epiſcopis & capitulis Eccleſiarum. §. 5
De ſuſpenſionibus ſpecialiter contra religioſos latis. §. 6
De depoſitione & degradatione. *punct. ult.*

DISPUTATIO V.

De Cenſura Interdicti.

QUid & quotuplex ſit interdictum. *punct.* 1
Quæ loca & quæ perſonæ ſub interdicto locali & perſonali comprehendantur. *punct.* 2
De interdicto locali. §. 1
De interdicto perſonali. §. 2
De cauſis interdicti. *punct.* 3
Explicatur interdicti miniſter, illiuſque ſubjectum. §. 1
De cauſa formali & finali interdicti, ſeu de forma ferendi interdictum, & finem, ob quem ferri poteſt. §. 2
De effectibus interdicti. *punct.* 4
De primo effectu interdicti, qui eſt privatio activa & paſſiva Sacramentorum. §. 1
De ſecundo effectu interdicti, qui eſt privatio divinorum officiorum. §. 2
De tertio effectu interdicti qui eſt privatio Eccleſiaſticæ ſepulturæ. §. 3
De quarto effectu interdicti, qui eſt ab ingreſſu Eccleſiæ excluſio. §. 4
De aliis effectibus, qui ſolent interdicto attribui. §. 5
Quod peccatum ſit violatio interdicti. *punct.* 5
De pœnis violantium interdictum. *punct.* 6
De relaxatione interdicti. *punct.* 7
Qualiter interdictum ſuſpendi ad tempus, vel quoad aliquem effectum poſſit. §. 1
Qualiter interdictum ceſſet, abſolutioneve indigeat. §. 2
De caſibus, in quibus ipſo jure latum eſt interdictum. *punct.* 8
Expenduntur caſus in quibus interdictum locale latum eſt. §. 1
Expenduntur interdicta perſonalia generalia ipſo jure lata. §. 2
Referuntur interdicta perſonalia ſpecialia. §. 3
De ceſſatione à divinis. *punct.* 9
Quid ſit & quotuplex ceſſatio. §. 1
Quos effectus habeat ceſſatio à divinis. §. 2
De cauſis ceſſationis. §. 3
De obligatione ſervandi ceſſationem & pœna tranſgreſſoribus impoſita. §. 4
De relaxatione ceſſationis. §. 5

DISPUTATIO VI.

De Irregularitate.

DE nomine & natura irregularitatis, ejuſque diviſione. *punct.* 1
De cauſa efficiente & materiali irregularitatis. *punct.* 2
De cauſa ſeu occaſione propter quam contrahitur irregularitas. *punct.* 3
De cauſa formali irregularitatis. *punct.* 4
De effectibus irregularitatis. *punct.* 5
De cauſis excuſantibus ab irregularitate. *punct.* 6
De relaxatione irregularitatis. *punct* 7
De irregularitate orta ex Bigamia. *punct.* 8
De ſecunda irregularitate proveniente ex defectu natalium. *punct.* 9
De tertia irregularitate proveniente ex defectu animæ. *punct.* 10
De irregularitate ex defectu corporis. *punct.* 11
De irregularitate proveniente ex mutilatione proprii corporis. *punct.* 12
De irregularitate proveniente ex defectu libertatis. *punct.* 13
De irregularitate orta ex homicidio vel mutilatione autoritate publica facto. *punct.* 14.
De judice & aſſeſſore. §. 1
De accuſatore, & denunciatore qualiter irregularitatem contrahant, ſeu ab illa excuſentur. §. 2
De teſte, advocato, conſultore, & confeſſore tàm judicis quam Rei, qualiter irregulares ſint, vel ab irregularitate liber ntur §. 3
De aliis miniſtris qui ad prolationem ſententiæ ſanguinis, ejuſve executionem concurrunt. §. 4
De irregularitate contingente in bello juſto- §. 5
De irregularitate orta ex homicidio vel mutilatione injuſta. *punct.* 15
Quæ requirantur ad irregularitatem incurrendam ex homicidio vel mutilatione voluntaria. §. 1
Quæ perſonæ incurrant irregularitatem homicidii vel mutilationis voluntariæ. §. 2
De diſpenſatione hujus irregularitatis. §. 3
Quæ requirantur in genere ad irregularitatem ex homicidio vel mutilatione caſuali. §. 4
Expenduntur aliquot caſus ſpeciales pro ſuperioris doctrinæ clariori intelligentia. §. 5
De cooperantibus ad homicidium vel mutilationem, qualiter contrahant hanc irregularitatem. §. 6
Qua ratione non impedientes homicidium incurrunt irregularitatem. §. 7
Qua ratione tui & tuorum bonorum defenſio te ab irregularitate homicidii excuſet. §. 8
De irregularitate contracta ob iterationem Baptiſmi. *punct.* 16
De irregularitate contracta ob illicitam Ordinum ſuſceptionem. *punct.* 17

De irregularitate contracta ob iniquam ordinis administrationem. *punct.* 18
De irregularitate proveniente ex crimine hæresis. *punct.* 19
De hæreticis & fictè apostatantibus & hæreticorum fautoribus hæresisque suspectis. §. 1
De filiis & nepotibus hæreticorum. §. 2
De neophytis qualiter irregulares sint. §. 3
De dispensatione irregularitatis ex hæresi provenientis. §. 4
De irregularitate proveniente ex infamia. *punct.* 20

APPROBATIO M. FR. DOMINICI VELEZ, ex Auguſtiniana familia.

A Curatè vidi hoc Opus Sapientiſſimi Patris Ferdinandi de Caſtro-Palao Legionenſis, decreto Domini, Domini Ildefonſi Flores de Valdez, apud Salmanticenſes collegas Sancti Pelazii Rectoris, & in hac Metimnenſi Abbatia pro Domino Epiſcopo Valliſoletano Generalis Vicarii, mihi commiſſum. In eo Author, obvia pertranſiens, difficiliora & minùs trita diligenter congeſſit, digeſſit utiliter. De aliorum placitis grave judicium, quod fert proprium, forti ratione tuetur : Utrique foro neceſſarius liber eſt : & qui improbo non pepercit labori. Et ita pollet acumine, ut cuilibet, qui poſſit occurrere, caſui præſtius occurrat. Quapropter opus ſuo Authore dignum, & quod in tot, necnon tantorum librorum multitudine, qui de hiſce materiis agunt, ſanè deerat. Metimnæ del Campo, in conventu S. Patris N. Auguſtini, die 28. menſis Julii, Anni 1630.

Fr. DOMINICUS VELEZ.

Facultas Domini Vicarii Metimnenſis.

VIſa hac cenſura P. M. Fr. Dominici Velez Ordinis S. Auguſtini, cui examinandum commiſimus librum dictum : *Operis moralis, Pars Sexta de Cenſuris* ; à P. Ferdinando de Caſtro Societatis JESU in Collegio Metimnenſi Rectore, elaborati : Facultatem concedimus, ut in communem utilitatem typis mandetur præmiſſis iis quæ Hiſpaniæ jura præſcribunt. In quorum fidem, hoc noſtra, & infrà ſcripti Notarii manu ſignatum, inſtrumentum dedimus. Metimnæ del Campo, die 29. menſis Julii, Anni 1630.

Licenciatus ILDEFONSUS FLORES DE VALDEZ.
De mandato Vicarii Metimnenſis,
PETRUS DE AVENDANO.

FACULTAS R. P. PROVINCIALIS Societatis JESU *in Provincia Caſtellana.*

EGo Gaſpar de Vegas Præpoſitus Provincialis Societatis JESU in Caſtellana Provincia, poteſtate ad id mihi facta à Reverendo admodum Patre Mutio Vitelleſchi Præpoſito noſtro Generali facultatem facio, ut Tomus Sextus de Cenſuris, à Patre Ferdinando de Caſtro-Palao noſtræ Societatis Sacræ Theologiæ Profeſſore compoſitus, & ejuſdem Societatis gravium, doctorúmque hominum judicio approbatus, typis mandetur. In quorum fidem has literas manu noſtra ſubſcriptas, & ſigillo noſtro munitas dedimus Metimnæ 8. Julii, Anni 1630.

GASPAR DE VEGAS Provincialis.
JOANNES DE LIGANA Sec.

APPROBATIO.

JOANNES CLAUDIUS DEVILLE, in ſacra Theologia Doctor, Cuſtos ſanctæ Crucis, in Eccleſia Lugdunenſi, & in hac Diœceſi Vicarius Generalis ſubſtitutus Domini, D. Alphonſi Ludovici du Pleſſis de Richelieu, Eminentiſſimi Cardinalis, Archiepiſcopi & Comitis, Lugdunenſis : fidem facimus nos hanc Sextam Partem Operis Moralis de Virtutibus & Vitiis contrariis, in varios Tractatus & Diſputationes Theologicas diſtributam, à R. P. Ferdinando de Caſtro Societatis JESU compoſitam, evolviſſe, omniáque in ea juxta Catholicæ, Apoſtolicæ, & Romanæ Eccleſiæ, Sanctorumque Patrum ſanam doctrinam, ſumma cum eruditione, ſingularis ingenii acumine, & eximia mentis perſpicuitate expoſita, comprobata eſſe. Lugduni, Non. Januarii 1635.

DEVILLE.

NOs quoque ſubſignati Doctores Pariſienſes fidem eandem facimus, & atteſtamur omnibus ad quos quomodocunque ſpectabit, præfatam Sextam Partem Operis Moralis de Virtutibus & Vitiis contrariis, in varios Tractatus & Diſputationes Theologicas diſtributam, à R. P. Ferdinando de Caſtro Societatis JESU compoſitam, vidiſſe, & nihil in ea reperientes fide indignum Catholica, ut in lucem ederetur dignam judicaſſe. Lugduni, in Conventu S. Bonaventuræ, die 4. menſis Februarii, Anni Domini. 1635.

Fr. DESIDERIUS RICHARD,
Guardianus præfati Conventus.
Fr. BERNARDINUS MOLLIASSON,

APPRO

APPROBATIO.

NOs infra ſcripti Societatis JESU Theologi fidem facimus legiſſe hanc Sextam *Operis Moralis partem à R. P. Ferdinando de Caſtro-Palao, de eadem Societate noſtra Theologo elaboratam*; atque nihil in eâ comperiſſe, quod à Catholicæ, Apoſtolicæ, & Romanæ Eccleſiæ ſenſis, & à ſanâ ſanctorum Patrum doctrinâ foret alienum. Proinde dignam teſtamur, quæ in communem utilitatem typis mandetur. Lugduni, 27. Octobris, 1646.

CAROLUS DU-LIEU.

JOANNES FERRAND.

Facultas R. P. Provincialis Societatis JESU, *in Provincia Lugdunenſi.*

CLAUDIUS MAUCLER, Provincialis Societatis JESU, in Provincia Lugdunenſi, juxta Privilegium eidem Societati à Regibus Chriſtianiſſimis Henrico III. 10. Maii 1583. Henrico IV. 20. Decemb. 1606. & Ludovico XIII. 14. Febr. 1611. conceſſum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur ne libros ab ejuſdem Societatis hominibus compoſitos abſque Superiorum permiſſione imprimant: permittit Claudio Proſt, & Joanni Baptiſtæ Devenet, ut Librum cui inſcriptio eſt *Operis Moralis de Virtutibus & Vitiis contrariis in varios Tractatus & Diſputationes Theologicas diſtributi, Pars Sexta de Cenſuris, authore P. Ferdinando de Caſtro-Palao, Legionenſi Societatis* JESU, Sacræ Theologiæ Profeſſore & ſanctæ Inquiſit. Qualificatore, & Conſultore, ad ſex proximos annos imprimere, ac liberè divendere poſſint. Datum Lugduni 5. Novemb. 1646.

CLAUDIUS MAUCLER.

SUMMA PRIVILEGII REGIS.

CAutum eſt auctoritate Regis, ne quis in Regno ſuo aliiſve locis ſuæ ditioni ſubjectis intra decem proximos annos imprimat aut divendat Librum cui titulus eſt, R. P. FERDINANDI DE CASTRO-PALAO OPUS MORALE, ſeptem Tomis comprehenſum abſque GULIELMI BARBIER conſenſu mulctâ indictâ qui ſecus fecerit; prout fuſius in diplomate Regio continetur. Datum Pariſiis, die 18. Junii 1682.

De mandato Regis.

LE PETIT.

OPUS

OPUS MORALE
DE VIRTUTIBUS,
ET VITIIS CONTRARIIS.
SEXTA PARS.
De virtute Religionis, éique annexis.

TRACTATUS XXIX.
DE CENSURIS,
ALIISQUE POENIS
Ecclesiasticis, déque Irregularitate.

PROOEMIUM.

CUM Censura Sacramentorum usu, bonorúmque spiritualium communicatione privet, ut constabit ex dicendis; ideò explicatis Sacramentis, & Indulgentiis, aliísque bonis, quæ ex thesauro Ecclesiæ proveniunt, ejus naturam explicare aggredimur. Sex Disputationes hic Tractatus continebit. Prima explicabit quæ communia sunt omnibus Censuris. Secunda Censuram Excommunicationis enodabit. Tertia excommunicationes à jure latas recensebit. Quarta Censuram Suspensionis. Quinta interdicti. Sexta Irregularitatis pœnam.

DISPUTATIO I.

De Censuris in genere.

PUNCTUM I.

Quid sit censura, & quotuplex.

1 *Explicatur Censuræ nomen.*
2 *Explicatur qualiter sit pœna, ejúsque definitio.*
3 *Triplex est censura.*
4 *Nulla alia est species censuræ præter supradictas.*

1 AT à nomine sumamus exordium, Censura in primæva sua significatione dignitatem Censoris significat. Etenim in Romana Republica judices erant constituti, qui mores corrigerent, suáque punitione homines à delictis committendis arcerent, quique Censores appellabantur, quorum officium, & dignitas censura dicebatur, juxta illud Plinij *lib.* 14. *cap.* 4. Catonum ille primus triumpho, & censura super cætera insignis. Hinc horum correctio, & punitio nomine censuræ significata est teste Plinio *in Panegyr.* Vita Principis censura est, eáque perpetua. Hac significatione utens Ecclesia censuram appellat eam pœnam, quam suis fidelibus injungit ad eorum mores corrigendos, ideóque communiter Doctores censuram definiunt, ut sit pœna Ecclesiastica, qua Ecclesia fideles suos punit in bonis spiritualibus ad eorum correctionem.

2. Est pœna, quia est privatio pœnalis bonorum spiritualium, quorum, secluſa censura, fidelis particeps erat. Item est pœna Ecclesiastica, quia solùm à potestate Ecclesiastica provenire potest; etenim sæcu-

laris poteſtas, nec jus, nec juriſdictionem habet in bona ſpiritualia, quo cenſura eſt privatio. Neque refert quòd cenſura bonis etiam temporalibus privet, ut patet in excommunicatione, quæ privat politico, & civili contractu, & in ſuſpenſione à beneficio, quæ fructibus beneficiorum privat; quia eſt ſecundaria privatio, & minus principalis, & in ordine ad ſpirituale bonum, tum ligati cenſura tum aliorum ſicuti ex communi ſententia notavit Suarez *t. 5. de cenſur. diſput. 1. ſect. 1.* Ægid. de Coninch. *diſp. 13. dub. 1. num. 2.* Stephan. Davila 1. *part. dub. 4.* Gaſpar Hurtado *tract. de cenſur. difficult. 1.* Par Layman. *lib. 1. Sum. tract. 5. part. 1. cap. 1. num. 1.* Bona autem ſpiritualia, quibus per cenſuram fideles privantur, ſunt quæ poteſtati Eccleſiæ ſubduntur, nempe ſacramentorum uſus tam activus, quàm paſſivus, publica Eccleſiæ ſuffragia, & ſatisfactiones, beneficia Eccleſiaſtica, ſpiritualis juriſdictio, & alia hujuſmodi. Nam donis gratiæ, virtutibúſque infuſis cùm Eccleſiæ juriſdictioni non ſubjiciantur, neminem Eccleſia privat, ut benè advertit Layman. *dicto lib. 1. ſum tract. 5. part. 1. c. 1. n. 2.* illis igitur bonis publicis, & Eccleſiæ poteſtati ſubjectis privat cenſura fidelem, non tam in punitionem delicti commiſſi, quàm in illius emendationem, juxta textum *in cap. ex litteris de conſtitutionibus*, & *cap. 1. de ſententia excommunicat. in 6.* Unde emendatione poſita, ſtatim cenſura auferenda eſt, ſicuti docuerunt Suar. Coninch. Avila, & alij *loc. allegat.* Neque inde fit cenſuram ferri non poſſe in eos qui numquam reputantur corrigendi, quia id per accidens eſt, neque tollit ejus naturam. Deinde cenſura eſto principaliter habeat emendare delicta; ſimul etiam habet ea punire; ideoque etſi finis correctionis ceſſet; quia non ceſſat punitionis finis, inde adverſus non corrigendos ferri poteſt, ut notavit Coninch. *diſput. 13. n. 11.*

3 Cenſura autem triplex eſt ex omnium ſententia, videlicet excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum. Conſtat ex *cap. ſtatutum, & de ſententia excommunicat. in 6.* ubi tres ſpecies cenſuræ enumerantur, & ex *cap. quærenti de verborum ſignificat.* ubi conſultus Innocent. III. quid per cenſuram Eccleſiaſticam intelligendum ſit in litteris Apoſtolicis, reſpondet quod per eam non ſolùm interdicti, ſed ſuſpenſionis, & excommunicationis ſententia valeat intelligi. Quippè quælibet ex his cenſuris eſt pœna ab Eccleſia impoſita ob delictum, & in ejus correctionem, eſtque una ab alia diſtincta, tum in bonis ſpiritualibus, quibus delinquentem privat, tum in modo quo illum privat, uti conſtabit cùm de qualibet cenſura fuerit ſermo.

4. Sed an ultra tres ſpecies cenſuræ ſint aliæ ſpectato jure, decretiſque Pontificum enumerandæ? Variant Doctores. Nam Sotus *in 4. d. 22. q. 3. art. 1. in princ.* quem alij Thomiſtæ ſequuntur, enumerat ultra ſupradicta, ceſſationem à divinis & irregularitatem non omnem, ſed eam, quæ ex delicto oritur. Alij his addunt depoſitionem, & degradationem, atque adeò ſeptem eſſe ſpecies cenſuræ aſſeverant.

Sed communis ſententia, & veriſſima eſt, nullam aliam ſpeciem cenſuræ eſſe præter ſupradictas tres, excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum, ſicuti docuerunt Navarr. *cap. 27. num. 1.* Lambert. *in de jure patronat. 1. p. lib. 2. q. 9. art. 3. num. 3.* Ugolin. *de cenſuris tab. 1. cap. 26.* Nicolaus Garcia 7. *part. de benefic. cap. 13. num. 2.* Franciſc. Suarez *tom. 5. in 3. part. diſp. 1. ſect. 3.* Stephan. Davila *de cenſur. 1. part. dub. 5.* Coninch. *diſp. 13. dub. 1. num. 3.* Paul. Layman. *lib. 1. tract. 5. part. 1. cap. 2. num. 1.* & alij apud ipſos. Colligitúrque manifeſtè ex *dicto cap. Quærenti de Verborum ſignificat.* Nam ſi Pontifex rogatus de cenſuris illas tres ſpecies tantùm enumeravit, ſignum manifeſtiſſimum eſt alias non eſſe, cùm illa reſponſio utpote in materia doctrinali æquivaleat univerſali; alias imperfectè, & diminutè Pontifex reſpondiſſet, ſicut ſi rogaretur quot eſſent ſacramenta, reſponderétque non ſolùm eſſe Euchariſtiam, ſed Baptiſmum, & pœnitentiam; diminuta eſſet reſponſio, utpote quæ non comprehendit omnia ſacramenta. Ratio ea eſt, quia nulli alteri ſpeciei præter excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum convenit definitio cenſuræ communiter à Doctoribus aſſignata. Nam ceſſatio à divinis vel eſt quædam ſpecies interdicti, & ſub interdicto comprehenſa, vel non eſt pœna fidelibus impoſita, ut Sacramentorum & ſacrificiorum uſum evitent, ſed eſt ipſamet omiſſio, & ceſſatio divinorum officiorum in ſignum mœroris Eccleſiæ ob injuriam ſibi factam. Depoſitio verò, degradatio, & irregularitas non ſunt pœnæ judiciales, quæ delinquente emendato auferendæ ſint, ſed ſunt ex ſe perpetuæ & in perpetuum duraturæ, ideóque privant fideles bonorum ſpiritualium uſu, & poteſtate. At cenſuræ cùm pœnæ medicinales ſint, & emendato delinquente auferendæ, etſi bonorum ſpiritualium uſu privent, relinquunt poteſtatem eum uſum recuperandi. Præterea depoſitio, degradatio, & irregularitas non abſolutione, ſicuti cenſuræ, ſed diſpenſatione tolluntur, ideóque etſi in decretis Pontificis concedatur poteſtas abſolvendi ab omnibus cenſuris, nullus intellexit ſub ea poteſtate comprehendi depoſitionem, & degradationem, imò neque irregularitatem, ſiquidem aliquando præmiſſa hac facultate conceditur poteſtas diſpenſandi in irregularitate.

Punctum II.

De forma, & modo ſingulæ cenſuræ ferri poſſunt.

1 *Cenſura alia fertur à jure, alia ab homine.*
2 *Quod ſit diſcrimen inter hos modos.*
3 *Aliæ ſpeciales ſunt, aliæ generales.*
4 *Alius à Pontifice poteſt ferre cenſuras pro futuris culpis.*
5 *Cenſura ſive ab homine, ſive à jure, alia eſt annexa delicto, alia per judicem ferenda.*
6 *Quæ verba indicent cenſuram ipſo facto, quæ judicis officium exigant.*

1 VArij ſunt modi ferendi cenſuras. Alius eſt à jure, alius ab homine. Cenſura à jure eſt, quæ à jure fertur, quod contingere non poteſt, niſi medio ſtatuto, aut lege jus conſtituentibus. Cenſura ab homine eſt, quæ media ſententia ab homine prolata procedit.

2. Diſcrimen autem inter hos modos ferendi cenſuras illud eſt, quod cenſura lata à jure mortuo legiſlatore perſeverat, ſecùs verò quæ ab homine fertur. Nam cum jus ſemper perſeveret quouſque abrogetur: quia nomine Dei, ſeu communitatis nunquam deficientis conſtituitur, cenſura eo jure lata perpetua eſt. At cenſura ab homine lata cùm ab ejus juriſdictione, & authoritate pendeat, & hæc ceſſent eo mortuo, vel ab officio remoto, ceſſat ipſa cenſura. Deinde cenſura à jure lata nunquam ferri poteſt pro peccatis præteritis, ſed ſemper pro futuris. At cenſura ab homine lata non ſolùm pro futuris, ſed etiam pro præteritis in eorum ſatisfactionem, & emendationem fertur.

3. Rurſus cenſura ab homine alia eſt ſpecialis, alia generalis. Specialis eſt quæ ob particulare factum, & in determinatas perſonas fertur. Ut ſi Epiſcopus excommunicaret Petrum ob illius à beneficio abſentiam, vel excommunicaret omnes illos, qui furtum commiſerunt, niſi intra tale tempus reſtituerint. Alia eſt generalis, ut ſi excommunicaret omnes illos, qui furtum commiſerint, vel feſtum violaverint, &c.

4. Sed est dubium ; an alius à Pontifice possit censuram pro culpis futuris ferre ? eo quòd hic modus ferendi censuram videtur prohibitus *in cap. Romana de sententia excommunicat. in 6.* ibi ; Caveant etiam , ne tales sententias excommunicationis sive specialiter , sive generaliter in aliquo pro culpis futuris, &c. proferre præsumant. Sed ibi tantùm prohibetur ille modus ferendi censuram per sententiam, nisi rationabilis causa subsistat , eaque in sententia exprimatur. Quinimo Suar. *disp.* 3. *sect.* 4. *num.* 7. & Coninch. *disp.* 17. *dub.* 2. *n.* 15. censent in eo textu non contineri præceptum , sed admonitionem , ut indicat verbum illud *caveant* , & esto præceptum contineretur, consuetudine tamen, videnté & consentiente Principe est abrogatum.

5. Præterea censura sive à jure, sive ab homine latâ dupliciter ferri potest. Primò annexa ipsi juri vel præcepto : quia ipso jure , vel præcepto infligitur. Secundò quæ ipsum jus , seu præceptum imponendum comminatur. Quod aliis verbis dicitur censura latæ sententiæ, vel ferendæ. Latæ sententiæ , quia ab ipsa sententia absque ullo judicis officio fertur, ob quam causam in *cap. pastoralis, §. verum de appellation.* dicitur secum trahere executionem. Sententia verò ferenda dicitur ; quia non eo præcepto, & jure fertur , sed ferenda est per aliud jus , & præceptum.

Ut autem censura latæ sententiæ sit, non ambiguis, sed manifestis verbis est exprimenda ; aliàs non latæ sententiæ , sed ferendæ intelligi debet , ut ex omnium sententia tradit Sylvester, *excommunicatio* 1. *n.* 21. Suar. *de censuris disp.* 3. *sect.* 3. *n.* 6. Stephan. Davila, 2. *p. cap.* 2. *disp. unic. dub.* 2. Layman. *de tr.* 5. *p.* 1. *c.* 2. *in fine*, colligiturque ex *Regula juris* 49. In pœnis benignior est interpretatio facienda. Quapropter si judex præciperet sub pœna excommunicationis , suspensionis , vel interdicti aliquid fieri nulla alia particula superaddita , censuram ferendam intelligere debes ; quia verba illa *sub pœna excommunicationis* indifferentia sunt , ut de pœna annexa delicto , vel propter delictum à judice imponenda intelligantur, uti docuit Sylvest. Suar. Stephanus Davila *suprà*. Coninch. *disp.* 13. *dub.* 2. *num.* 22. Quinimo Navarr. *cap.* 27. *n.* 12. Sanch. *lib.* 7. *de matr. disp.* 12. *num.* 2. Paul. Layman *lib.* 1. *tract.* 5. *par.* 1. *cap.* 2. *in fine.* censent ex illis verbis sit excommunicatus, sit anathema , non esse deducendum censuram esse annexam delicto , sed per sententiam ferendam ; quia indifferentia sunt ; tametsi contra sentiat Coninch. *dicto dub.* 6. *num.* 20. Ad idem videtur esse , si dicas, qui hoc fecerit , excommunicationem se noverit incursurum, posita inquam sententia judicis, ut dixit Felin. *in cap. Rodulphus de rescriptis, num.* 28. & ut probabile sentit Suar. *disp.* 3. *sect.* 3. *n.* 3. & generaliter quoties censura sub verbis de futuro fertur, non est latæ sententiæ , sed ferendæ , ut si dicas , qui hoc fecerit excommunicetur, suspendatur ; scilicet à judice, uti tradit Glossa *in cap.* 2. §. 1. verbo *innodetur de Hæreticis in* 6. Castro *lib.* 1. *de lege pœnali cap.* 1. Suar. *disp.* 3 *sect.* 3. *num.* 9. Coninch. *disp.* 13. *dub.* 2. *n.* 22. Paul. Comitol. *lib.* 6. *respons. moral. q.* 24. Non enim ex illa forma indicatur manifestè , sed dubiè censuram delicto annecti. Ergo judicare debemus sententiam judicis necessariam esse.

6. Quapropter ea verba indicant censuram ipso facto incurri, quæ nullum judicis officium exigunt ut incurratur, ut si jus , vel judex præcipiat factum sub excommunicatione incurrenda , addens ipso facto, vel latæ sententiæ ; nam illa addictio *ipso facto*, vel *latæ sententiæ* indicat non esse opus alia sententia , sed per ipsam legem , aut præceptum censuram imponi, uti tradunt omnes. Idem est, si diceret : Excommunicamus eum qui tale delictum commiserit , apertè enim indicant illa verba censuram delicto annecti. Quod à fortiori procedit de illis verbis, subjaceat excommunicationi excommunicationem incurrat , noverit se esse excommunicatum , declaramus illum excommunicatum , uti colligitur ex *cap. unico de injuriis in* 6. *cap.* 2. *de hæreticis in* 6. Et *cap. præterea el.* 2. *de appellationib.* Et tradunt ex communi sententia Suar. Avila, Coninch. Layman. *locis alleg.*

Ex his infertur nullam inferendæ censuræ formam esse determinatam, sed illam necessariam, & sufficientem esse , quæ satis voluntatem imponentis exprimat circa censuram determinatam , & specialem. Nam cùm censurâ in genere nullus ligari possit , oportet imponens censuram , illius speciem determinare , uti benè advertit Suarez *disput.* 3. *sect.* 2. *à numero* 3. *& seq.* Coninch. *disput.* 13. *dubit.* 2. *n.* 23.

Punctum III.

An sit in Ecclesia potestas ferendi censuras.

1 *Hæretici hanc potestatem negarunt.*
2 *Catholica veritas docet Christum Dominum hanc suæ Ecclesiæ reliquisse potestatem.*
3 *Hanc Christus potestatem reliquit , cùm dixit Joan.* 20. Sicut misit me vivens Pater , &c.
4 *Modus imponendi censuras non immediatè à Christo, sed à Petro , ejúsque successoribus emanavit.*

1 NOn defuerunt hæretici , qui hanc Ecclesiæ potestatem denegaverint. Constat ex Concilio Constantiensi. *sess.* 8. *errore* 30. *sess.* 15. *errore* 19. Alij etsi hanc potestatem Ecclesiæ concedant , illam tamen concedunt diminutè ; siquidem sola communicatione externa , & politica admittunt privare fideles posse , non autem aliis bonis spiritualibus, sicuti ex illis refert Gregor. de Valentia , *t.* 4. *disp.* 7. *q.* 17. *punct.* 1. Fundamentum hæreticorum negantium absolutè hanc potestatem , esse potest ; quia ex nullo loco scripturæ colligitur hæc potestas. Nam esto *Math.* 16. & 18. promiserit Christus Petro , ejúsque successoribus claves regni cælorum, illisque promissis dixerit. Quoscunque ligaveris super terram, erunt ligati & in cœlo, & quoscunque solveris super terram, erunt soluti & in cœlo ; id sanè non videtur intelligendum de potestate ferendi censuras , ab illisque absolvendi , sed de potestate ligandi , & solvendi à peccatis in Sacramento pœnitentiæ. Quippè peccata tantùm sunt , quibus regnum cœlorum clauditur , ergo sola potestas absolvendi à peccatis, vel absolutionem detinendi sub nomine clavium regni cœlorum intelligenda est. Fundamentum verò , quo moveri possunt hæretici hanc potestatem diminutam concedendo illud est ; quia Ecclesia non est domina bonorum spiritualium , quibus per censuram fideles asseruntur privari. Neque ea privatio est conveniens eorum saluti , cum sit privatio bonorum, quæ in salutem fidelium à Christo relicta sunt. Item non videtur rationi consonum , ut quis in se ipso pœnam exequatur , at per censuras compellitur quis abstinere à communicatione fidelium , ab usu Sacramentorum ; aliisque spiritualibus bonis. Non igitur est potestas Ecclesiæ concessa has pœnas ferendi.

2. Cæterùm veritas catholica est Christum Dominum hanc suæ Ecclesiæ reliquisse potestatem , uti tradunt omnes catholici , & definitur in supradicto Constantiensi *sess.* 8. *errore* 30. & *sess.* 15 *errore* 19. & constat ex usu , & totius Ecclesiæ praxi , quæ nititur illis verbis Christi *Math.* 16. & 18. ubi generaliter conceditur Petro , ejúsque successoribus potestas ligandi , & solvendi , non tantùm in interiori foro, & pœnitentiali ; sed etiam in foro externo , ut indicant illa verba ; Quod si Ecclesiam non audierit , sit tibi sicut ethnicus, & publicanus ; quasi diceret qui Ecclesiæ contumax , inobediensque fuerit tanquam ethnicus, &

publicanus tractari poteſt. At ethnicus, & publicanus privatus eſt omnibus Eccleſiæ ſuffragiis, aliiſque ſpiritualibus bonis, ergo eiſdem contumax Eccleſiæ privari poterit quorum privatio cœtum claudit, ſicuti eorum conceſſione aperitur, media inquam impetratione, & ſatisfactione. Secundò probari poteſt hæc veritas ex illo 1. *Corinth.* 5. ubi Paulus quemdam inceſtuoſum Satanæ tradidit in interitum carnis, ut ſpiritus ſalvus fieret. Nam ut teſtantur communiter *ibi* Patres, Chryſoſtom. Theophilact. Theodor. & alij quos referunt, & ſequuntur Juſtinian. Cornelius *in illum locum* Paulus cum ſimul traditione corporis inceſtuoſi Sathanæ facta inceſtuoſum excommunicavit, quinimo effectus excommunicationis erat illa traditio. Item ex illo *Actorum* 8. ubi Petrus Simonem Magum excommunicavit illis verbis: Non eſt tibi pars, neque ſors in ſermone iſto, ut conſtat ex his quæ adducit Lorinus *in ſupra dictum locum.* Tertiò probatur ex uſu Eccleſiæ à tempore Apoſtolorum, ſemper namque his armis Eccleſia uſa eſt adverſus peccatores, & hæreticos, ut conſtat ex variis decretis Conciliorum, maximè ex Trident. Ratio autem eſt manifeſta. Negari non poteſt, Chriſtum Dominum reliquiſſe ſuæ Eccleſiæ diſpenſationem, adminiſtrationémque Sacramentorum, ſacrificij ſuffragiorúmque communium, & bonorum ſpiritualium. Ergo credendum eſt, Pontifici qui hujus Eccleſiæ princeps eſt, & ſupremus gubernator relictam eſſe à Chriſto Domino poteſtatem privandi fideles inobedientes & rebelles his bonis; ſicuti in qualibet republica bene inſtituta ſupremus Princeps poteſtatem habet privandi ſubditos inobedientes bonis communibus reipublicæ. Neque his obſtat quòd illa bona relicta ſint Eccleſiæ in ſalutem fidelium, quominus his privari non poſſint, ſicuti privantur cives bonis reipublicæ in eorum utilitatem conceſſis, quia non privantur abſolutè, ſed ob culpam ipſorum fidelium, & in eorum correctionem, ideóque hæc privatio non eſt cenſenda nociva, ſed ſalutaris. Et eſto alicui noceret; quia redditur obſtinatior, id eſt per accidens, aliis tamen prodeſt, & per hæc ſolvuntur primum, & ſecundum fundamentum hæreticorum. Ad confirmationem reſpondeo, non eſſe alienum à ratione, quis aliquam pœnam ſui delicti in ſe exequatur, ut notavit Leſſius *cap.* 31. *num.* 36. Coninch. *diſp.* 13. *dubit.* 3. *in fine:* quod à fortiori procedit, cùm pœna ejus conditionis ſit, ut non poſſit commodè aliter executioni mandari; uti in cenſuris contingit, quæ obligant ipſum cenſura ligatum abſtinere ab aliquibus actibus, qui aliàs erant permiſſi.

3. Quod ſi roges, quando Chriſtus Dominus hanc poteſtatem ferendi cenſuras Petro, aliiſque Apoſtolis communicaverit, ſiquidem illo loco *Math.* 16. & 18. ſolùm videtur illius promiſſionem feciſſe? Reſpondeo poſt ejus reſurrectionem, cùm dixit *Joann.* 20. Sicut miſit me vivens Pater &c. Petro autem ſingulariter conceſſit *Joann.* 21. dicens. Paſce oves meas. Etenim ad officium boni paſtoris pertinebat poſſe oves morbidas communibus Eccleſiæ paſcuis privare, & à ſanis ſeparare ne has ſuo convictu inficiant, uti notavit Coninch. *diſput.* 13. *dub.* 3. *num.* 19.

4. Ad extremum adverte Chriſtum Dominum hanc poteſtatem ferendi cenſuras ſuæ Eccleſiæ reliquiſſe: ideóque hanc poteſtatem ex jure divino eſſe. At modus imponendi cenſuras, illarúmque inſtitutio, & differentia non à Chriſto, ſed à Petro, ejuſque ſucceſſoribus ortum habuit. Neque ullus alius præter Pontificem eas variare, aut mutare poterit; ſunt enim ritus generales ordinati ad gubernationem, & regimen totius Eccleſiæ, ergo illi tantùm, cui data eſt eſt poteſtas ſuper omnem Eccleſiam conceſſa eſt poteſtas hos ritus inſtituendi; & non alteri.

PUNCTUM IV.

Penes quem ſit poteſtas ferendi cenſuras.

1 *Alia eſt poteſtas ordinaria, alia delegata, & quæ hæ ſint.*
2 *Qui poſſint ex poteſtate ordinaria ferre cenſuras referuntur.*
3 *Qui ex poteſtate delegata.*
4 *Plures cenſent fœminam jure divino incapacem eſſe hujus poteſtatis.*
5 *Verius eſt oppoſitum.*
6 *Solvuntur argumenta.*

1 LOqui poſſumus tam de poteſtate ordinaria, quàm delegata. Poteſtas ordinaria ea eſt, quæ alicui officio, vel dignitati Eccleſiaſticæ, prout ſunt ab Eccleſia inſtituta, annectitur in perpetuum. Delegata verò, quæ perſonæ annectitur ex voluntate delegantis, ſicuti ex communi ſententia tradit Bart. *in leg. ambitioſa num.* 34. *ff. de decretis ab ordine faciendis.* Bald. *cap. fin. de officio ordinarij.* Et ibi Joann. And. *num.* 3. Abbas *num.* 3. Antonin. *num.* 4. Felin. *cap. fin. de officio delegat.* Navarr. *cap.* 27. *num.* 45. Covarr. *lib.* 3. *variar. cap.* 20. *num.* 6.

2. Igitur ex officio, & munere, atque adeo ex poteſtate ordinaria ferre cenſuras poteſt ſummus Pontifex, uti omnes Catholici docent. Secundò Epiſcopus, & Archiepiſcopus in ſua diœceſi quoad ſibi ſubditos, ut habetur *cap.* 1. *& aliis de officio ordinarij.* Et in Trident. *ſeſſ.* 6. *de reformat, cap.* 3. *& ſeſſ.* 14. *cap.* 4. Archiepiſcopus autem comparatione ſubditorum ſui ſuffraganei ferre cenſuras nequit, niſi dum ſuffraganei diœceſim viſitat, vel cauſa ſubditorum ſuffraganei ad ipſum per appellationem devolvitur, ut habetur *in cap. venerabilibus de ſententia excommunicat. in 6.* Et ex omnium ſententia tradit in præſenti Coninch. *diſp.* 13. *dubit.* 4. *in princ.* Tertiò Cardinales in propriis Eccleſiis juxta textum *in cap. his quæ de majorit. & obedient.* & *ibi* Doctores communiter. Quartò Legati à latere in provincia ſuæ legationis, *cap. legatus de officio legati in 6.* Quintò Vicarius Epiſcopi, ſeu proviſor generalis, quia conſtituit cum Epiſcopo idem tribunal, *cap.* 2. *de conſuetud. in 6.* Et *cap. Romana de appellationibus in 6.* Idemque eſt de Vicario capituli ſede vacante juxta Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformat. c.* 16. & à fortiori ipſum capitulum hac poteſtate gaudet, *cap. unico de majorit. in 6.* Sextò Concilia generalia per omnem Eccleſiam, & Provincilia in ſua Provincia. Septimò Abbates, Priores, & Præpoſiti Eccleſiarum collegiatarum, quique juriſdictionem in foro externo habent, Archidiaconi verò & Archipresbiteri in primæva ſua inſtitutione hac carebant poteſtate, *cap.* 5. *de officio archipresbiteri*, ex conſuetudine tamen aliqui eam obtinent, ut colligitur ex *cap. veniens de eo qui furtivè ordines ſuſcepit.* Ex *cap. dubium* 54. *de electione.* Verſ. *ſed cum in jure.* Octavò ex privilegio ſummi Pontificis eorum officio, & muneri in perpetuum annexo hac gaudent poteſtate Religioſorum Generales, Provinciales, Præpoſiti, Rectores, Guardiani, aliique ſuperiores locales quomodocunque nuncupentur. Parochus autem hac poteſtate ferendi cenſuras non gaudet; quia in foro externo juriſdictionem non exercet, ſed tantùm in foro pœnitentiæ, uti advertit Silveſt. verbo *excommunicatio* 1. *num.* 5. Navarr. *cap.* 27. *num.* 5. Suar. *diſp.* 2. *de cenſuris ſect.* 2. Neque obſtat textus *in cap. cùm ab Eccleſiarum, de officio ordinarij*, ubi pro rato habetur excommunicatio lata à Plebano ſancti Pancratij in ſuos ſubditos. Non inquam obſtat; quia hic Plebanus, ut notavit Stephanus Davila 2. *p. de cenſ. cap.* 3. *dub.* 2. Præpoſitus erat Eccleſiæ collegiatæ, cui juriſdictio ferendi cenſuras

concedi

conceditur, vel ut placuit Abbati *ibi num.* 2. ex privilegio ea potestas illi competebat. Adde etiamsi jure communi parochis esset hæc potestas concessa, contraria consuetudine est abrogata ut inquit Sotus *in* 4. *d.* 22. *quæst.* 2. *art.* 1. Quocirca Concilium Trident. *sess.* 25. *cap.* 3. *de reform.* statuit excommunicationem pro furtis à solo Episcopo esse ferendam.

3. Ex delegatione autem hanc potestatem habere possunt omnes illi quibus supradicti ordinaria potestate gaudentes commiserint quia potestas ordinaria ex ipso quo ordinaria est delegari potest, ut constat ex *toto tit. de officio ordinarij.* Et *cap. cum Episc.* 7 *de officio ordinarij in* 6. Debet autem is, cui hæc mandatur jurisdictio capax illius existere, uti advertunt omnes Doctores referendi. Unde debet in primis rationis usum habere, cùm illam accipit, aliàs nulla erit acceptio, quæ ad accipiendam jurisdictionem requiritur ex communi omnium sententia. Secundò debet esse baptizatus; quia non potest exercere munera Ecclesiæ qui intra Ecclesiam nondum existit. Tertiò debet primam tonsuram habere: hac enim constituitur clericus, *cap. cùm contingat de ætate, & qualit. ordinandor.* Unde merè Laicus incapax est hujus jurisdictionis suscipiendæ, *cap. Ecclesia sanctæ Mariæ de constitut.* Et *cap. decernimus de Judiciis*, ubi prohibentur Laicis Ecclesiastica negotia, & apertiùs colligitur ex *c. indicatum* 89. *dist.* ibi, cavendum est ne sæcularibus viris, atque non sub regula nostra degentibus res Ecclesiasticæ committantur, sed probatis de vestro officio clericis. Et tradit Covarruv. *in cap. alma mater* 1. *p.* §. 11. *num.* 3. Navarr. *cap.* 27. *num.* 9. Coninch. *disput.* 13. *dubit.* 4. *num.* 32. Quinimo nec Religioso professo si Laicus sit, committi ea jurisdictio potest, sicuti ex communi docet Suarez *disp.* 2. *sect.* 2. *num.* 11. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum tract.* 5. *par.* 1. *cap.* 3. *num.* 2. Quartò non debet esse conjugatus, hic enim tametsi minores ordines habeat, & obsequio alicujus Ecclesiæ addictus sit, habitúmque clericalem gestet, ob quæ privilegio canonis, & fori gaudeat, *cap. undecim. de clericis conjugat. in* 6. juncto Trid. *sess.* 23. *cap.* 6. *de reformat.* attamen ordinum, beneficiorumque susceptionis, jurisdictionísque Ecclesiasticæ administrationis incapax omnino existit ex expresso textu *in cap. sanè el.* 1. *de clericis conjugatis.* Et tradit ibi Abbas, Covarruv. *cap. alma.* 1. *p.* §. 11. *num.* 3. Ægid. Coninch. *disp.* 13. *dub.* 4. *num.* 32. Suar. *disp.* 2. *sect.* 3. *num.* 1. Paul Laym. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *par.* 1. *cap.* 3. *num.* 2. Quapropter neque ex dispensatione Episcopi prædictis Laicis, aut conjugatis hæc potestas committi potest, quia nemini alteri à Pontifice concessum est adversus consuetudinem, & decreta universalis Ecclesiæ procedere, uti rectè advertit Paludan. *in* 4. *el.* 19. *quæst.* 2. *art.* 1. Suar. & Paul. Laym. *loc. allegatis.* Ex his à fortiori constat fœminam incapacem esse hujus jurisdictionis, uti dicitur *in cap. nova de pœnitentiis, & remissionibus, & cap. de monialibus de sentent. excommunicat.* Et apertius *cap. dilecti de majorit. & obedient.* ubi Abbatissæ contendentes clericos sibi subjectos ratione alicujus capellæ, seu beneficij ad ipsas pleno jure pertinentis propter inobedientiam, & culpas officio, & beneficio suspendere, præcepit Pontifex, earum mandatum observari, injungítque cuidam Abbati, ut per censuras clericos supradictos compellat earum mandatis obtemperare. Signum ergo evidens est, ipsas non posse censuras ferre. Neque obest quod textus utatur verbo *suspendere.* Nam ut rectè Abbas *ibi num.* 5. Sylvest. *Abbatissa, num.* 6. Avila 1. *p. dub.* 6. Layman. *d. cap.* 3. *num.* 1. verbum *suspendere* ibidem accipitur in lata significatione, quatenus præceptum, & sententia Abbatissæ clericos suspendebat, seu impediebat, ne Missas celebrarent, neve reditus beneficij acciperent: non tamen quatenus censuram suspensionis significat, ex cujus violatione irregularitas incurritur.

4. Controversia igitur est; an fœmina jure divino incapax sit hujus potestatis, ita ut nec Pontifex ex plenitude jurisdictionis eam illi concedere possit? Affirmat Stephanus Davila 1. *p. dub.* 6. Coninch. *disput.* 13. *dubit.* 4. *num.* 33. eo quòd hæc potestas ferendi censuras pertinet ad claves Ecclesiæ. At claves Ecclesiæ Christus soli Petro, aliisque Apostolis eorúmque successoribus concessit, non autem fœminæ etiam Beatissimæ Virgini, ut advertit Innocent. *in cap. nova de pœnitent. & remissionib.* Ergo. Et confirmatur ex illo *Corint.* 1. *cap.* 14. ubi Paulus præcepit mulieribus ne in Ecclesia docerent; quia id indecens est. Ergo à fortiori indecens erit jurisdictione Ecclesiastica uti, & superiores se clericis ostendere. Deinde si fœminæ jure divino incapaces non essent hujus potestatis, aliquando illis à Sede Apostolica commissa esset; cùm autem nunquam legatur commissam fuisse, signum est jure divino esse incapaces.

5. Nihilominus verius censeo jure divino non esse censendam fœminam incapacem hujus potestatis, uti docuit Paludan. *in* 4. *d.* 19. *quæst.* 2. *art.* 1. Navarr. *lib.* 5. *conf.* 1. *de sentent. excommunicat.* Sayrus, *lib.* 1. *de censuris cap.* 5. Filliucius *tract.* 11. *cap.* 2. *quæst.* 8. Gaspar Hurtado *tract. de censur. difficult.* 4. *num.* 3. Suarez *disput.* 2. *de censur. sect.* 3. *num.* 7. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum tractat.* 5. *par.* 1. *cap.* 3. *num.* 4. inclinat. Thom. Sanch. *lib.* 6. *decalogi. cap.* 1. *num.* 23. Et colligitur ex D. Thom. *in* 4. *d.* 19. *quæst.* 1. *art.* 1. *qq.* 3. *ad* 4. admittente fœminis communicari posse aliquem clavium usum, tametsi nec ordinis, nec jurisdictionis clavem habeat. Ratio verò est; quia potestas ferendi censuras etsi spiritualis sit, non est potestas ordinis, cùm ex omnium sententia laico communicari à Pontifice possit, sed est potestas jurisdictionis. At fœmina non videtur incapax jure divino potestatis jurisdictionis spiritualis; siquidem ex privilegio Pontificis conferre clericis beneficia potest, eósque in Ecclesiis instituere, & possessionem conferre, ac tandem præcepta imponere, ut deciditur *cap. dilecta de majorit. & obed.* quæ omnia sunt munia jurisdictionis spiritualis.

6. Argumentum verò oppositum non urget. Fateor claves Ecclesiæ prout potestatem ordinis, & jurisdictionis continent, non communicari posse fœminis, imò nec clavem jurisdictionis per se & directè: benè tamen indirectè: & per accidens in uno, vel alio casu. Neque obstat, quod fœminæ non sint Apostolorum successores; nam etiam merè laicus, & non baptizatus non censetur Apostolorum successor, dum extra clerum, vel Ecclesiam existit; & tamen ei potest à Pontifice potestas ferendi censuras committi una vel altera vice, ut docet Sarvis, Layman. & Gaspar Hurtado *supra.* Ergo etiam fœminæ committi poterit. Ad confirmationem admitto, per se, & communiter fœminæ hanc potestatem ferendi censuras committi non posse, sicut neque potestatem docendi. At sicut urgente aliqua gravi causa posset Pontifex permittere fœminæ aliàs eruditæ populum docere, sic posset permittere, ut censuras ferret. Præterquam quod censurarum impositio non ita dedecet fœminam, ac prædicatio. Ultima confirmatio solùm probat rarò nunquam evenire posse casum qui Pontificis commissionem honestet; ideóque Pontifices ab ea commissione abstinent.

PUNCTUM V.

De conditionibus neceſſariò requiſitis pro cenſura ferenda.

1 *Ex parte ferentis requiritur poteſtas.*
2 *Item requiritur libertas, ſed non ad valorem cenſuræ.*
3 *Tertiò debet intra proprium territorium exiſtere.*
4 *Debet eſſe liber à cenſura.*
5 *Cenſuram præcedere debet monitio.*
6 *Si ſub cenſura tibi aliqua actio prohibita, eſt affirmant plures non eſſe opus monitione.*
7 *Verius eſt oppoſitum.*
8 *Comminatio cenſuræ non qualiſcunque ſufficit, ſed trina, vel una pro tribus.*
9 *Item hæc monitio debet fieri in ſcriptis continentibus cauſam pro qua cenſura fertur.*
10 *Prolationem cenſuræ verbo tenus aliqui cenſent eſſe invalidam. Verius illicitam eſſe.*
11 *Si cenſura contra determinatam perſonam feratur, debet nomine judicis ipſi reo monitio fieri.*
12 *Prædictæ conditiones requiſitæ ſunt pro cenſura per modum ſententiæ ferenda.*
13 *Monitio non eſt opus ut præcedat denunciationem cenſuræ, ſi crimen eſt manifeſtum.*
14 *Quo tempore debeat ferri cenſura.*

1. EX parte ferentis cenſuras requiritur primò, ut habeat poteſtatem vel ordinariam, vel delegatam, ut de ſe conſtat. Quare ſi tempore quo delinquens cenſura ligandus erat, tu poteſtate careas, nulla eſt cenſuræ impoſitio.

2. Secundò debes procedere voluntariè, & humano modo juxta textum *in cap. cum voluntate de ſentent. excommunic.* quam voluntatem verbis, aut aliis ſignis exprimere debes. Sed an hæc voluntas ſic debeat eſſe libera, ut metu gravi interveniente nulla ſit? Difficultate non caret. Quippè abſolutio à cenſura ex hujuſmodi metu nulla eſt, ut expreſsè dicitur *cap. unic. de his quæ vi, metúſve cauſa fiunt.* Et *ibi* communiter Doctores. At idem judicium de impoſitione cenſuræ, ac de abſolutione faciendum eſt, ut probat textus *in cap. verbum de pœnit. diſt.* 1. ibi *par jus ligandi, & ſolvendi eſſe voluit.* Sed verius eſt metum non impedire valorem cenſuræ: quod docuit Abbas *in cap. 2. de his quæ vi, num.* 11. Suar. *de cenſur. diſp.* 2. *ſect.* 1. *n.* 7. Coninch. *diſp.* 13. *dub.* 5. *n.* 36. Gaſpar Hurtardo *de cenſuris difficult.* 6. *n.* 24. & alij. Ratio eſt, quia geſta per metum jure naturæ valida ſunt, niſi aliunde jure poſitivo irritentur, uti diximus *tract.* 2. *de peccatis diſp.* 1. *p.* 8. quia metus etſi voluntarium diminuat, non tamen illud tollit. At jure poſitivo latio cenſuræ per metum non reperitur irritata. Ex irritatione autem abſolutionis non infertur lationem cenſuræ irritari; quia eſt caſus omnino diverſus, & in quo diverſa ratio militat. Quippe abſolutio eo metu conceſſa irritatur ob favorem Eccleſiaſticæ poteſtatis, ne ſcilicet Prælati vexarentur; at impoſitionem cenſuræ eſſe irritam, non eſt favor Eccleſiaſticæ poteſtatis, ſed ejus in quem fertur. Præterea non ſic communiter, & frequenter timeri poteſt vexandos Prælatos, ut cenſuras imponerent, quàm ut ab illis abſolverent, ergo irritatio abſolutionis extendenda non eſt ad cenſuræ impoſitionem. Neque obeſt idem eſſe judicium faciendum de poteſtate ligandi, ac ſolvendi: quia id intelligendum eſt per ſe, ſecus ſi per accidens impediatur, ſæpe enim contingit prælatum habere poteſtatem ligandi ſua cenſura, at impeditum eſſe ab abſolutione concedenda, ut patet in incendiario nominatim ab Epiſcopo excommunicato, quem ſolus Papa abſolvit, *cap. Tua nos, de ſententia excommunicat.*

3. Tertiò debet ferens cenſuram intra proprium territorium exiſtere; nam extra etiam ſibi ſubditum non poteſt ligare cenſura, uti docuit Gloſſa *in cap. Novit.* Et ibi Panormit. *num.* 3. *de officio legati.* Navarr. *cap.* 27. *num.* 6. Coninch. *diſput.* 13. *dub.* 5. *num.* 39. Stephanus Davila *de cenſuris* 2. *part. cap.* 3. *diſput.* 2. *dub.* 1. Sayrus *lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 4. Gaſpar Hurtardo *tract. de cenſuris difficult.* 6. *num.* 25. colligiturque ex *can. Epiſcopum* 9. *q.* 2. & ex Clement. *unic. de foro competenti.* Rationem tradidit Covarruv. 3. *var. cap.* 20. *num.* 8. quia extra proprium territorium nemini datum eſt, juriſdictionem contentioſam exercere, ne judici illius loci injuriam inferat, ut probat textus *in leg.* 2. *ff. de officio Proconſulis* & *cap. novit de officio legati.* At ferre cenſuras eſt actus juriſdictionis contentioſæ, utpote quæ feruntur in invitum, & cum cognitione cauſæ *leg. inter ſtipulant.* §. 1. *ff. de verbos, obligationib.* Ergo. Quamvis contrarium immeritò doceant Gonzal. *reg* 8. *cancellar. gloſſ.* 62. *num.* 12. & Auguſt. Barboſa 2. *part. de poteſt Epiſcopi allegat.* 6. Ab hac regula excipe cenſuram latam abſque cauſæ cognitione, qualis eſt quæ fertur per modum ſtatuti, quæ cognitionem cauſæ non exigit, ut docet Geminian. *in cap. Romana* §. *vacant. num.* 4. *de ſententia excommunicat.* Ancharran, *ibi num.* 6. Marian. Socinus Senior *in cap. Perpendimus num.* 75. *de ſententia excommunicat.* vel quæ fertur pro notoria, & manifeſta contumacia, quæ cauſæ cognitionem non requirit, ut iidem Doctores tradunt, vel quæ fertur præmiſſa cauſæ cognitione in territorio proprio, uti advertit Sayrus *lib.* 1. *theſauri caſuum cap.* 14. *num.* 6. *verſ. ſeptimo.* Secundò excipe, niſi à ſuis expulſus eſſet? quia eo caſu petita licentia ab Ordinario illius loci in quo reſidet, tametſi non obtenta poterit in ſibi ſubditos cenſuras ferre, ut habetur dicta Clement. *unica de foro competenti.* Et tradunt. Navarr. Coninch. Hurtado, & alij *ſuprà.*

4. Quartò ut juſtè, & licitè quis ferat cenſuras non debet cenſura eſſe ligatus, nec aliqua lege aut ſuperioris præcepto interdictus, ut de ſe conſtat. Item non debet pravo affectu odij, aut vindictæ duci, ut dixit Gregor. & Doctores *in c. de ſentent. & re judic. in* 6. Et tradunt omnes.

5. Quoad modum autem ferendi cenſuram neceſſariò præcedere debet monitio, ſeu illius comminatio, quia fertur ob contumaciam, & inobedientiam actualem: at qui monitus non eſt à ferente cenſuras, non eſt illi rebellis, & inobediens. Ergo abſque monitione ligari cenſuras non poteſt. Et de cenſura excommunicationis expreſsè traditur *in cap. conſtitutam de Sententia excommunicat. in* 6. Et *in cap. ſacro, eodem tit.* juncta Gloſſa, De ſuſpenſione habetur in *cap. reprehenſibilis de appellationibus.* De interdicto, *cap. ſtatutum de ſentent. excommunicat. in* 6. Et univerſaliter pro omnibus cenſuris proviſum eſt, ut admonitio præcedat vindictam. Atque ita ex omnium ſententia tradunt Sotus *in* 4. *d.* 22. *quæſt.* 1. *art.* 2. *concl.* 4. & 5. Navarr. *cap.* 27. *num.* 10. Suarez *diſput.* 3. *ſect.* 8. Coninch. *diſp.* 13. *de cenſur. dub.* 9. *concluſ.* 3. *num.* 82. Stephan. Davila. 2. *part. de cenſur. cap.* 5. *diſp.* 1. *dub.* 10. Paul. Laym. *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 1. *cap.* 5. *n.* 6.

Prædicta doctrina explicari poteſt in hunc modum: nulla cenſura fertur niſi pro præveniendo peccato futuro, vel in ſatisfactionem præteriti. At eo ipſo, quo tibi præcipitur ſub comminatione cenſuræ vitare peccatum, vel illius præſtare ſatisfactionem, monitus ergo numquam cenſura ferri poteſt abſque monitione. Eſt tamen notandum diſcrimen inter excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum, quod excommunicatio numquam infligitur niſi ut cenſura, idóque ſemper monitionem requirit; at Suſpenſio, & aliquod interdictum etſi cenſuræ ſint, aliquando non ut cenſuræ, ſed ut pœnæ, & vindictæ Eccleſiaſticæ

siasticæ apponuntur,& tunc monitionem præviam non requirunt. De suspensione habetur *cap. tam litteris 33 de testibus*, *& attestationibus*. Et *cap. cum in cunctis 7 de electione*. Et de interdicto est textus *in cap. sacro 48. de sententia excommunicat.* Et *in cap. 1. eodem tit. in 6.*

6. Solùm est dubium ; an si tibi sub excommunicatione, vel suspensione ferenda prohibeatur, vel præcipiatur aliquod factum, possit judex nulla alia monitione excommunicationis, vel suspensionis sententiam in se inobedientem proferre ; Affirmat satis probabiliter Abbas *in cap. cum sit Romana n. 28. de appellationibus*. Sanch. *lib. 2. de matr. disput. 24. num. 28.* & *lib. 9. disp. 32. n. 13*. Filiucius *de censuris cap. 3. quæst. 3. num. 95*. Bonacin. *disp. 1. quæst. 1. punct. 9. num. 4*. Stephanus Davila *de censuris 2. part. cap. 5. disp. 1. dub. 5.* eo quòd jam inobediens, & rebellis mandatis Ecclesiæ extitisti : aliàs nullius effectus erit comminatio censuræ ferendæ, si post patratum delictum inferri nequit, sed nova monitione indiget, qua posita poteris censuram effugere.

7. Sed longè verius est prædictam censuram comminatam tibi infigi non posse absque nova monitione, uti docuit Suar. *disp. 3. de censur. sect. 10. n. 19*. Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 1. cap. 5. num. 6.* & indicat Covarruv. *in cap. alma mater. 1. part. §. 9. n. 5*. Cajetan. *in sum.* verbo *præcepti transgressio, §. pœnas*, & verbo *clericorum peccata*. Colligitúrque apertè ex *cap. reprehensibilis de appellationib.* ibi, Nec Prælati (nisi canonica commissione præmissa) suspensionis, vel excommunicationis sententiam proferant in sibi subjectos, nisi fortè talis sit culpa, quæ ipso suo genere suspensionis, vel excommunicationis sententiam inducat. Ergo pro culpa quæ ipso jure secum non trahit censuram, non potest Prælatus absque monitione eam infligere. Quod si dicas in culpis quæ secum trahunt censuram, jam est lata censura ; ergo Prælatus illam proferre non potest. Respondeo : proferre debet non infligendo, sed declarando. Ratiò verò est ; quia de ratione censuræ est, ut imponatur in delicti præservationem, seu emendationem, quia est pœna medicinalis : at si ob delictum factum imponi posset, non tam medicina, quàm punitio, & vindicta esset, deliquentémque emendatum sæpè puniret, ideóque rectè advertit Suar. *n. 21*. & Layman. *suprà n. 6*. comminationem censuræ ferendæ numquam esse faciendam, nisi delictis quæ tractum successivum habeant, quæque relinquunt obligationem satisfaciendi, aliàs nullius effectus erit comminatio censuræ nisi fortè ad terrorem.

8. Hæc comminatio censuræ non qualicunque sufficit, ut licitè censura feratur, sed necessariò debet esse trina, vel una pro tribus concesso sufficiente intervallo temporis ad deliberandum secundùm circunstantias, & negotij qualitatem, ut si diceret judex. Mandamus, ut intra sex vel tres dies, vel tres horas, quas tibi pro tribus monitionibus assignamus compareas : habetur *cap. constitutionem de sententia excommunicat. in 6.* & *cap. sacro eodem tit. in 6.* juncta Glossa, *cap. Reprehensibilis de appellationib.* Et apertiùs *cap. Romana eodem tit. in 6.* ubi cavetur, ne judices ferant sententiam excommunicationis, vel suspensionis absque competenti monitione ; & si contra præsumpserint injustas noverint esse illas ; ubi Glossa ponderat verbum *injustas*, & advertit non dixisse nullas, quia ex defectu trinæ monitionis (modò monitio adsit) censura non redditur nulla, sed injusta, nisi fortè fuerit censura lata adversus participantes & communicantes cum excommunicato ab eodem judice : hæc enim ut valida sit, requirit necessariò trinam monitionem, ut expressè cavetur *cap. statuimus*, & *cap. statutum de sententia excommunicat. in 6.* ut advertit Suar. ex communi sententia *disp. 3. sect. 12. n. 4. & 5*. Gaspar Hurtado *tract. de censur. difficult. 20. n. 86*. Layman. *lib. 1. tract. 5. par. 1. cap. 6. in fine*. Oportet autem in ipsa sententia explicari tempus concessum ad deliberandum pro trina monitione concedi ; aliàs reus non intelliget esse terminum ultimum, sed superesse alias monitiones. Sufficit tamen, si judex dicat, Mandamus, ut intra tot dies sequentes ab hac nostra publicatione compareas, sin minus excommunicatione ipso facto innoderis: tunc enim hæc monitio trinam virtualiter continet monitionem, & terminus designatus etsi unus esse, est virtualiter triplex, dixit Suar. *n. 7*.

9. Secundò hæc monitio debet fieri in scriptis continentibus causam, pro qua censura fertur, quæque tradi debet reo, cui censura imponitur. Quod si judex (nisi fuerit Episcopus) absque urgenti causa solo verbo, & non scripto excommunicationem protulerit ab ingressu Ecclesiæ, & divinis officiis ipso jure suspenditur per mensem, etsi intra illud tempus se divinis ingesserit, fit irregularis. Quæ omnia habentur in *cap. 1. de sententia excommunicat. in 6*. Dixi *excepto Episcopo*, quia Episcopus sub prædicto decreto non comprehenditur, cùm illius non fuerit mentio expressè facta, juxta textum *in cap. quia periculosam de sententia excommunicat. in 6*. Dixi *absque urgente causa*, nam ea stante non solùm validè, sed licitè verbo tenus excommunicatio proferri potest, siquidem textus *in d. cap. 1. cùm medicinalis de Sententia excommunicat. in 6*. temeritatem requirat, inquit, enim. Si quis judicium hujusmodi constitutionis temerarius, extiterit violator : & notavit Glossa *ibi* : & Stephan. Davila *de censur. 2. p. c. 2. dub. 3*.

10. Aliquibus placuit prolationem censuræ verbo tenus non solùm illicitam, sed nullam esse, uti docuit Ripa *in Rub. de constitution. num. 18*. motus ex *cap. fin. de sententia, & re judic.* Et Sayrus *lib. 1. thesauri cap. 7. num. 16*. Sed longè verius est solùm esse illicitam, ut tradit Coninch. *disp. 13. dub. 9. conclus. 5. n. 8*. Stephan. Davila *dicto dub. 3*. Layman. *lib. 1. sum tract. 5. par. 1. cap. 9. num. 1*. Nam jure naturæ scriptura necessaria non est. Jure naturæ positivo scriptura requiratur in dicto *cap. cùm medicinalis*, non tamen sic necessariò exigitur, ut aliter prolata censura irritetur. Textus verò finalis *de sententia, & re judic.* exigens necessariò scripturam, intelligendus est de sententia punitiva criminis, & decisiva litis, non verò de sententia quæ non tam ad puniendum delictum, quàm ad illud præcavendum, & emendandum ordinatur.

11. Tertiò debet nomine judicis ipsi reo monitio fieri, si censura contra determinatam personam feratur. Quod si ipse latitet, sufficit fieri ad ejus domum, vel in Ecclesia, seu platea, alióve loco publico, ex quo in ejus notitiam devenire possit. Itémque facienda est coram testibus qui de monitione testari possint, ut traditur *cap. sacro, de sentent. excommunicat.* Et docuit Covarr. *cap. alma mater. 1. part. §. 9. num. 4*. Coninch. *disp. 13. dub. 9. concl. 1*. Suarez *t. 5. de censur. disput. 3. sect. 11*.

12. Adverte prædictas conditiones pro latione censuræ per modum sententiæ requisitas esse. Nam censura quæ à jure fertur per legem, vel statutum ea sola publicatione, & monitione contenta est, quæ ad constituendam legem, seu statutum requiritur, de qua latè dixi *tract. de legib. disp. 1. p. 9. & seqq.*

13. Sed an monitio non solùm censuræ ligamen, sed etiam ejus denunciationem præcedere debeat ? non satis constat. V. G. commisisti delictum, cui est annexa censura, poteritne judex te declarare, & denuntiare censura esse legatum ? Respondeo posse, dummodò delictum publicum sit, & notorium, neque illius pœnitueris, ut rectè docuit Abbas *cap. nostram. 1. de jurejurando*. Navar. *lib. 5. consilior. cons. 20. de hæretic. num. 5. in 2. edit.* Suarez *disp. 3. de censur. sect. 10. n. 18*. Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 1. cap. 5. n. 6*. colligitúrque ex *cap. de manifesta 2. quæst. 1. cap. evidentia*

de accuſat. c. bonæ memoriæ. 1. *de Elect.* ibi, exceſſus notorius examinatione non indiget. Sed apertiùs conſtat concluſio ex *cap. reprehenſibilis de appellationib.* ibi præſenti decreto ſtatuimus, ut nec Prælati niſi canonica monitione præmiſſa ſuſpenſionis, vel excommunicationis ſententiam proferant in ſubjectos, niſi fortè talis ſit culpa, quæ ipſo ſuo genere ſuſpenſionis, vel, excommunicationis pœnam inducat. Ecce qualiter poteſt judex nulla præmiſſa monitione proferre ſententiam, hoc eſt declaratoriam & denunciatoriam excommunicationis, vel ſuſpenſionis; quando ſcilicet ipſo jure excommunicatio, vel ſuſpenſio incurſa eſt. Et ratio videtur manifeſta; quia denunciatio non eſt novum vinculum, ut cenſura, ut dicitur, *c. paſtoralis* §. *verùm de appellationib.* Ergo non adeſt cauſa, ob quam monitio prærequiratur. Debet tamen delictum notorium eſſe vel per ſententiam, vel ipſo facto, ita ut nulla tergiverſatione celari poſſit, aut excuſationem admittere, alias ea declaratio illicita eſſet contra jus naturæ, juridicumque ordinem procedendi. Præterea requiritur, quod reus delicti non pœnituerit; nam ſi abſolutionem à cenſura expoſtulaverit reus, ſatisfactionemve obtulerit, non eſt denunciandus, ſed potius abſolvendus juxta textum *in cap. qua fronte de appellationib.* cùm finis cenſuræ obtentus ſit, qui eſt delinquentis correctio, & emendatio.

14. Quoad tempus attinet nulla cenſura, expedit die feriato proferri; quia plerunque cauſæ cognitionem prærequirit, à qua die feriato abſtinendum eſt juxta textum *in cap. fin. de Feriis.* Et ibi Panormit. *num.* 19. Quod ſi eo die feratur etiam abſque neceſſitate valida eſt, ut aliis relatis comprobat Sayrus *lib.* 1. *theſauri caſuum, cap.* 14. *num.* 7. eo quòd ea quæ cauſæ cognitionem non exigunt neceſſariò ad ſui valorem die feriato geſta valent *Leg. actus Cod. de Feriis.* Denunciatio autem cenſuræ frequenter die feriato fit ſi præcedat cauſæ cognitio die non feriato; quia eo tempore facta in plurium notitiam devenire poteſt, ut notavit Sayrus *dicto cap.* 14. *num.* 10.

Punctum VI.

In quos cenſura ferenda eſt?

1 *Ferri debet in hominem baptizatum, viatorem, rationis compotem.*
2 *Sed an ultra uſum rationis requiratur pubertas, variant Doctores.*
3 *Item debet eſſe ſubditus ferentis cenſuram.*
4 *An omnes aſſiſtentes in diœceſi cenſura à Diœceſano lata ligentur, & econtra diœceſani extra exiſtentes?*
5 *Remiſſivè reſpondetur.*
6 *Propter diverſas cauſas duplici cenſura ligari qui poteſt.*
7 *Ob eandem cauſam duplici cenſura ligari poteſt, ſi à diverſis judicibus lata ſit, vel cauſa multiplicetur.*

1 CEnſura neceſſariò ferenda eſt in hominem, baptizatum, viatorem, rationis compotem, & ferentis poteſtati ſubjectum. Uti ex communi ſententia tradit Navarr. *c.* 27. *n.* 13. Suar. *t.* 5. *de cenſur. diput.* 5. *ſect.* 1. Coninch. *diſp.* 13. *dub.* 6. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 1. *cap.* 4. *num.* 1.

Primò debet eſſe homo: nam bruta animalia cenſuræ capacia non ſunt, utpote quæ nec poteſtati Eccleſiaſticæ ſubduntur, nec culpam committere poſſunt, ob quam cenſura fertur. Quod ſi aliquando Eccleſia creaturas irrationales fidelibus nocentes anathematizat, non eſt, quia cenſuram in illas ferat, ſed quia illas deteſtatur, & execratur, ſicuti cùm quis proprias culpas, & errores anathematizat. Angeli verò cenſura ligari non poſſunt, quia ſubjecti non ſunt Eccleſiæ. Damnati nunquam ſunt corrigendi. Beati culpæ expertes ſunt.

Secundò debet eſſe baptizatus, ſeu fidem in Eccleſia profeſſus; non Paganus, Judæus, aut Cathecumenus, quia ut inquit Paulus 1. *ad Corinth.* 5. Quid enim mihi de his, qui foris ſunt judicare: non enim Eccleſiæ poteſtati ſubjicitur qui Eccleſiam ingreſſus non eſt. Secus verò dicendum eſt de Hæreticis, Apoſtatis, & Schiſmaticis. Qui utpote baptizati Eccleſiæ poteſtatem fugere non poſſunt, ut deciditur *cap. de Judæis* 45. *diſt.*

Tertiò debet eſſe homo viator, nam mortuus cenſura ligari nequit, uti ex communi docet Navarr. *c.* 27. *num.* 13. & *cap.* 28. *num.* 32. Covarr. *in cap. alma.* 1. *p.* §. 11. *num.* 8. Suar. *diſput.* 5. *ſect.* 1. Avila 2. *p. c.* 4. *diſp. unica, dub.* 8. *concl.* 2. Layman. *tract.* 5. *p.* 1. *cap.* 4. *n.* 2. & alij communiter. Colligitúrque ex illis verbis Chriſti *Matth.* 16. Quæcunque ligaveris ſuper terram. Nam ut rectè expendit Gratian. 24. *q* 2. Chriſtus Dominus ſolùm conceſſit Petro poteſtatem ligandi & ſolvendi eos, qui ſunt ſuper terram; quia ipſi tantum Eccleſiæ ſubjiciuntur. Explicaríque poteſt in hunc modum; Defectus nec ratione corporis, neque ratione animæ ligari poteſt, non ratione corporis; quia eſt quid inanimatum incapax ſubjectionis; non ratione animæ, quia eſt quid ſpirituale, & inviſibile, ſubjiciique nequit Eccleſiæ viſibili. Et præterea ſi in cœlo, aut purgatorio exiſtit, non eſt in ſtatu, quo mereatur cenſura affici, ut pote grata Deo; ſi verò exiſtat in inferno corrigibilis non eſt. Ex quo manifeſtè infertur: ſi quis mandavit clericum occidere, & ante mandati executionem moriatur, cenſuram nullam incurrere, quia tempore quo illam incurſurus erat incapax exiſtit.

Neque his obſtat textus *in cap. à nobis el* 2. *de ſententia excommunicat.* ubi Innocent III. determinat excommunicatum abſolvi poſt mortem poſſe, redditque rationem; quia Eccleſia poteſt ſolvere, & ligare defunctos. Quia ut benè Caſtro *lib.* 2. *de juſta heretic. punit. cap.* 20. Covarr. *in dicto c. Alma* 1. *p.* §. 11. *num.* 8. Suar. *diſput.* 5. *ſect.* 1. *n.* 11. textus intelligendus eſt de abſolutione, & ligatione indirecta; non directa, quatenus Eccleſia præcipere poteſt fidelibus, ne corpus excommunicati, & abſque ſignis pœnitentiæ decedentis ſepulturæ ſacræ tradant neve ſuffragia offerant, vel è contra ſi ſigna pœnitentiæ dederit, poteſt Eccleſia fidelibus concedere, ut hæc omnia beneficia defuncto impendant. Quod non eſt abſolvere, vel ligare defunctum directè, ſed vivos ligare, vel abſolvere ab obligatione, quæ illis ineſt ob cenſuram, quam defunctus ligatus erat.

Quartò debet eſſe rationis compos, ſaltem quando cauſam cenſuræ dedit, quia abſque culpa, cenſuræ capax eſſe non poteſt. Si autem ſui compos efficacem cauſam cenſuræ contrahendæ dederit, & tempore quo ligandus erat in ebrietatem, vel amentiam etiam perpetuam incidiſſet, ſine dubio legaretur; quia uſus rationis, liberaque voluntas ſolùm requiritur ad cauſam cenſuræ apponendam, non verò ad ipſam cenſuram contrahendam, ut docuit Suar. *diſp.* 5. *ſect.* 1. *num.* 20. Layman *lib.* 1. *ſum tract.* 5. *par.* 11. *cap.* 4. *n.* 3. unde mandans clericum interficere, & tempore interfectionis ebrius, vel amens exiſtit, non obinde effugit cenſuram mandato annexam. Ab ea tamen cenſura (ſi amentia perpetua eſt) abſolvi debet, quia non expedit ligatum eſſe cenſura qui per eam corrigi non poteſt, cùm ipſa cenſura, utpotè medicinalis pœna ad correctionem dirigatur, uti notarunt Suar. & Laym. *loc. alleg.* Coninch. *diſp.* 13. *dub.* 6. *num.* 45. *& ſeqq.*

2. Sed an ultra uſum rationis requiratur pubertas? Non conſtat inter Doctores. Nam Ugolin. *de cenſur. cap.* 17. §. *num.* 5. affirmat, eo quòd ante illam ætatem non ſatis percipit ordinem judiciarium, neque in judicio admittitur ad ſe defendendum, vel agendum juxta textum *in cap. ult. de judiciis in* 6. Sed dicendum eſt cenſuræ à jure latæ impuberem rationis compotem capacem

capacem esse; quia nullo jure eximitur, & cùm culpam committere possit, cui censura annectitur, non est cur à censura excusetur, supponítque textus *in cap. 1. & ult. de sentent. excommunicat.* Et tradit Suar. *disp. 5. sect. 1. num. 17.* Coninch. *disp. 13. dub. 6. n. 45.* Gaspar Hurtado *tract. de censur. difficult. 7. n. 30.* Idem videtur dicendum de censura lata per statutum, nisi contrarium ex consuetudine constet; quia ad hanc censuram imponendam non est opus impuberem citari, nec in judicio comparere, ut supponunt prædicti Doctores. At si censura sententia speciali ferenda sit, credo adversus impuberem ferri posse, tametsi id non sit conveniens. Priorem partem mihi persuadet; quia esto impubes ordinem judiciarium ignoret, de illo instrui potest, sicuti alij puberes ordinem judiciarium ignorantes instruuntur. Item medio procuratore, & tutore respondere in judicio potest. Secundam partem probat mihi usus, & consuetudo satis recepta, numquam ferendi censuram directè contra impuberes. Notanter dixi *directè*, nam indirectè, & consequenter non est dubium, impuberes censura ligari, ut contingit interdicto generali populi, quod impuberes usum rationis habentes comprehendit.

3. Quintò debet esse subditus ferentis censuram, aliàs censura ab ipso lata ligari non poterit: non enim superior suam jurisdictionem, & superioritatem in alium quam in sibi subditum exercere valet, uti est manifestum, & colligitur ex *c. à nobis 21. de sentent. excommunic.* & *cap. cùm inferior 16. de majorit.* & *obedient.* tradunt omnes. Ex qua doctrina fit Pontificem nullatenus ligari censura posse, quia superiorem in terris non habet. Leges namque ab ipso latæ comparatione ipsius vim coercitivam non habent, quippe nullus sibimet præceptum imponere potest. Extra Pontificem omnes alij fideles rationis usum habentes ligari censura possunt, saltem comparatione Pontificis, quia Pontifici subjiciuntur. Rex verò, & Imperator ob eorum supremam dignitatem eximuntur à jurisdictione Episcopi, ne possint ulla censura ab ipsis lata ligari, ut dicit Sylvest. verbo *excommunicatio. num. 10.* Stephan. Davila pluribus relatis *2. p. de censur. cap. 4. disp. unic. dub. 4.* Episcopi generali juris constitutione sententia, vel mandato non ligantur, nisi de illis fiat expressa mentio, juxta textum *in cap. Quia periculosum de sententia excommunicat. in 6.* quod solùm de suspensione, & interdicto loquitur, non de excommunicatione, ut advertit Suar. *t. disp. 5. sect. 4. n. 3.* Deinde Concilium provinciale, & generale, & quælibet alia communitas ligari potest censuris suspensionis, & interdicti, utpote quæ non exigunt culpam in omnibus, sed in odium delinquentium innocentes suspendiuntur, vel interdicuntur. Secùs verò in censura excommunicationis utpote graviori, & directè privativa usu spiritualium bonorum ex *cap. Romana de sententia excommunic. in 6.* Quocirca ut excommunicatio validè feratur, debent nocentes communitatis cognosci, & adversus illos tantùm sigillatim promulgari, uti docuit Navarr. *dicto cap. 17. num. 13.* Avila *dub. 6.* & alij apud ipsos. Neque his obest, quod censura feratur adversus quemcunque qui ex hac communitate deliquerit, vel delictum commisit, si non satisfecerit; quia ex ipso delicto determinatur persona censurâ liganda.

4. Controversia autem gravis est, an omnes existentes in Diœcesi censura à Diœcesano lata ligentur, & è contra, an existentes extra Diœcesim censura suæ Diœcesis afficiantur? Sed hanc difficultatem resolvi *tract. 3. de legib. disp. 1. punct. 14. §. 3. 4. & 5.* ibi enim enumeravi qualiter teneantur peregrini legibus, & præceptis loci quâ transeunt, qualitérque ligentur legibus, & præceptis sui domicilij, pœnísque præcepto, & legibus annexis affici possint. Neque occurrit aliquid novi addendum.

5. Superest dicendum; an possit quis duplici censura ejusdem rationis ligari, duplici inquam excommunicatione, suspensione, vel interdicto? Ratio dubitandi est, quia privatio non suscipit magis, & minus; cùm igitur quælibet ex his censuris sit privatio spiritualium bonorum, nequit posita una censura alia ejusdem rationis succedere. Et confirmo, duæ privationes ejusdem numero formæ esse nequeunt in eodem subjecto. Ergo nec duæ excommunicationes, nec duæ suspensiones, alias essent duæ privationes formales ejusdem numero formæ.

Nihilominus communis est sententia propter diversas causas posse aliquem diversis censuris ejusdem rationis ligari: uti docuit Silvest. *excommunic. 1. num. 10.* Sotus *in 4. d. 22. art. 2. concl. 3.* Covarruv. *in cap. alma. 1. p. §. 11. num 13.* Suarez *de censur. tr. 5. disp. 5. sect. 3.* Ugolin. *tab. 1. de censuris cap. 16. §. 3.* Molina *tract. 3. disp. 41. num. 3. & 7.* Nicolaus Garcia *8. p. de benefic. c. 3. num. 86.* Et colligitur ex variis textibus. Nam Clement. *2. de sentent. excommunicat.* excommunicantur qui contra priorem excommunicationem, & denunciationem procedebant, scilicet sacris assistendo. Et *cap. cùm pro causa de sentent. excommunic.* declaratur duplici censura innodatum esse, qui violentas manus in clericum injecit, & Ecclesiæ immunitatem violavit, duplicique absolutione indigere, vel una utramque causam respiciente, ut notat ibi Abbas, & Doctores communiter. Idem probatur ex *cap. officij de sentent. excommunicat.* & *cap. Capitulum sanctæ Crucis de rescriptis. Cap. Engelrudam. 3. q. 4. cap. ita quorundam de Judæis, & aliis.* Ratio, quia excommunicatio, & quælibet alia censura non tàm est privatio, quàm vinculum morale causans privationem: atqui vinculum morale multiplicari potest, tametsi privatio non multiplicetur, ut manifestè patet in peccatis mortalibus, quorum quodlibet ita privat hominem gratia, ut etiam aliud quantum ex se est, privet. Quare si directè unum peccatum remitteretur non conferendo gratiam, aliud remissum non esset, sed adhuc homo gratia privatus maneret: sic in præsenti dicendum est. Fatemur namque privationem in se non suscipere magis, & minus; benè tamen in ordine ad causam, ut patet in supradicto exemplo de peccatis. Et in naturalibus est res manifesta. Cubiculum namque privari luce potest ex multiplici ratione impediente, tametsi unica lucis privatio existat. Sic homo multiplici censura ejusdem rationis privari potest bonis Ecclesiæ, tametsi unicam privationem habeat; quia censura non est formaliter privatio, sed privationis causa.

6. Adde non solùm ob diversas causas, sed etiam ob eandem te posse duplici censura ejusdem rationis ligari, si à diversis judicibus à jure, vel ab homine lata sit, adsítque respectu cujuscunque judicis specialis contumacia, & inobedientia, sicuti docuit Abbas *in cap. gravem. num. 5. de sentent. excommunicat.* Suar. *d. disp. 5. sect. 2. num. 13.* Nam esto ibi sit eadem causa materialis, est tamen diversa causa formalis, scilicet, diversa contumacia, & inobedientia. Verùm quando ob contumaciam aggravantur censuræ ab eodem judice procedente inquam ad denunciationem, & anathema, diversa censura non ligaris, neque duplici absolutione indiges, ut advertit Suarez *supra n. 18.* quamvis ante denunciationem excommunicatio reservata non esset, quæ post denunciationem reservata est.

Quinimo existimo, quotiescunque transgressiones ejusdem censuræ multiplicantur, toties censuras multiplicari. Unde si modò percutias clericum, & deinde alium, duplici excommunicatione innodaris; quia duplicem causam, quibus est annexa censura, apposuisti, & tradit Suar. *disput. 5. sect. 3.*

PUNCTUM VII.

Quam ob cauſam cenſura ferenda eſt.

1 *Pro culpa ferenda eſt cenſura.*
2 *Pro culpa veniali, nec excommunicatio, nec ſuſpenſio, neque interdictum ferri poteſt, ut communiter feruntur.*
3 *Aliqui cenſent peccatum mortale ſufficere, ſi interius conſummetur.*
4 *Verius eſt requiri exteriùs eſſe conſummatum.*
5 *Satisfit oppoſitis fundamentis.*
6 *Non ſolùm debet eſſe peccatum mortale externum, ſed ſpecialiter ab Eccleſia prohibitum.*
7 *Quinimo debet eſſe prohibitum ſub comminatione cenſuræ incurrendæ.*
8 *Non poteſt ferri pro peccato præterito in ejus punitionem.*
9 *Proponuntur objectiones, & ſolvuntur.*
10 *Peccatum ob quod cenſura contrahitur debet eſſe completum ſecundùm proprietatem verborum.*
11 *Aliquibus placet cenſuram impoſitam contra facientes, ſeu committentes delictum comprehendere mandantem, & conſulentem.*
12 *Verius eſt oppoſitum.*
13 *Temperatur doctrina, ne procedat, cùm lex inutilis redderetur.*
14 *Satisfit oppoſitis fundamentis.*
15 *Qualiter revocato mandato, vel conſilio incurras cenſuram contra mandantem, vel conſulentem impoſitam.*
16 *Delinquens adverſus præceptum ſub cenſura impoſitum, non duplex peccatum, ſed unum tantùm committit.*

1 OMnes conveniunt cenſuram infligi non poſſe niſi pro culpa; quia eſt pœna medicinalis, quæ neceſſariò ſupponit culpam corrigendam. Eſt tamen notandum diſcrimen inter excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum, quòd excommunicatio, quia eſt graviſſima pœna, nemini alteri à delinquente infligitur. Secùs verò eſt in ſuſpenſione, & interdicto, quæ ultra nocentes innocentes ligant, ut citius nocentes reſipiſcant, videntes ſua cauſa innocentes gravari, ſicuti notavit Covarruv. *cap. alma mater.* 1. *p.* §. 9. *num.* 3. Deinde hæc culpa debet eſſe cenſuræ proportionata, aliàs committeretur injuſtitia, ut colligitur *ex cap. fœlicis, De Pœnis, in* 6. ibi: judex pœnam metietur ex culpa.

2. Dubitant tamen Doctores; an ob culpam venialem cenſura inferri poſſit? Et breviter reſpondeo, neque excommunicationem majorem, nec ſuſpenſionem, aut interdictum prout communiter feruntur ob culpam venialem injungi poſſe; quia ſunt pœnæ graviſſimæ, ac proinde culpæ levi improportionatæ, uti tradunt ex omnium ſententia Coninch. *diſput.* 13. *dub.* 8. *concluſ.* 2. Suar. *diſp.* 4. *ſect.* 4. Sanch. *lib.* 6. *moral. cap.* 4. *num.* 55. Paul. Layman. *lib.* 1. *Sum. tract.* 5. *cap.* 5. Vaſq. *tract.* 2. *diſput.* 158. *cap.* 5. Gaſpar Hurtado *tract. de cenſuris diſput.* 10. *num.* 43. & de excommunicatione majori. Et idem fermè eſt de aliis cenſuris, colligitur apertè ex Trident. *ſeſſ.* 25. *cap. de reformat.* Et *cap. Nemo Epiſcoporum. Cap. nullus ſacerdos* 11. *quæſt.* 3. & tradit ultra ſuperiùs relatos Navarr. *cap.* 27. *num.* 9. Covarr. *cap. alma mater.* 1. *p.* §. 9. Avila 2. *p. de cenſ. cap.* 5. *diſp.* 1. *dub.* 2. Et licèt in aliquibus textibus videatur ob cauſam levem excommunicatio ferri, ut in *cap. ſi quis* 23. *diſt.* & aliis non eſt reputanda illa cauſa levis abſolutè, nam ut rectè explicat Coninch. *diſp.* 13. *dub.* 8. *concl.* 2. cauſa quæ per ſe ſpectata levis eſt ſæpè ex circunſtantiis gravis redditur. Ex quo fit manifeſtè quoties ex ignorantia, vel inadvertentia, vel alia de cauſa excuſatur qui à gravitate culpæ, cui excommunicatio, ſuſpenſio vel interdictum annexa ſunt, excuſari ab illis incurrendis, ut benè advertit Layman. *d. cap.* 4. *num.* 1.

Notanter dixi excommunicationem majorem ſuſpenſionem, & interdictum prout frequenter feruntur non poſſe ob veniale peccatum injungi; quia excommunicationem minorem latam à jure conveniunt ferè omnes Doctores; ut *diſput. ſequenti* videbimus, ob peccatum veniale incurri; quia eſto videatur maximis bonis privare ſcilicet Sacramentorum receptione; at facillimo negotio tolli poteſt, cùm quilibet ſacerdos facultatem habeat ab ea abſolvendi. Et idem eſt de hac excommunicatione minori, ſi ab homine generaliter injungeretur, nec reſervaretur. At dari poteſt aliqua ſuſpenſio, aliquodque interdictum perſonare purum à judice generaliter latum nec reſervatum minoribus commodis ſpiritualibus privans, quam excommunicatio minor, & æquè facilè abſolvendum. Ergo poteſt ob culpam venialem injungi, ſicuti latè explicat Gaſpar Hurtado *de cenſur. difficult.* 10. *num.* 44. *& ſeqq.*

3. Sed an hoc peccatum mortale ſufficiat, eſſe interius conſummatum, ut cenſura ligari poſſis? diſcordant Doctores. Nam Gloſſa *Clement.* 1. *de Hæretic.* & alij quos accuratè recenſent Sanch. *lib.* 2. *in decalog. cap.* 8. *n.* 2. Farinacius *de hæreſi quæſt.* 192. §. Barboſa 2. *p. de poteſt Epiſc. allegat.* 40. *à num.* 6. affirmant, quia Eccleſia habet juriſdictionem in actus merè internos, cùm ejus poteſtas ſit ſpiritualis. Ergo poteſt actus merè internos punire. Antecedens variis exemplis declaratur. Primò diſpenſat, irritatque votum purè mentale. Secundò abſolvit à peccatis interius conſummatis, eáque reſervat. Tertiò obligat ad actum fidei ſupernaturalem, quando res fidei proponit, aut de fide quis examinatur. Quartò: judex obligatus defendere clericum à percuſſione ſi id nolit incidit in excommunicationem, canon, *ſi quis ſuadente.* At hæc nolitio internum quid eſt. Quintò in Clement. *multorum de hæretic.* §. *verum*, excommunicantur inquiſitores qui odio, vel amore ducti aliquid contra ſui muneris obligationem omittunt, vel faciunt. Ad idem referuntur excommunicationes latæ ſub hac conditione, ſi quis præſumpſerit, ſi quis auſu temerario, ſi quis dixerit, vel crediderit, &c. quæ ſunt conditiones, de quibus Eccleſiæ conſtare non poteſt, cùm interius conſumentur.

4. Sed contraria ſententia, ſcilicet ad incurrendam cenſuram non ſufficere actum purè internum verior multò eſt, ut probavi *tract.* 4. *de fide diſp.* 3. *in princ.* Et ultra Doctores ibi relatos eam docent Navarr. *cap.* 23. *num.* 38. *& cap.* 27. *num.* 66. Covarruv. *reg. peccatum* 2. *p. num.* 7. Suarez plures referens *diſp.* 4. *de cenſur. ſect.* 1. Stephan. Davila 1. *p. dub.* 10. Coninch. *diſp.* 13. *dubit.* 8. *concluſ.* 4. *num.* 71. Gaſpar Hurtado *tract. de cenſur. difficult.* 11. *num.* 49. Vaſq. 1. 2. *diſput.* 160. Paulus Layman. *lib. ſum. tract.* 5. 1. *p. cap.* 5. *num.* 1. colligiturque apertè ex *cap. cogitatio de pœnitent. diſput.* 1. ibi, cogitatio non meretur pœnam lege civili cum ſuis terminis contenta eſt, ubi Gloſſa inquit, non mereretur pœnam ab homine, ſecus à Deo. Et *cap. de ſimonia*, dicitur dationem procedentem ex animo ſimoniaco, ſi hîc non prodatur exteriùs ab Eccleſia non puniri. Ratio videtur manifeſta; nam Eccleſia eſt ſenſibilis, & viſibilis, non igitur poteſtatem habere poteſt in id quod inviſibile & inſenſibile eſt, quale eſt peccatum interius conſummatum. Et confirmo peccata interna, quæ exteriùs non prodeunt, Eccleſia non poteſt judicare, utpote quæ ſibi ignota ſunt, ergo neque de illis poteſt legem ferre. Nam ut inquit D. Thom. 1. 2. *q.* 91. *art.* 4. de his poteſt homo legem ferre, de quibus poteſt judicare, & licèt aliqua peccata, quæ in actum externum prodeunt ita ſint occulta, ut Eccleſia non poſſit de ipſis ſententiam ſpecialem ferre; id tamen eſt per accidens: ex ſe enim manifeſta

ſunt,

sunt, judicióque Ecclesiæ subjecta; si quidem sensibus hominum subjiciuntur, ideóque Ecclesia ea per generalem sententiam punit: tametsi nominatim, & specialiter ea punire nequeat.

5 Fundamentum verò oppositæ sententiæ non urget. Admitto namque potestatem Ecclesiæ esse spiritualem, sed quia in hominibus inest qui corporales sunt, non extenditur ad res purè spirituales sed quatenus per corporales manifestatur. Secundò respondeo potestatem Ecclesiæ esse spiritualem non physicè, sed moraliter, hoc est esse spiritualem, quatenus res pertinentes ad spiritum, & animarum salutem spectat. Ex quo non infertur respicere debere ea, quæ sunt physicè spiritualia, ut sunt actus interni. Ad primam probationem antecedentis dico parentem irritare posse vota filiorum, & superiorum vota illorum, qui pleno jure sibi subduntur, quia si subditi superiori, & filij parenti subjiciuntur integrè, & perfectè, atque adeò quoad propriam voluntatem, & vim se obligandi, & ratione hujus dominij vota irritari possunt. Verum hoc dominium non est sufficiens, ut pater filiis, & superior subditis præcipere actum purè internum possint, quin minus illud punire; quia ad obligationem præcepti & pœnæ requisitum est, ut aliquo modo actus sit illis cognoscibilis. Adde dispensationem, & irritationem non versari propriè circa actus internos, ipsi enim transierunt, sed circa obligationem moralem inde resultantem, & moraliter perseverantem, quam obligationem numquam Ecclesia solvit quousque sibi manifestetur. Ad secundum absolvit Ecclesia à peccatis purè mentalibus, dummodò sibi fiant manifesta. Quando verò ea peccata reservat, non est quia jurisdictionem in ea exerceat, sed potiùs jurisdictionem circa ipsa negat, sicuti poterat negare jurisdictionem in omnia peccata. Ad tertium, non obligat Ecclesia ad actum fidei merè internum, sed hæc obligatio ex lege divina, & naturali provenit proposita veritate credenda. Ad quartum non defendere clericum omissio est externa, & sensibus cognoscibilis. Ad quintum sententia exterior injusta illorum inquisitorum, qui in ea proferenda odio, vel amore ducti fuerunt, punitur. Et licèt illa prava intentione cognosci ab Ecclesia non posset, hoc non obest quin possit actum externum ei conjunctum punire; quia ea conjunctio solùm est conditio ad actum externum puniendum, punitio autem in eam conditionem non fertur. Quod non est censuram ad actus interiores extendere, sed censuram in actus externos latam limitare, & coarctare. Poterat enim Ecclesia externum illum actum injustitiæ, quomodocunque fieret, punire. Quod verò illum non puniat, nisi quando conjunctus est cum prava intentione benignitas est, & limitatio suæ potestatis, & rigoris. Ad ultimum respondeo illam particulam *vel*, si quis dixerit, vel crediderit positam frequenter in decretis intelligendam esse copulativè: hoc est si quis dixerit, atque crediderit. Si autem intelligatur disjunctivè præstat hunc sensum. Si quis dixerit verbis, vel crediderit factis, vel nutibus, aliisque signis in facie Ecclesiæ manifestis, anathema sit.

6. Porrò non solùm debet esse peccatum mortale externum, sed necessarium est ut sit peccatum specialiter ab Ecclesia prohibitum, aliàs delinquens non esset Ecclesiæ contumax, & inobediens. Censuræ autem institutæ sunt ad medendam contumaciam, & inobedientiam Ecclesiæ, uti fatentur omnes. Ergo. Atque ita docent ex communi sententia Sotus *in* 4. *d.* 21. *quæstion.* 1. *art.* 2. *conclus.* 4. Navarr. *cap.* 27. *numero* 9. Suarez *disput.* 5. *sect.* 5. *num.* 6. Ægid. *disput.* 13. *dubit.* 8. *concl.* 6. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *par.* 1. *cap.* 5. *numer.* 2. Stephan. Davila 2. *part. cap.* 5. *disput.* 1. *dub.* 10. Vasq. *de excommunicat. dubit.* 12. Gaspar Hurtado *de censur. difficult.* 12. *numer.* 54. Et colligitur apertè ex *cap. ex parte* 4. *de verborum significat.* Et *cap.* 1. *de sententia excommunicat. in* 6.

7. Quinimo existimo non solùm debere esse peccatum mortale ab Ecclesia prohibitum sub comminatione censuræ incurrendæ, uti docuerunt Suar. Avila, Ægid. Paul. Layman. *loc. alleg.* & communiter Doctores. Nam censura infligi non potest sine monitione, ut superiùs dictum est; aliàs non esset pœna medicinalis, ut deciditur *cap.* 1. *de sententia ex communicat. in* 6. Ergo infligi non potest, quin superior moneat de censura incurrenda, ergo quin præceptum imponat sub comminatione censuræ.

8. Hinc collige censuram ferri non posse pro peccato præterito in ejus punitionem, sed necessariò ferendam esse pro peccato futuro præcavendo, vel in præteriti satisfactionem, uti docuit Navarr. *cap.* 27. *numero* 9. Ugolin. *de censuris tab.* 1. *cap.* 9. §. 5. Covarruv. *in cap. alma.* 1. *p.* §. 9. *numer.* 4. & §. 10. *n.* 1. *& seqq.* Suarez *disp.* 4. *sect.* 5. Coninch. *disput.* 13. *dub.* 9. *numer.* 78. Paul. Layman. *lib.* 1. *tract.* 5. *par.* 1. *cap.* 5. *num.* 3. Et constat ex *dicto cap.* 1. *de sententia excommunicat. in* 6. Nam cùm censura ex sua institutione habeat ex se medicinam præservativam, & coërcitivam peccati, uti colligitur ex *toto lib.* 15. *& 6. decretalium*, *tit. de sententia excommunicat.* nequit pro peccato purè præterito injungi. Nam illud, quatenus præteritum est, mederi non potest, sed punire.

9. Contrarium hujus corollarij docuit Cajetan. 2. 2. *quæst.* 69. *art.* 2. Almain. *de potestat. Ecclesiæ*, *cap.* 10. Corduba *lib.* 2. *qq. qu.* 27. §. *sed ad exaltationem.* Moventur ex variis textibus, in quibus videtur censura ferri pro peccato præterito. Primò ex *cap. quidam.* 5. *quæst.* 1. ubi Gregor. excommunicavit libelli cujusdam authorem, nisi se proderet, & malitiam fateretur, aut libelli veritatem probaret, ad quod nulla ratione videbatur obligatus, ne se periculo vitæ exponeret. Secundò ex *cap. inter querelas*, 23. *quæst.* 4. ubi reprehendit idem Gregor. Episcopum, eo quod in sua causa excommunicationis sententiam tulerit pro vindicanda injuria sibi facta, quam sententiam non censet fuisse nullam. Tertiò ex *cap. duo sunt* 96. *dist.* ubi refertur Innocentium excommunicasse Arcadium, & Ambrosius Theodosium ob factum absolutè præteritum. Quartò ex *cap. Guillisarius* 23. *q.* 4. ubi Silverius Papa anthematizavit eos, qui eum comprehenderunt, miserántque in exilium. Quinto ex *cap. ult.* 2. *quæst.* 1. ubi Nicolaus Papa duos Episcopos absque ulla monitione excommunicat; eo quod Lothario in suis sceleribus faverent.

Sed hæc parum urgent, ut à communi sententia recedamus. Quare ad primam respondeo, Gregorium ibi non excommunicasse libelli authorem, nisi se proderet, sed usum sanctissimæ Eucharistiæ sub excommunicatione interdixisse, donec se manifestaret; quia ad id videbatur obligatus, etiam cum periculo vitæ, cùm gravissima infamia irrogata aliter deleri non posset. Ad secundum Episcopus ille non tulit sententiam excommunicationis pro injuria sibi facta præcisè, sed ut sibi fieret competens satisfactio reprehenditur tamen & merito à Pontifice, eo quòd in propria causa per modum sententiæ, & vindictæ sententiam excommunicationis tulerit; est enim id alienum à Pastore Ecclesiæ, cui solùm in defensionem propriam permittitur gladio excommunicationis uti. Ad tertium Innocentius excommunicavit Arcadium, & Ambrosius Theodosium nisi resipiscerent, & tanti facinoris satisfactionem exhibuerint, ideóque posita satisfactione, statim fuerunt absoluti. Ad quartum Silverius, non tam excommunicavit qui eum comprehenderant, miserántque in exilium, quam declaravit esse excommunicatos. Vel dic excommunicasse; quia in exilio eum detinebant, ut constat ex ipso capite. Ad ultimum illi Episcopi non excommuni-

cantur

cantur in illo textu, ſed deponuntur ab officio ſacerdotali; quod ob culpam præteritam fieri poteſt, cùm depoſitio cenſura non ſit.

10 Deinde peccatum illud externum, ob quod cenſura contrahenda eſt, debet eſſe completum in ſuo genere ſecundùm proprietatem verborum, quæ in præcepto, ſeu lege infligente cenſuram, continentur; quia leges pœnales ſtrictè, & propriè ſumendæ ſunt. Uti ex communi docet Navarr. *lib. 5. conſilior. tit. de ſententia excommunicat. conſ.* 37. *num.* 2. Suar. *diſp.* 4. *ſect.* 3. *num.* 7. Avila 1. *part. de cenſur. dub.* 11. & 2. *part. cap.* 5. *diſput.* 3 *dub* 5. Sanchez *lib.* 3. *de matrim. diſp.* 2. *num.* 5. *ſub finem.* Coninch. *diſput.* 13. *dub.* 8. *concl.* 7. Colligiturque apertè ex *cap. perpetuo ſanctionis, de Elect. in* 6. ubi dicitur eligentes indignum non incurrere juris pœnas, niſi adeò in eo perſtiterint, quòd ex eorum votis communis electio ſubſequatur.

11. Hinc oritur quæſtio; an cenſura impoſita contra facientes, ſeu committentes aliquod delictum, comprehendat mandantes ſeu conſulentes committi? Aliquibus nempe Silveſtro verbo *excommunicatio* 9. *n.* 79. & Roſellæ *eodem* 1. *caſu* 43. *num. ult.* placet comprehendi, quia mandans, ſeu conſulens delictum abſolutè dici poteſt delictum committere, uti docent multi relati à Paciano *tract. crimin. lib.* 9. *cap.* 32. *num.* 1. nam eſto illud phyſicè non committat; committit tamen moraliter, & ſecundùm communem æſtimationem. Et fortè ob hanc cauſam in *cap. mulieres, de ſententia excommunicat.* deciditur mandantes clericum percutere, eadem ex communicatione ligari, qua ligantur percutientes *in cap. ſi quis ſuadente* 17. *quæſt.* 4. & redditur ibi ratio. Cùm is committat verè cujus authoritate, & mandato delictum committi probatur. Et *cap. nuper eodem tit. in verſ. in primo quidem art.* inquit textus eum facientem, & conſentientem par pœna conſtringat. Et *reg. is ſtamnum de regul. juris in* 6. ubi is damnum dat, qui jubet damnum dari, & *leg. nihil intereſt, ff. Ad leg. Corneliam de Sicariis.* Nihil intereſt, ait textus, an quis occidat, an cauſam mortis præbeat. Et *c. in quorundam de Judæis* excommunicantur deferentes prohibita ad Sarracenos. Et *ſignificantia, eodem tit.* declarantur eam excommunicantionem incurrere, ſive propria perſona, ſive per nuncios deferant. Denique in *c. nuper.* Et *cap. ſi concubinæ de ſententia excommunicat.* excommunicantur participantes in crimine criminoſo cum excommunicato. At mandans, & conſulens fieri delictum, cui eſt annexa excommunicatio participat in crimine, ob quod incurrit excommunicationem illud admittens. Ergo.

12. Nihilominus longè probabilius eſt, cenſuram latam adverſus committentem aliquod delictum non afficere mandantem, ſeu conſulentem, niſi aliunde in lege, ſeu præcepto exprimantur. Sic docuit Silveſt. ſibi contrarius loquens de excommunicatione, verbo *excommunicatio ult. quæſt.* 4. *dicto* 3. Cajet. *eodem* paulò poſt *princ.* Armilla *num.* 2. Tabiena 5. *caſu* 49. *num. ult.* Navarr. *cap.* 27. *num.* 51. Metina *lib.* 1. *ſum. cap.* 11. §. 2. *in princ.* Henriq. *lib.* 13. *de excommunicat. cap.* 17. *num.* 2. & *cap.* 21. *num.* 1. Bartolom. de Ledeſma *de excommunicat. dub.* 6. & generaliter de omnibus cenſuris id docent Sanchez *lib.* 3. *de matrim. diſput.* 49. *num.* 2. Ægid. *diſp.* 14. *n.* 188. Avila 2. *part. cap.* 5. *diſput.* 3. *dub.* 2. Gaſpar Hurtado *tract de cenſuris difficult.* 14. *n.* 53. & alij. Moveor; quia leges imponentes cenſuram, utpote odioſæ, & pœnales ſtrictè ſumendæ ſunt: at mandans, & conſulens delictum propriè, & in rigore dici nequit illud delictum facere, ut docet Bart. *leg. ſi is qui pro emptore à n.* 56. *ff. de Uſucapionib.* & meliùs *leg. ſed. unius*, §. *ſervus, num.* 2. *ff. de injuriis.* Jaſon *leg. ſi quis id, num.* 36. *ff. de juriſdict. omn. ſind.* Julius Clarus *lib.* 5. *recept.* §. *fin. quæſt.* 89. & alij plures quos refert, & ſequitur Pacian. *d. tract. crim. lib.* 9. *cap.* 32. *n.* 2. Et convincitur ex eo quòd mandatum, & conſilium præcedunt factum, & ad ipſum perpetrandum diriguntur, illiúſque ſunt cauſæ morales. Non igitur ſub facto comprehendi debent; atque ita ut diverſa, & diſtincta ponuntur *in c. ſi quis viduam*, 9. *dict.* ideóque jus cùm cenſuram proferre intendit non ſolùm adverſus facientes, ſed conſulentes, ſeu mandantes id explicat, ut patet *in cap. fœlicis de Pœnis in* 6. & *Clement. ſi quis ſuadente, eodem tit.* & ex pluribus excommunicationibus Bullæ cœnæ.

13. Temperat autem Sanchez *d. diſp.* 48. *num.* 4. *num.* 4. *circa finem.* Et Ægid *d. diſp.* 14. *dub.* 15. *num.* 188. ne ſupradicta doctrina locum habeat, cùm lex redderetur fermè inutilis, & fruſtratoria, niſi mandantes comprehenderet; quæ fuit doctrina Gloſſæ finalis *cap.* 2. *de uſuris in* 6. Felini *c. tranſlato, num. ult. verſ. tertiò nota de conſtitutionib.* Et aliorum, quos refert, & ſequitur Covarr. 3. *var. cap.* 3. *n.* 9. colligiturque ex *cap. ſi civitas de ſententia excommunicat. in* 6. ubi declaratur interdictum generale civitatis extendi ad ſuburbia, ne ſententia illa interdicti fruſtraretur; nam (ut inquit textus) licèt prædicta ſuburbia, videantur aliàs murorum ambitu terminari, hoc tamen caſu ne vilipendi valet, ſententia interdicti, expedit interpretationem fieri latiorem. Et notandum eſt verbum *interpretationem*, quod indicat non novam legem conſtitui, ſed interpretationem fieri conſtitutæ.

14. Neque obſtant oppoſita fundamenta: Fateor namque mandantem, & conſulentem abſolutè dici delictum committere, ſed non proprio, & rigoroſo ſenſu: hic enim non moralem factionem, ſed phyſicam requirit. Uti colligitur tum ex ſupradictis, tum ex *cap. ut famæ in fine de ſententia excommunicat.* ibi: cum hoc non ipſi, ſed illi quorum auctoritate id faciunt facere videantur. Nam verbum *videantur* non proprietatem, ſed fictionem importat juxta Gloſſ. *leg. Nemo 5. ff. de reſtitutionib. in integrum*, verbo, *pollicetur.* Et ibi Bart. *num. unico.* Tum ex *cap.* 2. *de clericis pugnantib. in duello*, ubi pugil verè homicida dicitur, non autem mandans. Ad textum *in c. mulieres* reſpondeo mandantem verè committere in legem prohibentem percuſſionem, non tamen verè percutere, ideóque ſub lege ſtatuente cenſuram percutientibus non comprehendi. Ut verò comprehenderetur, neceſſaria fuit nova illa lex, & decretum *d. cap. Mulieres.* Ad textum *in cap. Nuper*, dic intelligendum eſſe non de eadem pœna ſecundùm proprietatem, ſed ſecundùm ſimilitudinem, cùm conſentientes in legem verè delinquant. Eodem modo reſpondeo ad *reg. is damnum.* Et ad *leg. nihil intereſt*, fieri quidem delictum à mandante, vel conſulente interpretativè, & moraliter, & ſecundùm communem æſtimationem, ſed non phyſicè & propriè, ut latiùs dicit Pacian. *tract. crimin. lib.* 9. *cap.* 32. *n.* 2. Ad textum *in cap. ita quorundam, & cap. ſignificavit*, reſpondeo excommunicationem latam adverſus deferentes arma Sarracenis extendi ad eos qui per interpoſitas perſonas ea arma detulerint: non quia idem ſit deferre per ſe, vel per interpoſitam perſonam, ut benè advertit Navar. *c.* 27. *num.* 51. ſed ne lex pœnalis fruſtratoria redderetur, ob quam cauſam de uno caſu ad alium extenditur, ut latè probavi *tract. de legib. diſput.* 5. *punct.* 3. *in cap. nuper.* & *capit. ſi concubinæ*, reſpondeo excommunicari participantes cum excommunicato poſtquam incidit in excommunicationem, & declaratus eſt; ſecus qui cum illo ante excommunicationem incurſam participarent.

15. Sed quid ſi mandatum, vel conſilium revocaſti, antequam mandatarius, vel conſiliarius mandatum, vel conſilium exequerentur, incurres in cenſuram latam adverſus mandantem, vel conſulentem? Certum eſt, ſi mandatum, vel conſilium revocaſti efficaciter, ita ut cauſa moralis operis prudenter præſumi non poſſit, te liberum eſſe à cenſura; quia in

tantum

tantum mandatum, vel consilium punientur censura, quatenus in delictum influunt, illiúsque sunt causa. Econtrà verò, si mandatum, vel consilium fictè revocasti, censuram non effugis; quia verè in delictum influis, & illius es causa moralis, & in his ferè omnes Doctores conveniunt. Quocirca difficultas est; an incidas in censuram latam adversus mandantem, vel consulentem, si revocares mandatum, vel consilium quantum posses, cùm tamen de facto non revocentur, vel quia mandati, seu consilij revocationem notam facere mandatario, seu consiliario non potuisti; vel quia rationes allatæ ad revocandum consilium inefficaces fuerunt? Affirmat Coninch. *disp.14.dub.15. conclus.3. num.183.* & alij relati à Suar. *disp.44. sect.3. numer.7.* Moventur, quia hæ censuræ latæ sunt adversus eos, quorum consilio, vel mandato facinus est perpetratum, sicuti in præsenti contingit. Neque obest quod mandati, vel consilij non pœnitueris; siquidem pœnitentia efficaciam mandati, vel consilij non sustulit, alias mandans, vel consulens homicidium, ex quo mandato, vel consilio homicidium, fieret, vitaret irregularitatem, & obligationem restituendi, si ante factum pœniteret.

Sed rectiùs contrarium docuerunt Innocent. *in cap. mulieres, de sentent. excommunic.* Tabiena *excommunicatio 5. casu 1. numer.35.* Stephan. Davila *2. part. de censur. disp.3. dub.7.* Gaspar. Hurtado *de censuris, difficult.15. numer.68.* eo quòd ea revocatione, & pœnitentia posita non causas culpabiliter opus medio mandato, & consilio dato, sed omnino inculpabiliter, cùm culpa præterita media pœnitentia deleta sit. Ergo non incurris censuram, quæ utpote pœna medicinalis solum afficere potest actu delinquentes inobedientes, & rebelles, non verò eos qui ab inobedientia, rebellione, delictóque recesserunt. Secus verò est de pœna irregularitatis, & de obligatione restituendi, quæ ob delictum præteritum actu innocentem efficere possint.

16. Ad extremum adverte delinquentem adversus præceptum sub censura impositum regulariter non duplex peccatum, sed unum tantùm committere, quale committeret, si res illa secluſa censura prohibetur, v. g. prohibitum est furtum sub excommunicatione non ex alio motivo quàm justitiæ; furaris; peccatum tantùm injustitiæ committis; quia solum justitiam lædis. Nam esto Ecclesiæ inobedias; ea inobedientia non continet specialem malitiam, sed in injustitia imbibitur, uti docuit Gordob. *in summ. quæst.11.* Stephan. Davila *2. part. de censur. cap.5. disput.1. dub.11.* Paul. Layman. *lib.1. summ. tractat.5 part.1. cap.5. numer.1. vers. nota*, Gaspar. Hurtado *tractat. de censur. difficult.17. num.73.*

Punctum VIII.

Quibus ex causis à censura incurrenda excuseris.

1 *Excusaris, si deficiat ex parte ferentis potestas, quæ per appellationem suspendi potest.*
2 *Hæc appellatio interponi potest ante tempus signatum censuræ incursioni.*
3 *Ut appellatio hunc effectum suspendendi censuram habeat, esse legitima.*
4 *Item debet incursionem præcedere.*
5 *Secundò excusaris à censura incurrenda ex consensu illius, in cujus favorem lata est.*
6 *Transacto termino à creditore prorogato in censuram incidis; tametsi alij contrarium censeant.*
7 *Excusaris à censura, si illius ignorantiam habeas.*
8 *Stante dubio juris, vel facti post debitam diligentiam non est reputandus censura ligatus.*
9 *Apponitur quædam limitatio pro obtinenda Ecclesiastica dignitate.*
10 *Excusaris à censura, ratione gravis metus.*
11 *Si sub censura tibi interdicatur quod alias jure naturali est prohibitum, negant, aliqui te excusari à censura ratione metus. Sed oppositum verius est.*
12 *Excusaris à censura, si innocens sis.*
13 *Affirmant plures si in foro externo proberis nocens ligari censura.*
14 *Alij oppositum censent.*
15 *Quæstio sub distinctione resolvitur.*
16 *Obligatio, quam habes abstinendi in publico ab actibus per censuram prohibitis, cum censura ligatus non es, ex jure naturali provenit.*
17 *Satisfit argumentis* num.13. *adductis.*
18 *Alia est censura valida, alia invalida, alia justa, alia injusta, & quæ hæ sint.*

1. VAriæ sunt causæ, ex quibus à censura incurrenda excusari potes. Prima & præcipua, si ex parte ferentis censuram deficiat jurisdictio ante illius incursionem: quod contingere potest, si removeatur ab officio, vel alio modo cesset ejus potestas. Cessare autem communiter solet per interpositam appellationem legitimam, ut constat *ex cap. ad præsentiam 16.* Et *cap. Pastoralis 53. de appellationib.* Et *cap. licet 14. de sentent. excommun. in 6.* Quia ea est vis appellationis, ut eam causam à judice, à quo appellatum est, eximat, & ad superiorem illius devolvat. Quando igitur appellatio hunc duplicem effectum habet suspensivum scilicet, & devolutivum impedit omnino censuram; quia deficit in ferente potestas, uti dicitur *in cap. si à judice 10. de appellationib. Cap. per tuas, de sententia excommunicat.* Secùs verò esset si solùm effectum devolutivum haberet, ut sæpè contingit; quia eo casu cùm non suspendatur jurisdictio judicis, ligari optimè potes non obstante appellatione.

2. Hæc autem appellatio interponi debet ante tempus signatum censuræ incursioni, totóque tempore interponi potest; quia ante illud tempus suspendere valet ejus executionem. Cui non obstat esse statutum appellationem interponendam esse intra decem dies à sententia lata; quia intelligitur de sententia absoluta, & pœnam simpliciter infligente, secus verò de sententia pendente à conditione, uti notavit Henriquez *lib.13. cap.16.* Covarr. *cap. alma mater, 1. part. §.10.* Suar. *disp.3. de censuris, sect.8.* Gaspar. Hurtado *de censur. difficult.25. num.107.*

3. Ut verò appellatio hunc effectum suspendendi censuram habeat, debet esse legitima, id est, ex rationabili causa facta, aliàs ut inutilis, & frivola repellenda est, neque excusabit censuram nisi fortè judex sua voluntate appellationem admittat. Ut benè advertit Suar. *disp.3. de censur. sect.6. n.3.* Avila *2.p. de censur. cap.5. disp.5. dub.12.* Hurtado *difficult.25.n.109.* Quod si interposita appellatione arbitrio appellantis legitima, judex repulsa appellatione ut frivola in causa prosequatur, in foro exteriori censura ligatus censeberis, quousque judex appellationis declaret, appellationem legitimam fuisse. In foro tamen conscientiæ à censura excusatus eris, & ab irregularitate, esto intermedio tempore celebraveris, ut colligitur *ex cap. ad præsentiam nostram, de appellationib.* Et ibi Glossa, & *cap. solet, vers. in officio, de sententia excommunicat. in 6.* Avila *dict. dub.12.* Layman. *lib.1. sum. tract.6. part.1. cap.6. num.2. vers. quæres.*

4. Item debet appellatio illius incursionem præcedere, ut censura suspendat: nam ea incursa sola absolutione tolli potest, sed non appellatione suspendi, ut colligitur *ex cap. præterea.* Et *cap. Pastoralis, de appellationib.* Et *cap. ad reprimendam, de officio judicis ordinarij.* Et *cap. is cui, de sententia excommunicat. in 6.* Quinimò neque ea appellatio vim habet suspendendi

cenſuræ incurſæ declarationem, uti deciſum eſt *dicto cap. Paſtoralis*, quia denunciatio eſt quid acceſſorium cenſuræ. Quod intelligendum eſt quando nulla tergiverſatione celari poteſt cenſuram incurſam eſſe. Nam ſi dubium aliquod ſit, & appellans non obſtante ſententia declaratoria judicis alleget, vel non commiſiſſe delictum, vel non ea conditione, ut cenſuram contraxerit, ſententiam cenſuræ declarativam ſuſpendit, ut docuit Gloſſa *in cap. cupientes*, §. *quod ſi per viginti*, verbo *privatus*, *de Electione in 6*. Navarr. *lib.5. conſil. tit. de ſententia excommunicat. conſ.6. num.2.edit.* Avila 2. *cap.5. diſp.5. dub.11.* Hurtado *difficult.25. in fine*. Quod verò *ibi* Gaſpar. Hurtado ſubjungit; ſuſpenſionem à beneficio, & ab aliis (extra ſuſpenſionem ab officio, & ab ingreſſu Eccleſiæ) per ſequentem appellationem ſuſpendi, non videtur firmum. Nam eſto *in cap. is cui, de ſententia excommunicat. in 6.* ſolùm dictum ſit ſuſpenſionem ab officio, & ingreſſu Eccleſiæ per ſequentem appellationem non impediri, & taceatur de ſuſpenſione à beneficio, non inde inferendum eſt ſuſpenſionem à beneficio impediri per ſequentem appellationem; argumentum namque negativum inefficax eſt in jure; maximè cùm contrarium ex aliis textibus colligatur. Textus enim *in cap. Paſtoralis*, decidens per ſequentem appellationem non impediri cenſuram excommunicationis, movetur; quia ea cenſura ſecum trahit executionem ut ibidem dicitur. Sed hæc ratio in omnibus cenſuris procedit, ergo nulla cenſura poſt illius incurſionem ſuſpendi poteſt per ſequentem appellationem. Item nulla eſt ſpecialis ratio ob quam appellatio ſequens ſuſpendat ſuſpenſionem ab officio, & ingreſſu Eccleſiæ. Ergo in omnibus cenſuris idem eſt dicendum per ſubſequentem appellationem impediri non poſſe, ſicuti reliqui alij Doctores tradunt.

5. Secundò excuſari potes ab incurrenda cenſura ex conſenſu illius in cujus favorem lata eſt. V. G. ad petitionem creditoris lata eſt excommunicatio, niſi intra tres dies debitum ſolvas, prorogat tibi terminum abſque ullo judicis conſenſu excuſaris à cenſura, uti ex communiori docent Henriquez *lib.12. cap.20.* Suar. *diſp.3. ſect.6. num.8.* Gaſpar. Hurtado *tract. de cenſur. difficult.26.* Quia cùm ea cenſura ad petitionem tui creditoris lata ſit, non cenſetur judex voluntatem habere te ligandi, creditore oppoſitum volente. Præterquam quòd judex nequit voluntatem habere ligandi debitorem cenſura lata ob non ſolutionem debiti, quando debitor non eſt in mora, nec peccat non ſolvendo; aliàs contraheretur cenſura abſque ullo peccato. At prorogato per creditorem termino, non peccas detinendo debitum, ergo non incurris cenſuram. Quare præceptum illud à judice latum, ut intra tres dies ſolvas ſin minus cenſura ligeris, habet tacitam conditionem niſi creditor debitum abſolutè, vel ad tempus remittat.

6. Sed an tranſacto eo termino à creditore prorogato incidas in cenſuram debitum non ſolvens; Non conveniunt Doctores. Nam Navar. *cap.27.n.15.* Henriquez pluribus relatis *lib.43.cap.20. in comment. litt.I*, cenſent te non incurrere; quia præceptum ſuperioris imponentis cenſuram tempori alligatum erat. Cùm ergo non potuerit eo tempore habere effectum ex conſenſu ſui creditoris finitum omnino eſt. Sed rectiùs Suarez, & Gaſpar. Hurtado *locis allegatis* contrarium docent; quia illa deſignatio temporis à judice facta non fuit ad finiendam obligationem, ſed ne ultra illud tempus abſque conſenſu creditoris prorogaretur quare prorogato termino à creditore, & debito non remiſſo non præceptum, & cenſura vim habent obligandi, cùm abſolutè permaneant.

7. Tertiò excuſaris à cenſura, ſi illius ignorantiam habeas; quia cùm cenſura ex ſua inſtitutione ſit ad continendos, & coërcendos rebelles, & inobedientes Eccleſiæ, nequit ignorata hanc vim habere, ideóque incurri non poteſt abſque prævia monitione, ut latè probavi *1.part.tract.2. de peccat.diſp.1.punct.17.& 18.* ibíque aſſerui quamlibet ignorantiam ſive juris, ſive facti cenſuræ impoſitæ, modò non fuerit ignorantia craſſa, & ſupina excuſare ab incurrenda cenſura; quia cenſuræ ſunt pœnæ, quæ contemptum legis virtualiter requirunt. Ex quo fit manifeſtè, ſi dubius exiſtas, an cenſura adverſus aliquod delictum lata ſit, vel an tale factum, ſub cenſura comprehendatur, & facta aliquali diligentia dubium vincere non potuiſti, excuſaris ab incurrenda cenſura delicto annexa; quia ea ignorantia nequit dici affectata, craſſa, & ſupina, quæ dolo æquiparatur, tametſi non excuſeris à culpa, & pluribus exornat Sanch. *lib.6. de matrim. diſp.42. n.31.* & in cenſuris latis ab inferioribus Prælatis docuit Avila *2.part. cap.5.diſp.5. dub.8. concluſ.2.* Et colligitur apertè *ex cap. ut animarum 2. de conſtitutionib. in 6.* ibi, ſtatuta quorumcunque ordinariorum, ligare nolumus ignorantes, niſi eorum ignorantia craſſa fuerit & ſupina. Nomine inquam ordinariorum etiam Pontifex videtur comprehenſus; quia eſt ordinariorum ordinarius, & quamvis ſub illo verbo non comprehenderetur, comprehenditur tamen ob rationem decidendi illius textus, ſcilicet ut periculum animarum evitetur, qui in cenſuris à Pontifice latis efficacius procedit, utpote quæ minus publicantur, minúſque notæ ſunt, quam cenſuræ ab inferioribus latæ, ut latius proſequitur Thom. Sanch. *ſuprà*.

8. Hinc decidenda eſt quæſtio, an te reputare debeas cenſura ligatum, quoties illius dubium habes? Et breviter reſpondeo ſtante dubio juris, vel facti, quod poſt debitam diligentiam vinci nequit, te non eſſe reputandum cenſura ligatum: nam cùm habeas jus, & poteſtatem ratione Baptiſmi fruendi bonis communibus Eccleſiæ, non debes ob dubium hac poſſeſſione certa privari, ut notavit Sanch. *lib. in decalog. cap.10. numer.56.* ſolùm eſt difficultas, quando cenſearis verum dubium habere? Et quidem quando poſt factam diligentiam ignoras, an cenſura lata ſit vel an ille caſus ſub cenſura comprehendatur; Certum eſt eo dubio te eſſe omnino excuſatum; quia tunc cenſura non eſt ſatis tibi promulgata, neque enim dici potes cenſuram contemnere quam juſtè ignoras poſitam eſſe, uti docuit D. Thom. *quodlib.4. art.14.* Et tradit Sanch. *ſuprà, num.57. & 58.* At ſi certus ſis cenſuram eſſe poſitam, dubitas autem an ex animo lata fuerit, reputare te debes ligatum; quia credere debes ferentem cenſuram verba ſecundùm communem intellectum non joco, ſed ſeriò proferre, cùm latio cenſuræ res graviſſima ſit, ut dixit Sanch. *num.57.* Deinde ſi dubius es, an à cenſura fueris abſolutus, cùm tamen certus ſis ea fuiſſe ligatum, non potes ſtante hoc dubio te reputare abſolutum, ſed potiùs ligatum; quia pro cenſura, ejúſque ligamine ſtat poſſeſſio, ut apertè colligitur *ex cap. ſicut, de ſententia excommunicat.* Et tradit Covarr. *cap. alma mater, 1.part. §.2. num.6.* Idem eſt ſi dubites, an appellationem præmiſeris cenſuræ incurſionem, vel an legitimè appellaveris, cenſura cenſendus es ligatus, quia excuſatio dubia non poteſt certæ cauſæ obligationem tollere, ut colligitur *ex cap. cùm tu, de teſtibus, & atteſtationibus.* Et pluribus docuit Covarr. *dicto cap. alma, 1.part. §.2. n.4.* Sayrus *de cenſur. t.1. lib.1. cap.16.* Sanch. *lib.1. in decalog. capit.10. num.59.*

9. Monet autem Sanch. & bene *dicto cap.10.n.62.* ex Gloſſa *in cap.1. verbo ſententiæ 8. num.4.* Quod etſi ſtante ſtatuto legitimo dubio de cenſura incurſa, non te debes reputare cenſura ligatum in foro conſcientiæ & exteriori, id tamen verum non eſſe quoad obtinendum Epiſcopatum, ſeu aliam Eccleſiaſticam dignitatem, à quibus turpe ſit aliquando deturbari compertâ cenſuræ veritate. Reverentia dignitatis

Eccle

Ecclesiasticæ exigit ne ejus collatio fiat cum periculo cessationis. Quare si id periculum cesset ; quia moraliter loquendo censura cognosci non potest, nullum præstabit impedimentum dignitati Ecclesiasticæ recipiendæ.

10. Quartò à censura excusaris, si rem sub censura prohibitam gravi metu inductus efficis ; quia regulariter timor, & periculum gravis damni à præceptorum transgressione excusat, uti explicui *tract.2. de peccatis, disp.1.punct.16.* & tradunt in præsenti Suar. *disput.4. sect.3. n.14.* & *disp.6. sect.3. n.7.* Paul. Layman. *lib.1. summ. tract.5. part.1.cap.5. in fine.* Coninch. *disput.13. dub.12. num.99. & seqq.* Sed quia ibi dixi aliquando præceptum Ecclesiasticum esse tanti momenti, ut etiam cum periculo mortis observandum sit, eo casu non excusaberis à censura tali delicto annexa, cùm non excuseris à peccato inobedientiæ, & contumaciæ Ecclesiæ, uti tradunt prædicti Doctores. Ex quo venit intelligendus textus *in cap. sacris, de his quæ vi, metusve causa fiunt*, ubi Pontifex inquit communicantem cum excommunicato per vim, seu coactionem excusari, secus verò per metum ; quia metus non excludit omninò culpam, etsi eam attenuet, cùm pro nullo metu debeat quis peccatum mortale incurrere, quasi diceret Pontifex : Vis, & coactio semper à censura excusant : quia impediunt culpam sublata libertate ; at metus cum voluntatem simpliciter relinquat, non semper à culpa liberat etiam adversus jus Ecclesiasticum, & consequenter neque à censura. Sic explicuerunt prædictum textum Suar. *disp.6. sect.3.* Coninch. *disp.12. num 97.* Layman. *dicto cap.5. in fine.*

11. Solùm est dubium ; an si Ecclesia sub censura prohibeat, quod aliàs jure naturali prohibitum est. V. G. fornicationem, furtum, homicidium incidas in censuram illis delictis annexam, si metu coactus ea committas? Negat Coninch. *disp.13. dub.12. concluf.2.* motus ea ratione ; quia metus gravis ab observatione præcepti Ecclesiastici regulariter excusat. Ergo etiam in prædicto casu excusare debet. Sed rectiùs contrarium censuit Gaspar. Hurtado *tract. de censur. difficult.23. num.10.* eo quòd nulla sit ratio, ob quam in illo casu debeamus præceptum Ecclesiasticum cessare, cùm ex illo præcepto non astringaris ad aliquid peragendum, vel omittendum, quod secluso eo præcepto peragi, vel omitti non deberet. Quando verò præcepto naturali adderet Ecclesiasticam aliquam circumstantiam ; cui censuram annecteret, uti contingit, cum furtum, & fornicationem in templo prohibet, censeo te à censura excusatum, si gravi metu ea delicta in templo patrares, quia non es censensus delinquere adversus jus Ecclesiasticum, sed solùm naturale, neque illa peccata habere malitiam sacrilegij, sed injustitiæ tantùm, & intemperantiæ.

12. Quintò excusaris à censura, si verè innocens sis, nam cùm censura nemini imponi possit absque culpa, si ab ea liber existis ; liber eris à censura. Et quidem quando non solum quoad Deum, sed etiam in foro externo à culpa excusaris omnes conveniunt te censura ligari non posse ; quia eo casu judex sua potestate abutitur, ejúsque sententia utpotè intolerabilem errorem continens nulla est, nec timenda ; juxta textum *in cap. solet, cap. venerabilibus, §. potest, de sentent. excomm. in 6.* juncto *cap. irritam, cap. cui est 11. q.3.* At si verè culpam habeas, exterius tamen probata non sit, nequaquam ob illam affici censura potes, tametsi judici privatim notum sit te delinquentem esse ; quia censuram nequit judex ferre ex scientia privata, sed publica, utpote quæ est actus publici, & forensis judicij, aliàs nulla erit ejus sententia, ut benè tradit Navarr. *cap. cum contingat, de Foro competi, causa nullitat.* 8.

13. Quocirca controversia inter Doctores est ; an censura ligeris ob causam, seu culpam, quæ te non exsistit ; probatur tamen legitimè adesse. V. G. excommunicaris, nisi Petro centum restituas, quæ etsi non debeas, probatum tamen est, te debere. Item excommunicari, nisi matrimonium contrahas cum Maria, quæ falsò probavit sibi à te fuisse promissum, vel casu quo fuit promissum excusaris ab sponsalibus implendis ob causam, quam nequis juridicè probare, ligarisne censura ? Affirmat Glossa *in cap.1. de sententia excommunicat. in 6.* verbo *propter quam.* Durand. *in 4. d.18. q.4.* Corduba plures referens *lib.1. q.45.* Moventur primò ex illo Gregor. *hom.26. in evang.* relati *in cap.1. & cap. non solùm 11. q.3.* sententia pastoris sive justa, sive injusta timenda est ; at sententia quæ secundùm allegata, & probata profertur esto justa non sit in reo, est tamen in æstimatione, ergo timenda est, ergo servanda. Secundò, judex procedens secundùm allegata, & probata, justè procedit. Ergo ejus sententia valet. Tertiò bona, quibus fideles per censuram privantur, dispositioni Ecclesiæ subduntur, potest ergo Ecclesia fidelem innocentem probatum nocentem illis bonis privare ; tum ut judicii integritas servetur, tum ne Ecclesiæ authoritas contemnatur, ergo asserundum est censuram in hoc casu latum validum fore. Quartò præcepto lato à judice procedente secundùm juris ordinem nequis resistere ; sed potiùs obligaris obedire saltem in facie Ecclesiæ, ut docent S. Thom. *in 4. d.18. quæst.2. art.1. qq.4.* S. Antonin. *3. part. tit.24. cap.75.* Covarr. *cap. alma, 1. part. cap.11. num.14.* Navar. *cap.9. n.4.* Tolet. *lib.1. sum. car.10.* Suar *disp.4. sect.7. n.18.* Coninch. *d.sp.13. dub.13. concluf.2.* Avila *2. part. cap.6. disp.1. dub.2. & 3.* Paul Layman. *lib.1. summ. tract.5. part.1. cap.6. num 3.* aliàs authoritas judicis contemneretur, & publica disciplina corrueret, cui bono utpote communi bona particularia cujusque quantumcunque gravia cedere debent. At transgressioni prædicti præcepti judex annectit censuram, ergo valide annectit. Ergo ligaris.

14. Econtra alii gravissimi Doctores. Cajet. *2.2. quæst.70. art.4. ad 2. & 1. opusc. tract.19 ad 2.* Sotus *in 4. d.23. quæst.1 art.3. corol. 3.* Covarr. *cap. alma, 1. p. §.7. n.5.* Tolet. Navar. Suar. Avila, Layman. Ægid. negant te innocentem probatum nocentem aliqua censura ligari posse. Ducuntur ; quia non est verisimile Christum Dominum suæ Ecclesiæ potestatem reliquisse privandi innocentem tantis commodis spiritualibus, cum hæc privatio nec publicæ disciplinæ, nec judicis authoritati tuendæ expediat. Solùm namque expedit, & necessarium est authoritati judicis, & publicæ disciplinæ, ut is in quem prædicta censuræ sententia fertur in facie Ecclesiæ, & coram scientibus censuram, & innocentiam ignorantibus se gerat, ac si verè censura ligatus, ad quod ex vi prædictæ sententiæ videtur obligatus.

15. Ego verò distinguendum censeo ; si res quæ tibi præcipitur sub comminatione censuræ iniqua sit, cujus iniquitas judici ignota est, neque illius sententiæ parere teneris, imò nec potes, neque censuram illi annexam incurris. Exemplum est si impedimento dirimente ligatus, quod probare nequis, cogaris matrimonium contrahere, & consummare. In hac conclusione omnes Doctores conveniunt. Et ratio est manifesta, quia censura incurri nequit absque contumacia, & inobedientia Ecclesiæ, at omittens præstare quod eo casu ei Ecclesia præcepit ; non est censendus Ecclesiæ inobediens, quippe Ecclesia non est præsumenda velle, ut illi contra legem divinam, & naturalem obedias : neque enim authoritas Ecclesiæ authoritati divinæ contradicere potest, ergo non est præsumenda velle, ut in eo casu illi pareas, ergo multò minus quod censura ligeris. Quapropter ea sententia necessariò imbibit tacitam conditionem, si justum, & honestum sit quod tibi præcipitur ; præstet enim potius obedire Deo, quam hominibus.

At, ſi quod tibi præcipitur ſub comminatione cenſuræ, bonum eſt, nullíque legi adverſum, ſatis probabile eſt ligari cenſura, ſi non pareas, uti docuit prior ſententia; quia eo caſu non es innocens, ſed nocens & inobediens juſto Eccleſiæ præcepto, ob quam inobedientiam incurris cenſuram. Sed contrarium credo multò probabilius eſſe cum Doctoribus ſecundæ ſententiæ: nam cùm præceptum illud judicis falſæ præſumptioni obligationis, errorique aperto nitatur, non eſt credendum ullam tibi in conſcientia obligationem inducere. Durum namque eſt, & alienum ab Eccleſiæ benignitate cogere, & obligare ſub cenſura ad ſolvendum, & ad exequendum tanquam debitum quod nullo modo debitum eſt. Et licèt in exteriori foro debitum eſſe demonſtretur; id ſolùm probat te obligatum eſſe illud exequi, cùm prædictum præceptum abſque ſcandalo ſubterfugere non potes, non ex vi prædicti præcepti, quod nullum eſt, ſed ex vi juris naturalis, quo teneris poteſtati publicæ juſtè, & juridicè præcipienti non contradicere, tametſi id quod præcipit minus juſtum ſit.

Quod ſi huic apparenti præcepto non ſolùm ſecretò, ſed etiam publicè inobedias, non obinde cenſura ligaris, quia non adverſus præceptum, cui judex cenſuram annexuit, deliquiſti, ſed contra præceptum juris naturalis non reſiſtenti poteſtati juſtè, etſi non juſtum judicanti. Præterquam quòd præſumi non debet Eccleſiam velle te in ſuis cenſuris ligare ob tranſgreſſionem præcepti ex falſa præſumptione, & errore procedentis, quódque verum præceptum non eſt, utpote quod non præcipit juſtum, æquum & rationabili.

16. Hinc fit obligationem, quam habes abſtinendi in publico ab omnibus actibus, qui per cenſuram prohibentur non oriri ex vi cenſuræ, neque ex præcepto, cui judex eam annectit, ut minus verè dixerunt Suar. Coninch. Layman. *locis alleg.* ſed ex præcepto, & obligatione juris naturalis, quo teneris cenſuram communi hominum ſenſu veram obſervare, ne poteſtatis Eccleſiaſticis videaris contemptor. Quod autem ex vi cenſuræ hanc non poſſis habere obligationem conſtat; quia illa cenſura nulla eſt, & quod nullum eſt, nullum præſtat impedimentum. Item apparentiæ cenſuræ non poſſunt competere iidem effectus, qui cenſuræ veræ competunt. Minus oriri poteſt obligatio abſtinendi ab actibus per cenſuram prohibitis ex præcepto, quo ipſa cenſura imponitur; quia præceptum illud nihil de hac privatione cenſuram ipſo jure ſubſequentem curat, quippe verſatur circa objectum longè diverſum, nempè ſolutionem debiti exiſtimati, executionem matrimonij in foro externo promiſſi, quod cenſuram, & illius effectus antecedit.

Secundò fit ob prædictam cenſuram te non eſſe privatum communione fidelium, Eccleſiæ ſuffragiis, juriſdictione ſpirituali, neque incapacem eſſe beneficij recipiendi, neque celebrantem fore irregularem; quia hi effectus cenſuræ veræ annectuntur, ſed non illius exiſtimationi; uti docuerunt Suar. *diſp.* 4. *ſect.* 7. *n.* 20. Coninch. *diſput.* 13. *dub. concl.* 4. Avila 2. *part. cap.* 7. *diſp.* 1. *dub.* 3. *concl.* 4. Layman. *dicto lib.* 1 *tract.* 5 *part.* 1. *cap.* 6. *corol.* 1. In foro autem externo cenſendus es omnibus iis bonis privatus; quia in eo foro verè cenſura ligatus reputaris. Quapropter ſi collatio beneficij irrita declaretur, tenebit effectum, & beneficio privatus ipſo facto eris, non quidem ex vi cenſuræ, ſed ob commune Eccleſiæ bonum, ne prædictum beneficium alteri invalidè conferatur, uti advertunt Layman. Suar. & Avila *ſuprà*.

17. Reſtat ſatisfacere argumentis *num.* 13. adductis. Ad primum ex D. Gregorio optimè reſpondet Gratian. *in cap. ſi Epiſcopus*, 11. *quæſt.* 3. dicens, D. Gregorium non dixiſſe ſententiam injuſtè latam eſſe ſervandam, ſed timendam, timendam inquam, id eſt, non ex ſuperbia contemnendam, uti contemneretur, ſi cum ſcandalo illam violares. Adde intelligi poſſe Gregorium de ſententia injuſta valida, quæ verè & in conſcientia ligat. Ad ſecundum diu ad valorem ſententiæ non eſſe ſufficiens quod judex juſtè, id eſt, ſervato juris ordine procedat, ſed inſuper requiritur quòd juſtum præcipiat, quæ conditio deficit ſententiæ ex falſa præſumptione procedenti. Ad tertium admitto, poſſe Eccleſiam innocentem probatum nocentem iis commodis ſpiritualibus privare, ſi ad tuendam ſuam authoritatem neceſſarium eſſet, vel expediret: ſed ad prædictum effectum hæc privatio neceſſaria non eſt, neque expediens, ſatis enim authoritati Eccleſiæ providetur obligatione orta ex jure naturali ſervandi in facie Eccleſiæ cenſuram. Ad quartum conſtat ex probatione noſtræ ſententiæ.

18. Ex dictis in hoc, & præcedentibus punctis colliges cenſuram aliam eſſe validam, aliam invalidam, aliam juſtam, aliam injuſtam: & hæc alia eſt valida, alia invalida: cenſura valida, & juſta eſt, cui nullus defectus opponi poteſt. Injuſta valida, cui accidentalis defectus ineſt, qualis eſſet ſi ex odio procederet, aut in propria cauſa, & verbo tenus, nec præmiſſa canonica monitione. Cenſura verò injuſta, & invalida ſubſtantialem defectum exigit, nempe ſi inferente cenſuram deficiat authoritas ob interpoſitam appellationem, vel officij remotionem, aut ſi abſque citatione, ordinéque judiciario feratur, aut ob cauſam non legitimam.

Punctum IX.

Quando judex, aut executor poſſit, vel teneatur cenſura ligatum denunciare publicè.

1 *Poteſt judex te declarare, cùm conſtat cenſura eſſe ligatum.*
2 *Verius eſt non teneri.*
3 *Per interpoſitam appellationem non ſuſpenditur denunciatio cenſuræ latæ à judice ordinario. Secus à delegato.*
4 *Quid poſt Extravag.* Ad evitanda.

1. SI certum ſit te in cenſuram ſuſpenſionis, vel interdicti incidiſſe, poterit judex quando ſibi placuerit te declarare, non tamen ad id tenetur. Colligitur ex Clement. 2. *De pœnis*, ubi eſt ſermo de ſuſpenſione. Et ex Clement. ult. *de cenſibus*, ubi de interdicto agitur. Et tradit ex communi ſententia Suar. *diſput.* 3. *ſect.* 14. *num.* 2. Quippe cenſura ſuſpenſionis, & interdicti non prohiberis cum aliis communicare. Quæ poterat eſſe ratio, ob quam tenentur prælati ad declarationem procedere. Si verò in excommunicationis majoris cenſuram incidas, non eſt dubium poſſe Prælatum te declarare, juxta textum *in cap. paſtoralis, de appellationib.* Quod intelligendum eſt de excommunicatione lata ab ipſo judice; nam ſi in cenſuram latam à jure incidas, nequit judex denunciare, & declarare, quin priùs proferat ſententiam declaratoriam criminis, etiamſi crimen notorium ſit. V. G. percuſſiſti clericum, vel in monaſterio monialium ingreſſus fuiſti, non te poterit judex denunciare ut excommunicatum, quin priùs declaret te fuiſſe clerici percuſſorem, aut monaſterium monialium ingreſſum eſſe. Qua declaratione poſita ad denunciationem procedere poterit.

2. Teneri autem ad eam declarationem faciendam videtur colligi ex *cap. jure* 11. *quæſt.* 3. ubi Honorius, inquit: Curæ ſit omnibus Epiſcopis excommunicatorum omninò nomina tam ipſis vicinis, quàm ſuis parochianis pariter indicare, eáque in celebri loco poſita

præ

præ foribus Ecclesiæ cunctis convenientibus inculcare, quatenus in utraque diligentia excommunicatis Ecclesiasticus aditus excludatur, & excusationis causa omnibus auferatur. Verùm hoc de nominatim excommunicatis intelligitur. Excommunicationis enim pœnam dupliciter subimus, & dum reatum incurrimus, & dum sententia notamur. Hæc Pontifex. In quo textu nullum est verbum præceptum indicans. Nam verbum illud. Curæ sit omnibus Episcopis, idem significat, ac pro commendato habeant. Item solùm loqui videtur de excommunicatis nominatim jam declaratis; quia solos illos, & manifestos clerici percussores obligantur alij fideles vitare, juxta Extravag. Martini V. *ad evitanda scandala* editam in Concilio Constantiensi, illisque tantùm Ecclesiasticus aditus interdicitur. Quocirca censeo cum Suar. *loco allegato* nullum in jure esse latum præceptum, quo astringantur Episcopi excommunicatum declarare, & maximè ea forma, & tenore, qui præscribitur *in dicto cap. curæ.* Sed hæc obligatio ex munere Episcopali oritur, quæ tunc obligabit, quando prudentis arbitrio fuerit necessarium, vel ad excommunicati correctionem, vel ad aliorum damnum præcavendum.

3. Sed inquires, an per interpositam appellationem impediatur judex à denunciatione censuræ faciendæ. Respondeo in censuris ab ipsomet judice latis, quasque certum est te contraxisse, non impeditur judex si ordinarius est ab illarum denunciatione, tametsi appellationem acceptet, ut decidit *cap. pastoralis, de appellationib.* Ac si judex sit delegatus nequit ad denunciationem procedere appellatione admissa, ut rectè advertit Abbas *cap. pastoralis*, §. *præterea.* Et §. *cum autem*, *num.* 13. *de officio delegat.* per textum ibi; quia admissa appellatione desinit esse judex in illa causa. At in censuris à jure latis, tametsi sequatur sententia declaratoria criminis, neque judex sive ordinarius, sive delegatus interpositа appellatione legitima ad denunciationem procedere: quia ea appellatione posita non constat formaliter te in censuram incidisse, sed solùm virtualiter, quatenus tali delicto est annexa censura: appellatio namque non est à censura clarè incursa, sed à declaratione delicti, cui censura annectitur, atque adeo à censura dubia, ut rectè notavit Covarr. *cap. alma mater*, 1. *p.* § 10. *n.* 4. Suar. *dict. part.* 3. *de cens. sect.* 14. *num.* 20.

4. Addit Navarr. *in cap. cùm contingat, de rescriptis, rem.* 6. *num.* 7. appellationem semper impedire denunciationem excommunicationis post Extravag. *Ad evitanda scandala*: quia facta denunciatione obligantur fideles excommunicatum vitare, qua obligatione ante denunciationem non tenebantur, ac proinde excommunicatus denunciatione videtur amplius ligari, cùm ob eam vitetur à fidelibus. Sed rectiùs Suar. *dicta sect.* 14. *num.* 20. contrarium censet, eo quod vitatio excommunicati non tam est vinculum ipsius excommunicati, quàm aliorum fidelium, qui à communicatione cum excommunicato prohibentur. Ipse namque excommunicatus non amplius facta denunciatione ligatur excommunicatione, quàm antea, cùm æquè ante declarationem, ac ea posita obligetur, à communione fidelium abstinere. Quæ est ratio *cap. pastoralis*, §. *verùm, de appellat.* ob quam denunciatio excommunicationem incursam subsequitur. At si posita denunciatione censuræ absolutio reservaretur, quæ tamen ante denunciationem reservata non esset, censet Suar. per interpositam appellationem denunciationem suspendi, quia eo casu cessat decisio *dicto cap. pastoralis*, siquidem posita denunciatione strictiùs ligari censura, quàm anteà.

Punctum X.

Qualiter effectus censuræ suspendi possit?

1 *Enumerantur effectus censuræ.*
2 *Explicatur qualiter effectus censuræ suspendi possint.*

1. Duplicem effectum censuræ signare possumus: alium proprium, & immediatum; alterum remotum. Effectus proprius censuræ triplex est; primus, & formalis, & in quo ipsa essentia censuræ consistit, est reddere hominem censura affectum, dignum privatione bonorum Ecclesiæ, quibus media censura privatur. Secundus est ipsorum bonorum realis privatio. Tertius, obligatio censuræ ligato inducta abstinendi ab aliquibus actionibus, & usu rerum spiritualium. Effectus remotus censuræ dici potest, quem illius author media censura obtinere intendit, qui & spiritualis, & temporalis esse solet. Spiritualis quatenus intendit censura ligati correctionem. Temporalis, quatenus media censura obtinere intendit partis læsæ satisfactionem.

Si de effectu remoto censuræ loquamur, id est de fine per censuram intento, sanè ab ipsomet ligato censura pendet, cùm in ejus voluntate situm sit à commisso delicto desistere, & parti læsæ, quantum in ipso est, satisfacere. Aliter si sermo sit de effectibus censuræ propriis.

2. Primus. Nulla virtus impediri potest manente censura, cùm ejus essentia sit in reddendo hominem dignum, ut bonis spiritualibus Ecclesiæ privetur. Secundus effectus censuræ manente censura solùm à Pontifice impediri potest; nam cùm à Pontifice habeat censura privare ea affectum bonis communibus Ecclesiæ, nequit alius à Pontifice hanc mutare institutionem. Tertius verò effectus multipliciter potest suspendi. Primò ex ignorantia invincibili censuræ, hæc enim suspendit obligationem; quæ tibi per censuram inducitur, sicuti suspendit obligationem quorumcunque præceptorum, quorum ignorantiam invincibilem habes. Secundò suspenditur per vim, & coactionem, quia hæc tollit libertatem juxta textum *in cap. sacris, de his quæ vi metúsve causa fiunt.* Tertiò ex metu cadente in constantem virum. Nam cùm hæc obligatio sit ex præcepto Ecclesiastico regulariter stante periculo gravis damni cessat, uti superiùs diximus, & tradit in præsenti Silvest. *verbo excommunicatio.* 5. *quæst.* 14. Navarr. *cap. inter verba præludio* 3. *num.* 4. Suar. aliis realis *disput.* 6. *sect.* 3. *num.* 7. Dixi regulariter, nam sæpè metus obligationem non suspendit, uti si illatus esset in religionis contemptum, vel in extorsionem operis aliàs illiciti. Quartò impeditur ex gravi scandalo, infamia, aliòve damno ex observatione censuræ proveniente tibi, vel tertio, quod alia via avertere nequis, ut docuit Div. Thom. 3. *part. quæst.* 83. *art.* 6. *ad* 2. Navarr. *cap.* 27. *numer.* 239. Sotus *in* 4. *dist.* 18. *quæst.* 2. *art.* 5. Suar. *disput. sect.* 3. *num.* 13. *& seqq.* quia præcepta putè Ecclesiastica regulariter non videntur cum tanto detrimento obligationem inducere. Si enim aliquorum divinorum obligatio ut de integritate confessionis, de sumenda Eucharistia ob prædictam causam cessat, à fortiori præsumendum est præcepti Ecclesiastici obligationem de censura servanda cessaturam. Quintò addunt aliqui suspendi censuræ obligationem ob commodum spirituale aliis proventurum. Verbi gratia es excommunicatus, suspensus, vel interdictus, si à celebratione abstineas maximè die festivo, privatur populus fructus sacrificij, & præcepti Ecclesiastici audiendi sacrum executione. Hoc autem videtur esse grave incommodum. Ergo ob illud præcavendum censuræ obligatio suspendi debet. Sed

hanc non eſſe cauſam ſufficientem, ut obligatio cenſuræ ſuſpendatur meritò docuit Ugolin. *tab.1. de cenſuris, cap.13. §.4.* Suarez alios referens *diſp.6. ſect.6. numero 19.* Quippe fructuum ſacrificij alia via populus conſequi poteſt, ſcilicet ardenti deſiderio ſacrum audiendi. Et quamvis prædictum effectum non obtineat, non obinde obligatio cenſuræ ſuſpendi debet, cùm ex ejus natura hanc inducat privationem; aliàs poſſes, ne populus die feriali fructu ſacrificij privaretur, imo ne tu illo careres ſacrum dicere, quod non eſt admittendum. Hæc procedunt in cenſura nota & manifeſta. Quid autem dicendum ſit in cenſura non denunciata *diſputat. ſequenti* videbimus. Sextò ſuſpendi poteſt obligatio cenſuræ ex Pontificis diſpenſatione, nam cùm omnes effectus cenſuræ, ejúſque inſtitutio à Romano Pontifice ortum habuerint, poteſt Pontifex manente cenſura hunc, vel illum effectum ab ea removere, ſicuti de facto à fidelibus ſuſtulit obligationem vitandi excommunicatum non denunciatum, & ſæpe beneficium Eccleſiaſticum alicui ignoranti cenſuram conferens, abſolvit ab inhabilitate per cenſuram inducta, ne ea collatio irrita ſit. Alter verò à Pontifice poteſtatem non habet impediendi cenſuræ effectum, cùm neque ex jure, neque ex conſuetudine ulli conceſſum ſit. Quod aperte colligitur *ex cap. Poſtulaſtis, de clerico excommunicato miniſtrante:* ubi Epiſcopus graviter punitur, ſi ſcienter clerico excommunicato beneficium conferat: at pœna dignus non eſſet, ſi manente excommunicatione illius effectus poſſet ſuſpendere, cum abſolutè cenſendus eſſet ſuſpendiſſe ſcienter excommunicato beneficium conferens. Ut rectè notavit Suarez *diſputat.6. ſect.4. num.4. & ſeqq.*

Punctum XI.

De abſolutione à cenſura.

§. I.

Cenſura ſemel incurſa, non alia via tollitur quàm abſolutione.

1 *Proponuntur eventus, in quibus videntur cenſuram ſemel incurſam ceſſare, nulla abſolutione præmiſſa.*
2 *Communis eſt ſententia abſolutionem neceſſariam eſſe.*
3 *Cenſura plenè, & perfectè non ceſſat morte cenſurati, nec ob mortem authoris.*
4 *Neque item ſola ſatisfactione parti læſæ præſtita.*

1. In triplici eventu dubium eſſe poteſt; an cenſura ſemel incurſa ceſſet nulla abſolutione præmiſſa. Primò mortuo authore cenſuræ, quia cenſura videtur eſſe quoddam mandatum obligationem cenſurato imponens, at mandatum mortuo mandante ceſſat. Secundò mortuo eo, qui cenſura ligatus eſt. Nam cùm cenſura ſit quoddam accidens morale, pereunte ſubjecto cui ineſt, perire debet. Et explicatur amplius, cenſura ſubſiſtere nequit in anima à corpore ſeparata, utpote quæ Eccleſiæ juriſdictionem egreſſa eſt, neque etiam in corpore, utpote inanimato, & nullius obligationis capaci. Tertiò poſito fine à cenſura intento, ſcilicet condigna ſatisfactione, quæ media cenſura procuratur, videtur cenſura ceſſare; etenim omnis cenſura cùm ſit pœna medicinalis, ſolùm injungitur pro tempore quo contumax, & inobediens es. Ergo ceſſante contumacia, & inobedientia abſque alia abſolutione ceſſat; quia ligare non poteſt ultra voluntatem authoris.

2. Cæterùm communis ſententia eſt abſolutionem neceſſariam eſſe, ut cenſura ſemel incurſa auferatur. Etenim cenſura auferri nequit niſi à poteſtate conceſſa Petro ſolvendi ligatos: ſed hujus poteſtatis actus eſt abſolutio, ſicuti poteſtatis actus eſt ligatio. Ergo cenſura abſolutione tantùm tolli poteſt.

Et imprimis ceſſare nequit ob mortem authoris, nam eſto ab eo pendeat in fieri, non tamen in conſervari; non enim ipſa eſt præceptum, ſed pœna injuncta ob præcepti tranſgreſſionem, quæ pœna durat jure ſic diſponente, quouſque legitimè tollatur, ut apertè colligitur *ex cap. ſi Epiſcopus 11. quæſt.3. & cap. Paſtoralis, §. præterea, de officio ordinarij.* Et tradit ex omnium ſententia Suar. *diſp.7. ſect.1. in princ.* Coninch. *diſp.14. dub.16. num.198.* Paul. Layman. *lib.1. ſumm. tract.5. part.1. cap.7. num.1.* Gaſpar. Hurtado *de excommunicat. diſſic.1. diſput.14.*

3. Deinde cenſura plenè, & perfectè non ceſſat morte cenſurati. Nam cùm cenſura non tantùm afficiat delinquentem, ſed aliis fidelibus obligationem imponat abſtinendi à cenſurati communicatione, qua parte cenſura fideles vivos aſtringit, morte cenſurati non perit, ſiquidem eo mortuo nequeunt illius corpus tradere ſepulturæ, & pro ejus anima ſacrificia offerre, & preces publicas fundere. Non igitur plenè, & perfectè cenſura ceſſat morte cenſurati, tametſi quia parte eum ligabat omninò pereat. Atque ita tradit Navarr. *ſum. cap.27. num.171.* Covarruv. *cap. alma mater, 1.p. §.11. num.8.* Paul. Layman. *lib.1. ſumm. tract.5. part.1. cap.7. initio.* Coninch. *diſput.14. dub.16. n.201.* Suarez *diſp.7. ſect.7. num.5. & 6.* Et indicat ſatis *cap. à nobis el 2. Cap. ſacris, de ſententia excommunicat. & cap. is cui, eodem tit. in 6.*

4. Tandem ſola ſatisfactione parti læſæ facta, emendationéque delinquentis nequaquam cenſura abſolutè lata ceſſat. Nam eſto imponatur, ut parti fiat ſatisfactio, & delinquens corrigatur, id ſolum probat poſita ſatisfactione, & correctione debere à judice auferri, non tamen quod ipſa ex ſe ceſſet, uti decidit *cap. cum deſideres, de ſententia excommunicationis Cap. cum fronte, de appellation. Cap. ex litteris, de excommunicationibus & aliis.* Et tradunt Navarr. Covarruvias. Suar. Coninch. *loc. allegat.* At ſi cenſura non abſolutè fertur, ſed pro determinato tempore, v. g. ad menſem, vel annum, cenſura non eſt, ſed pœna; nam cùm cenſura ex ſua inſtitutione ad correctionem cenſurati dirigatur aliud tempus determinatum habere non poteſt præter tempus, quos cenſuris corrigitur, uti advertit Layman. *de cenſuris, dicto capite 7. num.1.* verſ *neque his obſtat.* Quod ſi feratur cenſura quouſque ſatisfeceris. Ut ſi judex ſub hac forma ſententiam protulerit. Sub cenſura excommunicationis ipſo facto incurrenda tibi præcipimus, ut debitum Petri intra tres dies ſolvas, ſitque excommunicatus quouſque ſatisfacias, verius eſt poſita ſatisfactione te fore abſolutum: uti docuit Covarruvias *cap. alma, 1. part. §.11. numer.5.* Avila *2. part. de cenſur. cap.7. diſp.2. dub.6.* Coninch. *diſp.14. dub.16. concluſ.1. numer.228.* Vaſq. *de excommunication. dubitat.18.* Non quidem abſque ulla abſolutione, ut placuit Gaſpari Hurtado *tract. de excommunication. diſp.14. difficult.1. in fine*, quia cenſura ſemel injuncta non pendet in conſervari ab ejus authore, ſed ex ſe perpetuò durat, quouſque ab eo qui poteſtatem ſolvendi habet diſſolvatur, quare nequit injungi pro hoc, vel illo tempore. Sed cenſura illis verbis abſolutione tollitur; ea namque verba implicitè continent abſolutionem, ut notarunt Vaſq. & Coninch. *ſupra*, præſtántque hunc ſenſum, ſi intra tres dies non ſatisfeceris excommunicationem incurras, à qua ſis abſolutus poſita ſatisfactione: nam illa verba quouſque ſatisfeceris aliquem debent habere effectum, ne ſint inutiliter poſita. At perſeverantiam in excommunicatione non habent, cum excommunicatio ſemel inflicta ſemper perſeveret. Neque item excommunicationis ceſſationem ſecluſa abſolutione, quia eſt vinculum, quod diſſolvi

non

non potest à potestate ligandi, sed à potestate solvendi, si autem absque ulla absolutione cessaret, ex eo quòd illius author eam pro determinato tempore scilicet quousque satisfacias, imposuerit, sanè cessatio censuræ eo casu non à potestate solvendi, sed à potestate ligandi proveniret. Sic ergo certum nunquam censuram tolli nisi media absolutione. An autem dari possit absolutio sub aliqua conditione §. *sequenti videbimus.*

§. II.

Quibus modis contingat absolutionem fieri à censura.

1 *Alius est absolutus, alius conditionatus.*
2 *Sub conditione ferri absolutio potest.*
3 *Satisfit Doctoribus oppositum sentientibus.*
4 *Qualiter absolutio ad cautelam contingat.*
5 *Qualiter absolutio ad cautelam in foro conscientiæ, & in externo præstanda sit.*
6 *Qui judices possint hanc absolutionem ad cautelam præstare.*
7 *Absolutio à censura concedi potest ad reincidentiam, & quæ hæc sit.*
8 *Absolutio à censura reservata cùm de jure concedi non poterat, inducit obligationem comparendi cessante impedimento.*
9 *Secundus modus absolvendi ad reincidentiam est si absolvaris pro aliquo tempore determinato.*
10 *Eo transacto absque nova impositione censuræ reincidis, etsi plures contrarium censeant.*
11 *Pontifex bene potest censura præterita absque nova culpa delinquentem ligare.*
12 *Tertius modus absolvendi ad reincidentiam est si absolvaris in ordine ad aliquem tantùm effectum, quam absolutionem nullus alius præter Pontificem concedere potest.*
13 *Prædicti modi absolvendi à censuris præstari possunt in foro conscientiæ, & in externo.*

1. PRimus, & præcipuus modus absolvendi à censura est simplex, & absolutus, nempè cùm absolutè, & simpliciter absolutio conceditur reo emendato, & à contumacia decedenti. Secundus absolutionis modus est conditionalis, cùm absolutio sub aliqua datur conditione, ita ut ea conditione deficiente corruat absolutio. Hæc conditio potest esse de præsenti, de præterito, vel de futuro. Si conditio præsens, vel præteritum tempus spectet, non est propriè conditio cùm non suspendat actum, sed ea existente valet absolutio, & ea deficiente corruit. At si absolutio datur sub conditione de futuro. Ut si diceret judex, absolvo Petrum ab excommunicatione incursa, cùm primùm satisfecerit, ea absolutio suspensa manet, quousque Petrus satisfactionem præstiterit. Posita autem satisfactione suum effectum habet, neque est jam conditionalis absolutio, sed redditur absoluta.

2. Posse autem hoc modo absolutionem concedi affirmat Covarruv. *in cap. alma mater, 2. part. §. 11. num. 6.* Navarr. *cap. 26. num. 12. & de pœnit. distinct. 6. cap. 1. in princ. num. 64.* Suar. *disp. 7. sect 8. num. 7.* Vasquez *de excommunicat. dub 18.* Coninch. *disp. 14. dub. 16. num. 218.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract 5. part. 1. cap. 7. num. 2.* Gaspar. Hurtado *disput. 14. difficult. 2.* Etenim nec naturali jure, nec positivo irritatur, aut prohibetur hic modus præstandi absolutionem; & sicut excommunicatio ferri sub conditione potest, *Cap. præterea*, & ibi Glossa *de appellation.* Et *cap. Romana*, verbo *caveant*, *de sentent. excommunicat. in 6.* cur non absolutio: Quod adeò verum est, ut non solùm validè, sed etiam licitè si rationabilis causa urgeat, præstari hoc modo absolutio possit, uti docuit Ugolin. *de censur. tab. 1. cap. 22. §. 1. & 2.* Gregor Sayrus *thesaur. conscient. lib. 2. cap. 19. num. 4.* Suar. Hurtado, & Layman. *suprà*, ob rationem dictam, quia nullibi invenitur prohibitum. Causa autem rationabilis (ut rectè explicat Coninch. *8. dub. 16. numer. 213.*) ea esset, si communicatus satisfactionem alibi sit præstiturus eaque facta diu absolutio differenda esset, nisi ei eo modo concederetur. At secluſa prædicta causa necessitatis expediens non est, absolutionem sub prædicta conditione præstare. Tum quia alienum est à praxi, usúque recepto concedendi absolutionem. Tum quia non decet judicem suæ absolutionis ipsúmmet reum constituere, uti constituitur cùm sub conditione ab ipso præstanda conceditur. Tum quia præstat Ecclesiæ disciplinæ, ut reus satisfactione exhibita se Prælato humiliter præsentet absolutionem consecuturus.

3. Contrarium hujus doctrinæ docuerunt Antonin. *3. part. tit. 24. cap. 77. §. 1. prope finem*, Angel. verbo *absolutio 3. initio* Silvest. *eodem, numer. 1.* Et ex parte Avila *2. part. cap. 7. disputat. 3. dubit. 15.* ea ratione ducti, quia absolutio à peccatis nequit sub conditione futura contingenti præstari, ergo neque absolutio à censura. Deinde actus legitimi non recipiunt conditionem. *Leg. actus legitimi, ff. de regul. juris.* Et *reg. 50. de regul. juris in 6.* Sed hæc levia sunt, ut à propositâ sententiâ recedamus, admitto absolutionem sacramentalem à peccatis dari non posse sub conditione; quia hæc absolutio non pendet immediatè à voluntate absolventis, sed remotè quatenus ex illa voluntate apponitur materia, & forma sacramenti à Christo instituta: quibus positis non potest illarum effectus ex humana voluntate pendere: at absolutio à censura, aliisque pœnis immediatè pendet à voluntate absolventis exteriùs expressa, ideóque suspendi ejus effectus potest. Ad regulam *Actus legitimi*, respondeo illos actus, qui à die, vel tempore absolvuntur vitiari die vel tempore appositio: at censuræ absolutio etsi respicere nequeant diem, vel tempus determinatum, indeterminatum respicere potest, scilicet illud in quo reus à contumacia cessaverit.

4. Tertius modus absolvendi à censura vocatur ad cautelam; quia eo cavetur damnum, quod ex censura ignora tum censurato, tum aliis provenire poterat, ideóque frequenter præmittitur tum absolutioni à peccatis ob vitandam Sacramenti irreverentiam, tum ordinum receptioni, tum beneficiorum, aliorúmque privilegiorum collationi ob vitandam eorum invaliditatem: Hic autem modus absolvendi præsupponit censuratum ignarum suæ censuræ esse, vel ad summum illius habere suspicionem non certitudinem, uti notant communiter Doctores *in cap. cùm desideres. Cap. peritus, de sententia excommunicat.* Et *cap. solet. Cap. præsenti, eodem tit. in 6.* stante prædicta ignorantia concedenda est absolutio ad cautelam petenti absolvi à quacunque censura, si fortè aliqua ex illis ligatus sit.

5. Sed quia hæc absolutio peti in foro conscientiæ potest, vel interno; diversimodè in ea concedenda procedendum est. Nam si in foro conscientiæ petatur solo testimonio absolvendi facta promissione de satisfaciendo, si constiterit censura ligatum esse, concedenda est, ut notavit Sayrus *thesaur. casuum, libr. 2. capit. 16. numero 19.* Si verò in foro externo hæc absolutio præstatur; distinguendum est, si concedenda est absolutio generatim à censura, eo quòd nullius in particula suspicionem habes, nulla præmissa causæ cognitione, neque ulla data cautione conceditur. At si alicujus specialis censuræ absolutio est concedenda, probare utique debet absolvendus saltem semiplenè se illa censura ligatum non esse, vel

quia ſententia continet errorem, vel lata fuit poſt appellationem legitimam interpoſitam juxta textum *in cap. ſolet. Cap. venerabilibus. §. poteſt quoque de ſententia excommunicationis. in 6.* vel quacunque alia de cauſa, ut tradit Innocent. *in d. cap. ſolet. num. 2. & 3.* Ancharr. *n. 6* Francus ibi *in princ* Abbas *cap. Apoſtolicæ de cenſib. n. 10.* Et ibi Felin. *n. 22.* Covarr. *cap. alma. 1. p. §. 12. num. 7.* Ugolin. *de cenſur. tabula 1. cap. 22. §. 1. numer. 9. & 13.* Sayro. *lib. 2. theſaur. caſuum. cap. 17. numer. 8.* Inſuper citandus eſt is ad cujus inſtantiam excommunicatio, lata eſt, vel judex qui eam tulit, ſi ipſe ex officio proceſſit; quibus ſi opponant manifeſtam offenſam, vel contumaciam concedendus eſt teminus octo dierum, ut id probent & interim ab abſolutione ſuperſedetur. Quod ſi in probatione defecerint, condemnati ſunt ad expenſas factas, & cenſuratus erit abſolvendus. Secùs verò ſi intentum probaverint, uti hæc omnia colliguntur ex *d. cap. ſolet*, & notarunt Covarr. Ugolin. Sayrus *loco. allegat.* Expedit enim ut cenſuræ Eccleſiſticæ timeantur, ne aliter fiat earum etiam ad cautelam abſolutio, ut pluribus comprobat Sayrus *d. cap. 26. numer. 11.*

6. Hanc abſolutionem ad cautelam præſtare poterit qui poterit ab ea cenſura abſolutè abſolvere. Sed an cuilibet judici delegato competat poteſtas? variant Doctores, ut conſtat ex iis quæ adducit Covarruv. *cap. alma. 1. p. §. 12. n. 8.* Sayrus *lib. 2. theſ. caſuum. cap. 16. num. 15.* Alii negant hanc poteſtatem, niſi pro dicendo teſtimonio in aliqua cauſa quando alia via veritas comprobari non poteſt. Alii concedunt, quorum opiniones Covarruv. & Sayrus ſic conciliant, ut prima opinio negativa locum habeat in judicibus delegatis, ad cognoſcendas cauſas in Romana curia: ij enim non poſſunt cenſuratos ad cautelam abſolvere, excepto eo caſu referendi teſtimonium, niſi ſpecialiter ea poteſtas commiſſa fuerit. Secùs verò eſt de judicibus delegatis ad cognoſcendas cauſas extra curiam, uſu accepto hac poteſtate gaudent. Index autem ad quam cenſuratus pro abſolutione ad cautelam adit, ceſſante oppoſitione adverſarii, vel cenſuræ authoris de manifeſta injuria, vel offenſa concedere abſolutionem debet, niſi juſtiſſima aliqua cauſa moveatur. Argum. *cap. cùm contingat de officio delegat. Cap. præterea. Cap. in noſtra de teſtib. & atteſtationib.* & tradit Innocent. *in dicto cap. ſolet num. 7.* & ibi Ioan. Andreas Francus. Geminian. & Anchar. quos refert, & ſequitur Sayrus *dicto cap. 16. num. 17.* Nec obeſt quod Pontifex conſultus *in dicto cap ſolet de ſententia excommunicat. in 6.* dixerit ceſſante contradictionis obſtaculo abſolutio petenti non negetur. Nam (ut rectè explicat Sayrus) intelligi debet, ne negetur ad inſtantiam adverſarij, non verò quod negari non poſſit ex alia rationabili, & juſtiſſima cauſa, quæ judici viſa fuerit.

7. Quartus modus, & ſatis frequens abſolvendi à cenſura appellatur ad reincidentiam, eo quòd abſolutus in eam iterum incidit, ſi opus ſub cenſura præceptum non exequitur. Quo modo abſolvendi utuntur ſæpè judices in debitis pecuniariis, abſolvunt namque ex conſenſu creditoris debitorem ab excommunicatione incurſa ob non ſolutum debitum, impoſito præcepto, ut intra tot dies fiat ſolutio, ſin minus eadem cenſura ligetur.

8. In jure ſunt hujus abſolutionis aliqua exempla, videlicet *in cap. Quod de his de ſententia excommunicat.* & *cap. eos qui eodem art. in 6.* ubi abſolutus à cenſura reſervata ab eo, qui abſolvere de jure non poterat ob impedimentum legitimum judicem adeundi, ſi poſtmodum cùm commodè poſſet, coram legitimo judice non compareat illius mandatum paratus exequi, in eandem excommunicationem incidit. Et idem eſt ſi abſolutus à Sede Apoſtolica, aut ejus legato Nuntio cum mandato comparendi coram ordinario vel alio à quo ſit pœnitentiam accepturus, vel cum obligatione parti ſatisfaciendi, hæc adimplere contempſeris; cùm commodè poſſis, uti habetur *dicto cap. eos qui*, & tradunt omnes. Quando autem cenſendum ſit impedimentum ceſſare, ut cenſeatur obligatus conditionem abſolutionis exequi, in foro externo judicis arbitrio relinquitur, juxta Gloſſam *in Clem. 1. §. fin. De Pœnis*, quam ſequitur Navar. *cap. 27. numer. 105.* Henriquez *lib. 13. cap. 29. num. 2.* At in foro conſcientiæ judicio ipſius abſoluti remittitur, ut tradunt Gloſſa, Nav. *ſupra.*

Sed an huic obligationi comparendi ſatisfacias medio procuratore; Affirmant Cajetan. verbo *excommunicatio, caſu 69.* Navarr. *cap. 27. num. 49.* Henriq. *lib. 13. de excommunicat. cap. 29. num. 3.* ex regula quod per alium facis, per te ipſum facere videris. Et cùm res in foro externo tractatur id docent Geminian. *in cap. eos qui, num 6. de ſententia excommunicat. in 6.* Stephanus Coſta *ibi num. 16.* Sayrus *lib. 2. theſauri caſuum, cap. 16. num. 13.* Sed rectiùs contrarium cenſet Ugolin. *de cenſur. tab. 1. cap. 14. §. 5. num. 4.* Tum quia Bonifacii conſtitutio *in dicto cap. eos qui*, eſt omnino ſimilis conſtitutioni editæ à Clemente III. *in cap. quod de his de ſententia excommunicat.* At Clemens III. expreſsè exigit perſonalem præſentationem, ibi: Cæterùm ab his in forma ſacramenti exigi conſuevit, ut reſumptis viribus, opportunitate conceſſa Romanam Eccleſiam in propria perſona debeant viſitare. Ergo perſonalis præſentatio requiritur, & non ſufficit per procuratorem. Tum quia ſi prædictæ obligationi comparendi medio procuratore fieri poſſet ſatis, ut quid impeditis hæc obligatio inducitur; ut ceſſante impedimento compareant, cùm durante impedimento poſſent medio procuratore comparere? Denique hac obligatione perſonaliter comparendi, utpote oneroſa redduntur excommunicati cautiores, ne iterum in excommunicationem incidant. Neque obſtat illa regula juris, *quod per alium facimus, &c.* cùm expreſsè cautum eſt, ne per alium, ſed per propriam perſonam fiat.

9. Secundus modus abſolvendi ad reincidentiam eſt, ſi abſolvaris pro aliquo tempore abſolutè, & pro reliquo ſub conditione alicujus operis exequendi. V. G. abſolutus es à judice ad tres dies ex conſenſu creditoris, & in perpetuum ſi intra illos dies debitum ſolvas.

10. Controverſia igitur eſt; an ex hoc modo abſolvendi præſtito à Prælatis Pontifice inferioribus, reincidas in eandem cenſuram, tametſi nullam de novo culpam committas? Affirmant te reincidere Suar. *dict. 7. ſect. 8.* Filliucius *tract. 11. cap. 10. quæſt. 4.* Gaſpar Hurtado *diſp. 10. de excommunicat. difficul. 3.* Quia neque ex natura rei, neque ex jure poſitivo hic modus abſolvendi prælatis inferioribus eſt interdictus. Si enim poſſunt pœnam exilij, aliamve temporalem aliquibus diebus ſuſpendere, cur non poterunt hanc ſpiritualem pœnam? Quod ſi dicas hæc non contrahitur abſque culpa: non inde infertur novam culpam eſſe neceſſariam? cùm non ſit nova pœna, ſed eadem, quæ aliquibus diebus fuit ſuſpenſa, quæque redit ob priorem culpam, pro quo à principio contracta fuit. Sed rectiùs Navarr. *cap. 27. num. 277.* Henriq. *lib. 13. cap. 28.* Avila *2. part. de cenſuris, cap. 7. diſputat. 3. dub. 14.* Corinch. *diſputat. 14. dub. 16. numero 116.* Layman. *lib. 1. ſumm. tract. 5. part. 1. cap. 7. in fine*, aſſerunt te non ligari amplius ea cenſura, niſi novam culpam committas. Moveor; quia cenſura ex ſua inſtitutione, habet eſſe pœnam medicinalem Eccleſiæ inobedienti. Ergo nulla ſtante inobedientia actuali, non poteſt novo infligi, & inflicta auferenda eſt. Et explico, te abſoluto à cenſura ex conſenſu creditoris, cenſura omninò deſtruitur, cùm nullibi ſit, ergo ut iterum renaſcatur, novam contumaciam,

&

& inobedientiam exigit. Quod ſecùs eſt in pœna temporali exilij, vel alterius damni, quæ in punitionem peccati præteriti imponitur, & latitudinem habet: hæc enim cùm ad tempus ſuſpenditur, non tollitur, ſed ex parte remittitur. At cenſura ſublata pro aliquo tempore omnino aboletur. Ergo ne poſt modum renaſcatur novam contumaciam, & inobedientiam requirit; aliàs cenſura in puram punitionem peccati præteriti imponeretur ei, qui à contumacia, & inobedientia receſſit.

11. Notanter dixi hoc modo abſolvendi uti non poſſe alium à Pontifice. Nam Pontifex uti eo poterit, ſi velit, cùm cenſurarum inſtitutio ab eo pendeat; non eſt autem credendum eo uti; niſi manifeſtis verbis explicuerit. Quippe modis abſolvendi à cenſura, & in illam denuò incidendi abſque ulla nova cauſa obſtat illius decretis ſtatuentibus cenſuram eſſe pœnam medicinalem delinquentis contumacis, auferendámque contumacia ceſſante, uti notavit Coninch. *d. diſp.* 14. *dub.* 16. *num.* 217.

12. Tertius modus abſolvendi ad reincidentiam eſt, ſi abſolvaris in ordine ad aliquem tantùm effectum nempè ad beneficij, ſeu alicujus privilegij collationem ad teſtimonium ferendum, &c. Sed ex vi hujus abſolutionis non abſolveris à cenſura, ſed abſolveris ab aliquo illius effectu. Quo modo abſolutionis nullus alius à Pontifice uti poteſt, uno caſu excepto: quia nemini conceſſum eſt ſtante cenſura, illius effectum impedire, habet enim cenſura ſuos effectus ex Pontificia inſtitutione; quam nullus alius à Pontifice mutare poteſt. Dixi *uno caſu excepto*, quia is ab ipſomet Pontifice conceditur ob illius neceſſitatem; etenim cuicunque judici tam ordinario, quam delegato, tametſi poteſtatem non habeat abſolvendi à cenſuris datum eſt, ut poſſit excommunicatum abſolvere, non abſolutè, ſed ad effectum dicendi teſtimonium, quando alia via veritas cognoſci non poteſt. Et *cap. veniens 2. de teſtibus*, juncto *cap. præterea. De officio delegati.* Sicuti notavit Paul. Layman. *lib. 1. ſumm. tract. 5. part. 1. cap. 7. in fine.* Sayr. *lib. 2. theſ. caſuum, cap. 16. num. 15.*

13. Rurſus omnes dicti modi abſolvendi à cenſuris præſtari poſſunt in foro interiori, & in foro exteriori, & judiciali. Si pro foro tamen interiori præſtentur, non poteſt ſic abſolutus ſe publicè immiſcere actibus per cenſuram prohibitis. Quod ſi contra faciat, poterit à judice, ut cenſuræ tranſgreſſor puniri, eſto ipſi conſtet de abſolutione; mitiùs tamen, quam ſi verè eſſet tranſgreſſor. Quinimò ſi velit, poterit prædictam abſolutionem in foro externo admittere, & à punitione ſuperſedere, niſi à parte urgeatur, uti ex Navarr. tradit Stephan. Davila *2. part. de cenſur. cap. 7. diſp. 3. dub. 12.* Sayrus *lib. 2. thſauri caſuum, cap. 20. num. 31.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 1. cap. 7. circa finem.* Si autem pro foro externo abſolutio concedatur, poteſt ſic abſolutus ſe gerere, ac ſi nunquam in cenſuram incidiſſet; quia eſt integra, & perfecta cenſuræ diſſolutio.

§. III.

Qua forma, quo ritu, quibúſque conditionibus cenſuræ abſolutio concedenda eſt.

2 *Nulla eſt in jure forma præſcripta.*
2 *Unica abſolutione ab omnibus cenſuris liberari potes.*
3 *Verbis vel ſcriptura cenſuræ abſolutio præſtanda eſt.*
4 *Qualis ritus ſervandus ſit in abſolutione.*
5 *Quoad conditiones attinet ex parte abſolventis requiritur poteſtas.*
6 *Qualiter judici conceſſum ſit abſolutionem præſtare parte non ſatisfacta, latè examinatur.*
7 *Item ex parte abſolventis requiritur libertas à coactione, & metu.*
8 *Item requiritur, ne in cauſa principali decipiatur.*
9 *Ex parte abſolvendi requiritur regulariter petitio, etſi neceſſaria non ſit.*
10 *Non eſt opus, ut ſit abſolventi præſens, etſi expediat.*

1. NUlla eſt in jure forma præſcripta, ſed ea tantùm ſufficit, quæ voluntatem abſolventis declaret. Ut ſi diceres. Ego te abſolvo à vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti, neque neceſſarium eſt exprimi cauſam, ob quam eſt incurſa, tametſi id ſit expediens. Quinimò ea verba tantùm, *te abſolvo*, præmiſſa petitione abſolutionis à cenſura ſufficienter exprimunt voluntatem ab ea abſolvendi, ut benè notavit Ugolin. *de cenſur. tab. 1. cap. 23.* Sayrus *lib. 2. theſ. caſuum, cap. 16. num. 3.*

2. Et quamvis ligatus pluribus cenſuris etiam ejuſdem rationis ab una abſolvi poſſit alia non abſoluta; quia una ab alia non pendent, ſicuti mortalia peccata; attamen ab omnibus illis unica abſolutione liberari poterit, ſi abſolvens poteſtatem, & voluntatem habeat abſolvendi, uti ex communi tradit Sayrus *lib. 2. theſaur. caſuum, cap. 11. à num. 16.* eam autem voluntatem ab omnibus abſolvendi non cenſetur judex, ſeu confeſſarius habere, cui unicam tantùm cenſuram pœnitens manifeſtavit alias doloſè cælans ex textu *in cap. cum pro cauſa*, & *cap. officij, de ſententia excommunicat.* Et tradit Gloſſa *in dict. cap. cum pro cauſa.* Et ibi Panormitan. *numer. 6.* Covarruv. *cap. alma, 1 part. §. numer. 13.* Henriq. *lib. 13. cap. 30. num. 2.* Sayrus alios referens *dict. cap 21. numer. 2.* Ugolin. *de cenſuris, tab. 1. cap. 9. §. 3. num. 20. & §. 4. num. 4.* quia æquum non eſt, ut ex dolo, & fraude commodum obtineat cenſuratus.

3. Verbis autem, vel ſcriptura cenſuræ abſolutionem præſtandam eſſe non ſolùm in foro exteriori, & judiciali, ſed in foro conſcientiæ probat uſus, & colligitur *ex cap. cum deſideres, de ſententia excommunicat.* & Clement. *unica, eodem tit.* ubi non cenſetur abſolutus ab excommunicatione is, quo cum ſummus Pontifex ſcienter communicat. Addit tamen Gaſpar. Hurtado *diſput. 14. de excommunicat. difficult. 4.* non eſſe mortale aliis ſignis abſolutionem conferre. Quod non credo maximè in abſolutione judiciali, tum quia adverſatur conſuetudini receptæ in re gravi. Tum quia eſt ſatis dubium, an ea abſolutio ſubſiſtat.

4. Ritus ſervandus in abſolutione judiciali à cenſura excommunicationis præſcribitur *in cap. à nobis 28. de ſententia excommunicat.* & habetur in Pontificali Romano. Hujus omiſſio neque abſolutionem invalidam reddit, ut omnes fatentur, neque illicitam graviter, niſi in ſolemni aliqua abſolutione ad ſatisfactionem Eccleſiæ facta, ut notavit Gaſpar. Hurtado *diſp. 14. de excommunicat. difficult. 4.* in abſolutione autem pœnitentiali, etſi expediat regulariter prædictas cæremonias ſervari, ut cenſuratus cautior in poſterum ſit, certum eſt abſque gravi culpa omitti poſſe, uti viri timorati faciunt. Si excommunicatio ob grave delictum incurſa eſt, v. g. ob incendium, gravémque clerici percuſſionem neceſſariò ſub gravi culpa exigendum eſt juramentum ab abſolvendo, quod in ſimile delictum non incidet, juxta textum *in cap. ex tenore. Cap. de cætero. Cap. cùm deſideres, de ſententia excommunicat.* & tradunt ferè omnes Doctores. Proceditque tam in abſolutione judiciali, quàm pœnitentiali. In abſolutione verò excommunicationis, alteriúſve cenſuræ incurſæ ob delicta leviora, non eſt prædictum juramentum ex obligatione exigendum, uti docent Henriquez *lib. 13. cap. 28. numer. 4.* Avila *2. part. de cenſur. cap. 7. diſput. 3. dub. 2.* Coninch. *diſput. 14. dub. 16. num. 204.* Gaſpar. Hurtado *diſp. 14. de excommunicat. difficult. 4.*

Ab hac tamen obligatione juramentum præſtandi eximuntur impuberes, argum. *cap. 1. & fin. de ſententia excommunicat.* ubi pueri ob percuſſionem clerici jubentur abſolvi, nulla mentione juramenti facta, & tradit Silveſt. *abſolutio. 3. numero 3.* Henriquez *lib. 13. cap. 29. numero. 3.* Ugolin. *de cenſur. tab. 1. cap. 19. § 5. numero 2.* Sayrus *lib 2. Theſauri caſuum. cap. 17. num. 3.*

5. Quoad conditiones attinet aliquæ ſervandæ ſunt tam ex parte abſolventis, quàm ex parte abſoluti, ut abſolutio valide, & licite præſtetur. Ex parte abſolventis requiritur poteſtas, quæ nemini alteri à clerico etiam in mortis articulo conceſſa eſt, ut optimè tradit Paludan. *in 4. d. 20. q. art. 2.* Navarr. *cap. 26. n. 26. & c. 1. n. 84 de pœnitent. diſt. 6.* Covarr. *cap. alma, mater. 1. p. §. 1. n. 9.* Ugolin. *tab. 1. cap 4. §. 5. num. 7.* Sayrus *l. 2. theſauri cap. 21. n. 3.*

6. Sed an judex cui committitur abſolutio ſatisfacta parte cenſeatur poteſtatem habere abſolvendi, parte non ſatisfacta. *Tract. de bulla cruciat. 4. punct. 8. §. 5.* reſolvimus, ſi impotens ſit ſatisfaciendo abſolvi poſſe præſtita cautione pignoratitia, vel fidejuſſoria aut ſi hanc non poſſit juratoria, uti tradunt Navarr. *cap. 17. n. 48.* Henriq. *de excommunicat. cap. 28. n. 1.* Sayrus *lib. 2. theſauri cap. 17. num. 11.* Vaſq. *de excommunicat. dub. 20.* Avila *2. p. cap. 7. diſp. 3. dub. 8.* Ægip. Coninc. *diſp. 14. dub. 16 n. 206* Gaſpar Hurtado *diſp. 14. de excommunicat. difficult. 5. n. 20.* Quippe intentioni Eccleſiæ, & inſtitutioni cenſuræ conſonum eſt, ut ſublata inobedientia ipſa cenſura auferatur. Quare poteſtas abſolvendi conceſſa ſatisfacta parte, ſubintelligitur in quantum fieri poteſt ſervato juris ordine.

Quod ſi potente cenſurato ſatisfactionem præſtare realem, contentus judex ſit cautione juratoria, non eſt dubium graviter peccaturum, ſi abſolutionem impendat, tum ob injuriam parti factam; tum quia violat juris ordinem præſcribentis realem ſatisfactionem abſolutioni præmitti, ſi fieri poteſt. *cap. 2. de ſentent. excommunicat. in 6. & cap. ex parte 13. de verborum ſignificat.*

Difficultas gravis eſt, an validè abſolvat in prædicto caſu? Communior ſententia docet judicis delegati abſolutionem invalidam eſſe; quia non eſt cenſendus delegans concedere poteſtatem abſolvendi contra juris præſcriptum, & in tertii præjudicium; ſic docuit Vaſq. *de excommunicat. dub. 20.* Suar. *diſp. 7. ſect. 5. n. 42.* Sayrus *cap. 20 n. 33.* Coninch. *diſp. 14. dub. 16. num. 121.* Sanch. *lib. 3. n. 1.* Sed prædictam abſolutionem valere ſatis probabile eſſe diximus *dicto tract. de bulla, pun. 8. §. 5.* & docet Sanch. *ſupra*, & in præſenti Avila *2. p. cap. 7. diſp. 3. dub. 9.* Gaſpar Hurtado *diſp. 14. difficult. 5 n. 22.* Quia illa verba *ſatisfacta parte* non reſtringunt poteſtatem, ſed monet delegatum de conditione, quam ſervare tenetur. Quippe illa conditio parti ſatisfaciendi non alia cautela apponitur in delegatione, quam à jure communi appoſita eſt. At à jure communi non apponitur ut conditio, cujus defectus irritet abſolutionem. Ergo neque in delegatione cenſenda eſt apponi. Neque inde fit peccare delegantem concedendo facultatem delegato validè abſolvendi parte non ſatisfacta; nam ſicut Eccleſia non peccat concedens ordinario hanc poteſtatem, neque ipſe ordinarius peccare poterit ſuam poteſtatem eo modo quo ipſe habet alteri delegans. Satis enim juri tertij cautum cenſetur dictæ abſolutionis prohibitione.

7. Secundò ex parte abſolventis requiritur libertas à coactione, & metu ex expreſſa deciſione textus in *cap. un. de his quæ vi, metúſve cauſa fiunt. lib. 6.* ibi, viribus evacuamus. Quod procedit à quocunque, vis, aut metus inferatur, ut notavit Ugolin. *tab. 1. cap. 2. §. 4. n. 2. & cap. 4. in prin. num. 14.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 21. n. 30.* Secundò procedit ſive cenſura juſtè, ſive injuſtè validè tamen lata ſit, quia textu non diſtinguit; & quia injuſtitia cenſuræ juris remediis, non autem injuſtitiis emendari debet, ut advertit Sayrus *ſupra.* Argum. *cap. ſacr. §. cavcant, de ſentent. excommunicat.* & *cap. cùm contingat, de officio delegati.* Tertiò procedit, tametſi judex ſub condit one futura cenſuram impoſuiſſet, & ante impletam conditionem cogeretur revocare mandatum, ea revocatio nulla eſſet, delinquentéſque ligarentur, ac ſi nulla revocatio præceſſiſſet, ut advertit Suar. *diſp 7. ſect. 6. num. 13.* Sayrus *lib. 2. theſauri. cap. 21. num. 30.* Quartò procedit etiam in abſolutione à minori excommunicatione. Tum quia verè eſt cenſura. Tum quia ratio ob quam abſolutio à majori excommunicatione per vim extorta irritatur, ſcilicet ne authoritas, & efficacia poteſtatis Eccleſiaſticæ diminuatur, procedit in hac abſolutione. Atque ita ex Geminian & Felino *in c. ſi quem n. 4. de ſentent. excommunicat.* advertit Sayr. *dicto cap. 21. n. 30.* & *num. 31.* optimè notat abſolutionem ſic extorquentes nova excommunicatione ligari ex *d. cap. unico, de his quæ ut, lib. 6.*

8. Tertiò requiritur, ne abſolvens in cauſa principali decipiatur. Si enim adſolvendus fingit ſe parti ſatisfeciſſe, vel propoſitum ſatisfaciendi habere; cùm tamen non habeat: abſolutio utpote per ſurreptionem obtenta non ſubſiſtit, ut expreſſe colligitur ex *cap. ex parte de officio ordinarii.* Et *cap. officii de ſentent. excommunicat.* & tradit Covarr. *cap. alma 1. p. §. 11. numer. 14.* Henriq. *lib. 13. cap. 30. num. 4* Sayrus *lib. 2. theſauri. c. 21. num. 27.* Quippe non cenſetur judex voluntatem abſolvendi habere; eſſet enim voluntas irrationabilis, & contra juris ordinem. Si tamen conſtaret (quod præſumi non debet) ipſum judicem aliàs poteſtate abſolvendi gaudentem velle non obſtante fraude abſolvere, tenebit abſolutio. Uti docuit Navarr. *cap. 27. num. 38.* Ugolin. *tab. 1. de cenſur. c. 19. §. 4. n. 4.* Sayrus *lib. 2. c. 21. 26.* Avila *2 p. c. 7. diſp. 2. dub. 4.*

9. Ex parte abſolvendi regulariter requiritur abſolutionis petitio non ita neceſſario, ut aliàs impenſa non habeat effectum, ſed ut convenienter concedatur. Nam cum cenſura impoſita ſit ad delinquentis correctionem, expedit poſtulatione humili demonſtrare ſe correctum eſſe. Argum. *cap. per tuas de ſentent. excommunic.* Et pluribus firmat Sayrus *lib. 2. theſauri, cap. 21. numer. 6.* Ideóque poteſt invito concedi. Cùm enim cenſura ſit pœna nihil obſtat quominus ſine voluntate patientis auferatur; communiter tamen nunquam aufertur; quia id non expedit. At ſi in aliquo caſu judicaretur bono communi expedire ei qui per cenſuras non corrigitur, abſolutionem impendi, præſtari poſſe, ut latiùs tradit Suar. *diſp. 7. ſect. 7.* Sayrus *ſupra.*

10. Non autem eſt opus (ut contendit Ugolin. *tab. 1. de cenſur. cap. 1. §. 15 num. 5.*) abſolvendum præſentem eſſe judici abſolventi. Nam ſicut abſens excommunicari per litteras poteſt, ſit & abſolvi: uti colligitur ex *cap. de manifeſta. 2 q. 1.* & *cap. quanto. 2. q. 5.* & *cap. quiſquis. 2. q. 9.* & tradit ibi Gloſſa. Sylveſt. *abſolutio. 3. num. 9.* Navarr. *cap. 26. num. 14.* Henriq. *lib. 3. de excommunicat. cap. 19. num. 1.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 21. numer. 12.* Debet autem cauſa urgens adeſſe, ut licitè fiat. Frequenter enim expedit tum ad reverentiam cenſurarum, tum ad majorem humilitatem, & cautionem ipſius cenſurati, ne aliter quàm in præſentia abſolutio concedatur Idem dicendum eſt de abſolutione conceſſa medio procuratore regulariter non expedire: cauſa tamen urgente concedit poſſe, ut tradunt Sylveſt. Sayr. Suar. Navar. & Henriq. *ſupra.* Hic autem procurator ſpeciale mandatum habere debet petendo abſolutionem, ut ſic conſtet cenſuratum à contumacia receſſiſſe, ut benè docent Gloſſa *in cap. qui ad agendum*, verbo *vel paciſci de Procuratorib. lib. 6.* Speculator *tit. de procuratorib. §. item apponitur, verſ. 6.* Ugolin. *tab. 1. cap. 29. §. 1. num. 3.* Qui & jurare debet

debet & præſtare ea omnia quæ abſolvendus præſtaret, ſi præſens adeſſet tametſi ad jurandum, vel cavendum, ſpeciale mandatum non haberet, nam eo ipſo quo habet mandatum ad impetrandam abſolutionem virtute in eo mandato conceſſum intelligitur quidquid abſolutioni impetrandæ neceſſarium fuerit. Argum. *leg. ad rem mobilem, leg. ad legatum, ff. de procuratorib. leg.2.ff.de jurisdictione omnium judicum*, & *cap.præterea, de officio delegat.*

§. IV.

Quibus competat poteſtas abſolvendi à cenſuris ab homine latis.

1 *A cenſuris ab homine ſpecialiter latis abſolvere poteſt qui tulit.*
2 *Verum eſt, etſi domicilium reus mutaverit.*
3 *Item etiam ſi appellationem interpoſuerit.*
4 *Excipiuntur plures caſus, in quibus authori cenſuræ non permittitur abſolutio.*
5 *Abſolvit à cenſuris ſpecialiter latis ſucceſſor ferentis in munere, & dignitate.*
6 *Item ſuperior ferentis cenſuras, ſi pleno jure ſuperior ſit.*
7 *Explicatur doctrina tradita.*
8 *Item abſolvere poteſt delegatus non cauſæ cognitione à cenſura lata à delegante.*
9 *Probatur nullum alium præter ſupradictos abſolutionem concedere poſſe.*
10 *Omnes illi poſſunt abſolvere à cenſura generaliter ab homine lata, qui poſſent ab ea abſolvere, ſi à jure lata eſſet.*

1. REgula generalis eſt. A cenſuris ab homine ſpecialiter latis abſolvere poteſt qui tulit, niſi ei fuerit interdictum. Item ejus ſucceſſor, ſuperior, vel delegatus & nullus alius. Et in primis cenſuræ authorem poſſe abſolutionem præſtare colligitur ex *cap. verbum de pœnitent. diſt.* 1. & *cap. paſtoralis* §. *præterea de officio ordinarii:* nam cùm hæc poteſtas ſalutem animarum reſpiciat non tam ad ligandum, quàm ad ſolvendum cenſenda eſt conceſſa; ideóque poteſtatem ligandi habens, & ſolvendi poteſtatem habere debet. Favétque regula juris 1. & *leg. nihil tam naturale. ff. de regulis juris.* Res per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur, Atque ita tradit S.Thom. 3.*p.in additionib.q.* 24. *art.* 1. Bonavent. *in* 4.*d.*18.*in ult.part.diſt.quæſt.* 6. Durand *ibi q.*4. *num.*8. Paludan. *q.*5.*art.*2.Gab. *q.*3.*art.*3.*dub.*6.Sotus *d.* 22. *q.* 2.*art.*3.*concl.*2.Henriq.*lib.*13.*cap.*27.*num.*1. Suar. *diſp.* 7.*ſect.*2.Coninch.*diſp.* 14. *dub.*16. *num.* 254. Layman. *lib.*1.*ſum. tract.*5.*part.* 1.*cap.*7.*n.* 2. Ex canoniſtis, Hoſtienſ. *in ſum. lib.*5. *tit. de ſententia excommun. num.* 12. Panorm. *in c. prudentiam*, §. *finali*, & ibi Felin. *n.* 19. *de officio delegati.* Navarr. *cap.*27.*n.*40.Covarr.*c.alma.*1. *p.*§.12.*n.*2. & alii quos refert,& ſequitur Sayrus *lib.*2. *theſaur.cap.*20.

2.Quod verum habet, tametſi reus domicilium mutet, adhuc ab eo, qui tulit ſententiam, abſolvendus eſt, argum.*cap.propoſuiſti.* Et ibi Gloſſa, verbo *citatus de foro competenti.* Nam mutatione domicilii ſubterfugere non poteſt authoris cenſuræ juriſdictionem; ſicuti tradit Ugolin. *tab.*1.*de cenſuris.c.*4.*n.*7.Angel.verbo *abſolutio* 1.*n.*7.Sayrus *l.*2.*theſauri caſuum, c.*20. *n.*4. Suar. *diſp.*7.*ſect.*2.*n.* 13.

3. Item etiamſi appellationem interpoſuerit adhuc abſolvi poteſt à ferente cenſuram: quia per appellationem interpoſitam non privatur juriſdictione quoad ea, quæ appellationi non obſtant; at abſolutio à cenſura potius juvat appellationem, cùm ſit id, quod per appellationem intenditur, colligitúrque apertè ex *cap. ſi à judice ad appellationib.in* 6. Et tradit Panormit. *in cap. quæſtiones num.*7. Præpoſitus *ibi num.* 8. Immola *num.* 5. *de appellat.* Suar. *dicta ſect.* 2. *num.* 32. Sayrus *dicto cap.*20.*num.*3. Eſt tamen notandum diſcrimen inter judicem ordinarium, & delegatum. Nam judex ordinarius interpoſita appellatione, & admiſſa poteſt abſolutionem impendere appellanti, quia non deſinit eſſe judex: at delegatus ante admiſſam appellationem impendere abſolutionem poteſt, quia adhuc eſt judex in iis quæ appellationi non obſtant. Secùs verò appellatione admiſſa; quia eo ipſo à juridictione privatur. Argum. *cap.cum appellationibus de appellation.l.*6. ſicuti notavit Panorm.*in dicto c.q.n.*7.Sayrus *l.*2.*theſauri caſuum. c.*20.*n.*3.

4. Dixi poſſe authorem cenſuræ ab ea abſolvere, niſi fuerit ſpecialiter interdictum, Sunt enim plures caſus, in quibus authori cenſuræ non permittitur abſolutio.Primus habetur in *cap. grave de præbendis*,ubi à Concilio ſuſpenduntur ij, qui poſt ſecundam monitionem non correcti Eccleſiaſtica beneficia indignis contulerunt; à qua ſuſpenſione nullus alius præter Pontificem, vel unum ex quatuor præcipuis Patriarchis abſolvere poteſt, ſicuti notavit ibi Panorm.& Silveſt. verbo *abſolutio* 1.*num.*3.§.*octavo* Sayrus *lib.*2.*cap.* 20.*n.*8. Secundus colligitur ex *c. quærenti de officio delegati*, ubi excommunicatum à delegato Sedis Apoſtolicæ; eo quòd ſuæ ſententiæ definitivæ parere recuſat, abſolvere nequit poſt annum ab incurſa excommunicatione. Secùs ante annum elapſum, vel ante definitivam ſententiam: ſicuti notarunt Gloſſa, Innoc.& Panormit. *ibi* Angel. verbo *abſolutio* 2.*n.*1. Navarr. *c.*27. *n.*40.Sayrus *lib.*2. *cap.* 20. *num.* 9. Coninch. *diſp.* 14. *dub.*16.*num.* 256. Paul. Laym. *lib.* 1. *ſum. tract.*5. *par.* 1.*cap.*7.*num.*2.Suar. *diſp.ſect.*2.*num.* 7. Tertius continetur in *cap. tua nos de ſententia excommunicat.* ubi cavetur incendiarium excommunicatum ab ordinario,& ut talem denunciatum remittendum eſſe Sedi Apoſtolicæ pro abſolutione obtinenda,ſicuti notatunt ibi Gloſſa Silveſt.verbo *abſolutio* 1.*n.*3.Sayrus *d.cap.*20. *num.*10. Coninch. *dicto dub.*16.*num.* 256. Paul.Layman. *cap.*7. *num.* 2. Quartus colligitur ex *c.ſi celebrat de clerico excommun. miniſtr.* & *cap. duobus de ſententia excommunicat. c.*3.*de ſupplenda negligent. prælat.* Quoties excommunicans in excommunicationem denunciatam incidit, vel ob delictum depoſitus, vel ob aliam cauſam juriſdictione privatus eſt, nequit à ſe excommunicatos abſolvere; quia abſolutio eſt actus juriſdictionis, ut tradit in præſenti Angel.dicto verbo *Abſolutio in princ.*Silveſt. *numero* 3. Coninch. *numero* 256. Sayrus *numer.* 11. Quintus ſumitur ex *cap.ex frequentibus de inſtitutionib.* & ibi Gloſſa & Ioann.Andr.verbo *confirmantes*, & Panormit.*num.*12.Navarr.*cap.*27.*n.*40.Angel. verbo *abſolutio.num.*4.Silveſt. *eodem.*3.*n.*3. Sayrus *n.* 12. Coninch. & Layman. *ſuprà.* Si Pontifex ex certa ſcientia ſententiam cenſuræ ab ordinario latam confirmet; eo ipſo abſolutionem ſibi reſervat: quia ea confirmatione ordinarii ſententiam ſuam eſſe facit: argum. *cap. de confirmat. utili, vel inutili.* & *cap. Apoſtolicæ, de præbendis lib.* 6. Sextus poteſt colligi ex *cap. ult.* §. *finali de officio delegati.* cui eſt commiſſa poteſtas excommunicandi, vel ſuſpendendi rebelles abſque cauſæ cognitione, nequit à ſe cenſuratos abſolvere; quia ſolum illi nudum miniſterium eſt delegatum cenſuræque executio commiſſa, ſicuti notarunt Angel. *abſolutio* 2. *numero* 1. Silveſt. *eodem. numero* 3.Navarr. *cap.*27. *numero* 44. Henriq. *lib.*13. *cap.*28.*numero* 6.Ugolin.*de cenſuris tab.* 1.*cap.*4.*n.*13. Sayrus *d.cap.*20.*num.* 13.Coninch.*n.*256. *in fine.*

5. Secundò abſolvit à cenſuris ſpecialiter latis ſucceſſor ferentis in munere, & dignitate, uti deciditur *cap. ſi Epiſcopus* 11. *quæſtiones* 3. cenſetur námque eadem perſona cum prædeceſſore. Argum.*cap.*1.*de ſolutionib.*Quod procedit etiam in ſucceſſore judicis delegati,

ut

ut ſumitur *ex cap. Paſtoralis*, §. *Præterea*, *de officio ordinarij*. Et notavit Sayrus *lib.* 2. *de excommunicat. cap.*20. *numer.*19. Paul. Layman. *lib.*1. *ſumm. tract.*5. *part.*1. *cap.*7. §. *de ſucceſſore*. Item procedit etiamſi ſit ſucceſſor ad tempus; quia ex jure communi eadem prædeceſſoris poteſtate potitur. Unde capitulum ſede vacante medio vicario à ſe electo abſolvere poterit excommunicatos ab Epiſcopo. *Cap.*3. *de ſupplenda neglig. prælat. lib.*6. Et *cap. unico de majorit. & obedient.* Trident. *ſeſſ.* 24. *capit.* 16. *de reformat.* & tradunt omnes.

6. Tertiò abſolvere poteſt ſuperior ferenti cenſuras, ſi pleno jure ſuperior ſit, ſicuti Pontifex eſt ſuperior ordinariorum, & Generalis eſt ſuperior Provincialium, & Provincialis rectorum, & Epiſcopus ſui Vicarij, & Delegatus ſui delegati. Quippe jure proprio utuntur, ideóque nullam inferiori irrogant injuriam. Quod intelligendum eſt, niſi ex conſuetudine contrarium habeatur, ſicuti in regularibus Epiſcopo ſubjecto contingit, qui ſi excommunicati, vel ſuſpenſi fuerint à ſuo prælato regulari ex cauſa religioſam diſciplinam ſpectante nequeunt ab Epiſcopo abſolvi, niſi media appellatione interpoſita; quia prima inſtantia regulari Prælato competit, juxta Gloſſam *in cap. quanto, verſ. ſi prælati, de officio ordinarij*. Panormit. *in cap. reprehenſibilis, de appellationib. num.* 11. Idem eſt in aliquibus Archidiaconis potentibus ferre cenſuras, qui licèt ſubdantur Epiſcopo, uti colligitur *ex cap.*1. *de officio ordinarij* : at ſæpè ex conſuetudine, vel privilegio conceſſum illis eſt, ne eorum cenſuras Epiſcopus relaxet, néve ab eorum ſententiis appellari poſſit ad Epiſcopum, ſed ad Archiepiſcopum, vel Pontificem : quo caſu nequit Epiſcopus ſe intromittere. Argum. *cap. dilecto, de officio Archidiaconi.* Et notavit Paludan. *in d.* 4. 18. *quæſt.*5. *art.*2. Sayrus alios referens *d. cap* 20. *num.* 16. Nunquam tamen ſuperior abſolvere debet ab inferiori cenſuratos etſi validè poſſit : priùs ſatisfactionem plenam exigat, & inferiorem prælatum moneat, ne ejus authoritas contemni videatur, ut docuit Gloſſa *in cap. cum Eccleſiarum*, verbo *non relaxes*, & ibi Innocent. & Panormit. *de officio ordinarij*. Idem Panormit. *cap. officium prope finem*, & *cap. dilecto num.*7. *de officio Archidiaconi*. Covarruv. *cap. alma mater*, §.12. *num.*3. Ugolin. *tab.*1. *de cenſuris*, *cap.*4. §.1. *num.*7. Sayr. *lib.*2. *de excommunicat. cap.*20. *num.*16. Paul. Layman. *dicto cap.*7. *verſ. deinde.*

7. Dixi ſuperior *pleno jure*, ut denotarem eſſe plures ſuperiores non abſolutè, ſed certis in caſibus : uti eſt Archiepiſcopus comparatione ſuffraganeorum. Non enim pro libito abſolvere à cenſuris inferiorum poteſt, ſed ſolùm tempore viſitationis. *Cap. cum ex officiis, de præſcriptionib.* vel cauſa ad ipſum per appellationem devoluta, & tunc vocatis partibus, & cognitione cauſæ præmiſſa; aliàs non tenebit abſolutio, ut colligitur *ex cap. Romana*. Et *cap. venerabilibus, de ſentent. excommunic. lib.* 6. Quod ſi compererit cenſuram nullam eſſe, id nulla facta mora declaret; ſi autem iniquè latam eſſe, abſolvat ſtatim, ſi dubitet; cautione præſtita abſolvat. At ſi conſtiterit cenſuram juſtam fuiſſe, etſi ab ea poſſit abſolvere, expedit tamen appellantem authori cenſuræ remittere, niſi ſit periculum in mora, vel ille nolit abſolutionem tribuere, ut ſumitur *ex cap. Ad reprimendum, de officio ordinarij* : Et tradit Abbas *in cap. cum ab excommunicato, de reſcript. numer.*14. Ugolin. *tab.*1. *de cenſuris, cap.*4. §.1. *num.*11. Sayrus *lib.*2. *theſauro caſuum, capit.*23. *num.* 17. & 23. Suar. *diſp.*7. *ſect.*2. *numer.* 32. Idem eſt de Patriarchis comparatione Archiepiſcoporum; nequeunt, inquam, excommunicatos ab Archiepiſcopis abſolvere niſi in gradu appellationis, ut *in dicto cap. venerabilibus, de ſentent. excummunicat. lib.*6. notant Doctores teſte Sayro *d. cap.*20. *num.*18. Quinimò neque Legatus à latere quamvis omnium Prælatorum ſuæ provinciæ judex ſit, & ſuperior poteſt abſolvere cenſuratos ab inferioribus Prælatis extra caſum appellationis, ut docuit Felin. *in cap. ad eminentiam, numer.* 2. *de ſententia excommunicat.* Villadiego *tract. de legato, quæſt.* 8. & 13. Ugolin. *tab.*1. *cap* 4. §.1. *num.*1. Sayrus *lib.*2. *theſauri caſuum, cap* 20. *n.*8. Paul.Layman. *lib.*1. *ſum. tract.*5. *part.* 1. *cap.*2. *num.*2. *verſ. de ſuperiore.*

8. Quartò abſolvere poteſt delegatus cum cauſæ cognitione à cenſura lata à delegante, modò delegans juriſdictione privatus non ſit, uti ex omnium ſententia tradit Sayrus *dicto cap.*20. *num.*14. Delegatus verò, cui abſque cauſæ cognitione poteſtas ferendi cenſuras conceditur, nequit abſolutionem præſtare : quia nudum tantùm miniſterium ibi delegatum eſt : uti tradit Navarr. *cap.*27. *num.*40. Ugolin. *tab.*1. *cap.*4. §.4. Sayr. *cap.*20. *num.*24. Avila 2. *part. cap.*7. *diſp.*1. *dub.*9. *caſu* 4. Suar. *diſp.*7. *ſect.*2. *num.*8. Paul.Layman. *lib.*1. *ſum. tract.*5. *part.*1. *cap.*7. *verſ. denique.*

9. Quod verò nullus alius præter authorem cenſuræ, ejuſque ſucceſſorem, ſuperiorem, vel delegatum abſolvere poſſit à cenſura ſpecialiter lata, pluribus comprobat Sayrus *dict. cap.*10. *à num.*1. Coninch. *diſput.*14. *dub.*16. *num.*255. Suar. *diſp.*7. *ſect.*2. *per totam.* Layman. *dict. cap.*8. *verſ. Primò.* Gaſpar. Hurtado *diſput.*15. *de excommunicat. difficult.* 6. Ratio eſt manifeſta, quia nemini idem alteri reperitur conceſſa hujus vinculi diſſolutio; & meritò, ne judicum juriſdictio turbetur, eorúmve authoritas contemnatur. Cùm enim hæ cenſuræ non ferantur, niſi reo nominatim citato, expedit ibi cauſam finiri, ubi cœpta eſt. Quapropter etiamſi domicilium reus mutet, non obindè conſequi poterit à Prælato novi domicilij abſolutionem, ut colligitur *ex cap. propoſuiſti.* Et ibi gloſſ. *verbo citatus, de foro competenti.* Et notavit Ugolin. *tab.*1. *cap.*4. *numer.*7. Sayrus *dict. cap.*20. *num.* 4. Verùm ſi reus paratus ſit ſatisfactionem præſtare, & ob infirmitatem, aliúdve impedimentum adire non poſſit cenſuræ authorem, ut abſolvatur; poterit ab æquali judice, ſed inferiori abſolvi præſtito juramento, quod quamprimùm poterit, ſe præſentabit ei cui de jure competebat abſolutio, juxta textum *in cap. quod de his, Cap. ea cognoſcitur, Cap. quamvis, de ſentent. excommunicat.* Etenim cum cenſura ſit pœna medicinalis multis ſpiritualibus commodis privans, expediebat poſita correctione auferri.

10. Verùm ſi de ſententia ab homine generaliter lata loquamur, omnes illi poſſunt abſolvere, qui poſſent ab ea ſententia, ſi à jure lata eſſet, ut docent Covarruv. 1. *part.* §.12. *num.*4. Sayrus *lib.*2. *de excommunicat. cap.*19. *num.*5. & *cap.*20. *num.* 2. Navarr. *capit.*27. *num.*44. Henriquez *lib.*13. *de excommunicat. cap.*28. *num.*5. Suar. *diſp.*7. *ſect.*2. *num.*23. Coninch. *diſp.*14. *dub.*16. *num.*257. Tolet. *lib.*1. *cap.*16. *num.*7. Paul. Layman. *lib.*1. *ſum. tract.*5. *part.*1. *cap.*7. *num.*3. Avila 2. *part. de cenſur. cap.*7. *diſp.*1. *dub.* 9. Gaſpar. Hurtado *diſp.*15. *difficult.* 6. Colligitúrque *ex cap. ex frequentibus, de inſtitutionibus*, ubi ſupponitur excommunicationem contractam ratione ſententiæ generalis ab Archiepiſcopo latæ ab inferioribus Prælatis abſolvi poſſe. Ratio eſt; quia ex abſolutione hujus cenſuræ ab aliis Prælatis facta non perturbatur tribunal judicis ferentis, cùm reus non fuerit nominatim citatus. Neque his obſtat quod *in cap. nuper, de ſententia excommunicat.* ſolùm à cenſura juris non reſervata conceſſum ſit aliis à ferente cenſuram abſolvere. Cùm ergo hæc non ſit cenſura juris, ſed judicis, ſolùm qui eam tulit, vel ejus ſucceſſor, ſuperior, aut delegatus abſolvet, uti docent Felin. *cap. Paſtoralis*, §. *præterea, num.*9. *de officio ordinar.* Richard. *in* 4. *diſtinct.*18. *art.*5. *quæſt.*5. Summa Aſtienſ. *part.*2. *lib.*7. *tit.*34. *q.*5. Caietan. *verbo abſoluti, ab excommunicat.* Summa Confeſſor. *lib.*3. *tit.*33.

quæſt.

quæst. 86. Ugolin. *tab.* 1. *cap.* 4 *n.* 3. Vasq. *de excommunicat. dub.* 19. *n.* 9. Non inquam obstat, quia censura à judice lata per generalem sententiam juris censuræ æquiparatur, utpotè quæ lata sit per modum statuti, legis, seu præcepti, nulla rei speciali citatione præmissa, atque adeò potens absolvere à censura juris, & ab hac poterit. Unde cum *in dicto cap. nuper*, asseritur à sententia judicis nullum alium absolvere posse præter illius authorem, intelligendum est de sententia speciali in speciales personas latas cum earum citatione. Secùs de sententia generali.

Hinc infero cum Coninch. & Paulo Layman. *locis citatis*, si excommunicatus, seu suspensus sis generali sententia in hac diœcesi, & in aliam te transferas, ubi illa censura diœcesano reservata est, non poteris ab alio, quàm à diœcesano absolvi, quia per se in illa diœcesi nullius authoritatem habet. Econtrà verò si in illa diœcesi ea censura reservata non est, tametsi ubi contraxisti reservata fuerit, poteris à quolibet Sacerdote jurisdictionem absolvendi habente ibidem absolvi, quia quilibet in eam censuram jurisdictionem habet.

§. V.

Qui possint absolvere à censura juris.

1 *A censura non reservata absolvere non possunt omnes illi, qui jurisdictionem in foro externo habent.*
2 *De Parocho, aliove Sacerdote plures negant absolvere posse.*
3 *Verior est opposita sententia.*
4 *Satisfit opposito fundamento.*
5 *Censuram reservatam nullus alius ab authore, vel ejus successore, aut delegato absolvere potest, exceptis aliquibus casibus.*
6 *Qualiter concedatur inferioribus hæc potestas absolvendi impeditos.*

1. CEnsura juris alia est reservata ipsi authori, alia non reservata. Censuram non reservatam sive lata sit ab Episcopo, sive à Pontifice relaxare potest sibi subditis qui jurisdictionem in foro externo habet, ideóque non solùm Episcopus, sed Abbates, Guardiani, Rectores, Priores, & similes censuram excommunicationis, suspensionis, & interdicti relaxare suis subditis possunt; uti tradit Glossa, Panormitan. Felin. & alij *in cap. nuper, de sententia excommunicat.* Navarr. *cap.* 27. *numer.* 39. Covarruvias *cap. alma mater, 1. part.* §. 12. *num.* 4. Ugolin. *de censur. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 1. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 27. *num.* 3. Suar. *disput.* 7. *sect.*... Sayrus plures referens *lib.* 2. *capit.* 19. *num.* 2.

2. Difficultas autem est de Parocho; alióve Sacerdote potente absolvere à peccatis mortalibus, an possit absolvere à censura non reservata? Negant Glossa *in cap. si Episcopus, verbo reservantur; de pœnit. & remissionib.* Panormitan. *in cap.* 2. *num.* 3. & *cap. nuper, numer.* 6. *de sentent. excommunicat.* Federic. Senens. *cons.* 14. *num.* 4. Richard. *in* 4. *distinct.* 18. *art.* 9. *quæst.* 1. *in fine.* Covarruv. plures referens *in cap. alma mater, 1. part.* §. 12. *num.* 5. testatúrque in praxi esse receptum, & spectata consuetudine. Idem affirmat Sayrus *lib.* 2. *thesauri casuum, cap.* 19. *in fine.* Moventur, quia ad censuræ absolutionem, sicuti ad excommunicationem ferendam requiritur jurisdictio in foro judiciali. Cùm igitur Parochus; aliive Sacerdotes hac forensi jurisdictione careant, & potestate absolvendi carere debent.

3. Nihilominùs communior est sententia, & inter Theologos magis recepta posse Parochum, aliúmve Sacerdotem proprium absolvere à censura juris non non reservata: uti docuit Innocent. *in cap. nuper numer.* 6. *de sentent. excommunic.* Hostiens. *ibi*, S Thom. *in addit.* 3. *part. quæst.* 23. *art.* 2. Bonavent. *in* 4. *distinct.* 18. *in ult. parte, distinct. quæst.* 6. *num.* 84. Gabr. *ibi, quæst.* 3. *art.* 3. *dub.* 6. Sotus *distinct.* 22. *quæstion.* 2. *art.* 2. *concl.* 3. Sylvest. *verbo absolutio* 1. *num.* 4. Armilla *numer.* 36. Navarr. *cap.* 27. *num.* 39. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 28. *num.* 5. & *cap.* 35. *num.* 2. Stephan. Davila 2. *part. de censur. cap.* 7. *disput.* 1. *dub.* 4. Suar. *disputat.* 7. *sect.* 3. Coninch. *disp.* 14. *dub.* 6. *concl.* 2. *num.* 230. Vasquez *de excommunic. dub.* 19. Gaspar. Hurtado *disp.* 15. *difficult.* 2. Ugolin. *tabul.* 1. *de censur. cap.* 10. §. 5. *numor.* 3. Colligitúrque *ex cap. nuper, de sententia excommunicat.* ubi dicitur, quia conditor canonis specialiter absolutionem sibi non reservavit, eo ipso aliis videtur facultatem concessisse relaxandi. Et licèt textus de excommunicatione minori loquatur: at ratio cui pro decisione nititur in omni censura procedit, uti Doctores relati notarunt. Et confirmo. Pontifex reservans sibi absolutionem ab aliquibus censuris tacitè concedit potestatem absolvendi ab aliis, quas non reservat.

4. Fundamentum verò oppositæ sententiæ non urget. Solùm enim probat Parochum, aliúmve Sacerdotem non habere potestatem ex vi sui muneris absolvendi à censuris, sicut nec ligandi; non tamen probat eam potestatem non habere ex delegatione juris, ut rectè ponderavit Ugolin. *dicto cap.* 10. §. 5. *n.* 3. Quam potestatem parochus delegare alteri poterit; quia suo muneri ex juris dispositione annectitur, uti tradit Suarez & Coninch. *locis allegatis.* Quinimò est potestas non solùm pro foro interno, & Pœnitentiali concessa, sed etiam pro foro externo, quia decreta Pontificia præcipuè forum externum spectare solent; & cùm favores Principis ampliari debeant, nulla est causa, ob quam hæc potestas ad forum interius restringi debeat, ut benè notavit Suar. *d. sect.* 3. *num.* 19. Ugolin. *d.* §. 5.

5. Si verò de censura reservata loquamur nullus alius ab authore censuræ, vel ejus successore, superiore vel delegato absolvere potest: uti expressè colligitur *ex dicto cap. nuper, de sententia excommunicat.* & tradunt omnes. Verùm sunt aliqui casus, in quibus conditor canonis hanc potestatem aliis concedit. Primò pro excommunicatione lata *in can. si quis suadente Diabolo* 17. *quæst.* 4. conceditur facultas Episcopis absolvendi mulieres, & impuberes etiam post pubertatem, *cap. si verò, cap. mulieres, cap. quamvis; de sententia excommunicat.* Item Abbatibus, Prælatisque regularibus eadem conceditur potestas absolvendi ex consilio Episcopi Religiosos, qui se mutuò percusserint. *Cap. Monachi. Cap. cum illorum, de sententia excommunicat.*

De quo latiùs cùm de hac excommunicatione habeatur sermo. Secundò conceditur omnibus Episcopis in Trident. *sess.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* Potestas absolvendi ab omnibus censuris, & pœnis Sedi Apostolicæ reservatis, modò non fuerint publicæ neque ad forum contentiosum deductæ. Tertiò Religiosis ordinum Mendicantium, & aliis qui in eorum privilegiis communicant, conceditur per modum privilegij perpetui potestas absolvendi ab omnibus censuris Sedi Apostolicæ reservatis exceptis iis, quæ in bulla cœnæ Domini continentur, ut habetur *in nostris privilegiis*, verbo *absolutio* 1. Quartò privilegio bullæ Cruciatæ, facultas conceditur cuilibet sacerdoti ab ordinario approbato absolvendi à censuris non reservatis toties quoties, à reservatis verò etiam in bulla Cœnæ contentis semel in vita, & semel in morte. Et his absolutionibus nulla censurato obligatio comparendi coram authore censuræ relinquitur; quia nomine ipsius,

& ex ejus delegatione impensa est. Quæ omnia latiùs explicui *tract. 25. de bulla Cruciatæ, punct. 8. §. 4. & 5.* ubi an hæc absolutio virtute Cruciatæ prodesse possit pro foro externo.

6. Sub obligatione tamen comparendi coram censuræ authore conceditur Episcopis, imò sacerdoti proprio facultas absolvendi quoslibet impeditos adire Pontificem ex quacunque causa hoc nascitur impedimentum. Uti habetur *in cap. ea noscitur.* Et *cap. quamvis, de sententia excommunicat.* In quibus textibus etsi solum sit sermo de excommunicatione incursa ob percussionem clerici, Doctores tamen communiter extendunt ad quamlibet censuram Pontifici reservatam: sicuti latiùs tradunt Navarr. *cap. 27. num. 81.* Ugolin. *tab. 1. de censur. cap. 4. §. 9. n. 12. & seqq.* Sayrus *lib. 2. thesauri casuum, cap. 20. num. 25.* Coninch. *disput. 14. dub. 16. num. 240.* Gaspar. Hurtado *disp. 15. difficult. 3.* Neque sic impeditus tenetur medio procuratore comparere coram Pontifice, sed solùm obligatur cessante impedimento comparere; aliàs in eandem excommunicationem incidet juxta textum *in cap. eos qui, de sententia excommun. in 6.*

7. Deinde pro articulo mortis omnibus sacerdotibus etiam excommunicatis concedit Trident. *sess. 14. cap. 7.* facultatem absolvendi ab omni censura sive juris, sive hominis præstito priùs juramento quòd quamprimùm possit se præsentabit ei, à quo de jure absolvendus erat, uti colligitur *ex d. cap. eos qui, de sentent. excommunicat. in 6.* Ubi notarunt Navar. Ugolin. Sayr. Coninch. & Hurtado *loc. cit.*

DISPUTATIO II.

De excommunicationis censura.

EXplicatis iis quæ communia sunt omnibus censuris explicari debent quæ cuilibet censuræ sunt propria. Cùm ergo excommunicatio sit præcipua censura, ab ea exordium sumimus.

PUNCTUM I.

1 *Unde dicatur excommunicatio.*
2 *Qualiter definiatur.*
3 *Quibus bonis privet excommunicatio.*
4 *Qua ratione ab aliis pœnis distinguatur.*
5 *Est omnium pœnarum gravissima.*

1. EXcommunicatio dicitur, quia à communione segregat. Etenim cùm fideles omnes tempore nascentis Ecclesiæ perseverarent in doctrina Apostolorum, & communione corporis Christi, juxta illud *Actorum 2.* qui ab hac communione arcebantur, dicebantur excommunicati, id est, extra communionem facti. At fervore fidelium erga communionem diminuto, & peccatis aggravatis Ecclesia excommunicationis censuræ privationem auxit, ut non solùm privaret excommunicatum Eucharistiæ receptione, sed receptione aliorum Sacramentorum, illorúmque administratione, aliisque bonis: ut benè notavit Henriquez *lib. 13. de excommunicat. cap. 2. num. 1.*

2. Doctores communiter definiunt excommunicationem, ut sit censura ab Ecclesia instituta, separans excommunicatum à communione fidelium. Colligitur *ex cap. omnis Christianus. Cap. canonica. 11. q. 3.* Dicitur *censura*; quia censurat, & corrigit rebelles, & contumaces media bonorum Ecclesiasticorum privatione, ideóque regulariter solùm in eos, quorum correctio speratur, ferenda est, uti colligitur *ex cap. notandum, 24. q. 3. cap. 1. de sentent. excommunic. in 6.* & pluribus tradit Covarr. *in cap. alma, 1. p. initio, n. 9.* Sayrus *lib. 1. de excommunicat. cap. 3. n. 9.* Quod si aliquando in eum, qui non præsumitur emendandus, lata fuerit, id est, ne alij ejus communicatione inficiantur juxta textum *in cap. resecandæ, cap. corripiantur 24. q. 3.* Appellatur *Ecclesiastica*, quia ab Ecclesia fuit instituta, ut pluribus comprobat Sayrus *lib. 1. thesauri casuum, cap. 4. num. 8.* & Suar. *disp. 2. sect.* Neque contrarium colligitur ex illis verbis Christi. *Matth. 18.* Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus; ibi namque non privatur rebellis Ecclesiæ bonis, sed monentur rebelles, ut illius consortium fugiant, cautéque cum illo communicent, sicuti cum ethnico. Deinde separat excommunicatum à communione fidelium, id est, separat excommunicatum, ne communicet cum aliis fidelibus.

3. Sed quia fideles pluribus in bonis communicare inter se possunt, videndum est quibusnam excommunicatio privet. Primò námque fideles excommunicant in fide, charitate, & gratia, donísque, supernaturalibus, quibus Christo Domino tanquam capiti unimur; non quia per fidem, & gratiam aliorum nostra fides, & gratia augeatur, sed quia ratione bonorum operum justorum quæ ab ipsa fide, & gratia proveniunt etiam absque expressa ipsorum intentione concedit aliis Deus specialia auxilia singulariáque beneficia, uti colligitur ex Paulo *ad Rom. 12. 1. Cor. ad Ephes. 4.* His namque bonis non privat excommunicatio, sed supponit excommunicatum privatum medio peccato ad incurrendam excommunicationem requisito: Ecclesia námque nec privat, nec privare potest fideles fide, gratia, aliisque virtutibus supernaturalibus: hæc enim non nisi à volentibus deperduntur. Unde existente excommunicatione potest excommunicatus ea bona recuperare, si à contumacia resipiscat, colligique videtur *ex cap. Dixi, cap. Magna, de pœnit. dist. 1.* Secundò communicant fideles in convictu purè externo, scilicet in colloquiis, contractibus, & commerciis. Tertiò in bonis spiritualibus, ut in Sacramentis, orationibus Ecclesiæ, aliisque divinis officiis. Excommunicatio igitur si pro majori sumatur privat excommunicatum hac secunda, & tertia communicatione, ut tantis bonis privatus ab inobedientia, & contumacia recedat juxta textum *in cap. cum non ab homine, de sentent. excommunicat.*

Notanter dixi orationibus Ecclesiæ, ut tacitè insinuarem excommunicatum privari tantùm bonis, quæ nomine Ecclesiæ præstantur, non verò quæ præstantur nomine singulorum fidelium. Non enim Ecclesia privare intendit excommunicatum bonis spiritualibus, quæ ipsi ab aliis fidelibus nomine proprio communicari possunt. Nam hæc non sunt bona Ecclesiæ, neque illius dispositioni subduntur, sed fidelium propria, & ex eorum voluntate applicantur. Quapropter pro excommunicatis etiam denunciatis privata intentione, seu nomine proprio poteris orare & sacrificij actum quatenus à te procedit offerre in illorum satisfactionem, & impetrationem, ut rectè advertit Silvest. *verbo excommunicatio. 1. num. 2.* Navarr. *cap. 27. n. 36.* Covarr. *cap. alma, 1. p. §. 6. num. 4.* Avila *2. p. de censur. cap. 6. disp. 4. dub. 1. conc. 2.* Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. p. 2. c. 1. n. 4.* Porrò excommunicatio sæpè nomine anathematis significatur, ut constat *ex cap. Guillisarius 23. q. 4.* Nam esto præcisè, & in rigore significet separationem à communi usu, ut tradit S. Chrysost. *hom. 16. ad Rom.* S. Tho. *ad Galatas*, vel ut placet August. *t. 4. suorum operum cap. 40. & 41. ad Numeros*, significet maledictionem, seu execrationem, juxta illud *Marc. 14.* cœpit anathematizare, & *Zachariæ 14.* habitamus in Hierusalem,

lem, & anethema non erit amplius. At cùm excommunicatus à consortio fidelium separetur, & offeratur, & tanquam quid execrabile, & maledictum vitetur, meritò sub hac voce anathema, excommunicatio major intelligitur. In sacris autem canonibus anathema, partim usurpatur ad significandam excommunicationem incursam propter hæresim; vel illius suspicionem, utpote omnimodam, & præcipuam ab Ecclesia separationem, juxta textum *in cap. cum non ab homine, de Judiciis*, & Trident. *sess. 25. cap. 3. de reformat.* partim ad significandas quasdam excommunicationis solemnitates, videlicet cùm excommunicatio denuntiatur candelis incensis, & postmodum extinctis, aliisque cæremoniis ab Ecclesia institutis, juxta textum *in cap. debent* 11. *quæst.* 3. Qua ratione *in cap. Guillesarius* anathemati addita est vox *Maranatha*, quæ Domini adventum significat, 1. *Corinth.* 16. qua denotatur excommunicatum, nisi pœniteat præcisum ab Ecclesia esse futurum usque ad Domini adventum, ubi suæ contumaciæ pœnas licet; sicuti notavit Glossa *in dicto cap. Guillisarius*. Partim anathema sumitur ad distinctionem minoris excommunicationis, ut *in cap. Engeltrudam* 3. *quæst.* 4. ubi priùs lata fuit excommunicatio minor, & postmodum major. Unde Covarruv. *cap. alma*, 1. *p.* §. *num.* 6. Suar. *disp.* 8. *sect.* 2. *num.* 9. Sayrum *lib.* 1. *thesauri casuum*, *cap.* 3. *n.* 6. Coninch. *disputat.* 14. *dub. num.* 4. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 1 *in fine*.

4. Ex his constat, qua ratione excommunicatio ab aliis censuris, scilicet suspensione, & interdicto distinguatur námque quia pluribus bonis privat, & præcipuè quia illis privat, quatenus sunt fidelium inter se communicatio, suspensio námque beneficij, & officij Ecclesiastici usu privat, interdum divinis officiis secundùm eorum naturam: at excommunicatio directè, & per se illis aliisque bonis privat, quatenus fideles per illa inter se communicant, ut benè advertit Coninch. *disp.* 14. *dub.* 1. *num.* 2.

5. Secundò constat excommunicationem esse omnium pœnarum Ecclesiasticarum gravissimam, utpote quæ privat maximis spiritualibus bonis; ideóque Cœlestin. III. *in cap. cùm non ab homine, de Judiciis*, inquit, Ecclesiam post Anathema latum non habere ultra quid faciat. Quapropter monet Trident. *sess.* 25. *cap.* 3. ne hac censura Ecclesiastici judices utantur, nisi quando jam nullum aliud supereſt remedium; & ob eandem rationem numquam fertur in communitatem, ut talis est. *Cap. Romana, de sententia excommunicat. lib.* 6. ne contingat innocentem aliquem ligari, ut plures referens tradunt Navar. *cap.* 27. *n.* 15. Covarr. *cap. alma*, 1. *p.* §. 9. *n.* 3. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 25. *num.* 3. Ugolin. *de censuris, tab.* 2. *cap.* 16. Sayrus *lib.* 1. *casuum, cap.* 8. *num.* 16.

Punctum II.

Quotuplex sit excommunicatio.

1 *Excommunicatio dividitur in majorem, & minorem.*
3 *Qualis sit hæc divisio.*
3 *Excommunicatio absolutè prolata de majori intelligitur.*
4 *Alia est lata à jure, alia ab homine, & quæ hæ sint.*

1. DIviditur excommunicatio in majorem, & minorem ex omnium sententia, juxta textum *in cap. penult.* Et ibi Gloss. *verbo non tantùm, de sententia excommunicat.* & *cap.* 1. Et *ibi* Glossa *verbo speciem, de exceptionibus in* 6. *& aliis*. Major excommunicatio est, quæ privat activa, & passiva Sacramentorum receptione, suffragiis Ecclesiæ, & communione fidelium. Minor sola passiva Sacramentorum receptione privat. Appellatur major excommunicatio comparatione minoris, qui à communione plurium spiritualium bonorum arcet, quàm minor. Minor dicitur comparatione majoris, quia minori privatione contenta est, ut rectè Sotus *in* 4. *dist.* 21. *q.* 1. *art.* 1. §. *contra nomina*. Vel quia major semper ob peccatum mortale contrahitur, minor verò sæpè ob veniale.

2. Hanc divisionem esse analogi in sua analogata, eo quòd excommunicatio minor non sit simpliciter excommunicatio, docuit Henriq. *lib.* 13. *de excommunic. cap.* 2. *num.* 2. consentit Sayrus *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 18. Et favet D. Thom. *in addit.* 3. *p. q.* 21. *art.* 1. *ad* 4. Sed rectiùs alij Doctores censent esse generis in species. Etenim cùm excommunicatio minor privet communione passiva Sacramentorum, quæ sunt bona Ecclesiæ præcipua, propriè censura est.

3. Verùm etsi minor excommunicatio verè, & propriè excommunicatio sit, attamen absolutè prolata excommunicatio semper de majori intelligitur, ut expressè definivit Gregor. IX. *in cap. si quem penult. de sententia excommunicat.* Nam licèt ante ipsum Gregorium excommunicatio simpliciter sumpta sæpè pro minori intelligebatur, ut constat *ex cap. sacerdote, de consecrat. dist.* 1. & *cap. Engeltrudam*; 3. *quæst.* 4. Attamen post ipsum Gregorium nunquam pro minori, sed pro majori sumitur, ut tradit Covarruv. *cap. alma*, 1. *part.* §. 8. *num.* 5. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 2. *n.* 3. Sayrus *lib.* 1. *cap.* 4. *numer.* 19. Coninch. *disp.* 14 *dub.* 1. *circa finem*. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *p.* 2. *cap.* 1. *n.* 1. & alij communiter.

Neque his obstat textus *in cap.* 1. *de exception. in* 6. qui est post Gregor. ubi dicitur, si quis in judicio excommunicationem opponat, illius speciem declarare debere, quod dictum est (inquit Glossa) propter species excommunicationis majoris, vel minoris, ergo sub nomine excommunicationis absolutè prolato non venit excommunicatio major intelligenda, aliàs non teneretur excommunicationis speciem declarare, cùm satis declarata esset. Non inquam obstat, nam ut ex communi sententia tradit Covarruv. *cap. alma*, 1. *p.* §. 8. *num.* 5. Avila 2. *p. cap.* 1. *dub. unico*. Decisio illius textus est specialis in favorem causarum judicialium, & judicum; ne lites in infinitum his exceptionibus protrahantur: vel ut placuit rectiùs Suar. *disp.* 8. *sect.* 3. *num.* 6. Coninch. *disp.* 14. *dub.* 1. *in fine*, species excommunicationis, exprimenda est non quidem major, aut minor, quia jam supponitur majorem esse debere. Sed quæ species majoris sit, an violationis Ecclesiæ, an percussionis clerici. Quod non obscurè colligitur ex verbis textus, præcipuè *ex* §. *si verò*, probanda enim erat exceptio apertissimis documentis, quod nullatenus fieri posset allegata, excommunicatione in genere, nisi in illius causas, & circunstantias declararet.

4. Porrò excommunicatio alia est lata à jure, alia ab homine. Quæ à jure fertur durat in perpetuum, quæ verò ab homine solùm dum ipse vivit, vel in officio perseverat, ut tradit Glossa *in cap. à nobis*, verbo *non nisi subditis, de sententia excommunicat.* Et *ibi* Panormit. Excommunicatio ab homine alia est generalis, alia specialis juxta dictum textum *in cap. à nobis*, & communem sententiam. Generalis est quæ fertur per modum statuti nulla persona nominatim citata specialis, quæ præmissa Rei citatione injungitur. Deinde alia est excommunicatio justa, alia injusta, alia valida, alia invalida, alia reservata, alia non reservata, de quibus divisionibus *disputat. præced. punct.* 2. dictum est.

PUNCTUM III.

De cauſa efficiente, materiali, & formali excommunicationis.

1 *Ad ferendam excommunicationem requiritur juriſdictio, quæ clericalem ordinem ſupponit.*
2 *Nemo niſi qui baptizatus ſit, & uſum rationis habeat ligari poteſt excommunicatione.*
3 *Qualiter debeant exiſtere in territorio excommunicantis.*
4 *In univerſitatem quâ talis eſt, excommunicatio ferri non poteſt.*
5 *Excommunicatio ſemper ob peccatum mortale ferenda eſt. Quinimò ob peccatum futurum.*
6 *Proponitur vulgaris caſus de vineæ devaſtatoribus, an ſinguli quantitatem levem ſurripientes excommunicatione ligentur.*
7 *Deciditur obligatos eſſe ad levis quantitatis reſtitutionem.*
8 *Qualiter obliget excommunicatio lata ad revelandas ſcripturas.*
9 *Qualiter ab hac obligatione excuſaris.*
10 *Nunquam ferenda eſt excommunicatio, quando alia via emendari delictum poteſt.*
11 *Si Epiſcopus deneget monitorias litteras, appellari ab eo poteſt.*
12 *Qualiter monitoriæ ceſſare debeant.*
13 *Teſtes vi monitoriarum deponentes, non coguntur jurare.*
14 *Modus ferendi excommunicationem nullus eſt præſcriptus.*

1. QUæ in hoc puncto proponuntur *diſp. præcedenti* explicata ſunt, ideóque breviter perſtringam. Ad ferendam excommunicationem primò requiritur clericalis ordo; quippè Laïcus tractare Eccleſiaſtica negotia non poteſt, *cap. decernimus, de judiciis.* Non tamen opus eſt ordinem ſacrum habere, ſed ſufficit prima tonſura, uti indicat Cœleſtin. III. *cap. tranſmiſſam, de Electione.* Et tradit Covarr. *cap. alma, 1. p.* §. 11. *num.* 2. Requiritur tamen ne conjugatus ſit. His enim ab alio quàm à Pontifice de plenitudine poteſtatis committi non poteſt poteſtas cenſuras ferendi, ut notavit Henriq. *lib.* 13. *cap.* 24. *num.* 1. & colligitur *ex cap.* 1. *de cleric. conjugat. lib.* 6. & Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* Secundò requiritur juriſdictio in foro externo in eos, qui excommunicandi ſunt; uti docuit Gloſſa communiter recepta *in cap. tranſmiſſa, de Electione,* & *cap. cùm ab Eccleſiarum, de officio ordinarij.* Et ibi Panormitan. *num.* 45. Covarruvias *dicto* §. 11. *n.* 1. Navarr. *cap.* 27. *num.* 5. Et colligitur expreſsè *ex cap. à nobis* 1. *de ſententia excommunic. cap. ſinali, de conſtitutionib. in* 6. *Cap. P. & G. de offi. io & poteſt. judicis delelegati.* Tertiò non debet prædicta juriſdictio eſſe impedita, uti tradit Panormit. *in cap ad probandum, num.* 2. *&* 11. *de re judic.* Navarr. *num.* 7. Covarr. *num.* 4.

2. Quoad cauſam materialem attinet, ſeu ad eos, qui excommunicationi ſubduntur, adverte neminem excommunicari poſſe, qui baptizatus non ſit, quia ut inquit Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 2. Eccleſia in neminem judicium exercet, qui non priùs in ipſam per baptiſmi januam fuerit ingreſſus. Et baptizatis autem non niſi rationis compotes aliàs delicti, ob quod excommunicatio contrahi debet, capaces eſſe non poſſunt: ut benè Panormit. *in cap. ab excommunic. num.* 9. *de reſcriptis,* & *cap. per tuas, num.* 11. *de ſententia excommun.* Quinimò impuberes doli capaces etſi in excommunicationem juris incidant, *cap.* 1. *& fin. de ſententia excomm.* excommunicatione lata ab homine regularitèr non afficiuntur, quamvis affici poſſent, ut tradit aliis relatis Sayrus *lib.* 1. *theſaur. cap.* 8. *num.* 4.

3. Puberes verò, & doli compotes ut excommunicatione afficiantur debent delinquere in territorio excommunicantis: quia aliàs non ſunt excommunicantis ſubjecti, neque illi rebelles & contumaces, ut probat textus *in cap. ut animarum.* Et ibi Gloſſa *de conſtitutionib. in* 6. Et *cap. cum Epiſcopus, de officio ordinarij.* Contingit autem ſubditum eſſe corporaliter extra excommunicantis territorium, & delinquere in territorio excommunicantis, ut ſi lata eſſet excommunicatio in Diœceſi Valliſoletana adverſus parochos ultra duos menſes à ſua parochia abſentes, vel adverſus eos qui ibidem ablata non reſtituunt; ligarentur parochi Diœceſis Valliſoletanæ, & non reſtituentes extra Diœceſim commorantes, quia moraliter in Diœceſi reputantur exiſtere, ſiquidem ibi committunt delictum non reſidendi; ut optimè notavit Coninch. *diſp.* 15. *dub.* 7. *concl.* 6. *&* 7. *num.* 61. *&* 62. Superiores verò Religioſorum ubilibet poſſunt ſuos ſubditos excommunicare; quia eorum juriſdictio non ex territorio in perſonas derivatur, ſicuti Epiſcopalis juriſdictio, ſed immediatè ipſas perſonas ſpectat, ut benè advertit Coninch. *ſupra concluſ.* 9. *num.* 64.

4. In univerſitatem, ſeu communitatem quâ talis eſt nunquam excommunicatio fertur, nec ferri poteſt, ut deciditur *cap. Romana,* §. *in univerſitatem, de ſententia excommunicat. in* 6. Ne contingat aliquem innocentem ligari. Sed ferenda eſt in omnes & ſingulos illius communitatis, qui rebelles, & contumaces extiterint, ut ex dicto textu notat Gloſſa §. *univerſitatem,* Henriq. *lib.* 13. *cap.* 15. *n.* 4. Ugolin. *de cenſur. tab.* 1. *cap.* 2. §. 4. Sayrus *lib.* 1. *theſauri caſuum, cap.* 8. *n.* 18.

5. Si verò de cauſa materiali, ob quam excommunicatio infligi poſſit, loquamur, neceſſariò eſt peccatum mortale; aliàs hæc pœna, quæ eſt omnium maxima non commenſuraretur culpæ. Conſonum enim eſt non privare ſubſidiis regni cœleſtis qui per peccatum non ſe privavit, ut dixit D. Thom. *in additionib.* 3. *p. q.* 21. *art.* 3. Debet autem peccatum exterius prodire ut ob illius cauſam excommunicatio infligatur, quia dum eſt mente retentum ſolus Deus judex illius eſt. Imò debet eſſe peccatum futurum, quod comminatio excommunicationis præcedat, juxta textum *in cap. ſacro, cap. per tuas, de ſententia excommunicat.* Et *cap. Romana,* §. *porrò.* Et *cap. conſtitutionem, eodem tit. in* 6. aliàs excommunicatio non erit pœna medicinalis, ſed vindicativa, neque rebelles, & inobedientes Eccleſiæ puniet.

6. Sed adverſus ſupradicta obſtat vulgaris caſus de vineæ devaſtatoribus. Contingit enim ſæpè plures diviſim devaſtare vineam, quorum ſinguli quantitatem levem ſurripuerunt, neque unus in alterius damnificationem conſenſit: judex verò Eccleſiaſticus, ut prædictum damnum reparetur, promulgat excommunicationem adverſus omnes illos, qui vineam devaſtarunt, niſi reſtituant, ecce qualiter ob culpam levem excommunicatio ferri poteſt. Navarr. *cap.* 17. *n.* 130. & *n.* 4. *verſ. quarto quod excommunicat.* Covar. *in cap. alma mater,* 1. *p.* §. 9. *n.* 2. *illat. quarta.* Petr. Navarr. *lib.* 2. *de reſtitut. cap.* 1. *dub.* 5. *num.* 49. *& ſeqq.* & *dub.* 8. *per totum,* cenſent prædictam excommunicationem nullo modo ligare eos qui ſolùm levem quantitatem reſtituere tenentur. Ducuntur, quia eſto finis, qui per excommunicationem obtinere intenditur gravis ſit, ſcilicet gravis nocumenti reparatio: at quod ſingulis præcipitur leve eſt in ſe ut patet; levitérque conducit ad prædicti finis conſecutionem. Non enim ſingulorum reſtitutio per ſe ſumpta cum levis quantitatis ſit, reparare graviter damnum poteſt. Quod ſi dicas, ergo nullius effectus eſt cenſura, quæ hoc modo expeditur, utpote quæ ligare nequit omnes collectivè, ut manifeſtum eſt, neque etiam diviſim ob materiæ levitatem. Reſponderi poteſt admittendo nullius effectus eſſe, caſu quo nullus eſſet qui gravem quantitatem obligatus eſſet reſtituere:

tuere : sed quia id non præsumitur, ideò hæ excommunicationes feruntur.

7. Nihilominùs verius est singulos obligatos esse suam levem quantitatem restituere, uti docuerunt Sotus *in 4.dist.22.q.1. art.2. §. arguitur.* Et *lib.4.de justit. quæst.7. art.3. circa medium.* Ludovic. Lopez *1. p. instruct. cap.93.* Corduba *tract. de casibus conscient. q.70.* Michaël. Salon. *2.2. quæst.62. art.7. controversia 1. §.de participante.* Joan. Medina *Cod. de restitut. q.10. vers. occurrit, vers. si casus, in respons. ad 1.* Sayr. *lib.1. thesauri casuum, cap.9.n.9. & 10.* Henriq. *lib.13. de excommunicat. cap.17. numer. 4.* Lessius *lib.1. de justit. cap.12.dub.9.num.55.* Suar. *decensur. disputat.20.sect.2. num.4.& seqq.* Barbosa *3. de potest.Episc.alleg.96.n.29.* & alij. Moveor ea consideratione. Impossibile est damnum grave domino vineæ minutis singulorum furtis illarum reparare, nisi singuli ea minuta furta restituant. Ergo singulorum restitutio levis quantitatis surreptæ graviter conducit ad damni illati reparationem. At quoties finis præcepti gravis est, & res quæ præcipitur prædicti finis consecutioni est necessaria, gravis est obligatio illam exequendi ; quia gravitas præcepti non desumitur solùm ex gravitate materiæ in se spectata, sed ex gravi, vel levi convenientia, quam habet cum fine intento, ut dixi, & probavi *tract.2. de peccat. disp.2. punct.7.*

8. Ex his decidenda est quæstio de excommunicatione frequenter lata ad revelandas scripturas, manifestandum delinquentem, qualiter inobedientes legari possint. Pro cujus decisione adverte dupliciter expediri prædictam excommunicationem posse. Primò, ut ex vi excommunicationis compellari, adimplere obligationem quam aliàs habes manifestandi tum scripturas tum delinquentem. Et tunc excommunicatio expeditur hoc tenore. Qui alienas scripturas apud se detinet, vel contra propriam conscientiam, & Dei timorem delinquentem non manifestaverit, ipso facto excommunicatus sit. Secundò, expediri excommunicatio potest novam obligationem inducendo, quod colligitur, quando ex verbis præcepti non supponitur peccatum esse commissum in non revelandis scripturis, vel manifestandis delinquentibus, quia nec dicuntur scripturæ esse alienæ, nec temerè, & contra propriam conscientiam delinquentem cælare. Si primo modo feratur excommunicatio solùm ligat, quando secluso illo præcepto ex jure naturali, vel divino tenebaris. At si feratur secundo modo, novam obligationem inducere potest.

9. Ut autem intelligas, quando ab hac obligatione manifestandi scripturas, vel delinquentem excuseris. Vide *tract.6. de charit. disp.3. punct.13. & 14.* Rarò enim delinquentem teneris manifestare, si probare non potes ; quia judex, regulariter non solùm Rei emendationem, sed & punitionem intendere præsumitur, uti tradit aliis relatis Sayrus *lib.1. thesaur. casuum capit.9. num. 36.* Barbosa *de potest. Episcopi, allegat.96. num. 51.*

Deinde scripturas alienas non obligaris revelare, si ex earum revelatione grave tibi damnum in rebus propriis imminet ; quia præcepta Ecclesiastica cessante bono communi censentur obligare cum gravi dispendio ; uti prædicto loco advertit Suar. *de censur. disp.20. sect.3. num.9.* Sayrus *loco citato.* Barbosa *alleg.96. num.50.*

10. Porrò Trident. *sess.25. cap. de reformat.* monet nunquam esse ferendam excommunicationem pro prædictis rebus temporalibus, nisi matura consideratione, & quando alia via non suppetit emendandi delictum, uti advertit Sayrus *lib.2. thesauri casuum, cap.9. n.39.* Et optimè Barbosa *3.p.de potest.Episcopi, alleg.69. an.2.* ubi praxim monitorialium excommunicationum tradit, necessariò videndus. Quapropter si veritas investigari potest, & debitum recuperari depositione testium, executione reali, vel personali, expediendæ non sunt hæ monitoriæ, quia solùm in subsidium permittuntur, ut pluribus tradit Gutierr. *lib.1. canon.quæst. cap.11. num.59. & seqq.* Unde nunquam contra determinatam personam hæ monitoriæ feruntur, quia cognita persona delicti potest à suo judice compelli judicio stare, ut bene tradit Aloys. Riccius *in praxi fori Ecclesiast. resol.236.* ideóque persona, quæ præsumitur rem alienam detinere non est exprimenda in dictis monitoriis, ut notavit idem Riccius *resol.242.* Neque item dictæ monitoriæ sunt concedendæ, nisi pro causa gravi, arbitrio ordinarij, ut ex Trident. colligit Riccius *resol.238.* eáque exprimenda in dictis monitoriis, & ad instantiam partis, vel judicis sæcularis petentis, nunquam tamen ex officio, nisi pro bonis Ecclesiæ, uti probat Ugolin. *de potest. Episc. cap.45. §.1.*

11. Examinato igitur cujus interest monitorias litteras concedi, & deponente causam esse gravem, neque alia via intentum obtineri posse, concedit Episcopus eas litteras, alioquin pars à denegatione appellare poterit ; nam esto earum concessio arbitrio Episcopi remittatur, ab iis, quæ judicis arbitrio remittuntur appellatio permittitur parti gravatæ ; uti ex Glossa *in cap. super his de accusationib.* & *cap. Romana*, verbo *minus legitima, de appellationib. in 6.* colligitur Quaranta *in sum. Bullarij*, verbo *Archiepiscopi authoritas, autor.18. num.18.*

12. Concessis litteris, si pars adversus quam feruntur compareat in termino, asseratque separatum esse respondere coram suo judice, monitoriæ cessare debent utpote non necessariæ, cùm supperat alia via debitum recuperandi, vel veritatem investigandi, ut notavit Ugolin. *de potest. Episc.cap.45.§.2.* Gutierr. *lib.1. canon. qq. cap.11. num.82.* Marcus Anton. Genuens. *in pract. Archiepisc. Neapolit. cap.1. num.11. in fine.* Quod si termino elapso comparuerit allegaveritque rem justo titulo retinere, paratúmque esse coram suo judice respondere, cogendus est in eo judicio Ecclesiastico rationem reddere, aliàs ab excommunicatione incursa absolvendus non est. Neque mirum esse debet, quod Ecclesiasticus eo casu de prædicta obligatione cognoscat, quia cognoscit accessoriè ob excommunicationem incursam. Quod limitandum venit, nisi responderet coram judice laico, & monitoriæ concessæ essent pro habendis probationibus ; quia tunc judici sæculari ubi cœptum est negotium remitti debet, uti docet Gutierr. *dicto cap.11. à num.86.*

13. Testes vi monitoriarum deponentes non coguntur jurare ; nisi in ipsis monitoriis cautum esset, quod fieri posse testatur Barbosa alios referens *3. part. de potestat. Episcop. alleg.96. num.34.* Facta verò depositione testium, pars ad cujus instantiam monitoriæ sunt concessæ producit libellum in quo petit excommunicatum in genere cogi ad pœnitentiam, & nominatim excommunicari, neque absolvi, quousque à peccato exeat Judex oblato libello testium depositiones examinat parte citata, aliàs fidem non facient. Quod si nihil opponat cogendus est ad pœnitentiam, & consequenter ad restitutionem aggravatione censuræ. Vide Gutier. *dict. cap.11.*

14. Quoad causam formalem, seu modum ferendi excommunicationem constat illum sufficientem esse, qui voluntatem ferentis censuram sufficienter exprimat. Expedit tamen servare modum consuetum cujusque Diœcesis. Illud certum servandas esse conditiones præscriptas *in cap. sacro, de sententia excommunicat.* & *cap. cum medicinalis, eodem tit. in 6.* quas *præcedenti disput.* explicuimus. Et videri potest Sayrus *lib.1. thesauri, cap.12. & 13.*

PUNCTUM IV.

Qui ſint excommunicati vitandi, qui non, & quo jure.

1 *Aliqui cenſent jure divino omnes eſſe vitandos.*
2 *Veriſſimum eſt ſolo jure Eccleſiaſtico prohibitum eſſe eorum communicationem.*
3 *Qualiter jure Eccleſiaſtico hæc communio excommunicantis denegetur. Et proponuntur decreto Concilij Conſtanſ. & Baſilienſ.*
4 *Plures inclinant ſtandum eſſe decreto Concilij Baſilienſ.*
5 *Verius eſt conſtitutionem Concilij Conſtantienſis retinendam integrè eſſe.*
6 *Ex hac conſtitutione fit non teneri fideles excommunicatum vitare quantumvis notorium, niſi fuerit denunciatus.*
7 *Qualiter fama de percuſſione notoria clerici, vel de excommunicationis denunciatione ſufficiat ad vitandum excommunicatum.*
8 *Excommunicatum denunciatum in uno loco ſatis probabile eſt te non ſolùm poſſe, ſed teneri ubilibet vitare.*

1. NOn deſunt qui ſentiant omnem excommunicatum jure divino ſejunctum eſſe à fidelium communione; ita ut neque ipſe cum fidelibus communicare poſſit, neque alij fideles cum ipſo ſaltem in rebus divinis, quæ eſt communicatio Chriſtianorum propria. Ducuntur ex illo *Matth.* 18. ſi Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus, & publicanus. Et ex illo Pauli *ad Titum* 3. hæreticum hominem poſt unam, & ſecundam correctionem devita. Et ex illo Joan. *epiſt.* 2. Nolite eum domo recipere, neque Ave ei dixeritis.

2. Cæterùm veriſſimum eſt omnibus excommunicatis ſolo jure Eccleſiaſtico prohiberi communionem fidelium: docuit aliis relatis Suar. *diſput.* 2. *de cenſur. ſect.* 1. Ægid. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 2. *in princ.* Stephan. Davila 2. *part. de cenſur. cap.* 3. *diſp.* 1. *dub.* 6. Gaſpar. Hurtado *diſp.* 2. *de excommunicat. difficult.* 2. Etenim ut *ex puncto* 1. conſtat, etſi poteſtas excommunicandi fuerit à Chriſto ſuæ Eccleſiæ conceſſa; at excommunicationis inſtitutio à ſola Eccleſia ortum habet; aliàs ſi privatio communionis eſſet excommunicatis jure divino indicta, non poſſet Eccleſia hanc privationem reſtringere, vel extendere, aut aliquo modo mutare, ſicuti pro varietate temporum factum eſſe colligitur *ex cap. quoniam mulier* 11. *q.* 3. Ex verbis illis Matth. Pauli, & Joannis non infertur hæreticum, & inobedientem neceſſariò eſſe vitandum; quia illa verba non præceptum continent; aliàs omnes rebelles Eccleſiæ, & incorrigibiles ipſo jure eſſent excommunicati vitandi; ſed conſilium denotant; & admonitionem, ne cum hæreticis incorrigibilibus, & contumaciter inobedientibus communicemus, tum ob contagionis periculum, tum ut ipſi confuſi reſipiſcant.

3. Poſito autem jure divino nullum peccatorem privatum eſſe communione aliorum fidelium, neque alios fideles ab illius convictu obligatos eſſe ſejungi. Reſtat videndum qualiter poſitivo jure excommunicatus à fidelibus, & fideles ab ipſo ſegregentur? Olim ante Concilium Conſtantienſe qui erat ab Eccleſia excommunicatus, tenebatur ſe ſeparare à convictu, & communicatione aliorum fidelium & fideles ab ipſo; ita ut ſi excommunicatio publica eſſet, tenebantur in publico, ſi ſecreta ſecretò, ſicuti conſtat *ex cap. cum non ab homine, de ſententia excommunicat.* & tradit ibi Gloſſa & Panormit. *num.* 2. 3. & 7. *cap. cùm deſideres, eodem tit.* & *ibi* Innocent. Panormit. Henriq. & Felin. At in Concilio Conſtantienſi anno Domini 1414. celebrato, & à Martino V. confirmato, edita eſt Conſtitutio, quæ incipit. *Ad evitanda ſcandala*, quæ licèt in tomis Conciliorum non extet, refertur à S. Antonin. 3. *part. tit.* 26. *cap.* 3. Joan. Driedo *de liber. Chriſtiana, cap.* 88. Adriano *in* 4. *ſentent. tract. de confeſſ. quæſt.* 9. & *tract. de clavib. quæſt.* 3. Et *tract. de Euchariſt. quæſt. ult.* Navarro *cap.* 27. *num.* 25. Dominico Soto *in* 4. *diſt.* 22. *quæſt.* 1. *art.* 5. Gutier. *lib.* 1. *canon. qq. cap.* 1. *num.* 1. Sayro *lib.* 1. *theſauri caſuum, capit.* 12. *num.* 6. & aliis. Tenor conſtitutionis eſt. Ad evitanda ſcandala & multa pericula, quæ conſcientiis timoratis contingere poſſunt Chriſti fidelibus, tenore præſentium miſericorditer indulgemus, quod nemo deinceps à communione alicujus ſacramentorum adminiſtratione, aut aliis quibuſcunque divinis intùs, & extra prætextu cujuſque ſententiæ, aut cenſuræ Eccleſiaſticæ à jure, vel ab homine generaliter promulgatæ tenentur abſtinere, vel aliquem vitare, aut interdictum Eccleſiaſticum obſervare, niſi ſententia, vel cenſura hujuſmodi fuerit illata contra perſonam, collegium, univerſitatem Eccleſiæ, communitatem, aut locum certum, vel certam à judice publicata, vel denunciata ſpecialiter, & expreſsè conſtitutionibus Apoſtolicis, & aliis in contrarium facientibus, non obſtantibus quibuſcunque. Salvo ſi quem ſacrilega manuum injectione, in Clericum, in ſententiam latam à canone adeò notoriè conſtiterit incidiſſe, quod factum non poſſit aliqua tergiverſatione celari, nec aliquo ſuffragio excuſari, nam à communione illius licèt denunciatus non fuerit, volumus abſtineri juxta canonicas ſanctiones. Et inferiùs ſubjungitur. Per hoc tamen hujuſmodi excommunicatos, ſuſpenſos, interdictos, aut prohibitos non intendimus in aliquo relevare, nec quomodolibet ſuffragari. Hactenus Concilium Conſtantienſe, prout à ſupradictis Doctoribus refertur. Huic conſtitutioni Concilium Baſilienſe *ſeſſ.* 20. *in fine, ſub tit. de excommunicatis non vitandis*, moderationem adhibuit, ut non ſolùm notorius clerici percuſſor, ſed quicunque notorius excommunicatus vitandus ſit.

4. Hinc orta eſt inter Doctores controverſia, cui conſtitutioni ſtandum ſit, an Conſtantienſi, an Baſilienſi? Inclinat ſtandum eſſe Baſilienſi Felinus *in cap. Rodulphus circa finem, de Reſcriptis.* Silveſt. *verbo excommunicatio*, 5. *num.* Navarr. *in cap.* 1. §. *laborat. de pœnit. diſt.* 6. Albertinus repetit *Rub. de hæreticis, n.* 44. Covarruv. *in cap. alma mater*, 1. *p.* §. 2. *num.* 7. Ugolin. *de cenſur. Eccleſieſt. tab.* 1. *cap.* 13. §. 7. *num.* 8. Moventur, quia Baſilienſis conſtitutio expreſsè habetur in dicto Concilio, ſecus Conſtantienſis, ſed tantùm ex relatione D. Antonini, & aliorum Doctorum. Ergo illi ſtandum eſt.

5. Cæterùm longè verius eſt, Conſtantienſem conſtitutionem retinendam integrè eſſe abſque ulla moderatione, uti docuit Silveſt. mutans priorem ſententiam *in epiſt. ad lectorem, in ult. folio.* Et Navarr. quod prius docuerat corrigens in poſteriore *edit. ſum. cap.* 9. *num.* 8 & *cap.* 27. *num.* 34. Victoria *de excommunic. num.* 20. Avila 2. *part. de cenſur. cap.* 6. *diſput.* 2. *dub.* 1. Henriq. *lib.* 8. *de excommunicat. numer.* 1. Suar. *diſp.* 9. *ſect.* 2 *num.* 5 Gutier. *canon. qq. cap.* 1. *num.* 14. Coninch. *dict.* 14. *dub.* 2. *num.* 9. Sayrus *lib.* 2. *theſaur. caſuum, cap.* 12. *num.* 9. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſumm. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 4. *numer.* 2. & alij communiter. Ratio eſt, quia Concilium Baſilienſe omni authoritate fuit deſtitutum utpote acephalum, ideóque in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. *ſeſſ.* 11. dicitur non fuiſſe Concilium, ſed Conciliabulum, & in multis erravit, maximè in depoſitione Eugenij IV. Unde ipſe Eugenius illius decreta revocavit, exceptis quibuſdam pertinentibus ad beneficiorum collationes, diſpenſationes, cenſurarum abſolutiones, ſicuti idem fecit Nicolaus V. Ut conſtat ex ejus Bulla data Spoleti

leti 14. Kalend. Julij anno 1439. & refertur ad finem Concilij Basilienſ. *ſeſſ* 45. Præterea uſu, & conſuetudine in Germania, Gallia, & Belgio, quæ eſt optima legum interpres habetur notorij hæretici, aliorúmque excommunicatorum convictum non vitari, quouſque eorum excommunicatio declaretur.

6. Ex hac conſtitutione infertur non eſſe obligatos fideles vitare excommunicatum notorium, ſive facto, ſive jure quouſque denunciatus ſit, niſi clerici percuſſor fuerit; quia conſtitutio expreſsè requirit cenſuræ denunciationem, quæ facienda eſt in Eccleſia, vel alio loco publico, juxta regionis conſuetudinem, uti docuit Navarr. *cap.*27. *num.*25. Henriq. *lib.*13. *capit.*5. *à num.*1. Gutierr. *canon. qq. cap.*1. *n.*29. *& ſeqq.* Avila 2.*part. cap.*6. *diſp.*2. *dub.*2. Sayrus *lib.*2. *theſauri caſuum, cap.*12. *num.*16. *&* 17. Coninch. *diſput.*14. *de excommunicat. dub.*2. *num.*11. Paul. Layman. *lib.*1. *ſum. tract.*5. *part.*2. *cap.*2. *num.*2. Vaſq. *de excommunicat. dub.* 2. Gaſpar. Hurtado *diſp.*2. *de excommunicat. difficult.*3. *& alij.* Tametſi contrarium ſentiant Adrian. *in* 4. *tract. de Sacrament. Euchariſt. cap. viſo, de impedimentis,* verſ. *quantum ad tertium.* Et *tract. de Sacrament. Confeſſ. dub.*9. *verſ. ſecunda propoſitio.* Felin. *in cap. Rodulphus, numer.*73. *de Reſcriptis.* Dominic. Sotus *in* 4. *d* 1. *quæſt.*5. *art.*6. *pag.*107. Gutierr. *canon. qq. cap.*1. *num.*42. Et in hæreticis docet Sayrus *lib.*2. *theſauri caſuum, cap.*12. *num.*10. exiſtimantes, ex eo quòd aliquis declaratus ſit commiſiſſe delictum, cui excommunicatio annexa eſt cenſendum eſſe excommunicatum denunciatum. Sed decipiuntur, quia aliud eſt declarare delictum, & ex conſequenti excommunicationem, aliud declarare, & publicare directè ipſam excommunicationem, quod eſt neceſſariò requiſitum, ut fatetur Navarr. & alij.

Dixi niſi, clerici percuſſor fuerit, hoc enim tametſi denunciatus non ſit, vitandus eſt, dummodò notoria ſit tam ex facto, quàm ex jure ejus percuſſio. Sed quæ ad hanc notorietatem requirantur? Non conveniunt Doctores. Suar. *diſput.*7. *ſect.*2. *num.*2. cenſet eſſe notorium percuſſorem cenſendum comparatione cujuſque, cui certò de percuſſione conſtaret: quia textus ſolùm requirit, ut ita de percuſſione conſtet, ut nulla tergiverſatione celari poſſit: at comparatione illius qui præſens fuit percuſſioni injuſtæ celari ulla tergiverſatione poteſt. Ergo. Sed rectiùs Navarr. *cap.*25. *n.*75. Avila 2. *part. cap.*6. *diſp.*2. *dub.*4. Paul.Layman. *lib.*1. *ſum. tract.*5. *part.*2. *cap.*4. *num.*2. §. *ſecundum.* Gaſpar. Hurtado *diſp.*2. *de excommun. difficult.*3. *num.*10. Coninch. *diſp.*14. *dub.*2. *num.*11. & alij ſentiunt notoriam percuſſionem reddentem excommunicatum vitandum, eam tantùm eſſe, quæ commiſſa eſt coram majore parte populi viciniæ, vel communicatis, in qua ad minus ſint decem, quibúſque conſtet nullo ſuffragio, nullàve excuſatione ejus injuſtitiam celari poſſe. Quippe percuſſio coram duobus, vel tribus teſtibus facta nota teſtibus eſt, & in judicio probabilis. Sed non eſt ſimpliciter notoria, uti Conſtantienſe Concilium exigat, poteritque aliqua tergiverſatione celari.

7. Sed an ſola fama de percuſſione clerici, vel de excommunicationis denunciatione ſufficiat, ùt tenearis ſic infamatum vitare? Dicendum eſt, ſi famâ à dignis orta plenè, & integrè probetur ſufficere ad dictam obligationem inducendam; quia præſtat moralem certitudinem, quæ in his rebus ſatis eſſe videtur. Argum. *cap. illud.* Et *ibi* Panormit. *de cler. excommunic. miniſtr.* Et *cap. cum deſideres*, verſ. *ſecundæ quæſtioni, de ſententia excommunicat.* Et tradit Navar. *cap.*27. *numer.*25. Covarr. *cap. alma,* 1. *p.*2. *num.*4. Ugolin. *tab.*2. *de cenſur. cap.*21. §.10. *num.*2. Sayrus *lib.*2. *theſauri caſuum, cap.*12. *num.*22. Paul.Layman. *lib.*1. *ſum. tract.*5. *part.*2. *cap.*4. *num.*2. verſ. *hoc adde.*

8. Quæſtio gravis eſt, an in uno loco denunciatum, vel manifeſtum clerici percuſſorem tenearis ubilibet vitare, vel poſſis? Satis probabile eſt te non ſolùm occultè, ſed publicè eum vitare poſſe; quia excommunicatio jure, vel facto publica in uno loco abſolutè publica eſt, & ut talis probari poteſt. Ergo dat poteſtatem fidelibus vitandi prædictum excommunicatum. Quod verò tenearis illum vitare, inde probatur; quia Concilium Conſtantienſe præcipit vitare excommunicatum denunciatum, & manifeſtum clerici percuſſorem, neque reſtringit præceptum ad locum denunciationis, vel percuſſionis. Sic videtur ſentire Henriquez *lib.*13. *cap.*24. *num.*1. Filiucius *tractat.*13. *cap.*3. *quæſt.*7. *num.*49. Vaſquez *de excommunic. dub.*8. *num.*2. Bonac. *diſp.*2. *de excommunicat. quæſt.*2. *punct.*6. §.2. *num.*48.

Sed verius exiſtimo te ab hac obligatione liberum eſſe uti docet Sanch. *lib.*2. *in decalog. cap.*11. *num.*20. Avila 2.*part. de cenſur. cap.*6. *diſp.*11. *dub.*12. Moveor quia (ut rectè tradit Durand. *in* 4. *diſt.*18. *quæſt.*5. *in fine,* & Paludan. ibi *quæſt.*6. *art.*1. *num.*5.) excommunicatus publicatus in uno loco non eſt cenſendus in alio publicus eſſe; quia eſto denunciatio afficiat perſonam, id intelligendum eſt comparatione illorum, quibus denunciatur, ſeu in quorum notitiam devenire denunciatio poteſt. Ex qua ratione infero neque etiam ſecretò te obligatum eſſe ibidem dictum excommunicatum vitare; quia obligatio vitandi excommunicatum etiam ſecreto poſt Concilium Conſtantienſe non oritur ex excommunicatione, ſed ex illius notoria denunciatione, ergo nullam vitandi eum obligationem inducit.

Adverte excommunicatum denunciatum, & manifeſtum clerici percuſſorem vocari non toleratum; quia Eccleſia non tolerat, nec permittit fideles cum ipſo communicare, econtra reliquos excommunicatos appellari toleratos, quia eorum communicatio cum fidelibus toleratur.

Punctum V.

Quibus in rebus cum excommunicatis vitandis, vel non vitandis excommunicare poſſis.

1 *Proponitur difficultas, an cum excommunicatis toleratis excommunicare poſſis.*
2 *Reſolvitur tibi licitum eſſe in rebus politicis, & divinis communicare.*
3 *Stante aliqua neceſſitate, vel ſpeciali utilitate inducere potes excommunicatum toleratum, ut tibi Sacramenta miniſtret.*
4 *Secluſa hac neceſſitate, vel utilitate graviſſimi Doctores cenſent illicitum eſſe.*
5 *Contrarium eſt probabilius.*
6 *Excommunicati tolerati nullo modo privantur poteſtate exercendi actus qui infidelium utilitatem cedunt.*
7 *Qualiter pro excommunicatis toleratis offerre ſacrificium poſſis. Reſpondetur remiſſivè.*
8 *Quæ dicta ſunt de excommunicato procedunt de ſuſpenſo, & interdicto.*

1. CErtum eſt omnem communicationem tum divinam, tum humanam cum excommunicato denunciato, vel manifeſto clerici percuſſori tibi prohibitam eſſe. *Cap. excommunicatos* 11. *quæſt.*3. *& penult. de ſententia excommunicat.* Quare ſolùm eſt dubium, an cum aliis excommunicatis ſit tibi permiſſa. Et ratio difficultatis eſt; quia ipſis excommunicatis prohibita eſt omnis communicatio cum fidelibus. Ergo nequeunt fideles abſque neceſſitate cum ipſis communicare, ne peccato illorum cooperentur. Econtra verò

in Extravaganti *Ad evitanda ſcandala*, conceditur fidelibus communicatio cum excommunicatis qui denunciati non ſint, nec manifeſti clerici percuſſores. Ergo licitè communicare poſſunt; aliàs nullus eſſet favor fidelibus factus.

2. Dicendum igitur eſt tibi licitum eſſe cum his excommunicatis in rebus politicis communicare, ac ſi excommunicati non eſſent; uti docuit Candelab. aureum *de excommunicat. num.* 78. & 79. Coninch. *diſp.* 14. *dubit.* 3. *concl.* 1. Gaſpar Hurtado *diſp.* 2. *de excommunicat. difficult.* 4. Ratio eſt manifeſta, quia in Extravag. Concilij Conſtantienſis hæc communicatio fidelibus permittitur, ne ſcrupulis agitentur, at ſi hæc communicatio ſolùm in cauſa urgentis neceſſitatis permitteretur, non ſatis fidelium conſcientiis conceſſiſſet; ſiquidem ſtante neceſſitate hæc communicatio cum excommunicatis denunciatis permiſſa eſt.

Idem eſt dicendum de communicatione in divinis ad quam non inducis, quia ex præcepto Eccleſiaſtico, & vi cenſuræ nulla tibi communicatio cum his excommunicatis toleratis interdicitur; ex alia parte non es cauſa, ut excommunicatus tecum communicet, ergo ex nullo capite in ea communicatoine peccatum adeſſe poteſt, ut rectè advertit Ægid. de Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 3. *concl.* 2. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 2. *cap.* 4. *num.* 5. *in fine*. Quapropter excommunicato ſacrum facienti aſſiſtere potes, & te celebrante permittere, ut aſſiſtat, quia peccati quod ipſe committit, tu non es cauſa.

3. Sed an excommunicatum toleratum inducere poſſis, ut celebret; tibique Sacramenta miniſtret, tecúmque officium divinum recitet? Non conveniunt Doctores. Et quidem ſtante neceſſitate, vel ſpeciali utilitate qualis eſſet non reperire alium, qui æquè bene hæc tibi beneficia conferat, dubium eſſe non debet, tibi licitum eſſe, uti expreſsè tradit Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 5. *concluſ.* 3. Nam in ea inductione non peccas adverſus cenſuram; ſiquidem ex vi cenſuræ nulla tibi communicatio cum his excommunicatis interdicitur, neque etiam ob inductionem ad peccatum, quia tu non inducis ad iniquam Sacramentorum adminiſtrationem, & celebrationem; hanc enim non poſtulas, ſed poſtulas adminiſtrationem Sacramenti, & celebrationem ſecundùm ſe, quæ per ſe licitè fieri poſſunt ab excommunicato tolerato ſtante neceſſitate, vel utilitate petentis. Quod amplius conſtabit ex ſequentibus.

4. Verùm ſecluſa neceſſitate graviſſimi Doctores docent te peccatum grave committere, ſi inducas excommunicatum; ut tibi Sacramenta miniſtret, celebret officium divinum, tecum recitet, non quia pecces contra præceptum cenſuræ; ſed quia peccas contra Religionem, vel Charitatem inducendo excommunicatum ad actum, quem poſita cenſura licitè præſtare nequit. Negari namque non debet indecens eſſe, & illicitum, ſi excommunicatus nulla neceſſitate intercedente Sacramenta miniſtret, ſacrificium offerat, utpote qui eſt publica Eccleſiæ ſententia ab Eccleſia præciſus. Si enim Eccleſia eum à ſe præſcindit, quomodo intentionem habere poterit, ut tanquam ſui miniſter, & ſuorum bonorum diſpenſator & legatus apud Deum aſſumatur? Atque ita eſſe illicitum docent communiter Doctores, teſte Avila 2. *p. c.* 6. *diſp.* 8. *dubit.* 1. Suar. *diſp.* 1. *ſect.* 4. *num.* 10. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 3. *concl.* 3. & 4. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 2. *c.* 4. *num.* 5. Baſil. Ponc. *lib.* 5. *de matr. c.* 18. §. 9.

5. Sed rectiùs Sanch. *lib.* 7. *de matr. diſp.* 9. *num.* 8. Sayrus *lib.* 2. *theſaur. caſuum*, *c.* 12. *num.* 10. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 6. & 10. Gaſpar Hurtado *diſput.* 2. *de excommun. difficult.* 4. Filliucius *tract.* 11. *cap.* 3. & 4. & alij apud ipſos cenſent per ſe nullum eſſe peccatum petere ab iis excommunicatis Sacramenta, & ſacrificia. Moveor, quia Concilium Conſtantienſe fidelibus conceſſit poteſtatem cum excommunicatis non denunciatis communicandi tam in divinis, quàm extra ac ſi excommunicati non eſſent. Quæ facultas fruſtranea & inutilis eſſet, ſi virtute religionis, vel charitatis ab hac communione arceri deberent. Quapropter dicendum eſt intercedente petitione fidelium non impedire excommunicatos ratione excommunicationis, quin Sacramenta miniſtrent, & ſacrificium offerant. Neque inde fit, excommunicatos vi Concilij Conſtantienſis in aliquo relevari. Non enim relevantur ipſi directè, ſed relevantur fideles à prohibitione antea habita; tametſi ex hac relevatione reſultet ipſos excommunicatos relevari, quod eſt per accidens, & præter Eccleſiæ intentionem.

6. Hinc fit excommunicatos toleratos nullo modo privari poteſtate exercendi actus qui in fidelium utilitatem cedere poſſunt, nempe judicem non privari poteſtate judicandi, nec Prælatum poteſtate diſpenſandi, conferendique beneficia, abſolvendi à cenſuris, & peccatis, ut latiùs dicemus infra. Nam cum hæc omnia permiſſum ſit ſubditis à ſuo ſuperiore excommunicato petere, neceſſum eſt fateri ipſum poſſe ea illis concedere.

7. Gravior dubitatio eſt; qualiter poſſis pro excommunicatis toleratis offerre ſacrificium, & publicas Eccleſiæ orationes, qualitérque Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradere nulla præmiſſa abſolutione cenſuræ. Sed hujus dubitationis deciſio pendet ex deciſione qualiter excommunicati iis omnibus effectibus priventur. De quibus infrà.

8. Ad extremum quæ dicta ſunt, & dicentur de excommunicato procedunt in ſuſpenſo & interdicto illius in rebus, in quibus vi ſuſpenſionis, & interdicti removentur, dum enim hæ cenſuræ denunciatæ non ſunt, potes cum illis communicare, ac ſi ſuſpenſi, & interdicti non eſſent, probavit Navarr. *in c.* 1. §. *laboret n.* 13. *de pœnit. diſt.* 6. Gutierr. *canon. qq. cap.* 1. *num.* 43. Sayrus *lib.* 2. *theſauri caſuum*, *cap.* 12. *num.* 21. Gaſpar Hurtado *diſput.* 2. *de excommunicat. difficult.* 3. *num.* 8.

Punctum VI.

De primo effectu excommunicationis majoris, qui eſt privare excommunicatum communibus Eccleſiæ ſuffragiis.

1 *Quæ ſit privatio ſuffragiorum Eccleſiæ.*
2 *Triplex eſt Eccleſiæ ſpirituale ſubſidium.*
3 *Excommunicatus ſolùm eſt privatus ſubſidiis ſpiritualibus nomine Eccleſiæ factis.*
4 *Nullatenus licet pro excommunicatis in particulari publicas orationes fundere, & ſacrificium Miſſæ offerre nomine Eccleſiæ.*
5 *In genere, & in communi aliqui cenſent pro excommunicatis ſuffragia, & ſacrificium offerri poſſe.*
6 *Contrarium eſt tenendum.*
7 *Pro excommunicatis contritis poſſe ſacrificium offerri plures docent.*
8 *Contrarium eſt verius.*
9 *Pro excommunicatis toleratis negant plures orationes publicas, & ſacrificium offerri poſſe.*
10 *Probabilius eſt oppoſitum.*
11 *Satisfit contrariis fundamentis.*
12 *Qualiter excommunicati Eccleſiaſtica ſepultura priventur.*
13 *Excommunicatus denunciatus abſolvendus eſt antequam ſepeliatur, etiamſi ſigna contritionis exhibuerit. Si verò impœnitenter deceſſit exhumandus eſt.*
14 *Explicatur* Clemen. 1. de ſepultur.
15 *Qui intelligantur nomine ſepelientium in* hac Clement. *excommunicati.*

16 *Ob hanc sepulturæ concessionem ultra excommunicationem majorem, excommunicatio minor non incurritur.*

1 INter effectus excommunicationis majoris primo loco recenseri potest privatio suffragiorum Ecclesiæ. Ecclesia namque suos fideles mediis orationibus, sacrificij oblatione, & indulgentiarum concessione adjuvat in spiritu, eorúmque salutem promovet. Ab hoc ergo spirituali subsidio excludit excommunicatum, ut tanto bono privatus ad mentem redeat, & à contumacia resipiscat.

2. Ut igitur hic effectus plenè intelligatur adverte in Ecclesia triplex esse spirituale subsidium. Primum proveniens à Christo offerente suo Patri, medio sacerdote Missæ sacrificium. Alterum proveniens ab Ecclesia, quæ mediis suis ministris orationes publicas fundit, sacrificium peragit, satisfactionem ex thesauro Christi, & Sanctorum dispensat. Tertiò nascitur ex operatione cujusque fidelis, ut particularis persona est. His positis.

3. Dicendum est excommunicatum solùm privatum esse ex vi excommunicationis subditis spiritualibus nomine Ecclesiæ factis. Sic pluribus relatis docet Sayrus *lib. 2. thesauri casuum, cap. 4. num. 2.* Henriq. *lib. 13. c. 12.* Ugolin. *tab. 2. c. 9. num. 1.* Suar. *de censur. disp. 9. sect 4.* Stephanus de Avila *2. p. de censur. c. 6. disput. 4. dub. 2.* Gaspar Hurtado *disp.... difficult. 1.* Et quidem quod excommunicatus etiam denunciatus non privetur suffragiis particularibus fidelium, neque valore sacrificij, qui à ministro gerente personam Christi procedit; inde probatur; quia hæc subsidia sunt omnino distincta, & independentia ab Ecclesiæ dispositione, & solùm ex voluntate singulari fidelium applicantur. Quòd verò privatus sit subsidiis spiritualibus nomine Ecclesiæ factis, constat ex variis textibus relatis *1. q. 3. & cap. à nobis, & cap. sacris de sentent. excommun.* & ex ipso Ecclesiæ usu. Quod adeò verum est, ut licèt minister Ecclesiæ velit indulgentias applicare excommunicatis, publicas Ecclesiæ orationes pro ipsis fundere, Missæ sacrificium offerre secundùm valorem ab ipsa Ecclesia provenientem, nihil efficiat, nulliúsque valoris sit ejus applicatio, sicuti nulla est distributio pecuniæ à servo facta contra domini voluntatem, & in personas ab eo exclusas.

4. Hinc fit nullatenus licere pro excommunicatis in particulari publicas orationes fundere, & sacrificium Missæ nomine Ecclesiæ offerre; quia Ecclesia privans ipsos his spiritualibus bonis, consequenter fidelibus interdicit, ne ea ipsis applicent, maximè cùm hæc applicatio inutilis sit, & frustranea.

5. Sed an in genere, & in communi licitum sit orationes publicas, & Missæ sacrificium offerre? difficultate non caret. Nam Silvest. verbo *excommunicatio 1. num. 2.* Marian. Socin. Senior. *in cap. sacris n. 242. de sententia excommunicat.* Covarr. *cap. alma 1. p. §. 6 num. 3.* censent fieri posse; quia in hac oratione solùm postulatur excommunicatorum reductio, & pœnitentia, quod est maximum bonum, & quod media excommunicatione obtineri ab Ecclesia intenditur. Favétque huic sententiæ usus Ecclesiæ, quæ feria 6. Parasceve orat pro schismaticis, & hæreticis, quos constat esse excommunicatos.

6. Sed rectiùs contrarium censuit plures referens Sayrus *lib. 2. thesauri casuum, cap. 4. num. 4.* Vasq. *de excommunicat. dub. 2.* Avila *2. part. cap. 6. disp 9. dub. 3.* Quia Ecclesia sua bona propriis membris dispensare intendit; non verò iis, quæ à se separavit; aliàs si subsidia Ecclesiæ excommunicatis prodessent saltem in genere, non amplius excommunicati essent exclusi ab Ecclesiæ suffragiis, quàm alij fideles, pro quibus speciali intentione non offeruntur, his enim tantùm in genere prosunt. Quod verò Ecclesia pro Hæreticis, & Schismaticis feria 6. parasceve oret, & non alio die, inde potiùs colligitur nolle aliis temporibus pro ipsis orare. Eo autem die orat, ut significaret (ut inquit Durand. *lib. 6. ration. divin. officiorum. c. 77. n. 12.*) Christi passionem tunc repræsentatam, quatenus est ex se, ad omnes se extendere. Quapropter nemini fidelium licet directè pro excommunicatis orationes publicas fundere, sacrificium Missæ offerre; bene tamen pro hæresum extirpatione, & fidei dilatatione, & Ecclesiæ obedientia: nam esto hæc oratio in hæreticorum, excommunicatorúmque bonum cedat, id est consequenter: nam directè in ea oratione Ecclesiæ bonum spectatur.

7. Quod si excommunicati contriti sint, neque per ipsos stat, quin ab excommunicatione absolvantur, censent Summa Astens. *2. p. lib. 7. tit. 9. quæst. 2.* Richard. *4. d. 18. art. 7. quæst. 3.* S. Antonin. *3. p. tit. 24. cap. 76.* Navarr. *de orat. & horis canonicis, cap. 19. n. 68.* Et in Sum. *cap. 27 num. 18.* Covarruv. *cap. alma mater. 1. p. §. 6. num. 4.* Henriq. *lib. 6. de Missa cap. 15. num. 3. & lib. 13. de excommunicat. cap. 11. num. 2. & cap. 12. num. 3.* Sayrus *lib. 2. thesauri cap. 4. num. 5.* Stephan. Davila *2. p. cap. 6. disp. 4. dub. 2.* posse pro his publicas orationes, & sacrificium Missæ offerri: quia non est credendum Ecclesiam velle privare contritos, & pœnitentes his subsidiis, cùm solùm ut à contumacia recederent pœnam excommunicationis indixerit. Præterquam quòd excommunicatus contritus jam est membrum vivum Ecclesiæ, debet ergo subsidiis aliorum membrorum vegetari.

8. Sed rectiùs contrarium docuit Sotus *in 4. d. 22. quæst 1. art. 1. §. attamen dubium.* Alan. *lib. 2. de sacram. Eucharistiæ cap. 31.* Suar. *disput. 8. sect. 3.* Coninch. *disp. 14. dubit. 7. difficult. 2.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 4.* Gaspar Hurtado *disp. 2. de excommunicat. difficult. 5.* sumitúrque ex *cap. à nobis & cap. sacro de sententia excommunicat.* Ubi Innocent. III. decidit pro excommunicato defuncto, qui ante mortem signa contritionis exhibuit, & absolutionem procuravit non esse oblationes recipiendas, neque orationes publicas instituendas, anteaquam ab excommunicatione absolvatur; quia licèt solutus sit vinculo culpæ quoad Deum, non tamen solutus est vinculo censuræ. Ratio verò est manifesta, quia excommunicatus quantumvis contritus sit, & contumaciæ pœniteat; non excutit à se excommunicationem, quæ non pœnitentia, sed absolutione tollitur. Sed excommunicatione perseverante perseverare debent illius effectus. Ergo. Neque hoc est contra Ecclesiæ benignitatem, cùm cedat in majorem censuræ reverentiam & timorem, ut non cesset aliter, quàm authentica absolutione. Quod verò excommunicatus sit membrum vivum aliis fidelibus, & Christo unitum per fidem, & Charitatem; id solùm probat communicare cum aliis fidelibus in orationibus, & suffragiis particularibus, ob quam communicationem ejus orationes gratiores Deo redduntur, & facilius exaudiuntur.

9. Quæstio gravis est; an pro excommunicato tolerato orationes publicas, & sacrificium offerre possis? Negant Sotus *in 4. d. 22. quæst. 1. art. 4 concl. 2. §. hoc supposito.* Gulielm. Alan. *lib. 2. de sacramento Eucharistiæ cap. 33.* Covarruvias *cap. alma mater. 1. par. §. 6. num. 4.* Bellarmin. *lib. 2. de Missa. cap. 6.* Suar. *disputat. 9. sect. 2. num. 16.* Joannes Baptista Scortia *lib. 2. de sacrificio Missæ cap. 2. numer. 4.* Avila *de censur. 2. par. cap. 6. disputat. 9. dubitat. 3.* Vasq. *de excommunicatione dubitat. 2.* Moventur, quia Concilium Constantiense permisit fidelibus communicare cum excommunicatis non denunciatis ea communicatione, quæ in fidelium utilitatem cedere posset; siquidem in fidelium favorem lata fuit illa constitutio. At offerre orationes publicas, & sacrificium pro excommunicatis

municatis nullatenus cedit in offerentium favorem, ſed in favorem illorum pro quibus offertur. Ergo hæc communicatio permiſſa non eſt. Secundò Concilium Conſtantienſe expreſſit ſe nolle excommunicatis ob eam communicationem quam fidelibus permittit in aliquo favere: faveret autem maximè, ſi orationes publicas, & ſacrificium pro ipſis offerri permitteret. Tertiò: ipſa excommunicatione excluduntur excommunicati à communibus Eccleſiæ ſuffragiis, oblationibus, & ſacrificio, ergo contra intentionem Eccleſiæ, & excommunicationis inſtitutionem præcedet qui illorum bonorum tentaret eos participes efficere.

10. Nihilominus etſi ſupradicta ſententia ſit ſatis probabilis, probabiliorem reputo aſſerentem permiſſum eſſe fidelibus pro prædictis excommunicatis orationes publicas, & ſacrificium offerre, uti docuit Henriq. *lib.* 13. *cap.* 11. *num.* 2. Ugolin. 1. *de cenſur. tab.* 2. §. 2. *num.* 3. Sayrus *lib.* 2. *theſauri caſuum. cap.* 4. *n.* 6. Coninch. *diſput.* 24. *dub.* 6. *num.* 40. Gaſpar Hurtardo *diſput.* 2. *de excommunicat. difficult.* 4. *num.* 10. inclinat Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 2. *cap* 5. *num.* 8. Moveor quia Concilium Conſtantienſe permiſit fidelibus communicare cum excommunicatis denunciatis tam intus, quam extra, id eſt tam in communicatione externa humana, & divina, quàm in communicatione interiori orationum, & oblationum, quia hæc communicatio cedit in favorem fidelium, ne ſcrupulis agitentur ob dubium, quod habere poſſunt, an hi, vel illi excommunicati ſint, & vitandi in orationibus publicis, & ſuffragiis, quæ fuit ratio, ob quam Concilium hanc communicationem permiſit. Et præterea ob illam oblationem accipere poſſunt temporale ſtipendium, & ſpeciale meritum obtinere. Secundò excommunicatis occultis jure antiquo denegari ſuffragia publica non poterant, ut fatetur Suar. *dicta ſect.* 2. *numer.* 19. Et colligitur ex *cap. cum non ab homine de ſententia excommunicationis.* Ergo excommunicatio non impedit, quin excommunicato applicentur orationes, ut ſuffragia publica. At jure novo ſolùm excommunicatus denunciatus, & manifeſtus clerici percuſſor excluſus eſt à publica, & ſecreta fidelium communicatione. Ergo quemlibet alium admittere fideles poterant, ac ſi excommunicatus non eſſet. Tertiò hac ſententia ſalvatur facilius uſus, & conſuetudo piorum vivorum offerentium Miſſæ ſacrificium pro hæreticorum reductione excommunicatorum pœnitentia. Nam eſto ut *ſuperius* dixi vero ſimilius credam illius oblationis ſenſum eſſe Eccleſiæ dilatationem, fidei augmentum, & Sedi Apoſtolicæ obedientiam, cùm non videantur excluſi ſub eo fine Hæretici denunciati; attamen conceſſo poſſe pro excommunicatis toleratis ſacrificium offerri directè, nullum eſt inconveniens affirmare, cùm ſacrificium offertur pro Hæreticorum Schiſmaticorumque reductione offerri directè pro Hæreticis & Schiſmaticis non denunciatis.

11. Ex his facilè ſolvuntur oppoſita fundamenta. Ad primum, & ſecundum nego in ſuffragiis communicationem non cedere in favorem fidelium, cedit utique ad ſedandas eorum conſcientias, tum ad gratiæ augmentum, tum ad commodum aliquod temporale, uti probatum eſt. Ad tertium concedo excommunicatum excludi ab Eccleſia communibus Eccleſiæ ſuffragiis, ſicuti qualiber alia communicatione, dum fideles nolunt cum ipſo communicare. Secùs verò ſi fideles velint non ob favorem excommunicati, ſed ipſorum fidelium.

12. Inter officia Divina, quæ fidelibus impendi poſſunt non infimum locum tenet Eccleſiaſtica ſepultura, qua excommunicatus privatur, tametſi deceſſerit ſignis contritionis exhibitis, uti conſtat ex *cap. ſacris de Sepultur.* Et *Clement* 1. *eodem tit.* & *cap. conſuluiſti de conſecrat. Eccleſiæ, vel altaris.* Et *ibi* Gloſſa, & Doctores. Ratio prohibitionis traditur in *dicto c. ſacris.* Quibus non communicamus vivis, non debemus communicare defunctis. Ex qua ratione colligitur omnibus excommunicatis, qui denunciati non ſunt, non manifeſti Clerici percuſſores concedi poſſe Eccleſiaſticam ſepulturam, ſi ſignis contritionis exhibitis deceſſerunt, quia cum iis omnibus permittitur nobis communicatio, & præterea Eccleſiaſtica ſepultura conceditur fidelibus, ut Eccleſiæ ſuffragiorum participes fiant; at *ſuperius* probatum eſt excommunicatos non vitandos participes fieri poſſe à fidelibus communium Eccleſiæ orationum, & ſuffragiorum, ergo etiam participes fieri poſſunt ſepulturæ Eccleſiaſticæ, ut bene tradit Navarr. *cap.* 27. *num.* 36. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 11. *num.* 3. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 2. *cap.* 4. *numero* 8. *circa finem.* Suarez *diſput.* 12. *de cenſur. ſect.* 4. *numer.* 5. Gaſpar Hurtado *diſput.* 5. *de excommunicat. difficult.* 4. ſupponit Coninch. *diſp.* 14. *dubit.* 6. *num.* 41.

Notanter dixi, *ſi ſigna contritionis exhibuit*, nam cùm excommunicatio ob peccatum mortale infligatur, decedenti abſque pœnitentiæ ſignis Eccleſiaſtica ſepultura concedi non debet, utpotè qui à regno cœlesti eſt excluſus, & ſuffragiorum Eccleſiæ incapax expedit autem excommunicato tolerato contritè decedenti abſolutionem impendi antequam Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradatur, tum ob decentiam & reverentiam Divinorum officiorum, tum ut omnis dubitatio tollatur, an officia Divina ei proſint.

13. Si verò excommunicatus, aut manifeſtus Clerici percuſſor deceſſerit pœnitenter, abſolvendus eſt antequam ſepeliatur, & ſi ſepultus eſt antè, exhumetur. At ſi impœnitenter deceſſit extra locum ſacrum, ſepeliendus eſt abſque aliqua pompa funerali, hoc eſt abſque Clericorum cantu, & honorifico comitatu: peccarent enim mortaliter Clerici qui more Eccleſiaſtico canentes ibidem excommunicatum denunciatum ſepelirent; ſæculares comitantes difficulter à mortali excuſarentur ſaltem ob ſcandalum. Quod in loco ſacro hic excommunicatus denunciatus impœnitens ſepultus eſt, extrahi debet à loco ſacro, ſi ab aliis fidelium corporibus diſcerni poſſit, eritque locus ſacer reconciliandus: quia ſepultura excommunicati pollutus eſt, & incapax factus, ne officia Divina ibidem celebrentur, néve aliquod corpus fidelium ſepeliatur: uti hæc omnia traduntur *in cap. conſuluiſti, de conſecrat. Eccleſiæ, vel altaris. Cap. unico, eodem tit. in* 6. *Cap. à nobis.* Et *cap. ſacris de ſententia excommunicat.* Nomine *loci ſacri* venit intelligenda Eccleſia, & cæmeterium, juxta Textum *in cap. ſacris.* Imò ut placet Suar. *ſect.* 4. *diſp.* 12. intelligitur locus authoritate Epiſcopi deſtinatus fidelium ſepulturæ aliiſve officiis divinis.

14. Hinc infertur intellectus ad *Clement.* 1. *de ſepultur.* ubi excommunicantur qui ſcienter excommunicatum ſepeliunt, & ad Textum *in cap. quicumque de Hereticis in* 6. ubi eadem excommunicatione innodantur ſepelientes Hæreticos, eorúmque fautores. Dicendum eſt nequaquam ligari eos qui notorium Hæreticum, & excommunicatum etiam impœnitentem ſepelirent niſi denunciatus eſſet, vel manifeſtus Clerici percuſſor uti ex communiori ſententia docet Navarr. *c.* 27. *num.* 137. Henriq. *lib.* 13. *c.* 11. *numer.* 3. Avila 2. *p. de cenſ. cap.* 6. *diſput.* 10. *dub.* 6. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 2. *c.* 4. *num.* 8. *circa finem.* Gaſpar Hurtado *diſput.* 5. *difficult.* 4. *num.... diſp.* 10. Suarez *diſput.* 12. *ſect.* 4. *à num.* 5. Quia ſolos denunciatos poſt Concilium Conſtantienſe obligamur vitare. At qui excommunicatum denunciatum, vel manifeſtum Clerici percuſſorem in loco ſacro ſepeliret, excommunicationem majorem incurrit, neque ab ea eſt abſolvendus niſi prius arbitrio Diœceſani Epiſcopi ſatisfactum ſit iis quibus eo facto injuria eſt irrogata,

gata, alitérque data absolutio nulla est, ut advertit Glossa, Navarr. & Suar. *loc. alleg.* Sepelientes verò Hæreticum per sententiam damnatum absolvi non debent quousque Hæretici propriis manibus extrahant è loco sacro, & alibi projiciant, locúsque non cæmeterium, in quo sepultus hæreticus fuit incapax remanet aliud corpus fidelis recipiendi, sicuti decidit *dicto cap. 2. de Hæreticis in 6.*

15. Solùm est dubium qui nomine sepelientium comprehendantur. Et certum est non comprehendi comitantes corpus defuncti, nec Clericos canentes nec fossam prius aperientes; quia licèt hi vulgari modo dicantur sepelire defunctum, sed non propriè, uti tradunt Suarez, Coninch Bonacina, & alij statim referendi. Quare propriè sepeliunt qui in sepulchrum corpus immittunt, & terra cooperiunt. Sed an alij præter ipsos comprehendantur; difficultate non caret. Et procedit difficultas de iis quorum authoritate vel mandato corpus sepelitur. Navarr. *dicto cap. 27. num. 37.* Cajetan. *verbo excommunicatio, numero 46.* Gaspar Hurtado *disput. 5. de excommunicat. difficult. 4.* Avila *2. p. de censur. capite 6. dubit. 6.* Bonacina *de censur. d. sp. 2. quæst. 2. puncto 2. §. 3.* & alij censent solos illos, qui propriis manibus corpus defuncti sepeliunt supradicta censura ligari, non verò mandantes, sicuti nec comitantes; quia aliud est mandare sepelire defunctum, aliud sepelire: at excommunicatio lata non est adversus mandantes, sed adversus sepelientes, pœnæque non sunt extendendæ ultra verborum proprietatem. Verùm in hoc casu verius existimo extendendam esse censuram ad mandantes, ne constitutio frustranea sit; quippe, si solùm immittentes cadaver in sepulchrum comprehenderent, rarò, vel nunquam excommunicatio locum haberet; nam ij cum sint homines rustici, & juris ignari, à censura ob illius ignorantiam excusarentur, aut certè excusarentur ex metu qui facilè iis incuti potest. Quoties autem constitutio, vel lex frustranea redditur, nisi extendatur ad casum sub proprietate verborum non comprehensum, admittenda est extensio, ut docuit Glossa *finalis capite 2. de Usuris in 6.* Felin. *cap. translato, numer. ultim. vers. tertiò notæ de constitutionib.* Covarruv. aliis relatis, 4. *variar. 3. cap. numero 9.* Sanch. *lib. 3. de matrim. disput. 49. numero 4. in fine.* Ergo in præsenti extendenda est censura ad mandantes, Argum. *cap. significavit de Judæis.* Atque ita tradunt Suarez *de censur. disputat. 12. sect. 4.* Filliucius *tractat. 12. cap. 4. numero 111.* Coninch. *disp. 14. dub. 8. num. 67. & 68.* Ugolin. *de censur. tab. 1. cap. 9. §. 5.* Reginald. *lib. 32. num. 16.*

16. Aliquibus placet, Navarro, *cap. 27. num. 36.* Avila *2. part. de censur. cap. 6. disput. 4. dub. 8.* Filliucio *tract. 12. cap. 4. q. 10. num. 110.* excommunicatum denunciatum sepelientes ultra excommunicationem majorem statutam *in dicta Clement. 1. de sepulturis* incurrere excommunicationem minorem, ob participationem cum excommunicato vitando. Sed rectiùs Suarez *disputat. 12. numero 13.* Bonacina *disputat. 1. quæstion. 2. punct. 3. §. 3. in fine* contrarium censent, eo quòd excommunicatio minor in majorem commutata sit ob gravitatem delicti, sicuti commutatur ob participationem cum excommunicato in crimine criminoso.

PUNCTUM VII.

De secundo effectu excommunicationis; qui est privatio passiva Sacramentorum.

1 *Excommunicatio etiam non denunciato interdicta est Sacramentorum receptio.*
2 *Si absque necessitate Sacramenta recipiantur, valida est eorum receptio. Sacramento pœnitentiæ excepto.*
3 *Negant plures excommunicatum non manifestantem censuram ex ignorantia, neque Sacerdotem ab ea absolventem recipere Sacramentum pœnitentiæ, & illius effectum.*
4 *Longè probabilius est verum Sacramentum recipere, si sua peccata cum vera contritione fateatur.*
5 *Solvuntur opposita fundamenta.*
6 *Excommunicatus ob receptionem illicitam Sacramentorum nullam pœnam incurrit, exceptâ receptione Sacramenti Ordinis.*
7 *Ministri Ecclesiæ obligati sunt denegare Sacramenta excommunicatis denunciatis: secùs non denunciatis nec manifestis Clerici percussoribus.*

1 EXcommunicato etiam non denunciato interdicta est Sacramentorum receptio ex *cap. cum illorum capit. si quem de sententia excommunicat.* Qui contumax est Ecclesiæ præceptis meritò repellitur ab illius maximorum bonorum participatione. Excusari tamen poterit ab hac culpa ex periculo mortis, mutilationis, infamiæ gravis jacturæ bonorum: quia lex Ecclesiastica non censetur ita rigidè obligare, uti communiter docent Doctores referendi.

2. Si autem absque hac necessitate Sacramenta recipiat, validè illa recipit pœnitentiæ Sacramento excepto; quia valor Sacramentorum non pendet ex Ecclesiæ voluntate, sed ex Christi institutione, quæ optimè stare potest cum iniqua recipientis dispositione. Sicuti ex communi docet Suar. *disput. 10. de censur. sect. 3. num. 1.* Vasq. *de excommunicat. dub. 4.* Henriq. *lib. 13. cap. 10. num. 1.* Avila *2. p. cap. 6. disput. 3. dubit. 4.* Bonacina *de excommunicat. disput. 2. quæst. 2. punct. 1. §. 1.* Paul. Layman. *lib. 1. sum tract. 5. part. 2. c. 2. num. 1.*

Dixi *pœnitentiæ Sacramento excepto*, quia Sacramentum pœnitentiæ cùm essentialiter pro materia proxima requirat rectam susceptionis dispositionem, nequit ea deficiente subsistere. At ea dispositio deficeret, si malitiosè reticeret censuram, vel vellet absque gravi causa à peccatis absolvi antequam à censura esset absolutus.

3. Difficultas autem est; si excommunicatus ex ignorantia, vel oblivione non manifestaret censuram, neque Sacerdos ab ea absolveret, recipiat Sacramentum pœnitentiæ, & illius effectum, omnia sua peccata cum vera contritione, manifestans; Negat Sylvest. *verbo confessio 1. quæst. 3. casu 5.* & *verbo Confessor. 3. num. 12.* Sotus *in 4. dist. 22. quæst. art. 1. in fine* Vasq. *de excommunicat. dub. 4.* Gaspar Hurtado *disp. 4. de excommunicat. difficult. 3. num. 28.* Et colligitur ex *cap. ultim. de clerico excommunicat. ministrante*: ubi de clerico excommunicato minori excommunicatione dicitur, si Sacramenta conferat non carere virtutis effectu; quia non à collatione, sed à receptione Sacramentorum est remotus: at ligatus majori excommunicatione à receptione, & collatione Sacramentorum remotus est. Ergo Sacramenta ab ipso recepta, & collata virtutis effectu carent. Ratio verò est; quia media excommunicatione separat Ecclesia excommunicatum à participatione Sacramentorum in

quantum

quantum poteſt. At poteſt ita excommunicatum ſeparare à Sacramento pœnitentiæ, ut quamvis illud recipit nullius effectus ſit, uti præſtaret excommunicatum à juriſdictione Sacerdotis excludens. Ergo. Et confirmo, Eccleſia intendit, ut ab excommunicati præcipuè denunciati communicatione abſtineamus, ſicut ſi Ethnicus, & Publicanus eſſet. Ergo intendit, ut bona Eccleſiæ illi denegentur, ſicuti denegantur Ethnico, & Publicano, at Ethnicus & Publicanus incapax eſt recipiendi Sacramentum pœnitentiæ, ergo & excommunicatus. Tandem abſolutio data ab excommunicato denunciato eſt omnino irrita, ergo & abſolutionis receptio.

4. Cæterùm longè probabilius eſſe in ſupradicto caſu veram abſolutionem à peccatis excommunicatum recipere, affirmant Covarruv. *cap. alma mater 1. p. §. 6. num. 7.* Navarr. *cap 9. num. 7. & in cap. fratres, num. 46. de pœnitent. dict. 5.* Henriq. *lib. 13. cap. 12. num. 2.* Ugolin. *tab. 2. de cenſur. cap. 7. § .2. n. 5. & 6.* Sayrus *lib. 2. theſauri caſuum, cap. 2. numero 3. & ſeqq.* Suar. *diſput. 10. de cenſuris ſect. 3. numero 9.* Ægid. Coninch. *diſp. 4. dub. 3.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum tract. 5. par. 2. cap. 2. num. 1.* Valen. *t. 4. diſput. 7. quæſt. 12. p. 3. circa princip. & quæſt. 17. punct. 2.* Bonacina *de cenſur. diſputat. 2. quæſt. 2. punct. 2. §. 1.* & alij plures apud ipſos. Ratio præcipua hujus ſententiæ eſt nullo jure cavetur irritum, & inane reddi Sacramentum ab excommunicato ſuſceptum, ſiquidem alia Sacramenta, quæ ab Eccleſia poterant irritari non irritantur. Cur ergo fingere debemus in Sacramento pœnitentiæ hanc irritationem intervenire. Quod enim excommunicatus à Sacramentis ſit excluſus, ſolum probat indebitè ea recipere cenſuræ memor, & illius abſolutionem voluntariè non præmittens: at in ſupradicto caſu inculpabiliter excommunicatus omiſſa cenſuræ abſolutione pœnitentiam recipit. Ergo ceſſat indebita receptio, & conſequenter cauſa ob quam Sacramentum nullum eſſe poterat. Dicere autem à juriſdictione Sacerdotis excluſum eſſe ob excommunicationem minus veriſimile eſt; gratis enim, & abſque ullo Textu id affirmaretur, cederétque hæc excommunicatio in pœnam innocentum Prælatorum, ſi ipſi ob ſubditorum excommunicationem privarentur juriſdictione antè in ipſos habita. Et de Pontifice id affirmari nequaquam poſſet. Ponamus ergo ipſum ex ignorantia, vel ex malitia velle excommunicatum à peccatis abſolvere non præmiſſa cenſuræ abſolutione ſanè valida eſſet abſolutio, utpotè procedens à legitimo Miniſtro circa pœnitentem ritè diſpoſitum. Ergo cenſura ex ſe non reddit Sacramentum irritum. Neque credendum eſt de pietate Eccleſiæ velle pœnitentem contritum excludere à Sacramenti receptione, ex qua fortè ejus ſalus perpetua pendet,

Hæ rationes procedunt in excommunicato denunciato & vitando: nam ſi de excommunicato tolerato loquamur, certum exiſtimo abſolutionem illi collatam validam eſſe; nam cùm Sacerdos vi cenſuræ non teneatur illum vitare in Sacramentorum collatione; ſed poſſit ei quælibet Sacramenta conferre, manifeſtum eſt eorum collationem validam fore, ſi ex parte ſuſcipientis impedimentum aliud non apponatur.

5. Neque obſtant fundamenta oppoſita. Ad Textum *in cap. ultim. de Clerico excommunicat. miniſt.* reſpondeo; ſi vera eſſet illatio facta in argumento, probaret utique excommunicatum minori excommunicatione recipientem Sacramentum pœnitentiæ inculpabiliter invalidè recipere; ſiquidem privatur per talem cenſuram communione paſſiva Sacramentorum imò invalidè recipere quodlibet aliud Sacramentum, quod falſiſſimum eſt. Quocirca reſpondeo minori excommunicatione ligatum prohibitum non eſſe Sacramenta conferre, atque adeò ex parte ipſius non carebunt effectu; quia in eis dandis non peccat, carebunt tamen effectu per ſe loquendo ſi ſuſcipiat, quia eorum receptione privatur, eſto ſuſcepta valida ſint, imò neque effectu carebunt ſi ſufficientem habeat excuſationem ea recipiendi. Ad rationem conſtat ex probatione noſtræ ſententiæ, non enim Eccleſia ſeparat excommunicatum à ſe quantum poteſt; aliàs nec permitteret fidelibus cum ipſo non denunciato communicare, neque pro ipſo denunciato orationes privatas fundere. Neque ex eo quòd conſulat fidelibus, ut ab ejus communicatione fugiant ſicuti à communione Ethnici, & Publicani contrarium infertur; quia illud non eſt præceptum, ſed conſilium quodque intelligendum eſt quantum commodè ſervari poteſt. Ad confirmationem dico abſolutionis collationem, & receptionem factam ab excommunicato vitando per ſe irritam eſſe. Verùm ſicut poteſt in aliquo caſu illius abſolutio valida eſſe ſcilicet in articulo mortis, ſic poteſt in aliquo caſu valida, & licita eſſe ejus receptio ſcilicet, quando excuſatur à culpa. Adde eſſe diverſam rationem; quia excommunicatus denunciatus privatur juriſdictione ideóque nequit abſolutio ſubſiſtere; at vi excommunicationis non privatur ſubjectione, ne excommunicatio cedat in innocentum damnum.

6. Illud verò apud Doctores eſt receptum excommunicatum etiam vitandum illicitè recipientem aliquod Sacramentum nullam pœnam incurrere excepto Sacramento Ordinis, ob cujus receptionem ab exercitio Ordinis ſuſcepti ſuſpenditur ex *cap. cùm illorum de ſententia excommunicat.* Sic Suarez *dicta ſect. 3. n. 6.* Coninch. *diſp. 14. dub. 5. num. 32.* Bonac. *diſp. 2. qu. 2. punct. 2. §. 1. in fine* Gaſpar Hurtado *diſp. 4. de excommunic. difficult. 1.* & alij.

7. Quoad Miniſtros Eccleſiæ attinet, conſtat obligatos eſſe denegare Sacramenta excommunicatis denunciatis, & manifeſtis Clerici percuſſoribus quouſque abſolvantur, vel præſumatur veroſimiliter abſolutos eſſe, ut deciditur *cap. ſignificavit. Cap. cum deſideres de ſententia excommunicat. Et cap. Epiſcoporum de Privilegiis in 6. Et multis canonibus 11. quæſt. 3.* Et *Extravag. Ad vitanda ſcandala*, & tradunt omnes. Quod ſi his excommunicatis aliquod Sacramentum miniſtres ultra peccatum mortale excommunicationem incurris, & interdictus es ab Eccleſiæ ingreſſu *cap. Epiſcoporum, de Privilegiis in 6.* ſi verò à Pontifice fuerint nominatim excommunicati, aut denunciati, majorem excommunicationem contrahis Papæ reſervatam *cap. ſignificavit de ſententia excommunicat.* & *Clement. 3. eodem titul.* Quod ſi eſſent excommunicati propter hæreſim, vel illius fautoriam, Sacramentum miniſtrare auderes, ſuſpendendus eſſes ab officio, nec reſtituendus abſque Papæ diſpenſatione. *Cap. excommunicamus 1. de Hæreticis §. credentes.*

Aliis verò excommunicatis, qui denunciati non ſunt, nec manifeſti Clerici percuſſores non obligaris ex vi cenſuræ Sacramenta denegare juxta *dictam Extravag. Ad evitanda*, ſed ſolùm ex generali ratione, quod indebitè accedant, ut benè notavit Suar. *diſp. 10. ſect. 2. num. 12.* Vaſquez *tract. de excommunicat. dub. 2. n. 12.* Filliucius *tract. 12. cap. 3. n. 65.* Bonac. *diſp. 2. de cenſur. quæſt. 2. part. 1. §. 2.* Non ſunt autem cenſendi indebitè accedere ex eo præcisè quòd fuerint excommunicati, ſed opportet certò conſtare non eſſe abſolutos, quod præſumere non debes, niſi certò ſcias ut advertit Suarez. *diſp. 10. ſect. 2. num. 2.*

PUNCTUM VIII.

De tertio effectu excommunicationis, qui est privatio activa Sacramentorum, & Missæ Sacrificij

1 *Excommunicatus privatus est, Sacramentorum collationis, sed non ita rigidè quin valida sit eorum ministratio, Sacramento pœnitentiæ excepto.*
2 *Sacramentum pœnitentiæ invalidè ab excommunicato vitando administratur, aliquibus casibus exceptis.*
3 *Quod dictum est de Sacramentis, dicendum est de Sacramentalibus.*
4 *Excommunicatus denunciatus vix excusari potest ab illicita Sacramentorum administratione, benè tamen toleratus.*
5 *Quando Sacramentum pœnitentiæ ægroto collatum non est, optimè potest excommunicatus vitandus Eucharistiam, vel Extremam Unctionem ministrare.*
6 *Si Sacramentum pœnitentiæ ægrotus susceptit, negant plures posse Eucharistiam ministrare.*
7 *Satis probabile est oppositum.*
8 *Secus est dicendum de Extrema Unctione, vel Confirmatione recepto Sacramento pœnitentiæ, & Eucharistiæ.*
9 *Excommunicatus sive vitandus, sive non vitandus quoties illicitè ministrat Sacramentum, irregularitatem incurrit.*
10 *Debet tamen exercere munus Ordinis sacri quem habet.*
11 *Proponitur dubitandi ratio, an administrans Sacramentum pœnitentiæ excommunicatus vitandus irregularitatem incurrat.*
12 *Asseritur, ut probabilius fore irregularem.*
13 *Solvitur dubitandi ratio.*

1 EXcommunicatum privatum esse Sacramenta conferendi, & Missam celebrandi indubitatum est ex *capite si celebrat. & cap. latores de Clerico excommunicato ministr.* Sed hæc prohibitio non ita rigidè accipienda est, ut Sacramenta ab excommunicato collata irrita sint : nullum enim Sacramentum excepto Sacramento pœnitentiæ ob excommunicationem etiam denunciatam annullatur, cùm eorum valor non ex Ecclesiæ dispositione pendeat, sed ex Christi institutione, quæ optimè servari potest non obstante excommunicatione.

2. Dixi *excepto Sacramento Pœnitentiæ*, quia Pœnitentiæ Sacramentum jurisdictionem expostulat, ut validè administretur, at jurisdictionem Ecclesia denegat excommunicato vitando. *Capite ad probandum, de sententia, & re judicata. Capite Romana, de officio vicarij in 6. Capite si celebrat. de Cleric. excommunicat. ministr.* & aliis. Qui Textus etsi de jurisdictione contentiosa loquantur, Doctores communiter extendunt ad quamlibet jurisdictionem voluntariam. Atque ita tradunt Navarr. *cap.* 89. *num.* 8. Covarruv. *cap. alma mater. 1. p. §. 6. num.* 7. Suar. *disp. 11. sect. 2. num.* 12. Avila 2. *part. de censuris cap. 6. disp. 3. dub. 5.* Coninch. *disputat. 14. dubit. 5. per totum* Paul. Layman. *lib. 1. summ. tract. 5. part. 2. cap. 2. num.* 3. Bonacina *disputat. 2. de censur. q. 2. punct. 2. §. 4.* Quapropter illis in eventibus, in quibus excommunicatus vitandus jurisdictionem retineret, validum esset Sacramentum Pœnitentiæ ab eo ministratum : retinet autem tum si eo in loco non sit nota ejus excommunicationis denunciatio ob præsumptam Ecclesiæ voluntatem, quæ stante communi errore censetur concedere quidquid ad valorem actus ex parte necessarium est, ne fideles decipiantur. Argum. *leg. Barbarius Philippus ff. de Ferd. de Castro Sum. Mor.* Pars VI. *officio prætoris.* Et tradit ex communi sententia Suar. *disputat. 11. sect. 2. num. 14.* Coninch. *disputat. 14. dubit. 10. numero* 88. Ugolin. *tab. 1. cap. 15. §. 16. n. 11.* Bonacina *disput. 2. quæst. 2. punct. 2. §. 4.* tum in extrema necessitate, quando aliquis est in periculo mortis, neque adest alius non impeditus qui possit, & velit Sacramentum periclitanti ministrare ; quia Ecclesia quæ pia mater est, ne aliquis in æternum pereat, concedit omnibus Sacerdotibus in quælibet peccata, & censuras absolvendi pro eo articulo potestatem, juxta Concil. Tridentin. *sess. 14. cap. 7.* & notavit. Suar. *disputat. 11. sect. 2. numero* 12. Avila 2 *part. de censuris cap. 6. disput. 3. dub. 1. concl. 4.* Bonacina *dicta disput. 2. quæst. 2. part. 2. §. 4.*

3. Quod dictum est de Sacramentis, dicendum est de Sacramentalibus, validè inquam ab excommunicato etiam vitando confici ; quia horum valor de facto non à jurisdictione, sed à potestate Ordinis pendet, tametsi Ecclesia posset efficere, ut à jurisdictione ab ipsa concessa penderet ; sicuti bene notarunt Sylvest. *verbo Consecratio 2. num. 6.* Sayrus *lib. 2, cap. 1. num. 11.* Suar. *disp. 11. sect. 2. num. 9.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 5. in fine.* Bonacina *disp. 2. q. 2. punct. 2. §. 4. num. 5.*

4. Verùm esto excommunicatus validè Sacramenta ministret ; illicitè tamen præstat, utpotè qui ab omni fidelium communicatione excluſus est, & præcipuè ab hac, quæ est omnium maxima. Excusari tamen ab hac prohibitione potest frequenter excommunicatus toleratus, siquidem ut *superius* diximus *punct. 4.* sola fidelium petitio sufficiens est ad ad hanc præstandam excusationem, quando excommunicatus nequit absolutionem à censura prius obtinere. Ex quo fit, si dies occurrat festivus, neque adsit alius Sacerdos, qui Missam populo faciat posse excommunicatum celebrare ; quia præsumitur populos petere sacrificium necessarium pro præcepto audiendi sacrum exequendo, ut benè Navarr. *cap. 9. numer. 10.* Suarez *disputat. 11. sect. 4. num. 13.* Filliucius *tract. 12. capit. 3. quæst. 7. n. 73.* Bonacina *disp. 2. de censur. q. 2. part. 2. §. 3. num. 4. & 5.*

Excommunicatus verò non toleratus rarò excusari potest à prohibitione sibi factâ Sacramenta ministrandi, cùm vix occurrat casus necessitatis, ut benè notavit Coninch. *disputat. 14. dubit. 5. in fine.* At si aliquando huic excommunicato contingat periculum mortis, mutilationis, infamiæ, gravis jacturæ bonorum temporalium nisi Sacramentum ministret, quod validè ministrare potest, excusabitur à prohibitione quia non præsumitur Ecclesia, quæ est pia mater, velle suis legibus cum tanto dispendio obligare. Excipe nisi in contemptum censuræ comminatæ fiat ; quia tunc nullo periculo honestari actio potest, ut potè intrinsecè mala. Deinde existente proximi necessitate extrema recipiendi Sacramentum, cui alius non impeditus non succurrit, poterit vitandus excommunicatus baptismi, vel pœnitentiæ Sacramenta ministrare, uti ex communi sententia & ferè certa docet Sayrus *lib. 2. thesauri capit. 2. numer. 11. & 18.* Suarez *disputatio 11. sect. 2. numero 14.* Avila 2. *part. capit. 6. disputat. 3. dub. 3.* Bonacina *disputat. 2. de censur. quæstion. 1. part. 2. §. 4. numero 4.* & alij plures apud ipsos, quia ut *superius* diximus, non vult Ecclesia suis fidelibus extremè periclitantibus denegare subsidia æternæ saluti necessaria. At baptismus est omnibus ad salutem necessarius, pœnitentia lapsis post baptismum. Ergo ob nullam excommunicationem debent hæc subsidia denegari.

5. De aliis verò Sacramentis scilicet Eucharistia. Confirmatione, Extrema Unctione variant Doctores, an excommunicatus vitandus ea conferre ægroto in extremis possit ? Et quidem quando Sacramentum

pœnitentiæ non potuit ſuſcipere, veriſſimum puto poſſe & debere illi Euchariſtiam, vel Extremam Unctionem conferri ; quia cùm quodlibet Sacramentum virtutem habeat faciendi de attrito contritum, continget aliquando ob receptionem Euchariſtiæ, vel Extremæ Unctionis obtineri ſalutem, quæ non obtineretur prædictis Sacramentis non receptis, ſicuti notavit Avila 2. *part. de cenſur. cap.* 6. *diſputat.* 3. *dubit.* 5. *concluſ.* 4. Suarez *diſp.* 11. *ſect.* 1. *num.* 17. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5 *part.* 2. *cap.* 2. *num.* 5. Bonacina *diſput.* 2. *de cenſur. quæſt.* 2. *punct.* 2. § 4. *circa finem.* Gaſpar Hurtado *diſputat.* 4. *de cenſur. difficul.* 2. *numero* 22.

6. Verùm quando Sacramentum pœnitentiæ ægroto adminiſtratum eſt, ut cenſet Avila & Gaſpar Hurtado *locis allegatis* non poſſe excommunicatum vitandum Euchariſtiam, & à fortiori Confirmationem, vel Extremam-Unctionem miniſtrare, quia hæc Sacramenta per ſe non ſunt neceſſaria ad ſalutem, cùm non ſint per ſe inſtituta ad peccati mortalis remiſſionem. Et ex alia parte ceſſat caſus accidentalis neceſſitatis *numero præcedenti* ſignificatus. Ergo conferri non poſſunt. Quod ſi dicas ob præcepti Divini executionem, quo omnes fideles tenentur in articulo mortis communicare obſtat ; quia illud præceptum ceſſat, quando Sacramentum decenter adminiſtrari non poteſt, ſicuti ceſſaret, ſi deficerent veſtes ſacræ, quibus adminiſtrandum eſſet, ut notavit Sayrus *lib.* 2. *theſauri, cap.* 2. *in fine.* Henriquez *lib.* 13. *capit.* 10. *num.* 2.

7. Cæterùm etſi dicta ſententia probabilis ſit ſatis probabile cenſeo poſſe Euchariſtiam prædicto ægroto miniſtrari ab excommunicato vitando ; uti docuit Suarez *diſput.* 11. *ſect.* 1. *n.* 17. eo quòd hoc Sacramentum reputandum ſit neceſſitatis juxta illud : *Niſi manducaveritis carnem filij hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Et licet non ſit neceſſarium neceſſitate medij (ut contrarium pluribus Doctoribus non improbabiliter placet) eſt tamen maximè neceſſarium, ut adjuvetur ægrotus, viréſque recipiat ad ſuggeſtiones dæmonis in illo articulo ſuperandas. Non eſt ergo credendum piam matrem Eccleſiam velle fideles tanto beneficio privare. Si enim (ut inquit Suarez) licet tibi ab excommunicato vitando cibum temporalem ſumere, ſi eo graviter indiges, cur non licebit hunc ſpiritualem, qui eſt Euchariſtia, ſumere, qui vires ſpirituales tribuit ad ſuperandas tentationes, quæ ab æterna ſalute ægrotum fortè deviarent, niſi tanto bono roboratus eſſet ? Præterquam quòd contingere poteſt in confeſſione gratiam non recepiſſe, & poſtmodum bonâ fide Euchariſtiam ſuſcipiendo juſtificari. Ob quas, & alias rationes tempore interdicti Baptiſmus, Pœnitentia, & Euchariſtia fidelibus conceduntur. *Cap. penult. de ſententia excommunicat.* & *cap. quod in te de pœnitent. & remiſſ.*

8. Sacramentum verò Extremæ Unctionis, vel Confirmationis nequaquam ægroto Pœnitentiam, & Euchariſtiam recipienti adminiſtrandum eſt ab excommunicato vitando ; quia hæc non reputantur Sacramenta neceſſitatis : ob quam cauſam eorum adminiſtratio non permittitur tempore interdicti. *Cap. quod in te de pœnitent. & remiſſ.* & docuit Suarez *diſput.* 11. *ſect.* 1. *num.* 23.

9. Quod ſi excommunicatus ſive vitandus, ſive non vitandus illicitè Sacramenta miniſtret, vel Officium Ordinis ſacri, quem habet, exerceat, irregularitatem incurrit, ex *cap. ſi quis* 3. 11. *quæſt.* 3. & *cap. ultim. de Clerico excommunicat. miniſtr.* & aliis *ejuſdem tit.* At ſi ex aliqua cauſa à culpa excuſetur, excuſatur, ab hac irregularitate, utpotè in pœnam delicti impoſita, vel colligitur ex *cap. Apoſtolicæ de Cleric. excommun. miniſtr.* & notavit Navarr. *cap.* 27. *n.* 163. Ugolin. *de cenſur. tab.* 1. *cap.* 14. §. 1. Suar. *diſp.* 11. *ſect.* 3. *n.* 5. & alij paſſim. Hinc fit ſi ratione probabili ducaris excommunicatione ligatum non eſſe, ab hac pœna es immunis ; quia non peccas. Uti advertit Avila 7. *part. de cenſuris, diſp.* 2. *dub.* 5. *concluſ.* 2. Neque obſtat Textus *in cap. illud de Clerico excommunicat. miniſtr.* ubi Innocent. III. docet in dubiis tutiorem partem eſſe eligendam ; ideóque etſi de lata in eum ſententia dubitaret, debuerat tamen potiùs ſe abſtinere, quàm Sacramenta Eccleſiaſtica pertractare. Non inquam obſtat primò, quia ibi Pontifex non decidit incurriſſe irregularitatem, ſed potiùs contrarium affirmat, ſiquidem concludit propter ignorantiam, & dubitationem cum eo miſericordiam faciendam eſſe, pœnámque quam canon infligit, non eſſe illi infligendam. Secundò, quia ibi non de pœna irregularitatis videtur Pontifex locutus, ſed de ceſſatione à Divinis, vel ſuſpenſione pro aliquo tempore : ſiquidem non ipſo facto incurritur, ſed incurrenda minatur. Et præterea quia illa pœna non tam pro celebratione, quàm pro aſſiſtentia celebrationi videtur imponi, quæ irregularitas eſſe non poterat. Tertiò Textus loquitur non de eo qui probabili opinione ducitur ad Eccleſiaſtica miniſteria pertractanda, ſed de eo qui abſque illa probabili ratione dubius miniſteria ſacra pertractat, quem mirum non eſt, fieri irregularem utpotè ex temeritate quadam procedentem.

10. Notanter dixi *Ordinis ſacri quem habet, munus exercet*, Nam ſi excommunicatus ſacro Ordine carens munus Ordini ſacro annexum exerceas, uti ſi ſolemniter caneres Epiſtolam, vel Evangelium, vel diſtribueres Euchariſtiam, vel Miſſam celebrares, cùm tamen Ordinem ad hæc officia requiſitum non haberes, prædictam irregularitatem non incurris. Et præterea exercere debes munus ſacro Ordini annexum, quare Parochialis, vel alius Sacerdos excommunicatus aſſiſtens matrimonio non incurrit irregularitatem ; quia hæc aſſiſtentia non eſt actus Ordinis, ſed juriſdictionis, benè tamen ſi ſolemniter nuptias benediceret. *Cap.* 1. *&* 3. *de ſecundis nuptiis.* Neque item ſi baptizaret privatim ; benè tamen ſi ſolemniter.

11. Solùm eſt difficultas de miniſtratione pœnitentiæ ab excommunicato vitando facta ; an conſtituat miniſtrantem irregularem ? Et ratio dubij eſt, quia ſic excommunicatus utpotè juriſdictione carens verè & propriè Sacramentum non miniſtrat, ſed miniſtrare tentat. At irregularitas non imponitur ob attentatum actum Ordini ſacro annexum, ſed ob ipſum actum præſtitum, ſicuti non imponitur ob attentatum homicidium, ſed ob ipſum homicidium. Ergo. Et confirmari poteſt ex regula juris. Non præſtat impedimentum, quod de jure non ſortitur effectum ; at Sacramentum Pœnitentiæ ab excommunicato miniſtratum non ſortitur effectum. Ergo non præſtat impedimentum irregularitatis. Deinde in jure non eſt expreſſum ob adminiſtrationem hujus Sacramenti irregularitatem contrahi. Ex alia parte non miniſtratur ſolemniter. Ergo non eſt tali adminiſtrationi irregularitas annectenda. Atque ita docet Richard. *in* 4. *d.* 18. *art.* 7. *quæſt.* 5. & probabile reputat Suarez *diſp.* 11. *ſect.* 3. *num.* 14. additque id eſſe verum, ſi abſque intentione abſolvendi dictum Sacramentum Pœnitentiæ miniſtraretur.

12. Sed rectiùs Suarez *loco allegato* cenſet fore irregularem vitandum excommunicatum qui ſeriò Pœnitentiam miniſtraret ; quia eſto verum Sacramentum non conficiat : at in communi modo loquendi Sacramentum abſolutè miniſtrat : at irregularitas non eſt impoſita excommunicatis Sacramentum validè miniſtrantibus quantum in ſe eſt, ſeu fungentibus Ordinis juriſdictione, & poteſtate ; alioquin

excom

excommunicatus miniſtrans pœnitentiam diſpoſito irregularis non eſſet, utpotè qui verum Sacramentum non miniſtrat, quod non admittunt Doctores.

13. Ex his ſolvitur dubitandi ratio, non enim irregularitas appoſita eſt validum Sacramentum miniſtranti, ſed fungenti quantum in ſe eſt poteſtate Ordinis accepta. Ad confirmationem, admitto non præſtare impedimentum quod de jure non ſortitur effectum; nego tamen hanc adminiſtrationem ab excommunicato factam non ſortiri effectum ſufficientem ad contrahendam irregularitatem, cùm ſortiatur effectum attentationis, & procurationis ad conficiendum Sacramentum; cui attentationi, & procurationi Ordiniſque exercitio, etiamſi defectuoſum ſit irregularitas annectitur, quia hæc irregularitas ſupponit illo modo Sacramentum eſſe miniſtrandum; ſicuti irregularitas impoſita rebaptizantibus ſupponit non verum baptiſmum, ſed attentatum eſſe conficiendum. Ad ultimum reſpondeo, ſatis eſſe irregularitatem appoſitam eſſe generaliter excommunicatis miniſtrantibus Sacramentum, exercentibuſque omnia proprij ordinis. *Cap. ſi quis Epiſcopus 11. quæſtion. 3. Cap. is cui de ſententia excommunicat. in 6.* tametſi in particulari Sacramentum Pœnitentiæ expreſſum non ſit, ſicuti, neque alia Sacramenta. Quod verò ſecretò fiat non impedit, quia eſt actio graviſſima Ordinis Sacerdotalis, aliàs excommunicatus ſecretò celebrans excuſaretur ab irregularitate, quod falſum eſt.

Punctum IX.

De quarto effectu excommunicationis, qui eſt privatio Divinarum, & ſacrarum rerum.

1 *Excluſus eſt excommunicatus à Divinorum celebratione, & illorum aſſiſtentia.*

2 *Nequit excommunicatus etiam toleratus aſſiſtere Sacrificio Miſſæ, niſi nullus adſit qui ſacrificio miniſtret.*

3 *Non videtur obligatus excommunicatus ut præcepti audiendi Miſſam abſolutionem ab excommunicatione procurare. Secus eſt de præcepto confeſſionis, & communionis.*

4 *Excommunicatus etiam vitandus Sacrificio aſſiſtens culpabiliter, nullam pœnam incurrit præter minorem excommunicationem, niſi eſſet Sacerdos qui authoritate ſuâ faceret ſacrificium celebrari, vel ſi monitus nollet exire.*

5 *Qualiter Sacerdos, & reliqui fideles aſſiſtentes ſacrificio debeant expellere excommunicatum vitandum, vel à ſacrificio deſiſtere.*

6 *Aliis officiis Divinis ſub gravi culpâ prohibetur excommunicatus vitandus aſſiſtere.*

7 *Excommunicatus vitandus deobligatus eſt à publica horarum recitatione. Secùs à privata.*

8 *Pluribus placet, nullum peccatum committere excommunicatum privatim recitantem, ſi dicat* Dominus vobiſcum.

9 *Non videtur peccatum mortale committi, ſi excommunicatus in privata oratione ſocium adhibeat.*

10 *Excommunicatus toleratus nequit concionari, nec Theologiam, Juſve Canonicum interpretari, niſi fortè nullus alius ſit qui hæc munera præſtet.*

11 *Excommunicato vitando nequaquam licitum eſt hæc munera obire, etiamſi alius deficiat.*

12 *A concione non tenemur deſiſtere, ob aſſiſtentiam excommunicati vitandi. A lectione theologica, & juris interpretatione variant Doctores.*

13 *Quid ſit dicendum.*

14 *Excommunicatus privatus non poteſt templum ingredi, ut ibi privatim oret. Neque illi interdicitur uſus ſacrarum imaginum. Neque uſus aquæ benedictæ.*

1 EXcommunicatum excluſum eſſe à Divinorum officiorum celebratione, & illorum aſſiſtentia conſtans eſt Doctorum ſententia. Ex *cap. nihil. Cap. qui meritò 11. q. 3. Cap. ſignificavit. Cap. nuper. Cap. reſponſo de ſententia excommunicat.* Et *cap. alma mater, eodem tit. in 6.*

2. Inter officia Divina primum locum obtinet Miſſæ ſacrificium, cui nequit excommunicatus etiam toleratus aſſiſtere, ut deciditur *capite illud de Clericis excommunicat. miniſtrante. Cap. ult. de ſententia excommunicat. in 6.* niſi fortè non ſit alius qui Sacerdoti celebranti miniſtret, quia eo caſu ſi toleratus ſit: aſſiſtere poteſt, & ad illud munus invitari, ut benè Suarez *diſputatio 12. ſect. 1. num. 3.* Extra hunc verò caſum niſi ob ignorantiam, vel neceſſitatem vitandi ſcandali; vel alicujus gravis damni excuſetur, peccabit mortaliter ſacrificio, vel notabili illius parti aſſiſtens.

3. Sed an vi præcepti audiendi ſacrum teneatur abſolutionem procurare, & ſe liberum, & expeditum conſtituere? non eſt conſtans ſententia. Nam Didac. Nuñez *3. part. quæſt. 83. art. 6. poſt ſecundum dubium §. dubium tamen*, cenſet obligatum eſſe. Sed rectiùs Navarr. *capit. 21. numer. 3.* Ugolin. *tab. 1. cap. 13. §. 13.* Sayrus *libro 2. theſauri, cap. 3. num. 24.* Coninch. *diſputatio 14. dubit. 7. num. 56.* Henriquez *libro 13. cap. 7. num. 2.* Avila *2. part. de cenſuris cap. 6. diſput. 4. dub. 7.* Suarez *tom. 3. in 3. p. diſput. 88. ſect. 6.* Bonac. *diſput. 2. de cenſur. quæſt. 2 punct. 3. §. 1.* Paul Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 2.* cenſent non peccare excommunicatum adverſus Miſſæ præceptum, tametſi negligens ſit in procuranda excommunicationis abſolutione, quia hoc præceptum ſolùm aſtringit eos qui liberi ſunt, & diſpoſiti ad illius executionem, non autem obligat, ut diſponantur; aliàs infirmus, & in carcere detentus peccarent contra dictum præceptum, ſi poſſent ab infirmitate, & carcere ſe deliberare. Secùs verò videtur dicendum de præcepto Communionis, & Confeſſionis, quorum violator exiſtis, ſi abſolvi à cenſura non procures, cùm poſſis; quia hæc præcepta ſunt Divina, tametſi ab Eccleſia determinata, & conſequenter obligant ad removenda quælibet impedimenta, quæ illorum executioni obſtare poſſunt. Præterquam quod diriguntur ad animæ puritatem, & cum Deo reconciliationem, & unionem. Ergo impedimenta huic puritati & reconciliationi obſtantia removere debent. Sicuti tradit Navarr. Coninch. Bonac. Layman. Avila *locis citatis.*

4. Verùm ſi excommunicatus etiam vitandus ſacrificio aſſiſtat culpabiliter nullam pœnam incurrit præter minorem excommunicationem; quia nulla eſt in jure expreſſa. Excipe primò niſi prædictus excommunicatus eſſet Sacerdos, & authoritate ſua faceret, ut ſacrificium coram ipſo celebraretur: quia eo caſu irregularitatem incurrit ex communiori ſententia, quam docuit Gloſſa *Clement. 1. verbo celebrare, de Privilegiis.* Abbas *in cap. illud de cleric. excommunic. miniſtr. numero 6.* Covarruv. *cap. alma mater 1. p. §. 6. in fine.* Suarez *diſputat. 12. ſect. 1. num. 4.* Bonac. *diſput. 12. quæſt. 2. punct. 3.* Ugolin. *tab. 2. de cenſur. cap. 8. §. 3. num. 3.* Sayrus *lib. 2. theſauri cap. 3. n. 15.* quia fictione juris reputatur, ac ſi ipſemet celebraret. Favétque Textus *in dicto cap. illud*, ubi Epiſcopus excommunicatus faciens, ut ſacrificium coram ſe perageretur non excuſatur à pœna canonis, ſed hic Textus ut rectè ponderat. Suar. *loco citato* non ſatis indicat irregularitatis pœnam, & præcipuè

eſſe impoſitam ob aſſiſtentiam celebrationi authoritate ſuâ factæ : potiùs namque videtur impoſita, quia Divinis ſe ingeſſit. Excipe ſecundò : niſi monitus noluerit exire, nam ob illam contumaciam incurrit novam excommunicationem Pontifici reſervatam, ut habetur *cap. eos de ſententia excommunicat.* Et *Clement 2. eodem tit.* quâ etiam excommunicatione afficitur interdictus denunciatus, qui poſt admonitionem perſeverat ſacrificio aſſiſtens. Itémque omnes illi qui impediunt, ne prædicti excommunicati, & interdicti admoniti recedant à ſacrificio, juxta Textum *in cap. gravis, de ſententia excommunicat.* & notavit Bonac. *diſputat. 2. quæſt. 2. punct. 3. §. 1. num. 8.*

5. Sacerdos verò, & reliqui ſacrificio aſſiſtentes nullatenus permittere debent excommunicatum denunciatum, vel manifeſtum Clerici percuſſorem ibi aſſiſtere ; quia eo ipſo cenſerentur cum illo in Divinis communicare, quod eſt grave ſacrilegium. Quare ſi contingat hunc excommunicatum adeſſe velle ſacrificio monendus eſt, ut exeat ; quod ſi noluerit, expellendus etiam vi, ſi opus fuerit. Eſt enim licita defenſio Eccleſiaſticæ juriſdictionis, & cenſuræ Argum. *cap. venimus de ſententia excommunicat.* At ſi nullâ ratione expelli poteſt, Miſſæ ſacrificium eſt intermittendum, ſi conſecratio facta non eſt, vel ut aliis placet, ſi non eſt canon incœptus, & factâ conſecratione, & conſumptione in Sacriſtiam recedere oportet, omiſſis orationibus, & aliis, quæ poſt communionem de more dicuntur : uti hæc omnia conſtant ex *cap. is cui de ſententia excommunicat.* & *Clem. 2. eodem tit.* Et pluribus relatis tradunt Navarr. *cap. 27. num. 33.* Avila *2. part. cap 6. §. 9. dubit. 8.* Suarez *diſput. 12. ſect. 1. num. 11.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 7.* Bonacina *diſputat. 2. de cenſur. quæſt. 2. punct. 3. §. 1. num. 3.* Quod ſi Sacerdos coram excommunicato vitando celebraverit ultra peccatum mortale, & excommunicationem minorem interdicitur ab ingreſſu Eccleſiæ juxta textum *in cap. Epiſcoporum de privilegiis in 6.* & notavit Suar. *diſp. 11 ſect. 1. num. 11.* Coninch. *diſp. 14. dub. 7. n. 50.* Bonac. *diſput. 2. de cenſur. quæſt. 2. punct. 3. §. 1. n. 10.* At ut probabiliter advertit Covarruv. *in cap. alma mater. 1. part. §. 7.* non quilibet Sacerdos hac pœnâ afficitur, ſed exemptus à juriſdictione ordinaria : hos enim exemptos voluit Pontifex ab ea temeritate arcere.

Reliqui fideles ſacrificio aſſiſtentes, ſi videant excommunicatum denunciatum velle ſacrificio aſſiſtere, coguntur recedere, excepto miniſtro, ne cum ipſo in eadem oblatione conveniant : uti convenire videntur omnes qui eidem ſacrificio aſſiſtunt, ut benè advertunt Layman. Avila, Bonacina *loc. alleg.* Non tamen videtur improbabile eam communicationem non excedere culpam venialem ; eo quòd videatur eſſe nimis remota, & accidentalis, ſi cauſa non eſt aſſiſtentiæ excommunicati, uti docuit Suar. *diſputat. 12. ſect. 1. in fine.* Probabilius eſt ſi alteri ſacrificio in eadem Eccleſia excommunicatus aſſiſtant, non ob inde fideles ſuo diverſo ſacrificio aſſiſtentes, imò nec Sacerdotem celebrantem obligatos eſſe recedere, quia illa non eſt communicatio in eodem officio divino, ſed in materiali loci aſſiſtentia, uti benè tradit Henriquez *lib. 13. cap. 7.* Sayrus *lib. 2. theſauri caſuum capit. 3. numer. 22.* Suarez *diſputat. 12. ſect. 1. numero 16.* Filliucius *tractat. 12. capit. 4. quæſt. 3.* Bonac. aliis relatis *diſputat. 2. quæſt. 2. p. 3. §. 1. in fine.*

6. Præter ſacrificium Miſſæ, ſunt alia officia Divina, uti horarum Canonicarum recitatio, proceſſio publica, benedictio Chriſmatis, Olei ſancti, Olivarum, Aquæ benedictæ, & generaliter cujuſcunque Ordinis ſolemne exercitium uti ex omnium ſententia tradit Suar. *diſput. 12. ſect. 2.* Filliucius *tract. 12. cap. 4. quæſt. 2. num. 85.* & *quæſt. 5. num. 94.* Covarr. *in cap. alma .2. & 3.* & §. 7. *num. 5.* His igitur officiis aſſiſtere prohibetur ſub gravi culpa excommunicatus vitandus, ut conſtat *ex tota cauſa 11. quæſt. 3.* & *cap. ſignificavit, dt ſententia excommunicat.* & *cap. is cui eodem tit. in 6.* & *cap. ſacris de iis quæ vi.* Et tradunt Doctores relati.

7. Hinc fit deobligatum eſſe quemlibet excommunicatum à publica horarum Canonicarum recitatione, ſi fortè ea obligatione teneatur ; ſicuti eſt deobligatus audire ſacrum ob cenſuræ obſervationem, ne cum aliis fidelibus communicet. At à recitatione privata nullatenus deobligatur, ſi fortè titulo profeſſionis ordinis, vel beneficij aſtrictus erat ; ſicuti ex omnium ſententia docent Navarr. *cap. 25. num. 102.* Covarruv. *cap. alma mater 1. part. §. 3. num. 8.* Avila *2. part. cap. 6. diſputat. 4. dub. 6.* Sayrus *lib. 2. cap. 3. num. 3.* Suarez *diſputat. 2. ſect. 2. num. 13.* Bonacina *diſput. 2. de cenſur. quæſt. 2. punct 3. §. 2. num. 2.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 2. num. 7.* quia privatim orans non cenſetur cum aliis fidelibus communicare, neque æquum erat, ut ab obligatione oneroſa ob ſuam iniquitatem eximeretur. Ex eo autem quòd fructus beneficij non recipiat, excuſari non poteſt ab obligatione recitandi proveniente ex beneficio ; quia illius privationis fructuum ipſemet excommunicatus eſt cauſa. At damnum quod quis ſua ſponte ſentit ſibi imputare debet, juxta *reg. 86. de Regulis juris in 6.* & *reg. 103. ff. Quod quis ex ſua culpa, &c.*

8. Monent tamen Doctores excommunicatum ſic privatim recitantem non debere dicere *Dominus vobiſcum*, quia illis verbis, ut perſona publica cum aliis fidelibus communicans ſe gerit. Sed loco illius dicere debet : *Domine exaudi orationem meam.* Verùm eſto ea verba proferat, culpam venialem non excedit, ut docet Suarez *diſput. 12. ſect. 1. num. 12.* Paul. Layman *lib. 1. ſum. tract. 5. part 2. cap. 2. num. 7.* Bonacina *diſput. 2. de cenſur. quæſt. 2. punct. 3. §. 2. numero 6.* ideoque irregularitatem, quæ eſt pœna graviſſima non incurrit. Quinimò Avila *2. part. cap. 6. diſp. 4. dubit. 6.* & Gaſpar Hurtado *diſput. 5. de excommunicat. difficult. 1.* cenſent nullum eſſe peccatum ; quia illorum verborum prolatio abſentibus aliis fidelibus non eſt cum illis communicatio, ſed privata pro illis oratio. Si enim invitare fideles illis verbis ; *Venite exultemus Domino, jubilemus Deo ſalutari noſtro, &c.* non reputatur ſacra cum illis communicatio, quia illis ab abſentibus fit, cur illa deprecatio *Dominus vobiſcum*, cenſenda eſt ?

9. Gravior dubitatio eſt ; An poſſit excommunicatus in hac recitatione privata ſecum ſocium adhibere ; videtur namque ſub gravi culpa hoc eſſe interdictum ; quia eſt excommunicatio in ſacris : colligitur ex *multis capitib. 11. quæſtion.* & præcipuè ex *cap. excommunicatos*, ibi : *neque cum eis in oratione communicare.* Ubi de oratione privata ſermo eſt ; ſiquidem conjungitur cum prohibitione cibi, & potus, communiſque ſermonis. Verùm hæc excommunicatio in oratione privata non videtur ita gravis eſſe, ut culpam mortalem conſtituat, non enim excommunicatus in ea oratione ut perſona publica, & miniſter Eccleſiæ ſe gerit, cùm Eccleſia nolit medio illo orationes fundere, ideoque illæ orationes nullum ex Eccleſia habent valorem. Atque ita nocent Ugolin. *tab. 1. cap. 13. §. 14.* Henriquez *lib. 13. cap. 7. numer. 2.* Suarez *diſputat. 12. ſect. 2. num. 18.* Bonacina aliis relatis *diſput. 2. quæſt. 2. punct. 3. §. 2. num. 4.* Unde ſi ex aliqua neceſſitate, vel utilitate excommunicatus ſocium vocet ad ſecum officium Divinum recitandum, vel quia ei eſt ſubditus, ut ſi Epiſcopus, vel Canonicus vocet ſuum Capellanum ab hac culpa veniali (teſte Suar. Ugolino, & Bonac. *ſuprà*)

suprà) excusabitur ; quia famulus non privatur communicatione sui domini in his omnibus in quibus ei inservire tenebatur *cap. quoniam multos* 11. *quæst.* 3. Hoc autem officium adjuvandi recitanti privatim non computari debet inter ministeria Ecclesiastica, sed inter ministeria quasi corporalia, quæ potest servus exercere cum suo domino etiam excommunicato, & è contra dominus non excommunicatus cum servo excommunicato.

10. Concio, lectio Theologiæ, vel juris Canonici, etsi sub Divinis officiis non comprehendantur, non præstari possunt ab excommunicato etiam tolerato, quia cuilibet excommunicato interdicta est cum fidelibus communicatio, & maximè ea quæ proximè accedit ad communicationem in Divinis. At intercedente petitione fidelium optimè ea præstari possunt, uti ferè omnes docent. Quinimò si ex officio competat excommunicato concionari ; vel Theologiam, aut Jus Canonicum explicare, & non sit alius, qui ejus vices suppleat, poterit ea munia obire ; quia censendus est ab Auditoribus requiri, quia quilibet censetur velle, & petere quæ sibi necessaria sunt, uti docuit Suar. *disp.* 12. *sect.* 2. *n.* 5. Bonac. *disp.* 2. *de censur. q.* 2. *p.* 3. §. 2. *in fine.*

11. Excommunicato autem vitando nequaquam licitum est concionari, aut sacram Theologiam interpretari, tametsi aliàs ei ex officio competat, & non sit alius qui ejus munus obeat, quia non solum ipsi, sed aliis fidelibus cum ipso prohibita est communicatio. Secùs verò dicendum est Auditore excommunicato, qui esto vitandus sit permitti potest concioni assistere, juxta Textum *in cap. responso de sententia excommunicat.* quia illa assistentia dirigitur in ejus spiritualem salutem. Secus crederem esse dicendum de assistèntia Theologicæ lectioni, utpotè quæ non ita directè audientium saluti necessaria est. Sic Suar. *disp.* 12. *sect.* 2. *numero* 3. Coninch. *disput.* 3. *dubit.* 7. *numero* 58. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 12. Filliucius *tract.* 12. *cap.* 4. *quæst.* 2. *& seqq.* Bonac. *disp.* 2. *de censur. quæst.* 2. *p.* 3. §. 2. *num.* 10.

12. Sed an alij Auditores, ipséque Concionator, vel Lector teneantur à concione, vel lectione recedere excommunicato vitando non recedente ? non est constans sententia. Et quidem à concione desistere certum existimo non obligari. Nam si ipsi excommunicato permittitur illa assistentia ob ejus salutem à fortiori aliis permittenda est. A lectione verò idem censet Suar. *disput.* 12. *sect.* 2. *num.* 3. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 12. Sayrus *lib.* 2. *thesauri cap.* 3. *num.* 14. Filliucius *tract.* 12. *cap.* 4. *quæst.* 2. *num.* 87. & favet Coninch. *disp.* 14. *dub.* 7. *num.* 58. quia unusquisque ex Auditoribus seorsim audit, neque ad idem opus communiter concurrunt. Neque ea communicatio est tanti momenti, ut debeat intermitti. Sed contrarium docuit Avila 2. *part. de censur. cap.* 6. *disputat.* 11. *dub.* 3. *concluf.* 2. Bonacina *disput.* 2. *de censur. quæstione* 2. *punct.* 3. §. 2. *num.* 12. obligatos esse tum Lectorem, non Auditores recedere, ne in eadem Lectione cum vitando excommunicato communicent. Non enim negari potest discipulos magistrum audientes cum ipso communicare ; siquidem ex hac auditione mutuò se referunt. Neque negandum est condiscipulos inter se hanc habere communicationem, siquidem ob communem eidem doctrinæ assistentiam inter se referuntur.

13. Ego verò dicendum existimo per se loquendo Lectorem obligatum esse à lectione desistere, & Auditores ab ea audienda ob rationem nuper dictam ; quia est communicatio in re proximè accedente divinis. Excusari tamen frequenter ob necessitatem boni communis, vel particularis. Quippe bono communi expedit, & necessarium est, ne conciones, lectionesve statutæ intermittantur, neve auditores re tantopere sibi utili priventur, maximè cum hæc communicatio, ut probatum est, levis sit.

14. Tertium genus rerum sacrarum, quibus excommunicatus privari potest, est ingressus templi ad orationes, usus sacrarum imaginum, sanctarum reliquiarum, aquæ benedictæ, & similia. Dicendum igitur est excommunicatum non posse templum ingredi, ut ibi privatim, & separatus ab aliis fidelibus orationes fundat : sicuti ex communi sententia docet Covarruv. *capite alma* 1. *part.* 1. *part.* §. 3. *numero* 7. Navarr. *capite* 27. *numer.* 17. Suarez *disputatio* 12. *sect.* 4. *numero* 1. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. *numer.* 2. Coninch. *disputatio* 14. *dub.* 7. *numero* 58. Bonacina *disput.* 2. *de censur. quæst.* 2. *part.* 3. § 2. *num.* 8. Quia nullibi stat præceptum excludens excommunicatum ab ingressu materialis templi, nisi tantùm cùm Divina celebrantur. Tunc enim Ostiarius præcipitur, ut excommunicatos expellat, *cap. Episcopus de consecrat. distinct.* 1. Ergo aliis temporibus optimè potest excommunicatus ibidem assistere. Deinde excommunicato permittitur, & conveniens est usus sacrarum imaginum, sacrarum reliquiarum, aquæ benedictæ, & reliquorum sacramentalium, ut eo usu cultum, & honorem Deo exhibeat, & se ad pœnitentiam excitet, ut benè ait Suarez *disputatio.* 11. *sect.* 3. *numer.* 3. Sayrus *libro* 2. *thesauri cap.* 3. *numero* 9. Henriquez *capite* 7. *à numero* 2. Filliucius *art.* 12. *capite* 4. *numero* 103. Quippè hic usus privatim, & singulariter præstari potest, neque apparet ulla prohibitio specialis. Ab hac doctrina excipit Ugolin. *tab.* 1. *de censur. capite* 13. §. 14. *numero* 6. quem sequitur Bonacina *disputatio* 2. *de censuris, quæst.* 2. *punct.* 5. §. 2. *numero* 8. usum aquæ benedictæ & illorum sacramentalium, quæ ex orationibus Ecclesiæ habent valorem ; eo quòd excommunicatus omnibus Ecclesiæ suffragiis privatus sit. Sed rectiùs Suarez, Filliucius, Sayrus, Henriquez, & alij contrarium censent. Nam esto excommunicatus privatus sit Ecclesiæ suffragiis, ideóque non possit illis rebus sacris uti, ut effectus provenientes ex orationibus Ecclesiæ sibi applicentur, at uti illis potest in illarum rerum venerationem, & honorem, & ut se illarum memoriâ, & fructus recordatione, quo per excommunicationem privatur, ad pœnitentiam excitetur. Hinc fit optimè posse excommunicatum coram imagine, in cujus reverentiam sunt aliquæ indulgentiæ concessæ preces fundere, non quidem animo obtinendi indulgentias, à quibus excluſus est, sed animo venerandi dictam imaginem, & se ad pœnitentiam excitandi recordatione indulgentiarum, quibus ob excommunicationem privatus existit.

Punctum X.

De quinto effectu excommunicationis, qui est privatio beneficij Ecclesiastici.

1 *Nulla est electio, præsentatio, & nominatio ad beneficium Ecclesiasticum facta ab excommunicato.*
2 *Extenditur concluſio ad quamlibet beneficij acquisitionem.*
3 *Procedit tametsi excommunicatus toleratus sit.*
4 *Deinde procedit quamvis excommunicatus ignarus sit suæ censuræ.*
5 *Proponitur dubitandi ratio, an sub nomine beneficij pensio intelligatur.*
6 *Distinguitur quadruplex pensio.*
7 *Communior sententia tenet irritam esse collationem pensionis, quæ simul est temporalis, & spiritualis.*
8 *Probabilitate non caret validam esse collationem cujuscunque pensionis excommunicato factam.*
9 *Incapax est excommunicatus cujuscunque officij, muneris, ac dignitatis Ecclesiastica.*

10 *Extendunt plures Doctores hanc doctrinam ad officia juriſdictionis ſæcularis.*

11 *Probabilius eſt oppoſitum.*

12 *Officia, & juriſdictiones provenientia ex ſucceſſione, vel ex teſtamento nequaquam annullantur.*

13 *Affirmant plures, ſi eligaris ad beneficium tempore habili, & acceptes tempore excommunicationis validam eſſe acceptationem.*

14 *Ex hac doctrina inferunt graves Doctores in Eccleſia, in qua eſt jus optandi pinguiorem præbendam excommunicatum optare poſſe.*

15 *Secundò inferunt, ſi ſis coadjutor cum futura ſucceſſione, & tempore mortis proprietarij excommunicatus exiſtas non impediri à conſecutione præbendæ, ſi in forma gratioſa facta eſt.*

16 *Contraria ſententia ſcilicet acceptationem eſſe nullam graviſſimi Doctores defendunt.*

17 *Utraque ſententia eſt probabilis. Probabilior prima.*

18 *Solvuntur fundamenta ſecundæ ſententiæ.*

19 *Affirmant plures te validè acceptare beneficium, quod tempore excommunicationis collatum fuit.*

20 *Longè eſt verius oppoſitum.*

21 *Excommunicatus obtinens in excommunicatione beneficium non ſolùm ab excommunicatione abſolvi debet, ut beneficium retineat, ſed novâ collatione indiget.*

22 *Ut validè retineatur beneficium excommunicato collatum tempore excommunicationis, ordinarius diſpenſare debet ſi ejus ſit collationis.*

23 *Si collatio ad Pontificem pertineat, vel beneficium ſit juris patronatus, communis ſententia negat ex ſola diſpenſatione ordinarij beneficium retineri poſſe.*

24 *Contrarium non videtur improbabile.*

25 *Quæ dicta ſunt de excommunicato procedunt in ſuſpenſo, & interdicto, tametſi contrarium cenſeat* Suar.

26 *Prædicta ceſſant illis in proviſionibus, in quibus eſt clauſula abſolutionis à cenſuris ad affectum gratiæ conſequendum.*

27 *Hæc clauſula non prodeſt excommunicato ob hæreſim, neque per annum in excommunicatione inſordeſcenti.*

28 *Procedunt ſupradicta, cùm reſcriptum Apoſtolicum expeditur in forma gratioſa. Secùs in forma commiſſoria expediretur. Tunc enim non continet abſolutionem à collatione futurâ proviſionis.*

29 *In proviſionibus Ordinarij non adeſt hæc clauſula.*

1 ELectio, præſentatio, nominatio excommunicati ad beneficium Eccleſiaſticum; & illius collatio, litterarúmve impetratio irrita eſt & nulla, uti deciditur *in cap. poſtulatis de clerico excom. miniſt.* ibi, *Hi non poſſunt talia beneficia obtinere; quia non fuerunt canonicè conſecuti.* Et tradit omnium ſententia Navarr. *cap.* 27. *num.* 21. Covarruv. *cap. alma mater* 1. *part.* §. 7. *num.* 1. Garcia 7. *de benefic. cap.* 13. *n.* 1. Stephanus Davila 2. *p. cap.* 6. *diſput.* 5. *dub.* 2. Suarez *diſp.* 13. *de cenſur. ſect.* 1. *num.* 2. Sayrus *lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 5. Ugolin. *tab.* 2. *de cenſur. cap.* 13. §. 1. Coninch. *diſputat.* 14. *dub.* 9. Filliucius *tractat.* 12. *cap.* 5. *quæſt.* 1. *num.* 115. Bonacina *diſputat.* 2. *de cenſur. q.* 2. *punct.* 4. §. 1. *num.* 1. Vaſquez *de excommunication. dub.* 6. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. *num.* 8. Ratio eſt, quia excommunicato prohibitum eſt officium Eccleſiaſticum exercere, & cum fidelibus communicare. Meritò ergo à beneficio Eccleſiaſtico excluditur, utpotè quod exigit officij Eccleſiaſtici uſum, & communicationem.

2. Extenditur concluſio ad quamlibet beneficij acquiſitionem, tametſi ex cauſa permutationis, vel reſignationis fiat, quia verè, & propriè beneficium acquiritur, & ratio prohibitionis æquè procedit. Atque ita docent aliis relatis Covarr. §. 7. *num.* 2. Sayrus *dicto cap.* 5. *num.* 14. Suarez *ſect.* 1. *num.* 11. Stephan. de Avila *diſput.* 5. *dub.* 2. Azor. *tit.* 2. *lib.* 6. *cap.* 7. *quæſt.* 8. Garcia *de benefic.* 7. *part. cap.* 13. *num.* 15. Debet autem excommunicatio adeſſe tempore quo beneficium permutatum, vel reſignatum confertur. Nam ſi tunc ab excommunicatione eſſet abſolutus, eſto tempore quo permutatio, vel reſignatio facta eſt excommunicatione ligatus eſſet, valida eſſet beneficij acquiſitio, ut benè advertit Garcia *dicto capite* 13. *n.* 19.

3. Procedit tametſi excommunicatus toleratus ſit, nam eſto fideles hunc excommunicatum vitare non teneantur, ideóque quantum eſt ex parte communicationis poſſent illi beneficia conferre: attamen quia ipſi excommunicati nequeunt ſe fidelium communicationi ingerere à beneficio hanc communicationem exigente excluduntur; aliàs ſi ex eo quòd fideles poſſunt cum excommunicato tolerato tractare, valida eſſet, & licita beneficiorum in eos collatio, eadem ratione valida, & licita eſſet collatio Sacramentorum ipſis facta. Privilegium namque communicandi fidelibus cum excommunicato tolerato, non tollit eorum inhabilitatem, uti tradunt omnes Doctores *num. præcedenti* relati, tametſi in contrarium inclinet Gaſp. Hurtado *de excom. diſp.* 6. *difficult.* 2. *n.* 7.

4. Deinde procedit, quamvis excommunicatus ignarus ſit cenſuræ, ſicuti docet Gloſſa *in cap. penult. de Cleric. excommunicat. miniſtr.* Covarruv. *cap. alma.* 1. *part.* §. 7. *numer.* 3. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 3. *num.* 3. Garcia *de benefic. p.* 7. *cap.* 13. *num.* 9. Suar. *diſp.* 13. *ſect.* 2. *num.* 3. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 9. Avila. 2. *p. cap.* 6. *diſp.* 5. *dub.* 2. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 117. Paul. Layman. *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 4. *n.* 8. Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. quæſt.* 2. *punct.* 4. §. 1. *initio* Sayrus *lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 8. & alij apud ipſos adverſus Navarr. *in cap. fratrem, de pœnit. diſt.* 5. *num.* 45. exiſtimantem validam eſſe. Etenim ignorantia etſi excuſet à culpa non tollit inhabilitatem à cenſura provenientem, cùm cenſuram non tollat.

5. Nomine beneficij, incapax eſt excommunicatus an veniat intelligenda penſio? difficultate non caret, eo quòd penſio non ſit jus perpetuum percipiendi fructus. Non igitur annullatio beneficij extendenda eſt ad penſionem. Atque ita tradit Avila, 2. *p. de benefic. cap.* 6. *diſp.* 5. *dub.* 5. Gaſpar Hurtado *diſput.* 6. *de excommun. difficult.* 2. & inclinat Covarruv. *in cap. alma* 1. *p.* §. 7. *num.* 2. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 9. *ad finem.* dubius eſt.

6. Cæterùm diſtinguendum eſt. Quadruplex namque eſt penſio, ut conſtat ex *dict. tract.* 13. *de benefic. diſp.* 1. *p. ult. ubi de penſionibus.* Altera quæ propriiſſimè beneficium eſt, utpotè quæ ex fructibus alicujus beneficij extrahitur in perpetuum, quæque vocatur ſimplex beneficium, ſeu præſtimonium, de qua Covarruv. *tract. qq. cap.* 36. *num.* 10. & de hac nulla eſt dubitatio excommunicato conferri non poſſe. Altera eſt quæ à natura beneficij recedit: eo quòd perpetua non ſit, datur tamen ob aliquod munus ſpirituale exercendum, ut eſt quæ deſignatur Vicerectori, eo quòd nomine Rectoris impediti officium illius exercet, vel quæ deſignatur Vicario Epiſcopi ob litium, & cauſarum deciſionem. Hujus namque collatio excommunicato facta nulla eſt, quippe in hac penſione procedit eadem ratio annullationis, ac in beneficio, nam beneficij collatio irrita redditur; quia excommunicatus incapax eſt munus ſpirituale, ad quod beneficium dirigitur, exercere, ſed eandem incapacitatem habet exercendi munus, cujus cauſa hæc penſio conceditur. Ergo eodem modo annullatur, & de hac ferè omnes Doctores conveniunt. Altera eſt, quæ ob ſervitium Eccleſiæ factum conceditur, nullúmque munus ſpirituale exigit, quæque merè laicis concedi ſolet, ideóque

ideóque vocatur subsidium temporale, & pensio laïca. Hujus autem collatio nullo jure colligitur irrita, cùm nec fundetur in titulo spirituali, neque ob spirituale exercitium à quo excommunicatus excluſus est, concedatur. Quapropter difficultas solùm est de quarta pensione, quæ partim est temporalis, partim spiritualis, ut est pensio concessa Clerico beneficium resignanti, permutanti, liti cedenti, sustentationem non habenti quæ temporalis est; quia nullum munus Ordini annexum exigit, quódque à laico præstari non possit; spiritualis est, quia ad sui collationem requirit spiritualem Ordinem: non enim aliis nisi Ordine clericali insignitis conceditur.

7. De hac igitur pensione communior sententia tenet irritam esse collationem excommunicato factam. Sic Sayrus *lib.2. cap.2. num.15.* Ugolin. *tab.2. de censur. cap.13. §.2. num.8.* Henriq. *lib.13. cap.15. num.3.* Vasquez *de excommunicat. dub.6.* Bonac. *disp.2. punct.4. quæst.2. §.1. num.4.* Suar. *disp.13. sect.1. num.9.* Reginald. *lib.32. num.45.* Filliucius *tract.12. cap.5. quæst.4.* Garcia *de benefic. 2. punct. cap.5. numero 106. & seqq.* Moventur, tum quia hæc pensio naturam beneficij imitatur & loco illius succedit, cùm non detur aliis à Clericis. Tum quia excommunicatus incapax est cujusvis clericalis privilegij. Tum denique quia in collatione hujus pensionis, solet Pontifex absolutionem à censuris præmittere, quod frustraneum esset si censuræ prædictam collationem non impedirent.

8. Cæterùm probabilitate non caret prædictæ pensionis collationem validam esse, ut docet Paul. Layman. *lib.1. sum. tract.5. part.2. cap.2. numer.8.* Eman. Saa, *verbo Homicida, num.21.* indicat Suar. *disp.44. de censuris, sect.3. num.33.* Favétque declaratio sacræ Congregationis *sess. 14. cap.7.* dicens hoc decretum de incapacitate homicidæ ad beneficia, non extendi ad pensionem. Ratio vero est, quia nullibi habetur pensionem excommunicato collatam nullam esse, quia Textus *in cap. Pastoralis, & cap. ultim. de Clerico excommunicat. ministr.* de beneficio Ecclesiastico loquuntur, quorum decisio extenditur ad pensionem; eo quòd loco beneficij succedat, & illius naturam imitetur: At cùm sola pensio quæ præstimonium est, vel quæ ob exercitium spirituale conceditur perfectè naturam beneficij imitetur, & illius loco succedat, fit sane solam illam pensionem irritam esse excommunicato collatam, non autem eam quæ à beneficij natura recedit, & subsidij temporalis conditioni congruit. Satis namque est decretum pœnale, & irritativum beneficij extendi ad pensionem purè spiritualem. Ex hisque solvitur oppositum fundamentum. Ad illud verò de absolutione Pontificis dicimus concedi, tum ne illius rescriptum invalidum fiat, juxta textum *in cap.1. de Rescriptis in 6.* tum ne repellatur in judicio à petenda pensione.

9. Verùm non solùm beneficij incapax est excommunicatus, sed etiam cujusvis officij, muneris, seu dignitatis Ecclesiasticæ, uti Legati, Delegati, Inquisitoris, Administratoris, seu Gubernatoris, Episcopatus, Provisoris, seu Vicarij Episcopi, & à fortiori Provincialis, Generalis ordinum, Rectoris, Guardiani, seu Præpositi conventus. Nam cùm excommunicatus ab exercitio horum officiorum excluſus sit, consequenter censendus est ab officiis excluſus, argum. *cap. postulastis, & fin. de Cleric. excommunicat. ministr.* & tradit Ugolin. *tab.2. censur. cap.13. §.3. numer.3. & 4.* Henriquez *lib.13. cap.13. num.1.* Sayrus *lib.2. thesauri, cap.5. num.35.* Suar. *disput.13. sect.1. num.6.* Garcia *de benef. 7. part. cap.13. num.22.* Paul. Layman. *lib.1. summ. tract.5. part. cap.2. num.8.* Bonac. *disput.2. quæst.1. punct.4. §.1. n.3.* Avila *2. part. de benefic. cap.6. disp.6. dub.7.*

10. Extendunt prædictam doctrinam ad officia jurisdictionis sæcularis graviſſimi Doctores, dicúnque collationem, præsentationem, seu nominationem excommunicati ad ea irritam esse. Ita Sayrus, Ugolin. Bonac. Henriq. Avila. Garcia *locis citatis.* Moventur ob rationem *num. præcedenti*, relatam; quia excommunicato interdicta est communicatio cum fidelibus, & jurisdictionis exercitium: ergo prohibetur collatio officij, & muneris hoc exercitium exigentis, *ex leg. oratio, de sponsalib.* Deinde *in cap. venerabilem 34. de electione*, cavetur ne hæreticus, aut excommunicatus in Imperatorem eligatur, & si fuerit electus irritetur ejus electio. Signum ergo est officium jurisdictionis excommunicato concedi non posse.

11. Nihilominùs probabilius existimo præsentationem, nominationem & collationem prædictorum munerum excommunicato factam validam esse, tametsi illicitè fiat. Sic tradit Suar. *disp.16. sect.2. num.1.* Filliucius *tractat.12. cap.5. quæst.2. num.118. & cap.6. quæst.10. num.16. & cap.7. quæst.3. num.173.* Coninch. *disput.14. dub.11. num.16.* Gaspar. Hurtado *disput.8. difficult.2. in fine.* Moveor; quia ex prohibitione usus, & exercitij jurisdictionis excommunicato facta solùm infertur prohibitam esse jurisdictionis concessionem; at non infertur nullam, & irritam esse. Ex alia parte nullus est Textus hanc irritationem inducens; nam Textus *in cap. venerabilem*, potius probat valere Imperatoris electionem tametsi veniat irritanda. In officiis verò, & muneribus Ecclesiasticis, quia proximius beneficij conditione accedunt, admittit communis sententia hanc annullationem, & irritationem. Non igitur ad officia, & munera temporalia extendi debet.

12. Illud ad certum officia, & jurisdictiones obvenientia successione ex testamento, vel ab intestato, seu ratione bonorum nequaquam annullari ob excommunicationem, quia excommunicatio ab electione, & nominatione libera fidelium excommunicatum excludit, non tamen ab acquisitione dominij temporalis, uti notavit Ugolin. *dicto cap.13. §.3. num.2.* Sayr. *lib.2. cap.5. num.37.* Suar. *disp.16. sect.2. num.6.* Garcia *de benefic. 7. part. cap.13. num.26.* Bonac. *disp.1. quæst.2. punct.4. §.1. num.3.* Supersunt quæstiones quatuor decidendæ.

13. Prima. An si eligaris ad beneficium tempore quo habilis es, acceptes verò illud cùm excommunicatus existis, valida sit tua acceptatio. Affirmant Covarruv. *cap. alma, 1. part. §.7. num.4.* Azor. *tit.2. lib.6. cap.7. quæst.9.* Avila *2. part. de censur. cap.6. disput.6. dub.6.* Gonzalez *gloss.58. num.27.* Garcia plures referens *de beneficio, 7. part. cap.13. num.35.* Vasquez *de excommunicat. dub.6.* Bonac. *disp.2. de censuris, q.2. punct.5. §.1. num.9.* Sayrus *lib.2. cap.5. num.11.* Rota *in novis decis.195.* & alii plures apud ipsos. Moventur, quia jura solùm irritant id per quod jus in beneficium acquiritur; at acceptatione non acquiris jus in beneficium, quia nemo sibi ipsi beneficium confert, sed est conditio, ut in beneficium tibi collatum jus perfectum habeas. Et confirmo, si beneficij ritè collati possessionem excommunicatus accipias, vel alium mittas in possessionem, possessio, & in possessionem missio valida est, ut testatur Azor. ex communi sententia *dicto cap.7. quæst.10.* Henriquez *lib.13. cap.13. §.3.* Sayrus *lib.2. thesauri, cap.5. numer.11.* Nicolaus Garcia *7. part. de benefic. cap.15. num.89.* quia tam possessio, quam in possessionem missio est quid facti non juris.

14. Ex qua doctrina inferunt Covarruv. Avila, Bonac. Nicol. Garcia, & alij apud ipsos in Ecclesia, in qua est jus optandi pinguiorem præbendam valide excommunicatum optare posse, quod sine dubio procedit, quando optione non mutatur titulus, sed nova bona temporalia acquiruntur. Si verò, titulus mutetur, & nova præbenda acquiratur, acceptare poterit excommunicatus optionem, tametsi collatio

præbendæ differatur, quouſque ab excommunicatione ſit abſolutus.

15 Secundò infertur Nicolaus Garcia *dicto cap.* 13. *num.* 55. *& ſeqq.* ſi ſis Coadjutor deſignatus cum futura ſucceſſione in forma commiſſaria, ita ut in eventu vacationis committatur Ordinario beneficij collatio, ut committi debet, cùm expediuntur litteræ in forma digni, nihil refert quod tempore mortis proprietarij excommunicatus exiſtas, ſi tamen tempore collationis abſolutus ab excommunicatione ſis. At ſi in forma gratioſa coadjutoria conceſſa ſit, ita ut Pontifex dicat *ſuccedente vacatione ex tunc prout ex tunc tibi præbendam confero*, non impediris ab obtentione illius, eſto excommunicatus ſit tempore vacationis, quia vacatio ſolùm fuit conditio, ut præbenda tibi collata tempore datæ effectum haberet.

16. Verùm contrariam ſententiam, ſcilicet acceptationem eſſe nullam tenent graviſſimi Doctores apud Covarruv. Suarez *diſp.* 13. *ſect.* 1. *num.* 17. Vaſquez ſibi contrarius *de beneficiis opuſculo*, *de benefic. cap.* 4. §. 4. *dub.* 2. *numer.* 245 Coninch. *diſput.* 14. *dub.* 9. *num.* 78. Paul. Layman. *lib.* 2. *ſum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. *num.* 9. Gaſpar. Hurtado *diſput.* 6. *de excommunicat. difficult.* 3. *num.* 8. Fundamentum eſt, quia quod *in cap. poſtulaſtis*, *de clerico excommun. miniſtr.* intenditur, eſt impedire ne excommunicatus beneficium acquirat, utpotè qui indignus eſt de bonis communibus Eccleſiæ participare. At acceptatione immediatiùs quàm collatione beneficium obtinetur, argum. *cap. ſi tibi abſenti*, *de præbendis in* 6. ibi : *Si tibi abſenti per tuum Epiſcopum conferatur beneficium, licèt per collationem hujuſmodi donec eam ratam habueris, jus in beneficium ut tuum dici valeat non acquiras.* Deindè, ſi beneficium tibi à curia Romana collatum eſſet, & moriaris ante acceptationem, non cenſetur vacare denuò teſte Covarruv. *variar. reſolut. cap.* 16. *num.* 3. Suarez *dicta ſect.* 1. *num.* 17. Ergo acceptatione jus in beneficium acquiritur. Secundò ſi Epiſcopus electus, & confirmatus antequam conſecratur inhabilis fiat repellendus eſt à conſecratione, ut docet Panormit. *in cap. ex parte*, *de cleric. ægrotante.* Navarr. *in cap. ſi quando*, *de Reſcript. cap.* 10. *num.* 18. Ergo ſimiliter inhabilis factus ad acceptandum repelli debet. Tertiò excommunicatio reddit excommunicatum inhabilem ad beneficium. Ergo ad acceptandum beneficium, cùm ſit acceptatio perſonæ indignæ, & de perſona indigna.

17. Quælibet ex his ſententiis eſt ſatis probabilis, exiſtimo tamen priorem ſententiam probabiliorem eſſe, tum quia magis communis, tum quia benignior, tum quia negari non poteſt acceptatione non propriè, & formaliter beneficium acquiri, ſed jam acquiſitum, & tibi datum ratum haberi; quod colligitur *ex cap. ſi tibi abſenti*, *de Præbendis in* 6. ubi conceſſum beneficium tametſi acceptatum non ſit, nequit alteri provideri. Fateor tamen acceptatione, tuum effici completè, & perfectè, ſicuti poſſeſſione. Sed quia illa non tam eſt acquiſitio juris, quàm facti, ideò ab excommunicato fieri validè poteſt.

18. Hinc fundamenta ſecundæ ſententiæ ſolvuntur. Dicimus namque excommunicatum inhabilem eſſe ad acquirendum titulum beneficij primò, & per ſe, non tamen ad acquirendum illud minus principaliter, & quaſi de facto. Ob cujus cauſam ſi moriaris ante acceptationem non vacat denuò beneficium; quia non plenè, & perfectè illud acquiſiſti. Secùs eſſet, ſi illud acceptares etiam excommunicatus, quia excommunicatio non tollit, quin ſatis explicueris tuum conſenſum, ſignificaveriſq; velle illud beneficium tuum fieri. Ad ſecundum concedo Epiſcopum inhabilem repellendum eſſe à conſecratione, quia jus per conſecrationem confertur, non tamen excommunicatum ab acceptatione, quia acceptatione non offertur jus, ſed jam oblatum acceptatur, & pro rato habetur. Ad tertium reſpondeo, ſi acceptationem præſtes animo exercendi in excommunicatione officium peccabis mortaliter. Ut de ſe conſtat. Si verò præſtes animo exercendi officium tempore, quo ab excommunicatione fueris abſolutus non peccabis; quia acceptas jus quod tibi eſt conceſſum, illúdque ratum habes. Quod ſi objicias tuam indignitatem, eſſeque acceptationem perſonæ indignæ, & de perſona indigna, ergo nulla. Reſpondeo eſſe quidem indignam ad acceptandum beneficium tempore excommunicationis collatum, ſecùs ad acceptandum beneficium collatum tempore quo excommunicatus non eras, aliàs excommunicatus non poſſes retinere beneficium tibi ritè collatum, & ſine ullo impedimento cenſuræ acceptatum; ſiquidem æquè malum eſt retinere beneficium, ſi te illo indignum cognoſcis, ac illud accipere. Quocirca dicendum eſt cùm in excommunicatione exiſtis, te eſſe indignum non ad titulum beneficij, ſed ad illius uſum pro illo tantùm tempore : at quia pro tempore quo ab excommunicatione liber es, non es indignus beneficij uſu, ideò non ſolùm validè, ſed licitè illud acceptare potes. Uti docet Henriquez *lib.* 13. *cap.* 13. *num.* 3. Suar. *diſput.* 13. *ſect.* 1. *num.* 22. *&* 23. Garcia 7. *part. de benefic. cap.* 13. *num.* 46. Sayrus *lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 11. *in fine.*

19. Secunda quæſtio : An beneficium tempore excommunicationis tibi collatum validè acceptes ab excommunicatione liber ? Affirmat Navarr. *conſ.* 63. *de ſententia excommunicat. num.* 3. *&* 4. Henriq. *lib.* 13. *de excommunicat. cap.* 13. *num.* 3. Et probabile cenſet Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. *num.* 8. Leſſius, & Bonac. ſtatim referendi. Moventur; quia ſi collatores, vel electores voluntatem eligendi, vel conferendi non mutaverint, in ea perſeverare cenſentur, ac proindè ſublatâ excommunicatione effectum habebit, qui fuit per excommunicationem impeditus. Et confirmo, collatio beneficij excommunicato facta, quantùm eſt ex parte conferentis valida eſt, ſolúmque ex parte recipientis redditur nulla. Ergo ſublatâ recipientis incapacitate, & collatore in ſua voluntate perſeverante vim obtinebit.

20. Cæterùm longè verius eſt invalidam eſſe acceptationem, niſi denuò beneficium conferatur. Uti docuit Navarr. *cap.* 27. *num.* 194. Coninch. *diſputat.* 14. *dub.* 9. *num.* 74. Nicol. Garcia 7. *part. de benef. cap.* 13. *num.* 43. Leſſius *lib.* 2. *de juſtit. cap.* 34. *num.* 119. Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. quæſt.* 2. *punct.* 4. §. 1. *num.* 10. Gaſpar. Hurtado *de excommunicat. diſput.* 6. *difficult.* 3. *in fine.* Ratio eſt manifeſta; quia collatio, quæ ob incapacitatem ſubjecti nulla fuit, nequit ſublatâ incapacitate convaleſcere ex eo tantùm quòd collator in priſtina voluntate perſeveret; quia ea voluntas non eſt voluntas denuo conferendi beneficium (ut ſuppono) ſed approbandi, ſeu non revocandi collationem factam. Cùm ergo collatio facta nulla fuerit, nullius eſt effectus illius approbatio, ſeu non revocatio.

21. Hinc fit excommunicatum obtinentem in excommunicatione beneficium, non ſolùm ab excommunicatione abſolvi debere, ut beneficium retinere poſſit, ſed novâ collatione illius iodigere; quia abſolutio excommunicationis tollit impedimentum, & inhabilitatem, ſed non tribuit jus, nec beneficium confert. Ex vi autem prioris collationis, cùm nulla fuerit nullum jus habere poteſt. Sic Navarr. *cap.* 27. *num.* 21. Suar. *diſp.* 13. *ſect.* 2. Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. quæſt.* 2. *punct.* 4. §. 1. *num.* 11. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 9. *num.* 75. & alij apud ipſos. Quis autem poſſit denuo beneficium excommunicato conferre, ut illud retinere poſſit ? Breviter reſpondeo, ſi collatio facta fuit tempore quo excommunicatus non eras, tametſi excommunicatus collationem acceptaveris, abſolutione obtenta ab excommunicatione abſque alio requiſito beneficium

ficium retinere potes, uti docent non solùm Doctores qui censent acceptationem in excommunicatione factam validam esse, sed etiam qui censent esse invalidam. In quo certè non videntur consequenter procedere, siquidem absolutione neque confertur beneficium, neque acceptatio.

2. Verùm si collatio, vel electio, quæ ad Ordinarium pertinet facta est tempore excommunicationis, ex dispensatione Ordinarij retinere beneficium poterit, quia ea dispensatio æquivalet novæ collationi, uti colligitur *ex dicto cap. postulastis*, ubi nihil ampliùs requiritur, ut possint Clerici beneficia in excommunicatione concessa retinere, nisi quod fuerit cum eis misericorditer dispensatum.

23. At si collatio pertinet ad Ordinarium, sed prærequiritur præsentatio patroni laïci, vel Ecclesiastici, vel collatio pertinet ad Pontificem est gravis difficultas, An ex sola dispensatione Ordinarij beneficium retinere possit? Negat & rectè communis sententia, teste Covarruv. *in cap. alma mater, 1. part. §. 7. numer. 8.* Navarr. *cap. 27. num. 17.* Avila *2. p. de censur. cap. 6. disp. 5. dub. 4. concluſ. 2.* Suar. *disp. 13. de censur. sect. 1. numer. 43.* Coninch. *disput. 14. dub. 9. num. 75.* Bonac. *dicto punct. 4. num. 11.* Garcia *7. part. de benef. cap. 13. num. 76.* Etenim hæc dispensatio æquivalet novæ collationi: at Ordinarius beneficium quod est de alterius præsentatione patrono inconsulto providere nequit, minusque potest beneficium Sedi Apostolicæ affectum conferre. Ergo neque poterit dispensare, ut retineatur.

24. Adde non videri improbabile ex sola dispensatione Ordinarij posse excommunicatum prædicta beneficia retinere; quia ut faciliùs fidelium consciențiis consulatur, videtur hæc potestas Ordinario concessa *in dicto cap. postulastis*, siquidem non reservatur Pontifici. Dispensatio autem non reservata concessa censetur Ordinario. Argument. *cap. Nuper, de sententia excommunicat.* Neque valet dicere ea beneficia esse de collatione tantùm Ordinarij, non Pontificis, neque de præsentatione Patroni, quia id non constat. Quinimò non leviter colligitur ab aliis ab Ordinario collata, sed præsentata esse; siquidem jubetur Ordinario, ut eos à collatione, seu præsentatione beneficiorum suspendat. Atque ita docet Abbas *in dicto cap. postulastis.* Et *ibi* Glossa *verbo dispensatum.* Joan. Azor. *2. p. instit. moral. lib. 6. cap. 7. quæst. 2. §. quid dicendum.* Et tanquam probabile defendit Paul. Layman. *lib. 1. sum. tractat. 5. part. 2. cap. 2. num. 8.* Sanch. aliis relatis *lib. 8. disput. 7. num. 12.* ubi triplicem conditionem apponit. Prima ut collationis nullitas occulta sit. Secunda ne cedat dispensatio in tertij cœlecti præjudicium. Tertia ne sciens se inhabilem esse possessionem beneficij acceperit; quia eo casu incurrit vitium intrusionis. Sed ab hoc si occultum est dispensari potest.

25. Tertia quæstio. An dicta de excommunicato procedant in suspenso, & interdicto? Negat Suar. *de censur. disputat. 26. sect. 3. num. 8.* & *disp. 27. sect. 1. numer. 26.* quia nullus est Textus beneficij collationem annullans in suspenso, & interdicto, & pœnæ ex uno casu ad alium extendendæ non sunt. Sed in contrarium est communis sententia suspensum ab officio inhabilem esse beneficij recipiendi, uti docuit Glossa *in cap. cum dilectus, verbo cassavimus, de consuet. & cap. per inquisitionem, de electione in fine.* Et *cap. cum bonæ, de ætate, & qualit. verbo suspensi.* Et *ibi* Abbas *num. 6.* Navarr. *cap. 25. num. 233.* & *conſ. 10. de tempor. ordinand.* Ugolin. *de censur. tab. 4. cap. 6. §. 7. num. 4.* & *cap. 8. §. 6. num. 1.* Lessius *lib. 2. cap. 34. num. 116.* Azor. *t. 2. instit. moral. lib. 6. cap. 7. quæst. 7.* Garcia aliis relatis *7. p. de benefic. cap. 14. num. 1.* probátque variis Rotæ decisionibus. Ratio est: quia ideò collatio beneficij excommunicato facta annullatur; quia ipse nequit officium exercere; at similiter suspensus ab officio exclusus est à beneficij officio exercendo. Ergo collatio beneficij illi facta nulla est. Idem tradunt Navar. Ugolin. Lessius, & Azor. *loc. allegat.* & Garcia *num. 5.* de interdictis personaliter ob eandem rationem, quia non possunt officium exercere ob cujus causam beneficium confertur. *Cap. cum secundum, de Præbendis.* Et *cap. fin. de reſcript. in 6.*

26. Quarta quæstio, An hæc omnia procedant tum in provisionibus Apostolicis, tum in provisionibus Ordinarij: Respondeo cessare illis in provisionibus à Sede Apostolica, vel ejus Legato factis, in quibus habetur clausula absolutionis à censuris ad effectum gratiæ consequendum, sicuti communiter in omnibus habetur; quia ea clausula posita tollitur collatario censura non absolutè, sed quoad effectum provisionis obtinendæ; uti tradit Navarr. *cap. quorundam de Judæis, notab. 11. numer. 14.* & *in sum. cap. 27. num. 21.* & *num. 271.* Ugolin. *tab. 1. de censur. cap. 4. §. 5. num. 17.* Joann. Gutierr. *lib. 2. canon. qq. cap. 5. num. 94.* Henriquez *lib. 13. cap. 13. §. 3.* Sayrus *lib. 2. cap. 5. num. 6. 11. & 12.* Avila *2. part. de censur. cap. 6. disp. 5. dub. 1.* Bonac. *disp. 2. de censuris, q. 2. p. 4. §. 1. num. 6.* Garcia *de benefic. 7. p. cap. 13. num. 59.*

27. Hæc tamen clausula non prodest excommunicato ob hæresim; quia hæc absolutio non censetur in generali concessione comprehendi ob ejus singularem gravitatem, sicuti ex communi docent Covarruv. *cap. alma, 1. p. §. 11. num. 15.* Suar. *disp. 13. sect. 1. num. 3. & 30.* Bonac. & Avila *locis citatis.* Garcia *numer. 67.* Quinimò Sayro *lib. 2. cap. 5. num. 13.* & Bonacinæ *dict. §. 1. num. 6.* placet eam clausulam non prodesse excommunicato ob crimina in Bulla Cœnæ contenta, & alia similia, scilicet, ob incendium, violationem Ecclesiarum, & libertatis Ecclesiasticæ, falsificationem litterarum Apostolicarum, quia hæc ita specialiter reservantur, ut non sit verisimile in generali absolutione continere. Sed hanc limitationem Sayri, & Bonacinæ communiter Doctores non admittunt, ut videre est in Navarr. *in dicto cap. quorundam de Judæis, notab. 11. num. 21.* Avila *dict. cap. 6. disp. 5. dub. 2.* Garcia *cap. 13. num. 67.* Quia esto in potestate generali absolvendi à reservatis non veniant contenta in bulla Cœnæ Domini, uti diximus *tractat. 4. de fide disput. 4.* & præcipuè *tract. de Bulla.* At cùm hæc absolutio non sit absoluta, sed solùm ad limitatum effectum, & non tam in favorem absolvendi, quàm in favorem aliorum, in quorum utilitatem beneficium cedere debet, ideò sub illa clausula generali absolutionis venit excommunicatio ob crimina bullæ Cœnæ, exceptâ hæresi. Secundò non prodest prædicta clausula absolutionis insordescentibus per annum in excommunicatione, ex stylo Curiæ Romanæ, juxta *regulam de insordescentibus*, teste Navarr. *dict. notab. 11. num. 14.* Henriq. *lib. 13. cap. 13. num. 3.* Avila *dub. 2.* Garcia *n. 61.* Neque item insordescentibus per quatuor menses ob crimina bullæ Cœnæ, & aliorum similium, ut constat *ex dicta regula.*

28. Sed quia rescriptum Apostolicum de beneficiorum provisione expediri dupliciter potest, vel in forma commissaria, id est, committendo alteri collationem, vel in forma gratiosa conferendo beneficium; est maximè advertendum. Si fiat in forma gratiosa, valida est collatio, tametsi tempore rescripti excommunicatus esses, quia ab excommunicatione absolveris, ut collatio effectum habeat. At si rescriptum expeditum sit in forma commissaria, cùm illud rescriptum non collationem, sed mandatum de conferendo contineat, indiges novâ absolutione, ut beneficium tibi possit concedi; quia illa absolutio solùm prodest ad effectum, ut mandatum subsistat, aliàs si collationi futuræ prodesset, prodesse posset pro absolutione censuræ post litteras incursæ, ut benè arguit Garcia *dict. benefic. 7. part. cap. 13. num. 64.*

29. In

29. In proviſionibus autem quas Ordinarij præſtant, cùm hæc clauſula abſolutionis non habeatur, ſi proviſus excommunicatus exiſtit, nulla eſt proviſio Poterit tamen Ordinarius ſi velit hac clauſula uti, & abſolutionem à cenſuris proviſioni præmittere. Quæ abſolutio ſolùm extendetur ad eas cenſuras, à quibus aliàs Ordinarij abſolvere poſſunt, ut benè tradit Navarr. *in dicto cap. & à quorundam, de Judæis, notab.* 21. *num.* 18. *&* 24. Anton. Cuchus *in inſtitut. major. lib.* 4. *tit.* 1. *num.* 89. Ugolin. *tab.* 1. *cap.* 4. § 5. *num.* 18. Garc. 7. *p. de benef. cap.* 13. *num.* 71.

Punctum XI.

De ſexto effectu excommunicationis, qui eſt privatio fructuum, & proventuum beneficij.

1 *Diſtinguendum eſt de acquiſitione beneficij tempore excommunicationis, vel acquiſito tempore habili.*
2 *Si beneficium tempore excommunicationis acquiſiti, nullum jus habes ad fructum.*
3 *Si beneficium legitimè obtinuiſti, & poſtmodum in excommunicationem incidas, non privaris beneficiis obtentis tametſi privari poſſis, ſi in excommunicatione inſordeſcas.*
4 *Privaris tamen ipſo jure fructibus, & proventibus beneficij docuerunt plures.*
5 *Verius eſt te non eſſe privatum.*
6 *Satisfit oppoſitis fundamentis.*
7 *Poſitâ ſententiâ condemnatoriâ, obligatus es fructibus cedere nec illos retinere potes.*
8 *Si injuſtè invalidè excommunicatus & condemnatus ſis ad fructuum privationem, potes in foro conſcientiæ illos retinere, ac ſi excommunicatus non eſſes.*
9 *Si condemnatio injuſta ſit, valida tamen, cenſent plures te non poſſe eos fructus repetere ab iis quibus ſunt applicati.*
10 *Contrarium verius exiſtimo.*
11 *Temperatur hæc ſententia ab aliquibus, dummodò negligens non ſis in procuranda abſolutione. Sed non approbatur.*
12 *Si injuſtè tibi denegatur abſolutio, potes fructus tibi debitos accipere.*
13 *At ſi juſtè differatur, plures cenſent fructus te obtinere poſſe, ſi pœnitens exiſtis.*
14 *Contrarium verius eſt.*

1. UT conſtet qualiter excommunicatus fructibus, & proventibus beneficij privetur, diſtinguendum eſt de beneficio tempore excommunicationis acquiſito, vel acquiſito tempore habili.

Si Beneficium acquiſiſti excommunicatus; cùm nulla fuerit acquiſitio; nullum jus habere potes ad fructus, ſi tamen beneficio inſerviſti, non videtur improbabile te poſſe fructus tali ſervitio correſpondentes, & alteri Clerico aſſignandos retinere; quia tunc non retines illos fructus ex titulo beneficij, ſed ex titulo obſequij præſtiti, uti docet Navarr. *conſ.* 2. aliàs 5. *de filiis Presbyter. num.* 5. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 3. *numer.* 3. Coninch. *diſput.* 14. *dub.* 9. *num.* 71. Avila 2. *part. cap.* 6. *diſput.* 6. *dub.* 7. *verſ. ex dictis:* tametſi contra ſentiat Garcia 7. *part. de benefic. cap.* 13. *num.* 101. variiſque Rotæ deciſionibus comprobat. Illud debet eſſe certum, ſi putans verum titulum beneficij habere fructus perceperis, & bonâ fide conſumpſeris, non es obligatus reſtituere, niſi ea in parte in qua ditior factus es; quia non teneris ratione rei acceptæ cùm non extet, neque ratione injuſtæ acceptionis, cùm nulla fuerit, ſicuti docet Suarez *diſputat.* 13. *ſect.* 1. *numer.* 3. Coninch. *diſputat.* 14. *dubit.* 9. *numer.* 71. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſumm. tract.* 5. *part.* 2. *capit.* 2. *numer.* 8.

2. Quod ſi beneficium legitimè obtinueris, & poſtmodum in excommunicationem incidas, in primis non privaris beneficiis obtentis, tametſi privari poſſes, ſi fortè excommunicatione inſordeſcas, & contumacia gravis ſit, quod arbitrio Ordinarij remittitur: uti tradit Gloſſa, & Innocent. *in capit. cùm bonæ, verbo ſpoliare, de ætate, & qualit.* Abbas *in cap.* 1. *de judiciis à num.* 14. Et *ibi* Decius 2. *ſect. numer.* 83. Ripa *num.* 78. Roman. *ſingulare* 303. Angel. *in ſumm. verbo excommunicat.* 17. Silveſt. *eodem* 3. *num.* 1. *dicto* 9. Paul. Layman. *lib* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. *num.* 9. Gonzalez *reg.* 8. *cancellar. gloſſ.* 15. *num.* 101. Garcia 7. *part. de benefic. cap.* 13. *num.* 90. adverſus Menochium *de arbitr. caſu* 416. *numer.* 52. Salzedo *pract. cap.* 16. *numer.* 13. *&* 14.

3. Privari tamen ipſo jure fructibus, & proventibus beneficij docuerunt Imola, Francus, Decius & Abbas *in cap. Paſtoralis*, §. *verum, de appellationib.* Covarruv. *lib.* 3. *variar. cap.* 13. *num.* 8 Gutierr. *lib.* 1. *canon. qq. cap.* 1. *num.* 90. Sayr. *de cenſur. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 24. *&* 30. Suarez *t. de cenſuris, diſput.* 13. *ſect.* 2. Alexand. Moneta *de diſtribution.* 2. *part. quæſt.* 15. *concluſ.* 1. 4 *num.* 18. Garcia aliis relatis 7. *part. de benefic. cap.* 13. *num.* 90.

Moventur *ex cap. Paſtoralis*, §. *verum, de appellationib.* ubi interrogatus Pontifex, An excommunicatus non obſtante appellatione denunciari poſſit; & Eccleſiaſticis beneficiis ad tempus ſpoliari? reſpondet denunciari poſſe; quia excommunicatio ſecum trahit executionem, & per denunciationem non ligatur denuò excommunicatus, & addit: *Et illi proventus Eccleſiaſtici meritò ſubtrahuntur, cui Eccleſiæ communio denegatur.* Cùm autem in ſupradicto Texto ſubtractio fructuum denunciationi comparetur, efficitur ſanè excommunicatio ſecum trahit denunciationem, ſic etiam trahere fructuum ſubtractionem. Secundò ideò Pontifex concedit poſſe excommunicatum non obſtante appellatione denunciari; quia denũciatione non ligatur denuò excõmunicatus: at ſi ſubtractione fructuum noviter ligaretur excommunicatus, appellatione impediretur ſubtractio. Ergo ſignum eſt, excommunicatione ipſo jure excommunicato fructus ſubtrahi. Tertiò illud verbum *ſubtrahuntur* indicat ſententiam latam non ferendam; ſiquidem optimè explicari poteſt, ſubtrahuntur per legem, non per Judicem, cùm nullius Judicis mentio fiat. Quartò ſubtractionem fructuum comparat Textus privationi communicationis cum fidelibus; at hæc privatio ipſo jure inducitur per excommunicationem. Ergo & fructuum ſubtractio.

4. Cæterùm verius eſt excommunicatum ipſo jure privatum non eſſe fructibus, & proventibus beneficij ritè acquiſiti. Sicuti docuit Gloſſa *in dict. cap. Paſtoralis, verbo ſubtrahuntur.* Petr. Navarra *de reſtit. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 243. Avila *de cenſur.* 2. *part. cap.* 6. *diſp.* 6. *dub.* 1. Vaſq. *de benefic. cap.* 3. §. 3. *dub.* 4. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 9. *difficult.* 3. *concl.* 2. Gaſpar. Hurtado *de excomm. diſp.* 6. *difficult.* 1. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſumm. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. *numer.* 9. Sanch. *lib.* 3. *de matrim. diſp.* 51. *num.* 12. & alij Moveor, quia hæc pœna privationis fructuum, utpotè graviſſima aſtruenda non eſt abſque expreſſo Textu. At Textus *in dicto cap Paſtoralis*, cui oppoſitæ ſententiæ Doctores nituntur, eam pœnam non infert; nam verbum illud *ſubtrahuntur* actionem ſpoliationis ſignificat, quæ ab homine fit, non à lege. Præterea Pontifex fuit interrogatus, An excommunicato appellatione non obſtante poſſint fructus non percepti, ſed percipiendi ſubtrahi, ſicuti non obſtante appellatione denunciari poteſt? cui interrogationi affirmativè reſpondet. At ſi excommunicatus excommunicatione privatus eſſet jure percipiendi

piendi fructus, non responderet. Pontifex privandum esse, sed esse privatum. Et confirmo, excommunicatio non secum affert enunciationem, sed constituit hominem dignum ut denuncietur appellatione remota. Ergo similiter non inducet ipso jure privationem Ecclesiasticorum proventuum, sed constituet excommunicatum dignum, ut ei fructus subtrahantur. Adde esto excommunicatio ipso jure privaret excommunicatum fructibus, adhuc excommunicatus obligatus non esset se illis spoliare, quousque per sententiam condemnetur. Argum. *cap. cum secundum leges, de Hæreticis in 6.* Favet huic nostræ sententiæ consuetudo maximè in Hispania. Nam teste Garcia 7. *part. de benefic. cap.* 13. *a num.* 130. nullum Clericum excommunicatum à jure, vel ab homine cogi ad restituendos fructus tempore excommunicationis perceptos : & in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis ut excommunicatus declaratis distributionibus, aliisque emolumentis privetur, debet punctatoribus Hispanè *contadores* denunciari, ut eam extra Kalendarium constituant (hoc est) *pongan en desquento*, & quousque hæc diligentia præstetur, non est impeditus à fructuum perceptione, ut benè notavit Garcia *dicto cap.* 13. *numer.* 132.

5. Neque obstant in contrarium adducta. Ad primum admitto subtractionem fructuum denunciationi æquiparari : at sicut denunciatio non ipso jure excommunicationem subsequitur, sed indiget Judicis officio ;; sic de subtractione fructuum dicendum est. Ad secundum respondeo, Pontificem non moveri eadem ratione, ut possit excommunicatus non obstante appellatione denunciari, ac movetur, ut possit fructibus privari : nam ad denunciationem movetur, quia denunciatio non est novum vinculum ; siquidem ipsâ denunciatione non amplius excommunicatus prohibetur communicare cum fidelibus, quàm ante denunciationem prohibitus esset. At ad subtrahendos fructus movetur, quia excommunicato communio Ecclesiæ denegatur. Adde denunciationem, etsi non sit novum vinculum, esse tamen novam pœnam ab excommunicatione justè subsequentem, quæque non obstante appellatione imponi potest : sic subtractio Ecclesiasticorum proventuum dici potest non esse novum vinculum, sed novam pœnam, quæ appellatione non obstante poterit excommunicato imponi.

6. Posità autem sententia condemnatoriâ non est dubium te obligatum esse fructibus cedere, neque illos usurpare posse, quia sententiæ justè subtrahenti fructus obedire teneris. Solùm excipi potest si pauper sis. Nam cùm prædicti fructus Ecclesiæ vel pauperibus sint applicandi, uti ex communi docet Navar. *cap.* 25. *num.* 123. Henriq. *lib.* 7. *cap.* 36. *num.* 3. Avila 2. *p. de censur. disp.* 6. *dub.* 1. Garcia *de beneficiis* 7. *p. cap.* 13. *num.* 134. tibi utpotè pauperi applicari possunt, nisi fortè in sententia condemnatoria contineatur applicatio alicui operi pio facta, sub quo tu non comprehenderis : uti tradit Sylvest. *verbo excommunicatio* 3. *n.* 1. & *verbo Clericus* 4. *num.* 17. *quæst.* 15. Avila 2. *p. de censur. cap.* 6. *disput.* 6. *dub.* 1. Paul. Layman. *lib.* 1. *summ. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. *num.* 10.

7. Superest duplex difficultas. Prima, An si injustè excommunicatus sis, & ad privationem fructuum condemnatus impediaris ab illorum perceptione, ac si justè excommunicatus, & condemnatus esses ? Et quidem si injustè invalidè excommunicatus, & condemnatus sis, nemini esse dubium potest, te posse in foro conscientiæ gerere, ac si excommunicatus non esses, quia quod nullum est nullum producit effectum, ut inquit regula juris. Effectum namque excommunicationis veræ habere non potest excommunicatio præsumpta. Neque dici potes excommunicatus, si excommunicatio non subsistit. Argum. *leg.* 4. §. *condemnatum, ff. de re judicata*, & tradunt omnes hi Doctores statim referendi.

8. Si verò condemnatio injusta sit, attamen valida, censet Ugolin. *tab.* 2. *de censur. cap.* 14. *num.* 4. Filliucius *tract.* 12. *cap.* 6. *num.* 133. Suar. *de censur. disputat.* 13. *sect.* 2. *num.* 20. & 33. Sayr. *lib.* 2. *de censur. cap.* 5. *numer.* 27. te non posse eos fructus repetere ab iis, quibus sunt applicati ; quia validè applicati sunt, sed actionem habere adversus Judicem applicantem, & condemnantem injustè, ut ratione injustitiæ reparet damnum tibi factum. Nam cùm injustitia non impediat valorem sententiæ, ut suppono, neque impedire poterit valorem applicationis.

9. Cæterùm verius existimo, te posse recuperare fructus non solùm à Judice, sed ab iis, quibus sunt applicati revocabiliter. Nam cùm lex justitiæ obliget revocare sententiam injustam ; illiusque effectus, & in pristinum statum omnia, quoad fieri possit, reducere, necessariò subtractio fructuum, & illorum applicatio revocari debet. Potes ergo non solùm adversus Judicem, sed adversus detentores fructuum agere, ut tibi fructus reddant priori sententiâ revocatâ sic pluribus relatis asserit Nicol. Garcia 7. *part. de benefic. cap.* 13. *num.* 120. Alexand. Moneta *de distributionib.* 2. *punct. quæst.* 15. *num.* 23. 44. & 45. Bonac. *disp.* 2. *de censur. q.* 2. *p.* 4. §. 2. *num.* 6. Quod si ipsi bonâ fide assumpserint, neque facti sunt ditiores, solùm adversus Judicem tibi actio competit, ut probavi *tract.* 7. *de orat. horisque canon. disp.* 3. *p.* 9. §. 2.

10. Hanc sententiam limitat Joann. Gutierr. *lib.* 1. *canon. qq. cap.* 1. *num.* 135. Sayrus *lib.* 2. *thesauri casuum, cap.* 5. *num.* 25. Ugolin. *tabula* 2. *cap.* 12. *num.* 4. Moneta *dicta quæst.* 15. *num.* 35. ut non procedat, si negligens es in procuranda absolutione ; nam eo casu tuâ culpâ fructus amittis, siquidem facilè impetrare absolutionem, seu sententiæ revocationem poteras ; cui limitationi quoad distributiones, & fructus qui interessentibus Divinis conceduntur, adhæret Vega 1. *part. summ. cap.* 36. *casu* 2. Man. Rodrig. 1. *t. sum. cap.* 23. *num.* 6. Garcia 7. *part. de benefic. cap.* 13. *num.* 125. Nam in fructus concedi non possunt absentibus, nisi legitimè absint. At censeri nequis legitimè abesse, si tua culpa excommunicatus existis. Sed hæc limitatio mihi non probatur : nam negligentia in procuranda excommunicationis absolutione, revocationéque sententiæ non impedit, quin excommunicatus, & condemnatus sis, & consequenter quin sis legitime impeditus, & excusatus à residendo ; sicuti communiter Doctores docent ; & *superius* diximus de obligatione audiendi sacrum, quâ non teneris, tametsi absolutionem non impetres, cùm facilè posses. Quæ omnia latiùs probavi *tract.* 7. *de orationib. horisque canonic. disputat.* 3. *punct.* 9. §. 2.

11. Secunda difficultas ; An à contumacia recedens, & absolutionem à censuris nequiens impetrare obtineas fructus, quos amittis ob absentiam à choro, & debiti officij omissionem ?

12. Et quidem si tibi injustè denegatur absolutio, ferè omnes conveniunt fructus tibi debitos esse ; quia injustè impediris, ne choro assistas, néve officium præstes ; sicuti si injustè vinculis esses detentus.

13. At si absolutio non tibi negatur injustè, sed detinetur quousque de satisfactione, & pœnitentia constet, vel Superior qui eam est concessurus, abest. Censent gravissimi Doctores Decius aliis relatis *in cap. Pastoralis, §. verum, n.* 7. *de appellation.* Sayrus *lib.* 2. *thesauri casuum, cap.* 5. *n.* 29. Ugolin. *tab.* 2. *cap.* 12. *num.* 4. Henriq. *lib.* 15. *cap.* 13. Saa, *verbo beneficium, n.* 50. Petr. Navarra *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 238. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *p.* 2. *cap.* 2. *n.* 10. Fructus correspondentes officio eo tempore exhibendo te obtinere ; tametsi officium non præstes ; quia non præstas, eo quòd impeditus sis, sicuti si ob infirmitatem, cujus tu causa fuisti, impediaris ab exequendo officio, quod beneficium exigit, non obindè fructus beneficij amittis.

14. Sed

14. Sed contrarium rectius cenſuit Bonacin. *diſputat. 2. de cenſur. quæſt. 2. part. 4. §. 2.* Suar. *diſputat. 13. ſect. 2.* quia pœnitentia non tollit excommunicationem, neque ſententiam juſtam infirmat, tametſi moveat Judicem, ut abſolutionem præſtet. At excommunicatio ex ſe impedit exercere officium, cui fructus annectuntur. Sententia verò condemnatoria illorum privationem ipſo jure inducit. Ergo durante excommunicatione, & ſententia illos fructus conſequi non potes. Neque eſt ſimile de infirmitate, nam infirmitas ex ſe non eſt impedimentum culpabile officij Eccleſiaſtici exercendi, neque ex ſe eſt impedimentum. Secùs verò excommunicatio, quæ ex ſe eſt culpabile impedimentum.

Punctum XII.

De ſeptimo effectu excommunicationis, qui eſt privatio, & annullatio cujuſvis reſcripti.

1 *Excommunicatus privatus eſt impetratione cujuſlibet privilegij, & reſcripti, excepto reſcripto in cauſa excommunicationis.*
2 *In reſcriptis Pontificiis rarò hic effectus locus obtinere poteſt ob clauſulam ibidem inſertam abſolutionis ab omnibus cenſuris.*
3 *Hæc doctrina ſolùm pro reſcriptis Pontificiis eſt vera.*
4 *Conceſſiones, & gratiæ aliorum Prælatorum inferiorum Pontifice, non irritantur ex vi excommunicationis.*

1. EXcommunicatum privatum eſſe impetratione cujuſlibet privilegij, ſeu reſcripti Pontificii, excepto reſcripto in cauſa excommunicationis, vel appellationis, conſtat *ex cap. 1. de reſcriptis in 6.* ubi annullatur impetratio reſcripti ad lites. Ergo à fortiori annullata cenſetur impetratio reſcripti ad beneficia, diſpenſationes, gratias, & ſimilia: uti aliis relatis docent Sayrus *lib. 2. theſauri, cap. 5. num. 12.* Henriquez *lib. 13. cap. 13. numer. 1.* Coninch. *diſputat. 14. dub. 10. in principio.* Suar. *t. de cenſur. diſp. 17. ſect. 1.* Aliquibus placet hoc intelligendum eſſe de reſcripto impetrato ab excommunicato vitando, ſecùs de tolerato, quod validum eſſe cenſet Archidiac. *in dicto cap. 1. de reſcript. in 6.* & probabile judicat Suarez *loco allegato.* Navarr. *lib. 5. conſil. tit. de ſentent. excommunicat. conſ. 44. num. 22.* Sed rectius alij Doctores oppoſitum cenſent, quia excommunicato nullus eſt favor factus.

2. Sed quia reſcriptis Pontificiis conſuetum eſt inſeri abſolutionem ab omnibus cenſuris ad effectum valoris reſcripti, effectus hic excommunicationis rarò locum habere poteſt, uti notavit Coninch. *locis allegatis.*

3. Extendit hanc doctrinam Navarr. *dicto lib. 5. conſil. tit. de ſententia excommunicat. conſ. 44. num. 2. & 6.* ad reſcripta Imperatoris, & Regis, affirmátque nulla eſſe, ſi ab excommunicato impetrentur. Sed Suarez *diſput. 17. ſect. 1.* Bonac. *diſp. 2. quæſt. 2. p. ultim.* hanc extenſionem non admittunt; & meritò; quia Textus *in dicto cap. 1. de reſcriptis in 6.* ſolùm de Pontificis reſcriptis loquitur, & lex pœnalis non debet ex uno caſu ad alium extendi, maximè cùm ſit diverſa ratio, ut in præſenti.

4. Conceſſiones, & gratiæ aliorum Prælatorum inferiorum Pontifice, non irritantur ex vi excommunicationis; quia nomine reſcripti non veniunt, neque ullibi inveniuntur irritæ, ut tradit Navarr. *lib. 5. conſil. tit. de ſentent. excommunicat. conſ. 23. quæſt. 1. edit. 2.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. cap. 2. num. 11.* Suar. *diſp. 17. ſect. 1. num. 2.* Bonac. *diſput. 2. de cenſur quæſt. 2. punct. ultim.*

Punctum XIII.

De octavo effectu excommunicationis, qui eſt privatio uſus Eccleſiaſticæ juriſdictionis.

1 *Privatus eſt excommunicatus cujuſvis juriſdictionis Eccleſiaſticæ uſu, niſi ſit à fidelibus requiſitus.*
2 *Proponitur ratio difficultatis, An validè excommunicatus juriſdictionem exerceat non requiſitus à fidelibus.*
3 *Excommunicato tolerato adempta non eſt juriſdictio.*
4 *Excommunicatus toleratus, & officium Judicis & Parochi exercere validè poteſt.*
5 *Negant plures validum eſſe exercitium juriſdictionis coactivæ.*
6 *Verius eſt validum eſſe, dum per exceptionem non eliditur.*
7 *Excommunicato vitando omnis juriſdictio Eccleſiaſtica adempta eſt.*
8 *Sententia data ab excommunicato vitando nulla eſt.*
9 *Item abſolutio, & diſpenſatio.*
10 *Item juriſdictionis delegatio.*
11 *Item collatio beneficij facta.*
12 *Quando electio pluribus competit, & aliqui ſunt excommunicati, non tenet electio, ſi ſuffragium excommunicati neceſſarium ſit.*
13 *Si excommunicati ſuffragium ſuperſit, probabilior ſententia tenet validam eſſe electionem.*
14 *Plures cenſent oppoſitum.*
15 *Præſentatio beneficij Clerico ab excommunicato vitando facta, nulla eſt.*
16 *In præſentatione laica variant Doctores. Alij cenſent invaidam eſſe.*
17 *Verius eſt oppoſitum.*
18 *Solvitur oppoſitum fundamentum.*
19 *Inſtitutor non tenetur eam præſentationem admittere.*
20 *Si verò illam admittat tenetur inſtitutionem facere.*
21 *Inſtitutio facta ab excommunicato vitando nulla eſt.*
22 *Poſtulatio ſolemnis facta ab excommunicato vitando nulla eſt. Secùs non ſolemnis.*
23 *Quod dictum eſt de poſtulatione: dicendum eſt de nominatione.*
24 *Poſſeſſionis conceſſio ſi facienda ſit medio aliquo juriſdictionis exercitio nulla erit, ſecùs ſi nullum juriſdictionis actum requirat.*
25 *Reſignatio beneficij facta ab excommunicato non denunciato valida eſt. Ab excommunicato verò vitando valida eſt reſignatio abſoluta.*
26 *Reſignationem verò in favorem tertij, etſi aliqui cenſeant invalidam eſſe. Verius eſt oppoſitum.*

1. NEmini eſt dubium quemlibet excommunicatum privatum eſſe juriſdictionem Eccleſiaſticam exercere. Tum quia hoc exercitium eſt præcipua cum fidelibus communicatio. Tum quia indignus eſt fructibus Eccleſiæ gaudere, & illius vices gerere, qui ab Eccleſia eſt ſegregatus. Habetur *cap. audimus 24. quæſt. 1. cap. ad probandum, de ſentent. & re judicata. Cap. 1. de ſupplenda negligent. Prælator. Cap. is cui, de officio delegati in 6. cap. 1. de officio Vicarij in 6.* Et *cap. decernimus, de ſentent. excommunicat. eodem lib.* Quapropter excommunicatus etiam toleratus aliquem actum juriſdictionis Eccleſiaſticæ exercens peccat mortaliter, niſi fuerit à fidelibus requiſitus; quia eſt communicatio in rebus ſpiritualibus, & magni momenti. Ob bonum autem fidelibus

qui bus

quibus permissa est cum excommunicatis toleratis communicatio licitè possunt excommunicati suâ jurisdictione uti.

2. Difficultas ergo est, An validè jurisdictionem excommunicati exerceant, cùm non sint à fidelibus requisiti. Ratio difficultatis est; quia jure antiquo quilibet excommunicatus eo ipso privatus erat jurisdictione Ecclesiastica. At *per Extravag. Ad evitanda scandala* nullus favor excommunicatis factus, nisi quatenus fideles eorum communicatione, uti volunt. Ergo extra casum, quo sint à fidelibus requisiti, nullam jurisdictionem habent.

3. Cæterùm dicendum est excommunicato tolerato nullatenus ademptam esse jurisdictionem, sed illius actus validè exercere, dum à fidelibus non excipitur. Sumitur ex *cap. exceptionem de exceptionib.* & *cap.* 1. *eodem tit. in 6.* Et tradit Navarr. *cap.* 27. *numero* 21. & *lib.* 5. *concilior. tit. de hæreticis, conf.* 15. *quæst.* 2. Sayrus *lib.* 2. *thesauri cap.* 6. *numero* 1. Covarruv. *cap. alma mater* 1. *p.* §. 7. *numero* 9. Suar. *disputat.* 11. *sect.* 4. *numero* 9. & *disput.* 14. *sect.* 2. Gutier *lib.* 1. *canon. qq. cap.* 1. *num.* 82. Lessius *lib.* 2. *cap.* 29. *dub.* 7. *numero* 17. Avila *de censur.* 2. *p. c.* 6. *disp.* 3 *dub.* 2. & *disp.* 6. *dub.* 3. Coninch. *disp.* 14. *dub.* 10. *in princ.* Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. *numero* 13. & *capit.* 5. *numer.* 7. *vers. quartum.* Henriq. *lib.* 13. *cap.* 8. Hugolin. *tab.* 1. *cap.* 3. Bonac. *disputat.* 2. *de censur. quæst.* 2. *p.* 5. *numer.* 3. Gaspar Hurtado *disputat.* 7. *difficult.* 2. *in fine.* Ratio ea est; quia cùm Ecclesia permittat fidelibus communicationem cum excommunicatis toleratis tum in humanis, tum in divinis, ac si excommunicati non essent, conservare in illis debet jurisdictionem, ut apti, & expediti sint ad hanc cum fidelibus communicationem. Ex qua ratione nascitur, si fideles excommunicationem objiciant, & ob illius causam excommunicatum excipiant, & à se repellant, nullius valoris sunt actus ab excommunicato facti.

4. Hinc constat excommunicatum toleratum & officium Iudicis, & Parochi exercere validè posse, dum non excipitur, atque adeo posse lites decidere, causas judicare, absolvere, dispensare, & similia, &c. Propositâ verò exceptione cessare debet. At excipiens tenetur excommunicationis speciem, & illius Authorem manifestè probare intra octo dies, sin minus nulla est exceptio juxta Texum *in capit.* 1. *de exceptionib. in 6.*

5. Solùm de exercitio jurisdictionis coactivæ est grave dubium; an factum ab excommunicato tolerato validum sit; Negat valere Suar. *disp.* 14. *sect.* 2. *num.* 15. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *part.* 2. *capit.* 4. *numero* 7. *vers. sed contrarium.* Gaspar. Hurtado. *de excommunic. disp.* 7. *difficult.* 2. *in fine.* Moventur quia *in Etravag. ad evitanda scandala* nullus favor, nullaque gratia excommunicatis facta est, nisi quatenus cedit in fidelium commodum, & utilitatem, & ab ipsis acceptatur: at fideles nullatenus acceptant præceptum, cui nolunt obedire, neque illud præceptum in illorum commoditatem cedit. Ergo &c. Et confirmo, fidelibus liberum est non communicare cum excommunicatis toleratis. Ergo liberum est nolle excommunicati præceptis obedire.

6. Cæterum verius est quod tradit Ioann. Gutierr. *lib.* 1. *canon. qq. cap.* 1. *numero* 81. Ægid. Coninch. *disp.* 14. *dub.* 10. *numero* 91. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 5. *num.* 4. & alij, præceptum & excommunicationem latam ab excommunicato tolerato validam esse, dum per exceptionem non eliditur. Et quidem quando excommunicatio occulta est, etiam Doctores oppositæ sententiæ admittunt valida esse præcepta ab excommunicato lata; quia ad bonum publicum pertinet, ne acta ab eo qui officium Judicis exercet ob impedimentum occultum infirmentur; sicuti notavit Glossa *in cap. ad probandum de sententia, & re judi-*

cat. Tum sic nemo tenetur cum excommunicato occulto communicare, sed liberum ei est, illum vitare. Si igitur excommunicatus toleratus nequit suis præceptis, & pœnis fideles ligare, quia fideles ab ejus communicatione eximuntur, nullatenus valida erunt & obligatoria præcepta ab excommunicato lata quantumvis occulto. Quapropter dicendum est, dum à fidelibus non excipitur valida esse ejus præcepta; illisque fideles obligari: quippe fideles non excipientes excommunicatum censentur ejus sententiæ consentire: cùm à jure solâ exceptione permissum sit dissensum explicare. Et confirmo, jure antiquo. Iudex occultus excommunicatus jurisdictionem retinebat; quousque per exceptionem elideretur. *c. exceptionem; de exceptionib. Cap.* 1. *eodem tit. in 6.* Sed jure novo quilibet excommunicatus toleratus reputatur, ac reputabatur antiquo jure occultus. Ergo.

7. Verùm excommunicato vitando omnem jurisdictionem Ecclesiasticam ademptam esse omnes Doctores docent ex Textibus *n.* 1. relatis.

8. Ex qua regula infertur sententiam datam à Iudice excommunicato vitando nullam esse: uti probat Textus *in cap. ad probandum de sententia, & re judic.* ubi sententia data à multis Iudicibus, eo quòd unus ex illis excommunicatione innodatus erat, cassanda dicitur, id est cassa declaratur, ut explicat *ibi* Glossa. Et docet Suar. *de censur. disp.* 14. *sect.* 1. *n.* 4. Hugolin. *tab.* 2. *de censur. c.* 11. *n.* 1. Sayrus pluribus relatis *l.* 2. *thesauri. c.* 6. *n.* 15.

9. Secundò absolutio, dispensatio, facultatis concessio pro sacramentis ministrandis nulla est, quia omnes sunt jurisdictionis Ecclesiasticæ actus; quibus ipse excommunicatus privatus est, ut ex communi sententiâ docet Coninch. *disp.* 14. *dub.* 10. *n.* 99. Sayrus *dicto c.* 6. *n.* 16.

10. Tertiò jurisdictionis delegatio irrita est, si fiat ab excommunicato vitando, quia ipsa delegatio jurisdictionis est exercitium, ut de se constat. Quare si legatione factâ delegans excommunicetur, cessat in delegato jurisdictio; re integrâ. Secùs si res incœpta sit, hoc est si delegans uti cœpit jurisdictione, juxta Textum *in cap. relatum. Cap. gratum. Cap licet de officio delegati.* uti pluribus comprobat Hugolin. *tab.* 2. *de censur. cap.* 11. §. 4. *numero* 2. Sayrus *lib.* 2. *cap.* 6. *numero* 20. Quod intelligendum est, quando vere est delegatus, & constituit diversum tribunal à delegante; nam si delegatus, delegans idem tribunal constituant, uti contingit in Episcopo, & ejus Vicario generali, cessat in delegato jurisdictio, tametsi res cœpta sit delegante excommunicato, sicuti cessaret, si delegans moreretur: uti colligitur ex *capit. Romana de officio Vicarii in* 6. Et tradit Sayrus *lib.* 1. *cap.* 5. *numero* 57. Et *lib.* 2. *cap.* 6. *numero* 3. & 19. Suar. *de censur. disputat.* 15. *sect.* 2. *numero* 4. Sanch. *lib.* 3. *de matrim. disp.* 30. Avila 2. *part. cap.* 6. *dub.* 4. Coninch. *disput.* 14 *dub.* 10. *numero* 84. Bonac. *disput* 2. *de censur. quæst.* 2. *pun.* 5. *n.* 12. Iurisdictio tamen interior, seu in foro pœnitentiæ, & quælibet alia quæ judicialis non sit ob excommunicationem postmodum incursam à delegante non suspenditur etiam re integrâ; quia hæc jurisdictio est gratia facta, quæ ob impedimentum concedenti superveniens, imò ob ejus mortem non infirmatur. Nam Textus annullantes delegato jurisdictionem de jurisdictione fori contentiosi loquuntur, quorum decisio utpotè odiosa extendi non debet ad jurisdictionem extrajudicialem; uti benè notavit Sotus *in* 4. *d.* 18. *q.* 4. *art.* 3. Avila 2. *p. de censur. cap.* 6. *disputat.* 6. *dub.* 3. Bonac. *disputat.* 2. *de censur. quæst.* 2. *pun.* 5. *in fine.* Gaspar Hurtado *disput.* 7. *difficult.* 2. *circa finem.* & alii.

11. Quartò, collatio beneficii facta ab excommunicato vitando, nulla est, ut deciditur *c. unic. de sede vacante in* 6. & tradunt communiter Doctores, ut videre

eſt apud Covarruv. *cap. alma mater*, 1. *p* §. 7. *num.* 9. Henriq. *lib.* 13. *de excommunicat. cap.* 7. *n.* 2. Ugolin. *de cenſur. tab.* 2. *cap.* 11. §. 2. Sayrus *lib.* 2. *theſauri cap.* 2. *n.* 2. extenduntque Doctores doctrinam ad electionem, utpotè quæ jus in beneficium confert, quæ ſi fiet ab excommunicato vitando invalida cenſeri debet argum. *Cap. cum dilectus, de conſuetudine.* Et *cap. cum inter* 1. *de elect one.* Et *cap. conſtitutis* 1. *de appellationib.* Excipe electionem ſummi Pontificis, quæ eſto fiat à Cardinalibus excommunicatis valida eſt, neque infirmari poteſt ob vitanda gravia damna, & ſchiſmata, quæ inde oriri poſſent. Sicut habetur *Clement. Ne Romani*, §. *cæterùm*, *de electione.*

12. Sed quia ſæpè contingit electionem Capitulo, ſeu communicati, competere, in qua aliqui ſunt excommunitati dubitant Doctores, an ob eam cauſam electio irrita ſit; Et imprimis certum eſt excluſis excommunicatis omne jus eligendi ad non excommunicatos devolvi. Unde ſi Capitulo ſimul cum Epiſcopo competeret electio, & Epiſcopus excommunicatus eſſet, Capitulum eligere poſſet, & econtrà ſi omnes capitulares excommunicati eſſent, Epiſcopus facere electionem poſſet; uti colligitur *ex capit. unico. Ne ſede vacante in* 6. Deinde ſi ſuffragium excommunicati ita neceſſarium eſt ad electionem, ut illo ſecluſo non ſubſiſteret, electio nulla eſt argum. *cap. ad probandum, de re judicata.* Et *cap. ſuper abbatia, de officio delegati*; ubi factum à duobus nullum eſſe cenſetur; eo quòd unus ex illis careret poteſtate; nam licet poteſtas data eſſet utrique in ſolidum, at cùm uterque voluerit admittere alterum, ut condelegatum ea de cauſa ab utroque neceſſariò debet ferri ſententia, neque poteſt ab uno tantùm, etiam ſi à principio ferri potuiſſet.

13. At ſi excommunicati ſuffragium ſuperſit, ita ut reliqua ſuffragia excommunicati ſuffragio non enumerato ſufficiant electioni, probabilior ſententia tenet, validam eſſe electionem, tametſi excommunicatus vitandus ſuum ſuffragium ſimul cum aliis dediſſet: quia ſicut electores non excommunicati non habilitant excommunicatum, ſic excommunicatus non reddit inhabiles non excommunicatos argum. Textus *utile per inutile non vitiatur, de reg. juris in* 6. Neque eſt ullus Textus, quo probetur hanc inhabilitatem conſtitui, electionémque eſſe irritam. Sicuti notarunt Richard. *in* 4. *diſt.* 18. *art.* 7. *quæſt.* 1. *ad* 3. Henriquez *lib.* 14. *capit.* 7. §. 2. Coninch. *diſput.* 14. *dub.* 10. *num.* 93. *& ſeqq.* Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *p.* 2. *cap.* 2. *num.* 13. *verſ. quoad electionem.* Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. quæſt.* 2. *num.* 5. Gaſpar Hurtado *diſput.* 7. *difficult.* 3. *num.* 8.

14. Contrarium hujus doctrinæ docuerunt plures relati à Suar. *diſp.* 14. *ſect.* 2. *n.* 3. Et à Sayro quos ipſe ſequitur *lib.* 9. *theſauri, cap.* 6. *n.* 5. aſſerentes electionem illam initàm fore caſu quo non excommunicati ſcienter admiſerint excommunicatum vitandum ad electionem; nam eo ipſo proteſtantur ſe nolle eligere, quin ſimul excommunicatus concurrat. At excommunicatus inhabilis eſt ad eligendum, ut nec per ſe; nec cum aliis jurare electionem poſſit. Ergo voluntas electorum non excommunicatorum nullius effectus erit, & conſequenter electio ex ea procedens. His favet Textus *in cap. fin. de procuratorib.* Et *cap. Maſſana, de electione*, ubi caſſatur electio cui interfuerunt laïci. Secùs eſſe, inquiunt prædicti Doctores. Et ſpecialiter Panormitan. *cap. illo, n.* 7. *de electione.* Sayrus *dicto cap.* 6. *n.* 6. ſi contra voluntatem electorum habilium excommunicatus electioni ſe ingeſſit? quia non debent electores jure eligendi ob participationem cum excommunicato, quam vitare nequeunt.

Sed hæc non urgent, ut à communi ſententia recedamus. Nam prædicta ad ſummum probant electionem irritandam à confirmatore, uti adverterunt Coninch. Layman. Suar. & alij *ſuprà.* Nam eſto electores non excommunicati nolint ſua præſtare ſuffragia, quin ſuffragium excommunicati concurrat; at non præſumuntur velle ſua ſuffragia irrita fieri irrito exiſtente excommunicati ſuffragio. Ex Textu *in cap. fin. de procurator.* ſolùm colligitur electionem irritandam, non verò irritam eſſe ipſo jure. Sicuti & procurator Rectoribus excommunicatis electus repellendus. Idem probat Textus *in cap. Maſſana.* Vel dic ibi electionem declarari irritam; quia inſufficiens erat numerus habilium electorum.

15. Quintò infertur præſentationem beneficij Eccleſiaſticam, ſeu factam à Clerico ut talis eſt, irritam, & nullam eſſe, ſi præſentans excommunicatus vitandus ſit, uti docent Panormitan. *in cap. nobis, n.* 3. *de jurepatronat.* Rebuff. *repetit. cap. Poſtulaſtis, n.* 101. *de Clerico excommunicat. miniſtr.* Covarruv. *in cap. alma mater,* 1. *part.* §. 7. *num.* 9. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. *n.* 2. Ugolin. *de cenſur. tab.* 2. *cap.* 13. §. 2. *num.* 13. Sayrus *libro* 2. *de excommunicat. cap.* 6. *num.* 7. Et colligitur *ex cap.* 6. *Prementis. Cap. Frigentius* 16. *quæſt.* 7. & *cap. fin. de electione in* 6. *juncta Gloſſa.* Etenim cùm per hujuſmodi præſentationem acquirat præſentatus jus in beneficium: excommunicatus autem vitandus privatus ſit cujuſlibet juris Eccleſiaſtici conceſſione, conſequenter privatus eſt jure præſentandi. Deinde præſentatio Eccleſiaſtica electioni comparatur. Argum. *capite cum autem. Cap. nobis, de jurepatronat.* Et *cap. querelam, de electione.* Ideóque omnes Textus loquentes de electione locum habent in præſentatione, teſte Gloſſa *in cap. ſciant, verbo alios.* Et *cap. fin. verbo electione, De Electione lib.* 6. Sed electio facta ab excommunicato vitando nulla eſt, ergo & præſentatio. Præterea excommunicatus ſuſpenſus eſt ab officio, & beneficio, & conſequenter ab uſu juriſdictionis ex beneficio provenientis: at præſentatio Eccleſiaſtica à beneficio; ſeu officio Eccleſiaſtico provenit. Ergo præſentatio Eccleſiaſtica facta ab excommunicato vitando nulla eſt.

16. De præſentatione laïca variant Doctores. Alij è quorum numero eſt Lambertin. *de jurepatronat.* 1. *p. lib.* 2. *quæſt.* 2. *art.* 2. & 3. *part. lib.* 2. *quæſt.* 3. *art.* 4. Covarruv. *cap. alma mater*, 1. *part.* §. 7. *num.* 9. Frechilla *de excommunicat. art.* 5. *part.* 2. *numer.* 6. Gaſpar. Hurtado *d'ſputatio.* 7. *de excommunic. difficult.* 3. *numero* 9. cenſent invalidam eſſe: quia præſentatio jus in beneficium mediâ præſentatione acquiritur; ſiquidem ille ad quem pertinet inſtitutio tenetur eum inſtituere. At comparatione præſentati ab excommunicato hanc inſtitutor obligationem non debet, ergo præſentatio nulla eſt. Deinde præſentatus admittens præſentationem excommunicati vitandi incidit in excommunicationem minorem, utpotè qui communicat cum excommunicato vitando: at innodatus minori excommunicatione incapax eſt beneficij, & illius juris. Ergo præsentatio facta ab excommunicato vitando nulla eſt.

17. Nihilominùs etſi prædicta ſententia probabilis ſit, probabiliorem exiſtimo, quæ aſſerit validam eſſe præſentationem à laïco factam, vel à Clerico titulo patrimonij, alióve ſæculari; ut ex communi ſententia docuit Rebuff. *in cap. Paſtoralis, numero* 104. *de Clerico excommunicato miniſtrante.* Rochus de Curte, *tract. de jurepatronat. verbo competens, quæſtion.* 8. Ludovicus Gomez *tract. expectativarum, numero* 60. Ugolin. *tabul.* 2. *cap.* 11. §. 2. & *cap.* 13. §. 2. *num.* 13. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. *num.* 2. Sayrus *lib.* 2. *theſauri, cap.* 6. *num.* 9. Garcia *de benefic.* 5. *part. cap.* 4. *num.* 317. Suar. *diſp.* 14. *ſect.* 2. Ratio eſt, quia per præſentationem laïcalem non acquirit præſentatus jus firmum in beneficium; ſiquidem patronus variare poteſt, donec facta ſit inſtitutio, *Cap. cùm autem, de jurepatronat.* Et *ibi* Gloſſa, Abbas, & Innocent. Atqui præſentatio

tatio Eccleſiaſtica ideò irrita eſt ; quia jus præſentato confert , & eſt actus juriſdictionis ſpiritualis , & officii Eccleſiaſtici. Ergo cùm præſentatio laïcalis non tribuat hoc jus , nec ſit uſus poteſtatis ſpiritualis , ſed ſolùm quædam declaratio authentica voluntatis præſentatoris & præſentati deſignatio , juxta *c. decernimus* 16. *q.* 7. ſit ſanè validam eſſe.

18. Ex quo ſolvitur fundamentum oppoſitum : negamus namque præſentato jus proprium in beneficium acquiri , ſed ſolùm improprium , quatenus inſtitutor tenetur eum in beneficium inſtituere , ſi patronus in præſentatione facta perſeveraverit. Sed quia eam variare poteſt ; ea de cauſa illud jus non cenſetur proprium eſſe. Minus obſtat excommunicatio minor , quam præſentatus ex participatione cum excommunicato vitando contrahere poteſt ; quia hæc ſecundùm probabiliorem ſententiam præſentationem beneficii , necdum collationem irritam reddit , ſed irritandam. Præterquam quòd præſentatio laïca non concedit jus , quod excommunicatione infirmetur. Addè , hanc excommunicationem minorem facilè præſentatus vitare poterit , vel quia ſibi , vel quia Eccleſiæ utile eſt , ne beneficia diu vacent ; quæ ſine dubio vacarent , ſi eo tempore , quo patronus excommunicatus eſt beneficii inſtitutio ſuſpenditur.

19. Verùm eſto valida ſit præſentatio ab excommunicato vitando inſtitutor non tenetur eam admittere. Quod verum habet , etiamſi facta ſit ab excommunicato tolerato , quia nemo tenetur cum excommunicatis communicare , ſicuti tradit Suar. *diſp.* 14. *ſect.* 2. *num.* 30. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. *numero* 3. Garcia 5. *part. de benefic. cap.* 4. *numero* 319. Coninch. *diſput.* 14. *dub.* 10. *numero* 95. Gaſpar Hurtado *diſput.* 7. *circa finem* , *difficult.* 3. Quinimò Suar. Garcia , Hurtado , & Layman. exiſtimant & rectè obligatum eſſe inſtitutorem repellere præſentationem factam ab excommunicato vitando tametſi ea obligatio , ut inquit Suar. ſolùm ſub culpa veniali ſit. Quod intelligendum eſt , cùm nulla adeſt neceſſitas : ſed quia urgere neceſſitas poteſt admittendi prædictam præſentationem , ne beneficium diutius vacet , ut benè advertit Coninch. *d. dub.* 10. *concl.* 2. à culpa veniali excuſari præſentationis admiſſio poteſt.

20. Admiſsâ verò præſentatione ab excommunicato factâ tenetur inſtitutor eum inſtituere ; quia nulla eſt cauſa ob quam excuſari poſſit , uti advertit Garcia *de benefic.* 5. *part. cap.* 4. *numero* 319. Ea autem præſentati inſtitutio valida eſt , ſive præſentatoris excommunicationem ſciat , ſive illam ignoret ; quia nullo jure irritatur talis inſtitutio, cùm fiat ex patroni conſenſu. Quod procedit , ſive valida ſit præſentatio , ſive non ; quia ſtante invalidâ præſentatione jus integrum devolvitur ad inſtitutorem , ut rectè tradit Suar. *dict. diſp.* 14. *ſect.* 2. *numero* 30. *& ſeqq.* Coninch. *diſp.* 14. 10. *numero* 95. Gaſpar. Hurtado *diſput.* 7. *difficult.* 3. *numero* 10. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. *numero* 13. Quando autem inſtitutio præſentati fit ignoratâ excommunicatione patroni , etſi aliqui Doctores cenſeant irritam eſſe inſtitutionem non ob excommunicationis impedimentum , ſed ob illius ignorantiam , quæ videtur inſtitutionem involuntariam conſtituere ; ſiquidem cognitâ excommunicatione non illam præſtaret inſtitutor. Rectiùs Coninch. *dicto dub.* 10. *numero* 95. Paul. Layman. *dicto cap.* 2. *numero* 13. aſſerunt eam ignorantiam non irritare inſtitutionem : cùm non ſit error , ſeu ignorantia circa actus ſubſtantiam , ſed eſſe cauſam , ut inſtitutor eam reſcindat.

21. Sextò : inſtitutio facta ab excommunicato vitando nulla eſt , argum *cap. novit. De his quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu Capituli.* Et *cap. conquerente , de officio Ordinarii.* Etenim inſtitutio æquivalet collationi , petitque juriſdictionem , quâ excommunicatus vitandus privatus eſt. Uti docet Covarruv. *cap. almâ mater* , 1. *part.* §. 7. *numero* 9. Henriq. *lib.* 13. *de excommunicat. cap.* 7. *numero* 2. Hugolin. *de cenſur. tab.* 2. *cap.* 13. §. 2. *numero* 16. Rebuff. repetit , *in cap. poſtulaſtis , numero* 130. *de Clerico excommunicat. miniſtr.* Sayrus *lib.* 2. *theſauri* , *cap.* 6. *numero* 9. Quam doctrinam extendit Panormit. *in cap. finali* , *de Clerico ægroto* , *vel debilitato* , ad beneficiorum commendationem : non enim excommunicatus vitandus commendare beneficia poteſt. Item ad collationem , ſeu inſtitutionem beneficiorum per modum executionis ; quia excommunicatus vitandus nullatenus de beneficiis providere poteſt , cùm privatus exiſtat omni juriſdictione Eccleſiaſticâ , quæ ad hunc actum neceſſaria eſt , ſicuti notarunt Covarruv. Henriq. & Syrus *ſuprà.*

22. Septimò : Poſtulatio ſolemnis , quæ fit potenti in impedimento poſtulati diſpenſare ; ſi fiat ab excommunicato vitando , nulla eſt. Secùs verò poſtulatio non ſolemnis. Quippè poſtulatio ſolemnis electioni æquivalet , tribuitque jus poſtulato ; cùm non poſſet poſtulans ab ea admiſſa recedere , ut habetur *cap. bonæ memoriæ* , *de poſtulat.* & notat *ibi* Panorm. *numero* 8. Poſtulatio verò non ſolemnis quæ fit ei qui non poteſt in poſtulati impedimento diſpenſare , ſed eſt ejus conſenſus petitio , uti contingit , cùm Canonici volentes Religioſum eligere in ſui Prælatum poſtulant ab Abbate conſenſum : hæc enim poſtulatio , quæ Abbati fit , etiamſi fiat ab excommunicatis vitandis valida eſt. Tùm quia fit ei qui non poteſt impedimenta poſtulati diſpenſare. Tum quia nullum jus poſtulato ex ea poſtulatione acquiritur. Atque ita ex Panormit. *in cap.* 1. *de poſtulat. Prælator. numero* 34. notat Sayrus *lib.* 2. *theſauri* , *cap.* 8. *num.* 10.

23. Octavò , quod dictum eſt de poſtulatione ſolemni , & non ſolemni dicendum eſt de nominatione ſolemni , & non ſolemni. Nam ſolemnis nominatio , ſi fiat ab excommunicato vitando , nulla eſt ; ſecùs verò non ſolemnis. Etenim ſolemnis nominatio eſt quædam electio perſonæ inſtituendæ præſentata ei qui inſtituere debet. Sicuti cùm Canonici nominant aliquem , vel aliquos , illóſque Pontifici proponunt , ut quem voluerit inſtituat in Prælatum : hæc electio ſi à Canonicis excommunicatis vitandis fiat nullius eſt valoris , utpotè quæ jus tribui electo , & à qua electores recedere non poſſunt. Argum. *cap. contra Sanctorum* 16. *quæſtion. ult.* At ſi Canonici inter ſe conveniant de iis qui apti ſunt prælaturæ , ut ſuper his ſuffragia mittantur quinam ſint eligendi , & Pontifici proponendi. Hæc enim aptorum deſignatio cùm non tribuat ullum jus deſignatis *cap. quod ſicut , de electione* ; validè poteſt ab excommunicatis fieri , ut benè advertit Sayrus *lib.* 2. *theſaur. cap.* 6. *num.* 11.

24. Nonò : Poſſeſſionis conceſſio , ſi facienda ſit medio aliquo juriſdictionis exercitio nulla erit ab excommunicato vitando facta. At ſi nullum juriſdictionis actum requirit , ut communiter contingit , valida eſt , temetſi ab excommunicato vitando fiat , quia poſſeſſionis conceſſio , ſicut & illius acceptio eſt quid facti , non juris , neque ullum jus novum concedit poſſidenti , ſed conceſſum firmat , & roborat. *Cap. pro illorum , de Præbendis.* Et *ibi* Panormit. *num.* 16. Rebuff. *cap. poſtulaſtis , numero* 130. *& 131. de Clerico excommunicat. miniſtr.* Sayrus *lib.* 2. *theſauri* , *cap.* 6. *numero* 12. Suar. *diſputat.* 14. *ſect.* 2. *numero* 33. Gaſpar Hurtado *diſput.* 7. *de excommunicat. difficult.* 3. *num.* 10.

25. Decimò infertur quid dicendum ſit de reſignatione beneficii facta ab excommunicato ? Et quidem ſi ſit ab excommunicato non denunciato , ferè omnes Doctores aſſerunt validam eſſe ; quia hæc reſignatio non tam eſt favor ipſius excommunicati ,

quàm ejus in quem ſit. At ſi ſit ab excommunicato vitando diſtinguendum eſt de reſignatione ſimplici; & abſoluta, vel in favorem tertij; ſi reſignatio abſoluta ſit, valida eſt; quia hæc reſignatio nihil aliud eſt quàm quædam beneficii ceſſio, quæ excommunicato expedit, cùm officium exercere non poſſit: ſicuti notavit Suar. *diſp.* 14. *ſect.* 2. *circa finem.*

26. Verùm ſi reſignatio facta ſit in favorem tertii cenſet Covarruv. *cap alma mater.* 1. §. 7. *numero* 9. Suar. *diſp.* 15. *ſect.* 2. *numero* 55. Filliucius *de excommunicat. cap.* 6. *quæſt.* 9. *numero* 163. invalidam eſſe; quia videtur juriſdictionis actum exercere, & beneficium aliquo modo reſignatario conferre, ſicuti eligens, vel præſentans. Præterea excommunicatus privatus eſt uſu beneficii, & illius fructibus. At reſignans in favorem tertii eo beneficio utitur, cum alteri donet. Ergo, &c. Sed rectiùs Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. quæſt.* 2. *punct.* 5. *num.* 7. exiſtimat validam eſſe prædictam reſignationem, quia hæc reſignatio ultra beneficii ceſſionem ſolùm continet deſignationem perſonæ in beneficium providendæ. At ex vi hujus deſignationis nullum jus deſignato conceditur, cùm integrum jus in beneficium retineat deſignans, quouſque deſignatus proviſus ſit à Pontifice. Ergo hæc reſignatio validè ab excommunicato fieri poteſt.

Punctum XIV.

De novo effectu excommunicationis, qui eſt privatio communicationis forenſis.

§. I.

Expenditur hæc privatio in genere.

1 *Excommunicatus privatus eſt quolibet actu pertinente ad judicium.*
2 *Si excommunicatus huic forenſi communicationi ſe ingerat excipi poteſt in qualibet parte judicij.*
3 *Hanc exceptionem dilatoriam comparatione excommunicati tolerati opponere poteſt qui in eo judicio intervenire debet.*
4 *Modus opponendi hanc exceptionem traditur.* in cap. Piæ, de exceptionib. in 6.
5 *Exceptio probanda eſt intra octo dierum ſpatium à die oppoſitionis admiſſæ.*
6 *Probatio exceptionis apertiſſima eſſe debet. Et explicatur.*
7 *Opponens excommunicationem, & in probatione deficiens ſolvere tenetur reo omnes expenſas ob eam dilationem factas.*

1. PRivati excommunicatum quolibet actu pertinente ad judicium in comperto eſt apud omnes. Quapropter nequit eſſe Iudex, actor, Advocatus, vel teſtis, uti conſtat ex *cap. veniens de teſtibus*, *Cap. decernimus de ſententia excommunic. Cap.* 1. *de exceptionibus in* 6. & *cap. penult. & ult.* 15. *quæſt.* 6. Etenim cùm excommunicato etiam tolerato omnis communicatio cum fidelibus interdicta ſit, & communicatio forenſis ſit communicatio maximi momenti; efficitur ſanè hanc communicationem interdictam eſſe.

2. Unde ſi excommunicatus huic forenſi communicationi ſe ingerat, ultra peccatum quod committit, (quod regulariter mortale eſt,) poteſt à Iudicio repelli per exceptionem excommunicationis. Quæ exceptio opponi poteſt in qualibet parte judicii, ſcilicet ante ſententiam, in ipſa ſententia, & poſt ſententiam ante ipſius executionem, uti conſtat ex *cap. piæ eodem tit. in* 6. Et tradit Gloſſa, & Panormit. *in dicto capit. exceptionem numero* 12. 19. 20. & 22. Felin. *numero* 13. Hugolin. *tab.* 2. *cap.* 15. §. 6. *numero* 1. Sayrus *lib.* 2. *theſauri cap.* 7. *num.* 6. Et rationem tradit Pontifex in *dicto cap. piæ*, ut ſi cenſura Eccleſiæ magis timeatur, communionis periculum evitetur, contumaciæ vitium reprimatur & excommunicati dum à communibus actibus excluduntur, rubore perfuſi faciliùs reſipiſcant. Quod intelligendum eſt de exceptione excommunicationis oppoſita in vim dilatoriæ, hoc eſt ad differendam actoris, vel Iudicis intentionem. Secùs verò de exceptione excommunicationis in vim peremptoriæ; hæc enim exceptio ſupponit actum jam factum, cujus valor exceptione excommunicationis infirmari intenditur. Uti colligitur ex Gloſſa *in d. cap. piæ varbo opponit.* Et *ibi* Ancharran. *numero* 3. Panormit. *in d. c. exceptionem n.* 22. Felin. *numero* 13. Sayrus aliis relatis *lib.* 2. *theſauri, c.* 7. *num.* 7.

3. Hanc autem exceptionem dilatoriam comparatione excommunicati tolerati opponere poteſt qui in eo judicio intervenire debet, ut eſt pars adverſa, Iudex, procurator, Notarius. Advocatus, &c. Comparatione verò excommunicati vitandi non ſolùm poteſt, ſed tenetur, quia quilibet fidelis tenetur hujus communicationem vitare quoad poſſit, ſicuti tradunt aliis relatis Hugolin. *tab.* 2. *c.* 13. §. 7. *num.* 5. Sayrus *l.* 2. *c.* 7. *num.* 8.

4. Modus autem opponendi hanc exceptionem traditus eſt ab Innoc. IV. *in dicto cap. piæ de exceptionib. in* 6. nempe ut exprimatur excommunicationis majoris ſpecies, illiúſque Author. Nam cum hæc exceptio manifeſtiſſimis documentis comprobanda ſit, neceſſariò erit declarari quæ excommunicatio, & od quam cauſam contracta ſit. Itémque illius Authorem, an inquam à lege, an à Judice ordinario, vel delegato promanaverit excommunicatio. Cùm ſæpè ex defectu poteſtatis contingat excommunicationem nullam eſſe. Præterquam quod delegato incumbit oſtendere juriſdictionis formam, aliàs ejus excommunicatio vim non obtinebit.

5. Exceptio probanda eſt infra octo dierum ſpatium à die oppoſitionis admiſſæ; ut habetur *dicto cap. piæ.* Et *ibi* Gloſſa, *verbo octo dierum*, *de exceptionib. in* 6. In quo numero computantur etiam dies feriales, juxta *leg. ſive par. Cod. de Dilationib.* & *leg.* 1. *ff. de feriis.* Et tradit Marian. Socinus *in cap. ſacris numero* 443. *de ſententia excommunicat.* Etenim cùm hæc dilatio, ut inquit Gloſſa *in dicto cap. Piæ*, ſæpè malitiosè opponatur, cedátque in gravamen judicii, meritò ad breve illud tempus reſtringitur. Neque Iudici permiſſum eſt hoc tempus prorogare Tum quia eſt à lege ſtatutum, & determinatum. Tum quia cederet in præjudicium illius cui excommunicatio eſt oppoſita, cùm ei omnes expenſæ ſolvendæ ſint, actore infrà illud tempus non probante. Et tradit Ioann. Andreas *dicto capite piæ*, & *in capite ſolet*, *de ſententia excommun. lib.* 6. Et Marian. Socinus *dicto cap. ſacris num.* 446. quos refert, & ſequitur Sayrus *lib.* 2. *de excommunicationib. cap.* 7. *numero* 15. Hoc autem procedit quando opponens nullâ legitimâ causâ impeditus eſt quominus infra illud tempus probare exceptionem poſſet, nam ſi juſtâ causâ impediatur, uti eſſet ſi morbo gravi teneretur, actoris malitiâ, vel Iudicis commiſſione retardaretur, poſſet & deberet Iudex tempus probationis prorogare. Sicuti ex Innocent. Archidiacono, Ioann. Andrea, & Philippo Franco *in capite piæ de exceptionib. in* 6. refert Sayrus *dicto cap.* 7. *numero* 15. quia tempus conceſſum à lege ſubintelligi debet habile & expeditum pro conſecutione effectus, in quem conceditur.

6. Probatio verò exceptionis apertiſſima eſſe debet, uti deciditur *dicto capite piæ* ibi; *apertiſſimis documentis.*

mentis. Quare nec unus teſtis ſufficit tametſi fama adjuvetur : nam eſto fama ſufficiat , ut infamatus vitetur argum. *cap. illud de clerico excommunicat. miniſtrante. Cap. cum deſideres , de ſententia excommunicat.* quia non agitur de gravi præjudicio ut docuit Covarr. *capite alma mater. part.* §. 1. *numero* 5. attamen ad effectum repellendi infamatum à judicio inſufficiens eſt ; quia hæc repulſa grave illi præjudicium parat. Eſtque expreſſa repulſi condemnatio , & pœnæ inflictio , quæ abſque lucida probatione injungi non poteſt , juxta doctrinam Cyni *in leg. finali , Cod. de Quæſtionibus.* Illa igitur erit ſufficiens probatio , primò ſi fiat per confeſſionem ipſius , cui eſt excommunicatio oppoſita argum. *leg. unica. Cod. de confeſſis.* Et *capit. fin.* juncta Gloſſa *eodem tit.* Secundò duobus teſtibus omni exceptione majoribus qui preſentes fuerunt ſententiæ in eum latæ. Uti tradit Gloſſa *in dicto capit. piæ , verbo documentis de exceptionib. in 6. & ibi* Geminian. Ancharran. & Francus , Marian. Socin *cap. ſacris , numero* 446. *de ſententia excommunicat.* Et *capite de monialibus numero* 3. *eodem titul.* Tertiò probatur excommunicatio , ſi ab homine lata ſit inſtrumento authentico ſententiæ. Si à jure inſtrumento authentico factum continente. Uti docet Marian. Socinus *in dicto capite de monialibus numero* 3. *de ſententia excommunicat.* Panormit. *in cap. poſt ceſſionem. numero* 3. & *ibi* Felin. *numero* 11. *&* 17. *de probationib.* Hugolin *tab.* 2. *capite* 15. §. 10. *numero* 7. Sayrus *lib.* 2. *de excommunicat. capite* 7. *numero* 18. Quartò ſufficiens eſt excommunicationis probatio ſi probes denunciatum eſſe , nam etſi aliquando fieri poſſit aliquem injuſtè denunciari ; quia tamen id rarò , vel nunquam contingit , ideò probata denunciatione cenſenda eſt probata excommunicatio , ita ut in negantem transferatur onus probationis. Uti colligitur ex *capit. licet de ſententia excommunicat. lib.* 6. ubi Bonifac. VIII. ſtatuit denunciatum in judicialibus & extrajudicialibus & legitimis actibus vitari , quouſque probet ſe excommunicatum non eſſe. Et *in Extravag. Ad evitanda ſcandala* , ex ſola notitia denunciationis coguntur fideles denunciatum vitare , quin aliam de excommunicatione notitiam haberent quia præſumi nequit falſitas , & deceptio in his quæ publicè facta ſunt. Atque ita docent Hoſtienſ. & Panomit. *in cap. prudentiam de officio Judicis delegati.* Ioann. & Andr. & Imola *in cap. licet de ſententia excommunicat. in* 6. Et aliis relatis Sayrus *lib.* 2. *theſauri , capit.* 7. *numero* 19. Et licet aliqui graviſſimi Doctores , uti Covarruv. *in cap. alma mater* 1. *part.* §. 3. *numero* 1. Rebuff. *repet. in capite poſtulaſtis numero* 76. *de Clerico excommunicat. miniſtr* & alii relati à Sayro *dicto capite* 7. *numero* 19. aſſerant hanc denunciationis probationem ſufficere pro exceptione dilatoria & non pro peremptoria , ut potè majoris præjudicij. Rectiùs ipſe Sayrus exiſtimat pro qualibet dilatione hanc probationem ſufficientem eſſe. Argum. *dicti capit. licet.* Et *Extravag. Ad evitanda.*

7. Quod ſi opponens excommunicationem in probatione defecerit ſolvere tenetur reo omnes expenſas ob eam dilationem factas , juxta Textum *capite piæ de exceptionib. lib.* 6. à qua obligatione eximitur , tametſi in ſecunda inſtantia exceptiones probaverit. Uti tradit Ioann. Andreas *in dicto cap. Piæ.* At ſi ipſe exceptionem probaverit , econtrario verò exceptus abſolutionem , examinandum eſt , an abſolutio publica ſit , ita ut probabiliter ignorari non poſſit , vel econtra ; ſi abſolutio ignorari probabiliter poteſt , non eſt ad ſolutionem expenſarum condemnandus. Secùs verò ſi nulla probabilis ignorantia monſtrari poſſit , ut pluribus comprobat Sayrus *lib.* 2. *theſauri , capite* 7. *numero* 20. ubi *numero* 21. advertit ex *dicto capite piæ* durante eadem causâ hanc excommunicationis exceptionem opponi non poſſe ultra duas vices , niſi ſuperveniret nova excommunicatio , vel de antiqua evidens & prompta probatio ne ob has dilationes lites differantur , & partes laboribus , & expenſis fatigentur.

§. III.

Expenditur ſigillatim , & in particulari privatio communicationis forenſis.

1 *Iudex excommunicatus abſtinere debet à judicio. Eius acta valida ſunt , ſi vitandus non ſit. Si verò vitandus , plures cenſent etiam valida eſſe , dum à partibus non excipitur.*

2 *Contrarium ut probabilius docet communis ſententia.*

3 *Excommunicatus vitandus invalidè Iudicis arbitri officium exercet.*

4 *Solvuntur fundamenta* num. 1. *adducta.*

5 *Si judex appellationem denunciationi interpoſuit , validè ſententiam profert. , dum non denunciatur.*

6 *Excommunicatus nequit eſſe actor in judicio , & repelli poteſt , & debet à judice , ſi denunciatus eſt.*

7 *Procedit concluſio ſive per ſe , ſive per alium agat.*

8 *Item ſive agat civiliter , ſive criminaliter.*

9 *Deinde eſto intendat probare injuſtè fuiſſe excommunicatum. Si tamen ſupponat validè excommunicatum fuiſſe.*

10 *Repellendus eſt ab agendo non verò ſi ſe ſolùm defendat.*

11 *Excommunicatus denunciatus conſcius fugæ debitoris poteſt coram Iudice debitor eum convenire.*

12 *Acta ab excommunicato ſive per ſe , ſive per procuratorem dum ab agendo non repellitur valida ſunt.*

13 *Advocatus ſi toleratus ſit validè & licitè officium exercet , dum non repellitur.*

14 *Si verò excommunicatus ſit , repellendus eſt , ejus verò acta dum non repellitur valida ſunt.*

15 *Procurato tempore excommunicationis officium procuratoris acceptans graviter peccat.*

16 *Negant validè inſtitui validéque acceptari mandatum plures. Sed probabilius eſt validam eſſe acceptationem , etſi illicitam.*

17 *Excommunicatus occultus licitè teſtimonium fert. Secus excommunicatus vitandus.*

18 *Ejus teſtimonium validum eſt , tametſi ope exceptionis irritari poſſit.*

19 *In cauſa fidei non ſolùm validè , ſed licitè excommunicatus vitandus teſtis eſt. Secùs in aliis cauſis.*

20 *Tabellio ſi excommunicatus denunciatus non ſi poterit ad petitionem aliorum inſtrumenta , & ſcripturas conficere , dummodò ſcriptura ad valorem actus non requiratur.*

21 *Excommunicatus vitandus illicitè ſcripturas conficit. Et communis ſententia eas invalidas reputat.*

22 *Sed verius eſt validas eſſe , dum à partibus non excipiuntur.*

23 *Reus etiamſi ſit excommunicatus vitandus trahi poteſt ad judicium.*

24 *Sic in judicium adductus poteſt ad omnia ſibi objecta reſpondere.*

25 *Negant plures excommunicatum per ſe comparere in judicio poſſe.*

26 *Verius eſt hoc ſolùm convenientiſſimum eſſe , non tamen neceſſarium.*

1 HÆc privatio ſufficienter declarabitur , ſi diſcurramus per perſonas , quæ in judicio intervenire poſſunt.

Inter has perſonas primum locum obtinet judex ; hic namque ſi excommunicatum ſe ſentiat , abſtinere debet à judicando , ejus tamen acta valida erunt , ſi vitan-

dus non ſit, uti omnes Doctores docent. At ſi vitandus exiſtat, plures cenſent valida eſſe, dum à partibus non excipitur. Sic tradit Victoria *de excommunic. num.* 16. *alias* 346. Moventur quia eſt Textus ex quo colligi poſſit hæc annullatio, cùm ferè omnes de Judice Eccleſiaſtico loquantur, *Cap. audimus* 24. *q.* 1. *Cap. ad probandum de ſententia & re judicata. Cap. tanta de exceſſibus prælator.* quorum deciſio ad Judicem ſæcularem extendi non debet, quia pœnæ non ſunt extendendæ ultra caſum expreſſum, maximè cùm non eſt eadem ratio. Alij verò Textus, nempe *cap. decernimus de ſentent. excommunicat. in* 6. *cap. exceptionem de exceptionib.* & *cap.* 1. *de exceptionib. in* 6. generaliter loquentes ſolùm dicunt poſſe, & debere excommunicatum repelli à judicio. Sed an ejus acta ante exceptionem valida ſint non deciditur. Item in *cap. excommunicatus de Hæreticis*, poſtquam credentes, fautores, & defenſores hæreticorum excommunicantur, additur pro ſæcularibus. Quod ſi per annum non ſatisfecerit, & Iudex ſit, ejus ſententia nullam obtineat firmitatem. Ergo extra caſum inſordeſcentiæ ſententia Iudicis excommunicati firmitatem obtinebit.

2. Cæterùm geſta à Iudice ſæculari excommunicato vitando nulla eſſe, etiamſi contra ipſum non excepiatur, docet communis ſententia, ut eſt in Panorm. *cap. ad probandum de ſententia, & re judic. numero* 2. & *in cap. ſuſcitatus de Reſcriptis, num.* 12. Innocent. *in cap.* 1. *de exceptionib. lib.* 6. *in fine* Marian. Socin. *in cap. ſacris num.* 264. & 265. *de ſententia excommunicat.* Et aliis relatis Suar. *diſp.* 16. *ſect.* 1. *num.* 2. Vaſq. *de excommunic. cap.* 7. *in fine* Gaſpar Hurtado *diſp.* 8. *difficult.* 2. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 21. *pun.* 7. *num.* 1. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 11. *num.* 103. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 2. *cap.* 1. *num.* 14. Et probari poteſt; quia eſto nullus ſit Textus, qui expreſsè geſta à Iudice ſæculari excommunicato annullet. At praxi receptum eſt annullationem factam pro Iudice Eccleſiaſtico ad Iudicem ſæcularem extendi, uti conſtat ex Doctoribus nuper relatis. Præterea non leviter colligitur ex *can. Nos ſanctorum.* 15. *q.* 6. Pontifex liberat ſubditos à fidelitate dominorum excommunicatorum, præcipitque ne ipſis obediant, ergo omni juriſdictione privati exiſtunt; eorúmque præcepta nulla ſunt. Deinde in *cap. Preſidentes de Hereticis in* 6. ob favorem fidei conceditur excommunicato, ut poſſit Judicis officium exercere. Signum ergo eſt extra hunc caſum nihil poſſe.

3. Hinc infertur invalidè excommunicatum vitandum Iudicis arbitrio officium exercere: quia arbiter verè Iudex eſt, & juriſdictionem exercet, & ad normam judicii ejus arbitrium regulatur *leg.* 1. *ff. de arbitris*, ut pluribus relatis notavit Sayrus *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 6. *num.* 22. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 2. *pun.* 7. *num.* 2. Secùs verò dicendum eſt in arbitratore: hic enim non juriſdictionem exercet, ſed compoſitionem; cùm non procedat ſecundum judicii ordinem, ſed ut ſibi viſum fuerit. Atque ita tenet Hugolin. *tab.* 2. *de cenſur. c.* 11. §. 6. *num.* 3. Sayrus alios referens *d. c.* 6. *num.* 23. & 24. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 2. *p.* 7. *n.* 2.

4. Neque fundamenta contraria obſtant. Ad primum conſtat ex probatione noſtræ ſententiæ. Ad ſecundum ex *cap. excommunicamus* reſpondeo, ibi excommunicato inſordeſcenti in excommunicatione per annum plures pœnas deſignari, quibus ab ipſo puncto excommunicationis innodatus erat, uti ſunt privatio Eccleſiaſticæ ſepulturæ, & excluſio à publicis officiis, inter quas computanda eſt annullatio ſententiæ. Præterquam quòd ibi non videtur loqui Textus de excommunicato denunciato, ſed de excommunicato ante denunciationem ob fautoriam hæreſis, cujus ſententiæ annullantur, ſi per annum in excommunicatione inſorduerit, cùm tamen ſententiæ alterius excommunicati ante denunciationem non annullentur.

5. Monet tamen Avila 2. *part. cap.* 6. *diſp.* 7. *in princip.* ex Panorm. *c. paſtoralis* §. *verum num.* 15. *de appellat.* ſi Iudex appellationem denunciationi interpoſuerit validè ſententias proferre, quouſque declaretur legitimè fuiſſe excommunicatum, & denunciatum; quia interim denunciatio ſuſpenſa eſt.

6. Secundò excommunicatus nequit eſſe actor in judicio etiam ſæculari, uti definitur *cap. intelleximus.* Et *ibi* Gloſſa *verbo convenire de Iudiciis Cap. exceptionem de exceptionib. Cap. piæ eodem tit. in* 6. & tradunt ferè omnes Doctores. Si excommunicatio denunciata non eſt, etſi repelli poſſit à parte adverſa ipſa tamen conſentiente ab aliis repelli non debet. At ſi excommunicatio denunciata ſit, & pars excommunicatum non excipit, Iudex ex officio tenetur eum à judicio repellere juxta *cap. decernimus, de ſententia excommunic. & cap. exceptionem de exceptionib.* ut pluribus firmat Sayrus *lib.* 2. *theſauri cap.* 7. *num.* 2. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 7. *num.* 9. Quinimò Iudex ſæcularis diſſimulans cogi debet ab Eccleſiaſtico, ut excommunicatum ab agendo repellat: quia penes Iudicem Eccleſiaſticum poteſtas eſt, ne in judicio ſæculari leges Eccleſiaſticæ violentur. Argum. *cap. ſi celebret. de clerico excommunic. miniſtr.* & *c. ſacris de iis quæ vi.*

7. Procedit concluſio, ſive per ſe, ſive per alium agat; quia quod per alium facimus, per nos ipſos facere videmur, juxta regulam juris. Unde cùm excommunicatus excluſus ſit ab agendo per ſe, excludi debet ab agendo per procuratorem. Argum. *cap. ult. de procuratorib. in* 6. & tradit ex communi ſententia Marian. Socin. *in dicto cap. ſacris numer.* 327. *de ſententia excommunicat.* Sayrus *l.* 2. *theſauri c.* 7. *n.* 4. Suar. *diſp.* 16. *ſect.* 3. *n.* 4.

8. Deinde procedit ſive agat civiliter, ſive criminaliter; quia Textus indifferenter loquuntur, uti conſtat ex *cap. exceptionem de exceptionib. & cap. piæ eodem tit. in* 6. & notat Panormit. *in cap. intelleximus num.* 4. *de judiciis.* Felin. *in c.* 2. *n.* 13. *de exceptionib.* Henriq. *l.* 13. *cap.* 7. *num.* 4. Hugolin. *de cenſur. tab.* 2. *cap.* 15. *numer.* 4. Neque obſtat, quod propriam injuriam proſequi intendat, aut ſolutionem ſibi debiti recuperare. Uti tradit Panormit. *in cap. cum inter de exceptionib. num.* 29. & *cap. à nobis eodem tit. num.* 4. Et *ibi* Felinus *numero* 9. Sayrus *l.* 2. *Theſauri, cap.* 7. *num.* 5. quia meritò ab his commodis privandus eſt, qui in excommunicatione perſiſtens cenſuras Eccleſiæ negligit. Neque refert quod adverſus alium excommunicatum agat; quia alterius excommunicatio, cùm non tollat actoris excommunicationem, neque ejus effectum impedire valet, ſicuti notavit Gloſſa, & Innocent. *in cap. à nobis de exceptionib.* & *ibi* Panorm. *numero* 8. & 9. Felin. *n.* 13. Hugolin. *tab.* 2. *de cenſur. cap.* 15. §. 4. Sayrus *d. c.* 7. *numero* 5. qui aliis relatis cenſet ſolùm excommunicato denunciato permittit poſſe accuſare hæreticum ob fidei favorem; eo quòd hæreſis ſit peccatum cedens in grave Reipublicæ, præjudicium.

9. Denique procedit, eſto intendat probare injuſtè fuiſſe excommunicatum; ſi tamen ſupponat validè fuiſſe excommunicatum eſſe, nam prius abſolvendus eſt, & poſtmodum ejus probatione admittendæ, uti dicitur *cap. cum contingat. de officio delegati. cap. per tuas de ſententia excommunication.* Et tradit Parnomit. & Felin. *ibi* Suar. *diſputatio.* 16. *ſect.* 3. *numero* 1. Sayrus, *lib.* 2. *cap.* 7. *numero* 4. Quinimò Gloſſa *in cap. ſolet.* §. 2. *verbo actor, & verbo extrajudicium de ſententia excommunicat. in* 6. Et *ibi* Geminian. Philippus Francus, Ancarran. & Stephanus Coſta, quos refert, & ſequitur Sayrus *loc. alleg.* Neque audiendum eſſe prædictum excommunicatum, etſi probare intendat excommunicatum non eſſe, eo quòd legitimam appellationem interpoſuerit, vel ſententia contineat intolerabilem errorem: quia dum nullitas excommunicationis cognoſcitur vitandus eſt. Sed rectiùs Gaſpar Hurtado *diſp.* 8. *difficult.* 3. & Suar. *ſect.* 3.

numero

num. 1. & Bonac. *disput.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 4. *numero* 7. admittendum esse dicit. Tum quia non constat de excommunicatione ob quam vitari debet. Tum quia neganda non est defensio in causa excommunicationis. Si enim ut statim dicam, excommunicatus à judicio non repellitur, si non agendo, sed se defendendo procedat, cur repellendus est à probatione nullitatis excommunicationis, cùm hæc non actio, sed defensio sit.

10. Dixi *repellendum esse ab agendo:* nam si solùm se defendit repelli non potest à judicio. Ut habetur *cap. cum inter. Cap. significarunt. Cap. dilecti filij, de exceptionibus.* Quippè defensio jure naturali concessa neganda non est. Et tradit Suar. *dicta sect.* 3. Reconvenire verò suum actorem in alia causa præter eam, de qua agitur nequaquam potest, quia id esset officium actoris assumere, ut in eisdem Textibus definitur. Unde si excommunicato debitum solutum exigitur, ut iterum solvat, allegare poterit se voluisse, & probare testibus, vel instrumentis falsò sibi debitum postulari. Item si delictum, seu injuria ab excommunicato illata alio delicto, seu injuria recompensationem accepit, poterit hanc recompensationem probare, si injuriatus agat de delicto. Denique si actor aliquo impedimento laboret, quo ab agendo repellatur, potest reus excommucicatus impedimentum objicere, & probare, argum. *leg. si contendat, ff. de fidejussorib.* quia (ut rectè inquit Suar.) in his omnibus excommunicatus non agendo, sed se defendendo procedit, quod jure naturali concessum est.

11. Quinimò addit Covarruv. *lib.* 1. *var. resol. cap.* 13. quem refert, & sequitur Bonac. *disp.* 2. *de excommunicat. quæst.* 2. *punct.* 7. *num.* 8. excommunicatum denunciatum conscium fugæ debitoris posse coram Judice debitorem convenire, ut debito securitatem præstet, quia in ea petitione, & Judicis officij imploratione censendus est non tam agere adversus debitorem, quàm se ab injuria debitoris inferenda defendere.

12. Illud pro certo habendum est acta ab ipso excommunicato, sive per se, sive per procuratorem interim dum ab agendo non repellitur, aut ei exceptio excommunicationis opponitur valida esse, sicuti decidit *cap. pia, de exceptionib. in* 6. & pluribus comprobat Sayrus *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 7. *in fine.* Quinimò, ut ait Covarruv. *lib.* 1. *variar. cap.* 19. *n.* 5. Et Avila 2. *part. de censur. cap.* 6. *disp.* 7. *dub.* 2. in hoc Hispaniæ regno passim excommunicatus ad agendum amittitur. Ex quo fit ejus acta valida esse.

13. Tertio loco succedit Advocatus, qui si excommunicatus sit etiam toleratus ab advocando abstinere debet, ne cum fidelibus communionem habeat. Si tamen à fidelibus invitetur, neque à Judice repellatur licitè & validè suum officium exercebit ob fidelium favorem. Sicuti notavit Stephan. Davila 1. *p. de censur. cap.* 6. *disp.* 7. *dub.* 3. Gaspar. Hurtado *disp.* 8. *de excommunicat. difficult.* 7.

14. At si excommunicatus vitandus sit omnino repellendus est tum à Judice, tum ab omnibus illis, qui cum ipso judicialem communicationem habere possunt. Uti colligitur *ex cap. decernimus.* Et *ibi* Glossa, *verbo patrocinando, de sententia excommunicat.* Et tradit Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. *num.* 4. Hugolin. *tab.* 2. *cap.* 18. Sayrus *lib.* 2. *de excommunicao. cap.* 7. *num.* 5. Avila, Gaspar. Hurtado *suprà*, acta verò ab hoc advocato dum non repellitur vel excipitur, valent quia nullibi inveniuntur irrita, ideóque stipendium sibi datum pro labore interim dum non excipitur retinere licitè potest, ut benè notavit Gaspar. Hurtado *difficult.* 7. Avila *dubitat.* 3. Petr. Navarra *lib.* 2. *de restit. numero* 237. *in* 2. *edit.* Coninch. *disput.* 14. *dub.* 11. *concluf.* 2.

15. Quartò Procurator, si tempore excommunicationis officium acceptet peccat gravitèr, quia est communicatio politica & in officio publico, à qua per excommunicationem excluſus est.

16. Sed an validè instruatur, validèque mandatum acceptet; difficultate non caret. Nam Panormit. *in cap. post cessionem numero* 10. *& seqq. probationib.* Decius *ibi, numero* 20. Marian. Socin. *cap. sacris numero* 415. *de sententia excommunicat.* Hugolin *tab.* 2. *de censur. cap.* 19. §. 3. Sayrus *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 8. *numero* 8. *numero* 7. *& seqq.* negant, ducti ex *dicto cap. post cessionem*, ubi Innocent III. repellit procuratorem à judicio eo quòd tempore excommunicationis institutus fuit. Deinde constitutio procuratoris est constitutio officij publici, ut constat ex *leg.* 1. *ff. de Procuratorib.* Sed excommunicatio omni judicio, & authoritate publicâ privat, ergo. Nihilominus verius censeo validam esse etsi illicitam procuratoris institutionem, & acceptionem tempore excommunicationis factam; quia nullibi reperitur irrita, & annullatio actus introducenda non est absque manifesto Textu. Neque textus in *cap. post cessionem* id probat. Nam verba illa Pontificis, *ipsum tanquam procuratorem non duximus admittendum*, non denotant officium procuratoris non valuisse valdè exercere, dum non excipiebatur, sed denotant debere repelli, eo quòd officium procuratoris tempore excommunicationis assumpserit, Sicuti docet Suar. *disp.* 16. *de censur. sect.* 7. *numero* 8. Et colligitur ex Coninch. *disputat.* 14. *dubitat.* 11. *conclusionib.* 2. *numero* 10.

17. Quintò testis si excommunicatus occultus sit licitè testificari poterit, quia actus testificandi ex natura rei in favorem alterius ordinatur. At Extravag. *Ad evitanda scandala*, excommunicatis occultis permittitur communicatio cum fidelibus in eorum favorem cedens. Sicuti docuit Bonac. *disputatio* 2. *de censur. quæst.* 2. *punct.* 7. *numero* 12. Poterit tamen Iudex ejus testificationem in excommunicatione factam non admittere, vel pars exceptionem inexcommunicationis opponere, quâ positâ testimonium nullum erit; quia ut sæpè dictum est fideles non astringuntur cum excommunicato tolerato communicare, etsi possint. Sic aliis relatis notavit Avila 2. *part. de censur. cap.* 6. *disp.* 7. *dub.* 4. Si verò excommunicatus vitandus sit, nequaquam poterit licitè testimonium ferre, *cap. veniens* 2. *de Testibus. Cap. decernimus, de sententia excommunicat. in* 6. Non videtur autem culpam venialem excedere quia actus testificandi non procedit à potestate publica, sed privata.

18. Sed an validum sit ejus testimonium dum à parte non excipitur; non conveniunt Doctores. Nam Marian. Socin. *in cap. sacris numero* 405. *de sententia excommunicat.* Vasquez *de excommunicat. dub.* 5. Gaspar Hurtado, *disp.* 8. *difficult.* 6. negant validum esse, eo quòd prædicto testimonio non sit fides necessariò adhibenda juxta Textum in *cap. nullus* 3. *quæst.* 4. in quo testimonii valor videtur consistere. Sed rectiùs affirmarunt validum esse, tametsi ope exceptionis irritari possit, dum sententia lata non fuerit Hugolin. *tab.* 2. *de censuris cap.* 17. §. 1. Sayrus *lib.* 1. *de excommunicat. cap.* 8. *numero* 1. *& seqq.* Coninch. *disputation.* 14. *dub.* 11. *conclusion.* 2. *numero* 110. Suar. *disp.* 16. *sect.* 6. *n.* 6. Suar. *disp.* 2. *censur. quæst.* 2. *pun.* 7. *n.* 12. Bonac. & colligitur apertè ex *cap.* 1. *de exceptionib. in* 6. & *ex cap. excommunicamus*, §. *credentes de Hæreticis*, ubi testimonium excommunicati ob hæresis fautoriam nullum declaratur, tacitè innuens ob aliam causam valere. Etenim ut *superiùs* diximus actus annullatio asserenda non est absque manifesto Textu, & ratione: nullibi autem invenitur testimonium excommunicati irritum. Ergo. Quod autem prædicto testimonio non sit necessariò fides adhibenda, sed possit ope exceptionis elidi,

id ſolum probat ejus valorem non eſſe firmum, non tamen convincit validum non eſſe, dum non excipitur interim námque fides ei eſt adhibenda.

19. Illud eſt certum in cauſa fidei non ſolùm validè, ſed licitè excommunicatum vitandum teſtem eſſe, ut habetur *cap. in fidei favorem, de Hæreticis in 6.* Et notant *ibi* Doctores, Geminian. Ancharran. Francus *in cap. decernimus, de ſententia excommunic.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 8. num. 1.* Suar. Avila, Coninch. Gaſpar. Hurtado, Bonac. *locis citatis.* Quinimò aliis ut Bonacinæ *dicto punct. 7. numero 12.* placet in cauſa matrimoniali licitè excommunicatum vitandum admitti in teſtem poſſe; quia cauſa matrimonialis eſt cauſa valdè favorabilis. Argum. *cap. fin. de ſentent. & re judicata.* Sed rectiùs cæteri Doctores ſolùm in cauſa fidei concedunt excommunicato vitando, ut ſe in teſte actorem, & accuſatorem ingerere poſſit; quia ſolum in cauſa fidei, utpotè graviſſima id expreſſum invenitur, & cum ſit exceptio à generali regula, non debet ad alios caſus extendi, præcipuè cùm ratio longè diverſa ſit. Neque obſtat cauſam matrimonialem eſſe favorabilem, quia non eſt æquè favorabilis, ac cauſa fidei. Et caſu quo æquè favorabilis eſſet, id ſolùm probat debere hujuſmodi cauſæ eundem favorem qui concedi, cauſæ fidei conceſſus eſt, non tamen probat quod de facto conceſſus ſit. Adde ſi in cauſa matrimoniali permittendum eſſet excommunicato, ut ſe in teſte & actorem ingerat; quia eſt cauſa favorabilis, potiori ratione id permitti debet in cauſa pupilli, viduæ, Eccleſiæ, & ſimilium, quod nullatenus à Doctoribus conceditur.

20. Sextò, Tabellio ſi excommunicatus denunciatus non ſit poterit ad petitionem aliorum inſtrumenta, & ſcripturas ſui officij conficere, non ſolùm validè, ſed licitè, uti docuit Suar. Ægid. Avila, & alij ſtatim referendi. Quod intelligendum eſt de ſcriptura, quæ non ad valorem actus, & obligationem inducendam neceſſaria eſt, ſed ſolùm ad illius probationem. Nam ſcriptura quæ ad valorem actus requiritur, ut in teſtamento contingit, in ſententia definitiva judicis, & ſimilibus, ſi facta ſit ab excommunicato etiam tolerato valorem non habet, qualem ipſe actus requirit. Quippè actus ille teſtamentum, & ſententia firmitatem, & perpetuitatem expoſtulat irrefragabiliter, hanc tamen habere nequit ab excommunicato confectus cùm poſſit eo ipſo excipi tanquam nullius fidei, ut benè advertit Coninch. *diſp. 14. dubit. 11. num. 113.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 6. p. 2. cap. 2. num. 15.*

21. Si verò ſit excommunicatus vitandus illicita erit ſcripturarum confectio; quia eſt quædam cum fidelibus communicatio, & gravis ex ſuo genere, eo quòd ſit ratione publici officij, & muneris, ut notavit Bonac. *diſputat. 1. quæſt. punct. 7. numero 4. verſ. dixi.* Sed an ſit invalida, non eſt certum. Communis ſententia Canoniſtarum affirmat, quos refert, & ſequitur Henriquez *libro 13. de excommunicat. cap. 9.* Avila *2. part. de cenſur. cap. 6. diſput. 6. dub. 5.* Gaſpar. Hurtado *diſput. 3. de excommunicat. difficult. 5.* Moventur *ex capite ullus, 2. quæſt. 3.* ibi: *Nullus anathematizatorum ſuſcipiatur, neque à quoquam credantur quæ ab eis dicuntur, vel conſcribuntur: ac ſi validæ eſſent eorum ſcripturæ deberet eis fides adhiberi, quia in nullo alio firmitas earum conſiſtit, ergo.* Verùm hic Textus non convincit. Fateor námque anathematizatis non eſſe credendum ex neceſſitate, cùm eorum teſtimonium oppoſito anathemate elidi poſſit; at dum non opponitur validum eſt, & fides ei adhibetur, & ſententia ob illius cauſam lata valorem continet, ut rectè advertit Coninch. *diſput. 14. dub. 11. concluſ. 3. numer. 111.*

22. Quapropter dicendum eſt prædictas ſcripturas validas eſſe fidémque facere, dum à patribus non excipiuntur; quia nullibi inveniuntur irritæ. Sicuti docet Suarez *diſputat. 16. de cenſur. ſect. 5. numero 5.* Coninch. *dicta diſput. 14. dub. 11. concl. 2. & 3.* Bonac. *diſput. 2. de excommunicat. quæſt. 2. punct. 5. numero 8. & punct. 7. numero 4.* In foro autem externo neque debent admitti, ſed tanquam nullius fidei repelli, uti notarunt Coninch. & Suarez *locis citatis.* Verùm ſi ex conſenſu partium ſcriptura ab excommunicato conficiatur, diſtinguendum eſt, ſi partes conſciæ fuerunt excommunicationis, nullus eorum poterit ſpectato conſcientiæ foro excommunicationis exceptionem opponere, ut ſcripturam infirmet; quia prædicto conſenſu videntur juri exceptionis ceſſiſſe, & ſcripturæ firmam fidem adhibuiſſe. At ſi excommunicatio ignota eſſet, optimè poſſet quilibet exceptionem excommunicationis opponere, & fidem ſcripturæ elidere, ut benè advertit Suarez *dicta ſect. 5. à num. 5.*

23. Septimò, & ultimò intercedit in judicio reus, qui eſto excommunicatus vitandus ſit, trahi poteſt ad judicium, uti deciditur *in capite intelleximus, de Judiciis.* Ne ut *ubidem* dicitur commodum ex ſua excommunicatione reportet. Neque opus eſt, ut priùs ab excommunicatione abſolvatur, aut faciat quantum in ſe pro abſolutione obtinenda, quia jura permittentia excommunicatum trahi ut reum ad judicium ſupponunt perſiſtentem in excommunicatione trahi poſſe.

Notanter uſus ſum verbo *trahi*, quod neceſſitatem indicat, neque enim excommunicatus etiam ut reus comparere in judicio permittitur, ſi non ex neceſſitate, ſed ex voluntate compareat; quia cùm ex voluntate comparet pro ſuo, vel communi commodo comparere cenſetur, juxta Textum *in cap. veniens 2. de Teſtibus.* Et *Authent. ſi omnes, Cod. ſi minor ab hæreditate ſe abſtineat.* Et pluribus exornat Sayrus *libro 2. de excommunicat. cap. 9. num. 11. & ſeqq.* Suar. *diſp. 16. ſect. 4. num. ult.* Quod commodum nullatenus jura præſtare excommunicato intendunt. Ideóque *in dicto cap. intelleximus de judiciis*, dicitur obligatum eſſe in judicio comparere, ne commodum ab excommunicatione reportet. Supponit ergo Textus excommunicati intereſſentiam in judicio non fore illi commodam, ſed incommodam.

24. Poſitâ autem hac in judicio præſentiâ poteſt excommunicatus ad omnia ſibi objecta reſpondere, teſtes, & inſtrumenta in ſui defenſionem producere, Judicem, Advocatum, Scribam, & Procuratorem eligere. Quinimò poterit exceptionibus dilatoriis uti. Tum adverſus Judicem eum recuſando, vel ejus juriſdictionem declinando. Tum adverſus actorem objiciendo ei excommunicationem, ſi fortè in ea ſit, vel quodcumque aliud impedimentum, quo à judicio repelli poſſit. Tum adverſus procuratorem, ſi de legitimè mandato non conſtet. Tum adverſus teſtes, quod non debeat eis fides adhiberi. Denique uti poteſt quacunque exceptione, quæ ad ſui defenſionem dirigatur. Unde ſi ſentiat ſe ſententia gravari, poterit appellationem interponere, quæ admittenda eſt, ac ſi excommunicatus non eſſet, ex Textu *in cap. cum inter, de exceptionibus.* Et *capite ſignificavit, eodem tit.* Nam appellatio eſt quædam juris defenſio ad gravamen removendum. *Capite ſuggeſtum, de appellationibus.* Atqui excommunicato omnis defenſio permiſſa eſt, utpotè quæ à jure naturali eſt introducta. Et colligitur *ex capite, dilecti filij. Cap. dilecta. Capite ſignificavit. De exceptionib.* Et *ibi* Doctores. Ergo permiſſæ ſunt prædictæ exceptiones, & appellationes Atque ita docent Gloſſa *in cap. intelleximus, de judiciis.* Ugolin. *tab. 2. de cenſur. cap. 115. §. 1. & cap. 16 §. 2. 3. & 4.* Sayrus *lib. 2. theſauri caſuum, cap. 8. à num. 13.* & alij paſſim.

25. Sed

25. Sed an excommunicatus per se comparere in judicio possit ? Non conveniunt Doctores. Nam Decius *in capite intelleximus*, *de judiciis*, *numero* 7. Et *ibi* Felin. *numero* 3. Sylvest. *verbo excommunicatio* 3. *numer.* 1. *effectu* 12. Ugolin. *de censur. tabul.* 2. *cap.* 16. § 8. *num.* 1. Avila 2. *part. cap.* 6. *disp.* 7. *dub.* 2. Gaspar. Hurtado *disput.* 8. *de excommunicat. diffi ult.* 4. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 1. *num.* 15. *in fine*, negant posse per se comparere, sed necessariò obligatum esse procuratorem eligere, & medio illo respondere, nisi fortè ita pauper sit, ut non possit procuratori stipendia subministrare, vel eo in loco non reperiatur procurator idoneus. Quia *in cap. intelleximus*, *de judiciis*, expresè deciditur excommunicatum posse in judicio conveniri, & debere per alium respondere. Verbum enim *debere* necessitatem importat, & æquè tum responsionem, tum modum respondendi respicit, at excommunicatus si convenitur, ex necessitate respondet. Ergo etiam ex necessitate respondere debet per alium.

26. Cæterùm etsi hoc convenientissimum sit ut excommunicationis effectus rectiùs observetur, & minima quoad fieri possit communicatio cum excommunicato habeatur, non tamen est necessarium, sed potest excommunicatus per seipsum in judicio comparere : uti tradit Glossa *in dicto capite intelleximus*, *verbo conveniri*. Et *ibi* Innocent. Hostiens. Panormitan. quos refert, & sequitur Sayrus *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 8. *in fine*. Suarez *disputat.* 16. *sect.* 4. *num.* 6. Coninch. *disput.* 14. *dub.* 11. *in fine*. Bonac. *disputat.* 2. *de excommunicat. quæst.* 2. *punct.* 7. *num.* 8. Filliucius *tract.* 12. *cap.* 7. *quæst.* 5. *numer.* 181. Moveor, quia *in cap. dilecti filij*, & *cap. ult. de exceptionib.* permittitur absolutè excommunicato respondere in judicio. Non igitur hæc permissio credi debet restricta, *ex capite intelleximus*, maximè cùm jure naturali concessa sit cuilibet propria defensio. Ergo quoties excommunicatus censet se meliùs posse per se ipsum defendere, quàm procuratore interposito illi concedendum est. Adde si excommunicatus non posset per seipsum comparere, quoties medio procuratore præstare posset, neque Judex posset eum admittere, quin priùs probetur procuratoris impossibilitas ; at inde lites dilatarentur, & excommunicatus his dilationibus commodum reportabit. Non igitur præsumendum est id esse à jure statutum. Nam licet Textus *in capite intelleximus* decidat, debere excommunicatum, & verbum *debet* responsionem, modum afficiat ; diversimodè tamen, nam responsionem, ex necessitate, modum ex convenientia. Quod colligo tum ex rationibus nuper dictis. Tum quia Pontifex solùm interrogatus fuit, an excommunicatus in judicio conventus obligatus esset respondere : Cui interrogationi respondit, debere : & licèt huic responsioni modum addiderit, ut ea responsio per alium fiat, id non ex necessitate, sed ex convenientia dictum est ; ut praxis, & usus comprobat.

Punctum XV.

De decimo effectu excommunicationis qui est privatio cujuscunque usus officij publici.

1 *Etsi aliquibus placeat excommunicatum illicitè & invalidè officium Tutoris, Curatoris, &c. exercere : Verius est oppositum.*

2 *Assistentia Parochi excommunicati, etiam non tolerati matrimonium contrahentibus, valida est.*

3 *Licentiam concessam à Parocho alteri Sacerdoti assistendi matrimonio, etsi aliqui censeant illicitam, & invalidam esse ab excommunicato vitando, verius est valere.*

4 *Admissio, seu receptio professionis Religiosæ facta ab excommunicato etiam vitando, valida est.*

1. ALiquibus videtur excommunicatum non solùm illicitè, sed invalidè officium Tutoris, Curatoris, Hospitalarij, & similium exercere ; quia hæc officia etsi jurisdictionem non habeant authoritate publica constituuntur, §. *Nam & tutelam*, *instit. de excusationibus tutorum*. At excommunicatus excluſus est ab omni usu officij publici, utpotè quia à communione fidelium est separatus. Ergo, &c. Sic relato Ugolino *tabul.* 2. *de censur. cap.* 14. docet Sayrus *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 2. *num.* 2. Sed rectiùs contrarium docuit Suarez *disputat.* 16. *sect.* 8. *per tot.* Nam esto Tutor, Curàtor, Hospitalarius authoritate publicâ constituantur, non tamen in utilitatem publicam, sed privatam. Quæ autem in privatam utilitatem constituuntur etsi authoritate publicâ, irrita non sunt nisi excipiantur ; aliàs à Procuratore, Actore, Advocato, & similibus irrita essent contra supradicta, cùm horum officia authoritate publicâ sint constituta.

2. Secundò, assistentia Parochi excommunicati etiam non tolerati contrahentibus matrimonium valida est, quia hæc assistentia etsi authoritate publicâ præstetur non est actus jurisdictionis, cùm sufficienter præstetur ab invito, quod alienum est à jurisdictionis usu, sed est executio cujusdam conditionis à Concilio Trident. requisitæ pro matrimonij valore, quæ, cùm nullibi annulletur facta ab excommunicato vitando, valida censeri debet : ut benè Sanchez *lib.* 3. *de matrim. disput.* 21. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 3. Rebell. *lib.* 1. *de obligat. justit. quæst.* 9. *numer.* 9. Bonac. *de matrim. quæst.* 2. *punct.* 8. *num.* 21. & *de censur. disputat.* 2 *quæst.* 2. *punct.* 5. *num.* 3. Gaspar. Hurtado *disp.* 7. *diffi. cult.* 2. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. *num.* 13. *in fin.* Coninch. *disp.* 27. *dub.* 2. *concl.* 7. Neque obstat excommunicatum vitandum testem esse non posse : quia Parochus matrimonio assistens non est testis deponens, sed inspiciens. Inspicere autem matrimonium, illique præsentem esse, ut postmodum testificari possit, validè potest ab excommunicato vitando præstari. Adde testificationem excommunicati dum non excipitur validam esse, ut *superiùs* diximus.

3. Tertiò, licentia concessa à Parocho excommunicato alteri Sacerdoti ad assistendum matrimonio illicita est, nisi gravis necessitas urgeat ; quia est quædam communicatio cum fidelibus, & de se gravis. Sed an valida sit ? Dubium est. Conveniunt Doctores validam esse, si ab excommunicato tolerato præstetur ; quia dum toleratur officium Parochi, & jurisdictionem retinet. At si ab excommunicato vitando concedatur, negat Coninch. *disput.* 27. *de matrim. dubit.* 2. *num.* 25. Avila 2. *punct. de censur. cap.* 6. *disp.* 3. *dub.* 1. *concluſ.* 4. *&* 5. validam esse concessionem ; eo quòd hæc licentia sit actus jurisdictionis, quâ excommunicatus privatus est. Quippè nullus potest alteri licentiam, & facultatem aliquid faciendi concedere, nisi jurisdictionem, vel dominium habeat, vel facultatis concessæ, vel personæ cui conceditur. Præterea mediâ hac facultate Sacerdos qualificatur, ut matrimonio validè assistat. Est igitur hæc facultatis concessio jurisdictionis actus. Rectiùs oppositum censet Sanchez *dict. disput.* 21. Filliucius *tract.* 10. *cap.* 6. *numer.* 204. Bonac. *de matrim. quæst.* 2. *punct.* 8. *numero* 22. & *de censur. disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 5. *numero* 1. Gaspar. Hurtado *disp.* 7. *de excommun. d ffic ult.* 2. Quia concessio hujus facultatis non est actus jurisdictionis, sed dominij, sicuti est quælibet procuratoris constitutio : cùm Parochus nihil aliud faciat concedens hanc licentiam,

licentiam, quàm poteſtatem aſſiſtendi, quam habet, in alterum ſubrogare. At hæc poteſtas reſidens in Parocho non eſt juriſdictio : ergo neque illius in alterum ſubrogatio. Adde quod Sacerdos à Parocho deſignatus potens ſit matrimonio aſſiſtere, & ex ejus præſentia matrimonium ſubſiſtat, non tam procedit à Parocho deſignante, quam à Concilio Tridentino concedente eam facultatem Sacerdoti, quem Parochus deſignaverit, ſicuti ipſe Parochus ex Tridentino habet eſſe inſpectorem qualificatum, cujus præſentia valorem matrimonio præſtat. Ex his ſolutum eſt fundamentum oppoſitum.

4. Quartò, admiſſio, ſeu receptio profeſſionis Religioſæ facta à Prælato excommunicato etiam vitando valida eſt, uti docet Sanchez *lib. 5. in Decalog. cap. 4. num. 78.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 13. in fine.* Nam hæc admiſſio non eſt juriſdictionis propriæ, ſed cujuſdam ſuperioritatis uſus competens Prælato ratione ſui officij : aliàs fœmina, & laïcus, qui juriſdictionis Eccleſiaſticæ incapaces ſunt profeſſionem admittere non poſſent. Ob eandem rationem valida eſt commiſſio admittendi profeſſionem facta à Prælato excommunicato ; quia ea commiſſio non eſt juriſdictionis, ſed poteſtatis cujuſdam conceſſio admittendi obligationem, quam profeſſus Religioni facit, obligandique Religionem ipſi profeſſo ſicuti cùm Prælatus alicui concedit facultatem admittendi contractum quo contrahens Religioni obligetur, & Religio contrahenti, non exercet propriè juriſdictionem, ſed ſuperioritatem.

Punctum XVI.

De undecimo effectu excommunicationis, qui eſt privatio cujuſcunque civilis obligationis, & contractus.

1 *Excommunicato interdictum eſt quemlibet cum fidelibus contractum inire.*
2 *Plures cenſent prædictos contractus invalidos eſſe in favorem excommunicati, validos tamen in favorem aliorum contrahentium.*
3 *Verius tam ex parte excommunicati, quàm ex parte aliorum validos eſſe.*
4 *Aliqui limitant, ut prædicta doctrina procedat in contractibus nomine proprio celebratis. Secùs authoritate publicâ. Sed non approbatur.*
5 *Validum eſt contractum matrimonium ab excommunicato celebratum.*
6 *Validum quoque eſt teſtamentum etiam ab excommunicato vitando confectum.*
7 *Excommunicatus vitandus hæres inſtitui poteſt.*
8 *Ab hac doctrina excipiuntur aliquot caſus.*

1. CUm excommunicato interdicta ſit quælibet cum fidelibus communicatio, ut conſtat *ex toto tit. de ſentent. excommunicat.* & ex pluribus teſtibus relatis 11. *quæſt. 3.* manifeſtum eſt ei interdictum eſſe quemlibet cùm fidelibus contractum inire ; ſiquidem contrahendo communione hominum utitur. Argum. *leg. 1. conventionis, ff. de pactis.*

2. Sed an contractus ab excommunicato initi firmitatem habeant, indicántque obligationem tam ex parte excommunicati, quam aliorum quibuſcum celebrantur ? Non ita conſtat : Nam Hoſtienſis *in cap. veritatis, de dolo & contumacia*, & *cap. ſi verò, de ſentent. excommunicat.* Cardinal. *in cap. piæ, de exceptionib. lib. 6.* & *in cap. quamquam, de uſuris lib. 6.* Archidiacon. *in cap. 1. de jurepatronat. lib. 6.* & alij relati à Mariano Socino *in cap. ſacris, n. 458. de ſententia excommunicat.* cenſent validos eſſe contractus in favorem aliorum contrahentium non excommunicatorum, ſecùs verò in favorem excommunicati. Nam cùm excommunicatus contrahens ſit legum interdicentium communicationem tranſgreſſor, æquum non eſt, ut legibus ipſis ſubveniatur. Quod enim contra jus fit, pro infecto haberi debet. Regula *quæ contra jus, ff. de regulis juris.* Et confirmatur, excommunicatus petens in judicio executionem contractus in excommunicatione initi non auditur, ſed repellitur. *Cap. piæ, de exceptionib. in 6.* Alij verò adverſus excommunicatum agere poſſunt. Signum ergo eſt contractum in excommunicati favorem non tenere ; benè tamen in aliorum commodum.

3. Cæterùm omninò tenendum eſt contractum initum ab excommunicato etiam vitando validum, & firmum eſſe, obligaríque ex illo excommunicatum quibuſcum contrahit, & contrahentes ipſi excommunicato ; uti ex communi ſententia tradit Panormitan. *in cap. ad probandum, num. 8. de ſententia, & re judic.* Et *ibi* Felin. Rebuff. *in cap. poſtulaſtis, num. 15. de Clerico excommunicat. miniſtr.* Covarruv. *in cap. alma mater, 1. part. §. 1. num. 9.* Ugolin. *tabul. 2. de cenſur. cap. 20. §. 1.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 9. numero 11.* Vaſquez *de excommunicat. dub. 8.* Coninch. *diſput. 14. dub. 12. num. 119.* Gaſpard. Hurtad. *diſp. 9. de excommunicat. difficult. 1. numer. 5.* & alij apud ipſos. Colligitur *ex cap. cum illorum, de ſententia excommunicat. Cap. ſignificaſti, de eo qui duxit in matrimonium. Cap. inter delicta, de donationib. Cap. ultim. de pœnis in 6.* Ratio eſt manifeſta ; quia annullatio, irritatióque contractus, utpotè odioſa inducenda non eſt abſque manifeſto Textu, & ratione. At nullus eſt Textus, ex quo hæc irritatio colligi poſſit. Nam eſto legibus Eccleſiaſticis interdicantur contractus cum excommunicato, non tamen irritantur. Non enim quidquid contra legem fit pro infecto habendum eſt, aliàs contractus non ſolùm in favorem excommunicati, ſed etiam in favorem aliorum non excommunicatorum irritus eſſet ; ſiquidem ipſis etiam non excommunicatis interdicta eſt cum excommunicato vitando communio. Regula *quæ contra jus fiunt, &c.* intelligenda eſt de iis quæ fiunt contra jus irritans, & annullans ; ſecùs verò de his quæ fiunt contra jus tantùm prohibens. Minùs probat hanc contractus irritationem, quod excommunicatus petens executionem contractus in excommunicatione initi repellatur ; quia non repellitur eo quòd in excommunicatione fuerit celebratus, ſed ex eo quòd ipſe excommunicatus ſit ; ſiquidem ab excommunicatione abſolutus agere in judicio poterit pro obligatione ſibi excommunicato facta. Argum. *cap. felicis, verſ. cum autem, de pœnis, lib. 6.* Et notavit Felin. *in cap. ſi verò, colum. 2. de ſentent. excommunicat.* Joann. de Selva *tract. de benefic. 3. p. quæſt. 4.* quos refert, & ſequitur Sayrus *lib. 2. de excommunicat. num. 17.* Gaſpar. Hurtado *diſp. 9. difficult. 1. numero 5.*

Hinc ſit validam eſſe venditionem, emptionem, locationem ab excommunicato factam, uti colligitur *ex cap. ſi verò, de ſentent. excommunicat.* & *cap. quoniam multos 11. quæſt. 3.* Item validam eſſe donationem tum ab excommunicato, tum ipſi excommunicato factam, *cap. inter dilectos, de donationib.* ſicuti advertit Sayrus, Coninch. Vaſquez, Hurtado *ſupra.* Bonac. *diſp. 2. quæſt. 2. p. 5. num. 2.*

4. Limitat prædictam doctrinam Sayrus *dicto capit. 9. numer. 13.* ut procedat in contractibus privatim, & nomine proprio celebratis ; ſecùs verò in iis, qui authoritate publicâ, & ratione publici officij celebrantur, uti ſunt contractus alienationis, & venditionis facti à Prælato excommunicato, & Tutore, & Curatore, & ſimilibus circa res pupilli, & minoris. Sed rectiùs Sanch. *lib. 5. in Decal. cap. 4. num. 78.* Suarez *diſputat. 16. de cenſur. ſect. 8.* cenſet prædictos

contractus

contractus validos esse ob rationem sæpè dictam, quia nullibi irritantur, & irritatio absque firmo fundamento inducenda non est, constatque ex his quæ *punct. præcedent.* tradidimus.

5. De duplici contractu est nonnulla difficultas, An ab excommunicato vitando inito validus sit, nempe de matrimonio, & testamento? Nam matrimonium celebratum ab excommunicato vitando invalidum esse nonnulli affirmant; ducti eâ ratione, quia matrimonium est contractus, quo conjuges se obligant ad mutuam communicationem: at excommunicatus nequit se obligare ad communicandum cum aliis, cùm omnis communicatio sit illi interdicta. Ergo. Cæterùm omnino tenendum est validè excommunicatum inire matrimonium. Nam esto potuerit Ecclesia irritare matrimonium excommunicati, nullibi tamen reperitur factum. Quinimò firmum esse judicat *cap. significasti. De eo qui duxit in matrimonium quam polluerat per adulterium.* Et tradit Felin. *Rub. de sponsalib. tit.* 8. *in* 12. *privileg.* Covarruv. *in cap. alma mater*, 1. *part.* §. 1. *num.* 9. Ugolin. *de censur. tabul.* 2. *cap.* 20. §. 1. *circa medium.* Sayrus *libro* 2. *de excommunicat. cap.* 9. *num.* 15. Bonacin. *disp.* 2. *de censur. quæst.* 2. *punct.* 5. *numer.* 1. & alij passim. Etenim excommunicati contrahentes matrimonium obligari possunt ad mutuam cohabitationem absolutè, quòd sufficit, ut matrimonium subsistat, tametsi non obligentur ex suppositione, quod excommunicati existant. Præterquam quòd excommunicatio non impedit conjugalem convictum, utpotè à natura concessum, & maximè necessarium. Quapropter etsi excommunicati contrahendo peccent, contractus tamen validus, & firmus est.

6. De testamento plures Doctores relati à Sayro *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 9. *num.* 1. censent invalidum esse ab excommunicato vitando confectum, sed certè absque ullo fundamento, cùm nullibi habeatur irritum. Ex eo autem quòd illicitè conficiat vocando testes, & cum Notario excommunicando, inferri nequit irritam esse; sicuti non est irritus quilibet alius contractus illicitè celebratus. Præterea omnibus permissum est, testamentum conficere, nisi aliquâ lege expressâ prohibeantur. Uti habetur §. *fin. instit. quibus non est permissum facere testamentum. Leg. si quæramus, ff. de testamentis. Leg.* 1. *Cod. de sacrosanctis Ecclesiis.* At excommunicato non est generaliter interdicta testamenti confectio. Ergo. Atque ita docent Panormitan. *in cap. ad probandum, num.* 9. *de sententia, & re judicata.* Et *ibi* Felin. *col.* 2. Covarruv. *in Rub. de testament. num.* 18. Ugolin. *de censur. tab.* 2. *cap.* 21. Sayrus *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 9. *numer.* 2. Avila 2. *part. de censur. cap.* 6. *disp.* 6. *dub.* 6. Coninch. *disp.* 14. *dub.* 13. *in fine.* Paul. Layman. *lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 2. *cap.* 2. *num.* 17.

7. Hinc à fortiori constat excommunicatum vitandum hæredem instituì posse. Minus enim requiritur ad capiendum ex testamento; quàm ad testamentum conficiendum, cùm plurimi incapaces sint testandi, non tamen ut hæredes instituantur, ut constat *ex toto tit. instit. quibus non est permissum facere testamentum.* Et *leg. si quæramus, juncta Glossa, ff. de testament.* Et tradit Bald. *leg.* 1. *numer.* 17. *Cod. de hæredib. instituend.* Ugolin. *tab.* 2. *de censur. cap.* 21. §. 1. Sayrus aliis relatis *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 9. *num.* 9. Stephan. Davila, & Coninch. *loc. cit.*

8. Ab hac regula excipiendi sunt aliqui casus in quibus testamenti factio, tam activa, quàm passiva criminosis interdicitur. Primò interdicitur hæreticis, hæreticorúmque fautoribus. *Cap. excommunicamus*, §. *credentes, de Hæreticis. Leg. credentes*, & *leg. Manichæos, Cod. de Hæreticis.* Secundò percutientibus, insequentibúsve Cardinalem, *Cap. felicis, de pœnis lib.* 6. Tertiò interdicitur testamenti factio reis læsæ majestatis. *Leg. quisquis, Cod. ad leg. Juliam majest.* §. *fin. & antepenult. in authent. de privileg. dot. hæretic. mulier non potest.* Quartò usurariis manifestis, nisi cautionem præstent, juxta Textum *in cap. quamquam, de usuris lib.* 6. Ex quibus colligitur extra hos casus testamenti factionem quibusvis criminosis, & excommunicatis permissam esse.

Punctum XVII.

De duodecimo effectu excommunicationis, qui est privatio politicæ communicationis.

1 *Excommunicatus privatus est communione civili, & politica fidelium.*
2 *Nomine* oris *quid intelligitur.*
3 *Quid nomine* orare.
4 *Quid nomine* vale.
5 *Quid nomine* communionis & mensæ.

1. Conveniunt omnes Doctores excommunicatum privatum esse communione civili, & politica fidelium, sive per modum commercij, sive societatis, sive conversationis, ut constat *ex cap. sicut Apostoli, & cap. excommunic.* 11. *quæst.* 3. *Cap. ad mensam. Cap. si quis laicus* 24. *quæst.* 1. & *cap. illud, de Clerico excommun. minist. Cap. nuper. Cap. si aliquando. Cap. penult. de sententia excommunicat.* & aliis Textibus, quos congerit Navarr. *cap.* 27. *num.* 17. Covarruv. *cap. alma*, 1. *p.* §. 1. Suar. *disp.* 15. *sect.* 1. Actiones verò hujus civilis, & politicæ communicationis hoc versu Doctores frequenter comprehendunt.

Os, orare, vale, communio, mensa negetur.

2. Nomine *Oris* intelligitur osculum pacis, & inde Doctores extendunt ad complexus, ad munerum missionem, & receptionem, & generaliter ad quodlibet benevolentiæ signum, ut videre est in Ugolino *de censur. tabul.* 2. *capit.* 23. §. 1. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 7. Sayrus *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 13. *num.* 2. Sed specialiter nomine *oris* intelligitur prohibita locutio cum excommunicato, sive palam, sive secretò. *Cap. cum excommunicato* 11. *quæst.* 4. Quod adeò Doctores Ugolin. *dicto cap.* 23. §. 1. *numer.* 23. Caiet. *verbo communio. seu participatio.* Silvest. *verbo Excommunicatio* 5. *num.* 2. exaggerant, ut affirment excommunicato salutanti non esse ei respondendum. Sed rectiùs Sayr. *dicto cap.* 13. *num.* 2. censet responderi posse, *te Deus illuminet:* hæc enim non est tam locutio cum excommunicato, quàm cum Deo, ad quem illa petitio dirigitur. At cùm locutio non solùm verbis, sed litteris, & scripto fiat. *Cap. ubi periculum*, §. *de electione in* 6. prohibita est quælibet litterarum missio, & receptio, sicuti docet Glossa *in cap. constitutionem, verbo participationes, de sententia excommunicat. in* 6. Covarruv. plures referens *cap. alma*, 1. *part.* §. 2. *num.* 1. Item locutio signis, & nutibus, quia est vera locutio, cùm sit vera mentis manifestatio, uti notavit Ugolin. *suprà* §. 1. *n.* 9. Neque excusari potes etiamsi per internuntium cum excommunicato loquaris; quia verè cum illo communicare censendus es, uti colligitur *ex dict. cap. constitutionem.* Et tradit Glossa *ibi.* Covarruv. Ugolin. Sayrus *loc. alleg.*

3. Nomine *orare* prohibita censetur quælibet participatio cum excommunicato, tum in Sacramentis, tum in sacrificio Missæ, tum in officiis Divinis, tum in aliis precibus, & orationibus juxta ea quæ latiùs diximus de primo excommunicationis effectu.

4. Nomine *vale* prohibetur quælibet honorifica salutatio, utpotè quâ excommunicatus indignus est. Quæ prohibitio habetur *cap. excommunicatos* 11. *quæstion.* 3. & *cap. omnis qui* 24. *quæst.* 1. habétque fundamentum

mentum in verbis Joannis Evangeliſtæ 2. *epiſt. cap.* 1. ibi : *Neque ave ei dixeritis.* Non eſt autem cenſenda ſalutatio, ſi dicas. *Deus te illuminet, Deus te convertat*, quia his verbis non excommunicatum honoras, ſed ejus ſtatum exprobras, & arguis, & à Deo converſionem poſtulas, ſicuti diximus *ſupra* : & tradit Sotus *in* 4. *diſtinct.* 22. *quæſt.* 1. *art.* 5. *concl.* 2. Navarr. *cap.* 27. *num.* 20. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. *num.* 3. Sayr. *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 13. *num.* 6. Gaſpar. Hurtado *diſput.* 9. *de excommunicat. difficult.* 1. *num.* 4. & deducitur *ex cap. reſponſo, de ſentent. excommunicat.* Sed an prohibeatur ſalutatio, quæ non animo ſalutandi fit, ſed ne inurbanus videaris. V. g. aſſurgere excommunicato, caput aperire, locum concedere, Doctores non conveniunt. Nam Sylv. *verbo excommunicat.* 5. *num.* 3. Navarr. *cap.* 27. *num.* 20. Suar. *diſp.* 15. *ſect.* 1. *num.* 3. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 3. *num.* 16. Gaſpar. Hurtado *diſp.* 9. *de excommunicat. difficult.* 1. *num.* 3. Bonac. *diſput.* 2. *de cenſur. quæſtion.* 2. *punct.* 6. §. 2. *num.* 14. Vaſquez *de excommunicat. dub.* 8. *num.* 5. & alij negant licere ; quia illa eſt vera ſalutatio exterior, in quam prohibitio cadit, tametſi procedat ex animo non ſalutandi, quem animum lex non ſpectat. Cæterùm etſi hoc tenendum ſit, & conſulendum, ut ſecurius, & probabilius ; at probabilitate non caret te poſſe prædicta ſigna exhibere abſque ullo peccato, & abſque excommunicationis incurſu. Sicuti docet ſumma Aſtenſis 2. *part. lib.* 7. *tit.* 1. *q.* 20. S. Antonin. 3. *part. tit.* 15. *cap.* 2. Angel. *verbo excommunicatio* 8. *num.* 4. Joann. Maior. *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *in princ.* Sayrus *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 13. *num.* 7. Sotus *in* 4. *diſt.* 22. *quæſt.* 1. *art.* 4. Graffis *lib.* 4. *caſuum conſcientiæ, cap.* 12. *num.* 5. Stephan. Davila *p. de cenſur. cap.* 6. *diſput.* 9. *dub.* 5. Quia ea ſalutatio conſuetudine videtur introducta non voluntaria, ſed ut neceſſaria ; non quidem ut excommunicatum honores, ſed ne illum inhonores, aut contemnas. Quod à fortiori procedit excommunicato te prius ſalutante ; quia tunc reſalutatio videtur debita ob priorem excommunicati ſalutationem. Sic Henriq. *lib.* 13. *cap.* 7. *in com. lit. O.* Filliuc. *tract.* 13. *cap.* 5. *q.* 3. *num.* 84.

5. Nomine *communionis, & menſæ* ſignificatur, & prohibetur quælibet ſocietas, & communicatio in negotiis peragendis, in habitatione, in convictu, in itinere, in menſa & ſimilibus. Debet autem participatio eſſe formalis ; id eſt per modum unius, ſecùs ſi caſu in eadem domo, itinere, vel menſa incidas. Sicuti advertit Suar. *diſp.* 15. *ſect.* 1. *num.* 6. Sayrus *lib.* 2. *de excommun. cap.* 13. *a num.* 8. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſumm. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. *num.* 16. Gaſpar. Hurtado *diſp.* 9. *de excommun. difficult.* 1. *num.* 6. Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. quæſt.* 2. *punct.* 6. *num.* 6.

Punctum XVIII.

Si qua culpa prohibita ſit fidelibus communicatio cum excommunicato, & ipſi excommunicato cum fidelibus ?

1 *Communicatio in Divinis prohibita eſt excommunicato ſub culpa gravi ?*
2 *Probabile eſt communicationem in officio Divino privatam non excedere culpam venialem.*
3 *Satisfit objectioni.*
4 *Sub culpa mortali & ſub excommunicatione prohibetur communicatio cum excommunicato à Pontifice.*
5 *Sub culpa mortali, & ſub pœna excommunicationis majoris prohibetur communicatio cum excommunicato in crimine criminoſo.*
6 *Item ſub eadem culpa, & pœna prohibetur participatio cum excommunicato poſt latam ſententiam contra participantes.*
7 *Extra hos caſus ſolùm ſub culpa veniali prohibetur communicatio.*

1. SUb culpa mortali prohibitam eſſe excommunicato communicationem cum fidelibus, & ipſis fidelibus cum excommunicato in rebus Divinis ferè omnes Doctores cenſent, juxta Textum *in cap. ſignificavit, de ſententia excommunicat.* Quippe ex vi excommunicationis hæc communicatio utpotè maxima eſt quæ directè prohibetur. Nomine *Divinorum* intelligimus Sacramenta officia Eccleſiæ ſolemnia, & ſepulturam.

2. Sed an communicatio in officio Divino privatim dicto ſit mortalis ? non conveniunt Doctores. Probabile exiſtimo per ſe non eſſe culpam mortalem, quia hæc communicatio non eſt primò, & per ſe ex vi excommunicationis prohibita, ſed ſecundariò ; ideóque in ratione communicationis non videtur materia gravis. Sicuti docet Covarruv. *in cap. alma, 1. part.* §. 3. *numer.* 8. Vaſquez *de excommunicat. dubit.* 7. & 10. Avila aliis relatis 2. *part. de cenſur. cap.* 8. *diſput.* 8. *dub.* 3. Gaſpar. Hurtado *diſp.* 9. *de excommunicat. difficult.* 2. Sayrus *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 11. *n.* 22. Hinc conſtat communicationem in rebus humanis Eccleſiaſticis, ut in collatione beneficij, illiuſque receptione, uſu & exercitio juriſdictionis Eccleſiaſticæ per ſe & ex vi communicationis mortalem non eſſe ; quia ſolùm ſecundariò hæc communicatio per excommunicationem prohibetur, ut tradunt Covarruvias, Avila ; Henriquez, Hurtado *locis allegatis*, tametſi ſatis probabiliter contrarium doceat Coninch. *diſput.* 14. *dub.* 14. *num.* 147. Dixi *ex vi communicationis*, nam ex vi nullitatis actus, quæ ab communione vitanda inducitur regulariter mortalis eſt, ut notavit Henriq. *lib.* 13. *cap.* 7. *num.* 1. Sayrus *lib.* 2. *de excommun. cap.* 11. *num.* 19. Secundò conſtat communicationem cum excommunicato civilem, & politicam mortalem non eſſe ; quia non eſt per ſe, & directè ex vi excommunicationis prohibita, & quia eſt ita frequens, & obvia ut credi non poſſit voluiſſe Eccleſiam ſub gravi culpa ad illius abſtinentiam obligare fideles, atque ita ex communi ſententia docent Navarr. *cap.* 27. *numer.* 30 Covarr. *cap. alma, 1. part.* §. 3. *num.* 7. & 8. Sayrus *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 11. *num.* 20. Henriquez *lib.* 13. *de excommunicat. cap.* 8. & 9. Gaſpar. Hurtado *diſp.* 9. *de excomm. difficul.* 2.

3. Neque his obeſt Textus *in cap. excommunicatos* 11. *quæſt.* 1. ubi aſſeritur communicantem cum excommunicato ſimili excommunicatione innodari. Si igitur ſimili excommunicatione innodatur ; ergo peccat mortaliter ; nam excommunicatio major abſque peccato mortali contrahi nequit. Non inquam obeſt ; nam ut rectè Covarruv. *dicto* §. 3. *numer.* 3. ſimilitudo non eſt attendenda, omnimoda, & æqualis, ſed ſecundùm proportionem, ita ut ſit ſenſus, ſicut ille eſt excommunicatus excommunicatione majori, ſic communicans cum ipſo minori excommunicatione innodatur. Quod verò ſubdit Navarr. ſanè communicationem politicam, ſi frequens ſit eſſe mortalem, ſubintelligendum eſt caſu quo ex ipſa communicatione crederet communicans excommunicatum ſumere occaſionem in ſua contumacia perſeverandi. Secùs ſi id ignoraret, ut benè relatis advertit Sayrus *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 11. *numer.* 14. Avila 1. *part. de cenſur. cap.* 6. *diſputat.* 8. *dubit.* 3.

4. Secundò prohiberi ſub excommunicatione majori, & conſequenter ſub peccato communicationem cum excommunicato à Pontifice firmat communis ſententia, ut videre eſt apud Sylveſt. *verbo Excommunicatio* 5. *num.* 22. Navarr. *cap.* 27. *num.* 98 Henriq. *lib.* 13. *cap.* 8. *num.* 1. Layman. *lib* 2. *de excommunicat. cap.* 11. *num.* 16. Avila 1. *p. de cenſur. cap.* 6. *diſp.* 10. *dub.* 2.

dub. 2. Gaſpar Hurtado *diſputat. 9. de excommunic. difficult. 3. numero 15.* Et colligitur ex *cap. ſignificavit de ſententia excommunicat.* Verùm ad hanc excommunicationem majorem incurrendam, & peccatum mortale committendum plures conditiones adeſſe debent. Nam communicans debet eſſe Clericus, & communicare debet in Divinis non utcunque, ſed admittendo excommunicatum ſponte, liberè, & voluntariè, ſcienſque à Papa excommunicatum eſſe nominatim, inſupérque denunciatum, ut benè advertit Avila, Sayrus, Henriquez, Hurtado *loc. cit.*

5. Tertiò prohibetur ſub mortali, & pœna excommunicationis majoris communicatio cum excommunicatio in crimine criminoſo. Ex Textu *in c. ſi concubinæ de ſententia excom.* & *cap.* ex *ſtatuimus, eodem tit. in* 6. Cenſeberis autem communicare cum excommunicato in crimine criminoſo, ſeu in crimine ob cujus cauſam excommunicatione perculſus eſt, ſi conſilium, auxilium vel favorem præſtes, ne ab eo delicto reſipiſcat, uti docent Navarr. *cap. 27. numero 112.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 11. numero 5.* Avila *2. p. cap. 6. diſputat. 10. dub. 3.* Gaſpar Hurtado *diſput. 9. de excommunicat. difficult. 3. numero 2.* Debes tamen communicare ſciens prædictam excommunicationem papalem & pœnam communicantibus impoſitam, uti colligitur ex prædictis Textibus, & notant relati Doctores. Deinde excommunicatus debet eſſe nominatim, neque ſufficit eſſe manifeſtum Clerici percuſſorem; quia in *dicto cap. nuper* expreſsè id cavetur, & advertit Victoria *de Excommunicat. numero* 10. Navarr. *cap. 112.* Avila *diſputat. 10. dub. 3.* Gaſpar Hurtado *dicta diſputat. 9. difficult. 3.* Quinimò nec ſufficit eſſe nominatim excommunicatum, niſi etiam ſit denunciatus. Nam poſt *Extravag. Ad evitanda*, ſolos denunciatos vitare tenemur, ut rectè notarunt Doctores *loc. cit.*

6. Quartò prohibetur ſub mortali, & ſub pœna majoris excommunicationis participatio cum excommunicato poſt latam ſententiam contra participantes, uti conſtat ex *cap. quod in dubiis de ſententia excommunicat.* Debes tamen primò Textum *in cap. ſtatuimus de ſententia excommunicat. in 6.* moneri, & non utcumque, ſed monitione trina, juxta Textum. Et tradit Suarez *de cenſur. diſput. 3. ſect. 12. numero 4. & 5.* tametſi aliis placeat ſufficere monitionem unam pro tribus dato competenti temporis intervallo. Item debes ſpeciatim, & ſigillatim moneri, nam ex ſola generali relatione contra participantes, uti ſolent Judices frequenter uti nullo modo excommunicatione majori ligaris, quia Textus *in cap. ſtatuimus*, & *cap. ſtatutum*, & *cap. conſtitutionem. De ſententia excommunicat. in 6.* expreſsè decidunt ferendam eſſe excommunicationem hanc adverſus perſonas ſingulares, & expreſſas, ut notavit Sylveſt. *verbo Excommunicatio 5. numero 6. circa finem.* Suarez *diſputat. 3. ſect. 12. numero 5.* Avila *2. p. cap. 6. diſput. 10. dub. 4. & 5.* Gaſpar Hurtado *diſputat. 9. de excommunicat. difficult. 3. circa finem.*

7. Extra hos caſus ſolùm ſub culpa veniali prohibetur fidelibus communicatio cum excommunicato, incurritque communicans excommunicationem minorem, ut conſtat ex *cap. à nobis de exceptionib.* Et tradunt omnes Doctores relati.

PUNCTUM XIX.

Quibus in caſibus ſit communicatio cum excommunicato denunciato.

1 *Apponitur verſus, ſub quo Doctores hos caſus comprehendunt.*
2 *Explicatur caſus utilitatis.*
3 *Lex matrimonij excuſat à prohibita communicatione.*
4 *Negant plures maritum communicare poſſe cum uxore excommunicata.*
5 *Verius eſt oppoſitum.*
6 *Satisfit contrariis fundamentis.*
7 *Poteſt uxor, ſeu vir excommunicatus cum uxore, ſeu viro, non excommunicato communicare.*
8 *Prædicta intelligenda ſunt de uxore, vel viro excommunicato ob aliam cauſamquàm matrimonij.*
9 *A prohibita communicatione cum excommunicato excuſat humilitas ſubjectionis.*
10 *Filij emancipati ſecundùm probabilem ſententiam communicare poſſunt cum parentibus, tametſi contrarium cenſeat communis ſententia.*
11 *Item excuſantur, ſervi & ancillæ propriæ.*
12 *Item ſervientes alicui ſive gratis, ſive ex pretio inſerviant.*
13 *Si ſuas operas domino excommunicato conduxerint, plures negant cum illo communicare poſſe.*
14 *Si abſque culpa ſubjectio contracta eſt liberè poſſunt in famulatu permanere.*
15 *Si verò culpabiliter ſubjectionem contraxerint, etſi communis ſententia doceat recedere à domino debere, contrarium eſt probabiliſſimum.*
16 *Deinde excuſatur tota familia excommunicati cum ſuo domino & patre familias communicans.*
17 *Excuſantur Clerici qui ſunt in famulatu Epiſcopi. Secùs qui extra ejus familiam commorantur.*
18 *Item Religioſi cum ſuis Superioribus excommunicatis communicantes.*
19 *Item milites, ſi ſuo duci excommunicato communicent.*
20 *Vaſalus à communicatione cum ſuis dominis excommunicatis non excuſatur. Et ſi contrarium ſit ſit probabile.*
21 *Communis ſententia firmat non ſolùm inferioris cum Superiori, ſed econtrà communicationem permitti.*
22 *Non ſolùm prædicta excommunicatio licita eſt in humanis, ſed etiam in Divinis.*
23 *Et ſi famuli excommunicati per ſe excommunicari non poſſint, per accidens tamen à prohibitione excuſantur.*
24 *Ex ignorantia plures à lege prohibente communicationem cum excommunicatis liberantur.*
25 *Ut à communicatione excommunicati abſtineas, debet tibi certò moraliter conſtare illum eſſe excommunicatum vitandum.*
26 *Quæ certitudinem moralem præſtent.*
27 *Quæ certitudo habenda ſit de abſolutione excommunicati poſtquam conſtitit eſſe excommunicatum vitandum.*
28 *Ob neceſſitatem liberatur qui à lege prohibente communicationem cum excommunicato.*

1 HOs caſus Doctores comprehendunt hoc verſu.

Utile, lex, humile, res ignorata, neceſſe.

Illoſque deducunt ex *cap. cum quoniam multos 11. q. 11. 3.* ut videre eſt in Gloſſa *cap. cum deſideres, de ſententia excommunicat.* S. Thom. *3. p. addit. qu. 23. art. 2.* Covarruv. *cap. alma 1. p. §. 1. numero 8.* Navarr. *cap. 27. num. 26.* Henriquez *lib. 13. cap. 22. & 23.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 14. à numero 1.* Paul. Layman, Suarez, Coninch. & alij ſtatim referendi.

2. Et in primis utilitas ſpiritualis tum fidelis communicantis,

municantis, tam ipſius excommunicati excuſat à prohibitione. Ita ob utilitatem excommunicati licet ei conſilia ſalutaria præbere, concionem coram ipſo facere, argum. *cap. reſponſo de ſententia excommunicat.* quia hæ actiones ſalutem ipſius ſpirituálem reſpiciunt. At quia regulariter lectio Theologica non videtur eſſe ita neceſſaria, & utilis ſpirituali audientis ſaluti, ideò Ægid. Coninch. *diſput.* 11. *dub.* 12. *num.* 122. Gaſpar Hurtado *diſput.* 9. *difficult.* 4. *num.* 18. Avila 2. *p. cap.* 6. *diſput* 11. *dub.* 3. *concl.* 8. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. *num.* 16. adverſus Sotum *in* 4. *d.* 22. *quæſt.* 1. *art.* 4. *circa* 3. *concluſ.* Sayrum, *lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 3. cenſent excuſationem non extendi. Ob utilitatem verò fidelium licet conſilium ab excommunicato poſtulare. Si non adeſt alius qui æquè benè dare poſſit. Concionem verò ab excommunicato audire rarò licere poteſt ob ſcandalum. Deinde utilitas temporalis tum ipſius excommunicati, tum aliorum fidelium licitam reddit communicationem cum excommunicato, quia lex Eccleſiaſtica benigna eſt, ideóque illius obligatio ceſſat gravi jactura intercedente ex ejus obſervatione. Quapropter excommunicato eleemoſynam facere, & ab ipſo recipere, quando non eſt alius qui æquè commodè concedat, licétque debitum ſolvere, & ab eo exigere; quia in his actionibus utilitas gravis cernitur: ob quam prædicta communicatio permiſſa eſt, *d. capit. quoniam multos.* Et docet aliis relatis Suarez *diſputat.* 15. *ſect.* 4. *numero* 8. Avila 2. *p. cap.* 6. *diſputat.* 11. *dub.* 3. Paul. Layman. Coninch. Hurtado, Sayrus *loc. alleg.*

3. Secundò excuſat à prohibitione communicandi cum excommunicato lex matrimonij, ſeu conjugij, ob quam uxor petere debitum poteſt à marito excommunicato, ipſéque maritus ei reddere tenetur, uti deciditur in *cap. quoniam multos*, 11. *quæſt.* 3. Quinimò non ſolùm in debito communicare poteſt, ſed etiam in menſa, gubernatione domus, colloquiis, aliſque domeſticis obſequiis juxta Textum *in c. inter alia de ſententia excommunicat.* ſiquidem facultas communicandi cum marito excommunicato abſolutè uxori conceditur in *dicto cap. quoniam multos.* Et cùm hæc facultas favorabilis ſit reſtringi non debet ad debitum conjugale. Uti docent Sayrus *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 14. *num.* 4. Suar. *diſp.* 15. *ſect.* 4. *n.* 3. Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. quæſt.* 2. *punct.* 6. §. 2. *num.* 18. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 2. *cap.* 2. *num.* 16. *verſ. ſecundo.* Coninch. *diſput.* 14. *dub.* 12. *num.* 123. Gaſpar Hurtado *diſp.* 9. *de excommunicat. difficult.* 4. *num.* 21. Sanchez *lib.* 9. *de matr. diſp.* 14. *numero* 4. & alij referendi. Quod verum habet tametſi in excommunicatione matrimonium contractum ſit, ut benè advertit Hugolin. *de cenſur. tab.* 2. *cap.* 23. §. 3. Bonac. *diſputat.* 2. *de cenſur. quæſt.* 2. *p.* 6. §. 2. *num.* 18. Sanchez *lib.* 9. *de matr. diſp.* 14. *numer.* 3. Coninch *diſp.* 14. *dub.* 12. *num.* 129. qui Textus concedentes hanc communicationem abſolutè loquuntur de uxore. Non igitur facienda eſt reſtrictio abſque fundamento; maximè cùm verè conjuges ſint, & contractus matrimonij firmus perſiſtat.

4. Controverſia inter Doctores eſt; An ipſe maritus communicare poſſit cum uxore excommunicata; Nam Hoſtienſ. *in ſum. lib.* 5. *tit. de ſententia excommunicat. num.* 12. & Aſtenſis 2. *p. lib.* 7. *tit.* 12. *quæſt.* 4. S. Antonin. 3. *p. tit.* 25. *cap.* 1. quibus favet Sylveſt. *verbo excommunicatio* 5. *numero* 4. Armilla *numero* 43. cenſent ſolùm in debiti conjugalis petitione communicare poſſe, non autem in aliis obſequiis. Moventur cum ex *dicto capite quoniam multos*, ubi ſolùm permittitur uxori communicare cum viro excommunicato, non verò permittitur viro communicare cum uxore excommunicata. Tum quia vir eſt caput uxoris, ad ipſúmque pertinet uxorem corrigere, & emendare, ipſamque compellere, ut abſolutionem procuret. Quod ſi non faciat ſibi imputare debet, ideóque à communicatione arcendus eſt.

5. Sed contrarium tenendum eſt cum communi ſententia, quam docuit D. Thom. *in addit. ad* 3. *p. quæſt.* 23. *art.* 2. Paludan. *diſt.* 18. *quæſt.* 6. *art.* 2. Covarruv. *cap. alma* 1. *p.* §. 1. *num.* 8. Navarr. *cap.* 27. *num.* 26. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 22. *num.* 2. Hugolin. *de cenſur. tab.* 2. *cap.* 23. §. 6. *num.* 6. Sayrus *lib.* 2. *de excommunicat. c.* 14. *num.* 6. Suar. *diſput.* 15. *ſect.* 4. *num.* 14. Sanchez *lib.* 9. *diſp.* 14. *num.* 26. Vaſq. *de excommunic. dub* 9. *num.* 3. Bonac. *diſp.* 2. *de excommunic. q.* 2. *p.* 6. §. 2. *p.* 6. *num.* 24. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 12. *n.* 123. Paul Laym. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 2. *cap.* 2. *num.* 16. *verſ. ſic ſecundo.* Avila 2. *par. cap.* 6. *diſp.* 11. *dub.* 5. Ratio eſt, quia diſpoſitum in uno correlativo cenſetur in alio diſpoſitum, ubi eſt eadem ratio. At in præſenti eſt eadem ratio concedendi marito, ut poſſit cum uxore excommunicata communicare. Quippe uxori conceditur ob periculum animarum, quod periculum animarum, quod periculum æquè in viro procedit. Deinde licitum eſt communicare cum ſocio in contractu ſocietatis ante excommunicationem inito. Argum. *Cap. ſi verbo de ſententia excommunicat.* Et docet Gloſſa *in cap.* 1. *verbo*, *vivit* 41. *diſt.* Ergo à fortiori licebit marito communicare cum uxore excommmunicata in contractu conjugij. Præterea vir excommunicatus melioris conditionis eſſet quàm non excommunicatus; ſiquidem poſſet obſequiis uxoris frui, ut diximus, quibus non excommunicatus privatus eſſet. Adde rationem utilitatis, aut neceſſitatis, vel propriæ vel uxoris, vel familiæ permittenda eſt marito communicatio cum uxore excommunicata ſaltem ad breve tempus.

6. Neque obſtant contraria fundamenta. Nam eſto in *capite quoniam multos*, ſolùm uxores excipiantur, id factum eſt, quia frequentius viri, quàm uxores in excommunicationem incidunt: non tamen inde ferendum eſt viros excluſos eſſe, ſi fortè uxores in excommunicationem inciderint. Quod verò mariius obligationem habeat corrigendi uxorem, id ſolùm probat, peccaturum adverſus legem charitatis, vel juſtitiæ, ſi negligens ſit; non tamen probat peccatum adverſus legem Eccleſiaſticam prohibentem communicationem cum excommunicatis. Adde rarò uxor corrigitur, ex eo quod vir ab ejus communicatione abſtineat: alia enim ſunt media aptiora ad hanc correctionem conſequendam.

7. Rurſus alij dubitant; An ipſe maritus, vel uxor excommunicato communicare, teneatúrque non excommunicatus illi vicem reddere? Ratio difficultatis eſt, quia excommunicatis favere jus numquam intendit. Sed dicendum eſt poſſe uxorem, ſeu virum excommunicatum cum uxore, ſeu viro non excommunicato communicare, ipsíque petenti debitum reddendum eſſe. Quæ fuit ſententia Cajetani, *verbo Excommunicatio cap.* 81. *circa finem.* §. *illicita autem* Sayri *lib.* 2. *capit.* 14. *numero* 4. Avilæ 2. *p. de cenſur. capit.* 6. *diſputat.* 12. *dubit.* 5. *concl.* 1. Suarez *diſputat.* 15. *ſect.* 4. *numero* 2. Coninch. *diſputat.* 14. *dubit.* 12. *numero* 123. Paul. Layman. *loco allegato.* Etenim communicatio inter conjuges excommunicatos permiſſa eſt ob vitandum incontinentiæ periculum, *dicto capite quoniam multos.* Ac hoc periculum nullo modo vitaretur, ſi conjux excommonicatus obligatus eſſet à communione alterius conjugis ſe ſeparare. Ergo ab hac obligatione exemptus eſt, ac ſi excommunicatus non eſſet. Præterea ſi excommunicatus debitum pecuniarium exigere poteſt, juxta Textum *in capite inter alia de ſentent. excommun.* à fortiori poterit debitum conjugale.

8. Prædicta intelligenda ſunt de uxore, vel viro excommu

excommunicato ob aliam causam quàm matrimonij. Quippè si excommunicati essent ob matrimonium contractum cum probabili impedimento dirimente, nequaquam licita esset communicatio : quia esset participatio in scelere ; ob quod excommunicatio fertur. Sicuti benè advertunt Sylvest. *verbo Excommunicatio. 5. num.* 4. Hugolin. *tab. 2. de censur. capit. 23. §. 6. numero* 4. Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 14. numero 5.* Sanchez *lib. 9. de matr. disputat. 14. num. 9.* Bonac. *disp. 2. de excommun. q. 2. punct. 6. §. 2. num.* 21. Coninch. *disp. 14. dub. 12. num. 133.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. capite 2. numero 16. vers. deinde intelligendum est.*

9. Tertiò à prohibitione communicationis cum excommunicato excusat *humile*, id est humilitas subjectionis. Ex quo capite variæ personæ eximuntur, ut constat ex *dict. c. quoniam multos.* Primò namque eximuntur filij comparatione parentum, filij inquam tam legitimi, quam naturales, & adoptivi, item nepotes, & pronepotes, affines, uti gener, nurus, privignus, & privigna, pupilli, & minores comparatione tutoris, & curatoris. Hi enim omnes nomine filij in hac concessione favorabili. Hi enim omnes nomine filij in hac concessione favorabili veniunt intelligendi, juxta *leg. filij, leg. liberorum ff. de verb. significat.* & *leg. adoptivum, ff. de in jus vocando.* Et docet ex communi sententia Sayrus *de excommunicat. lib. 2. cap. 14. numer.* 10. Bonacina *disputat. 2. de excommunicat. quæst. 2. punct. 6. §. 2. numero 29. & 33.* Suarez *disp. 15. sect. 5. à numero 3.*

10. Controversia autem est ; An filij emancipati libere possint cum parentibus excommunicatis communicare, sicuti possent, si emancipati non essent ; Communis sententia, teste Sayro *libro 2. de excom. c. 14. numero* 10. negat ; eo quòd Textus *in cap. quoniam multos*, concedens filiis hanc communicationem, est, quia illis necessaria erat ob communem cum parentibus habitationem, quæ ratio in filiis emancipatis cessat. Quod si filij emancipati sustentationem à patre recipiunt, tunc non ratione filiationis, sed quia sunt de familia communicare poterunt, ut ipsemet Sayrus concedit. Cæterùm satis probabile est prædictam concessionem ad filios emancipatos extendi. Quippe filius emancipatus verè filius est, & patri subjectus, gaudere ergo debet favore filiis concesso : maximè cùm ratione filiationis, & subjectionis debitæ obligatus sit sæpè communicationem cum parente habere. Atque ita aliis relatis docet Suarez *disputat. 15. sect. 5. numero* 4. Hugolin. *tab. 2. de censur. cap. 23. §. 7.* Bonacina ex parte *disputat. 2. de excommunic. quæstion. 2. punct. 6. §. 2. numero* 28. Reginald. *libro 32. numero* 109. Gaspar Hurtado *disp. 9. de excommunicat. difficult. 4. numero* 21.

11. Secundò ex dicto *c. humile* excusantur servi, & ancillæ, qui proprij servi, & mancipia sunt. Nam cùm ob excommunicationem domini non eximantur à servitute, æquum fuit liberam illis communicationem cum suo domino concedere. Sicuti habetur *in cap. quoniam multos 11. quæst. 3.* & tradunt Richard. *in 4. d. 18. art. 11. quæst. 3. ad primum* Navarr. *cap. 27. numero* 27. Hugolin. *de censur. tab. 2. cap. 23. §. 8.* Sayrus *libro 2. de excommunicat. c. 14. n. 14.* Suar. *disp. 15. sect. 5. numero 12. & seqq.* Avila *2. p. de censur. cap. 6. disput. 11. dub. 6.* Bonacina *disp. 2. de excommunicat. q. 2. punct. 6. §. 2. num. 31.*

12. Tertiò excusantur servientes, qui alicui sive gratis, sive ex pretio inserviant, tametsi rusticani sint, ut colligitur ex *dicto cap. quoniam multos*, & tradunt, Navarr. Hugolin. Sayrus, Bonacina, Avila *loc. alleg.*

13. Sed hanc hoc privilegio gaudeant, si suas operas domino excommunicato conduxerint ? Difficultate non caret. Nam communior sententia, quam docet Navarr. *cap. 27. n. 27.* Sylvest. *verbo Excommunicatio 5. n. 3.* Hugolin. *de censur. tab. 2. cap. 22. §. 9. num. 6.* Sayrus *lib. de excomm. cap. 14. n. 15.* Suar. *disp. 15. sect. 5. num 13.* Avila *2. p. de cens. cap. 6. disp. 11. dub. 6.* & alij apud ipsos, negant. Moventur ex *cap. inter alia de sententia excommunicat.* ubi Innocent. III. concedit famulis communicationem cum suis dominis excommunicatis, si ante excommunicationem subjectionem contraxerunt. Supponit ergo Pontifex illicitam esse communicationem cum excommunicato, si tempore excommunicationis subjectio contracta est. Quippe ea subjectio, & obligatio videtur iniquè contracta : meritò ergo denegari illi debet communicatio prædictam subjectionem subsequens.

14. Cæterùm dicendum est, si absque nulla culpa subjectio contracta est tempore quo dominus excommunicatus erat, uti contingit filiis adoptatis, vel genitis tempore excommunicationis, vel famulis ignorantibus excommunicationem domini, vel locantibus suas operas excommunicato ob necessitatem urgentem, liberè possunt in famulatu permanere, sicut si ante excommunicationem subjecti essent. Sic aliis relatis docet Suar. *disp. 15. sect. 5. numero 13.* Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 2. numero 17. vers. Deinde* Coninch. *disputat. 14. dub. 12. num. 127.* Quia cùm nullam culpam commiserint in ea subjectione, non debent à communicatione aliis famulis concessa privari.

15. Quod si culpabiliter subjectionem contraxerint ; etsi communis sententia doceat non posse cum suis dominis communicare ; at contrarium probabilissimum est, uti sentit Coninch. *dicto dub. 12. numero 128.* Bonacina *disput. 2. de excommunicat. q. 2. puncto 6. §. 2. numero 33.* Et quidem si famuli absque gravi incommodo recedere nequeunt à famulatu, certum existimo : tum quia lex Ecclesiastica cum tanto detrimento non solet obligationem inducere. Tum quia in *cap. si verè de sententia excommunicat.* Permittitur reconciliato contractum cum excommunicato initum perficere, ne damnum patiatur. At si liberè possent à famulatu recedere absque gravi jactura (quod rarò contingere potest, si pretio conducti sunt) inde probatur liberè cum suis dominis communicare posse. Quia textus *in capite quoniam multos* liberam facultatem concessit omnibus famulis communicandi cum suis dominis excommunicatis, neque restrinxit ad eos, qui ante excommunicationem subjectionem contraxissent. Neque Innocent. III. explicans dictum Textum *capite inter alia de sententia excommunicat.* contrarium docuit : solùm namque dixit famulos qui ad familiare obsequium tenebantur ante excommunicationem, eodem modo teneri excommunicatione superveniente, communicaréque cum suis dominis excommunicatis debere. Nihil autem dixit de iis, qui tempore excommunicationis subjectionem contraxerunt. Quare de his manet integrum privilegium concessum in *cap. quoniam multos.* Præterea famuli contrahentes famulatum tempore excommunicationis, etsi iniquè fecerint ; at contractus validus est. At Innocent. III. *in cap. inter alia de sentent. excomm.* ideò decidit famulos ante excommunicationem dominorum famulatum contrahentes obligatos esse cum suis dominis communicare, quia obligatio contracta non eliditur superveniente excommunicatione. Cùm ergo obligatio famulatus tempore excommunicationis contracta non elidatur ob excommunicationem præsentem, manifestè sequitur famulos ad prædictam communicationem teneri. Quod si urgeas ? nemo potest se obligare directè ad communicandum cum excommunicato. At ex eo quòd se obliget ad illi inserviendum obligatur ad communicandum cum illo, ergo hæc obligatio subsistere nequit ? Respondeo neminem posse se obligare directè ad communicandum cum excommunicato, quia esset

obligatio ad id quod per legem excommunicationis eſt prohibitum : benè tamen poteſt ſe obligare indirectè ad communicandum cum ipſo , ſi ex obligatione alterius contractus permiſſi hæc obligatio ſubſequitur , uti contingit in conjugibus , qui tempore excommunicationis matrimonium contraxerunt , qui obligantur ad mutuam communicationem , eo quòd hæc communicatio ex contractu inito ſubſequatur , & jure permiſſa ſit.

16. Quartò excuſatur tota familia excommunicati ex eo quòd cum ſuo domino , & patrefamiliàs communicet : uti expreſsè deciditur *cap. ſi verè* 34. *de ſententia excommunicat.* ibi , *Si paterfamiliàs domus excommunicationis ſententiâ fuerit innodatus , à participatione illius familia excuſatur.* Quia regulariter nequeunt abſque gravi jactura ab ejus conſortio diſcedere. Sicuti aliis relatis docuit Sayrus *lib.* 2. *de excommun. cap* 14. *num.*16.

17. Quintò excuſantur Clerici qui ſunt in famulatu Epiſcopi. Secùs verò qui extra ejus familiam commorantur : uti colligitur ex *cap. miratus* 93. *diſt.* & *cap. ult. de exceptionib. prælator.* Et tradit Sylveſt. *verbo Excommunicatio* 5. *numero* 4. Henriquez *lib.* 13. *capit.* 22. *numero* 3. Hugolin. *de cenſ. tab.*2. *cap.*23. §.9. *numero* 7. Sayrus *lib.*2. *de excommunicat. cap.* 14. *numero* 17. Avila 2. *part. de cenſur. cap.* 6. *diſputatio.* 11. *dubit.*8. Suarez *diſputatio.* 15. *ſect.*7. Bonacina *diſput.* 2. *de excommunicat. quæſt.*2. *part.*6. §.2. *numero* 2. 36. & alij apud ipſos.

18. Sextò excuſantur Religioſi cum ſuis Superioribus excommunicatus communicantes ; quia ſtrictiùs quàm famuli ſubjecti ſunt , neque ab ea ſubjectione recedere valent. Sicuti ex communi ſententia docet Sayrus *lib.*2. *cap.*14. *num.*18. Suarez *diſputat.*15. *ſect.*7. *numero* 2. Bonacina *diſp.*2. *de excommun. qu.* 2. *punct.*6. §.2. *numero* 26. adverſus Richard. *in* 4. *d.* 18. *art.*11. *q.*3. Paludan. *quæſt.* 6. *art.* 2. *ante medium* , Aſtenſ. *in ſumm. part.*2. *lib.*7. *tit.*12. *quæſt.*13.

19. Septimò excuſantur milites , ſi ſuo duci excommunicato communicent , eúmque in bello juſto ſequantur , uti colligitur expreſsè ex *cap. ſi verè* , *de ſentent. excomm.* Quippè ſunt verè famuli & duci ſubjecti , ut advertit Sylveſt. *verbo Excommunicatio* 5. *numero* 4. Sayrus aliis relatis *lib.*2. *de excommunicat. cap.* 14. *numero* 19. Bonacina *diſp.*2. *de excommunicat. q.*2. *p.*6. §.2. *numero* 27.

20. Octavò plures excuſant vaſallos à communicatione cum ſuis dominis excommunicatis , ſed rectiùs contrarium docuit Bonacina *diſp.* 2. *de excommunicat. quæſt.*2. *punct.*6. §.2. *num.*40. Gaſpar Hurtado *diſp.* 9. *difficult.* 4. *numero* 15. quia vaſalli nec ſunt famuli , nec de familia domini , ut ad ejus communicationem aſtricti eſſe videantur. Decidique videtur in *cap. ſanctorum* 15. *quæſt.* 6. Verùm quia ob præciſam excommunicationem domini non eximuntur vaſalli à debito fidelitatis , poſſunt , & debent domino præcipienti obedire , & tributa ſolvere ; quia hæc obedientia , & tributorum ſolutio ex dominio ſubſequitur , quod per excommunicationem nequaquam amittitur , uti aliis relatis docent Hugolin. *tab.* 2. *de cenſur. cap.* 21. §.9. Henriquez *libro* 13. *cap.* 22. *numero* 3. Sayrus *lib.* 2. *de excommunicat. c.*14. *numero* 20. Suarez *diſp.* 15. *ſect.*6. *numero* 5. Bonacina *diſputat.*1. *de excommun. qu.*2. *punct.*6. §.2. *numero* 40. Filliucius *tract.*13. *cap.*6. *qu.*9. & alij Verò multò magis rejiciendi ſunt , qui volunt quemlibet debitorem excuſari poſſe à ſolutione facienda ſuo creditori excommunicato de debitis alioquin contractis ; quia creditores non privantur excommunicatione dominio ſuarum rerum , & jure petendi debiti. Sicuti bene notavit Avila 2. *part. de cenſur. cap.*6. *diſputatio* 11. *dubit.* 4. §. *ſed arguitur.* Layman. *libro* 1. *ſum. tractat.*5. *part.*2. *cap.*2. *numero* 17. *verſicul. ultimo.*

21. Supereſt triplex quæſtio. Prima , An ſicut filij cum parente , & ſervi cum domino , & ſubditi cum ſuo Superiori excommunicato communicare poſſunt , liceat ipſi parenti , domino , & Superiori cum ſuis ſuditis excommunicatis communicationem habere ? Affirmant communiter Doctores S. Thom. *in additionib. ad* 3. *p. quæſt.*23. *art.* 1. Navarr. *cap.* 27. *num.*27. Henriquez *libro* 12. *cap.*22. *numero* 3. Sayrus *lib.*2. *de excommunicat. cap.* 14. *numero* 21. Vaſquez *de excommunicat. dub.* 9. *numero* 3. Suarez *ſect.*5. *num.* 22. Bonacina *diſputat.* 2. *de excommunicat. quæſt.* 2. *art.*6. §.2. *numero* 38. Gaſpar Hurtado *diſputat.*9. *de excommunic. difficult.*4. *numero* 23. Coninch. *diſput.* 14 *dub.* 12. *numero* 134. Paul. Layman. *lib.*1. *ſum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.*2. *num.*17. Avila 2. *p. cap.*6. *diſp.*11. *dub.*6. & alij. Quippe inferioribus , & ſubditis permittitur communicatio cum ſuis Superioribus excommunicatis ob vitandum animæ periculum , quod adeſſet , ſi ipſis prohibita eſſet communicatio cum Superioribus, quorum ſocietatem moraliter vitare nequeunt. Ad hæc ratio æquè procedit in Superioribus comparatione ſubditorum. Ergo facultas inferioribus conceſſa ad Superiores extendi debet. Quod adeò verum eſt, ut eſto Superior excommunicatus ſit , poſſit nihilominus cum ſuis ſubditis communicare ; quia privilegium non reſtringitur ob excommunicationem , ut benè advertit Suar. Coninch. & Bonac. *log. alleg.*

22. Secunda quæſtio ; An prædicti non ſolùm in humanis , ſed etiam in Divinis communicare poſſint ? Et breviter reſpondeo , communicare poſſe tam in humanis , quam in Divinis , in quibus perſonæ ſubjectæ aliis communicare ſolent. Quia privilegium abſolutè concedit communicationem , & cum latè interpretandum ſit , utpotè in jure inſertum , & nemini nocens , intelligendum eſt de qualibet communicatione humana , quæ à perſonis ſubjectis haberi ſolet. Quocirca poſſunt ſervi comitari ſuum dominum ad ſacrum audiendum , cum illóque horas canonicas recitare , quinimò ſacrum facienti miſtrare. Sicuti ex communi docent Navarr. *cap.*27. *numero* 27. Suarez *diſputat.* 15. *numero* 22. Avila 2. *part. de cenſur. cap.* 6. *diſputat.*11. *dub.*6. Henriquez *libro* 13. *cap.*22. *numero* 2. Sanchez *lib.*9. *de matrimon. diſputat.* 14. *numero* 5. Saa, *verbo Excommunicatio* , *num.* 45. Coninch. *diſputat.* 14. *dub.*12. *numero* 132. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſumm. tractat.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. *numero* 17. *verſ. Deinde intelligenda eſt* , Bonacina *diſputatio* 2. *de excommunicat. quæſtion.* 2. *punct.* 6. §. 2. *numero* 27. Hæc tamen communicatio extendi non debet ad miniſtrationem , vel receptionem Sacramentorum ; quia hæc non competit ſervis ratione famulatus. Præterquam quod hæc communicatio ipſis excommunicatis omninò eſt interdicta , ut benè advertunt Suarez, Coninch. Bonacina, Avila, Layman. *loc. alleg.*

23. Tertia quæſtio ; An famuli inter ſe ſi excommunicati exiſtant communicare libere poſſint ? Communis , & vera reſolutio eſt per ſe communicare non poſſe ; quia neque in *dicto cap. quoniam multos*, neque in alio Textu id privilegium illis conceſſum eſt. Verùm per accidens , eo quòd moraliter obligentur in ſimul habitare communicatio eis permiſſa eſt. Uti notarunt Ugolin. *tab.*2. *de cenſur. cap.*23. §.8. Sayrus *lib.*2. *de excommun. cap.* 14. *num.*17. Navarr. *cap.*27. *num.* 27. Suarez *diſp.*15. *ſect.*5. *num.* 13. Bonac. *diſp.*2. *de excommunicat. quæſt.*2. *punct.*6. §.2. *num.*35. Gaſpar Hurtado *diſp.*9. *de excommun. difficult.*4. *num.* 25.

24. Quartò , ob ignorantiam excuſantur plures à lege prohibente communicationem cum excommunicatis. Etenim ſummus Pontifex in *dict. cap. quoniam multos* intendens periculis animarum occurrere eximit à culpa , & à pœna excommunicationis minoris eos , qui cum excommunicatis ignoranter communi

communicarent, sive ignorantia sit juris, sive facti, hoc est sive ignoraverint legem prohibentem dictam excommunicationem, sive ignoraverint ipsos quibuscum communicant, excommunicatos denunciatos esse. Nam cùm Textus generaliter ignorantes exceperit, intelligi debet de qualibet ignorantia. Uti omnes Doctores referendi notant. Sed qualis debeat esse hæc ignorantia juris, vel facti; non conveniunt Doctores. Aliquibus placet debere esse invincibilem & inculpabilem. Sed rectiùs Suarez *disputat. 15. sect. 3. numero 3.* Gaspar Hurtado *disputatio 9. de excommunicat. difficult. 4. numero 26.* Coninch. *disputat. 13. dub. 11.* & *disput. 14. dubit. 12. num. 124.* existimant quamlibet ignorantiam, quæ affectata non sit (esto sit vincibilis, & culpabilis) excusare. Quippe in *dicto capite quoniam multos*, intendit Pontifex ignorantibus aliquem favorem concedere; at nullus esset favor concessus, si solùm exciperet ignorantes invincibiliter excommunicationem, seu legem excommunicationis, siquidem ij jure ipso naturali à culpa, & pœna exempti sunt. Et confirmatur ex initio *d. cap. quoniam multos*; ibi enim Pontifex asserit se moveri ad prædictam indulgentiam concedendam; quia multi occasione excommunicationis perirent tum ignorantiâ, tum nimia simplicitate. At ignorantiâ invincibili, & inculpabili nullus perit. Ergo signum est loqui Pontificem de ignorantia aliàs culpabili, & vincibili. Præterquam quòd ignorantia aliquo modo culpabilis, & vincibilis vera ignorantia est, & Pontifex absolutè ignorantibus indulgere intendit.

25. Quocirca, ut debeas à communicatione excommunicati abstinere, debet tibi certò moraliter constare illum esse excommunicatum vitandum; quia stante dubio de excommunicatione, vel denunciatione inique judicares illum esse excommunicatum. Uti advertit Navarr. *c. 27. num. 27.* Avila *2. p. de censur. cap. 6. disput. 11. dub. 11. ante 6. concl.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. capit. 2. in fine.* Suarez *disp. 15. sect. 3. numero 4.* Sanchez *lib. 1. in Decal. numero 69.* Bonacina *disput. 2. de censur. quæst. 2. punct. 6. §. 2. numero 42.* & alij. Solum in receptione, administrationéque Sacramentorum exceptio facienda est ob periculum iniquæ administrationis, & receptionis, ut benè notarunt Suarez, Layman, Bonacina, Avila *locis allegatis.*

26. Certitudinem moralem tibi præstat fama publica à viris fide dignis orta. Uti docuerunt Covarr. *1. part. §. 2. numero 4.* Sayrus *lib. 2. de excommun. capit. 14. num. 23.* Sanchez *d. cap. 10. num. 63.* Bonac. *n. 44.* Gaspar Hurtado *disput. 9. difficult. 4. num. 27.* Avila *2. p. de censur. cap. 6. disput. 11. dub. 11.* Colligiturque ex *cap. cùm desideres, de sententia excommunicat.* Secundò testimonium duorum, vel trium asserentium ipsum excommunicatum denunciatum esse, certitudinem moralem præstat, & obligationem inducit illum vitandi, ut rectè advertit Bonac. *dicta disp. 2. q. 2. punct. 6. §. 2. numero 44.* Tertiò Parochi testimonium ostensis litteris excommunicationis, & denunciationis certam excommunicationem, & denunciationem facit. Ut notavit Sylvest. *verbo Excommunicat. 5. numero 28.* Sanchez *lib. 2. de matrim. disp. 93. num. 36.* Bonacina *numero 47.* Avila *d. dub. 11. concl. 5.* secùs verò si ore tenus affirmaret; quia uni testi quantumcunque fide digno non teneor credere (etsi possim) argum. *cap. à nobis, de testibus, & attestat.* & notavit Avila, Bonacina, & Sanchez *loc. alleg.*

27. Postquam verò quis agnitus est ut excommunicatus vitandus, in dubio præsumi non debet absolutus. Tum ex regula juris semel malus, semper præsumitur malus. Tum quia absolutio est quid facti, & factum non præsumitur, nisi probetur. Uti docuerunt Sylvest. *verb. Excommunicat. 5. num. 26.* Navarr. *cap. 27. num. 36.* Suarez *disputat. 15. sect. 3. numero 7.* Avila *2. part. capit. 6. disputat. 11. dubitat. 11. concl. 6.* Layman *lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 2. n. 18.* Gaspar Hurtado *disputat. 9. diffi ult. 4. n. 18.* Bonacina *disput. de excommun. q. 2. punct. 6. §. 2. numero 54.* Probatur autem sufficienter absolutio tum fama publica, tum testimonio alicujus viri fide digni, tum ipsius excommunicati, si alioquin prudenter ei credi potest spectatâ conditione personæ & negotij, tum si longum tempus præteriit, ipséque se ut absolutum gerit, cùm tamen aliàs timoratæ conscientiæ sit. Sicuti docuerunt Navarr. Suarez, Bonacina, Layman, Hurtado, Avila *loc. alleg.*

28. Tandem ob necessitatem significatam in illa particula *necesse*, tollitur prohibitio communicandi cum excommunicato, uti constat *d. cap. quoniam multos 11. quæstion. 3.* & *cap. inter alia, de sententia excommunicat.* Si enim ob utilitatem tum excommunicati, tum aliorum communicatio cum excommunicato permittitur, à fortiori ob necessitatem. Hæc autem necessitas quæ gravis esse debet sive spiritualis sit, sive temporalis excusat, sive sit ipsius excommunicati, sive aliorum. Uti communi sententia docent Sayrus *libro 2. de excommunicat. c. 14. numero 29. & seqq.* Henriquez *libro 13. capite 23.* Suarez *disp. 15. sect. 3. à numero 8.* Bonacina *disput. 2. de excommun. q. 2 part. 6 §. 2. numero 57.* Gasp. Hurtado *disp. 9. diffic. 4. in fine,* & alij apud ipsos. Solùm adverto hanc necessitatem communicationis cessare, si æquè benè à non excommunicato subsidium spirituale, vel temporale tibi necessarium obtinere potes. Non enim spectandum est, ut communicatio cum excommunicato liceat, an pro re necessaria fiat, sed an ea communicatio tibi necessaria sit ad illam rem necessariam impetrandam, ut notavit Gaspar Hurtado *loco citato.* Ab hac doctrina excipit Sayrus *lib. 2. de excommunicat. capite 14. numero 30.* Avila *2. part. cap. 6. disputat. 11. dub. 12.* Bonacina *disputat. 2. de excommunicat. quæstion. 2. punct. 6. §. 2. numero 59.* Prædicatores, & Confessores, qui eleemosynam ab excommunicatis vitandis petere possunt, tametsi æquè commodè ab aliis possint obtinere; quia illorum curam gerunt. Et favet *cap. cum voluntate, de sententia excommunicat.*

Punctum XX.

De aliis effectibus remotis excommunicationis.

1 *Aliqui enumerant, sed immeritò inter effectus excommunicationis majoris irregularitatem, suspensionem, excommunicationem minorem.*

2 *Effectus proprius remotus excommunicationis est suspicio hæresis.*

3 *Item integra probatio delicti, si adsit in excommunicato perseverantia.*

4 *Item privatio beneficiorum.*

1 RAtione excommunicationis aliqui effectus oriuntur qui remoti dici possunt. Inter quos effectus aliqui enumerant irregularitatem, quam contrahit Clericus excommunicatus Ordinis sacri munus exercens. Item suspensionem ob Ordinem sacrum in excommunicatione susceptum. Denique excommunicato vitando. Sed hi non tam sunt effectus excommunicationis, quam transgressionis legis vi excommunicationis statutæ.

2. Quapropter effectus proprius remotus excommunicationis censeri debet suspicio hæresis quam contrahit excommunicatus, qui per annum excommunicatione lata specialiter ab homine animo obdurato insordescit, uti docet Navarr. *capit. 27. numero 23.* Covarruv. *cap. alma mater, 1. p. §. 7. num. 10.*

Et deciditur in Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *capit.* 3. *de reformat.* Præſumitur namque ſic in excommunicatione perſeverans, malè de Eccleſiæ poteſtate ſentire. Hæc tamen ſuſpicio levis eſt, ſufficit tamen ad inducendam purgationem, uti pluribus relatis docuit *tract.* 4. *diſputatio* 4. *punct.* 2. *numer.* 2, 6. Quod ſi hanc purgationem ſubire noluerit, citari iterum debet ſub pœna excommunicationis. Quâ citatione factâ, ſi adhuc reſpondere neglexerit, & in hac contumacia per annum perſeveraverit nullo allegato impedimento condemnari poteſt ut hæreticus, juxta Textum *in capite cum contumacia, de Hæreticis, in* 6. Ubi notavit Avila 2. *p. capit.* 6. *diſput.* 9. *dubit.* 12. Gaſpar Hurtado *de excommunicat. diſputatio* 11. *in fine*, & latiùs tradit *dicto tractat.* 4. *diſputatio* 4. *punct.* 2.

3. Secundus effectus excommunicationis, ſeu perſeverantiæ in excommunicatione cenſeri poteſt integra probatio delicti ſeu cauſæ, ob quam lata eſt excommunicatio. Etenim ſi ob cauſam civilem, vel criminalem excommunicatus à Judice fis, & in ea excommunicatione per annum perſeveras nullo oſtenſo impedimento, aut ſatisfactionis ſigno cenſendus es pro convicto, & confeſſo, juxta Textum *in capite rurſus. Capite quicunque* 11. *quæſtion.* 3. quia ea contumacia juris fictione reputatur confeſſio. Non tamen excludit, quin allegare, & probare innocentiam poſſit: Uti probavi *dicta diſputatio.* 4. *p.* 2. *numero* 4.

4. Tertius effectus remotus excommunicationis referri poteſt privatio beneficiorum. Sed an hæc privatio ipſo jure inducta ſit, an Judicis officium requirat, & an imponatur ob perſeverantiam triennalem, vel annalem in excommunicatione non eſt conſtans Doctorum ſententia, ut videre eſt apud Covarruvias *capit. alma mater* 1. §. 7. *numero* 10. *& ſeqq.* Mihi autem placet ſententia Suarez *diſputatio* 17. *ſect.* 1. *numer.* 9. nihil in hac re jure ſtatutum eſſe. Nam eſto in *capite bonæ memoriæ, De ætate, & qualitate*, privetur Clericus beneficiis ob perſeverantiam in excommunicatione; non inde inferendum eſt ob perſeverantiam annalem privari non poſſe; vel neceſſariò privandum eſſe ob perſeverantiam triennalem, quia ille Textus refert quid factum ſit, non tamen continet diſpoſitionem in futurum. Uti ex Eymerico, Menochio & Salcedo notavi *d. tract.* 4. *de fide, diſputat.* 4. *punct.* 2. *numer.* 9. Verùm eſto ita ſit, Judices tamen debent excommunicatum triennio in excommunicatione perſeverantem animo indurato beneficiis omnibus privare; quia indignus eſt ut fructibus Eccleſiæ gaudeat qui adverſus Eccleſiam ita rebellis exiſtit. Sicuti Pontifex præſtitit in *dicto capite bonæ memoriæ.* Ob annalem verò perſeverantiam etſi poſſint Judices hanc beneficiorum privationem indicere, quia annalis contumacia digna videtur eſſe ea privatione, attamen non tenetur; quia nullibi cavetur hæc obligatio. Sic docuit. Suarez *diſputatio* 17. *ſect.* 1. *à n.* 9. Poſt excommunicationis effectus ſupererat dicendum de eorum ſuſpenſione, excommunicationiſque abſolutione, niſi de his *præced. diſputat. à punctо* 9. *uſque in finem*, ſatis ſupérque dictum fuiſſet. Quapropter ſolùm reſtat explicare excommunicationis minoris naturam. De qua *in ſequenti punctо* ſermo inſtituendus eſt.

Punctum XXI.

De excommunicatione minore illiúſque effectibus, déque illius abſolutione.

1 *Etſi olim fuerint plures excommunicationes minores, jam uſu receptum eſt unicam tantùm eſſe.*
2 *Incurritur ob participationem cum excommunicato vitando ſive vivo, ſive mortuo.*
3 *Appellatur minor excommunicatio comparatione majoris.*
4 *Etſi ab homine ferri poſſit, numquam tamen fertur.*
5 *Unicus eſt ejus effectus, ſcilicet privatio paſſiva Sacramentorum.*
6 *Sacramentum Pœnitentiæ plures cenſent invalidè recipi ab hoc excommunicato, etiamſi ignoranter, & inculpabiliter illud recipiat.*
7 *Longè verius eſt validum eſſe.*
8 *Plures huic excommunicationi attribuunt tanquam effectum indirectum, privationem adminiſtrationis Sacramentorum. Sed rejiciuntur.*
9 *Proponuntur objectiones adverſus prædictam doctrinam.*
10 *Fit illis ſatis.*
11 *Propter horum adminiſtrationem nulla irregularitas, vel pœna ipſo jure incurritur.*
12 *Secundus effectus indirectus eſt privatio electionis ad beneficia.*
13 *Eligens, præſentans, vel conferens huic excommunicato beneficium Eccleſiaſticum, & ipſe recipiens peccant graviter.*
14 *Cenſent plures irritam eſſe prædictam electionem, ſeu collationem beneficij.*
15 *Oppoſitum verius eſt.*
16 *Hæc irritatio futura non debet extendi ad electionem temporalium dignitatum.*
17 *Ut hæc irritatio fiat, plures exiſtimant ſcientiam excommunicationis electoribus adeſſe debere.*
18 *Contrarium docuit communis ſententia.*
19 *Etſi prædictæ ſententiæ probabiles ſint, probabilius eſt electionem irritandam eſſe, ſi facta ſit de excommunicato, ſeu excommunicationis conſcio: ſecùs ignaro, ſive electores ſciverint, ſive ignoraverint excommmunicationem.*
20 *Electores eligentes hunc excommunicatum nullam pœnam incurrunt.*
21 *Ab hac excommunicatione abſolvere poteſt, qui in foro externo juriſdictionem habet, & in foro pœnitentiæ Epiſcopus, Parochus, & propriis Sacerdos.*
22 *Plures cenſent etiam ſimplicem Sacerdotem ab hac excommunicatione abſolvere poſſe.*
23 *Contrarium eſt longè probabilius.*
24 *Nulla eſt forma determinata abſolutionis ab hac cenſura.*

1 OLim plures fuerunt excommunicationes minores non ſolùm à jure, ſed etiam ab homine impoſitæ. Uti conſtat *ex variis Textibus* 11. *quæſt.* 3. aliæ namque privabant omnium Sacramentorum participatione, aliæ verò ſolùm ab Euchariſtiæ perceptione removebant, aliæ ab hominum communione cum Divina, tum humana. Uti probat Sayrus *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 22. *num.* 2. Sed jam uſu receptum eſt teſte communi ſententiâ unicam tantùm eſſe excommunicationem minorem Sacramentorum receptione privantem, & à jure impoſitam ob participationem cum excommunicato vitandum, juxta Textum *in cap. Excommunicatos*, & *cap. cum excommunicato, & ſeqq.* & *cap. finali, de Clerico excommunicato miniſtrante.* Et *cap. nuper, de ſententia excommunicat.* & *cap. à nobis, de exceptionibus.* & tradit victoria *in tract.*

tract. de excommunicat.n. 16. Cajetan. *verbo excommun. minor.* Navarr. *sum. c.* 27. *num.* 1. 24. & 45. Suar. *disp.* 24. *sect.* 3. Sayrus *lib.* 2. *de excom. c.* 23. *n.* 4. Coninch. *disput.* 14. *de excommunicat. dubit.* 17. *num.* 260. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 3. *num.* 5. Gaspar Hurtado *disputatio* 16. *de excommunicat. numero* 1. & alij.

2. Dixi *incurritur ob participationem cum excommunicato vitando*; quod intelligendum est sive vivus sit, sive mortuus; quippe si excommunicatum vitandum antequam absolutus ab excommunicatione fuerit, ad sepulturam comiteris, minorem excommunicationem incurris, ut notavit Glossa *in cap. ad hæc, de Privilegiis* Panorm. *in capit. sacris, de sepult.* Bonacina *disputatio* 2. *quæstion.* 3. *num.* 2. Etenim quibus in vita communicare non possumus, neque in morte permissum est communicare ex *dicto Textu, in cap. sacris, de sepult.*

3. Hæc excommunicatio appellatur minor comparatione majoris excommunicationis. Tum quia ob minorem causam incurritur. Tum quia minorem privationem inducit. Sicut notavit *in* 4. *d.* 22. *quæst.* 1. *art.* 1. *dub.* 2. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 3. *numero* 1. Hugolin. *tab.* 2. *de censuris, capit.* 5. §. 1. *de* Sayrus *lib.* 2. *de excommunicat. capit.* 22. *numero* 3. Suarez *disputat.* 24. *de censur. sect.* 1. Bonacina *disp.* 2. *de excommunicat. q.* 3. *num.* 1. & alij.

4. Et licèt hæc excommunicatio minor ab homine jurisdictionem in foro contentioso habente fieri possit, teste Glossa *in cap. si inimicus* 11. *quæst.* 1. Panorm. *in rub. de sententia excommunicat. num.* 3. & *cap. si celebrat. de Clerico excom. ministr. num.* 4. Navarr. *cap.* 27. *num.* 25. Covarr. *in cap. alma, 1. p.* §. 8. *n.* 5. Henriq. *lib.* 12. *cap.* 3. *num.* 4. Hugolin. *tab.* 3. *cap.* 1. *n.* 4. Sayrus *lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 1. Usu tamen receptum est nunquam ab homine ferri, sed solùm à jure ob dictam cum excommunicato vitando participationem, ut benè notavit Sylvest. *verbo Excommunicatio* 4. *num.* 2. Sotus *in* 4. *dist.* 22. *quæst.* 2. *art.* 3. *vers. circa secundum.* Sayrus *lib.* 2. *de excom. cap.* 23. *n.* 2. Gaspar Hurtado *d. disp.* 16. *num.* 2.

5. Quoad effectus attinet, unicus tantum est proprius, & directus scilicet privatio passiva Sacramentorum, juxta Textum *in cap. à nobis, de exceptionibus cap. si celebrat, de Clerico excom. ministr. cap. penult. de sententia excommunicat.* Quapropter minori excommunicatione innodatus tenetur sub gravi culpa à cujuslibet Sacramenti perceptione abstinere. Uti deciditur in *dicto cap. si celebrat*, ibi, *graviter peccat.* Et enim cujuslibet Sacramenti receptio gravis materia est; quæ per legem prohibita gravem culpam in transgressoribus arguit. Sicuti ex communi sententia docet Cajetan. *verbo Excommunicatio, cap. ult.* Covarr. *cap. alma, 1. p.* §. 8. Suarez *disp.* 24. *sect.* 3. *n.* 3. Coninch. *disput.* 34. *dub.* 17. *num.* 260. Bonacina *disput. qu.* 3. *n.* 3. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 3. *n.* 4. & alij passim.

6. Sacramenta verò ab hujusmodi excommunicato recepta valida esse, omnes Doctores affirmant, solùm de pœnitentia dissentiunt. Nam Sylvest. *verbo Excommunicatio* 4. *num.* 1. & *verbo Confessor.* 3. *num.* 12. Tabiena *verbo Absolutio* 1. *num.* 24. §. 10. Summa Corona 1. *part.* 31. *de iteran. confess. in fine.* Vasq. aliis relatis *de excommunicat. dub.* 4. Gaspar Hurtado *disput.* 16. *de excommunicat. difficult.* 1. *num.* 3. censent invalidè Sacramentum Pœnitentiæ à dicto excommunicato recipi. Quod intelligendum est, esto ignoranter, & inculpabiliter recipiatur non præmissâ censuræ absolutione. Moventur, quia hac excommunicatione privat Ecclesia excommunicatum Sacramentorum receptione quoad fieri potest. At potest Ecclesia eum privare Pœnitentiæ Sacramento secundùm illius valorem, denegando Sacerdoti jurisdictionem. Ergo prædictum Sacramentum receptum ab excommunicato minori excommunicatione, invalidum est.

7. Cæterùm longè verius est validum esse prædictum Sacramentum à dicto excommunicato receptum, si nullam in ejus receptione culpam commisit; eo quòd ignarus excommunicationis fuerit, vel si illius conscius fuit postulavit ab excommunicatione priùs absolvi, quàm à peccato, quod tamen Sacerdos vel ex malitia, vel ex ignorantia non præstitit. Ut rectè docuerunt Martin. de Ledesm. 24. *q.* 25. *art.* 1. Joan. Medina *Cod. de confess. q.* 18. *vers. dicendum igitur.* Bartholom. de Medina *in summ. lib.* 1. *cap.* 11. §. 5. Navarr. *cap.* 9. *n.* 3. *vers.* 4. & *in cap. consideret,* §. *cautus, num.* 30. *de pœnitent. dist.* 5. & *in cap. frater, n.* 45. *vers. secundo de pœnitent. eadem dict.* Covarruv. *cap. alma, 1. p.* §. 6. *num.* 7. Vivald. *candelab. aureo,* 2. *p. tract. de excomm. n.* 31. & *tract. de excom. minori, n.* 6. Hugolin. *tab.* 2. *de censur. cap.* 7. §. 2. *num.* 6. Henriquez *lib.* 13. *de excommun. cap.* 3. *num.* 3. Sayrus *lib.* 2. *de excommun. cap.* 22. *num.* 14. Bonacina *disp.* 2. *q.* 3. *num.* 3. Ratio est; quia Ecclesia solùm removet excommunicatum à Sacramentis, illorum perceptionem prohibendo, non tamen irritando. Tum quia nullum est fundamentum in jure hujus irritationis, quin potiùs receptum ab omnibus est reliqua Sacramenta etiam matrimonij valida esse ab excommunicato recepta, cùm tamen Ecclesia illius receptionem irritare potuerit. Tum quia non videtur expediens hanc irrationem Sacramento Pœnitentiæ facere, utpotè fidelium maximè necessario præcipuè cum hæc irritatio facienda sit auferendo à Sacerdote jurisdictionem, quod esset Sacerdotem innocentem punire.

8. Præter supradictum effectum proprium, & directum plures Doctores minori excommunicationi attribuunt administrationis Sacramentorum privationem, non quidem per se, & directè, sed indirectè, & in consequentiam. Cùm enim minori excommunicatione innodatus Sacramentorum receptione privatus existat, indecens esse videtur, si aliis conferat ea Sacramenta, quæ ipse recipere privatus est. Uti docuerunt Covarruv. *cap. alma, 1. p.* §. 8. *num.* 2. Avila 2. *p. de censur. cap.* 6. *disputat.* 12. *dub.* 3. Coninch. *disputat.* 14. *dubit.* 17. *numer.* 264. Vasq. *de excommun. dubit.* 4. Sayrus *lib.* 2. *de excommun. cap.* 22. *numero* 19. Reginald. *lib.* 32. *cap.* 14. *num.* 142. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 3. *num.* 4. Et licet Sylvest. *verbo Excommunicatio* 4. *num.* 2. Armilla *n.* 21. Vasq. *dict. dubit.* 4. existiment eam indecentiam peccatum mortale constituere. Rectius cæteri Doctores solam culpam venialem agnoscunt, argum. *cap. si celebrat, de Clerico excommun. ministr.* ubi de celebrante minori excommunicatione innodato inquit Pontifex graviter peccare. At de conferente Ecclesiastica Sacramenta tantùm dicit peccare omittens adverbium *graviter*, quasi manifestè indicans in collatione Sacramentorum grave peccatum non esse.

9. Huic doctrinæ obstant Navarr. *cap.* 27. *num* 24. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 3. *num.* 2. Suarez *disput.* 24. *sect.* 2. *num.* 12. Gaspar Hurtado *disp.* 16. *difficult.* 1. *num.* 4. Filliucius *tract.* 13. *cap.* 2. *num.* 22. Bonac. *disput.* 2. *de excommun. q.* 3. *num.* 4. & alij negantes ex vi prædictæ excommunicationis minoris privatum esse excommunicatum etiam indirectè Sacramentorum administratione. Tum quia hæc privatio etsi indirecta gravem culpam induceret, utpotè de materia gravi. Tum quia in *dicto cap. si celebrat*, dicitur Sacramenta collata ab hujusmodi excommunicato non carere virtutis effectu; quia non à collatione, sed à receptione est remotus. Si autem ea excommunicatus conferens culpam committeret, ab illorum collatione remotus esset, & virtutis effectu carerent. Neque obstat quod Pontifex dixerit prædictum excommunicatum peccare Sacramenta conferendo; quia intelligi debet non

quatenus confert, ſed quatenus illorum collationi Sacramenti receptionem præmittit. Uti docuit Panormit. *ibi*, Suar. Bonac. Filliucius, Hurtado, & alij *ſuprà*.

10. Propter hæc etſi probabiliter dicta ſint, recedendum non eſt à communiori ſententia affirmante ſaltem peccatum veniale committi in hac Sacramentorum adminiſtratione: non quia minori excommunicatione innodatus lege aliqua Eccleſiaſticâ remotus ſit à Sacramentorum collatione, ſed quia lege naturali ab eorum collatione removetur; eo quòd remotus ſit ab eorum ſuſceptione. Quippe (ut dictum eſt) indecens eſſe videtur aliis conferre Sacramenta, quorum ſuſceptione ipſe tanquam indignus privatus eſt. Ex qua ratione manifeſtè ſolvitur oppoſium fundamentum. Fateor namque collationem Sacramentorum materiam gravem eſſe, ſed quia lege Eccleſiaſtica non prohibetur excommunicato minori excommunicatione, ſed ſolùm ipſi ex lege naturali honeſtatis & decentiæ interdicitur: ideò non arguit culpam gravem in conferente. Et ob hanc cauſam dixit Pontifex Sacramenta collata ab hoc excommunicato non carere virtutis effectu; quia ſcilicet ex vi legis Eccleſiaſticæ ab eorum collatione remotus non eſt. Explicatio verò illorum verborum *peccat Sacramenta conferendo*, quæ in argumento adducitur, ſuſtinenda non eſt. Nam ſi Pontifex vellet peccare hunc excommunicatum Sacramenta conferendo, quatenus eorum collationi ſuſceptionem eorum præmittit, ſuperfluè ea verba poſita eſſent, ſiquidem in principio dixit hunc excommunicatum celebrantem graviter peccare; neque item adverbium *graviter* initio capitis poſitum omitteret, ſiquidem recipiendo Sacramentum ſemper graviter eſſet peccaturus.

11. Illud verò eſt certum ſic Sacramenta adminiſtrantem nullam irregularitatem, vel pœnam ipſo jure incurrere, ſed arbitrio Ordinarij puniendum eſſe, uti colligitur *ex dicto cap. ſi celebrat.* Et tradit *ibi* Panorm. *num.* 2. Sotus *in* 4. *diſt.* 22. *qu.* 2. *art.* 3. Navarr. *cap.* 27. *num.* 244. Covarruv. *in cap. alma*, 1. *p.* §. 8. *num.* 1. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 3. §. 1. Sayrus aliis relatis, *lib.* 2. *de excommun. cap.* 22. *num.* 27. Suarez *diſp.* 24. *ſect.* 2. *n.* 32. Filliuc. *tr.* 13. *cap.* 2. *q.* 10. Bonac. *diſput.* 2. *de excomm. q.* 3. *num.* 7. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 3. *num* 4. *verſ. eſt autem minor.* Gaſpar Hurtado *diſp.* 16. *difficult.* 1. *num.* 5.

12. Secundus effectus indirectus minoris excommunicationis eſt privatio electionis ad beneficia. Uti habetur *dicto cap. ſi celebrat*, *de Clerico excommunicato miniſtrante*. Quippe cum excommunicatus minori excommunicatione remotus ſit à ſuſceptione cujuſlibet Sacramenti; conſequenter removetur à beneficiorum ſuſceptione, arguin. *c. legis*, *de Sponſalibus*. Cùm enim quodlibet beneficium ex intentione Eccleſiæ beneficiato conferatur, ut Ordines ſacros ſuſcipiat, & Miſſæ ſacrificium celebret, prohibita Sacramentorum ſuſceptione, prohibita cenſetur beneficiorum electio, per quam ad Sacramenta ſuſcipienda pervenitur. Et licèt *in dicto cap. ſi celebrat*, ſolùm electionis mentio facta ſit, communiter Doctores deciſionem extendunt ad præſentationem, & collationem, utpotè quæ electiones vocari poſſunt: ſiquidem is cui beneficium confertur, vel ad ipſum præſentatur aliis omiſſis eligitur. Præterquam quòd ratio deciſionis æquè in præſentatione, & collatione, ac in electione procedit, ut expendenti conſtare poteſt, & notavit Richard. *in* 4. *diſt.* 18. *art.* 7. *q.* 4. Decius *in cap. dilecti*, *notab.* 1. *de exceptionib.* Sayrus *lib.* 2. *de excommun. cap.* 22. *num.* 22. Covarruv. *cap. alma mater*, 1. *p.* §. 7. *num.* 1. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 3. *num.* 3. Suar. *diſputat.* 24. *ſect.* 2. *numer.* 22. Coninch. *diſputat.* 14. *de excommun. dubit.* 17. *numero* 262. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 3. *num.* 5. Avila, 2. *p. cap.* 6. *diſp.* 11. *dub.* 4.

13. Hinc fit eligentem, præſentantem, vel conferentem beneficium Eccleſiaſticum minori excommunicatione innodato, & ipſum excommunicatum recipientem tale beneficium graviter peccaturos, quia violent legem Eccleſiaſticam in gravi materia, uti tradit Panormit. *dicto cap. ſi celebrat*, *num.* 3. Sylveſt. *verbo Excommunicatio* 4. *num.* 3. Covarruv. *cap. alma*, 1. *p.* §. 8. *num.* 3. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 13. *num.* 1. Sayrus *lib.* 2 *excom. c.* 22. *num.* 22. Avila 2. *part. de cenſur. cap.* 6. *diſp.* 12. *dub.* 4. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 3. *num.* 5. Gaſpar Hurtado *diſp.* 16. *diffi ult.* 1. *in fine.* Suarez *diſput.* 24. *ſect.* 2. *num.* 31. *ad finem*, Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. q.* 3. *n* 7. & alij.

14. Sed an prædicta electio, ſeu beneficij collatio, & præſentatio irrita ſit ipſo jure, vel ope exceptionis veniat irritanda? Non conveniunt Doctores. Nam Hoſtienſ. *in dicto cap. ſi celebrat.* Et *ibi* Cardinal. *col. ult.* Covarr. *in cap. alma*, 1. *part.* §. 8. *num.* 3. Hugolin. *de cenſur. tab.* 3. *cap.* 6. §. 3. *num.* 2. Navarr. *cap.* 27. *numero* 24. cenſent ipſo jure nullam eſſe electionem, utpotè perſonæ indignæ, & inhabilis. Et licet in *dicto cap. ſi celebrat*, dicatur prædictam electionem irritandam eſſe, aſſerunt id explicandum eſſe de irritatione declarativa, non effectiva, hoc eſt prædictam electionem debere à Judice irritam declarari.

15. Sed rectiùs contrarium docuit Felin. *in cap. dilecta*, *col.* 3. *de exceptionib.* Richard *in* 4. *diſt.* 18. *art.* 7. *qu.* 4. Sotus *diſt.* 22. *qu.* 2. *art.* 3. Angles, *in flor.* 4. *ſentent.* 2. *part. tit. de excommun. art.* 3. *difficult.* 10. Petr. de Soto *lib. de inſtitut. Sacerdot. ſect.* 4. *de excommun.* Sayrus *lib.* 2. *de excommun. cap.* 22. *num.* 23. Suar. *diſp.* 14. *ſect.* 2. *num.* 22. Tolet. *lib.* 1. *ſum. cap.* 18. & *lib.* 5. *cap.* 66. Coninch. *diſputat.* 14. *dub.* 17. *num.* 263. Avila 2. *part. de cenſur. cap.* 6. *diſputat.* 12. *dub.* 4. Bonac. *diſputat.* 2. *de excomm. q.* 3. *n.* 7. Filliucius *tract.* 13. *cap.* 2. *quæſt.* 8. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 3. *num.* 5. Gaſpar Hurtado *diſput.* 16. *difficult.* 1. *in fine*, & alij. Etenim cùm Textus, in *dicto cap. ſi celebrat*, expreſsè dixerit electionem irritandam eſſe, nullum eſt fundamentum, ut intelligatur de declaratione irritationis: cùm hæc ſit impropria verborum intellectio, quæ vitanda eſt quoad fieri poſſit, maximè cum pœnalem conſtitutionem reſtringit.

16. Hæc irritatio extendi non debet (ut benè advertit Suarez *loc. cit.*) ad electionem temporalium dignitatum, quia Textus non de dignitatibus temporalibus, ſed Eccleſiaſticis locutus eſt, ut conſtat ex illis verbis: *Pro eo quòd ad ſuſceptionem eligitur, à quorum participatione à Sanctis Patribus eſt privatus.* At ex vi excommunicationis minoris privatus nemo eſt, neque mediatè, neque immediatè regimine harum dignitatum. Ergo earum electio irritanda non eſt, tametſi excommunicatione minori innodato facta fuerit.

17. Ut autem hæc irritatio fieri debeat, exiſtimant Sylveſt. *verbo Excommunicatio* 4. *num.* 4. Hoſtienſ. *in ſum. lib.* 5. *titul. de Clerico excommun. miniſtrante*, §. *qualiter puniatur.* & Gabr. 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 3. *art.* 3. *dub.* 1. Vaſquez *tract. de excommun. dub.* 6. *num* 12. Reginald. *praxi*, *lib.* 32. *cap.* 14. *num.* 143. *ad fin.* Bonacina *diſp.* 2. *de excommun. quæſt.* 3. *num.* 7. Avila 2. *p. cap.* 6. *diſputat.* 12. *dubitat.* 4. *concl.* 4. Gaſpar Hurtado *diſp.* 16. *dif.* 1. *in fine*, & alij ſcientiam excommunicationis in electoribus adfuturam eſſe. Quia Textus expreſsè dicit: *Si ſcienter talis excommunicatus electus fuerit, ejus electio eſt irritanda.* Requiritur ergo ſcientia excommunicationis, ut locum irritatio habeat, aliàs particula *ſcienter* ſuperflua eſſet.

18. Contrarium docuit communis ſententia, Gloſſa *in d. cap. ſi celebrat*, *verbo ſcienter* Panormit. *ibi num.* 7. & Cardin. *col. ultim.* Covarruv. *cap. alma mater*, 1. *p.* §. 8. *numer.* 3. Hugolin. *tab.* 3. *Cap.* 6. § 3. *numer.* 2. Sayrus *lib.* 2. *de excommun. cap.* 22. *num.* 23. Suarez *diſp.* 14. *ſect.* 2.

sect.2. num.18. Coninch. *disp.14. dub. 17. num. 163.* asserunt namque particulam illam *scienter* potiùs esse additam ad augendam, quam ad limitandam dispositionem, præstaréque hunc sensum; etiamsi electio excommunicati scienter facta sit irritanda est. Etenim quando electores excommunicationis ignari elegerunt excommunicatum, electio irritanda est ob surreptionem. At cùm conscij excommunicationis elegerunt, non videbatur electio defectum habere ob quem irritanda esset, ideoque opus fuit Pontificis dispositione. Deinde hæc electio non cassatur in pœnam peccati ab electoribus commissi, sed quia electus inhabilis est ad usum, ad quem per beneficium assumitur, ut constat ex illis verbis textus: *Si scienter electus fuerit, ejus electio est irritanda, pro eo quòd assumitur ad susceptionem eorum, à quorum perceptione à Sanctis Patribus privatus est.* Quæ ratio probat electionem irritandam esse, tametsi ex parte electi se teneat ignorantia; quia esto electus suæ excommunicationis ignarus fuerit, nullúmque peccatum commiserit beneficium acceptans, attamen excommunicatione manifestata à Sacramentorum participatione privatus est, & consequenter beneficij electio irritanda venit. Uti expresè docent Glossa *in dicto cap. si celebrat, verbo scienter.* Hostiens. *in sum.lib.5. tit. de Clerico excommun. ministr. §. qualiter puniatur, num.3.* Henriquez *lib.13. cap. 3.* Sayrus *lib.2. de excommunicat. cap. 22. num.24.*

19. Cæterùm etsi prædictæ sententiæ probabiles sint, probabilius existimo quod tradit Glossa *in dicto cap. si celebrat, verbo scienter, in fine,* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract.5. part. 2. cap. 3. num.5.* nempe electionem irritandam esse, si facta sit de excommunicato suæ excommunicationis conscio, secùs si facta sit de ignaro suæ excommunicationis, sive electores sciverint, sive ignoraverint excommunicationem; quia stante ignorantia excommunicationis in electo, esto in re privatus sit Sacramentorum participatione, ab ea participatione ob ignorantiam excusatur. Meritò ergo sustineri electio debet, si electus suæ excommunicationis ignarus fuit: cùm ratio Textus, ob quam decidit electionem irritandam esse non adæquatè procedat. Et ex his solvitur fundamentum secundæ sententiæ. Ad fundamentum primæ, respondeo electionem excommunicati ad beneficium esse electionem personæ indignæ, & inhabilis quoad licitum usum non tamen quoad valorem, valor enim electionis subsistit, dum à Judice non infirmatur.

20. Porrò electores eligentes hunc excommunicatum ad beneficium etiam scienter nullam pœnam incurrunt; quia nullibi statuta est. Nam licèt Glossa *in dicto cap. si celebrat, verbo scienter, in fine,* videatur affirmare sic eligentes suspensos esse per triennium, & inhabiles factos ad electionem, juxta Textum *in cap. cum in cunctis, cap. scriptum in fide, de electione,* verius est prædicta pœna non affici, quia Textus *in cap. cum in cunctis,* & *cap. scriptum,* loquuntur de eligentibus indignum ob defectum scientiæ, honestatis morum, & ætatis; quæ dispositio extendi non debet ad eligentes indignum ob minorem excommunicationem; cùm hæc indignitas facilè auferri possit, & beneficij collationem non reddat ipso jure nullam, ut benè advertit Suarez *disput. 24. sect. 2. circa finem.* Avila *2. p. capit. 6. disputatio. 12. dubit. 4.*

21. Quoad absolutionem hujus censuræ attinet, absolvere potest in foro externo qui in eo jurisdictionem habet. At in foro pœnitentiæ Episcopus, Parochus, & proprius Sacerdos absolvere potest, uti notant Doctores. Sylvest. *verbo Absolutio 1. num.3.* & *verbo Excommunicatio 4.num.2.* Sotus *in 4.dist.22. quæst.2.art.3. concl.1.* Henriquez *lib.13.cap.28. num. 1.* Covarruv. *cap. alma, 1.p.§.12. num.6.* Sayrus *lib.2. cap.23.n.7.* Suarez *disput.24. sect.4.* Coninch. *disp.14. dub. 17. in fine.* Et deciditur expresè *cap. nuper de sententia excommun.§. in secundo verò casu.* Nomine proprij Sacerdotis non solùm intelligi debet, qui jurisdictionem ordinariam habet uti Parochus, sed etiam qui delegatam, juxta Textum *in cap. omnis utriusque sexus, de pœnitent. & remissionib.* quia verè est proprius Sacerdos, ut docuerunt Suarez *disp.24. sect.4. num.2.* Sayrus *lib.2. de excommunicat. cap.23. num.10.* Coninch. *disput.14.dub. 17. num. 265.* Bonacina *disp.de excommun. quæst.3. num.15.* Paul.Layman. *lib.1. sum. tract.5. part. 2. cap. 3. num. 6.* & alij. Ex quo fit delegata alicui Sacerdoti potestate absolvendi à peccatis, & Pœnitentiæ Sacramentum ministrandi censetur concessa facultas ab hac excommunicatione absolvendi, utpotè quæ absolutioni peccatorum præmittenda est; concessio enim uno, & alterum sine quo commodè illud unum præstari nequit, concessum censetur, argum. *cap. præterea, de officio delegati,* & *leg.2.de jurisdict. omn. judic.*

Quinimo Parochus etiamsi Sacerdos non sit, poterit ab hac excommunicatione absolvere; quia hæc absolutio non est actus Ordinis, sed jurisdictionis, quæ Parocho non Sacerdoti competit. Et licèt in *dicto cap. nuper,* expresè dicatur hanc absolutionem præstandam esse à proprio Sacerdote, id dictum est, non quia necessarium, sed quia frequentiùs Parochus est Sacerdos, sicut etiam sub nomine Episcopi non solùm consecratus, sed etiam non consecratus, & qui jurisdictionem quasi Episcopalem habet, intelligitur. Sicuti tradit Hugolin. *tab. 3. de censur. cap. 4. §.2. numero 2.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap.23. numero 7.* Suarez *disput. 24. sect. 4. num.4.* Filliuc. *tract. 13. cap.7. quæst. 6. num. 140.* Bonacina *disp.de excommunicat. quæst.3. num.14.*

22. Difficultas autem est, An simplex Sacerdos, qui solùm à venialibus potest absolvere, absolvere possit ab hac excommunicatione? Affirmat Navarr. *cap.27. n.25.& num 39.& in cap.placuit, n.25.de pœnitent.dist. 6.* Alfonsus Vivald. *in suo candelab. 2.part. tract. de excommunic. num.12.* Tolet. *lib.1. sum. cap. 17. num.7.* Inclinat Tabiena *verbo Absolutio 2.num. 5.* Armilla *num. 38.* Felin. *cap. à nobis, de exceptionibus.* Gaspar Hurtado *disput. 16. de excommunicatione, difficult. 2. in fine.* Moventur; quia hæc excommunicatio regulariter ob culpam venialem contrahitur, ergo potens à culpa veniali absolvere, videtur ab hac excommunicatione absolvere posse; cùm hæc absolutio peccatorum absolutioni præmittenda sit. Et hæc ratio probat hanc absolutionem à simplici Sacerdote concedi posse, tametsi absolvendus peccatis mortalibus affectus sit, vel illa excommunicatio ob culpam mortalem fuerit contracta, uti placuit Felino, Armillæ, & Hurtado *loc. cit.* Quando autem excommunicatio minor ob culpam venialem incursa est, neque excommunicatus ullo peccato mortali gravatur (inquiunt Navarr.& Tolet.) simplex Sacerdos censendus est proprius Sacerdos illius excommunicati, cùm possit eum absolvere à vinculo, quo ligatus est.

23. Sed contrarium longè probabilius est, simplicem inquam Sacerdotem non habere potestatem absolvendi ab hac censura, uti colligitur ex *dicto cap.nuper,* ubi interrogatus Pontifex; An simplex Sacerdos ab hac censura absolvere possit, respondit absolvere posse Episcopum proprium, vel Sacerdotem proprium. Ergo manifestè indicavit simplicem Sacerdotem nullam potestatem habere; alias non exprimeret proprium Episcopum, vel Sacerdotem; cùm ab alieno Episcopo, vel Sacerdote hæc absolutio obtineri posset. Ratio verò est; quia hæc absolutio cùm ab absolutione à peccatis distincta sit, pertineatque per se ad jurisdictionem contentiosam, nemini competere potest, nisi ei à jure, vel ab homine jurisdictionem habente concedatur. Atqui simplici Sacerdoti nullibi

hæc

hæc poteſtas reperitur conceſſa. Nam in *cap. nuper*, non alieno Sacerdoti, ſed proprio conceditur, proprius autem Sacerdos eſt qui à quibuſcunque peccatis ſibi ſubditum abſolvere per ſe poteſt, non verò qui tantùm poteſt à peccatis venialibus. Neque ex eo quod Sacerdoti ſimplici conceſſa à jure ſit poteſtas à peccatis venialibus abſolvendi, inferri debet poſſe ab hac excommunicatione ob peccatum veniale incurſa abſolvere; quia ut dixi, latè differt hæc abſolutio cenſuræ ab abſolutione à peccatis ; aliàs qui poſſet à mortalibus abſolvere, poſſet etiam ab excommunicatione majori ob eorum cauſam incurſa, quod non eſt dicendum. Atque ita poſt alios antiquiores defendit Cajet. *in ſum. verbo Abſolutio, in fine*, & *verbo Excommunicatio minor.* & *tom. 1. opuſc. tract. 7. quæſt. 7. unica, verſ. ad 2.* Covarruv. *ap. alma, 1. p. §. 12. numero 7.* Sotus *in 4. diſt. 22. q. 2. art. 3. verſ. tertium ergo membrum.* Henriquez *lib. 13. cap. 18. numero 5.* Sayrus *lib. 2. de excommun. cap. 23. numero 9.* Hugolin. *tab. 3. cap. 4. §. 5. num. 2.* Suarez *diſputat. 7. de cenſur. ſect. 4. num. 17.* Coninch. *diſp. 14. dub. 17. in fine.* Avila *2. p. cap. 7. diſput. 1. dub. 2.* Filliucius *tract. 13. cap. 7. quæſt. 3.* Bonacina *diſp. 3. de excom. q. 3. numero 15.* Layman. *libro 1. ſumm. tractat. 5. part. 2. cap. 3. in fine*, & alij apud ipſos.

24. Quoad formam abſolutionis ab hac cenſura nulla eſt determinata ; ſed illa ſufficit, quæ voluntatem abſolventis exprimit. Satisfactionem ſeu cautionem juratoriam præſtare, aliáſque cæmonias adhibere etiam in foro externo neceſſarium non eſt. Uti ex communi ſententia docuerunt Sylveſt. *verbo Abſolutio 3. numero 5.* Sotus *in 4. d. 22. quæſtion. 2. art. 3. verſ. tertium ergo membrum.* Hugolin. *tab. 3. cap. 122* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 23. in fine* Suar. *diſputat. 24. ſect. 4. ad finem* Filliucius *tract. 13. cap. 7. quæſt. 8. num. 143.* Bonac. *diſp. 2. de excommunicat. quæſt. 3. in fine*, & alij.

DISPUTATIO III.

De excommunicationibus tam in corpore juris quàm extra contentis.

EX hac Diſputatione præcedens Diſputatio de excommunicatione lucidior erit. Variæ ſunt excommunicationes tam in corpore juris, quàm extra contentæ. Sed quia inter eas præcipuum locum obtinent quæ feria 5. in Cœna Domini promulgantur, quæque appellantur excommunicationes bullæ Cœnæ Domini, ea de cauſa ab ipſis exordium ſumimus.

Nota Lector ea quæ tota ferè hac Diſputatione dicentur, intelligenda eſſe pro locis, in quibus bulla Cœnæ vigorem habet, non autem pro regnis aut provinciis ubi non eſt recepta. Neque enim Theologi eſt augere privilegia Regnorum, nec ea imminuere.

PUNCTUM I.

Præmittuntur aliqua notabilia, pro clariori bullæ Cœnæ Domini intelligentia.

1 *Adverſus quamque perſonam proferentur hæ excommunicationes.*
2 *Ut firmitatem habeant nihil amplius requiritur, quàm earum authentica publicatio.*
3 *Durant quouſque alij bullæ proceſſus expediantur.*
4 *Appellari poſſunt excommunicationes partim à jure, partim ab homine.*
5 *Hæ excommunicationes non multiplicantur, ex eo quod à Pontifice in hac bulla, vel in corpore juris ſint inſertæ.*
6 *Si caſus aliquis omittatur in nova bulla, qui fuit in antiqua contentus eo ipſo deſinit obligare.*
7 *Privilegia revocata in una bulla, ſi in ſequenti non revocentur, de novo ſubſiſtunt.*

1 HAs excommunicationes ipſo facto latas ſummus Pontifex profert, & promulgat feria V. in Cœna Domini, & ob hanc cauſam excommunicationes bullæ Cœnæ ſunt appellatæ. Profert autem adverſus quamcunque perſonam fidelem violantem præcepta ibidem contenta. Tum ut fides integrè ſervetur, tum ut ſervetur unio fidelium inter ſe cum Chriſto, ejúſque Vicario.

2. Ut autem prædictæ excommunicationes firmitatem habeant nihil amplius requiritur, quàm earum authentica publicatio ; nam eſto proceſſus contra determinatam perſonam fieri non poſſit abſque illius citatione, utpotè cui jus defenſionis eſt conceſſum. Secùs verò proceſſu, ſeu conſtitutione, vel præcepto generaliter lato contra futurum delinquentem ; quia à nemine ejus efficacia impediri valet. Ut notavit Sayr. *lib. 3. theſauri caſuum conſcientiæ*, ubi *de particular. excommunicat. cap. 3. num. 4.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. qu. 1. punct. 3. circa finem.*

3. Durant verò prædictæ excommunicationes, quouſque alij bullæ proceſſus expediantur, ut conſtat ex illis verbis bullæ circa finem : *Volentes noſtros proceſſus, ac omnia, & quæcumque his litteris contenta, quouſque alij hujuſmodi proceſſus à nobis, aut à Romano Pontifice pro tempore exiſtente fiant, aut publicentur durare, ſuóſque effectus omnino ſortiri.* Ex quo fit manifeſtè mortuo Pontifice ad has prædictas excommunicationes ſubſiſtere.

4. Hinc inter Doctores orta eſt controverſia ; An hæ excommunicationes appellandæ ſint latæ à jure, vel ab homine ; Nam Sylveſt. *verbo Excommunicatio 7. num. 76. verſ. trigeſ. primo*, Navarr. *man. latino in explicat. bullæ Cœnæ Domini num. 21.* & *cap. 23. num. 23.* Vivald. *in explicat. bullæ, clauſula volentes, &c.* Salas *de legib. diſput. 1. ſect. 9. num. 62.* Bonacina aliis relatis, *t. 3. de cenſuris in particulari diſput. 1. quæſt. 1. punct. 5. num. 2.* cenſent cenſuras à jure appellari debere ; eo quòd mortuo conditore non extinguantur, & ad perpetuam rei memoriam promulgentur, & in vi conſtitutionis. Econtrà Sotus *in 4. d. 22. quæſt. 2. art. 3.* Tolet. *lib. 1. ſum. cap. 18.* Becan. *tract. de fide. cap. 15. q. 8. num. 6.* Suarez *diſp. 21. de cenſur. ſect. 1. num. 2.* & alij affirmant cenſuras ab homine latas appellandas eſſe, eo quòd pro tempore determinato ferantur, ſcilicet novi bullæ proceſſus promulgentur, ceſſentque ea publicatione facta abſque ulla revocatione.

Sed quæſtio eſt levis momenti, & potiùs de nomine, quàm de re, cùm conſtet ob mortem Pontificis prædictas excommunicationes vim ſuam non amittere ; ceſſare tamen abſque ulla revocatione ab eo puncto, quo novi proceſſus fuerint publicati. Placet tamen ſententia Sayri *lib. 3. theſauri caſuum conſcientiæ*, ubi *de particularib. excommunicationib. c. 1. num. 18.* Regi. naldi *in praxi lib. 9. num. 230.* Prædictas excommunicationes neque eſſe propriè à jure, cùm non ſint perpetuæ ex ſe, ſed abſque ulla revocatione ceſſent novâ bullâ expeditâ ; neque eſſe propriè ab homine, cum mortuo conditore non expirent. Sed eſſe medias inter ſententias à jure, & ab homine latas & de utrarúmque natura participare. Neque obeſt latas eſſe ad perpetuam rei memoriam ; quia ea verba appoſita ſunt non ad concedendam bullæ firmitatem perpetuam, ſed ad excitandam perpetuam illius memoriam. Minus obeſt uſus vocis conſtitutionis, quæ communis eſt tum ſententiis à jure, tum ab homine latis.

latis. Præterquam quòd in principio bullæ hæc constitutio processus annalis appelletur.

5. Ad extremum duo advertenda sunt. Primùm has excommunicationes non multiplicari; eo quòd à summo Pontifice in hæc bulla expediantur, sintque in corpore juris insertæ; quia res præcepta diversa non est, sed eadem, & sub eodem fine, ideóque nullum est fundamentum, ex quo multiplicatio sumi possit, sicuti rectè notarunt Navarr. *cap. ita quorundam de Judæis notab.* 11. *in gloss. ultim. numero* 4. & 37. Suarez *de censur. disp.* 21. *sect.* 1. *num.* 3. Reginald. *lib.* 9. *praxim.* 228. *ad finem.* Bonac. *tom.* 3. *de censur. disp.* 1. *quæst.* 1. *punct.* 5. *num.* 3.

6. Secundò adverte, si in nova bulla expedita casus aliquis omittatur in antiqua bulla contentus, eo ipso ex vi bullæ nullam inducit obligationem, illam tamen inducet, si in corpore juris fuerit contentus, quia esse casum expressum, vel omissum in bulla non variat juris dispositionem. Uti docuerunt Navarr. *dicto notab.* 12. *numero* 25. Sayrus *de particul. excommunicat. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 5. Reginald. *lib.* 9. *praxi num.* 228. Bonac. *t.* 3. *disp.* 1. *q.* 1. *punct.* 5. *numero* 4. Quod intelligendum est, quando jus illud secluså bulla vim suam obtinebat: secùs si revocatum esset; quia stante revocatione ex vi bullæ robur accipere non potest, nisi dum in bulla fuerit renovatus. Excipit autem Sayrus *lib.* 3. *thesauri casuum, cap.* 2. *num.* 5. Nisi jus illud antiquum consuetudine abrogatum fuerit; nam hæc abrogatio nova bullæ exceptione, in quo prædictum jus continetur cessat & consuetudo juri antiquo derogans interrumpitur. Quâ interruptione positâ obligatio juris antiqui succedit, tametsi in expeditione nova bullæ jus illud fuerit omissum; sed hæc exceptio difficultate non caret. Fateor namque prædictam consuetudinem interrumpi eo tempore, quo bullæ obligatio durat. Sed quia hæc interruptio non est sufficiens ad novam consuetudinem introducendam, integréque antiquam derogandam; sed solùm pro tempore, quo bullæ obligatio permanet; ea causa jus antiquum consuetudine revocatum firmitatem obtinere nullatenus potest.

7. Quod si aliqua privilegia fuerint in bulla revocata, quorum revocatio in subsequenti bulla omissa fuerit; etsi Sayrus *dicto cap.* 2. *num.* 5. censeat valdè probabile reviviscere, & robur accipere, ac si nunquam fuerint revocata, maximè si in jure communi dicta privilegia fuerint inserta: oppositum existimat Bonac. *disp.* 1. *de censur. in part. q.* 1. *punct.* 5. *num.* 3. quia prædicta revocatione illud privilegium extinctum est, & privilegium semel extinctum non reviviscit absque nova illius concessione. Quare etsi revocatio cesset; quia non adest nova privilegij concessio; privilegium denuò robur accipere non potest. Sed responderi à Sayro posset privilegium illud revocatione bullæ non esse absolutè extinctum, sed solùm suspensum, dum revocatio bullæ vim suam obtinet. Etenim privilegium illud non alia ratione extinguitur, quàm revocatione, quæ in bulla continetur. At revocatio bullæ non est absoluta, sed quousque nova bulla expediatur. Ergo usque ad illud tempus privilegium revocat, illo verò tempore accedente revocatio cessat, & privilegium subsistit.

PUNCTUM II.

Expenditur excommunicatio in priori bullæ clausula contenta adversus Hæreticos, & Schismaticos.

1 *Numerantur personæ, adversus quas summus Pontifex in hac clausula excommunicationem pronunciat.*

2 *Qui sint hæretici in hac clausula excommunicati?*

3 *Assensus, seu dubitatio interior, si aliquo signo manifesto non declaretur huic excommunicationi non subjacet;*

4 *Qui sint hæreticorum credentes in hac clausula excommunicati?*

5 *Qui sint hæreticorum receptatores huic excommunicationi subjecti?*

6 *Qui hæreticorum defensores?*

7 *Qui schismatici?*

1 IN priori clausula Bullæ adversus varias personas summus Pontifex excommunicationem fert. Primò adversus Hæreticos cujuscunque sectæ secundò contra eorum credentes. Tertiò contra eorum receptatores. Quartò, contra eorum fautores, & generaliter contra quoslibet illorum defensores. Quintò contra eos qui hæreticorum libros hæresim continentes, vel de Religione tractantes sine authoritate nostra, & Sedis Apostolicæ scienter legunt, retinent, imprimunt, seu quomodolibet defendunt ex quavis causa publica, vel occulta, quovis ingenio, vel colore. Sextò adversus Schismaticos & eos, qui se à nostra, & Romani Pontificis pro tempore existentis obedientia pertinaciter subtrahunt, vel recedunt.

2. Primò in hac clausula excommunicantur hæretici. Hi verò sunt qui pertinaciter credunt aliquid nostræ Religioni & fidei Catholicæ contrarium, vel de eo pertinaciter dubitant: juxta Textum in *cap.* 1 *de hæreticis, & cap.* 1. *de summa Trinit. & fide Catholica.* Adesse autem debet pertinacia ex *Textu in cap. dixit Apostolus. Cap. qui in Ecclesia* 24. *q.* 3. Quæ in eo sita est, ut firmiter credas, vel dubites de veritate illius, quod ab Ecclesia docetur, uti notavit Melchior Cano, *lib.* 12. *de loc. Theolog. c.* 6 *circa* 4. *argum.* Sayrus *lib.* 3. *thesauri casuum conscientiæ, c.* 4. *à n.* 15. Vasq. 1. 2. *disp.* 26. *c.* 4. Bonac. *to.* 3. *de excommun. in particulari. disp* 1 *q.* 2. *punct.* 1. *n.* 1. & latè diximus *tract.* 4. *de fide, disput.* 3. *punct.* 2. *per totum.*

3 Hic autem assensus, seu dubitatio, si purè interior sit huic excommunicationi non subjicitur, neque etiamsi purè sit exterior absque animo recedendi à fide, quia excommunicatio fertur adversus eos, qui voluntariè à fide exteriùs recedunt. Uti pluribus firmavi *dicta disp.* 3. *de fide, punct.* 2. *à num.* 16. & *punct.* 3. *ab initio*, & tradunt ultra *ibi* relatos Tolet. *lib.* 1. *sum. cap.* 18. *num.* 5. Sayrus *lib.* 3. *thesauri casuum conscient. cap.* 4. *num.* 13. & 21. Joann. Chapeavilla *tract. de casib. reservatis.* 2. *p. c.* 1. *q.* 1. Azor. *t.* 1. *instit. moral. lib.* 3. *c.* 10. *q.* 3. Bonac. *t.* 3. *de excomm. bullæ, disp.* 1. *q.* 2. *num.* 2. Quinimò satis probabile est immunem ab excommunicatione esse, qui esto interius à fide recesserit verbis, vel factis tantùm ambiguis, & indifferentibus bus suam hæresim manifestaverit; quia ea non est sufficiens hæresis manifestatio, cùm ex vi illius nec ab Ecclesia reputari, judicarive possit Hæreticus, ut advertit. Lessius *lib.* 2. *de justit. cap.* 12. *dub.* 8. *numero* 128. Bonac. *dicta disp.* 1. *q.* 2. *punct.* 2. *num.* 4. Alfons. Vivald. *in expos. bullæ Cœnæ num.* 2. & 3. Sayrus *lib.* 3. *de excommun. particular. cap.* 4. *num.* 26. Vide quæ diximus *d. punct.* 3. *per totum.*

4. Secundò excommunicantur Hæreticorum credentes; hi namque sunt qui eorum erroribus sive in particulari, sive in communi assentiuntur signo aliquo manifesto. Ut pluribus probavi *dicto tract.* 4. *de fide disp.* 3. *punct.* 4. *num.* 1. Et tradit ultra *ibi* relatos Archidiacon. *in capite quicunque de Hæreticis lib.* 6. Paludan. 4. *dist.* 13. *quæst.* 3. *art.* 1. *concl.* 7. S. Antonin. 5. *p. tit.* 25. *capit.* 4. §. *fin.* Sylvest. *verbo Hæresis.* 1. *num.* 10. *q.* 7. Sayrus *lib.* 3. *de censuris in part. cap.* 5. *num.* 1. Bonacina *t.* 3. *de excommunicat. in particulari, disp.* 1. *q.* 2. *punct.* 3. Et probat Textus *in cap. excommunicatos.* §. *credentes, de sententia excommunicat.* Et *cap. excommunicamus.* §. *fin. eodem tit.* Hi credentes etiam confusè verè Hæretici sunt quia hæretici errores amplectuntur, & sub

ſub excommunicatione adverſus Hæreticos lata comprehenſi erant ; attamen majoris charitatis gratia expreſſi ſunt. Uti notarunt Archidiacon. *in cap. quicunque de Hæreticis in* 6. Paludan. *in* 4. *d.* 13. *quæſt.* 3. Sylveſt. *verbo Hæreſis.* 1. §. 10. Suarez *diſp.* 21. *de cenſur. ſect.* 2. *num.* 6. Tolet. *lib.* 1. *ſum. cap.* 18. *à n.* 5.

5 Tertiò fertur excommunicatio adverſus hæreticorum receptatores. Diceris autem Hæretici receptor, ſi animo occultandi hæreticum recipias, ne à judicibus capiatur, néve hæreticorum pœnas luat. Neque ab hac pœna excuſaris ; eo quòd titulo conſanguinitatis, vel amicitiæ Hæreticum recipias, ſi ea receptio in hæreſis favorem cedat. Uti probavi *dict. tract.* 4. *de fide, diſput.* 3. *punct.* 5. *num.* 9. Aliàs rarò, vel numquam defenſor, vel receptator Hæretici in excommunicationem incideret ; cùm rarò ad has actiones moveatur, ut ipſe Hæreticus in hæreſi perſeveret, ſed ob debitum amicitiæ, vel conſanguinitatis, aut ſimilis. Atque ita docent ultra *ibi* relatos Card. Tolet, *in explicat. bullæ cœnæ* §. 1. Sayrus *lib.* 3. *theſauri caſuum, c.* 5. *num.* 3. Neque opus eſt ad hanc excommunicationem incurrendam, quòd Hæreticum denunciatum recipias, ſatis enim eſt ſi notoriè Hæreticus ſit quia hæc pœna non in favorem excommunicationis, ſed in deteſtationem hæreſis appoſita eſt, Uti docui *d. tract. de fide, diſp.* 3. *punct.* 5. *num.* 4. Et ultra *ibi* relatos docent Duard. *in canon.* 1. *qu.* 3. *verſ. ſecunda ſententia.* Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 2. *qu.* 5. *num.* 36. *&* 39. Bonacina *tom.* 3. *de cenſur. in particul. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 3. *in fine.* Neque item eſt opus, ut pluries hæreticum recipias, ſatis enim eſt ſi ſemel receperis. Nam eſto nomen *receptator* in ſua propria ſignificatione frequentiam ſignificet, juxta ſtylum tamen curiæ uſu, & conſuetudine receptum ex unica receptione receptator judicaris ; quia hæc ſufficit ut Hæreticus pœnas hæreſis evitet. Favétque lex 1. *ff. de receptatorib.* & *leg. congruit ff. de officio Præſidis*, & *leg. fin. Cod. de his qui latrones occultaverunt :* & notavi *dicto punct.* 5. *num.* 4. & ultra *ibi* relatos pluribus firmat Sayrus *lib.* 3. *theſauri caſuum cap.* 5. *num.* 3. Quod verò aliqui Doctores ut Sanchez *lib.* 2. *in Decalog. cap.* 10. *n.* 9. Farinacius *de hæreſi q.* 182. *num.* 102. Bonac. *diſp.* 2. *de fide. quæſt.* 5. *punct.* 3. *num.* 2. & *tom.* 3. *de cenſuris in particulari, diſp.* 1 *qu.* 2. *punct.* 3. *n.* 3. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 2. *num.* 30. cenſent receptatorem excuſari ab excommunicatione ; ſi de facto conſecutus non eſt, quod media receptione optabat ; eo quod Hæreticus fuerit à Judicibus captus, quia hæc receptio in tantùm ſub excommunicatione prohibetur, in quantum in favorem hæretici occultandi, & eximendi à punitione cedit ; mihi probatum non eſt, *tract.* 4. *de fide diſput.* 3. *punct.* 5. *n.* 11. ſicuti nec Suar. Graffis, & Sayro *ibidem* relatis : quia ſaltem eo tempore quo hæreticum recipis, & mediâ receptione impedis, ne à Judicibus capiatur, tua receptio in hæreſis favorem cedit, tametſi poſt modum effectus ceſſet Hæretico capto.

6 Quartò excommunicantur hæreticorum defenſores, hi nempe qui Hæreticum quatenus talis eſt, ejus errores defendunt. Ex qua defenſione fit Hæreticum in ſua hæreſi perdurare. Quibus autem modis hæc defenſio contingat explicui *dicto tract.* 4. *de fide diſp.* 3. *punct.* 5. *à num.* 8. & tradit ultra *ibi* relatos Sayrus *lib.* 3. *de excommunicat. in particul. cap.* 5. *numero* 9.

Quintò fertur excommunicatio adverſus Hæreticorum libros legentes tenentes, imprimentes, aut quomodolibet defendentes. De qua excommunicatione, & qualiter intelligenda ſit latè dixi *tract.* 4. *de fide diſp.* 2. *punct.* 10. *per tot.* neque aliquid novi addendum occurrit. Et *ibi* dictis conſentit Sayrus *lib.* 3. *theſauri caſuum conſcientiæ, c.* 5. *num.* 11. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 4. *per totum.*

7. Sextò excommunicantur in prædicta clauſula bullæ Schiſmatici, nempe qui ſe à Romani Pontificis obedientia ſubtrahunt, vel recedunt : quam excommunicationem latè explicui *tract.* 6. *de charitate, diſput.* 4. *punct.* 5. *&* 6. Vide Sayrum *lib.* 3. *theſauri caſuum, cap.* 5. *à num.* 18. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. in partic. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 5. *per totum.*

Punctum III.

Explicatur ſecunda excommunicatio bullæ Cœnæ de appellationibus ad futurum Concilium.

1 *Statuitur clauſula excommunicationis.*
2 *Quæ ſint perſonæ adverſus quas hæc excommunicatio feratur ?*
3 *Appellatio debet eſſe à mandatis, & ſententiis ſummi Pontificis quatenus talis eſt.*
4 *Plures cenſent appellantes ab ordinationibus Pontificis, quatenus Princeps temporalis eſt, huic excommunicationi ſubjici.*
5 *Contrarium non videtur probabilitate carere.*
6 *Appellantes ad Concilium generale præſens vel Provinciale futurum, non videntur hac excommunicatione ligari.*
7 *Excommunicantur ultra appellantes qui eis auxilium, vel favorem præſtiterint.*
8 *Sub præſtantibus favorem conſulentes non comprehenduntur.*
9 *Collegia, Capitula, aliæque Univerſitates appellantia ad futurum univerſale Concilium, vel appellationi auxilium præbentia interdicti pœna ligantur.*
10 *Approbantes appellationem non ſubjiciuntur huic excommunicationi.*

1 HÆc excommunicatio fertur adverſus omnes, & ſingulos cujuſcunque ſtatus, gradus aut conditionis fuerint, qui ab ordinationibus, ſeu mandatis Pontificis ad univerſale futurum Concilium appellaverit : nec non eos, quorum auxilio, vel favore appellatum fuerit. Univerſitates verò, Collegia, & Capitula quocunque nomine nuncupentur interdicuntur. Hæc excommunicatio priùs lata fuit à Pio II. anno 459. Kal. Februar. in bulla incipiente *Execrabilis*, quæ eſt tertia ejuſdem in ordine bullarij, quamque Julius II. *in extravag. Juſcepti regiminis* confirmavit, & extendit contra Reges, Cardinales, Communitates, & Parlamenta, & contra omnes ad hoc præſtantes conſilium, auxilium, vel favorem etiam indirectè, uti tradunt Sylveſt. verb. *Excommunicatio* 7. *in fine.* Cajetan. *eodem cap.* 25. Martin de Ledeſma 2. *p. q.* 26. *art.* 2. Sayrus *lib.* 3. *theſauri caſuum conſcient. capit.* 6. *numero* 3. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 4. Súarez *diſput.* 21. *ſect.* 2. *n.* 11.

2. Perſonæ igitur adverſus quas hæc excommunicatio fertur ſunt omnes & ſinguli cujuſcunque gradus, & conditionis exiſtant, qui ab ordinationibus, ſeu mandatis Pontificis ad futurum Concilium generale appellaverint, vel appellationi auxilium, vel favorem præſtiterint. Communitates verò appellantes, ſeu auxilium, vel favorem appellantibus præſtantes interdicuntur.

3. Appellatio autem debet eſſe ab ordinationibus, ſeu mandatis ſummi Pontificis, hoc eſt ab ejus ſententiis præceptis, legibus, cenſuris, & pœnis ſpecialiter, vel generaliter latis, quia hæc omnia nomine ordinationis, vel mandati comprehenduntur. Ut notavit Hugolin. *de cenſur. Papæ reſervatis.* 2. *p. cap* 1. *verſ. quinto.* Duard. *lib.* 2. *in canon.* 2. *quæſt.* 7. *n.* 6 Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſput.* 1. *quæſt.* 3. *punct* 2. *num.* 2. Neque opus eſt mandatum eſſe juſtum, ut ſic appellans in excommunicationem incidat ; nam ſive mandatum, & ordinatio juſta ſit, ſive injuſta, ſi ab ea appelles

excommu

excommunicatione innodaris ; quia injustitia mandati non impedit injuriam appellationis. Nam cum appellatio sit de minore Judice ad majorem provocatio. Ut tradit Glossa ab omnibus recepta *in cap. non putamus, verbo officiali, de consuetud. lib.6.* appellans ad futurum Concilium esto appellatio à mandato injustè sit, manifestè denotat Pontificem Concilio esse inferiorem, quod est à veritate alienum, injuriámque gravem Pontifici irrogat, ac proindè excommunicatione justissimè innodatur, uti tradit Suar. *de censur. disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 15. Reginald. *lib.* 9. *num* 263. *ad finem.* Et aliis relatis Bonac. *disp.* 1. *de censur. bullæ cœnæ, q.* 3. *num.* 10.

3. Sed an appellantes ab ordinationibus seu mandatis Pontificis, non quà Pontifex est, sed quà est Princeps temporalis hac excommunicatione ligentur? difficultate non caret. Nam affirmativam partem teste Bonac. *t.* 3. *de censur. in particul. disput.* 1. *quæst.* 5. *punct.* 2. *numer.* 3. videntur Doctores communiter approbare, cùm hujus distinctionis non meminerint, sed absolutè affirmaverint appellantes à mandatis Pontificis ad futurum Concilium hac innodari excommunicatione. Et probari potest, quia Pontifex ob injuriam sibi factam in hac appellatione excommunicationem profert. Ac hæa injuria Pontifici irrogatur per appellationem à quocunque illius mandato ; siquidem illum esse inferiorem & subditum concilio denotas. Ergo. Et confirmo, Pontifex potest excommunicare non solùm appellantes à suis mandatis, vel ordinationibus quatenus Pontifex est, sed quatenus Princeps temporalis. Sicuti excommunicat pyratas in suo mari Pontificio discurrentes. Ergo censeri debet ita factum esse. Tum quia id cedit in ejus favorem. Tum quia excommunicatio fertur contra appellantes absque ulla limitatione.

5. Verùm etsi prædicta sententia tenenda, & consulenda sit, contraria tamen sententia scilicet solùm appellantes à mandatis Pontificis in causis spiritualibus, vel iis annexis excommunicari probabilitate non caret. Uti asseruit Bonac. *dicta q.* 3. *punct.* 2. *num.* 3. & docuit absolutè Reginald. *lib.* 9 *summ. numero* 263. *vers. notandum.* Nam esto appellantes à mandatis Pontificis in causis temporalibus Pontifici injuriam irrogent, si ipse in illis causis supremus Princeps sit ; at cùm id ex Pontificis munere non inferatur necessariò, siquidem potest in illis causis alteri Principi subjectus esse, utpotè qui sub ea conditione Dominium temporale concessit, non videtur sic appellantes, & injuriam per accidens inferentes voluisse comprehendere. Et confirmo : Pontifex in hac excommunicatione voluit coërcere illorum temeritatem, qui futurum Concilium ; ut Judicem Pontifice superiorem provocant, cùm tamen futurum Concilium nunquam possit esse Pontifice quatenus Pontifex est, superius. At futurum Concilium quinimò, & princeps aliquis temporalis superior esse potest Pontifice, quatenus Pontifex dominus est temporalis. Ergo hæc appellatio hac excommunicatione interdicitur. Confirmo secundò, ex verbis bullæ : iniquit enim Pontifex, *Excommunicamus, & anathematizamus omnes, & singulos & ab ordinationibus, seu mandatis nostris, ac Romanorum Pontificum pro tempore existentium ad universale futurum concilium appellantes.* Quæ verba cùm formaliter, & propriè accipienda sint, intelligi debent ab ordinationibus, & mandatis Pontificis, quatenus Pontifex est, seu quatenus est Vicarius Christi, & Ecclesiæ gubernator maximè cùm hæc constitutio pœnalis sit, quæ potiùs restringi, quàm extendi debet.

6. Dubium inquam est ; An appellantes ad Concilium generale præsens, vel ad provinciale Concilium futurum in prædictam excommunicationem incidant ? Affirmat incidere Gambarupta *de excommun. bullæ, cap.* 2. *num.* 11. quia in hac appellatione eadem adest prohibitionis ratio ; cùm eadem, imò gravior irrogetur injuria Pontifici appellatione facta ad Concilium præsens generale, & ad Provinciale futurum : ac si appelletur ad universale futurum Concilium, ubi autem eadem est ratio, eadem debet esse dispositio.

Cæterùm satis probabile est prædictam appellationem huic excommunicationi non esse subjectam. Nam in legibus pœnalibus ob identitatem rationis non est extensio facienda ad casum sub verbis legis non comprehensum. Ut pluribus comprobavi *tract.* 3. *de legib. disp.* 5. *punct.* 3. §. 4. At sub appellatione ad futurum Concilium universale non continetur Concilium universale præsens, nec provinciale futurum, cùm sint omnino distincta. Ergo appellationes ad hæc Concilia prædicta excommunicatione non puniuntur. Neque obest eandem vel graviorem injuriam hac appellatione Pontifici irrogari, ac irrogatur appellatione ad futurum universale Concilium ; quia id solùm probat potuisse Pontificem prædictam appellationem excommunicatione punire, non tamen probat id voluisse de facto. Quod si roges, cur excommunicavit appellantes ad futurum Concilium universale, non verò appellantes ad Concilium universale præsens, vel futurum. Respondet optimè Sayrus *lib.* 3. *thesaur. casuum conscient. cap.* 6. *num.* 4. *in fine*, quia appellatio frequentior est, eáque schisma in Ecclesia frequentiùs introducitur.

7. Ultra appellantes ad futurum universale Concilium excommunicat Pontifex eos, quorum auxilio, vel favore appellatum fuerit. Requiritur ergo ad hanc excommunicationem incurrendam : tum ut auxilium vel favor appellationem antecedat, & illius causa sit, tum ut appellatio subsequatur. Nam quolibet ex his deficientibus non erit verum vi talis, auxilij, vel favoris appellatum esse. Sicut relato Cajet. notavit Suarez *disput.* 21. *de censur. sect.* 2. *num.* 16. Navar. *cap.* 27. *numer.* 58. Sayr. *lib.* 3. *thesauri casuum conscient. cap.* 6. *num.* 6. *initio.* Bonac. *t.* 3. *de censur. in particul. disp.* 1. *quæst.* 3. *p.* 2. *num.* 8.

8. Sub præstantibus favorem consulentes comprehendit Sebastian. de Medicis *in summ. peccat. cap. tit.* 9. *quæst.* 78. *num.* 13. Navar. *cap.* 27. *num.* 58. Gambarupta *de excommunicat. bullæ, cap.* 2. *num.* 10. quia consilium est quidam favor, & auxilium promovens Consiliarium ad opus consultum præstandum, argum. *leg. quod favore, Cod. de legib.* Sed oppositum rectius docuit Vivald. *in expositi. bullæ Cœnæ, numer.* 18. Sayrus *lib.* 3. *thesauri casuum conscient.* ubi *de excommunicationibus specialibus, cap.* 6. *num.* 6. Reginald. *lib.* 9. *praxi num.* 263. Suarez *disp.* 21. *sect.* 2. *num.* 17. Bonac. *tom.* 3. *de censur. in particulari disp.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 2. *num.* 9. Etenim sub auxilio, & favore comprehendi non potest, partim quia nudum consilium excitat tantùm voluntatem Consiliarij ad convenientia operis proposita ; auxilium verò & favor opus exequendum promovet : partim quia Pontifex quoties vult in sua constitutione consulentes comprehendere, illos exprimit, ut in aliis excommunicationibus hujus bullæ videri potest : partim quia hæc excommunicatio lata est ad coërcendos potentes, qui raro consilio, & frequentiùs auxilio, & favore opus à se optatum promovent. Verùm, esto consulentes appellationem sub hac excommunicatione Bullæ non comprehendantur, tamen sub excommunicatione reservata lata à Pio II. *in bulla incipiente Execrabilis*, & confirmata à Julio II. *in Extravag. suscepti reginimis*, comprehenduntur, ut benè annotarunt Vivald. Sayrus, & Bonac. *loc. alleg.* Quinimò in dicta constitutione Julij II. excommunicantur decernentes, deliberantes, seu vocem dantes, approbantes appellationem quod optimè fieri potest, tametsi appellatio non subsequatur. Sicut advertit Bonac. *punct.* 3. *num.* 9. *in fine.*

9. Adverſus Collegia, Capitula, aliáſque Univerſitates appellantia ad futurum univerſale Concilium, vel appellationi auxilium præbentia interdicti pœna, ipſo jure fertur. Nam cùm excommunicari non poſſint, juxta Textum *in cap. Romana, de ſententia excommunicat. in 6.* conveniens fuit, ut interdicto ſubjacerent. Neque ad hoc interdictum contrahendum opus eſt, ut omnes illius communitatis appellationi conſentiant, vel auxilium præſtent, ſufficit ſi à majore parte appellatum ſit, vel auxilium appellationi exhibitum; eo enim ipſo tota communitas interdicitur, argum. *cap. cum inter Canonicos in princ. de electione:* & tradit Hugolin. *in explicat. hujus cenſuræ, §. 1. verbo univerſitates*, Duardus *ibi quæſt. 7. n. 22.* Bonac. *t. 3. de cenſur. in part. diſp. 1. q. 3. n. 11.* Quod ſi in prædicta communitate aliquis Epiſcopalis, vel Cardinalitiæ dignitatis exiſtat, ab hoc interdicto eximitur, juxta expreſſum Textum *in cap. quia periculoſum. De ſententia excommun. in 6.* quia in hac pœna Epiſcoporum mentio facta non eſt, quod erat neceſſariò requiſitum, ut Epiſcopus vel Cardinalis prædictæ pœnæ ſubjacerent. Sicuti deciditur *in dicto cap. quia periculoſum.* Secùs eſt de pœna excommunicationis, ſi Epiſcopus, vel Cardinalis ut perſonæ ſingulas appellaverint vel appellationi ſuo auxilio, vel favore cooperati fuerint, ut rectè aliis relatis docuit Bonacina *dicta diſp. 1. q. 3. part. 2. num. 12.*

10. Illud certum approbantes appellationem factam, vel præſtantes auxilium, aut favorem appellantibus poſt appellationem hac excommunicatione non ligari, quia verba legis ſolùm appellantes, & auxilium ad appellationem præſtantes, comprehendunt. Ut benè advertit Suar. *diſp. 21. ſect. 2. num. 16.* Duard. *lib. 2. in expoſit. hujus cenſuræ, q. 7. n. 38.* Bonac. *t. 3. de excommun. in p. diſp. 1. q. 3. in fine.*

Punctum IV.

Expenditur excommunicatio tertia Bullæ adverſus Pyratas, aut eorum receptatores, ac fautores.

1 *Statuitur Textus ipſius Bullæ.*
2 *Nomine Pyratarum, Curſariorum, aut latrunculorum eædem perſonæ intelliguntur.*
3 *In præſenti ſolùm excommunicantur Pyratæ, Curſarij, & latrunculi maritimi.*
4 *Negant plures opus eſſe aliquam deprædationem committi.*
5 *Contrarium probabilitate non caret.*
6 *Hæc deprædatio debet eſſe fidelibus Catholicis irrogata.*
7 *Spoliantes infidelium navim à Chriſtianis aſſecuratam non ſubjiciuntur excommunicationi, etſi contrarium ſit probabile.*
8 *Fautores & receptatores Pyratarum eidem excommunicationi ſubjiciuntur.*
9 *Remigantes in his Pyratarum navibus per ſe excommunicationi ſubjiciuntur, niſi ob grave periculum excuſentur.*

1. TErtiò excommunicat, & anathematizat Pontifex omnes Pyratas, Curſarios, ac latrunculos diſcurrentes per mare Pontificium præcipuè à monte Argentario, uſque ad Terracinas, ac omnes eorum fautores, receptatores, & defenſores.

2. Nomine Pyratarum, Curſariorum, ac latrunculorum maritimorum eædem perſonæ diverſis nominibus expreſſæ intelliguntur. Ut rectè advertit Caiet. *in ſum. verbo Excommunicatio, cap. 18.* Sylveſt. *verbo Excommunicatio 7. num. 55. in excommunicatione 20. verſ. primò dubitatur.* Tabiena *eodem 5. caſu 25. verſ. quartò.* Sayrus *lib. 5. theſauri caſuum conſcientiæ, cap. 7. n. 3.* Graffis *1. p. deciſ. lib. 4. cap. 18.* Nam Pyratæ vulgo Curſarij dicuntur, & latrones maritimi, qui ſi exiguo navigio & apparatu deprædentur parvi Pyratæ, & latruncul maritimi nuncupantur. Ad hanc tamen denominationem ſuſcipiendam ſufficit, ſi ſemel tantùm deprædentur, dummodo ex intentione hujus deprædationis per mare diſcurrerint. Sicuti notavit Sylveſt. & Tabiena *loc. alleg.* Sayrus *num. 4.* Cardinal. Toletus *in explicat. bullæ Cœnæ, §. 2.* Quapropter ſi ex alia cauſa, quàm deprædationis mare diſcurrerint, & caſu deprædentur, etſi in foro externo Pyratæ cenſeantur, re vera Pyratæ dici nequeunt, & excommunicationem contra Pyratas effugiunt. Uti tradit Sayr. *lib. 3. cap. 7. num. 6.* Duard. *lib. 2. in explicat. hujus cenſuræ, q. 8.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſp. 1. quæſt. 4. punct. 1. à num. 5.* Unde qui indicto bello ſive juſto, ſive injuſto hoſtes deprædantur in hanc excommunicationem non incurrunt; quia non animo deprædandi, ſed vindicandi, & puniendi hoſtes, ſéque ab illis defendendi deprædationem committunt. Ut benè advertit Sylveſt. Tabiena, Tolet. *loc. alleg.* Sayrus *n. 4.* Navarr. *quæſt. 2. num. 5.* Bonac. *dict. diſp. 1. quæſt. 4. part. 1. num. 4.* & alij.

3. Olim omnes Pyratæ, & latrones maritimi excommunicabantur, ut conſtat ex bulla Martini V. relata à S. Antonino *3. part. tit. 27. cap. 72.* & ex bulla Julij II. Gregorij XIII. & Sixti V. At ex bullis Clementis VIII. & ſubſequentium Pontificum ſolùm excommunicantur Pyratæ, Curſarij, & latrunculi maritimi, qui mare Pontificium animo deprædandi diſcurrunt. Mare autem Pontificium cenſendum videtur quod ad Pontificem pertinet etiam mediatè ratione feudi, ſicuti pertinet mare Thyrrenum, & Adriaticum quod regnum Neapolitanum, Corſicam, Siliciam, & Sardiniam attingit; uti notavit aliis relatis Bonac. *dicta diſputat. 1. quæſt. 4. punct. 2. numer. 4.* Econtra verò diſcurrentes per mare ſub alterius dominio conſtitutum ibique deprædantes, etſi veri pyratæ ſint, in hanc tamen excommunicationem non incidunt; quia non comprehenduntur ſub verbis Bullæ, ibi, *mare noſtrum diſcurrentes.*

4. Sed an opus ſit aliquam deprædationem committere, ut Pyratæ hanc excommunicationem incurrant? Doctores diſſentiunt. Negat Tolet. *cap. 20. num. 9.* Reginald. *lib. 9. praxi, num. 265.* Hugolin. *in expoſit. bullæ Cœnæ, cap. 3. §. 1. num. 1.* Graffis *1. part. deciſ. lib. 4. cap. 18. num. 67.* Duard. *in expoſit. hujus bullæ lib. 2. q. 4. num. 2.* Bonac. *t. 3. de excommunicat. in partic. diſput. 1. quæſt. 4. punct. 2.* Suar. Sub dubio *diſp. 21. ſect. 2. num. 19.* Quia actio ſub excommunicatione in his bullis prohibita eſt maritimus diſcurſus animo deprædandi: aliàs ſi deprædatio, mutilatio, vel occiſio neceſſaria foret: uti in bullis Julij II. & Gregor. XIII. expreſſum erat, ut quid à tempore Clementis VIII. hæ actiones à Bullis expunctæ ſunt?

5. Cæterùm probabilitate non caret Pyratas in prædictam excommunicationem non incurrere, quouſque aliam ex dictis actionibus exerceant. Uti docuit Caietan. *verbo Excommunicatio, capite 18.* Sayrus *lib. 3. theſauri caſuum conſcient. capite ſeptimo, numero 5.* Et alij relati ab Hugolino *dicto capite 3. §. 1.* Quia uſquequò latrocinium maritimum, occiſionem, vel interfectionem committant, Pyratæ & latrones maritimi nequeunt propriè nuncupari; quia Pyratæ, & latrones non ab intentione deprædandi, ſed à deprædatione ex officio, & propoſito facta denominationem recipiunt teſte Ambroſio Calepino *verbo Pyratæ, & ſeqq.* Quapropter verba illa Bullæ *mare noſtrum diſcurrentes* appoſita cenſenda ſunt ad præcedentia, ita ut ſenſus ſit: *excommunicamus omnes Pyratas, Curſarios, & latrunculos diſcurrentes mare noſtrum*, id eſt, *qui mare noſtrum diſcurrunt.* Unde cum Pyratæ, curſarij, & latrunculi non ſint ante deprædationem, hac excommunicatione adverſus piratas lata non afficiuntur,

afficiuntur, tametsi eo animo discurrant. Quod verò Pontifices prædictas actiones mutilitationis, occisionis, deprædationis in aliis antiquioribus expressas omiserint, id videtur factum; quia ea expressio necessaria non erat; siquidem expresso nomine Pyratæ satis subintelligebantur.

6. Hæc autem deprædatio ex maritimo discursu contingens, ut excommunicationem bullæ inducat, debet esse fidelibus, & Catholicis irrogata, non verò infidelibus, & Hæreticis; quia non est credendum voluisse Pontificem infideles, & Hæreticos Ecclesiam impugnantes suâ excommunicatione protegere, argum. *cap. excommunicationi. De Raptorib.* sicuti notavit Cardin. Tolet. *in explicat. bullæ cœnæ*, §. 2. *in fine.* Sayrus *lib. 3. thesauri casuum conscientiæ, cap. 7. in fine.* Suarez *disputat. 21. sect. 2. num. 21.* Vivald. *in expositi. bullæ, num. 30.* Duardus *lib. 2. quæst. 3. num. 2.* Regineld. *lib. 9. praxi, num. 270.* Unde ad decidendum: An invadentes, spoliantésque navem infidelium hac excommunicatione afficiantur, investigandum est, an ex illa deprædatione fidelibus damnum conferatur; eo quòd merces in utilitatem fidelium censuræ ibidem sint repositæ; nam eo casu excommunicatione ligantur Pyratæ; quia verè est fidelibus deprædatio facta. Secùs verò, si nullum ex illa deprædatione damnum fideles patiantur. Uti contingit cùm merces à fidelibus abductæ & in jacturam fidelium ab infidelibus asportantur, auferuntur. Ut benè advertit Bonac. *disp. 1. quæst. 4. part. 1. num. 12.*

7. At quia sæpè contingit infidelium navim à Christianis assecurari, existimat Bonacin. *dicta disput. 1. de censur. bullæ, quæst. 4. part. 1. num. 13.* spoliantes infidelium navim à Christianis assecuratam in hanc excommunicationem incurrere; quia censendi sunt Christianos spoliare penès quos stat periculum rei assecuratæ. Idem affirmat *num. 11.* casu quo à Principe Christiano securitatis privilegium concessum esset; quia cedit ea deprædatio in damnum, & injuriam Christiani Principis; fitque contra voluntatem, & intentionem summi Pontificis.

Sed contrarium in utroque casu dicendum puto: fateor namque eam spoliationem in damnum Catholici Principis securitatem concedentis, & in jacturam fidelium assecurationem præstantium cedere. Sed quia hujusmodi damnum per accidens est, neque ex vi deprædationis infidelium necessariò secutum: ea de causa non videtur sufficiens ad excommunicationem hanc inducendam. Maximè cùm hæc excommunicatio non adversus damnum inferentes Christianis, sed adversus Christianos deprædantes statuta sit. At deprædantes navim & merces infidelium tametsi assecuratæ sint à Catholicis dici non possunt Catholicos deprædari; cùm non deprædentur bona Catholicorum, neque ad Catholicos pertinentia. Ergo in hanc excommunicationem non incurrunt. Sic videntur sentire Duardus *lib. 2. in exposit. hujus censuræ, quæst. 5. in respons. ad 3. argum.* Suarez *disp. 21. sect. 2. num. 2.* Filliucius *tract. 16. numero 90.* & alij.

Ex eo autem quòd Pyratarum navim deprædaris (si hæc deprædatio in aliorum fidelium innocentium jacturam non cedit) nullatenus excommunicationem incurris. Tum quia Pyratarum deprædatio licita est. *Cap. si quis 25. q. 3.* Tum quia non est credendum velle Pontificem sua excommunicatione protegere eos in quos excommunicationem ferit. Tum quia hostibus fidei æ quiparantur ex Baldo *in authent. navigia. Cod. de Furtis,* & notavit Bonacina *tom. 3. de censur. in partic. disp. 1. q. 4. punct. 1. num. 14.*

8. Præter supradictos Pyratas, Cursarios, & maritimos latrunculos excommunicat Pontifex in dicta clausula eorum fautores, & receptatores nempe eos, qui Pyratas recipiunt, ex quorum receptione ad deprædationem moventur, quippe Pyratas adjuvant in deprædatione. Tum deprædationi cooperando: tum bona deprædata retinendo, si ea retentio occasio sit novæ deprædationis. Secùs verò si jam à deprædatione cessatum sit; quia eo casu etsi furti teneantur, non tamen fautores deprædationis dici possunt, cùm eorum actio deprædationem subsequatur, non antecedat. Ut benè notavit Bonac. *dicto tom. 3. de censur. disp. 1. q. 4. punct. 1. in fine.*

9. Solent Doctores in præsenti disputare de remigantibus, seu inservientibus his Pyratis, an excommunicationem incurrant; Communis resolutio est ea per se ligari: excusari tamen si absque gravi corporis periculo, & jacturâ eam cooperationem omittere non possunt. Nam esto spectato jure naturali obligati aliquando sint ab ea cooperatione abstinere, etiam cum gravi corporis jactura, & vitæ periculo; attamen non est credendum velle Pontificem suis legibus, & censeris ad eam cessationem præstandam obligare, sicuti tradit Navarr. *in cap. ita quorundam, de Judæis, notab. 11. num. 18.* & *in manuali, cap. 27. numer. 63.* Tolet. *in exposit. Bullæ Cœnæ*, §. 5. *in fine.* Sayrus *lib. 3. thesauri casuum conscient. cap. 7. in fine.* Suar. *disput. 21. sect. 2. num. 26.* Bonacina *tit. 3. de censur. disputat. 1. quæst. 4. part. 1. num. 18.*

PUNCTUM V.

Expenditur excommunicatio quarta adversus surripientes naufragantium bona.

1 *Adducitur Textus Bullæ, & referuntur alij ex jure, ubi hæc excommunicatio fertur.*
2 *Quæ sit materia hujus excommunicationis.*
3 *Quælibet surreptio sive clandestina, sive manifesta, impetu, & vi illata huic excommunicationi subjicitur.*
4 *Quæ quantitas necessariò surripienda sit ad hanc censuram incurrendam.*
5 *Debet esse surreptio in mari contingens, aut in ejus littore.*
6 *Bona surripienda jactata esse debent in mare, vel in littus.*
7 *Item debent esse jactata intentione ea recuperandi.*
8 *Item debent esse bona Catholicorum.*
9 *Personæ in quas excommunicatio fertur sunt omnes; & singuli cujuscunque qualitatis existant prædictam surreptionem committentes.*
10 *Examinantur, an auxiliantes, vel consulentes huic sint excommunicationi subjecti.*
11 *Probabilior mihi videtur sententia negans.*
12 *Derogat Pontifex quælibet privilegia, & consuetudines in contrarium. Et qualiter hoc intelligendum sit.*

2. QUartò excommunicat Pontifex, & anathematizat omnes, & singulos qui Christianorum quorumcunque navibus tempestate, seu in transversum, ut dici solet, jactatis, vel quoquo modo naufragium passis, sive in ipsis navibus, sive ex eisdem ejecta mari, vel in littore inventa cujuscunque generis bona tam in nostris Thyrreni, & Adriatici, quàm in cæteris cujuscunque maris regionibus, & littoribus surripuerint, ita ut neque ob quodcunque privilegium, consuetudinem, aut longissimi etiam immemorabilis temporis possessionem, seu alium quemcunque prætextum excusari possunt. Huic excommunicationi alia similis excommunicatio lata est *in cap. excommunicationi, de Raptorib.* esto reservata non sit, ad quam incurrendam requiritur, ut non solùm Christianos naufragium patientes damnata cupiditate spolient rebus suis, sed cùm possint, & debeat restituere, eis ablata non reddiderint. Unde hæc excommunicatio ob receptionem,

& retentionem injuſtam incurritur. Ut notavit Panormitan. *ibi* ; at excommunicatio Bullæ ob ſolam injuſtam acceptionem contrahitur. Ex quo videtur inferri ſurripientem hæc bona, & ex alia parte non reſtituentem, cùm poſſit, duplici excommunicatione innodari, alia Bullæ Cœnæ ob receptionem, alia *cap. excommunicationi, de Raptorib.* ob retentionem, ſeu non reſtitutionem ; quia videntur actus omninò diſtincti. Uti docuit Suar. *diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 30. Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 4. *n.* 99. Duard. *lib.* 2. *cap.* 4. *quæſt.* 2. *n.* 10. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. in particul. diſp.* 1. *quæſt.* 5. *punct.* 2. *n.* 5. Alij tamen non improbabiliter exiſtimant ſic ſurripientem, & retinentem unica tantùm excommunicatione Bullæ innodari ; quia retentio non videtur eſſe diſtinctum peccatum à ſurreptione, ſed idem continuatum, eſt enim ſurreptio prima continuata ; at quando peccatum diverſum non eſt, tametſi diverſis legibus prohibeatur non duplici cenſura, ſed unica afficitur. Sed dicendum eſt retentionem eſſe ſurreptionem continuatam. Sed quia hæc continuatio à prima ſurreptione moraliter diſtinguitur, ea de cauſa nova excommunicatione affici poteſt.

2. Materia excommunicationis Bullæ eſt ſurreptio peccaminoſa, hoc eſt animo retinendi, ſeu conſumendi prædicta bona : nam ſi animo quærendi dominum, illíque reddendi accipias, & interim rebus acceptis utaris, quin impotens reddaris ad ſatisfaciendum vero domino comparenti nullam excommunicationem incurris, quia illa non eſt ſurreptio, ſed juſta, & licita acceptio. Uti tradit Caietan. *verbo Excommunicatio, cap.* 23. Navarr. *cap.* 27. *numer.* 118. Sayrus *lib.* 3. *theſauri caſuum conſcient. cap.* 8. *numer.* 4. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. in partic. diſp.* 1. *quæſt.* 5. *punct.* 4. *num.* 5. Quod ſi poſtmodum voluntatem mutes, noliſque verum dominum quærere, illíque bona reſtituere tùm poſſis, incidis ad minus in excommunicationem latam *in cap. excommunicationi, de Raptorib.* Uti notavit Bonacina *ſuprà*, quia verè ſurripis bona naufragantium, neque ea reſtituis cum poſſis. Quinimò exiſtimo te excommunicatione Bullæ innodari ; quia ab eo puncto quo voluntatem reſtituendi mutas, acceptio illorum bonorum injuſta eſſe cenſetur : acceptio autem injuſta ſurreptio eſt, cui Bulla excomunicationem imponit. Ergo.

3. Nomine ſurreptionis etſi propriè clandeſtina injuſta acceptio intelligatur, *leg. qui naufrag. ff. de incendio, ruina, & naufragio.* Et notavit Ambroſ. Calepin. *verbo ſurripere* : attamen in præſenti quælibet injuſta ſuſceptio ſive clandeſtina, ſive manifeſta impetu, & vi illata comprehenditur. Uti notavit Duard. *lib.* 2. *in expoſit. hujus cenſuræ, q.* 16. *n.* 4. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſt.* 1. *q.* 5. *punct.* 1. *n.* 2. quia hæc excommunicatio non tam ob modum furti, quàm ob furtum, & acceptationem injuſtam vitandam ſtatuitur.

4. Neque ex eo quòd ſurreptio bonorum naufragantium peccatum mortale conſtituat, cenſeri debet ſufficiens ad cenſuram incurrendam. Nam excommunicatio utpotè pœna graviſſima, non ob quodlibet furtum mortale imponitur, ſed ob furtum magni momenti, & rei non vulgaris. Uti colligitur ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de reformat.* quapropter ſi ſurreptio quantitatem duorum aureorum non excedat, non videtur ex intentione Pontificis excommunicatione affici. Uti docuit Sayrus *lib.* 1. *de cenſur. cap.* 9. *n.* 33. Quaranta *verbo bona naufragantium.* Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 1. *quæſt.* 5. *punct.* 4 *num.* 3.

5. Neque item ſurreptio prædictam quantitatem gravem attingens hac excommunicatione Bullæ punitur, niſi contingat in mari, aut ejus littore. Quare ſi extra mare, vel ejus littus bona naufragantium ſurripias ab excommunicatione Bullæ immunis es, non tamen ab excommunicatione lata *in cap. excommunicationi, de raptorib.* Uti notarunt Duardus *lib.* 2. *in canonic.* 4 *quæſt.* 8. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 5. *n.* 97. Reginald. *lib.* 9. *num.* 270. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 1. *quæſt.* 5. *punct.* 2. *à num.* 7.

6. Bona verò ſurripienda jactata eſſe debent occaſione naufragij in mare, vel in littus. Nam ſi ante naufragium ea ſurripias in hanc excommunicationem non incidis ; quia non ſurripis bona naufragium paſſi, uti ita prædicta clauſula exprimitur. Quod adeò verum exiſtimo, ut etiamſi imminente tempeſtate, naufragiíque periculo bona in mare jactentur, eáque ibi jactata, vel in navi poſita ſurripias, ab hac excommunicatione immunis ſis ; quia non verificatur te bona illa ſurripere à naufragium paſſis, ſed à paſſis naufragij periculum, quod diverſum eſt. Atque ita docent Ugolin. *in explicat. hujus clauſulæ, cap.* 4. §. 2. *verſ.* 2. Duardus *in præſenti, quæſt.* 7. *n.* 1. Reginald. *lib.* 9. *praxi, num.* 273. Graffis 1. *part. deciſ. lib.* 4. *cap.* 18. *n.* 62. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſputat.* 1. *quæſt.* 5. *punct.* 2. *numero* 6. Quod ſi poſt ſurreptionem illorum bonorum tempeſtate imminente, naufragiíve periculo tempeſtas ſuccedat, naviſque naufragium patiatur, credo te in hanc excommunicationem incidere, ſi ea bona accepta retineas intentione vero domino non reddendi, quia ea retentio eſt ſimul iniqua acceptio bonorum, ſeu naufragium patientium, quæ eſt materia hujus excommunicationis. Naufragium verò ſive contingit ex vetuſtate navis, ſive ſcopuli offenſione, ſive ex ventorum vehementia, ſive ex inimicorum bello parum refert, nam ex quocunque capite navis diſrupta ſit, mercéſque jactentur verum naufragium eſt, & hac excommunicatione punitum, ut conſtat ex illis verbis generalibus Pontificis : *Quoquo modo naufragium paſſis.*

7. Solent autem aliquando occaſione tempeſtatis, & naufragij bona abſque intentione recuperationis projici, & tunc illorum ſurreptio iniqua non eſſet, nec excommunicationi ſubjecta ; utpotè quæ non eſſet adverſus ullum dominum, cùm antiquus illorum dominus dominium, ea projectione admiſerit. Sed hoc rarò contingit ; neque præſumendum eſt, niſi conjecturæ manifeſtæ ſint. De quibus Sayrus *lib.* 3. *theſauri caſuum conſcient. cap.* 8. *n.* 9. *in fine.* Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 1. *q.* 5. *p.* 5. *num.* 6. *& ſeqq.*

8. Præterea bona rapta ut hanc excommunicationem inducant debent eſſe Catholicorum ; infidelium namque, hæreticorum, & Piratarum bona credendum non eſt Pontificem velle ſua excommunicatione protegere, cum Eccleſiæ, fideíque Catholicæ, & Reipublicæ hoſtes ſint, & graviter lædant. Uti ex communi ſententia notavit Bonacina *dicta diſput.* 1. *quæſt.* 5. *part.* 3. Et colligitur apertè *ex cap. excommunicationi, de raptorib.*

9. Perſonæ, in quas hæc excommunicatio fertur ſunt omnes, & ſinguli cujuſcunque conditionis & qualitatis exiſtant prædictam ſurreptionem committentes.

10. Sed an his auxilium, conſilium vel favorem præſtantes comprehendantur ? Doctores diſſentiunt. Nam Suar. *diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 32. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 4. *n.* 14. *n.* 101. & alij cenſent eſto conſulens non ligetur, ligari tamen auxiliatorem quicunque ſit ; quia verè ſurreptioni cooperatur. Econtrà verò Ugolin. *in expoſit. hujus Bullæ, cap.* 4. §. 2. *verſ.* 10. Duard. *quæſt.* 23. *n.* 44. exiſtimant conſulentem, mandantem, ratum habentem, auxilium præbentem hac excommunicatione non ligari ; quia Pontifex cùm vult fautores, & receptatores comprehendere illos exprimit. Cùm ergo in præſenti eos non exprimat, cenſendus eſt noluiſſe eos comprehendere. Mediâ viâ procedit Bonac. *tom.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 5. *punct.* 1. *n.* 3. *junctο n.* 4. affirmat namque ſpectandum eſſe auxilium, & cooperationem. Si enim ejus conditionis ſit, ut verè phyſicè, & realiter ad ſurreptionem concurrat hac afficitur excommunicatione ;

quia

quia sic cooperans verè surreptor est, veréque & propriè naufragantium bona surripit. Secùs verò si solùm moraliter in surreptione concurras, quia ex morali concursu in surreptionem non surreptor, sed surreptoris motor dicendus est. Et cùm leges pœnales ultra significationem propriam extendi non debeant, æquum non est, ut lex surreptoribus excommunicationem indicens ad surreptorem moralem extendatur. Ex qua doctrina infert Bonacina famulum ministrantem surreptori, opémque illi in surreptione præbentem tum res deferendo, tum instrumenta suppeditando, tum assistendo in hanc excommunicationem incidere, quia verè est surreptor physicus. Et idem erit dicendum de eo qui navim latroni accommodat ad bona surripienda, cum pacto ea dividendi.

11. Mihi verò ex his sententiis secunda probabilior apparet, quæ negat consulentem, mandantem, ratum habentem, & auxiliantem hac excommunicatione ligari; quia ultra proprietatem verborum extensio in legibus maximè pœnalibus facienda non est. At consulens, mandans, ratam habens surreptionem non præstat, nec surreptor propriè est, sed surreptoris motor, & approbator. Et idem est de auxiliante quatenus talis est, quia esto per actionem physicam surreptioni concurrat, cùm ipse res naufragantium non surripiat, sed alteri ut surreptionem præstet, auxilietur, excommunicatione lata adversus surreptores ligari non potest. Quod manifestum fiet casus difficiliores expendendo. Etenim famulus, vel alius tertius opem ferens surreptori, tum subministrando instrumenta ad surreptionem necessaria, tum ei assistendo, tum merces deferendo si ipse famulus nihil ex bonis naufragantium suscipiat, ut sibi retineat, nequaquam surreptor dici poterit; cùm hæc denominatio non ex auxilio ad furtum, sed ex furto, & rei alienæ usurpatione habeatur. Ob eandem rationem excusari debet qui bona surrepta custodit, ut surreprori tradat, quia si nihil ex illis bonis sibi retinet, non bonorum surreptor, sed iniquus custos nuncupatur. Quod si ob prædictam custodiam, vel auxilium in surreptione delatum surreptor ei aliqua ex bonis surreptis tradat, cùm hæc bonorum susceptio à surreptore habeatur, & titulo oneroso à prædicta excommunicatione lata adversus eos, qui ex navibus, vel ex mari, aut littore bona naufragantium surripiunt videtur excusatus, cùm non ex his locis ea bona accipiat, sed ex surreptoris concessione, & donatione.

12. Ad extremum Pontifex derogat quæcunque privilegia, & consuetudines in contrarium. Quod intelligendum est, quando absque justo titulo privilegium concessum esset, & consuetudo introducta, nam si titulo justo aliqua bona naufragantium susciperentur, eo quòd ipsis in naufragio auxilium præstetur, prædicto privilegio, seu consuetudine non derogatur, quia hæc non est surreptio; sed debiti satisfactio. Uti docuerunt *in exposit. hujus excommunic.* Vivald. *num.* 34. Duard. *lib.* 2. *can.* 4. *q.* 27. *n.* 4. Gambarupta *cap.* 4. *n.* 6. Bonac. *tom.* 3. *de cens. disp.* 1. *q.* 5. *p.* 4. *num.* 4.

Punctum VI.

Declaratur excommunicatio quinta adversus impotentes, augentes, & exigentes nova pedagia, & gabellas.

1 *Statuitur Textus.*
2 *Quis finis sit hujus excommunicationis?*
3 *Ob cujus tributi impositionem hæc excommunicatio incurratur?*
4 *Hæc impositio facienda est à gubernatore, seu domino in terris suis.*
5 *Debet esse gabella nova impositio, seu accretio extrà casus à jure permissos, seu ex licentia Sedis Apostolicæ.*
6 *Negant plures huic excommunicationi subjici eum qui potestatem habet imponendi gabellas, tametsi injustas imponat.*
7 *Probabilius reputo oppositum.*
8 *Si gabella ex se justa, & personis exemptis imponatur, verius censeo huic excommunicationi subjici.*
9 *Item excommunicantur exigentes prædicta tributa injusta.*

1. QUintò excommunicat, & anathematizat Pontifex omnes qui in terris suis nova pedagia, seu gabellas præterquam in casibus sibi à jure, seu ex speciali Sedis Apostolicæ licentia permissis imponunt, vel augent, seu imponi, vel augeri prohibita exigunt.

2. Finis ob quem excommunicatio fertur est fidelium defensio, ne à dominis temporalibus injusta tributorum impositione, & exactione graventur. Materia hujus excommunicationis est nova pedagij, seu gabellæ impositio, seu illius accretio, & exactio extra casus à jure, seu à Sede Apostolica permissos. Personæ verò adversus quas hæc excommunicatio fertur sunt omnes, & singuli qui in terris suis hanc gabellæ impositionem accretionem, seu exactionem præstant.

3. Hæc igitur excommunicatio non ob cujuscunque tributi impositionem, vel exactionem incurritur, sed ob impositionem pedagij, seu gabellæ. Ut colligitur ex bulla, ibi: *Nova pedagia, seu gabella.* Pedagium quod à pede dicitur, est tributum impositum ob transitum personæ, seu mercium per aliquem locum. Ut docet Glossa *in cap. super quibusdam, verbo Pedagia, de verb. signific.* Sylvest. *verbo Gabella, num.* 3. Tabiena *verbo Pedagia, num.* 4. Ugolin. *in exposit. bullæ, cap.* 5. *n.* 4. Sayrus *lib.* 3. *thesauri casuum conscient. cap.* 9. *n.* 4. Bonac. *tom.* 3. *de censur. disp.* 1. *quæst.* 6. *n.* 1. Gabella latè sumpta quodlibet tributum comprehendit, strictè verò, & propriè significat tributum quod pro delatione, translatione, venditione, seu emptione mercium solvitur. Uti Sayrus, & Bonac. *loc. alleg.* notarunt. Ex qua doctrina infert Ugolin. *in exposit. hujus censuræ, §.* 3. *ad finem.* Duard. *ibi lib.* 2. *can. in quæst.* 4. Caiet. *verbo Excommunicatio, cap.* 71. Sayrus *lib.* 3. *thesauri, cap.* 9. *n.* 10. Bonac. *dicta quæst.* 6. *punct.* 1. *in fine*, hanc excommunicationem non extendi ad imponentes taxas, talia, præstantia, collectas, & alia similia onera; quia hæc non sunt pedagia, nec propriè accepta, cùm sint tributa; non pro viarum transitu, aut mercium invectione impositum. Sed nullâ ex his rationibus spectatâ singulis subditis imponitur juxta cujusque facultatem. Ubi observarunt Sylvest. *verbo Gabellæ, num.* 3. & 4. Vivald. *in exposit. bullæ Cœnæ, n.* 37. Sayrus *dict. cap.* 9. *num.* 10. Duardus *quæst.* 4. *num.* 7. Bonac. *p.* 1. *numer.* 4. Et lex pœnalis ultra proprietatem verborum extendi non debet.

4. Hæc pedagij, seu gabellæ impositio facienda est à gubernatore, seu domino in terris suis, hoc est in terris quarum ipse dominium, & potestatem hâbet, uti in Bulla cavetur. Nam alibi tributum impositum, vel exactum non tributum dicendum est, sed furtum, & rapina, quod hac excommunicatione non videtur punitum. Quocirca tyrannus regnum usurpans, ibique gabellas imponens in hanc excommunicationem videtur incidere, cùm non imponat gabellas terris suis, uti notavit Bonacina *dicta disp.* 1. *q.* 6. *punct.* 3. *n.* 5. Quod si dominus provinciæ, seu civitatis potestatem non habeat imponendi gabellas in terris suis, hac excommunicatione innodatur, novas gabellas imponens; vel antiquitus impositas denuò augens; quia est impositio, & accretio injusta, & extra casus sibi permissos. Secùs esset dicendum, si gabellas quarum initij non extat memoria, exigeret: quia eo casu præsumitur gabella, ejúsque exactio justa. Ut benè advertit Sayrus

lib.3. theſauri caſuum conſcient. cap.9. num.12. Ugolin. *in expoſit. Bullæ Cœnæ, cap.5. num.6.* Graffis *1.p. lib.4. cap.18. num.79.* Filliuc. *tract.16. cap.5. num.14.* Reginald. *lib.9. cap.16. num.283.* Bonac. *diſp.1. de cenſur. quæſt.6. p.2. num.2.*

5. Præterea debet eſſe gabellæ novæ impoſitio, ſeu accretio extra caſus à jure, ſeu ex licentia Sedis Apoſtolicæ permiſſos. Jure namque permittitur novæ gabellæ impoſitio Imperatori. *Cap. ſuper quibuſdam, de verborum ſignificat.* & *leg. Vectigalia, Cod. de vectigalib. & commiſſ.* Item Regi, *Argum. in cap. invocamus, de cenſib.* Præterea cuilibet in temporalibus Superiorem non agnoſcenti *ex dicto cap. ſuper quibuſdam.* Quod à fortiori procedit in Republica perfectè libera habente merum, & mixtum imperium, quæ ſi ſuam poteſtatem in Principem non tranſtulerit, poterit majore parte conſentiente tributa imponere. Uti advertit Sayrus *dict. cap.9. num.19.* Duard. *in præſenti, quæſt.7. n.4.* Bonac. *q.6. punct.3. n.3.* Denique ille cui ex conſuetudine immemoriali hæc impoſitio competit, juxta Gloſſ. *in dicto cap. ſuper quibuſdam, verbo non extat memoria,* & Panormit. *ibi,* quia jus hoc imponendi gabellas ſicut & alia jura conſuetudine præſcribi poſſunt. Ut aliis relatis docuerunt Sayrus *dicto cap.9. num.17.* Ugolin. *in præſenti, cap.5. §.1.* Duard. *q.2. n.4. & q.6. n.8. & q.7. n.6.* Bonac. *p.3. n.3.* quidquid in contrarium ſentiat Bart. *in leg.1. ff. de aqua pluvia arcenda,* & *leg. vectigalia, ff. de Publicanis,* & *leg. infamis, ff. de publicis judiciis.* Ex licentia autem ſummi Pontificis poterit princeps aliàs non habens poteſtatem imponendi tributa & gabellas imponere, quia credendum eſt reliquiſſe Chriſtum Dominum ſuo Vicario hanc poteſtatem, cùm ſæpè id neceſſarium, vel ſaltem maximè conveniens ſit ad ſpirituale animarum regimen, ut benè advertit Bonac. *tom.3. de cenſur. diſp.1. q.6 p.3. n.4.* & colligitur ex dicta clauſula Bullæ *ibi.* Seu ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia.

6. Sed dubium eſt, An poteſtatem habentes imponendi gabellas huic excommunicationi ſubjiciantur, ſi injuſtas imponant? Negant Navarr. *cap 27. num.21.* Hugolin. *in expoſit. hujus can. §.3. verſ.4.* Tolet. *lib.1. cap.22. n.9. excommunicat.5.* affirmántque ſic reſpondiſſe Pium V. cuidam Regi id ſibi interroganti Sayrus *lib.3. theſauri caſuum conſcient. cap.9. num.7.* Filliucius *tract.6. cap.4. n.105.* Reginald. *lib.9. praxi, num.274.* Moventur, quia ea gabellæ impoſitio prædictis præmiſſa eſt, tametſi exceſſus permiſſus non ſit. Cùm ergo Pontifex excommunicat novas gabellas imponentes extra caſus permiſſos, intelligi debet excommunicare imponentes abſque poteſtate, & juriſdictione; non verò qui ſtante juriſdictione, & poteſtate injuſtas imponunt. Nam imponentes gabellas injuſtas potiùs in cauſa, & modo impoſitionis excedunt, non verò in juriſdictione, & poteſtate, ac proindè dici non debent imponere gabellam extra caſus permiſſos, ſed extra cauſam ſibi permiſſam. Et confirmari poteſt, quia finis Pontificis in hac excommunicatione non videtur fuiſſe injuſtitias ſupremorum Principum cohibere, ſed audaciam particularium Ducum, & Marchionum, tentantium ſuis vaſſallis tributa alia imponere, præter ea quæ ſibi à jure, vel à Sede Apoſtolica permiſſa ſunt.

7. Nihilominùs etſi prædicta ſententia probabilis ſit, probabiliorem credo affirmantem ligari hac excommunicatione injuſtas gabellas imponentes. Uti docuit Graffis *1.part.deciſ.lib.4.cap.18. n.80.* Suar. *diſp.21. de cenſur. ſect.2. n.37* Duard. *in expoſit. hujus canon. lib.2. q.6.* Bonac. *rdſp.1. de cenſur. Bulla, q.6. punct.3. num.3.* Quia ſtante gabellæ injuſtitiâ jus non permittit, neque permittere poteſt illius impoſitionem: ergo ea impoſitio eſt extra caſus non permiſſos. At Pontifex abſolutè excommunicat imponentes nova pedagia, ſeu gabellas præterquam in caſibus ſibi à jure, vel à Sede Apoſtolica conceſſis abſque ulla limitatione. Ergo comprehendit prædictos imponentes.

8. Sed quid ſi gabellæ impoſitio ex ſe juſta ſit, imponatur tamen perſonis exemptis uti clericis, aliiſque privilegiatis? Negant hac cenſura talem impoſitionem puniri Suarez *dicta diſput.21. ſect.2. num.10.* Sayrus *cap.9. num.11.* Graffis *1.p deciſ. lib.4. cap.18. num.84.* Reginald. *lib.9. praxi, n.276.* & alij, eâ conſideratione moti, quia hæc gabellæ impoſitio abſolutè & ſimpliciter permiſſa eſt, utpotè ex cauſa juſta, tametſi in modo injuſta ſit ob perſonarum quibus imponitur exemptionem.

Contrarium rectiùs cenſuit Tolet. *lib.1. ſum.cap.22. num.12.* Duard. *in expoſit. Bullæ Cœnæ, q.6. n.16. & q.10. n.1.* Bonact. *3. de cenſur. diſp.1. q.6. punct.3. n.7.* Nam tributi impoſitio eſt obligatio ſolvendi tributum aliquibus impoſita. Si igitur hæc obligatio imponatur iis, qui ab ea exempti ſunt, injuſta eſt ea impoſitio, & extra caſus permiſſos. Ergo ſub prædicta excommunicatione continetur. Si enim Graffis, & Suar. cenſuerunt excommunicatione ligari tributum ex parte cauſæ injuſtum imponentes, idem cenſere deberent de imponentibus tributum injuſtum ex parte perſonarum, cùm parum referat qua parte injuſtitia contingat; nam ea poſita tributum eſt extra caſus permiſſos, ut benè advertit Molin. *tom 2. diſput.670.*

9. Addit ultimò Pontifex excommunicationem adverſus prædicta tributa injuſta exigentes. Non enim excommunicantur qui ſe gabellarum exactores fingunt, neque qui fingentes tributum eſſe impoſitum exigunt, vel exigunt in majori quantitate quàm impoſitum eſt, quia, hi non exigunt tributum impoſitum, & exactio ad impoſitionem referri debet. Præterquam quòd Pontifex coërcere vult authenticam & publicam exactionem gabellarum, non autem privatam, quæ ſi rectè ſpectetur non eſt gabellarum exactio, cùm nulla adſit gabella, ſed eſt furtum & rapina fictione gabellæ commiſſum. Atque ita ſuſtinet Bonacin. *tit.2. de cenſur. diſp.1. quæſt.6. punct.8. num.14.* Deinde notandum eſt verbum *exigere,* quod renitentiam denotat. Quapropter ſi tributum injuſtè impoſitum liberè ſolutum recipias, exactor cenſeri non debes; quia ad exactionem opus eſt, uti ſolvens involuntariè mixtè ſolvat, aliàs non ſoluturus ſi poſſet, juxta *leg. ſolvendo, ff. de Negotiis geſtis.* Quod ſemper præſumendum eſt. Nemo enim præſumi poteſt tributum ſolvere, niſi quia credit debitum eſſe, vel quia timet ex ſolutionis omiſſione majus damnum. Sic tradunt Caietan. *verbo Excommunicatio, cap.71.* Suarez *diſp.21. ſect.2. num.43.* Navarr. *cap.27. num.61.* Sayrus *lib.3. theſauri, cap.9. n.8.* Duard. *in expoſit. hujus cenſuræ, lib.2. quæſt.9.* Tolet. *lib.2. cap.22. num.13.* Bonac. *tit.3. de cenſur. diſp.6. punct.2. num.5.*

Punctum VII.

Expenditur excommunicatio ſexta adverſus falſificantes litteras Apoſtolicas.

1 *Refertur Textus tam Bullæ, quàm aliorum jurium, in quibus ſimilis excommunicatio continetur.*
2 *Comparantur hæ excommunicationes.*
3 *Qui ſint falſarij huic excommunicationi ſubjecti.*
4 *Quælibet mutatio litteratum hanc excommunicationem inducit.*
5 *Non videris falſarius, ſi juxta intentionem Pontificis litteras corripias.*
6 *Hæc falſitas committi debet in litteris Apoſtolicis.*
7 *Perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur, ſunt quæ per ſe falſitatem committunt.*

1. SExtò excommunicat, & anathematizat Pontifex omnes falſarios litterarum Apoſtolicarum etiam in

in forma Brevis, ac ſupplicationem, gratiam, vel juſtitiam concernentium per Romanum Pontificem, vel ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Vicecancellarium, ſeu gerentes vices eorum, aut de mandato ejuſdem Romani Pontificis ſignatarum, necnon falsò ſignantes ſupplicationes hujuſmodi ſub nomine Romani Pontificis, ſeu Vicecancellarii, aut gerentium vices prædictorum. Similis excommunicatio lata eſt in *cap. ad falſariorum, de crimine falſi*, ibi: *Nos enim omnes falſarios litterarum noſtrarum, qui per ſe vel alios vitium falſitatis exercent cum fautoribus, & defenſoribus ſuis anathematis vinculo decernimus innodatos, ſtatuentes ut Clerici qui falſarii fuerint deprehenſi, omnibus officiis, & beneficiis Eccleſiaſticis perpetuò ſint privati, ita quòd qui per ſe falſitatis vitium exercuerint poſtquam per Eccleſiaſticum Judicem fuerint degradati, ſæculari poteſtati tradantur, ſecundum conſtitutiones legitimas puniendi, per quam & laici qui fuerint de falſitate convicti legitimè puniantur. Qui verò ſub nomine noſtro litteris falſis, ſi Clerici fuerint, officiis, & beneficiis Eccleſiaſticis priventur, ſi laïci tamdiu maneant excommunicationi ſubjecti, donec ſatisfaciant competenter, ita tamen ut in iſtis, & in illis malitia gravius quàm negligentia punitur. Quod & de his qui falſas litteras impetrant duximus obſervandum.*

2. Ex his conſtat conſtitutionem adverſus falſarios latam in Bullæ Cœnæ ex parte latiorem eſſe, & ex parte ſtrictiorem ea, quæ fertur in *cap. ad falſariorum*, ut benè advertit Sayrus *lib. 3. theſauri caſuum conſcient. cap.* 10. *n.* 7. Nam excommunicatio bullæ Pontifici eſt reſervata, ſecùs verò quæ habetur in *dicto cap. ad falſariorum*. Item comprehendit non ſolùm falſificantes litteras Apoſtolicas. Sed etiam ſupplicationes, quinimò falsò eas litteras vel ſupplicationes ſignantes. Cùm tamen in *dicto cap. ad falſariorum*, ſola falſitas in litteris Apoſtolicis puniatur. Ex alia parte conſtitutio in *dicto cap. ad falſariorum* latior eſt conſtitutione Bullæ, quippe comprehendit non ſolùm falſificantes litteras, falſis, ſeu falſificatis litteris utentes, ſive per ſe, ſed ſive per alium falſitatem committant, aut falſitate commiſſa utantur. Deinde extenditur ad fautores, & defenſores falſariorum. Præterea ultra excommunicationem in *dicto cap. ad falſariorum* Clerici falſitate convicti officiis, & beneficiis ſpoliantur, quinimò ſi per ſe falſitatis virum exercuerint ſunt degradandi, & ſæculari poteſtati tradendi, laïci verò arbitrio Judicis ſunt puniendi. Notat autem Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſp. 1. q. 7. punct. 3. n. 7.* ad hanc pœnam incurrendam requiri, non ſemel, aut iterum falſitatem exercuiſſe, ſed frequenter: quia verbum *exercuerit* frequentiam denotat. Sed non placet, quia aliàs nec excommunicarentur in *dict. cap. ad falſariorum*, qui ſemel falſitatem commiſerint; cùm textus eo verbo *excercuerunt* etiam in principio uſus ſit, quod à Doctoribus non admittitur, ſed abſolutè ſupponunt ſemel falſitatem committentes, aut falſis litteris utentes excommunicari. Pœna igitur privationis beneficiorum, & officiorum Clericis indicta ob uſum falſarum litterarum, & excommunicatio laïcis impoſita extenditur ad impetrantes litteras falſas, id eſt ab aliis falſificatas, ut habetur in *dicto cap. ad falſariorum*. Litteræ falſæ nullatenus dicuntur quas ex falſa cauſa, vel ſub nomine alterius aliquis impetrat, hæ enim non falſæ ſunt, ſed veræ; cùm verè à Pontifice conceſſæ ſint, tametſi per ſubreptionem, & errorem dicendæ ſunt. Uti notavit Sylveſt. *verbo Excommunicatio* 7. §. 9. Caiet. *eodem cap.* 26. Tolet. *l. 1. c. 22. n. 10.* Suar. *diſp. 21. ſect. 2. n. 49.* Sayrus *lib. 3. c. 10. num. 5.* & alij *in cap. Dura*, §. *adjicientes de crimine falſi*. Mandatur excommunicatio imponi habentibus litteras falſas (intellige Apoſtolicas, de quibus *ibi* erat ſermo,) niſi intra 20 dies eas non deſtruxerint, aut reſignaverint. Quæ excommunicatio uſque dum lata fuerit, & per Parochos publicata non contrahitur. Poſt latam verò, & incurſam Pontifici reſervatur. His poſitis.

3. Excommunicat Pontifex in hac Bullæ clauſula omnes falſarios litterarum Apoſtolicarum. Falſarii autem litterarum ſunt, quæ eiſdem litteris aliquid tollunt, aut addunt, ex quo ſenſus litterarum mutatur; quælibet autem verborum mutatio retento ſenſu falſitatem propriè non inducit. Argum. *cap ex conſcientia, de crimine falſi*? ubi habetur raſuram aliquam in loco non ſuſpecto falſam ſcripturam non inducere. Et notavit Navarr. *cap. 27. num. 62.* Vivald. *in expoſit. Bullæ Cœnæ, num. 54.* Sayrus *lib. 3. cap. 10. n. 11.* Tolet. *in præſenti, dub. 3.* Graſſis *1. p. deciſ. lib. 4. cap. 18. num. 78.* Bonac. *diſp. 1. de cenſur. Bullæ, quæſt. 7. punct. 1. num. 4.* & *punct. 2. num. 4.* tametſi contrarium docuerit Hoſtienſ. *in ſum. lib. 5. tit. de crimine falſi, §. qualiter committatur, verſ. ſed hodie.* Panormit. *c. ex litteris, de fide inſtrumentor.* Sylveſt. *verbo excommunicatio 7. n. 8* Caiet. *eod. cap. 26. in fine.* Neque obeſt quod in privilegiis ſummo Pœnitentiario conceſſis contentum erat, ut poſſet abſolvere ab excommunicatione, quæ ex mutatione verborum incurritur litteræ ſenſu non mutato, quia ante Clementem VIII in hac clauſula Bullæ Cœnæ addebant Pontifices illa verba: *Excommunicamus eos qui mutant punctum, aut litteram, &c.* quæ verba poſtmodum omiſſa ſunt, utpotè non inducentia mutationem, quæ falſitatem conſtituat.

4. Duplex tamen in hac parte eſt difficultas. Prima, An excuſeris ab hac cenſura, ſi mutationem præſtes in litteris injuſtitiæ nullum, vel leve damnum parti, aut fiſco inferentem? Videris namque excuſatus ob levitatem materiæ; falſificatio namque prohibetur ob damnum quod ex falſitate evenit. Cùm igitur ex tali falſitate nullum, vel leve damnum parti, aut fiſco proveniat, non videris peccatum mortale, & conſequenter nec cenſuram incurrere. Sed rectiùs contrarium docuit Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſp. 1. q. 7. punct. 2. num. 5.* Quippe falſificatio literarum non tam ob damnum parti, aut fiſco illatum prohiberi cenſenda eſt, quàm ob injuriam impedienti litteras factam, cujus authoritas falſificatione contemnitur. Quod manifeſtum eſt in litteris gratiæ, diſpenſationibus, & indulgentiis à Sede Apoſtolica conceſſis, quæ in nullius damnum cedunt.

5. Secunda difficultas eſt; An ſi correctio fiat juxta mentem ſummi Pontificis falſarius ſis, & excommunicationem incurras? V. g. ſupplicatio facta eſt pro diſpenſatione in conſanguinitate, & Notarius appoſuit loco conſanguinitatis affinitatem. Item ſupplicatio facta eſt pro impedimento ſecundi gradus, & tamen litteræ per errorem expeditæ ſunt pro tertio, an inquam correctio hæc falſitatem inducat, & cenſuram. Affirmat ut probabilius Suar. *diſp. 21. ſect. 2. num. 47.* Alterius *lib. 5. diſp. 7. cap. 2. propoſit. 2.* quia verè mutas ſenſum litterarum Apoſtolicarum, neque meus Pontificis eſt, ut error à Notario commiſſus per alium, quàm per Notarium corrigitur; aliàs liceret novas litteras fabricare, ſicuti licet latas emendare, & corrigere. Sed oppoſitum verius eſt, ut docuit Sayrus *lib. 3. theſauri, cap. 10. in fine, num. 12.* Hugolin. *in præſenti, §. 2.* Reginald. *lib. 9. num. 288.* Bonac. *diſp. 1. q. 7. punct. 2. in fine*, quia illa mutatio verborum comparatione Pontificis mutatio non eſt, cùm ejus intentioni, & conceſſioni conformis ſit. Ergo falſitatem inducere non poteſt. Etenim mutatio ſenſus non tam eſt attendenda ſecundùm verba materialiter poſita in ipſa Bulla, quàm ſecundùm intentionem Pontificis Bullam expedientis Nam ſi licitum eſt errorem manifeſtum ſcriptoris emendare ſenſu retento, cur non licebit errorem commiſſum contra mentem, & intentionem Pontificis? Præterea litteræ ſic correctæ cum Pontificis intentioni conformes ſint veræ, & non falſæ ſunt appellandæ. Ergo ſic corrigens falſarius

eſſe non poteſt, ſed veri ſenſus, & mentis Pontificis reſtitutor; ſecùs verò eſt dicendum de eo qui integras litteras fabricaret, quia illæ litteræ utpotè à Pontifice non expeditæ ſuppoſititiæ ſunt, & falſæ.

6. Falſitas autem hanc excommunicationem inducens committi debet in litteris Apoſtolicis etiam in forma brevis, vel in ſupplicationibus ſummo Pontifici, vel Vice cancellario, aut alteri vicem ipſorum gerenti gratiam, vel juſtitiam continentibus. Litteræ Apoſtolicæ appellantur, quæ nomine ſummi Pontificis expediuntur, quæ ſi plumbatæ ſint, Bullæ dicuntur, ſi ſigillo cereo ſignentur, brevia. Supplicationes verò, quæ ſummo Pontifici, offeruntur, & ab eo, ſeu Vicecancellario ſignantur. Si igitur in his omnibus falſitas committatur hanc cenſuram inducit. Quapropter quælibet alia falſitas commiſſa in litteris, ſeu ſupplicationibus, quæ nomine ſummi Pontificis non expediuntur, uti ſunt, litteræ ſacræ Congregationis, Pœnitentiariæ, Inquiſitionis, Declarationis, Concilii, Datarii, Nuncii Apoſtolici, Legati à latere, & Epiſcopi hac excommunicatione non afficiuntur; quia propriè non ſunt litteræ Apoſtolicæ, neque ſupplicationes Pontifici, aut Vicecancellario factæ, quarum falſitas hac cenſura punitur, & pœnæ extra caſum expreſſum extendendæ non ſunt. Uti tradit Paludan. *in 4. diſt. 12. q. 3. art. 2. verſ. tertius falſor.* Navarr. *cap. 27. n. 62.* Alphonſ. Vivald. *in expoſit. Bullæ Cœnæ, num. 52.* Tolet. *in præſenti*, §. 4. Hugolin. §. 3. *numero 6.* Suar. *diſput. 21. ſect. 2. numero 49.* Bonac. *diſput. 1. de cenſur. quæſt. 7. punct. 1. n. 2.* Reginald. *lib. 9. cap. 17. n. 289.* Additur præterea excommunicatio adverſus falsò ſignantes ſupplicationes prædictas, uti habetur in prædicta clauſula.

7. Perſonæ verò in quas hæc excommunicatio Bullæ fertur eæ tantùm ſunt quæ per ſe falſitatem committunt in litteris Apoſtolicis, & ſupplicationibus à Pontifice, ſeu ejus Vicario ſignatis. Quare mandans, conſulens, approbans prædictam falſitatem hac cenſura non comprehenduntur, qui hi non falſificantes; ſed falſitatem conſulentes, mandantes, & approbantes dicuntur; & pœnæ extendendæ, non ſunt ultra caſus expreſſos.

Punctum VIII.

Declaratur ſeptima excommunicatio adverſus deferentes arma, & alia inſtrumenta uſui bellico idonea, ad infideles.

1 *Refertur Textus.*
2 *Quis finis ſit hujus excommunicationis, & qualiter in jure hæc actio ſit prohibita?*
3 *Plures excommunicantur ex conſtitutionibus qui in* Bulla Cœnæ *non comprehenduntur.*
4 *Triplex actio ſub hac excommunicatione prohibetur.*
5 *Quæ tranſmiſſio, ſeu delatio, & quarum rerum hac excommunicatione prohibeatur.*
6 *Examinatur, an ſub prædicta prohibitione veſtimenta, pecuniæ & victualia comprehendantur?*
7 *Verius cenſeo non comprehendi.*
8 *Debes per te ipſum transferre prædictas res prohibitas.*
9 *Si ex uno infidelium ad alium ſimilem hæc deferas, huic excommunicationi non ſubjiceris, niſi inde grave damnum Chriſtianis proveniat.*
10 *Si ex venditione armorum infideles fortiores reddantur ad Catholicorum impugnationem, locus eſt huic cenſuræ.*
11 *Si in terris Principi Chriſtiano ſubjectis ea arma infidelibus vendas, negant aliqui te hac cenſura innodari.*
12 *Verius cenſeo oppoſitum.*
13 *Catholicus Princeps infideles in ſui auxilium convocans adverſus alium Principem Catholicum, illiſque arma ſubminiſtrans hac cenſurâ non legatur, ſi bellum juſtum gerit.*
14 *Non eſt licitum Principi Catholico infidelibus arma ſubminiſtrare, ne alius Princeps Catholicus ſuperior exiſtat.*
15 *Ad quos hæc arma tranferenda ſint?*
16 *Deferri arma ad Schiſmaticos, qui hæretici non ſint ſub hac cenſura non comprehenduntur.*
17 *Ab hac cenſura excuſari potes ob levitatem materiæ, & quæ hæc ſit in præſenti?*
18 *Notitiam præbens infidelibus de ſtatu temporali Chriſtianæ Reipublicæ in hanc cenſuram incidit.*
19 *Tabellarium deferentem litteras infidelibus non videtur improbabile hac excommunicatione ligari.*
20 *Revelantem fidelibus ſtatum Chriſtianæ Reipublicæ qui infidelibus ſecretum manifeſtaturi ſunt, non videtur ſub hac excommunicatione comprehendi.*
21 *Declaratur qualiter auxiliantes, conſulentes, & faventes in hanc excommunicationem incidant.*
22 *Ob periculum vitæ, alteriuſve graviſſimi damni excuſari poſſunt à cenſura conſulentes, & faventes.*

1. SEptimò excommunicat, & anathematizat Pontifex omnes illos qui ad Saracenos, Turcas, & alios Chriſtiani nominis hoſtes, & inimicos vel hæreticos per noſtras, ſive hujus ſanctæ Sedis ſententias expreſsè, vel nominatim declaratos deferunt, ſeu tranſmittunt equos, arma, ferrum, filium ferri, ſtannum, chalybem, omniáque alia metallorum genera, atque bellica inſtrumenta, lignamina, canopem, funes tam ex ipſo canope, quàm ex quacunque alia materia, aliáque hujuſmodi, quibus Chriſtianos, & Catholicos impugnant, necnon illos qui per ſe, vel alios de rebus ſtatum Chriſtianæ Reipublicæ concernentibus in Chriſtianorum perniciem, & damnum ipſos Turcas, & Chriſtianæ Religionis inimicos, necnon hæreticos in damnum Catholicæ Religionis certiores faciunt; illiſque ad id auxilium, conſilium, vel favorem quomodolibet præſtant. Non obſtantibus quibuſcumque privilegiis, quibuſvis perſonis, Rebuſpublicis per nos, & Sedem Apoſtolicam hactenus conceſſis de hujuſmodi prohibitione expreſſam mentionem non facientibus.

2. Hac communicatione vult Pontifex fidei Catholicæ, Religionique conſulere impediendo, ne Chriſtiani nominis hoſtes & inimici Catholicorum ſubſidiis validiores ſint, & potentiores ad bellum Chriſtianis inferendum. Quapropter hujus legis violator ſacrilegus eſt, præter injuſtitiam commiſſam ſuppeditando inſtrumenta, quibus injuſtè Chriſtiani vexentur. Ob quam cauſam idem eſt ſub graviſſimis pœnis jure civili prohibitum, *leg. 1. & 2. Cod. quæ res exportari non debeant.* & *leg. finali, Cod. de pœnis.* Ex Jure Canonico variis Textibus excommunicatio, aliæquæ pœnæ continentur adverſus eos qui aliquo modo potentiam Sacramentorum augent. Nam in *cap. ita quorumdam, de Judæis*, excomunicantur ipſo facto qui Sarracenis arma, ferrum, & ligamina deferunt galearum. Secundò qui neceſſaria ſubminiſtrant ad Chriſtianorum impugnationem. Tertiò qui pro cupiditate ſua in galeis, & piraticis Saracenorum navibus regimen, & curam gubernandi exercent. In *cap. quod olim, eodem tit.* excommunicatione afficiuntur qui cum Sarracenis mercimonium habuerint, vel per ſe, per alios, naves ſeu quocunque alio ingenio eis aliqua rerum ſubſidia, ſeu conſilia quando inter ipſos, & fideles bellum fuærit, duxerint impendenda. Tempus belli etiam tempus induciarum comprehendit; quia eſt ad bellum præparatio in *c. ad liberandum de Judæis.*

Ultra *superiùs* dicta, quæ *ibidem* confirmantur, additur excommunicatio adversus eos qui Sarracenis galeas vendunt, vel naves: loquitur autem de navibus venditis in oppugnationem Terræ sanctæ præcipitúrque ne hujusmodi personis gremium Ecclesiæ aperiatur (hoc est concedatur absolutio) nisi totum quod ex commercio tam damnato perceperint, & tantundem de suo in subsidium Terræ Sanctæ transmiserint, ut æquo judicio in quo deliquerint puniantur. Tandem *in Extravag. multa de Iudæis.* ex Clem. V. excommunicantur ipso facto qui Sarracenis arma, equos, ferrum, ligamina, victualia aliáque merces ferunt, & eos qui permittunt ferri, ferentibúsque ad id auxilium, vel favorem præstant, quæ excommunicatio reservata est, & ab ea absolvi non possunt, nisi tantum de bonis propriis in subsidium Terræ Sanctæ exolverint, quantum ad partes prædictas detulerint, vel miserint, vel deferri, aut extrahi permiserint.

3. Ex quibus constat aliquos his constitutionibus excommunicari, qui tamen bullæ Cœnæ non comprehenduntur. Excommunicantur autem qui victualia ministrant Sacramentis tempore belli, cùm tamen in bulla secundùm probabilem sententiam infra examinandam non sint excommunicati. Item exercentes mercimonia tempore belli cum Sarracenis, quæ actio non videtur bullæ Cœnæ prohibita. Verùm esto hæ constitutiones iis in casibus bullam Cœnæ excedant; constitutio tamen bullæ Cœnæ absolutè latior est, & plures casus comprehendit quàm jus cõmune. Quippè comprehendit non solùm deferentes arma Sarracenis, sed Judæis, Paganis, & quibusvis Christiani nominis hostibus, hæreticisve expressè, vel nominatim declaratis; derentes inquam tempore belli, & pacis. Cùm tamen ante Clementem V. tantùm tempore belli videbatur prohibitum. Item comprehendi eos qui infidelibus notitiam præbent de statu Catholicæ Religionis, cùm tamen hæc actio jure communi non reperiatur prohibita. His positis,

4. Triplex actio sub hac excommunicatione Bullæ prohibetur. Prima deferre equos, arma, &c. infidelibus. Secunda eos certiores facere de statu Christianæ Reipublicæ. Tertia auxilium, consilium, vel favorem quomodolibet illis præstare.

5. In prima actione continentur qui deferunt, vel transmittunt equos. Sub quo verbo jumenta, boves, muli, aliáque animalia bello inservientia ad portandos currus, sarcinas, & victualia comprehenduntur, uti docuit Sayr. *lib. 3. thesauri casuum, cap. 11. n. 27.* Navarr. *c. 25. n. 63.* Graffis *lib. 4. cap. 18.* Vivald. *in præsenti, casu 7. numero 4.* Duard. *can. 7. q. 19.* Bonac. *3. de censur. disp. 1. q. 8. pun. 2. numer. 1.* Secundò transmittentes arma sive offensiva sive defensiva ex quacunque materia sint. *leg. armorum. ff. de verborum significat. 3. §. leg armis ff. de vi & vi armata.* Et tradit Glossa, *in c. ita quorundam de Iudæis, verbo ferrum.* Ea autem sic dicuntur quæ ex communi usu ad præliandum deserviunt. Unde cum cultellis non soleant homines uti ad prælium, sed ad scindendum panem, pennásque aptandas, tametsi par accidens aliquando illis præliari contingat, in hanc excommunicationem non incurrunt cultellos transferentes. Uti advertit Navarr. *in dicto c. ita quorundam de Iudæis, notab. 5. num. 25. vers. decimotertio.* Sayrus *dicto cap. 11. num. 28.* Suar. *sect. 2. num. 55.* Bonac. *d. punct. 2. num. 3.* Tertiò ferrum, & filum ferri sive factum, sive infectum, id est sive aptum ad prælium, sive quod potest ad eum finem facilè accommodari. Unde non solùm massa ferri jam in lamina extensa, & purificata, sed etiam ante purificationem deferri prohibetur, ut benè tradunt supradicti Doctores. Ne lex hæc frustratoria esset. Præterquam quod non solùm deferentes ferrum, sed alia hujusmodi excommunicantur. Sub quo verbo *alia hujusmodi*, quælibet materia similis contineri debet, ex tenditúrque prohibitio ad omnia genera metallorum, nempe plumbum, stannum, auricalcum, & similia, & à fortiori ad aurum, & argentum. Quartò bellica instrumenta, uti sunt tympana, tubæ, fistulæ, litui, cornua, & alia hujusmodi, quibus milites ab bellum excitantur, & ad pugnandum instruuntur. Item scalæ ad conscendendos muros, currus & manus ferreæ ad detinendas naves, globos igneos, aliàque instrumenta aptà ad evertendam arcem. Sic Sayrus *dicto cap. 11. num. 30.* Duardus *in expositi. hujus canonis 7. quæst. 24* Bonac. *pun. 2. num. 4.* Quintò ligamina, id est ligna apta ad faciendas naves, currus, hastas, aggeres, aliáque ad belli usum Sed an ipsæ naves fabricatæ intelligantur? Difficultate non caret cùm ipsæ non sint lignamina, tametsi ex lignaminibus sint confectæ, sicuti domus non est ligna, esto sit ex lignis fabricata. Sic Cajet. *verbo excommunicatio. cap. 20.* Placet tamen mihi sententia Navarr. *in cap. ita quorundam de Iudæis, notab. 7. num. 14.* Sayri *dicto cap. 11. num. 31.* Tolet. *lib. 1. sum. cap. 26. num. 8.* sub lignaminibus naves comprehendi, quia verè sunt lignamina non qualiacunque, sed ligata, & compacta, ac proinde ad bellum aptiora. Si enim prohibentur lignamina deferri, ne ex iis naves conficiantur; à fortiori naves confectæ censentur prohibitæ juxta vulgare proverbium: *Propter quod unumquodque tale, illud magis.* Et *Authent. multo magis de Sacro-sanctis Eccles.* Sextò canopem, funes tam ex ipse canope, quàm alia quacunque materia; & ipsam materiam; quia hæc bello maximè deserviunt. Denique excomunicantur alia hujusmodi prædictis transmittentes. Sub quibus verbis comprehenduntur quæ sub prædictis propriè non veniunt, illis tamen similia sunt.

6. Dubium tamen est; An sub prædictis vestimenta, pecuniæ, merces, & victualia comprehendantur? Negant graves Doctores, quando bellum est. Panorm. *in cap. significavit de Iudæis* Cajet. *verbo Excommunicatio, cap. 20.* Navarr. *dicto cap. ita quorundam de Iudæis, notab. 10. num. 13. 34. & 37.* Sayr. *lib. 3. cap. 11. num. 12.* Quibus assentitur Tolet. *lib. 1. c. 16. num. 10.* etiam bello ingruente. Ducitur, quia iis formaliter non oppugnantur Christiani, neque per se ad prælandum deserviunt, sed ad alios usus. Neque obest in prædicta clausula excommunicari auxilium, & favorem infidelibus præstantes; quia intelligit debet de auxilio per monitionem, delationémque armorum, aliarúmque rerum, quibus oppugnatio fit, non de auxilio illis in rebus, quæ per se bello non deserviunt, sed aliis usibus sunt accommodatæ. Contrariam tamen sententiam defendit Suar. *t. 5. de censur. disp. 21. sect. 2. num. 56.* Bonac. *t. 3. de censc. disp. 1. q. 8. pun. 2. num. 4.* si prædicta transferuntur tempore quo inimici eis uti possunt in religionis Christianæ jacturam. Tum quia sub illis verbis generalibus, *& alia hujusmodi* hæc videntur comprehendi. Tum præcipuè quia his rebus auxilium, & favor quomodolibet præstatur nostræ Religionis hostibus. Nullum enim auxilium bello aptius est, quam pecuniarum, mercium, & victualium. At in prædicta clausula videntur excommunicari omnes auxilium, consilium, vel favorem inimicis nostræ Religionis præstantes. Ergo.

7. Ex his sententiis priorem veriorem existimo tum ob rationes *ibidem* allatas. Tum quia non est certum hac excommunicatione comprehendi auxiliantes, consulentes, aut faventes quomodolibet infidelibus, & hæreticis in damnum Catholicæ Religionis, sed necessariò requiri, ut auxilium sit in monitione de statu Christianæ Reipublicæ; quia de his fuit sermo prius factus, & relativum *illis & ad id*, quod ad immediatè præcedentia refertur, id denotat. Præterquam quòd non de auxilio, consilio, vel favore Turcis, aliisque Christianæ Religionis inimicis videtur intelligendum, sed

ſed de auxilio præſtito ipſius Catholicis, ut certiores faciant Turca de ſtatu Reipublicæ Chriſtianæ, ita ut ſenſus ſit. *Excommunicamus illos qui per ſe, vel alios de rebus ſtatum reipublicæ Chriſtianæ concernentibus in Chriſtianorum perniciem, & damnum ipſos Turcas, Chriſtianæ Religionis inimicos, necnon hæreticos in damnum Catholicæ Religionis certiores faciunt, aliiſque ſcilicet faventibus hæreticos certiores ad id, hoc eſt prædictum effectum monendi hæreticos, auxilium, conſilium, vel favorem quomodolibet præſtant.*

8. Secundò dubitatur, qualiter debeas deferre, ſeu tranſmittere prædicta, ut hanc bullæ excommunicationem incurras? Reſpondeo certum eſſe te incurrere, ſi per te ipſum transferas, ſive tranferas nomine proprio, ſive alieno. At ſi per alium transferas, quia conſilium, auxilium & favorem ad dilationem dediſti probabilitate non videtur carere te ab hac cenſura Bullæ excuſari, ſi verba illa, *illiſque ad id auxilium, conſilium, vel favorem quomodolibet præſtant* non referantur ad hæreticos & inimicos noſtræ Fidei, ſed ad ipſos Catholicos, quibus ad movendum infideles, & hæreticos auxilium præſtatur. Atque ita tradit Tolet. *in præſent, cap.* 23. *numero* 7. Sayrus *lib.* 3. *capit.* 3. *c.* 11. *n.* 25.

9. Tertiò dubitatur, An incurras hanc cenſuram, ſi arma, equos, reliqua in hoc canone vetita deferas ex uno loco infidelium ad alium, vel ex unius infidelis Principis dominio in dominium alterius infidelis? Negant Sylveſt. *verbo Excommunicatio* 7. *n.* 64 Tabiena *eodem* 6. *num.* 7. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 8. *quæſt.* 3. *num.* 132. Alterius *in expoſitit. hujus canonis. diſp.* 8. *cap.* 2. *ad finem*, & alii apud Sayrum, *cap.* 21. *numer.* 19. Quia ea non eſt delatio armorum ad infideles; ſiquidem abſolutè ea arma apud infideles exiſterent, parúmque refert hi vel illi ſint infideles. Sed hoc limitandum eſt cum Navarr. *in cap. ita quorundam de Iudæis, notab.* 6. *numero* 27. Sayro, *lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 19. Toleto, *lib.* 1. *c.* 23. *num.* 6. Duardo *lib.* 2. *can.* 7. *quæſt.* 8. Reginaldo *lib.* 9. *cap.* 18. *n.* 300. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. bullæ quæſt.* 8. *punct.* 2. *num.* 17. ut verum habeat caſu quo ex prædicta delatione gravius damnum Chriſtianis non immineat; nam eo caſu delatio, quæ ſolùm ob damnum, quod Chriſtianis inferri poteſt prohibetur, hac non punitur cenſura. At ſi ea delatione armorum gravius damnum Catholici patiuntur, quàm paterentur illis non delatis, verius videtur eam delationem ſub hac cenſura contineri. Tum quia verè eſt delatio ad infideles in damnum Chriſtianorum. Tum quia ſecundùm communem ſententiam auxiliantes, faventéſque infidelibus in damnum Catholicæ Religionis hac cenſura comprehenduntur. Negari autem non poteſt medià illa declaratione auxilium infidelibus præſtari. Ergo, &c.

10. Quartò dubitatur de vendentibus, permutantibúſve arma cum infidelibus? Et quidem ſi ex venditione, vel permutatione validiores infideles non fiunt, manifeſtum eſt eam venditionem, & permutationem hac cenſura non prohiberi. Secùs verò ſi fortiores reddantur ad Catholicorum impugnationem, quia jam eſſet delatio, & tranſmiſſio, tametſi non gratuita, ſed oneroſa in damnum Chriſtianæ religionis. Uti tradit Navarr. *in capite, quorumdam de Iudæis, notab.* 8. *numero* 23. Azor. 1. *p. inſtit. moral. lib.* 8. *capite* 23. *q.* 9. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 27. Reginald. *lib.* 9. *capit.* 18. *numero* 298. Bonac. *diſp.* 1. *quæſt.* 8. *punct.* 2. *numero* 25. Vivald. *in præſenti caſu* 7. *numero* 13. Gambarupta *ibi, numero* 12. & 17. Duard. *quæſt.* 9. *num.* 1. & alii.

11. Sed quid ſi in terris Principis Chriſtiano ſubjectis ea arma infidelibus vendas? Affirmat Navarr. *in dicto c. ita quorundam de Iudæis notab.* 8. *n.* 41. Azor. *dicta.* 1. *p. inſtit. lib.* 8. *cap.* 23. *q.* 7. Sayrus *lib.* 13. *cap.* 11. *n.* 26. Tolet. *lib.* 2. *capit.* 23. *n.* 5. Gambarupta *caſu* 7. *n.* 18. te excuſatum eſſe ab hac cenſura; quia tranſmiſſio quæ hac cenſura prohibetur eſt quæ fit ad infideles. At facta infidelibus in terris Chriſtianorum non eſt tranſmiſſio ad infideles propriè, cùm non poſſint infideles illis armis in damnum Chriſtianorum liberè ibidem uti.

12. Cæterum certiſſimum eſt, ſi ex hac venditione prohibiliter credis damnum Chriſtianos eſſe accepturos te in excommunicationem latam *in cap. ad liberandum, de Iudæis* incidere; quia ibi excommunicantur arma Sarracenis vendentes. In excommunicationem autem bullæ incidere non ita certum eſt ob rationem *ſuperiùs* allatam: quia non ſatis conſtat ibidem excommunicari auxilium, conſiliumve præſtantes infidelibus in damnum Chriſtianæ religionis, cùm illa verba, *Illiſque ad id conſilium, auxilium, vel favorem quomodo libet præſtant*, ſatis dubia ſint ad quos referantur & in quam materiam. Nihilominus probabilius cenſeo prædictam venditionem hac cenſurâ comprehendi. Uti docuit Hugolin. *in expoſit. hujus cenſuræ, verbo illis, n.* 4. Duard. *q.* 7. *num.* 3. Bonac. alios referens, *diſp.* 1. *quæſt.* 8. *pun.* 2. *num.* 31. Quia bulla non requirit ut arma transferantur ad terras infidelium, cùm tranſlationem ad infideles nullo ſuperaddito prohibuerit; at ea tranſlatio ad infideles eſt facta. Neque obeſt quod ipſi ibidem non poſſint Chriſtianos oppugnare. Satis enim eſt quod poſſint in terris infidelium transferri. Præterquam quòd ſolùm per accidens ab impugnatione Chriſtianorum ibidem impediuntur, ſcilicet ob protectionem, & potentiam Chriſtiani Principis. Per ſe autem & ex conceſſione armorum illis facta optimè poſſunt ibidem oppugnare Chriſtianos. Nulla ergo cauſa eſt ob quam hac cenſura ea venditio non afficiatur.

13. Quintò dubitatur de Principe Catholico bellum cum alio Principe Catholico agente; an convocare poſſit infideles, illiſque arma præbere in ſui auxilium; Alicui videri poſſet hoc illicitum eſſe, & hoc cenſurâ bullæ prohibitum, cùm ſit tranſlatio armorum ad infideles in damnum Chriſtianorum quos oppugnaturi ſunt. Et præterea illis armis conceſſis uti poſſunt infideles in Chriſtianorum perniciem. Nihilominus longè verius eſt Principem Catholicum bellum juſtum gerentem adverſus alium Catholicum Principem poſſe ſecluſo ſcandalo in ſui defenſionem, & auxilium infideles convocare, illiſque ad præliandum arma concedere; quia ea conceſſio etſi cedat in damnum Principis oppugnati illique ſubditorum, at abſolutè cedit in utilitatem, & commodum Chriſtianæ Religionis, cùm cedat in defenſionem, & auxilium Principis injuriam patientis, & ſubverſionem Principis injuriam irrogantis. Ob quam cauſam ea armorum conceſſio nedum eſt dicenda cedere in damnum Principis oppugnati, ſed potiùs in illius utillitatem, utpotè qui impeditur ab injuſtitia, uſurpationéque alieni juris. Atque ita tradit Alterius *t.* 1. *lib.* 5. *diſp.* 8. *cap.* 5. *dub.* 7. Duardus *in præſenti, lib.* 2. *canon.* 7. *quæſt.* 36. *n.* 18. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. quæſt.* 8. *punct.* 2. *num.* 10. & *de contract. diſp.* 2. *quæſt. ultim. ſect.* 1. *punct. ultim.* §. 3. *q.* 2.

14. An liceat Principi Catholico infidelibus arma ſubminiſtrare, ne alius Princeps Catholicus ſuperior exiſtat, controverſum eſt apud aliquos, negat Hugolin. *in præſenti cap.* 7. §. *ultim. n.* 4. Duardus *q.* 35. *num.* 2. Bonac. *dicta q.* 8. *punct.* 4. *num.* 10. affirmant alii. Ergo rem totam malo intactam relinquere, quàm magnam litem definire.

15. Sextò dubitatur, ad quos arma, equi, aliáque inſtrumenta bellica tranſmittenda ſunt, ut cenſura Bullæ contrahatur. Reſpondeo tranſmitenda eſſe non ſolùm ad Turcas, & Sarracenos, ſed etiam ad Tartaros, Mauros, & Judæos, alióſque infideles qui Chriſtianiſmum deteſtantur, Chriſtianóſque oppugnant, ſeu

seu parati sunt oppugnare ; quia hi omnes Christianæ Religionis sunt hostes. Præterea si deferantur ad hæreticos à Sede Apostolica expressè , vel nominatim , declaratos. Dicuntur autem hæretici à Sede Apostolica declarati , qui ab ipso summo Pontifice , vel ejus Officialibus , seu Legatis intra curiam degentibus , quippe non proprio nomine , sed nomine summi Pontificis litteras expediunt , declarantur juxta Clement. *Ne Romani. §. sanè , de electione* Expressè verò seu nominatim declarantur qui nomine proprio Petri , vel Franciſci notati sunt , vel illis circunstantiis expressis, quæ expressioni nominis æquivalent. Uti docuit Tolet. *lib. 1 cap. 23. num. 5.* Sayrus *lib. 3. cap. 11. numero 16.* Non verò qui solùm genere exprimuntur , uti sunt Lutherani. Calvinistæ , &c. quia ex hac expressione nulla persona , est expressè , vel nominatim declarata , cùm non ad declarandas personas , sed hæreses illa expressio referatur. Quod verò inquit Bonac. *disp. 1. quæst. 8 pun. 3. num. 5.* censendum esse hæreticum expressè declaratum qui sub illis circunstantiis declaratur quæ expressioni nominis æquivaleret , verissimum est : attamen omnia exempla quæ adducit , mihi non probantur , censet namque expressè esse declaratum , si in sententia dicatur. *excommunicamus illum qui fungitur tali munere , qui in tali loco verba hæretica protulit , qui in tali libello authoritatem Pontificiam impugnavit.* Sed hæc solùm vera censeo , cùm notorium est quis illo officio fungeretur ; quisve hæretica verba protulerit , & libellum publicaverit : nam si hæc delicta occulta sint , censendus non est delinquens expressè , & manifestè declaratus cùm ex illa declaratione solùm ejus delictum declaretur , non persona, hæc enim adhuc occulta est , & nemini nota. Non igitur censeri potest expressè declarata.

16. Deferri autem arma ad Schismaticos ut tales declaratos , cum formaliter hæretici non sint hac censurâ non prohibetur. Uti notavit Duard. *lib. 2. can. 7. quæst. 5. num. 3.* Bonac. *disp. 1. de censur. q 8. pun. 3. in fine.* Et à fortiori deferre arma Catholicis habitantibus in terris infidelium hac censurâ non est prohibitum ; quia non est spectanda terra , in quam arma deferentur , sed ad quos transmittuntur ; siquidem Bullæ constitutio non de translatione ad infideles locuta est. Excipe nisi timeatur Principem infidelem illis armis usurum in Christianorum perniciem ; quia eo casu sic deferens etiamsi immediatè Catholicis deferat , mediatè defert infidelibus , illisque auxilium in damnum Christianorum præbet. Ergo stante communi sententia affirmante auxiliantes infidelibus & hæreticis in damnum Religionis excommunicari hac censurâ comprehenduntur , sic Catholicis arma deferentes , cùm ex ea delatione damnum Catholicis proveniat. Sicuti notavit Navarr. *in cap. ita quorundam , de Judæis numero* 27. Duardus *in præsenti libro 2. can. 7. quæstiones 3. ad finem* & *quæstiones 6. numero 2.* Bonacina aliis relatis *tit. 3. de censur. disputatio. 1. quæstio 8. puncto 3. num. 6.*

17. Septimò duditatur qui ab hac censura excusantur , tametsi infidelibus arma deferant ? Præter generales excusationes de ignorantia , & inadvertentia tam juris, quàm facti excusari possunt deferentes. Primò ex levitate materiæ , sicut enim in aliis legibus hæc admittitur excusatio in hac lege concedenda est cùm finis hujus legis , sit ne damnum Catholici patiantur. At ita levis esse potest armorum delatio , ut ex ea nullum grave damnum timeri possit. Ergo eo casu deferens à censura excusabitur. Uti tradit Navarr. *in cap. ita quorundam. de Judæis notab. 8. num. 31.* Sayr. *lib. 3. cap. 11. num. 22.* Vivald. *in expos. hujus bullæ num. 12.* Duard. *lib. 2. can. 7. quæst. 15. n. 18.* Reginald. *lib. 9. praxi cap. 18. n. 298.* Bonac. *t. 3 de censur. bullæ disp. 1. quæst. 8. pun. 4.* Quæ autem sit materia gravis , quæ levis ; arbitrio prudentis decidenda est spectato fine hujus legis , qui est damnum Christianorum vitare. Regulariter traditio unius pugionis , ensis , arcus & similium non censetur gravis materia ; quia hæc potiùs ad usum donatarii , illiusque recreationem deserviunt , quàm in Religionis Christianæ perniciem. Secùs verò dicendum de integra militis armatura , de unica navi, de bombarda , aliisque bellicis instrumentis ; uti constat ex Doctoribus *superiùs* relatis. Secundò excusantur à censura , & peccato deferentes arma aliáque prohibita , si damnum quod ex delatione Christianis timeri potest aliunde compensent. Sicuti plerumque censetur compensatum cùm in redemptionem captivorum conceduntur ; maximè si aliis mercibus non prohibitis captivi redimi nequeunt. Uti tradit Navarr. *in dicto cap. ita quorundam notab. 8. num. 26.* Sayrus *cap. 11. num 34.* Duard. *cap. 7 q. 11.* Vivald. *in præsenti n. 63.* Hugolin. *§. 1. n. 11.* Reginald. *n. 299.* Bonac. *disp. 1. q. 8. punct. 4. n. 12.* Tertiò excusantur , si absque gravi jactura delationem omittere nequeunt ; quia leges Ecclesiasticæ non censentur ita strictè obligare. Sic Bonac. Navarr. Sayrus , Duardus Hugolinus *loc. alleg.*

18. Secunda actio quæ sub hac censura prohibetur est infidelibus , & hæreticis notitiam præbere de statu Christianæ Reipublicæ , quod intelligendum est de statu temporali , ut si revelares aliquam civitatem , Christianorum victualibus carere , arcem armis , & militibus esse destitutam , ex qua revelatione possent Fidei hostes moveri ad eam civitatem , vel arcem oppugnandam , absque dubio in excommunicationem incideres , quia absolutè certiores faceres infideles de statu temporali Christianæ Reipublicæ in ejus damnum. Sicuti tradit Hugolin. *in præsenti , n. 2.* Sayrus *cap. 11. numer. 35.* Duard. *can. 7. q. 30.* Bonac. *disp. 1. quæst. 8. punct. 2. num. 29.* Quod à fortiori procedit , si tempore quò Princeps eligendus est , moneas hæreticos de statu electionis futuræ , quâ monitione factâ hæretici electionem Catholici Principis divertere conantur. Ut benè advertunt Hugolin. Duardus , & Bonac. *loc. alleg.*

19. Sed an sub hac actione comprehendatur Tabellarius deferens litteras infidelibus secretum Christianæ Reipublicæ continentes , cùm ipse probabiliter conscius est iniquitatis. Dissentiunt Doctores ; nam Suar. *disp. 21. sect. 2. num. 58.* Hugolin. *in præsenti , in verbo necnon illos, vers. secundò.* Duardus *in dicto canon. 7. quæst. 31. num. 1. & quæst. 38. num. 16.* Bonacina *tit. 3. de censur. disputat. 1. quæst. 8. punct. 1. in fine* , affirmant ; quia moraliter censendus est revelare , sicuti censetur comburere , qui ignem applicat. Sed alii contrarium non improbabiliter censent , quia revelatio cùm sit quædam manifestatio , & locutio nullatenus præstatur à Tabellario litteras sigillatas deferente ; non enim ipse revelat , sed revelationem defert. Applicans autem ignem dicitur comburere ; quia ignis solùm physicè non moraliter combustionem præstat ; at litteras mittens , & physicè , & moraliter secretum revelat ; eáque de causa deferens revelationem ab hac denominatione revelantis excusari potest.

20. Deinde graves Doctores , Hugolin. *in præsenti , vers. secundò afficit.* Duard. *canon. 7. quæst. 31. num. 2.* & *quæst. 34. num. 2.* Alterius *lib. 5. disp. 8. cap. 10. vers. sed modò perquirendum.* Bonac. *disput. 1. de censur. Bullæ , quæst. 8. punct. 1. num. 4.* censent revelantem secretum Christianæ Reipublicæ fidelibus , quos credit infidelibus revelaturos sub hac censura comprehendi , quia verè infidelibus moraliter revelare censetur saltem mediatè. Sed contrarium rectiùs censuit Suar. *disp. 21. sect. 2. numero. 58.* quia in prædicta clausula solùm puniuntur revelantes per se , vel per alios statum Christianæ Reipublicæ infidelibus. At sic fidelibus revelans nequaquam dici potest infidelibus per se , vel per alios revelare , cùm ipsi fideles revelantes nomi-

ne

ne proprio revelent ; non autem nomine prioris revelantis , qui nunquam ipſis revelationem demandavit.

21. Tertia actio , quæ in hac clauſula ſub cenſura prohibetur eſt auxilium , conſilium , & favor. Sed quibus præſtandum ſit conſilium , & auxilium , & in qua materia , ut hanc cenſuram inducat ; difficultate non caret. Nam ut ex ſuperioribus conſtat , ſatis probabile videtur illa verba : *Illiſque ad id auxilium , conſilium , vel favorem quomodolibet præſtant* , referenda eſſe ad eos , qui Catholicis certiores facientibus hæreticos de ſtatu Chriſtianæ Reipublicæ auxiliantur. Quo caſu non eſt dubium Tabellarium deferentem litteras revelatorias ſtatus Chriſtianæ Reipublicæ contineri. At quia frequenter expoſitores illa verba intelligunt de auxilio , conſilio , & favore infidelibus , & hæreticis præſtito in damnum Chriſtianæ Religionis ; ea de cauſa explicandum eſt qui cenſeantur comprehenſi. Et breviter dico comprehenſos eſſe qui conſilium hæreticis præberent qualiter Catholicos oppugnare poſſent. Item qui eos in pugna juvarent. Item qui juvarent in armorum , equorum, aliorúmque prohibitorum delatione , ac tandem in ſtatus Reipublicæ manifeſtatione.

Ut autem hac cenſura conſulentes , & auxiliantes afficiantur , neceſſariò videtur requiri damnum Catholicis re ipsâ fieri ; quia uſque fiat damnum , non cenſentur conſilium , & auxilium effectum habere , eſſeque perfecta ; ſiquidem ratione damni prohibentur. Ut conſtat ex illo relativo *ad id* , quod ad damnum refertur , ſicuti tanquam probabile defendit Bonac. *diſp.* 1. *q.* 8. *p.* 2. *num.* 25. & 26.

22. An autem ob periculum vitæ alteriúſque graviſſimi damni excuſari poſſent conſulentes , & faventes infidelibus , & hæreticis in damnum Chriſtianæ Reipublicæ ? aliqui Doctores cenſent excuſatos non eſſe , cùm damnum maximum Reipublicæ infertur , aliàs non inferendum , ſicuti videtur ſentire Molina *tiul.* 1. *de juſtit. diſputat.* 115. *concl.* 4. Suar. *diſputat.* 21. *ſect.* 2. *numero* 60. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 9. *dub.* 18. *numero* 123. Sanch. *lib.* 1. *in decalog. cap.* 7. *numero* 18. *poſt med.* Reginald. *lib.* 9. *praxi* , *cap.* 18. *numero* 299. quia bonum commune privato anteponi debet , ad quam ante poſitionem præſtandam , utpotè jure naturæ debitam juſtè Pontifex cenſuris compellit. Sed rectiùs contrarium cenſuit Sayrus *lib.* 3. *cap.* 11. *numero* 18. Navarr. *in cap. Ita quorundam , de Judæis , notab.* 8. *numero* 26. Petr. Navarra. *lib.* 3. *de reſtit. cap.* 4. *dub.* 4. Corduba *ſum. q.* 137. Azor. *tit.* 1. *lib.* 2. *inſtit. mor. cap.* 7. *quæſtion.* 6. Man. Rodrig. *in expoſit. Bullæ* , §. 9. *numero* 85. & alii relati à Sanchez *loco citato*. Nam eſto conſulentes , faventéſve infidelibus in damnum Chriſtianæ Reipublicæ à peccato non excuſentur , credendum tamen eſt à cenſura excuſare ; quia eſto eo caſu poſſet Eccleſia eos cenſura afficere , veroſimilius eſt eam voluntatem non habere , utpotè à pietate , & benignitate Eccleſiæ alienam.

Ad extremum revocantur in hac clauſula omnia privilegia in contrarium conceſſa Dominis , Principibus , Rebuſpublicis , & particularibus perſonis. Nam ut tradit Sylveſt. *ver Excommunicato* 7. *numero* 58. Tabiena *eodem* 6. §. 6. Tolet. *in expoſit. hujus canon.* §. 5. *dub.* 1. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 11. *numero* 36. Genuenſibus , & Venetis conceſſum privilegium erat à variis Pontificibus aſportandi plumbum , & ſtannum, aliáque prohibita ad Turcas , ideò hac clauſula revocantur.

PUNCTUM IX.

Expenditur octava excommunicatio adverſus impedientes , ne Romanæ curiæ victualia , aliáque neceſſaria deferantur.

1 *Refertur Textus.*
2 *Qui finis hujus excommunicationis ſit ?*
3 *Quæ ſint perſonæ adverſus quas fertur ?*
4 *Quæ ſit materia ?*
5 *Quæ ſint actiones hac excommunicatione prohibitæ ?*
6 *Ut juſtus titulus excuſet ab hac excommunicatione debet eſſe certus , non dubius , quod difficultate non caret.*
7 *In foro externo impedimentum præſtitum à perſona publica præſumitur juſtè appoſitum eſſe. Secus à privata.*
8 *Princeps detinens victualia , quæ ex alieno territorio per ſuum transferuntur ad Romanam curiam , non videtur huic excommunicationi ſubjici.*
9 *Hoc impedimentum apponendum eſt directè , & formaliter.*
10 *Quid nomine Romanæ curiæ intelligatur , ad quam victualia deferuntur.*
11 *Proponitur ratio dubitandi , an impediens victualia illius , qui in proprium uſum , vel in uſum particularis perſonæ deferat ſubjiciatur huic excommunicationi.*
12 *Quid reſpondeat* Bonac.
13 *Probabilius cenſeo te hac excommunicatione non eſſe ligatum.*
14 *Non ob quorumlibet victualium impedimentum ligaris hac cenſurâ , ſed debet eſſe quantitas gravis.*
15 *Hæc excommunicatio ſolùm ad impedientes , & eorum defenſores extenditur.*

1. OCtavò excommunicat , & anathematizat Pontifex omnes impedientes , ſeu invadentes eos , qui victualia , ſeu alia neceſſaria ad uſum Romanæ curiæ adducunt , ac etiam eos qui ne ad Romanam curiam adducantur , vel afferantur , prohibent , impediunt , ſeu perturbant , ſeu hoc facientes defendunt per ſe , vel alios cujuſcunque fuerint ordinis , præeminentiæ , conditionis , & ſtatus , etiamſi Pontificali , ſeu regali , aut alia quavis Eccleſiaſtica , vel mundana præfulgeant dignitate.

2. Hæc excommunicatio lata eſt in utilitatem , commodum , honorem , defenſionem , & poteſtatem Romanæ curiæ , ne ſcilicet rebus quibus indiget deſtituatur. Quapropter adverſus hanc conſtitutionem delinquens ultra injuſtitiam quam committit , ſacrilegus eſt utpotè offendens Eccleſiaſticum tribunal , quod maximè ex perſonis Eccleſiaſticis coaleſcit , ſicuti notavit Caietan. *verbo Excommunicatio , capit.* 19. Sayrus *lib.* 3. *theſauri , cap.* 12. *numero* 2. Reginald. *lib.* 9. *cap.* 19. *numero* 307. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 7. *quæſtion.* 1. *numero* 155. Duard. *lib.* 2. *in expoſit. hujus canon. q.* 10. *num.* 3. Bonac. *diſp.* 1. *q.* 9. *punct.* 1. *in fine , num.* 15.

3. Perſonæ adverſus quas excommunicatio fertur ſunt omnes , & ſinguli cujuſcunque dignitatis etiam Imperialis , & Regalis victualia , ſeu alia neceſſaria Romanæ curiæ impedientes , illorúmque defenſores , ſive per ſe , ſive per alios , ut conſtat ex tenore Bullæ.

4. Materia eſt impedire , ſive dolo , & fraude , ſive per vim , ne victualia ad Romanam curiam deferantur , deferentéſque prohibere , & perturbare ne deferant , necnon eos , qui hæc facientes defendunt per ſe , vel per alios. Materia circa quam excommunicatio , verſa

versatur sunt victualia, aliáque ad usum Romanæ curiæ necessaria. Nomine victualium intelliguntur quæ ad esum, potum, & vestitum deserviunt, *leg. victus, & leg. cætera de verbor. significat.* at sub iis quæ necessaria sunt ad curiam Romanam omnia illa veniunt, quæ curialibus tum ad habitandum, tum ad negotia, & munera peragenda, tum ad honestam eorum recreationem deservire possunt. Sed an sub iis verbis litteræ comprehendantur, ita ut impedientes Tabellarium, aut alium nuntium litteras deferentes in hanc excommunicationem incidant? Negat Bonac. *disp. 1. q. 9. p. 1. n. 10.* nisi in illis litteris chirographum contineatur, quo pecunia ad Romanam curiam cambitur, quia litteræ non pertinent ad victualia, neque ad usum curiæ Romanæ necessarium. Quando autem chirohraphum hoc continuerit, cùm hoc pecuniæ dilationi æquivaleat, meritò sub rebus necessariis contineri debet. Ego verò existimo si litteræ continentes chirogranhum sub nomine victualium, aliarúmque rerum ad usúmque Romanæ curiæ necessarium continentur, etiam quælibet litteræ de negotiis, litibúsque tractantes comprehendi debent: cùm hæ curialibus æquè ac pecunia necessariæ sint, tum ad mutuam cum absentibus communicationem, tum ad negotiorum expeditionem, & litium decisionem, beneficiorum, aliarúmque gratiarum impetrationem. Alia tamen via excludi possunt litteræ ab hac materia, eo quòd plerumque non ad curiam Romanam, sed ad singularem personam deferuntur. Prohibitio autem est de impedientibus victualia, aliáque necessaria ad usum Romanæ curiæ. Quæ autem necessaria sunt ad usum personæ singularis, non curiæ Romanæ necessaria esse censentur. Uti *inferiùs* examinabimus.

5. Actiones quæ hac constitutione prohibentur sunt, tum impedire sive dolo, & fraude, sive per vim, ne victualia, seu alia ad Romanæ curiæ necessaria deferantur, tum prohibere, impedire, seu perturbare volentes deferre, ne deferant. Tum defendere per se, vel alios hæc facientes. Quæ omnes actiones injustitiam denotant. Quapropter si justo titulo impediat Princeps, ne ex sua civitate victualia Romam deferantur; quia illis indiget ad suorum subditorum sustentationem, ab hac censura excusatur; quia hæc non est prohibitio, seu impedimentum ne ad Romanam curiam victualia adducantur, sed est suorum defensio, & protectio; tametsi ex ea protectione sequatur, ne in Romanam curiam victualia deveniant. Uti notavit Caietan. *verbo Excommunicatio. cap. 19.* Navarr. *cap. 27. num. 64.* Sayrus *lib. 3. cap. 12. num. 4.* Suar. *disp. 21. sect. 2. num 63.* Quod adeò verum existimo, ut esto Princeps iniquo animo duceretur, ne Romanæ curiæ merces suæ civitatis deferrentur, adhuc censuram non incurret; quia hæc non est ob pravam intentionem, sed ob injustum impedimentum imponitur. Uti notat Bonac. *disp. 1. quæst. 9. punct. 1. n. 3.* Prava autem intentio non reddit actionem externam injustam, tametsi reddat illam charitati contrariam.

6. Ut autem justus titulus culpa, & censura excuset, plures Doctores, Suar. *disp. 21. sect. 2. num. 64.* Duard. *lib. 2. in canon. 7. quæst. 10. num. 11.* Filliucius *tract. 16. cap. 7. quæst. 2. num. 156.* Bonac. *disp. 1. quæst. 9. de censur. Bullæ, punct. 2. num. 7.* censent debere esse certum non dubium: nam stante dubio videtur lex certa possidere, adversus quam nequis procedere. Sed hæc doctrina difficultate non caret casu, quo impediens possessionem impediendi habeat: nam esto à lege certa nequeas te eximere ob causam dubiam, id verum est cùm pro lege est possessio. At stante possessione pro parte impedientis non videtur impediens ob causam dubiam se à lege eximere, sed ob causam certam. Præterquam quòd stante dubio; An possit Princeps impedimentum victualibus deferendis præstare, æquum non est quod per legem ea potestate etsi dubia spolietur. Sicuti non est æquum quod ad jejunandum obligetur qui dubius est an 21. annum compleverit; quia stante dubio stat pro ejus libertate possessio.

7. In foro autem externo si impedimentum præstetur à persona publica præsumitur justo titulo appositum esse. Secus verò si à persona privata, ut benè advertit Bonacina *disp. 1. de censur. quæst. 9. punct. 3. num. 2.* quia persona publica plerúmque jus habet detinendi victualia ob bonum suorum subditorum. Secùs verò persona privata, & cùm præsumptio sumatur ex his quæ frequenter contingunt, præsumi debet personam publicam jus habere impediendi, secus personam privatam. Ex qua præsumptione colligitur cui incumbat onus probandi justo modo titulo impedimentum appositum esse; an impedito, an impedienti. Et dicendum est, si impedimentum appositum est à persona publica, impedito competere onus probandi injustè impedimentum esse: si autem à persona privata appositum impedimentum est, ipsi impedienti competit onus probandi justo titulo impedimentū appositum fuisse.

8. Hinc deciditur; An Princeps victualia quæ ex alieno territorio ad Romanam curiam advehuntur, & per suum territorium transeunt detinens ob suorum subditorum necessitatem hac censurâ ligetur? Respondet Bonac. *d sp. 1. quæst. 9. punct. 2. num. 20.* incidere, si Romana curia æquè gravem necessitatem patiatur; quia in pari necessitate melior est conditio possidentis. At Romana curia ea victualia virtualiter possidet, cùm in ejus usum destinata sint, & ad ipsam deferantur. Præterea in gravi necessitate nemo potest alienum invito domino surripere, ergo nequit Princeps ob gravem tantúm necessitatem ea victualia detinere. Sed rectiùs contrarium censuit Hugolin. *in expos. Bullæ Cœnæ, cap. 8. vers. non dolo malo.* Duardus *lib. 2. in can. 8. q. 4. n. 2.* eo quòd stante gravi necessitate subditorum justè Princeps detinet victualia quibus ea necessitas succurri potest. Nam esto Romana curia æqualem, vel graviorem necessitatem patiatur; dum ea victualia non possidet, illiúsque propria non sunt, impedire nequit Principem, ne suis subditis graviter indigentibus consulat detentione victualium, quæ æqualiter possidet. Neque obest, quòd deferens intentionem haberet deferendi ea victualia in Romanam curiam; quia ea intentio Romanæ curiæ jus in victualia non concedit. Ergo ex vi illius impediri non potest Princeps, per cujus territorium transeunt, & quorum possessionem habet, ne illa in subventionem suorum subditorum expendat.

9 Porrò impedimentum apponendum est directè, & formaliter: non autem consequenter, & per accidens; quia verba legis, & maximè pœnalis propriè accipienda sunt. Unde si Romanæ curiæ victualia deferentem interficias, vel alio modo detineas, animo inquam te ab illo vindicandi, non autem impediendi victualia censuram non incurris; quia illa actio speciem sumit ab eo quòd est per se, non autem ab eo quòd per accidens contingit, juxta *leg. non omnes ff. si certum petatur*, ac proinde non est victualium impeditiva, sed deferentis victualia vindicativa. Sic Vivald. *in expos. Bullæ Cœnæ, n. 71. aliàs 12.* Sayrus *lib. 3. thesauri cap. 12. in fine*, Duardus *lib. 2. can. 8. quæst. 10. num. 17.* Bonac. *disp. 1. q. 9. p. 2. n. 14. & 17.*

10. Rursus victualia ad Romanam curiam deferri debent, ut impedientes hac censura afficiantur. Nomine Romanæ curiæ intelligitur locus, ubi Pontifex causis decidendis suum tribunal constituit. Clement. *de Romani de electione.*

11. Hinc oritur gravis difficultas; An impediens pergentem Romanam curiam, deferentémque victualia in proprium usum, vel in usum particularis personæ in eadem curia commorantis incidat in hanc censuram? Ratio ea est; quia verè impeditur deferens victualia ad Romanam curiam, tametsi in usum particularis

cularis perſonæ deferantur, conſtitutio autem ſolùm requirit impedimentum præſtare deferenti victualia ad Romanam curiam, id eſt ad locum Romanæ curiæ, non verò ut Romanæ curiæ quatenus talis eſt deſerviant, cùm hoc rarò contingat, & ferè ſit impoſſibile. Satis enim eſt quod aliquibus ex Romana curia deſervire victualia poſſint, ut cenſeantur curæ Romanæ deſervire.

12. In hac difficultate diſtinctione utitur Bonac. *diſput. 1. de cenſur. quæſt. 9. punct. 2. num. 10.& 12.* Cenſet namque te cenſuram incurrere, ſi ſpolies victualibus eum, qui in uſum alicujus curialis ea deferebat. Secùs verò ſi ea deferebat in proprium uſum, vel in uſum alterius perſonæ, quæ curialis non ſit. Priorem partem probat; quia ex eo quòd ea victualia alicui curiali deſerviant, cenſenda ſunt curiæ Romanæ deſervire, cùm curia Romana ex hominibus ad tribunal Pontificis pertinentibus coaleſcat. Secunda pars inde probatur; quia ſi perſona cui victualia deferuntur non eſt ex curialibus, ea victualia dici non poſſunt deferri ad uſum Romanæ curiæ. Si autem deferantur in proprium uſum, non cenſentur in uſum Romanæ curiæ deferri, etiamſi deferens curialis ſit; quia conſtitutio diſtinctionem facit inter deferentem victualia, & eum in cujus uſum deferuntur, ut conſtat ex illis verbis: *Qui victualia, ſeu alia ad uſum Romanæ curiæ adducunt.*

13. Nihilominus probabilius cenſeo te impedientem victualia in uſum determinatæ perſonæ, tametſi curia ſit, non ligari hac cenſura. Uti docere videtur Vivald. *in expoſit. Bull. Cœnæ, n. 74.* Sayrus *lib. 3. theſauri, cap. 12. num. 4. in fine*, Duardus *lib. 2. can. 8. q. 10. num. 6. & 18.* Reginald. *lib. 9. praxi, cap. 19. num. 307.* Quia abſolutè dici non potes impedire deferentem victualia ad uſum Romanæ curiæ, cùm curialis ille nec ſit, nec curiam principaliter conſtituat, & verba legis maximè pœnalis ſtrictè accipienda ſunt. Quapropter neceſſariò requiritur, ut deferens victualia non determinet perſonas in quarum uſum deſervire debeant, ſed abſolutè deferat in locum Romanæ curiæ, ut in uſum illorum, qui curiam conſtituunt deſerviant, non quidem ut omnibus collectivè deſerviant: id enim rarò poſſet contingere, ſed ut omnibus diviſivè his, vel illis. Præterea hi ex quòd in uſum alicujus curialis victualia deferantur, cenſentur in uſum curiæ Romanæ deferri; cùm deferens curialis eſt, & in uſum proprium ea victualia defert, cenſenda ſunt deferri in uſum curiæ Romanæ, non enim deferens deterioris conditionis eſſe debet quolibet alio curiali. Igitur ſi impediens deferentem victualia in proprium uſum hac cenſura non comprehenditur, neque etiam comprehendi debet deferens in uſum alterius talis determinati.

14. Advertendum eſt non ob quorumlibet victualium impeditionem hanc cenſuram contrahi, ſed oportere gravem eſſe quantitatem. Quæ autem hæc ſit arbitrio prudentis decidendum eſt, tum ſpectato fine præcepti, qui eſt ne curiæ Romanæ deſint quæ ad ejus uſum ſunt neceſſaria, tum ſpectata qualitate rerum quæ deferuntur. Uti notavit Filliuc. *tract. 16. cap. 3. quæſt. 3. numero 160.* Bonac. *diſputat. 1. q. 9. punct. 3. num. 4.*

15. Denique hæc excommunicatio ſolùm ad impedientes, & eorum defenſores extenditur; non autem ad conſulentes, mandantes, vel approbantes impeditionem; quia eſto ij moraliter impediant, non tamen phyſicè & propriè, uti per legem requiſitum eſt. Sic tradit Duardus *in expoſit. hujus can. 8. d. 2. q. 3. & 9.& q. 10. n. 21.* Bonac *diſp. 1. q. 9. punct. 2. n. 21.* adverſus Hugolin. *in expoſit. hujus cenſ. ra, c. 8. n. 2.*

PUNCTUM X.

Expenditur excommunicatio nona, lata adverſus eos qui offendunt accedentes, vel recedentes à Romana Sede, vel in curia commorantes.

1 *Refertur Textus.*
2 *Finis hujus excommunicationis eſt defenſio authoritatis Sedis Apoſtolicæ.*
3 *Qui in hanc excommunicationem incidant?*
4 *Offendens accedentem ad Pontificem causâ alicujus temporis negotij expendendi, huic excommunicationi ſubjicitur.*
5 *Aliqui cenſent requiri offenſionem procedere ex animo impediendi acceſſum Sedis Apoſtolicæ.*
6 *Verius oppoſitum videtur.*
7 *Quæ ſit differentia inter offendentes eos, qui à Sede Apoſtolica recedunt, vel accedunt: & eos qui in curia commorantur.*
8 *Satis eſt ad hanc cenſuram unius interfectio, mutilatio, vel ſpoliatio.*
9 *Offendens filios, uxores, ſervos, & familiares accedentes ad Sedem Apoſtolicam huic excommunicationi ſubjicitur, ſi illis indiget ad negotia peragenda.*
10 *Hæc cenſura extenditur ad mandantes.*
11 *Vexantes infideles ad Sedem Apoſtolicam accedentes ſubjiciuntur huic excommunicationi.*

1. NOnò excommunicat, & anathematizat Pontifex omnes illos, qui ad Sedem Apoſtolicam venientes, vel recedentes ab eadem ſuâ vel aliorum operâ interficiunt, mutilant, ſpoliant, capiunt, detinent; necnon omnes illos qui juridictionem ordinariam, vel delegatam à nobis, vel noſtris Judicibus non habentes illam ſibi temerè vindicantes, ſimilia contra morantes in eadem curia audent perpetrare.

2. Lata eſt hæc excommunicatio in defenſionem authoritatis Sedis Apoſtolicæ, ejuſque curiæ; ad eam namque accedentes,& in ea commorantes protecti faciliùs, ſecuriùs, & frequentiùs ad Sedem Apoſtolicam accedunt, ex quo ejus authoritas creſcit, cui fini obeſt qui eos offenderet, ac proinde ultra peccatum injuſtitiæ ſacrilegus eſt, uti notat Caietan. *verbo Excommunicatio, cap. 14.* Sayrus *lib. 3. theſauri, cap. 13. num. 1.* Bonac. *diſputat. 1. de cenſur. quæſt. 9. punct. 1. num. 34.*

3. Incidunt in prædictam excommunicationem. Primò, interficientes, mutilantes, ſpoliantes, capientes, detinentes ſua vel aliorum opera aliquem, qui ad Sedem Apoſtolicam veniret vel ab ea recederet. Secundò, qui authoritate uſurpata aliquam ex prædictis actionibus perpetraret adverſus aliquem in eadem curia commorantem Unde ut delinquens prædictâ cenſurâ afficiatur, debet offenſus, quando offenditur ad Sedem Apoſtolicam accedere, vel ab ea recedere, ac in ea commorari. Dicetur autem accedere ad Sedem Apoſtolicam, ſi causâ alicujus negotii ad Sedem Apoſtolicam pertinentis deveniat: ſicuti ſi deveniat causâ alicujus litis, cujus deciſio à Pontifice, vel ejus Officialibus facienda eſt. Item ſi deveniat cauſa ſolvendi Pontifici tributum, decimas, vel alicujus beneficii, privilegii, gratiæ, aut diſpenſationis impetrandæ. Secùs verò ſi ob aliam cauſam illuc accedat, quia verba legis formaliter, & rigoroſè accipienda ſunt; ac proinde de acceſſu ad Sedem Apoſtolicam quatenus talis eſt intelligi debet. Ut rectè notavit. Caiet. *verbo Excommunicatio. cap. 14.* Navarr. *cap. 27. numer. 65.* Tolet. *lib. 1. cap. 26. dub. 1. num. 3.* Sayrus *lib. 3. theſauri, cap. 13. numer. 3.* Suar. *diſput. 21. ſect. 2. num.*

num. 66. Duard. *in explicat. Bullæ, can.* 9. *quæst.* 1. Hugolin. *cap.* 9. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 7. *q.* 6. *n.* 164. Bonac. *disp.* 1. *q.* 10. *punct.* 1. *num.* 3.

4. Sed an sufficiat offendere accedentem ad summum Pontificem causâ alicujus negotij temporalis expediendi, quod ad Pontificem pertinet non quâ Pontifex est, sed quâ dominus est temporalis; difficultate non caret; quia verba legis, & maximè pœnalis strictè accipienda sunt. At nomine Sedis Apostolicæ non venit Pontifex, quatenus temporalem jurisdictionem obtinet, siquidem hac seclusâ Pontifex est, & Sedem Apostolicam habet, sed quatenus spirituali jurisdictione gaudet. Ergo qui ad Pontificem accederet, quatenus jurisdictionem temporalem habet non est censendus ad Sedem Apostolicam accedere, neque in hanc censuram incurrere: uti tradit Alterius *in præsenti, disp.* 18. *cap.* 2. *dub.* 4. Sed contrarium rectiùs censuit Duardus *in præsenti, quæst.* 1. *num.* 2. Filliuc. *tract.* 15. *cap.* 6. *quæst.* 2. *num.* 139. & *tract.* 16. *cap.* 7. *quæst.* 6. *numer.* 164. Bonac. *de censur. Bullæ, disput.* 1. *quæst.* 10. *punct.* 1. *num.* 2. Nam esto sub nomine Sedis Apostolicæ si strictè sumatur non intelligatur Pontifex quâ dominus temporalis est, ut probat superior ratio. At si Sedes Apostolica pro curia Pontificis accipiatur Pontificem comprehendit non solùm quatenus Pontifex est, sed quatenus est temporalis dominus; quia secundùm utramque jurisdictionem tribunal constituit. Sed in hac constitutione nomine Sedis Apostolicæ curia intelligitur, ut constat ex illo relativo *inferiùs* posita *in eadem curia* quo dicatur antea de curia sermonem esse, ac proindè sub nomine Sedis Apostolicæ curiam esse subintellectam.

5. Gravior tamen dubitatio est; An requiratur ad hanc censuram offensio accedentium ad Sedem Apostolicam; eo quòd ad Sedem Apostolicam accedunt, seu ex animo impediendi accessum Sedis Apostolicæ? Affirmant id esse necessarium Caietan. *verbo Excommunicatio, cap.* 15. Gambarupta *in præsenti, cap.* 9. *numero* 1. Duard. *canon.* 9. *num.* 2. & *canon.* 10. *quæst.* 10. *numer.* 2. Nam cùm hæc censura in favorem Sedis Apostolicæ principaliter lata sit, & secundariò in favorem eorum qui ad ipsam sedem accedunt, non sunt censendi excommunicatione hac ligati, qui non ipsam sedem, sed ipsos accedentes principaliter offendunt. Sicuti quia excommunicatio adversus hæreticorum receptatores principaliter lata est in hæresis detestationem non incurritur, nisi receptio sit hæretici quatenus talis est. Hinc fit, si accedentem ad Sedem Apostolicam interficias, spolies, vexes animo vindicandi injuriam tibi factam, & non ex intentione impediendi accessum ad Sedem Apostolicam, hac excommunicatione non ligaris.

6. Cæterùm etsi hæc sententia probabilis sit, probabiliorem existimo, ut in excommunicationem incurrere quacunque intentione accedentem ad Sedem Apostolicam vexes. Uti docuit Hugolin. *in præsenti, cap.* 9. § 1. *num.* 3. *vers.* 8. Vivald. *hic num.* 81. alias 2. *in nova edit.* Alterius *disp.* 11. *cap.* 1. *ad finem.* Reginald. *lib.* 9. *praxi, cap.* 19. *num.* 309. Bonac. *tit.* 3. *de censur. Bullæ, disp.* 1. *q.* 10. *punct.* 2. *num.* 13. Ratio est, quia esto hæc excommunicatio lata sit in favorem Sedis Apostolicæ, attamen hic favor mediâ protectione accedentium ad dictam Sedem obtinetur, ob quam causam primò per se, & directè eorum vexatio interdicitur. Neque restringitur ad vexationem sub hac vel illa intentione factam, cùm ex qualibet intentione contingat, idem præjudicium Sedi Apostolicæ eveniat. Secùs verò est in receptantibus hæreticos ex alio fine ab hæresis favore; quia secundariò excommunicantur, & ex ea receptione non per se sequitur hæresis promotio.

7. Est tamen notanda differentia inter offendentem eos, qui ad Sedem Apostolicam accedunt, vel ab ea recedunt, & eum qui offendit in curia commorantes. Nam offendens accedentes, sive recedentes, sive authoritate publica, sive privata offendat, incidit in hanc excommunicationem. At offendens commorantes debet offendere usurpans authoritatem ordinariam, vel delegatam Sedis Apostolicæ. Uti notavit Tolet. *lib.* 1. *cap.* 26. *numero* 4. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 13. *num.* 4. Suar. *sect.* 2. *num.* 66. Bonac. *disp.* 1. *quæst.* 10. *punct.* 1. *num.* 34.

8. Neque opus est ad hanc excommunicationem contrahendam, ut plures interficias, inutiles, vel spolies: Satis enim est unius interfectio, mutilatio, spoliatio, vel detentio ut hac censurâ ligeris, quia gravissima materia est. Neque obest, quòd Pontifex numero plurali fuerit usus dicens: *Excommunicamus eos, qui ad Sedem Apostolicam accedentes*: quia id factum est, eo quòd loquens de delinquentibus numero etiam plurali usus fuerit, cùm tamen opus non sit ad incurrendam hanc censuram, ut plures simul interficiant, mutilent, sufficit enim, si unus tantùm has actiones præstet. Ut advertit Bonac. *titul.* 3. *de censur. disput.* 1. *quæst.* 10. *punct* 1. *num.* 13.

9. Solùm est dubium; An si offendas filios, uxorem, servos, & familiares illius qui ad Sedem Apostolicam accedit in hanc censuram incurras? Breviter respondeo, si accedens ad Romanam curiam illis indiget ad negotia peragenda, non est dubium in excommunicationem incidere eos offendentem. Ut docuit Bonac. *supra punct.* 1. *num.* 22. quia eo casu censentur pergere ob negotiorum expeditionem in Romana curia. Neque obest, quòd proficiscantur ex intentione suo domino obsequendi. Nam cùm domini obsequio ad negotia peragenda necessarius sit eorum comitatus, intendentes obsequi domino intendunt negotia illius peragere. Quod procedit in his, qui esto ad negotia peragenda necessarij directè non sint, sunt tamen necessarij ad domini comitatum, utpotè qui absque illis nequit decenter incedere, quia saltem indirectè ad negotia peragenda deserviunt, ac proindè ad Sedem Apostolicam moraliter deveniunt. At si filij, servi, aliique familiares, & dominum comitantes necessarij non sint ad negotia peragenda directè, neque indirectè, sed dominus illos secum ducat vel ratione solatij, vel ne eo absente aliquod damnum patiantur, vel ob aliam causam ad ipsos pertinentem, verius censeo eos offendentem hac censura non comprehendi; quia non comprehenditur quatenus eos offendit, cùm non offendat ad Sedem Apostolicam formaliter accedentes; neque etiam quatenus offendit dominum in eorum offensione; quia hæc offensio est solùm secundùm quid, & denominativè, neque ex illa dici propriè potest dominus interfectus, mutilatus, spoliatus, aut captus, quæ sunt actiones in prædicta Bulla expressæ, & sub censura prohibitæ.

10. Hæc censura extenditur ad mandantes, si eorum mandato offendatur accedens, vel commorans in Romana curia; quia Textus excommunicationem inducit adversus eos, qui suâ, vel aliorum operâ interficiunt, mutilant, spoliant, &c. Mandans verò mandatarij operâ utitur, cùm mandatarius nomine mandantis operetur. Sicuti tradit Hugolin. *in præsenti, §.* 1. *num.* 1. *vers. item excommunicatio.* Duard. *lib.* 2. *canon. quæst.* 4. Suar. *disp.* 22. *sect.* 2. *num.* 66. Bonac. *disp.* 1. *de censur. Bullæ, quæst.* 10. *punct.* 2. *à num.* 2. Sed nullatenus extenditur ad consulentes, ratum habentes, seu non impedientes, vel alio modo auxilium præstantes, quia in eo omnes non dicuntur suâ operâ interficere, mutilare, spoliare, ut de se constat, cùm has actiones physicè non præstent. Neque etiam dici possunt opera executorum eas actiones præstare, cùm executores nomine consulentium, ratum habentium, non impedientium, seu alio modo auxiliantium non operentur.

Uti benè advertit Suar. *diſput. 21. de cenſur. ſect. 2. n.66.* Filliucius *tract.16.c.7.q.5.num.163.* Alterius *diſp. 10. cap. 3.verſ.Sed.videndus.* Duard. *lib. 2. canon. 9.q. 8.& q. 8. num.12.* Bonac. *diſp. 1. de cenſur. q. 10.p.2.§ num. 5.*

11. Sed an extendatur hæc cenſura ad eos qui vexarent infideles ad Sedem Apoſtolicam accedentes? diſſentiunt Doctores. Nam Covarruv. *2. variar.c. 20. n. 11.* Farinac. *de carcerib.& carcer. q.8.n.68.* Duard. *l.2.de cen. ſur. Bullæ, can.9.q.24.* Petr. Gambar. *de imm.Eccleſiar. lib.4.cap.7.&.8.* negant. Tum quia ipſi infideles ſi Catholicos vexarent non inciderent in excommunicationem. Ergo neque Catholici ob eorum vexationem incidere debent. Tum quia non eſt æquum Eccleſiam ſuis legibus, & pœnis protegere, qui vel ipſam oppugnant, vel ſaltem recuſant ejus obedientiæ ſe ſubmittere. Ob quam cauſam diximus Pyratas bona infidelium rapientes ab excommunicatione lata adverſus Pyratas excuſari.

Nihilominus contrarium verius cenſuit Sylveſt. *verbo excommunicatio 3. numero 2.* Alfonſ. Vivald. *in præſenti, caſu 9. num.5. in nova edit.* Hugolin. *hic verbo ſpoliant, num.4.* Alterius *diſp.10.cap.2.dub.3.* Filliuc. *tract.16. cap.4.numero 20.* Bonacina *diſp. 1. de cenſur. Bullæ, quæſt. 10.punct.2.numero 12.* Quippe hæc excommunicatio non tam eſt lata in favorem venientium ad Sedem Apoſtolicam, quàm in ipſius Sedis Apoſtolicæ favorem, & authoritatem quæ ſine dubio creſcit quo plures illuc confluunt negotia expedituri. Ideóque mirum non eſt, ſi æquè fideles, ac infideles ſuis legibus, & pœnis protegat, cùm eorum protectio in ipſius Sedis favorem cedat.

Punctum XI.

Expenditur excommunicatio decima adverſus offendentes Romipetas, & peregrinos accedentes ad Urbem, vel in ea morantes, aut ab ea recedentes.

1 *Refertur Textus.*
2 *Finis hujus excommunicationis quis dicatur?*
3 *Quæ ſint perſonæ ſub hac cenſura comprehenſæ?*
4 *Quæ actiones prohibitæ?*
5 *Adverſus quas perſonas prædictæ actiones præſtari debeant, ut cenſuræ locus ſit?*
6 *Duplicem excommunicationem incurrit peregrinum interficiens, ſeu vulnerans, tametſi contrarium cenſeat* Bonacina.
7 *Peregrinatio debet eſſe ad Urbem, ſive in ea Pontifex exiſtat, ſive non.*
8 *Qui inchoato itinere ad Urbem, & domum reverſus eſt occaſione aliquid accipiendi pro itinere, protectione hujus canonis gaudet.*
9 *Qualiter morantes in Urbe hac excommunicatione protegantur.*
10 *Extenditur hæc excommunicatio ad dantes auxilium, conſilium, vel favorem.*

1 DEcimò excommunicat, & anathematizat Pontifex omnes interficientes, vulnerantes, mutilantes, detinentes, capientes, ſeu deprædantes Romipetas, ſeu peregrinos ad Urbem causâ devotionis ſeu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel ab ipſa recedentes, & in his dantes auxilium, conſilium vel favorem. Ferè eadem excommunicatio habetur in *cap. Romipetas* & *cap. illi 24. quæſt. 1.* & *aliis juribus 78. diſt.*

2. Finis ob quem hæc excommunicatio fertur eſt promotio cultus, & reverentiæ ſacrorum locorum Urbis, qui cultus ſine dubio promovetur, ſi illuc accedentes, commorantes, & recedentes hac excommunicatione protegantur, ne illis injuria irrogetur. Unde lædens prædictos præter injuſtitiam ſacrilegium committit. Uti docet excommuni ſententia Caiet. *verbo Excommunicatio, cap.18.* Sayrus *lib.3.cap.14.n.2.* Filliuc. *tract. 16.cap.4. quæſt.7.n.119.* Bonac. *diſp.2.de cenſur. Bullæ, q.11.p.1.n.1.*

3. Perſonæ verò in quas hæc excommunicatio fertur ſunt omnes, & ſinguli fideles cujuſcunque conditionis, & dignitatis exiſtant qui Romipetas, & peregrinos vexaverint. Dictio namque *omnes* neminem excludit *leg. Textoribus*, & *leg. Iulianus, ff. de legat.* Excipe Regem, & Imperatorem, qui ex recepta conſuetudine cenſentur excepti, dum non exprimuntur.

4. Actiones ob quas fertur ſunt interfectio, mutilatio, vulneratio, detentio, captio, ſeu deprædatio Romipetarum, ſeu peregrinorum. Non enim ob quamlibet læſionem, neque ob quodlibet furtum, & injuſtitiam hæc cenſura incurritur. Percutere namque potes, & ferire graviter peregrinum, quin hanc cenſuram incurras; quia non omnis percuſſio eſt interfectio, mutilatio, ſeu vulneratio. Nam ad interfectionem neceſſarium eſt vitæ privatio, ad mutilationem ſciſſio alicujus membri principalis, id eſt habentis officium ab aliis partibus diſtinctum, uti oculus, pes, manus, &c. ad vulnerationem apertio alicujus partis corporis, ex qua ſanguis copioſus effluat, juxta *legem ſi ſervus, §. inquit lex, ff. ad leg. Aquil.* Ad captionem, ſeu detentionem perſonalis comprehenſio, & detentio, uti tradit Gloſſa, *in Extravag. unica, verbo Capere, de Privilegiis.* Et conſtat *ex cap. ad Apoſtolicæ, de re judicata, Cap. ut famæ, de ſententia excommunicat.* & *cap. cum Epiſcopus, de officio ordin. l.6.* Tandem ad deprædationem violenta bonorum ablatio neceſſaria eſt, clandeſtina enim ſurreptio deprædatio nuncupari non debet. Argum. *leg. hoſtes, ff. de verborum ſignificat.* & *leg. hoſtes, ff. de captivis, & poſtlimnio reverſis.*

5. Prædictæ actiones, vel aliqua illarum committi debet adverſus Romipetas, vel peregrinos Urbis causâ devotionis, ſeu peregrinationis. Cenſetur autem Romipeta qui alibi habitans Romam petit, eſto Romæ domicilium habeat. Satis enim eſt alibi habere habitationem, ut Romipeta, & peregrinis communi modo loquendi cenſeri debeat; ſecùs verò ſi in Urbe communiter habitaret. Uti tradit Caiet. *verbo Excommunicatio, cap. 13.* Sayrus *lib. 3. cap. 14. numero 6.* Filliucius *tract. 16. cap. 5. quæſtion. 8. numero 120.* Duard. *in expoſit. Bullæ, lib. 2. can. 10.quæſt.4.* Alterius *diſp. 31. cap. 2. poſt init.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 1. quæſt. 11. punct. 3. num. 2.* Accedit autem causâ devotionis, ſi ob aliquem actum virtutis exercendum accedat, quam intentionem ſi ſignis externis manifeſtet habitu, veſtitu, modóque procedendi peregrinationis causâ pergere judicabitur, ut notat Caiet. Sayrus, & Filliucius *ſupra*, Bonac. *num. 10.* Neque huic intentioni, & peregrinationi obeſt, quòd peregrinatio ſuſcipiatur ob alia negotia tractanda minus, vel æquè principaliter; quia ea intentio non impedit, quin causâ devotionis principaliter peregrinatio fiat, cùm actio duplicem finem æquè præcipuum habere poſſit. Secùs eſſet ſi devotio ſolùm acceſſoriè, & indirectè ſuſciperetur, & primariò negotiorum expeditio, quia eo caſu dici nequit peregrinus causâ devotionis ad Urbem accedere; cùm actio ex fine præcipuè intento denominationem accipiat, argum. *cap. cum voluntate, de ſententia excommunicat.* & *leg. qui injuria, in princ. ff. de furtis.*

6 Hinc dubitant Doctores; An duplicem excommunicationem incurras prædictum peregrinum interficiens, ſeu vulnerans, alteram impoſitam ob vexationem illorum, qui ad Romanam curiam accedunt, alteram ob vexationem illorum qui causâ devotionis

tionis ad Urbem peregrinantur ? Negat Bonacina *tit. 3. de cenſur. in particul. diſp. 1. q. 11. punct. 5. num. 16.* eâ motus ratione ; quia prohibitum utroque canone idem eſt , & ſub eodem fine ſecuritatis , ob quam Pontifex conſulere , & proſpicere intendit accedentibus ad Romanam curiam causâ negotiorum , & devotionis ; ob idque in utroque caſu ſacrilegium committunt vexantes eos , qui ad Romanam curiam causâ devotionis , & negotiorum accedunt. Sed rectiùs Vivald. *in expoſit. Bullæ Cœnæ , num.* 8. & Duard. *lib. 2. canon. 10. quæſt. 9. num. 1. & 2.* contrarium cenſent, quia eſto in utroque caſu idem ſit prohibitum quoad materiale objectum , quoad formale tamen diverſum eſt. Quippe vexatio accedentium ad Romanam curiam causâ negotiorum prohibetur , ut Romana curia , & Pontificium tribunal tum authoritate , tum negotiorum copiâ abundet , pluribus illuc causâ negotiorum concurrentibus. At vexatio peregrinorum causâ devotionis prohibetur in augmentum cultus , honoris , & reverentiæ ſacrorum locorum Urbis. Qui fines ſunt omninò diſtincti ; & conſequenter diſtinctum ſacrilegium conſtituunt. Ideò namque vulneratio peregrini , ſi Clericus , duplex ſacrilegium , duplicémque excommunicationem inducit , alteram hujus Canonis adverſus vulnerantes peregrinos , alteram *Canon. ſi quis ſuadente Diabolo , 14. q. 5* adverſus eos qui Clericos percutiunt , quia fines ob quos vulneratio prohibetur diſtincti ſunt, nempe honor Clericalis Ordinis , & honor ſacrorum locorum. Et idem de vulneratione facta alicujus Clerici in Eccleſia , quæ duplex ſacrilegium conſtituit , alterum adverſus Ordinem Clericalem , alterum adverſus Eccleſiam , & honorem ipſi debitum.

7. Rurſus peregrinatio debet eſſe ad urbem , id eſt ad Romanam civitatem , ſive in ea Pontifex , ejus curia exiſtat , ſive non : quia hæc excommunicatio non in honorem Pontificis , ejúſve curiam , ſed in cultum ſacrorum locorum Urbis fertur. Quinimò juxta ſatis probabilem ſententiam , docet Bonacina *diſp. 1. quæſt. 11. pun. 3. num.* 7. offendens peregrinum qui ad Eccleſias ſuburbias tantùm peregrinaretur , uti eſt Eccleſia S. Laurentii , S. Sebaſtiani hac cenſurâ non comprehenderetur , quia non vexat peregrinum ad Urbem accedentem. Nomine enim Urbis maximè in lege pœnali loca extra mœnia comprehendi non debent. *Cap. Rodulphus , de reſcriptis* , & *ibi* Panormit. *num.* 4. Felin. *num.* 11. Neque obeſt quod interdictâ Civitate ſuburbia , & loca contigua interdicuntur , quia id eſt à jure diſpoſitum , *cap. ſi Civitas , de ſententia excommunicat. in* 6. ne lex interdicti fruſtranea redderetur. At in præſenti non eſt jure diſpoſitum ſuburbia nomine Urbis comprehendi. Neque ex eo quòd non comprehendantur , redditur lex prohibens vulnerationem illorum qui ad Urbem accedunt , inutilis.

8. Sed an qui inchoato itinere ad Urbem domum revertitur , ut aliquid faciat vel accipiat pertinens ad dictam peregrinationem gaudeat protectione hujus canonis ? Diſſentiunt Doctores , Bonacina. *diſputat. 1. quæſt. 11. punct. 3. numero.* 26. negat , quia verba hujus legis huic non videntur convenire , cùm non accedat ad Urbem , ſed ad propriam domum , neque recedit ab Urbe , cùm ad illam nondum perveniret. Sed probabilius eſt oppoſitum , ut tradit Hugolin. *in præſenti , cap.* 10. §. 1. Duard. *lib. 2. canon.* 10. *quæſt.* 12. quia ille reditus ad domum eſt formalis acceſſus ad Urbem , cùm ſit pro re neceſſaria ad prædictum acceſſum. Neque cenſendum eſt ob prædictum reditum iter ad Romanam curiam moraliter diſcontinuatum. Si enim , ut ipſemet Bonac. *punct. 3. num.* 24. concedit , non interrumpitur acceſſus , vel receſſus ab Urbe ex eo quòd ad amicum divertat , vel aliam ob cauſam in itinere detineatur , eadem ratione non debet cenſeri interrupta peregrinatio ex reditu ad domum neceſſario , & quaſi per tranſennam.

9. Non ſolùm accedentes ad Urbem causâ devotionis , & peregrinationis hac excommunicatione proteguntur , ſed etiam in Urbe morantes , & ab ea recedentes , uti ex tenore excommunicationis conſtat. Debent autem morari in Urbe tanquam advenæ , & peregrini , aliàs hoc protectionis privilegio non fruentur , ſi mutatâ voluntate peregrinationis incolæ , & habitatores Urbis facti ſint , quia deſinunt eſſe Romipetæ , ſeu peregrini , tametſi opera peregrinorum exerceant. Uti tradit Cajetan. *verbo Excommunicatio , cap.* 13. Duard. *in præſenti , cap.* 10. *q.* 11. Vivald. *caſu* 10 *n.* 10. Alterius *lib. 5. diſp.* 11. *cap. 5. q. 3.* Bonacina *tit. 3. de cenſur. diſp. 1. q. 11. punct. 3. num.* 21. & 22. Eadem ratione recedentes ab Urbe ut prædictâ excommunicatione protegantur , debent recedere opere devotionis præſtito , ratione cujus peregrinationem ſuſceperunt ſaltem quantum eſt ex : nam ex prædicti operis executione cenſentur in reditu peregrini eſſe , qui nullatenus judicandi forent , ſi ſua culpa opera devotionis , ob quæ peregrinationem ſuſceperunt, omitterent. Nam eo ipſo peregrini devotionis non eſſent. Ut benè notavit Hugolinus *in præſenti , verbo vel ab ipſa recedentes.* Duardus *canonic.* 10. *quæſt.* 13. Alterius *diſp.* 11. *cap.* 5. *quæſt.* 2. Bonacina *diſp. 1. q. 11. punct. 3. num.* 24.

10. Tandem hæc excommunicatio extenditur ad dantes auxilium , conſilium , vel favorem vexantibus Romipetas. Debet autem vexatio ſubſequi , aut auxilium , vel favor excommunicationem inducat , ſiquidem ob vitandam vexationem prohibentur. Quare vexatione ceſſante ceſſat excommunicatio ob auxilium , conſilium , vel favorem inducta. Uti rectè tradit Hugolin *in præſenti , cap. 10. verſ. in his dantes , n. 1. & 2.* Filliucius *tract. 16. cap. 5. quæſt. 10. n. 126.* Alterius *diſp. 11. cap. 5. ſub finem.* Bonac. *diſp. 1. q. 11. punct. 1. num. 15.* Tametſi contrarium ſentiat Duard. *lib. 2. canone 10. q. 17. num. 2.*

Punctum XII.

Undecima excommunicatio lata adverſus offendentes Cardinales , & alios Prælatos declaratur.

1 *Refertur Textus.*
2 *Hæc excommunicatio aliis in juribus lata eſt.*
3 *Finis hujus excommunicationis quis ſit ?*
4 *Actiones ob quas fertur expenduntur.*
5 *Declarantur perſonæ, quæ his actionibus offendi debent.*

1. UNdecimò excommunicat Pontifex omnes interficientes , mutilantes , vulnerantes , percutientes , carcerantes , detinentes , ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales , ac Patriarchas , Archiepiſcopos , Epiſcopos , Sedis Apoſtolicæ Legatos , vel Nuntios , aut eos à ſuis diœceſibus , territoriis , terris , ſeu dominiis ejicientes ; necnon ea mandantes , vel rata habentes , ſeu præſtantes in eis conſilium, auxilium , vel favorem.

2. Hæc excommunicatio extenſa eſt *in Extrav. ſuper gentes*, Joann. *XXII. inter communes* , ut comprehendat non ſolùm ejicientes Legatos , & Nuntios à ſuis diœceſibus , ſed impedientes eorum officium exercere , quæ tamen excommunicatio nec reſervata eſt , neque extenditur ad mandantes , & conſulentes. At *in Clement. ſi quis ſuadente , de pœnis* , & *cap. felicis , eodem tit. in* 6. fertur excommunicatio cum reſervatione non ſolùm adverſus eos , qui in Bulla continentur, ſed etiam adverſus receptatores, & defenſores eorum, qui prædictum delictum perpetraverint, poſtquàm jam delictum completum eſt. Hæc tamen receptio ,

& defenſio debet eſſe delinquentium quâ tales ſunt, id eſt quia prædictum delictum commiſerunt, quia verba legis pœnalis formaliter, & propriè ſumenda ſunt. Pius verò V. *in Bulla quæ incipit Infelicis ſæculi, edita anno* 1564. 14. *Kalend. Januarij*, prædictam excommunicationem, & pœnas contentas *in dicto capite ſi.cis*, extendit ad eos qui conſpirationem in Cardinalem ſciunt & non revelant, modò antequam patrata ſit aliâ viâ mitiore ſcilicet correctione fraternâ impedire non poſſint. Si verò conſpiratio fuerit conſummata, & delictum publicum ſit, delinquénſque infamiâ laboret, ejúſque delictum probari facilè poſſit, obligabitur ſciens revelare, ſecus ſi aliqua ex prædictis conditionibus deficiat. Addit verò Filliuc. *tract.* 14. *cap.* 6. *quæſt.* 11. *num.* 97. cui Bonacina *diſput.* 1. *de cenſur. quæſt.* 12. *punct.* 3. *in fine*, conſentit, hanc conſtitutionem uſu, & conſuetudine receptam eſſe ob præcepti difficultatem.

3. Finis ob quem hæc excommunicatio fertur eſt defenſio dignitatis Cardinalitiæ, & Epiſcopalis, Legati, & Nuntij Apoſtolici; eáque de cauſa adverſus hanc conſtitutionem delinquens præter injuſtitiam grave ſacrilegium committit, utpote offendens Eccleſiam in ſuis membris principalibus. Ut benè notavit Caietan. *verbo Excommunicatio*, *cap.* 11. *&* 12. Sayrus *lib.* 5. *theſauri*, *cap.* 15. *num.* 2. Bonacina *diſp.* 1. *de cenſur. quæſt.* 12. *punct.* 1. *num.* 1. Quinimò ſatis probabile eſt offendentem perſonas hoc canone comprehenſas duplex ſacrilegium committere, duplicique excommunicatione innodari. Tum quia offendit Clericum. Tum quia offendit in dignitatis conſtitutum. Etenim Textus *in cap. ſi quis ſuadente diabolo* 17. *q.* 4. prohibet ſub excommunicatione omnem violentam manuum impoſitionem in Clericos quatenus tales ſunt, id eſt ob reverentiam ordinis Clericalis. At Bulla non Clericalem Ordinem ſpectat, ſed dignitatem Eccleſiaſticam.

4. Actiones verò ob quas hæc excommunicatio ſtatuitur, ſunt interficere, mutilare, vulnerare, percutere, capere, carcerare, detinere, vel hoſtiliter inſequi Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, ac Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Sedis Apoſtolicæ Legatos, vel Nuntios, aut eos à ſuis diœceſibus, territoriis, terris, ſeù dominiis ejicere, necnon mandantes, vel rata habentes, ſeu præſtantes in eis auxilium, conſilium, vel favorem. Quælibet enim ex his iniquis actionibus (ut ſæpè *in ſuperioribus* notavi) excommunicationem prædictam inducit. Plures ex ſe notæ ſunt, & §. *præcedenti* explicatæ: *ibi* enim diximus quid requiſitum ſit ad interfectionem, mutilationem, & vulnerationem, captionem, carcerationem, detentionem, ſolum ſupereſt explicare percuſſionem, inſecutionem hoſtilem, & ejectionem. Percuſſio namque eſt læſio cum dolore, ſive fiat virga, ſive ligno, ſive pugno. Argum. *leg. Cornelia*, *ff. de injuriis.* Inſecutio verò hoſtilis eſt inſecutio ad læſionem, ſeu captionem, quia ad hujuſmodi finem hoſtes inſequimur. Denique ejectio eſt expulſio dictorum Prælatorum à ſuis diœceſibus, territoriis, terris & dominiis. Quocirca ſi expelleres Prælatum ex uno loco diœceſis in alium, non videris hanc cenſuram incurriſſe, quia non ejicis ex diœceſi. Requiritur ergo, ut ex loco in quo Prælatus juriſdictionem ſpiritualem, vel temporalem habet ejicias in locum ſibi non ſubjectum, alias non erit ejectio abſoluta ex loco dominij, ſed mutatio violenta. An verò ſub hac cenſura comprehendaris ſi ejicias Prælatum ex loco originis, vel domicilij, tametſi ibi nullam juriſdictionem habeat; affirmat Alterius *lib.* 5. *diſputatio* 12. *capit.* 4. *verſ. ſeu dominij.* Bonacina *diſputat.* 1. *de cenſur. quæſtion.* 12. *punct.* 1. *numer.* 17. quia in communi hominum æſtimatione terra originis uniuſcujuſque ſua dicitur, cedítque in gratiam dignitatis, ne ab hac terra Prælatus ejiciatur. Sed rectiùs contrarium Navarr. *capit.* 27. *numer.* 67. Hugolin. *in præſenti*, §. 1. *numero* 4. Duardus *quæſt.* 4. *num.* 6. & *quæſt.* 9. *num.* 6. *& ſeqq.* quia hæc excommunicatio lata eſt in favorem dignitatis Eccleſiaſticæ; ac proindè electio debet eſſe à terris, quatenus ſub dignitate Eccleſiaſtica continentur. Item locus originis etſi quoad nativitatem ſit locus cujuſque; at non eſt illi proprius, cùm in illum non habeat dominium, neque eſt magis ſuus, quàm omnium qui illo in loco nati ſunt. Cùm igitur in pœnalibus legibus ſtricta, & rigoroſa verborum acceptio ſumenda ſit, non debemus originis locum Prælatorum dicere proprium. Præterquam quòd verbum illud, *ſeu dominiis*, quod videtur appoſitum ad verba præcedentia explicanda apertè denotat ejectionem debere eſſe à loco, in quo Prælatus ejus ſpirituale, vel temporale habet.

5. Perſonæ quæ his actionibus offendi debent. Primò ſunt Cardinales S. Romanæ Eccleſiæ, qui ſic dicuntur ex quo electi ſunt à ſummo Pontifice, & electionem acceptarunt, tametſi capellem nondum obtinuerint. Uti tradit Sayrus *lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 3. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 9. *quæſt.* 5. *n.* 249. Duardus *lib.* 2. *canon.* 31. *quæſt.* 6. *num.* 1. Bonac. *diſp.* 1. *quæſt.* 12. *punct.* 2. *num.* 2. Secundò Patriarchæ, id eſt ſummi Patres inter Epiſcopos primum locum tenentes. Tertiò Archiepiſcopi, id eſt Epiſcopi Metropolitani pluribus Epiſcopis præſidentes, ſic nuncupati poſt pallij receptionem. *Cap. tranſmiſſa*, *de Electione. Cap. Niſi ſpecialis*, *de authorit. & uſu pallij.* Quartò Epiſcopi unius civitatis, vel diœceſis. Debent autem ſecundùm probabiliorem ſententiam, quam defendit Caietan. *verbo Excommunicatio*, *cap.* 12. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 4. Navarr. *cap.* 27. *numer.* 67. Hugolin. *in præſenti*, *verbo Patriarchæ*, *numero* 3. Filliucius *quæſt.* 5. *numer.* 240. Suarez *diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 69. Bonac. aliis relatis *diſput.* 1. *quæſt.* 12. *punct.* 2. *num* 7. adverſus Graffis 1. *part. deciſ. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 101. eſſe conſecrati, neque ſufficit eſſe electos, & confirmatos; quia ante conſecrationem non ſunt Epiſcopi verè, & propriè, cùm non ſint charactere Epiſcopali inſigniti, tametſi Epiſcopali juriſdictione gaudeant. Et cùm verſemur in materia odioſa, non debet nomen Epiſcopi ultra propriam, & ſtrictam ſignificationem extendi. Quinimò Legati, ſeu Nuncij, qui à ſummo Pontifice causâ negotiorum ad Principes mittuntur, dum eorum legatio durat.

Aliæ perſonæ ultra ſupradictas hac excommunicatione non proteguntur, ideóque illas offendentes in prædictam excommunicationem non incidunt. Quapropter offendens clericum, vel Religioſum, eſto incidat in excommunicationem latam *in Canone*, *ſi quis ſuadente diabolo.* At in hujus canonis excommunicationem non incidit. Si verò ſit Religioſus, vel Clericus offenſus ex familia Cardinalis, Epiſcopi, ſeu Legati, etſi Armilla *verbo Excommunicatio*, *num.* 2. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 3. exiſtiment offendentem hac cenſurâ ligari, quia Cardinalem offendit. At rectiùs negat Marius Alterius *lib.* 5. *diſp.* 12. *cap.* 3. *dub.* 7. Duard. *lib.* 2. *canon.* 11. *quæſt.* 10. *num.* 1. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. quæſt.* 12. *punct.* 2. *num.* 11. quia ex illa offenſione dehoneſtatur Cardinalis, vel Epiſcopus; attamen non vulneratur, nec percutitur, quod neceſſariò erat requiſitum ad cenſuram hujus canonis incurrendam. Non enim ob quamlibet offenſionem hæc excommunicatio imponitur, ſed ob offenſionem interfectionis, mutilationis, percuſſionis, aliarúmque actionum, quæ eo canone exprimuntur.

Extenditur hæc excommunicatio ad mandantes, conſulentes, & faventes offenſoribus. Debet autem offenſio cum effectu ſubſequi ex vi mandati, conſilij, vel favoris, aliàs non reputabuntur cauſa offenſionis. Sicuti ex communi ſententia tradit Vivald. *in præſenti*, *num.*

num. 89. aliàs 9. Hugolin. *verbo necnon & mandantes*, § 1. *n.* 2. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 15. *n.* 9. Bonac. *disp.* 1. *de cens. quæst.* 12. *punct.* 3. *n.* 8. & 9. Deindè extenditur ad ratam habentes offensionem. Ad quam ratihabitionem necessarium est, ut offensio nomine seu in gratiam illorum, qui eam ratam habent, patrata sit. Nam offensionem quæ tui contemplatione facta non est, nequis propriè, & strictè ratam habere. Argum. *cap. Ratum, de regul. juris in* 6. & *cap. cum quis, de sententia excommunicat.* Ideóque ratihabitio mandato comparatur, quia mandato æquivalet. Atque ita tradit Navarr. *cap.* 27. *num.* 67. Suarez *disput.* 21. *sect.* 2. *n.* 69. Bonac. alios referens *disp.* 1. *quæst.* 12. *punct.* 1. *num.* 23. Quinimò ut advertit Bonac. *loc. cit.* eo tempore quo offensio facta fuit, debet ratum habens habilis esse ad illam perpetrandam, vel mandandam, aliàs ratihabitio mandato æquivalere non poterit.

Punctum XIII.

Duodecima excommunicatio adversus offendentem recurrentes ad curiam Romanam pro suis negotiis, exponitur.

1 *Refertur Textus.*
2 *Finis hujus excommunicationis quis sit?*
3 *Expenduntur actiones, ob quas excommunicatio fertur.*
4 *Declarantur personæ, in quas prædictæ actiones, vel aliqua illarum præstandæ sunt, quæ sunt recurrentes ad Romanam curiam per se, vel per litteras.*
5 *Item prosequentes in eadem curia negotia.*
6 *Item eorum defensores.*
7 *Ut prædictæ personæ hac excommunicatione protegantur, debent recurrere ad curiam Romanam causa alicujus negotij in ea expediendi.*
8 *Extendit Pontifex excommunicationem ad eos, qui auxilium, consilium, vel favorem in hac offensione præstant.*
9 *Debet offensio cum effectu subsequi.*
10 *Ob ratihabitionem offensionis non contrahitur hac excommunicatio.*
11 *Neque item ex eo quòd prædicta delicta non impedias, cùm facilè possis.*

1. Duodecimò excommunicat Pontifex omnes illos, qui per se, vel per alios personas Ecclesiasticas quascunque, vel sæculares ad Romanam curiam super eorum causis, & negotiis recurrentes, ac illa in eadem curia prosequentes, aut procurantes, negotiorúmque gestores, Advocatos, Procuratores, & agentes, seu etiam auditores, vel Judices super dictis causis, vel negotiis deputatos occasione causarum, vel negotiorum hujusmodi occidunt, seu quoquo modo percutiunt, bonis spoliant; seu qui per se, vel per alios directè vel indirectè delicta hujusmodi committere, exequi, vel procurare, aut eisdem auxilium, consilium, vel favorem præstare non verentur cujuscunque præeminentiæ, vel dignitatis fuerint.

Concidit ex parte hæc excommunicatio cum excommunicatione lata *in canon.* 9. *hujus Bullæ.* Latior tamen est, & plures actiones comprehendit, ut *ex sequentibus* constabit. Quinimò *in Extravag. divina, de Privilegiis*, excommunicationi, suspensioni, & interdicto subjiciuntur Ordinarij, aliique Superiores quamlibet sententiam excommunicationis, suspensionis, privationis officij, vel beneficij, & similium ferentes adversus officiales in obsequiis Papæ, vel Sedis Apostolicæ existentes, vel contra venientes ad Sedem Apostolicam pro suis, vel eorum causis prosequendis, & contra in ea morantes, dum durat prosecutio causarum, & contra ab eadem Sede recedentes, omniaque sic facta irrita, & inania decernuntur. In Concilio autem Constantiensi *in cap. quod incipit sacrosancta Synodus*, & in Concil. Basilien. *sess.* 1. *in cap. sacrosancta generalis Synodus*, extenditur excommunicatio ad invasores, seu spoliatores accedentium ad Concilium generale, vel ab eo recedentium, aliisque variis pœnis mulctantur.

2. Finis hujus excommunicationis est, ut Romanæ curiæ negotia promoveantur; ideóque offendens recurrentem ad Romanam curiam causâ negotiorum ipsam Romanam curiam directè offendit; ac proindè ultra injustitiam sacrilegium committit. Sicuti ex communi sententia tradit Caietan. *verbo Excommunicatio, cap.* 15. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 16. *n.* 2. Filliuc *tract.* 16. *cap.* 7. *q.* 9. *n.* 172. Alterius *disp.* 13. *cap.* 1. Bonac. *disp.* 1. *de censur. Bullæ, q.* 13. *p.* 1. *num.* 1.

3. Actiones verò ob quas hæc excommunicatio fertur sunt occisio, percussio, & bonorum spoliatio, quæ satis *superiùs* explicatæ sunt. Solùm adverte spoliationem esse violentam rapinam, & deprædationem, non clandestinam surreptionem, ut colligitur *ex cap. excommunicationi, de Raptoribus.* Hæc autem spoliatio quorumcunque bonorum sit sive mobilium, sive immobilium hanc excommunicationem inducit; quia Pontifex non restringit spoliationem, & hæc æquè de bonis mobilibus, ac immobilibus dicitur, sicuti tradit Hugolin. *in præsenti, num.* 1. Marius Alterius *lib.* 5. *disput.* 13. *cap.* 1. Duardus *lib.* 2. *canon.* 12. *quæst.* 7. *num.* 1. Bona autem circa quæ spoliatio versari debet sunt fortunæ, non honoris, nec famæ, nec vitæ. Nam esto infamatio, & inhonoratio, spoliatio famæ, & honoris nuncupetur; frequenter tamen hoc nomen soli spoliationi bonorum fortunæ adaptatur, ut videre est in Ambrosio Calepino, *verbo spoliatio.* Et in materia pœnali verba extendenda non sunt ad inusitatos usus. Sic docet Vivald. *in præsenti, num.* 91. aliàs *num.* 4. Duardus *can.* 12. *q.* 5. *n.* 53. Alterius *disputat.* 13. *cap.* 1. *sub finem.* Bonac. *disp.* 1. *de censur. q.* 13. *punct.* 1. *num.* 5.

Præterea debet esse occisio, percussio, vel spoliatio occasione causarum, vel negotiorum, scilicet qui eas causas, vel negotia deferunt ad Romanam curiam, vel ea ibi prosequuntur, vel defendunt, ut constat ex verbis Textus, ibi: *Occasione causarum, vel negotiorum hujusmodi occidunt*, &c. Atque ita notant Hugolin. *in præsenti*, §. 1. *vers.* 4. Vivald. *num.* 92. aliàs 3. Suar. *disp.* 21. *sect.* 2. *num.* 73. Sayr. *cap.* 16. *num.* 4. Reginald. *lib.* 9. *cap.* 20. *num.* 315. Bonac. *disp.* 1. *q.* 13. *punct.* 1. *num.* 7. Quare si ob vindictam, vel commodum proprium, vel alias ob causas, quàm ob occasionem negotiorum occisio, mutilatio, spoliatióve recurrentium ad curiam contingat, hac excommunicatione non punitur, uti advertunt prædicti Doctores.

4. Personæ autem in quas prædictæ actiones, vel aliqua illarum præstandæ sunt, ut excommunicationem inferant, variæ sunt. Primò enumerantur omnes recurrentes ad curiam Romanam causâ negotiorum. Sed an personaliter recurrere debeant, an sufficiat si per alios, vel per litteras recurrant; difficultate non caret. Nam verbum *recurrere*, ut constat ex ejus propriâ significatione, indicat iterum currere non literis, sed personali motu, & cursu. Neque obest quòd Textus dicat per se, vel per alios; nam hæ particulæ non aptantur offensis, sed offendentibus, ut consideranti perspicuum erit. Quapropter Hugolinus *in præsenti*, §. 1. *num* 2. vers. *quintò in excommunicationem*, probabile censet recurrentem per litteras hac excommunicatione non protegi, benè tamen qui per se, vel per alios ad Romanam curiam recurrit. Nihilominùs tenenda est communis sententia affirmans quamlibet recurrentem ad Sedem Apostolicam sive personaliter, sive medio Procuratore, sive per litteras recurrat hac censurâ protegi. Quia esto retentâ proprietate verbi latini recursus indicet repetitum personalem cursum;

at ſpectato Canonico ſtylo ; & praxi recepta is ad Judicem recurrit pro negotiis decidendis qui in eum Judicem negotia decidenda transfert , tametſi ad ipſum perſonaliter non accedat. Argum. *cap. qualiter, de accuſationib. & cum ex litteris , de reſtitut. ſpoliator. Cap. licet ex ſuſcepto , de foro competenti.* Sic Sayrus *lib. 3 cap. 16. numer. 5.* Duardus *Canon 12. q. 3. lib. 9. praxi cap. 20. num. 316.* Bonac. aliis relatis *t. 7. de cenſur. in partic. diſp. 1. quæſt. 12. punct. 2. numer. 2.* Parum *numero 1.* Alterius *diſputat. 13. cap. 3. verbo per ſe.* Reginald. autem refert cujuſdam conditionis ſit recurrens ; nam eſto hæreticus , & infidelis ſit hac excommunicatione protegitur ; quia hæc excommunicatio non tam in favorem recurrentium , quàm in favorem Romanæ curiæ , & illius negotiorum promotionem lata eſt , qui finis ex protectione cujuſlibet recurrentis obtinetur , ut benè tradit Hugolin. *in præſenti, §. 1. n. 2. verſ. quinto.* Alterius *diſp. 13. cap. 3. poſt princ.* Bonac. *part. 2. num. 3.*

5. Secundò continentur proſequentes in eadem curia Romana negotia inceepta.

6. Tertiò extenditur ad eorum defenſores , uti ſunt procuratores , Advocati , geſtores , & quicunque alij ſive mandato accepto , ſive non procurent expeditionem negotiorum ad Romanam curiam recurrentium. Item Judices , ſeu Auditores ſuper dictis cauſis , vel negotiis deputati à Romana curia , tametſi extra curiam morentur. Quod intelligendum eſt , cùm adhuc negotium in Romana curia pendet. Secùs verò ſi cauſa decidenda integrè illis committatur , quia eo caſu dici non poſſunt eſſe Judices recurrentium ad Romanam curiam , cùm jam curiæ Romanæ recurſus finitus ſit.

7. Ut verò prædictæ perſonæ hac excommunicatione protegantur debent ad curiam Romanam recurrere causâ alicujus negotij expediendi , vel in ea negotium proſequendi. Quare ſi ob alios fines ad curiam Romanam pergant hac protectione non fruantur , ut notant omnes prædicti Doctores , & conſtat ex verbis Textus , ibi : *Super eorum cauſis , & negotiis accurrentes , & iterum occaſione cauſarum , vel negotiorum hujuſmodi.* Quod adeò verum eſt , ut ſi negotiis finitis in curia commorentur , vel domum redeant ſub hoc privilegio non comprehenduntur ; quia eo tempore non ſunt accurrentes pro cauſis, & negotiis nec ea proſequentes , ſed fuerunt accurrentes , & proſequentes. Hic verò Canon ſolùm accurrentibus , & proſequentibus negotia & eorum defenſoribus dum actu defendunt favere intendit, ut benè adverſus alios tradit Bonac. *diſput. 1. quæſt. 13. punct. 2. num. 4. & 5.*

8. Denique extendit Pontifex excommunicationem ad eos qui per ſe vel per alios directè , vel indirectè delicta hujuſmodi committere , exequi, vel procurare, aut in eiſdem auxilium , conſilium , vel favorem præſtare non verentur cujuſcunque præeminentiæ , vel dignitatis fuerint. Ex quibus manifeſtè conſtat non ſolùm concurrentes per ſe directè ; ſed etiam per alios indirectè ad prædicta delicta patranda in hanc excommunicationem incidere. Diceris autem directè per alios concurrere , ſi jubeas , conſulas , auxilieris in his delictis. Indirectè verò ſi jubeas, conſulas, auxilieris eam actionem , ex qua prædicta delicta ſequuntur. Sicuti ſi ſciens in aliqua via adeſſe latrones qui viatores deprædantur conſulas , & perſuadeas recurrentem ad Romanam curiam , ut ea via tranſeat ea intentione , ut à latronibus deprædetur. Sicuti docet Hugolin. *in præſenti , §. 1. num. 1. verſ. 3.* Alterius *diſp. 13. cap. 2.* Duardus *can. 9. num. 4.* Reginald. *lib. 9. praxi cap. 20. num. 318.* Bonac. *diſp. 1. de cenſur. quæſt. 13. part. 3. num. 6.* ubi alia exempla refert.

9. Requiritur tamen , (ut ſæpè dixi) vexationem cum effectu ſubſequi ; alias conſilium , ſeu favor ex-

communicationem non inducent : quia cùm non prohibeantur per ſe , ſed ratione vexationis , & ad illam vitandam vexatione non ſubſecuta ceſſabit pœna conſilio , auxilio , vel favori impoſita. Uti notarunt Hugolin. Alterius , & Bonac. *locis allegatis.* Inſuper requiritur , ut malo animo , & ſcienter conſilium , auxilium & favor ad offenſionem præſtetur , ut manifeſtè indicant illa verba textus , *præſtare non uterentur* , quæ præſumptionem indicant. Quare debes eſſe conſcius offenſum ad Sedem Apoſtolicam recurrere, & in odium illius recurſus præſtare conſilium , auxilium , vel favorem offendenti , ut benè docuit Reginald. *lib. 9. praxis cap. 10. num. 317.* Duardus *in præſenti quæſt. 9. num. 9. ad finem* , Alterius *diſp. 13. cap. 2. ad finem.* Bonac. *diſput. 1. quæſt. 13. punct. 3. num. 6.*

10. Aliquibus ut Alterio *diſput. 13. cap. 2. verſ. quæret aliquis* , placet te hac cenſura ligari , ſi ratas habeas prædictas actiones , eo quòd ratihabitio mandato comparatur , & ratum habens , delictum videtur ſaltem indirectè delicto cooperari. Sed rectius contrarium docuit Hugolin. *in præſenti* , §. 1. *n. 1. verſ. item locum* , Duard. *can. 11. quæſt. 9. numer. 3.* Filliucius *tractat. 16. cap. 7. quæſt. 12. numero 181.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſp. 1. quæſt. 13. punct. 3. num. 7.* Etenim ratihabitio delictum factum ſubſequitur , igitur illius cauſa eſſe non poteſt. Neque obeſt quod mandato comparetur; quia id fictione juris contingit, non tamen propriè; ideóque cenſura afficiens mandantem extendi non poteſt ad ratum habentem, niſi à jure facta fuerit extenſio.

11. Gravior dubitatio eſt ; An ſi prædicta delicta non impedias , cùm facilè poſſis in hanc cenſuram incidas ; Affirmat Duardus *dicto can. 11. q. 9. n. 7.* Alterius *diſp. 13. cap. 2. dub. 3.* Filliucius *tract. 16. cap. 7. n. 182.* caſu quo ſis perſona publica , & ex prava intentione impediendi recurſum ad curiam Romanam omittas impedire offenſionem ; quia peccas contra juſtitiam, & cenſeris cauſa offenſionis ſaltem indirecta. Nihilominùs oppoſitum probabilius cenſeo cum Bonac. *diſput. 1. quæſt. 13. punct. 3. num. 8.* ſi ſolùm non impediendo offenſionem concurras , quia non impediendo offenſionem mortaliter tantùm ad illam concurris , contra officij publici obligationem. At Textus de concurſu phyſico , & reali loquitur , non de mortali niſi per mandatum , & conſilium ut conſtat ex illis verbis *per ſe , vel per alios directè , vel indirectè delicta hujuſmodi committere , exequi , vel procurare non verentur.* Ergo ex vi illius negativi concurſus hac cenſura ligari nequis.

Punctum XIV.

Declaratur decimatertia excommunicatio adverſus appellantes à gravamine , & executione litterarum Apoſtolicarum ad poteſtatem laïcam , & adverſus impedientes accedentem ad curiam Romanam pro negotiorum , & gratiarum expeditione.

1 *Refertur Textus.*
2 *Finis hujus excommunicationis qui dicatur ?*
3 *Hæc materia hoc tempore maximè controverſa eſt.*
4 *Dividitur in triplicem partem.*
5 *In prima parte excommunicantur qui frivolam appellationem prætexentes ad curiam ſæcularem , laïcámque poteſtatem recurrunt.*
6 *Aliqui cenſent ob quamlibet appellationem hanc contrahi excommunicationem.*
7 *Alij cenſent ſolam appellationem frivolam hac excommunicatione puniri.*
8 *Reſolvitur quæſtio.*
9 *A quibus appellatio interponenda eſt ?*

10 *Referuntur personæ, quæ in secunda hujus canonis parte excommunicantur.*

11 *Actiones quæ in hac parte sub excommunicatione prohibentur fieri debent occasione impediendi executionem litterarum Apostolicarum.*

12 *Non excommunicantur qui litteras Apostolicas non exequuntur, cùm possint.*

13 *Si detineantur litteræ, quæ præsumuntur subreptitiæ eo tantùm fine, ut Pontifex informetur, non videtur esse locus huic excommunicationi.*

14 *Neque item, si Princeps velit examinare, an litteræ Legati Pontificis veræ sint.*

15 *Hac excommunicatione non ligantur tentantes impedire executionem litterarum, si de facto executio impedita non est.*

16 *Expenduntur personæ quæ in tertia parte hujus canonis excommunicantur.*

1. DEcimotertiò excommunicat, & anathematizat Pontifex omnes tam Ecclesiasticos, quàm Sæculares cujuscunque dignitatis, qui prætexentes frivolam quamdam appellationem à gravamine, vel futura executione litterarum Apostolicarum etiam in forma Brevis tam gratiam, quàm justitiam concernentium. Necnon citationum, inhibitionum, sequestrorum, monitoriorum, processuum, executorialium, & aliorum decretorum à nobis, & à sede Apostolica, seu Legatis, Nuntiis, Præsidentibus, Cameræ Apostolicæ Auditoribus, Commissario, aliisque Judicibus, & Delegatis Apostolicis emanatorum, & quæ pro tempore emanaverint; aut aliàs ad curias sæculares & laicam potestatem recurrunt, & ab ea instante etiam fici procuratore, vel advocato appellationes hujusmodi admitti, ac litteras, citationes inhibitiones, sequestra monitoria, & alia prædicta capi, & retineri faciunt. Quive illa simpliciter sine eorum beneplacito, & consensu, vel examine executioni demandari, aut ne Tabelliones, & Notarij super hujusmodi litterarum, & processuum executione instrumenta, vel acta conficere, aut confecta parti cujus interest tradere debeant, impediant, vel prohibeant, ac etiam partes, seu eorum agentes, Notarios, & executores subexecutores, litterarum, citationum monitoriorum, & aliorum prædictorum capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, detinent, ex civitatibus locis, & regnis ejiciunt, bonis spoliant, perterrefaciunt, concutiunt, & cominantur per se vel alium, seu alios publicè, vel occultè. Quive aliàs quibuscunque personis in genere, vel in specie, ne pro quibusvis eorum negotiis prosequendis, seu gratiis, vel litteris impetrandis ad Romanam curiam accedant, aut recursum habeant, seu gratias ipsas à dicta Sede impetrent, seu impetratis utantur directè, vel indirectè prohibere, statuere, seu mandare, vel eas apud se, aut Notarios, seu Tabelliones, vel aliàs quomodolibet retinere præsumunt.

2. Constat hanc excommunicationem latam esse in defensionem authoritatis Sedis Apostolicæ, quæ sine dubio labefactatur actionibus in hoc canone prohibitis, ideóque eas præstans sacrilegus est, utpotè Sedis Apostolicæ authoritatem offendens. Sicuti ex communi tradit Caietan. *verbo Excommunicatio, cap.* 29. Sayrus *lib.* 3. *thesauri, cap* 17. *num.* 1. Filliucius *tract.* 15. *q.* 4. *num.* 192. Reginald. *praxi, lib.* 9. *cap.* 21. *numer.* 320. Bonacina *disp.* 1. *de censur. bullæ, q.* 14. *punct.* 1. *num.* 1. & alij communiter.

3. Materia hujus canonis hoc tempore maximè controversa est, eo quod videamus in Hispania, & Gallia sæpè à gravamine, & executione litterarum Apostolicarum ad sæculares potestates appellari, & prætextu violentiæ impediendæ, Consiliarij regis illarum executionem impediunt, qui omnes videntur sub hoc canone comprehendi, nisi fortè authoritas Doctorum, maximè Covarruv. *lib.* 1. *pract. qq. cap.* 33. *à n.* 1. affirmantium id licitum esse eos excusat: quam doctrinam latè, & eruditè impugnat Joan. Azor. *tom.* 1. *institut. moral. lib.* 5. *cap.* 14. per plures quæstiones, maximè *quæst.* 6. eámque examinavimus *tract.* 12. *de immunit. person. Ecclesiast. punct.* 12. *in fine.*

4. Hic canon claritatis gratiâ in tres partes communiter à Doctoribus dividitur. Prima est adversus offendentes jurisdictionem Sedis Apostolicæ, qui prætextu alicujus frivolæ appellationis à gravamine, seu executione litterarum Apostolicarum ad curiam sæcularem laicásque potestates recurrunt, & ab illa hujusmodi appellationes admitti procurant, litterásque capi, & retineri faciunt. Secunda est adversus eos qui præfatarum litterarum executionē aliquo modo impediunt vel prohibent. Tertia est contra eos qui accidentes ad curiam Romanam pro negotiis prosequendis, aut litteris, seu gratiis impetrandis prohibent directè, vel indirectè ne accedant, néve recurrant, & ne impetratis utantur, quíque prædictas litteras apud se, vel alios detinere præsumunt.

5. In Prima parte hujus canonis variæ personæ excommunicationi subjiciuntur. Primò namque excommunicantur qui frivolam appellationem prætexentes à gravamine, & executione litterarum Apostolicarum ad curiam sæcularem, laicámque potestatem recurrunt. Secundò qui procurant hujusmodi appellationem admitti. Tertiò qui faciunt litteras Apostolicas, monitoria, &c. retineri. Et meritò excommunicatione ligantur. Nam cùm appellatio semper sit à minori ad majus provocatio, *Cap. omnis oppressus. Cap. si quis. Cap placuit.* 2. *quæst.* 6. gravem injuriam Sedi Apostolicæ infert qui ab ejus litteris ad sæcularem potestatem appellat, siquidem ea appellatione protestatur sæcularem potestatem Sedi Apostolicæ superiorem esse, quod est absurdum.

6. Sed ob quamlibet appellationem hæc excommunicatio contrahatur? Non ita certum est. Nam Textus dicit prætexentes frivolam appellationem. Ergo seclusâ appellatione frivolâ, & positâ justâ hæc excommunicatio non contrahitur, Bonac. aliis relatis *disp.* 1. *quæst.* 14. *punct.* 1. *num.* 2. censet ob quamlibet appellationem incurri, eâ motus ratione, quia quælibet appellatio quantumvis procedat ad manifestam injuriam, & gravamen Judicis Apostolici propulsandum est, vana, inanis & nullius momenti, utpote facta ad Judicem non superiorem, sed potiùs inferiorem, & in detrimentum libertatis Ecclesiasticæ, cujus immunitas cuilibet bono privato præferenda est. Item est facta sine legitima causa, cùm nulla adesse possit, quæ jurisdictionem Judici sæculari concedat adversus Judicem Ecclesiasticum. Neque obest quod sic appellans alia via quam invocatione sæcularis auxilij non possit injuriam sibi factam propulsare: quia adhuc tenetur eam sustinere, ne libertas Ecclesiastica detrimentum patiatur, & aperiatur via jurisdictionem Ecclesiasticam labefactandi.

7. Econtrà Sayrus *lib.* 3. *thesauri casuum conscient. cap.* 17. *numero* 3. probabile reputat solam eam appellationem excommunicatione innodari, quæ frivola est ex parte appellantis, & ex defectu sufficientis causæ. Cùm autem appellatio quæ ad propulsandam injuriam certò cognitam, & quæ aliâ viâ repelli non potest, dici nequeat appellatio frivola, hanc excommunicationem hæc appellatio inducere non potest. Etenim si quælibet appellatio ad sæcularem potestatem hanc inferret excommunicationem; ut quid Pontifex usus est verbo *prætexentes* & verbo *frivolam*; faciliùs námque suam intentionem explicaret affirmans hac excommunicatione innodari qui appellatione interposita à gravamine, & executione litterarum Apostolicarum ad curiam sæcularem: & laicam potestatem recurreret; absque eo quòd aliis verbis restrictivis usus fuisset.

8. Cæterùm

8. Cæterùm ego exiſtimo plerúmque recurrentes ad curiam ſæcularem, laicámque poteſtatem pro impediendo gravamine & executione litterarum Apoſtolicarum hac excommunicatione ligari; quia appellationem frivolam prætexitur. Quippè ſic recurrentes appellationem interponunt, non quidem ad curiam ſæcularem, ſed ad Pontificem, ejúſque Legatum, ut ex praxi conſtat; at quia non habent animum hanc appellationem proſequendi, ſed ſolùm verbo tenus proponunt; ea de cauſa appellationem prætexere, id eſt fingere dicuntur, frivolam námque, & inánem: cùm re vera recurſum ad curiam ſæcularem tantùm intendant. Quod ſatis inſinuavit Pontifex puniens recurſum ad curiam ſæcularem prætextu frivolæ appellationis omittens appellationem ad curiam ſæcularem eſſe factam, quaſi ſupponens ad curiam ſæcularem non appellationem, ſed recurſum fieri. Præterquam, quòd adverbium illud *alius* indicat, etſi alio modo quam per appellationem ad curiam ſæcularem recurratur; hac excommunicatione comprehendi. Uti notavit Bonac. *diſput.* 1. *quæſt.*14. *punct.* 1. *numero* 24.

Notavi dixi *plerunque* hac excommunicatione innodari recurrentes ad curiam ſæcularem, interpoſitâ frivolâ appellatione, quia plerunque recurrunt non pro manifeſto, ſed dubio, & præſumpto gravamine impediendo. At ſi in caſo manifeſtæ injuriæ, & gravaminis recurſus contingeret, non videtur improbabile ſic recurrentem, & auxilium poteſtatis ſæcularis implorantem ab excommunicatione immunem eſſe; quia non eſt veriſimile velle Pontificem, & Eccleſiam injuriantem ſuis armis protegere, & ſe defendentem punire. Quod ſi dicas hanc defenſionem illicitam eſſe, utpotè in præjudicium libertatis Eccleſiaſticæ; cujus immunitas utpotè commune bonum cuilibet privato præferendum eſt, obſtat: quia Eccleſia nemini concedit juriſdictionem ad injuriam, gravaménque injuſtum inferendum, cùm non ſit poteſtas in deſtructionem, ſed in ædificationem. Ergo poteſtas ſæcularis injuſtitiam impediens juriſdictioni Eccleſiaſticæ non contradicit, neque ejus immunitatem lædit. Quod à fortiori procedit, cùm appellatio facta eſt ad Sedem Apoſtolicam vel ejus Legatum, & judex executor eam admittere renuit, & nulla via ſuppetit impediendi gravamen, niſi recurrendo ad ſæcularem curiam, ut cogat appellationem juſtè factam admitti. Tunc enim non recurritur ad curiam ſæcularem pro appellatione frivola amittenda, quod in Bulla prohibetur, ſed pro impedienda violentia, & injuria denegatæ appellationis. Præterea litteræ Apoſtolicæ obtentæ ex falſa cauſa, & contra ordinem juris ſurreptitiæ ſunt, & contra Pontificis voluntatem, quia nullatenus vult ut executioni mandentur. Ergo ſæcularis poteſtas earum executionem impediens voluntati Pontificis conformatur, rémque juſtam præſtat. Non igitur ob hanc rationem excommunicatio imponenda eſt. Deindè confugiens ad Judicem ſæcularem tanquam privatam perſonam, ut damnum injuſtè, ex litteris Apoſtolicis inferendum impediat hac excommunicatione non ligatur, teſte Bonac. *diſp.*1. *quæſt.*14. *part.*1. *n.* 7. & 24. Tum quia rem præſtat juſtam. Tum quia Pontifex excommunicat recurrentes ad curiam ſæcularem, laicámque poteſtatem; quia autem ad Judicem ut privatam perſonam recurrit, ad poteſtatem laicam formaliter recurrit. Ergo neque ligari debet qui ad poteſtatem laicam in eo caſu recurrit; nam defenſio innocentis quæ privatæ perſonæ conceditur, à fortiori publicæ concedenda eſt.

9. Appellatio interponenda eſt à gravamine tum litterarum Apoſtolicarum etiam in forma brevis gratiam vel juſtitiam continentium, tum citationum, ſeu vocationum per Nuntium, Epiſtolam, vocem præconis, vel edictum, juxta *leg.*1. *ff. de in jus vocando*, tum inhibitionum, ſeu prohibitionum, ne aliquid fiat, ne incœptum proſequatur, tum ſequeſtrorum quibus res mandatur apud aliquem deponi. Tum monitorialium, quibus quis monetur, ſeu citatur abſque cauſæ cognitione, appoſita clauſula. *Si ſenſerit ſe gravatum*: tum proceſſuum, quibus acta judicij publico Notario conſcripta continentur, tum executorialium, quibus executio committitur, cùm aliorum decretorum quocunque nomine nuncupetur à ſummo Pontifice ejúſque judicibus expeditorum, ſcilicet Legatis, Nuntiis, Præſidentibus Palatij, & Cameræ Apoſtolicæ Auditoribus, Commiſſariis aliiſque judicibus, & delegatis Apoſtolicis. Sed an ſub nomine decretorum ſupplicationes ſummo Pontifici factæ, & ab eo, vel ejus Vicecancellario ſignatæ contineantur? Variant Doctores. Negat Reginald. *lib.*9. *cap.*21. *numero* 33. quia nomine decretorum intelligi debent quæ ab ipſo Pontifice, ejúſque Judicibus promanant: at ſupplicationes non à Pontifice, ſed à ſupplicantibus promanarunt, tametſi earum ſignatio à Pontifice facta fuerit. At Filliucius *tract.* 16. *cap.*8. *quæſt* 4. *numer.* 198. contrarium verius cenſet, quam opinionem probabiliſſimam reputat Bonac. *diſp.*1. *de cenſur. q.*14. *punct.*1. *num.*17. Nam eo ipſo, quo Pontifex ſupplicationibus annuit; eáque ſignat, verum eſt dicere à Pontifice decreta eſſe,

10. In ſecunda parte hujus canonis excommunicantur primò impedientes, ſeu prohibentes executionem prædictarum literarum, ſive impediant, & prohibeant abſolutè, ſive abſque eorum conſenſu. Secundò impedientes, & prohibentes, ne Tabelliones, & Notarij ſuper hujuſmodi litterarum, & proceſſuum executione inſtrumenta, vel acta conficiant, aut confecta parti cujus intereſt tradant. Tertiò omnes illos qui capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, detinent, ejiciunt è civitatibus, locis, & regnis, ſpoliant bonis, perterrefaciunt, concutiunt, & comminantur per ſe vel alium, ſeu alios publicè, vel occultè habentes, ſeu impetrantes litteras prædictas, eorum agentes, conſanguineos, affines, familiares, Notarios, executores, ſubexecutores litterarum, citationum, monitoriorum, & aliorum prædictorum.

11. Omnes actiones quæ in hac parte ſub excommunicatione prohibentur, fieri debent, occaſione impediendi executionem litterarum Apoſtolicarum, cùm finis conſtitutionis ſit, ne his litteris impedimentum præſtetur. Uti notavit Tolet. *in præſenti excommunicat.*9. *num.* 4. Reginald. *lib.*9. *praxi cap.*21. *num.*320. Bonac. *diſp.*1. *quæſt.*14. *punct. numer.*8. Nec refert, an authoritate publicâ, vel privatâ actiones fiant, quia in hac parte Pontifex abſolutè loquitur, nec reſtringit ad magiſtratus, aliáſque perſonas publicas. Idque indicat verbum illud *publicè, vel occultè*: quæ enim à magiſtratu quatenus talis eſt fiunt, publica ſunt. Ergo ſi occultè prædictæ actiones fieri poſſunt, ſignum eſt authoritate privatâ fieri poſſe. Atque ita docuit Navarr. *cap.* 27. *numero* 68. Vivaldus *in præſentì num.*95. aliàs 7. Duardus *canon.*13. *quæſt.*9. *numero* 5. Reginald. *lib.*9. *cap.*21. *numero* 328. Bonac. *diſput.*1. *de cenſur. quæſt.*14. *p.*2. *num.*9. Tametſi Sayrus *cap.*17. *num.*6. Graffis *lib.*4. *cap.*18. *num.*107. & Filliucius *tract.*6. *cap.*8. *quæſt.*7. *n.*202. non improbabiliter cenſeant ſolos magiſtratus, & judices hac cenſura ligari, Et moveri poſſunt. Tum quia Textus loquens de his impedientibus, mentionem faciat tantùm illorum, qui impedire, vel prohibere poſſunt ſimpliciter, vel ſine eorum beneplacito, vel examine executionem litterarum: at hæc prohibitio abſoluta, vel cum examine ſolis perſonis publicis competit. Item Textus utitur illo pronomine relativo, *Quive illa ſimpliciter, &c.* cujus proprium eſt referri ad præcedentia; at *in præcedentibus* ſolùm eſt Pontifex locutus de curia

ſæculari,

sæculari, laicáque potestate, ad quam frivolam prætextentes appellationem recurrunt. Ergo hi tantùm in hac secunda parte comprehenduntur.

Neque item refert, an publicè, vel occultè fiant, an per se, vel per alios, quomodocunque enim præstentur hanc inducunt censuram: ille autem per alios operari dicitur cujus mandato præstatur actio, ut tradit Bonac. *disput.* 1, *quæst.* 14. *punct.* 2. *num.* 11. Consulens verò impeditionem litterarum, vel illam ratam habens nequaquam hac censurâ comprehenduntur, quia horum nomine effectus non fit. Sicut advertit Bonac. *dicto punct.* 2. *num.* 12. & 13.

12. Notandum tamen est aliud esse impedire, vel prohibere litterarum executionem, aliud executionem non exequi, excommunicatio lata est adversus impedientes, vel prohibentes executionem, non verò adversus non exequentes. Quare Prælatus, cui litteræ exequendæ diriguntur, & Notarius, vel executor qui instrumenta conficere, vel confecta debet parti tradere, si ea præstare renuant in hanc excommunicationem non incidunt quia ij propriè non impediunt, vel prohibent: impedimentum namque, & prohibitio, si propriè sumantur actiones positivas denotant executionis impeditivas. Qui verò remittit executionem præstare, seu ad eam cooperari, actionem positivam non præstat, sed negat actionem debitam, ac proindè non est positiva causa quòd litteræ non mandentur executioni, sed negativa, & consequenter hac censura non punitur. Sic tradit Navarr. *cons.* 36. *de sentent. excommunicat.* Reginald. *lib.* 9. *cap.* 21. *numero* 324. & *seqq.* Duard. *lib.* 2. *can.* 13. *quæst.* 9. *numero* 10. Alterius *disputat* 14. *cap.* 2. *dub.* 3. Bonacina *de censur. in partic. disputat.* 2. *quæst.* 14. *punct.* 2. *numero* 3. & 18.

13. Supereſt tamen triplex difficultas. Prima: an censeatur contra hunc canonem procedere magistratus, qui probabile credens litteras subreptitias esse eas detinet, illarúmque executionem impedit, quousque summus Pontifex informetur; Et quidem si eas detineret, ut ipse judicium ferret, an validæ sint, sine dubio credo censura hujus canonis comprehendi; quia nemini alteri quàm à Pontifice deputatis datum est litteras Apostolicas examinare, & de earum valore judicare. Et idem est si detineat, quousque Princeps conscius fiat, & consensum executioni præstet, cùm executio litterarum Apostolicarum ex consensu Principis sæcularis nullatenus pendeat. At si litteræ detineantur præcisè, ut veritas illarum à Pontifice investigetur, probabile videtur esse sic detinentem non adversari huic canoni. Tum quia credendum est Pontificem loqui de litteris validis, non autem de invalidis, & quarum executionem jure ipso prohibet. Tum quia sic detinens non impedit absolutè, vel absque ejus consensu, seu beneplacito litterarum executionem, uti requiritur in dicto canone. Sed impedit quousque beneplacitum certum Sedis Apostolicæ accedat, ad cujus expectationem jus habere videtur ob præsumptam litterarum subreptionem. Sic colligitur ex Toleto *in præsenti excommunicat.* 9. Sayr. *lib. capit.* 17. *num.* 5. Reginald. *lib.* 9. *cap.* 21. *num.* 321. Graſſis *lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 108. Bonac. *disput.* 1. *q.* 14. *punct.* 2. *num.* 20. & 21.

14. Secunda difficultas est; An incidat Princeps in excommunicationem hujus canonis, eo quòd litteras Apostolicas, quibus Nuntius, seu Legatus ad eum mittitur examinare velit, an veræ sint, surreptitiæ; Certum est non esse obligatum Principem admittere legatum, quousque ipse Legatus litteras patentes suæ legationis, & de quarum veritate dubitari non possit, exhibeat, & manifestet; alias facilè posset quis se Legatum fingere, si ejus dicto tantùm fides adhibenda esset, graviáque inconvenientia inde orirentur. Ut benè Mascard. *de probationib. conclus.* 491. Excipe tamen nisi Cardinalis esset: huic enim vivæ vocis oraculo Legatum esse constitutum, vel litteras legationis amisisse credendum est, teste Gambaro *lib.* 1. *de officio legati, cap.* 3. Alterio *lib.* 5. *disp.* 12. *cap.* 3. *dub.* 5. Exhibitis verò litteris, & nulla falsitatis suspicione probabili subortâ iniquè Princeps earum veritatem examini subjiciet, cùm ipsi datum non sit. Quod si ob hujusmodi examen earum executio detinetur, hac excommunicatione ligabitur; quia verè litterarum Apostolicarum executionem impedit. Secùs verò si ex prædicto examine nullam moram executio passa est, quia Textus solùm prohibentes, & impedientes executionem, non verò litterarum examinatores excommunicationi subjicit. Sicuti advertit Bonac. *disp.* 1. *quæst.* 14. *punct.* 2. *num.* 24.

15. Tertia difficultas: An impedientes, seu prohibentes executionem litterarum hac excommunicatione innodentur, si de facto executio impedita non est; Affirmat Bonac. *dicta disp.* 1. *quæst.* 14. *punct.* 2. *n.* 27. quia textus expresè excommunicat impedientes, & prohibentes, ergo ex eo quòd aliquis prohibeat, tametsi cum effectu non impediat, huic canoni adversatur. Sed oppositum mihi placet, quia finis hujus constitutionis est, ne litterarum Apostolicarum executio detineatur. Ergo prohibitio quæ hanc constitutionem non detinet, fini hujus constitutionis non obest, ac proindè ea puniri non debet. Præterea apponens impedimentum ex cujus positione executio litterarum non impeditur, nullatenus dici potest apposuisse verum impedimentum, veréque executionem impedisse; sed solùm dici potest invalidum & attentatum impedimentum appossuisse, attentasséque impedire executionem. At Pontifex non excommunicat attentantes impedire executionem, sed verè impedientes. Neque obstat ratio Bonacinæ: nam esto Pontifex disjunctivè impedientes, seu prohibentes puniat, non inde infertur prohibitionem executioni non obstantem puniri tum ob rationes dictas; tum quia Pontifex illa disjunctione usus est, ut omnem modum verbo & opere executioni obstantem comprehenderet. Unde sub impedientibus intellexit omnes eos qui facto, & opere executionem impediunt, sub prohibentibus verò qui verbo & mandato executionem detinent.

16. Tertia pars hujus canonis excommunicat eos qui per se, vel per alios publicè, vel occultè aut alio quovis modo directè, vel indirectè, in genere, vel specie prohibere, statuere, seu mandare quibuscunque personis, ne pro quibusvis eorum negotiis prosequendis, seu gratiis, vel litteris impetrandis negotiis prosequendis, seu gratiis, vel litteris impetrandis ad Romanam curiam accedant, aut recursum habeant, seu gratias ipsa à dicta Sede impetrent, seu impetratis utantur. Notanda sunt prædicta verba, ut ex illis colligatur quibus in casibus delinquentes censura afficiantur. Si enim mandes, statuas, prohibeas per te, vel per alium directè, vel indirectè ne quis ad Romanam curiam accedat, aut recursum habeat, néve litteras impetret, néve impetratis utatur, hac censura ligaris. Consultò appositum est *accedant, seu recursum habeant*; quia sive impedias, ne quis personaliter accedat, sive ne accedat per litteras, vel procuratorem quod est recurrere sub hac excommunicatione est prohibitum, & sub eadem prohibetur, ne mandato, vel alias impedias litterarum Apostolicarum impetrationem, aut illius usum: Debes autem præsumptivè procedere, id est animo injusto impediendi dictum accessum, seu recursum, litterarum impetrationem, illarúmve usum. Ut notat aliis relatis Sayrus *lib.* 3 *cap.* 17. *in fine.* Duard. *lib.* 2. *can.* 13. *q.* 9. *n.* 17. Alterius *lib.* 5. *disp* 11. *cap.* 2. *a' finem* Bonac. *disp.* 1. *q.* 14. *p.* 3. *n.* 2. Non est autem censendus Episcopus impedire litterarum Apostolicarum usum, ex eo quòd velit cognoscere, an

an veræ ſint, vel ſubreptitiæ, maximè cùm aliqua ſubeſt ſubreptionis ſuſpicio, qua ſtante optimè denegare executionem poteſt quouſque Pontifex informetur, & de veritate conſtet; quia tunc non malitiosè; & injuſtè ſed potius licitè, & juſtè impedit litterarum uſum. Sicuti docet Reginald. *lib.* 9.

Punctum XV.

Explicatur excommunicatio decima quarta, adverſus eos qui cauſas à Judicibus Eccleſiaſticis avocant, vel earum curſum, executionémque litterarum Apoſtolicarum impediunt.

1 *Refertur Textus.*
2 *Aliis in juribus ſimilis excommunicatio lata eſt.*
3 *Quæ perſonæ hac excommunicatione comprehendantur.*
4 *Quæ ſint actiones, ob quas hac excommunicatio injungitur?*
5 *Hæ actiones præſtandæ ſunt authoritate publica, ut huic excommunicationi locus ſit.*
6 *Item debent fieri à poteſtate laica, tametſi contrarium ſatis ſit probabile.*
7 *Non eſt opus; ut hæ actiones præſtentur prætextu exemptionum, vel aliarum gratiarum Sedis Apoſtolicæ, tametſi contrarium graves Doctores ſentiant.*
8 *Debet eſſe avocatio cauſarum pendentium coram Judice Apoſtolico, etſi contrarium ſit probabile.*
9 *Expenduntur cauſæ, quæ ab hac excommunicatione excuſare poſſunt.*
10 *Quid ſpecialiter dicendum eſt in caſu violentiæ?*

1. Decimoquartò excommunicat Pontifex, & anathematizat omnes, & ſingulos qui per ſe, vel alios authoritate propriâ, ac de facto quarumcunque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum Apoſtolicarum prætextu beneficialis & decimarum, ac alias cauſas ſpirituales, & ſpiritualibus annexas ab Auditoribus, & Commiſſariis noſtris, aliiſque Judicibus Eccleſiaſticis avocant, illorúmque curſum, & audientiam, ac perſonas, Capitula, Conventus, Collegia cauſas ipſas proſequi volentes impediunt, ac ſe de illarum cognitione tanquam Judices interponunt. Quive partes actrices, quæ illas committi fecerunt citationes, vel inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas, & ad faciendum, vel conſentiendum eos contra quos tales prohibitiones emanarunt à cenſuris, & pœnis in illis contentis abſolvi per ſtatutum, vel aliàs compellunt, vel executionem litterarum Apoſtolicarum, ſeu executorialium, proceſſuum, & decretorum prædictorum quomodolibet impediunt, vel ſuum ad id favorem, conſilium, aut aſſenſum præſtant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætenſionum, ſeu etiam donec ipſi ad nos informandos (ut dicunt) ſupplicaverint, aut ſupplicari fecerint, niſi ſupplicationes hujuſmodi coram nobis, & Sede Apoſtolica legitimè proſequantur, etiamſi talia committentes fuerint Præſidentes Cancellariarum, Conſiliorum, Parlamentorum, Cancellarij, Vicecancellarij, Conſiliarij ordinarij, vel extraordinarij quorumcunque Principum ſæcularium, etiamſi Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacumque præfulgeant dignitate, aut Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Commendatarij, ſeu Vicarij fuerint.

2. Similis excommunicatio lata eſt *in cap. quoniam, de immunit. Eccleſ. lib.* 6. adverſus eos quia in cauſis ad forum Eccleſiaſticum ſpectantibus impediunt directæ, vel indirectè per ſe, vel per alios, ne litteræ Apoſtolicæ impetrentur, néve liti detur coram Judice Eccleſiaſtico ordinario, vel delegato, comprehenditque dantes conſilium, auxilium vel favorem: à qua excommunicatione abſolvi nequeunt quouſque Judici Eccleſiaſtico, & parti læſæ ſatisfactionem præſtiterint. *In cap. quicumque, de ſententia excommunicat. eodem lib.* 6. fertur excommunicatio adverſus offendentes, vel offendendi licentiam concedentes eos qui ſententiam excommunicationis, vel ſuſpenſionis tulerunt, ſeu quorum occaſione hæ cenſuræ latæ ſint, ſive offendant in perſonis, ſive in bonis. *In cap. verò unico, de his qui vi, metúſve cauſa fiunt, lib.* 6. fertur excommunicatio adverſus abſolutionem excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti à judicibus extorquentes. Hic omnes excommunicationes in defenſionem authoritatis Eccleſiaſticæ, & maximè Sedis Apoſtolicæ latæ ſunt, ideóque delinquens ſacrilegium committit. Uti ex communi ſententia docet Sayrus *lib.* 3. *theſauri, cap.* 18. *num.* 1. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſ. quæſt.* 1. *p.* 1. *num.* 1. & 25.

3. Perſonæ adverſus quas hæc excommunicatio Bullæ fertur ſunt omnes, & ſinguli qui *propria authoritate*, & *de facto* actiones ibidem prohibitas exercuerint, vel ad eas exercendas auxilium, conſilium vel favorem præſtiterint, etiamſi talia committentes fuerint Præſidentes Cancellariarum, Conſiliorum, Parlamentorum, Cancellarij, Vicecancellarij, Conciliarij Ordinarij, vel Extraordinarij quorumcunque Principum ſæcularium, etiamſi Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacunque præfulgeant dignitate, aut Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Commendatarij, ſeu Vicarij fuerint. Notanda ſunt verba *propria authoritate*, & *de facto*. Nam ſi ex conceſſione juris, vel ſummi Pontificis conceſſione hæc præſtentur excommunicatio ceſſat.

4. Actiones verò ob quas hæc excommunicatio injungitur variæ ſunt. Prima eſt avocare propriâ authoritate, & de facto quarumcunque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum Apoſtolicarum prætextu cauſas ſpirituales, & ſpiritualibus annexas ab Auditoribus, & Commiſſariis Sedis Apoſtolicæ, aliiſque Judicibus Eccleſiaſticis. Cenſetur quis cauſas ab aliis Judicibus avocare, ſi apud ipſos pendentes ad ſe trahi faciat, tum citando partes ut coram ſe compareant, causámque proſequantur, tum inhibendo judices, coram quibus cauſæ agitantur, ne ulteriùs procedant; tum inhibendo partes, ne ibidem ampliùs litigent, uti colligitur ex *cap. Ut noſtrum, de appellationib.* Secunda, impedire earumdem cauſarum curſum, & audientiam, ac perſonas, Capitula, Conventus, Collegia cauſas ipſas proſequi volentes. At Alterio *lib.* 5. *diſp.* 15. *cap.* 2. *poſt initium*, & Bonacin. *diſput.* 1. *quæſt.* 15. *punct.* 1. *num.* 14. placet & ſatis probabiliter non incurri hanc cenſuram, ex eo tantùm quòd authoritativè impedias cauſarum ſpiritualium curſum, & audientiam, ac ipſas perſonas, Capitula, & collegia cauſas proſequi volentes, niſi ſimul te interponas tanquam Judicem in prædictarum cauſarum cognitione, quia Pontifex utitur illa particula *ac*, quæ conjunctiva eſt, & ſimultatem cum præcedenti requirit. Sed contrarium mihi videtur dicendum ex ſolo impedimento authoritativè poſito curſui, & audientiæ prædictarum cauſarum, quin te in illarum cognitione tanquam Judicem interponas hanc cenſuram incurrere, quia eſto illa particula *ac* conjungat ſubſequentia cum præcedentibus, non inde infertur utramque actionem apponendam eſſe ad hanc excommunicationem incurrendam, ſed ob quamlibet illarum incurri; quia illa particula *ac*, etſi conjungat actionem ſubſequentem cum præcedenti, non illam conjungit ut neceſſariò præcedenti annectendam, ſed qui eadem excommunicatione ac præcedens afficitur, ita ut ſenſus ſit qui impedit curſum, & audientiam cauſarum excommunicatione innodatur, at etiam qui de illarum cognitione

tanquam

tanquam judicem se interponit. Sicuti eadem particula *ac* usus fuerat Pontifex loquens de impediente causarum cursum, & audientiam, & de impediente personas, cùm tamen quodlibet ex his impedimentis sufficiat ad censuram incurrendam. Tertia actio in hoc canone prohibita est in cognitione causarum spiritualium se tanquam Judicem interponere. Et licèt hæc actio in subsequentibus Canonibus Bullæ videatur prohibita, latiùs tamen prohibetur quàm in præsenti, nam ibi quælibet causarum spiritualium cognitio prohibetur laicis, in præsenti autem solùm prohibetur cognitio causarum, quæ à Judicibus Apostolicis avocantur, & quarum curius. Judicibus Apostolicis impeditus est. Quarta actio compellere partes actrices, quæ committi fecerunt hujusmodi causas ad revocandum, vel revocari faciendum orationes, vel inhibitiones, aut aliàs litteras in eis decretas. Quinta compellere per statutum, vel aliàs easdem partes ad faciendum, vel consentiendum eos contra quos tales prohibitiones emanarunt à censuris, & pœnis in illis contentis absolvi. Notandum est verbum *compellere* quod vim, seu violentiam significat, & involuntarium saltem mixtum inducit. *Cap. conquestus de foro competent.* Sexta impedire quomodolibet executionem litterarum Apostolicarum, executorialium processuum, & decretorum prædictorum. Septima quæ his actionibus accessoria est præstare consilium, auxilium, vel favorem ad aliquam ex prædictis actionibus patrandam. Ob has igitur actiones, & quamlibet illarum, sive per se, sive per alium fiat excommunicatio injungitur. A qua nullo modo excusat (inquit Pontifex) prætextus violentiæ prohibendæ, nec aliarum prætensionum, exemptionum, & gratiarum, litterarum Apostolicarum, seu futurarum supplicationum ad Sedem Apostolicam, nisi supplicationes hujusmodi legitimè prosequantur.

5. Ut autem hæc pleniùs innotescant, plures difficultates enodandæ sunt. Prima est; An avocare causas, impedire earum cursum, prohibere litterarum Apostolicarum executionem, compellere partes actrices ad faciendum, vel consentiendum absolvi eos contra quos tales prohibitiones emanarunt, authoritate publica præstandum sit, ut huic censuræ locus detur? Ratio difficultatis est; quia Pontifex absolutè has actiones prohibet, nec exprimit, an authoritate publica, an privata præstari debeant. Ergo quomodocunque præstentur censendæ sunt sub hac excommunicatione comprehendi. Nihilominus communis sententia quæ verissima est, censet has actiones solùm prohibitas esse sub excommunicatione, cùm ex munere, & officio publico fiunt. Sic tanquam certum docuit Sayrus *lib. 3. thesauri, cap. 18. numer. 5. ad finem* Suar. *disp. 21. sect. 2. num. 75.* Reginald. *lib. 9. cap. 22. num. 335.* Duard. *in præsenti lib. 2. can. 14. q. 3. num. 1.* Bonac. alios referens *t. 3. de censur. in particul. disp. 1. quæst. 15. punct. 1. num. 4. & 10.* Nam licèt Pontifex expressis verbis non declaraverit has actiones authoritate publicâ præstandas esse, id satis insinuavit tenore actionum prohibitarum; prohibet enim avocationem causarum prætextu exemptionum, gratiarum, & litterarum Apostolicarum: avocatio autem causarum, & maximè prætextu privilegiorum non à privatis personis, sed à publicis fit, cùm hæc privilegia, & exemptiones non privatis personis, sed publicis concedantur. Quibus verò prohibet earumdem causarum cursum, & audientiam impedire, ut constat ex illa dictione conjunctiva *illorumque cursum*, & ex ipso verborum contextu. Item prohibet se de illarum cognitione tanquam Judices interponere, quod non privatis, sed publicis personis competit. Et licèt compellere partes actrices ad faciendum, vel consentiendum absolvi eos contra quos inhibitiones, seu citationes factæ sunt, præstari à persona privata possint; attamen hac excommunicatione sola compulso authoritate publicâ facta punitur. Uti adversus Hugolinum, & Filliucium tradit Bonac. *dicto punct. 1. numero 9.* quia punitur compulsio facta ab his personis quæ statutum concedere possunt, ut constat ex illis verbis. *Per statutum, aut alias compellunt*; statuti autem factio soli personæ publicæ competit. Neque obest adverbium *aliàs*, id enim indicat aliter quàm per statutum compellere personam publicam posse, scilicet vi illata, privatione bonorum, ejectione è civitatibus, & regno.

6. Secunda difficultas: An prædictæ actiones, avocationis, impeditionis, compulsionis præstandæ sint à potestate laica, an satis sint si præstentur à potestate Ecclesiastica, scilicet Episcopo, vel Archiepiscopo comparatione Judicis Apostolici. Prima sententia & satis probabilis docet qualibet authoritate fiant sub hac excommunicatione comprehendi. Sic tradit Filliucius *tract. 16. cap. 10. quæst. 2. num. 253.* Reginald. *lib. 9. cap. 22. num. 335.* Et probabile reputat Sayrus *lib. 3. cap. 18. num. 5.* Ducuntur, quia hæc censura lata est in defensionem authoritatis Sedis Apostolicæ; siquidem solæ avocationes factæ Auditoribus Commissariis Sedis Apostolicæ, aliisque Judicibus Ecclesiasticis subintelligitur ejusdem Sedis; hac censurâ puniuntur. At has avocationes impeditiones, & compulsiones præstare possunt absque ullo titulo non solùm laici, sed etiam Ecclesiastici tum authoritate laica, tum Ecclesiastica. Ergo sub hac excommunicatione comprehenduntur, cum authoritas Sedis Apostolicæ utroque modo labefactetur.

Sed rectius contrarium docuit Navarr. *cap. 27. numero 70.* Sebastian. de Medecis *in sum. tit. 9. quæst. 78. num. 18.* Sayrus *dicto cap. 18. num. 5.* Suar. *disput. 21. sect. 2. num. 76.* Alterius *lib. 5. disp. 15. cap. 1.* Duard. *lib. 2. canon. 14. quæst. 4. num. 1. conl. 1.* Bonac. *disp. 1. de censur. 15. punct. 1. num. 6.* Ii omnes existimant necessariò authoritate laica præstandas esse dictas actiones sive præstentur à laico, sive ab Ecclesiastico. Moveor; quia avocatione, impeditione & compulsione facta ab Ecclesiastico Judice ex potestate Ecclesiastica, etsi aliqualiter offendatur Sedes Apostolica avocando, vel impedimento ejus jurisdictionem contra juris ordinem. At libertas Ecclesiastica non offenditur. Pontifex autem videtur hunc canonem, sicut & sequentes in defensionem immunitatis Ecclesiasticæ statuere; ergo non comprehendit avocationem, impeditionem, & compulsionem à judice Ecclesiastico quatenus talis est, factas. E contrà verò si judex Ecclesiasticus ex potestate laica, qua fungitur causas judicum Apostolicorum avocet, earúmve cursum impediat absque dubio hac excommunicatione ligabitur, quia tunc non Ecclesiastici, sed laici personam gerit, & quatenus laicus operatur, ideóque libertatem Ecclesiasticam offendit. Quod satis colligitur ex ipso Textu ubi inter personas quæ hac censura affici possunt enumerantur Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Commendatarij &c. utpote qui gaudere possunt potestate laica, & hac potestate utentes offendere libertatem Ecclesiasticam.

7. Tertia difficultas; An prædictæ actiones non solum præstandæ sint à potestate laica, sed etiam prætextu exemptionum, gratiarum, aliorumque privilegiorum Sedis Apostolicæ; Affirmat Suar. *disp. 21. sect. 2. num. 75.* in cujus sententiam inclinat Bonac. *disp. 1. de censur. quæst. 15. punct. 1. num. 6.* Ducuntur; quia sub eadem continuatâ oratione proponitur afficiendos esse excommunicatione avocantes causas spirituales authoritate propria, ac de facto quaruncunque exemptionum, & litterarum Apostolicarum prætextu. Ergo hac censurâ ligandus necessariò duci debet prætextu privilegiorum Sedis Apostolicæ. Neque huic intentioni obest, quòd authoritate propria, & de facto ducatur. Nam cùm hæ exemptiones nullius

momenti ſint ; utpotè falſo confictæ , vel præſenti Bulla revocatæ , illarum prætextu ductus authoritate propria ducitur. Nihilominus verius reputo opus non eſſe ad contrahendam hanc cenſuram, ut actiones prædictæ prætextu exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum Apoſtolicarum fiant. Sicuti docuit Reginald. *lib. 9. praxi. cap. 21. num. 336.* Alterius *lib. 5. diſput. 15. c. 1. verſ. quarumcunque exemptionum.* Duard. *lib. 2. can. 14. q. 3. num. 2.* Moveor , quia Textus à prædicta excommunicatione eximit illum tantùm qui prædictas actiones operatur animo expreſſo ſupplicandi Sedem Apoſtolicam , & ſupplicationem coram ipſa proſequendo. Ergo quocunque alio titulo , & fine prædictæ actiones fiant , ab hac cenſura non excuſant quia exceptio firmat regulam in contrarium. Item hac cenſurâ innodatur qui prætextu violentiæ prohibendæ prædictas actiones præſtat. Uti notatur *in dicto Can.* Ergo neceſſarium non eſt fieri prætextu exemptionum , gratiarum , ſeu privilegiorum Sedis Apoſtolicæ.

8. Quarta difficultas ; An cauſæ avocandæ pendere debeant coram Judice Apoſtolico , vel ſatis ſit quod à quolibet Judice Eccleſiaſtico , authoritate laica avocentur , & impediantur ? Filliucius *tract. 16. c. 10. quæſtion. 1. num. 250.* Anton. de Souſa *in præſenti. c. 15.* Duardus *canon. 14. quæſt. 7. num. 1.* affirmant ſatis eſſe à quolibet Judice Eccleſiaſtico cauſas avocari , & impediri. Moventur , quia Pontifex generaliter cenſurâ punivit eos qui ab Auditoribus , & commiſſariis Sedis Apoſtolicæ, aliiſque Judicibus Eccleſiaſticis cauſant. Si igitur vellet ſolam avocationem à Judicibus Apoſtolicis punire non uteretur illis verbis generalibus, *aliiſque Judicibus Eccleſiaſticis* ſed diceret,aliiſque Judicibus Apoſtolicis.

Cæterùm verius eſt præſenti Canone ſolam avocationem , & impeditionem cauſarum pendentium coram Judice Apoſtolico comprehendi. Uti fuit ſententia Hugolin *in præſenti. §. 1. num. 1. verſ. Tertio in excommunicationem.* Alterij *lib. 5. diſp. 15. capite 1. verſ. ſed poſtulabit.* Moveor , quia eſto illa particula *aliis* aliquando non ſit repetitiva ſimilium , ut conſtat ex illo *Matth. 28.* & *Marci 15.* ubi de Chriſto Salvatore noſtro inquiunt ; *& cum eo crucifixi ſunt alij duo latrones.* Et ex *c. Novatianos. 7. quæſt. 1.* ibi ; *alios pſeudoprophetas.* Et tradit Gloſſa in *leg. non ſolùm §. quæretur. ff. de procuratorib.* & *cap. ſedes verbo majores de Reſcriptis* , ubi Immola *num. 11.* Felin. *num. 6.* id tamen contingit , quando ratio ſubjectæ materiæ id ſuadet , ut benè Immola , & Felin. *ſuprà.* Attamen in præſenti ſubjecta materia hanc diſſimilitudinem non ſuadet , ſed potiùs Textui maximè congruit, ut ea qualitas , quæ in Auditoribus & Commiſſariis, exprimitur ſcilicet quod ſint Auditores , & Commiſſarij Sedis Apoſtolicæ ſubintelligatur in Judicibus Eccleſiaſticis. Tum quia regulariter dictio *aliis* repetit præcedentem qualitatem cujus eſt perſona expreſſa , ut conſtat ex *leg. ſi fugitivi , ibi alia pœna. Cod. de ſervis fugitivis , junctâ Gloſſa, leg. quidam relegatus , ff. de Rebus dubiis.* Et tradit Menoch. *lib. 1. de arbitr. quæſt. 80. num. 122.* Gutierr. *de juram. 1. p. cap. 14. num. 13.* Auguſt. Barboſa, *de dictionib. dict. 17.* Aliàs *num. 1.* Sanch. *lib. 3. de matr. diſp. 20. num. 2.* Tuſchus *tom. 2. concluſ. 245.* & alij apud ipſos. Tum quia hujuſmodi Canon, etſi expeditus ſit in favorem libertatis Eccleſiaſticæ , non tamen protegit omnes Judices Eccleſiaſticos , ſed ſolùm Apoſtolicos, imò nec ipſos Judices Apoſtolicos ab omnibus actionibus , quibus eorum immunitas lædi poteſt ſed aliquibus tantùm. Aliàs ſi hujuſmodi Canon quorumcunque Judicum cauſarum avocationem , & impeditionem puniret ſuperfluus eſſet , utpotè indiſtinctus à ſubſequentibus , in quibus generaliter de qualibet injuſta avocatione & impeditione Eccleſiaſticæ juriſdictionis per poteſtatem laicam ſermo eſt. Neque obeſt quòd Pontifex expreſſiùs ſuam intentionem declarare poterat , dicens ; *A Judicibus Apoſtolicis.* Satis enim eam expreſſit illa dictione *aliis* , utpotè qualitatem antecedentis in ſubſequenti adeſſe denotat , niſi ſubjecta materia contrarium ſuadeat , uti probatum eſt.

Prædicta procedunt , cùm Judex Apoſtolicus cauſas ſpirituales , vel ſpiritualibus annexas judicat , quæ autem hæ ſint *tract. 12. de relig.* latè definitum eſt.

9. Supereſt ergo ſolùm in præſenti examinare ; An aliquot dentur excuſationes , ob quas Judex ſæcularis abſque culpa , & excommunicationis pœna avocare poſſit cauſas à Judicibus Eccleſiaſticis , earúmque curſum, & audientiam impedire ; De quæ materia in *eodem tract.* actum eſt *ibi* enim decidimus *punct. 6. n. 13.* & *punct. 7. in fine* ob negligentiam Judicis Eccleſiaſtici non poſſe Judicem ſæcularem ſe intromittere , tametſi cauſæ eſſent mixti fori , quia nequit Judex ſæcularis cognoſcere de negligentia à Judice Eccleſiaſtico commiſſa ; quòd neceſſarium eſt, ut cauſam à Judice Eccleſiaſtico ſuſceptam poſſet avocare. Item in *eodem tract. punct. 12.* reſolvimus titulo conſuetudinis non poſſe ſæcularem Judicem cauſas Eccleſiaſticas apud Judicem Eccleſiaſticum pendentes avocare , earúmque curſum impedire. Tum quia nequit ab inhabili , & incapaci conſuetudo introduci. Tum quia hæc conſuetudo in hac bulla expreſsè revocatur, & reprobatur. Ob titulum autem violentiæ prohibendæ *eodem punct. 12. in fine* , affirmavimus hanc juriſdictionem laico competere non poſſe , quod manifeſtum eſt cùm de violentia non conſtat , & per Judices Eccleſiaſticos præveniri poteſt , uti plerunque contingit. Quippe Judices ſæculares ob ſolam violentiam à parte propoſitam cauſas Judicum Eccleſiaſticorum avocant, & informationem ſummariam , proceſsúmque recognoſcunt. Non igitur ſupponunt notoriam violentiam , ſed ob dubiam & incertam tantùm prædictos actus exercent ; incidunt ergo in hanc excommunicationem , niſi privilegium habeant.

10. Quod ſi in aliquo caſu violentia manifeſta eſſet, & notoria , neque alia via quàm ſæcularis Judicis ope impediri poſſit , adhuc plures , quos refert & ſequitur Bonac. *diſp. 1. quæſt. 15. punct. 4. §. 4.* exiſtimant non eſſe datum Judici ſæculari cauſas Eccleſiaſticas ad ſe avocare , & earum curſum impedire. Tum quia neceſſitas non concedit juriſdictionem alias inhabili, & incapaci. Tum quia innocentem nemini licet defendere cum gravi præjudicio Reipublicæ, bonique communis , & poſitâ hac defenſione Eccleſiaſtica immunitas læditur , & juriſdictio Eccleſiaſtica diminuitur. Non igitur cum hoc gravi damno ea defenſio licita eſſe poteſt. Nihilhominus in hoc caſu licitum eſſe ſæculari Judici curſum cauſæ apud Judicem Eccleſiaſticum impedire , quouſque Pontifex informetur , tradunt late Covarruv. *pract. cap. 34. & 35.* Zevallos *tract. de cognit. per viam violentiæ,* quia ea violentiâ poſitâ Judex ſæcularis non impedit curſum cauſæ apud Judicem Eccleſiaſticum agitatæ ob juriſdictionem quam habeat in Eccleſiaſticum Judicem , ſed ob juriſdictionem ſibi à natura conceſſam defendendi innocentem , quæ poteſtas tum privatis perſonis , tum maximè publicis conceſſa eſt. Neque ob hanc defenſionem Eccleſiaſtica juriſdictio, & immunitas læditur; quia non impediuntur Eccleſiaſtici Judices à judicio ferendo juxta juris ordinem in illa cauſa , ſed ſolùm impediuntur injuriam inferre. At nulli judici, & maximè Eccleſiaſtico data eſt poteſtas injuriandi , cùm ſit poteſtas à Deo non in deſtructionem , ſed in ædificationem conceſſa. Ergo impediens notoriam violentiam libertatem , juriſdictionémque Eccleſiaſticam non lædit. Item Pontifex immunem reddit

ab

ab hac excommunicatione qui causas spirituales avocat, earúmque cursum impedit supplicatione interpositâ ad Sedem Apostolicam, si postmodum causam legitimè prosequantur. Sed in hac avocatione, & impeditione causarum sæcularis Judex non jurisdictionem in Ecclesiasticas personas exercet, sed jurisdictionem à natura concessam defendendi innocentem. Ergo stare optimè potest avocatio causarum Ecclesiasticarum, earum cursus impeditio, quin jurisdictio in in Ecclesiasticas personas exerceatur. Adde, Pontifex cum causas recenset ob quas Judex sæcularis avocare causas Ecclesiasticas injustè soleat, utitur verbo *prætextu*, quod fictionem, non veritatem significat. Inquit enim: *Excommunicamus eos qui prætextu exemptionum gratiarum & aliorum privilegiorum &c.* quasi diceret, *qui titulo exemptionis, gratiæ, & privilegij simulati*, nam, si verum est; cessat; prætextus. At eodem verbo *prætextus* utitur, cum de violentia prohibenda sermonem facit. Ergo non de vera violentia, sed ficta, & simulata intelligi debet. Ergo stante violentiâ verâ, & manifestâ, quæ alia via nequit impediri sub hac censura non continetur.

Punctum XVI.

Expenditur decima quinta excommunicatio contra trahentes, vel procurantes trahi personas Ecclesiasticas ad sæculare tribunal; & contra condentes statuta libertati Ecclesiasticæ præjudicantia, eísque utentes.

1 *Refertur Textus.*
2 *Aliis in juribus similis excommunicatio continetur.*
3 *Excommunicantur Judices, qui ex officio, seu alicujus instantia personas Ecclesiasticas ad suum tribunal trahunt.*
4 *Item excommunicantur facientes, & publicantes statuta &c. libertati Ecclesiasticæ præjudicantia.*
5 *Quæ personæ hac excommunicatione comprehendantur.*
6 *Quas præstare debeant, ut in hanc excommunicationem incurrant.*
7 *Item excommunicantur utentes prædictis statutis.*
8 *Hujusmodi usus debet esse à persona publica.*
9 *Quæ sint statuta libertati Ecclesiasticæ opposita.*

1 DEcimoquintò excommunicat Pontifex eos, qui ex prætenso enrum officio, vel ad instantiam partis, aut aliorum quorumcunque personas Ecclesiasticas, Capitula, Conventus, Collegia Ecclesiarum quarumcunque coram se ad suum tribunal, audientiam, cancellariam, consilium, vel parlamentum præter juris Canonici dispositionem trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant directè, vel indirectè, quovis quæsito colore. Necnon qui statuta, ordinationes, constitutiones pragmaticas, seu quævis alia decreta in genere, vel in specie ex quavis causa, & quovis quæsito colore, ac etiam prætextu cujusvis consuetudinis, aut privilegij, vel aliàs quomodolibet fecerint, ordinaverint, vel publicaverint, vel factis, & ordinatis usi fuerint unde libertas Ecclesiastica tollitur, seu in aliquo læditur vel deprimitur, aut aliàs quovis modo restringitur, seu nostris, dictæ Sedis, ac quarumcumque Ecclesiarum juribus quomodolibet directè, vel indirectè, tacitè, vel expressè præjudicatur.

2. Hæc excommunicatio, quæ cum præcedenti, & subsequentibus connectitur duas partes continet. Prima afficit trahentes vel procurantes trahi ad sæsæculare tribunal Ecclesiasticas personas præter juris ordinem. Secunde fertur adversus condentes statuta, ordinationes, & quælibet alia decreta, quibus Ecclesiastica libertas lædítur, seu diminuitur, & contra eis utentes, & eorum titulo præjudicantes juribus Sedis Apostolicæ, & quarumque aliarum Ecclesiarum. De hac secunda parte extat latior excommunicatio in jure, tametsi non reservata in *cap. noverit, de sententiâ excommunicat.* ibi enim ultra personas assignatas in Bulla, comprehenduntur qui leges, & statuta facta ante decretum illud libertatem Ecclesiasticam lædentia scripserint, & scripta non amoverint, & de libris suis publicis eradi non fecerint, eáque servari conati fuerint. Deinde qui prætextu consuetudinis derogantis libertatem Ecclesiasticam ea statuta fecerint observari. Cùm tamen in Bulla solùm excommunicentur qui statuta libertati Ecclesiasticæ contraria faciunt, vel observant, seu eis utuntur. Illud verò est indubitatum excommunicationem Bullæ, quæ fertur in *cap. novit* impositam esse in defensionem libertatis Ecclesiasticæ, ac proinde ob peccatum sacrilegij.

3. In priore parte canonis ij tantùm excommunicantur qui ex officio, seu ob alicujus instantiam personas Ecclesiasticas ad suum tribunal trahunt, vel trahi procurant præter juris canonici dispositionem. Hi qui trahunt sive sint Laici, sive Ecclesiastici, afficiuntur hac censurâ, modò non ut Ecclesiastici, sed ut sæculares, & potestate sæculari gaudentes Ecclesiasticas personas trahunt. Parum enim refert quis sit qui trahit, sed qua potestate trahit. Hæc enim excommunicatio utpotè præcedenti annexa fertur adversus lædentes Ecclesiasticam jurisdictionem vi potestatis Laicæ. Uti tradit Cajetan. *verbo excommunicatio, c. 20. verb. ubi nota.* Hugolin. *in præsenti. §. 1. ad finem.* Duardus *in hunc canon. quæstion. 28. numero 6.* Bonacina *disputat. 1. de censur. quæst. 16. sect. 1. punct. 5. num. 3.*

Lædunt dictam libertatem trahendo, seu trahi faciendo, seu procurando cum effectu personas Ecclesiasticas ad suum tribunal sæculare. Quod tunc contingit quando nolentem, & involuntarium saltem mixte adducunt, sicuti docet Suar. *disputat. 21. sect. 2. num. 78.* Bonac. *part. 5. numer. 3.* Sayrus *lib. 3 cap. 19. num. 6.* Quam adductionem quocunque modo præstent hac excommunicatione afficiuntur, sive eam præstent ex officio prætenso, hoc est nemine petente, sed ipsis judicantibus id sibi ex officio competere, sive ad instantiam partis, vel alterius cujuscunque, quia sic cavetur *in dicto Canone.* Quinimò non est opus, ut directè persona Ecclesiastica ad sæculare tribunal trahatur, sufficit si in directè cogatur ibidem comparere, uti contingit si ejus consanguinei, vel intimi amici graviter vexentur ea intentione; ut persona Ecclesiastica ad sæculare tribunal accedat. Ut benè Suarez *dicta sect. 2. numero 78.* Filliucius *tract. 16. capite 10. quæstion. 6. numero 261.* Hugolin. *in præsenti §. 1. numero 2.* Duardus *quæstion. 12. numero 1.* Bonacina *disputat. 1. quæstion. 16. sect. 1. part. 4. numero 16.*

Notandum est hanc adductionem personarum Ecclesiasticarum faciendam esse à Judicibus quatenus Judices sunt, ut constat ex illis verbis, *ad suum tribunal.* Quare personæ quæ tribunal non habent, tametsi ad sæculare tribunal personas Ecclesiasticas adducant hoc Canone non comprehenduntur. Neque item comprehenduntur qui esto tribunal habeant, non ad ipsum, sed ad aliud personas Ecclesiasticas trahunt, quia in his non verificatur ad suum tribunal personas Ecclesiasticas trahere, quæ est actio præsenti canone prohibita.

Nomine *Ecclesiasticarum personarum* intelliguntur qui fori privilegio gaudent. Qui autem hi sint latè explicuimus *tractat. 12. de immunit. Ecclesiar. personar. punct. 2.*

Prædictis apposita est limitatio, nisi ex dispositione

tione Canonici juris ea adductio concedatur : ſunt etenim plures caſus , in quibus Eccleſiaſticas perſonas poſſunt ſæculares judicare. De quibus *eodem tract. 12. p.4. & ſeqq.* & maximè *punct. 9.*

4. Secunda pars hujus Canonis excommunicat facientes , ordinantes , & publicantes ſtatuta , ordinationes , conſtitutiones , pragmaticas , ſeu quævis alia decreta in genere , vel in ſpecie libertati Eccleſiaſticæ præjudicantia. Item eis decretis factis , ſeu ordinatis utentes , ex quorum uſu libertas Eccleſiaſtica , vel jus Sedis Apoſtolicæ , vel alterius Eccleſiæ præjudicatur.

5. Explicemus ſingula. Excommunicantur facientes , ordinantes , & publicantes , omnes hæ actiones requiruntur , & una alteram explicat. Nemo enim ſtatutum facere poteſt , quin illud perfectè exprimat, & declaret , & ſi declaratum publicet : nam ante ordinationem , & publicationem ſtatutum non eſt. Sic Hugolin. *in præſenti* , §. 4. *verſ. tertiò.* Duard. *q.21. numero* 2. Tametſi contrarium ſentiat Filliucius *tract. 16. cap. 10. quæſt. 7. numero* 266. Alterius *diſp. 16. cap.3. dub.* 1. Bonacina *diſputat. 1. quæſt. 16. ſect. 2. punct. 1. in fine.* Neque his obeſt , quòd Princeps denuò publicans ſtatutum ſui prædeceſſoris hac excommunicatione afficiatur , quia ea publicatio eſt virtualis ſtatuti antiqui factio , ordinatio & renovatio. Non igitur factio ſtatuti ab ordinatione , & publicatione authentica ſeparari poteſt ad prædictam cenſuram incurrendam.

Aliquibus placet Conſiliarios diſponentes ſtatuta, & præcones voce publicantes hac excommunicatione innodari ; quia verè ordinant , & publicant ſtatuta. Sic Filliuc. *tract. 16. cap. 10. quæſt.7. num.* 267. Alterius *lib.5. diſp.16. cap. 3. dub.* 2. Sed rectùs oppoſitum ſentit Suar.*diſp.21. ſect.2. num.* 79. Duardus *in præſenti, canon.15.q.22. num.2.* quia ij executivè tantùm ad ſtatuti ordinationem , & publicationem concurrunt , id eſt, exequuntur ordinationem, & publicationem quæ Principis authoritate fit : ipſe enim Princeps eſt qui mediis illis miniſtris propriè ſtatutum ordinat , & publicat , non autem miniſtri, cùm non à miniſtris , ſed ab ipſo Principe authoritatem ea ordinatio , & publicatio habeat.

6. Porrò facere, ordinare , & publicare debent, ut hac excommunicatione innodentur , ſtatuta , ordinationes , conſtitutiones , pragmaticas , ſeu quævis alia decreta in genere , vel in ſpecie libertati Eccleſiaſticæ præjudicantia.

Nomine *ſtatutorum, ordinariorum , &c.* idem intelligitur , ſed charitatis gratiâ omnia illa verba apponuntur , eo quòd leges , & præcepta alicubi nuncupentur ſtatuta , alibi ordinationes , alibi pragmaticæ, ſeu decreta. Oportet autem ut præceptum firmum ſit, & quaſi per modum legis latum , aliàs ſub nomine ſtatuti , conſtitutionis , ordinationis , pragmaticæ, ſeu quorumvis aliorum decretorum ſimilium non continebitur.Uti advertit Bonac.*diſp.1.de cenſur.q.16.ſect.2. punct. 1. n.3.* adverſus Alterium *diſp. 16. cap. 3. col.4.* exiſtimantem quodlibet mandatum nomine decreti comprehendi.

7. Præterea excommunicat Pontifex eos , qui prædictis ſtatutis contra libertatem Eccleſiaſticam factis , ſeu ordinatis utuntur : ille verò uti his ſtatutis cenſetur , qui ea obſervat , illorúmque prætextu libertati Eccleſiaſticæ præjudicat. Uti ſi Judex nixus ſtatuto ſententiam contra libertatem Eccleſiaſticam proferret , tributa exigeret , loca ſacra violaret , & alia ſimilia.

8. Sed an hujuſmodi uſus debeat eſſe à perſona publica quatenus talis eſt, vel ſufficiat ab ea, & à quolibet alio privatim præſtari ? Deſſentiunt Doctores. Nam Sayrus *lib. 3.cap. 19. num.* 10. Alterius *in hunc canon. diſputat.16. cap. 3. poſt medium.* Duardus *hic quæſt.24. num.2.* cenſent quocunque modo uſus contingat hac excommunicatione puniri , quia Textus generaliter punit eos omnes , qui factis ſtatutis , & ordinatis uſi fuerint. Cùm igitur non ſolùm authoritate publicâ , ſed privatâ præſtari hic uſus poſſet , efficitur quemlibet uſum ſive authoritativum , ſive privatum hac excommunicatione puniri. Et quamvis in legibus non ſit facienda extenſio , id intelligendum eſt , cùm extenſio non continetur ſub genuino , & proprio verborum ſenſu. Præterquam quòd extenſio libertati Eccleſiaſticæ favens , & ſub proprietate verborum contenta optimè fieri poteſt.

Nihilominus etſi hæc ſententia probabilis ſit, probabiliorem reputo affirmantem eum tantùm uſum hac excommunicatione puniri , qui à perſona publica formaliter præſtitus fuerit. Hic tanquam probabile defendit Bonac. *t.3. de cenſur. in partic. diſput. 1. q.16. ſect.2.punct.1. num.*10. Moveor ; quia ex tenore canonis non obſcurè colligitur his tantùm ſub hac excommunicatione uſum ſtatutorum prohibere qui ſtatuta , ordinationes , ſeu decreta condere poſſunt , inquit enim Textus : *Necnon qui ſtatuta, &c. fecerint, ordinaverint, ſeu publicaverint , vel factis , & ordinatis uſi fuerint.* Cùm igitur in eadem clauſula ſtatutorum factio , & uſus contineatur , credendum eſt his tantùm prohiberi ſtatutorum uſum , quibus eorum factio prohibetur. Præterea finis hujus canonis eſt, ne poteſtas laica prætextu alicujus conſuetudinis , privilegij , vel aliàs juriſdictionem Eccleſiaſticam , & Eccleſiarum jura præjudicet. Tum contendo ſtatuta illis contraria. Tum illis utendo. Ergo uſus ad poteſtatem laicam referendus eſt , ut ſic diſpoſitio canonis cum illius fine congruat.

9. Quæ autem ſint ſtatuta libertati Eccleſiaſticæ, & Eccleſiarum juribus præjudicantia pendet ex his quæ latè diximus *tract. 11. & 12.* ubi *de immunit. Eccleſiarum, perſonarum , bonorúmque Eccleſiaſticorum* , latè diſſeruimus, ideóque lectorem illuc remittimus.

Punctum XVII.

Decimaſexta excommunicatio , adverſus impedientes , ne Prælati Eccleſiaſtici ſuâ juriſdictione utantur , declaratur.

1 *Refertur Textus.*

2 *Finis hujus excommunicationis quis dicatur ?*

3 *Quæ ſint actiones hac excommunicatione prohibitæ ?*

4 *Impedire , ne Ordinarij ſua juriſdictione utantur huic excommunicationi ſubjicitur , dummodo authoritate publicâ impedimentum præſtetur.*

5 *Item debet eſſe impedimentum uſus juriſdictionis Eccleſiaſticæ.*

6 *Item debet eſſe juriſdictio competens Ordinario ſecundùm ſacros Canones.*

7 *Excommunicantur recurrentes ad ſæculare tribunal pro revocatione ſententiarum Judicis ordinarij Eccleſiaſtici.*

8 *Aliquibus placet recurſum ad ſæculare tribunal occaſione impediendi decreta ordinaria puniri hac excommunicatione. Sed verius eſt oppoſitum.*

9 *Pluribus placet locum eſſe huic excommunicationi ex eo præcisè quòd recurras , tametſi non impetres auxilium.*

10 *Oppoſita ſententia verior eſt , etſi prædicta ſit probabilis.*

11 *Hac excommunicatione non punitur recurſus pro impedienda confirmatione alicujus ſententia, quam Eccleſiaſticus Judex à ſæculari tribunali expoſtulat.*

12 *Non*

12 *Non oportet mandata à curia sæculari obtenta, esse pœnalia, etsi plures contrarium censeant.*

13 *Item excommunicantur Judices prædictas inhibitiones decernentes, & exequentes.*

14 *Item præstantes consilium, patrocinium, & favorem.*

1 DEcimo sextò excommunicat Pontifex eos, qui Archiepiscopos, Episcopos, aliósque superiores, & inferiores Prælatos, & omnes alios quoscunque Judices Ecclesiasticos ordinarios quomodolibet hac de causa directè, vel indirectè carcerando, vel molestando eorum agentes, procuratores, familiares, necnon consanguineos, & affines impediunt quominus suâ jurisdictione Ecclesiasticâ contra quoscumque utantur, secundùm quod canones, sacræ constitutiones Ecclesiasticæ, & decreta Conciliorum generalium, & præsertim Concil. Trident. statuunt, ac etiam eos qui post ipsorum Ordinarium, vel etiam ab eis delegatorum quorumcunque sententias & decreta, aut aliàs fori Ecclesiastici judicium eludentes, ad cancellarias & alias curias sæculares recurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata etiam pœnalia Ordinario, aut delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant, eos quoque qui hæc decernunt, & exequuntur, seu dant consilium, patrocinium, & favorem in eisdem.

2. Hæc excommunicatio in protectionem jurisdictionis ordinariæ lata est, ideoque adversus eam delinquens ultra injustitiam sacrilegium committit. Uti tradunt Cajetan. *verbo Excommunicatio. cap.* 29. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 20. *num.* 1. Bonacina *disputat.* 1. *de censur. quæst.* 17. *punct.* 1. *num.* 1. & omnes. Et licèt aliquibus videatur materiam hujus excommucicationis jure Canonico interdictam esse sub excommunicatione non reservata in *cap. quoniam, de immunit. Eccles.* & *in cap. quicunque, de sententia excommunicat. in* 6. Verius est prædictis juribus non contineri, sed aliam longè diversam. Nam Textus *in cap. quoniam* excommunicat eos qui impediunt, ne quis litteras Apostolicas impetret, néve litiget coram Judice ordinario, vel delegato. Et quamvis impediens ligantem videatur indirectè impedire judicem, ne sua jurisdictione utatur; id solùm est remotè & mediatè, & per materiæ subtractionem, quod non videtur sufficiens, ut propriè judicem impedire censeatur. In *cap. quicunque*, sermo est de vexantibus Judices Ecclesiasticos sive in bonis ob censuras latas. Quæ vexatio cùm jurisdictionis usum supponat, propriè jurisdictionem non impedit.

3. Duplicem actionem præcipuam hæc excommunicatio respicit. Prima est impedire, ne Ordinarij sua jurisdictione utantur. Secunda recurrere ad sæculare tribunal pro illius jurisdictionis usus revocatione. Circa primam. Præstare potes impedimentum directè, si vi, vel metu incusso, vel mandato, cui non audet Ecclesiasticus resistere impedias, ne sua jurisdictione utatur. Indirectè tamen impedis carcerando, vel molestando eorum judicum Ecclesiasticorum agentes, procuratores, familiares, necnon consanguineos, & affines. Sicuti notatur in *dicto canone.*

4. Sed an authoritate publica hoc impedimentum apponere debeas? Non conveniunt Doctores. Nam Hugolin. *in præsenti. 1. num.* 1. *vers. quæ excommmunicatio.* Alterius *lib.* 5. *disput.* 17. *cap.* 1. *vers. sed dubitari potest*: censent non esse opus authoritate publica impedimentum apponi, sed quocunque modo ponatur hac censura comprehendi. Moveri possunt ex illo adverbio *quomodolibet*, quod quemcumque modum impediendi comprehendit. Nihilominus verius est solùm impedimentum authoritate publica positum hac puniri censura. Sicuti docuit Navarr. *cap.* 17. *num.* 69. & 70. Graffis 1. *p. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 139. Suar. *de censur. disputat.* 21. *sect.* 2. *numero* 75. Filliucius *tract.* 16. *c.* 10. *quæstion.* 10 *n.* 277. esto *quæst.* 6. *ad finem*, contrarium docuisse videatur. Alterius *lib.* 5. *disputat.* 17. *cap.* 1. *initio* Bonacina *disputat.* 1. *quæstion.* 17. *punct.* 1. *numero* 7. Etenim hæc censura præcedenti connexa est, ut constat ex ejus initio, ibi *Necnon qui Archiepiscopos &c.* At præcedens censura solùm fertur adversus eos, qui prætextu jurisdictionis laicæ Ecclesiasticas personas ad suum tribunal trahunt; ut dictum est. Ergo etiam hæc censura fertur tantum adversus eos qui prætextu ejusdem jurisdictionis Ecclesiasticæ ordinariorum impediunt. Neque obstat adverbium illud *quomodolibet*, quia appositum est ad declarandum quocunque modo à potestate laica jurisdictio Ecclesiastica iniquè impediatur sub hac censura comprehendi.

5. Deinde impedire debes usum jurisdictionis Ecclesiasticæ; ut in textu habetur, ne sua jurisdictione Ecclesiastica contra quoscunque utantur. Non enim ob impedimentum Episcopo appositum, ne sua temporali, & sæculari jurisdictione utatur hac excommunicatione ligaris Item impedire debes usum jurisdictionis Ecclesiasticæ ordinariæ non delegatæ nam Textus expressè dicit *impedientes ordinarios, ne sua jurisdictione utantur.* Jurisdictio autem propria Ordinariorum ordinaria est non delegata. Sub qua jurisdictione ordinaria comprehenditur potestas à Concil. Tridentino Ordinariis concessa tanquam Apostolicæ Sedis delegatis, nempe corrigendi Religiosos exemptos extra monasterium delinquentes. Ut habetur *sess.* 6. *cap* 3. *de reformat.* & absolvendi subditos in casibus occultis Sedi Apostolicæ reservatis, *sess.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* & aliæ potestates similes, quia hæ potestates induunt naturam potestatis ordinariæ utpotè personis ratione dignitatis, & in perpetuum concessæ. Sicuti probat Bart. *in leg. ambitiosa num.* 34. *ff. de decretis ab ordine faciendis.* Bald. *in cap. fin. num. unico, de officio Ordinarij.* Covarruv. 3. *var. cap.* 20. *num.* 6. & 9. Et pluribus exornat Sanchez *lib.* 2. *de matr. disp.* 40. *num.* 14. & *seqq.* Et tradit in præsenti Sayrus *lib.* 3. *cap.* 20. *num.* 4. Suar. *disp.* 21. *sect.* 2. *num.* 75. Filliucius *tract.* 15. *cap.* 2. *quæst.* 6. Alterius *disp.* 17. *cap.* 1. *col.* 6. Duardus *canon.* 16. *q.* 2. *num.* 2. Bonacina *disp.* 1. *de censur. q.* 17. *part.* 1. *n.* 12.

6 Non solùm ad hanc censuram incurrendam impediri debet jurisdictio quæ Ecclesiastica sit & ordinaria, sed debet esse secundùm quod Canones, & sacræ constitutiones Ecclesiasticæ, & decreta Conciliorum, maximè Tridentini statuunt. Quapropter si jurisdictio adsit, quæ solùm ex consuetudine, vel ex synodali constitutione Ordinariis competat, quæ tamen Conciliorum decretis saltem in genere approbata non sit (quæ vix potest contingere) hac censura non protegitur. Quippe nomine canonis, sacræ constitutionis leges à Pontifice latæ intelliguntur maximè in materia pœnali argum. Textus *in c.* 1. *de constitut.* & tradit Bonac. *disp.* 1. *de censur. quæst.* 17. *punct.* 1. *numero* 18. & *seqq.*

6. In secunda parte hujus canonis excommunicantur qui post Ordinariorum, seu ab eis delegatorum sententia, & decreta, aut aliàs fori Ecclesiastici judicium eludentes ad cancellarias aliásque curias sæculares recurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata etiam pœnalia ordinariis, aut delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant. Secundò excommunicantur qui hæc decernunt, & exequuntur. Tertiò qui dant consilium, patrocinium, & favorem in eisdem.

8. Aliquibus scilicet Reginald. *lib.* 9. *praxi cap.* 14. *numero* 369. Filliucio *tract.* 16. *cap.* 10. *q.* 11. *numero* 283. Bonacina *disp.* 1. *de censur quæst.* 17. *punct.* 1. *n.* 23. placet recursum ad sæcularia tribunalia timore alicujus decreti à Judice Ecclesiastico ferendi hac censura puniri, quia esto illis verbis *qui post sententiam, &c.*

indicet Textus solùm recursum post sententiam, & decretum latum à Judice Ecclesiastico hac affici excommunicatione. At illud adverbium *aliàs* quod idem est ac *aliter*, & *alio modo leg.* 1. §. *jure ff. de conditionib. & demonstrationib.* & *leg. denique*, §. *interdum*, *ff. de privilegiis legatis.* indicat non solùm post sententiam, & decretum, sed etiam ante comprehendi. Sed longè verius est oppositum, uti tradit Hugolin. *in præsenti, vers. at etiam numero* 1. Duardus *in can.* 16. *quæst.* 1. *vers. Nam in primis.* Alterius *disputat.* 17. *capit.* 2. *vers. quare.* Si enim Pontifex vellet recursum ad curiam sæcularem ante & post sententiam, seu decretum Judicis Ecclesiastici punire, omitteret exprimere *post sententiam*, apertiùs namque suam intentionem explicaret appositis illis verbis. *Et qui fori Ecclesiastici judicium eludentes ad curias sæculares recurrunt*, omissis antecedentibus verbis *post sententiam seu decretum, aut aliàs.* Neque obest adverbium illud *alias*, quia non refertur ad præcedens adverbium *post*, sed ad sententiam, & decretum, ita ut præstet hunc sensum qui post litis decisivam, hæc enim propriè sententia nuncupatur, vel post sententiam interlocutoriam, quæ decretum dicitur, vel post quamlibet aliam provisionem, ordinationem, citationem, monitionem à Judice Ecclesiastico factam, ut illius judicem eludat, & vanum reddat ad sæculares curias confugit excommunicatus existat. Præterea Pontifex requirit, ut judicium fori Ecclesiastici eludens ad curias sæculares recurrat. At dum judicium incœptum non est, neque Judex Ecclesiasticus aliquem judicialem actum exercuit, nequit esse ejus judicij elusio, ergo recursus ante ullam sententiam decretum, seu provisionem, ordinationémve Judicis Ecclesiastici hoc canone non punitur. Quapropter præsens canon solùm afficit excommunicatione eos qui post Ordinariorum, seu ab eis delegatorum sententias, & decreta, aut aliàs, id est aut aliam quamlibet provisionem, seu ordinationem ad curias sæculares recurrerint.

9. Sed an opus sit ut non solùm recurrant, sed etiam impetrent inhibitiones, seu mandata, quæque executioni mandentur? gravior est dubitatio. Partem negativam tuetur Reginald. *lib.* 9. *praxi. capite* 24. *numero* 269. Alterius *in præsenti disp.* 17. *cap.* 2. *vers. verum hic oritur.* Bonac. *disp.* 1. *de censur. quæst.* 17. *p.* 1. *num.* 28. Ducuntur, quia libertas Ecclesiastica sufficienter læditur solo recursu ad sæculare tribunal, tametsi nulla inhibitio obtineatur, à fortiori præjudicatur inhibitionis consecutione, & expeditione, esto executioni non mandetur. Ergo quælibet ex his actionibus puniri hac excommunicatione debet. Neque obest omnibus illis actionibus copulam & additam esse, quia sæpe hæc dictio & inter diversa constituitur, & sensum disjunctivum facit. Sicuti colligitur ex *leg. generaliter. Cod. de institutionib. & substitut.* & *capite* 2. *Rescriptis*, ubi Felin. *à numer.* 21. *usque ad* 28. Et docuit Jason. *in leg. Gallus numer.* 23. & 24. *ff. de liberis, & posthumis.* Et in præsenti videtur necessariò, dicendum, cùm plures actiones interdicantur apposita dictione & quarum singulæ sufficiunt, ad censuram.

10. Cæterùm etsi hæc sententia probabilissima sit veriorem reputo affirmantem, ad incurrendam prædictam censuram necessarium esse omnes illas tres actiones adesse, scilicet recurrere ad sæculare tribunal, obtinere prohibitionem, seu mandatum contra Ecclesiasticos Judices, & illud exequi. Sicuti docuit Navarr. *cons.* 20. *de sententia excommunicat.* Filliucius *tract.* 16. *cap.* 10. *quæst.* 12. *num.* 284. Vivald. *in præsenti.* Hugolin. *vers. ac etiam eos, num.* 2. Duard. *quæst.* 9. *num.* 3. & *seqq.* Ducor, quia finis hujus canonis est protegere judices Ecclesiasticos, ne in usu suæ jurisdictionis, à potestate laica deturbentur. At ex solo recursu ad sæculare tribunal, & ab eodem inhibitione, & mandato contra præfatos expedito non deturbatur eorum jurisdictio, nisi prædicta inhibitio, & mandatum executioni mandetur. Ergo ad incurrendam hanc censuram recursus inhibitio, & illius executio necessaria est. Præterea esto illa dictio &, aliquando apponatur inter diversa, & disjunctivum sensum præstet, plerunque tamen copulativum sensum facit, & omnia copulata requirit, ut dispositio subsistat. *Leg. si is qui ducenta.* 14. *ff. de Rebus dubiis leg. si quis ita stipulatus, ff. de verbor. obligation.* Glossa *in rub. ff. de juris, & facti ignorantia.* Bart. & Bald. *ibidem.* Et pluribus comprobat Everard. *in loco à natura copulæ.* Et Franciscus Pavinus *in tract. de officio, & potest. capituli Sede vacante, præludio* 3. *per totum.* At in præsenti nulla est ratio cogens ab hac communi intelligentia recedere, quin potiùs ex ipso textu non leviter confirmatur; siquidem ea dictio & in eadem clausula appositа semper copulativum sensum præstat, ut consideranti innotescere potest. Præterquàm quòd in legibus pœnalibus semper mitior interpretatio facienda est. Neque obest solo recursu ad sæculare tribunal, soláque inhibitionis consecutione libertatem Ecclesiasticam lædi, quia non læditur ea libertas Ecclesiastica, quæ præsenti canone protegitur quippe non impeditur usus jurisdictionis Ecclesiasticæ.

11. Illud est certum non puniri hac excommunicatione recursum ad curiam sæcularem pro impedienda confirmatione alicujus sententiæ vel decreti; quam ibidem Ecclesiasticus Judex postulat, quia hoc recursu non impeditur jurisdictio Ecclesiastica, sed solùm legalis illius confirmatio. At præsens canon non punit impedimentum præstitum jurisdictionis Ecclesiasticæ legali confirmationi, seu illius usui. Uti benè notavit Sayrus, *lib.* 3. *cap.* 20. *num.* 5. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 10. *quæstion.* 12. *numero* 85. Duardus *in hunc Canon.* 16. *quæstion.* 6. *numero* 4. Bonac. *disput.* 1. *quæst.* 17. *punct.* 1. *num.* 30.

12. Sed an mandata à curia sæculari obtenta debeant esse pœnalia, ut hac censura illa obtinens innodetur? Difficultate non caret. Nam Hugolin. *in præsenti, vers. ac etiam, num.* 3. & Filliuc. *tract.* 16. *cap. num.* 285. sentiunt debere esse pœnalia, & moveri possunt, quia dictio *etiam* appositа mandatis, nequit esse ampliativa, sed restrictiva, cùm sub nomine mandatorum Ecclesiasticæ jurisdictioni præjudicantium absolutè prolato mandata pœnalia primò, & per se veniant. Ergo illa dictio *etiam pœnalia* mandatis appositа non ampliat mandatum, sed restringit, præstátque hunc sensum. Excommunicamus eos qui adversus Judices Ecclesiasticos procurant decerni, & exequi inhibitones, & mandata, quæ pœnalia sint, sicuti plerúmque sunt inhibitiones. Sed rectiùs docuerunt contrarium Reginald. *lib.* 9. *praxi, cap.* 14. *numero* 369. Alterius *disput.* 17. *cap.* 2. *vers. & ab illis.* Duardus *in hunc canon.* 16. *quæst.* 7. *num.* 9. Bonacina *disp.* 1. *quæst.* 17. *punct.* 1. *num.* 32. Moventur, quia dictio *etiam* regulariter non apponitur restrictivè, sed ampliativè: ut pluribus comprobat Aug. Barbosa *in suo dictionario, dict.* 95. *num.* 1. Sed hæc ratio facilè dilui potest ex probatione contrariæ sententiæ. Quapropter ea moveor ratione, quia si solùm inhibitiones, & decreta pœnam importantia sub hoc canone comprehenderentur non satis consultum esset jurisdictioni Ecclesiasticæ, ejúsve liber usus non satis defenderetur, siquidem sæpè inhibitione, & mandato simplici à curia sæculari expedito usus Ecclesiasticæ jurisdictionis impeditur. Quapropter existimo dictionem illam *etiam*, non tam esse appositam ad ampliationem mandati, quàm ad declarationem illius, quod graviùs, & efficaciùs jurisdictionis Ecclesiasticæ usum impedit.

13. Deinde excommunicantur Judices qui ex potestate

testate laica prædictas inhibitiones, & mandata adversus præfatos Ordinarios decernunt, & exequuntur. Non enim satis esse videtur ea quæ *num. præcedenti* dicta sunt, si Judices decernant, nisi simul exequi faciant. Sed an non solùm ipsi Judices qui authoritativè mandata exequuntur mediis ministris, sed etiam ipsi ministri de facto exequentes hac excommunicatione innodentur? Alicui videri posset non innodari, quia ipsi non decernunt mandata, sed mandata exequuntur, & non authoritate propria, sed aliena; at Textus eos executores punit qui simul mandata, & inhibitiones decernunt, eáque propria authoritate sive ordinaria, sive delegata exequuntur. Sed dicendum est, esto hujusmodi ministri liberi sint ab hac excommunicatione ex vi hujus clausulæ: at in illam incidunt quatenus auxilium, & favorem præstant judicibus ad sua iniqua mandata exequenda.

14. Tandem excommunicantur præstantes auxilium, patrocinium, & favorem in eisdem, hoc est in eisdem actionibus, quæ prædicto canone sub excommunicatione prohibentur. Quare si impedienti usum jurisdictionis Ecclesiasticæ ordinariæ, vel recurrenti ad curias sæculares ad ejus judicium eludendum, vel decernenti, exequentique inhibitiones, & mandata contra dictos Judices Ecclesiasticos consilium, patrocinium, & favorem præstes in hanc incidis excommunicationem: dummodò ex vi consilij, patrocinij, & favoris impedimentum jurisdictionis Ecclesiasticæ, vel recursus ad curias sæculares, vel iniqui decreti expeditio, & executioni subsequatur. Sicuti tradit ex communi sententia Reginald. *lib. 9. cap 24. numero 369.* Hugolin. *in præsenti, vers. Seu dant.* Alterius *disput. 17. cap. 2. circa finem. vers. Nihilominus.* Bonac. *de censur. in part. disput. 1. quæstion. 17. punct. 1. in fine.*

Dixi, *præstantes consilium, patrocinium, & favorem*; non quia omnia hæc sint necessaria ad incurrendum censuram. Satis enim est, si consilium vel patrocinium præstetur, seu quicunque alius favor, quia hæ actiones in suo genere completæ sunt, neque una est via ad aliam, sicuti sunt plures actiones hoc canone prohibitæ. Etenim recursus est propter impetrandam inhibitionem, & inhibitio propter executionem, quam ut finem ultimum petit.

Et quamvis sub favore patrocinium comprehendatur, inde inferri non potest superfluè appositum esse, quia non est appositum post prohibitum favorem, sed ante illius prohibitionem, & tunc favor non comprehendit patrocinium, sed quodlibet aliud auxilium à patrocinio distinctum, ita ut sensus sit, excommunicantur qui præstant consilium, vel patrocinium, vel quemlibet alium favorem in prædictis. Præterquam quod justissimum erat, ut patrocinium exprimeretur, & verbis expressis denotaretur, quia in actionibus hoc canone prohibitis nullus alius favor reperitur frequentior, nec qui magis iniquitatem earum actionum promoveat.

Punctum XVIII.

Expenditur decimaseptima excommunicatio adversus usurpatores, & sequestratores sine legitima Superiorum licentia, redituum, fructuum, & proventuum ad Pontificem, Sedémque Apostolicam, vel alias personas Ecclesiasticas pertinentium.

1 *Refertur Textus.*
2 *Materia hujus excommunicationis continet injustitiam, & sacrilegium.*
3 *Quæ personæ huic excommunicationi subjiciantur?*
4 *Ob quas actiones hæc excommunicatio incurratur?*
5 *Quis dicatur illegitimè bona Ecclesiastica sequestrare?*
6 *Referuntur casus, in quibus de jure sequestrum permissum est.*
7 *Non est opus sequestrationem fieri sub ea ratione, quòd bona Ecclesiastica sint, tametsi oppositum plures censeant?*
8 *Quid si bona ab alio usurpata, vel sequestrata retineres.*
9 *Nomine bonorum quæ sequestrari debent intelliguntur jurisdictiones tam Ecclesiasticæ, quàm temporales.*
10 *Item fructus, reditus, & proventus.*
11 *Fructus usurpatus debet competere personæ usurpatæ ratione Ecclesiæ, vel beneficij Ecclesiastici.*
12 *Aliquibus placet bona pertinentia ad Pontificem, quatenus dominus temporalis est, hac excommunicatione protegi.*
13 *Verius oppositum videtur.*
14 *Satisfit contrariis argumentis.*
15 *Quid nomine Ecclesiasticæ personæ in hoc Canone intelligatur?*
16 *Comprehenditur usurpatio bonorum beneficij vacantis.*
17 *Negant aliqui comprehendi usurpationem ipsius Ecclesiæ, Monasterij, vel Beneficij.*
18 *Oppositum alij affirmant.*
19 *Prior sententia spectato juris rigore videtur probabilior, sed secunda tenenda est.*
20 *Non comprehenditur pecunia ex fructibus beneficij vendentis acquisita.*
21 *Neque item comprehenditur usurpatio fructuum beneficij conductori facta.*

1 SUb eodem tenore, quo duo præcedentes Canones lati sunt, inquit Pontifex se excommunicare, qui jurisdictiones, seu fructus, reditus, & proventus ad Nos & Sedem Apostolicam, & quascunque Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, Monasteriorum & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum pertinentes usurpant, vel etiam quavis occasione, vel causa sine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expressa licentia sequestrant.

2. Nemini est dubium usurpatorem horum bonorum, & sequestratorem iniquum injustitiam committere, utpotè qui actionem præstat juri alieno præjudicantem, & præterea sacrilegium esse; offendit enim Ecclesiasticam libertatem, & authoritatem, in cujus protectionem hæ usurpationes, & sequestrationes sub excommunicatione interdicuntur. Sicuti tradit Cajet. *verbo Excommunicatio, cap. 17.* Sayrus *lib. 3. thesauri conscient. cap. 21. num. 2.* Filliuc. *tract. 16. cap. 8. qu. 8. num. 209.* Alterius *in præsenti, disp. 18. cap. 1. vers. hinc sequitur*, Bonacina *disputat. 1. de censur. in particul. q. 18. punct. 1. num. 1.* & alij communiter.

3. Personæ verò in quas hæc excommunicatio fertur sunt omnes cujuscunque sexus, & conditionis existant, qui prædicta bona usurpaverint, vel sine legitima sententia sequestraverint prætextu potestatis laicæ. Nam cùm hic canon latus in defensionem bonorum Ecclesiasticorum præcedentibus annectatur, & sub eodem tenore, ut constat ex jus initio. *Necnon qui, &c.* & præcedentes de defensione jurisdictionis Ecclesiasticæ adversus laicas potestates loquantur, censendus est hic canon similiter latus in defensionem Ecclesiasticorum bonorum contra potestatem laicam. Quare etsi verba canonis generalia sint, ex subjecta materia, & ex antecedentibus restringuntur. Si enim

Pontifex in hujuſmodi canone vellet ſuam diſpoſitionem non ſolùm adverſus poteſtatem laicam, ſed etiam Eccleſiaſticam extendere, nullatenus hunc canonem præcedenti annecteret, ſed diverſum, & omninò ab eo diſtinctum ſtatueret, verbiſque apertioribus ſuam intentionem exprimeret. Quod cùm factum non ſit, credendum eſt velle ſolam poteſtatem laicam coërcere, & ab illius audacia, & temeritate bona Eccleſiaſtica protegere. Uti tradit Hugolin. *in præſenti, cap.* 17. §. 1. *verſ. vel etiam.* Anton. de Souſa, *cap.* 18. *diſputat.* 90. *verſ. reſpondendum.* Duardus *lib.* 2. *can.* 17. *qu.* 13. *verſ. ampliatur* Alterius *lib.* 5. *diſp.* 18. *cap.* 2. *verſ. reſpondeo*, & alij; tametſi contra ſentiat Reginald. *lib.* 9. *cap.* 25. *num.* 372. Bonac. alios referens *diſputat.* 1. *de cenſur. bullæ, quæſt.* 18. *punct.* 3. *numero* 2.

4. Uti igitur hæ perſonæ in cenſuram hujus canonis incidant, debent bona ibidem contenta uſurpare, vel ſine legitima facultate ſequeſtrare. Is autem propriè dicitur bona aliena uſurpare, qui ea tanquam propria, & ut ſibi debita aſſumit, tametſi ſciat ad alium pertinere, ut tradit Gloſſa *in cap. multi* 2. *q.* 1. & in præſenti docet Cajet. *verbo excommunicatio cap.* 27. Navarr. *cap.* 27. *num.* 69. Suarez *diſput.* 21. *ſect.* 2. *num.* 96. Tolet. *lib.* 1. *ſum. cap.* 28. *verbo tertia.* Filliucius *tract.* 16. *cap.* 8. *num.* 225. Bonac. *diſput.* 1. *quæſt.* 18. *punct.* 1. *num.* 3. & alij communiter. Quocirca ſi ea bona non tanquam propria, ſeu tibi debita acciperes, ſed ut aliena, ut faciunt fures, & latrones in hanc excommunicationem non incideres, quia eſto aliena invito domino accipias, non uſurpas, ut benè advertunt prædicti Doctores.

5. Is verò ea bona ſequeſtrare illegitimè dicitur, quia ea abſque legitima facultate apud ſe, vel alium deponit, impediens illorum liberum uſum iis quibus de jure competebat. Ut docet Suar. *ſect.* 2. *num.* 98. Bonac. *punct.* 1. *in fine num.* 8. Hanc facultatem concedere poſſunt omnes illi, quibus de jure ſequeſtrum facere permittitur. Uti eſt ſummus Pontifex, Epiſcopus, ejus Vicarius, Legatus Sedis Apoſtolicæ, & Nuncius. Debet tamen cauſa rationabilis adeſſe. Non enim prohibitio ſequeſtrum fieri poteſt, cùm res odioſa ſit, & regulariter interdicta *leg. unica. Cod. de prohibita ſequeſtrat.* & *arg. cap.* 1. *ut lite pendente, cap.* 1. *de ſequeſtrat. poſſeſſionis, & fructuum.* Et comprobat Franciſcus Curcius *in tract. de ſequeſtris, numero* 6.

6. Attamen plures caſus referunt Doctores, in quibus de jure ſequeſtrum permiſſum eſt, ut videre eſt *in Gloſſa leg.* 1. *Cod. de prohibita ſequeſtrat. pecuniæ.* & *in Gloſſa fin. in c.* 2. *de ſequeſtrat. poſſeſſionis.* Et in Abbate *ibidem à num.* 7. Gregorio Lopez, *leg.* 1. *tit.* 9. *part.* 3. per Textum *ibi.* Lancelloto *de attentatis* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 11. & 3. *p. cap.* 29. *num.* 148. Frequentiores ſunt, cùm beneficium vacat, quia tunc ſequeſtrantur fructus cum appoſitione œconomi, juxta Textum *in cap. cum vos de officio Ordinar. leg. regia* 11. *tit.* 15. *part.* 1. Secundo quando poſſeſſio beneficij eſt attentata, utpotè capta lite pendente ſtatim ante ſententiam conceditur ſequeſtrum, ut pluribus relatis docet Gonzalez *in reg.* 8. *cancellar.* §. 7. *procem. num.* 37. Tertiò cùm adeſt probabilis timor fructus dilapidandos eſſe, vel non eſſe commodè recuperandos, juxta Textum *in cap.* 2. *& fin. de ſequeſtrat. poſſeſſion. & fructuum.* Quarto cùm adeſt lis inter proviſum à Sede Apoſtolica, & Ordinario juxta conſtitut. Pij V. incipientem *Cordi nobis eſt*, datam 5. Kalend. Aprilis, anno 1568. Quintò ad coërcendum alicujus contumaciam *cap.* 2. *de Dolo, contumacia.* Tandem quoties judici viſum fuerit adeſſe juſtam cauſam apponendi ſequeſtrum. Ut notat Bart. *in leg. imperatores.* §. *fin. num.* 3. *ff. de appellationib.* Lancellot. *de attentatis* 3. *part. cap.* 29. *num.* 149. Gonzalez alis relatis *in reg.* 8. *cancellariæ.* §. 7. *procem. numero* 27. Hi igitur caſus Eccleſiaſticis conceduntur. Qui ergo extra illos abſque Eccleſiaſticorum legitima facultate ſequeſtrum prætextu authoritatis laïcæ apponeret in hanc cenſuram incurreret. Neque immunis ab illa erit, ex eo quòd ſequeſtrationem, vel uſurpationem fecerit ex præſumpta licentia, ſeu ratihibitione, quia Pontifex expreſſam licentiam requirit. Præſumptio autem licentiæ, ſeu illius ratihibitio non eſt licentia expreſſa, ſed ad ſummum tacita, & virtualis. Quod à fortiori procedit, cùm ratihabitio, & præſumptio eſt de futuro, quia hæc neque virtualiter eſt licentia, ſed erit, ac proinde honeſtare non poteſt actum cui licentia expreſſa requiritur. Ut benè tradit Alterius *lib.* 5. *diſp.* 18. *cap.* 2. *q.* 2. Duard. *in præſenti can.* 17. *q.* 13. *n.* 7. Bonac. *diſputat.* 1. *de cenſur. qu.* 18. *punct.* 3. *num.* 15.

7. Sed an uſurpans, vel ſequeſtrans dicta bona debeat uſurpare vel ſequeſtrare ex eo quòd ſunt bona Eccleſiaſtica? Doctores deſſentiunt. Nam Cajetan. *verbo excommunicatio, cap.* 27. *verſ. ſecunda.* Navar. *cap.* 27. *ſum. num.* 70. Sebaſtianus de Medicis *in ſum. peccat. capit. tit.* 9. *quæſt.* 78. *num.* 18. & 83. Alterius *lib.* 5. *diſput.* 18. *cap.* 1. *dub.* 2. exiſtimant opus eſſe ea intentione uſurpationem, & ſequeſtrationem fieri, quia hæc uſurpatio, & ſequeſtratio punitur ut Eccleſiæ libertati præjudicans quæ non ſatis videtur præjudicari, ſi ejus bona ea intentione non uſurpentur, & ſequeſtrentur. Sed oppoſitum tenendum eſt; ſatis eſſe ad hanc cenſuram, ſi uſurpans, & ſequeſtrans ea bona ſciat ad Eccleſiam, Eccleſiaſticaſve perſonas pertinere, quacunque intentione, ducatur; quia Textus ſolùm requirit uſurpationem, vel ſequeſtrationem bonorum ad Pontificem, ejúſque Sedem, & Eccleſiaſticas perſonas ratione Eccleſiæ, Monaſterij, vel beneficij Eccleſiaſtici pertinentium, quod ſufficienter verificatur, eſto deſit intentio formalis uſurpandi, vel ſequeſtrandi ea bona quatenus ſunt Eccleſiæ. Etenim ſi hæc intentio neceſſaria eſſet, ut hæc cenſura locum haberet, ferè nullius eſſet utilitatis, cùm rarò, vel numquam uſurpantes, vel ſequeſtrantes eam intentionem habeant, & in ſequeſtratione, id eſt manifeſtum, cùm expreſsè Textus damnet ſequeſtrationem illegitimè factam quavis occaſione, vel cauſa. Atque ita tradit Tolet. *lib.* 1. *cap.* 29. *num.* 7. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 4. Filliucius *tractat.* 16. *cap.* 8. *num.* 223. Bonac. *diſput.* 1. *de cenſur. quæſtion.* 18. *punct.* 1. *num.* 7.

8. Ex eo autem quòd ab alio uſurpata, vel ſequeſtrata bona tu retineres, alicui videri poſſet te non ligari hujus canonis cenſura; ſiquidem non fertur adverſus eos qui uſurpantibus, vel ſequeſtrantibus auxilium, vel favorem præſtant. Sed diſtinguendum eſt, ſi prætextu poteſtatis ſæcularis ea bona retineas pro certo haberi debet te excommunicationi ſubjici; quia illa retentio eſt nova uſurpatio, vel ſequeſtratio, ſeu præcedentis uſurpationis, & ſequeſtrationis authentica continuatio. Secus eſſet, ſi ex obedientia, & mandato uſurpantis, vel ſequeſtrantis retineres; quia tunc non ex prætextu poteſtatis laicæ cum nullam habeas, retines, ſed prætextu mandati, cui non audes contradicere.

9. Bona verò quæ uſurpare, vel ſequeſtrare debes, ut in hanc excommunicationem incidas, ſunt primò juriſdictiones tum Eccleſiaſticæ, tum temporales, quia utraque juriſdictio nomine juriſdictionis continetur, utraque ex beneficio Eccleſiaſtico tanquam illius fructus naſci poteſt. Sicuti docet Suarez *diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 95. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 8. *num.* 225. Hugolin. *in præſenti cap.* 17. *numero* 1. Duard. *lib.* 2. *can.* 17. *quæſt.* 3. *num.* 13. Bonacina *diſput.* 1. *de cenſur. Bullæ quæſt.* 18. *punct.* 2. *num.* 3. Neque obeſt quod *Canone* 14. 15. & 16. actum ſit de juriſdictione ſpirituali, quia in illis Canonibus non uſurpatio, ſed impedimenti

menti appositio libero jurisdictionis Ecclesiæ usui prohibetur. Præterquam quòd nullum est inconveniens, quòd objectum una lege prohibitum alia partialiter prohibeatur.

10. Secundò fructus reditus, & proventus sub quorum appellatione quælibet emolumenta, & temporales utilitates comprehenduntur. Fructus namque sunt illi, qui tum à natura, tum intercedente hominis industria ex re fructifera proveniunt. Reditus appellatur fructus fundi singulis annis rediens, vel quem ipse fundus naturaliter reddit. Proventus comprehendit omne emolumentum quocunque titulo proveniat, ac proinde quemlibet fructum, proventum. Et licèt hæc nomina idem videantur significare, non tamen censendum est superfluè apponi, quia claritatis gratiâ, & ad tollendam omnem dubitationem apponuntur. Qui igitur quemlibet fructum, reditum, seu proventum Pontifici, ejúsque Sedi, vel cuilibet alteri personæ Ecclesiasticæ ratione Ecclesiæ, Monasterij, vel Beneficij Ecclesiastici pertinentem usurparet, vel absque expressa licentia Pontificis, seu aliorum qui eam concedere possunt sequestraret, hac excommunicatione innodabitur.

11 Notandum est fructum usurpatum, vèl sequestratum competere debere personæ Ecclesiasticæ ratione Ecclesiæ, Monasterij, vel beneficij Ecclesiastici. Quapropter si aliunde competat nempe ex labore, vel propria industria, tametsi occasione beneficij, ut contingit in distributionibus quotidianis quæ interessentibus conceduntur non ob beneficium, esto beneficium ut conditio ad illas percipiendas requiratur, sed ob assistentiam, & præsentiam divinis officiis sub hac excommunicatione non continetur. Ut benè advertit Bonacina *disputat. 1. de censur. qu. 18. punct. 2. numero 10.* Nomine Ecclesiæ non quilibet locus pius venit intelligendus, sed authoritate Episcopi deputatus ad sacra peragenda. Uti latius diximus *tract. 11. religionis, punct. 6.* Nomine Monasterij intelligitur Conventus quoruncunque Religiosorum, sive virorum, sive fœminarum, ideóque usurpantes, vel sequestrantes bona ad prædictos Religiosos pertinentia in hanc excommunicationem incidunt, quia omnia Religiosorum bona proveniunt Religiosis, quæ sunt Ecclesiasticæ personæ ratione Monasterij. Nam esto à principio illis proveniant titulo donationis, ea tamen facta, cùm non ipsis, sed Monasterio acquirantur, ratione Monasterij Religiosis proveniunt, Tandem nomine beneficij Ecclesiastici jus de se perpetuum percipiendi fructus ob spirituale officium intelligitur. Ut latiùs explicavi *tract. 13. religionis disputat. 1. punct. 1. & seqq.*

12. Rursus ea bona ratione Ecclesiæ Monasterij, vel Beneficij provenientia pertinere debent Pontifici, sedique Apostolicæ, aut cuique personæ Ecclesiasticæ. Sed an satis sit quòd Pontifici ut domino temporali pertineant, ut huic censuræ locus sit? Difficultate non caret. Bonacina *disputat. 1. de censur. quæst. 18. punct. 2. numero 33.* affirmativam partem defendit. Ducitur; quia Pontifex prohibens usurpationem bonorum ad se pertinentium utitur illa particula *Nos* absque ulla distinctione: at sic prolata comprehendit non solùm jurisdictionem spiritualem, sed temporalem. Ergo, &c. Neque obest quòd in hoc Canone intenderit Pontifex bonorum Ecclesiasticorum immunitati consulere, nam simul cum illo fine præcipuo intendere potuit suorum omnium bonorum immunitati providere. Neque item obest quòd usus fuerit illa dictione *&* quæ extrema conjungit dicens: *ad Nos Sedem Apostolicam*, quasi bona usurpanda Pontifici, & ejus Sedi Apostolicæ pertinere debeant. Non inquam obest: nam esto illa dictio *&* plerunque copulativa sit, sæpè tamen disjungit & pro *vel* accipitur. Uti contingit in præsenti Canone. cùm dicitur ratione Ecclesiarum Monasteriorũ, & aliorum Beneficiorum Ecclesiasticorum pertinentes. Non enim requiritur, ut bona usurpata pertineant personis Ecclesiasticis ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & Beneficiorum simul, sed quocunque ex his titulis ad ipsos pertineant, sive pertineant ratione Ecclesiarum, sive Monasteriorum, sive Beneficiorum sufficiens est ad hanc censuram incurrendam.

13. Nihilominus verius censeo non esse locum huic censuræ, si prædicta bona pertineant ad summum Pontificem ut dominum temporalem, sed necessariò debent ad illum ut Christi Vicarium pertinere Moveor, quia non quælibet usurpatio, & sequestratio jurisdictionis, fructus, reditus, & proventus Pontifici pertinentis hac excommunicatione punitur, sed pertinentis Pontifici ratione Ecclesiæ, Monasterij, seu beneficij Ecclesiastici, ut inquit Textus. Hæc enim verba, utpotè in fine clausulæ appositа ad omnia præcedentia referri debent. At jurisdictiones, fructus, reditus, & proventus Pontifici ut domino temporali competentes, non illi competunt titulo Ecclesiæ, Monasterij, vel Beneficij, ut de se constat: ergo, &c. Præterea Pontifex hujusmodi excommunicationem fert in protectionem Ecclesiasticæ immunitatis quoad sua bona adversus laicam potestatem, ut probatum est. Si autem seipsum comprehenderet ut temporalem dominum, non solùm esset defensio potestatis Ecclesiasticæ, sed laicæ adversus laicam potestatem. Item cum Pontifex seipsum nominat, illo pronomine *Nos* Pontificiam dignitatem, non temporale dominium denotat. *Cap. si gratiosa de Rescript.*

14. Argumenta verò in contrarium non urgent. Ad primum dico, esto videatur Pontifex generaliter prohibere usurpationem, & sequestrationem suorum bonorum ad se pertinentium eam prohibitionem restrinxit, tum ex fine quem in hac lege intendit. Tum ex illis verbis, *ratione Ecclesiarum, Monasteriorum* &c. tum ex ipso pronomine *Nos*, quod ejus dignitatem Pontificiam significat. Etenim si usurpatio bonorum Pontifici competentium ratione sui patrimonij privati sub hac censura non comprehenditur, quia non sunt bona Ecclesiastica, neque Pontifici competunt quatenus Pontifex est, & Christi Vicarius, neque etiam usurpatio bonorum ipsi competentium ratione dominij temporalis comprehendi debet, cùm hæc bona Ecclesiastica sint, neque Pontifici ut Christi Vicario competentia. Ad secundum fateor dictionem *&* sæpè disjunctivè sumi, sed id contingit, cùm subjecta materia suadet, ut in exemplo *ibi* apposito. Secùs est in præsenti, ubi finis legis, & materia subjecta cogunt, ut copulativè accipiatur, sicuti regulariter accipi solet.

15. Si autem bona usurpata, vel sequestrata Pontifici, ejúsque Sedi non competunt, competere debent alicui personæ Ecclesiasticæ, ut locus sit huic excommunicationi, ut ex Textu constat. Nomine personæ Ecclesiasticæ veniunt qui Canonis, & fori privilegio gaudent, quos latè explicuimus *tract. 12. religionis, punct. 2. & seqq.*

16. Hinc dubium oritur, An usurpatio, vel sequestratio illegitima bonorum beneficij vacantis sub hac censura comprehendatur? Videtur namque non comprehendi, quia ea bona nulli personæ Ecclesiasticæ competunt, sed competunt beneficium possessuro. Atque ita sentit Cajetan. *in sum. verbo Excommunicatio. c. 17. vers. tertia.* Tolet. *lib. 1. sum. c. 29. numero 5.* sed rectiùs contrarium docuit Navarr. *cap. 27. num. 71.* Sayrus *lib. 3. cap. 21. num. 4.* Suarez *disput. 21. sect. 2. num. 97.* Reginald. *lib. 9. cap. 25. numero 372.* Filliucius *tract. 16. cap. 8. num. 217.* Hugolin. *in præsenti c. 17. §. 1. vers. quinto* Alterius *disp. 18. cap. 2. vers. ex his quinque* Duardus *lib. 2. can. 17. quæst. 12.* Bonacina *disputat. 1. quæst. 18. punct. 2. n. 31.*

Moventur;

Moventur ; quia illa bona ex eo quòd beneficiato futuro adjudicata ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ competunt, non quidem quoad actuale dominium, ſed quoad futurum. Deinde dominium illorum bonorum vacante beneficio penes aliquem reſidet, at non eſt alius penes quem reſidere poſſit niſi Eccleſia, & Pontifex, ergo penès Eccleſiam, & Pontificem reſidet, transferendum tamen in futurum beneficiatum. Præterea ſi uſurpatio bonorum beneficij vacantis hac excommunicatione non protegerentur, non ſatis Pontifex immunitati bonorum Eccleſiaſticorum providiſſet cùm gravius periculum urgeat ea bona uſurpandi mortuo beneficiato, quàm eo vivente.

17. Secundum dubium eſt de uſurpatione ipſius Eccleſiæ, Monaſterij, vel Beneficij, An ſub hac Cenſura comprehendatur ? Negat comprehendi Duard. *lib. 2. can. 17. quæſt. 4. num. 28.* quia Pontifex ſolùm uſurpatorem, & ſequeſtratorem juriſdictionum, fructuum, redituum, & proventuum ex Eccleſia, Monaſterio, vel Beneficio provenientium excommunicationi ſubjicit ; at ſub prædictis non videtur Eccleſia, Monaſterium, & Beneficium contineri. Neque obeſt gravius delinquere, & graviori pœna dignum eſſe uſurpatorem Eccleſiæ, Monaſterij & Beneficij, quàm uſurpatorem fructuum ex ipſis provenientium ; quia id ſolùm probat debuiſſe Pontificem graviori cenſuræ, & pœnæ ſubjicere delinquentem, non tamen probat de facto hac lege ſubjectum eſſe. Neque id eſt mirandum, cùm rarò uſurpatio Eccleſiæ Monaſterij, vel Beneficij contingat, frequentiùs tamen uſurpatio fructuum inde provenientium, & Pontifex conſuluit delicto frequentiori, relinquens rarum, & extraordinariorum arbitrio Judicis puniendum.

18. Oppoſitum affirmat Alterius *lib. 5. diſſut. 18. cap. 1. dub. 1.* quem ſequitur Bonac. *diſp. 1. de cenſuris bullæ q. 18. punct. 2. num. 8.* Movetur Alterius, quia ſi propter uſurpationem fructuum fertur excommunicatio, à fortiori propter Eccleſiæ uſurpationem utpote gravius delictum. Sed hæc ratio diſſoluta eſt *num. præcedenti.* Secundò probat, quia intentio legiſlatoris videtur eſſe, ne fructus Eccleſiæ, & à fortiori ne ipſa Eccleſia à poteſtate laica uſurpetur, atqui finis legis potiùs quàm verba inſpiciendus eſt. *Cap. fin. de Regul. Juris in 6. & leg. cum pater, §. dulciſſimis ff. delegatis, 2.* Et confirmari poteſt ex eo quod ſi pontifex interrogaretur, id ſine dubio affirmaret. At id pro lege habendum eſt quod legiſlator decerneret, juxta Gloſſam *in leg. tale pactum, §. fin. ff. de Pactis.* Sed hæc parum urgent. Non enim finis legis ſub lege comprehenditur, neque intentio Pontificis mente retenta conſtituere legem poteſt. *leg. ſi repetendi ff. conditionib. ob cauſam.* Neque Pontifex interrogatus reſponderet ſub ſua lege hunc caſum comprehendi. Bonacina verò aliis ducitur rationibus. Prima quia uſurpans Eccleſiam, Monaſterium, vel beneficium regulariter fructus uſurpat, ac proinde effugere non poteſt excommunicationem. Secundò quia uſurpans Eccleſiam, vel beneficium eo ipſo uſurpat jus fruendi fructibus, qui ex beneficio proveniunt. At nomine fructuum non ſolùm veniunt qui ſuapte naturâ, vel intercedente hominis induſtriâ enaſcuntur, ſed etiam jus percipiendi hos fructus juxta *leg. vaccæ emptor. ff. de evictionib.* & *leg. per ſervum. §. ſi uſusfructus ff. de uſu, & habitat.* Ergo. Neque etiam hæ rationes convincunt. Admitto namque uſurpatorem Eccleſiæ, Monaſterij, vel beneficij regulariter illius fructus uſurpare. Quâ poſitâ uſurpatione hanc excommunicationem non effugiet, non quia uſurpavit Eccleſiam, ſed quia uſurpavit illius fructus. Minus ſecunda ratio convincit, nam jus ſpirituale utendi fructibus beneficij ab ipſo beneficio realiter, & phyſicè non diſtinguitur. Non igitur de uſurpatione hujus fructus qui impropriè fructus dicitur, loquitur Pontifex, ſed de uſurpatione fructus ab Eccleſia, Monaſterio, & beneficio diſtincti, indeque provenientis. Quod apertè colligi poteſt ex eo quod nomine fructuum, reddituum, & proventuum idem ſignificetur. At ſub nomine redituum, & proventuum non comprehenditur jus ſpirituale percipiendi fructus, ergo neque ſub nomine fructuum. Item ipſemet Bonac. *dicto punct. 2. num. 6.* concedit ſub his nominibus comprehendi quodlibet emolumentum temporale ex Eccleſia, ſeu beneficio proveniens. At jus ſpirituale percipiendi fructus non eſt emolumentum temporale, ſed ſpirituale æquè ac eſt ipſa Eccleſia, & beneficium. Ergo hoc jus ſub nomine fructuum præſens Canon non comprehendit.

19. Ego verò dicendum exiſtimo priorem ſententiam ſpeculativè loquendo veriorem eſſe ; quia in materia cenſurarum utpotè odioſa, verba legis extendenda non ſunt, ſed in ſenſu ſtricto, & proprio ſumenda. At verba ſic ſumpta non comprehendunt uſurpatorem Eccleſiæ, Monaſterij, vel beneficij præcisè, & formaliter, uſurpatorem juriſdictionum, & fructuum inde provenientium. Uti colligitur ex ipſis verbis Canonis *Ergo &c.* Verum practicè loquendo, ſecunda ſententia tenenda eſt, quia rarò, vel nunquam Eccleſia, Monaſteriorum, vel Beneficium uſurpatur, quin eorum fructus uſurpentur, cùm ob uſurpandos fructus uſurpatio Eccleſiæ, Monaſterij, vel Beneficij fiat.

20. Tertium dubium eſt de uſurpatione pecuniæ, ob quam fructus Beneficij venditi ſunt, An ſub hoc Canone comprehendatur ? Affirmat Filliucius *tract. 16. cap. 8. quæſt. 9. num. 221.* eo quòd illa pecunia fructibus æquivaleat, & loco fructuum ſubrogata ſit. Sed rectiùs Bonacina *diſp. 1. quæſt. 18. punct. 2. num. 9.* inclinat in oppoſitum, quia illa pecunia propriè, & formaliter non provenit ex beneficio, ſed ex beneficij fructibus venditis. Pontifex autem ſolùm uſurpatorem bonorum provenientium ex Beneficio Eccleſia, vel Monaſterio excommunicationi ſubjicit. Ergo uſurpator bonorum provenientium perſonæ Eccleſiaſticæ ex alio titulo ſub hac cenſura non comprehenditur. Et idem eſt dicendum de uſurpatione aliorum bonorum, in quæ beneficiatus fructus ſui beneficij permutaret. Non enim illa bona ſunt propriè, & formaliter fructus beneficij, ſed permutationis.

21. Quartum dubium eſt de uſurpatione fructuum beneficij non beneficiato facta, ſed conductori, An ſub hoc Canone contineatur ? Videtur contineri ſi conductor perſona Eccleſiaſtica ſit ; quia perſonæ Eccleſiaſticæ ſubtrahuntur fructus ei competentes ratione beneficij conducti. Sed oppoſitum tenendum eſt cum Duardo in *præſenti canon. 17. quæſt. 9. num. 7.* Bonac. *diſp. 1. q. 18. punct. 2. numero 16.* Quia eſto illi fructus ſint beneficij, conductori autem non ex beneficio proveniunt, cùm ipſe Beneficium non habeat, ſed ex conductione. At Pontifex hoc Canone excommunicat uſurpatorem bonorum pertinentium perſonæ Eccleſiaſticæ ratione Beneficij, Eccleſiæ, vel Monaſterij. Ergo non comprehendit uſurpatorem bonorum pertinentium perſonæ Eccleſiaſticæ titulo conductionis.

PUNCTUM XIX.

Explicatur decima octava excommunicatio, adverſus imponentes decimas collectas, & alia onera Eccleſiaſticis perſonis.

1 *Refertur Textus.*

2 *Comparatur hæc excommunicatio cum aliis excommunicationibus jure latis.*

3 *Dividitur hic Canon in triplicem partem.*

4 *Quæ perſonæ in prima parte hujus Canonis excommunicationi ſubjiciantur ?*

5 *Ut huic excommunicationi sit locus, debent exigi, & percipi tributa imposita prætextu potestatis laicæ.*

6 *Imponens tributa realia quæcunque sint extra casus à jure concessos excommunicationi subjicitur.*

7 *Imponentem personale tributum non videtur improbabile sub hoc Canone non comprehendi.*

8 *Referuntur casus, in quibus à Clericis tributum licitè exigitur.*

9 *Ad hanc censuram incurrendam requiritur non solùm tributi impositio, sed illius exactio.*

10 *Quomodocunque a Clericis hæc tributa exigantur, est locus huic excommunicationi.*

11 *Item excommunicantur qui tributum recipiunt etiam à sponte dantibus.*

12 *Exigens tributum ab Ecclesiasticis, quod non ipsis, sed laïcis impositum est hac excommunicatione non punitur.*

13 *Tributum impositum Clericis, & ab eis exactum etiamsi exiguum sit, hac excommunicatione punitur.*

14 *In secunda parte hujus Canonis excommunicantur qui per se, vel per alios imponunt, exigunt, vel recipiunt tributum.*

15 *Item excommunicantur qui prædicta procurant, in eisque auxilium, consilium, vel favorem præstant.*

16 *In tertia parte innovantur decreta super his à sacris Canonibus lata.*

17 *Ex vi hujus innovationis censet* Bonacina *censuras innovatas non reservari.*

18 *Verius est reservationem Bullæ accipere ex hac innovatione.*

1 DEcimo octavò eandem excommunicationem præcedentium Canonum Pontifex protendit ad eos qui collectas, decimas, tallias præstantias, & alia onera Clericis, Prælatis, & aliis personis Ecclesiasticis, ac eorum, & Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum Beneficiorum Ecclesiasticorum bonis, illorúmque fructibus, reditibus, & proventibus hujusmodi absque simili Romani Pontificis speciali, & expressa licentia imponunt, & diversis etiam exquisitis modis exigunt, ac si imposita etiam à sponte dantibus, & concedentibus recipiunt. Necnon qui per se, vel alios directè, vel indirectè prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel favorem præstare non verentur, cujuscunque sint præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, aut status, etiam Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate, seu Principes, Duces, Comites, Barones, & alij potentatus quicunque etiam Regnis, Provinciis, Civitatibus, & quoquo modo Præsidentes, Consiliarij, & Senatores, aut quavis etiam Pontificali dignitate insigniti. Innovantes decreta super his per sacros Canones, tam in Lateranensi noviſſimè celebrato, quàm aliis Conciliis generalibus edita, etiam cum censuris, & pœnis in eis contentis.

2. Nullâ aliâ viâ frequentiùs Ecclesiasticæ personæ vexari solent à potestate laica quàm gabellarum impositione, ideóque Pontifex præsenti Canone protegit quælibet illorum bona à sæculari tributo. Et ut firmior sit hæc defensio innovat decreta, censuras, & pœnas in Conciliis generalibus edita, *super his* quæ in hujusmodi Canone Bullæ exprimuntur. Notandaque est illa dictio *super his*. Non enim omnia decreta de immunitate bonorum Ecclesiasticorum loquentia innovatur, sed solùm decreta, quæ de contentis in hoc Canone loquuntur, & quatenus de his mentionem faciunt. Ut rectè advertit Toletus *libro* 1. *sum. c.* 30. *num.* 8. Sayrus *lib.* 3. *thesauri c.* 22. *num.* 11. Suar. *disp.* 21. *num.* 4. *de censur. sect.* 2. *num.* 100. Bonac. aliis relatis *disp.* 1. *q.* 19. *punct.* 4. *num.* 4.

In primis namque innovantur Textus in *capite non minus* & *capite adversus de immunit. Ecclesiar.* utpotè editi in Concilio generali Lateranensi. At non censentur innovati, nisi quatenus prohibent impositionem, & exactionem tributi, quia hæ actiones tantùm in Bulla continentur. Non verò innovantur quatenus excommunicationem ferunt adversus successorem imponentis tributum, nisi per ipsum fiat satis factio intra mensem, vel ex bonis communitatis, si in ejus utilitatem tributum conversum est, vel communitate deficiente ex bonis sibi à prædecessore relictis, utpotè qui onera bonis prædecessoris annexa subire tenetur. Quia in hujusmodi Canone nulla est mentio facta de restitutione sed de impositione, exactione, & receptione tributi. Neque etiam innovatur *cupite quamquam de Censibus libro* 6. ea parte qua loquitur de solventibus tributum; quia Bullæ Textus nullam solventium mentionem fecit. Minus innovatur Textus in *cap. Clericis de immunit. Ecclesiar.* & Extravagans. *Quod olim, eodem tit.* quia hæc per Clementem V. *in Clement. quoniam* redacta sunt ad dispositionem Concilij Lateranensis. In *cap. Non minus*, & *cap. adversus de immunit. Ecclesiar.* ob tollenda dubia, & contentiones ortas ex dispositione *dicti c. Clericis.* & *Extravag. quod olim.*

3. Triplicem partem hic Canon continet. Prima fert excommunicationem adversus imponentes, exigentes, vel recipientes tributum sine speciali Romani Pontificis facultate. Secunda eandem excommunicationem profert contra patrantes per se vel alios directè, vel indirectè, prædicta crimina. Item contra id procurantes, auxilium, consilium, vel favorem præstantes. Tertia innovat sacros canones in Conciliis generalibus editos de hac materia loquentes pœnas, & censuras *ibidem* contentas.

4. Quoad primam partem attinet excommunicationi subjicit Pontifex quoscunque quavis authoritate etiam Regali, vel Pontificali fulgentes qui personis Ecclesiasticis, & eorum, & Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum Beneficiorum Ecclesiasticorum bonis, illorúmque fructibus, reditibus, & proventibus absque ejus speciali, & expressa licentia, collectas, decimas, tallias, præstantias, & alia onera imponunt, & diversis etiam exquisitis modis exigunt, aut sic imposita etiam à sponte dantibus, & concedentibus recipiunt.

5. Ut autem locus sit huic excommunicationi hæ actiones imponendi, exigendi, & recipiendi tributa imposita præstari debent prætextu potestatis laicæ sive à laico, sive à Clerico præstentur, quia hic Canon utpotè præcedentibus annexus in defensionem Ecclesiasticarum personarum, & bonorum Ecclesiasticorum latus est adversus laicam potestatem: ab hac enim Ecclesiastica libertas, & immunitas violatur. Secùs verò ab ipsámet Ecclesiastica potestate, tametsi injustitiam committat, & sacrilegium cùm tributa aliis personis Ecclesiasticis indebitè, & contra sacros Canones imponit, ut bene Filliucius *tract.* 16. *capite* 11. *quæstion.* 3. *num.* 300.

6. Qui verò tributa realia, quæcunque sint, imponit extra casus à jure concessos, & absque speciali, & expressa Romani Pontificis licentia huic excommunicationi subjicitur. Nam esto Textus tantùm expresserit collectas, decimas, tallias, præstantias, utpotè tributa frequentiora, non obinde infertur vectigal, gabellam, pedagium, quidagium, & aliud simile tributum non comprehendi, quia hæc similia sunt expressis, & Pontifex ut ea comprehenderet, addidit *& alia onera*, id est quælibet alia onera, quæ expressis fuerint similia: nam illud relativum *alia*, rem distinctam ab antecedenti significat, ejusdem tamen qualitatis, & conditionis. Argum. *cap. sedes de Rescriptis.* & *leg. quidam relegatus ff. de Rebus dubiis.*

Et

Et pluribus comprobat Auguſt. Barboſa, *in ſuo diction. dict.* 17. Atque ita tradit ex communi ſententia Sylveſt. *verbo Gabella.* 4. *in princ.* Duard. *lib.* 2. *canon.* 18. *quæſt.* 2. *num.* 12. Bonac. *tit.* 3. *de cenſur. diſp.* 1. *qu.* 19. *punct.* 1. *num.* 2.

7. Notanter dixi *realia onera* : nam ſi tributum aliquod perſonale conſiſtens in aliqua perſonali actione Eccleſiaſticis perſonis imponeretur, non videtur improbabile ſub hoc Canone non comprehendi ; quia hoc tributum non eſt ſimile tributis expreſſis, ac proinde contineri nequit ſub illa dictione *& alia onera*. Uti tradit Hugolin. *in præſenti capite* 18. *numero* 2. Bonac. *diſput.* 1. *de cenſur. bullæ. quæſt.* 19. *part.* 1. *num.* 3. Attamen ut benè advertit Bonacina *verſ. veruntamen*, ſic tributum imponens non effugiet cenſuram latam *can.* 15. adverſus condentes ſtatuta, ordinationes, & quælibet alia decreta libertatem Eccleſiaſticam derogantia.

8. Deinde dixi hæc facienda eſſe extra caſus à jure repreſſos, & abſque ſpeciali, & expreſſa ſummi Pontificis licentia, ſunt enim aliqui caſus in quibus à clericis tributum licitè exigitur. De quibus late *tract.* 12. *de immunit. perſonarum Eccleſiaſticarum & bonorum, p.* 9.

9. Et licèt ad contrahendam cenſuram latam *can.* 15. ſatis ſit tributi impoſitio per modum ſtatuti, ſeu legis facta, ad hanc tamen cenſuram inſuper requiritur illius tributi exactio. Uti tradit Duard. *can.* 18. *quæſt.* 4. *n.* 1. Bonac. *diſput.* 1. *quæſt.* 19. *punct.* 1. *num.* 3. & 4. quia Textus utitur dictione *&*, quæ regulariter copulativa eſt, & extrema quæ conjungit, poſtulat ſimul eſſe, ut diſpoſitio ſubſiſtat. Argum. *leg. ſi quis ita, ff. de verbor. obligat.* inquit enim Textus Bullæ : *Imponunt, & diverſis etiam exquiſitis modis exigunt*. Impoſitio ergo tributi, & illius exactio adeſſe debet.

10. Tributa verò imponi, exigique debent Clericis, Prælatis, aliiſve Eccleſiaſticis perſonis. Neque opus eſt (ut minus benè cenſuit Cajetan. *verbo Excommunicatio, cap.* 39. Navarr. *cap.* 27. *n.* 128.) eam impoſitionem fieri Clericis ratione bonorum Eccleſiaſticorum. Quomodocunque enim ipſis directè imponantur, & exigantur hæc excommunicatio locum habet ; ſiquidem non ſolùm prohibet tributi impoſitionem bonis ipſorum Clericorum quatenus talia ſunt, ſed etiam ipſis Clericis. Ut aperte conſtat ex illis verbis Textus : *Et onera Clericis, Prælatis, & aliis perſonis Eccleſiaſticis, ac eorum, & Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum Beneficiorum Eccleſiaſticorum bonis, illorúmque fructibus, reditibus, & proventibus abſque ſpeciali, expreſſáque Pontificis licentia imponunt, & diverſis etiam exquiſitis modis exigunt*. Nam ut rectè Sayr. *lib.* 3. *theſauri, cap.* 22. *num.* 9. apertè Pontifex diſtinguit inter bona Clericorum, & Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum Beneficiorum : bona autem Clericorum diſtincta à reditibus, fructibus & proventibus Eccleſiæ, Monaſterij, ſeu Beneficij patrimonia ſunt legalia, & ſæcularia, non Eccleſiaſtica. Ergo etiam hæc intendit Pontifex à tributorum impoſitione eximere, juxta Textum *in cap. quanquam, de Cenſibus, lib.* 6. Atque ita tradit Sayrus *loco relato*, Alterius, *lib.* 5. *diſp.* 18. *cap.* 3. *verſ. quarto notandum*, Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. Bullæ, q.* 19. *punct.* 1. *num.* 7. Suar. *diſput.* 21. *de cenſur. ſect* 2. *num.* 99. Cùm hoc tamen ſtat, ſi Clerici habeant aliqua bona titulo donationis, vel hæreditatis quibus aliquod tributum annexum eſt, non impeditur laica poteſtas ab illius tributi exactione, quia hoc tributum nec bonis Eccleſiaſticis, nec perſonis Eccleſiaſticis impoſitum eſt. Neque exigitur à Clericis quatenus tales ſunt, ſed quatenus ſunt hæredes, legatarij, vel donatarij rei cui eſt tributum annexum. Uti advertit Suarez *de cenſur. diſputat.* 21. *ſect.* 2. *num.* 99 *in fine*.

11. Non ſolùm imponentes tributum perſonis Eccleſiaſticis, vel bonis Eccleſiaſticis, illúdque exigentes hac innodantur excommunicatione. Sed quid illud impoſitum recipiunt etiam à ſponte dantibus, ut habetur in Textu, hoc eſt qui recipiunt tributum ab iis qui nullâ aliâ viâ, vel coactione præter eam quam ſecum trahit impoſitio, tributum ſolvunt. Sicuti explicat Suar. *diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 99. Sayrus *lib.* 3. *theſauri, cap.* 22. *num.* 10. Bertachin. *tract. de gabell. part.* 7. *num.* 23. Duard. *lib.* 2. *can.* 18. *qu.* 16. Bonac. alios referens *diſp.* 1. *de cenſur. Bullæ. q.* 19. *punct.* 1. *num.* 10.

12. Exigere verò ab Eccleſiaſticis tributum, quod non ipſis, neque eorum bonis, ſed laicis impoſitum eſt ſub hac excommunicatione non comprehenditur, ut apertè colligitur ex illis verbis textus : *Sic impoſita exigunt, &c.* ſolùm namque exactio, & receptio tributi impoſiti hac cenſura punitur. Sicuti ex communi ſententia docuit Bonac. *dict. diſp.* 1. *qu.* 19. *punct.* 1. *num.* 6.

13. Sed an tributum Clericis impoſitum, vel ab eis exactum debeat eſſe in gravi materia, ut imponens, vel exigens hac cenſura afficiatur ? Doctores diſſentiunt. Nam Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. Bullæ. quæſt.* 19. *punct.* 1. *num.* 12. cenſet in hanc cenſuram non incurrere, quia ob parvitatem materiæ credit exigentem à culpa mortali excuſari. Sed contrarium longè verius exiſtimo cum Alterio *lib.* 5. *diſp.* 19. *cap.* 3. *ad finem*. Quia gravitas hujus impoſitionis, & exactionis non deſumitur ex quantitate tributi, ſed ex injuria libertati Eccleſiaſticæ facta, & ex illius contemptu. Sicuti gravitas ſimoniæ non deſumitur ex quantitate pretij exhibiti pro re ſpirituali, ſed ex contemptu, & injuria rei ſpirituali facta eam pretio temporali coæquando. At negari non poteſt impoſitione, exactionéque tributi quantumvis minimi ſtatum Eccleſiaſticum graviter lædi, utpotè qui ea actione denotatur poteſtati laicæ ſubjectus eſſe, & tributorum ſolutioni obligatus : Ergo, &c. Et confirmo, ſi pro negotio levis momenti Clericum ad tribunal ſæculare traheres judicandum, cui dubium erit te grave ſacrilegium committere, & in excommunicationem incidere, quia ad hujus peccati gravitatem non debet ſpectari materia, de qua judicium eſt ferendum, ſed ipſum judicium, cui clericus iniquè ſubjicitur. Sic in præſenti non quantitas tributi, ſed illius impoſitio, & exactio ſpectãda eſt, utpotè quæ ex ſe libertatem Eccleſiaſticam graviſſimè lædit.

14. In ſecunda parte hujus Canonis excommunicantur qui per ſe, vel alios directè, vel indirectè prædicta faciunt, hoc eſt imponunt, exigunt, vel recipiunt tributum impoſitum. Dicuntur autem per ſe imponere, & exigere qui nullo intermedio imponunt, & exigunt, per alios verò qui mediis ſuis miniſtris. Directè autem imponunt, ſi ipſis Clericis, vel eorum bonis Eccleſiaſticis immediatè tributum imponatur, indirectè tamen ſi aliis imponatur : ex qua impoſitione neceſſariò Clerici gravantur : uti benè explicat Caroli de Graſſis *de effectu clericat. effectu* 5. *n.* 50. 77. *&* 146.

15. Deinde excommunicantur qui hæc procurant, id eſt qui diligentiam, & opera præſtant, ut impoſitio, exactióque tributi ad effectum perducatur. Quapropter Officiales, & Miniſtri qui Eccleſiaſticos citant, capiunt, accipiunt pignus, fructus ſequeſtrant, ut tributum ſolvant hac excommunicatione innodantur, quia qualibet ex his actionibus tributi exactio, & receptio procuratur. Præterea excommunicantur qui in eiſdem, auxilium, conſilium, vel favorem præſtare non verentur ; hoc eſt qui non verentur in imponendis, exigendis, recipiendíſve tributis conſulere quomodo & qualiter imponenda, exigendaque ſint, nec verentur imponentes, exigentéſque adjuvare, tum componendo edicta illave conſcribendo, vel publicando : tum aſſiſtendo exactioni, ne Eccleſiaſtici contradicant, tum illos manifeſtando, ne inſoluti

recedant

recedant. Ut benè tradit Hugolin. *in præsenti, can.* 17. *vers. Ac in eisdem.* Alterius *lib.* 5. *disp.* 18. *cap.* 4. Duard. *lib.* 2. *can.* 17. *q.* 20. *n.* 4. *vers.* 9. Bonac. *disp.* 1. *q.* 19. *p.* 1 *num.* 16. *& seqq.*

16. In tertia parte innovantur decreta super his per sacros Canones, tam Concilij Lateranensis, quàm aliorum Conciliorum generalium etiam cum censuris, & pœnis in eis contentis. *Initio hujus* §. notavi solùm renovari decreta cum censuris, & pœnis, quatenus attingunt materiam in hoc Canone contentum, hoc est quatenus attingunt impositionem, exactionem, receptionémve tributi personis, & bonis Ecclesiasticis factam.

17. Sed an ex vi hujus innovationis censuræ, & pœnæ in decretis renovatis contentæ reservationem Bullæ obtineant? Non conveniunt Doctores. Bonac. *disput.* 1. *de censur. Bullæ, quæst.* 19. *p.* 4. *num.* 8. negativam tuetur partem. Tum quia innovare Canones non est reservare, sed in pristinum statum constituere, ut si aboliti non essent. At in pristino statu reservationem Bullæ non habebant. Tum quia versamur in materia pœnali, in qua benigna interpretatio fieri solet. Ex quo rectè infert Bonacina te absolvi posse à quolibet Sacerdote, si ignarus excommunicationis Bullæ, & conscius excommunicationis jure communi inductæ, nec reservatæ actionem præstitisti, cui est excommunicatio annexa.

18. Cæterùm veriùs censeo ex vi hujus innovationis censuras, & pœnas in antiquis decretis contentas reservationem Bullæ accipere. Quæ fuit sententia Tolet. *lib.* 1. *cap.* 30. *num.* 5. Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 11. *quæst.* 5. *num.* 303. Alterij *lib.* 5. *disp.* 19. *cap.* 5. *vers. his omnibus.* Duard. *lib.* 1. *can.* 3. *quæst.* 3. & aliorum. Ducor quia innovare legem illiúsque pœnam est illam de novo constituere, ac si nunquam esset constituta. At pœnæ per Bullam constitutæ reservationem obtinent. Ergo eam obtinent pœnæ innovatæ, utpotè per Bullam constitutæ. Neque his obest fundamentum Bonacin. Admitto innovare Canones per se non esse illis reservationem imponere, sed tantùm in pristinum statum constituere. At si illa innovatio simul sit reservatio, Canonesque innoventur lege reservativa, non est dubium ex innovatione reservationem accepturus. Bullæ autem constitutio, quia hujusmodi Canones innovantur, reservationem continet. Ergo eam tribuit Canonibus innovatis.

Punctum XX.

Explicatur decimanona excommunicatio, adversus Judices sæculares, qui in causis capitalibus, seu criminalibus Clericorum se interponunt.

1 *Refertur Textus.*
2 *Finis hujus excommunicationis quis dicatur?*
3 *Quæ personæ sub hac excommunicatione comprehendantur?*
4 *Non comprehenduntur qui suo consilio, auxilio, vel favore personam Ecclesiasticam processant, banniunt, &c.*
5 *Quæ sint actiones hac censura prohibitæ?*
6 *Quæ censenda sit specialis Pontificis licentia, ne huic excommunicationi sit locus?*
7 *Ad hanc licentiam specialem reducuntur plures casus, in quibus jure communi permittitur Ecclesiasticas personas capere & judicare.*
8 *Ex mandato Ecclesiastici Judicis potest, imò tenetur quilibet Laicus suam opem præstare in processu, seu captura Clerici.*
9 *Non est opus summariè cognoscere justitiæ causam* Ferd. de Castro Sum. Mor. *Pars VI. satis est de iniquitate Judicis Ecclesiastici non constare.*
10 *In causa sanguinis plures censent oppositum.*

1. DEcimononò excommunicat, & anathematizat Pontifex omnes, & quoscunque Magistratus, & Judices. Notarios, Scribas, Executores, Subexecutores quomodolibet se interponentes in causis capitalibus, seu criminalibus contra personas Ecclesiasticas, illas processando, banniendo, capiendo, seu sententias contra illos proferendo, vel exequendo sine speciali, specifica, & expressa hujus sanctæ Sedis Apostolicæ licentia. Quippe hujusmodi licentiam ad personas, & casus non expressos extendunt, vel alias perperam abutuntur, etiamsi talia committentes fuerint Consiliarij, Senatores, Præsidentes, Cancellarij, Vicecancellarij, aut quovis alio nomine nuncupati.

2. Lata est hæc excommunicatio in protectionem Ecclesiasticarum personarum, ne à Laica potestate judicentur. Unde ad incurrendam hanc censuram opus est, ut Magistratus, Judices, & alij *in supradicto Textu* contenti in causis criminalibus Clericorum se interponant potestate Laica, & non Ecclesiastica. Uti colligitur ex illis verbis: *Quomodolibet se interponentes contra personas Ecclesiasticas.* Illis námque significatur eos qui se interponant non esse futuros Ecclesiasticos saltem formaliter, hoc est quatenus se interponunt: ut benè tradit Filliucius *tractat.* 16. *capit.* 11. *quæst.* 7. *num.* 309. Hugolin. *in præsenti, can.* 19. §. 2. *vers. quintò.* Duardus *dict. can.* 19 *quæst.* 8. *num.* 5. *vers. quartò.* Bonac. *disp.* 1. *de censur. Bullæ, quæst.* 20. *punct.* 2. *num* 8.

3. Personæ verò sunt omnes infra Regem, & Imperatorem quocunque nomine nuncupentur, qui actiones præsenti Canone prohibitas ausi fuerint perpetrare. Exprimuntur Magistratus, & Judices sub quibus hominibus veniunt Gubernatores civitatum, vel provinciæ, Proreges, Consiliarij, Senatores, Cancellarij, Vicecancellarij, &c. Secundò exprimuntur Notarij, quibus competit acta judicij & instrumenta publica conficere. Tertiò Scribæ qui acta judicii, citationes, dilationes, exceptiones, depositiones testium, appellationes, sententias scribunt. Quartò Executores qui sententias, & mandata judicum exequuntur. Quintò Subexecutores, quorum opera Executores utuntur in sententiarum, & mandatorum judicialium executione.

4. Hi omnes, & singuli, si præter juris ordinem, & specialem, expressámque licentiam summi Pontificis se intromiserint in causis capitalibus, seu criminalibus personarum Ecclesiasticarum hac excommunicatione innodantur. Bonac. *disput.* 1. *de censur. quæst.* 20. *punct.* 1. *n.* 1. *&* 2. existimat in hanc censuram incurrere Judices, & Magistratus, Notarios, Scribas, Executores, qui suo consilio, auxilio, vel favore personam Ecclesiasticam processant, banniunt, &c. Moventur ex illo adverbio *quomodolibet*, quod omnem penitus modum includit, *ex cap. indemnitatibus*, §. *si qua verò*, *de Electione*, *lib.* 7. Sed contrarium mihi dicendum videtur, eo quòd Pontifex modos, quibus Judex sæcularis in causis criminalibus Clericorum se interponens in hanc excommunicationem incidit, explicuit illas processando, banniendo, capiendo, seu sententias proferendo, vel exequendo. Nam ut ipsemet Bonacina notavit, verbum illud *se interponere*, genericum est, commune ad processus, bannum, capturam, sententiam, illiúsque executionem. Quapropter sensus est Magistratus, qui se interposuerit in causis criminalibus Clericorum quocunque modo ex *infrà* scriptis, scilicet processando, banniendo, &c. huic excommunicationi subjiciatur. Et explicatio hæc inde confirmari potest, nam Judex Clericum verbaliter citans, & ad suum tribunal adducens, ibique de crimine examinans

verbaliter, etſi in cenſuram latam *Canone* 15. incidat, hac tamen non innodatur. Uti tradit Navarr. *conſ.33. de ſentent. excommunicat.* Alterius *lib.5.can.19.diſp.20. cap.1.verſ.quæret quis*, Duard. *ibi, q.9.ad fin.* & ipſemet Bonac. *diſp.1.quæſt.20.punct.2.num.10.* quia hæc citatio, & examinatio non conſtituit proceſſum, capturam, vel ſententiam, quæ ſunt actiones hoc Canone interdictæ. Ergo adverbium illud *quomodolibet*, non quamlibet interpoſitionem in cauſis Clericorum denotat, ſed eam interpoſitionem, quæ modis expreſſis in dicto Canone contingit. Præterea concedamus (ut Bonacina prætendit) adverbium illud *quomodolibet*, quamlibet ex interdictis actionibus afficere, ita ut præſtet hunc ſenſum: *Excommunicamus qui perſonas Eccleſiaſticas quomodolibet proceſſaverit, bannierit, ceperit, ſententiaverit, ſeu ſententiam executioni mandaverit:* non inde infertur conſiliantes, auxiliantes, & faventes comprehendi; quia non propriè, & formaliter proceſſant, banniunt, capiunt, &c. ſed conſulunt, & adjuvant ad proceſſum, bannum, ſeu capturam. Cùm igitur Pontifex inquit ſe excommunicare judicem quomodolibet proceſſantem, intelligi debet de modo, quo proceſſus confici poteſt, non de modo qui extra expreſſum ſit.

5. Actiones Judicibus, Magiſtratibus, Notariis, &c. interdictæ in hoc Canone ſunt, primò proceſſare Eccleſiaſticas perſonas, hoc eſt, illorum crimina inquirere, & judicialiter inveſtigare. Nam eo ipſo quo hæc inquiſitio, & judicialis inveſtigatio ſcripto mandetur, perſona proceſſata eſt, quamvis proceſſus completus non ſit, nec cauſa ſubſtantiata, adéſtque quidquid ad hanc cenſuram requiritur. Ut benè tradit Bonacin. *diſp.1. de cenſur. Bullæ, q.10. punct.1. num.6. & ſeqq.* Neque ab ea excuſabitur ex eo quòd intentione inveſtigandi veritatem, non pœnam ſumendi proceſſum fecerit, quia Textus actionem proceſſandi damnat abſolutè, quæ intentionem pœnæ infligendæ non involvit neceſſariò. Sicuti notavit Bonacina *ſuprà, numer.9.* Neque item liberatur ex eo quòd animo remittendi delinquentem ſuo Judici proceſſum fecerit, quia hæc intentio non præſtat juriſdictionem ſæculari poteſtati adverſus Eccleſiaſticos, neque impedit proceſſum fieri indebitè contra ipſos. Sicuti advertit idem Bonac. *dict. diſput.1.quæſt.20.punct.1. num.7.* Secunda eſt bannire perſonas Eccleſiaſticas, hoc eſt eas authoritativè à regno, provincia, civitate, vel patria relegare, ſive in perpetùum, ſive ad tempus, juxta Textum *in l. relegatus, ff. de interdictis.* Tertia eſt capere, ſeu apprehendere prædictas perſonas, vinculis alligare, vel in aliquo loco incluſas detinere, ut inde liberè exire nequeant. Quarta eſt proferre ſententiam, ſive definitivam, ſive interlocutoriam. Quinta eſt dictam ſententiam executioni mandare. Quælibet autem ex his actionibus ſufficiens eſt ad cenſuram, ut conſtat ex illis dictionibus *ſeu, vel*, quæ disjunctivæ ſunt, & notant omnes.

6. Excipitur autem, niſi hæ actiones fiant ex ſpeciali, & expreſſa licentia ſummi Pontificis; quia eo caſu non offenditur Eccleſiaſtica libertas, cùm non ex poteſtate Laïca, ſed Eccleſiaſtica procedatur. Cenſetur autem ſpecialis, & expreſſa licentia, ſi fuerit conceſſa ad inveſtigandum aliquod delictum in ſpecie, v. g. proditionem Reipublicæ, crimen læſæ Majeſtatis etiam adverſus Eccleſiaſticas perſonas, cùm delictum, nec perſona Eccleſiaſtica in individuo exprimantur. Uti advertit Suar. *de cenſur. diſp.21. ſect.2. num.103.* Filliuc. *tract.16. cap.11. quæſt.8. n.3.4.* Alterius *lib.5. diſp.26. cap.1. col.10.* Duard. *can.19. q.6.* Bonac. *diſputat.1. de cenſur. Bullæ, quæſt.20. num.18.* Qui verò prædictam licentiam ad alios caſus non expreſſos extenderit manifeſtè in hanc cenſuram incidet: Sicuti notatur in ipſo Textu. Quippè operatur ex propria authoritate, non ex facultate Pontificis.

7. Ad hanc licentiam ſpecialem, & expreſſam reducuntur plures caſus, in quibus jure communi ſæculari poteſtati permittitur Eccleſiaſticas perſonas judicare, vel ſaltem capere; de quibus egi *tract.12. religionis, punct.6.* extra quos nemini licitum eſt Eccleſiaſticas perſonas propriâ authoritate proceſſare, bannire, capere, vel ſententiare. Quinimò neque ex facultate delegata Epiſcopi. Non enim Epiſcopo conceſſum eſt poſſe delegare laïcis facultatem procedendi adverſus Eccleſiaſticas perſonas: aliàs Bulla non poſtularet ſpecialem, & expreſſam licentiam ſummi Pontificis. Atque ita tradit Gloſſa communiter recepta *in cap.2. verbo præſumat, de Judiciis*, ubi Panormitan. *numer.5.* Ripa *numer.34. tract. crimin. t.1. lib.4. cap.9. num.70.* Farinac. *praxi, quæſt.8. num.4.* & aliis relatis Auguſt. Barboſa *de poteſt. Epiſc. 3. p. alleg.108. num.1.* Quod adeò verum eſt, ut nec Laïco ſimul cum Clerico hæc facultas concedi poſſit, quia ex ſocietate Clerici non purgatur laïci inhabilitas. Sicuti tradit Decius *in cap.2. de Judiciis, num.5.* Abbas *cap. ſignificaſti, de foro compet.* Farinac. *dict. quæſt.8. n.4.* Decian. *dicto cap.9. num.71.* Sigiſmund Scaccia *1. p. de Judic. cap.11. num.40.* & alij, quos refert, & ſequitur Barboſa *alleg.108. num.2.*

Cùm verò nullus adeſſet Clericus, cui delegatio fieri poſſet, eſſétque neceſſariò facienda, credit Barboſa *numer.5.* laïco fieri poſſe delegationem. Sed verius oppoſitum exiſtimo, quia nunquam adeſt neceſſitas hujus delegationis, ſiquidem committi poteſt cauſa laïco, non ut ipſe propria authoritate etiam delegata proceſſum faciat, & ſententiam proferat, ſed ut miniſter, Epiſcopi delictum inquirat, etſi facta inquiſitione culpabilem invenerit tali pœna puniat, quam ipſe Epiſcopus ex tunc in ipſum profert.

Neque item eſt vera alia limitatio Barboſæ in delictis, ubi pœna ſanguinis eſſet inferenda. Nam eſto Judex Eccleſiaſticus eam exequi non poſſit, judici tamen ſæculari illius judicium committere nequit, ſolùm cauſæ judicatæ executionem.

8. Illud eſt certum ex mandato Eccleſiaſtici Judicis poſſe, imò teneri quemlibet laïcum ſuam opem præſtare in captura, proceſſu & ſententia adverſus Clericum. Uti colligitur ex Concil. Trident. *ſeſſ.25 cap.3. de reformat.* ubi Judicibus Eccleſiaſticis conceditur facultas capiendi, & animadvertendi in ſubditos per proprios, vel alienos executores. Quam poteſtatem ſæpè nequirent ad praxim reducere, ſi laïcis non poſſent obligationem imponere. Uti tradunt Decian. *tract. crimin. t.1. lib.4. cap.10. num.3.* Farinac. *pract. crimin. quæſt.97. num.82.* Menoch. *de arbitrar. caſu 452. n.2.* Auguſt. Barboſa *3.part. de poteſt. Epiſc. alleg.107. num.25.* Zenodo *ad decret. al. collect.101. num.12.* Bonac. *diſp.21. de cenſur. Bullæ, quæſt.20. punct.3. §.2.* & alij apud ipſos. Quod ſi laïci renuant obedire cenſuris Eccleſiaſticis compelli poſſunt, uti tradunt præcitati Doctores. Aliis verò pœnis temporalibus praxi non eſt receptum. Tametſi Menoch. *caſu 452. num.3.* & Riccius *in praxi imprecationis brachij ſecularis, §. notabilia, numero 2.* judicent arbitrio judicis Eccleſiaſtici puniendos fore.

9. Sed an ad præſtandum hoc auxilium debeant laïci ſaltem ſummariè cognoſcere cauſæ juſtitiam? Difficultate non caret, cùm certum non ſit judices Eccleſiaſticos ſemper ſervato juris ordine procedere. Sed dicendum eſt quoties de iniquitate, & injuſtitia Judicis Eccleſiaſtici non conſtat obligatos eſſe nulla cauſæ cognitione præmiſſa ſuam opem Judici Eccleſiaſtico præſtare, quia dum in Superioris mandato iniquitas non relucet, ſubditi obedire tenentur. Quod maximè procedit, cùm auxilium ſæcularis imploratur ad inveſtigandum Clerici delictum, & proceſſum conficiendum, ſicuti tradit Marcus Anton. Genuenſ. *in curia Neapolit. cap.26.* Bonac. *diſp.1. de cenſur Bullæ.*

Bullæ, *quæst.*20. *p.*3. §.3. *num.*1. quia in his nullum est est periculum obediendi.

10. Verùm in executione sententiæ, maximè in causa sanguinis plures gravésque Doctores, Julius Clarus §. *fin. quæst.*96. *num.*7. Navarr. *cap. cùm contingat*, *de Rescriptis*, *remedio* 1. *n.*8. Salzedo *pract. cap.* 154. *aliàs* 160. Zenedo *ad decretal. collect.*105. *num.*5. Azevedo *leg.*15. *n.*1. *tit.*1. *lib.*4. *recopilat.* & alij plures, quos refert, & sequitur Barbosa *alleg.*107. *num.*26. censent præmittere laïcum debere summariam causæ cognitionem antequam opem suam præstet, ne damnum irreparabile inferat contra juris ordinem. A qua doctrina excipiunt, & benè causam hæresis, in qua tenentur nulla dilatione facta hæreticum sibi traditum debita animadversione punire. Ut latiùs probavi *tr* 4. *fidei*, *disp.*8. *cap.*14. *à num.*5.

Sed ut prædicta sententia sustineri possit, adesse debet probabilis suspicio injustitiæ, illiúsque probationes incontinenti afferri debent. Uti notavi *suprà dicto loco num.* 7. aliàs non video qua ratione laïcus supersedere ab executione sententiæ debeat, aut illi concedenda sit processus, & sententiæ examinatio. Cùm ipsi non tanquam judici, sed tanquam executori, & potestatis Ecclesiasticæ subdito committatur reus puniendus.

Punctum XXI.

Expenditur vigesima, & ultima excommunicatio Bullæ, adversus occupantes bona, aut terras Ecclesiæ Romanæ, ejúsque supremam jurisdictionem usurpantes.

1 *Refertur Textus.*
2 *Comparatur hæc excommunicatio cum ea quæ lata fuit* Canon. 17.
3 *Declarantur personæ, adversus quas hæc excommunicatio fertur.*
4 *In triplicem partem dividitur hic Canon.*
5 *Quæ actiones in prima parte prohibentur?*
6 *Adversus quem prædictæ actiones præstari debeant.*
7 *Qui & ob quas actiones in secunda parte hujus Canonis excommunicentur.*
8 *Perturbans jurisdictionem Legati, Commissarij, alteriúsve Gubernatoris à Sede Apostolica constituti, hac excommunicatione innodatur.*
9 *Usurpatio suprema jurisdictionis Pontificia Sede vacante, sub hoc Canone comprehenditur.*
10 *In tertia parte hujus Canonis excommunicantur auxilium, consilium, vel favorem præstantes supradictis.*
11 *Hæc censura non incurritur, nisi adsit dolus, & malitia.*

1. Vigesimò excommunicat, & anathematizat Pontifex illos omnes, qui per se, seu alios directè, vel indirectè sub quocunque titulo, vel colore invadere, destruere, occupare, & detinere præsumpserint in totum vel in partem Almam Urbem, Regnum Siciliæ, Insulas Sardiniæ & Corsicæ, Terras citra Pharum, Patrimonium B. Petri in Thuscia, Ducatum Spoletanum, Comitatum Venusinum, Sabinensem, Marchiæ, Anconitanæ, Massæ, Trebatiæ, Romandiolæ, Campaniæ, & maritimas Provincias, illarúmque terras, & loca; ac terras specialis commissionis Arnulphorum, civitatésque nostras Bononiam, Cæsenam, Ariminum, Beneventum, Perusium, Avenionem, civitatem Castelli, Tudertum, Ferrariam, Colamacum, & alias civitates, terras, loca, vel jura ad ipsam Romanam Ecclesiam pertinentia, dictæque Romanæ Ecclesiæ mediatè, vel immediatè subjecta, necnon suprà-

mam jurisdictionem in illis nobis, & eidem Romanæ Ecclesiæ competentem de facto usurpare, perturbare, retinere, & vexare variis modis præsumunt, necnon adhærentes, fautores, & defensores eorum, seu illius auxilium, consilium, vel favorem quomodolibet præstantes.

2. Tametsi *Canon* 17. lata fuerit excommunicatio adversus usurpantes bona, reditus, & proventus tum ad summum Pontificem, tum ad alias personas Ecclesiasticas pertinentia: attamen in præsenti in defensionem bonorum temporalium Sedis Apostolicæ, illiúsque supremæ jurisdictionis, specialis excommunicatio fertur adversus invadentes, destruentes, occupantes, & detinentes prædicta bona, necnon perturbantes, & usurpantes dictam jurisdictionem, iisque auxilium, consilium, vel favorem præstantes. Unde delinquentes ultra injustitiam sacrilegium committunt, utpotè Sedis Apostolicæ authoritatem offendentes: sicuti ex communi docet Cajetan. *verbo Excommunicatio*, *cap.* 17. Sebastian. Medicis *in sum. peccator. capital. titul.*9. *quæst.*78. *num.*26. Sayrus *lib.*3. *thesauri*, *cap.*24. *num.*1. Bonac. *disp.*2. *de censur. Bullæ*, *quæst.*21. *punct.*1. *num.*1.

3. Personæ adversus quas hæc excommunicatio fertur sunt omnes, & singuli fideles cujuscunque qualitatis, & conditionis existant, qui aliquam ex prædictis actionibus ausi fuerint perpetrare. Et licèt Regalis, Imperialisque dignitatis mentio expressa facta non fuerit, quia tamen materia subjecta specialiter Reges, & superbos Principes spectat; ab eisque Romana Ecclesia gravius vexationis periculum subit, ea de causa verius censendum est hanc excommunicationem ad Reges, Imperatorem, aliósque supremos Principes extendi. Ut tradit Hugolin. *in præsenti*, *can.*20. §. 1. *num.*1. Duard. *quæst.*10. *num.*4. Bonacina *disputat.*1. *de censur. Bullæ*, *quæst.*21. *punct.*2. *numero* 1.

4. In triplicem partem hic Canon dividitur. Prima agit de invadentibus, destruentibus, occupantibus, & detinentibus loca, dominia, & jura Romanæ Ecclesiæ. Secunda de usurpantibus, perturbantibus, seu vexantibus ejus supremam jurisdictionem. Tertia de præstantibus auxilium, consilium, & favorem in eisdem.

5. In prima parte hæ actiones sunt sub excommunicatione prohibitæ. Prima invadere terras Romanæ Ecclesiæ, hoc est in eas irruere, seu cum impetu aggredi, quod proprium est hostium, ideóque Suar. *disp* 21. *de censur. sect.*2. *num.* 104. Filliucius *tract.*16. *cap.*3. *num.*62. Hugolin. *in præsenti*, *cap.*20. *n.*3. *vers. quoad secundum*, & alij, requirunt hostilem incursum; quia alias non erit invasio propriè sumpta, ut ex Ambrosio Calepino *verbo invadere*, & *invasio* colligi potest. Neque obest quod in Bullis V. & Gregor. XIII. dictionibus *invadere*, & *destruere* addebatur hostiliter, quod præsentibus Bullis sublatum est, quia non inde infertur mutatam esse dispositionem (ut censet Bonacin. *dicta disp.* 1. *quæst.*21. *punct.*1. *numer.* 3.) quia illud adverbium *hostiliter* credendum est omissum esse, utpotè non necessarium. Satis enim ex verbo invadere, & ex subjecta materia perspicuum erat invasionem debere esse hostilem; siquidem quælibet alia invasio propriè invasio non est. Quòd si ex consensu injusto gubernatoris, & aliorum civium civitatem aliquam Ecclesiæ ingrediaris occupandam nullo impetu facto, etsi hanc excommunicationem effugias ob actionem invadendi, at in eam incidis ob actiones usurpandi, occupandi, perturbandi, vexandi more hostili dictam civitatem. Secunda actio prohibita in dicto Canone est, destruere, devastare, demoliri dicta loca, & terras Romanæ Ecclesiæ. Tertia eadem occupare, hoc est rapere, seu usurpare. Quarta sic usurpata, & rapta detinere, & non restituere. Hæc

enim ſi per ſe, vel per alios directè, vel indirectè quovis quæſito colore præſtentur hanc excommunicationem incurrunt, ut ex ipſo Textu notatur. Neque opus eſt omnes has actiones adeſſe, ut excommunicatio locum habeat; ſatis enim eſt ſi adſit quælibet actio ex prædictis. Aliàs Pontifex non ſatis ſuo dominio conſuleret. Neque obeſt quod Textus utatur hac dictione *&*, quæ vim habet extrema conjungendi. Nam id intelligitur, cùm ſubjecta materia contrarium non ſuadet. Uti tradit Auguſt. Barboſa *in ſuo dictionario*, *dict.* 93. *num.* 18. At in præſenti ſubjecta materia ſuadet dictionem *&*, non copulativè, ſed disjunctivè ſumi, quippè ejus extrema nequeunt ſimul exiſtere. Non enim ſimul exiſtere poteſt actio deſtruendi civitatem, & illam retinendi. Atque ita tradit Suar. *diſput.* 21. *ſect.* 2. *num.* 105. Alterius *lib.* 5. *diſp.* 21. *cap.* 1. *verſ. dixi.* Duardus *lib.* 2. *can.* 20. *quæſt.* 2. *n.* 2. Bonac. *diſput.* 1. *de cenſur. Bullæ*, *quæſt.* 21. *p.* 1. *num.* 8.

6. Prædictæ verò actiones invadendi, deſtruendi, occupandi, & detinendi verſare debent circa loca, & terras Pontificis, Romanæque Eccleſiæ, ſive ipſi immediatè, ſive mediatè ſubjecta, hoc eſt ſive Pontifex in illis juriſdictionem temporalem exerceat, ſive eam in alios tranſtulerit feudo, vel emphyteuſi, dominio directo retento. Quapropter ſi quis deſtruat, vel occupet terras, & loca ad privatos cives pertinentia, eſto per accidens Romana Eccleſia damnum patiatur, nequaquam hac excommunicatione ligabitur, quia non occupat, vel deſtruit, terras ſummi Pontificis & Romanæ Eccleſiæ, quod expreſsè requiritur. Uti tradit Filliucius *tract.* 14. *cap.* 3. *quæſt.* 8. *num.* 65. Hugolin. *in præſenti*, *cap.* 20. §. 1. *verſ. ex hac clauſula.* Duard. *lib.* 2. *can.* 20. *quæſt.* 10. *num.* 5. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. Bullæ*, *quæſt.* 21. *punct.* 1. *num.* 11. & *punct.* 3. *n.* 4. Quinimò eſto deſtruerentur loca, & terræ ad Pontificem, ut privatam perſonam pertinentia, non obindè eſſet locus huic cenſuræ. Quia hæc cenſura ſolùm proteguntur bona quæ ſimul ſunt Pontificis, & Eccleſiæ, nam ut conſtat ex illis verbis ſæpiùs repetitis: *Ad Romanam Eccleſiam: dictæ Romanæ Eccleſiæ*, quæ manifeſtè indicant ea tantùm bona protegi hac cenſura, quæ Romanæ Eccleſiæ, & Pontifici, ut ſupremo Principi competunt. Ut benè advertit Bonac. *d. diſp.* 1. *quæſt.* 21. *p.* 3. *in fine.*

7. Secunda pars hujus Canonis excommunicatione afficit eos, qui ſupremam Pontificis, & Romanæ Eccleſiæ juriſdictionem de facto uſurpare, perturbare, retinere, & vexare variis modis præſumunt, ſupremam inquam juriſdictionem in temporalibus; nam de ſpiritualibus ſatis in præcedentibus canonibus actum eſt. Nomine *ſupremæ juriſdictionis* non intelligitur dominium directum, & utile, quod Pontifex habet in ſuas provincias, & civitates: nam hoc dominium prima parte hujus canonis protegitur, cùm ibi protegantur civitates, & jura Pontificis, Romanæque Eccleſiæ pertinentia: alias omnes habentes dominium directum, & utile in ſuas civitates & loca, ſupremam haberent juriſdictionem, quod non eſt concedendum. Sed nomine *ſupremæ juriſdictionis* venit intelligendum merum, & mixtum imperium, juxta Textum *in cap. quod tranſlationem*, *de officio delegati*, & *leg. Imperium*, *ff. de juriſdictione omnium judic.* Quippè poteſtas puniendi Eccleſiaſticos etiam ultimo ſupplicio ſupremam arguit juriſdictionem, cùm nemini alteri conceſſum ſit. Sicuti tradit Alterius *lib.* 5. *diſp.* 20. *cap.* 1. *verſ. per ſupremam.* Bonac. *diſput.* 1. *de cenſur. quæſt.* 21. *punct.* 1. *num.* 16. & generaliter eam juriſdictionem quam Pontifex ſupremus Princeps exercet ſuprema juriſdictio appellanda eſt, utpotè nemini ſubjecta, & ab omni alia independens.

8. Circa hanc ſupremam juriſdictionem eſt duplex difficultas. Prima; An illam offendat, qui Legatos & Commiſſarios, aliòſque Gubernatores à Sede Apoſtolica conſtitutos impedit, & perturbat, ne ſua juriſdictione utantur? Negat Alterius *diſp.* 21. *cap.* 1. *verſ. per ſupremum.* Bonacin. *diſput.* 1. *de cenſur. Bullæ*, *quæſt.* 21. *punct.* 1. *num.* 20. quia prædictorum juriſdictio cùm ſit à juriſdictione Pontificis, & Romanæ Eccleſiæ diſtincta non poteſt eſſe ſuprema. At præſenti Canone ſola ſuprema juriſdictio protegitur. Ergo, &c. Nihilominus ſatis probabile eſt ſic impedientem, & perturbantem hac excommunicatione innodari; non quidem quatenus perturbat Legatorum juriſdictionem formaliter, ſed quatenus inde cenſetur Pontificia juriſdictio perturbata. Etenim cùm Legati, Commiſſarij, aliique Gubernatores civitatum Eccleſiæ Romanæ nomine Pontificis juriſdictionem exerceant, eorum juriſdictione perturbata, & Pontificis juriſdictio perturbata cenſeri debet.

9. Secunda difficultas: An uſurpatio, vel perturbatio ſupremæ juriſdictionis Pontificia Sede vacante ſub hoc Canone comprehendatur? Pro certo affirmandum eſt comprehendi: Quia eſto illa juriſdictio non ſit Pontificis mortui, neque futuri, cùm uterque incapax ſit juriſdictionis actualis, utpotè carentes Pontificia dignitate: at eſt juriſdictio Romanæ Eccleſiæ hoc Canone protecta. Neque obeſt quòd Textus dicat: *Nobis*, *& eidem Romanæ Eccleſiæ competentem*, denotans eam juriſdictionem, quæ Pontifici, & Romanæ Eccleſiæ ſimul competit, hoc Canone comprehendi, non verò quæ ſolùm Romanæ Eccleſiæ. Non inquam obeſt, qui pronomini *Nobis* ſubintelligenda eſt conditio vitæ, & exiſtentiæ per ſe in eo pronomine imbibita: præſtatque hunc ſenſum: *Excommunicamus eos*, *qui ſupremam juriſdictionem nobis viventibus*, *& Romanæ Eccleſiæ competentem uſurpare*, *& perturbare præſumpſerint.*

10. In tertia hujus Canonis parte excommunicantur adhærentes, fautores & defenſores ſupradictorum delinquentium, ſeu illis auxilium, conſilium, vel favorem quomodolibet præſtantes. Sub his verbis: *Omne conſilium*, *auxilium*, *& favor ex vi cujus aliqua ex ſupradictis actionibus ſubſequatur hac excommunicatione punitur.* Quippè illorum verborum *adhærentes fautores*, *& defenſores* ſequentia videntur explicatio eſſe, uti colligitur ex illa dictione *ſeu*: ita ut ſenſus ſit, adhærentes per conſilium, præſtantes favorem, exhibentes auxilium hac innodatur excommunicatione. Non tamen caret probabilitate quod tradit Bonacin. *diſputat.* 1. *de cenſur. quæſt.* 21. *punct.* 1. *num.* 26. *&* 27. huic excommunicationi ſubjici eum qui prædictorum criminum reo adhæreret paratus eum comitari, & auxiliari, & favere, tametſi de facto nondum conſilium, auxilium, & favorem præſtitiſſet; quia ex illa animi præparatione manifeſta ſufficienter adhærere delinquenti dicitur. Illud verò eſt certum opus eſſe, ut delictum à principali operante committatur, ut adhærentes, conſulentes, auxiliantes, & faventes excommunicatione ligentur. Ut ſæpè dictum eſt, & notavit in præſenti Filliucius *tractat.* 16. *cap.* 3. *num.* 69. Alterius *lib.* 5. *diſputat.* 21. *cap.* 1. *verſ. merito.* Bonacina *diſput.* 1. *de cenſur. Bullæ*, *quæſt.* 21. *punct.* 1. *numer.* 28.

11. Ad extremum adverte hanc cenſuram non incurri niſi adſit dolus, & malitia, ut manifeſtè indicat verbum præſumo, quo textus utitur. Uti notavit Bonacina ex communi ſententia *dicta diſput.* 1. *quæſt.* 21. *punct.* 1. *n.* 25. Quocirca Reges, aliique ſupremi Principes Catholici, terras & juriſdictionem Romanæ Eccleſiæ competentia poſſidentes, ab hac excommunicatione excuſantur, quia bona fide procedunt. Tum ex præſumpto Sedis Apoſtolicæ privilegio, tum ex præſcriptione legitima. Neque his obeſt, quod per hujuſmodi Bullam derogentur privilegia omnia, etiam in vi contractus, & præſcriptio videatur interrupta, quia non derogantur privilegia quæ graviſſima ſunt,

& ob graviſſimam cauſam conceſſa, quæque ad ſui derogationem expreſſam ſui mentionem requirunt, uti ſunt privilegia prædicta. Nam præſcriptio interrumpi cenſetur, quoties mala fides præſcribenti non ſupervenit. Atque ita tradit Covarruv. *reg. poſſeſſor malæ fidei, §. 12. n. 5.* Alterius *lib. 5. diſp. 21. cap. 3. verſ. in hac quæſtione.* Bonac. *de cenſur. Bullæ, q. 21. p. 2. n. 3.* & *p. 1. n. 24.*

Punctum XXII.

Expenduntur reliqua quæ in Bulla continentur.

1 *Proceſſus Bullæ durant, quouſque alij authentici, & obligatorii publicentur.*
2 *Abſolutio harum cenſurarum Pontifici eſt reſervata, præter mortis articulum.*
3 *Abſolutio in mortis articulo præſtanda eſt præmiſſa ſatisfactione.*
4 *Proponitur ratio dubitandi, an valida ſit abſolutio non præmiſſa ſatisfactione. Et reſpondetur validam eſſe.*
5 *Sacerdos ſine legitima facultate ab his cenſuris abſolvens ipſo jure excommunicatur, ejuſque abſolutio eſt nulla.*
6 *Abſolutio generalis à Pontifice facta, non comprehendit eos qui his cenſuris ligati ſunt.*
7 *Revocat Pontifex omnia privilegia diſpoſitioni hujus Bullæ contraria.*
8 *Præcipitur omnibus Patriarchis, Epiſcopis, aliiſque Ordinariis hujus Bullæ publicatio.*
9 *Tranſumptum hujus Bullæ habere debent omnes Ordinarij, & qui ad confeſſiones fuerint deputati.*
10 *Hanc obligationem pluribus placet eſſe ſub mortali.*
11 *Contrarium non videtur probabilitate carere.*
12 *Ex ratione officij audiendi confeſſiones obligatio gravis eſſe poteſt.*
14 *Adverſus eos qui huic Bullæ contraire præſumpſerint, indignatio Dei incurrenda indicitur.*

1. POſt cenſuras latas ſtatuit Pontifex, ut omnia, quæ in Bulla continentur durent, ſuúmque effectum ſortiantur, quouſque alij hujuſmodi proceſſus ab ipſo, aut Romano Pontifice pro tempore exiſtente fiant, ut publicentur, fiant inquam, authentici, & obligatorij, quod abſque publicatione eſſe nequit, ideòque particula *aut*, declarativa eſt verbi antecedentis, præſtátque hunc ſenſum. Proceſſus Bullæ durant, effectúmque ſortiuntur, quouſque alij proceſſus fiant authentici, & obligatorij, ſeu quouſque alij proceſſus publicentur. Atque ita tradit Duardus *in Bulla Cœnæ, lib. 1. cap. 4. quæſt. 8. num. 9.* Bonac. *diſp. 1. de cenſur. Bullæ, q. 22. p. 1. n. 2.* & latiùs dictum eſt *hac diſp. §. 1.*

2. Secundò abſolutionem harum cenſurarum ſibi reſervat Pontifex præter mortis articulum, neque tunc (inquit) præſtanda eſt, niſi cautione præſtita de ſtando mandatis Eccleſiæ, & ſatisfaciendo parti offenſæ, revocátque omnia privilegia iis contraria, etiamſi per generale Concilium conceſſa fuerint. Ex quibus verbis gravis eſt controverſia Doctorum; an privilegium à Trident. Epiſcopis conceſſum ad abſolvendum ab hæreſi, aliiſque criminibus occultis ex vi hujus clauſulæ cenſeatur revocatum? in qua quæſtione ut probabilius defendimus partem affirmativam *tract. 4. de fide, diſp. 4. p. 3. §. 1. num. 22* ibíque contrariis ſatisfecimus.

3. In mortis verò articulo qui poteſt à peccatis abſolvere, poteſt à cenſura. Præſtanda tamen eſt prius ſatisfactio realis, ſi poſſibilis ſit, ſin minus cautio, pignoratitia, fidejuſſoria, vel juratoria ſufficiat, juxtà regulas generales in materia reſtitutionis, & abſolutionis à cenſuris. Quod ſi nulla cautio præſtari poteſt, eo quòd infirmus eſt in extremis ſenſibus deſtitutus, non obinde abſolutio omitti debet, quia cautio requiritur caſu quo præſtari poſſit, ut benè advertit Sayrus *lib. 5. theſauri caſuum conſcient. cap. 15. num 4.* Bonac. *diſp. 1. de cenſur. q. 12. punct. 3. in fine.* Suar. *de cenſur. diſp. 21. ſect. 3. num. 2.*

4. Gravior dubitatio eſt; An valida ſit abſolutio ſatisfactione reali omiſſa cùm fieri poſſet; vel nulla, vel non ſufficiente præſtita cautione? Et ratio dubitandi eſt, quia non eſt credendum velle Pontificem ſuas vices concedere illi abutenti. Sed dicendum eſt ob omiſſam realem ſatisfactionem, & cautionem debitam non irritari abſolutionem, modò aliqua cautio exhibeatur; quia Pontifex non ſatisfactionem realem, ſed cautionem requirit, neque ſpeciem cautionis exprimit, tametſi de legitima videatur intelligendus. Atque ita tradit Suar. *diſp. 21. de cenſur. ſect. 3. num. 1.*

5. Tertiò addit Pontifex Sacerdotem ſine legitima facultate ab iis cenſuris abſolventem ipſo jure excommunicatum eſſe; ejuſque abſolutionem eſſe nullam. Quæ excommunicatio etſi olim reſervata fuerit teſte Caietan. *verbo Excommunicatio, cap. 77.* attamen juxta tenorem Bullæ præſentis Urbani VIII. nullam continet reſervationem, ſiquidem poſt reſervationem præcedenti clauſula appoſitam, quæque ad ſubſequentia non extenditur ſtatuta eſt. Uti docuit Navarr. *cap. 27. num. 74.* Tolet. *lib. 1. cap. 31. num. 7.* Suar. *diſput. 21. de cenſur. ſect. 3. num. 6.* Sayrus *lib. 3. theſauri, cap. 25. numer. 7.* Filliuc. *tract. 16. cap. 7. q. 8. num. 124.* Duard. *de abſolut. ab excommunicat. Bullæ, lib. 3. §. 3. q. 1. num. 2.* Alterius *diſp. 22. cap. 3. dub. 2. col. 7.* Antonius de Souſa *cap. 24. diſp. 101. num. 3.* Bonac. *diſp. 1. de cenſur. quæſt. 22. punct. 3. num. 8.* Quod ſi abſolvens ab his cenſuris extrà Urbem, in Italia tamen exiſtat excommunicationem incurrit reſervatam ex decreto Clement. VIII. & declaratione Cardinalium edita anno 1601. die 9. menſis Januarij, quæ incipit *Sacra Congregatio*, dummodo abſolvat prætextu privilegiorum à Sede Apoſtolica conceſſorum. Aliàs ſi ex malitia, vel ignorantia, aut in Urbe, vel extra Italiam ab excommunicationibus abſolvat ſub decreto, & reſervatione Clement. non continetur. Uti advertit Bonac. *diſp. 1. de cenſur. q. 22. punct. 3. num. 9.*

6. Quartò declarat Pontifex quamcumque abſolutionem etiam ſolemniter ab ipſo faciendam non comprehendere, nec ſuffragari his excommunicatis per Bullam, niſi priùs à præmiſſis cum vero propoſito ulterius ſimilia non committendi deſtiterint; & meritò quia impœnitenti abſolutio concedenda non eſt. Imò qui conſtitutiones, pragmaticas, leges, & decreta libertati Eccleſiaſticæ contraria fecerunt, non ſunt abſolvendi niſi priùs ea publicè revocaverint, & ex Archivis, ſeu Capitularibus, locis, aut libris, in quibus annotata reperiuntur deleri, & caſſari; ac ſummum Pontificem de revocatione certiorem fecerint. Quod ſi contrà factum fuerit, nullius effectus erit abſolutio, utpotè data abſque facultate, quæ non cenſetur conceſſa, niſi ea conditione poſita. Additque Pontifex ſe proteſtari, notúmque omnibus facere per abſolutionem ſolemniter factam, aut quoſcunque alios actus contrarios tacitos, vel expreſſos, ac etiam per patientiam, ſeu tolerantiam ſuam, vel ſucceſſorum quantocunque tempore continuaram in omnibus, & ſingulis contentis in Bulla, & quibuſcunque juribus Sedis Apoſtolicæ, ac S. Romanæ Eccleſiæ undecunque, & quandocunque quæſitis, vel quærendis, nullatenus præjudicare poſſe, ac debere.

7. Quintò revocat Pontifex omnia privilegia etiam in vi contractus conceſſa, quæ diſpoſitioni hujus Bullæ contraria fuerint. Ex qua revocatione colligitur fere

nulla privilegia ſubſiſtere, quæ Bullæ diſpoſitioni derogent. Vide quæ dicta ſunt *tract. de leg. diſputat.4. p.21.* ubi de privilegij revocatione, & ceſſatione.

8. Sextò præcepit Pontifex, Patriarchis, Epiſcopis, Prælatis, aliiſque locorum Ordinariis, ut cùm primùm ad ſuas manus proceſſus hujus Bullæ pervenerint, ſeu earum habuerint notitiam, publicari faciant ſemel in anno, aut pluries (ſi id ſibi expedire viſum fuerit) in Eccleſiis ſuis quando major fuerit populi conventus. Quod præceptum obligat Prælatos ſub mortali, ut conſtat ex illis verbis: *In virtute ſanctæ obedientiæ, diſtrictè præcipiendo mandamus.* Neque ab hoc præcepto excuſari poſſunt, niſi grave damnum ex publicatione timeant. Uti tradit Sayrus *lib.3. theſauri, cap.25. num.32.* Alterius *lib.5. diſp.22. cap.6. ad fin.* neque diſſentit Bonac. *diſp.1. de cenſur. Bullæ, quæſt.22. p.6. num.3.* ſatisfaciunt tamen huic obligationi, ſi unuſquiſque in ſua Eccleſia matrice publicationem faciat. Ut docet Alterius *lib.5. diſp.22. cap.6 verſ.4.* Neque obeſt Textum uti plurali numero *in Eccleſiis ſuis*, quia id factum eſt eo quòd plurali numero Patriarchas, Epiſcopos, &c. nominarat, & ut ſingula ſingulis correſponderent dixit *in Eccleſiis ſuis*, hoc eſt omnes in ſuis Eccleſiis, & quilibet in Eccleſia ſua.

9. Septimò inquit Pontifex, *Patriarchæ, Epiſcopi, Archiepiſcopi, aliique locorum Ordinarij, & Eccleſiarum Prælati, necnon Rectores, cæterique curam animarum exercentes, ac Presbyteri ſæculares, & quorumvis Ordinum regulares ad audiendas peccatorum confeſſiones, quavis authoritate deputati, tranſumptum præſentium litterarum penes ſe habeant, eáſque diligenter legere, & percipere ſtudeant.* Ex his verbis conſtat quoſlibet curam animarum ex officio exercentes, tametſi ſacerdotali dignitate inſigniti non ſint. Itémque quoſlibet Presbyteros, ſæculares, vel regulares ad confeſſiones audiendas deputatos obligatos eſſe tranſumptum Bullæ penès ſe retinere, hoc eſt in ſua Eccleſia, vel domo habere, illúdque diligenter legere, & percipere, aliàs illius tentio vana eſſet, & inutilis.

10. Sed an hæc obligatio habendi Bullæ tranſumptum gravis ſit? Non conveniunt Doctores; Hugolin. *in præſenti, 3. part. cap.7. num.3.* Duard. *lib.3. quæſt.1. num.3.* Bonac. *diſp.1. de cenſur. Bullæ, q.22. p.7. num.5.* cenſent obligare ſub mortali, quia verba imperativo modo prolata in legibus præceptum continent. Retentio autem Bullæ, illiúſque diligens lectio, & perceptio imperativo modo in Bulla profertur, ibi: *Penès ſe habeant, ſtudeant, &c.* ex alia parte materia gravis eſſe videtur, utpotè animarum curæ, & regimini non leviter neceſſaria. Ergo.

11. Nihilominùs cenſeo ſatis probabilem eſſe ſententiam Alterij *lib.5. diſput.22. cap.7. col.3.* Anton. de Souſa *cap.18. numer. 2.* aſſerentium ex vi Bullæ non eſſe obligationem gravem habendi, vel legendi ejus tranſumptum. Moveor, quia eſto plerunque verba imperativi modi obligationem præcepti inducant, ſi materia gravis eſt. Ut docui *tract.3. de legib. diſputat.1. punct.9. num.3. & ſeqq.* At in præſenti non videtur eſſe gravis materia, neque maximè neceſſaria ad finem à Pontifice intentum, cùm poſſit hic facilè obtineri, quin Bullæ tranſumptum ad te habeas: ex eo námque quòd apud alium ſit, ipſéque tibi omnia ibidem contenta referat, illorum notitiam perfectam habere poteris. Præterea, ſi Pontifex vellet ſub mortali obligare ad hanc retentionem, & lectionem, ut quid omiſit illa verba: *In virtute ſanctæ obedientiæ*, quæ ſuperiori clauſula appoſuerat? Tacitè enim ea omiſſione indicavit longè minori obligatione aſtrictos eſſe curam animarum habentes, alióſque Presbyteros ad retinendum tranſumptum, quam aſtricti ſunt Prælati ad illius publicationem. Adde tempore Pij V. hujuſmodi clauſulæ verbum præceptivum addebatur, qua additione manifeſtè indicabat alia verba præceptum non continere; aliàs ſuperflua eſſet additio. An in his Bullis ea additio ſublata eſt, & verba in communi ſignificatione relicta. Ergo ex ſe præceptum non continent.

12. Verùm eſto ita ſit, ex officio tamen fideles regendi, eorúmve confeſſiones audiendi obligatio gravis tibi adeſſe poteſt retinendi tranſumptum, illúdque legendi, ſi id judicas neceſſarium ad perfectam illius notitiam. Hanc enim ſub gravi culpa habere debes, ne te periculo exponas alicujus erroris, & abſolutionis indebitæ.

Octavò addit Pontifex Bullæ tranſumptis etiam impreſſis fidem adhibendam eſſe tam in judicio, quàm extra, dummodo Notarij publici manu ſubſcripta ſint, & ſigillo Judicis ordinarij Romanæ curiæ, vel alterius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ minuta. Utraque conditio requiritur, ſubſcriptio publici Notarij, & ſigillum perſonæ in dignitate conſtitutæ. Ut advertit Sayrus *lib.3. cap.25. in fin.* Bonac. *diſp.1. quæſt.22. punct.7. num.9.* Is autem dicitur in dignitate conſtitutus, cui ex munere competit juriſdictio in Eccleſiaſticas perſonas, juxta *leg. honor, ff. de munerib. & honorib. Cap. cum acceſſiſſent, de conſtitut.* & *cap. ad aures, de reſcript.*

13. Ultimò profert Pontifex indignationem Dei, & ſanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli incurrendam ab iis qui Bullæ exemplar auſu temerario præſumpſerint infringere, hoc eſt rumpere, & deſtruere, vel ei contraire, tum impediendo publicationem, ejúſque obſervationem, tum negando ejus obligationem. Ob has tamen actiones nulla pœna ipſo jure fertur, ſed arbitrio Pontificis graviter venit delinquens puniendus.

PUNCTUM XXIII.

De excommunicationibus ſummo Pontifici in Decreto juris reſervatis.

UNica tantùm eſt excommunicatio reſervata in Decreto per Gratianum collecto, námque ea quæ fertur *in Canone, ſi quis ſuadente 17.q.4.* adverſus eos qui manus violentas in Clericũ, vel Monachum injiciunt. Quæ ſic habet: *Si quis ſuadente diabolo manus violentas in Clericum, vel Monachum injecerit, anathematis vinculo ſubjaceat, & nullus Epiſcoporum illum præſumat abſolvere niſi mortis urgente periculo, donec Apoſtolico conſpectui præſentetur, & ejus mandata recipiat.* Ut igitur hæc excommunicatio plenè intelligatur, plura ſigillatim excutienda ſunt. Primò, qui nomine Clerici, vel Monachi comprehendantur, ob quorum vexationem injurioſam excommunicatio contrahatur. Secundò, quas actiones hæc excommunicatio comprehendat. Tertiò, quis poſſit ab ea excommunicatione abſolvere.

§. I.

Qui veniant nomine Clerici, vel Monachi in prædicto Textu?

1 *Expenditur qui veniant nomine Clerici?*
2 *Plures cenſent omnia requiſita, ut Clericus fori privilegio gaudeat, requiri etiam, ut privilegio Canonis potiatur.*
3 *Contrarium videtur verius.*
4 *Fundamento oppoſito ſit ſatis.*
5 *A privilegio Canonis, & fori excluduntur Clerici conjugati, dum habitum, & tonſuram non deferunt.*
6 *Item bigami bigamia vera, & interpretativa in minoribus conſtituti, ſecùs in ſacris.*

7 *Item*

7 *Item Clerici qui deserto habitu Clericali gravibus criminibus se immiscent.*
8 *Item Joculatores, Goliardæ, aut Bufones.*
9 *Item exercentes officium carnificum, Macellariorum, &c.*
10 *Item qui ter ab Episcopo moniti habitum Clericalem depositum assumere nolunt.*
11 *Aliquibus placet supradictos non privari privilegio fori, quousque degradentur, si in sacris sint constituti.*
12 *Dicendum est requiri authenticam declarationem incorrigibilitatis.*
13 *Vnniunt nomine Monachi Religiosi utriusque sexus veram professionem emittentes, imò & Novitii.*
14 *Item Fratres tertii Ordinis D. Francisci vitam in communitate gerentes.*
15 *Equites S. Joannis hoc privilegio gaudent.*
16 *De aliis consuetudini est standum.*

1. NOmine Clerici veniunt non tantum ii, qui caracterem sacrum habent, sed qui Ordines minores receperunt, imò & qui primâ tantùm tonsurâ fuerunt initiati. Uti constat ex *cap. cleri*, 21. *dist.* & *c. cum contingat, de etate, & qualit.* Quòd adeò verum est, ut esto sint excommunicati, suspensi, irregulares, aut verbaliter depositi hoc privilegio non privantur, sicuti communiter notant Doctores in *cap. ex parte, de Clerico conjugato* : & tradit Tolet *lib.* 1. *cap.* 31. *num.*8. Coninch. *dict.*14. *de excomm.dub.*15. *num.*157. Sayr. *lib.*3. *thesauri*, *cap.* 26. *n.*8. *&* 9. Secùs verò realiter degradati, ii enim omni privilegio Clericali privati sunt, *Cap. degradatio, de pœnis, in* 6.

2. Sed an initiati primâ tonsurâ, vel minoribus Ordinibus teneantur tonsuram, & habitum Clericalem communiter gestare, & insuper ex licentia Episcopi alicui Ecclesiæ inservire, vel in aliqua publica academia litteris vacare, ut prædicto Canone protegantur ? Non conveniunt Doctores. Nam Man. Rodrig. *lib.* 1. *sum. cap.*80. *num.*17. Florian. de Solis *tract. de censib. lib.*2. *cap. fin. num.* 14. Bañes 2. 2. *q.* 12. *artic.* 1. *difficult.*3. *dict. ult.* Suar. *de censur. disput.* 22. *sect.* 1. *num.* 11. Ægig. Coninch. *disp.*14. *de censur. dub.*15. *num.*164. & probabile reputat Paul. Layman. *lib.*1. *sum. tract.*5. *part.*2. *cap.*5. *num.*4. censent omnia illa requisita esse, ut locus sit Canonis privilegio. Moventur ; quia ex Conc. Trident. *sess.* 23. *cap.* 6. *de reformat.* ea omnia requiruntur, ut Clerici in minoribus constituti privilegio fori gaudeant. Sed privilegium Canonis inferiùs est fori privilegio, quippè privilegium Canonis jure tantùm positivo est introductum : privilegium verò fori ex jure Divino provenit. Ergo Clerico cui non competit privilegium fori, nec Canonis privilegium competere debet. Deinde Trident. *dict. cap.* 6. sub privilegio fori Canonis privilegium videtur comprehendisse ; si quidem refert *cap. unic. de Clericis conjug. in* 6. ubi Pius II. expressè de privilegio Canonis loquitur.

3. Nihilominus contrariam sententiam veriorem reputo cum Navarr. *lib.* 5. *consil. tit. de privileg. consil.* 24. *edit.* 2. Molina *tract.* 3. *de justit. disp.* 54. *num.* 9. Stephan. Davila 2. *punct. cap.* 1. *disput.* 2. *dub.* 9. *concl.* 3. Hieronym Gonzalez *in reg.* 8. *cancell. gloss.* 5. §. 5. *num.* 7. & favet Clarus *lib.* 5. *sententiar.* §. *fin. q.* 36. *num.* 19. Moveor, quia jure communi Clerico in minoribus Ordininibus constituto concessum erat privilegium Canonis, tametsi alicujus Ecclesiæ servitio addictus non fuerit, neque in aliqua schola ex licentia Episcopi versaretur. At Conc. Trident. solùm restrinxit privilegium fori : ergo privilegium Canonis sub dispositione juris communis relictum est ; juxta *leg. præcipimus, Cod. de appellationib.* sunt enim hæc privilegia omninò distincta. Atque ita declaravit sacra Cardinalium Congregatio, prout Gonzalez refert in hæc verba : *Clerici qui in hoc decreto Concilii privilegio fori privantur, privilegio tamen Canonis non intelliguntur privati.*

4. Neque fundamentum contrarium urget. Nam esto privilegium Canonis inferius sit privilegio fori, est tamen magis necessarium personis Ecclesiasticis, & earum statui, cùm graviùs offendantur ex vexatione personali, quàm ex forensi judicio. Præterquam quòd privilegium fori cedit aliqualiter in diminutionem laïcæ potestatis : at privilegium Canonis in nullius cedit præjudicium. Ergo mirum non est plures conditiones pro privilegio fori requiri, quàm pro privilegio Canonis. Concil. Trident. verò si benè perpendatur nobis contrarium non est ; non enim dixit servandam esse constitutionem Bonifac. VIII. *in cap. Clerici, de Clericis conjugatis, in* 6. pro omnibus Clericis, sed pro Clericis conjugatis, hi enim nec privilegio fori, nec Canonis gaudent, nisi conditiones à Concil. Trident. præscriptas observent, ut statim dicam.

5. Quapropter à privilegio Canonis, & fori excluduntur Clerici conjugati dum habitum, & tonsuram non deferunt, juxta textum *in dicto cap. unic. de Clericis conjugatis, in* 6. & insuper servitio alicujus Ecclesiæ ex Episcopi deputatione non vacant. Sicuti ex communi docet Coninch. *disput.* 14. *dub.* 14. *n.*158. Paul. Layman. *lib.*1. *sum. tr.*5. *part.*2. *c.*5. *n.*4. Bonac. *t.* 1. *disp.* 2. *de excommunicat. quæst.* 4. *punct.* 3. *n.* 1

6. Secundò, excluduntur bigami bigamia vera, & interpretativa in minoribus Ordinibus constituti, quia ii omnes privilegio denudantur, ideóque gestatio tonsuræ, habitus Clericalis illis interciditur. *Cap. unic. de Bigamis in* 6. & notavit *ibi* Glossa, *verbo Bigamus.* Coninch. *num.* 157. Molin. *tract.*3. *disput.*54. *num.*8. Paul. Layman. *cap.* 5. *num.* 4. Bonacina *dicto punct.*3. *num.* 6. & *t.*3. *de censur. in part. disput.*2. *q.*3. *punct.*6. *sect.*3. *n.*1. *& seqq.* Secùs verò dicendum est de bigamia similitudinaria, ut iidem Doctores advertunt. Quod si Clerici bigami sacris sunt initiati, vel ex dispensatione, vel illegitimitate hoc privilegio Canonis gaudent, quia Textus in *cap. unic de Clericis conjugatis, in* 6. & *cap. unic. de Bigamia, in* 6. expressè loquuntur de bigamis in minoribus constitutis. Et tradit Glossa *dicto cap. unic. de Bigamis.* Silvest. *verbo Bigamus, quæst.* 8. Molina *disput.*54. *num.* 8. Layman. *suprà.*

7. Tertiò, excluduntur ab hoc privilegio Canonis Clerici qui deserto habitu Clericali gravibus criminibus, utpotè tyrannidi, & seditioni, aliisque facinoribus se inverecundè immiscent ex Textu *in cap. perpendimus, Cap. cùm non ab homine, de sententia excommunicat.* Et notat Navarr. *cap.* 27. *num.* 81. Suarez *disput.* 22. *de censur. sect.*1. *num.* 14. Coninch. *disput.* 14. *dub.* 15. *num.*157 quod à fortiori procedit. Si in crimen assassinii inciderint, juxta Textum *in cap.* 1. *de homicidio, in* 6. Et tradit Sylvest. *verbo Assassinii, quæst.* 3. *&* 4. Covarruv. *lib.* 2. *var. cap.* 20. *num.* 10. Julius Clarus §. *finali, q.* 36. *num* 30.

8. Quartò, excluduntur Joculatores, Goliardæ, aut Bufones, si per annum huic ignominioso officio vacaverint. Argum. *cap. unic. de vita, & honest. Cleric. in* 6. Et tradit Suarez *dicta sect.*1. *num.*14. Paul. Laym. *lib.* 1. *summ. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 5. *num.*5. Molina *tract.* 3. *disputat.* 54. *num.* 6.

9. Quintò, excluduntur exercentes officium Carnificum, Macellariorum, Tabernariorum, modò conjugati sint, vel habitum Clericalem demiserint, atque ter moniti ab Episcopo non desiterint, vel si postquam desiterint idem officium reassumunt. Quod si conjugati non sint, habitumque Cleticalem retineant, privilegio Canonis & fori quoad personas non privantur, sed solùm quoad eorum bona ita ut eorum negotium non sit defendendum à judice Ecclesiastico, sed sæculari, & instar sæcularium solvere debent tributa,

Sic habetur *Clement. de vita & honeſt. Cleric.* & notavit Suar. *dicta ſect. 1. num. 15.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 4.* Molin. *dict. tract. 3. diſput. 54. num. 7.*

10. Sextò, excluduntur qui ter ab Epiſcopo moniti habitum Clericalem depoſitum reaſſumere nolunt, vel ab officio vili non deſiſtunt, vel ſæcularibus negotiis ſe immiſcent, juxta Textum *in cap. in audientia. Cap. contingit, de ſententia excommunicat.* Neque ſufficit una monitio pro tribus, ſed neceſſariò trina ſpecialis, & nominatim adhibenda eſt. Uti ex *Clement. 1. verbo tertia, de vita & honeſt. Clericor.* notat Suar. *dicta ſect. 2. num. 14.* Molin. *diſput. 34. num. 1.*

11. Sed an ii Clerici criminoſi, joculatores, incorrigibiles ſi in ſacris ſint conſtituti privilegium fori ipſo jure amittant? Non eſt conſtans ſententia. Nam Joan. Monach *in addit. Gloſſ. ad cap. 1. de vita, & honeſt. Clericor.* Joann. Lupus *titul. de libert. Eccleſiaſt. 2. part. quæſt. 5. num. 5. & 9. & quæſt. 8. num. unic.* Suar. *in lib. 4. de defenſ. fidei adverſus Regem Angliæ, cap. 17. num. 24.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 4.* negativam partem tuentur, eo quòd ſentiant Clericos in ſacris conſtitutos privilegio fori gaudere, quouſque deprædentur realiter, vel per ſententiam judicis eo privilegio denudentur. Colligiturque ex *cap. cum non ab homine, de Iudiciis.* ubi poſt incorrigibilitatem remittitur poteſtati ſæculari Clericus puniendus. Non igitur ipſo jure ob incorrigibilitatem privilegio fori privatur, conſentitque *cap. ut fama 35. de ſententia excommunicat.* ubi laicis conceditur poteſtas capiendi incorrigibiles non tanquam propriis Judicibus, ſed tanquam Eccleſiæ miniſtris, cui illi Clerici adhuc ſubjecti ſunt. Contrarium videtur affirmaſſe Gloſſa *in cap. 1. de Apoſtatis*, Covarruvias *pract. quæſt. cap. 31. num. 2.* Julius Clarus *dict. quæſt. 36. num. 23.* eo quòd trina monitio ſententiæ degradationis, ſeu privationis videatur æquivalere.

12. Ego verò dicendum exiſtimo requiri neceſſariò authenticam declarationem incorrigibilitatis, & regulariter ſententiam degradationis, ſeu privationis. Uti latiùs probavi *tractat. 12. de immunitate perſonarum Eccleſiaſticarum, punct. 6.*

13. Nomine Monachorum veniunt Religioſi utriuſque ſexus tam veram profeſſionem emittentes, quàm alii vocati Converſi, quippe veram profeſſionem in aliquibus Religionibus non emittunt. Ut colligitur ex *cap. ex tenore capit. de monialibus, de ſententia excommunicat.* Et tradit Gloſſa *in cap. non dubium, verbo converſos.* Navarr. *capit. 27. num. 79.* Julius Clarus *lib. 5. ſentent. §. finali, quæſt. 77. num. 5.* Molina *tract. 3. diſput. 50. num. 4.* Quinimò etiam Novitii, utpotè in via ad Religionem ſuſcipiendam prædicto privilegio gaudent, ex Textu in *cap. religioſi de ſententia excommunicat. in 6.* & tradunt Doctores relati. Neque ab hoc privilegio excluditur Religioſus bigamus, ſiquidem nullo jure conſtat privilegio Religioſis conceſſo privari ſicuti conſtat privari privilegio clericali. Sic ex communi ſententia tradit Sylveſt. *verbo bigamus, q. 8.* Sayrus *lib. 3. cap. 27. num. 32.* Bonac. *t. 1. diſp. 2. de excommunicat. quæſt. 4. punct. 3. num. 8.* & *3. de excommunicat. in part. diſp. 2. quæſt. 2. punct. 6. numero 8.*

14. Deinde Fratres tertii Ordinis D. Franciſci, & Dominici vitam in communitate gerentes, & habitum religionis geſtantes hoc privilegio canonis, imo fori gaudent, quia eſto viri Religioſi non ſint, Religionis tamen ſtatum imitantur. Ideoque privilegium Religioſis conceſſum utpotè favorabile ad ipſos extenditur. Sicuti ex communi notat Felin *in capite 2. de foro competenti.* Navarr. *cap. 27. num. 79.* Tolet. *lib. 1. cap. 31. num. 10.* Suar. *diſput. 22. ſect. 1. num. 20.* Molin. *tract. 3. de juſtit. diſp. 50. num. 4.* Carol. de Graffis *de effectu cleric. effectu 1. numero 92.* Bonacina *locis ſuprà citatis*, Secùs verò dicendum eſt de iis Fratribus qui propriis domibus commorantur, etſi ſe ſuáque bona Religioni obtuleriut, habitúmque illius geſtaverint. Sicuti notavit Rodrig. *titul. 2. regular. quæſt. 65. art. 5.* Miranda *in manuali prælat. t. 1. q. 29.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 4. circa finem*, decisúmque eſt à Leone X. ut refert Rodrig. *ſuprà.* Idem ferè dicendum eſt de Eremitis, qui ſub aliqua regula, & obedientia vitam agerent edito paupertatis, vel obedientiæ voto, vel pacto inito hoc privilegio proteguntur. Secùs verò ſi nullam ex his obligationem ſuſceperint, tametſi ex commiſſione Epiſcopi alicui Eccleſiæ inſerviunt, & habitum geſtent ſingularem, quia non firmum, ſtabilem modum vivendi habent, cùm pro libito poſſint ab eo recedere. Sic tradit Mol. *diſp. 30. num. 4.* Rodrig. *quæſt. regul. q. 63. art. 4.* Suar. *diſputat. 22. ſect. 1. num. 22.* Ægid. *dub. 15. num. 164.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract 5. par. 2. cap. 5. num. 4. in fine.* Carol. de Graffis *effectu 1. n. 104.* Bonac. aliis relatis *titul. 1. diſp. 2. de excommunicat. q. 4 punct. 3. in fine.* & *titul. 3. de cenſ. in partic. diſputat. 2. quæſt. 3. punct. 6. ſect. 3. in fine.*

15 De Commendatariis laicis Ordinis S. Joannis, D. Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ: Et idem eſt de Commendatariis Ordinis Chriſti in Luſitania, & S. Lazari in Sabaudia, S. Stephani in Florentia, & aliis ſimilibus gravis controverſia eſt inter Doctores, num hoc privilegio canonis fruantur; Et quidem de Equitibus S. Joannis certiſſimum eſſe debet hoc privilegio gaudere, quippè ſunt veri religioſi abſolutam caſtitatem, Paupertatem, obedientiam voventes, ideóque in *cap. canonica de ſententia excommunicat.* cavetur quod ſi ſe invicem percuſſerint à priore conventus abſolvantur, ſicuti alii Religioſi. Atque ita tradit Navarr. *lib. 5. conſilior. de regularib. conſ. 13.* Molina *tract. 3. diſp. 50. num. 5.* Azor. *1. part. inſtit. moral. lib. 13. cap. 4. quæſt. 4.* Carol. de Graffis *de effectib. clericor. effectu 1. numero 109.* Sanch. aliis relatis *lib. 4. ſum. capit. 16. numero 11.*

16. De aliis verò Equitibus, & Commendatariis eſto veri Religioſi non ſint, neque in communitate vivant, affirmat Garcia *de Beneficiis. 1. part. capit. 4. num. 15.* Bonac. *t. 1. diſp. 2. de excommunicat. quæſt. 4. punct. 3. num. 9.* Et *t. 3. diſp. 2. qu. 3. pun. 6. ſect. 3. num. 9.* Privilegio canonis, & fori gaudere, quia ſunt verè perſonæ Eccleſiaſticæ. Sed in his cenſeo conſuetudini ſtandum eſſe, & privilegia ſpectanda. Molina *tract. 3. diſp. 50. num. 5.* teſtatur per multos annos diligenter hanc rem examinaſſe, reperiſſéque nullo privilegio canonis hos milites in Caſtella, & Luſitania gaudere.

§. II.

Quæ perſonæ, & ob quas actiones hac excommunicatione afficiantur?

1 *Comprehendit omnes fideles manus in Clericum, vel Monachum injicientes.*

2 *Actio ob quam excommunicatio incurritur eſt violenta manuum injectio, quæ gravis eſſe debet.*

3 *Non excuſatur ab hac etiam excommunicatione, etiamſi Clericus offenſus conſentiat.*

4 *Communis eſt ſententia ſeipſum vulnerantem in hanc excommunicationem incurrere. Sed contrarium probabilitate non caret.*

5 *Extenditur hæc excommunicatio ad mandantes, ſeu incitantes ad prædictam offenſionem.*

6 *Debet ſubſequi percuſſio, ut mandans vel conſulens excommunicatione innodetur.*

7 *Ut hæc excommunicatio vitetur à mandante, vel conſulente debet fieri revocatio mandati, vel conſilii ante patratum delictum nota mandatario.*

8 *Aliquibus*

8 *Aliquibus placet revocationem sufficientem arbitrio prudentis excusare ab excommunicatione. Alii oppositum affirmant.*

9 *Prior sententia sustinetur, & explicatur quando censeatur sufficienter mandatum, vel consilium revocatum.*

10 *Dissplicet differentia inter excommunicationem, & obligationem restituendi, quam* Paul. Layman. *adstruere conatur.*

11 *Consentiens percussioni cùm posset impedire hac excommunicatione innodatur.*

12 *Non impediens percussionem etiamsi solùm contra charitatem peccet in hanc excommunicationem incurrit, ex plurium sententia.*

13 *Verius est debere esse obligatum ex justitia.*

14 *Ratam habens Clerici percussionem in sui gratiam factam excommunicatione innodari.*

1. COnstat omnes, & singulos fideles utriusque sexus quavis authoritate fulgentes, hac excommunicatione innodari, si suadente diabolo manus violentas in Clericum, vel Monachum injecerint. Nam Textus utitur verbo *si quis*, quod universale est omnes comprehendit. Ex *leg. qui filialibus* §. 1. *ff. de legatis* 1. & *leg. si necessarias*, §. *si annua*, *ff. de pignor. actione.* Neque ab hac excommunicatione excusantur, etiamsi pueri sint, in minorique ætate constituti, modò rationis usum perfectum habeant. Uti colligitur ex *capite* 1. *cap. mulieres*, *capite pueris de sententia excommunicat.* Et notavit Molina *tractat.* 3. *disputat.* 51. *numero* 2. Bonac. *titul.* 1. *disputat.* 2. *de excommunicat. quæst.* 4. *punct.* 2. & *titul.* 3. *disputat.* 2. *quæst.* 3. *punct.* 6. *sect.* 2. *numero* 2.

2. Actio autem ob quam hæc excommunicatio infligitur est violenta manuum injectio in Clericum, vel Monachum, id est in personam illius, seu res illi adhærentes. Unde si eum occidas, mutiles, percutias, vulneres, pede, ense, fuste, imò veneno secretè propinato in hanc incidis excommunicationem, quia violentiam ejus corpori infers. Item si eum quomodocunque violenter detineas, ne ex aliquo loco ingrediatur, vel eum ita insequaris ut ea insecutio causa fuerit se præcipitem dandi aliúdve damnum sustinendi: sunt enim omnes hæ actiones violentæ. Secùs esset, si per metum verbis illatum clerico esses gravis damni. Item si Clericum, conspuas arundine percutias, pulverem in eum jactes, ejus vestimenta illi adhærentia dilaceres: nam esto hæ actiones non graviter lædunt corpus, lædunt tamen honorem ideóque hac excommunicatione puniuntur. Uti colligitur ex *cap. nuper de sententia excommunicat.* cui consentit. *lex apud Labeonem*, *ff. de injuriis.* Et in his conveniunt Doctores, ut videre est apud Sylvest. *verbo excommunicatio* 6. *à numero* 5. Caiet. *eodem cap.* 10. Navarr. *cap.* 27. *num.* 77. Molina *tract.* 3. *disput.* 51. *numero* 1. Sayrum *cap.* 26. *à numero* 11. Avilam 2. *part. cap.* 5. *disp.* 2. *dub.* 12. Bonacinam *t.* 1. *disp.* 2. *de excomm. quæst.* 4. *punct.* 1. §. *per totum* & *t.* 3. *disp.* 2. *de censur. extra bullam*, *quæst.* 3. *punct.* 6. *sect.* 1. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *part.* 2. *capit.* 5. *numero* 5.

Debet autem actio ita gravis esse, & statui Clericali injuriosa, ut secluså excommunicatione arbitrio prudentis sufficiat ad peccatum mortale constituendum. Ut colligitur ex *cap. Nemo.* 11. *q.* 3. Ex illis verbis Textus? *Suadente diabolo.* Et tradit communi sententia Suar. *disp.* 22. *sect.* 1. *num.* 27. Molin *tr.* 3. *disp.* 51. *num.* 8.. Coninch. *disp.* 14. *dub.* 15. *num.* 190. Avila *dub.* 13. Bonac. & Layman. *loc alleg.*

3 Neque ab hac excommunicatione excusatur sic Clericum offendens esto offensus offensioni consentiat, quia si offensio est injuriosa, & status Clericalis deshonestativa, ejus consensus nullus est, ac proindè impedire nequit excommunicationem in honorem Clericalis status constitutam. Uti ex communi notat Caiet. *verbo excommunicatio cap.* 10. Sayrus *lib.* 3. *thesauri*, *c.* 26. *num.* 18. Suar. *disp.* 22. *sect.* 1. *n.* 58. Coninch. *disp.* 14. *dub.* 15. *num.* 168. Filliucius *tract.* 15. *cap.* 1. *q.* 7. *n.* 33. Bonac. *t.* 1. *de censur. disp.* 2. *q.* 4. *punct.* 2. *num.* 5. Mol. *tract.* 3. *disp.* 51. *n.* 3. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 5. *num.* 5. & alii apud ipsos. Ipse autem offensus ex eo quòd huic injuriosæ actioni consensum præstet, hanc excommunicationem non incurrit? quia non permittens offensionem, sed offendens opere, vel consilio, aut mandato excommunicat. Uti ex communi notant Sylvest. Navarr. Molina. Suar. Bonac. Sayrus. *loc. alleg.* & colligitur manifestè ex *cap. contingit de sententia excommunicat.* ubi Pontifex decernit hunc consentientem esse excommunicandum, ibi. *Si quis Clericus post prohibitionem hujusmodi spontè se subjecerit excommunicetur.* Ergo ipso jure excommunicatus non est.

4. At si quis seipsum malitiosè occidat, aut vulneret, vel sui occisionem, aut vulnerationem injuriosam consulat, aut præcipiat, communis sententia docet in hanc excommunicationem incurrere, quia de ipso verificatur violentas manus in Clericum injicere. Sic Panormit. *in dict. cap. contingit.* Navarr. *cap.* 27. *num.* 78. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 26. *num.* 20. Molin. *disp.* 51. *num.* 4. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 5. *numero* 5. Suar. *disp.* 22. *sect.* 1. *num.* 59. Coninch. *disp.* 14. *dub.* 15. *numero* 170. Bonac. *t.* 1. *disp.* 2. *de excommunicat. quæst.* 4. *punct.* 2. *in fine*, & *tit.* 3. *de censur. in part. disp.* 2. *quæst.* 3. *pun.* 6. *sect.* 2. *in fine*, tametsi contrarium non improbabiliter sustineri possit, teste Suar. & Bonac. *loc. allegatis.* Quippè Pontifex videtur locutus de tertia persona offendente, & ab offenso distincta. Ut colligitur ex illis verbis; *Si quis suadente diabolo, manus violentas in Clericum injecerit*, &c.

5 Porrò etsi ex supradicto Textu, *Si quis suadente diabolo*, solùm comprehendantur physicè Clericum, vel Monachum offendentes: at ex aliis capitibus juris hæc excommunicatio extenditur ad mandantes, seu precibus, & promissis incitantes ad prædictam offensionem. Ut habetur *cap. mulieres.* §. *illi*, *de sententia excommunicat.* Item ad consentientes, *capit. quantæ*, 47. *de sententia excommunicat.* Item ad ratam habentes offensionem suo nomine factam, *Cap cùm quis de sententia excommunicat.* Et licèt in nullo Textu reperiatur expressum consulentes, auxiliúmve præbentes hac excommunicatione innodari nihilominus Doctores communiter sub consentientibus eos comprehendunt. satis enim consentit operi, qui illud consulit, ejúsque executioni auxilium præbet. Quinimò esto in *dicto cap. quantæ*, solùm sermo sit de consentientibus iis qui manus violentas in Rectores Ecclesiæ injiciunt, at communis sententia extendit at consentientes percussioni cujusvis Clerici vel Monachi. Ut videre est in Navarro *cap.* 17. *num.* 78. Coninch. *disp.* 14. *dub.* 15. *num.* 172. Sayro *cap.* 26. *à num.* 22. Molina *tract.* 3. *disp.* 52. Paul. Layman. *lib.* 1 *sum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 5. *à num.* 5. Bonac *de censur. part.* 2. *disp.* 2. *quæst.* 3 *punct.* 6 *sect.* 1. §. 2. *initio.*

6. Igitur mandans consulens, & favens Clerici percussioni hac excommunicatione innodatur, dummodò percussio subsequatur, subsecutáque fuerit ex vi mandati, consilii vel favoris, quia hæ actiones tanquam accessoriæ prohibentur. Unde cessante actione principali, scilicet percussione accessoriæ non puniuntur. Ex alia parte cùm solùm puniantur, quia actionem principalem causam necessario requisitum est, ut ex vi illarum actio principalis subsequatur. Sicuti docet Molina *tract.* 3. *disputat.* 52. *numero* 2. 8 & 9. Navarr. *cap.* 27. *num.* 52. Coninch. *disp.* 14. *dub.* 15. *num.* 175. Bonac. *supra num.* 2. Layman. *à num.* 6. Et colligitur ex *dicto cap. mulieres de sententia excommunicat.* ibi: *quia is committit verè cujus authoritate,*

ritate, vel mandato delictum committi probatur. Requiritur ergo mandatum, & idem est de consilio & favore causam esse delicti. Et quidem nisi de contrario constet, id semper præsumendum est, ut benè notavit Coninch. *suprà.*

7. Quod si posito mandato, vel consilio pœnitentia ductus revoces ante patratum delictum, quamvis Glossa *in cap. cum quis de sententia excommunicat. in 6.* affirmet revocationem etiam mandatario, vel consiliario ignotam sufficientem esse ad hanc excommunicationem vitandã, præcipuè cùm impossibile est ad notitiam mandatarii, vel consiliarii revocationem venire; eo quòd non videatur credendum te affici excõmunicatione cum nullius peccati reus es, sed in gratia existis. Attamen omnino dicendum est necessarium esse revocationem fieri mandatario, vel consiliario. Uti ex communi omnium sententia docet Innocent. *capite ad audientiam de Homicidio*, Molina *tract. 3. disput. 52. num. 3.* Coninch. *disp. 14. dub. 15. num. 176. & 183.* Stephanus Davila *2. part. cap. 5. disp. 3. dub. 7. concl. 2.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 7.* Lessius *lib. 2. capite 13. dub. 3. numero 17.* Suar. *disp. 44. de irregular. sect. 3. num. 3.* Bonac. *de censur. in partic. disp. 2. q. 3. punct. 6. sect. 1. §. 1. numero 4.* Quippè dum revocatio mandati, vel consilii nota non est mandatario, vel consiliario præsumendi necessariò sunt ex vi mandati, vel consilii moveri. At excommunicatio lata est in eos, quorum mandato, vel consilio Clericus offenditur: ergo. Neque obest quòd eo tempore quo excommunicationem contrahis in gratia existas: quia ad contrahendam excommunicationem, sicut & irregularitatem non est opus delictum formaliter committi tempore contractionis, sufficit si antea commissum sit. Uti contingit in eo qui propinato veneno, vel sagitta emissa Clericum occidit, cujus delicti ante mortem Clerici pœnituit, qui non obinde ab excommunicatione, & irregularitate excusatur, quia his pœnis contrahendis sufficientem causam præstitit hæque pœnæ simul cum gratia Dei compati possunt.

8. Quinimò neque ad vitandam hanc excommunicationem satis est revocationem mandati, vel consilii notam fieri mandatario, vel consiliario: sed opus est, ut revocatio efficax sit, & mandati, seu consilii positi motionem tollat, aliàs delictum ex vi mandati, vel consilii patratum censebitur. Uti docet Coninch. *disp. 14 dub. 15. numero 183.* Molina *tract. 3. disp. 52. num. 3.* Difficultas verò est, si mandatum, vel consilium revoces sufficienter arbitrio prudentis, attamen mandatarius, vel consiliarius illo promovetur ad facinus perpetrandum, vel quia credit revocationem fieri non serio & ex animo, sed fictè & ob vitandam pœnam; vel quia rationes pro revocatione allatæ non destruunt præcedentes, an inquam tunc in excommunicationem incidas; Negant graves Doctores te incidere Sylvest. *verbo Homicidium*, 1. *num.* 11. & §. 3. *num. 12.* Petr. Navarr. *lib. 3. cap. 4. num. 27.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 7.* vers. *resolutio*, Stephan. Davila *2. p. de censur. cap. 5. disputat. 3. dub. 7. concl. 3.* Moventur, quia factâ revocatione mandati vel consilii de se efficaci non est censendus mandatarius, vel consiliarius eo moveri, sed ob suam malitiam, cùm revocationi stare possit, & debeat. Alii videlicet Navarr. *cap. 27. num. 33.* Anton. Gomez *lib. 3. resolut. cap. 3. num 40. & 44.* Molin. *tract. 3. disput. 52. num. 2. & 3.* Coninch. *disp. 24. dub. 15. num. 184.* Lessius *cap. 13. dub. 3. num. 18.* contrarium opinantur asserentes, si mandatarius, vel consiliarius dissuaderi non potuit quin ex mandato, vel consilio moveatur ad facinus patrandum mandantem, vel consulentem in excommunicationem incidere, quia facinoris causa fuit medio suo mandato, vel consilio quod de facto removere non potuit. Sicuti in excommunicationem incidit qui propinato veneno Clericum occidit, tametsi diligentiam adhibuerit ad damnum impediendum.

9. Ego verò dicendum existimo: revocans mandatum, vel consilium sufficienter arbitrio prudentis non est censendus in excommunicationem, imò neque in irregularitatem, aut obligationem restituendi incidere; quia eo casu non debet præsumi mandatum, vel consilium causam esse delicti. Uti ex omnium sententia tradit Coninch. *disp. 14. dub. 15. num. 184.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. c. 5. à num. 7.* Quod si roges quando censearis mandatum, vel consilium sufficienter revocasse? Respondeo, mandatum censendum est sufficienter revocatum, si verbo, epistola, vel internuntio seriò revocationem mandatario significes. Quinimò, si amicitiam ineas cum eo qui tuo mandato damnum parabas; quia eo ipso non potest mandatarius in executionem tuæ voluntatis, & in tui gratiam delictum operari. Ut benè advertit Molina *dict. disp. 52. num. 2.* Coninch. *disp. 14. dub. 15. concl. 4. n. 184.* At consilium non ita facile revocatur, cum non solâ Authoritate consulentis nitatur, sed rationibus ab eo propositis. Quare consulens tenetur rationes contrarium persuadentes consiliario proponere, quæ si prudentis arbitrio judicentur sufficientes ad consilium iniquum removendum non est censendus suo consilio causa delicti; neque excommunicationem, ullâmve pœnam & obligationem consulentibus impositam incidere. Ut bene Coninch. *suprà concl. 4. & 5.* Verùm si adhuc tibi constat mandatarium, vel Consiliarium tuo mandato, vel consilio moveri, vel quia non credit ex animo te revocare, vel rationes revocationis non sunt æquè efficaces ad contrarium persuadendum, etsi probabilis sit sententia, quæ te ab omni censura, pœna & obligatione excusat; at probabiliorem reputo sententiam, quæ te condemnat: tum quia communior. Tum quia de facto tuum mandatum, vel consilium causa fuit delicti. Nam esto malitiæ mandatarii, vel consiliarii adscribi debeat, quod revocationi nolit adhærere, attamen dum de facto revocationi non assentitur, mandatum, seu consilium firmum persistit, causáque est delicti. Ergo excommunicatio imposita iis qui suo consilio, vel mandato in percussionem Clerici concurrunt, hos comprehendit.

10. Neque probanda mihi est differentia quam astruere conatur Paul. Layman. *lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 7.* specialiter *vers. deindè*, inter excommunicationem, irregularitatem, & obligationem damni illati restituendi: asserit namque consulentem, seu mandantem obligatum esse ad damni illati reparationem in defectum principalis, quantumvis consilium, seu mandatum revocaverit, si ei constet homicidium ex mandato, seu consilio motum esse: non tamen incurrere excommunicationem consulenti, seu mandanti impositam, imò neque irregulitatem, quæ propter culpam jure Canonico decernitur. Quia obligatio restituendi naturaliter oritur ex damno injustè illato: excommunicatio verò, & irregularitas non naturaliter ex damno illato, sed ex juris Canonici dispositione contrahuntur. At verisimile non est jus Canonicum velle excommunicatione, & irregularitate pœnali afficere eum qui consilium, & mandatum iniquè datum sufficienter revocavit. Non inquam probanda mihi hæc differentia venit, quia nullo firmo fundamento nititur: sicùt enim obligatio restituendi ex damno injustè illato naturaliter oritur, sic excommunicatio, & irregularitas jure positivo disponente ex eodem injurioso damno ortum habet: at sicut revocatio consilii, & mandati de facto inefficax non impedit obligationem restituendi, quia non impedit damnum ex vi illius injustè illatum esse, sic impedire non potest excommunicationem, & irregularitaten, quæ ex jure positivo ob damnum injustè illatum ex vi consilii,

filii, vel mandati imponitur. Quapropter Doctores communiter eodem modo ratiocinantur de pœna excommunicationis, ac de pœna irregularitatis, & obligatione restituendi. Ut videre est apud Lessium *lib. 2. c. 13. dub. 3. num. 17.* Coninch. *disp. 14. dub. 15. num. 176.*

11. Porrò non solùm mandans, consulens, & favens, Clerici percussioni, sed qui ejus percussioni consentit potens eam impedire hac excommunicatione innodatur. Uti expressè deciditur *cap. quanta de sententia excommunicat.* quia ut inquit Textus, eos delinquentibus favere interpretamur, qui cùm possint manifesto facinori desinunt obviare. Notandáque dictio *possint*, quæ necessariò requirit, ut absque gravi incommodo possint facinus impediri.

12. Quæstio verò inter Doctores est; An ad prædictam excommunicationem incurrendam satis sit non impedire percussionem, cùm possis an insuper debeas esse ex justitia obligatus? Caietan. *verbo excommunicatio cap. 10.* Medina *Codice de restitut. quæst. 7.* Sayrus *lib. 3. capite 26. numero 24.* Filliucius *tract. 15. cap. 1. numero 31.* Suar. *disputat. 22. sect. 1. num. 56.* censent te hac excommunicatione ligari, tametsi solùm ex charitate obligatus sis impedire percussionem; quia Textus *in cap. quanta*, absolutè, & sine restrictione loquitur de iis omnibus, qui manifesto facinori desinunt obviare cùm possint. Addit tamen Abbas, & Hostiens. *in suprad. capite* Sylvest. *verbo Excommunicatio 6. numero 5.* Tolet. *lib. 1. cap. 34. num. 15.* Caiet. *dicto cap. 10* adesse debere dolum, & malitiam, nam si ob verecundiam, & vanum timorem non te alienis litibus immiscendi impedire percussionem omittas, hanc effugis excommunicationem.

13. Sed rectiùs obligationem justitiæ ad incurrendam hanc excommunicationem requisierunt. Navarr. *cap. 27. num. 78.* Henriq. *lib. 14. cap. 12. numero 7. litt. H.* Avila *2. punct. de censur. cap. 3. disp. 3. dub. 8.* Coninch. *disp. 14. dub. 15. num. 174.* Molina *disputat. 52. num. 6.* Bonac. *tit. 1. disputat. 2. de censur. quæst. 4. punct. 1. §. 2. numero 8.* & *titul. 3. disput. 2. quæst 3. punct. 6. sect. 1 §. 2. numero 7.* Paul Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 6.* Ducor, quia ille consensus in percussionem Clerici censendus est hac excommunicatione puniri, qui secundùm moralem æstimationem favor, & auxilium esse reputatur, ut constat ex illis verbis: *Eos delinquentibus favere interpretamur:* Et præterea qui statui clericali injuriosus est. At qui solùm ex charitate, & non ex officio tenetur impedire percussionem, moraliter non censetur percussioni favere, neque injuriosam actionem statui Clericali præstare, quia omittens ex charitate solùm negativè se habet, non positivè etiam moraliter, ideóque damna ex facinore sequuta ei non imputantur. Quod adeò verum est ut esto ex odio, & pravo affectu omittas impedire, adhuc non ligaris excommunicatione, quia non ob pravum affectum, sed ob actionem injuriosam hæc excommunicatio lata est, ut rectè advertit Bonacina *suprà*. Neque pravus affectus constituit omissionem injuriosam, si ex se injuriosa non est. Illi autem censentur ex justitia obligari percussionem impedire, quibus percutientes subduntur. Uti Sayrus, Filliucius, Avila, Bonac. *locis allegatis* tradunt. Quinimò ille qui videt, seu probabiliter timet nomine ipsius percussionem patrandam esse, & justitiæ onere obligatus esse videtur ad prædictum damnum impediendum: ut docuit Navarr. *cap. 27. num. 231.* Molina *tract. 2. disp. 729. num. 6.* & *tract. 3. disput. 52. numero 6.*

14. Præterea ratum habens signo aliquo externo Clerici percussionem, si suo nomine, seu in sui gratiam facta est hac excommunicatione innodatur, ac si ad illam perpetrandam mandatum dedisset, quia ratihabitio retrotrahitur & mandato comparatur: uti expressè habetur *capit. cùm quis, de sententia excommunicat. in 6.* Debet autem percussio fieri tempore quo posset illam mandare, nam si eo tempore rationis usu careres vel ob infantiam, vel ob amentiam, tametsi in tui gratiam illa percussio facta sit: eámque ratam habeas in hanc excommunicationem non incidis, quia ea non est propria ratihabitio quæ retrotrahatur, & mandato comparetur cùm mandatum esse non possit tempore patrati delicti. Sicuti hæc docent Navarr. *cap. 27. num. 78.* Sayrus *cap. 26. num. 25.* Suar. *disput. 22. sect. 1. num. 55.* Molina *disputat. 52. num. 4.* Bonac. *titul. 1. de excommunicat. quæst. 4. punct. 1. §. 2. num. 10.* & *titul. 3. de censur. in partic. quæst. 2. punct. 6. sect. 1. in fine.* Neque inde inferas, si delictum patratum est tempore somni, aut ebrietatis non posse illud ratum habere, potes utique; quia somnus & ebrietas non tollunt usum rationis permanenter, ideóque moraliter censendus es eo tempore potuisse delictum imperare, qui poteras facilè à somno excitari, & ebrietatem depellere, ut notarunt Molina & Bonacina *suprà*.

§. III.

De causis excusantibus ab hac excommunicatione incurrenda.

1 *Duplex causa ab hac excommunicatione excusat.*
2 *Causa excusans à peccato mortali sacrilegii adversus censuram ab hac censura excusat.*
3 *Ex defectu deliberationis, & ex causa ludi plures ab hac excommunicatione excusantur.*
4 *Item ignorantes probabiliter Clericum esse quem percutiunt.*
5 *Item qui in defensionem sui, vel alterius vulnerant, seu percutiunt.*
6 *Item titulo correctionis.*
7 *Plures censent posse patremfamilias etiam in sacris constitutos, moderatè puniri.*
8 *Verius est id patri non esse concessum.*
9 *Satisfit fundamento oppositio.*
10 *Hæc correctio Prælati permittitur seipso.*
11 *Spectata consuetudine per alios etiam laicos fieri correctio potest.*
12 *Etiam magistris licitum est Clericos discipulos per laicos corrigere ex probabili sententia.*
13 *Percutiens Clericum cum uxore, sorore, aut filia inventum excusatur ab hac censura.*
14 *Debet esse hæc percussio incontinenti.*
15 *Delinquentem ex industria spectantem si percutias non est improbabile te ab excommunicatione excusari.*

1. DUplicem causam in genere statuere possumus ab hac censura excusantem; alteram provenientem ex jure quasi naturali, alteram ex privilegio. Quæ ex jure quasi naturali provenit, excusat à peccato mortali sacrilegii adversus censuram. Quæ ex privilegio, cùm mortali peccato compatitur.

2. Et quidem causam excusantem à peccato mortali sacrilegii adversus censuram excusare à censura incurrenda æquissimum est, quia pœna excommunicationis utpotè gravissima, imponi non debet nisi ob peccatum grave, uti omnes Doctores docent. Quapropter quoties ex circumstantia personæ percussæ, vel ex modo percussionis percussio non censetur graviter injuriosa clericali statui locus huic censuræ non est. Ob circumstantiam personæ excusat Sotus *in 2. distinct. 22. quæst. 1. articul. 2. casu. 2. §. cùm verò*, pueros Clericos rixantes, & se invicem percutientes pugno etiam in templo ita ut sanguis è naribus eliciatur; quia plerunque hæc injuria inter ipsos levis censetur, tametsi aliquando gravis esse soleat. Argumento *capite ultimo de sententia excommunicat.* Quod ex

circum

circunſtantiis colligendum eſt, ut benè advertit Coninch. *diſputat.* 14. *dubi.* 15. *numero* 190. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tractat.* 5. *part.* 2. *cap.* 5. *numero* 8. *verſ. altera*, Molin. *tractat.* 3. *diſputat.* 51. *in fine.* Ad idem caput reduci poteſt percuſſio clerici privilegio canonis privati: quia, eſto illa percuſſio gravis ſit, & peccatum mortale injuſtitiæ conſtituat, non tamen conſtituit peccatum mortale ſacrilegii, ratione cujus excommunicatio injungitur. Uti ex omnium ſententia tradit Sayrus *lib.* 3. *theſauri*, *capite* 27. *ferè per totum.* Molin. *diſputat.* 54. Navarr. *capit.* 27. *numer.* 80. Bonacina *de cenſur. in part. diſputat.* 2. *quæſt.* 3. *punct.* 6. *ſect.* 4. *à numero* 9.

3. Ex modo percuſſionis excuſantur ab hac cenſura primò qui ex ſubita paſſione animo non plenè advertente, vel à fortiori cauſa joci, & ludi Clericum percutit, nam eſto percuſſio aliàs gravis eſſet, modus quo contingit gravitatem diminuit, ne culpam mortalem attingat, néve cenſuram contrahat. Argument. *cap.* 1. *de ſent. excommunicat.* & docet Suar. *diſp. part. ſect.* 1. *num.* 50. Molin. *tract.* 3. *diſp.* 51. *num.* 7. *&* 8. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 15. *num.* 190. Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. in part. quæſt.* 3. *punct.* 6. *ſect.* 4. *num.* 3. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 5. *num.* 8. & alii.

4. Secundò excuſantur ignorantes probabiliter Clericum eſſe quem percutiunt, quia hæc excommunicatio non propter percuſſionem injuſtam, ſed propter percuſſionem ſacrilegam ſtatui clericali injurioſam ſtatuitur: at ſtante ignorantia probabili clericatus ceſſat injuria, ut manifeſtè colligitur ex *capite ſi verò, el* 2. *de ſententia excommunicat.* ubi excuſatur ab excommunicatione petcuſſor clerici comam nutrientis; quia probabiliter exiſtimare poterat percuſſor clericum non eſſe. Ut multis relatis docet Sanch. *lib.* 9. *de matrim. diſputat.* 32. *numero* 41. Quod adeò verum eſt, ut eſto ſic Clericum ignoranter percutientes darent operam rei illicitæ, nullatenus in hanc cenſuram iucurrerent quia comparatione ſtatus clericalis immunes à culpa ſunt: ut benè tradit Navarr. *capite* 27. *numero* 80. Covarr. *capite alma mater* 1. *part.* §. 10. *num.* 16. Molina *diſt.* 53. *numero* 1. Quinimò eſto animum haberent percutiendi Clericum; ſi tamen probabiliter ignorabant Clericum eſſe, quem percutiunt ab hac excommunicatione liberantur (quidquid in contrarium dicat Covarruv. *dicto* §. 10. *num.* 15.) quia non ob parvum effectum hæc injungitur excommunicatio, ſed ob externam ſacrilegam manuum injectionem. Uti notavit Molin. *dicta diſput.* 53. *num.* 2. *&* 3. Suar. *diſputat.* 22. *ſect.* 1. *num.* 54. Coninch. *dub.* 15. *num.* 197. Quod ſi Joannem Clericum credas te percutere, at percutis Paulum Clericum excommunicatione innodaris; quia hæc non imponitur ob percuſſionem hujus, vel illius, ſed ob Clerici voluntariam percuſſionem. At eo caſu Clericum percutis voluntariè, cum percuſſus habitum, & tonſuram clericalem geſtet, & verè Clericus ſit tametſi non ſit is Clericus, quem tu percutere intendebas. Secùs eſſet, ſi Paulus percuſſus nullatenus ſe Clericum repræſentaret; eo quòd in habitu laicali incedebat, quo Joannes Clericus utebatur, quia ea actio exterior non eſt voluntariè ſacrilega, & Clericali ſtatui injurioſa: quippè invincibiliter ignoras Clericum eſſe quem percutis, caſu quo Joannes non ſit, quem percutere intendebas. Ut rectè tradit Molina *diſp.* 53. *à num* 2. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 2. *c.* 5. *num.* 8. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 15. *in fine*, Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 1. *num.* 54.

5. Tertio liberi ſunt ab hac excommunicatione qui in defenſionem ſui, vel alieni corporis, honoris, famæ, & bonorum fortunæ Clericum aggreſſorem detinent vel percutiunt, quia hæc non eſt vis, & violentia, ſed defenſio. Uti deciditur *capite ſi verò*, *Cap. ex tenore de ſentent. excommunicat.* Et *Clement. unic. de Homicidio.* Quippè defenſio non ſolùm propria, ſed cujuſvis innocentis licita eſt. Argum. *cap. non inferenda*, & aliis 24. *q.* 3. & *cap. dilecto*, *de ſent. excommunicat in* 6. & tradunt Innocent. Abbas, & alii *in c. ſi vero*; Leſſius *lib.* 2. *cap.* 9. *dub.* 8. *& ſeqq.* Coninch. *dub.* 15. *num.* 193. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 3. *punct.* 6. *ſect.* 4. *num.* 1. Hinc colliges primo poſſe mulierem percutere Clericum tentantem ſuam pudicitiam facto, vel verbis, ſi aliâ viâ avertere à ſe non poteſt; quia eſt legitima, & juſta honoris defenſio. Ut benè docet Molina *tract.* 3. *diſp.* 55. *num.* 4. Navarr. *cap.* 27. *numero* 105. Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 1. *numero* 33. Avila 2. *p. de cenſur. cap.* 5. *diſputat.* 3. *dub.* 13. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 15. *num.* 194. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 5. *num.* 8. Bonac. *de cenſur. in partic. diſp.* 2. *q.* 3. *punct.* 6. *ſect.* 4. *num.* 1. Secundò: violenter expellens à domo Clericum injuſtè illam occupantem, quando aliâ viâ non poteſt ſuum jſts recuperare in hanc excommunicationem non incidit; quia illa expulſio non eſt violentia, ſed potiùs violentiæ remotio: ut notavit Sylveſt. *verbo excommunicatio* 6. *num.* 6. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 27. *numero* 19. Molina *diſputat.* 55. *numero* 3. Filliucius *tractat.* 15. *cap.* 1. *numero* 20. Bonac. *titul.* 3. *diſp.* 2. *quæſt.* 3. *punct.* 6. *ſect.* 4. *num.* 1. Tertiò, ob eandem rationem non eris excommunicatus eo quòd violenter expellas Clericum tibi honorificam ſedem uſurpantem; ſi alia via injuriam removere nequis: uti colligitur ex Navarr. à contrario ſenſu, *lib.* 5. *conſil. titul. de ſentent. excommunicat. conſ.* 40. Quarto immunis ab excommunicatione eris, ſi Clericum bona tua furantem inſequaris, & ab eo violenter extrahas: quando aliâ viâ recuperare non potes; quia non infers injuriam, ſed potiùs injuriam depellis. Secùs eſſet ſi jam res furatas domi haberet depoſitas, eáſque pacificè poſſideret; quia eo caſu non propria authoritate, ſed authoritate Judicis ſi id facilè præſtari poteſt, recuperandæ ſunt. Sicuti advertit Navarr. *cap.* 27. *num.* 76. Molin. *tract.* 3. *diſp.* 55. *num.* 3. Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. in part. q.* 3. *punct.* 6. *ſect.* 4. *num.* 1. Notanter dixi, *ſi aliâ viâ commodâ nequis rem tibi ablatam recuperare*; Quia percuſſio, & violentia in Clericum non alia ratione licet, niſi quatenus eſt neceſſaria ad proprii, & alieni juris defenſionem. Qutntò fugientem Clericum debitorem, aut de fuga ſuſpectum detinere poteris, ut Superiori præſentes debitúmque recuperes, quia illa detentio eſt proprii juris defenſio, & damni inferendi remotio. Idem eſt ſi in flagranti delicto. vel in illius probabili ſuſpicione Judex ſæcularis Clericum inveniat, poteſt eum in vinculis detinerr, ut quamprimùm poſſit Judici Eccleſiaſtico remittat. Quinimò offenſus à Clerico in eventu quo is Clericus ob offenſam mittendus eſſet in carcerem, & puniendus, potes abſque timore excommunicationis eum vinculis alligare, ut ſuo judicio intra 24. horas eum præſentes, ſi id neceſſarium eſt ad ſatisfactionem ſumendam, teſttes examinandos aliáque ad probationem delicti requiſita. Sicuti hæc omnia ex communi tradunt Panormit. *cap. cùm non ab homine*, *de Judiciis num.* 10. Sylveſt *verbo Excommunicatio*, 5. *caſu* 1. §. 12. Navarr. *cap.* 27. *num* 82. *&* *ſeqq.* Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 1. *num.* 37. Molina *diſputat.* 56. *numero* 2. Julius Clarus *lib.* 5. *ſentent.* §. *fin. quæſt.* 28. *num.* 6. Avila 2. *p. de cenſur. cap.* 5. *diſp.* 3. *dub.* 13. *caſu* 12. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 2. *capit.* 5. *numero* 8. *verſ. tertia.*

6. Quarto titulo correctionis licitum eſt prælato Eccleſiaſtico, & magiſtro diſcipulum Clericum etiam in ſacris conſtitutum vinculis alligare, & caſtigatione moderata punire, pro ut ratio culpæ, & qualitas perſonæ exigit, & conſuetudine receptum eſt. Uti colligitur ex *cap.* 1. *cap. ex tenore*, *capit. cum voluntate de ſententia excommu.* Et notat Navarr. *c.* 27. *num.* 81. Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 1. *num.* 48. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 15.

num

num. 190. & seqq. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 5. num. 8. vers. quarta. Molina tract. 5. disp. 56. n. 4. Bonac. disp. 2. de censur in part. quæst. 3. punct. 6. sect. 4. num. 4. Sub magistro venit intelligendus pedagogus, & quicunque alius qui ad honestum aliquid docendum, vel in officio Clericos continendos assumitur, ut rectè advertit Molina disp. 56. num. 3. Item is cui ex officio incumbit pueros turbantes Divinum officium ab Ecclesia expellere. Quinimò senioribus Clericis concessum est leviter in minoribus Ordinibus constitutos punire, si Divinum officium turbent. Uti constat ex c. cum voluntate. §. ult. de sent. excomm. & c. veniens, eodem tit.

7 De patre aliisque propinquis & consanguineis est gravis dubitatio, an filios, & consanguineos Ecclesiasticos sibi subditos possint punire? Et quidem si sint in minoribus ordinibus constituti, omnes conveniunt moderatè punire posse: quia sic expressè habetur in cap. cum voluntate de sententia excommunicat. At si sacris sint initiati; variant Doctores. Affirmativam partem tuetur S. Antonin. 3. p. tit. 24. cap. 1. §. 2. casu 12. Sylvest. verbo excommunicatio 6. casu 8. Navarr. capit. 27. num. 82. Avila 2. p. de censur. cap. 5. disp. 3. dub. 13. casu 1. Suar. disp. 22. sect. 1. num. 49. Filliucius tract. 15. cap. 1. q. 1. & q. 6. Coninch. disp. 14. dub. 15. num. 192. Bañes 2. 2. q. 65. art. 2. Valen. ibi. quæst. 9. p. unico. Bonac. aliis relatis t. 3. disp. 2. de excommunicationib. extra bullam, quæst. 3. punct. 6. sect. 4. numero 4. Moventur, quia sacer Ordo non eximit filium à patria potestate, ut compertum est, æquè patri subditum relinquit, ac antea erat; at antea poterat pater filium moderatè corrigere prout qualitas culpæ, & circunstantia personæ exigit, ergo etiam poterit sacris initiatum. Deinde patrifamilias permissum est jure naturali corrigere delinquentes ex sua familia, ergo ob correctionem jure naturali concessam excommunicatio imponi non debet. Præterea magistro conceditur discipulum etiam in sacris moderatè punire, ut ex communi sententia ex c. ex tenore cap. cum voluntate §. fin. de sententia excommunic. probatum est num. præcedenti. At pater majorem in filium habet potestatem. Ergo quod magistro conceditur, patri denegari non debet.

8 Cæterum verius reputo patri non esse concessum gratia correctionis punire filium in sacris constitutum, quæ fuit sententia Glossæ in dicto cap. cum voluntate, verbo inferiorum graduum. Felini, Hostiens. Panormit. Antonii de Butrio, & Zabarellæ ibi, Angeli, verbo Excommunicat. 5. casu 1. §. 10. Molinæ tract. 2. de justit. disp. 228. vers. Hic tamen effectus, & tract. 3. disputat. 56. num. 6. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 9. & sub dubio Soti, lib. 5. de justit. quæst. 1. art. 2. Ducor, quia in canone, si quis suadente, omnibus generaliter prohibitum est violentas manus in Clericum injicere: at nullibi concessum est patri correctionis gratia in filium in sacris constitutum manus injicere violentas: quin potiùs colligitur, id expressè esse prohibitum ex dicto cap. cum voluntate per argument. à contrario sensu; siquidem ibi conceditur patrifamilias punire correctionis gratia adolescentes in minoribus gradibus constitutos. Ergo tacitè denegatur potestas puniendi, cùm sunt majoribus insigniti. Deinde potestas concessa patrifamilias conceditur propinquis comparatione propinquorum qui sunt in minoribus gradibus constituti, ut constat ex dicto cap. cum voluntate At propinquis non permittitur constitutos in sacris percutere, ergo nec parenti est permittendum. Præterea ex eo quòd Sacerdotibus senioribus, aliisque ex officio deputatis concedatur adolescentes pueros in minoribus constitutos turbantes Divinum officium correctionis gratia percutere, infert communis sententia teste Molina disputat. 56. numero 6. nullatenus permissum esse punire, si fuerint in sacris constituti, sed eadem restrictio, & limitatio pro patrefamilias facta est, ergo asserendum est patrifamilias non esse permissum filios in sacris punire. Denique ob reverentiam sacri ordinis non est permissum Prælatis Episcopo inferioribus per alium Clericum corrigere, & casu quo aliquando id necessarium fuerit, cavetur, ut fiat per Clericum, & non per laicum, quia indecens est laicum manus violentas in Clericum injicere, & tametsi correctionis gratia fiat. At regulariter paterfamilias laicus est, ergo credendum est correctionem filiorum saltem qui sunt in sacris constituti, prohibitam esse.

9 Neque obstant fundamenta contrariæ sententiæ. Ad primum admitto filios ob Ordinem sacrum à patria potestate absolutè non eximi, tamen quoad effectum correctivæ percussionis. Ad secundum, concedo jure naturali filios subditis parentibus corrigique ab eis posse, nego tamen posse corrigi qualibet correctione, sed correctione accommodata filiorum qualitati. Cum autem qualitati filiorum qui sunt in sacris, accommodata non sit violenta correctio, ob Ordinum sacrorum reverentiam, asserendum est eam correctionem parentibus non permitti. Ad tertium admitto magistro permitti discipulum sive in minoribus, sive in sacris constitutum moderatè punire, non tamen parenti filios, quia magister plerunque est Clericus, etsi aliquando laicus sit, at è contrà paterfamilias plerunque est laicus tametsi aliquando. Ecclesiasticus sit, lex verò spectavit ea quæ frequentiùs contingunt. Quinimò satis probabile est, ut tradit Felinus in dicto c. cum voluntate, & Molina dicta disput. 56. n. 7. magistrum in gradu Ecclesiastico inferiori constitutum non posse punire discipulum constitutum in altiori, quia indecens est, ut inferior in gradu Ecclesiastico Superiorem puniat.

10 Porrò prædictis Prælatis non est concessum Ecclesiasticos possint per alios corrigere, sed potiò per seipsos correctionem præstare debeant, nisi aliqua necessitas urgeat, & tunc non per se sed per Clericum correctio adhibenda est, ut in expressè cap. universitatis, de sententia excom. aliàs incident in excommunicationem Canonis, Si quis suadente diabolo, Episcopo autem ob ejus altam dignitatem punitio per propriam personam interdicitur, c. non liceat 86. dist. ideóque alteri clerico, aut Religioso, & non laico ejus executionem committere debet.

11 Verùm etsi hoc ita sit de rigore juris, consuetudine tamen introductum est, ut Prælati Ecclesiasticos mediis laicis capiant, & in vincula conjiciant, & publica flagellorum punitione afficiant, & si opus fuerit, torqueant, ac in triremibus puniant. Id enim bono communi necessarium est, ne delicta Ecclesiasticorum maneant impunita, quod sæpè contingeret, cùm rarò inveniretur Ecclesiasticus qui has actiones præstare vellet. Prætèrquam quod non decet personam Ecclesiasticam hujus generis punitionis executio, sicuti adnotarunt Navarr. comment. 3. de regularib. circa finem & lib. 5. consilior. tit. de sententia excommunicat. conf. 42. aliàs 28. Julius Clarus lic. 5. de sentent. §. fin. quæst. 77. numero 3. Molina disputat. 51. num. 5. & disputat. 56. num. 8. Suar. disputat. 22. sect. 1. num. 44. Coninch disputat. 14. dub. 15. numero 191. Avila 2. part. de censur. cap. 5. disputat 3. dub. 12. Filliucius tract. 15. cap. 1. q. 1. Paul Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 5. num. 9. vers. porrò. Bonacina tit. 3. de censur. in partic. disputat. 2. q. 3. punct. 6. sect. 4. numero 5. Et favet cap. ut fame, de sententia excommunicat. & cap. si clericos, eodem tit. in 6. Prælatis verò Religiosis privilegio Alexand. VI. relato in Compendio privileg. Minor. verbo absolutio ordinaria, §. 20. & privilegio Leonis X. ibidem commemorato §. 27. concessum est, ut disciplinæ causa Religiosos clericos sibi subditos

ſubditos verberent mediis aliis Religioſis etiam laicis, ſeu Converſis. Quo privilegio aliorum Ordinum Prælati gaudent per viam communicationis. Quapropter partim his privilegiis, partim conſuetudine introducta poſſunt Religioſi prælati abſque ulla neceſſitate Religioſos ſibi ſubditos correctione dignos punire medio Religioſo etiam laico. Sicuti advertit Navar. *dicto conſilio.* Molina *dicta diſputat.* 51. *num.* 5. Coninch. *num.* 191. Layman. *cap.* 5. *numero* 9.

12 De magiſtris autem gravior eſt dubitatio, An Clericos diſcipulos corrigere per laicos poſſint? Videtur namque id nullatenus fieri poſſe; quia Prælatis, & Judicibus Eccleſiaſticis ſola captura, tortura, & publica punitio permittitur per laicos fieri; non autem ſecreta punitio, & quæ punitum non infamat. At magiſtris ſola hæc punitio conceſſa eſt: ergo nequeunt illam mediis laicis exercere. Sed contrarium non improbabiliter docuit Ludovic. Molina *diſputat.* 56. *numero* 9. Paul Layman. *lib.* 1. *ſum. tractat.* 5. *part.* 2. *cap.* 5. *num.* 9. *verſ. porrò, in fine.* Coninch. *dub.* 15. *num.* 192. Quia ſpectato jure naturæ hæc correctio non eſt illicita: non enim poteſt ut violentia notari *Cap.* 1. *de ſententia excommunicat.* At jure poſitivo ſolis Prælatis, & Judicibus Eccleſiaſticis invenitur interdictum, ne Clericos, vel Religioſos corrigant mediis laicis, *Cap. univerſitatis de ſententia excommunicat.* Cui diſpoſitioni magna ex parte derogatum eſt in *cap. ut famæ eodem titul.* & *in cap. ſi Clericos, eodem titul. in* 6. Ergo cùm magiſtris parentibus, propinquis non ſit prohibitum diſcipulos clericos per laicum punire, id abſque timore excommunicationis præſtare poterunt: & confirmo. Magiſter laicus poteſt Clericum in minoribus conſtitutum punire, & pater filium, & propinquus ſibi aliqualiter ſubditum. Ergo poterit medio alio laico eam punitionem præſtare, partim quia in ea actione nulla injuria deprehenditur argum. *cap. ſi clericos*; partim quia ipſis magiſtris potiùs quàm executoribus punitio adſcribitur, ut notatur *cap. ut famæ, de ſententia excommunicat.* Neque obeſt, quòd Prælatis & Judicibus Eccleſiaſticis interdicta ſit correctio Religioſi; & Clericalis ſubditi medio laico; quia cùm ipſi Eccleſiaſticæ perſonæ ſint, decebat Eccleſiaſticos per ſe, vel per alios Eccleſiaſticos corrigere, cùm correctio adhibenda eſt, quæ à perſonis Eccleſiaſticis exerceri decenter poteſt. At magiſtri ſæpè ſunt laici, & à fortiori parentes. Non eſt igitur mirum, quòd ipſis facultas jure naturæ conceſſa intacta relinquatur, quæ à prælatis Eccleſiaſticis reſtringitur.

13 Quintò ob difficultatem, quam jus Canonicum agnoſcit, temperandi dolorem, cohibendique impetum vindictæ in eo qui videt ſuam uxorem, matrem, ſororem, aut filiam turpiter pollui ab aliquo Clerico excuſat ab hac excommunicatione percuſſorem illius. Uti habetur *capite ſi verò de ſententia excommunicat.* Nam eſto in percuſſione lethale peccatum committatur, adhuc jus canonicum tùm in deteſtationem illius criminis, tum ob difficultatem temperandi dolorem ex injuria accepta, cohibendique vindictam, noluit percuſſorem excommunicatione punire. Ut tradit Gloſſa *in dicto cap. ſi verò verbo turpiter.* Cenſetur autem turpiter Eccleſiaſticus agere non ſolùm ſi in actu fornicationis inveniatur vacans amplexibus, oſculis, aliiſve tactibus turpibus, quinimo in loco ſuſpecto, itaut ex circumſtantiis meritò conjici poſſit turpitudo. Ut docuit Sylveſt. *verbo excommunicatio* 6. *num.* 5. *caſu* 10. Navarr. *cap.* 27. *num.* 84. Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 1. *num.* 37. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 15. *num.* 196. Molina *tract.* 3. *diſp.* 55. *num.* 5. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 33. Paul Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *p.* 2. *c.* 5. *num.* 8. *verſ. quarta.* Bonac. *t.* 3. *diſp.* 2. *quæſt.* 3. *punct.* 6. *ſect.* 4. *n.* 8.

Perſonæ verò quibuſcum Eccleſiaſticus turpiter agere inveniendus eſt, ſunt uxor, mater, ſoror, aut filia percutientis. Neque ad alias perſonas propinquas, conſanguineas, aut affines extendenda permiſſio eſt. Uti ex communi docent Suar. Molin. Coninch. Layman. Bonacina *locis allegatis.* Nam cùm hæc exceptio odioſa ſit ſtatui clericali, reſtringàrque privilegium Clericis conceſſum, non eſt ultra perſonas expreſſas extendenda. Tametſi Innocent. *in dicto cap. ſi verò in fine*, ad neptem, & aviam, privilegium extendat. Nomine uxoris etſi de rigore juris ſola conjux cognita veniat, attamen in præſenti ſive cognita ſit, ſive non, comprehenditur, eo quòd æqualis, imò gravior injuria marito fiat ab quam jure civili ei permittitur accuſatio. *leg. ſi uxor.* 13. *ff. ad leg. Jul. de adulteriis.* Et tradit Gloſſa *dicto cap. ſi verò, verbo cum uxore.* Abbas *num.* 9. Sylveſt. *verbo Excommunicatio* 6. §. 1. *dicto* 10. Sanch. *lib.* 1. *de matr. diſp.* 1. *num.* 6. Molina, Bonacina, Layman, Coninch. *locis allegatis*, qui omnes expreſsè negant ſponſam de futuro comprehendi. Nomine verò matris, filiæ, ſororis venit quæ ſic propriè eſt, non autem quæ ſolùm per appellationem; quare filia, aut uxor adoptiva ſub nomine filiæ & ſororis in hoc decreto correctorio non continetur, benè tamen illegitima, quia propriè filia, & ſoror eſt, ut notavit Molina, Coninch. Bonacina, Layman. *ſuprà.*

Si igitur cum his perſonis turpiter agentem clericum invenias, illumque percutias, tametſi occidas in excommunicationem non incidis, eſto pecces; quia textus generaliter de qualibet percuſſione loquitur. Uti adverſus Covarruv. 2. *p. decretal. cap.* 7. §. 7. *num* 12. notavit Molin. *tract.* 3. *in reſponſ. ad* 1. & *diſp.* 55. *n.* 5. Bonac. *tom.* 3. *diſp* 1. *q.* 3. *p.* 9. *ſect.* 4. *num* 6. Quinimò eſto pleno judicio, & matura deliberatione percuſſionem præſtes, quia matura deliberatio non temperat dolorem neque impetum vindictæ. Sicuti adverſus Sylveſt. & Navarr. docet Molin. & Bonac. *ſuprà.*

14 Sed an hæc percuſſio incontinenti præſtanda ſit? Difficultate non caret. Alicui namque probabile videtur excommunicationi non ſubjici percuſſionem, tametſi longo tempore poſt delictum contingat; quia reſtrictio illa, quod percuſſio incontinenti fiat, apponitur in clauſula antecedenti, ubi ſermo eſt de defenſione propria. Ergo tacitè indicatur huic clauſulæ non eſſe neceſſariò accommodandam. Præterea hæc percuſſio non eſt, quæ excuſatur ob titulum defenſionis, ſed ob difficultatem gravem temperandi triſtitiam, & dolorem ex injuria conceptum, cohibendique vindictæ impetum. At hæc difficultas etiam tranſacto actu ſubſiſtit; quippè perſeverat injuria illata, & honor læſus. Nihilominus omnino dicendum eſt cum communi omnium ſententia, percuſſionem incontinenti faciendam eſſe, aliàs non eris immunis à cenſura. Uti colligitur ex *dicto cap. ſi verò verbo inventus.* Textus namque ſolùm excuſat eum, qui percutit Eccleſiaſticum turpiter inventum cum uxore, matre, filia, & ſorore percutientis. At ſi poſt delictum finitum percutias, non percutis formaliter inventum, ſeu quem actu invenis, ſed percutis alio tempore in delicto repertum. Non igitur excuſari potes, uti tradit Gloſſ. *in dicto cap. ſi verò.* Sayrus *lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 23. Suar. *diſput.* 22. *ſect.* 1. *num.* 35. Molin. *tract.* 3. *diſp.* 7. *in reſponſione ad* 1. & *diſput.* 55. *num.* 5. *in fine.* Paul Layman. *lib.* 1. *tractat.* 5. *part.* 2. *cap.* 5. *num.* 8. *verſ. quarta.* Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſput.* 2. *q.* 3. *punct.* 6. *ſect.* 4. *num.* 6. Neque fundamentum contrarium urget. Satis enim expreſſerat textus percuſſionem incontinenti fieri debere, tum illo verbo *inventum*, tum ratione decidendi, quippe tranſacto delicto faciliùs dolor ſedari, temperarive poteſt, minúſque vindictam excitat, quàm dùm præſens eſt, oculiſque offertur.

15 Quod

15 Quod si delinquentem ex industria expectares, & secreto observares, venientémque percuteres, docet Paul Layman. *suprà* te non effugere censuram; quod inde probatur: quia occasionem præsentem doloris removere facilè poteras, & debebas. Non igitur dignus es, ut Ecclesiæ benignitatem experiaris, quæ immunitatem censuræ concedit ob dolorem conceptum ex occasione tibi involuntaria. Item Textus exigit ad vitandam censuram, ut percutias turpiter inventum, hoc est, casu & præter tuam intentionem inventum, non tamen de industria quæsitum. Fateor has rationes efficaces esse. Contrarium tamen communis sententia defendit casu quo absit dolus, quia ea secreta observatio, & occulta expectatio delinquentis neque occasio est, ut ipse delinquat, neque impedit, quin turpiter agentem invenias, etsi invenias quæsitum, & expectatum. Sic Navar. *lib. 5. consilior. tit. de sententia excommunicat. cons.* 41. & *in sum. cap.* 27. *n.* 84. Molin. *disp. 55. ad finem.* Avila *2. p. de censur. cap. 5. disput. 3. dub.* 13. *casu* 16. Coninch. *disp.* 14. *dub.* 15. *num.* 196. Bonac. *t. 3. de censur. disp. 2. quæst. 3. punct. 6 sect. 4. num. 6.* Secùs verò esset si per dolum, vel fraudem delinquentem adduceres, ut in delicto deprehensum percuteres, quia eo casu non effugies censuram: Sicuti pluribus firmat Sayrus *lib. 3. thesauri, cap. 27. num. 23. in fine*, Navarr. Molina, Avila, Coninch. Layman. Bonacina *locis allegg.* Neque enim æquum est, ut Ecclesia deceptionibus iniquis faveret. Præterquam quod in eo eventu non percutis turpiter inventum, sed quæsitum, & dolosè adductum.

§. IV.

De potestate absolvendi ab hac censura.

1 *Hæc absolutio Pontifici reservatur.*
2 *Declaratur quæ sit percussio atrox, gravis, & levis.*
3 *A quacunque percussione absolvere potest Legatus à latere.*
4 *Ab excommunicatione ob levem percussionem potest Episcopus.*
5 *Ab excommunicatione ob gravem & enormem solus Pontifex, ejúsve Legatus.*
6 *Excipiuntur impuberes.*
7 *Item mulieres.*
8 *Item Religiosi ejusdem Monasterii se percutientes.*
9 *Percutiens regularem sub alio Prælato constitutum, absolvendus est à suo Prælato præsente Prælato offensi.*
10 *Quid si regularis sæcularem clericum percutiat.*
11 *Episcopus Religiosos exemptos ex consensu suorum Prælatorum potest absolvere, sicut non exemptos.*
12 *Si Prælatus nolit eam licentiam concedere, cùm impotens sit absolvere, poterit ipse Religiosus adire Episcopum, & ab eo absolutionem impetrare.*
13 *Non potest Religiosus exemptus adire Episcopum pro absolutione obtinenda renuente proprio Prælato, vel illo inconsulto.*
14 *Si nolit Prælatus potens absolvere absolutionem concedere, non obindè potest Religiosus adire Episcopum, nisi constet injustè denegare absolutionem.*
15 *Clerici in eadem domo commorantes possunt ob gravem percussionem ab Episcopo absolvi.*
16 *Item ostiarius qui prætextu sui officii Clericum percutit.*
17 *In mortis articulo potest Episcopus, & eo deficiente quilibet Sacerdos.*
18 *Eadem facultas conceditus quoties ad Sedem Apostolicam. vel ejus Legatum difficilis fuerit recursus.*
19 *Virtute* Concil. Trident. *conceditur Episcopis facultas absolvendi ab hac excommunicatione, ob delictum occultum.*
20 *Qualiterhæc absolutio præstanda sit?*

1: HÆc absolutio Pontifici est reservata in *dicto cap. si quis suadente*, præter mortis articulum. Sed quia aliis capitibus hæc reservatio temperata est, & aliis inferioribus Prælatis absolutio concessa, oportet casus sigillatim explicare.

2 Sed in primis præmittendum est aliam esse percussionem enormem, seu atrocem, aliam gravem, & mediocrem, aliam levem, non quidem levem, in ratione culpæ, cùm necessariò hæc excommunicatio culpam lethalem requirat, sed levem comparatione aliarum percussionum quæ graves, & atroces sunt. Ut rectè advertit Molina *tract. 3. disputat. 57. num. 1.* Navarr. *capite 27. numero 91.* Sayrus *lib. 5. cap. 28. num. 3.* Percussio enormis, atrox, & gravis sumitur, tum ex facto ipso, tum ex qualitate personæ offensæ, & offendentis, tum ex aliis circunstantiis. Ex facto ipso; si percussio fiat cum gravi læsione corporis, ut si aliquod membrum detruncetur, vel ita debile reddatur, ut vix possit suo munere fungi. Item si sanguis in abundantia effusus sit, aut de facto effunderetur, nisi per accidens detentus esset, juxta *cap. cùm illorum, §. si quis, de sententia excommunicat.* Quod intelligendum est, quando hæc copia sanguinis ex læsione provenit, non ex dispositione membri læsi, quippè percussio levis in naribus ob earum flexibilitatem copiosum solet sanguinem effundere: ut rectè advertit Glossa *dicto cap. cum illorum.* Quinimò esto parum, vel nihil sanguinis effundatur, nullúmve membrum detruncetur, inutiléve reddatur, potest gravis, imò atrox percussio contingere, ut si fustibus graviter quis percuteretur, pedibus conculcaretur, ictibus premeretur; longo tempore in obscuro, & caliginoso loco violenter detineretur. Ut notavit Sylvest. *verbo solutio* 4. Molina *dicta disput. 57. num. 2.* Suarez *disp. 22. sect. 1. num. 89.* Ex parte personæ offensæ, & offendentis gravis, & enormis percussio censenda est quæ per se levis esset: uti si percuteres Episcopum, Abbatem, proprium Superiorem, Judicem, Patronum, herum, aliúmve in dignitate constitutum: §. *atrox, instit. de injuriis. leg. prætor. ff. eodem titul.* Vel si sæcularis percuteret Religiosum, vel homo infimæ sortis nobilem Ecclesiasticum: juxta *leg. item apud Labeonem §. quod ait prætor. & leg. sed si unus. §. quædam injuria. ff. de injuriis.* Hæ enim percussiones grave scandalum generant, & tanquam graves injuriæ reputantur. Ex aliis verò circunstantiis censenda est percussio gravis, primò quoties fuerit graviter ignominiosa, ut si extensa palma Ecclesiasticum in facie percuteres, vel fustibus impeteres, pedibus conculcares juxta, §. *atrox, instit de injuriis.* Secundò si percussio sit in ore, oculo, aut facie gravis reputari solet, quæ inflicta in alia parte corporis levis esset. Ut colligitur ex *dicto §. atrox, & ex leg. prætor edixit, ff. de injuriis. & leg. regia 20. tit. 11. part. 7.* Tertiò ex parte loci, ut si in platea, theatro, publicóve conventu contingat. Quartò ex parte temporis, ut si Ecclesiasticum sacris vestibus indutum, vel paratum ad Divina celebranda, vel coram Rege, Prælato, aliáve persona in magna dignitate constituta percussio fiat. Ut ex legibus relatis comprobat Molina *tract. 3. disput. 40. numero 3.* & generaliter quoties ex percussione grave scandalum generatur, statúsque Ecclesiasticus graviter contemnitur, percussio gravis, censenda est. Ex supradictis percussionibus quæ gravis, quæ enormis censenda sit arbitrio prudentis pensatis circunstantiis relinquitur. In casu dubio diœcesano committitur judicium, si absolutio pro foro externo, & conscientiæ adhibenda est. Si verò pro foro

conſcientiæ tantum præſtanda ſit, committitur ei qui poteſtatem habet abſolvendi. Quod ſi re perpenſa dubius exiſtit, judicare debet gravem eſſe percuſſionem: ut deciditur *in Extravag. Joan. XXII. qui incipit Perlectis*, relata à Covarruv. *cap. alma mater* 1. *p.* §. 9. *num.* 2. Navarr. *cap.* 27. *num.* 92. Molin. *diſp.* 57. *num.* 3. Sayro *cap.* 28. *num.* 8. Suar. *ſect.* 1. *num.* 88. & aliis. Ex his conſtat quæ levis percuſſio ſit, illa igitur erit, quæ cùm ſufficiens ſit ad peccatum mortale conſtituendum, attamen non attingit gravitatem ſupradictarum percuſſionum. His poſitis.

3 Dico primò, à quacunque percuſſione abſolvere poteſt tam in foro conſcientiæ, quàm externo ultra ſummum Pontificem Legatus à latere juxta *caput ad eminentiam, de ſententia excommunicat.* tam eos qui ſunt de provincia, ad quam deſtinatur Legatus, quàm quoſvis alios ad ipſum concurrentes à die quo curiam Romanam egredietur, uſque ad diem quo ipſam regrediens ingreditur. Uti ex communi docet Gloſſa & Panormit. *in cap. excommunicatis, de officio legati.* Verùm Legatus Nuntius qui à latere non eſt, abſolvere poteſt eos, qui ſunt de ſua provincia legationis, & dum in ea provincia exiſtit, & non alios. Uti colligitur ex *dicto cap. excommunicatis.* Legatus verò natus ſic dictus, quia officium legati ei naſcitur cum dignitate ex privilegio Sedis Apoſtolicæ. Uti contingit Archiepiſcopo Cantuarienſi *Cap.* 1. *de Officio Legati.* Hic igitur Legatus ratione legationis nullam ſpecialem poteſtatem habet abſolvendi ab hac excommunicatione, ſed eâ gaudet quæ reliqui Ordinarii. Ut conſtat ex *cap. excommunicatis.* Et tradit Molin. *diſp.* 58. *per totam.*

4 Dico ſecundò ab excommunicatione contracta ob levem percuſſionem poteſt Epiſcopus ſibi ſubditos abſolvere in utroque foro. Ut colligunt Panormit. & communiter Doctores ex *cap. pervenit, de ſententia excommunic.* & *ex dicta Extravag. Joann. XXII. quæ incipit Perlectis.* Sed an hæc poteſtas extendatur ad quoſlibet alios Prælatos juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes? non conveniunt Doctores. Negant Felin. & Panormit. *in dicto cap. pervenit.* Sylveſt. *verbo abſolutio* 4. *numero* 5. quos ſequitur Molina *tractat.* 3. *diſputat.* 59. *numero* 2. Ducuntur quia Pontifex in *dicto cap. pervenit*, committit Epiſcopo, ut fratri hanc poteſtatem. Inquit enim Textus, *Tuæ fraternitatis arbitrio duximus committendum.* Atqui nullus inferior Epiſcopo frater à Pontifice nuncupatur, ſed filius. Non igitur cenſenda eſt hæc poteſtas aliis ab Epiſcopo conceſſa, ſed hæc ratio infirma videtur. Pontifex namque quia loquebatur cum Epiſcopo nomine fratris uſus fuit non quia vellet hanc poteſtatem Epiſcopali tantùm characteri annectere. Hæc enim poteſtas non Epiſcopo ratione juriſdictionis conceditur: aliàs eam delegare non poſſet, neque illius Vicario generali communicaretur, uti ipſe Molina communicatam eſſe cenſet. Quapropter verius exiſtimo quoſcunque Epiſcopali juriſdictione gaudentes hanc habere poteſtatem.

5 Dico tertiò ab excommunicatione contracta ob gravem, & à fortiori ob enormem Clerici percuſſionem jure communi ſpectato, nullus alius præter Pontificem, ejúſve Legatum abſolvere poteſt, exceptis aliquibus caſibus in jure expreſſis.

6 Primò impuberes ſive maſculi, ſive feminæ etiam ob enormem percuſſionem abſolvi ab Epiſcopo poſſunt, tametſi ſi poſt pubertatem abſolutionem petant; quia beneficium illis ſemel indultum non extinguitur ob ſupervenientiam pubertatis, ut colligitur *ex cap.* 1. & *cap. quamvis*, & *cap. fin.* & *ibi* Panormit. *de ſententia excommunicat.* Et notavit Sayrus *lib.* 3. *cap.* 28. *num.* 20. Molin *diſp.* 59. *num.* 3. Suar. *diſput.* 22. *ſect.* 1. *num.* 69. Bonac. *tom.* 3. *diſp.* 2. *quæſt.* 3. *q.* 6. *ſect.* 5. *num.* 12. Neque hæc facultas extendenda eſt ad excommunicationem in juventute contractam, ut aliqui Doctores immeritò autumant; quia nullo fundamento nititur, ut advertit Bonac. *ſupra.* Periculum enim ſi aliquod habent juvenes Sedem Apoſtolicam adeundi, præſtat Ordinariis poteſtatem abſolvendi non abſolutam, ſed cum obligatione comparendi, ſicuti de aliis impeditis dicemus.

7 Secundò abſolvi poſſunt mulieres cujuſcunque ætatis, & conditionis ſint, eſto percuſſionem enormem fecerint potuerintque Sedem Apoſtolicam adire; quia periculoſa à jure cenſetur illarum peregrinatio: habetur *cap. mulieres*, & *cap. noſcitur, de ſententia excommunicat.* Et tradit *ibi* Panormit. & Doctores communiter. Ex quo à fortiori conſtat moniales abſolvi poſſe ſicuti deciditur *cap. de monialibus de ſententia excommunicationis.*

8. Tertiò Religioſi ejuſdem Monaſterii ſe percutientes abſolvi poſſunt à Prælato ſupremo ejuſdem Conventus, ſcilicet Abbate, Priore, Guardiano, Rectore, Præpoſito, & à fortiori à Provinciali, & Generali. Dummodò percuſſio atrox non fuerit: habetur *c. Monachi, de ſententia excommunicat.* in quo Textu licet nulla ſit limitatio ad percuſſionem levem, vel gravem, ſed abſolutè committatur facultas abſolvendi Superiori eorum, attamen in *cap. canonica eodem tit.* reſtringuitur, niſi exceſſus difficilis fuerit, & enormis, propter quem meritò ad Eccleſiam Romanam ſit recurſus habendus, & tradunt aliis relatis Navarr. *cap.* 27. *num.* 29. Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 1. *num.* 73. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 32. *num.* 8. & 9. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 3. *cap.* 28. *num.* 10. & *ſeqq.* Molina *tract.* 3. *diſp.* 60. *num.* 1. Paul. Layman. *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 5. *circa finem.* Idem dicendum eſt de Commendatariis Ordinis D. Joannis, qui per Priorem Conventus abſolvi poſſunt, ſicuti alii Religioſi, juxta Textum *in cap. canonica de ſententia excommunicat.* Et notant Doctores nuper relati.

9 Quod ſi Religioſus percuſſerit regularem ab alio Prælato conſtitutum abſolvi debet à ſuo Prælato, præſente tamen Prælato offenſi, ut ex utriuſque conſenſu ſatisfactio imponatur. Sicuti colligitur ex *cap. cum illorum, de ſententia excommunicat.* & notavit Panormit. Hoſtienſis & alii *ibi* Mol. Sayrus, Suar. Layman. *ſuprà.* Poterit autem Prælatus offenſi ſuas vices Prælato offendentis committere, ut ipſe ſuo arbitrio pœnam condignam imponat. Si enim Prælatus abſolvendi delegare abſolutionem alteri poteſt, *c. fin de officio Judicis ordinarii*, cur non Prælatus offenſi pœnæ impoſitionem, & ſatisfactionem injuriæ; cùm uterque juriſdictione ordinaria utatur. Atque ita tradit Sylveſt. *verbo abſolutio* 5. *num.* 5. Molina, Sayrus, Layman *ſuprà.* In eventu autem quo prælati diſcordaverint in ſatisfactione imponenda, quia Prælatus offenſi acerbiorem exigit ea, quam offendentis Prælatus deſignat, eligendus eſt tertius arbiter, qui cum ipſis judicium ferat: ſemper tamen abſolutio, impoſitio, executióque pœnæ Prælato offendentis, utpotè verò illius Superiori competit. Sic Sylveſt. Mol. & Layman *loc. cit.*

10 Verùm ſi regularis non regularem, ſed ſæcularem Clericum percutiat, non à ſuo Prælato præſente Epiſcopo, ab ipſomet tantùm abſolvi poterit, modo percuſſio levis fuerit. Sicuti deciditur *cap. religioſi de ſententia excommunicat. in* 6. Juncto *cap. cùm illorum, eodem tit.* Et tradit Gloſſa *ibi. & in d. cap. pervenit*; *eodem tit.* Molin. *diſp.* 60. *num.* 4. Layman, *dicto c.* 5. *in fine.* Novitius verò ſive ante ingreſſum, ſive poſt percutiens Religioſum, vel clericum ſæcularem abſolvi poterit ab eodem Prælato, à quo alii Religioſi ejuſdem domus poſſunt; quia in favorabilibus nomine Religioſi comprehenditur ut adnotatur in *c. cum illorum, de ſententia excommunicat.*

hoc

hoc tamen discrimine ; nam novitius si ante professionem è monasterio egrediatur obligatus est Sedi Apostolicæ se præsentare ; alioquin in similem excommunicationem incidet, juxta *cap. eos qui de sentent. excommunicat. in 6.* quia ob temporale impedimentum scilicet ne vagaretur, concessa illi fuit absolutio. Ut advertit Sayrus *lib. 3. cap. 28. num. 13.* Molina *disp. 60. num. 3.* Layman. *lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 5. in fine.* Qui Doctores rectè monent hæc de Religiosis intelligenda esse spectato jure communi. Nam si eorum specialia privilegia spectentur, possunt omnes Religiosi à suis Prælatis absolvi ab excommunicatione etiam ob enormem læsionem contracta ut constat ex *privilegio Minorum, verbo absolutio ordinaria ad fratres, §. 13. & 38.* & ex *compendio nostrorum privileg. verbo absolutio.*

11. Difficultas autem gravis est, an Religiosi exempti absolvi possint ab hac excommunicatione, & à quolibet alio peccato ab Episcopo, seu ejus Vicario, sicuti possunt alii Religiosi non exempti ; Et quidem consentiente Prælato id fieri posse pro certo habendum est. Nam si Prælatus habet potestatem ab ea excommunicatione absolvendi consentiens, ut Episcopus absolvat, tacitè illi facultatem delegat. Si verò ea potestate caret, non sunt censendi Religiosi in hac parte exempti, alias exemptio illis præjudicaret & deterioris conditionis redderet ; quod credendum non est, maximè cùm hæc exemptio in favorem Religionis statuta. Religionis autem paci, & quieti non leviter noceret exemptio Religiosorum, quæ Episcopis denegaret potestatem eos absolvendi, & ipsorum Prælatis non concederet, si quidem eo casu cogerentur Religiosi vagari. Asserendum igitur est de consensu prælati posse Episcopum Religiosos exemptos absolvere. Sic tradit Sylvest. *verbo absolutio, 5. numero 2. & 3.* Molina *tract. 6. disp. 61. num. 4.* Suar. *t. 4. in 3. d. disput. 30. sect. 2. num. 3. & t. 5. de censur. disp. 41. sect. 2. num. 12.* Henriq. *lib. 6. de pœnit. c. 16. num. 8. & lib. 7. de indulgent. c. 25. num. 2. & lib. 10. c. 20. n. 2. & lib. 14. c. ult. num. ult.* Avila *2. p. de cens. c. 7. disp. 1. dub. 6.* Sanch. aliis relatis *lib. 4. decalogi cap. 29. 32. & seqq.* colligitúrque ex *c. luminoso, n. 18. q. 2.* ubi habetur Episcopum posse exercere jurisdictionem de consensu Abbatis in Monasterio exempto. Neque obest hanc exemptionem Religioni concedi, nam ipsamet Religio consentit medio Prælato in subjectionem Religiosi Episcopo factam utpotè sibi convenientem.

12 Quod si Prælatus impotens hanc absolutionem præstandi nolit eam licentiam Religioso concedere, poterit ipse Religiosus ex tacito suæ Religionis consensu Episcopum adire, & ab eo absolutionem impetrare. Et idem est, si longè absit, aut alio modo impediatur, ne in subjectionem consentiat, ut benè tradit D. Anton. *3. p. tit. 24. cap. ult. §. 1. vers. & nota* Sylvest. *verbo Apostasia, quæst. 8. n. 11. ad finem.* Henriq. *lib. 6. de sacram. pœnit. cap. 16. num. 8.* Sanch. *lib. 4. in decal. cap. 39. num. 35.* Quia non est verisimile Pontificem velle destitui Religiosos exemptos remedio, quo non exempti gaudent, censendúsque est per epicheiam hic casus ab exemptione exceptus.

13 Verùm si superior Religiosi exempti potestatem habeat eum ab excommunicatione, aliisque peccatis absolvendi, gravior est dubitatio ; An possit Religiosus inconsulto suo Superiore, vel illo renuente absolutionem concedere ; subjici Episcopo pro impetranda absolutione ? Affirmare videntur Federic. Joann. de Lignano, & alii relati à Panormit. *in cap. significasti, num. 11. de foro competenti*, & à Sylvest. *verbo Absolutio. 5. num. 2.* quia hæc exemptio in favorem Religiosorum facta est : possunt ergo ipsi cedere, argum. *cap. ad Apostolicam, de regularib. & leg. in conscribendo. Cod. de Episcopis, & cleris.* Sed contrarium omninò tenendum est cum Panormit. Sylvest. aliisque Doctoribus, quos refert & sequitur Sanch. *lib. 4. in decal. cap. 39. num. 26. 32. & 36.* Molina *disput. 61. num. 3. & seqq.* Bonac. *t. 3. de censur. disp. 2. quæst. 3. p. 6. sect. 5. num. 9.* Quia hoc privilegium exemptionis non tam in favorem singulorum Religiosorum, quàm totius Religionis introductum est. Ergo singuli Religiosi ei cedere, non possunt præterea ex vi hujus exemptionis extracti sunt Religiosi à jurisdictione Episcoporum, & integrè, pleneque subjecti suis Prælatis regularibus. Cederet autem in præjudicium jurisdictionis regularis, si unusquisque Religiosus se posset pro libito ab ea subtrahere. Ergo dicendum est id minimè fieri posse. Item ex eo quod Archiepiscopus nequit jurisdictionem in suffraganeos exercere, nisi in certis casibus non possunt Suffraganei pro libito, inconsulto suo proprio Prælato Archiepiscopo subjici pro absolutione impetranda. At Episcopus in Religiosos exemptos minorem habet jurisdictionem ; quam Archiepiscopus in Suffraganeos, ut benè ponderat Panormit. *in dicto cap. significasti.* Ergo minus possunt Diœcesano subjici.

14 Quod si Prælatus regularis nolit per se, vel alium absolutionem concedere inspiciendum est, an justè eam deneget, vel injustè. Nam si justè eo quòd atrocitas delicti petat cogere Religiosum Sedem Apostolicam adire, nequaquam poterit regularis à Diœcesano absolvi. At si manifestè constet injustè absolutionem denegare, (quod rarò, vel nunquam continget) poterit Religiosus Episcopo subjici, & ab eo absolutionem obtinere ; quia eo casu censetur Religio, vel Pontifex jurisdictionem Diœcesano concedere. Tum quia Superior regularis exemptione abutitur. Tum quia sic Religiosus injustè vexatur ; illiúsque exemptio cedit in Religionis præjudicium. Atque ita docent Sanch. Molin. & Bonacina *loc. alleg.*

15 Quarto Clerici in eadem domo commorantes sive ex reditibus communibus alantur, uti contingit in Seminariis Concilii Tridentini, & Collegiis universitatum, sive unusquisque ad sui sustentationem concurrat, ut in convictoriis scholasticorum evenit, possunt ob percussionem gravem, modo atrox non sit, ab Episcopo absolvi, ex Textu *in cap. quoniam de Vita, & honestate Clericor.* Quia ratione communis vitæ faciliùs irascuntur, séque invicem percutiunt. *l. cujus pater, §. dulcissimis, ff. de leg. 2.* ideóque fuit conveniens, ne pro qualibet injuria ad Sedem Apostolicam remitterentur. Sicuti tradit Panormit. *in a. cap. quoniam num. 3.* Sylvest. *verbo absolutio 4. num. 3.* Navarr. *cap. 27. num. 91.* Sayrus *lib. 3. cap. 28. numero 26.*

16 Quintò janitor, seu ostiarius qui prætextu sui officii percutit clericum etiam animo injuriandi, absolvi potest ab Episcopo quamvis percussio gravis sit, modo enormitatem non attingat. Colligitur ex *cap. si verò, de sententia excommunicat.* & *ibi* Glossa, & Doctoribus. Idem dicendum est de officiali, seu apparitore alicujus potestatis etiam laïcæ, qui arcendo turbam ex aliqua negligentia, non tamen ex proposito Clericum percutit, qui ab Episcopo absolvitur, si percussio atrox non fuerit ex *dicto cap. si verò.* Quod si arrogando sibi jurisdictionem, & quasi id licitè præstare posset, & non in defensionem ostii sibi commissi Ecclesiasticum percuteret, nequaquam absolvi posset ab Episcopo, esto percussio quoad læsionem corporis levis esset, quia gravis & atrox est comparatione injuriæ statui Ecclesiastico factæ : ut bene advertit Molina *disput. 62. numero 2.*

17 Sextò conceditur Episcopo, & illo deficiente cuilibet Sacerdoti absolutio in mortis articulo. Ne quis ob defectum absolutionis æterna felicitate privetur,

& cruciatibus æternis addicatur : ut habetur *in dicto cap. ſiquis ſuadente* 17. *q.*4.& *cap. non dubium. Cap. ea noſcitur. Cap. quod de his, de ſententia excommunicat.* Nomine articuli mortis periculum mortis ex quacunque cauſa proveniat, intelligitur. Uti ex communi ſententia docet Navarr. *cap.*27. *num.* 271. Covarruv. *cap. alma* 1. §.11. *num.*8. Sayrus *lib.*3. *theſauri, cap.*28. *num.*16. Molina *diſput.*63. *in fine.* Debet tamen abſolvendo ſi fieri poteſt, exigi prius juramentum de comparendo, cùm primùm poſſit coram Sede Apoſtolica, vel ejus Legato, aut aliàs habente poteſtatem abſolvendi, juxta *cap. ea noſcitur. Capit. quod de his*, & *cap. quamvis, de ſententia excommunicat.* Quod poſtmodum noluerit comparere in ſimilem excommunicationem incidet. Ut deciditur *cap. eos qui de ſententia excommunicat. in* 6.

18. Septimò non ſolùm ob prædictam neceſſitatem extremam quæ graviſſima eſt, abſolutio ab hac excommunicatione concedi poteſt ab Epiſcopo, ſed etiam ob quamlibet aliam neceſſitatem gravem, quæ notabiliter reddat difficilem recurſum ad ſedem Apoſtolicam, ejúſque legatum, quia benignitas Eccleſiæ non patitur diu ſuos fideles pœnitentes excommunicatione obſtrictos eſſe Argum. *cap. ea noſcitur, Cap. quod de his, Cap. quamvis, Cap. mulieres, Cap. de cætero, & aliis, de ſententia excommunicat.* Et tradunt ferè omnes Doctores. Quapropter laborans tertiana, vel quartana febri, vel alio morbo, ob quem nequit abſque gravi difficultate Sedi Apoſtolicæ ſeu aliàs habenti authoritatem abſolvendi ſe præſentare, poteſt ab Epiſcopo abſolvi, *cap. quod de his, de ſententia excommunicat.* Item debilis, ſeu membro aliquo deſtitutus ob cujus defectum abſque gravi incommodo non poteſt ſe Apoſtolicæ Sedi præſentare, ab Epiſcopo abſolvendus eſt *cap. ea noſcitur, de ſententia excommunicat.* Idem eſt de nobili, ſeu viro delicato qui laborem itineris non valet ſuſtinere, *cap. mulieres*, & *cap. de cætero, de ſententia excommunicat.* Deinde pauper qui pro abſolutione obtinenda cogendus eſſet mendicare, & aliàs non ſolitus ; quia hæc obligatio nimis dura eſt, ideóque ob eam cauſam excuſatur, *Cap. quamvis*, & *cap. de his, de ſententia excommunicat.* Secùs eſſet, ſi profeſſione mendicus eſſet; neque graviorem moleſtiam ipſe vel ejus familia ex acceſſu ad Romanam curiam pateretur. *Cap. ea noſcitur, de ſententia excommunicat.* Senibus verò etſi fortes videantur, quia tamen ex ſe periculosè iter aggrediuntur concedi abſolutio poteſt. *Dicto cap. ea noſcitur*, & *cap. quamvis, de ſententia excommunicat.* Reputatur ſenex, ſi ultra ſeptuageſimum annum proceſſerit, *leg.*1. *Cod. qui ætate.* Deinde ob periculum itineris conſurgens ex inimicorum inſidiis, ex bello, ex peſte, aliave cauſa excuſari è Romano recurſu poteſt. *Cap. de cætero. Cap. de his, de ſententia excommunicat.* Præterea ob debitam ſubjectionem hæc excuſatio admittenda eſt, uti contingit ſervis, libertis, & filiisfamilias, qui abſque gravi damno eorum, quibus ſubduntur nequeunt Romam adire. *Dicto cap. mulieres*, & *cap. relatum, de ſententia excommunicat.* Requiritur autem in horum abſolutione, ne ij quibus abſolvendi ſubduntur, fuerint delicti cooperatores néve delictum atrox ſit, uti *ex ſuprad. cap. mulieres*, & *cap. relatum* conſtat. Tandem ob damnum alienum vitandum excuſari ab itinere Romanæ curiæ aliquis poteſt. Hac enim ratione poterit excuſari maritus, ſi ex ejus diſceſſu uxor, vel familia grave damnum patiatur. Parochus qui ſuos parochianos abſque gravi eorum detrimento nequiret deſerere. Gubernator civitatis, qui abſque ſubditorum gravi detrimento abeſſe nequit. Qui omnes etſi poſſent pro abſolutione ad Sedem Apoſtolicam mittere, adhuc poſſunt ab Epiſcopo abſolvi, quia jus non imponit excommunicato obligationem mittendi, ſed comparendi, ſi poſſit. Quâ poteſtate deficiente ceſſat obligatio & conceditur Epiſcopo facultas. Uti ex communi tradit Navarr. *cap.*27. *num.* 90. Molina *diſp.*64. *num.*6. Sayrus *lib.*3. *cap.*28. *num.* 38. Bonac. *tom.*3. *de cenſur. in part. diſput.*2. *quæſt.*3. *punct.*6. *ſect.*5. *num.* 10.

19. Hæc dicta ſunt ſpectato jure communi, & ſecluſis privilegiis, novóque jure Concil. Trident. Etenim in Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 24. *cap.*6. *de reformat.* omnibus Epiſcopis, ſeu Epiſcopalem juriſdictionem habentibus conceditur poteſtas abſolvendi ab hac, & ab omni alia excommunicatione, modò delictum occultum ſit, neque ad forum contentioſum deductum. Mendicantibus verò Religioſis ferè eadem facultas conceſſa eſt.

20. Pro Prædictis duo advertenda ſunt, Primum non eſt concedenda hujus excommunicationis abſolutio, quin excommunicatio priùs parti læſæ ſatisfactionem præſtet, quantùm commodè poſſit. Secundum, in eventu quo quis abſolvitur ob temporale impedimentum exigi debet juramentum comparendi coram Sede Apoſtolica, vel aliàs authoritatem abſolvendi habente. Quod ſi poſtmodum non comparuerit in ſimilem excommunicationem incidet, juxtà Textum *in capit. eos qui, de ſententia excommunicat. num.*16.

Punctum XXIV.

De excommunicationibus contentis *in quinque libris Decretalium*, ſummo Pontifici reſervatis.

1 *Declaratur excommunicatio, quam incurrit nolens parere diffinitivæ ſententiæ Legati Pontificis, & in ea contumacia per annum perſeverans.*

2 *Qui falſas litteras ſe habere cognoſcit, tenetur ſub pœna excommunicationis infra* 20. *dies deſtruere, aut reſignare.*

3 *Clerici qui cum excommunicatis à Pontifice participant in officiis Divinis, excommunicationi reſervatæ ſubjiciuntur.*

4 *Imponentes, exigentéſque tributum à perſonis Eccleſiaſticis excommunicantur.*

5 *Aliqui incendiarios affirmant excommunicatione eſſe innodatos. Sed verius eſt oppoſitum.*

6 *Judices qualiter teneantur adverſus incendiarios excommunicationem proferre, declaratur.*

7 *Prolata ſententia excommunicationis adverſus incendiarios, qui in illam incurrant.*

8 *Contractâ excommunicatione, ſi judex excommunicatum publicet, ejus abſolutio Pontifici reſervatur. Ubi declaratur qualiter facienda ſit hac publicatio.*

9 *Effractores, ſpoliatoréſque Eccleſiarum excommunicantur.*

10 *Explicatur in quo Textu hæc excommunicatio contineatur.*

11 *Ut huic excommunicationi ſit locus, debent ſacrilegi Eccleſiam effringere, illámque ſpoliare.*

12 *Quid nomine Eccleſiæ ibidem intelligatur ?*

13 *Hæc excommunicatio poſt denunciationem Summo Pontifici reſervatur.*

1. PRima excommunicatio, quæ refertur à Navarro *cap.*27. *num.*93. Sayro *lib.*3. *cap.*29. *num.*1. Suar. *diſp.*22. *ſect.*2. *num.* 1. Filliucio *tract.*15. *cap.*2. *q.* 2. Tolet. *lib.*1. *cap.*35. habetur *in cap. quærenti, de officio delegati*, ubi excommunicatus à delegato Pontificis, eo quòd ejus ſententiæ definitivæ parere noluerit, ſi per annum in excommunicatione perſeveraverit, abſolutio illius excommunicationis Pontifici reſervatur. Hæc tamen excommunicatio non eſt ipſo jure lata, ſed à Delegato fertur per ſententiam, neque directè Sedi

Apoſtolicæ

Apoſtolicæ reſervatur, ſed indirectè quatenus elapſo anno nullus eſt qui ab hac excommunicatione abſolvere poſſit præter Pontificem. Non inferior delegato, ut de ſe conſtat, neque etiam ipſe delegatus; ſiquidem poſt annum finitum ceſſat illius juriſdictio *ex d. cap. quærenti*, & *ex cap. ſtuduiſti*, *de officio delegati*. Ut advertit Tolet. & Suar. *loc. alleg.* & Bonac. *tit. 3. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 3. punct. 22.*

2. Secunda habetur *in cap. dura*, *de crimine falſi*, in hæc verba: *Statuimus, ut generalem ſententiam excommunicationis promulgetis, quam per ſingulas parochias faciatis frequentius innovari. Quod ſi quis falſas litteras ſe habere cognoſcit infra 20. dies litteras illas aut deſtruat, aut reſignet, ſi pœnam excommunicationis voluerit evadere, quam niſi forſan in mortis articulo ſine ſpeciali mandato noſtro à quoquam nolumus relaxari, nec etiamſi præſumpta fuerit contra hoc abſolutio quidquam habeat firmitatis.* Notandum eſt in prædicto Textu nullam ferri excommunicationem, ſed ſolùm præceptum diœceſano impoſitum, ut excommunicationem promulget adverſus eos, qui litteras Sedis Apoſtolicæ falſas habent; neque eas deſtruunt, vel reſignant. Quare retinens falſas litteras, dùm à diœceſano non promulgatur excommunicationis ſententia, in nullam excommunicationem incidit. Promulgatâ autem à diœceſano excommunicatione, quæ promulgatio fieri poteſt per generalem, vel ſpecialem ſententiam, tenetur intra viginti dies computandos à die promulgationis notæ prædictas litteras falſas deſtruere, vel reſignare Diœceſano, vel alteri Pontificiam juriſdictionem defendenti; aliàs excommunicatione innodabitur, à qua nullus alius præter Pontificem extra mortis articulum eum valebit abſolvere. Uti tradùnt aliis relatis Sayrus *lib. 3. theſauri, cap. 29. à num. 3.* Suar. *diſput. 22. ſect. 2. à n. 2.* Filliucius *tract. 15. cap. 2. q. 4.* Bonac. *t. 3. de cenſur. in partic. diſput. 2. quæſt. 3. punct. 4.* Ex his conſtat hanc excommunicationem diverſam eſſe ab ea quæ habetur *in cap. ad falſariorum*, *de crimine falſi*, adverſus falſificantes litteras Apoſtolicas, & de qua dictum eſt *punct. præcedenti*, §. 7. ut benè advertit Sayrus *loco citato.*

3. Tertia fertur *in cap. ſignificavit*, *de ſententia excommunicat.* adverſus Clericos qui cum excommunicatis à Pontifice participant in officiis divinis ſcienter, & ſpontè. Plures conditiones exigunt Doctores ad hanc excommunicationem incurrendam. Prima, ut excommunicatus ſit à Pontifice non utcunque, ſed judicialiter, & nominatim: uti ex communi docet Sayr. *lib. 3. cap. 29. num. 6.* Navar. *cap. 27. num. 93.* Suar. *de cenſ. diſp. 10. ſect. 2. n. 9.* Avila *2. p. cap. 6. diſp. 10. dub. 2.* Filliuc. *tract. 15. cap. 7. q. 2. n. 16.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 2. p. 3. n. 3.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. alleg. 50. n. 88.* Secunda, ut is qui participat Clericus ſit; quia textus de iis tantùm loquitur, ut conſtat ex illis verbis: *Verum Clericos.* Præterquam quod ſolis Clericis competit admittere ad divina. Nomine Clericorum in materia pœnali religioſi non comprehenduntur: uti advertit Bonacin. *dicta diſp. 2. q. 5. punct 3. n. 5.* Tertia, ut participet admittendo, & recipiendo excommunicatum ad prædicta dicta Divina officia. Nam Textus hanc participationem expreſsè ſignificavit dicens. Participaverunt excommunicatos à nobis, & ipſos in officiis receperunt. Particula *&* quæ conjunctiva eſt modum participationis expreſſit. Quapropter Clericus aſſiſtens Divinis officiis tamquam unus de populo cum prædicto excommunicato hanc excommunicationem non contrahit. Sicuti advertit Caiet. *verbo Excommunicatio*, *cap. 58.* Barboſa *dicto num. 88.* Sayrus *lib. 3. theſauri, cap. 29. n. 6.* Bonac. *dicta diſp. 2. q. 5. punct. 3. n. 3.* Quarta, ut hæc admiſſio ſcienter, & ſpontè fiat, id eſt cum ſcientia excommunicationis Pontificiæ, & abſque ullo metu, vel timore. Sicuti notaverunt Navarr. Sayrus, Suar. Barboſa, Bonac. *loc. alleg.*

4. Quarta excommunicatio lata eſt *in cap. Clerici*, *de immunit. Eccleſiar.* adverſus imponentes, exigentéſque tributum à perſonis Eccleſiaſticis. De qua excommunicatione, & qualiter reducta ſit ad terminos Concilij Lateranen. *in cap. Non minus*, & *cap. Adverſus*, *eodem tit.* ſatis diximus *diſput. præced. punct. 19.*

5. Quintam deducunt plures Doctores *ex cap. tua nos*, *de ſentent. excommunicat.* ubi conſultus Pontifex, an illi tantùm qui manus violentas in Clericum injecerunt ſint ab ipſo abſolvendi, inquit: Fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quod non ſolùm qui in Clericos temerarias manus injiciunt, ſed etiam incendiarij, ex quo ſunt per Eccleſiæ ſententiam publicati pro abſolutionis beneficio ad Apoſtolicam Sedem ſunt mittendi. Ex hoc textu infert ſatis probabiliter Bonacin. *t. 3. de cenſur. diſput. 2. quæſt. 3. punct. 4. numero 1.* Omnes incendiarios excommunicatione innodari. Tum quia Pontifex illos æquiparat Clericorum percuſſoribus, qui ipſo jure excommunicati ſunt. Tum & præcipuè, quia ſibi reſervat excommunicationis abſolutionem, poſtquam ipſi incendiarij fuerunt per ſententiam publicati. At publicatio excommunicationis, & abſolutionis reſervatio excommunicationem ſupponit. Ergo ſupponit Pontifex incendiarios eſſe excommunicatos, vel ſaltem eos præſenti decreto excommunicat, ut ejus diſpoſitio locum habeat. Alij verò ſcilicet Gloſſa *in dict. cap. tua nos*, *verbo Publicati.* Et *ibi* Panormit. *num. 2.* Sylveſt. *verb. Excommunicatio 7. num. 13.* Angel. *Excommunicatio 5. caſu 6.* Tabiena *eodem caſu 7.* cenſeat ipſo jure excommunicatione innodari incendiarios Eccleſiarum, non verò alterius loci profani, ſed per ſententiam Epiſcopi: Hujus ſententiæ nullum video ſpeciale fundamentum, cum nullus ſit Textus, ex quo colligi poſſit Eccleſiarum incendiarios excommunicatione affici, potiùs quàm cujuſvis alterius loci, maximè cùm Textus *in dicto cap. tua nos*, generaliter loquatur. Quapropter veriorem reputo ſententiam Caietani, *verbo Excommunicatio*, *cap. 22.* Navarr. *cap. 27. numero 94.* Toleti *lib. 1. cap. 36. num. 5.* Sayri *lib. 5. theſauri, cap. 23. num. 8.* Suarez *diſput. 22. de cenſur. ſect. 2. numer. 19.* Filliucius *tract. 15. cap. 2. q. 5.* Barboſæ *2. part. de poteſt. Epiſc. alleg. 50. num. 89.* nullum incendiarium excommunicatione affici ipſo jure, ſed poſitâ diœceſani ſententiâ. Moveor, quia eſt communior ſententia, & quia nullus eſt Textus hanc excommunicationem ipſo jure infligens: Nam Textus *in cap. ſi quis membrorum*, loquens de domorum incendiariis non pœnam excommunicationis, ſed interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ videtur apponere, ibi: *Eccleſia ſe privatum agnoſcat; excommunicationem autem ferri mandat, ſi poſt ſecundam, & tertiam conventionem cuncta in quibus arguitur non emandaverit*, ibi: *Ab omni Chriſtianorum collegio ſeparetur.* Innocent. verò II. *in cap. peſſimam*, *eadem cauſa*, *& q.* præcepit excommunicandum quem malo animo, & ſtudio conſtiterit incendiarium fuiſſe, ſive ad incendium conſilium auxiliúmve dediſſe. In *cap. autem, tua nos*, *de ſententia excommunicat.* expreſsè excommunicatio confertur, ut de ſe conſtat, neque etiam tacitè; nam incendiarij percuſſoribus Clericorum non abſolutè æquiparantur, ſed poſtquam fuerint per ſententiam publicati; quia media tantùm ſententia in excommunicationem incidunt. Agnovit námque Pontifex nullum incendiarium ipſo jure excommunicare, ſed excommunicandum eſſe per ſententiam, juxta dictum Textum *in cap. ſi quis*, & *cap. peſſimam.* Qua ſententia prolata, & publicata abſolutionem ſibi reſervat, juxta diſpoſitionem *dicti cap. peſſimam*, ubi Epiſcopis, & Archiepiſcopis prohibet ſententiæ adverſus incendiarios latæ relaxationem. Ex his ſolvitur fundamentum, quo ductus eſt Bonacina adverſus communem ſententiam. Fateor námque excommunicationis publicationem,

& illius abſolutionis reſervationem, excommunicationem ſupponere; nego tamen ſupponere contractam ipſo jure, ſed per ſententiam judicis ante publicationem latam.

6 Poſito autem in prædicto Textu, neque alibi excommunicationem adverſus incendiarios latam ipſo jure eſſe, ſed neceſſariò intervenire debere ſententiam judicis, dubium eſt, An Judices teneantur eam excommunicationem proferre? Cui dubitationi reſpondeo obligari, ſi caſus *dicti cap. ſi quis*, & *cap. peſſimam. 23. q. 8.* contigerit, qui certè ſolùm videtur eſſe quando delictum eſt publicum, & ſcandaloſum, & delinquens notus eſt. Tum quia in *cap. ſi quis* ſecundò, & tertiò reconveniri priùs debet. Tum quia poſt latam excommunicationem ſi mortuus fuerit Eccleſiaſticâ privatur ſepulturâ, quod fieri nequit cum delinquente ignoto. Extra prædictum caſum Judicis arbitrio relinquitur, an expediat adverſus incendiarios generalem, vel ſpecialem ſententiam proferre. Ut docet Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſputat. 2. quæſt. 3. punct. 43. in fine.*

7 Prolata vero ſententiâ excommunicationis adverſus incendiarios, in illam incidit qui malo ſtudio ſive ex odio, ſive pro vindicta alienas ſegetes, domos, prata, & ſimilia incenderit, quia hic tantùm reputandus eſt incendiarius, non qui ex negligentia etiam culpabili incendium fecit: juxta Textum *in dicto cap. peſſimam*, & notavit Caiet. *dicto cap. 22.* Suar. *num. 20.* Sayrus *num. 10.* Bonacina *num. 3.* Neque opus eſt hoc delictum pluries perpetrare, ut huic excommunicationi ſit locus. Satis enim eſt, ſi ſemel fuerit commiſſum, ut incidiarius ſit, & nuncupetur, ſicuti ſatis eſt ad homicidæ nomen hominem ſemel occidere: ut benè notavit Suar. *dicta ſect. 2. num. 21.* Bonacina *diſput. 2. quæſt. 3. punct. 43. num. 4.* Sayrus *dicto lib. 3 cap. 29. num. 11.* An autem verè incendiarius ſit qui præcipit, conſulit, ſeu ad incendium cooperatur? Affirmat Sayrus *d. cap. 29. num. 11.* argum. *cap. peſſimam 23. q. 8.* Sed contrarium verius exiſtimo; quia hæc nomina incendiarii, homicidæ, adulterii, raptoris non ex concurſu morali; ſed ex Phyſico deſumuntur: aliud enim eſt incendere, aliud incendium præcipere; incendiarius namque ſic ob incendium appellatur, non ob incendii præceptum, conſilium, moralémve cooperationem.

8 Contractâ excommunicatione ſi Judex excommunicatum publicet, ejus abſolutio Pontifici reſervatur, tametſi non deſint plures Doctores teſte Toleto *lib. 1. ſum. cap. 35. num. 4.* qui affirment incendiarios excommunicatos ab Ordinario, & ab eodem publicatos abſolvi ab ordinario poſſe. Sed qualis debeat eſſe non conveniunt Doctores. Nam. Suar. *diſput. 22. ſect. 2. n. 18.* Filliucius *tract. 15. cap. 2. q. 5. n. 53.* Bonacina *t. 3. de cenſur. diſput. 2. quæſt. 3. punct. 43. num. 6.* affirmant ſufficere generalem publicationem, quâ diœceſanus publicè pronunciet omnes incidiarios eſſe excommunicatos; quia Textus *de publicatione ſententiæ contra incendiarios*, quatenus hoc vitio affecti ſunt, loquitur, non de publicatione perſonarum quatenus tales ſunt. Sed rectiùs Gloſſa, & Abbas *in dicto cap. tua nos.* Caiet. *verbo Excommunicatio, cap. 22.* Navar. *cap. 27. n. 94.* Sayrus *lib. 3. cap. 29. n. 12.* Tolet. *lib. 1. cap. 35. num. 4.* & alii cenſuerunt publicationem faciendam eſſe ſpecialem, & expreſſam delinquentium. Nam illa generalis publicatio, qua omnes incendiarii excommunicati eſſe declarantur, poſito quòd huic crimini per generalem ſententiam excommunicatio annexa ſit, ſuperflua eſt, cum ſatis omnibus conſtet poſita tali ſententia incendiarios excommunicatos eſſe. Non igitur credendum eſt de hac generali publicatione Textum loqui, quæ non eſt publicatio perſonarum, ſed delicti. Item ex vi illius generalis publicationis nullus incendiarius notus eſt ſed æquè occultus manet, ac ſi nulla publicatio facta eſſet: at textus videtur locutus de publicatione, qua delinquentes publicentur, manifeſtentur, & noti ſint. Argum. *Extravag. Ad evitanda ſcandala.* Ergo non de publicatione illa generali.

9 Sexta excommunicatio ſumitur ex *cap. conqueſt. 22. de ſententia excommunic.* ubi Canonici Reginen. Eccleſiæ conqueſti ſunt Pontifici, quod Malafrena, ejuſque ſequaces quaſdam Eccleſias Reginen. Epiſcopatus violenter confregerunt, eáſque ſpoliare minimè dubitarunt. Cui querelæ reſpondet Pontifex: *Mandamus quatenus ſi eſt ita, memoratos ſacrilegos excommunicatos nuncietis, & faciatis ſicut excommunicatos arctiùs evitari, donec paſſis injuriam congruè ſatisfaciant, & damna pro eis data reſarciant, & cum litteris veſtris rei veritatem continentibus Apoſtolico ſe conſpectui præſentent.* Hic Textus etſi ſpecialiter de confringentibus, ſpoliantibúſque Eccleſias Reginen. Epiſcopatus loquatur, at ejus deciſio pro lege ſuſcepta eſt ab Eccleſia. Uti omnes Doctores ſupponunt, & notavit Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 3. punct. 12. num. 11.*

10 Gravis tamen eſt controverſia; at in prædicto Textu feratur ipſo jure excommunicatio adverſus effractores, ſpoliatoréſque Eccleſiarum, an ſupponatur alibi lata, unum enim ex his neceſſariò eſt affirmandum: nam cum Pontifex præcipiat Ordinariis hos delinquentes excommunicatos nunciari, ut arctiùs evitentur, fit ſanè excommunicatos eſſe, vel in hoc Textu excommunicari; enuntiatio enim & publicatio excommunicationem ſupponit? Gloſſa, & Panormit. *in dict. cap. conqueſti.* Navarr. *cap. 27. num. 94.* Caiet. *verbo Excommunicatio, cap. 21.* & alii negant in hoc Textu excommunicationem ferri; latam tamen eſſe *in cap. canonica 11. quæſt. 3.* ibi: *Eccleſiarum Dei violatores anathemate, & judicio ſancti Spiritus è gremio ſanctæ Matris Eccleſiæ, & conſortio totius Chriſtianitatis eliminamus* Item *in cap. omnes Eccleſiæ 17. q. 4.* ubi Lucius Pontifex, inquit: *Omnes Eccleſiæ raptores, atque ſuarum facultatum alienatores à liminibus ſanctæ Matris Eccleſiæ anathemizamus.* Præterea *in cap. quiſquis eadem cauſa, & q.* dicitur: *Si quis domum Dei violaverit, & aliqua ſine licentia illius cui commiſſa eſſe dignoſcitur, inde abſtulerit, ſciat ſe communione eſſe privatum.*

Cæterùm verius cenſeo ex prædictis textibus non ſatis colligi excommunicationem latam eſſe, ferri tamen tacitè in *hoc cap. conqueſti.* Quare fuit ſententia Azor. *1. p. lib. 9. cap. 27. q. 12.* Toleti *lib. 1. cap. 35. num. 6.* Sayri *lib. 3. theaſuri, cap. 29. num. 14.* Suar. *diſp. 22. de cenſuris, ſect. 2. num. 10.* Graffis *1. p. lib. 2. cap. 28. num. 12.* Reginaldi *lib. 19. num. 80.* Bonac. *diſp. 2. q. 3. punct. 12. n. 1.* Auguſt. Barboſæ *3. p. de poteſt. Epiſc. allegat. 50. num. 90.* Priorem partem probo, reſpondendo Textibus in contrarium adductis. Et quidem *cap. canonica*, & *cap. omnes Eccleſiæ*, non ſtatuunt legem neque excommunicationem imponunt Eccleſiarum violatoribus, ſed referunt quid in illo delicto Eccleſia præſtare ſoleat, ut ex tenore textuum liquet. Caput verò *quiſquis* non ſententiam latam, ſed ferendam continet, ut manifeſtè indicant ſubſequentia verba, ibi: *Qui infringunt Monaſteria, & loca Deo dicata, & Eccleſias, & depoſita, vel alia quælibet inde abſtrahunt, velut ſacrilegi canonicæ ſententiæ ſubigantur. Quapropter illa verba antecedentia: Sciat ſe communione eſſe privatum intelligenda ſunt accedente ſententia.* Præterquam quòd non ſatis conſtat qua communione privandi eſſent. Adde ſi in prædictis Textibus excommunicatio continetur ob quamlibet Eccleſiæ, & loci pii violationem, & illius bonorum uſurpationem contrahenda eſt. At id communis ſententia negat: ergo in prædictis Textibus nulla excommunicationis ſententia ipſo jure continetur. Ex quo ſecunda pars concluſionis convincitur, nam cùm denunciatio

excommu

excommunicationem necessariò supponat, & hæc excommunicatio lata non sit Textibus antiquioribus *cap. conquesti*, sit sanè ipso *cap. conquesti* ferri excommunicationem : sensus námque illorum verborum : *Memoratos sacrilegos excommunicatos nuncietis*, id est nuncietis illos sacrilegos esse excommunicatos, quia ex nunc eos excommunicamus. Sicuti si Pontifex diceret, si ita est, memorati sacrilegi noverint se esse excommunicatos nunciandos ; excommunicationem ipso jure per illam legem ferret ; sic censendus est supradictis verbis, *excommunicatos nuncietis*, excommunicationem tulisse.

11. Ut autem hi sacrilegi hac afficiantur excommunicatione duplex delictum committere debent. Primum Ecclesiam effringere. Secundum illam spoliare, quia textus usus est dictione copulativa, quæ utrumque extremum ad sui veritatem requirit, *juxta leg. si quis ita stipulatus, ff. de verborum obligat.* Et tradit Suarez *disput.22. sect.2. num.11.* Bonac. *disp.1. quæst.3. part.12. num.9.* Barbosa 3 *part. de potest. Episcop. allegat.50. num.90.* Ille autem censebitur Ecclesiæ effractor qui ejus parietes fodit, vel suffodit, rumpit fenestram, ostium, vectes, & similia. Quinimò Sylvest. *verbo Excommunicatio 5. num. 16.* Suarez *lib.3. cap.29. num.16.* censent effractorem esse qui violenter vectem debilem facit cedere loco. Sed rectiùs Bonacina *dicta disputat.2. quæst.3. punct.12. num.3.* negat ; quia illa actio est tantùm apertio, non effractio, cùm nihil Ecclesiæ effringat. Hinc à fortiori constat effractorem non esse qui clavi adulterina Ecclesiam ingreditur, sicuti notarunt Bonac. Suar. Sayrus, Barbosa *loc. alleg.* spoliator verò est qui Ecclesiæ bona rapit, furatur, destruit, seu alio modo injurioso Ecclesiam denudat, suisque bonis privat, uti tradunt dicti Doctores. Unde malitiosè incendens Ecclesiam hac excommunicatione innodatur ; quia simul est spoliator, & effractor : uti tradit Navarr. *cap.27. num.94.* Suar. *sect.2. n.16.* Filliucius *tract.15. cap.2. quæst.5. num.53.* Bonacin. *tit.3. disp.1. quæst.3. punct.12. num.4.*

12. Nomine Ecclesiæ tradunt Panormit. *in dicto cap. conquesti*. Navarr. *cap.27. num.94* Tolet. *lib.1. cap.35. num.6.* Suarez *disput.22. sect.2. num.17.* Sayrus *lib.3. cap.29. num.18.* Barbosa *allegat.50. num.90.* Filliucius *tract.15. c.2. quæst.6.* intelligi non solùm templa authoritate Episcopi ad Divina officia deputata, sed etiam Hospitalia, Monasteria, aliáve loca ; quia hæc constitutio lata est in favorem Ecclesiarum, ac proindè nomen Ecclesiæ latè accipiendum est. Sed contrarium spectato juris rigore, verius existimarem cum Bonac. *dicta disput.2. q.3. punct.32. n.6.* quia esto hæc constitutio in favorem Ecclesiæ cedat, absolutè tamen pœnalis est, ergo non debet ultra proprietatem verborum extendi. At retentâ proprietate verbi Ecclesiæ usúque communi, non veniunt Hospitalia aut monasteria, ut de se constat. Ex qua ratione crederem adversus Suarez *disputat.21. sect.2. num.11.* Bonacin. *disputat.2. quæst.3. p.12. numer.6.* Barbos. *allgat.5. num.90.* neque etiam sacristiam, tametsi Ecclesiæ conjunctam, intelligi ; quia non est formaliter Ecclesia, sed quid Ecclesiæ accessorium ; aliàs conventus Ecclesiæ annexus, & contiguus intelligendus esset. Neque obest regula *accessorium*, quia sacristia accessoria est Ecclesiæ quoad ædificium, sed non quoad leges, pœnam, vel favorem spectantes, nisi id expressè cautum fuerit, sicuti in materia interdicti cautum est, *capite si civitas, de sententia excommunicat.* aliàs Ecclesiæ pollutor esset, qui in sacristia fornicaretur, vel sanguinem humanum violenter effunderet.

13. Excommunicatione contracta ante Ordinarij denunciationem nulla est reservatio : at post denunciationem Ordinarij summo Pontifici reservatur, ut constat ex ultimis verbis *dicti cap. conquesti*, ibi, *Apostolico conspectui præsentent* ; sicuti notavit Navarr. Tolet. Sayrus, Suar. Bonac. Barbosa *locis allegatis*. Sed qualis denunciatio sufficiat ? Bonac. *disp.2. quæst.3. punct.12. num.14.* censet sufficere generalem, quia omnes effractores spoliatoréque Ecclesiarum publicantur excommunicati. Sed rectiùs censuit oppositum Navarr. *cap.27. num.94.* Suarez *sect.2. num.19.* Sayrus *cap.29. num.14.* Filliucius *num.53.* Barbosa *num.90.* quia debet esse denunciatio, quæ sacrilegos faciat notos ; aliàs non faceret eos arctiùs, quàm ante publicationem vitari, ut inquit Textus.

Punctum XXV.

Expenduntur excommunicationes reservatæ in *sexto libro Decretalium.*

1 *Excommunicantur omnes Dynastæ, qui sine licentiâ Sedis Apostolicæ se intromittunt in electione Senatoris, Patricij, aut Rectoris Urbis Romanæ.*
2 *Imponentes tributa Ecclesiasticis personis excommunicantur.*
3 *Item insequentes & hostiliter Cardinalem S. Romanæ Ecclesiæ.*
4 *Item qui tam tempore conclavis, quàm alio tempore domus cujusque Cardinalis invadunt.*
5 *Item non revelantes conspirationem in Cardinalem.*
6 *Item qui vexaverint eos, qui censuras excommunicationis, suspensionis, vel interdicti tulerint.*
7 *Comprehendit mandantes, præcipientes.*

1. PRima excommunicatio Pontifici reservata contenta in *sexto libro Decretalium* refertur *in cap. fundamenta, de electione lib.6.* ibi enim præcipit Pontifex Nicolaus IV. ne Imperator, Rex, Marchio, aliique quicunque notabilis præeminentiæ, dignitatis, seu excellentiæ, eorúmque fratres, filij, ac nepotes sine licentia Sedis Apostolicæ nominationi, electioni vel assumptioni in Senatorem, Capitanium, Patricium, aut Rectorem Urbis Romæ assentiant, vel se intromittant per se, vel per alios. A quo præcepto excipit eos qui originem trahunt ex Urbe, aut in ea continuam habent habitationem, etiamsi prædictorum filij, aut nepotes sint, quinimò etiamsi Comitatum, aut Baroniam habeant extra Urbem ; dummodò inferioris conditionis, & excellentiæ sit supradictis Romanis dignitatibus, ut meritò ex illius usu nullum dignitatibus Romanis præjudicium timeri possit. Deindè statuit, ne ullus in prædictas dignitates eligatur ultra annum absque expressa Sedis Apostolicæ licentia in scriptis obtenta. Qui ergo contra prædictam constitutionem nominant, eligunt, vel assumunt aliquos ad prædicta officia, vel nominationi electioni, assumptioni de se factæ ultra annum consentiunt, aut se de ipsis quomodolibet intromittunt, aut intendunt, obediúntve iis assumptis, vel eis auxilium, consilium, vel favorem publicè, vel occultè præstant ipso jure excommunicatione innodantur, cujus absolutio Pontifici reservatur. Sicuti tradit Sylvest. *Excommunicatio 7. num. 20.* Sayrus *lib.3. thesaur. cap.29. num.19. & 20.* Tolet. *lib.1. cap.35. numer 7.* Barbosa *alleg.50. num.91.*

2. Secunda fertur *in cap. Clericis, de immunit. Ecclesiar. in 6.* ubi rem imponentes tributa Ecclesiasticis personis, quam solventes excommunicantur. At quoad personas solventes sublata est hæc excommunicatio *in Clement. quoniam, eodem tit.* juncto *cap. non minus, & cap. adversus, de immunit. Ecclesiar.* Perseverat autem hæc excommunicatio in Bulla cœnæ Domini approbata adversus imponentes, exigentésque tributa, quos inquit Pontifex non esse absolvendos, quin plenè satisfecerint Quod si durante regimine satisfactionem exhibere noluerint, vel non potuerint ad ipsos, eorúmque successores tum in hæreditate,

tum

tum officio pertinet satisfactionem præstare, juxta Textum *in cap. non minus*, & *cap. adversus*, *de immunit. Eccles.* Sic Tolet. *lib. 1. cap. 35. num. 9.* Barbosa *allegat. 50. numero 91.*

3. Tertia excommunicatio continetur *in cap. felicis*, *de pœnis lib. 6.* adversus eos, qui Cardinalem S. Romanæ Ecclesiæ ausi fuerint hostiliter insequi, percutere, capere, sauciare hæc facientem aut fieri consulere, favere, receptare, seu scienter defendere delinquentem. Quæ excommunicatio partim contenta erat *in cap. si quis suadente diabolo 17. quæst. 4.* partim in Bulla Cœnæ, *can. 11.* Sed qua parte fertur excommunicatio adversus insequentem Cardinalem, tametsi in ejus personam violentas manus non injecerit, continetur *in hoc cap. excommunicat.* Itémque adversus eos qui sic delinquentes, scienter receptaverint. *Qui omnes* (inquit Pontifex) *quandiu in sua contumacia perseveraverint singulis diebus dominicis & festivis, pulsatis campanis, & candelis accensis per omnes illius loci Ecclesias, in quo tantum facinus fuerit attentatum, necnon civitatum, & diœcesum vicinarum excommunicati publicè denuncientur necnon ab alio quàm à Romano Pontifice possint absolutionis beneficium obtinere, nisi dumtaxat in mortis articulo constituti.* Addit Præterea Pontifex *in fine dicti cap.* excommunicationem licet non reservatam adversus Principes, Rectores, Consules, & Magistratus &c. ac eorum officiales, qui hujusmodi constitutionem non fecerint observari infra mensem, postquam res ad eorum notitiam pervenerit. Sicuti hæc omnia docent Navarr. *cap. 27. num. 110.* Suar. *disp. 22. sect 3. num. 12. & seqq.* Tolet. *lib. 1. cap. 35. n. 10.* Bonac. *t. 3. de censur. disp. 2. q. 3. punct. 7. per totum.*

4. Prædictæ excommunicationi annectenda est, quam tradit Leo X. *in Bulla incipiente Temerariorum:* ubi excommunicationem, aliásque pœnas contentas *in dicto cap. felicis*, *de Pœnis lib. 6.* extendit ad omnes & singulas personas cujuscunque status, conditionis, & excellentiæ existentes, qui alicujus Cardinalis domum tam tempore dietæ conclavis, etiamsi in Romanum Pontificem sit electus, quàm aliàs quandocunque, & ex quacunque causa armata manu invadentes, & in ea violenter, & hostiliter aliquid diripientes, aut quempiam ex inibi existentibus vulnerantes, & eorum socios, & qui id fieri mandaverint, vel factum eorum nomine ratum habuerint, aut ipsis invasoribus consilium in præmissis, vel favorem præstiterint, & defenderint. Duæ actiones sunt necessariæ ad hanc excommunicationem, invasio domus Cardinalis, & hostilis honorum direptio, vel personarum ibi existentium vulneratio: direptio namque vel vulneratio invasioni hostili conjuncta esse debet, ut manifestè indicat particula *&* quæ conjunctiva est subsequentium cum præcedentibus *leg. si quis stipulatus. ff. de verbor. obligationib.* Et notavit Bonac. *t. 3. de censur. disput. 1. quæst. 3. punct. 9. num. 3.* tametsi spectato *capit. Felicis*, & *can. 11. Bullæ* ex sola invasione domus excommunicatio reservata contrahitur.

5. Deinde debet annecti, quam tradidit Pius V. *in Bulla 93.* quæ incipit: *Infelicis sæculi*, ubi excommunicationem, & pœnas latas *in dicto cap. felicis*, & *in Canone 11. Bullæ Cœnæ* adversus offendentes Cardinales, eorúmque fautores, & defensores extendit ad eos quiescentes, intelligentes, vel conjectantes conspirationem in Cardinalem non revelaverint Romano Pontifici, si in curia extiterint, vel ordinario loci, vel si Cardinalis ipse Ordinarius extiterit propinquiori Episcopo, & si crimen nondum commissum fuerit, ipsimet Cardinali: Et quidem ad monendum Cardinalem, ut se caveat obligatus quantumvis delictum occultum sit; at ad faciendam denunciationem juridicam nullatenus obligari potes, nisi delictum probare possis. Quod à fortiori procedit, cum denunciatio non ad correctionem delicti, sed ad illius punitionem tendit. Quinimò Filliucius *tract. 14. cap. 6. quæst. 11. num. 97.* quem sequitur Bonac. *t. 3. de cens. disp. 1. quæstion. 12. punct. 3. in fine*, existimant hanc constitutionem Pij V. usu, & praxi abrogatam esse.

6. Quarta excommunicatio continetur *in cap. quicumque, de sentent. excommun. in 6.* adversus eos qui ob censuram excommunicationis, suspensionis, vel interdicti latam dederint alicui licentiam occidendi, capiendi, seu aliàs in personis, aut bonis suis, vel suorum gravandi eos, qui dictas sententias protulerunt, sive quorum sint occasione prolatæ, vel easdem sententias observantes, seu taliter excommunicatis communicare nolentes (nisi licentiam ipsam re integra revocaverint) vel si ad bonorum captionem occasione ipsius licentiæ sit processum, nisi bona ipsa fuerint infra octo dierum spatium restituta, aut satisfactio pro ipsis impensa. Eadem quoque sententia innodantur omnes qui ausi fuerint prædicta licentia data uti vel aliquod præmissorum, ad quæ committenda dari licentiam prohibitum est, alias committere suo motu. Qui autem in eadem sententia permanserint duorum mensium spatio ex tunc ab ea nequeant absolvi ab alio, quàm à Romano Pontifice.

In defensionem libertatis Ecclesiasticæ lata est hæc censura. Comprehendit primò omnes, & singulos cujuscunque conditionis, & qualitatis sint, qui occasione latæ censuræ (quæ valida esse debet, ut inquit Suar. *disputat. 22. sect. 3. num. 7.* Bonac. *disp. 2. quæst. 3. punct. 15. num. 5.* nam invalida nec censuræ, nec sententiæ nomen meretur) vexaverint occidendo, vel capiendo, vel aliquo modo gravando in personis, aut bonis suis, & suorum eos qui prædictas censuras protulerunt, vel eos quorum occasione promulgatæ sunt, vel qui eas observant, seu cum excommunicatis communicare nolunt. Nomine *suorum* intelligantur consanguinei, *cap. cuncti, de electione lib. 6.* & qui sub alicujus sunt potestate. *Instit. de his qui sunt sui, vel alieni juris:* & generaliter omnes illi, quorum gravamen in præjudicium excommunicantis cedit, & ob eam causam præstatur, ut benè advertit Caietan. *verbo Excommunicatio, num. 36.* Navarr. *cap. 27. num. 99.* Sebastian. Medices *2. part. sum. tit. 9. quæst. 78. num. 73.* Sayrus *libro 3 thesauri cap. 29. num 23.*

Secundò comprehendit eos, qui ad hæc facinora patranda præbent licentiam, nisi fortè ante patratum crimen licentiam revocaverint, quæ revocatio nota debet esse cui licentia data fuit, aliàs nullius effectus erit, ut benè notavit Bonacina *dicta disp. 2. quæst. 3. punct. 15. num. 3.* Quinimò si damnum non in personis, sed earum bonis fuerit factum, & intra octo dies fuerit reparatum, non est locus censuræ, ut expressè notatur *in dicto Textu.*

7. Sed an mandans, & præcipiens aliquam ex his actionibus hac excommunicatione innodetur? Negat Bonac. *disp. 2. quæst. . punct. 15. num. 6.* nisi is qui mandatum dederit publicam habeat authoritatem; quia Textus loquitur de concedente licentiam non de mandante. Concedens autem licentiam necessariò authoritate publica fungi debet. Sed rectiùs Sylvest. *verbo Excommunicatio 7. num. 27.* & Sayrus *lib. 3. cap. 29. numero 22.* oppositum censent. Quia mandatum, seu præceptum ferri non potest, nisi de eo qui à natura, vel ex Divino jure, vel ex Reipublicæ concessione superior est. Si igitur ob licentiam hæc excommunicatio contrahitur, à fortiori ob mandatum contrahetur, cùm potius mandatum, quàm licentia authoritatem publicam requirat.

Ab hac excommunicatione infra duos menses Episcopus, imò & Parochus absolvere excommunicatos potest, illis verò elapsis solus summus Pontifex.

PUNCTUM XXVI.

Expenduntur excommunicationes contentæ *in libris Clementinarum* reſervatæ Pontifici.

1 *Inquiſitores Epiſcopo inferiores non procedentes adverſus hæreticum, vel alicui falsò imponentes hæreſim excommunicantur.*
2 *Epiſcopi ſuſpenduntur ab officio per triennium.*
3 *Religioſi Sacramentum Extremæ-unctionis, vel Euchariſtiæ miniſtrantes abſque licentia Parochi, excommunicantur.*
4 *Sub nomine Religioſi aliquibus placet intelligi novitios. Sed verius eſt oppoſitum.*
5 *Satis probabile eſt ſolos Religioſos exemptos intelligi.*
6 *Debent eſſe Sacerdotes.*
7 *Religioſus Parochus liber eſt ab hac excommunicatione.*
8 *Perſonæ circa quas Religioſi exercere debent actiones prohibitas, ſunt Clerici, vel laici.*
9 *Ob miniſtrationem Extremæ-unctionis, & Euchariſtiæ, & Matrimonij ſolemnitatem hæc excommunicatio incurritur.*
10 *Explicatur quid ſit ſolemnizare Matrimonium in hoc Textu Religioſis prohibitum.*
11 *Si de ſpeciali Parochi licentia fiant hæ actiones, non eſt locus excommunicationis.*
12 *Explicatur quæ ſit ſpecialis licentia.*
13 *In articulo mortis deficiente Parocho poteſt Religioſus hæc Sacramenta Extremæ-unctionis, & Euchariſtiæ miniſtrare.*
14 *Regulariter credendum non eſt aſſerenti ſe habere licentiam à Parocho, ut hæc Sacramenta ſibi miniſtrentur.*
15 *Explicantur aliæ actiones, ob quas hæc excommunicatio incurritur.*
16 *Quæ ſit abſolutio à culpa, & à pœna in hoc Canone prohibita.*
17 *Afficitur hac excommunicatione, etiamſi animo decipiendi abſolutionem præſtet.*
18 *Derogantur quælibet privilegia in contrarium.*
19 *Excommunicatur Pontificem percutiens, capiens, ſeu banniens, vel hæc mandans, aut rata habens.*
20 *Item qui induxerit quemquam ad vovendum, vel promittendum, ut ſepulturam apud ejus Eccleſiam eligat, vel electam non mutet.*
21 *Subjectum hujus excommunicationis explicatur.*
22 *Item actio, ob quam incurritur.*
23 *Excommunicantur Domini temporales procurantes in terris ſuis violari interdictum.*
24 *Quæ ſint perſonæ adverſus quas hæc excommunicatio injungitur.*
25 *Explicatur actio ob quam incurritur, quæ eſt coactio, ut Divina officia in locis interdictis celebrentur.*
26 *Item evocatio ad eadem Divina audienda, & qualis debeat eſſe.*
27 *Hæc evocatio ſatis eſt ſive fiat per ſe, ſive per nuncium.*
28 *Vocatio debet eſſe ad audienda Divina in locis interdicto ſuppoſitis.*
29 *Item ſub eadem excommunicatione prohibentur, ne impediant publicè excommunicatos, aut interdictos exire ab Eccleſiis.*
30 *Debent hi excommunicati, aut interdicti moniti eſſe à celebrantibus ut exeant.*
31 *Debent eſſe moniti, ut exeant ab Eccleſiis ſuppoſitis Eccleſiaſtico interdicto.*
32 *Prohibere debent, ne ii excommunicati exeant, dum in ipſis Eccleſiis Miſſarum ſolemnia aguntur.*
33 *Debes excommunicatus, aut interdictus nominatim moneri à celebrante, ut huic excommunicationi ſubjiciatur.*
34 *In his omnibus actionibus præſumptio requiritur.*

1. PRima continetur *in Clement. 1. §. verum, de Hæretic.* adverſus inquiſitores Epiſcopo inferiores, eorúmque vices gerentes, ſi in officio ſuo ita deliquerint contra juſtitiam, & conſcientiam, ut non procedant adverſus hæreticum, vel de hæreſi ſuſpectum eo caſu quo procedere tenebantur, vel alicui falsò imponant hæreſim, illiúſve ſuſpicionem, vel impedimentum officio inquiſitionis exequendo appoſuiſſe: dummodò ad has actiones præſtandas moveantur odij, gratiæ, vel amoris, lucri, aut commodi temporalis obtentu, non autem ex timore, metu, alióve fine. Quæ excommunicatio reſervata eſt ſummo Pontifici, neque ab ea excommunicatus abſolvi poteſt, niſi mortis articulo, & tunc præmiſſa ſatisfactione quantum fieri poteſt. Tria ad hanc excommunicationem incurrendam norant Doctores *in dict. Clement. verſ. obtentu.* Tolet. *lib. 1. cap. 86. num. 1.* Bonac. *diſp. 2. q. 7. punct. 5.* Auguſt. Barboſa *de poteſt. Epiſcop. alleg. 50. num. 93.* neceſſario requiſita eſſe, quorum unum ſi deficiat non eſt excommunicatio. Primò ut graviter delinquant in ſuo officio. Secundò ut delinquant ſcienter. Tertiò ut delinquant odij, gratiæ, vel amoris, lucri aut commodi temporalis obtentu.

2. Dixi *Inquiſitores Epiſcopo inferiores*, nam Epiſcopi, illorúmque Superiores non excommunicatione, ſed ſuſpenſione ab officio per triennium innodantur, à qua ſuſpenſione niſi occulta ſit nequeunt ab alio, quàm à Pontifice abſolvi, quia ex temporis determinatione tacitè Pontifex ſuſpenſionis abſolutionem ſibi reſervavit, ut advertit Bonac. *t. 3. de cenſur. diſputat. 2 quæſt. 7. punct. 5. num. 7.*

3. Secunda habetur in Clement. *Religioſi de Privilegiis*, ubi Clemens V. in Concilio Viennenſi inquit: *Religioſi qui Clericis, aut laicis Sacramentum Unctionis extremæ, vel Euchariſtiæ miniſtrare, Matrimonia ve ſolemnizare non habita ſuper his Parochialis Presbyteri licentia ſpeciali, aut qui excommunicatos à Canone præterquam in caſibus à jure expreſſis, vel per privilegia Sedis Apoſtolicæ conceſſis eiſdem, vel à ſententiis per ſtatuta Provincialia, aut Synodalia promulgatis, ſeu (ut verbis eorum utamur) à pœna, & culpa abſolvere quemquam præſumpſerint excommunicationis incurrant ſententiam ipſo facto, per Sedem Apoſtolicam dumtaxat abſolvendi; quos etiam locorum Ordinarij (poſtquam de hoc eis conſtiterit:) excommunicatos faciant publicè nunciari, donec de abſolutione ipſorum eis fuerit facta fide, nullo Religioſis eiſdem ſuper hoc exemptionis, vel alio privilegio ſuffragante.*

4. Subjectum hujus excommunicationis ſunt Religioſi qui verè Religioſi ſunt, quique in Religione approbata tria vota emiſerunt. Et quamvis non deſint Doctores, Sylveſt. *verb. Excommunicatio 7. numer. 31.* Navarr. *cap. 27. num. 102.* Sayrus *lib. 3. cap 29. n. 27.* Alterius *lib. 5. diſp. 22. cap. 3. verſ. ad clariorem*, cenſeant novitios Sacerdotes comprehendi. Argum. *cap. Religioſi, de ſententia excommunicat. in 6.* Hi namque privilegiis profeſſorum fruuntur, ergo onus illorum ſentire debent; verius eſt oppoſitum, prout tradit Panormitan. *in Rub. de Regularib.* Suar. *diſp. 2 ſect. 4. num. 2.* Filliucius *tract. 15. cap. 8. q. 2. num. 185.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 9 punct. 5. num. 28.* Nam eſto novitius ſub nomine Religioſi comprehendantur in favorabilibus; non tamen in pœnis, & præceptis; quia conſtitutiones pœnales reſtringendæ ſunt, illarúmque verba cum proprietate accipienda.

5. Gravior dubitatio eſt; An ſolùm de Religioſis exemptis hæc conſtitutio intelligatur; Et ſatis probabile eſt intelligi, tum ex Rubrica ſub qua conſtituitur quæ eſt de Religioſis privilegiatis, ſeu exemptis

ratione privilegiorum : tum quia non exempti non indigebant hac coërcitione, cùm poſſent ab Ordinariis, ſicut alij Sacerdotes ſæculares cohiberi. Nihilominùs Sayrus *lib.3. cap.29. num.27.* Suar. aliis relatis *diſp.22. ſect.4. num.4.* Filliucius *dict. tract.15. cap.8. quæſt.2. num.86.* Bonacina *diſput.2. quæſt.9. punct.5. numer.27.* credunt tam exemptos comprehendi ; quia in Textu nulla eſt reſtrictio. Rubrica autem reſtringere Textum nequit, cùm lex non ſit neque à Pontifice conſtituta. Sed huic rationi reſponderi poteſt ex ipſa Rubrica indicari Textum ſub ea reſtrictione obligare ; cùm ex conſenſu, & approbatione Pontificis ſub eo titulo conſtituatur.

6. Sed an Religioſi debeant eſſe Sacerdotes, ut hac excommunicatione innodentur prohibitas actiones præſtantes ; Difficultate non caret. Negat aliis relatis Suarez *diſput.22. ſect.4. num.5.* Filliucius *tract.15. cap.8. q.2. num.186.* qui etiam extendit ad Moniales, ſi aliquam ex dictis præſtent, quia textus abſolutè, & abſque ulla diſtinctione Religioſis interdicit miniſtrationem Euchariſtiæ, & Extremæ-unctionis, abſolutionémque à culpa, & pœna abſque ſpeciali Parochialis Presbyteri licentia. Ergo quicunque qui verus Religioſus fuerit hac excommunicatione innodabitur, ſi aliquâ ex his actionibus præſtiterit. Sed contrarium cenſeo ſatis probabile cùm Cardin. & Ancharrano *in præſenti diſp.2. de cenſur.q.9.punct.5. num.27.* quia hæ actiones non niſi à Sacerdotibus præſtari ſolent, ideóque credendum eſt Pontificem ſolùm intendiſſe abuſum Religioſorum has actiones abſque licentia, & privilegio exercentium coërcere.

7. Religioſus verò Parochus ſi prædictas actiones cum ſuis parochianis præſtet, liber eſt ab hac excommunicatione, tametſi indebitè, & illegitimè præſtet ; quia ceſſat finis ob quem excommunicatio ſtatuta eſt, ſcilicet vitare præjudicium Parochorum, cùm nullus Parochus ex illis actionibus præjudicetur. Quinimò ob eandem rationem excuſat Navarr. *cap.27. num.102.* ab hac excommunicatione Religioſum Parochum alienis ovibus hæc Sacramenta abſque licentia miniſtrantem : in cujus ſententiam Gloſſa *in dicta Clement. verbo Religioſi* propendet. Etenim ea miniſtratio etſi cedat in præjudicium parochi, cujus ſunt illæ oves, at non cedit in præjudicium ovium parochorum, cùm ipſe Religioſus Parochus ſit, & juriſdictione parochiali utatur. Sed rectiùs Sylveſt. *verb. Excommunicatio 7. num.13.* Suar. *diſp.22. ſect.4. n.15.* Alterius *lib.5. diſp.22. cap.3. verſ. ad clariorem.* Bonac. *diſp.2. quæſt.9. p.5. n.29.* Religioſum Parochum alienis ovibus prædicta Sacramenta miniſtrantem abſque ſpeciali licentia, vel privilegio hac excommunicatione innodari, quia officium Parochi non impedit, quin miniſtrans verè Religioſus ſit, veréque Clericis, aut laïcis abſque ſpeciali Presbyteri parochialis licentia ſupradictas actiones præſtet. At Textus abſolutè quemlibet Religioſum hæc Clericis, vel laïcis abſque licentia ſpeciali ſuorum Parochorum præſtantem excommunicat. Ergo. Neque obeſt illam miniſtrationem non cedere in præjudicium omnium Parochorum : ſatis eſt quòd cedat in præjudicium Parochi illarum ovium, circa quas prædicta exercet : ſicuti cùm Religioſus non Parochus hæc miniſtrat, ejus miniſtratio ſolùm cedit in præjudicium Parochi cujus ſunt oves, non aliorum, quia illius tantùm juriſdictionem uſurpat.

8. Perſonæ verò circa quas actiones prohibitæ exerceri debent ut Religioſi hac excommunicatione innodentur ſunt Clerici, vel laïci, ut conſtat ex Textu ibi, *Clericis, vel laicis :* ſub quibus Religioſi non comprehenduntur. Tum quia in materia pœnali, & odioſa nomine Clericorum non veniunt Religioſi ex Panormitan. *in Rub. de vita, & honeſtate Cleric.* Tum quia hæc conſtitutio lata eſt in favorem Parochorum, quorum præjudicium Pontifex vitare intendit ; at cùm Religioſi non ſint Parochis ſubjecti nullum inde Parochis præjudicium provenire poteſt. Sicuti ex communi tradit Navarr. *cap.27. num.102.* Sayrus *lib.3. theſauri cap.29. n.28.* Sanch. *lib.3. de matrim. diſp.23. n.17. in medio.* Bonacina *t.3. de cenſur. diſputat.2. quæſt.9. punct.5. num.12.* Barboſa *alleg.50. num.99.* & alij apud ipſos.

9. Actio autem, ob quam hæc excommunicatio incurritur duplex eſt. Prima miniſtrare Sacramentum Extremæ-unctionis, vel Euchariſtiæ Clericis, vel Laïcis, Matrimoniíve Sacramentum ſolemnizare ſine ſpeciali Presbyteri parochialis licentia. Quapropter ex miniſtratione Baptiſmi etiam ſolemni Ordinis, vel Confirmationis, aut Pœnitentiæ abſque Parochi licentia excommunicatio hæc non contrahitur ; quia textus ſolùm de Extrema-unctione, Euchariſtia, & Matrimonij ſolemnizatione loquutus eſt, & pœnæ extendendæ non ſunt : ſicuti notarunt Gloſſa, & Joann. Andreas *in præſenti, verbo Speciali.* Navarr. *capit.27. numer.101.* Sayrus *lib.3. theſauri, capit.29. numero 35.* Bonac. *diſp.2. quæſt.9 punct.5. num.11.* Suar. *diſp.22. ſect.4. num.13.* Filliucius *tract.15. cap.8. q.2. num.188.*

Sed quid ſub verbo *ſolemnizare Matrimonium* intelligatur, non conſtat inter Doctores. Nam Ludovic. de Miranda *Man. Prælat. t.1. quæſt.48. art.2.* quem ſequitur Auguſt. Barboſa *de poteſt. Epiſcop. alleg.50. numer.99.* exiſtimat non ſolùm nuptiarum benedictionem, ſed etiam aſſiſtentiam illis contrahendis hac excommunicatione puniri. Sed longè, verius ſolam nuptiarum benedictionem intelligi, quia ſola illa benedictio Matrimonium ſolemne reddit ; aſſiſtentia verò non reddit Matrimonium ſolemne, cùm non ſupponat illud factum. Sed Matrimonium quod eſt ſolemnizandum ab Eccleſia conſtituit. Atque ita tradit ex communi ſententia Gloſſa *in præſenti, verbo Solemnizare.* Sayrus *lib.3. cap.29. num.32.* Bonac. *t.3. de cenſur. diſp.2. quæſt.9. punct.5. num.13.* Verum eſt ſic aſſiſtentem, vel benedicentem nuptias ſine ſpeciali licentia contrahere ſuſpenſionem latam à Trid. *ſeſſ.24. c.1. de reformat.* in quam ſuſpenſionem ſatis probabile eſt excommunicationem hujus Clementinæ mutatam eſſe, uti *tract. præced.* dictum eſt.

11. Prædicta intelligenda ſunt, inquit Textus, *Niſi de ſpeciali parochialis Presbyteri licentia fiant.* Nomine parochialis Presbyteri non ſolùm venit rector immediatus Eccleſiæ parochialis, ſed etiam Epiſcopus, ejúſque generalis Vicarius, quia omnium Eccleſiarum Parochi ſunt, & in omnes Parochos juriſdictionem habent : uti pluribus firmat Sanchez *lib.3. de matrim. diſp.29. num.4. & ſeqq.* Sayrus *lib.3. cap.29. numer.33.* Bonac. *t.3. de cenſur. diſp.2. quæſt.9. punct.5. num10.* Et quamvis videatur Textus exigere in Parocho, ex cujus licentia ſpeciali Religioſi adminiſtrare Sacramenta debent qualitatem Sacerdotij, ibi : *Parochialis Presbyteri.* At verius eſt eam qualitatem non eſſe neceſſariam, ſicut in præſenti docet Gloſſa, *verbo Presbyteri*, Sayrus *dicto cap.29. num.33.* Bonac. *num.9.* Navarr. *cap.17. num.102.* Item Suar. *in 3.p.t.3.diſp.72. lib.3.* Sanch. pluribus relatis *lib.3. diſput.20. num.3. in medio*, quia Textus uſus fuit nomine Presbyteri non ex neceſſitate, ſed ex frequentia ; quia frequentes Parochi Sacerdotes ſunt.

12. Specialis autem licentia cenſetur eſſe, quia hæc ſacramenta Extremæ-unctionis, Euchariſtiæ, & Matrimonij ſpecificantur ; tametſi ex parte perſonæ cui adminiſtranda ſunt, vel quæ illa miniſtrare debet generalis ſit : ut notavit Gloſſ. *in præſenti, verbo Speciali*, Suar. *d.ſect.4. num.7.* Sanch. plures referens *lib.3. cap.35. à num.7.* Bonac. *t.3.diſp.2.q.9.punct.5.num.6.* Quinimò etſi prædicta Sacramenta ſigillatim non exprimantur, ſi tamen exprimantur in genere. Uti ſi

concederetur

concederetur alicui facultas ad miniſtranda omnia Sacramenta quæ ad curam animarum pertinent : ſatis eſſet, quia illa licentia ſpeciali æquivalet. Ut bene tradit Sanch. *d. diſput. 35. num. 7. & ſeqq.*

13. In articulo mortis deficiente Parocho, ſi Religioſus Extremæ-unctionis, vel Euchariſtiæ Sacramentum miniſtret hanc cenſuram non incurrit, quia non eſt credendum velle Eccleſiam ſuos fideles his ſalutaribus remediis deſtitui, ac proinde ex licentia præſumpta Parochi, Epiſcopi, vel Pontificis cenſetur miniſtratio fieri ; uti notavi loquens de Extremæ-unctionis, & Euchariſtiæ miniſtratione, & tradit in præſenti Bonac. *tom. 3. diſput. 2. quæſt. 9. punct. 5. num. 3.* adverſus Man. Prælat. *tom. 1. quæſt. 42. art. 3.* Barboſa *allæg. 50. num 98.*

14. Sed an aſſerenti ſe habere licentiam à Parocho, ut hæc Sacramenta ſibi miniſtrentur credere Religioſus debeat ? Diſſentiunt Doctores. Nam Gloſſ. *in hac Clement. verbo Habita.* Antonin. *3. p. tit. 24. cap. 54.* Angel. *verb. Excommunicatio 5. caſu 12. num. 17.* Roſella *verb. Abſolutio 1. num. 39.* Sylveſt. *verbo Excommunicatio 7. caſu 14. num. 35.* Tabiena *eodem 5. q. 4. num. 5.* Sayr. *lib. 3. cap. 29. num. 35* cenſent credi poſſe, quia nemo præſumendus eſt adeo ſuæ ſalutis immemor, ut ei commodum ullum anteponat, ut dicitur *cap. penult. 1. q. 7.* & *leg. ſancimus, Cod. de ſacroſanct. Eccleſiis*, & colligitur ex *cap. ſignificaſti, el. 2. de homicidio.* Sed longè verius eſt regulariter credendum non eſſe, uti plures referens tradit Sanchez *lib. 3. diſput. 37. num. 2.* quia in his quæ pertinent ad externam Eccleſiæ gubernationem, partis teſtimonium inſufficiens eſſe judicatur. Qua ratione non adhibetur fides excommunicato aſſerenti ſe abſolutum eſſe, niſi litteras abſolutionis oſtendat, vel alio modo legitimè abſolutionem probet : ut habetur *cap. ſicut de ſententia excommunicat.* Neque dicenti ſe habere licentiam proprij Epiſcopi, ut ab alieno ordinetur credendum eſt, niſi ejus parentis litteras oſtendat, *cap. 1. de Temporib. ordinat. lib. 6.* Quinimò nec parochiano teſtante ſe impleviſſe præceptum annuæ confeſſionis credi debet, niſi ſchedulam confeſſoris oſtendat, teſtè Hoſtienſ. *in cap. omnis utriuſque ſexus, de Pœnitentiis, & remiſſionib. verbo à proprio*, & ibi Joan. Andr. *num. 12.* Anton. *num. 37.* Ancharran. *num 8.* quia hæc non tam ſpectant ad uniuſcujuſque ſalutem, quàm ad externam Eccleſiæ gubernationem ; ac proinde Eccleſiæ ſatisfaciendum eſt. At miniſtrare Extremam-unctionem, vel Euchariſtiam morituris, Sacramentum Matrimonij ſolemnizare ad externam Eccleſiæ gubernationem pertinet, ut de ſe conſtat. Ergo ex teſtimonio recipientis aſſerentis licentiam habere à ſuo Parocho, hæc facienda non ſunt.

Dixi *regulariter*. Nam ſi perſona quæ id aſſerit eſt valdè fide digna, ut prudentis arbitrio nulla falſitatis ſuſpicio timeri poſſit, poterit Religioſus credere dicenti ſe habere à parocho ſpecialem licentiam : uti aliis relatis docet Sanch. *lib. 3. cap. 37. num. 2.*

15. Secunda actio, ob quam hæc excommunicatio incurritur eſt. Primò ſi abſolvas excommunicatum à canone extra caſus à jure expreſſos, vel privilegio Sedis Apoſtolicæ conceſſos. ſecundò ſi abſolvas à ſententiis per ſtatuta provincialia, aut ſynodalia promulgatis. Tertiò ſi abſolvas à ſententiis per ſtatuta provincialia, aut ſynodalia promulgatis. Tertiò ſi abſolvas à pœna, & culpa. Etenim cùm omnis lex Pontificia canon ſit abſolvens ab excommunicatione contenta in ea lege in hanc excommunicationem incidat, niſi abſolvat in caſibus jure expreſſis, qualis eſt abſolutio excommunicationis non reſervatæ, juxta *cap. nuper, de ſententia excommunicat.* vel niſi abſolvat ex privilegio Sedis Apoſtolicæ, quo omnes ferè Religioſi maximè Mendicantes fruuntur.

Secundò in eam excommunicationem incidet qui abſolveret abſque privilegio, vel juris conceſſione à ſententiis per ſtatuta provincialia, aut ſynodalia promulgatis. Nomine *ſententiarum* Gloſſa intelligit excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum, alias ſi ſolùm excommunicationem intelligeret, Pontifex non exprimeret ſententias in plurali numero, ſed ſententiam in ſingulari. Sed verius eſt ſolam excommunicationem in præſenti comprehendi. Ut tradit Sylveſt. *verbo Excommunicatio 7. num. 38.* Sayrus *lib. 3. cap. 29. num. 27. & 37.* Suarez *diſput. 22. ſect. 4. num. 16.* Filliucius *tract. 15. cap. 8. quæſt 2. num. 189.* Alterius *lib. 5. diſput. 22. cap. 3. verſ. 3.* Bonac. *diſp. 2. q. 9. punct. 5. num. 18.* quia pœnæ extendendæ non ſunt, ſed reſtringendæ in caſu dubio. Sed ad minus dubium eſt ; an nomine ſententiarum ſolæ ſententiæ excommunicationis intelligantur, an autem ſententiarum interdicti, & ſuſpenſionis. Ergo aſſerendum eſt ſolas excommunicationis ſententias intelligi, maximè cùm de ſententia excommunicationis in verbis antecedentibus fuerit ſermo. Neque credendum eſt voluiſſe Pontificem Provincialibus, aut Synodalibus ſtatutis majorem præſtare favorem, quàm ſuis ; Conciliorúmque generalium legibus, ut ſolius excommunicationis à Canone latæ abſolutionem puniret, cùm tamen omnium cenſurarum, quæ per ſtatuta generalia, aut ſynodalia promulgantur abſolutionem puniat.

Illud eſt certum ob abſolutionem cenſuræ ab homine latæ nullam contrahi excommunicationem, quia eſt abſolutio diverſa ab abſolutione excommunicationis per canonem, vel ſtatutum latæ, quæ præſenti Clement. punitur. Uti notavit Suarez *diſp. 22. ſect. 4. num. 14.* Alter. *lib. 5. diſp. 22. cap. 3. verſ. 2.* Bonac. *diſp. 2. q. 9. punct. 5. num. 7.* Neque etiam contrahitur ob abſolutionem ab excommunicatione minori : tum quia hæc non continetur ſub nomine excommunicationis abſolutè prolato. Tum quia hujus cenſuræ abſolutio jure cuilibet Sacerdoti potenti abſolvere à peccatis, conceditur. Sicuti pluribus firmat Sayrus *cap. 29. num. 36.* Suarez *num. 18.* Bonac. *num. 20.*

16. Tertiò excommunicatione hujus Clement. innodabitur qui abſque ullo privilegio, & facultate Sedis Apoſtolicæ quemquam præſumit abſolvere à culpa, & à pœna. Hoc eſt præſumit concedere plenariam peccatorum remiſſionem, ſeu indulgentiam. Hæc enim conceſſio vulgari vocabulo abſolutio à culpa, & à pœna nuncupatur. Quare opus non eſt, ut ſacramentaliter abſolvat à culpa ; ſatis enim eſt, ſi totius pœnæ remiſſionem concedat ; quia eo ipſo à culpa, & à pœna abſolvit, ut tradit Sylveſt. *verbo excommunicatio 7. num. 32.* Cajet. *verbo excommunicatio, cap. 64.* Sayrus *cap. 29. num. 38.* Suarez *diſp. 22. ſect. 4. num. 19.* Bonac. *diſput. 2. quæſt. 9. punct. 5. à num. 23.* Alterius *lib. 5. diſp. 22. cap. 3. verſ. 6. notandùm*, & alij.

17. Dubium tamen eſt, An innodetur hac excommunicatione Religioſus qui non ex animo concedendi indulgentiam, ſed decipiendi abſolutionem præſtat ? Alicui videri poſſet non innodari hac cenſura ; quia hæc imponitur ob abſolutionem quantum eſt ex parte abſolventis præſtitam, non ob abſolutionis fictionem ibi, *Quemquam abſolvere præſumunt.* Si enim Extremam-unctionem, & Euchariſtiam fictè miniſtrares in hanc excommunicationem non incideres : ut tenet Suarez *diſputat. 22. ſect. 4. numero 25.* Ergo neque etiam ſi fingeres te abſolvere ; cùm nolles abſolutionem concedere, utpotè qui nullam in illius conceſſionem poteſtatem habes. Sed rectiùs docuit contrarium Bonac. *diſp. 2 de cenſur. in particul. qu. 9. punct. 15. & ſeqq.* modò fictio occulta ſit. Quia Pontifex hac excommunicatione coërcere voluit quorundam Religioſorum audaciam, qui fideles decipiebant indulgentiarum conceſſione, cùm nullam

haberent poteſtatem concedendi. Ergo non abſolutionem veram, ſed fictam, & deceptoriam hac excommunicatione coërcere Pontifex voluit. Neque eſt ſimile de miniſtratione Extremæ-unctionis & Euchariſtiæ (quidquid in contrarium ſentiat Bonacina) quia Pontifex non punit hac excommunicatione fictam eorum adminiſtrationem, ſed veram, illegitimam tamen, & indebitam, utpotè in Parochorum juriſdictionis præjudicium. Et ratio hujus diſcriminis eſt manifeſta; quia Extrema unctio, & Euchariſtia verum ſacramentum eſſe poſſunt, tametſi illicitè, & uſurpata juriſdictione miniſtrentur: at abſolutio à culpa, & à pœna, ſeu indulgentiæ plenariæ conceſſio, nequit vera eſſe, ſed omnino ficta, & deceptoria præſtita ab eo qui nullam concedendi poteſtatem habet. Cùm ergo verba in diſpoſitione maximè pœnali quoad fieri poſſit propriè accipienda ſint, efficitur ſanè verba illa *Extremæ-unctionis, & Euchariſtiæ ſacramentum miniſtrare præſumpſerint*, de vera miniſtratione intelligi debere. At quia abſolutio à culpa, & à pœna præſtita ab eo qui abſolvendi poteſtate caret, vera eſſe nequit, aſſerendum eſt fictam, & deceptoriam comprehendi.

18. Addit ultimò Pontifex derogationem cujuſvis privilegij ibi: *nullo privilegio ſuffragante.* Quæ verba non adverſantur præcedentibus, in quibus ex privilegio Sedis Apoſtolicæ conceditur Religioſis, ut poſſint excommunicatos ab excommunicatione, & à culpa, & à pœna abſolvere; quia verba, *nullo privilegio ſuffragante* referuntur ad denunciationem, non ad abſolutionem, ſeu ſacramentorum adminiſtrationem, præſtantque hunc ſenſum. Qui in hujuſmodi excommunicationem inciderunt; eo quòd abſque facultate aliquam ex his actionibus prohibitis exercuerint, ut excommunicati denuncientur, & publicentur nullo privilegio ſuffragante.

19. Tertia excommunicatio fertur in Clement. 1. *ſi quis ſuadente, de Pœnis*, adverſus eum qui Pontificem injuriosè, & temerè percuſſerit, aut ceperit, ſeu banniverit, vel hæc mandaverit fieri, aut facta ab aliis rata habuerit (ſi nomine ipſius fuerint facta, ut explicat Gloſſa) vel ſocius eorum fuerit, conſilium, vel favorem dederit, aut ſcienter defenſaverit. Adduntur ultra excommunicationem aliæ pœnæ his delinquentibus. Circa hanc excommunicationem nihil ſpeciale notandum occurrit, cùm ſatis explicata ſit *hac diſput. punct.* 1. §. 12. & *punct.* 2.

20. Quarta excommunicatio reſervata Pontifici continetur *in Clement. Cupientes*, §. *ſanè de Pœnis*, adverſus Religioſos, & Clericos ſæculares qui quemquam ad vovendum jurandum, vel fide interpoſitâ, ſeu aliàs promittendum inducunt, ut ſepulturam apud eorum Eccleſias eligant, vel jam electam ulteriùs non mutent.

21. Subjectum hujus excommunicationis ſunt Religioſi, & Clerici ſæculares; non autem laici enim, etſi inducant ad actiones *in hac Clement.* prohibitas, excommunicatione non afficiuntur, uti notat Tolet. *lib.* 1. *cap.* 36. *numero* 4. & Doctores communiter. Nomine *Religioſorum* veniunt tam viri quam fœminæ veram profeſſionem emittentes. Tum quia hujuſmodi Clement. lata eſt in confirmationem *capit.* 1. *de Sepultur. libro* 6. ubi Textus utitur dictione univerſali comprehendente omnes Religioſos cujuſcunque conditionis, & ſexus ſint, ibi: *Univerſis Religioſis.* Tum quia Religioſæ fœminæ efficaciùs quàm viri perſuadere ſolent. Non autem comprehenduntur novitij, ſeu qui veram profeſſionem non emittunt, quia in materia odioſa, & pœnali ſtrictè nomen Religioſi accipiendum eſt. Atque ita notavit Bonac. *t.* 3. *de cenſur in particul. diſp.* 2. *q.* 5. *punct.* 4. *n.* 4. Nomine *Clericorum* veniunt qui verè ſunt, modo non ſint Parochi. Parochus namque ſive inducat ad promittendum electionem ſepulturæ in ſua Eccleſia, ſive in aliena, hac excommunicatione non aſtringitur, quia hæc excommunicatio fertur in Parochorum favorem; ac proinde non debet in eorum damnum retorqueri. Ex regula *quod in gratiam, de Reg. Juris in* 6. & *leg. quod favore. ff. de legibus.* Præterquam quòd Parochus in hac inductione nemini præjudicat, cùm nulli alteri à Parocho jus competat ſepeliendi parochianum in ſua Eccleſia, ac proinde inducens parochianum, ut in ejus Eccleſia ſepulturam eligat, inducit ad id quod aliàs de jure ſibi competit. Si autem inducit ad electionem ſepulturæ in aliena Eccleſia cedit juri proprio, & charitatis opus præſtat. Non igitur ob hanc actionem excommunicari expediat. Sicuti ex communi notavit Bonacina *dicto tom.* 3. *diſputat.* 2. *quæſt.* 5. *part.* 4. *num.* 5.

22. Actio verò, ob quam hæc excommunicatio fertur, eſt inductio ad votum, juramentum, fidem datam, ſeu promiſſionem de eligenda ſepultura apud propriam Eccleſiam, vel de jam electa non mutanda. Quapropter ſi Religioſus ſimpliciter inducat ad electionem ſepulturæ, non autem ad juramentum, vel promiſſionem de illa eligenda, vel electa non mutanda hac excommunicatione non innodatur. Neque item innodabitur, ſi inducat ad promiſſionem eligendæ ſepulturæ in aliena Eccleſia. Sicuti notarunt Navarr. *cap.* 27. *num.* 103. Tolet. *lib.* 1. *ſum. cap.* 36. *numer.* 4. Sayrus *lib.* 5. *theſauri, cap.* 29. *num.* 40. Suarez *diſp.* 22. *ſect.* 4 *num.* 25. Auguſt. Barboſa *alleg.* 50. *numero* 100. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſputat.* 2. *quæſt.* 5. *part.* 4. *num.* 2. Hæc autem inductio, ut excommunicatione puniatur, efficax eſſe debet, & effectum habere, ſcilicet quod inductus annuerit inductioni, & juramentum, ſeu promiſſionem præſtiterit. Uti docuerunt Navarr. Tolet. Suar. & Bonac. *locis allegatis*: quia hæc conſtitutio ſtricti juris eſt, ideóque verba intelligi debent cum effectu. Tandem opus eſt, ut inducens ex præſumptione procedat. Unde ſi ex ignorantia modò affectata non ſit, ſive hujus legis, ſive cenſuræ impoſitæ in hanc cenſuram non incidit, ut prædicti Doctores advertunt.

23. Quinta excommunicatio habetur *in Clement. Gravis, de ſententia excommunicat.* ubi Clemens V. occaſione quorundam temporalium dominorum qui in terris ſuis violare interd. ctum variis modis procurabant in hæc verba ſtatuit. *Ne igitur exceſſus ſic graves excedentium in punitione trahantur ab aliis in exemplum, præſumptores præfatos qui locis interdicto ſuppoſitis quemquam de cætero Divina celebrare officia quomodolibet cogere: Aut qui modo prædicto ad officia eadem audienda aliquos excommunicationis præſertim, vel interdicti ligatos ſententia evocare. Seu qui ne excommunicati publicè, aut interdicti de Eccleſiis dum in ipſis Miſſarum aguntur ſolemnia à celebrantibus moniti, ut exeant prohibere. Necnon excommunicatos publicè, & interdictos qui in Eccleſiis nominatim à celebrantibus, ut exeant moniti remanere præſumpſerint, excommunicationis ſententia (à qua per Sedem dumtaxat Apoſtolicam poſſint abſolvi) ſacro approbante Concilio innodamus.*

Hæc excommunicatio etſi ſolùm videatur ferri adverſus illos dominos temporales qui tempore Clementis V. relatos exceſſus commiſerunt, vel de cætero commiſerint, ut indicant illa verba *præſumptores præfatos*, ex communi tamen ſententia, & uſu Eccleſiæ receptum eſt ad omnes alios ſimilia committentes extendi. Sicuti notavit Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *qu.* 3. *punct.* 20. *num.* 1.

24. Perſonæ adverſus quas hæc excommunicatio fertur ſunt Nobiles, & domini temporales, Nobiles inquam non coruſcatione clari ſanguinis, ut placuit Gloſſæ *in dicta Clement. in expoſitione caſus*, ſed coruſcatione honorifici ſtatus, ut notavit Suarez

diſputat.

disputat. 22. sect. 4. num. 31 Bonacina *com. 3. de censur. disputat. 1. quæst. , punct. 20. num. 16.* Qui sive laici sint, sive Ecclesiastici, si ob jurisdictionem temporalem qua pollent, aliquam ex his actionibus in hac Clement. prohibitis præstiterint, in excommunicationem reservatam incident, ut notavit Glossa *verbo temporales.* Navarr. *cap. 27. num. 104.* Sayrus *lib. 3. cap. 29. num. 42.* Suar. *disputat. 22. sect. 4. num. 32.* Bonac. *disputat. 2. quæst. 3. punct. 20. num. 17.* Alterius *tom. 2. de interdicto disputat. 9. cap. 4. colum. 9. & 10.* Secundò sunt omnes excommunicati, interdicti qui nominatim à celebrantibus moniti remanere præsumpserint. Dixi *vel interdicti*, nam licèt Textus dictione *&* utatur; ex subjecta materia, & ex verbis antecedentibus, & ex tenore totius contextus constat non conjunctivè accipi: sicuti si apposita esset dictio *vel.* Uti docet ex communi Sayrus *lib. 3. thesauri, cap. 29. numero 43. in fine.* Bonac. *disputat. 2. quæst. 3. punct. 20. num. 15.*

25. Actio verò ob quam hæc excommunicatio fertur multiplex est Prima ob coactionem, quam domini temporales alicui inferunt, ut Divina officia in locis interdicto suppositis celebret. Quomodocunque coactio contingat satis est ad hanc censuram incurrendam, quia Textus inquit *quomodolibet cogere*; & adverbium *quomodolibet*, ut explicat Glossa omnem modum compulsionis realem, & personalem, directum, & indirectum comprehendit; ut si res ipsorum occupant, consanguineos gravant in personis, vel rebus, juxta Textum *Sciant cuncti, de Electione*, & *cap. quicunque*, *eodem tit. lib. 6.* Et tradit in præsenti Sayrus *lib. 3. cap. 29. numero 43.* Suar. *disp. 22. sect. 4. numero 29.* Bonac. *disput. 2. quæst. 3. punct. 20. num. 4.* Coactio igitur debet esse ad divina officia celebranda in locis interdicto suppositis. Nomine divinorum officiorum Glossa *in præsenti verbo Missarum*, intelligit solùm Missæ sacrificium: cui consentiunt Angel. Sylvest. & Zabarella relati à Sayro *dicto lib. 3. cap. 29. num. 43. vers. quoad officia.* Verius tamen est non solùm Missæ sacrificium, sed Horas canonicas, aliáque similia quæ ab Ecclesia celebrantur intelligi; ut notavit ipse Sayrus *suprà.* Suar. *dicta disp. 22. sect. 4. num. 29.* Bonac. *d. disp. 2. quæst. 3. p. 20. numer. 5.* cùm in hac prima clausula non solùm Missæ, sed aliorum divinorum officiorum mentio facta sit.

26. Secunda actio est evocatio ad eadem divina audienda. Hæc autem evocatio videtur debere esse coactiva, ut indicant illa verba Textus: *Aut qui modo prædicto ad officia eadem audienda excommunicationis præsertim, vel interdicti ligatos sententia evocare præsumpserint.* At modus prædictus erat coactivus, ut colligitur ex illis verbis *quomodolibet cogere.* Ergo evocatio coactiva debet esse. Communis tamen sententia in hac actione non requirit coactionem, sed illa verba *modo prædicto*, refert ad modum vocandi, de quo in dicto textu *in propositione casus* mentio facta est.

Hinc que oritur gravis dubitatio, an singularis evocatio, & secreta sufficiat ad hanc censuram incurrendam, an verò necessaria sit publica, voce, inquam, præconis, sonitu campanæ, tubæ, vel cornu; Sylvest. *verbo excommunicato 7. num. 51.* Navarr. *c. 27. numer. 104.* Sayrus *lib. 3. cap. 29. num. 43.* & alij censent publicam vocationem requiri. Et probari potest. Concedamus namque verba illa *modo prædicto* referri ad modum vocationis, quem Pontifex in propositione casus retulerat. At pontifex retulit dominos illos temporales non solùm secretò, & sigillatim, sed voce præconis, & pulsatis campanis ad divina audienda in locis interdicto suppositis, populum evocare. Ergo ut quis prædicto modo evocare censeatur, debet non solùm secretò, sed publicè evocare, aliàs non prædicto modo absolutè, & simpliciter, sed secundum quid, & dimidiatè vocaret, & cum hæc materia odiosa sit strictè interpretari debet. Sed rectiùs docuit contrarium Cajetan. *verbo excommunicatio, cap. 21.* Suar. *disput. 22. sect. 4. num. 28.* Bonac. *disput. 2. quæstiun. 3. punct. 20. num. 6.* indicat Tolet. *lib. 1. sum. cap. 36. num. 6.* Pontifex namque comprimere voluit audaciam illorum nobilium qui nunc hos, nunc illos vocabant, ad Divina officia audienda (quod esse non potest, nisi per singularem citationem) & interdum compellebant, & his non contenti excessibus non solùm per campanarum pulsationem, sed & voce præconis populos etiam interdictos ut (interdicti non obstante sententia) ad audiendas Missas hujusmodi veniant, faciunt evocari. At si verba illa *modo prædicto*, deberent omnem relatum modum vocationis copulativè comprehendere, non afficerentur hac censura ij vocantes nisi tum secretò, tùm publicè campanarum pulsatione, & voce præconis vocationem facerent, & insuper compellerent, quod non est dicendum, quia ferè nullius fructus esset hæc excommunicatio. Quapropter dicendum est sive voce præconis, sive campanarum pulsatione, sive secreta citatione aliqui evocentur huic excommunicationi esse locum; quia verè prædicto modo evocatur, tametsi non omnibus prædictis modis.

27. Hæc evocatio sive sit per se, sive per nuntium satis est ad excommunicationem incurrendam; probantque illa verba *faciunt evocari.* Præterquam quod frequentior modus vocationis est per interpositam personam, & notavit Bonac. *d. punct. 20. num. 5.* Debet autem evocatio esse ad eadem divina officia audienda, ad quæ celebranda in priori clausula compulsio facta est. Cùm igitur in priori clausula non solùm de Missæ sacrificio, sed etiam de aliis officiis Divinis sermo sit, ut asseruimus; consequenter hanc secundam clausulam de eisdem officiis asserendum est intelligi. Sed obstat huic doctrinæ, quia dispositio textus censenda est conformis relationi; at in relatione & propositione casus non de vocatione ad quæcunque officia divina audienda, sed ad Missarum solemnia tantùm actum est ibi: *Ad audiendas Missas hujusmodi veniant, faciunt evocari*, ergo de sola vocatione ad Missas audiendas censendum est textum dispositisse. Huic objectioni respondè, satis esse quod in priori clausula non solùm Missæ, sed aliorum divinorum officiorum mentio facta sit, & in secunda clausula expresserit Pontifex eadem officia divina. Quod verò in relatione casus solius Missæ sacrificium retulerit, non impedit dispositionem latiorem fieri; quia esto dispositio latiùs vel strictiùs loquatur quàm relatio, uti sæpè contingit: non obinde censenda est adversa, sed illis conformis.

28. Præterea opus est vocationem esse ad audienda divina officia in locis interdicto suppositis. Tum quia Textus requirit, ut vocatio fiat ad eadem divina officia audienda, de quibus in præcedenti clausula sermo habitus erat: at in præsenti clausula expressè requisitum est, ut divina officia celebrentur in loco interdicto. Ergo. Tum quia Pontifici quæsti sunt Prælati, quod Nobiles, & domini temporales in terris suis Ecclesiastico supposítis interdicto ad audienda divina officia populum faciunt evocari. Atque ita ex communi notavit Bonacina *disp. 2. quæst. 3. punct. 20. num. 7.*

29. Tertia actio, ob quam præsenti Canone excommunicatio fertur, est prohibitio ab ipsis dominis temporalibus facta publicè excommunicatis, aut interdictis, ne exeant ex Ecclesiis dum Missarum solemnia aguntur, tametsi à celebrantibus moniti sint. Etenim illi Nobiles hac censura ligantur, si publicè, vel secretò generaliter, vel specialiter prohibeant, seu impediant, ne publicè excommunicati, aut interdicti, & à celebrantibus moniti exeant ex Ecclesiis dum Missarum solemnia aguntur. Ex eo autem quòd

textus non dixerit debere eſſe nominatim excommunicatos, aut interdictos ſentire videtur Bonac. *diſput. 2. quæſt. 3. punct. 20. num. 10.* hanc conditionem non requiri, ſed ſatis eſſe ſi publicè excommunicati, aut interdicti exiſtant, quia hæc cenſura lata eſt non ſolùm in deteſtationem communicantium cum excommunicatis, ſeu interdictis, ſed in pœnam ipſorum excommunicatorum, vel interdictorum violantium interdictum. Sed rectiùs docuit contrarium Suar. *d. 22. ſect. 4. num. 33.* Nam licet eo tempore quo lata fuit hæc excommunicatio requiſitum non fuerit excommunicatos, vel interdictos eſſe nominatim; ſed ſufficiens fuerit eſſe publicè excommunicatos, vel interdictos id factum eſt; quia eo tempore publicè excommunicati, vel interdicti vitandi erant, At in præſenti ij, qui nominatim excommunicati non ſunt aut interdicti vitari non debent, tametſi de eorum excommunicatione, aut interdicto publicè conſtet. Ergo. Et confirmatur; quia Textus videtur manifeſtè locutus de illis excommunicatis, aut interdictis, ob quorum præſentiam Miſſæ ſacrificium interrumpi debet, ut conſtat ex illis verbis textus. Ex quo frequenter contingit quòd non ſine Dei offenſa, clerique, ac populi ſcandalo ipſa Miſſarum ſolemnia remanent inexpleta. At præſenti tempore tantùm excommunicati, aut interdicti vitandi hujus effectus cauſa eſſe poſſunt. Ergo hi tantùm comprehenduntur.

30. Præterea debent ij excommunicati, aut interdicti moniti eſſe à celebrantibus, ut exeant. Quam monitionem, (etſi aliquibus placeat) debere eſſe ſpecialem & nominatim, quia in clauſula apponitur excommunicatio adverſus eos, qui cum ſint nominatim moniti, nolunt exire, quique videntur eſſe illi qui præſenti clauſula à celebrantibus ſunt moniti. Verius tamen eſt ſolam monitionem generalem ſufficere; quia celebrans generaliter moneret; ut omnes excommunicati, aut interdicti exeant ex Eccleſia; quia textus in hac clauſula non reſtringit monitionem ut eſſet ſpecialis & nominatim, ſed ſolùm monitionem requiſivit. Ergo quæcunque monitio ſive ſpecialis, ſive generalis ſufficit. Atque ita tenet Gloſſa in *præſenti, verbo moniti.* Sayrus *lib. 3. theſauri cap. 29. numero 43. verſ. quoad officia*, Suar. *diſputat. 22. ſect. 4. numero 30.* Tolet. *lib. 1. ſum. cap. 36. num. 4.* Bonac. *diſput. 2. quæſt. 3. p. 20. num. 9.*

31. Sed an debeant eſſe moniti ut exeant ab Eccleſiis Eccleſiaſtico ſuppoſitis interdicto; Non caret difficultate. Nam Bonacina *numero 11.* cenſet opus non eſſe Eccleſias eſſe interdictas, quia nullum extat verbum in hac actione indicans Eccleſias debere eſſe interdictas; ex eo autem quòd in præcedentibus clauſulis id fuerit expreſſum non infertur pro actione præſentis clauſulæ eam conditionem requiri, ſicuti nec ſufficiunt quælibet officia divina, ut prohibens excommunicatos exire, dum ipſa peraguntur in hanc excommunicationem incidat; ſed neceſſariò debet eſſe Miſſæ ſacrificium, tametſi in clauſulis præcedentibus quodlibet officium divinum ſufficiens fuerit. Nihilominus oppoſitum cenſeo verius cum Suarez *diſputat. 22. ſect. 4. numero 30.* Filliucio *tractat. 15. capite 4. quæſtion. 2. numero 74.* eo quòd Textus de interdicto locali generali loquatur, ut conſtat ex illis verbis. Domini temporales in terris eorum *Eccleſiaſtico ſuppoſitis interdicto, &c.* Quapropter etſi in hac clauſula non expreſſerit Eccleſias interdictas eſſe, id fuit; quia ex præcedentibus & ex querelæ propoſitione ſatis colligebatur. Et confirmo: vel illæ Eccleſiæ non interdictæ exiſtunt in terris illorum dominorum, vel non; ſi non exiſtunt; non incidunt in hanc excommunicationem, quia non præſtant actiones prohibitas ut domini temporales, & juriſdictionem habentes in terris ſuis, ut Textus requirit, & ipſemet Bonac. *dicta diſputat. 2. qu. 3. part. 20. numero 17.* concedit. Si autem illæ Eccleſiæ in terris dominorum exiſtant, nequeunt non eſſe interdictæ; cùm eorum terræ Eccleſiaſtico fuerint interdicto ſuppoſitæ, & conſequenter Eccleſiæ ibi contentæ.

32. Rurſus prohibere debent ij domini temporales, ne ij excommunicati, aut interdicti exeant, dum in ipſis Eccleſiis Miſſarum ſolemnia aguntur; quia ſic expreſsè habetur in Textu. Unde ob prohibitionem factam dum alia officia divina celebrantur, non eſt locus huic excommunicationi, ut benè advertit Cajet. *verbo excommunicatio, capite 42.* Suarez *diſputat. 22. ſect. 4. num. 29.* Sayrus *lib. 3. cap. 29. num. 43. verſ. quoad officia.* Filliucius *tract. 15. cap. 4. quæſt. 2. numero 74.* Bonac. *diſp. 2. quæſt. 3. 20. num. 10.*

33. Quarta actio, quæ ſub excommunicatione in hac Clement. prohibetur eſt, cum excommunicatus, aut interdictus à celebrante monitus nominatim, ut ex dictis Eccleſiis exeat, remanere præſumit. Debet igitur excommunicatus, aut interdictus nominatim priùs moneri à celebrante, & conſequenter dum Sacrificium Miſſæ peragitur. Præterea excommunicatus, aut interdictus vitandus eſſe debet poſt concilium Conſtantienſe. Eccleſiæ item ex quibus exire nolunt Eccleſiaſtico ſuppoſitæ eſse debent interdicto, ut hæc omnia probata reliquimus; aliàs hæc cenſura locum non habet.

34. Denique in omnibus his actionibus præſumptio requiritur ibi, *præſumpſerint*, Unde quælibet ignorantia ſive legis, ſive cenſuræ modò affecta non ſit, excuſat ab hac cenſura incurrenda: uti notant Cajet. Navarr. Sayrus, Suarez, Bonacina, & alij *locis allegatis.*

Punctum XXVII.

Explicantur excommunicationes reſervatæ contentæ *in libris Extravagantium.*

1 *Explicatur excommunicatio adverſus rebelles, ſtatutis, in favorem Eccleſiæ Toloſanæ.*

2 *Expenditur excommunicatio adverſus exenterantes corpus defuncti.*

3 *Comprehendit eum qui prædictas actiones in terris fidelium exercet.*

4 *Item qui has actiones præſtaret ut corpus mortuum alibi tumulandum deferret.*

5 *Corpus defuncti ſic inhumanè tractatum carere debet Eccleſiaſticâ ſepulturâ.*

6 *Declaratur excommunicatio adverſus Religioſos Ordinum Mendicantium, tranſeuntes ſine ſpeciali licentia ſedis Apoſtolicæ ad Religionem S. Benedicti.*

7 *Non procedit hæc Conſtitutio in tranſitu ad Carthuſiam.*

8 *Neque ſtante ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ, & qualis debeat eſſe.*

9 *Item ſi fuit à Religione excluſus, neque admiſſus, etſi ſigna contritionis præſtiterit.*

10 *Declaratur excommunicatio adverſus Religioſos qui ad partes ultramarinas ubi non adſunt fideles, ſe conferunt, abſque licentia ſuorum Superiorum.*

11 *Expenditur excommunicatio adverſus violantes conſtitutionem* Sixti IV. *de conceptione Beatæ Virginis.*

12 *Quid ſtatuerit* Conc. Trident. Pius V. & Greg. XV. *de hac re?*

13 *Explicatur excommunicatio adverſus eos qui ob ingreſſum Religionis aliquid dant, vel recipiunt.*

14 *Declaratur ſpecialiter actio ob quam hæc excommunicatio incurritur.*

15 *Expenditur excommunicatio adverſus ſimoniam committentes.*

16 *Declaratur excommunicatio adversus eos, qui prætextu facultatum à Pontifice concessarum, tentant à casibus reservatis absolvi.*

17 *Declaratur excommunicatio adversus dantes, vel recipientes aliquid pro obtinenda aliqua gratia, vel justitia apud Sedem Apostolicam.*

18 *Promissio animo non te obligandi huic excommunicationi subjicitur.*

19 *Explicatur, an promissio gratitudinis futuræ subjiciatur huic excommunicationi.*

20 *Debet acceptari promissio, ut huic excommunicationi sit locus.*

21 *Cujus rei datio, seu promissio hanc excommunicationem inducat?*

22 *Quid nomine gratiæ, vel justitiæ in hac excommunicatione intelligatur?*

23 *Pro auferenda, vel differenda alterius justitia aliquid judici largiri, communis sententia defendit sub hac excommunicatione comprehendi.*

24 *Etsi prædicta sententia consulenda sit, contraria non videtur improbabilis.*

25 *Non est opus obtineri gratiam, vel justitiam.*

26 *Gratia, vel justitia debet esse à Sede Apostolica.*

27 *Nomine Sedis Apostolicæ Pontifex quatenus jurisdictionem spiritualem exercet, intelligitur.*

28 *Huic excommunicationi subjicitur usus gratiæ, seu justitiæ sic obtentæ.*

29 *Non revelantes intra triduum subjiciuntur huic excommunicationi.*

30 *Existentes tantùm in Romana curia hoc præcepto denunciationis ligantur.*

31 *Explicantur actiones, quas* Gregor. XIII. suprad. Extravag. *addidit.*

32 *Explicatu excommunicatio adversus vulnerantes Rectores, seu officiales Marchiancnæ.*

33 *Expenditur excommunicatio adversus Episcopos, aliosque Prælatos, qui venientes ad Romanam curiam causa negotiorum beneficiis privant.*

1 PRima excommunicatio habetur in Extravag. *Salvator de Præbendis*? ubi Joann. XXII. fert excommunicationem, suspensionem, & interdictum adversus rebelles constitutionibus à se factis circa Ecclesiam, & Episcopum Tholosanum. Cui nihil speciale animadvertendum occurrit, cùm textus sit satis apertus. Præterquam quod materia est specialis, & non omnibus communis.

2. Secunda excommunicatio & Pontifici reservata *in Extravag. detestanda de Sepulturis*, ubi Bonifac. VIII. excommunicat omnes fideles, qui corpus defuncti cujusque conditionis sit truculenter exenterant, ac illud membratim, vel in frusta immaniter concidentes, ea subsequenter aquis immersa exponunt ignibus decoquenda: & tandem ab ossibus tegumento carnis excusso, eadem ad partes alias mittunt, seu deferunt tumulanda.

3. Hæc excommunicatio comprehendit eum tantùm qui in terris fidelium has actiones circa defunctorum corpora ibi mortua exerceret, ut ostendunt verba Textus: *In civitatibus, terris seu locis in quibus Catholicæ fidei cultus viget, diem de cætero claudet extremum.* Quapropter si defunctus esset in locis, ubi non viget Catholica fides, ibique prædictæ actiones exercerentur, ut in sacrum locum deferri possit corpus tumulandum, locus non esset huic censuræ, ut ex omnium sententia notat Sayrus *lib. 3. cap. 30. num. 2.* Barbosa *allegat. 50. num. 13.* Tolet. *lib. 1. cap. 36. num. 6.* Corpora, item fidelium debent esse non infidelium; ut colligitur ex illis verbis: *Si quisquam ex eis* scilicet fidelibus, de quibus, proximè mentionem fecerat, ut benè notavit Bonacina *tom. 3. disp. 2. quæst. 3. punct. 45. numero 6.*

4. Secundò comprehendit tantùm eum qui has actiones præstaret, ut corpus mortuum alibi tumulandum deferret, non verò qui ex odio, aut vindictæ vel ad maleficium, aut superstitionem, vel causa anatomiæ hæc præstaret: uti tradit Cajetan *verbo excommunicatio, cap. 70.* Bonac. *disput. 2. quæst. 3. part. 45. numero 3.* Navarr. *capite 27. num. 105.* Tolet. *dicto capite 37. numero 6.* Barbosa *numero 103.* Sayrus *numero 2.* Adde neque qui corpus defuncti exenterat ne fœteat ut in locum distantem deferat tumulandum, videtur hac excommunicatione ligari, quia non præstat eam actionem tam ut alibi tumuletur, quàm ut absque corruptione, fœtore deferri possit. Sic tradunt Navarr. Tolet. Sayrus, Bonacina, & Barbosa *locis allegatis.* Quinimò probabile est quod ait Tolet. *lib. 1. capite 36. numero 6.* ob solam exenterationem non esse locum huic excommunicationi, sed necessariò debere corpus defuncti immaniter concidi, ejúsque membra decoqui quousque ossa à tegumento carnis exuantur, quia omnes illæ actiones dictione & quæ copulativa est, exprimuntur. Præterquam quòd sola exenteratio absque membrorum concisione & coctione non est actio crudelis, & horrenda, cùm passim causâ fœtoris vitandi fiat, neque obest quòd Pontifex excommunicet eum qui aliquid contra hujus statuti, & ordinationis tenorem præsumpserit attentare, quasi diceret, non est necesse, ut circa corpus defuncti omnes illæ actiones exenterationis, concisionis, & coctionis exerceantur, sed satis est quòd aliqua illarum præstetur, ut excommunicationi locus sit, ut docuerunt Suarez *disputat. 22. sect. 5. numero 4.* Filliucius *tractat. 15. capite 4. quæstion. 6. numero 74.* Bonacina *disputat. 2. de censur. in particul. quæstion. 3. punct. 45. numero 4.* Non inquam obest, quia illud pronomen *aliquid* non refertur ad aliquam actionem ex enumeratis, sed ad totam excommunicationis materiam, sive divisibilis sit, sive indivisibilis, sæpè enim positâ excommunicationis materiâ indivisibili, subdit Pontifex prædictam clausulam. *Qui aliquid contra hujus nostri statuti, & ordinationis tenorem præsumpserit attentare.* Quapropter illa verba præstant hunc sensum: *qui semel contra hujus nostri instituti, & ordinationis tenorem præsumpserit attentare, excommunicatione innodatus sit.*

5. Ultimò subdit Pontifex pœnam adversus corpus defuncti, ut sic inhumanè tractatum careat Ecclesiastica sepultura. Quæ pœna etsi circa corpus defuncti versetur, illius pœna proprie non est, cùm incapax sit ullius pœnæ, & censuræ, est tamen vivorum pœna ob crudelitatem commissam, in cujus punitionem, & satisfactionem prohibentur ne prædictum corpus Ecclesiastici tradant sepulturæ. Quæ prohibitio post Extravag. *ad evitanda* fideles non astringit quousque delictum declaratum sit, quam declarationem judex præstare non debet nisi delicto plenè probato. Uti ex communi sententia notavit Suarez *disputat. 22. sect. 5. num. 4.* Bonac. *disput. 2. quæstion. 3. punct. 45. in fine.* Adde non esse improbabile quod indicat Glossa *in præsenti, verbo sepultura*, hanc ultimam pœnam non habere locum, nisi quando defunctus prævidens hujusmodi constitutionem imperavit sic corpus suum inhumanè tractari, ut in sepulturam à se electam deferri possit.

6. Tertia excommunicatio habetur *in Extravag. 1. de Regularib.* quæ incipit, *Viam ambitiosæ*: ubi Martinus V. ut conservationi Ordinum Mendicantium prospiceret excommunicat ipso facto quoslibet Religiosos Ordinum Mendicantium, qui sine licentia speciali Sedis Apostolicæ virtute alicujus indulgentiæ, vel indulti ad religionem Sancti Benedicti, Cisterciensis, Camaldulensis, Vallis-umbrosæ, Canonicorum regularium sancti Augustini, vel aliorum Monasticorum Ordinum nituntur convolare (ordine

Carthuſienſium dumtaxat excepto) ipſoſque Religioſos recipientes eidem excommunicationi ſubjicit. Et tandem addit decretum irritans ingreſſum, admiſſionem, omniáque ſubſequuta. Ex hac conſtitutione prohibentur Mendicantes unius Religionis ad Monaſticam Religionem tranſire, non utcumque, ſed vi alicujus licentiæ, vel indulti ante illam conſtitutionem conceſſi. Quare ſi ex alia cauſa tranſeunt hanc excommunicationem non incurrunt, uti advertit Sanch. *lib. 6. in decalog. cap. 7. num.* 110. Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 9. punct. 1. num. 4.* tranſitus verò ad aliam Religionem mendicantem ipſis non interdicitur ex vi hujus conſtitutionis, neque item non mendicantibus ad mendicantes. Quapropter ut hic tranſitus interdictus cenſeatur, ſpectanda ſunt privilegia cujuſvis Religionis, de quibus latè diximus *tract. 16. de ſtatu Religioſo, diſputat. 4. punct. 26. per totum*, ubi omnes difficultates, quæ circa hanc conſtitutionem occurri poſſunt, explicuimus.

7. Hæc autem conſtitutio temperatur primò, ne procedat in tranſitu ad Carthuſiam. Hic enim tranſitus petita à Superiore Religionis licentia tametſi non obtenta omnibus Mendicantibus licebat ante privilegium Carmelitis conceſſum à Paulo V. die 3. Aprilis, anno 1610. quo ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda Carmelitis interdixit hunc tranſitum ad Carthuſiam, niſi de licentia obtenta ſuorum Superiorum. Quo privilegio gaudent omnes aliæ Religiones, quæ communicandi in privilegiis facultatem habent, & ſpecialiter illo fruitur Religio Societatis Jeſu, teſte Sanchez *lib. 6. cap. 7. num.* 110. Bonac. *tom. 3. diſp. 2. quæſt. 9. punct. 2. num. 2.* ubi advertunt hanc licentiæ conceſſionem ſibi præpoſitum Generalem reſervaſſe.

8. Secundò temperatur hæc conſtitutio, ne procedat ſtante ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ. Cùm enim prohibitio, & excommunicatio ex Sede Apoſtolica dimanet; licentiæ conceſſione prohibitio, & excommunicatio ſuſpenduntur: licentia ſpecialis illa erit; quia tranſitus ex Mendicantibus ad non Mendicantes fuerit expreſſus, ſive ea conceſſio facta fuerit alicui Religioſo in particulari, ſive omnibus Mendicantibus in genere, ut bene advertit Bonac. *diſput. 2. quæſt. 1. punct. 1. num. 5.* Licentia autem Prælati Religionis inſufficiens eſt, niſi id fuerit in Societate ob privilegium Pauli III. anno 1549. & Gregorij XIII. anno 1572. conceſſum Præpoſito Generali, ut poſſit quibuſvis ſuis ſubditis etiam profeſſis, concedere facultatem tranſeundi ad quemlibet alium ordinem. Quo privilegio aliæ Religiones non gaudent titulo communicationis ut expreſsè à Gregor. XIII. cavetur, & notavit Sanch. *lib. 6. in decalog. capit. 7. numero* 31. Bonac. *diſput. 2. quæſtion. 9. punct. 1. numero 6.*

9. Tertiò temperant aliqui ſpecialiter Bonac. *diſp. 2. quæſt. 9. punct. 1. num. 9.* ne procedat in expulſo abſolutè, & in perpetuum, utpotè qui à Religione excluſus eſt, neque illius conſervationem juvat, quæ fuit ratio hunc tranſitum interdicendi; ſed hoc verum eſt, poſtquam expulſus ſigna correctionis, & emendationis præſtiterit. Nam hæc exhibere priùs tenetur, ut propria Religio ſecurè illum revocare poſſet. Quod ſi illis ſignis oſtenſis adhuc reditus ad propriam Religionem non permittitur, tunc liberum erit expulſo quamlibet Religionem ingredi; quia non eſt credendum velle Pontificem, ut in ſæculo remaneat. Sicuti hæc probavi *d. tract. 16. diſputat. 4. punct. 22.*

10. Quarta excommunicatio fertur à Joann. *in Extravag. ad noſtram, de Regularib.* tum adverſus Religiones cujuſcunque Ordinis, qui ad partes ultra marinas ubi pauci fideles verſantur, ſe conferunt abſque expreſſa ſuorum ſuperiorum licentia, ſibi per ipſius litteras patentes conceſſa. Tum adverſus Superiores licentiam hujuſmodi concedentes aliis ſui Ordinis fratribus, quàm viris litteratis providis, & expertis: intendit enim ſummus Pontifex periculum perverſionis tum euntium, tum fidelium in illis terris commorantium præcavere.

11. Quinta excommunicatio Pontifici reſervata continetur *in Extravag. Grave nimis, de reliquiis, & & venerat. Sanctor.* ubi Sixtus IV. ipſo facto profert excommunicationem primo adverſus eos, qui damnatas à ſe aſſertiones veras eſſe affirmarent, ſcilicet hæreſim vel peccatum mortale committere qui credit, aut tenet Beatiſſimam Virginem fuiſſe ab originali peccato præſervatam. Notandum eſt verbum illud *peccatum mortale*: nam ſi tantùm affirmaret peccatum veniale committi huic cenſuræ non eſſet locus: ut benè notavit Bonacina *tom. 3. de cenſur. in partic. diſp. 2. quæſt. 3. p. 34. numero* 1. Secundò adverſus affirmantes alicujus peccati reatum incurrere, qui Officium Conceptionis celebrant, vel conciones audiunt illorum, qui eam ſine peccati macula eſſe conceptam prædicant. Nota verbum *alicujus peccati reatum*, quod manifeſtè indicat, te hac cenſura ligari, ſi aſſereres peccatum veniale eſſe officium Conceptionis Beatæ Virginis celebrare, vel hujuſmodi conciones audire. Neque dixit; ſi aſſereres peccatum eſſe feſtum Conceptionis celebrare, ſed officium quod diſtinctum eſt. Attamen aſſerens peccatum eſſe celebrare feſtum Conceptionis tacitè illius officium condemnat. Neque ab hac excommunicatione immunis eſſes, tametſi prædicta aſſereres, ore tenus & non ex animo. Quia Pontifex aſſertionem quæ ſcandalum generare poterat coercere intendit; cui intentioni parùm refert ex animo aſſertionem procedere. Ut notavit Suarez *tom. 3. de cenſur. diſp. 22. ſect. 5. num.* 35. Filliucius *tract. 15. c. 4. q. 8. num. 91.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. in partic. diſp. 2. quæſt. 9. punct. 34. num. 2.* Tertiò excommunicat eos qui libros prædictas aſſertiones continentes pro veris legere, tenere, vel habere poſtquam de dicta Extravag. notitiam habuerint auſu temerario præſumpſerint. Notandum eſt verbum *pro veris*, nam ſi ob curioſitatem aliúmve finem prædictos libros legeres, vel teneres, exiſtimando falſas eſſe præfatas aſſertiones, non eſſet locus huic cenſuræ: uti advertunt Suarez, Filliucius, & Bonac. *loc. alleg.*

Ex alia parte in favorem opinionis affirmantis Beatiſſimam Virginem in peccato conceptam fuiſſe profert Pontifex excommunicationem adverſus eos qui auſi fuerint aſſerere tenentes glorioſam Virginem Mariam cum originali peccato conceptam fuiſſe, hæreſis crimen, vel peccatum incurrere mortale. Non fertur excommunicatio adverſus eos qui dicerent peccare audientes conciones in quibus prædicatur Virginem fuiſſe conceptam cum peccato, neque adverſus eos qui libros legerent, vel tenerent pro veris in quibus affirmaretur hæreſim, vel peccatum mortale eſſe aſſerere Conceptionem Virginis fuiſſe peccato originali maculatam; quia de his nihil conſtitutio diſponit. Ex quo manifeſtè liquet plures actiones prohibitas eſſe in favorem opinionis negantis Beatam Virginem in peccato conceptam eſſe, quàm in favorem opinionis id affirmantis.

12. Hanc conſtitutionem Concil. Trident. *ſeſſ. 5. de peccato orig. ad finem*, approbavit, & confirmavit. Verùm quia poſtmodum gravia ſcandala orta fuerunt occaſione quorundam Concionatorum maximè affirmantium Beatam Virginem fuiſſe originali peccato infectam; ut his malis Pontifices occurrerent, varias conſtitutiones ediderunt.

Nam Pius V. in Bulla quæ incipit *Super ſpecula*, ſub pœna ſuſpenſionis à Divinis ipſo facto incurrenda, & privatione cujuſcunque gradus, ſeu dignitatis, vel adminiſtrationis, inhabilitatiſque ad ipſa prohibet

in

in popularibus concionibus, vel ubicunque promiscua virorum, & mulierum multitudo conveniri solet de hujus controversiæ alterutra parte disputare rationibus, vel Doctorum authoritate asserendo propriam sententiam, & contrariam refellendo, aut impugnando, vel de hac ipsa quæstione cujusvis pietatis, aut necessitatis prætextu vulgari sermone scribere, vel dictare. Hac constitutione prohibet Pius V. de hac quæstione, an Beata Virgo fuerit originali peccato infecta in popularibus concionibus, vel ubi promiscuè viri, & mulieres conveniunt, disputare alterutram controversiæ partem rationibus, & Doctorum authoritate confirmando, & alteram refellendo, seu impugnando. Quare si propriam sententiam confirmes, modò directè non refellas contrariam, vel eam non refellas in popularibus concionibus, seu ubi promiscua virorum, & mulierum multitudo conveniri solet, sed ubi homines docti tantùm concurrunt, uti in academiis, & universitatibus contingit, in hanc excommunicationem non incides. Directè autem censeris oppositam sententiam impugnare, seu refellere; cùm rationes, & authoritates adducis animo eam evertendi, non autem propriam confirmandi.

Paulus verò V. ut dissentiones, jurgia, & scandala orta ex eo quòd in lectionibus, concionibusque publicis, affirmaretur Beatissimam Virginem conceptam fuisse in peccato originali sedaret, Constitutionem edidit 16. Julij, 1616. & 31. Augusti 1617. qua sub eisdem pœnis, ac censuris contentis in Constitutione Pij V. prohibuit ne quis in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, seu aliis quibuscunque actibus publicis asserere audeat Beatissimam Virginem cum originali peccato fuisse conceptam, neve sentiens Beatissimam Virginem immunem à peccato originali extitisse aliam opinionem in publicis actibus impugnet, seu de ea aliquo modo agat, aut tractet, videlicet ad illam directè impugnandam, refellendam, & evertendam.

Postmodum Gregor. XV. ut plenè scandalis, discordiis, & dissensionibus, quæ ex sermonibus privatis oriebantur occasione opinionis affirmantis, Beatam Virginem peccato originali infectam fuisse, aliam Constitutionem sub pœnis, & censuris contentis in Bulla Pij V. & Pauli V. edidit, quam ad verbum refert Bonac. *disput. 3. suspens. quæst. 6. punct. 4.* quâ post confirmationem prædictarum constitutionum prohibet, ne quis in sermonibus, vel scripturis etiam privatis asserat Beatissimam Virginem originali peccato maculatam fuisse; neque de hac opinione aliquo modo agat, aut tractet, videlicet eam laudando, defendendo, rationes in ejus favorem insolutas adducendo, nisi fortè ex privilegio speciali sedis Apostolicæ, quale concessum fuit ab eodem Gregor. XV. *in Bulla, quæ incipit Eximij edita die 28. Junij anno 1622.* Fratribus Ordinis Prædicatorum, ut in privatis colloquiis, seu conferentiis inter se duntaxat, & non inter alios, possint de opinione affirmante Beatam Virginem conceptam fuisse in peccato originali agere, & tractare, rationibus, & Doctorum authoritate eam partem fulcire. Et præterea prohibet ne alio nomine quàm conceptionis, publicè, vel privatim quis audeat uti in sacrificio, vel officio celebrando. Et delinquentes judicio Inquisitorum hæreticæ pravitatis subjicit.

13. Sexta excommunicatio continetur *in Extravag. Sanè*, quæ est prima *de Simonia* adversus eos qui ob ingressum Religionis ex pacto aliquo, & conventione tacita vel expressa, ad sui, aliorúmve sustentationem, aut ad alium pium usum aliquid dant, vel recipiunt. Quæ constitutio tam de conventibus fœminarum, quàm virorum loquitur, ut constat ex illis verbis, *tam à maribus, quàm à mulieribus.* Verum est tamen Clementem VII. ut Monialium scrupulos sedaret conventiones permisit de dote tradenda, & recipienda pro congrua, & sufficiente sustentatione, uti referunt Capucin. *in compend. privileg. verbo Monialis num. 16. & 31.* Lessius *lib. 2. cap. 35. dub. 35. num. 231.* Suar. *disp. 22. sect. 5. num. 13. & seqq.* Miranda *tract. de monialib. quæst. 8. art. 7. conclus. 1.* ideóque Antonin. *3. p. tit. 24. cap. 67.* & Sylvest. *verbo excommunicatio 7. numero 81.* Tolet. *lib. 1. summ. cap. 36. num. 7.* referunt hanc Constitutionem non habere locum in paciscentibus super dotibus Monialium.

Igitur ut huic excommunicationi locus sit, pactum, prandia, pecuniæ, jocalia, aliáve similia dari, & recipi debent non gratis, & sponte oblata, sed pacto aliquo directo, vel indirecto. Deinde recipi debent ob ingressum Religionis, id est propter ipsum ingressum, quasi in illius pretium, uti manifestè indicant illa verba Textus *in earumdem personarum receptionem*, quasi diceret, pro receptione earumdem personarum prædicta temporalia conferuntur. Præterquam quòd intendit labem simoniæ ab ingressu Religionis removere: at hæc non contingit, nisi cùm temporale pro spirituali commutatur. Sicuti tradunt Sylvest. *verbo Simonia, num. 15.* Sotus *lib. 9. de justit. quæst. 6. art. 2. ad 4.* Mirand. *in manual. prælat. tract. de monialib. q. 8. art. 7.* Bonac. *tom. 3. de censur. in part. disp. 2. quæst. 3. punct 29. num. 4.*

14 Dixi ob ingressum non quidem imperfectum, & inchoatum, qualis est susceptio habitus, seu novitiatus, sed debet esse ingressus perfectus, & consummatus, qualis est professio, seu votorum emissio veros Religiosos constituens. Nam cùm hæc constitutio odiosa sit, & pœnalis, stricte interpretari debet, ita ut solùm de propria, & perfecta receptione in Religionem intelligatur: ut rectè advertit Suarez *tom. 1. de relig. lib. 4. de simonia cap. 56. numero 7.* Filliucius *tractat. 45. de simonia cap. 13. quæst. 4. numero 11.* Reginald. *prax. lib. 23. numero 137.* Bonac. *tom. 3. de censur. disputat. 2. quæst. 3. punct. 29. n. 11.*

Ex hac doctrina infertur te nullum vitium simoniæ committere hac Constitutione puniendum, si pecuniam tribuas, non ut in Religionem recipiaris, & professio tibi concedatur, sed in tui, aliorúmque sustentationem; quia pecunia in hunc titulum exhibita non commutatur pro re spirituali, sed pro temporali qualis est sustentatio. Neque obest te nullatenus fore in Religionem recipiendum nisi eam pecuniam in tui sustentationem adduceres, & monasterio concederes: quia inde solùm infertur dationem pecuniæ conditionem esse, sine qua professio non fieret, non tamen esse pretium professionis, sicuti eleemosyna concessa Sacerdoti, ut sacrificium Missæ celebret.

Temperant autem dictam doctrinam plures Doctores: S. Thom. 2. 2. *q. 100. art. 3. ad 4.* Cajetan. *ibi & in summ. cap. 73.* Navarr. *cap. 27. num. 106.* Tolet. *lib. 1. cap. 36. num. 7.* Suarez *disput. 22. sect. 5. à num. 9.* Filliucius *tract. 15. cap. 4. quæst. 6. num. 84.* ne procedat, cùm Monasterium dives est, ejúsque reditus sufficientes sunt ad sustentandos tum Religiosos ibi commorantes, tum denuò ingredientem; quia eo casu videtur dari, & recipi pecunia pro ingressu cùm non sit necessaria pro Religiosorum sustentatione. Et confirmari potest primò ex privilegio relato Clementis VII. concedentis Monialibus ut conventiones facere possint de dote recipienda pro congruenti Religiosarum sustentatione; ubi tacitè indicat simoniam esse, si dos ultra congruentem sustentationem exigatur, & recipiatur. Secundò ex *cap. unico, §. Sanè de statu regularium lib. 6.* & ex Trident. *sess. 25. cap. 3. de reformat.* ubi statuitur, ut in tantùm numerus Religiosorum tam virorum, quàm mulierum in quolibet Monasterio constituatur, qui com-

modè ex reditibus Monaſterij, & ex conſuetis eleemoſynis ali poſſit, ſignificans ex ſolis reditibus & eleemoſynis præſuppoſitis Religioſos alendos eſſe, non ex pecunia quam ſecum afferunt. Item *eadem ſeſſ. 25. cap. 16. de reformat.* ſub anathemate prohibent Conc. Trident. ne ante profeſſionem excepto victu, & veſtitu novitij, vel novitiæ aliquid ex bonis ejus recipiatur.

Hæc tamen limitatio mihi non probatur, ſicuti nec Sylveſt. *verbo ſimonia num. 15.* Soto *lib. 9. de juſtit. q. 6. artic. 2. ad 4.* Ludovico Mirandæ *manual. prælat. tract. de monialib. quæſt. 8. art. 7. concluſ. 2.* & ex parte Bonac. *tom. 3. diſput. 2. quæſt. 3. punct. 29. numero 4.* Nam eſto monaſterium locuples ſit, ejúſque reditus, vel conſuetæ eleemoſynæ ſufficiant ad Religioſorum ibidem commorantium, & denuò ingredientis ſuſtentationem: attamen non ſufficiunt ad congruam ſuſtentationem aliorum plurium ſi reciperentur; at quodlibet Monaſterium, & quælibet Religio jus habet numerum ſuorum Religioſorum augendi quantum commodè ſuſtentare poſſit. Ergo poteſt pecuniam ab ingrediente exigere, & recipere, & ſi non pro illius ſuſtentatione, bene tamen pro ſuſtentatione aliorum quos recipere intendit. Præterea nulla Religio, Monaſteriumve obligatur hunc in particulari recipere, illique ex reditibus habitis alimenta præbere, ſed ea alteri recipiendo reſervare poteſt; ergo poteſt ab ingrediente accipere, & recipere pecuniam ejus ſuſtentationi neceſſariam, ut reditus, Monaſterij in aliorum ſuſtentationem inſumantur, vel augmentum divini cultus. Unde nullatenus aſſentior Bonacina *diſp. 2. quæſt. 3. punct. 29. num. 6. verſ. exiſtimo*, aſſerenti ſimoniam eſſe hac conſtitutione puniendam, ſi aliquid ultra congruam ſuſtentationem ab ingreſſuro exigatur. Nam inde non infertur exigi in pretium ingreſſus, cùm exigatur in ſuſtentationem non illius tantùm qui denuò ingreditur, ſed aliorum quos Monaſterium recipere optat, & in commodiorem præexiſtentium ſuſtentationem & in divini cultus augmentum.

Ex his ſolutum eſt fundamentum oppoſitum, & confirmatio deſumpta ex privilegio Clement. VII. Ad Textum ex *cap. unico de ſtatu regular. in 6.* & ex Concil. Trident. *ſeſſ. 25. cap. 3.* reſpondeo per ſe ibi prohiberi plures Religioſos recipi quàm commodè alij poſſint ex reditibus Monaſterij, vel ex conſuetis eleemoſynis, non tamen prohiberi receptionem aliorum, qui pro ſua, aliorúmque ſuſtentatione ſecum pecuniam deferunt; hujus enim pecuniæ receptio potiùs intentioni Concilij prodeſt, quàm nocet. Ad Textum *ex capite 16.* dico ibi prohiberi aliquid ex bonis novitij ante profeſſionem, excepto victu & veſtitu non ob labem ſimoniæ, ſed ne novitio ob eam cauſam diminuatur libertas in profeſſione emittenda.

Ad extremum adverte, ſi perſonæ delinquentes adverſus hanc conſtitutionem ſingulares ſint, hac excommunicatione reſervata innodantur; at ſi capitulum, vel conventus fuerit, ſuſpenſionis reſervatæ ſententiæ eo ipſo ſubjicitur, ut ex textu conſtat, ſuſpenſionis, inquam, ab omni actu, & officio capitulari, & communi juriſdictionem Eccleſiaſticam exigente, ut notavit Suarez *de ſimonia lib. 4. cap. 56. num. 8.* quia capitulum alterius ſuſpenſionis effectus capax non eſt.

15. Septima excommunicatio reſervata habetur *in Extravag. 3. cùm deteſtabile de ſimonia*, in qua innovantur omnes pœnæ adverſus ſimoniacos in antiquioribus canonibus latæ, adverſus, inquam, ſimoniacos reales; de iis enim textus loquitur, non de ſimoniaco mentali, vel conventionali, ideóque neceſſarium eſt, ut datio, & receptio rei ſpiritualis intercedat, aliàs non erit ſimonia completa, & pœnis hujus Extravag. ſubjecta: ut latè dixi *tract. de vitiis religioni oppoſitis diſput. ult. de ſimon. punct. 22.*

Ex eo autem quòd pœna antiquorum Canonum confirmentur, & innoventur non infertur eas, quæ jure antiquo ferendæ ſunt præſenti Conſtitutione ipſo jure ferri: ſed innovari, & confirmari ſicuti antea erant. Neque obeſt quòd Pontifex innovans, & confirmans prædictas pœnas, ſubjungat *quas ipſo facto eos incurrere volumus* ut inde inferatur ſententias ferendas eſſe nunc ipſo jure latas. Nam illa verba *quas ipſo facto eos incurrere volumus*, præſtant hunc ſenſum: pœnas antiquis juribus ſtatutas volumus ſimoniacum ſive publicum, ſive occultum ipſo facto ſimoniaco incurrere, eo modo quo à jure ſtatutæ ſunt: Cùm autem antiquo jure nulla ſit pœna ipſo jure lata, ſed per judicem ferenda; efficitur ſanè ex vi huius Extravag. non immutari, aliàs hæc conſtitutio non eſſet innovatio, & confirmatio antiquorum Canonum, & ſententiarum quæ in ipſis continentur ſed diſtincta lex, & conſtitutio, & diſtinctarum promulgatio. Atque ita docent. Navarr. *c. 23. num. 111.* Graſſis *1. part. deciſ. lib. 2. capit. 97. numero 3.* Suarez *capite 55. de ſimonia numero 8.* & *diſputat. 22. de cenſur. ſect. 5. numero 22.* Filliucius *tractat. 45. de ſimonia capit. 13. quæſtion. 1. numero 1.* Bonacina *tom. 3. de cenſur. diſputat. 2. quæſt. 3. punct. 24. numero 19.*

Tametſi prædictæ pœnæ, & Conſtitutiones antiquorum Canonum innoventur: at præſenti conſtitutione excommunicatio ipſo jure ſolùm fertur adverſus ſimoniacum in ordine, & in beneficio; de iis tantùm Extravagans ſermonem facit uti tradunt Doctores nuper relati, & docuimus *dicta diſput. de ſimonia punct. 21.* Quæ excommunicatio afficit omnes illos qui mediatores extiterint, ſeu procuraverint, ut talis ſimonia in ordine, & in beneficio commitatur, ut expreſsè habetur in Textu. Qui autem nomine ordinis, & beneficij intelligendum ſit *prædicta diſput. 22. & ſeqq.* declaravimus.

Præter hanc pœnam excommunicationis ſtatuitur ſuſpenſio ab executione ordinum omnibus illis qui ſimoniacè fuerint ordinati, inſupérque irritantur electiones, poſtulationes, confirmationes, proviſiones, & quælibet aliæ diſpoſitiones ſimoniacæ in Eccleſiaſticis & quibuſvis beneficiis contingentia, ita ut ex illis nullum jus proviſo acquiratur, fructúſve faciat ſuos, ſed ad illorum omnium quæ percepit reſtitutionem ſub animæ ſuæ periculo ſit aſtrictus. Addit tandem Pontifex præceptum in omnes illos qui prædicti criminis apertam notitiam habuerint, ut Pontifici, vel cui idem Pontifex duxerit committendum ſe, vel alios revelare quantociùs non omittant, quòd ſi non fecerint abſolvi non valeant, donec prædicta revelent. Hoc præceptum affirmant Navarr. *c. 27. numerr 116.* Suarez *diſputat. 22. ſect. 5. numero 27.* Filliucius *tractat. 15. c. 4. qu. 7. num. 82.* nec diſſentit Bonacina *diſput. 2. punct. 24. num. 16.* ſolum afficere curiales, quia reſpectu illorum tantùm videtur hæc Extravagans recepta. Quinimò Tabiena, Armilla, Sylveſt. quos refert, & ſequitur Tolet. *lib. 1. capit. 36. numero 8.* reputant hanc Extravagantem quoad hoc præceptum denunciationis nec curiales afficere, ſed uſu abrogatam eſſe, in quam ſententiam propendet Filliucius, & Bonac. *locis allegatis.*

16. Octava excommunicatio lata eſt à Sixto IV. *in Extravag. etſi dominici gregis 2. de pœnitent. & remiſſionib. in c. 5. illius tit.* adverſus eos qui prætextu facultatum ab ipſomet Pontifice conceſſarum, vel concedendarum ſive litteris, ſive verbo etiamſi generales ſint, tentaverint à caſibus reſervatis ibi expreſſis, & in Bulla Cœnæ abſolvere, & commutare vota peregrinationis ultramarinæ, & viſitationis liminium

minium Apoſtolorum Petri & Pauli & Jacobi in Compoſtella, & caſtitatis, ac religionis, quæque abſolutio, & commutatio nullius eſt roboris, & momenti.

Hæc excommunicatio præſenti tempore contrahi ferè non poteſt, cùm vix inveniatur cui facultas à Sixto IV. conceſſa ſit, ut ab omnibus caſibus ab ipſo reſervatis abſolvatur, quod neceſſariò requiſitum eſt, ut huic excommunicationi ſit locus, cùm ſolùm feratur adverſus eos qui prætextu facultatum à Sixto conceſſarum, vel concedendarum abſolvuntur. Quapropter qui à caſibus in Bulla Cœnæ contentis abſolvit nullam ad id habens facultatem in hanc cenſuram non incurreret: innodaretur tamen excommunicatione lata, tametſi non reſervata in ultima Bullæ clauſula. Qui verò ab aliis caſibus abſque facultate abſolveret, vel hæc & alia vota commutaret, etſi graviſſimum peccatum committeret, nullius tamen cenſuræ ipſo jure reus eſſet, ſed arbitrio Judicis veniret puniendus. Uti tradunt Sylveſt. *verbo excommunicatio 7. numero 77.* Navarr. *cap. 12. numero 75.* & *capit. 27. numero 74.* & *105.* Tolet. *lib. 1. capit. 36. numero 7.* Suarez aliis relatis *diſput. 22. ſect. 5. num. 29.*

17. Nona excommunicatio reſervata continetur in Extravag. Bonifacij VIII. quæ incipit: *Excommunicamus 1. ſub tit. de ſententia excommunicat.* ubi Bonifac. VIII. ipſo jure excommunicat omnes utriuſque ſexus ſive Clericos, ſive laicos, ſive Religioſos qui aliquid dant, vel recipiunt, vel promiſſionem aliquam tacitam, vel expreſſam etiam ſub verbis generalibus dandi vel recipiendi pro obtinenda aliena gratia, vel juſtitia, ſibi aut aliis in cauſis, vel judiciis, ſeu alias per litteras Apoſtolicas & quibuſcunque modis apud Sedem Apoſtolicam obtinenda præſtant; inſuperque illos qui aliquid reſciverint culpabile in prædictis, & Pontifici intra dierum trium ſpatium per ſe vel per nunrium non retulerint, ac tandem ipſa gratia, vel juſtitia ſcienter utentes eadem excommunicatione innodantur.

Hanc conſtitutionem etſi graviſſimi Doctores, Paludan. *in 4. d. 18. quæſt. 3. poſt art. 3. §. ſequitur.* Angel. *verbo excommunicatio 7. caſu 54.* Sylveſt. *eodem num. 82.* Navarr. *cap. 27. num. 109.* cenſeant revocatam fuiſſe à Clemente V. attamen Gregor. XIII. anno 1574. die octova Novembris in Extravag. incipiente *Ab ipſo Pontificatus noſtri principio*, quæ eſt 28. ejuſdem in ordine, eam confirmavit, & illas pœnas extendit ad eos qui ob rem temporalem ſibi traditam, vel ob promiſſionem illius tradendæ offerunt ſuam operam, & induſtriam in gratia vel juſtitia obtinenda potentiorum favori nixi. Tum ad illos qui prædictis omnibus, auxilium, conſilium, vel favorem præſtiterint novas pœnas aggravando, uti conſtat ex tenore ſupradictarum Extravagantium, quas ad verbum referunt Navarr. *t. 3. in comment. de datis, & acceptis* Ludovic. Molina *t. 1. de juſtit. tract. 2. diſputat. 92.* Quaranta *§. data & promiſſa pag. 213.* Naldus *verbo gratia numero 13.* Bonacina *tom. 3. de cenſur. diſputat. 3. quæſtion. 3. punct. 31. num. 1.* & alij.

Actio igitur in Extravag. Bonifacij VIII. prohibita, & à Gregor. XIII. confirmata triplex eſt. Prima eſt pactum ſeu promiſſio alicujus parvi, vel magni, vel illius datio, & receptio pro gratia, vel juſtitia ſic obtenta uti. Tertia non revelare intra triduum eos qui prædictas promiſſiones fecerint, vel receperint.

18. Quoad primam actionem dubium eſt, An ſi promittas animo non te obligandi, vel non adimplendi promiſſum in hanc excommunicationem incidas? Negat Bonacina *t. 3. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 3. punct. 31.* quia ea promiſſio non eſt vera promiſſio, ſed ore tenus tantùm. At pœnæ impoſitæ ſunt promiſſioni, & pacto, ergo intelligi debent de vero pacto, & promiſſione non de ficto, cùm lex pœnalis ultra proprietatem verborum non ſit extendenda. Cæterùm verius cenſeo oppoſitum: nam in præſenti ea promiſſio, vel pactum prohibentur, ex quo ſuperior moveri poteſt ad gratiam vel juſtitiam concedendam: at ex promiſſione ficta æquè ac ex vera movetur, cùm fictio illi ignota eſt. Ergo quæcunque ex his promiſſionibus ſub prædictis pœnis prohibetur. Præterea expendo prædictam fictionem non poſſe relevare promiſſionem à dictis pœnis: primò nonrelevat quod promittens careat animo ſe obligandi; quia numquam habere poteſt hunc animum ſe obligandi: cùm res illicita ſit; neque item relevat, quòd careat animo adimplendi promiſſum, cùm non ſit opus ad incurrendam hanc cenſuram promiſſionem impleri. Non igitur ex animo ſe obligandi, vel adimplendi promiſſum excuſari promiſſio poteſt ab excommunicatione. Deinde acceptans promiſſionem illam fictam, & vi illius gratiam, vel juſtitiam præſtans excommunicationem incurrit; quia non libertaliter, ſed ob rem oneroſam & pretio æſtimabilem gratiam vel juſtitiam confert, quippe illa promiſſio ſive vera ſive ficta ſit promittendi oneroſa eſt, & pœnæ arbitrariæ ſubjecta, quod eſt ſufficiens ut pretio æſtimetur: ergo eam promiſſionem præſtans eadem pœna innodabitur. Tum quia textus æque promittentem, ac acceptantem promiſſionem excommunicatione ligat. Tum quia hic eſt quidem contractus, qui non poteſt ex una parte, & non ex altera claudicare. Tum denique ſi præſtans gratiam, vel juſtitiam ob promiſſionem fictam in excommunicationem incurrit, quia illa promiſſio pretio eſt æſtimabilis. Ergo illam promiſſionem offerens pro juſtitia, vel gratia obtinenda rem pretio æſtimabilem offert, & conſequenter ſufficientem ut excommunicatione puniatur. Denique ſi accepta gratia, vel juſtitia rem quam fictè antea promiſiſti donares, cenſet Bonacina *dicta diſputat. 2. q. 3. punct. 3. num. 8. verſ. hoc tamen limita*, te excommunicatione ligari. At hoc nullatenus conſiſtere poteſt, ſi promiſſio ficta ex ſe non eſſet ſufficiens ad cenſuram contrahendam. Nam præſenti conſtitutione non prohibetur datio pecuniæ pro gratia obtinenda vel obtenta, ſed prohibetur datio pecuniæ ex pacto. Ergo ſi pactum illud fictum non eſſet pactum huic excommunicationi ſubjectum, illa datio pecuniæ excommunicationi non ſubjiceretur.

19. Hinc ſolvitur quæſtio; An promiſſio gratitudinis futuræ alicui facta ſubjiciatur huic cenſuræ; uti ſi promitteres collatori te gratum illi eſſe futurum, beneficij exhibiti recordaturum, & ſimilia? Et quidem ſic hæc verè promitteres, idque collator crederet, non dubito te in excommunicationem incidere, quia ſub generalibus verbis promiſſionem præſtas rei pretio æſtimabilis. Quippe gratitudo futura obſequia, munera, aliàque ſimilia comprehendit, æquivalet ergo hujus gratitudinis futuræ promiſſio, promiſſioni pecuniæ donandæ. Atque ita docent Molin. *tom. 1. de juſtit. tractat. 2. diſputat. 92. verſ. unde quod* Azor. *3. p. lib. 12. cap. 13. quæſt. 1.* Bonacina *tom. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 3. punct. 31. num. 10.* neque diſſentiunt Navarr. in præſenti comment. *de datis, & acceptis, notab. 11.* Filliucius *tractat. 15. cap. 6. quæſt. 3. numero 129.* Verùm ſi futuram gratitudinem offerres animo promittendi, ſed ſignificandi quid poſtmodum præſtiturus ſis, idque collatori perſpicuum eſſet, nullatenus credo te in excommunicationem incurſurum, uti expreſsè tradit Navarr. & Filliucius *ſuprà*. Neque diſſentiunt Molina, Azor. Bonac. *locis allegat.* quia nullum pactum, nullamve promiſſionem facis, quod ad cenſuram requiritur. Præterea etſi nulla ſit obligatio gratitudinis exhibendæ collatori, eo quòd ipſe non ex mera liberalitate, ſed

ex

ex obligatione ſui muneris gratiam, & juſtitiam confert; attamen rationi conſonum eſt ob eam gratiam, & juſtitiam præſtitam gratias illi referre; maximè ſi abſque injuſtitia poſſet gratiam denegare, & juſtitiam in favorem alterius præſtare, ergo non eſt à ratione alienum hanc ei gratitudinem ſignificare; quia non ſignificatur ei aliquid illicitum, & quod ipſa gratia, vel juſtitia facta contentum non eſſet. At Pontifex in hac conſtitutione non punit id quod rationi eſt conforme, ergo nequaquam punit hujus gratitudinis ſignificationem. Neque obeſt, quòd inde moveatur ad gratiam, vel juſtitiam faciendam aliàs non facturus quia id ſolùm probat moveri ob ſpem gratitudinis futuræ, at non ob promiſſionem, & pactum illius quod expreſsè in Extravag. requiritur.

20. Sed an promiſſio acceptari debeat, ut promittentem excommunicatio liget; variant Doctores. Molina *dicta diſputat. 92. verſ. cùm omnes*, & Farinac. 2. *parte praxis quæſt. 111. art. 13. numero 315.* negant neceſſariam eſſe acceptationem, quia quælibet ex his actionibus excommunicationi ſubjicitur. Inquit enim Textus. *Qui aliquid parvum, vel magnum promiſerint, vel promiſſionem receperint.* Ergo ſola promiſſio abſque promiſſionis receptione ſufficiens eſt ad excommunicationem inducendam. Nihilominus oppoſitum cenſeo verius cum Bonacina *dicta diſput. 2. quæſt. 3 punct. 31. num. 9.* quia promiſſio cui acceptatio deficit non eſt vera, propria, & perfecta promiſſio, nec pactum cùm non ſit duorum conſenſus, quod expreſsè ad pactum requiritur. *Leg. 1. in princ. ff. de Pactis.* & *leg. 3. de Pollicitationib.* & pluribus comprobat Sanch. *lib. 1. de ſponſalib. diſp. 5. n. 10.* At in Extravag. Bonifacij VIII. promiſſio quæ pactum ſit excommunicationi ſubjicitur. Ergo neceſſariò debet eſſe promiſſio acceptata. Neque obeſt promiſſionem, & acceptationem ut actiones diſtinctas huic excommunicationi ſubjici, quia ſubjiciuntur cum dependentia unius ab altera. Sicut enim nequit acceptatio ſubjici excommunicationi, quin promiſſio præcedat, ſic nec promiſſio ſubjici poteſt, quin acceptatio ſubſequatur.

21. Promiſſio verò, ſive datio pro gratia, vel juſtitia obtinenda ſufficiens eſt ad hanc cenſuram, modò ſit promiſſio alicujus rei temporalis ſive magnæ, ſive parvæ; parvæ inquam quæ ad minus quantitatem peccati mortalis attingat, ſi furto ſublata eſſet. Uti ex communi docet Navarr. *de datis, & acceptis, notab. 3. ad finem, & notabili 10. num. 20.* Molin. *titul. 1. de juſt. tract. 2. diſputat. 92. verſ. utrùm verò.* Azor. *titul. 3. lib. 12. cap. 23. quæſt. 3.* Bonacina *diſputat. 2. quæſt. 3. punct. 31. num. 12.*

Sed an quælibet res, quæ in materia furti peccatum mortale conſtitueret, ſufficiat in hac materia ad cenſuram incurrendam? Non conveniunt Doctores. Nam Bonac. *dict. tom. 3. diſp. 2. qu. 3. punct 31. num. 13.* partem affirmativam tuetur, quia ſi hæc quantitas in materia juſtitiæ, & Religionis ſufficit, peccatum mortale conſtituere cur non in præſenti materia? Præterea in materia juſtitiæ ex eo quantitas furto ablata cenſetur eſſe gravis, & peccatum mortale conſtituere? quia ejus defectus grave incommodum domino affert. Ergo ècontrà illius donatio grave afferret donatario commodum, & utilitatem. Ergo eſt ſufficiens ad movendum ejus animum in favorem donantis. Denique ſi ex hac regula non determinatur quantitas ſufficiens ad hanc cenſuram incurrendam, rarò decidi poterit quando in particulari caſu ſit locus huic cenſuræ.

Sed rectiùs Menoch. *lib. 2. de arbitr. caſu 145. numero 4.* Navarr. *dicto comment. de datis, & acceptis, notab. 3. ad finem.* & *notab. 10. numero 20.* Molin. *diſputat. 92. verſ. utrùm verò.* Azor. *3. p. lib. 12. capit. 23. quæſtion. 3.* prudentis arbitrio relinquendum eſſe aſſerunt ſpectatis circunſtantiis tum dantis, vel accipientis, tùm gratiæ, vel juſtitiæ obtinendæ.

Illa igitur cenſenda eſt materia ſufficiens, quæ his circunſtantiis ſpectatis valeat collatorem allicere ad gratiam, vel juſtitiam concedendam. Etenim finis hujus Conſtitutionis eſt, ne collatores excæcentur, néve Judices pervertantur. Comparatione tamen hujus finis quantitas qui alioquin in materia furti gravis eſſet, leviſſima ſæpè cenſetur, ideóque nobiles, divites, & potentes cùm aliquod munus præſtare volunt quantitatem excedentem ea quæ in materia furtis gravis reputatur donant, neque contrarium facere audent; quia eorum ſtatùm ea donatio dedecet. Quare non ex gravi, vel levi utilitate, quæ donatario provenire poteſt ex acquiſitione donatæ, ſed ex efficacia ad ipſius animum movendum, & evertendum deſumenda eſt gravitas hujus donationis, ſeu promiſſionis. Neque eſt inconveniens non eſſe certam quantitatem definitivam pro ſingulis caſibus; ſatis enim eſt generaliter definitum eſſe, eam quantitatem ſufficientem eſſe, quæ prudentis arbitrio inflectere valet donatarium ad gratiam, vel juſtitiam concedendam.

22. Porro dicta promiſſio, ſeu datio præſtari debet pro gratia, vel juſtitia obtinenda. Nomine *gratiæ* veniunt abſolutiones, diſpenſationes, beneficia, penſiones, privilegia, facultates, aliaque ſimilia, tametſi ſolo verbo conceſsa fuerint, ut indicant illa verba; *Et quibuſcunque aliis modis.* Et tradit Navarr. *comment. 3. de datis, & acceptis, notab. 17. n. 29.* Azor. *3. t. lib 12. cap. 24. q. 6.* Mol. *t. 1. de juſtit. tract. 2. diſp. 92. verſ. pœnæ hujus.* Bonac. *diſp. 2. q. 3. p. 31. num. 2.* Nomine autem *juſtitiæ*, tantùm venit ſententia definitiva, ſeu interlocutoria, tametſi in arbitrio judicis ſita ſit, uti tradunt. Doctores nuper relati. Quod manifeſtum eſt apud omnes, cùm juſtitia cauſæ ex parte donantis dubia eſt, quia eo caſu eſt periculum perverſionis. Verùm ſi juſtitia certa ſit pro illius expeditione ſivè abſoluta, ſive maturiori abſque ullius præjudicio aliquid donares, vel donandum promitteres cenſet Navarr. *dicto comment. de datis, & promiſſis, notab. 9. num. 14.* te non incurrere in pœnas hujus Extravag. quia non præſtas actionem, quæ aliàs jure naturali, divino, vel poſitivo prohibita eſſet. Nullibi namque prohibitum invenitur movere judicem muneribus ad præſtandum id quod de ſe bonum eſt, & nemini nocivum. At hæc Conſtitutio cùm ſolùm dationem, ſeu promiſſionem interdicit, quæ (ipſa ſecluſa) interdicta eſt, ut colligitur apertè ex fine ipſius, illis verbis declarato: *Ut domus & curia noſtra à ſordibus purgetur* & ex illis, *Quæ cùm peſſima ſint curiæ noſtræ exiſtimationem offendant*, quæ ſupponunt prædictas actiones iniquas eſse, & curiam Romanam maculare, rectámque illius æſtimationem lædere.

Sed rectiùs Molina *dicta diſp. 92. verſ. ego verò*, non audet huic ſententiæ excepto caſu redimendæ vexationis acquieſcere, eſto jure naturali, vel divino hæc donatio prohibita non ſit, jure tamen civili prohibita eſt, ſiquidem *in Authent. ut litigantes* cavetur, ut litigantes in principio litis jurent nihil ſe daturos judici quacunque ex cauſa; quia eſto in uno, vel alio caſu ceſſet periculum perverſionis, per ſe tamen, & frequenter adeſt. Hæc autem prohibitio locum habet in foro, Eccleſiaſtico, cùm contrarium deciſum ibi non ſit, & ejus cauſarum ſinceram expeditionem foveat. Dixi *excepto caſu redimendæ vexationis*; quippe hæc redemptio licita eſt, & jure naturæ permiſſa, quam lex civilis, neque Eccleſiaſtica prohibere intendit. Si enim pro te juſtitia aperta eſſet, timeréſque probabiliter non obſervandam, vel iniquè detinendam, niſi aliquid Judici promitteres, vel donares, nullum peccatum in ea promiſſione, vel donatione committes, nullámque cenſuram incurres.

23. Gravior dubitatio est, An si pro auferenda, vel differenda alterius justitia aliquid judici largiaris in hanc incidas excommunicationem ? Communis sententia defendit affirmativam partem cum Navarr. *notab.* 17. *num.* 19. Molin. *disp.* 92. *vers. cæterum.* Filliucio *tract.* 15. *cap.* 6. *quæst.* 3. *num.* 133. Bonac *tom.* 3. *disp.* 2. *q.* 3. *punct.* 31. *num.* 2. quia iniqua sententia justitia in jure nuncupatur. Argum. *leg. jus pluribus modis, ff. de justit. & jure.* Ideóque Judex etiam cùm inique judicat, jus ferre dicitur, saltem ex obligatione. At præsens constitutio prohibet promissionem seu dationem pro obtinenda justitia seu pro obtinendo actu judicij. Ergo. Præterea ideò donas, vel promittis donandum judici pro alterius justitia auferenda, vel differenda, quia inde tibi emolumentum provenit : ergo comparatione tui donationem, vel promissionem præstas pro gratia obtinenda. Denique in donatione ob hujusmodi finem graviorem culpam committis eâ, quam committeres pro obtinenda gratia, vel justitia. Ergo non est verisimile voluisse Pontificem hanc leviorem culpam gravibus pœnis punire, & graviorem immunem relinquere.

24. Cæterùm etsi hæc sententia tenenda, & consulenda sit, contraria tamen non videtur improbabilis, illámque docuit Farinaccius *in prax. crimin.* 3. *p. quæst.* 111. *num.* 351. Pœnæ namque extendendæ non sunt ultra verba in lege contenta. At sub nomine gratiæ, vel justitiæ obtinendæ nequit injusta sententia comprehendi, quippe non comprehenditur sub nomine gratiæ, cùm non sit beneficium, pensio, absolutio, dispensatio, indulgentia, facultas, vel privilegium, tametsi ex ea aliquam utilitatem accipias. Si enim justa sententia in tui favorem lata nullatenus gratia nuncupatur, & à fortiori nec nuncupanda est justitia sententia in alterius præjudicium. Quod verò nec sub nomine justitiæ obtinenda veniat iniqua sententia, inde probo ; quia iniqua sententia non est justitia, ergo nequit sub nomine justitiæ contineri, quia unum contrarium aliud sub se non continet. Neque obest iniquam Judicis sententiam justitiam appellari ; quia sic appellatur, non ex actu quem præstat, sed quem præstare tenebatur. Extravagans, autem prohibet promissionem non pro obtinenda justitia, quam judex præstare ex officio tenebatur, quia hæc in re est obtenta & judici ineft, sed pro obtinenda justitia donanti proficua, & ab ipso optata. Neque item obest graviorem culpam committi in promissione pro auferenda, vel differenda alterius justitia, quàm pro illa obtinenda, quia inde solùm infertur gravioribus pœnis puniendam fore, non tamen infertur de facto ; & ipso jure punitam esse ; fortè quia hæc culpa non ita frequenter contingit. Tandem probari potest, quia Pontifex excommunicat eos qui gratiâ, vel justitiâ sic iniquè obtenta usi fuerint scienter. At nullus utitur injustitia facta, sed illam sustinet. Ergo injustitia sub nomine gratiæ, vel justitiæ non comprehenditur.

25. Sed an opus sit gratiam, vel justitiam obtineri, ut promissio vel donatio ex promissione excommunicationi subjiciatur ? Difficultate non caret ; eo quòd verba legis & maximè pœnalis cum effectu sint intelligenda. Sed omnino dicendum est sufficiens esse promissionem, seu donationem fieri pro gratia, vel justitia obtinenda, ut excommunicationi locus sit, tametsi gratia, vel justitia non obtineatur ; quia Textus solum hanc promissionem, vel donationem requirit, non autem exigit gratiæ vel justitiæ consecutionem. Neque est ullum verbum ex quo id colligi possit. Et licèt verba legis cum effectu sint intelligenda, effectus tamen ad hanc censuram incurrendam in hac Extravag. præscriptus est sola promissio, seu donatio ex promissione, atque adeò ipsa est sufficiens, ut censura locum habeat. Uti tradit Navarr. *dicto comment. de datis, & promissis notab.* 21. *num.* 31. Farinac. 3. *p. praxis quæst.* 111. *num.* 348. Bonac. *disp.* 2. *quæst.* 3. *punct.* 3 1. *num.* 14.

26. Illud verò est certum gratiam, vel justitiam pro qua donatio, vel promissio fit, debere esse à Sede Apostolica, ut constat ex illis verbis textus *apud Sedem Apostolicam obtinenda.* Nomine autem Sedis Apostolicæ existimat Azorius 3. *p. instit. moral. cap.* 24. *q.* 7. Filliuc. *tract.* 15. *cap.* 6. *q.* 3. *num.* 139. Bonac. *tit.* 3. *de censur. in particul. disp.* 2. *q.* 3. *p.* 31. *num.* 4. intelligi in præsenti summum Pontificem, ejusque tribunal non solum quatenus jurisdictionem spiritualem, & à Christo acceptam exercet, sed quatenus exercet jurisdictionem temporalem, quia secundùm frequentem modum loquendi, qui in legum interpretatione spectandus est, Sedes Apostolica utramque jurisdictionem complectitur. Quod inde efficaciter confirmatur ; quia Pontifex intendit ab his sordibus, & iniquitatibus suam domum & curiam purgare ; nomine curiæ non est dubium intelligi tribunal Pontificis tam jurisdictionem temporalem, quàm spiritualem exercens. Ergo idem intelligitur in præsenti sub nomine Sedis Apostolicæ.

27. Nihilominus etsi prædicta sententia sit satis probabilis, veriorem existimo nomine Sedis Apostolicæ solùm Pontificem, ejusque ministros jurisdictionem spiritualem exercentes intelligi, sicuti docuerunt Navarr. *dicto comment. de datis, & promissis, notab.* 18. *num.* 3. Molina *disp.* 92. *vers. jam verò.* Ducor, quia Sedes Pontificia integrè, & perfectè completa erat, cùm nullam jurisdictionem temporalem exercebat, ut patet initio nascentis Ecclesiæ. Non igitur jurisdictio temporalis sedem Pontificiam constituit. At lex pœnalis strictè, & non latè interpretari debet, verbáque illius in sensu proprio, & rigoroso sunt accipienda. *leg. in delictis*, §. *extraneus, ff. ad legem Aquiliam.* Ergo Sedes Pontificia pro jurisdictione spirituali, & non temporali intelligi debet. Neque obest quod secundùm frequentem & vulgarem modum Sedes Pontificia utramque jurisdictionem complectatur ; quia lex pœnalis si extensionem recipit ex vulgari modo loquendi proprio, & rigoroso, secundùm modum loquendi proprium, & rigorosum interpetanda est, non secundùm vulgarem. Neque ex eo quòd nomine curiæ Pontificium tribunal utramque jurisdictionem exercens intelligatur, velitque Pontifex hac constitutione suam domum & curiam ab his sordibus, & iniquitatibus purgare ; debes colligere nomine Sedis Apostolicæ idem tribunal intelligi, quia purgato tribunali Ecclesiastico purgatur domus, & curia Pontificis non secundùm se totam, sed secundùm principaliorem ejus partem : alias si ex eo quòd Pontifex hac Constitutione intendit curiam ab his sordibus purgare, licitum est inferre nomen Sedis Apostolicæ ibi expressum æquè latè patere ac curiam ; cùm similiter intendat suam domum purgare, fiet nomen Sedis Apostolicæ comprehendere quidquid comprehendit curia, & domus Pontificis. At hoc falsum est, neque oppositæ sententiæ Doctores admittunt. Non enim obtinentes à Pontifice quatenus persona particularis est, vel ab ejus domesticis promissione pecuniæ aliquam gratiam hac excommunicatione innodantur, quia non obtinent à Sede Apostolica, tametsi hæc iniquitas domum Pontificiam macularet.

Conveniunt tamen omnes ob obtentam gratiam, vel justitiam apud Episcopos imo apud Legatos Pontificis extra Romanam curiam, te hac censura non ligari ; quia non obtines apud Sedem Apostolicam formaliter.

28. Secunda actio, ob quam excommunicatio indicitur in dicta Extravag. Bonifacij VIII. est usus gratiæ, seu justitiæ sic obtentæ. Quod intelligendum est esto à principio ignarus fueris sic obtentam fuisse, dummodò

dummodò tempore illius usus conscius sis iniquæ consecutionis.

29. Tertia actio sub censura prohibita in dicta Extravag. est non revelare intra triduum eos qui pro obtinenda gratia, vel justitia pretium promiserunt, donarunt, vel acceperunt. Quod intelligendum est, si in suo delicto persistant, neque fraterna correctione emendari sperentur, eorúmque delictum probabile sit. An verò obligentur ad hanc præstandam denunciationem extra Romanam curiam existentes difficultate non caret, Bonac. *t. 3. disp. 2. q. 3. p. 31. num. 19.* reputat probabilius obligatos esse quia pœnis ob alias actiones in hac Extravag. expressas ligantur existentes extra Romanam curiam: uti concedit Navarr. *notab. 22. num. 37.* Molina *disp. 91. in fine.* Filliucius *tract. 15. cap. 6. q. 2. num. 131.* & alij communiter. Ergo etiam ob omissam denunciationem. Neque obstat quòd non possint intra triduum hanc præstare denunciationem, quia non inde infertur ab obligatione eximi; nam illud tempus non ad finiendam obligationem, sed ad illam sollicitandam appositum est, ita ut qui potuerit intra triduum denunciare teneatur, sin minus quando commodè possit.

30. Cæterùm verius est solos in Romana curia existentes hoc præcepto denunciationis ligari. Sicuti docuit Sylvest. *verbo excommunicatio 7. casu 43.* Navarr. *comment. de datis, & promissis, 22. notab. num. 37.* Molina *dicta disp. 92. vers. cùm omnes* Filliucius *tract. 15. cap. 6. q. 2. num. 129.* Azor. *3. punct. instit. moral. lib. 12. cap. 14. q. 8. ad finem.* Ducor hac consideratione, si Pontifex vellet ad hanc denunciationem præstandam obligare æquè in Romana curia, ac extra existentes terminum obligationis communem omnibus designaret intra quem plerunque possent obligationi satisfacere. At ille terminus tridui solis in Romana curia existentibus deservire potest, reliquis verò nunquam, vel rarò. Ergo asserendum est noluisse Pontificem alios quàm Romanæ curiæ commorantes sub hoc præcepto comprehendi.

31. His actionibus Gregor. XIII. aliam triplicem addidit principalem, & aliam accessoriam. Prima principalis est, Nundinari expeditiones gratiæ, vel justitiæ, Potentiorum suffragationibus innitendo. Si enim ob favorem quo polles apud Principem pretium reciperes, ut gratiam, vel justitiam aliter acquiras, & in hanc excommunicationem incidas, quia convinceris pretium recipere pro gratia, vel justitia obtinenda, cùm suffragatio illa omnem suam æstimationem habeat à gratia, vel justitia, quam obtinere promittis. Secùs esset si pro labore, & industria, quem in hac suffragatione interponis, vel pro damno, & incommodo inde tibi proveniente, cùm te reddas minus aptum aliis, suffragandi pretium reciperes. Sicuti colligitur ex Navarr. *dicto comment. de datis, & promissis, notab. 9. num. 51.* & *notab. 27. num. 37.* Molina *t. 1. de justit. tract. 2. disp. 92. circa finem vers. Atqui tres.*

Secunda si donis, vel pollicitationibus allicias eos quos credis valere apud Principem, ut tibi, vel alteri gratiam, vel justitiam apud Sedem Apostolicam impetrent in hanc excommunicationem incidis, tametsi ipsi quos allicere procurasti nihil postmodum præstent; quia sola inductio mediis pollicitationibus, vel donis facta præsenti constitutione punitur; uti advertit Molina *dicta disputat. 92. circa finem, vers. secunda est.* Bonac. *tom. 3. de censur. disp. 2. quæst. 3. punct. 31. num. 6.*

Circa hanc duplicem actionem quæstio est, an pœnis hujus Extravag. subjiciaris, si familiaribus Principum, vel judicum, notariis, procuratoribus, aliisve officialibus abundantius stipendium tribuas, quàm eorum officium meretur? Certum est si majorem solitò operam præstent specialémque diligentiam adhibeant in gratiæ, vel justitiæ expeditionem posse ab ejus causa stipendium abundantius recipere. At posito diligentiam solito non excedere; si abundantius stipendium dones, videris pro gratiæ, & justitiæ consecutione donare, atque adeò censuris subjici. Sic Bonac. *t. 3. disp. 2. quæst. 3. punct. 31. num. 14.* Sed distinguendum est si verè, & propriè pro ministerio, & officio exhibendo, vel exhibito stipendium excessivum præstes, nullam pœnam Extravag. incurris; quia illud est pretium non gratiæ, & justitiæ, sed ministerij, & officij exequendi, tametsi indebitum. At si excessum pretij concedas Superiori, ut illum allicias ad gratiam concedendam, vel justitiam ferendam, vel concedas familiari Principis, Notario, vel Advocato, ut ratione familiaritatis quam cum Superiore habent illum flectant ad gratiæ concessionem sine dubio pœnis hujus Extravag. subjiceris, quia eo casu excessus non est pretium obsequij exhibendi, vel exhibiti, sed gratiæ, vel justitiæ consecutionis medio favore: debet tamen recipiens conscius esse hujus intentionis: sic Navarr. *notab. 9. num. 51.* Molin. *disp. 92. vers. quando.*

Tertia actio in Extravag. Gregor. XIII. prohibita est, si mentiaris fingens te prædictorum operam & industriam pretio, vel muneribus quæsiviſſe; quia si hæc fingas ei à quo gratia, vel justitia est obtinenda permovere illum potes ad concessionem. Si verò gratiam, vel justitiam procuranti tacitè extorques ab illo pretium, quod fingis à te exhibitum. Præter has tres actiones principales addidit Gregor. quartam accessoriam, scilicet præstare auxilium, consilium, vel favorem in aliqua ex prædictis actionibus contentis in Bulla Bonifacij VIII. & Gregor. XIII.

Ut autem in his quatuor actionibus locum habeant pœnæ, adesse debet præsumptio, ut colligitur ex illis verbis Textus *Audentes qualecunque horum facinorum,* &c. quæ præsumptio non requiritur pro priori duplici actione ex Bulla Bonifac. VIII. relata ut advertunt Doctores relati.

Pœnæ in supradicta Extravaganti impositæ variæ sunt. Prima quam tulit Bonifacij VIII. & Gregor. XIII. confirmavit, est excommunicatio ipso jure lata, & Pontifici reservata. Secunda irritatio gratiæ, vel justitiæ sic obtentæ. Tertia obligatio restituendi pauperibus pretium acceptum, antequam beneficium absolutionis obtineatur. Nam esto spectato jure naturæ danti reddendum esset maximè ante gratiæ, vel justitiæ expeditionem: at Pontifex ob commissam turpitudinem utrumque dominio pretij privavit, & pauperibus applicuit, quibus antè impensum absolutionis beneficium præcipit tradendum si fieri potest.

In Extravag. verò Gregor. XIII. ultra supradictas pœnas privantur ipso jure delinquentes omni beneficio Ecclesiastico, & omni officio tam Ecclesiastico, quàm sæculari, tam perpetuo, quàm temporali, infamiæque perpetuæ subjiciuntur, quod intelligendum est posita sententia saltem declaratoria criminis: Uti notat Navarr. *notab. 31. numero 44.* Azor. *tom. 3. lib. 12. cap. 24. quæst. 86.* Filliucius *tract. 15. cap. 9. q. 4.* Item redduntur inhabiles ad illa omnia officia, & beneficia, & ad quæcunque alia, & insuper arbitrio judicis sunt puniendi pro uniuscujusque delicti qualitate, & aliorum exemplo dignum fuerit: illis tamen qui rem adhuc incognitam, complicésque, ac fautores, & socios detexerint, impunitas conceditur.

Hæ pœnæ comprehendunt omnes clericos, Religiosos, & laicos utriusque sexus sive familiares curiæ, sive undecunque alios. Sed an comprehendantur Cardinales, & Episcopi; Difficultate non caret. Videtur namque non comprehendi, quia nomine clericorum esto in lege favorabili veniant omnes in dignitate constituti, non autem in lege pœnali, & odiosa:

sa : uti tradit Abbas *in Rub. de vita*, & *honest. cleric. num.* 4. & aliis relatis Sanch. *lib.* 6. *in decal. cap.* 15. *num.* 74. Sed longè verius est hac constitutione comprehendi Cardinales, & Episcopos, & à fortiori quoslibet alios Clericos in dignitate constitutos. Nam quamvis secundùm frequentem loquendi usum nomine Clericorum non soleant Episcopi, & Cardinales, neque personæ in dignitate constitutæ intelligi; attamen in præsenti ex subjecta materia, & legis fine comprehensi intelliguntur. Quippe Pontifex suam domum, & curiam intendit hac constitutione ab illa iniqua gratiæ, vel justitiæ concessione, & negotiatione purgare. At hujusmodi finem non consequeretur, si Episcopos, Cardinales, aliósque in dignitate constitutos non comprehenderet, cùm hi sint præcipuè, à quibus gratia, vel justitia apud Sedem Apostolicam obtinetur. Quinimò nullus qui in dignitate constitutus non sit, valet gratiam, vel justitiam nomine Sedis Apostolicæ concedere. At concedens gratiam vel justitiam ex pretio accepto, vel promissione illius acceptata pœnis prædictarum Constitutionum afficitur. Ergo sub nomine Clericorum initio constitutionum appositò, omnes Clerici etiam dignitate fulgentes intelliguntur. Ergo etiam intelliguntur Episcopi, & Cardinales, cùm nullum fundamentum sit, quare ji excipiantur à nomine Clericorum absolute prolato potiùs quam reliqui in dignitate alia constituti.

Fateor tamen probabile esse Cardinales, imo Episcopos ob eorum eminentem dignitatem non comprehendi in pœnis additis à Gregor. XIII. scilicet in privatione beneficiorum, & officiorum, & inhabilitate ad illa, & infamia, quia cùm hæ pœnæ gravissimæ sint, & statum Cardinalium, & Episcoporum dedeceant, si Pontifex eos voluisset comprehendere, absque dubio expressisset. Uti docet Navarr. *dicto comment. de datis, & promissis, notab.* 6. *num.* 9. Molina *d. disp.* 92. *vers. hæc Extravagans.* Bonacina *disp.* 2. *q.* 3. *p.* 31. *numero* 16. Excommunicationem, & pœnas in his Extravagantibus contentas extendit Clemens VIII. in Bulla quæ incipit, *Pro commissa nobis*, quæ est decima in ordine illius Pontificis : ad omnes illos qui præfatas actiones faciunt apud quæcunque tribunalia Ecclesiastica, & eorum quoscunque Judices etiam laicos almæ Urbis Romanæ curiæ, ac extra eam in quibuscunque locis temporali ditioni Pontificiæ mediatè, vel immediatè subjectis. Et licèt hæc Constitutio lata fuerit in favorem boni, rectique regiminis, at non solùm promissiones, & donationes pro gratia, vel justitia directè bonum publicum spectantes prohibentur, sed etiam quæ singulorum bonum, & utilitatem recipiunt, ut benè advertit Bonac. *dis.* 2. *q.* 3. *p.* 31. *num.* 4. Tum quia hæc Extravag. Bonif. VIII. & Gregor. XIII. prohibita erant. Tum quia bonum commune, & rectum regimen ex singulorum actionibus pendet.

32 Decima excommunicatio fertur in Extravag. Joann. XXII. quæ incipit : *Dierum crescente malitia, tit. de pœnis.* ubi Pontifex excommunicat ex commorantibus in provincia Marchiæ Anconæ eos qui ejus Rectores, seu Officiales, Judices, Thesaurarios seu locum illorum tenentes occiderint, vulneraverint, captivaverint, ceperint, detinuerint, insecutive fuerint, vel insultum fecerint contra aliquem illorum, vel in locum ubi moram trahunt, adversus eos qui in prædictis auxilium, consilium, vel favorem præstiterint. Adduntúrque aliæ pœnæ similes iis quæ statuuntur *in capite felicis, de pœnis in* 6.

Hanc constitutionem non videtur improbabile usu abrogatam esse, sicuti indicat Filliucius *tract.* 15. *cap.* 2. *q.* 9. *num.* 93. & colligi potest ex eo quòd graves Doctores recensentes excommunicationes in Extravagantibus contentas hujus non meminerunt. Uti Tolet. Suar. Sayrus, Navar. & alii.

Sed posito quòd hæc constitutio in suo primævo robore permaneat, advertendum est non comprehendere quoslibet delinquentes, sed eos tantùm, qui in prædicta provincia commorantur, ut colligitur ex illis verbis : *In ea provincia moram trahens*, Et notavit *ibi* Glossa, Bonac. *t.* 3. *de censur. disp.* 2. *q.* 3. *punct.* 47. *num.* 4. Quare advena, & peregrinus etsi aliquam ex præfatis actionibus committat censura, & pœnis hujus Extravag. non ligatur. Secundò adverte, esse satis probabile non contrahi hanc censuram ob offensionem cujuslibet Rectoris, Judicis, & Magistratus, nisi jurisdictionem habeat in spiritualibus, & temporalibus. Uti indicant illa verba Textus. *Qui pro tempore regimini dictæ provinciæ in temporalibus & spiritualibus authoritate Apostolica præfuerint.* Ut tradit *ibi* Glossa, & Bonac. *suprà.*

33 Undecima addi potest ex Extravag. *Divina de privilegiis*, ubi Eugenius VI. excommunicationi, suspensioni, & interdicto subjicit Episcopos, aliósque Prælatos, qui venientes ad Romanam curiam causâ negotiorum beneficiis privant, & aliis conferunt, & eisdem pœnis afficit recipientes. Hanc Constitutionem explicui *punct.* 1. §. 13. quia coincidit cum excommunicatione Bullæ Cœnæ.

Solùm adverto usu receptum esse prædictam Constitutionem non prodesse omnibus curialibus, sed officialibus Papæ, Cardinalibus, Cardinalium familiaribus, Judicibus, & similibus, & his tantùm solùm prodesse ne extra curiam conveniantur, non verò ut alios convenire possint, & ad curiam trahere. Quinimò neque etiam prædictis prodest, si à curia recesserint animo non redeundi, aut longo tempore extra curiam fuerint commorati. *Leg. fin. Cod. de agentibus in reb. lib.* 12. aut si Eugenianæ cesserint consentiendo citationi alterius judicis extra curiam competentis. *Cap.* 1. *de litis contestat. in* 6. aut si fuerint citati ob causam beneficiorum extra Romanam curiam existentium ex Conc. Trident. *sess.* 24. *cap.* 11. *de reformat.* Secundò adverto satis probabile esse Episcopos, & eorum Superiores sola excommunicatione ligari, non suspensione, & interdicto, si quidem sub generalibus verbis tantùm exprimuntur : uti docuit Suar. *de censur disputat.* 37. *sect.* 1. *num.* 8. Filliucius *tractat.* 18. *num.* 148. Tertiò adverto excommunicationis absolutionem reservatam esse non verò suspensionis, & interdicti. Vide Bonacin. *tom.* 3. *de censur. disputat.* 2. *quæst.* 3. *punct.* 3.

Punctum XXVIII.

Expenduntur excommunicationes extra Corpus juris Pontifici reservatæ adversus Cardinales, Episcopos, Prælatos, & Officiales Ecclesiasticos.

1 *Expenditur excommunicatio adversus committentem simoniam in electione summi Pontificis.*

2 *Declaratur excommunicatio adversus eos qui vivente Pontifice procurant media simonia in Pontificem eligi.*

3 *Declaratur excommunicatio adverſus eos qui non ſervaverint formam præſcriptam à* Greg. XV. *in electione ſummi Pontificis.*

4 *Declaratur excommunicatio adverſus revelantes vota in Conſiſtorio data.*

5 *Declaratur excommunicatio adverſus eos qui pactum aliquod inierint ſuper futura creatione ſummi Pontificis ipſo vivente, aut vacante Sede.*

6 *Item declaratur excommunicatio adverſus mittentes litteras ad Cardinales in Conclavi aſſiſtentes pro electione Pontificis.*

7 *Declaratur excommunicatio adverſus Epiſcopos, qui contra formam præſcriptam à* Pio V. *beneficia conferunt.*

8 *Item excommunicatio adverſus Officiales ſacræ Pœnitentiariæ, qui officia ſua fideliter non exercuerint.*

9 *Item excommunicatio adverſus miniſtros Cameræ Apoſtolicæ, non ſervantes quæ à* Paulo III. *præſcribuntur.*

10 *Item excommunicatio adverſus Gubernatores Romanæ Eccleſiæ recipientes munera.*

1 PRimam excommunicationem Pontifici reſervatam tulit Julius II. in Bulla quæ incipit : *Cum tam divino quàm humano jure* adverſus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, qui Sede vacante in electione ſummi Pontificis ſimoniam committunt promittendo, vel recipiendo ; ipsáque electio irrita eſſe decernitur, & inſuper ſic electus, & electores privantur dignitate Cardinalitia, & beneficiis & officiis, niſi intra octo dies poſtquam fuerint requiſiti ſe conjunxerint aliis qui à dicta ſimonia immunes exiſtunt, conceditúrque Clero, populóque Romano impunè recedere ab obedientia dicti Pontificis. Quod ſi ipſe ſe regimini Eccleſiæ ingeſſerit, poſſunt Cardinales implorato auxilio Brachii ſæcularis eum removere aliúmque eligere ad cujus electionem etiam Cardinales ſimoniaci concurrere poſſunt. Extenditur pœna hæc excommunicationis, & privationis, beneficiorum, officiorum, & bonorum, & inhabilitatis ad illa, ad eos omnes qui quoquo modo in prædictis adjutores extiterint. Deinde ad eos qui huic diſpoſitioni, & Conſtitutioni contravenire, ſeu contra aliquid ibi contentum ſtatuere, diſponere, ordinare, vel aliquo modo facere præſumpſerint quocunque quæſito colore, vel cauſa, uti latiùs in prædicta Bulla continetur. Quæ Bulla recepta fuit à Concilio Lateranenſi, *ſeſſ.* 5. ſub Leone X. ubi ſtatuitur excommunicatio reſervata adverſus eos qui poſt mortem Pontificis ſimoniacè procuraverint eligi in ejus ſucceſſorem.

2 Secunda habetur in Bulla Pauli IV. quæ incipit, *Cùm ſecundùm Apoſtolum*, & eſt 16. hujus Pontificis in ordine, ubi Pontifex ob hoc cavendum periculum captandæ mortis ſummi Pontificis ſtatuit ſub excommunicatione ipſi reſervata, aliiſque pœnis, nequis vivente Pontifice procuret mediâ ſimoniâ in Pontificem eligi, quod præſtare cenſebitur, ſi vota Cardinalium ſubornaverit, vel ab eis fidem exegerit de futura electione. Néve Pontifice vivente, & eo inconſulto tractaverit, ſeu tentaverit per ſe, vel per alium verbis, ſcriptis, ſeu nuntiis de futuro Pontifice eligendo. Tractare autem dicetur, ſi tractet qualiter aliquis in Papam eligi poſſit, qualitérque Cardinales ad illius electionem poſſint induci. Secùs verò eſſet ſi ſolùm affirmaret aliquem ea ſuprema dignitate dignum eſſe ; non enim inde infertur tractare de ejus futura electione, quippe tractatio in præſenti eſt quædam tacita illius dignitatis procuratio, & ambitio. Eadem excommunicatio, & pœnæ extenduntur ad mediatores, proxenetas, nuntios, mandatarios, procuratores, ſeu ad omnes illos quæ in præmiſſis conſilium, auxilium, vel favorem præſtiterint, niſi cùm primùm commodè poſſint Pontifici, vel alteri ab eo deſignato revelaverint. Ac tandem eidem excommunicationi, & pœnis ſubjiciuntur prædictam conſtitutionem impugnantes : impugnare autem cenſebuntur ſi affirment, vel aliquo modo perſuadere procurent eam conſtitutionem in totum, vel in partem eſſe injuſtam, invalidã, irrationabilem, & regimini Eccleſiæ minus decentem.

3 Tertia continetur in Extravag. Greg. XV. quam Urbanus confirmavit in Bulla quæ incipit, *Æterni Patris*, ubi Cardinalibus ſub pœna excommunicationis reſervatæ præſcribitur forma eligendi ſummum Pontificem Sede vacante, & aliter facta electio irrita decernitur, complicéſque & fautores hujus irritæ electionis, tametſi Cardinales non ſint, eidem excommunicationi ſubjiciuntur, à qua excommunicatione cenſet Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſputat. 2. quæſt. 7. punct. 1 numero* 8. abſolvere non poſſe Epiſcopus virtute Conc. Trident. neque Religioſos mendicantes virtute ſuorum privilegiorum ; eo quòd ſummo Pœnitentiario hæc poteſtas adempta ſit, ibi : *A nullo neque etiam à majori Pœnitentiario, cujuſcunq; facultatis vigore præterquàm à ſummo Pontifice niſi in mortis articulo abſolvi poſſit.* Sed hoc mihi durũ videtur, quia privilegia Concilii generalis non ſunt cenſenda derogata, niſi manifeſtis verbis derogatio fiat. At ſuperiore clauſulâ non eſt cenſenda derogata facultas Epiſcopis conceſſa in Conc. Trident. quia ſi id vellet Pontifex expreſſiſſet, ſicuti expreſſit ſummum Pœnitentiarium. Maximè cùm facultas conceſſa Epiſcopis abſolvendi à reſervatis ſolùm forum conſcientiæ ſpectet, quacum compati poteſt abſoluta hujus cenſuræ reſervatio.

4 Quarta lata eſt à Leone X. in Bulla 7. illius Pontificis, edita anno 1514. quæ incipit : *Superna diſpoſitionis arbitrio*, quæque refertur in Concilio Lateranenſi in hæc verba ; *Statuimus, ne quis Cardinalium vota in conſiſtorio data, & quæcunque ibi geſta, aut dicta, quæ in odium, aut in præjudicium, aut ſcandalum alicujus redundare poſſint ſcripto, aut verbo, vel quovis alio modo revelet ſub pœna perjurii, & inobedientiæ, & quotieſcunque à nobis, & Romano Pontifice pro tempore exiſtente ſpecialiter, & expreſsè ultra præmiſſa indictum fuerit ſuper aliqua re ſilentium, ſi quis contra fecerit ultra pœnas, excommunicationem latæ ſententiæ incurrat.*

Hanc excommunicationem dubitant Navarr. & Suar. *in præſenti* Et Cajetan. *verbo Excommunicatio, in fine.* Et Author libri excommunicationum pro Epiſcopatu Bononienſi, *cap. 1. de excommunic. n. 2.* an uſu recepta ſit ? Sed communis ſententia affirmat abſolutè receptam eſſe, & meritò ; cùm ejus obſervatio bono Eccleſiæ, & recto illius regimini maximè expediat.

Quas perſonas, & ob quas actiones hæc excommunicatio afficiat ? Non conveniunt Doctores, Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 7. punct. 1.* exiſtimat eos tantùm, & non alios comprehendi, quibus Pontifex ſecretò aliquid commiſerit, ſive Cardinales ſint, ſive non. Probat, quia eſto Pontifex in principio de Cardinalibus locutus fuerit, poſtmodum verò generaliter, & indiſtinctè ſermonem fecit, dicens : *Si quis contra fecerit.* Neque Pontifex videtur excommunicationem appoſuiſſe aliis quam iis, quibus ipſe ſilentium indixit : nam revelatores eorum quæ in conſiſtorio dicta, vel geſta ſunt perjurii, & inobedientiæ reos eſſe decernit. Sed longè verius eſt hac excommunicatione ſolos Cardinales comprehendi, eóſque comprehendi ſive revelaverint quæ à Pontifice ſub ſecreto ſpecialiter, & expreſsè acceperint, ſive quæ in conſiſtorio dicta, vel geſta ſunt, quæ revelata in odium, præjudicium, aut ſcandalum alicujus redundare poſſint : uti docuit Filiucius *tract. 15. cap. 9. quæſt. 3. num.* 200. Prior pars concluſionis, ſcilicet ſolos Cardinales comprehendi, inde colligitur, quia textus de ſolis Cardinalibus loquitur

quitur, ut constat ex illis verbis : *Statuimus, ne quis Cardinalium.* Prohibet namque Pontifex ne ullus ex Cardinalibus revelet verbo, vel scripto vota in consistorio data, & quæcunque ibi gesta, aut dicta quæ in odium, aut præjudicium, aut scandalum alicujus redundare possint ; & quotiescunque ultra hæc præmissa à Romano Pontifice specialiter, & expressè indictum fuerit super aliqua re silentium. Notanda enim est dictio *&*, quæ copulativa est præcedentium, & qualitatem præcedentis clausulæ in consequenti exprimit. Cùm igitur in præcedenti clausula de solis Cardinalibus sermo sit, ut manifestè constat, & concedit Bonacin. subsequens clausula de solis Cardinalibus intelligi debet. Præterquam quòd sub eadem clausula continetur, nequis Cardinalium revelet in consistorio acta, & quæ si à Pontifice specialiter, & expressè sub silentio fuerint indicta. Quod verò ob revelationem eorum quæ in consistorio dicta, vel gesta sunt, quæque revelata in alicujus præjudicium cedere possunt, excommunicationem Cardinales incurrunt ; inde mihi persuadeo ; quia illa clausula generalis : *Si quis contra fecerit*, refertur ad ea omnia quæ in antecedenti statuta sunt. At in clausula antecedenti statutum est, ne quis Cardinalium revelet vota in consistorio data, & quæcunque ibi gesta, vel dicta, quæ in odium, præjudicium, aut scandalum alicujus redundare revelata possint. Ergo hæc revelantes in excommunicationem incidunt.

Hinc constat te in hanc excommunicationem non incidere, si ea quæ tibi Cardinalis iniquè manifestavit, quæque ipse à Pontifice secretò accepit, reveles. Tum quia Cardinalis non es, quos tantùm hæc constitutio comprehendit. Tum quia non revelas ea quorum silentium tibi indictum sit à Pontifice, tametsi aliis indictum fuerit. In præsenti autem constitutione videtur requisitum, ut revelatio secreti ab eo fiat, cui secretum à Pontifice commissum est, quia hæc est propria secreti indicti violatio in contemptum indicentis cedens.

5. Quinta lata est à Gregor. XIV. in Bulla quæ incipit : *Cogit nos*, & est confirmatoria Bullæ Pij IV. incipientis, *In eligendis*, quæ est 81. ejusdem in ordine, ubi Pontifex prohibet omnibus cujuscunque gradus, & dignitatis etiam Imperialis, & Cardinalitiæ sub excommunicationis reservatæ pœna, ne promissiones, stipulationes, conventiones, aut pacta, aut contractum aliquem nominatum, aut innominatum faciant super vita, aut morte, aut super futura creatione summi Pontificis vivente ipsomet summo Pontifice, aut vacante Sede Apostolica, aut super promotione Cardinalium. Nam esto hujusmodi promissiones, conventiones, & pacto spectato jure naturæ licitæ sint, utpotè de re dubia, & incerta, attamen ne illarum occasione Pontificis viventis mors captetur, & futuri electio, aliorúmque Cardinalium mediis illicitis obtineatur, jure positivo prohibentur, tum sub pœna excommunicationis, tum sub irritatione contractus etiam juramento vallati, tum sub obligatione in conscientia restituendi pauperibus pretium ea occasione receptum. Quas pœnas extendit Pontifex ad eos qui in suis terris, locis suo dominio subjectis tacitè, vel expressè prædicta pacta, & conventiones permiserint. Itémque ad omnes eos qui in prædictis auxilium, consilium, vel favorem præstiterint.

6. Sexta fertur in Bulla Pij IV. in ordine 63. edita anno 1562. cujus initium est. *In eligendis Ecclesiarum Prælatis :* ubi Pontifex sub excommunicatione ipsi reservata prohibet litteras, aut cuiusvis generis scripta ad eos qui in Conclavi erunt, seu nuntium, vel notam, aut signum mittere, aut recipere, aut econtrà è conclavi ad eos qui foris erunt. Insuperque prohibet etsi non sub excommunicatione, ut clauso conclavi nulli ad colloquia etiam extra portam conclavis etiam Principum oratoriis nisi ex magna, & urgenti causa à majore parte Collegij approbanda admittantur. Hæc excommunicatio quantum comprehendit mittentes litteras, seu secretò cum existentibus in conclavi loquentes, lata erat absque reservatione *in cap. ubi periculum, de Electione in 6.* Finis hujus excommunicationis est, ut electio futuri Pontificis libera omninò sit.

Ex hoc fine non videbitur alicui improbabile litterarum missionem, & secretam locutionem de alia materia distincta ab electione Pontificis, præsenti constitutione non prohiberi. Nam semper materia legis ex fine ipsius desumenda est. Neque est verisimile velle Pontificem eam litterarum missionem, & locutionem prohibere, quæ ad suam intentionem non pertinet, neque ei præjudicare potest. Neque obstat textum generaliter, & indistinctè cujusvis generis scripta interdicere ; quia illa verba *cujusvis generis* non ad materiam in scriptura contentam, sed ad modum scripturæ referri debent, ita ut sensus sit, qui litteras missivas, aut cujusvis alterius generis, & modi scripta miserit, ex quorum missione, vel receptione libera Pontificis impediri possit electio excommunicatus existat. Ex eodem etiam fine desumendum esse, an litterarum missio gravitatem peccato mortali requisitam attingat. Si enim ex se leviter nocere possit, & non graviter intentioni Pontificis à peccato mortali, & consequenter à censura excusabitur. Nihilominùs consultum est à qualibet litterarum missione, & secretâ locutione omninò abstinere. Tum ob scandalum. Tum quia saltem in foro exteriori dum veritas non manifestatur sic litteras mittens, & secretò colloquens excommunicationi subjectus erit.

7. Septimam excommunicationem tulit Pius V. in Bulla quæ incipit : *Quanta*, ubi Episcopos, & quoscunque alios, qui contra formam ibi præscriptam beneficia conferunt, suspendit. Quod si suspensionem ipsam violaverint excommunicationi sibi reservatæ subjicit. Capitula verò, & communitates loco excommunicationis à Divinis suspendit, & interdicit. Hanc excommunicationem latè explicui *tract. 13. de benefic. disput. 6. punct. 2. §. 1.*

8. Octava excommunicatio fertur in Bulla Pij V. 85. quæ incipit : *In omnibus rebus*, ubi Pius V. ut rectæ, & puræ expeditioni sacræ Pœnitentiariæ consuleret, statuit ut illius officiales officia sua per se ipsos tum diligenter, tum etiam fideliter exerceant, solique præsentes, & actu exercentes nisi legitimè impediti fructus, & emolumenta percipiant, quorum singulis certum, statutúmque aliunde stipendium cuique conveniens decernit assignari, quo solo præcepit contentus esse debere, nihilque aliud etiam spontè oblatum à partibus, aut aliàs sive pro expeditionis celeritate, sive pro alio extraordinario labore tam procurando, quàm scribendo, aut recognoscendo, & examinando capere possint. Quicunque secùs fecerint officio suo hujusmodi privati excommunicationis reservatæ sententiæ ipso facto subjiciuntur.

Dubium tamen est, An hæc excommunicatio afficiat non solùm recipientes aliquid à partibus, aut aliundè ultra stipendium assignatum, sed etiam recipientes stipendium assignatum, cùm absque legitima causa absunt, & per se officium non exercent ? Affirmativa pars videtur vera, eò quòd clausula illa in fine posita scilicet, *Quicunque secùs fecerint, &c.* ad omnia præcedentia referri debet, cùm non sit specialis ratio, ob quam potiùs referatur ad recipientes aliquid ultra stipendium, quàm ad recipientes stipendium officium non exercentes : quippe utrumque æquanimiter in præcedenti clausula prohibetur. Atque ita tradit Filliuc. *tract. 15. cap. 9. q. 8. num. 209.* Rectiùs tamen oppositum innuit Bonacin. *tit. 3. disp. 2. quæst. 7. punct. 6.* solos recipientes

pientes aliquid ultra fructus, & ſtipendium ſibi aſſignatum hac excommunicatione comprehendi. Ducor, quia hæc excommunicatio lata eſt, ut *num. præced.* dixi, ut conceſſiones ſacræ Pœnitentiariæ pure, & rectè expedirentur, at huic ſinceræ expeditioni non obſtat indebita receptio ſtipendii à Pontifice ſtatuti, benè tamen obſtant munera recepta à partibus, aut aliàs, utpotè quæ valent Officiales pervertere. Ergo ſola horum receptio excommunicatione punitur. Neque credendum eſt velle Pontificem ob quamlibet infidelitatem, & negligentiam in exequendis expeditionibus commiſſam ab officialibus ſacræ Pœnitentiariæ hac cenſura ligari. Quod neceſſariò fatendum eſſet, ſi excommunicatio ad omnes præcedentes actiones referretur. Quapropter dicendum cenſeo clauſulam illam : *Quicunque ſecùs fecerint* non ad omnia *ſuperiùs* contenta, ſed ad ea quæ immediatè præceſſerunt, quæque conſtitutionis fini obſtant, referenda eſſe.

6 Nona habetur in Extravag. Pauli III. & eſt 40. ejuſdem, incipitque : *Cùm ſicut accepimus* adverſus theſaurarios, mercatores, alióſque miniſtros Cameræ Apoſtolicæ, computa adminiſtrationum, locationum, affectuum, partitorum, & exactionum reddere debentes, ſi hujuſmodi computa videlicet integrum debitum, & integrum creditum non deſcripſerint, vel ſi aliquid penes ſe, aut eorum miniſtros, aut ab eis dependentes retineri facere directè, vel indirectè quovis quæſito colore auſi fuerint, vel ſi coacti per Cameram Apoſtolicam ad reddendam rationem de exactis, vel adminiſtratis ante tempus finitum, vel durante exactione, integrè non deſcripſerint totum id quod tempore dationis rationis, ſeu computorum ad eorum, vel miniſtrorum, aut agentium ſuorum manus pervenit. Actiones ob quas hæc excommunicatio fertur, & perſonæ quibus imponitur ex nuper dictis manifeſtæ ſunt. Finis autem hujus conſtitutionis eſt præcavere damnum, quod Cameræ Apoſtolicæ poteſt contingere, ſi in hac conſtitutione præſcripta fideliter, ac diligenter non ſerventur.

10 Decima continetur in Extravag. Pauli II. & eſt 3. ejuſdem cujus initium eſt : *Munera.* Quam conſtitutionem Sixtus IV. in Bulla 15. quæ incipit: *Etſi*, confirmavit, ubi Paulus II. prohibet, ne Rectores, & gubernatores, aliique officiales Romanæ Eccleſiæ, vel etiam Legati à latere ad regimen & gubernationem provinciarum, civitatum, ac terrarum Romanæ Eccleſiæ deputati, vel deputandi à provinciis, civitatibus, vel terris quibus præſunt, vel officia exercent, aut à ſingularibus ſuæ legationis regimini, vel gubernationi ſuppoſitis aliquod genus muneris, aurum, argentum, veſtem, aut equum, vel alterius cujuſlibet ſpeciei accipiant præter eſculenta, & poculenta, quæ intra biduum conſumi poſſunt : alioquin tam dantes, quàm recipientes etiamſi pontificali præfulgeant dignitate (dummodò non ſint ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, qui in ſacro Collegio coram Pontifice ſponte ſua obtulerunt, & promiſerunt non recepturos hujuſmodi munera) ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrunt, à qua abſolvi non poſſunt niſi à Romano Pontifice, præterquàm in mortis articulo conſtituti. Hæc conſtitutio comprehendit tantùm judices ſtatus Eccleſiaſtici, & non quoſlibet, ſed locorum Pontifici ſubjectorum. Ut in hanc excommunicationem incidant, recipere munera debent ab iis qui ipſis ſubditi ſunt, vel apud quos ſua officia exercent, quia horum munerum receptione periculum eſt ut à juſtitia deflectant. Dantes verò iis munera excommunicatione ligantur, quia huic periculo perverſionis occaſionem præbent. Præter excommunicationem obligantur recipientes reddere omne id quod acceperunt, & aliud tantumdem. Quoad eam partem, qua tantumdem reddere tenentur, certum exiſtimo ſententiam ſaltem declaratoriam criminis requiri, ne ſuæ propriæ pœnæ ſint executores ſe privando dominio acquiſito. At quoad partem, qua acceptum obligantur reddere, reputo probabilius ſeclusa ſententia obligari, utpotè rei cujus dominium non eſt illis acquiſitum.

Sed cui facienda eſt reſtitutio ? Bonacina *t. 3. diſput. 2. q. 7. punct.* 8. cenſet pauperibus integram reſtitutionem faciendam eſſe, tam ejus cujus reſtitutio ſola pœnali conſtitutione debetur, quàm illius quod acceptum eſt, quia non eſt veriſimile velle Pontificem aliquid reddi donanti, cum ipſe jam rei venditæ dominium abdicavit, indignúſque factus eſt ob crimen commiſſum, cui res tradita reddatur. Veriorem tamen cenſeo ſententiam Filliuc. *tract. 15. cap. 9. q. 8. n. 210.* aſſerentis rem acceptam reſtitui poſſe donanti ante ſententiam condemnatoriam ; aliud verò tantumdem, quod pœnali conſtitutione reſtitui præcipitur ſolis pauperibus reſtituendum eſſe. De hac ſecunda parte nemini eſt dubium, cùm obligatio reſtituendi illam quantitatem ſolùm ex lege pœnali proveniat, & poſita ſententia condemnatoria, quæ nunquam donanti, ſed pauperibus, aliiſque operibus piis reſtitutionem applicabit. Priorem partem probo, quia cùm rei acceptæ dominium non ſit tranſlatum in accipientem, eo quod tranſlatio lege impediatur, videtur penès donantem remanere, quia ut illo donans privetur ſententia declaratoria criminis requiſita eſt. Sicuti requiritur ad obligationem reſtituendi illius tantumdem quod acceptum eſt.

Punctum XXIX.

Expenduntur excommunicationes reſervatæ extra corpus juris, adverſus Clericos & Religioſos.

1 *Expenditur excommunicatio adverſus Eccleſiaſticas perſonas, quæ Eccleſiaſticos ad forum laicale trahere præſumpſerint.*

2 *Item excommunicatio adverſus eos qui beneficia conferunt animo declarato, ut beneficium ſibi, vel alteri reſignetur.*

3 *Item excommunicatio adverſus Clericos Epiſcopo inferiores, qui obtinentes à Pontifice Eccleſias parochiales cum juramento illis intra certum tempus perſonaliter inſerviendi, juramentum non adimplent.*

4 *Item adverſus declarantes ſcripturam contra proprium cenſum.*

5 *Declaratur excommunicatio adverſus egredientes Monaſteria Monialium abſque licentia Epiſcopi.*

6 *Declarantur aliæ excommunicationes contentæ in particularibus privilegiis.*

1. PRima excommunicatio adverſus Clericos enumerari poteſt, quam tradidit Martin. V. in Bulla 10. ejuſdem, quæ incipit : *Ad reprimendos*, edita anno 1428. adverſus perſonas Eccleſiaſticas cujuſcunque dignitatis exiſtant, quæ aliam perſonam Eccleſiaſticam, collegium, vel conventum in actione reali, mixta, vel perſonali, civili, vel criminali, etiam occaſione cujuſcunque ſummiſſionis etiam juramento vallatæ, vel aliàs ad forum, ſeu judicium laicale directè, vel indirectè trahere præſumpſerint. Deinde excommunicantur ipſi judices ſæculares juriſdictionem in Eccleſiaſticos exercentes, & omnes alii qui præ-

dictæ

dictæ actioni cooperati fuerint mandato, auxilio, consilio, vel favore, aut eam ratam habuerint suo nomine, & mandato factam. Hæc excommunicatio quoad priorem partem differt ab excommunicatione Bullæ Cœnæ: nam in Bulla Cœnæ excommunicantur tam sæculares, quàm Ecclesiastici trahentes personas Ecclesiasticas ad judicium sæculare, non quidem authoritate Ecclesiastica, sed sæculari: at præsenti Constitutione excommunicantur Ecclesiastici, qui authoritate Ecclesiastica non laicali ad sæculare tribunal trahunt Ecclesiasticos. Quæ excommunicatio non videtur reservata. Quoad secundam verò partem in Bulla Cœnæ Domini continetur, ibique & in præsenti reservata est.

2 Secundam excommunicationem tradidit Pius IV. in Bulla 85. in ordine, quæ incipit: *Romanum Pontificem*, quam confirmavit Pius V. in Bulla 85. incipiente: *Intolerabilis multorum perversitas*, adversus eos qui beneficia conferunt, eligunt, vel præsentant, seu resignant animo declarato, ut beneficium sibi, vel alteri resignetur, vel fructus in totum vel in parte solvantur; quæ simonia confidentialis nuncupatur. De qua latè egi *tractat.* 17. *disputat ultim. de simonia punct.* 18. & 25.

3 Tertia est, quam idem Pius IV. in Bulla 87. quæ incipit: *Inter multiplices curas, quibus ex pastoralis officii debito*, tulit adversus Clericos Episcopo inferiores, qui obtinentes à Pontifice Ecclesias parochiales cum juramento illis intra certum tempus personaliter inserviendi, juramentum non adimplent. Item adversus eos qui prædicta beneficia resignant, permutant, vel cedunt quavis causa, & occasione adversus eos qui ea beneficia resignata, permutata vel cessa acceptant, & recipiunt. Quinimo adversus omnes illos sive clerici sive laici sint, qui in prædictis auxilium, consilium, vel favorem scienter præstiterint. Hæc excommunicatio, ut benè notat Bonacina *t.3. disput. 2. quæst. 5. punct. 1.* usu videtur abrogata, cujus indicium est non referri in Bullario novo, neque prædictum juramentum in provisionibus parochialibus Pontificiis exigitur.

4 Quarta refertur in Concilio Lateranen. *sess.* 11. à Leone X. in Bulla quæ incipit; *Supernæ Majestatis*, ubi omnes tam sæculares, quàm regulares excommunicationi reservatæ subjiciuntur, si sacram scripturam contra proprium sensum ab Ecclesia approbatum explanare, & prædicare præsumpserint: Notandaque est dictio *contra*, quia sola explicatio, & prædicatio adversa sensui ab Ecclesia recepto damnatur, non autem quæ præter est, ut benè advertit Azor. *titul.* 1. *instit. moral. l.* 8. *capite* 2. *quæst.* 3. Eidem excommunicationi subjicit eos qui tempus præfixum futurorum malorum, vel Antichristi adventum, aut certum diem judicii prædicare, vel asserere præsumunt, cùm Veritas dicat: *Non est vestrum nosse tempora, vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate.* Ac tandem eadem excommunicatione innodantur qui de cætero in sermonibus suis publicis alia quoque futura ex litteris sacris constanter prædicare, vel illa ab Spiritu Sancto, aut Divina revelatione se habuisse affirmare vel alienas inanes divinationes asseverando, aut alio quoquo modo tractando assumunt. Unde infertur nullam futuri eventus revelationem te posse publicè prædicare nisi ex licentia Pontificis, aut si periculum sit in mora, & necessitas urgeat ex licentia Ordinarii, re prius cùm tribus, vel quatuor viris doctis diligenter examinata. Miracula verò ficta, aut incerta prædicare etsi gravissimum peccatum sit, huic tamen excommunicationi non subjicitur: sicuti advertit Suarez *disput.* 22. *sect.* 6. *numero* 8. & Bonac. *disputat.* 2. *quæst.* 6. *punct.* 2. *numero* 10.

Ad extremum adverto hanc excommunicationem, sicut & plures alias statutas in dicto Concilio Lateranensi sub Leone X. usu receptas non esse, teste Caiet. *verbo Excommunicatio, cap.* 81. Navarr. *cap.* 27. *num.* 110. Bartholomæo Carranza *in sum. Concil. in fine illius Concilii.* Et inclinat Suar. *disp.* 22. *sect.* 6. *num.* 8. Filliucius *tract.* 15. *c.* 7. *quæst.* 6. *numero* 117. Bonac. *suprà, numero* 1.

5 Si verò de excommunicationibus specialiter contra Religiosos latis, extra jus commune contentis loquamur, enumerari primò potest, quam tradit Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 5. *de Regularibus* adversus ingredientes monasteria monialium absque licentia Episcopi in scriptis obtenta, & licet ibi non reservetur excommunicatio, reservata tamen est in Bulla Pii V. quæ incipit *Regularium personarum*, & in illa ejusdem incipiente: *Romanum Pontificem*, ubi etiam sermo est de mulieribus monasteria virorum ingredientibus, de quibus excommunicationibus latè egi *tract.* 16. *de relig. disputat.* 4. *à punct.* 8. & *seqq.* neque in præsenti aliquid novi dicendum occurrit.

6 Secundò referri possunt excommunicationes contentæ in particularibus privilegiis cuicunque Ordini concessis, uti est illa quæ refertur à S. Antonin. 3. *part. tit.* 24. *cap.* 70. Armilla *verb. Excommunicatio, cap.* 67. Suar. *disputat.* 22. *sect.* 5. *num.* 17. Filliucio, *tract.* 15. *cap.* 8. *quæst.* 7. *num.* 197. Bonac. *d sp.* 2. *q.* 9. *p.* 2. *n.* 4. concessisse Clement. X. in favorem Ordinis Prædicatorum, ne absque licentia Pontificis, vel suorum superiorum Religiosi Ordinis Prædicatorum à Minoribus recipiantur, alioquin Minores recipientes in excommunicationem incidunt. Item qua prohibentur Clauſtrales Minimos recipere sine licentia Pontificis juxta Bullam Julii II. quæ incipit: *Virtute conspicuos*, Præterea quâ subjiciuntur excommunicationi detinentes in suis Ecclesiis, vel conventibus apostatas Ordinis Prædicatorum teste Antonino 3. *punct. tit.* 24. *cap.* 70. Item qua ligantur Fratres Ordinis S. Augustini, qui prætextu arctioris regulæ ad alium Ordinem transiverint sine licentia Prioris, Generalis, & recedentes ab eo Ordine, nisi intra octo dierum spatium redierint: uti traditur *in Memorali clericorum, cap.* 9. *excommunicat.* 37. Omitto excommunicationem latam à Pio IV. & V. adversus omnes Religiosos Societatis, qui inconsulto Generali actu alium Ordinem exceptâ Carthusia, transierint, & adversus eos recipientes, quia *punct.* 5. hanc excommunicationem explicui, explicans Extravag. *Viam ambitiosæ*, ubi notavi ex privilegio Carmelitis concesso, non posse Societatis Religiosos, neque etiam ad Carthusiam transire absque licentia obtenta nostri P. Generalis. Deinde ex Bulla Pauli III. quæ incipit. *Cùm sicut*, excommunicantur Minimi se ab obedientia Correctorum subtrahentes, & in Bulla Leonis X. quæ incipit: *Licèt alias*, subjiciuntur excommunicationi Tertiarii Eremitæ deferentes habitum Minimorum. In Bulla verò Pii V. quæ incipit *Pastoralis officii*, confirmata à Gregor. XIII. in Bullis incipientibus: *Consuevit Romanus*, excommunicantur minores de Observantia, qui in electionibus, vel ante eas per sex menses pro se vel pro alio subornaverint; vocéque activa, & passiva perpetuò priventur. Qui verò ad officium in Religione obtinendum quorumvis favorem extra religionem procuraverint ultra prædictas pœnas excommunicationis, & privationis vocis activæ, & passivæ per mensem carceri mancipandi sunt. Censetur autem subornationem committere qui promissione seu donatione utili suffragia quærit, favorem verò externorum procurat, qui potentium petitionem interpellat. Insuper Clemens V. prohibuit sub pœna excommunicationis Fratribus Minoribus, ne Tertiarios Ordinis S. Francisci tempore interdicti in suis Ecclesiis ad Divina audienda

admitterent ; eo quòd populus ſcandalum accipiebat, videns cæteros omnes excludi illis ſolis admiſſis. Tandem Paulus V. *in ſua conſtitutione 26. edita anno* 1606. excommunicationem ſibi reſervatam tulit, adverſus omnes Generales, Provinciales, & Superiores cujuſcunque Ordinis, qui Religioſos ſibi ſubditos, hæreticos, vel de hæreſi ſuſpectos Inquiſitoribus, vel Ordinariis locorum vicinioribus non denunciaverint, vel denunciare volentes impedierint, aut retardaverint. Ut latiùs ex tenore Bullæ conſtat, & notavit Bonac. *tom. 3. de cenſur diſputat. 2. quæſt. 9. punct. 7.*

Punctum XXX.

Expenduntur excommunicationes extra corpus juris Pontifici reſervatæ communes omnibus perſonis.

1 *Declaratur excommunicatio reſervata adverſus eos, qui pro litteris Apoſtolicis impetrandis ſe fingunt nepotes, Vicecancellarios Cardinalium, &c.*

2 *Item declaratur excommunicatio adverſus auferentes ex Eccleſiis almæ Urbis lapides, vel ornamenta.*

3 *Expenditur excommunicatio adverſus accedentes ad ſepulchrum Domini causâ devotionis, ſine licentia Papæ.*

4 *Item excommunicatio adverſus impedientes ingredi Religionem Monachorum B. Mariæ Montis oliveti.*

5 *Item excommunicatio adverſus aſſerentes, vel defendentes Ordines Prædicatorum, vel Franciſcanorum non eſſe in ſtatu perfectionis.*

6 *Item excommunicatio adverſus deferentes alumina è terris infidelium ad terras fidelium.*

7 *Item adverſus impedientes executionem litterarum ſacræ Pœnitentiariæ.*

8 *Item declaratur excommunicatio adverſus varias perſonas pro beneficiis obtinendis in Romana curia delinquentes.*

9 *Item adverſus tractantes de alienatione civitatum, vel locorum ad Sedem Apoſtolicam pertinentium.*

10 *Item adverſus retinentes ſcripturas Cameræ Apoſtolicæ.*

11 *Item adverſus publicantes indulgentiam pecuniâ recepta.*

12 *Deinde adverſus eos qui occaſione novæ proviſionis in cathedralibus, ſeu collegiatis Eccleſiis, aliquid exigunt, petunt, vel recipiunt.*

13 *Item adverſus eos qui Chriſtianos in locis Turcarum inventos, ceperint, vel in ſervitutem redegerint.*

14 *Item adverſus eos qui donationibus, vel promiſſionibus factis, obtinent certiores fieri proviſionum à Sede Apoſtolica.*

15 *Item adverſus impugnantes vel in dubium revocantes aliquid pertinens ad inſtitutum, vel conſtitutiones noſtræ Societatis Jeſu.*

16 *Item adverſus exigentes juramenta in beneficiorum proviſione, obviantia libertati Eccleſiaſticæ aut Decretis* Conc. Trident.

17 *Item adverſus duellantes, vel concedentes locum duello.*

18 *Item adverſus violantes immunitatem locis ſacris debitam.*

19 *Item adverſus affirmantes licere per litteras confeſſario abſenti peccata confiteri, & ab eo abſolvi.*

20 *Item adverſus evulgantes libros, ſeu qualibet ſcripta* impii Thalmuth.

21 *Item adverſus imprimentes, aut vendentes Breviarium abſque licentia Inquiſitorum, ſeu Ordinarii loci.*

22 *Item adverſus extrahentes reliquias ex cæmeteriis Romanæ Urbis.*

23 *Item adverſus extrahentes frumentum, oleum, & alia ex ſtatu Eccleſiaſtico. Et explicantur latè actiones in hac Bulla contentæ.*

1. PRima excommunicatio Pontifici reſervata extra corpus juris communis omnibus enumerari poteſt, quam tradit Leo X. in Bulla 28. quæ incipit : *Inhærendo veſtigiis*, quæque eſt confirmatoria Bullæ editæ ab Innocentio VIII. incipiente : *Cùm ſicut* ; ubi excommunicat eos, qui ut litteras Apoſtolicas gratis impetrent ex toto, vel ex parte ſe fingunt nepotes, fratres, familiares, aut continuos commenſales Vicecancellarii ; aut aliorum Cardinalium, vel Abbreviatorum, ſeu ſcriptorum eorumdem, aut aliarum perſonarum quarumcunque ex qualitatibus, & privilegiis, ſive ex antiqua conſuetudine hujuſmodi litteras ipſas in toto, vel in parte gratis expedire ſolent. Eidem excommunicationi ſubjicit officiales præmiſſa fieri procurantes, ſeu permittentes, inſuperque eos à perceptione emolumentorum, quæ occaſione officii ipſis provenire poſſunt per annum continuum ſuſpendit. Hæc excommunicatio vix locum habere poteſt, cùm nunquam eæ litteræ gratis expediantur, quin ii quibus gratis ſunt concedendæ, apertè cogniti ſint, ut advertit Bonac. *diſp. 2. quæſt. 3. punct. 5. in fine.*

2 Secunda referri poteſt ex Bulla Sixti IV. quæ incipit : *Cùm providè*, ubi Pontifex excommunicat omnes illos cujuſcunque conditionis, & dignitatis ſint, qui ex Eccleſiis, ſeu Baſilicis almæ Urbis lapides, vel ornamenta abſtulerint, aut ablata habuerint. Item qui ſurripiendo, aut ſervando auxilium, conſilium, vel favorem præſtiterint. Tandem qui prædicta ſcientes non revelaverint ſummo Pontifici per ſe, vel per alios ſaltem per minores pœnitentiarios. Eccleſiam verò cui hæc applicata fuerint ſubjicit Pontifex interdicto, quouſque reſtitutionem præſtet. Hanc cenſuram reputat Filliucius *tract. 15. cap. 5. quæſt. 21. num. 126.* uſu abrogatam eſſe, cujus indicium eſt, quia in Bullario novo non continetur. Quod probabile cenſet Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 3. punct. 13.* Sed quidquid ſit de hac conſtitutione quoad pœnam excommunicationis attinet, videtur contineri *in Bulla Cœnæ Domini, clauſula* 17. Et in Conc. Trident. *ſeſſ. 22. cap. 11 & ult. de reform.*

3 Tertia refertur in libro Pœnitentiali ſummi Pœnitentiarii teſte Archidiacono apud Sylveſt. *verbo Excommunicatio 7. n. 91.* S. Antonin. *3. part. tit. 24. cap. 30.* Navarr. *cap. 27. num. 109.* Suar. *diſp. 22. ſect. 6. num. 9.* Filliuc. *tract. 15. cap. 5. ad finem.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 3. punct. 39.* refertur, inquam, hæc excommunicatio in hæc verba : *Accedens ad ſepulchrum Domini cauſa devotionis ſine licentia Papæ eſt excommunicatus, & ejus abſolutio Papæ reſervatur, vel ſummo Pœnitentiario.* Dubius eſt Suar. an hæc excommunicatio vim habeat ? Tum quia ſufficienter non eſt promulgata, tum quia ignoratur communiter. Tum quia non continetur in Bullario novo, nec conſtat à quonam Pontifice lata ſit. Ob has rationes moveor maximè ad affirmandum hanc excommunicationem non eſſe in uſu, ſed præcipuè me movet, quia acceſſus ad ſepulchrum Domini ob aliam cauſam, quàm devotionis non interdicitur, ut benè dicit Bonac. *ſuprà num. 4.* Ergo æquum non eſt, ut acceſſus cauſa devotionis interdicatur ſub pœna excommunicationis reſervatæ. Deinde in Bullis, & Jubilæis, ubi agitur de voto eundi Hieroſolymam, nulla mentio fit de petenda hac diſpenſatione, & licentia ſummi Pontificis. Præterea ſi hæc conſtitutio vigeret, alicui non improbabile videtur votum Hieroſolymitanæ peregrinationis non obligare, eo quod ad ejus executionem

nem requiratur licentia ſupremi Principis. Promiſſio autem pendens à voluntate Principis, tametſi includat tacitè vel expreſsè hanc conditionem, ſi Pontifex diſpenſaverit; probabile eſt nullam obligationem inducere, ut latè & eruditè probat Sanchez *lib. 5. de matr. diſp. 5. & ſeqq.* quia ea quæ pendet à voluntate ſupremi Principis reputatur à jure impoſſibilis. Et dato quòd votum valeret factum ſub ea conditione, ſi Pontifex diſpenſationem conceſſerit, attamen illa conditione non expreſſa cenſet Sanchez *dicta diſput. num. 26.* invalidam eſſe promiſſionem. At cùm ſecundùm omnes Doctores votum abſolutum peregrinationis Hieroſolymitanæ validum ſit, indigeatque ad ſui relaxationem diſpenſatione Pontificis, fit ſanè hanc conſtitutionem viribus carere.

4 Quartam tulit Julius II. in Bulla quæ incipit: *Etſi ad univerſos Regulares*; ubi in favorem congregationis Monachorum B Mariæ Montis Oliveti, Ordinis Sancti Benedicti, prohibuit ſub pœna excommunicationis ſibi reſervatæ, ne quiſquam perſonas, quæ de jure communi religionem ingredi non prohibentur ex ſæculo fugientes, & ad dictam congregationem venire affectantes verberibus, aut moleſtiis quibuſlibet impedire, vel prohibere, aut à monaſteriis, vel locis Congregationis ejuſdem præſentibus, vel futuris divertere, aut ſuper hoc illis, vel eas recipientibus injuriam, vel moleſtiam aliquam irrogare præſumat. Requiritur ergo ad contrahendam hanc excommunicationem. Tum ut is qui divertitur habilis ſit ad ingreſſum in prædictam Congregationem, ut conſtat ex illis verbis, *Spectato jure communi religionem ingredi non prohibentur*, & ex alia parte firmum ingrediendi propoſitum habeat, uti indicat verbum *affectantes*. Tum ut is qui divertit violenter divertat, moleſtiam quamlibet inferendo.

Difficultas eſt, an impediens ingreſſum in alias Religiones, quæ privilegiis prædictæ Congregationis communicarent, hac cenſura ligarentur; Alicui videri poſſet non ligari, quia hæc communicatio ſolùm videtur eſſe in privilegiis, quibus Religiones utuntur, non autem in privilegiis, quæ ſolùm indirectè in favorem religionum cedunt, & quorum ipſæ religiones nullum uſum habent, quæque directè, & formaliter ſunt pœnæ non privilegia. Nihilominus verius eſt ad omnia hæc privilegia privilegium communicationis extendi, quia abſolutè illa pœnalis conſtitutio in favorem religionis cedit, & ob ejus cauſam lata eſt: ergo verè eſt religionis privilegium, & conſequenter ſub communicatione privilegiorum comprehendi debet.

5 Quinta lata eſt à Bonifac. IX. Eugenio IV. & Paulo IV. in favorem ordinis Prædicatorum, & Franciſcanorum, ii enim Pontifices excommunicant eos qui aſſerunt, vel defendunt prædictos Ordines non eſſe in ſtatu perfectionis, & eorum Fratribus non licere eleemoſynis vitam ſuſtentare, aut concionari, aut confeſſiones audire de licentia Pontificis. Item qui præfatos Religioſos ejiciunt ab Univerſitate Pariſienſi. Deinde qui violentiam locis prædictorum Religioſorum inferunt, eóſve impediunt, ne poſſint in ſuis Eccleſiis celebrare, prædicare, aut eleemoſynam recipere. Præterea qui apoſtatas ſupradictorum Ordinum recipiunt, nutriunt, aut auxilium, conſilium, vel favorem præſtant, ne ad ſuum Monaſterium redeant, ſi poſtquam ab ordinario loci fuerint moniti à præmiſſis non deſtiterint. Tandem excommunicant eos qui libellos famoſos, ſeu cantilenas adverſus Ordines præfatos edunt, retinent, vel evulgant.

An autem hæc excommunicatio afficiat eos qui prædictas actiones exercent adverſus alios Ordines in privilegiis communicantes cum Ordinibus prædictis? Affirmandum eſt ut probabilius ob rationem præcedentiexcommunicatione allatam. Sicuti tradit Bonacina *t. 3. de cenſur. diſput. 2. quæſt. 3. punct. 36. numero 6.* cum Salonio, Filliucio, Gambarupta, & aliis.

6 Sexta refertur ex Pio IV. in Bulla incipiente: *Apoſtolicæ* 43. in ordine Bullarii antiqui, ubi Pontifex ſub cenſura excommunicationis reſervatæ prohibet deferri alumina è terris infidelium ad terras fidelium Catholicorum, vel præcipi deferri, vel adducta vendere, vel emere, vel eorum delationem, venditionem, aut captionem fovere præcipuè navium, & aluminum aſſecuratione. Hæc excommunicatio uſu videtur abrogata, ſiquidem in Bullario novo nulla eſt illius mentio, atque ita indicant Bonac. *tit 3. de cenſur. diſputat. 2. quæſt. 3. punct. 44.*

7 Septima excommunicatio continetur in Bulla Julii III. prima in ordine, quæ incipit: *Rationi congruit*, adverſus eos qui executionem litterarum ſacræ Pœnitentiariæ injuſtè impediunt, aut prædicto impedimento auxilium, conſilium, vel favorem præſtant. Et licèt Julius III. expreſsè excommunicationem non reſervaverit, attamen implicitè id fecit, ſiquidem ſtatuit ſic impedientes, conſulentes, & auxiliantes ligari ſententiis, cenſuris, & pœnis in Bulla Cœnæ latis, adverſus impedientes litterarum Apoſtolicarum executionem. Una autem ex pœnis, quibus hi afficiuntur eſt reſervatio. Ergo hæc excommunicatio reſervata eſt. Atque ita docuit Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 3. p. 19. n. 6.* Non tamen hinc infertur potentem abſolvere ab omnibus excommunicationibus reſervatis (exceptis contentis in Bulla Cœnæ) non poſſe ab hac excommunicatione abſolvere, poteſt utique, quia hæc non eſt excommunicatio Bullæ Cœnæ formaliter, ſed extra illam: tametſi ejuſdem conditionis ex diſpoſitione legis. Exceptio autem, & reſtrictio privilegii extendi non debet, ſed potiùs quoad fieri poſſit coarctari, ideóque aſſerendum eſt ſolas excommunicationes in Bulla Cœnæ formaliter contentas comprehendere: uti benè advertit Bonacina *ſuprà num. 7.*

8 Octavam tulit Paul. IV. in Bulla 12: in ordine, quæ incipit: *Inter cæteras curas*, adverſus varias perſonas pro beneficiis obtinendis in Romana curia à Pontifice, ſeu ejus Datario, delinquentes. Non autem ſi delinquant in impetratione beneficiorum ab Epiſcopis, ſeu aliis Ordinariis. Primò igitur excommunicat ſimulantes alterius perſonam ſéque, pro illo examini ſubjicientes cauſa beneficii conſequendi. Secundò impetrantes beneficium pro alio etiam eo ignorante ſub ſpe recipiendi ab eo penſionem, aut aliquod commodum temporale pravitate inquam ſimoniæ interveniente. Si enim impetrares Titio beneficium, ſperans ab eo tanquam ab homine grato ut beneficium quod habet, tibi, vel tuo nepoti reſignet, aut in aliquam penſionen liberaliter conſentiat, ſi nullum pactum, nullâve conventio intervenit, credo ſub hac cenſura non comprehendi, quia hæc cenſura lata eſt occaſione purgandi curiam Romanam à fraudibus, dolis, pravitatéque, ſimoniæ, quæ in beneficiis impetrandis à Datario, & Cardinalibus fuerant ſignificata committi. At in impetratione ſub ea ſpe nulla fraus, nullúmve dolum, aut ſimoniaca pravitas adeſt, neque ut talis cognoſci poteſt. Ergo ſub hac prohibitione hæc impetratio non comprehenditur, benè tamen illa, quæ ob oblationem penſionis, ſeu commodi temporalis tacitam, vel expreſſam fit.

Denique excommunicat Pontifex eos qui pro ſeipſis beneficia impetrant, animo tamen illa reſignandi in favorem aliorum. Bonac. *diſp. 2. quæſt. 3. punct. 28. numero 6.* exiſtimat te hac cenſura ligari, eſto animum habeas reſignandi ex conſenſu & licentia Pontificis, & non alias, quia dolum & fraudem committere cenſeris ea intentione beneficium impetrans, cujus Pontifex ſi conſcius eſſet, non conferret.

Sed verius oppoſitum exiſtimo ; quia impetratio ſub eâ intentione non eſt doloſa, & fraudulenta ſeclusâ hac lege, ut de ſe conſtat. At hæc lex fertur ad purgandas ſordes, fraudes, & dolos, quæ in curia Romana ſignificabantur adeſſe in beneficiorum impetratione, antequam Pontifex legem tuliſſet. Ergo lata non fuit ad excludendam prædictam impetrationem. Et confirmo, Pontifex hac lege removere intendit fraudem, & dolum cognoſcibilem in beneficiorum impetratione : at in dictâ impetratione nequit ullum dolum cognoſci, maximè ſi intentio animo retenta ſit. Ergo ſub hac lege prohibita non continetur hæc impetratio. Adde non videri improbabile ex his quæ tradit Bonacina *diſputat. 2. quæſt. 3. punct. 28. in fine*, hanc conſtitutionem non eſſe receptam quoad omnes actiones, ſed ſolùm quoad primam de ſimulatione perſonæ, & ſubjectione ſuppoſititia examini pro beneficio obtinendo, quoad reliquas verò in eventibus tantùm ſimoniacæ pravitatis. Quippe Pontifex intendit hac conſtitutione, & cenſuræ prolatione removere à curia Romana, quod aliàs de ſe illicitum erat in beneficiorum impetratione.

9. Nona habetur in Bulla Pij V. 35. in ordine quæ incipit : *Admonet nos*, quam Urbanus VIII. confirmavit in Bulla incipiente : *Sacroſanctæ* edita anno 1623. pridie Kalendas Octobris, ibi enim Pontifex excommunicat omnes & ſingulos cujuſcunque dignitatis, & ordinis etiam Epiſcopalis, & Cardinalis qui ſub quocunque prætextu tractaverint, conſuluerint, aut aliàs verba fecerint de infeudandis, & alienandis civitatibus, & locis ad Sedem Apoſtolicam immediatè pertinentibus (niſi fortè fuerint loca fiſco Sedis Apoſtolicæ ob delicta addicta, juxta Bullam Gregor. XIII. 65. quæ incipit : *Tanta, tâmque horrenda* : & Bullam Sixti V. quæ incipit. *Hoc noſtri Pontificatus initio*, vel niſi fuerint à Baronibus empta durante primo triennio, juxta Bullam Clement. VIII. 41. quæ incipit : *Juſtitiæ ratio*, dummodò ad hujuſmodi finem conſequendum oratorem mittendum ad Sedem Apoſtolicam elegerint, qui munus acceptans eidem excommunicationi ſubjicitur. Etenim Pontifex cavere intendit damnum, quod Sedi Apoſtolicæ ex hujuſmodi infeudationibus, & alienationibus provenire ſolet, ideóque hac excommunicatione prohibet horum tractationem, & oratoris in eum finem electionem, & miſſionem, quia tractatione factâ, & oratore electo, & miſſo conſtringitur Pontifex ad infeudationem, ſeu alienationem concedendam. Deinde excommunicat Pontifex qui per ſe, vel per alium ſummo Pontifici inſinuaret, vel ſuaderet prædictam infeudationem, ſeu alienationem, quia efficacior cauſa extorquendi à Pontifice infeudationem, ſeu alienationem. Quod ſi dicas qualiter hæc inſinuatio, vel ſuaſio inducere excommunicationem poteſt, facta Pontifici, nam eo ipſo ſit ex ejus conſenſu. Reſpondendum eſt ſtare optimè poſſe, quod inſinuatio, ſuaſio fiat Pontifici, & tamen fiat contra ejus voluntatem. Tum ſi prædicta ſuaſio doloſa ſit. Tum ſi fiat poſt ſuaſionis repulſam.

10. Decima referri poteſt ex Bulla Pij V. in ordine 60. quæ incipit ; *Cum de litteris*, ubi Pontifex ſingulares perſonas excommunicationi, Eccleſias, Capitula, Conventus, & Monaſteria interdicto ſubjicit, eo quòd ſcripturas Cameræ Apoſtolicæ retinuerint, aut retentores non revelaverint. Verùm, ut rectè advertit Bonacina *tom. 3. de cenſur. diſputat. 2. quæſt. 3. punct. 11. num. 1.* hæc excommunicatio temporalis fuit ob delicta præterita, & revelationem faciendam quibuſdam ſingularibus perſonis ibi relatis, quæ jam obierunt. Eandem excommunicationem tulit Sixtus V. in Bulla quæ incipit : *Non ſine maxima*. Quæ ejus morte videtur ceſſaſſe, ut ipſemet Bonacin. *numero 4.* notat, quia reſtitutio, & revelatio ſcripturarum fier. præcipitur intra ſex dierum terminum proximè futu[rorum], & cuidam Lofredo Lomelino, quem conſtat obiiſſe.

11. Undecima fertur in Bulla Pij V. in ordine 99. quæ incipit : *Quam plenum*, ubi inferiores Epiſcoporum excommunicatione reſervata ligantur, Epiſcopis verò & eorum ſuperioribus, & Cardinalibus ſuſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ, & à perceptione fructuum indicitur, ſi pecuniam ſolventibus indulgentiam publicent, facultatémve abſolvendi à caſibus concedant ; quæ publicatio, indulgentiarum, & facultatis conceſſio, utpotè iniqua, & ſimoniacè facta à Pontifice in dicta Bulla irritatur, & annullatur. Vide quæ dixi *tractat. 6. de charitate, ubi de eleemoſynarum quæſtoribus.*

12. Duodecima continetur in Bulla Pij V. in ordine 104. quæ incipit : *Duram nimis*, edita die Kalend. Junij, anno 1570. in confirmationem Concil. Trident. decreti, *ſeſſ. 24. cap. 14. de reformat.* adverſus eos qui occaſione novæ proviſionis, ſeu poſſeſſionis, Canonicatuum, ſeu beneficiorum in Cathedralibus, ſeu Collegiatis Eccleſiis conſiſtentium aliquid petunt, exigunt, vel recipiunt ſibi, vel aliis applicandum, fructúſve beneficiato proventuros inter ſe dividunt. Hæc enim ſimoniacam labem, ſordidámque avaritiam redolent. Quapropter hæc committentes ſi Epiſcopo inferiores fuerint excommunicationis vinculo innodantur ; Epiſcopi verò, eorúmque Superiores à Pontificialibus ſuſpenduntur, capitula, & collegia ſubjiciuntur interdicto.

Huic conſtitutioni non adverſatur conſuetudo plurium Eccleſiarum, qua novi Canonici, vel beneficiati nihil per ſemeſtre, vel annum recipiunt ex beneficij fructibus, ſed inter antiquos dividuntur, totidem tamen poſt illorum mortem reſervantur pro ſolutione debitorum, & funeralium, quia hi fructus non cenſentur oblati, ſed dilati, ut refert Barboſa deciſum in remiſſionibus. Concilij in hæc verba : Neque hoc decreto, neque Bulla Pij V. comprehenduntur ſtatuta Eccleſiaſtica deſerviendi per annum, vel aliquod tempus, & nihil percipiendi interim de maſſa graſſa, niſi peracto integro decreto ſervitio, idque poſt obitum hæredibus deberi, cùm potiùs ſit differre, quàm auferre, & notavit Gutierr. *canonic. qq. lib. 1. cap. 29. numero* 30. Neque item adverſatur prædicto Concilij decreto, & Pij V. conſtitutioni conſuetudo erogandi aliquid fabricæ, vel alteri loco pio, & notavit Gutierr. *dicto cap. 29. in fine.* Solùm eſt advertendum Pium V. in ſua Bulla ſtatuiſſe, ut ubicunque beneficij fructus, & diſtributiones fabricæ vel ſacriſtiæ, aut alterius pij locì uſibus ultra ſemeſtre tempus reperiuntur conceſſi, horum dumtaxat dimidia pars ipſi ſacriſtiæ, vel fabricæ, aut pio loco deinceps tribuatur, alteram verò beneficiatus integrè percipiat. Sicuti advertit Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 3. punct. 26. num. 5.*

13. Decimatertia habetur in Bulla 149. Pij V. quæ incipit : *Licèt omnibus noviſſimum ſit bellum hoc*, ubi Pontifex excommunicationi ſubjicit ſive ſacri fœderis militem, ſive quemcunque alium qui Chriſtianos in locis Turcarum inventos ceperit, & in ſervitutem redegerit, ipſóſve invitos ad remigrandum coëgerit, etiam mercede ſoluta, vel illorum bona abſtulerit, cùm omnes obligati ſint dictos Chriſtianos amicabiliter tractare, ac liberè cum liberis ſuis, conjugibus, & bonis abire permittere.

Probabile tamen eſt hanc excommunicationem ſolùm aſtrinxiſſe eos, qui prædictas actiones exercuerunt eo tempore, quo bellum illud cùm Turcis geſtum eſt, occaſione cujus lata fuit excommunicatio : uti tradit Bonac. *tit. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 3. punct. 46. n. 1.* Tametſi oppoſitum probabilius cenſeat, motus illis verbis : *Nullus deinceps ſive ſacri fœderis miles, ſive aliis Chriſtianus.* Nam ly *alius* & *deinceps* indicant pro futuris temporibus hanc conſtitutionem latam fuiſſe.

14. Decima-

14. Decimaquarta referri potest, quam aliqui Doctores testantur tulisse Gregor. XIII. adversus eos qui donationibus, vel promissionibus factis obtinent certiores fieri provisionum beneficiorum à Sede Apostolica. Quæ excommunicatio cùm non reperiatur *in Bullario novo*, & plures Doctores eam omittant, non leve indicium est usu receptam non esse, uti testatur Filliucius *tract.* 15. *cap.* 5. *quæst.* 2. Posito autem receptam esse, eam tantùm incurrit qui præcisè pronuntiatione pecuniam promittit, vel donat, nam si pro labore, & diligentia in his nuntiis mittendis præstanda, seu in stipendium, quia ad hæc & alia munera destinatus est, non videtur sub hac censura comprehendi: Sicuti non comprehenduntur ipsi nunciantes, & pecuniam recipientes, ut advertit Filliucius *loco citato*. Bonacina *tit.* 3. *disp.* 2. *quæst.* 3. *punct.* 27.

15. Decimaquinta ejusdem Gregor. continetur in Bulla 89. edita 14. mensis Junij, anno 1584. & incipit: *Ascendente Domino*, ubi Gregorius excommunicat eos qui institutum Societatis, vel ejus constitutiones, aut istius Bullæ dispositionem vel aliquem hujus Bullæ, vel constitutionum articulum impugnare, vel eis contradicere, directè, vel indirectè ausi fuerint quovis disputandi, vel etiam indagandæ veritatis quæsito colore. Impugnare autem censetur qui argumenta adducit ad probandum constitutiones, aut aliquem illarum articulum non esse rationi consonum, nec prudenter ordinatum, eáque argumenta tanquam ex se efficacia insoluta relinquit. Secùs esset si propositis his argumentis ea solveret; nam eo casu non impugnat institutum, sed confirmat; uti notavit Rodrig. *tom.* 1. *qq. regul. quæst.* 1. *art.* 5. *ad finem*, Bonac. *tit.* 3. *de censur. disp.* 2. *quæst.* 3. *punct.* 3. *num.* 3.

Præterea prohibet Gregor. & sub excommunicatione, uti advertit Bonac. *suprà num.* 5. Et Filliucius *tractat.* 15. *cap.* 6. *quæst.* 6. ibi: *Ne quis sive extra, sive intra Societatem nisi de illis Generalis, aut inferiorum Præpositorum licentia notationes, declarationes, glossas vel scholia ulla super præmissis (hoc est super instituto Societatis) ejus constitutionibus, vel ipsa Bulla Gregorij, aut aliquo illorum articulo facere, vel ea nisi quantum verba ipsa sonant interpretari, aut de eis disceptare, seu scrupulum quemquam injicere, vel in controversiam, aut dubium revocare audeat quocunque modo, nec glossas, sive interpretationes, sive impressas, sive scriptas ad id pertinentes, legere, docere, aliisque tradere, vendere, vel apud se retinere præsumat.* Notanda sunt singula verba, in quibus Pontifex intendit Societatis institutum, & constitutiones protegere, ne malevolorum ingenio aliquid illarum labefactetur. Deinde adverte glossas, & notationes super instituto, & constitutionibus prohiberi, si directè, & ex proposito fiant, secùs si incidenter, & occasione alterius materiæ tractandæ, & pro illius pleniori intelligentia: ut advertit Bonacina *dicta disp.* 2. *quæst.* 3. *punct.* 35. *num.* 6. Quinimò neque hæ glossæ, & notationes prohibentur absolutè, sed editæ absque Præpositi generalis, vel aliorum inferiorum Præpositorum licentia.

16. Decimasexta habetur in Bulla 93. ejusdem Gregorij, edita anno 1584, cujus initium est: *Inter Apostolicos*, ubi Pontifex eos qui in beneficiorum, & officiorum tum Ecclesiasticorum, tum sæcularium electione, confirmatione, provisione, receptione, admissione exigunt à provisis juramenta impossibilia, illicita, damnosa, vel libertati Ecclesiasticæ, aut decretis Concil. Tridentini obviantia, etiam prætextu cujuscunque consuetudinis, aut jam præstita, reddita, vel exacta super eorum observatione quemquam in judicio, vel extra inquietare, vel turbare ausi fuerint, si Episcopi sint, à Divinis suspendit; capitula verò, & conventus, eorúmque Ecclesias, & loca omnia interdicto Ecclesiastico supponit, singulares personas excommunicationis sententiæ subjicit. Præstantes verò hujusmodi juramenta, nullâ censurâ innodantur, sed solum privantur ipso facto usu, & commodo rei, & gratiæ cujus causa monuerint, si scienter talia juramenta præstiterint, & ut latiùs ex ipsa Bulla constat.

17. Decimaseptima excommunicatio habetur in Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 19. *de reformat.* adversus dominos temporales, concedentes locum duello, item adversus duellantes, eorúmque patronos. Deinde adversus suadentes duellum. At Gregor. XIII. in sua constitutione 82. incipiente: *Ad tollendum detestabile*, extendit pœnas latas in Concil. Trident. ut locum habeant in duello privato; & in loco privato, & non tuto, modò ex condicto loco, tempore, pugna fiat. Insuper Clemens VIII. anno 1592. 16. Kalendas septembris, variis modis prædictas constitutiones extendit: nam ex constitutione Clementis ligantur excommunicatione non solùm pugnantes in duello, sed provocantes ad duellum, tametsi duellum per ipsos non sequatur, quia provocatio est actio prædicta constitutione principaliter punita, ut advertit Bonacina *tit.* 3. *de censur. disputat.* 2. *quæstion.* 3. *punct.* 38. *numero* 33. sed quia de his constitutionibus, & pœnis ibidem contentis egi *tract.* 6. *de charitate disputat.* 5. *punct.* 7. ideò ab eorum tractatu in præsenti supersedendum est.

18. Decimaoctava lata fuit à Gregor. XIV. in Bulla incipiente: *Cùm aliàs nonnulli in favorem immunitatis debitæ locis sacris*, de qua latè egi 2. *part. tract.* 11. præcipuè *punct.* 12.

19. Decimanona tulit Clemens VIII. in quodam decreto, edito in generali Congregatione sanctæ Inquisitionis, ubi hanc propositionem, videlicet licere per litteras, seu nuntium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere, ad minus uti falsam, temerariam, & scandalosam damnavit, ac prohibuit, præcepitque ne deinceps ista propositio, publicis, privatisve lectionibus, concionibus, & congressibus doceatur, néve unquam aliquo casu, ut probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quovis modo deducatur. Quod si quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut de ea disputativè tractaverit (nisi forsan impugnando) vel ad praxim directè, seu indirectè deduxerit præter excommunicationem latæ sententiæ, quam ipso facto incurrat, à qua non possit, præterquam in articulo mortis, ab alio quacunque dignitate fulgente, etiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ majore pœnitentiario, nisi à Romano Pontifice pro tempore existente absolvi, aliis etiam pœnis arbitrio infligendis subjaceat.

Et quamvis in prædicto Decreto videatur damnari illa copulatica propositio, scilicet licere per litteras confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere, ad cujus veritatem necessaria est utriusque propositionis categoricæ affirmatio, ita ut non sufficiat affirmare licere per litteras sacramentaliter Confessario absenti confiteri, nisi simul asseras & ab eodem absente absolutionem obtinere. Attamen quia controversia erat, an absolutio per litteras, vel internuntium à confessario absente posset obtineri, ea de causa dicendum est huic Decreto contradicere, qui solùm affirmaret absolutionem sacramentalem præstari posse à confessario absente, tametsi nihil de confessione sacramentali exprimeret. Quinimò satis probabile existimo illam propositionem hypotheticam resolvi in duplicem categoricam, præstaréque hunc sensum: *Si quis docuerit, vel defenderit hanc propositionem*, videlicet *licere per litteras, seu internuncium Confessario absenti sacramentaliter confiteri, vel ab eodem absente absolutionem obtinere, &c.* sæpe enim dictio *&* disjunctivè accipitur, ac si dictio *vel* apposita fuisset, ut pluribus comprobat

Gonzalez

Gonzalez *reg.* 8. *Cancellar. Gloſſ.* 3. *numer.* 14. Cenedo *tract. qq. ſingular.* 50. *num.* 7. Auguſt. Barboſa *de dictionib. & clauſulis, dict.* 93. *n.* 18. Neque obeſt ex Conciliis, & Rituali Romano præſcriptam eſſe moribundo qui in abſentia confeſſoris abſolutionem poſtulavit, ſignáque contritionis exhibuit, abſolutionem præſtandam eſſe à ſacerdote poſtmodum accedente, quia poſtulatio abſolutionis, exhibitióque contritionis in abſentia Sacerdotis non eſt cenſenda confeſſio ſacramentalis, quouſque ipſi Confeſſori accedenti ad moribundum notificetur, & manifeſtetur per teſtes, qui prædictis ſignis contritionis præſentes fuerint.

Et licèt Pontifex ſolùm de licito uſu abſolutionis, & confeſſionis videatur locutus, ut indicant illa verba *licere per litteras*, non autem de valore abſolutionis, vel confeſſionis: at quia in hoc Sacramento regulariter valor cum licito uſu conjungitur, damnans aſſerentem licere abſolutionem, & confeſſionem in abſentia, conſequenter damnat qui aſſereret validam fore eam abſolutionem & confeſſionem.

Quocirca præſenti Decreto ſub pœna excommunicationis reſervatæ, aliiſque pœnis arbitrio Ordinarij infligendis præcipitur, ne quis prædictam propoſitionem doceat, vel defendat publicè, vel privatim tanquam veram, vel probabilem, neque eam imprimi faciat, aut de ea diſputet, niſi ad eam impugnandam: néve eam ad praxim directè, vel indirectè, deducat, quod ſine dubio præſtaret, ſi abſolutionem in abſentia conferret, vel aliam induceret ad abſolutionem in abſentia præſtandam.

20. Vigeſima traditur à Clemente VIII. in Bulla 20. ejuſdem, incipiente: *Cùm Hebræorum malitia*, adverſus eos qui libros, ſeu codices, tractatus, volumina, aut quælibet alia ſcripta impij Thalmuth tacitè, vel expreſsè errores contra ſacram Scripturam continentia, necnon contumelias, impietates, blaſphemias contra Deum, ſanctiſſimam Trinitatem, & Salvatorem noſtrum Jeſum Chriſtum, Sacramenta, ſacras imagines ac contra Chriſti fideles, præſertim Epiſcopos, Sacerdotes, & alias perſonas Eccleſiaſticas, ac etiam contra nuper converſos ad fidem, & Neophytos, & alios contra Religionem Catholicam, vel in quibus etiam impudicæ, & obſcœnæ narrationes memorantur, etiam ſub prætextu quod expurgata fuerint, vel donec expurgentur auſus fuerit retinere, habere, legere, edere, typis excudere, deſcribere, vel exemplaria advehere, emere, vendere, donare commutare, quomodolibet diſtrahere, vel alienare, aut pro his libris habendis, ſcribendis, ſeu imprimendis, vel undecunque afferendis, ſeu tranſvehendis, vel pro impetranda eorundem legendorum licentia opem Hebræis præſtiterint, aut conſilium, auxilium, vel favorem impenderint. Hæc enim excommunicatio coincidit ex parte cum excommunicatione contenta in Bulla Cœnæ, adverſus legentes, vel retinentes libros hæreticorum errores continentes, vel de Religione tractantes. Sed quia contingere poteſt libros, & commentaria impij Thalmuth non ab hæretico compoſitos eſſe, ſed ab ethnico, & infideli, vel à fideli impio, & blaſphemo meritò Clemens VIII. prædictam conſtitutionem edidit, cujus materia per ſe manifeſta eſt, neque explicatione indiget.

21. Vigeſimaprima continetur in decreto Clementis VIII. die 10. Maij, edito anno 1602. & initio Breviarij conſtituto, ibi enim Pontifex, ut breviaria juxta præſcriptum Concil Trident. & Pij V. imprimantur ſtatuit, ne ullus Typographus, aut Bibliopola breviarium imprimere, aut vendere præſumat abſque licentia in ſcriptis obtenta Inquiſitorum hæreticæ pravitatis ubi exiſtunt, aut illis deficientibus Ordinarij loci alioqui Typographi, & Bibliopolæ extra Urbem excommunicationi reſervatæ ſubjiciuntur. Typographi verò, & Bibliopolæ in Urbe, & in reliquo ſtatu Eccleſiaſtico commorantes incidunt in pœnam quinquaginta ducatorum auri, & amiſſionis librorum, & typorum Cameræ Apoſtolicæ eo ipſo applicandorum. Inquiſitor verò, vel Ordinarius loci ante quam hujuſmodi licentiam concedat, tenetur breviaria imprimenda, & impreſſa conferre cum breviario authoritate Clement. VIII. recognito, nullo modo permittens aliquid addi, vel adimi, ita ut ipſa licentia originali manu propria ſubſcripta, fidem faciat de hac collatione, & conformitate, alioquin inquiſitor ipſo jure privatur ſuo officio, & inhabilis ad illud redditur, & ad alia in poſterum obtinenda: Ordinarius verò ſuſpenſione à Divinis, & interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ ipſo facto innodatur: ejus autem Vicarius vinculo excommunicationis, & officiorum, & beneficiorum privatione, & inhabilitate ad illa, & alia in poſterum obtinenda eo ipſo afficitur. Hæ cenſuræ adverſus Ordinarios, & eorum Vicarios reſervatæ non ſunt; quia nullum eſt verbum in dicto Decreto, quod reſervationem indicet, ut advertit Bonac. *titul.* 3. *de cenſur. in fine libri.*

22. Vigeſimaſecunda continetur in Decreto edito à Cardinali Milleno Romæ Vicario 24. Auguſti anno 1613. de mandato ſummi Pontificis Pauli V. & in alio edito ſequenti anno publicato ubi excommunicationi ſubjiciuntur, qui aliquas Sanctorum reliquias etiam in modica quantitate ex cæmeteriis, cryptis, vel catacumbis extraxerint, vel extractioni cooperati fuerint, auxilium vel favorem præſtantes; vel qui illius loci, à quo extrahuntur curam habentes permiſerint, ſeu conſenſerint extractioni ac tandem qui præfatas reliquias receperint ſcientes extractas fuiſſe abſque Pontificis licentia. Notarij verò, & alij quicunque etiam Regulares qui fidem publicam, vel privatam facerent abſque licentia Vicarij circa extractionem, donationem, conſignationem, tranſlationem, aut quemlibet alium contractum, vel ſcripturam, in qua de Reliquiis mentio habetur, tametſi excommunicationi non ſubjiciantur, ſubjiciuntur tamen privationi officij & aliis pœnis.

Alicui videri poſſet probabile hac excommunicatione non comprehendi exteros Romam venientes, neque ibi diu commorantes; quia probabile eſt legibus, & præceptis particularibus affici exteros brevi receſſuros; ſed verius cenſeo hanc excommunicationem extendi ad omnes tam ibi commorantes, quàm illuc confluentes; quia eſto lata fuerit à Cardinali Milleno Romæ Vicario, lata fuit ab illo non quatenus Vicarius erat, ſed quatenus ipſi à Pontifice commiſſa fuit facultas prædictam excommunicationem promulgandi, atque adeò nomine ipſius Pontificis, ita ut ipſemet Pontifex cenſeatur cenſuram illam tuliſſe. Nam cùm extractio reliquiarum potiùs fiat ab exteris quàm iis qui Romæ commorantur, opus erat prohibitionem ad exteros præcipuè extendi, aliàs non ſatis extractioni conſultum eſſet. Ex quo infertur, non evanuiſſe hanc conſtitutionem morte Cardinalis Milleni, aut ejus officio finito; quia non ipſius nomine, ſed Pontificis lata fuit, & non per modum præcepti, ſed legis, & conſtitutionis perpetuò valituræ: & notavit Bonacina *titul.* 3. *de cenſur. diſputat.* 2. *quæſt.* 3. *punct.* 13.

23. Vigeſimatertia continetur in Bulla Urbani VIII. 12. Kalend. Novemb. 1614. quæ incipit: *Superni*, adverſus eos qui frumentum, blada, legumina, & oleum ex ſtatu Eccleſiaſtico extrahunt, hoc eſt ex locis Eccleſiæ immediatè ſubjectis, & ad loca extra Eccleſiam, imò ad loca mediatè Eccleſiæ ſubjecta deferunt mercimonij cauſa. De qua re varias conſtitutiones ediderunt Pontifices, ſpecialiter Sixtus IV. Julius II. Clemens VII. Pius V. Gregorius VIII.

Clemens

Clemens VIII. Paulus V. uti refert Bonacina *tit. 3. de censur. disput. 2. quæst. 3. punct. 42.* Dispositioni tamen Urbani utpotè ultimæ standum est. Pro cujus explicatione adverte non esse prohibitum præsenti Bulla Urbani VIII. extractionem illarum rerum quæ in Bulla exprimuntur factam occasione se, suamque familiam alendi, vel ob alium quemcumque finem præter mercimonium, tametsi in magna quantitate, uti constat ex illis verbis *mercimonij causa* dispositionem restringentibus, & notavit Bonacina *d. punct. 24. num.* 8. Res verò quæ extrahi debent ex statu Ecclesiastico sunt frumenta, blada, legumina, & oleum. Nam licèt Urbanus VIII. hæc non expresserit, quia tamen confirmavit, & innovavit Bullam Pij V. Gregorij XIII. Clementis VIII. Pauli V. in quibus hæc expressa erant, ideò censenda sunt sub ejus constitutione comprehendi. Neque obest quod Paulus V. anno 1606. in sua Bulla quæ incipit : *Pro particulari*, olei mentionem non fecerit, quia illa Bulla confirmatoria est anno præcedenti latæ incipientis : *Inter gravissimas*, in qua olei mentio facta est. Præterquam quòd sub illis verbis, *& id annonæ genus* oleum comprehenditur, uti notavit Filliucius *tract. 15. capite 6. quæst. 9. num. 601.* Bonacina *punct. 42. num. 6.* Nomine frumenti, & bladi veniunt triticum, hordeum, avena, far, siligo, & quæcunque semina aristas emittentia, non autem poma, pyra, nuces, allia, cepæ, & consimiles fructus, uti tradit Bonac. *dicto punct. 42. numero* 3. Nomine leguminum venit quidquid terræ satis in siliquis nascitur, ut sunt fabæ, pinæ, cicer, lentes, & similia, sicuti exposuit Ambros. Calepin. *verbo legum.* Nomine olei manifestum est intelligi liquorem illum pinguem ex olivis extractum. Qui igitur aliqua ex prædictis in magna quantitate extraheret ex statu Ecclesiastico ad non Ecclesiasticum mercaturæ causa, in excommunicationem incideret.

Notanter dixi *in magna quantitate*; nam hæc semper requiritur ad peccatum mortale, & excommunicationem majorem incurrendam. Quæ autem in præsenti sit magna quantitas non est facilè definire. Alij asserunt illam esse censendam, quæ deservire potest in sustentationem familiæ pro tribus, vel quatuor diebus. Alij quæ à tribus equis deferri nequit. Sed rectiùs Bonacina *dicto titul. 3. disput. 2. quæst. 3. punct. 42. n. 13.* arbitrio prudentis decisionem remittit, credens quantitatem, quæ uno equo deferri potest modicam esse; gravitas enim vel levitas materiæ desumenda est ex fine per constitutionem intento. Finis autem constitutionis est impedire ne status Ecclesiasticus caritatem frumenti, & leguminis, & olei patiatur. Ea igitur extractio quæ huic fini graviter obstet quæque ex se valeat hanc caritatem inducere, recensenda est gravis materia excommunicationi subjecta, non alia.

Hæc excommunicatio esto reservata non sit expressè in Bulla Urbani VIII. ac tacitè, & implicitè reservatur, quatenus prohibet extractionem, & delationem prædictarum rerum sub pœnis, & censuris contentis in Bulla Gregorij XIII. & Pauli V. At censuræ ibidem contentæ reservatæ erant, ergo latæ in Bulla Urbani reservatæ censendæ sunt : aliàs non esset prohibitio sub eisdem pœnis, & censuris, sed sub diversis, uti docet Filliucius *tract. 15. cap. 6. q. 7. num. 147. in fine*; tametsi contra sentiat Bonacin. *disputat. 2. quæst. 3. punct. 4. num. 16.*

Sed est dubium. An extrahens farinam sub prædicta prohibitione contineatur ? Ratio dubitandi est; quia farina non est formaliter frumentum etsi ex frumento conficiatur. Ergo sub prohibitione extrahendi frumentum farina comprehendi non debet. Non enim lex pœnalis, & odiosa extendenda est ultra verborum proprietatem. Atque ita docet Bald. *lib. 1. Cod. de fructib. lit. expens.* & *leg. non dubito, Cod. de legib.* Alberic. & alij relati à Julio Claro, & Azor. *locis referendis.* Sed contrarium longè probabilius est scilicet sub prohibitione frumenti farinam comprehendi, uti docuerunt aliis relatis Julius Clarus *1. lib. pract. qq. criminal. quæst.* 82. Joann. Azor. *1. p. instit. moral. lib. 5. cap. 26. quæst. 2. vers. quæres.* Filliucius *tract. 15. cap. 6 quæst. 9. numero* 158. Duard. *in exposit. bullæ Cœnæ Domini, lib. 1. cap. tit. 3. q. 4. num.* 9. Bonacina *tit. 3. de censur. disp. 2. quæst. 3. punct. 42. num. 4.* Ratio est quia farina propriè, & in rigore frumentum est ; tritum tamen & in minutas partes redactum : ergo sub frumento comprehenditur. Alioquin plurimum derogaretur legi prohibenti frumenti extractionem si farina extrahi posset, neque Pontifex caritati annonæ satis consuleret prohibens frumenti extractionem, permissa extractione farinæ. At quotiescunque lex aliqua inutilis redderetur extensione non facta ad aliquem casum, extendi ad illum debet. Argum. *cap. si civitas, de sententia excommunicat. & cap. quicunque in fine, de Regulis juris in 6.* Ergo esto farina sub frumento non comprehenderetur ob vitandam illusionem legis prohibentis extractionem frumenti, ad farinæ extractionem lex extendi deberet.

Ob easdem ferè rationes existimat Filliucius *tract. 15. cap. 6. quæst. 9. num* 153. panem coctum sub frumento comprehendi ; quia panis coctus ex frumento conficitur. Ergo prohibito frumento panis prohibitus est. Neque opus erat in prohibitione panem exprimere, cùm satis censeretur expressus facta prohibitione illius sine quo ipse consistere nequit. Præterea frumentum communi usui deservire non potest nisi redactum in farinam, & panem coctum, ergo prohibens frumenti extractionem præcipuè intendit prohibere extractionem farinæ, & panis cocti. Denique permissa panis extractione, non satis impedita esset annonæ caritas. Nihilominùs etsi hæc sententia probabilis sit probabiliorem existimo negantem sub frumento panem comprehendi, quam docuit Bartol *in leg. quæ felicis, §. illud, ff. de legatis* 3. ubi inquit appellatione materiæ non venire materiatum, hoc est ex materia confectum : cui sententiæ favet lex *sicut lana, ff. eodem titul.* dicens lanæ appellatione non venire lanam netam, id est, in filum redactam. Ergo multò minus veniet tela ex lana confecta. Ergo sub nomine frumenti non venit panis, utpotè ex frumento confectus. Et ratio omnium est, quia panis esto ex frumento conficiatur, è frumento specie differt, uti communis tradit sententia, quod in farina non procedit. Ergo sub frumento comprehendi non potest maximè in lege pœnali, ubi strictior interpretatio facienda est. Præterea extractio panis regulariter obstare non potest graviter fini à legislatore in hac lege intento, utpotè quæ annonæ caritatem vix inducere possit, cùm difficile sit in magna quantitate extrahi, & diu conservari.

Ex his solvuntur fundamenta oppositæ sententiæ. Ad primum concedo panem ex frumento confici, ideóque interdicto frumento panem interdictum esse ; panem inquam confectum ex frumento interdicto : cùm autem frumentum interdictum non sit, dum in statu Ecclesiastico permanet, sed dum ex statu Ecclesiastico ad non Ecclesiasticum defertur efficitur, panem confectum ex frumento in statu Ecclesiastico permanente non prohiberi. Ad secundum, admitto deservire non posse usui communi frumentum nisi in panem coctum redactum, prohibereque translationem frumenti, ne ex frumento translato panis conficiatur, at inde non infertur quòd ex frumento non translato panis confici non possit, & transferri. Ad tertium nego non satis impeditam esse annonæ caritatem prohibita frumenti extractione, tametsi extractio panis, cocti permissa sit ob rationem in conclusione allatam, quod difficile est in magna quantitate panem coctum extrahi.

Gravior

Gravior difficultas eſt. An ſub nomine olei, oleæ ex quibus ipſum conficitur, contineantur? Affirmant aliqui, quia cùm oleæ materia olei ſint, illis extractis oleum extrahi cenſetur. Alij diſtinctione utuntur, ſi oleæ extrahantur ad conficiendum oleum aſſerunt prohibitam eſſe earum extractionem, ſecùs ſi ad comedendum extrahantur. Alij dicunt, ſi oleæ maturæ ſint, & aptæ ad conficiendum oleum prohiberi earum extractionem, ſecùs ſi acerbæ ſint. Ego verò exiſtimo probabilius ſub hac cenſura non comprehendi olearum extractionem ſive maturæ ſint, ſive acerbæ, ſive ad comedendum, ſive ad faciendum oleum extrahantur. Ducor, quia oleæ ab oleo ſpecie differunt. Ergo prohibita olei extractione non eſt cenſenda prohibita olearum extractio, quia conſtitutio pœnalis ultra proprietatem verborum extendenda non eſt. Præterquam quòd in olearum extractione non procedit eadem ratio, ac in extractione olei. Quippe oleæ difficilè in magna quantitate extrahi poſſunt, & frequenter ad comedendum extrahuntur; raróque ad conficiendum oleum.

PUNCTUM XXXI.

Expenduntur excommunicationis ſi quæ ſunt non reſervatæ, contentæ in Decretis à *Gratiano* collectis.

1 *Refertur excommunicatio adverſus præſumentes contraire præceptis Romanæ Eccleſiæ.*
2 *Item adverſus uſurpantes oblationes intra Eccleſiam factas.*
3 *Item adverſus adminiſtratores ſæcularium dignitatum, ſi moniti ab Epiſcopo non obedierint.*

1. PRima excommunicatio quæ refertur, continetur *in capite Nulli fas eſt* 19. *diſtinct.* Ubi Gregor. IV. excommunicationem promulgat adverſus eos qui Apoſtolicis decretis, & Romanæ Eccleſiæ præceptis contraire præſumant. Verùm in hoc Decreto non fertur excommunicatio ipſo jure, ſed ferenda decernitur, ut conſtat ex illis verbis: *Majoris excommunicationis dejectione eſt abjiciendus.* Atque ita tradit Tolet. *lib.1. cap.37. numer.1.* Suarez *diſputat.23. ſect.2 num.3. & 5.*

2. Secunda adduci poteſt *ex capite hanc conſuetudinem* 10. *quæſt.1.* ubi Damaſus Papa anathematis vinculo pronunciat colligatum, & condemnatum laicum qui oblationes intra Eccleſiam factas ab Eccleſia uſurpare, ſeu detinere præſumit. Notandæ ſunt actiones requiſitæ ad hanc excommunicationem incurrendam: requiritur námque ut uſurpans laïcus ſit, ut conſtat ex illis verbis: *ſub dominio laïcorum.* Et licèt Gloſſa in propoſitione caſus innuat debere eſſe civem Romanum in civitate Romana oblationes auferentem; verius eſt hoc requiſitum non eſſe, cùm Pontifex generaliter de uſurpante oblationes ex Eccleſiis loquatur, neque ullum verbum in toto illo Decreto continetur, ex quo diſpoſitio reſtringi poſſit ad ſolam civitatem Romanam, ut benè notavit Bonacina *tit.3. de cenſur. diſput.2. quæſt.2. punct.1. num.3.* Uſurpatio autem debet eſſe ex oblationibus in Eccleſia factis, & in Eccleſia conſiſtentibus, nam ſi extra Eccleſiam poſitæ ſint, non eſt locus huic excommunicationi, ut manifeſtant illa verba: *de cætero oblationes de ſacris Eccleſiis auferre molitus fuerit.*

Solùm eſt difficultas, An hæc excommunicatio ipſo jure lata ſit, an ſit ferenda? Graffis *lib.4. deciſ. cap.24. num.10.* Memoriale Clericor. *cap.8. excommunicat.14.* Barboſa *de poteſt. Epiſcop. allegat.50. num.170.* Bonac. aliis relatis *dicta diſput.2. quæſt.2. punct.1. num.2.* exiſtimat latam eſſe ipſe jure, quia fertur ſub verbis temporis præſentis, ibi: *anathematis vinculo ſit colligatus & condemnatus.* Sed probabilius exiſtimo vel uſu receptam non eſſe, vel eſſe ferendam: ſicuti dicit Filliucius *tractat.14. cap.3. quæſt.4. num.48.* Et conſentiunt Tolet. & Suarez *locis allegatis*, aſſerentes nullam excommunicationem pro jure latam in Decretis contineri, præter eam quæ ob percuſſionem Clericorum incurritur. Ducor, quia illa excommunicationis pronunciatio ſub verbis præſentis ſubjunctivi ex ſe indifferens eſt ad ſententiam latam, & ferendam. Quippe præſtare poteſt hunc ſenſum; anathematis vinculo ſit colligatus, & condemnatus; hoc eſt ligetur, & condemnetur. Quotieſcunque autem verba legis pœnalis indifferentia ſunt, & pœnam ipſo jure latam excuſare poſſunt in eo ſenſu accipi debent, quia odia reſtringi, & favores convenit ampliari.

3. Tertia excommunicatio refertur *ex capit. adminiſtratores 23. quæſt.5.* ubi Joannes VIII. adminiſtratores ſæcularium dignitatum ſi ter ſunt moniti ab Epiſcopo, ſeu Eccleſiaſticis viris (juriſdictionem ſcilicet habentibus) non obedierint, omni communione privat. Hanc excommunicationem eſſe ipſo jure latam innuit Gloſſa *ibi verbo privatos.* Et tradit Barboſa *dicta alleg.50. num.170.* Sayrus *lib.3. theſauri, cap.34. numer.1.* Verùm Tolet. *lib.1. cap.37. num.1.* Suarez *diſputat.23. ſect.2. num.8.* cenſent hanc excommunicationem non eſſe in uſu, quia non eſt ſatis perſpicuum communionis privatione excommunicationem intelligi. Illud certum ad illam incurrendam trinam monitionem diſtinctam requiri.

PUNCTUM XXXII.

Expenduntur excommunicationes non reſervatæ contentæ in quinque libris Decretalium.

1 *Prima fertur adverſus eos qui in diœceſibus diverſarum linguarum contra formam ibi præſcriptam, ſe ingerunt gubernatores.*
2 *Item adverſus Magiſtros, & Scholares Academiæ Bononienſis, qui ante tempus finitum aliis hoſpitium conducere præſumunt.*
3 *Item adverſus Sacerdotem officium Vicecomitis, aut Præpoſiti ſæcularis exercentem.*
4 *Item adverſus Religioſos qui à ſuis clauſtris exeunt ad audiendas leges, & phyſicam.*
5 *Item adverſus Sacerdotes, aliáſque perſonas leges, vel phyſicam addiſcentes duorum menſium ſpatio.*
6 *Item adverſus faventes, & exequentes ordinationes factas, à quibuſdam hæreticis.*

1. PRima continetur *in capit. quoniam, de officio Ordinarij*, ubi Innocent. III. præcipit, ut in diœceſibus, civitatibus, ubi permixti ſunt populi diverſarum linguarum habentes ſub una fide varios ritus, & mores à Pontifice illarum diœceſum, & civitatum deſignentur viri idonei qui ſecundùm diverſitates rituum, & linguarum divina illis officia celebrent, & ſacramenta miniſtrent. Prohibétque omnino, ne una, eadémque civitas, ſeu diœceſis diverſos Pontifices habeat tanquam unum corpus diverſa capita quaſi monſtrum. Sed ſi propter prædictas cauſas urgens neceſſitas poſtulaverit, Pontifex loci Catholicum Præſulem nationibus illis conformem provida deliberatione conſtituat ſibi vicarium in prædictis qui ei per omnia ſit obediens & ſubjectus. *Unde ſi quis aliter ſe ingeſſerit* (inquit Pontifex) *excommunicationis ſe noverit mucrone percuſſum, & ſi nec ſic reſipuerit ab omni miniſterio Eccleſiaſtico deponendum, adhibito (ſi neceſſe fuerit) brachio ſæculari ad tantam inſolentiam reprimendam.*

Hanc

Hanc excommunicationem latam esse ipso jure nemini dubium esse potest, cùm lex non exigat sententiam judicis, sed ipsamet sententiam ferat. Ut advertit Glossa *dicto capite quoniam, verbo percussum.* Sed an adversus solos Episcopos feratur dubium est. Nam Navarr. *cap.*27. *num.*114. Memoriale Clericorum *cap.*1. *excommunicat.*10. Barbosa *allegat.*50. *num.* 170. & alij existimant solos Episcopos comprehendi, quod non leviter indicant illa verba *Prohibemus, ne una & eadem civitas, sive diœcesis diversos Pontifices habeat, sed si propter prædictas causas urgens necessitas postulaverit, Pontifex loci Catholicum Præsulem nationibus illis conformem provida deliberatione constituat.* Quibus dictis subjungit Pontifex: *si quis aliter se ingesserit*, id est Præsulis officium. Ergo solis Episcopis, non autem aliis Clericis inferioribus hæc excommunicatio injungitur. Sed verius censeo non solùm adversus Episcopos, sed etiam adversus quoscunque Clericos præsulatus Officium usurpantes hanc ferri excommunicationem. Sicuti docuit Bonacina *disput.*2. *quæst.*4. *punct.*4. *in fine.* Filliuc. *tract.*14. *cap.*7. *q.*2. Moveor, quia Innocent. III. *initio cap.* districtè præcipit, ut Pontificis civitatum, vel diœcesium, in quibus populi diversarum linguarum, rituum & morum sub eadem fide permixti sunt, provideant viros idoneos, qui prædictis divina officia celebrent, & Sacramenta ministrent. Non enim dixit *Episcopos*, sed *viros idoneos*, qui tales esse possunt, tametsi Episcopi non sint, cùm ad Divina celebranda, & Sacramenta ministranda character Sacerdotalis sufficiat. Ergo clausula illa *in fine capitis* posita, *Si quis aliter se ingesserit* cum ad omnia in eo contenta referatur, efficitur sanè, non solùm adversus eos qui se in Præsules ingerunt in divinorum officiorum celebratione, & sacramentorum administratione, censuram latam esse.

2. Secunda habetur *in cap. ex rescripto de locato, & conducto*, ubi Clemens III. innovat, & confirmat excommunicationem latam à duobus suis legatis, adversus Magistros, & Scholares academiæ Bononiensis, qui ante tempus condictionis finitum, & absque consensu inquilini aliorum Magistrorum, seu scholarium officium conducere audent in læsionem, vel præjudicium habitantium. Hæc excommunicatio non extenditur ad alios Magistros, & Scholares aliarum universitatum à Bononia, quia expressè Textus loquitur de Magistris, & Scholaribus Academiæ Bononiensis. Et licet in dicta Academia plures sint gaudentes Scholarium privilegio, non tamen sub hac censura comprehenduntur, nisi Magistri, & Scholares propriè fuerint, & non ex privilegio. Uti verius defendit Glossa *in dicto cap. ex rescripto, verbo scholarium*, Bonac. *disp.* 2. *q.*2. *punct.*3. 7. *num.*2.

3. Tertia continetur *in capite Clericis. Ne Clerici, vel Monachi*, ubi Alexand. sub intimatione anathematis prohibet, ne quis Sacerdos officium habeat Vicecomitis, aut Præpositi sæcularis. *Quod si quis contra hoc venire præsumpserit, & commonitus emendare noluerit* (inquit Pontifex) *excommunicationi subjaceat.* Et quamvis Sylvest. *verbo excommunicat.*9. *num.*28. & alij relati à Suar. *disp.*23. *sect.*3. *num.* 23. existimant hanc censuram non esse ipso jure latam, longè verius est oppositum, ut docuit Glossa *in præsenti, verbo excommunicationi subjaceat.* Caiet. *verbo excommunicatio, capit.*76. Navarr. *cap.*27. *num.*117. Suar. *disp.*23. *sect.*3. *numer.* 22. Sayrus *libro* 3. *capite* 32. *num.*6. Filliucius *tract.*14. *cap.*7. *quæst.*4. *num.*106. Bonacina *disp.*2. *q.*4. *p.*5. *numer* 7. Quia verbum illud *excommunicationi subjaceat* quod imperativum est, indicat lege ipsa absque ministerio judicis delinquentem excommunicationi supponi.

Sed an afficiat omnes Clericos in sacris constitutos, non est constans Doctorum sententia. Nam Panormit. *dicto cap. clericis, num* 8. Angel. *verbo excommunicatio* 7. *casu* 18. Sylvest. *eodem* 9. *num.*28. Tabiena 5. *casu* 24. affirmativam partem tuentur, ducti argum. *c.*2. *de cohabitat. Clericor. & mulier.* ubi nomine Sacerdotis Diaconus, & Subdiaconus intelligitur. Et licèt hæc constitutio pœnalis sit, & ideò ex ea parte restringenda, quia tamen cedit in decorem status Ecclesiastici non debet verbum illud *Sacerdos* strictè sumi. Argum. eorum quæ notat Glossa *in cap. sciant cuncti, verbo alios, de electione lib.*6. Sed rectiùs Cajet. *verbo excomm. cap.*76. Henriq. *lib.*14. *de irregul. cap.*5. *n.*5. *in annotat. litt. Q.* Sayrus *lib.*3. *thesauri, cap.*32. *n.*6. Suar. *sect.*3. *num.*21. Filliucius *tract.*14. *cap.*7. *q.*4. *n.*206. Bonac. *disp.*2. *q.*4. *punct.*5. *n.*8. censens solos Sacerdotes Presbyteros comprehendi. Quod non leviter colligitur ex ipso Textu, quandoquidem Pontifex duo ibi statuit alterum contra omnes Clericos in sacris constitutos, videlicet ne judicium sanguinis agitent, alterum adversus solos Sacerdotes, ne officium Vicecomitis, aut præpositi sæcularis habeant. Neque obest Textus *in cap.*2. *de cohabitat. Clericor. & mulier.* Ubi sub nomine Sacerdotum omnes existentes in sacris intelliguntur, quia Pontifex id expressit ibi: *Si quispiam Sacerdotum, id est, Presbyter, Diaconus, vel Subdiaconus.* Sicuti etiam expressit Stephanus Papa *in cap.*1. *quæst.* 5. ubi quem in principio capitis Diaconum appellavit, in fine Sacerdotem nuncupat. At cùm in præsenti Alexand. III. nomen Sacerdotis non extenderit ad omnes existentes in sacris, quin potiùs contrarium indicaverit ex diverso modo loquendi, quo in primo casu, & in secundo usus fuit, efficitur solos Presbyteros qui in communi usu Sacerdotes nuncupantur, comprehendi. Hi igitur Sacerdotes tametsi officium Vicecomitis, & Præpositi sæcularis suscipiant, non ligantur prædicta excommunicatione, quousque moniti sint, & post monitionem non se emendaverint, quia sic cavetur in Textu. Quod si roges quæ causa est ob quam hæc excommunicatio adversus Sacerdotes lata sit? Respondeo esse ob decorem, & reverentiam dignitatis Sacerdotalis: dedecet enim Sacerdotes qui Regibus Superiores eis existunt esse subjectos, & inservire: at eo ipso quo nomine alterius laicalem jurisdictionem exercent ei inserviunt, illique subjiciuntur. Non igitur decet eorum statum ea munera suscipere.

Hinc infertur grave peccatum esse, si Sacerdotes, & à fortiori Episcopi, absque licentia Pontificis munus Viceregis, Vicecomitis, Gubernatoris, Præsidentis provinciæ, vel Cancellariæ suscipiant. Tum quia eorum statum dedecet. Tum præcipuè, quia sub interminatione anathematis interdicitur *in d.c. Clericis:* & notavit Panorm. *ibi n.*10. Bernard. Diaz *pract. canon. c.*56. Navarr. *c.*27. *n.*117. Sayr. *lib.*3 *c.*42. Bonac. *tit.*3. *de censur. disp.*2. *q.*4. *p.*5. *n* 6. Neque his obstat Sacerdotes Episcopos sæpe in Hispania Proreges & præsides regij senatus constitui, quia credendum est ex expresso, seu tacito consensu Pontificis fieri: uti advertit Henriq. *lib.*14. *cap.*5. *n.*5. *in comment. litt. Q.* Sayrus Bonac. *loc. cit.* Illud tanquam certum communis sententia supponit, Sacerdotes Episcopos Principum sæcularium consiliarios esse posse, in iis quæ ad regni regimen pertinent, modò non consulant in causa sanguinis, sicuti notavit Sayrus & Bonacina *locis relatis.*

4. Quarta continetur *in cap. non magnopere, cap. super specula. Ne Clerici, vel Monachi;* ubi Honorius III. & Alexand III. excommunicant Religiosos, qui è suis claustris exirent ad audiendas Leges & Physicam, hoc est medicinam, & intra duos menses ad claustrum non redierint.

Ad incurrendam hanc censuram opus est Religiosum è suo Monasterio egredi intentione audiendi prædictas scientias, & insuper quòd intra duorum mensium spatium non revertatur, ut docent omnes Doctores inferius referendi. Primò namque requiritur egressus ea intentione. Unde si alia intentione fuerit

factus, huic cenſuræ non eſt locus, quia defecit egreſſui ea qualitas, quam Pontifex ad imponendam cenſuram requirit. Uti docet Sayrus *lib.3.cap.33.n.3.* Suar. *diſp.23.ſect.3.num.15.* Tolet *lib.1.cap.37.num.9.* Sanctarellus *tract.de apoſtaſia, cap.2.num.16.* Bonacin. *de cenſur. diſput.2. quæſt.8. punct.7.num.4.* Quod adeò verum eſt, ut etiamſi prædictas ſcientias ultra duorum menſium ſpatium audierit, hanc effugiat excommunicationem, ſi eas non audiat animo addiſcendi, ſed amicum ſua præſentia honorandi. Uti docent Sayrus, Tolet. Suarez, Bonacina, & alij *locis citatis.* Verum ſi Religioſus qui à principio non fuit à Monaſterio egreſſus animo audiendi prædictas ſcientias, poſtmodum voluntatem mutaverit, & illarum auditioni incubuerit ultra ſpatium duorum menſium, tametſi Bonacin. *numero 5.* innuat non affici hac cenſura, probabilius oppoſitum credo cum Panormit. *in dicto cap. non magnopere.* Suarez *ſect.3. num.15.* Sayro *cap.33.num.3.* Filliucio *tract.14. cap.8. quæſt.2. n.127.* eo quòd prædictus Religioſus à puncto, quo voluntatem habet permanendi extra Monaſterium, ut dictas ſcientias audiat, cenſetur è Monaſterio, egreſſus ad illarum ſcientiarum auditionem, & conſequenter comprehenſus ſubdiſpoſitione hujus legis.

Secundò requiritur, ne poſt egreſſum intra duorum menſium ſpatium ad Monaſterium redeat. Quod ſpatium computandum eſt à die egreſſus, ut apertè colligitur ex verbis textus ibi: Exeuntes ad audiendas Leges, vel Phyſicam, niſi infra duorum menſium ſpatium clauſtrum redierint: & notavit Panormit. *in dicto cap. ſuper ſpecula, n.8.* Sayrus *lib.3. cap.33. n.4.* Suarez *diſp.23. ſect.3. num.16.* Filliuc. *tract.14. cap.8. quæſt.2. num.129.* Bonacina aliis relatis *tit.2. de cenſur. diſp.2. quæſt.8. punct.7. num.11.*

Difficultas gravis eſt, An huic cenſuræ ſubjiciatur Religioſus è ſuo Monaſterio egreſſus animo audiendi præfatas ſcientias; eas tamen non audiens ob impedimentum ſibi appoſitum, aut mutationem prioris voluntatis, ſi ad monaſterium intra duorum menſium ſpatium non redierit. Negat ſubjici S. Antonin. referens Joan. Andr. & alios *3.p.tit.24. cap.52.* Caiet. *verbo excommunicat. cap.50.* & indicat Filliuc. *tract.14. cap.8. quæſt.2. num.127.* Quia non prohibetur exitus propter ſe, ſed propter harum ſcientiarum auditionem. Ergo ſeclusâ auditione egreſſus ſub hac cenſura non eſt prohibitus. Nihilominùs communis ſententia, & vera defendit non excuſari Religioſum à prædicta cenſura eo animo exeuntem, & omittentem audire ob impedimentum ſibi appoſitum. Uti docuerunt aliis relatis Suarez *diſp.33. ſect.3. num.14.* Sanctarell. *de apoſtaſia, cap.2. num.17.* Bonac. *tit.3. de cenſur. diſput.2. quæſt.8. punct.7. num.6.* Quia eſto egreſſus prohibeatur Religioſo, ne extra clauſtra vagetur occaſione prædictas ſcientias audiendi: at quod de facto prohibetur, eſt egreſſus eo animo factus abſque reditu ad monaſterium: aliàs ſi auditio harum ſcientiarum neceſſaria eſſet ad hanc cenſuram incurrendam, non ab egreſſu, ſed ab auditione poſito egreſſu tempus duorum menſium computandum foret, contra *ſuperiùs* dicta, & communem ſententiam.

Verùm ſi poſt egreſſum intra duorum menſium ſpatium audire Leges, vel Phyſicam omiſiſti, ob mutationem voluntatis antea habitæ probabilius exiſtimo te ab hac cenſura excuſari; quia poſitâ eâ voluntatis mutatione non es cenſendus è Monaſterio egreſſus animo audiendi præfatas ſcientias, cum jam prior voluntas hac revocatione ceſſet. Sicuti docet Suarez *dicta ſect.3. num.14.* Sanctarell. *de apoſtaſia, cap.2. num.17.* Sayrus *lib.3. cap.33. num.4.* Tolet. *lib.1. cap.37. num.9.* & alij adverſus Bonac. *tom.3. de cenſur. diſp.2. q.8. punct.7. numero 7.*

Sæpe dixi Religioſum exeuntem ad audiendas Leges, vel Phyſicam nec revertentem intra duorum menſium ſpatium, hac excommunicatione comprehendi, ut tacitè inſinuarem ſi exiret ad docendas has ſcientias non eſſe locum huic excommunicationi, quia Honorius III. *in cap. ſuper ſpecula. Ne Clerici, vel Monachi*, referens Alexandri conſtitutionem, & illam explicans de auditione locutus eſt. Ut conſtat ex illis verbis: *Contra Religioſas perſonas de clauſtris exeuntes ad audiendas Leges, vel Phyſicam Alexander prædeceſſor noſter ſtatuit in Concilio Turonen. ut niſi infra duorum menſium ſpatium ad clauſtrum redierint, ſicuti excommunicati ab omnibus evitentur.* Neque his obeſt quòd Alexand. III. in ſua Conſtitutione relata *in cap. non magnopere, eodem tit.* lectionis mentionem fecerit, dicens: *Statuimus, ut nulli omninò poſt votum Religionis, & poſt factam in aliquo loco Religioſo profeſſionem ad phyſicam, legéſve mundanas legendas permittantur exire, quia verbum* illud *legere*, eſto vulgari uſu idem ſignificet frequenter quàm docere; at ſæpè pro ſtudere accipitur, ſicuti in præſenti acceptum eſt expreſſa deciſione Honorij III. Atque ita tradit Navarr. *cap.27. numer.117.* Tolet, *lib.1. cap.37. num.9.* Suarez *diſp.23. ſect.3. numer.17.* Filliucius *tract.14. cap.8. quæſt.2. in fine, numer.129.* Sanctarell. *tract. de apoſtaſia, cap.2. num.18.* Bonac. *tit.3. de cenſur. diſp.2. quæſt.8. punct.7. numero 8.* adverſus S. Antonin. Archidiac. Hoſtienſ. Sylveſt. & alios relatos à Suar. *num.17.*

17. Quinta continetur in eodem *cap. ſuper ſpecula, Ne Clerici, vel Monachi*, ubi Honorius III. prædictam excommunicationem adverſus Religioſos latam extendit ad Sacerdotes, Archidiaconos, Decanos, Plebanos, Præpoſitos, Cantores, & alios Eccleſiaſticos perſonatum habentes, qui duorum menſium ſpatio leges, vel phyſicam addiſcunt.

Circa quam excommunicationem duplex occurrit difficultas. Prima an ſub hac cenſura comprehendatur auditio harum ſcientiarum privata, uti ſi domi præceptorem haberes à quo has facultates diſceres? Affirmant ex communi ſententia Navarr. *cap.27. num.117.* Suarez *diſp.23.ſect.3.num.19.* Filliucius *tract.14.cap.7. quæſt.3. n.103.* & probari poteſt, quia finis hujus prohibitionis eſt, ne ſtudio harum facultatum ſtudium Theologiæ, quod fidei Catholicæ tuendæ maximè neceſſarium eſt, diminutionem patiatur: at huic fini non minùs obeſt ſtudium privatum, & publicum domi habitum, quàm habitum in ſcholis. Ergo utrumque ſtudium ſub dicta prohibitione continetur. Et confirmo. Honorius III. prohibuit prædictis Clericis audire Leges, vel Phyſicam, neque prohibitionem reſtrinxit ad publicam auditionem. Ergo non eſt reſtringenda, maximè cùm Bonifacius VIII. referens Honorij Conſtitutionem *in cap.1. Ne Clerici, vel Monachi in 6.* generaliter dixerit ab Honorio interdictum eſſe Clericis audire leges, vel phyſicam, nullámque reſtrictionem appoſuerit.

Sed contrarium verius cenſeo cum Calderino *conſ. fin.n.7.de Magiſtris.* Ancharrano *in dicto cap.ſuper ſpecula, num.4.* Tolet. *lib.1. cap.37. num.5.* Bonac. *tit.3. de cenſur. diſp.2. quæſt.4. punct.6. num.5.* quia Honorius III. *in dicto cap. ſuper ſpecula*, excommunicationem antecedenter latam adverſus Religioſos extendit ad Sacerdotes, & alios Clericos perſonatum habentes. At excommunicatio lata adverſus Religioſos non comprehendit Religioſos his ſcientiis privatim in ſuo monaſterio vacantes. Ergo nec comprehendere debet Clericos qui ſimili modo eas ſcientias addiſcerent. Ad fundamentum oppoſitæ ſententiæ reſpondeo, ex eo quòd ſtudium privatum æquè obſtet fini à Pontifice intento, ac ſtudium publicum, non obinde infertur excommunicatione puniri, ſi de facto ſub prohibitione contentum non eſt: ſicuti non punitur excommunicatione ſtudium, quod quis abſque præceptore aſſumeret. Præterquam quòd falſum eſt ſtudium privatè aſſumptum æquè

obſtare

obstare hujus legis dispositioni, ac studium publicum & in scholis habitum, quia studium privatum ratum est, & difficilius, ideóque Pontifex de illo non curavit. Adde non esse improbabile quod aliis relatis docuit Tolet. *lib.* 1. *cap.* 37. *numero* 5. excusari ab hac censura Clericum iis scientiis vacantem non propter ipsas, sed ut ipsarum adjutorio perfectiorem Canonum, & Theologiæ notitiam sumeret, quia cessat finis prohibitionis, tametsi in foro externo violator constitutionis præsumendus esset.

Secunda difficultas est de Sacerdotibus, aliisque Ecclesiasticis personis personarum habentibus, qui has scientias docerent, an inquam hi sub hac constitutione comprehendantur? Et breviter respondeo cum communi sententia non comprehendi, quia textus *in dicto cap. super specula*, non de docentibus, sed de audientibus tantùm locutus est, & pœnæ ultra proprietatem verborum extendendæ non sunt. Uti advertit Navarr. *cap.* 27. *n.* 117. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 32. *n.* 20. Suarez *disp.* 23. *sect.* 3. *num.* 20. Filliuc. *tract.* 14. *cap.* 7. *quæst.* 3. *num.* 104. Bonacina *disp.* 2. *quæst.* 4. *punct.* 6. *n.* 6. Quod si huic lectioni Sacerdotes, vel personatum habentes assistant, illámque audiant, non obinde à lectione obligantur abstinere, quia post Extravag. *ad vitanda scandala*, nullus tenetur excommunicatum vitare, nisi fuerit denunciatus. Quod si denunciati fuerint, debent lectores, si commodè possunt eos à sua lectione pellere, rarò tamen abstinere tenentur, ne horum malitia aliis innocentibus præjudicet, uti docuerunt Sanchez *lib.* 6. *in decalog. cap.* 8. *num.* 99. Filliuc. *tract.* 14. *cap.* 7. *q.* 3. *num.* 104. Suarez *disp.* 25. *sect.* 3. *num.* 20.

6. Sexta continetur *in cap. quod à prædecessore nostro de schismaticis*, ubi Alexand. III. in Concilio Lateran. statuit, ut ordinationes factæ ab Octaviano, & Guidone hæresiarchis, & ab ordinatis ab eis irritæ sint, id est ab executione suspensæ, ut *ibi* explicat Glossa *verbo irritas. Et qui dignitates Ecclesiasticas, seu beneficia per dictos Schismaticos acceperint, careant impetratis, dummodò vitium Schismatis non fuerit occultum: tunc enim acta Schismatici subsistunt. Alienationes quoque quæ per dictos Schismaticos, seu per laicos authoritate inquam Schismaticorum*, ut *ibi* Additio ad Abbatem, & Hostiensem interpretatur, *factæ fuerint de rebus Ecclesiasticis omni careant firmitate, & ad Ecclesias sine ullo onere revertantur. Si quis autem contraire præsumpserit excommunicationi* (ait Pontifex) *se noverit subjacere.*

Hæc constitutio etsi contra Octavianum, & Guidonem loquatur, at sub nomine illorum, & eorum occasione condit Pontifex jus commune & perpetuum. Censetur autem huic constitutioni contraire, & excommunicatione impositæ subjacere, primò qui verbis, vel factis conatur ordinationes à schismaticis receptas exercere, & in illis ministrare, vel ut alij ministrent. Secundò quando non resignat, sed retinet beneficium, aut dignitatem à schismaticis receptam. Tertiò quando in causa est, ne alienationes de rebus Ecclesiæ ab ipsis schismaticis factæ ad Ecclesias sine ullo onere revertantur. Quocirca pro acceptione præcisa ordinum, beneficij, rerúmque Ecclesiæ à Schismaticis hæc excommunicatio non contrahitur: sed solùm ob executionem ordinum, & retentionem beneficij, & rerum Ecclesiasticarum. Verùm recipiens beneficium, aut res Ecclesiæ à Schismaticis vix posset hanc excommunicationem effugere: nam eo ipso retinet, & possidet receptum saltem pro biennij tempore, cùm ex ipsa constitutione deberet statim carere impetratis.

Punctum XXXIII.

Expenduntur excommunicationes contentæ in sexto libro Decretalium, nemini reservatæ.

1 *Expenditur excommunicatio adversus mittentes nuntium, vel scripturam Cardinalibus conclavi assistentibus.*

2 *Item declaratur excommunicatio adversus Gubernatores, & alios Officiales non observantes quæ præscribuntur* in cap. ubi periculum, de electione in 6.

3 *Item excommunicatio adversus gravantes Electores Ecclesiasticos, pro eo quòd eligant, seu sua potestate utantur.*

4 *Item adversus eos qui Ecclesiis vacantibus tributum Regi debitum, & Ecclesiæ cessum occupare præsumunt.*

5 *Item adversus eos qui vocati ad dirigendas Moniales in electionibus suis aliquid agerent, ex quo discordia oriri possit.*

6 *Item adversus Conservatores, limites sibi traditæ potestatis excedentes.*

7 *Item adversus extorquentem absolutionem, vel revocationem alicujus censuræ.*

8 *Item adversus illos qui fictione, vel fraude faciunt, ut judex personaliter accedat ad domum mulieris pro petendo ejus testimonio.*

9 *Item adversus laicos compellentes personas Ecclesiasticas ad submittenda bona Ecclesiastica laicis, & contra laicos ratione dictæ submissionis aliqua bona usurpantes.*

10 *Item refertur excommunicatio adversus Religiosos paupertatem in communi profitentes, qui aliquem ad eorum professionem de novo admitterent, vel novam domum acquirerent, vel acquisita alienarent, absque Sedis Apostolicæ licentia.*

11 *Item refertur excommunicatio adversus exigentes, seu extorquentes ab Ecclesiasticis personis pedagium, gidadium, vel simile tributum.*

12 *Item adversus impedientes jurisdictionem Ecclesiasticam, vel judices illa utentes.*

13 *Item adversus judices, seu dominos temporales, præcipientes subditis suis ne aliquis personis Ecclesiasticis vendant, aut emant ab eisdem, &c.*

14 *Item expenditur excommunicatio adversus Religiosos habitum suæ Religionis temerè dimittentes, vel ad studia sine debita licentia accedentes, & contra Doctores qui hujusmodi Religiosos habitu dimisso docerent.*

15 *Item adversus eos qui scienter præsumunt sepelire hæreticos, & eorum defensores.*

16 *Item adversus gubernatores, & dominos temporales, qui de aliquo crimine hæresis cognoverint.*

17 *Item adversus eos qui per assassinos aliquem Christianum fecerint interfici, vel mandaverint, tametsi mors non sequatur.*

18 *Item adversus clericos usurariis alienigenis domus locantes, aut alio titulo concedentes.*

19 *Item adversus concedentes repræsalias contra personas Ecclesiasticas, vel concessas contra laicos ad Ecclesiasticos extendentes.*

20 *Denique refertur excommunicatio adversus Principes, dominósque temporales, & judices non observantes ea quæ* in cap. felicis, de Pœnis in 6. *habentur.*

1. PRima excommunicatio nemini reservata in 6 libro Decretalium contenta, refertur *in cap. ubi periculum, §. hoc sacro. de electione in* 6. Gregor. X. ad remo

removenda quælibet obſtacula, quæ ſinceram Pontificis electionem impedire poſſunt, inquit: *Nulli fas ſit ipſis Cardinalibus, vel eorum alicui nuntium mittere vel ſcripturam. Qui verò contra fecerit ſcripturam mittendo, vel nuntium, aut cum aliquo illorum ſecretè loquendo ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat.*

Hæc excommunicatio comprehendit tantùm eos qui Cardinalibus, vel alicui illorum in conclavi aſſiſtentibus ſcripturam, vel nuntium mittunt, vel ſecretò alloquuntur. Sed an comprehendat ipſos Cardinales nuntium, vel ſcripturam mittentes, vel ſecretò alloquentes? Negat Caiet. *verbo excommunicat. cap.* 55. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 35. *num.* 3. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 4. *quæſt.* 2. *num.* 54. Suar. *diſp.* 23 *ſect.* 4. *num.* 2. Bonac. *tit.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 3 4. *n.* 6. quia ſolùm excommunicantur Cardinalibus in conclavi exiſtentibus ſcripturam, vel nuntium mittentes. Ergo mittentes à Cardibalibus diſtinguuntur, maximè cùm in verbis antecedentibus dixerit Pontifex, *nulli ad eoſdem Cardinales aditus pateat.* Ergo perſonæ extra conclavim aſſiſtentes ſunt quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur, non autem qui intra conclavim exiſtunt. Verùm ſi contigerit aliquem Cardinalē extra conclavem exiſtere, & nuntium, vel ſcripturam ad exiſtentes in conclavi mittere, credo huic excommunicationi ſubjectum eſſe, quia nulla eſt ratio, ob quam excuſari, poſſit, ſiquidem ſub generali prohibitione mittendi nuntium, vel ſcripturam ad exiſtentes in conclavi comprehenſus ſit.

Illud eſt certum, ſi de conſenſu omnium Cardinalium nuntium vel ſcripturam miſeris, vel ſecretò locutus fueris in hanc excommunicationem non incidis, quia *in dicto cap. ubi periculum*, conceditur facultas ipſis Cardinalibus in conclavi exiſtentibus vocandi Juriſperitum, Tabellionem, Religioſum, aut quemlibet alium, qui electioni creditur profuturus: & notavit Gloſſa *ibi verbo, vocarentur.* Sayrus *dicto cap.* 35. *num.* 2. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 38. *num.* 1. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 3 4. *num.* 5.

Aliqui Doctores non infimæ notæ, ut Geminian. Joann. Andr. & Archidiacon. *in dicto cap. ubi periculum.* Sylveſt. *verbo excommunicatio* 9. *num.* 34. Angel. *eodem* 7. *caſu* 13. Tabiena 5. *caſu* 16. & alij exiſtimant nuntium, & ſcripturam ſecretò mitti debere, ut huic excommunicationi locus ſit, quia nulla eſt ſpecialis ratio, quare potiùs in locutione requiratur ſecretum, quàm in ſcriptura, & nuntio. Præterquam quòd adverbium illud *ſecretè* poſitum in fine clauſulæ ad omnia antecedentia referri debet. Nihilominùs contraria ſententia communior eſt, quam docuit Caiet. *dict. cap.* 55. Tolet. *cap.* 38. *num.* 1. Navarr. *cap.* 27. *numer.* 121. Suarez *diſp.* 23. *ſect.* 4. *num.* 1. Sayrus *lib.* 3. *capit.* 35. *num.* 3. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 4. *q.* 2. *num.* 54. Bonac. *tit.* 3. *de cenſur. diſput.* 2. *quæſt.* 2. *p.* 14. *numer.* 4. ſolam locutionem ſecretam excommunicationi ſubjici; nuntij, vel ſcripturæ miſſionem quæcunque ſit ſive ſecreta, ſive publica excommunicatione affici. Ratio eſt; quia Pontifex non abſque myſterio ſeorſim locutus eſt de nuntio, & ſcriptura, eáque nulla appoſita reſtrictione generaliter prohibuit dicens. *Nulli etiam fas ſit ipſis Cardinalibus, vel eorum alicui nuntium mittere vel ſcripturam*; ſtatimque ſubjungit. *Qui verò contra fecerit ſcripturam mittendo, vel nuntium aut cum aliquo ipſorum ſecretè loquendo, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat.* Non igitur adverbium illud *ſecretè* ad nuntium, vel ſcripturam referendum eſt, ſed ſolùm ad locutionem. Præterquam quòd communicatio per ſcripturam vel nuntium ex ſe ſecreta eſt, ideóque opus non fuit huic communicationi eam qualitatem exprimere.

Hanc ſcripturæ, ſeu nuntij miſſionem, vel ſecretam locutionem, tametſi ad electionem Pontificis non pertineat, affirmat Bonacina *diſputat.* 2. *quæſtion.* 2. *p.* 34. *numero* 10. huic excommunicationi ſubjici. Quod in foro externo veriſſimum eſt: at in foro conſcientiæ difficultate non caret, cùm nequaquam obſtet; neque obſtare poſſit fini per hanc legem intento,

Ad extremum adverte in confirmationem hujus conſtitutionis Gregorij Pius V. in Bulla ejuſdem incipiente *intelligendis Eccleſiarum Prælatis*, excommunicationem ſibi reſervatam profert adverſus quoſcunque etiam Cardinales; cui litteras, aut cujuſvis generis ſcripta, nuntium, vel notam, aut ſignum miſerint ad eos qui in conclavi fuerint, vel econtrà è conclavi ad eos, qui foris fuerint, adverſus quoſcunque has litteras, ſcripta, nuntium, vel notam recipientes. Ex quo jam dubitare non licet quocunque modo litteræ, vel nuntius mittatur, ſive ſecretè, ſive publicè ſub hac excommunicatione comprehendi, neque etiam dubitare licet comprehendi Cardinales. Ob locutionem autem præſenti Conſtitutione Pij IV. excommunicatio non injungitur; benè tamen *in dicto cap. ubi periculum*, ſolùm autem dicitur *clauſo conclavi nulli ad colloquium etiam extra portam conclavis etiam Principum oratores, niſi ex magna, & urgenti cauſa à majore parte Collegij approbanda, admittantur*, ut latiùs explicans hanc excommunicationem *ſuperiùs* dixi.

2. Secunda excommunicatio continetur *in eodem cap. ubi periculum, de elect. in* 6. §. *præterea*, ubi Gregorius excommunicat Gubernatores, & officiales mortuo Pontifice, non obſervantes quæ *ibi* præſcribuntur, dummodò per ipſos ſtet quominus ea non obſerventur, ut benè advertit Tolet. *cap.* 38. *num.* 2. Caietan. *cap.* 14. Sylveſt. *verb. Excommunicatio* 9. *num* 35.

3. Tertia habetur *in cap. ſciant cuncti, de electione in* 6. ubi idem Gregor. in hæc verba inquit: *Sciant cuncti qui Clericos, vel alias perſonas Eccleſiaſticas (ad quos in aliquibus Eccleſiis, Monaſteriis, aut aliis locis ſpectat electio) pro eo quod rogati, ſeu aliàs inducti eum pro quo rogabantur ſeu inducebantur, eligere noluerunt, vel conſanguineos eorum, aut ipſas Eccleſias, Monaſteria, ſeu loca cætera beneficiis, ſive aliis bonis per ſe, vel per alios ſpoliando, ſeu aliàs injuſtè perſequendo gravare præſumpſerint ſe ipſo facto excommunicationis ſententia innodatos.*

Hanc cenſuram omnes incurrere poſſunt, tametſi Epiſcopali dignitate præfulgeant, quia nulla eſt reſtrictio in Textu facta, ubi advertit *ibi* Gloſſa *verb. cuncti.* Sayrus *lib.* 3. *cap.* 34. *num* 7. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 4. *quæſt.* 3. *num.* 55. Bonac. *diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 19. *numero* 5.

Ut autem eam incurrant debent per ſe, vel per alios gravare ſpoliando vel injuſtè perſequendo electores Eccleſiaſticos, aut conſanguineos, vel Eccleſias, ſeu loca pia, in quibus jus eligendi habebant; eo quòd noluerint eligere eum pro quo rogabantur. Requiritur ergo, ut ſpoliatio, & perſecuta injuſta ſit. Tum quia Textus expreſsè dixit injuſtè perſequendo. Tum quia gravatio injuſtitiam continet; ut tradunt Navarr. *cap.* 27. *num.* 122. Sylveſt *verbo excommunicatio* 5. *num.* 27. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 8. Suarez *diſput.* 23. *ſect.* 4. *num.* 3. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 58 *num.* 3. Bonac. *diſputat.* 2. *quæſt.* 2. *p.* 19. *numer.* 4. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 4. *quæſt.* 3 *num.* 55. Neque opus eſt committi gravamen in propria perſona, ſatis eſt ſi per alium præſtes tuo inquam mandato, quia Textus inquit per ſe, vel per alios, dummodo gravamen committatur, eo quòd noluerint electores eligere eum pro quo fuerint rogati, uti advertunt Sayrus, Tolet. Suar. Bonac. Filliucius, & alij communiter. Gravamen verò committendum eſt circa electores Eccleſiaſticos; non circa ſæculares. Solùm enim electioni perſonarum Eccleſiaſticarum hæc conſtitutio favere intendit; ut conſtat ex illis verbis. *Qui Clericos, vel quoſlibet perſonas Eccleſiaſticas,*

&

& notarunt Navar. *cap.*27.*num.*122. Sayrus *lib.*3. *capit.*34. *num.*7. Tolet.*cap.*38.*num.*3. Bonac.*p.*19.*num.*6. Suar.*sect.*4. *num.*4. Filliucius *num.* 55. Non est autem opus, ut gravamen ipsis electoribus immediatè inferas, sufficit si eorum consanguineis, vel monasteriis, Ecclesiis, aut piis locis, in quibus jus eligendi habebant gravamen inferatur. Nomen consanguineorum esto Glossa *in præsenti*, & Tolet. *cap.*38.*num.*3. Sayrus *numer.* 7. & alij extendunt ad septimum gradum; verius est solùm ad quartum esse extendendum, quia extra illum spectato jure Canonico, cui in præsenti standum est, non est consanguinitas, uti advertit Suarez *sect.*4. *num.*5. Filliuc. *tract.*14. *cap.*4. *q.*3. *num.*55. Bonac. *disput.*2. *quæst.*2. *punct.*19. *circa finem.* Affines verò sub consanguineis non comprehenduntur, quare illorum vexatio per se sub hac censura non continetur. Excipe nisi ejus conditionis vexatio sit; ut cedat in electoris gravamen, præstetúrque ob eam causam quòd electioni rogatæ noluerit acquiescere, quia eo casu vexando affinem censeris injustè electorem persequi. Ut bene advertit Suar. *sect.*4. *num.*5. Filliucius *quæst.*3. *num.*55. Bonac. *p.*19. *in fine.* Tandem adverte etsi in prædicto Textu solius electionis mentio facta sit, extendi debet dispositio ad præsentationem, postulationem, & collationem, quæ est favorabilis Ecclesiæ: & quia nomine electionis hæc omnia veniunt: ut tradit Navarr. *cap.*27. *n.*122. Sayrus aliis relatis *lib.*3. *cap.*34. *num.*8. Suar. *disput.*25. *sect.*4. *num.*4. Filliucius *tract.*14. *cap.*4. *quæst.*3. *num.*55. Bonacina *disput.*2. *q.*2. *punct.*19. *num.* 7.

4. Quarta excommunicatio continetur *in cap. generali constitutione, de electione in* 6. adversus eos qui Ecclesiis, Monasteriis, aut quibusvis aliis piis locis vacantibus regalia, hoc est tributum, quod aliàs Regi erat debitum, & Ecclesiæ cessum, custodiam seu guardiam, advocationis sive defensionis titulum usurpare conantes, bona Ecclesiarum, monasteriorum, aut locorum ipsorum vacantium occupare præsumunt. Duplex igitur actio ad incurrendam hanc censuram requiritur, scilicet procurare usurpare jura pertinentia ad Ecclesias, Monasteria, seu loca pia vacantia, & ratione illius juris, seu tituli usurpati bona illarum Ecclesiarum, seu locorum piorum occupare, neque unum sine altero sufficit, uti relato Geminiano, & Panormit. advertunt Toletus *lib.*1. *cap.*38. *num.*4. Caietan. *verbo excommunicatio, cap.*8. Navarr. *cap.*27. *numero* 123. Suar. *de censur. disput.*23. *sect.*3. *n.*6. Filliuc. *tract.*14. *cap.*4. *q.*4. *num.*56. Sayrus *lib.*3. *cap.*34. *n* 10. Bonacin. *disput* 2. *quæst.*2. *p.*23. *num.*3. Notanter dixi *ad incurrendam hanc censuram*; eo quòd in Conc. Trident. *sess.* 22. *cap.* 11. *de reformat.* sub excommunicatione reservata prohibetur cujuslibet juris, & bonorum, & fructuum ad Ecclesias, beneficia, seu pia loca pertinentium usurpatio; ut latiùs explicuimus *suprà* cùm de hac excommunicatione reservata sermonem fecimus.

Eadem pœnâ excommunicationis afficiuntur clerici Ecclesiarum, monachi Monasteriorum, & aliæ personæ locorum eorundem, qui prædicta fieri procurant, id est, qui positivè concurrunt, ut prædicta jura usurpentur, & bona occupentur. Qui verò solùm se negativè habent non se opponendo talia facientibus cùm possint; hac excommunicatione non ligantur, benè tamen lata in dicto Concil. Tridentini Decreto: attamen interdicitur illis aliquid percipere de proventibus Ecclesiarum ab eo tempore, quo præmissa sine debita contradictione permiserunt. Quam pœnam existimat. Bonac. *dicta disp.*2. *quæst.*2. *p.*23. *num.*6. ipsos Clericos commisso delicto sustinere debere nulla Judicis sententia accedente, quia est pœna privativa nullam ad sui executionem actionem hominis requirens. Sed rectiùs Suarez *dicta disputat.*23. *sect.*4. *numero* 7. negat obligatos esse Clericos ante sententiam Judicis eam pœnam exequi; quia esto pœna privativa, & quæ patientis actionem non requirit, imponi per legem possit nulla Judicis sententia expectata: at in præsenti non videtur hæc pœna sic imposita esse, eo quòd per illam prohibitionem non priventur Clerici jure quæsito percipiendi fructus: hæc enim privatio clarioribus verbis exprimi deberet, uti fecit Concil. Trident. cùm de privatione fructuum ob non residentiam, & Pius V. ob non recitandas horas locuti sunt, dicentes: non faciat fructus suos Retento autem jure percipiendi fructus censenda est prohibitio illos percipiendi ad sententiam judicis referri.

5. Quinta continetur *in cap. indemnitatibus*, §. *postremo, de electione, & clerici potestate lib.*6. adversus eos qui vocati ad dirigendas Moniales in suis electionibus aliquid egerint, ex quo discordia in electionibus faciendis oriri, vel orta enutriri possit. Comprehendit hæc excommunicatio sive viros, sive fœminas, sive sæculares, sive regulares cujuscunque conditionis, & dignitatis existant, duntmodò vocati sint sive à monialibus, sive ab earum superioribus, sive ab ipsa regula, & officio, nam tunc à conditore regulæ vocantur. Qui verò non vocatus se immiscereet, ut in electione discordiam excitaret, esto graviùs peccet hanc censuram non contrahit, quia de ipso Textus nihil disponit. Sic tradunt communiter Doctores, Sylvest. *verbo excommunicatio* 9. *numer.* 42. Angel. *eodem* 7. *casu* 16. Caiet. *excommunicatio cap.*38. Navarr. *cap.*27. *num.*124. Suar. *disp.* 24. *sect.*4. *num.*8. Filliucius *tract.*14. *cap.*4. *quæst.*3. *num.*57. Bonacin. *disp.*2. *quæst.*2. *punct.*5.

6. Sexta excommunicatio fertur *in cap. hac constitutione, de officio legati lib.*6. ubi Bonifac. VIII. inquit: *Ut conservatores limites sibi traditæ potestatis (quos frequenter excedunt) metu pœnæ diligenter observent. Decernimus, ut si de aliis, quam de manifestis injuriis, & violentiis scienter se intromiserint, seu ad alia quæ judicialem indaginem exigunt suam extenderint potestatem, eo ipso per unum annum ab officio sint suspensi: Pars verò quæ hoc fieri procuravit sententiam excommunicationis incurrat, à qua non possit absolvi, nisi eì quem fatigavit indebitè, primo satisfaciat integraliter de expensis.*

Diversimodè puniuntur conservatores limites suæ potestatis excedentes, & pars quæ hujusmodi excessum procurat. Nam conservatores puniuntur pœna suspensionis ab officio per annum, ab officio inquam conservatoris. Nam esto suspensio, ab officio generaliter prolata (ut in præsenti videtur proferri) omne officium clericale comprehendat: at in præsenti restringenda est hæc suspensio ex declaratione Gregorij XV. in Bulla quæ incipit: *Sanctissimus in Christo Pater*, quamque ad verbum refert Barbosa *allegat.* 106. *num.*55. & notavit in præsenti Bonac. *disput.*2. *quæst.*2. *p.*35. *num.* 8. Qua suspensione non afficiuntur Episcopi in Conservatores electi, eo quòd in hac pœna expressi non sunt, juxta Textum *in cap. quia periculosum, de sententia excommunicat. in* 6. Inferiores igitur Episcopo hanc suspensionem contrahunt, si limites suæ potestatis excedant: Excedere autem censentur si se scienter intromiserint in aliis quàm in manifestis injuriis, & violentiis repellendis, vel præcavendis. Defensio námque potius in præcavenda injuria, quàm in remotione illius, jam factæ consistit. Ut benè tradit Molina *tit.*6. *de justit. disput.*29. *numer.*2. Ludovicus Miranda *tit.* 2. *man. prælator. quæst.*47. *articul.*7. *concluf.*3. Barbosa *allegat.*106. *num.*34. Quocirca si probabiliter conservator timeat injuriam parti esse inferendam, proferre in ejus defensionem poterit generalem excommunicationis sententiam, adversus eos qui partem offenderint. Sicuti notat idem Barbos. *suprà.* Manifesta injuria ea censetur ea quæ per se, patet, neque ad sui cognitionem juris indaginem,

& examinationem judicialem requirit. At quia ſtare optimè poteſt, ut injuria, & violentia in ſe notoria ſit, non tamen conſervatori appareat; ea de cauſa poteſt conſervator ad fundandam ſuam juriſdictionem ſummariam informationem facere, etiam in forma judicij Argument· *leg.* 2. *Digeſt. de juriſdict. omn. judicum.* Et *capite præterea, de offi io Judicis delegati:* & advertit Barboſa *dicta allegat.* 106. *numero* 20. alias inutilis eſſet conſervatoris poteſtas, & ſæpè eludi poſſet.

Procurans verò, ut conſervator in aliis quàm in manifeſtis injuriis, & violentiis reprimendis ſe immiſceat pœnam excommunicationis ipſo facto incurrit, modò pars in judicio exiſtat; quia Textus non quemcunque procuratorem excommunicatione ligat, ſed eum qui pars eſt, & ad cujus defenſionem conſervator aſſumitur. Uti declaravit Navarr. *cap.* 27. *numer.* 125. Suarez *diſput.* 23. *ſect.* 4. *num.* 10 Barboſa *allegat.* 106. *num.* 48. Bonacin. *diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 35. *num.* 5. incidit autem in prædictam excommunicationem effectu ſubſequuto. Quia procuratio non propter ſe prohibetur, ſed quatenus cauſa eſt, ut conſervator limites ſuæ poteſtatis excedat. Ergo antequam de facto hunc exceſſum procuratio obtineat, non eſt locus huic excommunicationi; ut benè advertit Navarr. *cap.* 27. *numer.* 125. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 4. *num.* 10. Sayrus *lib.* 3. *capit.* 35. *num.* 4. Filliucius *tractat.* 14. *cap.* 4. *q.* 6. *num.* 58. Barboſa *alleg.* 106. *num.* 49. Bonacin. *diſput.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 35. *num.* 3

Abſolutio ab hac excommunicatione nequit præſtari, quouſque parti integraliter fuerit ſatisfactum de expenſis, ea tamen ſatisfactione præſtita à quolibet Confeſſario concedi abſolutio poterit, juxta *cap. nuper, de ſentent. excommunic.* quia non eſt reſervata Sicuti aliis relatis obſervavit Barboſa *dict. allegat.* 106. *num.* 49. & Bonac. *ſuprà.*

7. Septima habetur *in cap. abſolutionis. De his quæ vi metúſve cauſa fiunt lib* 6. adverſus extorquentes abſolutionem, vel revocationem cenſuræ alicujus. Inquit enim Gregor. X. *Abſolutionis beneficium ab excommunicationis ſententia, vel quamcunque revocationem ipſius, aut ſuſpenſionis, ſeu etiam interdicti per vim, vel metum extortam præſentis conſtitutionis authoritate omnino viribus evacuamus, ne autem ſine vindicta violentiæ creſcat audacia, eos qui abſolutionem, ſeu revocationem hujuſmodi uti, vel metu extorſerint excommunicationis ſententiæ ſubjacere decernimus.*

Hæc excommunicatio ſolùm comprehendit extorquentes abſolutionem cenſuræ, ſeu illius revocationem vi, vel metu incuſſo, non autem mandantes, vel conſulentes extorſionem; quia mandans, vel conſulens extorſionem formaliter, & propriè non extorquet, ſed ſolùm moraliter, ac proindè comprehendi non poteſt ſub extorquente. Sicuti docuit Bonac. *diſputat.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 15. *in fine.* Modus extorſionis præſtandus eſt per vim, vel metum injuſtè incuſſum; quia verbum *extorſerint* actionem injuſtam indicat. Aliquibus videlicet Caietano *verbo excommunicatio, cap.* 41. Navarr. *cap.* 27. *num.* 125. Reginald. *lib.* 9. *praxi num.* 346. placet metum levem ſufficere. Sed verior eſt communis ſententia docens metum gravem requiri, quia metus abſolutè prolatus de gravi eſt intelligendus, nam levis parvipenditur à jure, ne omnia litibus plena ſint. Præterquam quòd abſolutio cenſuræ metu levi extorta valida eſt. Uti diximus *diſp.* 1. *hujus tractat.* Atque ita docent Sylveſt. *verbo excommunicatio* 9. *numer.* 43. Sayrus *lib.* 3. *theſauri, cap.* 34. *n.* 12. Suar. *diſputat.* 23. *ſect.* 4. *num.* 11. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 4. *quæſt.* 7. *num.* 59. Bonac. *diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 15. *n.* 3. Quouſque autem de facto abſolutio, vel revocatio cenſuræ media vi, vel metu illato obtineatur non eſt locus huic excommunicationi, quia Textus requirit abſolutionem, vel revocationem cenſuræ extortam eſſe, hoc eſt de facto conceſſam. Uti advertit Caietan. *verbo Excommunicatio cap.* 41 Suarez *num.* 12. Filliucius *num.* 59. Sayrus *numero* 12. Bonacin. *numero* 5. Sed an ſub ſententia excommunicationis comprehendatur excommunicatio minor, ita ut extorquens hujus abſolutionem, vel revocationem excommunicatione majori ligetur? Doctores non conveniunt. Bonac. aliis relatis *dicta diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 15. *num.* 2. affirmat comprehendi, quia vera eſt excommunicatio. Sed rectiùs docuerunt oppoſitum Angelus *verbo excommunicatio* 7. *num.* 18. Sylveſt. *eodem* 9. *num.* 43. Sayrus *lib* 3. *cap.* 34. *num.* 11. *verſ. ſecundo.* Filliucius *tract.* 14. *cap.* 4. *quæſt.* 7. *numer.* 59. quia excommunicatio abſolutè prolata pro majori tantùm ſupponit argum. Textus *in cap. ſi quem, de ſentent. excommuni at.* Præterea Textus loquitur de ſententia excommunicationis, cujus abſolutio, vel revocatio per vim obtinenda eſt: at cùm excommunicatio minor nunquam ab homine injungatur, locus eſſe non poteſt revocationi. Et præterea cùm illius abſolutio à quolibet impendi poſſit, nulla eſt neceſſitas interponendi vim, aut metum ad illam extorquendam. Non igitur Textus de abſolutione minoris excommunicationis intelligitur.

Gravior dubitatio eſt; An intelligendus ſit de abſolutione, ſeu revocatione cujuſlibet excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti etiam injuſti? Affirmat Sayrus, quia præſenti conſtitutione cavere Pontifex intendit modum extorquendi abſolutionem, vel revocationem cenſuræ per vim, vel metum, utpote Eccleſiaſticæ juriſdictioni injurioſum. At in extorquenda abſolutione, vel revocatione cenſuræ injuſtæ adeſſe prædictus modus injurioſus poteſt, ſicuti in abſolutione, vel revocatioce cenſuræ juſtæ. Ergo hæc excommunicatio in hac extorſione locum habet.

Cæterùm diſtinguendum eſt; ſi cenſura injuſta ſit invalida cenſeo omninò certum, te hac excommunicatione non ligari, eſto per vim, vel metum illius abſolutionem extorqueas; quia non extorques abſolutionem cenſuræ veræ, & propriæ; ſed tantùm præſumptæ. At Pontifex agit de abſolutione cenſuræ propriæ, ſiquidem eam abſolutionem per vim extortam reddit irritam, & nullius valoris, quod abſolutioni cenſuræ præſumptæ convenire nequit, quia non eſt vera abſolutio, cùm cenſura præſumpta non ſit verum vinculum, ſed ſolùm præſumptum: ergo extorquens abſolutionem cenſuræ injuſtæ invalidæ hac excommunicatione non ligaris. Atque ita docet Suarez *diſputat.* 23. *ſect.* 4. *num.* 12. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 4. *quæſt.* 7. *num.* 59. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſputat.* 2. *quæſtion.* 2. *punct.* 15. *num.* 6. Verùm ſi cenſura injuſta valida ſit, verius & probabilius cenſeo, te huic excommunicationi ſubjacere, ſi per vim, vel metum illius abſolutionem, vel revocationem extorqueas; quia eſt extorſio veræ abſolutionis, & non tantùm præſumptæ, quod eſt prohibitum in dicta conſtitutione. Sicuti tradunt Sayrus, Suar. Filliuc. Bonac. & alij *locis allegatis.* Conſultò dixi *verius, & probabilius*, ut tacitè indicarem oppoſitum probabilitate non carere. Etenim pronuntians injuſtam cenſuram injuſtus eſt, injuſtitiámque committit, & injuriam irrogat. Licet ergo tibi hanc injuriam, & injuſtitiam removere: ergo ſi alia via præſtare id non potes niſi vim, & metum inferendo, licebit tibi vim, & metum inferre; quia illa non eſt illatio injuſta metus, ſed juſta, neque eſt aggreſſio, ſed defenſio; ergo non eſt cenſuræ ſubjecta.

8. Octava excommunicatio ſumitur *ex cap. mulieres, de judiciis lib.* 6. ubi Bonifac. VIII. excommunicat omnes illos, qui fictione aliqua, vel fraude faciunt ut Judex perſonaliter accedat ad domum mulieris pro petendo ejus teſtimonio: cùm enim ſtatutum ſit in favorem pudicitiæ fœminarum, tum in decentiam udicij, ne mulieres invitæ cogantur venire ad judicium

ad

ad ferendum teſtimonium, ſed per interpoſitam perſonam, ſcilicet per Tabellionem, aut alium idoneum ab eis petatur, ſolúmque judex urgenti caſu ad domum mulieris accedat, ſi contingat, ut aliquis caſum fingat, quo judex cogatur ad domum mulieris accedere, fictor, ſeu fraudator excommunicatione ligatur.

Hæc excommunicatio comprehendit omnes, & ſingulos cujuſcunque dignitatis ſint, qui fictionem, vel fraudem commiſerint, qua Judex neceſſario inducitur ad accedendum domum mulieris pro illius teſtimonio. Neque ab hac excommunicatione excuſatur mulier, vel Judex, ſi hujus fictionis cauſæ fuerint; quia textus generaliter loquitur, neque eſt ulla ratio, ob quam excipi debeant, cùm graviorem culpam committant, & arctiùs obligentur ab his fictionibus abſtinere: cui ſtrictiori obligationi non obeſt quòd in favorem mulierum, & judicii decentiam, & integritatem hæc excommunicatio lata ſit. Atque ita docent ex communi ſententia Sayrus *lib. 3. theſauri, cap. 34. num. 13.* Suarez *diſputat. 23. ſect. 4. numero 14.* Filliucius *tract. 14. cap. 4. quæſt. 8. num. 60.* Bonacina *t. 3. de cenſur. diſputat. 2. quæſt. 2. punct. 36. à num. 5.* Quod ſi judex conſcius fictionis ab alio factæ domum mulieris accedat, etſi probabile ſit in hanc excommunicationem incidere; eo quòd fictioni conſentiens videatur fictioni cooperari, maximè cùm ex officio obligetur fictionem removere; probabilius eſt ab hac excommunicatione immunem eſſe; quia non conſentiens, vel cooperans moraliter fictioni, ſed fictor, vel fraudator excommunicationi ſubjiciuntur, ut benè notavit Navar. *cap. 27. num. 125.* Suarez *diſputat. 23. ſect. 4. num. 15.* Sayrus *lib. 3. cap. 34. num. 13.* Filliucius *tractat. 14. cap. 4. quæſt. 8. num. 60.* Bonacina *diſputat. 2. quæſt. 2. punct. 36. num. 9.* Quando autem unus fingit caſum, & alter judici proponit, advertunt optimè Sayrus, Suar. Filliucius, & Bonac. *locis allegatis*, utrumque in excommunicationem incidere; quia unus eſt fictor, alius fraudator, & tam fictor quàm fraudator excommunicantur. Quod veriſſimum eſt, cùm fraus Judici ignota eſt: at ſi nota ſit probabilitate non caret proponentem judici prædictam fraudem excuſari à cenſura; quia non eſt Judicis fraudator, ſed probabilius eſt hac excommunicatione ligari; quia eſto non ſit judicis fraudator, eſt tamen fraudator mulieris, & judicii quorum decentiæ, & integritati conſulere Pontifex hac conſtitutione intendit. Sicuti tradit Bonacina *diſputat. 2. quæſt. 2. p. 36. in fine.*

Actio verò ob quam hæc excommunicatio imponitur eſt fictio alicujus caſus, & fictionis propoſitio, quibus Judex moveatur ad domum mulieris perſonaliter accedere. Duo namque ad hanc cenſuram requiruntur, videlicet fictio, vel fictionis propoſitio, & judicis acceſſus perſonalis ad mulieris domum occaſione fictionis; quia fictio in tantum prohibetur, quatenus occaſio eſt, ut judex ad domum mulieris perſonaliter accedat. Ergo eo non accedente deficit fictioni qualitas requiſita ad cenſuram: ſicuti ex communi tradunt Caietan. *verbo Excommunicatio, cap. 59.* Sylveſt. *Excommunicat. 9. n. 44.* Navarr. *cap. 27. num. 125.* Sayrus *lib. 3. theſauri, cap. 34. num. 13.* Suar. *diſp. 23 ſect. 4. num. 13.* Filliucius *tract. 14. cap. 4. quæſt. 8. num 60.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 2. punct. 36. num. 5.* Neque opus eſt Judicem Eccleſiaſticum eſſe, nam ſive Eccleſiaſticus, ſive ſæcularis ſit, huic excommunicationi locus eſt, quia Textus generaliter de quolibet Judice loquitur, & in utriuſque acceſſu æquale periculum, & indecentia intercedit, & forte gravius in acceſſu Judicis ſæcularis. Pontifex autem poteſtatem habet leges ferendi, quæ rectæ ſæcularium morum inſtitutioni convenientes judicantur. Sicuti tradit Sylveſt. Navarr. Sayrus, Suar. Bonac. Filliuc. *loc. cit.* Tolet. *lib. 1. cap. 38. num. 10.*

9 Nona excommunicatio fertur in *cap. hoc conſultiſſimo, de rebus Eccleſiæ non alienandis, in 6.* adverſus laicos compellentes perſonas Eccleſiaſticas ad ſubmittenda bona Eccleſiarum laicis, & contra laicos ratione dictæ ſubmiſſionis aliqua bona uſurpantes. Primò namque inquit Gregor. *Laici qui Prælatos, ſeu Capitula Eccleſiarum, vel alias perſonas Eccleſiaſticas ad ſubmiſſiones Eccleſiarum, ſeu ipſarum bonorum, vel jurium immobilium laicis faciendam compulerint ipſo facto ſint excommunicationis ſententiâ innodati.* Cenſentur autem laici compellere Eccleſiaſticos, ſi metu, vel importunis precibus ſuadeant ad prædictam ſubmiſſionem. Submiſſionem verò præſtare Eccleſiaſtici debent, vel recognoſcendo ſe à laicis Eccleſias accepiſſe, & ab illis tanquam à ſuperioribus tenere, vel conſtituendo laicos, patronos, & defenſores Eccleſiarum, vel bonorum, vel eis bona immobilia; & jura ſubmittendo, ſeu concedendo ad longum tempus abſque licentia capituli, & Sedis Apoſtolicæ, & in caſibus à jure non permiſſis. Notandum eſt, ut locus cenſuræ ſit prædictam ſubmiſſionem ad longum tempus faciendam eſſe, quod arbitrio Judicis definiendum relinquitur. Communiter autem Doctores aſſerunt decennium neceſſarium eſſe. Item debet eſſe bonorum immobilium, & jurium, quia ſic cavetur in Textu. Additúrque à Pontifice decretum irritans omnium contractuum, quos abſque conſenſu capituli, & licentia Sedis Apoſtolicæ contigerit celebrari, ita ut quidquid ex eis ſequutum fuerit adeò viribus careat, ut nec jus aliquod tribuant, nec præſcribendi etiam cauſam parent.

Secundò excommunicat Pontifex ipſos laicos qui de conſenſu capituli, & licentia Sedis Apoſtolicæ aliqua bona, vel jura ex Eccleſiis acceperint ultra ea quæ ſibi permiſſa fuerint, ſi poſt monitionem ab hujuſmodi uſurpatione non deſtiterint, reſtitutionem faciendo. Monitio autem, niſi caſus urgeat, trina eſſe debet; quia plerumque ſic intelligitur, cùm aliud non cavetur, *cap. de illicita, 24. quæſt. 3.* & *cap. ſacro, de ſententia excommunicat.* & in his Doctores communiter conveniunt, ut videre eſt in Sylveſt. *verb. Excommunicatio 9. num. 44.* Tabiena *eodem 5. caſu 34.* Caietan. *cap 55.* Navarr. *cap. 27. num. 125.* Tolet. *lib. 1. cap. 38. num. 12.* Sayr. *lib. 3. theſauri, cap. 34. num. 15.* Suar. *diſp. 23. ſect. 4. num. 18.* Bonac. *diſput. 2. q. 2. p. 10.*

10 Decima ſumiter ex *cap. unico, de Religioſis domibus, in 6.* ubi Gregor. X. excommunicat Religioſos paupertatem in communi profitentes, qui aliquem ad eorum profeſſionem de novo admitterent, vel novam domum acquirerent, vel acquiſitam alienarent abſque Sedis Apoſtolicæ licentia. Hæc excommunicatio nullius eſt jam effectus, ſiquidem non comprehendit quatuor Ordines Mendicantes, videlicet Prædicatorum, Minorum, Sancti Auguſtini, & Carmelitarum, quæ ob evidentem Eccleſiæ utilitatem in prædicto Textu excipiuntur, neque etiam comprehenduntur Ordines, qui poſt Gregor. X. à Sede Apoſtolica confirmati ſunt cum ampliſſimis privilegiis huic diſpoſitioni derogantibus. Præterquam quòd hæc excommunicatio cenſetur lata adverſus quamdam Religionem, quæ jam non extat, ad quam videtur alludere Extravagans Joann. XXII. *ſancta, de Religioſis domibus*, ſicuti tradit Tolet. *lib. 1. cap. 38. num. 13.* Suar. *diſp. 23. ſect. 4. num. 20.* Filliucius *tract. 14. cap. 8. num. 32.* Bonacina *diſp. 2. q. 8. punct. 1. num. 4.* Monent tamen prædicti Doctores Tolet. Suar. Filliucius, Bonac. & Sayrus *lib. 3. theſauri, c. 33. n. 5.* prohibitioni factæ

de novo Ordine inſtituendo, vel novo Religionis non inſtitutæ, nec confirmatæ habitu aſſumendo excommunicationem non annecti. Cui prohibitioni non obeſt, quòd ſingularem Eremitæ habitum aſſumas, ut frequenter plures in ſignum humilitatis vel pœnitentiæ aſſumere ſolent, quia non intendis novum Ordinem inſtituere, nec novæ Religionis habitu indui, ut benè obſervavit Bonac. *dict. diſp* 2. *quæſt.* 8. *pun.* 1. *in fine.*

11 Undecima excommunicatio continetur in *cap. quanquam de Cenſ. lib.* 6. adverſus eos qui per ſe, vel alios nomine proprio, vel alieno exigunt, ſeu extorquent ab Eccleſiaſticis perſonis pedagium, guidagium, vel ſimile tributum pro perſonis ipſis, aut rebus propriis, quæ non tranſmittunt cauſa negotiationis, & ad illa perſolvenda compellunt. Hæc excommunicatio coincidit cum excommunicatione lata in Bulla Cœnæ, *clauſula* 18. ideóque *ibi* explicata eſt. Differt autem ab illa excommunicatione tum in reſervatione, tum in materia. Etenim hæc excommunicatio facta reſtitutione, & præſtita ſatisfactione competenti à quolibet ſacerdote in peccata mortalia juriſdictionem habente tolli poteſt, ſecus excommunicatio Bullæ. In materia autem differt; quia excommunicatio ſolùm injungitur exigentibus, ſeu compellentibus ad ſolutionem per ſe, vel alios, non autem imponentibus tributum niſi ea impoſitio cauſa exactionis fuerit, cùm tamen excommunicatio Bullæ afficiat imponentes. Deinde non afficit hæc excommunicatio recipientes tributum à ſponte dantibus, benè tamen excommunicatio Bullæ. Præterea excommunicatio Bullæ lata eſt in exigentibus tributum Eccleſiaſticis impoſitum, hæc autem non requirit Eccleſiaſticis impoſitum eſſe tributum; ſatis enim eſt, quòd tributum laicis impoſitum ab Eccleſiaſticis exigatur, ut benè has omnes differentias notavit Bonacina *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 21. illa tamen gravior eſt differentia, quam aſtruere intendit Navarr. *cap.* 27. *num.* 128. affirmans excommunicationem Bullæ latam eſſe contra exigentes tributa ab Eccleſiaſticis perſonis ratione Eccleſiaſticorum proventuum; hanc verò conſtitutionem contra exigentes tributa ab Eccleſiaſticis ratione tranſmiſſionis perſonæ, vel bonorum in alium locum, quòd longè diverſum eſt. Verùm hanc differentiam nullatenus probo, eo quòd in Bulla Cœnæ expreſsè interdicta ſit impoſitio cujuſlibet tributi perſonis Eccleſiaſticis, au eorum bonis.

12 Duodecima habetur in *cap. quoniam de immunit. Eccleſiarum, lib.* 6. adverſus impedientes juriſdictionem Eccleſiaſticam, vel Judices illa utentes. Quæ excommunicatio explicata eſt, cùm de excommunicationibus contentis in Bulla Cœnæ *clauſula* 13. & 14. habuimus ſermonem.

13 Decimatertia continetur in *cap. ult. de immunit. Eccleſiarum, eodem lib.* 6. adverſus Judices, ſeu dominos temporales, qui præcipiunt ſubditis ſuis, ne Prælatis, aut Clericis, ſeu perſonis Eccleſiaſticis quidquam vendant, aut emant aliquid ab eiſdem neque ipſis bladum molant, coquant panem, aut alia communia obſequia exhibere præſumant. Circa quam excommunicationem adverte ſi id præcipiatur per modum ſtatuti, contineri ſub excommunicatione Bullæ Cœnæ Domini *can.* 15. ut *ibidem* explicui: at ſi per modum præcepti tranſeuntis materia eſt tantùm hujus excommunicationis non reſervatæ, ut benè advertit Suarez *diſput.* 24. *ſectio* 4. *num.* 25. Debet tamen præcipiens habere juriſdictionem & poteſtatem, & ex alia parte imperium verſari circa proprios ſubditos. Quare ſi aliis ſibi non ſubjectis id præciperet, aliquo modo non eſſet locus huic excommunicationi, quia non præſtatur actus per legem prohibitus; uti tradit Sylveſt. *verb. excom.* 9. *num.* 50. Angel. *eod.* 7. *caſu* 26. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 38. *num.* 17.

14 Decimaquarta excommunicatio habetur in *c.* 2. *ut periculoſa. Ne Clerici, vel Monachi in* 6. adverſus religioſos habitum ſuæ Religionis temere dimittentes, vel ad ſtudia ſine debita licentia accedentes, & contra Doctores qui hujuſmodi Religioſos habitu dimiſſo docerent. Inquit namque Bonif. VIII. *Ut periculoſa Religioſis evagandi materia ſubtrahatur diſtrictius inhibemus, ne de cætero aliquis quamcunque Religionem taciti, vel expreſsè profeſſus in ſcholis, vel alibi temerè habitum Religionis ſuæ dimittat, neque accedat ad quævis ſtudia litterarum, niſi à ſuo Prælato cum conſilio ſui conventus, vel majoris partis ejuſdem ſibi eundi ad ſtudium licentia primitùs ſit conceſſa. Si quis autem horum temerarius violator extiterit, excommunicationis incurrat ſententiam ipſo facto. Doctores autem, ſeu magiſtri qui Religioſos habitu ſuo dimiſſo leges, vel Phyſicam audientes ſcienter docere, aut in ſcholis ſuis præſumpſerint retinere ſimili eo ipſo ſint ſententia innodati.*

Hæc conſtitutio quatenus ad Religioſos ſpectat duplicem illis actionem interdicit. Prima eſt habitus ſuæ Religionis temeraria demiſſio. De qua actione ſatis diximus *tract.* 16. *de ſtatu Religioſo, diſp* 4. *punct.* 6. quibus omnibus *ibi* de eis conſentit Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *quæſt.* 8. *p.* 6. Secunda eſt acceſſus ad quævis ſtudia ſine licentia Prælati de conſilio ſui conventus: acceſſus inquam ad quævis ſtudia ſive legum, ſive canonum, ſive Theologiæ extra oppidum ſui Monaſterii, & extra Monaſterium vivendo, alias non eſſet propria vagatio, quæ præſenti conſtitutione interdicitur Uti tradit Navarr. *cap.* 27. *num.* 133. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 38. *num.* 20. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 4. *num.* 35. Sayrus *lib.* 3. *theſauri, cap.* 33. *num* 20. Sanch. *lib.* 6. *decalogi cap.* 8. *num.* 75. & 76. Sanctarell. *tractat. de apoſtaſia, cap.* 2. *num.* 1. & 2. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *quæſt.* 8. *punct.* 8. *num.* 1. & *ſeqq.* Filliuc *tract.* 14. *cap* 8. *quæſt.* 4. *numero* 36. & alii

Hanc licentiam quacum Religioſus extra clauſtra commoraturus ad ſtudia proficiſcitur concedere debet Prælatus illius cum conſilio ſui conventus, ſeu majoris partis illius. Quod intelligendum eſt, quando Prælatus habet conventum. Nam ſi hæc facultas à Generali, vel Provinciali concedatur qui propriè non ſunt Prælati conventus, ſed provinciæ, & totius Religionis abſque conſilio conventus concedi poterit ex vi hujus conſtitutionis. Nam Pontifex ſolùm immediatis Prælatis conventus indicit obligationem requirendi conventus conſilium, ne abſque maturo conſilio eam facultatem exerceant, caſu quo eam facultatem ſuis ſubditis concedere poſſunt. Ut rectè advertit Navarr. *dicto cap.* 27. *num.* 133. Sayrus *cap.* 33. *num.* 22. Suar. *ſect.* 4. *num.* 37. Sanch. *cap.* 8. *num.* 77. Bonac. *diſput.* 2. *quæſt.* 8. *punct.* 8. *num.* 8. Quòd ſi Prælatus conventus ſpectatis ſuæ Religionis conſtitutionibus facultatem non habet hanc licentiam concedendi, ex vi hujus conſtitutionis eam concedere nequit; quia Pontifex non ampliare, ſed potiùs reſtringere facultatem intendit, ut benè notat Suar. *diſputat.* 23. *ſect.* 4. *num.* 37. Sanch. *lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 77. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſputat.* 2. *quæſt.* 8. *punct.* 8. *num.* 7. Religioſum verò qui ex vi hujus facultatis invalidæ ad ſtudia proficiſceretur, exiſtimat Suar. *dicta ſect.* 4. *num* 37. hanc excommunicationem effugere, eo quòd ſervet formam iſtius textus ad ſtudia accedens de licentia ſui Prælati, & conventus conſilio. Sed rectius oppoſitum docuit Bonac. *num.* 9. quia licentia invalida non eſt licentia, nec præſumendum eſt velle Pontificem favere iniquo Prælati juriſdictionis uſui. Et idem exiſtimo dicendum, etſi Prælatus conventus poteſtatem aliàs haberet concedendi licentiam ſuis ſubditis habitandi extra clauſtra, nullo conventus conſilio requiſito, ſi de facto tentaret ſuis ſubditis licentiam concedere eundi ad ſtudia irrequiſito conventus conſilio, vel majoris illius partis; nulla eſſet talis licentia, utpotè cui deficit forma ſub qua

præſcribitur

præscribitur concedenda, ac proinde non excusaret religiosum à censura, uti colligitur ex Sanch. *dicto cap.* 8. *num.* 87. Sanctarello *de apostasia, cap.* 2. *num.* 3. Bonac. *punct.* 8. *num.* 8.

Illud est certum Prælatum conventus ad studia accedentem absque ulla licentia suorum superiorum in hanc excommunicationem non incidere; quia hæc solùm afficit Religiosos subditos prælato illius conventus à quo recedunt. Uti advertit Navarr. *c.* 27. *nu.* 133. Suar *disp.* 23 *sect.* 4. *num.* 38. Sayrus *lib.* 3. *thesauri, cap.* 33. *num.* 22. Sanch. *lib.* 6. *in decal. cap.* 8. *num.* 85. Sanctarello *de apostasia, cap.* 2. *num.* 7. Bonac. *disp.* 3 *quæst.* 8. *punct.* 8. *num* 14.

Quatenus verò hæc constitutio spectat Doctores, & magistros, illis prohibet sub pœna excommunicationis, ne Religiosos habitu suo dimisso leges, vel physicam audientes scienter doceant, vel in scholis suis præsumant retinere. Nomine *Doctoris* existimat Suar. *disp.* 23. *sect.* 1. *num.* 39. & 45. Bonac. *disput.* 2. *q.* 2. *punct.* 32. *in fine*, significare eum qui laureo doctoratus insignitus est, tametsi non doceat; quia ei tantùm nomen Doctoris communiter applicatur. Nomine autem *Magistri*, intelligi actu docentem. Ducuntur ad hanc explicationem sustinendam, quia textus utitur dictione disjunctiva, *Doctores sive Magistri* Sed rectius Glos. *in præsenti, verbo retinere.* Navarr. *c.* 20. *num.* 134. Sanch. *lib.* 6. *in decalog. cap.* 8. *num.* 96. existimarunt idem utroque nomine significari, nonénque Magistri appositum esse ad declarandum Doctoris nomen præstaréque hunc sensum: docentes sive sint insigniti doctoratus laureo, sive simplices magistri si Religioso habitu dimisso audientes legem vel physicam doceant; excommunicatione innodantur. Moveor ad hanc explicationem sustinendam, quia præsenti constitutione cavere Pontifex intendit ne Religiosi studio scientiarum prohibitarum vacantes doceantur, ad cujus finem nihil refert aliquem Doctoris laureo decoratum esse, nisi Doctoris munus exerceat. Ergo solùm docentes sub hac constitutione intelliguntur. Præterea quia actu magister non est, nec docere, nec retinere in suis scholis religiosum potest, quia non de retentione in materialibus scholis Textus loquitur ut per se patet, sed de retentione formali, scilicet in publicis lectionibus. Deindè hæc constitutio pœnalis est. Ergo non debet extendi, sed restringi. Tandem quia communiter Doctores Glossa *in præsenti.* Richard. 4. *d.* 18. *q.* 5. *art.* 11. Paludan *quæst.* 5. *art.* 3. §. 2. Angel. *verbo excommunic.* 7. *casu* 27. Sylvest. *eod.* 9. *num.* 56. Tabiena 5. *casu* 23. Caietan. *cap.* 63. Sayrus *l b.* 5. *cap.* 35. *num.* 5. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 38. *num.* 22. & alii solius Doctoris nominis meminerunt, nullam inter Doctorem, & Magistrum distinctionem agnoscentes.

Hi verò Magistri, seu Doctores ut hanc excommunicationem incurrant religiosos leges, vel physicam habitu dimisso audientes scienter docere debent, vel in scholis retinere. Is autem dicitur scienter docere prædictos Religiosos, qui nulla probabili ignorantia laborat, eos veros Religiosos esse, habitúque dimisso lectioni legum, vel Physicæ assistere, ut benè Caietan. *in præsenti, verbo excommunicatio. cap.* 61. Navarr. *cap.* 27. *num.* 134. Suar. *disput.* 23. *sect.* 4. *num.* 39. Filliucius, *tract.* 14. *cap.* 4. *quæst.* 11. *num.* 63. Bonac. *disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 32. *num.* 3. In scholis verò retinere religiosos Magistri censentur, si ibi assistentes defendant, aut aliquo modo positivo concurrant, ne ab illis lectionibus audiendis desistant, uti omnes Doctores tradunt. Quinimò existimo ex eo solum, quòd Magister scholæ permittat suæ lectioni adesse religiosum potentem eum expellere, censendum esse retinere, sicuti censeretur paterfamilias hospitem in sua domo commorantem retinere, si eum non expelleret, cùm posset; quia Magister scholæ jus & potestatem habet admittendi, vel expellendi Auditores ad suum gymnasium accedentes, prout sibi rationabiliter visum fuerit. Quod a fortiori procedit in rectore totius universitatis, utpote jurisdictionem in foro externo habente, uti docent. Sanch. *lib.* 6. *in decalog. cap.* 8. *num.* 97. Bonac. *tom.* 3. *disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 32. *num.* 6. nec dissentit Suar. *de censur. disp.* 23. *sect.* 4. *num* 41. Consultò dixi ad suum gymnasium; nam si extra Religiosi audirent, non esset censendus Magister eos docere, quia ea est furtiva auditio, & præter docentis intentionem, & forte non valentis impedire: Uti tradit in præsenti Glossa, Joann. Andræas & alii Sanch *lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 95. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *p.* 32. *num.* 9. Quòd si religiosus noluerit à lectione exire, existimat Suar. *de censur. disp.* 23. *sect.* 4. *num.* 40. Sanch. *lib.* 6. *in decalog. cap.* 9. *num.* 98. non posse Magistrum ulla vi illata Religiosum expellere, quia id solùm potestati publicæ & jurisdictionem in foro externo habenti conceditur. Sed rectiùs oppositum judicavit Glossa *in præsenti, verbo retinere*, & tradit expressè Sylvest. *verbo excommunicatio* 9. *casu* 26. *p.* 3. *num.* 57. Tabiena 5. *casu* 23. *q.* 4. Bonac *num.* 10. posse inquam Magistrum vi moderata eum expellere; quia textus prohibens illius retentionem in scholis, tacitè concedit facultatem illum vi moderata expellendi: quod sic probo. Præfato Religioso interdictus est aditus in scholis, Magistro autem concessa est illarum tuitio, & defensio. Ergo Religiosus illuc ingrediens scholis, Magistro, aliisque auditoribus injuriam irrogat; potest ergo Magister cui illius loci cura incumbit eam injuriam propulsare, atque adeò eum vi moderata expellere, quia illa non est censenda violentia, sed defensio. Sicuti si contra voluntatem patrisfamilias illius domum intrares, nec monitus exire velles, posset per vim moderatam te expellere. Neque obinde in censuram Canonis *si quis suadente*, 17. *quæst.* 4. incideret, uti indicat Glossa, *verbo retinere*, quia illa non est violenta, seu injusta manuum in religiosum injectio, sed justa, & rationi conformis.

Verùm casu quo Religiosum monitus exire nollet, neque expelli absque scandalo, gravique periculo possit, censet Glossa *dicto cap. ut periculosa, verbo retinere.* Bonac. *tom.* 3. *de censur. disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 32. *num.* 10. lectionem dimittendam esse, sicuti dimittitur sacrificium inchoatum, cùm excommunicatus vitandus exire non vult, ideò namque sacerdos sacrificium dimittere tenetur, quia ei interdicitur communicatio cum vitando excommunicato: at Magistro interdicta est communicatio in Doctrina cum præfato religioso. Ergo debet à doctrina cessare. Nihilominus Suar. *disp.* 23. *sect.* 4 *num.* 40. Sanch. *lib.* 6. *in decalog. cap.* 8. *num.* 98. Filliucius *tract.* 14 *cap.* 4. *q.* 11. *num.* 63. censent probabiliter non esse obligatum Magistrum à lectione desistere, ne alii Auditores damnum patiantur. Neque censendus est Magister eo casu religiosum docere, cùm suam doctrinam publicè traditam ad ipsum non referat; potiùs enim censendus religiosus est furtivè eam excipere, quàm Magistrum eam illi tradere, in quo est latum discrimen à sacrificio, nam sacerdos cùm nomine populi, & maximè circunstantium sacrificium offerat, nequit separare à sacrificio communicationem cum circunstantibus. In præsenti autem ex sola intentione docentis separari communicatio doctrinæ potest.

15 Decimaquinta excommunicatio continetur in *cap. quicunque de hæreticis in* 6. adversus eos qui scienter præsumunt sepelire hæreticos, & eorum defensores. Nam Alexand. IV. inquit. *Quicunque hæreticos, credentes, receptatores, defensores, vel fautores eorum scienter præsumpserint Ecclesiastica tradere sepulturæ, usque ad satisfactionẽ idoneã, excommunicationis sententiæ se noverint subjacere. Neque absolutionis beneficiũ mereantur, nisi propriis manibus publicè extumulent, & projiciant hujusmodi corpora dãnatorũ & locus ille perpetua careat sepultura.*

Ad

Ad incurrendam hanc excommunicationem, opus eſt ut ſepeliens hæreticos, eorúmque fautores, receptatores, & defenſores ſciat in eo crimine deceſſiſſe, prohibitúmque ſibi eſſe illud munus circa eorum corpora exercere, qua ſcientia non obſtante præſumat ea corpora Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradere, id eſt, in loco ſacro ſepelire. Sepelire autem cenſebitur ſi propriis manibus terræ mandet, non autem ſi corpus comitetur. Quinimò ſatis probabile eſt ſolùm propriis manibus ſepelientem hac cenſura ligari, non autem mandantem, conſulentem, aut moraliter concurrentem; quia cenſura lata contra facientes, extendi non debet ultra eos qui phyſicè, & realiter opus præſtant. Et fortè ob hanc causâ præcipit Pontifex, ne abſolvatur delinquens quouſque propriis manibus extumulet corpus ſepultum, ut in ea ratione inqua delinquit, pœnas luat. Sic in præſenti aliis relatis docet Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſp 2. quæſt. 2. punct. 30. num. 6.* Dixi ſatis probabile eſſe, eo quòd cenſeam in hoc caſu eſſe probabilius cenſuram ad mandantes extendi. Nam quoties lex reddenda eſt inutilis niſi extenſionem admittat, extenſio facienda eſt, ut latè probavi *tract. de legibus*, ubi de impetratione: at niſi hæc lex ad mandantes extenderetur, ferè inutilis eſſet; eo quòd propriis manibus ſepelientes plerunque rudes ſunt, & infimæ notæ, ideóque tum ratione ignorantiæ cenſuræ, tum ratione mandati ſuorum dominorum cenſuram effugerent, ergo hæc cenſura ad mandantes extendi debet, ut frequenter effectum habeat.

Sed an opus ſit ad incurrendam hanc cenſuram ut hæretici, eorum fautores, vel defenſores denunciati ſint nominatim; Non caret difficultate; eo quòd poſt Extravag. *ad evitanda*, non teneamur vitare excommunicatum, qui manifeſtus clerici percuſſor non fuerit, vel non fuerit nominatim denunciatus. Ob quam rationem exiſtimat Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſp. 2. qnæſt. 2. punct. 30.* huic excommunicationi non eſſe locum; ſi hæreticus denunciatus non ſit. Sed oppoſitum alicui verius videbitur, quia hæc excommunicatio non ob communicationem cum hæretico quatenus fuit excommunicatus, ſed quatenus hæreticus fuit, & in hæreſi deceſſit imponitur, ac proindè non eſt atendenda publicatio excommunicationis, ſed finalis in hæreſi & manifeſta impœnitentia. Nihilominus ſententia Bonacinæ placet ob dictam Extravag. quæ eximit ab obligatione vitandi quamlibet non ſolùm ob cenſuram, ſed ob quamlibet ſententiam à jure, vel ab homine. Abſolutio verò ab hac cenſura præſtanda non eſt, quouſque delinquens corpus ſepultum publicè extumulet. Quod intelligendum eſt, ſi publicè fuerit tumulatum, ut ſic ſatisfactio delicto correſpondeat. Secùs verò ſi ſecretò tumulatum fuerit; quia tunc ſecretò eſt exhumandum ut benè advertit Bonac. *tom. 3. diſp. 2. quæſt. 2. punct. 30. num. 7.* Et præterea debet intelligi caſu quo illius corpus ab aliis oſſibus fidelium diſcerni poſſit, ut multis relatis advertit Sayrus *lib. 3. cap. 35. num. 6.*

Additur ultimò, ut locus, in quo prædictum corpus ſepultum eſt perpetua careat ſepultura, quod intelligendum eſt non de tota Eccleſia, ſed de loco illo particulari, in quo corpus illud execrabile requievit: ut benè advertit Bonac. *d. punct. 30. in fine.*

16 Decimaſexta continetur in *cap. ut inquiſitionis, de hæreticis in 6.* in defenſionem ſancti officii Inquiſitionis. *Primò*, namque excommunicantur gubernatores, poteſtates, ac domini temporales qui de aliquo crimine hæreſis cognoverint, aut judicium tulerint ſive directè, ſive indirectè. *Secundò*, ſi detentos in carcere ob crimen hæreſis audeant abſque Epiſcopi, vel inquiſitoris licentia liberare. *Tertiò* ſi ſententiam latam ab Epiſcopo, vel inquiſitoribus non mandaverint executioni, ſicuti ſunt obligati. *Quartò*, ſi directè vel indirectè ſententiam Epiſcopi, vel Inquiſitoris impedire præſumpſerint. *Quintò*, ſi auſi fuerint ſe opponere prædicto Diœceſano, vel Inquiſitoribus in rebus ad Fidem pertinentibus.

Circa hanc excommunicationem adverte cùm Gloſ. Joann. Andrea, & aliis *in dicto cap. ut inquiſitionis.* Tolet. *lib. 1. cap. 38. num. 21.* Sayro *lib. 3. cap. 34. num. 19.* Navarro *cap. 27. num. 135.* Suar. *diſp. 23. ſect. 4. num. 44.* Bonacina *tom. 3. de cenſur. diſput. 2. quæſt. 2. punct. 8. num. 5.* & aliis ſi Epiſcopus, & Inquiſitor in eadem cauſa non conveniunt ſuperſedendum eſſe, niſi fortè declaratum ſit à Pontifice, aut ſupremo tribunali, cui ſententiæ ſtandum ſit in caſu diſcordiæ. Secundò adverte plures Doctores. Angel. *verbo excommunicatio 7. caſu 2.* Sylveſt. *eodem caſu 28. num. 58.* Sayrus *dicto lib. 3. cap. 34. num. 18. verſ. quarto*, & probabile reputat Tolet. *dicto cap. 38. num. 2.* aſſerere ad incurrendam hanc excommunicationem opus eſſe, ut domini temporales animo impediendi Inquiſitionis officium prædictas actiones præſtent. Nam ſi ex odio, vindicta, alióve fine Inquiſitionis miniſtros vexent, tametſi inde officium Inquiſitionis impediatur non eſt locus huic excommunicationi. Ratio eſſe poteſt, quia licèt hæ actiones abſolutè prohibeantur, neque animus attendatur, at cum hæc prohibitio facta ſit ut tribunal Inquiſitionis defendatur, & promoveatur; debent intelligi prohibitæ, quando ex intentione impediendi hunc finem naſcuntur. Cæterùm contrarium longè probabilius eſt, ut affirmat Tolet. *loco relato* Suar. *diſp. 23. ſect. 4. numero 44.* Filliuc. *tractat. 14. capit. 9. quæſt. 5. numero 159.* Bonac. *dicta diſp. 2. q. 10. punct. 8. numero 10.* quia lex abſolutè excommunicat prædictas actiones operantem abſque reſtrictione hujus, vel illius intentionis; parum enim refert quòd ex hac, vel illa intentione actiones procedant, ſi officium Inquiſitionis impeditur, quod lex præcavere intendit. Item ſi opus eſſet moveri ex intentione impediendi Inquiſitionis officium, id textus exprimeret, at contrarium indicat, prohibens non ſolùm directè, ſed indirectè, quomodocúnque impedimentum apponi. Tertiò, adverte ſi prædictæ actiones fiant animo favendi hæreticis in excommunicationem Bullæ Cœnæ clauſula 1. incurri. In ultima parte hujus textus additur excommunicatio contra omnes cujuſcunque conditionis ſint, qui in prædictis auxilium, conſilium, vel favorem præſtiterint, ſtatuitúrque contra omnes generaliter ſi per annum in hac excommunicatione perſtiterint animo obſtinato, ut hæreticos puniendos eſſe. De qua excommunicatione *ſuperius* dixi & *tract. de fide*, ubi de ſuſpicione hæreſis.

17 Decimaſeptima habetur in *cap. pro humani, 1. de Homicidio in 6.* adverſus eos qui pro aſſaſſinum aliquem Chriſtianum fecerint interfici, vel mandaverint; tametſi mors non ſequatur.

Nomine *aſſaſſini* exiſtimat Sayrus *lib. 3. theſauri, cap. 34. num. 21.* intelligi qui pecunia inductus officium aſſumit aliquem interficiendi. Quod ſi ita eſſet, huic excommunicationi ſæpè eſſet locus, cùm plures ut ſecuritatem habeant homicidas conducunt ad inimicum interficiendum. Caſu autem quo ſic eſſet hæc excommunicatio intelligenda, in illam incurrit faciens interfici Chriſtianum Catholicum non hæreticum per aſſaſſinos, vel de interfectione mandatum præſtans, tametſi ex eo mandato forſan mors non ſequatur, uti in textu dicitur. Item in eam excommunicationem incidit qui prædictos aſſaſſinos receptaverit, defenderit, vel occultaverit. Quod intelligendum eſt poſtquam mortem perpetraverint, vel mandatum acceperint de ea perpetranda. Nam ſi mandans ob ſolum manda-

tum

tum huic excommunicationi subjicitur, receptor, vel defensor mandatarii eidem subjici debet. Verùm longè probabilius existimo solos quosdam infideles Principibus Christianis subjectos, & hoc crudele officium homines interficiendi assumentes nomine assassinorum intelligi; ut manifestè indicant illa verba Textus: Ab eorundem assassinorum domino impetrare, & illa tanquam Christianæ religionis æmulus, &c. Neque verisimile est Pontificem ipsos assassinos ab excommunicatione liberaturum, si excommunicationi subjici possent: atque ita docent in præsenti Navarr. *cap.* 27. *num.* 136. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 59. *num.* 25. Covarr. *lib.* 2. *var. cap.* 20. *num.* 9. Suar. *disp.* 23. *sect.* 4. *num.* 47. Filliucius *tract.* 14. *cap* 4. *quæst.* 10. *num.* 63. Bonac. *t.* 4. *de censur. disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 33. *num.* 2.

18 Decimaoctava continetur in *cap. usurarum, de Usuris, lib.* 6. adversus Clericos usurariis alienigenis domus locantes, aut alio titulo concedentes. *Primò* Gregor. X. prohibet manifestis usurariis alienigenis domus locare; aut alio titulo concedere ad fœnus exercendum. *Secundò* permittere in terris suis domus conductas habere, aut alias habitare. *Tertiò* intra tres menses à terris suis expelli. Personis Ecclesiasticis, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis pœnam suspensionis indicit: horum inferioribus si singulares personæ fuerint, excommunicationis sententiam imponit; collegium, seu aliam universitatem interdicto subjicit. Laici verò per suos Ordinarios sunt compescendi.

Prima actio ob quam hæc excommunicatio, suspensio, vel interdictum imponitur est domum locare, aut alio titulo scilicet commodato, depositò, donatione, venditione concedere usurariis alienigenis ad fœnus exercendum. Non enim quibuscunque usuraris manifestis prohibitum est sub excommunicatione domum conducere ad fœnus exercendum, sed solum usurariis alienigenis, neque quælibet conductio domus prohibetur, sed solùm conductio facta ad prædictum finem fœnoris exercendi, uti ex communi tradit Sayrus *lib.* 3. *thesauri, cap.* 32. *n.* 20. Suar. *disp.* 31. *sect.* 5. *num.* 14. Bonac. *tom.* 3. *de censur. disp.* 2. *quæst.* 4. *punct.* 9. *num.* 5. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 38. *numero* 26. Alienigenæ vocantur qui neque ipsi, neque eorum parentes in eo dominio nati sunt, ut constat ex *leg. qui ex vico, leg. assumptio. §. filius ff. ad municipalem.* Quod si roges, qua de causa alienigenis usurariis hæc domus concessio prohibeatur, non autem indigenis; ea est: quia difficilius indigenæ fœnus inter suos exercent ob naturalem pudorem, & verecundiam.

Secunda actio est permittere prædictos usurarios in terris suis habitare. Tertia intra tres menses eos non expellere. Alicui videbitur unam ex his actionibus superfluè apponi; nam qui permittit eo ipso non expellit, & qui non expellit eo ipso permittit, & consequenter spatium trium mensium tam ad permissionem quàm non expulsionem esse extendendum. Sed longè verius est utramque actionem esse distinctam, & ut talem in Textu appositam esse, spatiumque trium mensium solùm pro non expulsione fuisse assignatum, etenim actio permissionis spectat primum usurarii ingressum, quem si dominus terræ scienter permittat, eo ipso absque ulla mora in excommunicationem incidit. Quod si absque illius notitia usurarius fuit ingressus, ibique habitat, obligatus est non statim, sed intra tres menses illum expellere.

Hæ duæ actiones comprehendere tantùm possunt personas Ecclesiasticas, quæ in illis terris, ubi usurarii fœnus exercent dominium habuerint; quia solùm hæ potestatem habent prædictos usurarios expellendi, & constat ex illis verbis Textus *in terris suis*, & notavit ex communi sententia Sayrus *lib.* 3. *cap.* 32. *numero* 15. Bonacina *disp.* 2. *quæst.* 4. *punct.* 9. *num.* 6.

Quod si contingat usurarium alienigenam, non esse alienigenam respectu domini, sed solùm respectu illius terræ in qua fœnus exercet, existimat Bonac. *tom.* 3. *de censur. disp.* 2. *quæst.* 4. *punct.* 9. *num.* 10. non comprehendi sub hac constitutione, quia solùm comprehenduntur usurarii qui non sunt oriundi de terris dominorum. Sed verius est oppositum, ut indicat Sayrus *libro* 3. *thesauri, capit.* 32. *num.* 14. quia textus absolutè prohibet usurariis alienigenis domus locare, aut ibidem habitare permitti. At oriundus ex regno diverso, uti ex Neapoli, Flandria, verè est alienigena in Hispania; tametsi eidem Regi subjectus, sub dicta constitutione comprehenditur. Neque obest quòd non sit expellendus ex omnibus terris hujus Regis, si ex aliqua illius terra oriundus existat; satis enim est quòd expellatur ex omnibus terris, quarum comparatione ipse usurarius fuerit alienigena.

Ad extremum placet advertere quod tradit Leonard. Lessius *lib.* 2. *de justit. cap.* 24. *in fine*, nempe multis in locis non esse hanc prohibitionem receptam, sed passim usurarios alienigenas maximè Judæos permitti videntibus, & non contradicentibus Episcopis.

19 Decimanona continetur *cap. unico de injuriis in* 6. adversus concedentes represalias contra personas Ecclesiasticas, vel concessas in laicos ad Ecclesiasticos extendentes. Subjicit namque Greg. X. excommunicationi singulares personas, & universitatem interdicto, si contra personas Ecclesiasticas represalias, seu pignorationes concedant, seu concessas executioni mandent, aut aliquo modo extendant, nisi præsumptionem hujusmodi revocaverint à concessionis, vel extensionis tempore infra mensem quis revocaverit concessionem, & exequens executionem damnum illatum reparando huic excommunicationi non est locus. Solùm est dubium, si revocatio concessionis facienda est re integra, id est antequam executioni mandetur, ut hæc censura vitetur. Negat id esse necessarium Suar. *disp.* 23. *sect.* 4. *num.* 50. Bonac. *tom.* 3. *de censur. disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 22. *num.* 24. quia nulla est causa, ob quam constitutio pœnalis restringi debet, hæc autem constitutio assignat terminum mensis ad incurrendam censuram absque conditione, an res integra sit, vel non? Ergo non est ejus dispositio restringenda. Nihilominus contrarium mihi verius videtur cum Glossa, Geminiano, Franco *in præsenti*, Sylvestro, *verbo excommunicatio* 9. *num.* 63. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 38. *num.* 27. Moveor, quia concessio posita executione revocari non potest, utpotè quæ habuit suum effectum, tametsi damnum ex ea sequutum possit reparari. Secus est in executione quæ per restitutionem pignoris, seu rei ablatæ in suum pristinum statum revocatur. Ergo cùm concessioni conceditur terminus mensis ad revocationem, subintelligendus est pro concessione executioni non mandata; quia huic tantùm revocatio aptari potest, non verò concessioni jam executæ.

Represaliæ vocantur quando ratione debiti ab una persona contracti, aut injuriæ illatæ altera tertia persona in se, vel in suis bonis gravatur, obligatur satisfactionem pro alia exhibere, etiamsi aliàs non teneatur. Quod aliquando licitum esse potest circa personas sæculares authoritate legitima præstitum, secùs circa Ecclesiasticas personas, nisi ex speciali licentia Pontificis.

Vigesima excommunicatio habetur in *cap. felicis de*

de Pœnis in 6. adverſus Principes, aliósque dominos temporales & Judices non obſervantes ea quæ ibidem præſcribuntur, contra hoſtes invaſores Cardinalium, de qua excommunicatione latè dictum eſt in explicatione Bullæ Cœnæ, Clauſula 11.

Punctum XXXIV.

Expenduntur excommunicationes latæ ipſo jure, & non reſervatæ contentæ in libris Clementinarum.

1 *Refertur prima excommunicatio adverſus impedientes ſequeſtrationem ab Ordinario factam, de beneficio ſuper quod lata eſt ſententia definitiva à Sede Apoſtolica contra poſſeſſorem illius non triennalem.*

2 *Secunda adverſus eos qui mortuos tempore interdicti ſepeliunt, vel excommunicatos, aut uſurarios.*

3 *Tertia adverſus Religioſos uſurpantes decimas, vel impedientes earum ſolutionem.*

4 *Quarta excommunicatio expenditur quæ eſt adverſus monachos, & canonicos regulares adeuntes curias Principum animo nocendi ſuis Prælatis, vel monaſteriis.*

5 *Quinta adverſus Monachos tenentes arma intra ſepta ſui Monaſterij.*

6 *Sexta adverſus impedientes viſitatores Monialium in ſuo munere, niſi moniti reſipiſcant.*

7 *Septima refertur adverſus fœminas ſtatum Beghinarum aſſumentes, & adverſus Religioſos qui prædictas Beghinas fovent in earum ſtatu.*

8 *Octava adverſus contrahententem matrimonium in gradibus prohibitis.*

9 *Nona adverſus eos qui prætextu officij Inquiſitionis, pecuniam illicitis modis extorquent, vel ob delictum clericorum Eccleſiarum bona confiſcant.*

10 *Decima contra officiales communitatum uſuris faventes.*

11 *Undecima adverſus religioſos Mendicantes novas domos ad habitandum acquirentes, ſine Sedis Apoſtolicæ facultate, vel acquiſitas alienantes.*

12 *Duodecima adverſus Religioſos qui ſuis ſermonibus, vel alibi à decimarum ſolutione debitores retrahere intendunt.*

13 *Decimatertia adverſus religioſos, qui negligentes fuerint in decimarum ſolutione ſuadenda pœnitentibus, & moniti à ſuis Superioribus auſi fuerint prædicare, non purgata negligentia.*

14 *Tandem expenditur excommunicatio adverſus Religioſos non ſervantes interdictum locale generale, vel ceſſationem à divinis poſitam authoritate Sedis Apoſtolicæ, vel Ordinarij illius loci.*

1 PRima excommunicatio refertur in *Clement. unica de ſequeſtrat. poſſeſſionis fructuum* adverſus impedientes ſequeſtrationem ab Ordinario factam de beneficio ſuper quod lata eſt ſententia definitiva à Sede Apoſtolica contra poſſeſſorem illius non triennalem. Etenim Clemens V. ad compeſcendas litigantium malitias definivit ut cum contra poſſeſſorem definitiva ſententia ſuper beneficio apud ſedem Apoſtolicam duntaxat in petitorio, vel poſſeſſorio promulgata fuerit, beneficium ipſum etiamſi dignitas, vel perſonatus exiſtat, & curam habeat animarum, à poſſeſſore hujuſmodi (dum tamen triennio pacificè ante ab eo poſſeſſum non fuerit) per loci Ordinarium apud aliquam perſonam idoneam ſequeſtretur, quæ plenam de ipſo, & debitam gerens id quod de fructibus ipſius (debitis ejuſdem ſupportatis oneribus) ſupereſſe contigerit, illi reſtituat qui finalem in cauſa victoriam obtinebit. Si quis autem ſequeſtrationem hujuſmodi impedire, vel fructus quoquo modo præſumpſerit occupare, excommunicationis incurrat ſententiam ipſo facto, à qua (niſi impedimento prius amoto, & occupatis per eum fructibus reſtitutis) nullatenus abſolvatur.

Circa quam excommmunicationem adverte ſermonem eſſe de ſententia definitiva Sedis Apoſtolicæ in poſſeſſorio, vel petitorio. Item de impedimento appoſito executioni, & ſequeſtrationi beneficij, vel illius fructum factæ ab Ordinario, non autem de ſequeſtratione quæ per auditores Rotæ, vel aliquem à Sede Apoſtolica delegatum fieret, uti communiter contingit. Quapropter dixit Cajetan. *verbo excommunicatio, capit.* 43. Navarr. *cap.* 27. *numero* 137. Tolet. *lib.* 1. *c.* 39. *numero* 1. Suarez *diſputat.* 23. *ſect.* 5. *numero* 1. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 33. *numero* 7. Filliucius *tractat.* 14. *c.* 5. *quæſt.* 2. *numero* 69. Bonacina *tom.* 3. *de cenſur. diſputat.* 2. *quæſtion.* 2. *p.* 24 *numero* 1. rarò, vel nunquam huic excommunicationi eſſe locum; quia ſequeſtratio non fit authoritate Ordinarij, ſed authoritate ſedis Apoſtolicæ, & delegatorum ipſius. Quando autem ſequeſtratio beneficij authoritate Ordinarij fieret, illam impediens vel illius fructus occupans excommunicationi ſubjicitur.

Ab hac cenſura non eſt abſolutio delinquenti præſtanda, quouſque impedimentum amoveat, & fructus occupatos reſtituat, uti cavetur *in dicta Clement.* Quod ſi de facto à Parocho, vel Epiſcopo hæc abſolutio concedatur ante prædictam ſatisfactionem, & reſtitutionem, ſi fieri poſſit ſub opinione poſitum eſt, an valida ſit, eo quòd videatur Pontifex ſibi abſolutionem reſervare. Aliis verò placet, etſi illicitè præſtetur abſolutionem tamen validam fore; quia non tollit Pontifex poteſtatem, ſed modum indicat, quo exercenda ſit, maximè cùm hæc conditio ſit ex illis quæ jure inſunt, quæque ſervandæ ſunt, eſto non ſint expreſſæ.

2. Secunda habetur in *Clement.* 1. *de ſepultur.* adverſus eos qui mortuos tempore interdicti ſepeliunt, vel excommunicatos, aut uſurarios. Inquit enim Clemens V. *Eos qui propriæ temeritatis audacia, defunctorum corpora non ſine contemptis clavium Eccleſiæ, in cæmeteriis interdicti tempore in caſibus non conceſſis à jure, vel excommunicatos publicè, aut nominatim Interdictos, vel uſurarios manifeſtos ſcienter ſepelire præſumunt. Decernimus ipſo facto*

facto excommunicationis ſententiæ ſubjacere, à qua nullatenus abſolvantur, niſi prius ad arbitrium Diœceſani Epiſcopi, ei quibus per præmiſſa fuerit injuria irrogata, ſatisfactionem exhibuerint competentem, nullo eis circa præmiſſa exemptionis vel quovis alio privilegio ſub quacunque verborum forma conceſſo aliqualiter ſuffragante.

Primò excommunicat Pontifex eos, qui mortuos ſepeliunt tempore interdicti localis extra caſus à jure conceſſos. Qui autem ſint caſus conceſſi à jure *diſputat. 5. de interdicto* examinabimus. Satis probabile eſt eos qui tempore interdicti aſſiſtere poſſunt divinis ratione privilegij, ſepeliri tempore interdicti poſſe; quia iis quibus communicamus vivis, poſſumus defunctis communicare.

Secundò eos qui ſepeliunt publicè excommunicatos hoc eſt vitandos, quia poſt Extravag. *ad vitanda ſcandala*, ſolos hos excommunicatos vitare tenemur. Uti ex communi docet Sylveſter. *verbo excommun. 9. num 66.* Nav. *c. 27. n. 137.* Cajetan. *verbo excommunicatio, num. 46.* Sayrus *libro 3. theſauri, cap. 35. numero 9.* Bonacina *tom. 3. de cenſur. diſputat. 2. quæſtione 2. p. 31. numero 4.*

Tertiò eos qui nominatim interdictos ſepeliunt, modò interdicti ſint generaliter à Divinis, nam ſi ſolùm ab uno vel alio actu diſtincto ab officio ſepulturæ fuerint interdicti, non eſt locus huic prohibitioni. Sicuti aliis relatis advertit Sayrus *dicto libro 3. cap. 35. numero 10.* Bonacina *punct. 31. numero 5.*

Quartò eos qui manifeſtos uſurarios ſepeliunt; id eſt qui nulla tergiverſatione celare poſſunt fœnus exercentes deceſſiſſe. Sed an inſuper cenſeatur, quod ſint nominatim, & expreſsè denunciati & declarati uſurarij; Doctores non conveniunt. Nam Cajetan. *verbo excommunicatio, cap. 46.* Navarr. *cap. 27. numero 137.* Sayrus *lib. 3. cap. 35. numero 9.* Tolet. *lib. 1. cap. 39. numero 2.* indicant locum eſſe huic excommunicationi ſi uſurarium manifeſtum ſepelias, tametſi denunciatus non ſit, cum nullam hujus denunciationis mentionem fecerint. Quod expreſsè docuit Filliucius *tractat. 14. cap. 5. quæſtion. 3. numero 71.* Ratio eſſe poteſt, quia hæc excommunicatio imponitur ſepelientibus uſurarios manifeſtos in odium tanti criminis Extravagans verò *ad vitanda ſcandala* excuſat ab obligatione vitandi quemlibet fidelem ob cenſuram, ſeu ſententiam; & prohibitionem in eum latam non denunciatam; non autem ob crimen aliquod quod affectus ſit. Sed veriùs cenſeo cum Suarez *diſputat. 31. ſection. 2. numero 10.* Bonacina *t. 3. de cenſur. diſputatio 2. quæſtion. 2. punct. 31.* Alterio *tom. 2. diſputat. 11. cap. 2. ad finem*, requiri denunciationem, quia dicta Extravagans. *Ad vitanda ſcandala* eximit fideles ab obligatione vitandi tum in ſacris, tum in profanis non ſolùm excommunicatum, ſuſpenſum vel interdictum, ſed quemlibet alium peccatorem, niſi expreſsè, & nominatim denunciatus ſit, vel ſit manifeſtus clerici percuſſor, ut conſtat ex illis verbis dictæ Extravagantis relatæ à Navarro *cap. 27. numero 37.* Sayro *libro 2. cap. 12. numero 6. ad vitanda ſcandala, & multa pericula, quæ conſcientiis timoratis contingere poſſunt, Chriſti fidelibus tenore præſentium miſericorditer indulgemus quòd nemo deinceps à communione alicujus, ſacramentorum adminiſtratione, vel receptione aut aliis quibuſcunque divinis intus & extra prætextum cujuſque ſententiæ, aut cenſuræ Eccleſiaſticæ à jure vel ab homine generaliter promulgatæ teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, aut interdictum Eccleſiaſticum obſervare, niſi ſententia, vel cenſura hujuſmodi fuerit illata contra perſonam, collegium, univerſitatem, Eccleſiæ communitatem aut locum certum, vel incertum à judice publicata, vel denunciata ſpecialiter & expreſsè conſtitutionibus Apoſtolicis, & aliis in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcunque. Salvo ſi quem ſacrilega manuum injectione in Clericum in ſententiam latam à Canone adeò notoriè conſtiterit incidiſſe, quòd factum non poſſit aliqua tragiverſatione celari, neque aliquo ſuffragio excuſari: nam à communione illius licèt denunciatus non fuerit, volumus abſtinere.* Ex quibus vrbis manifeſtè apparet fideles obligatos non eſſe aliquem in divinis vitare, ſive propter cenſuram, ſive propter ſententiam, ſive ob aliam quamcumque cauſam à jure vel ab homine promulgatam, niſi ſpecialiter, & expreſsè denunciatus ſit, excepto caſu notoriæ percuſſionis clerici. At uſurarius manifeſtus juris ſententia generaliter promulgata privatus eſt ſepultura Eccleſiaſtica. Ergo ob hanc prohibitionem non tenentur fideles ab ejus communicatione abſtinere quouſque expreſsè, & ſpecialiter denunciatus ſit. Sed non obſtante ejus crimine manifeſto, & notorio poterunt Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradere.

Denunciatum verò uſurarium ſicuti & nominatim excommunicatum & interdictum ſepelientes, vel ſepelientes defunctum in loco interdicto huic excommunicationi ſubjiciuntur. Nomine *ſepelentium* intelligunt plures non ſolùm ſepelientes mortuum tumulo, ſed cæteros alios, ſine quibus regulariter neque mortuus ſepeliri: uti aliis relatis tradit Sayrus *lib. 3. cap. 37. numero 13.* Cùm ergo mortuus ſepeliri non poſſit, quin ſepulchrum fodiatur, & in ipſum deferatur, & humo condatur, fodientes ſepulchrum, corpus, deferentes, & humo condentes hac excommunicatione ligantur. Alij extendunt ad quoſlibet comitantes. Alij ad non impedientes cùm poſſint, & ex officio tenentur. Ergo verò cenſeo ſolùm condentem humo corpus defuncti huic ſubjici excommunicationi, ſi verba legis propriè, & in rigore ſpectentur, quia ſepelire propriè, & formaliter non eſt ſepulchrum aperire, nec corpus defuncti deferre, nec comitari, nec mandare, ſed tantùm humo condere. Ergo ſolùm condentes humo huic excommunicationi ſubjiciuntur, ſpectata legis proprietate. Atque ita docet Gloſſa, *verbo ſepelire*, Cajetan. *verbo excommunicatio, capite 46.* Navarr. *cap. 27. numero 137.* Tolet. *lib. 1. cap. 39. numero 2.* Henriquez *lib. 13. cap. 43. numero 3.* Avila *2. p. cap. 6. diſputatio 10. dubitat. 6.* Bonacina *diſputat. 2. quæſtion. 2. punct. 31. numero 10.* Dixi *ſpectata legis proprietate*, quam cenſeo in præſenti caſu ſpectandam non eſſe, ſed extendendam ſaltem ad eos qui corpus defuncti ſepelire fecerint, ſeu mandaverint. Ugolin. *cap. 2. de cenſur. cap. 9. §. 6.* Suarez *diſputat. 12. ſection. 4.* Coninch. *diſputat. 14. dubit. 8. numero 68.* Filliucius *tractat. 14. cap. 4. numero 111.* quia lex eſto pœnalis ſit, extendi debet ultra verborum proprietatem, ne inutilis fiat, ut multis probavi *tractat. 3. delig. diſputat. 5. punct. 3. §. 3.* præcipuè *numero 6.* At hæc lex ſolùm comprehenderet corpus defunctum humo condentes ferè inutilis eſſe, cùm plerunque rudes ſint & cenſuræ ignari, & mandantibus ſubjecti, ideóque à cenſura excuſati. Debemus ergo ſaltem ad mandantes cenſuram extendere.

Abſolutio ab hac excommunicatione præſtanda non eſt, quouſque abſolvendus ſatisfactionem competentem præſtet iis, in quorum favorem cenſu-

ra lata fuit, & conſequenter quouſque reſtituat damnum quod ipſis provenit ex eo quòd corpus traditum ſepulturæ ſit, ut tradit Gloſſa *in dicta Clement. verſ. eis quibus.* Alterius *tit. 2. diſputat. 11. capite 2. col. 1.* Bonacina *diſputat. 2. quæſtion. 2. punct. 3. in fine.* Quod ſi ante hanc ſatisfactionem abſolutio conceditur, cenſet Bonacina *ibi* nullam eſſe abſolutionem. Sed ſatis probabile eſt validam fore eſto illicitam, quia Pontifex non tollit poteſtatem abſolvendi, ſed præſcribit modum quod exercenda ſit, quique ipſo jure inerat.

3. Tertia excommunicatio continetur in *Clement. 1. Religioſi de Decimis*, adverſus religioſos uſurpantes decimas, vel impedientes earum ſolutionem. Etenim Clemens V. religioſos qui ſibi novalia hoc eſt agros, quorum culturæ non extat memoria, aut alias decimas Eccleſiis debitas appropriare, aut uſurpare præſumpſerint, vel ſuis familiaribus, paſtoribus, aut colonis decimarum ſolutionem non permiſerint, aut prohibuerint ab officio, & beneficio ſuſpendit, modò officium, adminiſtrationes, ſeu beneficium habeant. Quod ſi religioſi adminiſtrationes, vel beneficia non habuerint, excommunicationi ſubjicit.

Ob duplicem actionem hæc excommunicatio, vel ſuſpenſio incurritur. Prima eſt appropriare, ſeu uſurpare decimas, hoc eſt tanquam ſibi debitas accipere, ſeu retinere, cùm nullo modo debitæ ſint. Quapropter ex eo tantum quòd decimas non ſolvas in hanc cenſuram non incidis; quia illa non eſt appropriatio, ſed ſurreptio, nec deterioris conditionis eſſe debet laicis ſæcularibus, qui ob hanc retentionem excommunicatione non afficiuntur, ut ex communi tradit Sayrus *libro 3. capite 33. numero 25.* Tolet. *lib. 1. cap. 39. numero 4.* Bonacina *diſputat. 2. quæſtion. 8. punct. 12. numero 10.* Quinimo non ſufficit appropriare, vel uſurpare præfatas decimas, ut huic cenſuræ locus ſit, ſed inſuper requiritur, ne infra duos menſes damnificatis Eccleſiis emendam feceris competentem. Secunda actio ob quam hæc excommunicatio, vel ſuſpenſio inducitur eſt impedire verbis, vel factis, ne ſervi, familiares, vel coloni decimas Eccleſiis ſolvant, dummodò infra menſem à dicta prohibitione non deſtiteris, uti cavetur in dicta Clement.

Difficultas autem eſt, à quo tempore computandus ſit prædictus terminus menſium. Et quidem omnes conveniunt in prohibitione, ſeu non permiſſione ſolutionis decimarum ſervis, familiaribus, paſtoribus, vel colonis facta computandum eſſe à die quo es à parte requiſitus: ut à prædicto impedimento ceſſes, quia ſic expreſsè à Pontifice deciſum eſt, ut conſtat ex illis verbis, *niſi poſt requiſitionem per eos quorum intererit ſuper hoc factam, à præmiſſis deſtiterint infra menſem.* Quoad appropriationem, vel uſurpationem decimarum cenſet Sayrus aliis relatis *lib. 3. capit. 34. numero 24.* Bonacina *tom. 3. de cenſur. diſputat. quæſtion. 8. punct. 12. numero 5.* computandum eſſe terminum duorum menſium non à die requiſitionis, ſed à die uſurpationis, quia admonitio non conjungitur uſurpationi, ſed ſolùm non permiſſioni ſeu prohibitioni. Sed rectiùs Gloſſa *in dicta Clement. verbo duos menſes.* Cardinal. *ibi numero 24.* Alterius *de ſuſpenſ. diſputat. 17. cap. 2. verſ. 6.* Suarez *de cenſur. diſputat. 31. ſect. 6. numero 9. in fine* exiſtimant computandum eſſe à die requiſitionis, ſeu monitionis, quia illa verba *poſt monitionem* poſita in principio clauſulæ, ad omnia in dicta clauſula contenta, referuntur. Neque eſt ulla ratio, ob quam potiùs non permiſſioni, ſeu prohibitioni annectatur, quàm uſurpationi, cùm tam prohibitio quàm uſurpatio ſub eadem periodo comprehenditur. Et cùm hæc explicatio legem pœnalem reſtringat, ſuſtinenda eſt, alia verò quæ illam ampliat repellenda.

Monitio non debet eſſe trina; quia Textus non exigit canonicam monitionem, ſed monitionem quæ ſemel facta perficitur, ut tradit Gloſſa *verbo facta.* Navarr. *cap. 27. numero 138.* Tolet. *lib. 1. cap. 39. numero 4.* Suarez *dicta diſputat. 31. ſect. 6. numero 9.* Bonac. *diſp. 2. qu. 8. punct. 12. numero 6.*

Hæc cenſura comprehendit Religioſos ſive viros, ſive fœminas qui vere religioſi ſint, hac tamen differentia; nam religioſi carentes adminiſtratione, officio ſeu beneficio excommunicantur, habentes verò adminiſtrationem, officium ſeu beneficium, ſuſpenduntur. Quod intelligendum eſt de adminiſtratione, officio vel beneficio regulari; nam ſi ad ſæcularem Eccleſiam tranſlati ſint, huic cenſuræ non ſubjiciuntur, quia ij non ſunt religioſi modo religioſo viventes, ſed ſæcularium ſtatum imitantes, & conſequenter inter ſæculares clericos in hac parte computandi ſunt uti tradit Sylveſter. *excommunicatio 9. caſu 36.* Navarr. *capit. 27. numero 138.* Suarez *diſputat. 31. ſection. 6. numero 9.* Bonacina *diſputat. 2. quæſtion. 8. punct. 12. numero 8.* contra Tolet. *dicto cap. 39.*

4. Quarta continetur in Clement. *Ne in agro. §. quia verò, de ſtatu Monachorum* adverſus monachos & Canonicos regulares adeuntes curias Principum animo nocendi ſuis Prælatis, vel Monaſteriis; inquit enim textus. Nos eorum (ſcilicet Monachorum Benedictinorum, de quibus antea locutus eſt) in hac parte reprobis auſibus obviare volentes, hoc edicto perpetuo prohibemus, ne monachi, aut regulares canonici adminiſtrationem aliquam non habentes ad curias Principum abſque ſpeciali Prælatorum ſuorum licentia ſe conferre præſumant. Quod ſi, ut ſuis Prælatis vel Monaſteriis damnum aliquod inferant, ad dictas curias ſe conferre præſumpſerint, excommunicationis ſententiam eos incurrere volumus ipſo facto.

Hæc excommmunicatio non comprehendit omnes religioſos, ſed ſolùm monachos, & canonicos regulares, quia ij tantùm exprimuntur. Quinimo Angelo verbo *excommunicatio 7. caſu 38.* Suarez *diſputat. 23. ſection. 5. numero 4.* Filliucio *tractat. 14. cap. 8. quæſtion. 6. numero 139.* placet ſolos monachos nigros id eſt Benedictinos comprehendi, quia de his tantùm Pontifex ſermonem fecerat, horúmque in hac parte reprobis auſibus obviare intendit. Non igitur extendenda eſt conſtitutio ad alios monachos, maximè cum ſit pœnalis. Sed contrarium meritò docuit Panormit. *in dicta Clement. numero 9.* Sylveſt. *verbo excommunicatio 9. numero 78.* Tolet. *lib. 1. cap. 39. numero 5.* Sayrus *lib. 3. theſauri, cap. 33. numero 26.* Bonacina *tom. 3. de cenſur. diſputat. 2. quæſtion. 8. punct. 9. numero 12.* eo quòd Pontifex excommunicationi, vel ſuſpenſioni Monachos ſubjiciens generaliter locutus eſt, neque diſpoſitionem reſtrinxit ad Monachos, de quibus antea ſermonem feceret: nam licet ex Benedictinorum abuſibus ſumpſerit occaſionem hujus conſtitutionis ferendæ, conſtitutionis tamen latior fuit; ſiquidem non ſolum monachos, ſed etiam canonicos regulares comprehendit, de quibus antea locutus non fuerat.

Ut

Ut autem hi Monachi, vel Canonici regulares hac excommunicatione afficiantur, ob acceſſum ad curias Principum animo nocendi ſuis Prælatis, vel conventibus, nullam in ipſis conventibus adminiſtrationem habere debent? quia hi occaſionem habent accedenti ſæpè ad curias, ideóque excipiuntur, tametſi contrarium ſentiat Sayrus *dicto libro* 3. *cap.* 33. *numero* 27. & indicet Sylveſter. *excommunicatio* 9. *numero* 78. Nomine adminiſtrationis etſi Angel. & Cardinal. *in præſenti* & Sayrus *dicto numero* 27. cenſeant ſolam temporalem intelligi, quæ in percipiundis fructibus monaſterij conſiſtit; verius tamen eſt non ſolùm temporalem, ſed etiam ſpiritualem comprehendi, cùm ſæpè ob adminiſtrationem ſpiritualem urgens cauſa occurrat ad curias Principum accedendi, idque indicant illa verba Textus: *Adminiſtrationem aliquam non habentes*, hoc eſt nullam adminiſtrationem habentes. Uti docet Gloſſa, & Panormitan. *ibi* & Suarez *dicta diſputat.* 25. *ſect.* 5. *numero* 3. Bonacina *diſputat.* 2. *quæſtion.* 8. *punct.* 9. *numero* 13.

Deinde accedere debent ij Monachi, vel Canonici regulares ad curias Principum animo nocendi ſuis prælatis, vel conventibus, ut huic cenſuræ ſit locus, quia ſic in textu præſcribitur. Quare illuc accedentes abſque licentia, eſto graviter peccent, ſi tamen prædictum animum nocendi non habent, cùm de facto accedunt, huic cenſuræ non ſubjiciuntur. Sicuti advertunt omnes Doctores relati.

Solùm eſt difficultas, An accedens, cum licentia expreſſa ad alia negotia hac excommunicatione afficiatur, ſi eo malo animo accedat? Communis ſententia affirmativam partem tuetur ut videre eſt in Gloſſa, Panormit. & Cardinali *in præſenti*, quos ſequitur Navarr. *cap.* 27. *numero* 138. Suarez *diſputat.* 23. *ſect.* 5. *numero* 8. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 39. *numero* 5. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 33. *numero* 27. Bonacina *diſputat.* 2. *quæſtion.* 8. *punct.* 9. *numero* 6. quia Textus cùm cenſuram tulit licentiæ non meminit, ſed ſolùm iniqui animi; ergo accedentes hoc pravo affectu ſive abſque licentia, ſive cum illa hac ligantur excommunicatione. Fateor hanc communem ſententiam mihi difficilem eſſe. Nam eſto in clauſula, qua hæc cenſura fertur, licentiæ mentio facta non ſit, ſed ſolùm acceſſus cum intentione damnificandi Prælatis, at videtur intelligendum de acceſſu immediatè antea prohibito, Pontifex namque prohibet Monachis vel Canonicis regularibus adminiſtrationem aliquam non habentibus, ne ad curias Principum abſque ſpeciali Prælatorum ſuorum licentia ſe conferre præſumant. Et ſtatim ſubjungit. *Quòd ſi ut ſuis Prælatis vel Monaſteriis damnum aliquod inferant ad dictas curias ſe conferre præſumpſerint, id eſt ſe conferre præſumpſerint eo modo quo antea dictum eſt, ſcilicet abſque licentia.* Neque ex eo quòd in hac clauſula mentio licentiæ facta non fuernit, inferendum eſt ſubintelligi non debere, nam etiam nulla eſt mentio facta adminiſtrationis, & nihilominus ſubintelligitur, quia in præcedenti clauſula illius mentio facta eſt.

Adde excommunicationem nunquam indici ob actionem externam bonam, & quæ ſolùm denominativè ab actu interiori mala eſt: acceſſus autem ad curias Principum ex ſpeciali Prælatorum licentia, eum animo tamen nocendi Prælatis, & monaſteriis nullam malitiam continet, quæ fori externi judicio cognoſci poſſit. Ergo ex illo acceſſu hæc cenſura non contrahitur.

Præterea eſt dubium, An ſi ad curiam accedens recto animo, & poſtmodum mutes, ibique aſſiſtas animo nocendi tuis Prælatis, vel monaſteriis incidas in hanc cenſuram? Bonacina *tom.* 3. *de cenſur. diſputat.* 2. *quæſtion.* 8. *punct.* 9. *numero* 4. in partem negativam propendet; eo quòd in materia pœnali non ſit facienda extenſio ultra proprietatem verborum. At longè diverſum eſt ſe conferre ad curias Principum, ac ibi exiſtere, ergo Pontifex excommunicans ſe conferentes, non comprehendit ibidem exiſtentes. Præterea ſi eo animo iniquo te in curias Principum conferres, & illuc ingreſſus animum deponeres, non obinde à cenſura excuſaris, quia factum præſtitiſti, cui eſt cenſura annexa. Ergo in hac cenſura non ſpectatur aſſiſtentia, ſed acceſſus. Sed oppoſitum verius docuerunt Suarez *tom. de cenſur. diſputat.* 23. *ſect.* 5. *numero* 6. Filliucius, *tractat.* 14. *cap.* 8. *quæſtion.* 6. *numero* 141. Quia hujuſmodi acceſſus prohibetur ob occaſionem, quam religioſi habere poſſunt ſuum pravum affectum exequendi in curiis Principum exiſtentes. At hæc occaſio urgentior eſt in aſſiſtentia, quàm in acceſſu. Ergo potiùs cenſetur prohiberi aſſiſtentiam, quia non prohibetur ſolùm acceſſus momentaneus, & tranſiens, ſed permanens. Illud autem debet eſſe certum ex ſolo exceſſu ad curias Principum animo nocendi ſuis Prælatis, vel monaſteriis hanc cenſuram incurri, tametſi damnificatio non ſuccedat; quia ſolus acceſſus eo animo factus eſt completa materia hujus cenſuræ: uti advertunt Tolet. *libro* 1. *capit.* 39. *numero* 7. Sayrus *libro* 3. *cap.* 33. *numero* 27. Suarez *diſputat.* 23. *ſectionib.* 5. *numero* 6. Filliucius, *tractat.* 14. *capit.* 8. *quæſtion.* 6. *numero* 141. Bonacina *tom.* 3. *de cenſur. diſputat.* 2. *quæſtion.* 8. *punct.* 9. *num.* 5.

Dixi *ſæpe intentione nocendi ſuis Prælatis, vel Monaſteriis.* Nomine *Prælatorum* comprehenduntur non ſolùm Prælati immediati tui conventus, ſeu Provincialis, & Generalis, quia verè ſunt tui Prælati, uti notarunt Suarez, Bonacina, Filliucius *locis citatis.* Nomine verò *conventus* venit ille conventus, in quo habitas. Quocirca ſi te in curiam Principis conferas animo nocendi non tuis Prælatis, ſed alienis, neque tuo monaſterio, ſed alteri in hanc cenſuram non incidis. Ea tamen ligaris, ſi animo nocendi tuæ Religioni in genere te conferas; quia eo ipſo habes intentionem tuis Prælatis, tuove monaſterio nocendi, cùm damnum Religioni factum in omnium Particularium monaſteriorum & perſonarum cedat. Ut benè docuerunt Suar. *de cenſur. diſput.* 23. *ſect.* 5. *numero* 7. Filliucius *tractat.* 14. *capit.* 8. *quæſtione* 6. *numero* 141. Bonacina *diſputat.* 23. *quæſtione* 8. *punct.* 9. *numero* 8.

5. Quinta excommunicatio continetur in eadem Clement. *ne in agro & in eodem* §. *quia vero de ſtatu Monachi*, adverſus Monachos tenentes arma intra ſepta ſui monaſterij. Inquit enim Pontifex: *præfata quoque ſententia Monachos intra ſepta monaſteriorum ſine licentia Abbatum ſuorum arma tenentes, decernimus ſubjacere.* Hæc cenſura cum ſit præcedentis extenſio, comprehendit eos tantum monachos, de quibus ſermo antea habitus eſt, neque ullos alios religioſos, nec canonicos regulares, quia ſolùm monachi exprimuntur, ut notarunt Gloſſa *ibi* verbo *monachos.* Sayrus *lib.* 3. *capit.* 33. *numero* 29. Tolet. *lib.* 1. *c.* 39. *numero* 5. Suarez *diſputat.* 23. *ſect.* 5. *numero* 8. Bonacina *diſputat.* 2. *quæſtion.* 8. *punct.* 16. *in fine.*

Arma verò tenenda ſunt ab iis Monachis intra ſepta ſui Monaſterij, hoc eſt intra illud ſpa-

tium ad quod mulieres ingredi non poſſunt, neque extra quod religioſis abſque licentia exire permittitur, uti advertunt relati Doctores. Requiritur tamen ut arma propriè ſint, id eſt quæ communi uſu ſic accipiuntur, quia verba legis, & maxime pœnalis in ſignificatione propria ſumi debent. Quocirca retentio lapidum, lignorum, vel aliorum ſimilium, eſto animo iniquo retineantur, hanc cenſuram non inducit, quia illa non eſt per ſe retentio armorum, ſed ſolùm ex intentione tenentis, quæ in præſenti non punitur, ut tradit Sylveſt. *verbo Excommunicatio 9. num.* 38. Navarr. *capit. 27. numero* 139. Tolet. *lib. 1. cap. 39. numero* 5. Suar. *diſputat. 23. ſect. 5. numero* 8. Sayr. *lib. 3. c. 33. numero* 29. Filliuc. *tractat. 14. cap. 8. quæſtion. 6. numero* 141. Bonacina *tom. 3. de cenſur. diſputat. 2. quæſtion. 8. punct. 16. numero* 4. Neque opus eſt arma eſſe offenſiva, ſatis enim eſt defenſiva ſint, quia textus arma abſolutè prohibet, & ſub nomine armorum tam offenſiva, quàm defenſiva veniunt, uti tradunt Sayrus, Tolet. Suar. Filliuc. *locis citatis.* Debent tamen arma haberi ad uſum pugnæ ſive offenſivæ, ſive defenſivæ ad quem aſſumuntur, ut locus huic excommunicat oni ſit; nam ſi habeantur arma ad alium diſtinctum finem puta cultellum magnum ad uſum coquinæ ſub hac cenſura non comprehenditur, quia illa non eſt formalis armorum retentio, ut advertit Sayrus *dicto c. 33. numero* 29. Tolet. *c. 39. numero* 5. Semper tamen præſumptio adeſſe debet unde bona fides, & ignorantia modò affectata non ſit, ab hac cenſura excuſat, quia hæc cenſura cùm non ſit eadem cum præcedenti, ut conſtat ex illis verbis *præfatæ ſententiæ*, & in præcedenti præſumptio requiratur, eadem in præſenti requirenda eſt, ut tradit Navarr. *cap. 27. numero* 139. Suarez *diſputat. 23. ſect. 5. num.* 8. Sayrus *lib. 3. cap. 33. numero* 29. Filliuc. *tractat. 14. cap. 8. quæſtion. 6. numero* 140. Bonac. *diſputat. 2. quæſtion. 8. punct. 16. num. 5.*

Sexta excommunicatio continetur in Clement. *attendentes de Statu Monachorum*, adverſus impedientes viſitatores monialium in ſuo munere, niſi moniti reſipiſcant. Non enim hæc excommunicatio contrahitur ob ſolum impedimentum præſtitum, ſed neceſſarium eſt impedimento præſtito ſubſequi monitionem, ut deſiſtas, qua non obſtante reſipiſcere nolis. Ut advertit Navarr. *cap. 27. numero* 40. Tolet. *lib. 1. cap. 39. numero. 7.* Suarez *diſputat. 23. ſect. 5. numero* 9. Sayrus *cap. 35. numero* 14. *verſ. ſecundo* Filliucius *tractat. 14. cap. 5. quæſt. 4. num. 3.* Bonacina, *tom. 3. de cenſur. diſputat. 2. quæſtion. 2. punct. 4.* Hæc monitio facienda eſt à viſitatore, ſeu illius ſuperiore, quia debet eſſe monitio juridica, quæ neceſſariò in faciente juriſdictionem requirit. Ut docet Suarez, & Filliucius *locis citatis* Bonac. *numero* 7. Opus tamen non eſt, ut ſit ſpecialis, ſufficit generalis, quia Textus qualitatem monitionis non determinat. Tolet. *lib. 1. cap. 39. numero* 7. & Bonac. *ſuprà.* Quinimo exiſtimo non eſſe opus, ut ſit trina monitio, vel una pro tribus, quia textus non monitionem canonicam, ſed monitionem abſolutè poſtulavit, ut docet Tolet. *loc. alleg.* tametſi Suar. Filliuc. & Bonac. contrarium ſentiant.

7. Septima continetur in Clement. 1. *de religioſis domibus*, adverſus fœminas ſtatutum Beghinarum aſſumentes, & adverſus Religioſos qui prædictas Beghinas fovent in earum ſtatu, & ſuadent ut prædictum habitum ſumant, & ad id auxilium, conſilium, vel favorem præſtant. Hæc excommunicatio jam non eſt in uſu, quia ſtatus ille jam non extat. Ex illius tamen prohibitione non eſt prohibita aſſumptio tertij Ordinis D. Franciſci, & Dominici, utpotè à Sede Apoſtolica approbati, neque prohibentur in domibus ſub eiſdem regulis vota emittere, ut advertit Suar. *diſp. 23. ſect. 5. num.* 10. Sayrus *lib. 3. theſauri, cap. 33. num. 33.*

8. Octava continetur in Clement. *unica de ſanguinitatis & affinit.* adverſus contrahentes matrimonium in gradibus prohibitis. Inquit enim Pontifex; *eos qui divino tempore poſtpoſito in ſuarum periculum animarum ſcienter in graaibus conſanguinitatis, & affinitatis conſtitutione canonica interdictis, aut cum monialibus contrahere matrimonialiter non verentur, necnon Religioſos, & Moniales, ac Clericos in ſacris Ordinibus conſtitutos matrimonia contrahentes refrænare metu pœnæ abhujuſmodi eorum temeritatis audacia cupientes, ipſos excommunicationis ſententiæ ipſo facto decernimus ſubjacere.*

Hac conſtitutione intendit Pontifex (ut ipſe inquit) audaciam illorum, qui matrimonium irritum attentare præſumunt coërcere. *Primò* excommunicat Pontifex eos qui in gradibus conſanguinitatis, vel affinitatis jure canonico matrimonium interdicentibus non verentur matrimonialiter contrahere. *Secundò* eos qui cum monialibus, hoc eſt religioſis profeſſis contrahunt. *Tertiò* Religioſos, Moniales, ac Clericos in ſacris matrimonium contrahentes. Ex hac conſtitutione non excommunicantur contrahentes cum infideli, cum cognata legali, cum laborante impedimento publicæ honeſtatis, & ſimilium, quia de his contractibus nihil textus diſponit, & pœnæ non ſunt extendendæ, ut tradit Gloſſa *in præſenti verbo eos.* Cajetan. *verbo excommunicatio, cap. 47.* Navarr. *cap. 27. numero* 141. Suarez *diſputat. 23. ſect. 5. numero* 20. Bonacina *diſputat. 2. quæſt. 3. punct. 7. num.* 10.

Prædicti autem excommunicationi ſubjiciuntur, ſi ſcientes matrimonium eſſe nullum de facto contrahant: nam licet ille contractus irritus ſit, nihilominus illa ſeria attentatio, utpote ſacrilega digna eſt hujuſmodi pœna. Quod ſi objicias: quomodo poteſt velle contrahere ſciens contractum eſſe irritum? Reſpondeo non eſſe opus velle efficaciter contrahere, ſed ſatis eſſe, ſi velit contrahere quantum eſt ex ſe, ita ut ſublato illo impedimento nullus eſſet in dicto contractu defectus, ſed verum matrimonium ſubſiſteret. Ut tradunt aliis relatis Sayrus *lib. 3. cap. 35. numero* 16. Tolet *lib. 1. cap. 39. numero* 8. Suarez *diſputat. 23. ſect. 5. numero* 15. *& ſeqq.* Sanchez *libro 7. diſput. 48. à numero* 15. Filliucius *tract. 14. cap. 8. quæſt. 7. num.* 144. Bonac. *t. 3. de cenſur. diſput. 2. q. 2. punct. 7.* & alij.

9. Nona lata eſt in Clement. *nolentes de Hæreticis*, adverſus eos qui prætextu officij Inquiſitionis pecuniam illicitis modis extorquent, vel ob delictum Clericorum Eccleſiarum bona confiſcant. Verba Pontificis ſunt: *Nolentes ſplendorem fidelium negotij fidei per actus indiſcretos, & improbos quorunvis Inquiſitorum hæreticæ pravitatis quaſi tenebroſi fumi caligine obfuſcari, hoc ſacro Concilio approbante ſtatuimus, nullis ex tunc qui quadrageſimum ætatis annum non attigerint officium inquiſitionis prædictæ committi Inquiſitoribus. Et tam ipſorum, quàm Epiſcoporum, ſeu Capitulorum Sede vacante ſuper hoc deputatis commiſſariis quibuſcunque diſtrictiùs injungentes, ne prætextu officij inquiſitionis quibuſvis modis illicitis ab aliquibus pecuniam extorqueant, nec ſcienter attentent Eccleſiarum bona ob Clericorum delictum prædicti officij occaſione fiſco etiam Eccleſiæ applicare. Quod ſi ſecùs in iis, vel eorum altero fecerint, excommunicationis ſententiæ eos ſubjacere decernimus ipſo facto. A qua non poſſint abſolvi præterquam in mortis articulo,*

donec

donec illi à quibus extorserint plenè satisfecerint de pecunia sic extorta. Nullis privilegiis, pactis, aut remissionibus super hoc valituris.

Ex prædictis verbis constat ob duplicem actionem hanc excommunicationem indici. Prima est extorquere pecuniam modis illicitis prætextu officij Inquisitionis. Secunda bona Ecclesiarum fisco etiam Ecclesiæ applicare ob clericorum delictum. Circa primam actionem adverte necessarium esse, ut Inquisitores, seu eorum commissarij illicitè extorqueant pecuniam, nam si licitè extorqueant, quia debita est ratione muneris, & laboris præstiti non est locus huic censuræ, ut omnes fatentur. Secundò requiritur, ut verè extorqueant, nam si oblatam pecuniam accipiant in hanc censuram non incidunt, tametsi norint sibi offerri prætextu officij, quia timet offerens ni offetat esse injustè vexandum, quia dum commissarius, vel Inquisitor non petit metum inferens, vel officium debitum facere recusans, non censetur extorquere, ut rectè aliis relatis advertit Sanchez *lib.* 2. *in decal. cap.* 20. *num.* 7. Tertiò opus est, ut hæc pecunia prætextu officij Inquisitionis extorqueatur, nam si alio titulo etiam injusto pecunia extorta sit, non est locus huic censuræ, ut notavit Glossa *ibi* verbo *prætextu.* Sylvest. *excommunicatio* 9. *num.* 81. Suarez *disputat.* 23. *sect.* 5. *numero* 25. Sanch. aliis relatis *cap.* 20. *numero* 8. Bonac. *disput.* 2. *q.* 10. *punct.* 10. *num.* 3. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 39. *numero* 11. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 25. Et alij communiter.

Nomine *pecuniæ* intelligitur, quidquid pecunia æstimabile est, ut docet *ibi* Glossa, *verbo pecuniam*, Immola *num.* 6. Bonifac. *num.* 63. Cardinal. *verbo Inquisitoribus, notab.* 2. Navarr. *cap.* 27. *num.* 142. Suar. & Sylvest. *locis num. præced. relatis*, Sanchez *dicto numero* 9. Sayrus *dicto cap.* 34. *num.* 25. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 39. *num.* 11. Filliuc. *tract.* 14. *cap.* 10. *quæst.* 3. *numer.* 169. tametsi Bonac. *dicta disput.* 1. *q.* 10. *punct.* 10. existimet tanquam probabile solam pecuniam esse intelligendam, quia illius tantùm Pontifex meminit. Sed hoc non refert, quia id factum est ratione frequentioris usus, non autem ut dispositio restringeretur ad solam pecuniam.

Sed an sub nomine pecuniæ veniat contractus emptionis, vel venditionis, ita ut commissarius extorquens aliquem ex his contractibus in excommunicationem incidat? difficultate non caret. Negat. Bonacina *dicta disput.* 2. *quæst.* 10. *punct.* 10. *num.* 4. modò in contractu justitia servetur, non exigendo pecuniam ultra valorem rei venditæ, vel emptæ. Cæterùm ego verius censerem prædictam extorsionem excommunicatione affici: nam esto in emptione, vel venditione æqualitas servetur, & in illis non extorqueas pecuniam indebitam; attamen quatenus extorques ipsum contractum, qui indebitus est, censeris extorquere quod est pecunia æstimabile. Quippe astringi, & cogi ad celebrandum contractum onerosum aliàs non celebrandum pretio æstimabile est.

Hinc infertur quid dicendum sit de extorquente mutuò pecuniam Bonac. negat ob hanc actionem affici extorquentem excommunicatione. Consentit Suar. *disputat.* 23. *sect.* 5. *num.* 25. Sanchez *lib.* 2. *in decal. c.* 20. *num.* 10. quia non extorquet pecuniam, cum illam redditurus sit, sed illius mutationem, quæ non est aliquo pretio distincto ab ipsa pecunia reddenda æstimabilis. Sed contrarium mihi verius apparet. Nam esto mutatio sponte facta solam gratitudinem exigat, neque æstimanda sit aliquo pretio distincto à pecunia reddenda, attamen mutuatio obligatoria, seu obligatio ad mutuandum digna pretio esse videtur. Igitur si sub nomine pecuniæ intelligitur quidquid pretio æstimabile est, efficitur extorsionem mutui, & cujuslibet alterius contractus onerosi sub hac lege comprehendi. Ex suppositione autem quòd extorquens mutuum intentione pecuniam reddendi sub hac censura non comprehendatur, si postmodum mutet voluntatem, nolitque pecuniam mutuam reddere, est difficultas; an in hanc excommunicationem incidat ab eo puncto, quo voluntatem mutavit, & pecuniam quam reddere tenebatur non reddit. Negat Bonacina *disp.* 2. *quæst.* 10. *p.* 10. *num.* 4. quia illa pecuniæ usurpatio, seu ut melius dicam retentio, vel non restitutio non est extorsio, quippe ad rationem extorsionis requiritur quod ab alio quasi per vim tollas quod suum est, at retinendo pecuniam non tollis ab alio quod suum est, sed omittis reddere, non igitur in hanc censuram incidis. Contrarium tamen meritò docuerunt Suarez *disputat.* 23. *sect.* 5. *num.* 25. Sanchez *lib.* 2. *c.* 20. *numero* 10. quia illa non restitutio est positiva retentio, & juris alieni usurpatio, & cùm sit contra domini voluntatem, est extorsio. Sicuti si prætextu officij Inquisitionis raperes ab alio pecuniam. Adde si hujusmodi prætextu extorqueres à mutuante, ut cederet restitutioni sibi faciendæ, non est dubium te in hanc censuram incursurum; ergo à fortiori illam incurris, cùm absque hac cessione pecuniam ei debitam tollis.

Circa secundam actionem, quæ est bona Ecclesiarum etiam fisco Ecclesiæ applicare, adverte hanc applicationem scienter faciendam esse, quia ita cavetur in textu. Unde quælibet ignorantia tam hujus legis, quàm censuræ modò affectata non sit, excusat, ut sæpè dixi, & multis comprobat Sanchez *lib.* 9. *de matr. disput.* 32. *n.* 39. Et tradit *lib.* 2. *c.* 20. *n.* 12. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 25. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 39. *num.* 11. Bonac. *t.* 3. *de censur. disput.* 2. *quæst.* 10. *p.* 10. *num.* 4. & alij. Secundò requiritur, ut applicatio fiat ex bonis Ecclesiæ, nam si bona quæ applicantur ad Clericos ipsos, pertineant immediatè non est locus huic excommunicationi. Uti tradunt Glossa, *verbo Ecclesiarum*, Sanch. Suar. Sayr. Tolet. Bonac. *locis allegatis.* Tertiò opus est, ut prætextu prædicti officij Inquisitionis fiat applicatio, quia sic cavetur in Textu ibi, *Occasione officij.* Et notavit Suarez *dicta disp.* 23. *sect.* 5. *num.* 26. Sanch. *lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 15. Quartò debet applicatio de facto fieri. Neque obest, quòd Textus dicat *attentent applicare*, quia illa verba non excludunt applicationem de facto, sed de jure. Sicuti advertit Suar. *disputat.* 23. *sect.* 5. *num.* 26. Sanch. *lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 16. Bonac. *disput.* 2. *quæst.* 10. *punct.* 10. *num.* 5. Quintò facienda est applicatio fisco sive sæculari, sive Ecclesiastico: nam dictio illa *etiam*, non est restrictiva, sed ampliativa. Ex *leg.* 2. *Cod. de Testibus. leg. si quis servum*, §. *etiam*, *ff. de Peculio.* Ut multis relatis comprobat Gonzalez *reg.* 8. *cancellariæ gloss.* 35. *num.* 26. Barbosa *dictione* 95. Solùm est dubium, an ex applicatione alteri à fisco facta censura incurratur? Negant Suar. *dicta sect.* 5. *num.* 26. & Bonac. *disp.* 2. *quæst.* 10. *punct.* 10. *num.* 5. quia Textus solius fisci meminit, fortè quia frequentiùs, & majori colore ipsi bona applicantur. Non igitur aliis extendenda dispositio pœnalis est. Sed contrarium mihi probabilius apparet, scilicet ex applicatione facta sibi, vel alteri hanc excommunicationem contrahi. Moveor, quia est communis sententia, quam docet Glossa *in præsenti*, *verbo Ecclesiæ.* Immola *numero* 7. Cardinalis *verbo inquisitoribus numero* 1. *notab.* 5. D. Antonin. 3. *part. titul.* 24. *capite* 8. Angel. *verbo excommunicatio* 7. *casu* 42. *numero unico*, Sylvest. *eodem* 9. *casu* 42. *numero* 81. Sanch. eos referens *lib.* 2. *in decalog. cap.* 20. *num.* 17. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 34. *n.* 25. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 39. *num.* 11. Deinde quia illa verba *fisco etiam Ecclesiæ*, non sunt restrictiva dispositionis, sed ampliativa, præstántque hunc sensum: Excommunicationem incurrant, si bona Ecclesiæ ob clericorum delictum alicui etiam fisco Ecclesiæ

applicent ; fiſcus enim Eccleſiæ nominatus eſt , quia ex illius applicatione potiùs honeſtari actio poterat , quàm applicatione facta ſibi , vel alteri particulari.

Perſonæ verò quæ ob extorſionem pecuniæ , vel bonorum Eccleſiæ applicationem huic excommunicationi ſubjiciuntur , abſque dubio ſunt Inquiſitorum, Epiſcoporum , & capitulorum Sede vacante , commiſſarij , quia ij omnes in textu continentur. Quod adeo verum eſt , ut ſive ſint commiſſarij ordinarij , ſive delegati , ſive perpetui , ſive ad tempus ſub hac conſtitutione comprehendi debent : quia omnes hi verè , & propriè commiſſarij ſunt. Uti docet Gloſſa *in dicta Clement. verbo ipſorum.* Sylveſt. *excommunicatio* 9. *caſu* 42. *numero* 82. Suarez *de cenſur. diſp.* 23. *ſect.* 5. *num.*24. Sanch. *lib.* 2. *in decalog. capite* 20. *num.*4. Sayrus *lib.*3. *cap.* 34. *numero* 25. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſputat.* 2. *quæſt.*10. *punct.*10. *numero* 6. & 7. Inquiſitores verò hac afficiuntur excommunicatione , ſi delinquant , ſi communem ſententiam ſpectemus. Nam ſic affirmat Gloſſa. *in caſus propoſitione, notab.* 2. Immola , & Bonif. *ibi ſtatim in principio.* Ancharran. *num.*5. *notab.*3. Antonin. 3. *p. tit.*24. *cap.* 8. Angel. *verbo excommunicatio* 7. *caſu* 24. *numero unico* Sylveſt. *eodem verbo* 9. 82. Navarr. *capit.* 27. *numero* 142. Sayrus *lib.*3. *capit.* 34. *num.*25. Suarez *de cenſur. diſp.* 23. *ſect.*5. *num.*24. Tolet. *lib.*1. *c.*39. *numer.* 11. Sanchez *lib.* 2. *in decalog. cap.* 20. *num.*5. Bonac. *diſput.* 2. *quæſt.* 10. *punct.* 10. *num.*6. Etenim finis hujus conſtitutionis, ut conſtat ex ejus proœmio, fuit , ne ſplendor ſolitus negotij fidei per actus indiſcretos , & improbos quorumvis Inquiſitorum offuſcetur. Si autem Inquiſitores ſub hac conſtitutione non comprehenduntur , fruſtra Pontifex illorum improbitatis meminit , & expreſſit ſe velle remedium adhibere. Adde dictio illa , *& tam ipſorum* , quæ ſequentem clauſulam cum præcedenti conjungit , ſignificat non ſolùm commiſſarios Inquiſitorum , Epiſcoporum , & capitulorum Sede vacante , ſed ipſos etiam Inquiſitores comprehendi.

Dixi , *ſi communem ſententiam ſpectamus* , nam ſi verba textus prout in novioribus editionibus appoſita conſiderentur , verius ſpectato juris rigore exiſtimarem , Inquiſitores non comprehendi. Nam in verbo illo *Inquiſitoribus* clauſula finitur , & ab illa dictione *&* , incipit nova alia clauſula diſtinctam materiam continens , & diſtinctas perſonas reſpiciens , quod non impedit dictio *&*. Nam eſto copulativa ſit , copulat præcedentem clauſulam cum ſubſequenti in ordine ad eandem legem , ſed non in ordine ad eandem materiam , & pœnam. Neque obeſt voluiſſe Pontificem hac conſtitutione actus improbos , & indiſcretos aliquorum Inquiſitorum coërcere , ne ſplendor negotij fidei offuſcaretur , quia hujuſmodi fini putavit ſe ſatisfacere ſufficienter ſtatuendo, ne aliis quàm iis qui quadrageſimum ætatis annum attigerint, officium Inquiſitionis committatur. Et ſimul injungendo ſub excommunicatione , ne eorum Epiſcoporum, & capitulorum Sede vacante commiſſarij illicitè pecuniam extorqueant prætextu Inquiſitionis officij ; néve bona Eccleſiarum fiſco applicent. Has enim actiones non credidit Pontifex fore ab Inquiſitoribus in ea ætate conſtitutis exercendas , ſicuti neque ab Epiſcopis , quos ſub hac conſtitutione non comprehendi docuerunt Gloſſa , Sayrus , Navarr. Suar. Sanch. Tolet. Bonacina , & alij *loc. alleg.* & conſequenter non comprehenditur capitulum Sede vacante, neque alij Prælati juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes , quinimò neque eorum vicarij , nam ſi horum vicarios voluiſſet comprehendere , illos exprimeret , ſicut expreſſit vicarios capituli Sede vacante. Ut rectè advertit Sanchez *lib.*2. *cap.*20. *num.*6.

Quoad abſolutionem verò hujus excommunicationis , tum ob extorſionem pecuniæ , tum ob applicationem bonorum Eccleſiæ fiſco factam dicendum eſt abſolutionem excommunicationis ob extorſionem pecuniæ reſervatam eſſe extra mortis articulum ſummo Pontifici , niſi plena ſit ſatisfactio. Satisfactione autem exhibita nemini reſervari , ut conſtat ex Textu *ibi :* A qua non poſſint abſolvi præterquam in mortis articulo , donec illis à quibus extorſerint plenè ſatisfecerint de pecuniis ſic extortis , nullis remiſſionibus ſuper hoc valituris. Quapropter ſi tentes abſolvere hunc excommunicatum extra mortis articulum quin plenè ſatisfaciat , nulla erit abſolutio, quia ſublata eſt tibi poteſtas , ut manifeſtè indicat verbum *non poſſint.* Nomine plenæ ſatisfactionis intelligit Cardinal. *in dicta Clement. Nolentes , verbo Inquiſitoribus , num.*1. *oppoſit.* 5. quem ſequitur Sanch. *lib.*2. *in decalog. cap.* 20. *num.*18. uſque ad unum denarium, ita ut nihil ex extortis etiam minimum retineatur. Sed omnia integrè reddantur nulla remiſſione obſtante. Sed hoc mihi difficile videtur : non enim veriſimile eſt voluiſſe Pontificem ob ſolam omiſſionem reſtitutionis levis materiæ impediri abſolutionem cenſuræ : cùm illa retentio peccatum mortale non conſtituat , quod neceſſarium fuit ad cenſuram contrahendam. Cenſeberis autem plenam ſatisfactionem præſtare , ſi abſente perſona cui eſt reſtitutio facienda pecuniam reſtituendam juridicè deponas. Ut benè advertunt Henriquez *lib.* 13. *de excommunicat. capite* 28. *n.*4. Sanchez *lib.*2. *in decal. cap.*20 *n.* 18.

Difficultas eſt , An extra mortis articulum abſolvi poſſis impotens realem ſatisfactionem præſtare præſtita cautione pignoratitia , vel fidejuſſoria , aut his deficientibus , juratoria ? Negat Suarez *dicta diſput.* 23. *ſect.*5. *numero* 27. Filliucius *tract.*14. *cap.*10. *q.*3. *num.*169. Bonac. *diſputat.* 2. *quæſt.* 10. *p.* 10. *in fine* ; junctis iis quæ docuerat *diſputat.* 1. *quæſt.*22. *punct.*2. *num.* 15. Moventur , quia illa cautio neceſſaria eſt etiam in mortis articulo , ut abſolutio ritè præſtetur: Sed aliquid amplius exigit Pontifex extra mortis articulum quàm in illo , cùm extra mortis articulum hæc abſolutio reſervata ſit plena ſatisfactione non facta , ſecus in mortis articulo. Ergo credendum eſt reſervatam eſſe non facta reali reſtitutione. Sed rectiùs docuerunt contrarium Gloſſa *in dicta Clement. verbo Satisfecerint.* Et *ibi* Immola *num.* 7. Cardinal. *numero* 5. *in* 1. *oppoſit.* Bonifac. *num.*91. D. Antonin. 3. *p. tit.* 24. Sylveſt. *verbo Excommunicatio* 9. *num.*81. *caſu* 42. Tabiena *eodem* 5. *caſu* 4. *quæſt.*17. *numero* 18. Navarr. *cap.* 27. *num.* 142. Sayr. *lib.* 3. *theſauri caſuum conſciuntiæ , cap.* 34. *num.* 25. Thom. Sanch. *lib.* 2. *in decalog. cap.* 20. *num.* 19. Et in ſimili Molina *t.* 1. *de juſtit. diſp.* 91. *verſ. pœnæ* , & *c.* 3. *diſputat.* 756. *in fine.* Manuel. Rodrig. 1. *t. ſum.* 2. *edit. cap.*87. *numero* 8. Henriquez *lib.* 13. *de excommunicat. cap.*28. *num.* 1. *in commento , litt. R.* Etenim veriſimile non eſt Pontificem exigere ab excommunicato ſatisfactionem impoſſibilem , velléque excommunicato negare beneficium abſolutionis ob impedimentum , quod removere ipſe nullatenus poteſt. Neque obeſt illa exceptio mortis articuli ; quia illa facta fuit claritatis gratia non ex neceſſitate , cùm tacitè ſubintellecta eſſet. Præterquam quòd illa exceptio efficit validam eſſe abſolutionem in mortis articulo, nulla ſatisfactione facta etiam poſſibili.

Sed nomine *ſatisfactionis* , quæ abſolutioni præmittenda , neceſſariò exigitur , ſolùm continetur reſtitutio pecuniæ extortæ , non autem expenſarum , aut aliorum damnorum , ſi quæ gravatus paſſus eſt, quia textus ſolùm extortæ pecuniæ ſatisfactionem exigit , ibi : *Quouſque plenè ſatisfecerint de pecunia ſic extorta* , & notavit Bonifac. *dicta Clement.* 2. *numero* 90. Sanch. *lib.*2. *in decalog. cap.* 20. *num.*20. ubi rectè infert à fortiori id eſſe intelligendum de ſolutione quadruplici ſtatuta in *cap. quoniam, in fine , d.* 18.

ob

ob pœnam hujus concessionis ; nam esto non præmittatur absolutioni, absolutio valida est : tum quia in *dict. Clement.* hæc solutio non exigitur : tum quia non debetur ante judicis sententiam.

De secunda verò excommunicatione contracta ob bona Ecclesiæ fisco applicata affirmo validam esse absolutionem, tametsi ei non præmittatur absolutionis rescisio, & Ecclesiæ satisfactio, quia potestas absolvendi solùm negata est, quousque plena fieret satisfactio de pecunia extorta, non autem de bonis Ecclesiæ fisco applicatis. Ut rectè docet Bonifac. *in dicta Clement. num.* 93. Suarez *de censur. disputat.* 23. *sect.* 5. *num.* 27. Sanchez *lib.* 2. *in decalog. c.* 20. *num.* 22. Bonacina *tom.* 3. *de censur. disputat.* 2. *quæstion.* 10. *p.* 10. *num.* 9.

10. Decima lata est in Clement. *Ex gravi, unica, de Usuris*, contra officiales communitatum usuris faventes. Etenim cùm Clement. V. notum esset quorumdam communitates locorum statuta edidisse usurariam pravitatem approbantia, constitutionem edidit in hæc verba : *Nos igitur pernicioſis his ausibus obviare volentes, ſacro approbante Concilio ſtatuimus, ut quicunque communitatum ipſarum Poteſtates, Capitanei, Judices, Conſules, Conſilarij, aut alij quivi officiales ſtatuta hujuſmodi de cætero facere, ſcribere, vel dictare, aut quod ſolvantur uſuræ, vel quod ſolutæ cùm repetuntur non reſtituantur plenè, ac liberè, ſcienter judicare præſumpſerint, ſententiam incurſuri, niſi ſtatuta hujuſmodi hactenus edita de libris communitatum ipſarum (ſi ſuper hoc poteſtatem habuerint) infra tres menſes deleverint, aut ſi ipſa ſtatuta, ſive conſuetudines effectum eorum habentes quoquo modo præſumpſerint obſervare.*

Ex quo Textu manifestè colligitur hanc constitutionem universalem non esse, sed restrictam ad Potestates, Capitaneos, Duces, Rectores, aliósve Officiales communitatum statuta usuris faventia facientes, scribentes, dictantes, vel secundùm ea judicantes, observantes, aut ex libris communitatum non delentes cùm possint. Et hoc verum est sive sæculares sint, sive Ecclesiastici, dummodò non ex jurisdictione Ecclesiastica, sed sæculari prædicta præstentur, quia Textus de iis tantùm loquitur, ut advertit Bonacina *t.* 3. *de censur. disputat.* 2. *quæst.* 10. *punct.* 15. *num.* 14. Quod si à communitate quatenus talis est hæ actiones procedant, cùm ipsa excommunicatione ligari nequeat, ligantur tamen ejus officiales suo voto, & suffragio concurrentes his iniquis statutis, vel sententiis condendis : ut docuit Suarez *disputat.* 23. *sect.* 5. *numero* 30. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 20. *quæstion.* 4. *num.* 170. Bonacina *dicta disputat.* 2. *quæstion.* 10. *p.* 10. *numero* 13. Solùm est difficultas de communitate Principi subjecta, quæque regitur per Principem, seu officiales ab eo constitutos ; an inquam hic Princeps, ejúsque officiales prædicta statuta condentes, scribentes, vel observantes hac afficiantur excommunicatione ? Bonacina *disputat.* 2. *quæstion.* 10. *punct.* 15. *numero* 15. id ut probabilius affirmat, & adducit pro se Salas *de usuris, dub.* 47. *numero* 12. qui nihil dicit. Movetur, quia prædictus Princeps cùm à communitate potestatem accipiat, officialis communitatis dicendus est. Quo nomine ministri ab eo constituti nuncupantur. Præterea ipse Princeps, ejusque officiales verè sunt Rectores, & Duces communitatis, non solùm quia communitatem regunt, sed quia ab ea regendi potestatem acceperunt. At in prædicto textu rectores communitatum excommunicantur. Ego hîc Princeps, & officiales ab eo constituti comprehenduntur. Nihilominus verius existimo, prædictum Principem, in quem communitas suam omnem potestatem transtulit, nec officiales ab eo constitutos sub hac censura contineri, quia hæc censura solùm fertur adversus rectores, & gubernatores communitatis ab ipsa communitate constitutos, ut constat ex illis verbis textus : *Quorumdam communitates locorum:* & paulò inferiùs : *Quicunque communitatum ipſarum poteſtates.* Et infra : *Ex libris communitatum ipſarum.* Hæc enim omnia verba denotant ipsam communitatem esse quæ jurisdictionem retinet, & sua membra gubernat per ministros à se constitutos. At hæc nequaquam vera sunt, cùm communitas à principio omnem suam potestatem in Principem transtulit : nam eo ipso communitas jurisdictione denudata est, & Principi communicatur independenter ab ipsa communitate. Ergo Principe gubernante nequaquam dici potest communitatem gubernare, sed potiùs dicendum est communitatem gubernari. Ergo ministri constituti à Principe non sunt dicendi communitate ministri, sed ministri in communitatem. Ergo sub hac censura non continentur.

Actiones verò ob quas hi communitatis ministri censuræ subjiciuntur plures sunt. Prima est concedere statuta præcipientia usurarum solutionem, vel earum repetitionem impedientia, sub quibus non comprehenditur statutum usurarum quantitatem determinans, ne inquam ultra hanc, vel illam quantitatem usuræ exigantur, quia hoc statutum usurarum exactioni terminum præscribit, non autem ad earum solutionem cogit. Secùs esset si ferretur statutum permittens tantam quantitatem solvi, & non majorem, quia tunc directè foveret usurarum exactionem. Sic cum Glossa, *verbo Facere*, tradit Suarez *disput.* 22. *sect.* 5. *num.* 31. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 39. *numero* 11. Bonac. *t.* 3. *de censur. disputat.* 2. *quæst* 10. *p.* 15. *numero* 11. Secunda actio est eadem statuta scribere : Tertia dictare. Quarta scienter ferre sententiam usurarum solutionem præcipientem, vel impedientem earum repetitionem, tametsi nullum statutum conditum sit, quia hæc actio ut distincta à reliquis prohibetur, ut benè advertit Suarez *disput.* 23. *sect.* 5. *numero* 28. Filliuc. *tract.* 14. *cap.* 10. *quæst.* 4. *numero* 171. Bonac. *disputat.* 2. *q.* 10. *p.* 15. *num.* 3. Quinta non delere hujusmodi statuta hactenus edita de libris communitatum ipsarum infrà tres menses, si super hoc adfuerit potestas Suarez *disput.* 23. *sect.* 5. *num.* 30. Filliuc. *tract.* 14. *cap.* 10. *quæst.* 4. *numero* 171. censent extendi hanc dispositionem ad statuta quæ post hanc Clement. fuerunt edita : tum ob similitudinem rationis, tum ob præsumptam Pontificis voluntatem. Sed rectiùs oppositum docuit Bonacina *t.* 3. *de censur. disput.* 2. *quæstion.* 10. *punct.* 15. *numero* 7. quia expressè Textus de solis statutis usque ad illud tempus editis locutus est, ut constat ex illis verbis, *hactenus edita*, dictio *hactenus* designat tempus præteritum usque ad præsens in quo profertur, *l.* 1. *in pr. ff. de novi operis nuntiat.* & multis comprobat Barbosa *in suo dictionario, dictione* 192. Sexta actio est observare statuta, seu consuetudines statutorum effectum habentes, quæ de iisdem personis intelligenda est, de quibus præcedentes actiones intelliguntur : ut tradunt Suarez, Filliuc. Bonac. *loc. alleg.*

11. Undecima lata est in Clement. *Cupientes, de pœnis*, adversus Religiosos Mendicantes novas domos ad habitandum acquirentes, sine Sedis Apostolicæ facultate, vel acquisitas alienantes. Etenim Clemens V. cupiens ne Religiosi Mendicantes constitutionem editam à Bonifac. VIII. *in cap. unico, de exceſſibus Prælator. in* 6. violarent, pœnam excommunicationis ipso facto prædictæ transgressioni adjecit. Ex quo fit virtute hujus constitutionis, si Religiosi Mendicantes (de aliis enim non loquitur) novam domum ad habitandum, non autem ad se recreandum acquirerent, sine licentia Sedis Apostolicæ huic excommunicationi subjici. Idem est si acquisita hucusque, id est usque ad ipsam constitutionem mutarent, aut in alios cujusvis alienationis titulos transferrent.

ferrent. Verùm cùm ex facultate Sedis Apoſtolicæ omnes Religioſi Mendicantes poteſtatem habeant domos acquirendi, quinimò ex cauſa neceſſaria Eccleſias, & monaſteria transferendi, ut notavit Navarr. *cap.27. numero* 144. Sayrus *lib.3. theſauri, cap.33. numero* 37. Suarez *diſputat.* 23. *ſect.5. numero* 35. Tolet. *lib.1. cap.39. numero* 12. Filliuc. *tractat.* 14. *cap.* 8. *quæſt.8. num.*145. Bonac. *diſp.* 2. *quæſt.8. p.* 2. *num.* 5. non eſt cur in explicatione hujus excommunicationis amplius immoremur.

12. Duodecima in *eod. cap.* continetur, adverſus Religioſos qui ſuis ſermonibus, vel alibi à decimarum ſolutione auditores retrahere intendunt. Inquit enim Pontifex. Illos etiam Religioſos, qui aliqua ut audientes à decimarum Eccleſiis debitarum ſolutione retrahant in ſermonibus ſuis, vel alibi proferre præſumunt, excommunicationis ſubjacere ſententiæ decernimus ipſo facto. Tametſi in antecedenti clauſula Pontifex de ſolis Religioſis Mendicantibus locutus fuerit, in præſenti autem ad quoſvis Religioſos diſpoſitionem extendit, ut notavit Gloſſa *ibi verbo Religioſos.* Navarr. *cap.* 27. *num.*145. Sylveſt. *verbo Excommunicatio* 9. *num.*38. Sayrus *lib.3. theſauri, cap.*33. *num.*39. Suar. *diſp.* 23. *ſect.5. num.*37. Filliucius *tract.* 14. *cap.*8. *q.*8. *num.*146. Bonac. *diſput* 2. *quæſt.*8. *punct.* 13. *n.*9 .Tolet. *lib.*1. *cap.*33. *num.* 13. Et quamvis regulariter ſub nomine religioſorum abſolutè prolato fœminæ Religioſæ comprehendantur, id intelligendum eſt, quando ſubjecta materia illis æquè ac viris aptatur: at perſuadere ſaltem in concionibus ne decimæ ſolvantur fœminis non convenit, cùm concionari illis ſit interdictum. Ergo fœminæ religioſæ ſub hac cenſura non comprehenduntur. Atque ita docent Gloſſa, Navarr. & Bonacina, *locis allegatis.* Illud eſt certum ex omnium ſententia ad Sacerdotes ſæculares, clericos, aut laicos hanc conſtitutionem non extendi.

Ut autem prædicti religioſi hanc cenſuram incurrant ea debent proferre ſive in concionibus, ſive in colloquiis privatis, quibus audientes poſſint retrahi à decimarum ſolutione, eáque proferre debent ea intentione, ut retrahantur, ut expreſsè habetur in textu. Et notarunt Navarr. Sayrus, Suar. Filliucius, Tolet. Bonac. *locis citatis.* Neque opus eſt, ut de facto ea prolatio efficax ſit, & effectum habeat; ſatis enim eſt ſi effectum de ſe parere poſſit, quia textus ſolùm exigit prolationem præſumptuoſam fine, & intentione retrahendi auditores à decimarum debitarum ſolutione. Ut indicant illa verba, *Aliqua proferre præſumunt, ut audientes retrahant:* indicant enim finem prolationis, ſed non exigunt retractionis effectum, alioquin dixiſſet Pontifex, *aliqua proferunt quibus audientes retrahunt*; ut benè advertit Suarez *diſputat.*23. *ſect. 5. num.* 37. Bonac. *diſputat.* 2. *qu.* 8. *punct.* 13. *num.* 8. Tametſi Filliucius *dicto cap.*8. *q.*8. *verſ. Notandum tertiò*, in contrarium propendat, exiſtimans illa verba proferenda eſſe, ut audientes retrahantur cum effectu: quia retractio à decimis ſolvendis eſt finis, quem Pontifex hac conſtitutione cavere intendit. Præterea requiritur, ut decimæ à quibus auditores retrahuntur, ſint debitæ Eccleſiis, debitæ inquam non ex voto, aut promiſſione ſolventis, ſed ex conſtitutione Eccleſiæ, atque adeò ex juſtitia, quia hoc eſt debitum proprium, & rigoroſum, ideóque de ipſo lex pœnalis quæ ſtrictè interpretanda eſt, intelligi debet. Neque ſatis eſt decimas eſſe debitas, ſed debent eſſe debitæ Eccleſiæ. Cui debito exiſtimat Navarr. *dicto cap.27. n.*145. Cajet. *verbo Excommunicatio, cap.*65. Sayrus *lib.3. cap.*33. *n.*40. *verſ. tertiò*, ſi debeantur Eccleſiæ Paſtoribus, hoc eſt Epiſcopis, ſeu Parochis, aut quibuſcunque aliis perſonis particularibus quocunque titulo, & ratione, quia Paſtores Eccleſiæ, & quælibet ſingulares perſonæ non ſunt Eccleſia. Sed rectiùs Suarez, *d. diſp.*23. *ſect. 5. numero* 37. Filliucius *tract.* 14. *cap.*8. *quæſt.*8. *numero* 146. Bonacina *diſp.*2. *quæſt.*8. *punct.*13. *numero* 6. docuerunt decimas debitas Eccleſiæ Paſtoribus jure ordinario ſub hac conſtitutione comprehendi; ſecùs verò quæ ipſis, vel aliis ſingularibus perſonis ex privilegio competunt. Nam quæ jure ordinario debentur, nomine Eccleſiæ debitæ ſunt, cùm Eccleſia omne ſuum jus in ſuos miniſtros tranſtulerit, ac proinde decimæ debitæ Eccleſiæ, miniſtris Eccleſiæ deberi cenſentur. Secùs eſt de his, quibus ex privilegio hoc debitum competit, quia non Eccleſiæ nomine, ſed Prælatorum illius conceſſione decimas ſuſcipiunt.

13. Decimatertia excommunicatio habetur in eadem Clement. *Cupientes, de Pœnis, circa fin.* adverſus eoſdem Religioſos, qui negligentes fuerint in decimarum ſolutione ſuadenda pœnitentibus, & moniti à ſuis Superioribus auſi fuerint prædicare non purgata negligentia. Inquit enim textus: *Qui verò ſcienter poſtpoſuerint conſcientiam facere de ſolvendis hujuſmodi decimis ab officio prædicationis, tamdiu maneant ipſo facto ſuſpenſi, donec confitentibus ipſis (ſi hoc ipſum ſibi dicendi commodè facultatem habuerint) conſcientiam fecerint. Exinde excommanicationis incurſuri ſententiam ipſo facto, ſi prædicare præſumpſerint prædicta negligentia, ut præmittitur non purgata. Ad Religioſos tamen monaſteriorum, & rectores Eccleſiarum decimas percipientium nolumus hoc extendi.*

Ex prædictis verbis colligitur manifeſtè ob negligentiam mortaliter culpabilem confeſſarij in non monendis pœnitentibus, quorum confeſſiones audit, de decimarum Eccleſiis debitarum ſolutione poſtquam à rectore Eccleſiæ, vel illius vicario fuerit requiſitus, non incurrit excommunicationem, ſed ſuſpenſionem à prædicationis officio. Verùm, ſi poſt incurſam hanc ſuſpenſionem auſus fuerit prædicare negligentia non purgata, cùm ad illius purgationem commodam facultatem habuerit, excommunicationi ſubjicitur. Quapropter ad incurrendam hanc excommunicationem, requiruntur primò monitio Rectorum Eccleſiarum Religioſis facta, ut ſuis pœnitentibus conſcientiam faciant de decimis ſolvendis, cùm viderint eos teneri. Secundò ut ipſi Religioſi confeſſarij hanc monitionem facere ſcienter omittant. Tertiò quòd non purgata hac negligentia, cùm commodè poſſint, prædicare audeant. Qualibet enim ex his conditionibus deficientibus, excuſatur excommunicatio, ut docuerunt Sylveſt. *verbo Excommunicatio* 9. *num.* 89. Angel. *verbo Excommunicatio*, 7. *caſu* 44. Tabiena *eodem* 5. *caſu* 45. Sayrus *lib.3. theſauri cap.*33. *numero* 42. Suarez *diſputat.*23. *ſect.* 5. *num.* 39. Filliucius *tract.*14. *cap.*8. *quæſt.* 8. *num.*147. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 39. *num.*13. Bonac. *diſp.*2. *quæſt.*8. *punct.*13. *num.* 11. *& ſeqq.* Hæc autem excommunicatio non extenditur ad Religioſos Monaſteriorum, vel Eccleſiarum rectores decimas percipientium, ne delinquentibus in propria cauſa Pontifex caveat, ut expreſsè habetur in textu, & notant omnes.

14. Decimaquarta, & ultima excommunicatio continetur in Clement. 1. *ex frequentibus, de ſententia excommunicat.* adverſus Religioſos non ſervantes interdictum locale generale, vel ceſſationem à divinis poſitam authoritate Sedis Apoſtolicæ, vel Ordinarij illius loci.

Ad incurrendam hanc excommunicationem plura requiruntur. Primò requiritur quòd interdictum, quod religioſi obſervare non debent, ſit locale generale, ut conſtat ex illis verbis textus: Civitatum, terrarum, & aliorum locorum generalia interdicta. Vocatur autem locale generale interdictum, quod eſt impoſitum regno, provinciæ, civitati, villæ, vel oppido. Secùs verò quod particulari Eccleſiæ, etiam Cathedrali indicitur.

Secundò

Secundò opus est, ut tale interdictum locale generale ab Ecclesia cathedrali deficiente ab Ecclesia matrice, seu Parochiali illius populi observetur. Quia Pontifex intendit, ne Ecclesiæ cathedralis, vel matricis authoritas contemnatur, neve Ecclesiasticæ disciplinæ nervus labefiat, quod sine dubio continget, si observante Ecclesia matrice interdictum religiosi illud violare præsumant. Quæ ratio convincit dispositionem procedere, tametsi interdictum invalidè impositum sit: quia non interdicti valor, sed illius à Cathedrali, vel parochiali observantia spectatur, ut constat ex illis verbis: Non obstantibus quibuscunque appellationibus antea etiam ad eandem Sedem, seu alium, vel alios interjectis, & aliis objectionibus quibuscunque. Et notavit Glossa *ibi, verbo Appellationibus.* Tolet. *lib.* 1. *cap.* 39. *in fine.* Sayrus *lib.* 3. *c.* 33. *n.* 40. Bonac. *disp.* 2. *q.* 8. *p.* 14. *num.* 6.

Tertiò est necessarium, ut generale interdictum locale, vel cessatio à divinis à Sede Apostolica, seu ejus authoritate, vel authoritate Episcopi, seu Ordinarij loci, vel authoritate Concilij provincialis latum sit, ut ostendunt illa verba Textus: *Authoritate Sedis Apostolicæ, vel à locorum Ordinariis positorum*, & infrà. Quod etiam in interdictis, & in cessationibus à divinis indictis per provincialium Conciliorum statuta, vel ipsorum authoritate volumus observari. Solùm adverto idem esse observandum in cessationibus generalibus à Divinis civitatum, terrarum, & aliorum locorum; quas aliquando ex consuetudine, vel alias Capitula, Collegia, aut Conventus sæcularium, aut regularium Ecclesiarum sibi vendicant.

Quartò opus est, ne Religiosis post dict. Clement. aliqua privilegia concessa sint, quibus non obstante interdicto generali divina in suis Ecclesiis saltem in aliquibus festivitatibus celebrare possint, & ad ea audienda sæculares admittere, quia textus solùm derogat, privilegiis, conventionibus, statutis, & consuetudinibus quibuscunque antecedentibus Clementinæ promulgationem; non verò quæ illam fuerint subsecuta. Solùm est difficultas, spectato Concil. Trident. decreto, *sess.* 25. *cap.* 12. quo præcipitur omnibus religiosis exemptis, & non exemptis servare censuras, & interdicta necdum à Sede Apostolica emanata, sed etiam ab Ordinariis promulgata; an inquam hoc Decreto privilegia religiosis hactenus concessa derogentur? Affirmativam partem defendunt Navarr. *cap.* 27. *num.* 190. & latiùs *cons.* 7. *de privilegiis, in nova edit.* Garcia 3. *p. de benefic. capit.* 2. *num.* 278. *& seqq.* & 5. *p. cap.* 8. *num.* 87. testatur illustrissimos Cardinales consultos ab Episcopo Abulensi in hæc verba respondisse: *Privilegia si ante Concilium concessa fuerunt, utique revocata existunt.* Contrariam autem sententiam scilicet Concil. Trident. Decreto specialia regularium privilegia, ut pro suis festis, vel aliis certis diebus non servent interdicta revocata non esse tuentur Henriquez *lib.* 13. *de excommunicat. cap.* 48 *numero* 1. Sayrus *de censuris, lib.* 5. *c.* 13. *numero* 24. *&* 25. Man. Rodrig. *tom.* 2 *qq. regular. q.* 112. *art.* 1. *& in Bullam Cruciatæ*, §. 5. *numero* 15. Et *in addit. num.* 13 *&* 35. Joann. de la Cruz *de statu religioso, lib.* 2. *c.* 7. *dub.* 2. *concl.* 2. Sorbus *in in compend. privilegior. verbo Interdictum* 3. *in princ.* Bonac. *disp.* 2. *q.* 8. *p.* 14. *in fine.* Quia Conc. Trid nullam mentionem fecit revocationis privilegiorum. Ergo non sunt censenda revocata, cùm revocatio utpotè odiosa inducenda non sit, quin manifestè constet. Neque obest Cardinalium declaratio, quia hæc intelligenda est de privilegiis generalibus, nec satis exprimentibus exemptionem ab observatione interdicti. Secùs verò est de privilegiis specialibus eam exemptionem sufficienter declarantibus.

Punctum XXXV.

Expenduntur excommunicationes non reservatæ in *lib. Extravagantium* contentæ.

1 *Refertur prima excommunicatio adversus impedientes Legatos sedis Apostolicæ, ne in regna, vel provincias ad quæ missi sunt, ingrediantur, vel officium ibi liberè exerceant.*

2 *Refertur excommunicatio adversus sumentes Ordinem Fratricillorum.*

3 *Refertur tertia adversus Episcopos Romam latenter venientes, & ab ea recedentes sine Pontificis licentia. Item adversus eos qui prædictos Episcopos recipere præsumpserint.*

4 *Item refertur excommunicatio adversus Prælatos alienantes bona Ecclesiæ.*

5 *Item adversus impugnatores litterarum Pontificis legitimè electi.*

6 *Item adversus Germanos, religiosos, & parochos illius provinciæ non servantes pacem, & concordiam inter se statutam.*

1 PRima excommunicatio habetur in Extravag. *super gentes, unic. de consuetudine*, ubi ipso facto excommunicantur qui impediunt Legatos sedis Apostolicæ, ne in regna, vel provincias ad quæ missi sunt ingrediantur, néve ibi officium suum liberè exerceant. Sed quia hæc excommunicatio, utpotè contenta in Bulla Cœnæ ibidem est explicata, nihil superest dicendum.

2. Secunda habetur in Extravag. *sancta Romana*, Joan. XXII. *de Religiosis domibus*, adversus eos qui hactam Fratricillorum, Brochorum, seu Beguinorum religionem profitentur eam de novo sumendo, vel in illa perseverando. Eadémque excommunicatio extenditur ad Prælatos, & Episcopos qui prædictos sine Pontificis facultate admittunt. Sed quia hæ Religiones jam non extant, non est cur in expositione hujus excommunicationis immoremur, maximè cùm hæc excommunicatio non extendatur ad eos qui novum religionis habitum assumerent, novamque religionem sine sedis Apostolicæ licentia instituerint: ut rectè docuerunt Cajetan. *verbo Excommunicatio, capit.* 5. Suar. *disp.* 23. *sect.* 6. *num.* 4. Filliuc. *tract.* 14. *cap.* 5. *q.* 8. *n.* 79. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2 *p.* 27.

3. Tertia continetur in Extravag. *Ut Prælatorum* 2. & in Extravag. *Et si deceat* 3. *de major. & obedient.* adversus Episcopos Romam latenter venientes, & ab ea recedentes sine Pontificis licentia; & adversus eos qui prædictos Episcopos sic venientes receperint antequam summum Pontificem moneant de prædictorum adventu. Prima igitur excommunicatio fertur adversus Episcopos tantùm, & eorum superiores. Nam esto in Extravag. *Et si deceat*, videatur Pontifex loqui de quibuscunque Prælatis, Extravag. 2. cujus tertia est explicatio, & ex rebus initio dictæ 3. Extravag. positis, manifestè colligitur, de solis Prælatis Pontificiali dignitate fulgentibus, & de solis Pontificibus diœcesim habentibus sermonem esse, ut rectè advertit Bonac. *disp.* 2. *q.* 6. *punct.* 4. *in fine.* Ut autem hi Prælati in excommunicationem incidant, debent Romam latenter venire. Censentur verò venire latenter, si absque licentia Metropolitani, vel eo absente absque licentia antiquioris Episcopi vicinioris residentis, juxta Concil. Trident. *sess.* 23. *c.* 2. *de reformat.* venerint secreto incessuri. Deinde debent ad Curiam accedere pravo aliquo fine ducti, ut constat ex illis verbis d. Extravag. 3. *Nos igitur ut ipsius Sedis honori in hac parte prospicere ac taliu n in solemniis finem imponere*

imponere cupientes. Tertiò recedere à Curia debent Pontificia licentia non obtenta. Qualibet ex his conditionibus deficiente non eſt locus excommunicationi, ut latiùs probat Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 6. p. 4. à num. 5.*

Secunda excommunicatio generalis eſt, afficítque quoſcunque qui prædictos Epiſcopos latenter Romam venientes recipere præſumpſerint, antequam Pontificem moneant de eorum adventu. Neque opus eſt, ut prava intentione favendi eorum iniquitati recipiant: quocunque enim titulo receperint ſcientes ipſos venire latenter, & prava intentione ſufficiens eſt ad cenſuram incurrendam, quia hæc actio receptionis per ſe eſt prohibita, illiuſque excommunicatio non pendet ex excommunicatione primæ actionis; ſiquidem antequam Epiſcopus è Roma recedat, & in excommunicationem incidat, illum recipiens excommunicatione ligatur, ut benè notavit Bonac. *dict. t. 3. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 6 punct. 4. num. 5.* Notanter dixi, *Antequam Pontifi em moneant*, neque enim ſatis eſt ad fugiendam hanc cenſuram propoſitam habere ſtatum monendi poſt receptionem, ſi monitio abſque incommodo præſtari poſſit. Quia eſto in Extravag. *Ut Prælatorum*, id ſatis fuerit, at Extravag. 3. ſpect. ta, quæ ſecundam ampliat & extendit, nullatenus ſufficit, cùm expreſsè monitionem præmitti poſtulet receptioni. Quod ſi de facto aliquem Epiſcopum receperis ignorans latenter, & prava intentione venire, & poſtmodum hujus conſcius ſis, teneris ſtatim ſummo Pontifici denunciare, juxta Extravag. *Ut Prælatorum*, in qua præcipi ur, ut confeſtim receptus denuncietur. Præterquam quòd receptio non actus tranſiens, ſed permanens dum ibidem receptus commoratur, ac proinde ab eo puncto quo conſcius fuiſti latentis adventus cum prava intentione, cenſeris recipere contra prohibitionem dictæ Extravag. ut benè advertit Bonacina *tom. 3. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 6. p. 4. num. 7.*

4 Quarta habetur in Extravag. *Ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alienand.* adverſus Prælatos alienantes bona Eccleſiæ, ſeu locorum piorum ſive immobilia, ſive mobilia pretioſa ſine licentia ſummi Pontificis, extra caſus à jure permiſſos. Hi inquam, Prælati ſi Epiſcopi ſint, aut Abbates interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ ſubjiciuntur, in quo ſi per ſex menſes perſtiterint, ſuſpenduntur à regimine, & adminiſtratione Eccleſiæ cui præſunt. Inferiores verò Epiſcopis, & Abbatibus privantur beneficio, vel officio illius, cujus bona alienare præſumpſerunt, inſupérque excommunicationem incurrunt, qua etiam ligantur alienatum recipientes. De hac Extravag. latè egi *2. punct. tract. 12. religionis, p. ult.* ubi *in fine*, adverti plures Doctores ſentire hanc conſtitutionem quoad pœnas receptam non eſſe, & præter *ibi* adductos docet Caiet. *verbo Excommunicat. cap. 75.* & Tolet. *lib. 1. cap. 40. num. 2.*

5 Quinta continetur in Extravag. *quia nonnulli, ult. de ſentent. excomm.* adverſus impugnatores litterarum ſummi Pontificis legitimè electi, ſed nondum coronati. Cùm enim Pontifex eo ipſo quo legitimè electus eſt, accipiat à Chriſto Domino poteſtatem Eccleſiæ gubernandæ, juxta Textum in *cap. in nomine Domini, 23. diſtinct.* Sicuti Epiſcopus à Pontifice approbatus, coronatióque ſolùm ad quandam ſolemnitatem pertineat, efficitur graviter delinquere, erroréque committere, qui prætextu non eſſe verum Pontificem antequam coronetur, contendunt ejus acta irrita eſſe, & inania. Ex quo fit materiam hujus cenſuræ eſſe impugnationem, quod Pontifex legitimæ electus ſe intromittat in proviſionibus, reſervationibus, diſpenſationibus, & aliis gratiis faciendis, ſéque in litteris ſimpliciter Epiſcopum ſcribat, utatúrque Bulla, in qua nomen ipſius exprimatur, litteráſque ſuper quibuſcunque negotiis expediat prætextu quòd non ſit verus Pontifex ante coronationem. Quare ſi impugnatio contingat; eo quòd non ſit legitimè electus, vel ex alio capite, non eſt locus huic excommunicationi, ut notant omnes Doctores, Navarr. *cap. 27. num. 147.* Sayrus *lib. 3. theſauri, cap. 35. num. 19.* Suar. *diſput. 23. ſect. 6. num. 2.* Filliuc. *tract. 14. cap. 5. quæſt. 7. num. 78.* Tolet. *lib. 1. cap. 40. num. 3.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 2. punct. 11.* Et quamvis Pontifex in prædicta Bulla videatur ſolùm loqui de impugnatione litterarum à ſe confectarum, ut indicant illa verba: *Nos talium temeritates compeſcere cupientes, ſingulos qui occaſione hujuſmodi aliquas litteras noſtras ſuper negotiis quibuſcunque confectas, quæ à nobis ante donationis noſtræ inſignia emanarunt, auſi fuerint impugnare, excommunicationis ſententia innodamus.* Expendo verbum *litteras noſtras*, & *à nobis*, quod indicat ſermonem tantum eſſe de litteris ab ipſomet Pontifice expeditis. Nihilominus communis omnium ſententia teſte Suar. Filliucio, Bonac. *loc. alleg.* diſpoſitionem extendit ad litteras cujuſcunque Pontificis, verbúmque illud *litteras noſtras*, & *à nobis* non arctari perſonæ, ſed dignitati, aliàs non ſatis eſſe conſultum Pontificiæ dignitati.

6 Ultima referri poteſt ex Extrav. *de Tregua, & pace*, ubi Germani Religioſi, & Parochi illius provinciæ non ſervantes pacem, & concordiam inter ſe ſtatutam, & cujus in prædicta Extravag. fit mentio, excommunicationi ſubjiciuntur, à qua nequeunt abſolvi, niſi de conſenſu partis læſæ, & præſtita ſatisfactione. Uti latiùs expendit Bonac. *diſputat. 2. quæſt. 8. punct. 15.*

Punctum XXXVI.

Expenduntur excommunicationes nemini reſervatæ in *Concilio Trident.* contentæ.

1 *Refertur prima excommunicatio adverſus imprimentes, ſeu retinentes libros ſine nomine Authoris, & debita approbatione.*

2 *Item adverſus prædicantes, vel pertinaciter aſſerentes non eſſe neceſſarium iis quos conſcientia peccati mortalis gravat, præmittere ſacramentalem confeſſionem communioni recipiendæ.*

3 *Item adverſus raptores fœminarum, eiſque favorem præſtantes.*

4 *Item adverſus negantes matrimonia clandeſtina vera eſſe, quandiu Eccleſia ea irrita non fecit.*

5 *Item adverſus cogentes ad matrimonium contrahendum.*

6 *Item adverſus negantes auxilium Prælatis Eccleſiaſticis ad clauſuram Monialium.*

7 *Item adverſus ingredientes Monialium Monaſteria, abſque licentia Prælati.*

8 *Item declaratur latè excommunicatio, adverſus cogentes fœminam ad religioſam vitam.*

9 *Item adverſus impedientes fœminarum profeſſionem.*

10 *Item adverſus concurrentes ad duellum.*

1 PRima continetur *ſeſſ. 4. decreto de reform.* adverſus imprimentes, ſeu retinentes libros ſine nomine Authoris, & debita approbatione. Inquit enim Concilium: *Nulli liceat imprimi facere quoſvis libros de rebus ſacris ſine nomine Authoris, nec illos in futurum vendere, aut etiam apud ſe retinere, niſi priùs examinati, probatique fuerint ab Ordinario ſub pœna anathematis, & pecuniæ in Canone Concilii Lateranenſis noviſſimi appoſita. Et ſi regulares fuerint ultra examinationem, & probationem hujuſmodi licentiam à ſuis Superioribus impetrare teneantur, recognitis per eos libris juxta formam ſuarum*

suarum ordinationum. Qui autem scripto eos communicant, vel evulgant, nisi antea examinati, probatique fuerint, eisdem pœnis subjaceant quibus impressores, & qui eos habuerint, vel legerint nisi prodiderint Authores pro authoribus habeantur. Ipsa verò hujusmodi probatio in scriptis detur, atque adeo in fronte libri vel scripti, vel impressi authentice apparcat, idque totum, hoc est probatio, & examinatio gratis fiat, ut probanda probentur improbanda. Hoc decretum, quod confirmatorium est decreti Concilii Lateranensis sub Leone X. *sess.* 10. ex parte restrictius est, & ex parte latius. Restrictius est decreto Concilii Lateranensis, nam in Concilio Lateranensi sermo est de quibuscunque libris, & scriptis: at Concilium Tridentium solummodo agit de libris, & scriptis de rebus sacris tractantibus. Item in Concilium Lateranense exigitur extra Urbem non solùm examinatio, & probatio Ordinarii, vel alterius ab ipso deputandi, sed etiam Inquisitoris illius diœcesis, in qua liber imprimitur. In Urbe verò approbatio Vicarii, & Magistri sacri Palatii. At in Conc. Trident. sola approbatio Ordinarii requisita est, præterquam in libris regularium, in quibus ultra Ordinarii approbationem exigitur approbatio, & licentia suorum superiorum, juxta formam suarum ordinationum. Tandem in Concilio Lateranensi exigitur præsumptio, quam excludit quælibet ignorantia, quæ tamen in Concilio Tridentino non exigitur. Ex parte verò decretum Concilii Tridentini latius est decreto Concilii Lateranensis, si quidem extenditur non solùm ad imprimentes, vel imprimi facientes, sed etiam ad vendentes, vel retinentes. Item extenditur ad eos qui libros manuscriptos nondum probatos, & examinatos communicant, & evulgant, cùm in Concilio Lateranensi solùm de libris, & scripturis imprimendis sermo habeatur. Decretum Concilii Lateranensis in Urbe observatur, at extra Urbem solùm videtur vigere dispositio Conc. Trid. teste Toleto *lib.* 1. *sum. cap.* 41. *num.* 1. Navarr. *cap.* 27. *num.* 148. cùm rarò, vel nunquam ab Inquisitoribus approbatio requiratur. Et licèt in aliquibus regnis loco approbationis Ordinarii, approbatio supremi Concilii Regii successerit, id censendum est ex consensu Ordinariotum, & ex summi Pontificis tacita approbatione fieri, ut notavit Navarr. *dict. cap.* 27. *num.* 148. Suar. *disp.* 23. *sect.* 7. *numero* 1. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 6. *quæst.* 2. Bonacina *tom.* 3. *de censur. disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 16. *num.* 6.

Materia istius excommunicationis spectato Concilio Lateranensi, est imprimere, vel imprimi facere libros, sive scripturas absque nomine Authoris, vel absque Ordinarii, & Inquisitoris licentia. Spectato verò Concilio Tridentino est non solùm imprimere, & imprimi facere præfatos libros de religione tractantes, sed eos vendere, aut retinere, aut scripto communicare, seu evulgare absque nomine Authoris, vel absque Ordinarii licentia. Notandum est verbum *libros* sub quo non comprehenditur quælibet scriptura tantæ magnitudinis, quæ secundùm communem, & frequentem usum liber appelletur. Ex quo deciditur, si post approbationem Ordinarii aliquas addas annotationes, & glossas insufficientes ad librum constituendum, non incidis in hanc excommunicationem, quinimò nec peccabis mortaliter secluſa malitia, ut colligitur ex Suar. *disp.* 23. *sect.* 7. *num.* 5. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 6. *quæst.* 2. Bonac. *tom.* 3. *de censur. disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 6. Secundò est notandum nomen Authoris, & licentiam Ordinarii in principio libri esse apponenda. Quod si Author, seu Compositor libri sub alterius nomine librum imprimi fecerit, probabile est huic constitutioni satisfacere, quia esto ille non fuerit libri Author & Compositor: at eo ipso qui sub nomine ipsius imprimitur, & evulgatur Author, & Compositor illius constituitur: ut notavit Bonac. *tom.* 3. *de censur. disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 16. *n.* 9. Quod intelligendum censeo, quando nomen quod apponitur verum est, & non fictitium, verámque personam repræsentat, cui liber aptari potest: alias si sub nomine omninò ficto liber ederetur, manifestum est, sine nomine Authoris edi. Nomen enim Authoris, quod in præsenti exigitur, est nomen Authoris, qui requisitus rationem reddere possit de his quæ in libro continentur, quod persona ficta præstare nequit.

2 Secunda habetur in Conc. Trid. *sess.* 13. *can.* 11. adversus eos qui præsumpserint prædicare, vel pertinaciter asserere, vel publicè disputando defendere non esse necessarium iis, quos conscientia peccati mortalis gravat habitâ Confessoris copiâ, præmittere sacramentalem confessionem communioni recipiendæ. Quod Decretum latum est ad extirpandam quorumdam hæreticorum opinionem, asserentium solam contritionem esse sufficientem dispositionem; non autem latum est ad stirpandum opinionem Caietani asserentis confessionem solo jure Ecclesiastico communioni præmittendam esse, nam esto illa Caietani opinio temeraria sit, teste Suar. *tom.* 3. *in* 3. *disp.* 66. *sect.* 3. §. *Sed quæres*, præsenti decreto non damnatur, quia Caietan. non negabat confessionem non esse præmittendam, sed non esse præmittendam jure divino, sed Ecclesiastico. Concilium verò damnat asserentes confessionem non esse necessariò præmittendam. Sicuti tradit Suar. *de censur. disp.* 23. *sect.* 7. *num.* 5. Filliucius *tractat.* 14. *cap.* 6. *quæst.* 3. *num.* 84. Bonacina *disp.* 2. *q.* 2. *p.* 14.

Sed an hoc decretum liget existentes in Anglia, aliisque partibus, ubi Concilium receptum non est? Affirmant Suar. & Filliuc. *supra*, quia hoc decretum doctrinam continet Fidei pertinentem. Cæterùm secundam hanc rationem non est dubium omnes comprehendere, cùm ea quæ ad fidem pertinent communia omnibus sint; at quatenus transgressoribus hujus decreti pœnam excommunicationis imponit, existimo eos non comprehendere, quia decreta, pœnalia, & præceptiva non ligant existentes ea in parte ubi Concilium publicatum non est. Sicuti docet Bonac. *tom.* 3. *de censur. disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 14. *in fine.*

3 Tertia continetur *sess.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* adversus raptores fœminarum, eisque auxilium, vel favorem præstantes. De qua excommunicatione satis diximus *tractat. de matrimonio, disputat.* 4. *punct.* 1. c. 2. *a num.* 10. *ubi de impedimento raptus.*

4. Quarta referri potest ex Concilio Tridentino, *sess.* 24. *cap.* 1. *de reformat.* ubi anathemate damnat eos, qui negarent matrimonia clandestina vera, & rata esse quamdiu Ecclesia ea irrita non fecit, & matrimonia à filiis familias contracta sine consensu parentum irrita esse, & parentes ea rata, vel irrita facere posse. Et quidem si hæc ex animo affirmentur, cùm manifestum errorem contra fidem contineant excommunicationi ob hæresim impositæ subjiciuntur. Si verò solùm verbo tenus asserantur, existimo excommunicationi non reservatæ subjici, ut hoc decretum aliquam pœnam de novo statuere censeatur.

5 Quinta fertur *sess.* 24. *cap.* 9. *de reformatione*, adversus quoscunque cujusvis conditionis, & dignitatis existant, qui subditos suos, vel alios ad matrimonium contrahendum directè, vel indirectè cogunt: ubi notandum est loqui de coactione injusta, illicita, qualis esset, si dominus insinuaret Petro non solutum stipendium debitum, nisi Mariam duceret. Secùs esset, si beneficium gratuitum denegaret, quia in denegatione beneficii gratuiti nulla est injusta coactio, benè tamen in denegatione stipendii debiti. Comprehendit autem hæc excommunicatio non quoscunque cogentes, sed dominos temporales jurisdictionem temporalem habentes, quia de his tantùm Concilium loquitur, ut colligitur ex verbis quæ

huic

huic decreto præmittuntur, ſcilicet, *temporalium dominorum & magiſtratuum*: & illis, *ab eis injuriis naſci, & à quibus juris ſpectantur*, quæ de ſolis habentibus juriſdictionem in foro externo intelligi poſſunt, juxta quæ decretum menſurandum eſt. Argum. *leg. finalis, ff. de hæredibus inſtituendis*, maximè cùm textus utatur illa dictione *quare*, quæ eſt cauſalis relativa, & refertur ad perſonas, quæ ibidem memorantur, & non ad alias, *leg. interpretatione, ff. de pœnis*, & *cap. pœna, de pœnitent. diſp.* 2. & tradit Gutierr. *lib.* 1. *canon. qq. cap.* 20. *num.* 32 & *de matrim. cap.* 79. *à num.* 8. Molina *tract.* 2. *de juſtit. diſp.* 176. *verſ. ad ſecundam partem.* Henriq. *lib.* 11. *cap.* 6. §. 6. Sanch. *lib.* 4. *diſputat.* 22. Bonacina aliis relatis *tom* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 6. *num.* 5. Et deciſum Gregor. XIII. refert Barboſa *in dict. Concilii decreto*; tametſi contra ſentiat Suar. *tom.* 5. *de cenſur. diſput.* 23. *ſect.* 7. *num.* 6. Filliucius *tractat.* 14. *cap.* 6. *q.* 4. *num.* 84. & alii relati à Sanch. *dict. diſput.* 22. *num.* 9. quaſlibet perſonas privatas ad matrimonium cogentes in hanc excommunicationem incidere.

Solùm eſt difficultas de Epiſcopo, alióque Prælato Eccleſiaſtico ad matrimonium cogente, an huic excommunicationi ſubjiciantur? Affirmat Gutier. *de matrimon. cap.* 79. *num.* 12. Henriq. *lib.* 11. *cap.* 6. *num.* 5. Sanch. *lib.* 4. *cap.* 22. *num.* 10. quia juriſdictionem habet in foro externo. Sed hoc ad ſummum intelligendum eſt caſu, quo Epiſcopus, ſeu Prælatus Eccleſiaſticus non ſolùm Eccleſiaſtica juriſdictione gaudeat, ſed ſæculari, quia Concilium violentiam dominorum temporalium, & magiſtratuum coërcere voluit, ut conſtat ex præfatione illius textus, ibi: *Dominorum temporalium, & magiſtratuum.* Ergo qui dominus temporalis non eſt, nec magiſtratus ſaltem quoad juriſdictionem, huic excommunicationi ſubjici nequit. Uti Bonac. *diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 6. *circa fin.* probabile cenſet. Illud eſt certius Regem, Reginam, Imperatorem, & Imperatricem ſub hac excommunicatione non comprehendi, quia illorum non fit expreſſa mentio quod neceſſarium erat; argum. Conc. Trident. *ſeſſ.* 21. *cap.* 11. & eorum quæ in Bulla Cœnæ notantur. Et tradit Sanc. *dicta diſp.* 22. *n.* 10. Guttierr. *cap.* 79. *num.* 12. Bonac. *p.* 6. *in fine.*

6 Sexta habetur *ſeſſ.* 25. *cap.* 5. *de Regularib.* adverſus ſæculares magiſtratus negantes auxilium, vel favorem Prælatis Eccleſiaſticis ad clauſuram monialium, cùm fuerint ab eis moniti, & requiſiti. Nomine magiſtratuum veniunt omnes illi qui juriſdictionem temporalem habent in Republica à Principe conſtituti, uti ſunt gubernatores, rectores, judices, ſive Provinciarum, ſive communitatum, tametſi perſonæ Eccleſiaſticæ ſint, quia non tam perſona, quam officium in præſenti ſpectatur. Ut benè advertit Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſputat.* 2. *quæſt.* 10. *punct.* 7. *num.* 5. Principes verò qui nomine proprio juriſdictionem exercent, neque aliis ſubjiciuntur, eſto negent auxilium, vel favorem, in hanc excommunicationem non incidunt; quia hos Concilium hortatur, non præcipit, neque excommunicationem imponit, ut de ſe conſtat, & notavit Bonac. *loco citato.*

7 Septima continetur in *eodem cap.* 5. adverſus quoſcunque ingredientes monialium monaſteria abſque licentia Prælati habita in ſcriptis, cauſa legitima intercedente. De qua excommunicatione late dixi, *tractat.* 16. *de ſtatu Religioſo, diſputat.* 4. *punct.* 10. §. 4. neque hic novum aliquid notandum occurrit.

8 Octava habetur *ſeſſ.* 25. *cap.* 18. *de regularibus*, adverſus quoſcunque cogentes fœminam ad religioſam vitam. Anathemati (inquit ſancta Synodus) ſubjicit omnes, & ſingulas perſonas cujuſcunque qualitatis, vel conditionis fuerint, tam clericos quàm laicos, ſæculares, vel regulares, atque etiam qualibet dignitate fulgentes, ſi quomodocunque coëgerint aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quamcunque mulierem invitam; præterquam in caſibus in jure expreſſis, ad ingrediendum monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum cujuſcunque religionis, vel ad emittendam profeſſionem; quique auxilium, conſilium, vel favorem dederint, quique ſcientes eam non ſponte ingredi, aut habitum ſuſcipere, aut profeſſionem emittere quoquo modo eidem actui vel præſentiam, vel conſenſum, vel authoritatem interpoſuerint.

Non eſt dubium ad incurrendam hanc cenſuram debere eſſe coactionem gravem cadentem in conſtantem virum, & injuſtam; quia levem pro nihilo reputat jus ex *leg. ne timorem, ff. quod metus cauſa.* Et favet Bonifac. *Clem.* 1. *num.* 34. *de foro competenti.* Et tradit Sanch. *lib.* 4. *in decalog. cap.* 4. *num.* 4. Juſta verò coactio nec dici coactio poteſt, neque digna eſt aliqua pœna, uti tradunt Doctores ſtatim referendi.

Coactio facienda eſt fœminæ, non viro, quia de ſolis mulieribus textus loquitur, neque diſpoſitio pœnalis ultra proprietatem verborum extendenda eſt, maximè cùm in fœminis ſpecialis ratio adſit, utpotè quæ frequentius ad monaſteriorum ingreſſum coguntur. Ut docet Suar. *diſp.* 23. *de cenſur. ſect.* 7. *num.* 8. Sanch. *lib.* 4. *in decalog. cap.* 4. *num.* 3. Filliuc. *tract.* 14. *cap.* 6. *quæſt.* 5. *num.* 89. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 2. *in fine.*

Præſtanda verò coactio eſt vel ad ingrediendum monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum cujuſcunque Religionis, vel ad profeſſionem emittendam. Ex quibus verbis controverſia eſt inter Doctores, an ſi cogas fœminam monaſterium ingredi, non ut ibi profiteatur, ſed ut ibi educetur, & deliberet de ſtatu aſſumendo, in hanc excommunicationem incidas? Negat Man. Rodrig. *tom.* 2. *ſum. cap.* 8. *concl.* 5. *num.* 10. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 2. *n.* 6. quia Concilium in hoc decreto libertati ſtatus religioſi conſulere intendit, qui finis non adeſt, cùm fœmina non ad religioſum ſtatum aſſumendum cogitur. Sed contrarium docuerunt Navarr. *lib.* 5. *conſilior. tit. de ſententia excommunicat. conſ.* 56. *per totum, in prima edit. & in* 2. *lib.* 3. *tit. de regularib. toto conſ.* 6. Suar. *tom.* 5. *in* 3. *p. diſput.* 23. *ſect.* 7. *num.* 9. Zerola *in praxi Epiſcop.* 2. *p. verb. Monialer, verſ.* 13. Aug. Barboſa *in remiſſionib. concilii, & de poteſt. Epiſc. alleg.* 50. *num.* 174. quia Concilium disjunctivè loquitur de ingreſſu, de ſuſceptione habitus, & de profeſſione. At cogens fœminam monaſterium coactè ingredi ut ibi educetur, tametſi habitum non ſuſcipiat, neque profeſſionem emittat, verè cogit ad monaſterii ingreſſum. Ergo hac excommunicatione ligatur. Et fortè ob hanc cauſam Concilium expreſſit monaſterii, & non religionis ingreſſum, indicans ſolùm coactum ingreſſum in monaſterium ad ibi commorandum habitu ſæculari retento, ſufficientem eſſe ad hanc cenſuram; præterea illa exceptio, præterquam in caſibus à jure expreſſis, denotat ſolùm ingreſſum cauſa educationis ſub hoc decreto comprehendi, quia in jure vix eſt expreſſum aliquem cogi poſſe ad monaſterium ingrediendum, ut ibi profiteatur, ſæpè autem ibi commoretur, & pœnitentiam agat.

Hanc ſententiam, quæ mihi vera videtur temperat Sanch. *lib.* 4. *in decalog. cap.* 4. *num.* 12. ut intelligatur de ingreſſu animo principali, ut poſtmodum fœmina habitum ſumat, quia coactio ad ingreſſum ſub ea intentione præſtita libertati ſtatus religioſi obeſt. Secùs verò ſi is animus abſit. Hanc limitationem adhibita quadam diſtinctione probo. Si enim cogens ad ingreſſum abſque ulla intentione etiam in genere ſumendi religioſum habitum cogat, quod contingit, cùm expreſsè ſolùm intendit, ut fœmina ibidem educetur; dum ætatis aptæ matrimonio ſit fine,

& intentione eam in matrimonium collocandi, placet Sanch. limitatio, quia ille ingressus non videtur libertati status religiosi obesse, cui hoc Decreto consulere Pontifex voluit, sed potiùs videtur obesse libertati matrimonii, de quo Pontifex in præsenti nihil disponit. At si cogens ad ingressum animum habeat, ut fœmina ibidem educetur, ut postmodum statum religionis, vel matrimonii eligat, qui sibi aptior visus fuerit, existimo sub hoc decreto comprehendi, quia saltem in genere est intentio cogendi ad religiosum habitum, talisque ingressus periculis est expositus alicujus nimiæ suasionis à monialibus factæ, vel coactionis à parentibus.

Illud est certius ex coactione non induci excommunicationem, quousque ingressus in monasterium, vel habitus susceptio, vel professionis emissio sequatur, quia Conc. Trident. non excommunicat conantes cogere ad ingressum, sed verè cogentes, qui censendi non sunt, dum ingressus non subsequitur. Ut tradit relatis Navarr. & Rodrig. Sanch. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 19. Bonac. *dicta disput.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 2. *num.* 8. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 41. *num.* 7. Sayrus *decis.* 51. *sub tit. de sentent. excommunicat.*

Secundò excommunicat Pontifex eos, qui prædictis cogentibus auxilium, consilium, vel favorem præstiterint, quod intelligendum est, ut nuper diximus ingressu, susceptione habitus, vel professione subsecutis, quia hæ actiones sunt accessoriæ coactioni, ac proinde quousque coactio excommunicatione afficiatur, non afficiuntur hujusmodi accessoriæ actiones, ut ex communi sententia notavit Bonacina *dicto punct.* 2. *numero* 12. Sanch. *lib.* 4. *in decalog. capit.* 4. *numero* 18.

Tertiò subjicit Pontifex huic excommunicationi eos qui scientes fœminam coactè monasterium ingredi, vel habitum suscipere, vel professionem emittere quoquo modo suam præsentiam, consensum, vel authoritatem prædictæ actioni interponunt. Censeberis autem tuam præsentiam, consensum, vel authoritatem interponere, si ex proposito, & à consilio adsis, cùm mulier monasterium ingreditur, habitum suscipit, vel professionem emittit. Secùs si casu adfueris, aut ob aliam causam, scilicet ob sacrum audiendum, ob comitandum dominum, & à fortiori ad testificandum professionem irritam esse, utpotè coactam, quia præsenti Decreto tantùm ea præsentia punitur, quæ voluntaria est, ut apposita fine prædictum actum favendi, eique authoritatem præstandi, ut advertit Sanch. *dict. lib.* 4. *in decal. cap.* 4. *n.* 20. & 21. Bonac. *t.* 3. *de censur. disp.* 2. *quæst.* 2. *p.* 2. *num.* 11.

Superest dicendum de personis in hanc excommunicationem incidentibus ob aliquam ex præfatis actionibus, an aliquæ sint inclusæ? Affirmat Suar. *disp.* 23. *sect.* 7. *num.* 8. nullam excusam esse, quia Concil. Trident. universas, & singulas cujúscunque qualitatis, & conditionis fuerint, tam clericos, quam laicos sæculares, vel regulares, atque etiam qualibet dignitate fulgent excommunicationi subjicit. At sub his verbis omnes, nemine dempto, comprehenduntur. Ergo nihilominus Sanch. *lib.* 4 *in decalog. cap.* 4. *num.* 2. & Bonac. *disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 2. *num.* 14. existimant Regem, & Reginam sub hoc decreto comprehendi, quia oportebat horum fieri expressam mentionem juxta ipsum Conc. Trident. *sess.* 22. *cap.* 11. *de reformat.* & placet hæc sententia. Alii quos tacito nomine refert Azor. 2. *p. instit. moral. lib.* 2. *cap.* 21. *quæst.* 15. quibus ipse assentiri videtur, & Barbosa *in remissionib. concil. dict. cap.* 19. excludunt ab hoc Decreto parentes, eo quòd non sit verisimile voluisse Pontificem hos excommunicatione punire ob coactionem, quæ in commodum filiarum censenda est fieri, cùm parentibus jure naturali competat vitæ, saluti, & incolumitati filiarum consulere, à qua obligatione non sunt censendi deficere. Sed rectiùs omnes alii Doctores hanc restrictionem non admittunt: quia hæc excommunicatio non tam lata est in puellarum favorem, quam in libertatem Religionis, quæ potiùs à parentibus, quàm ab aliis lædi potest.

9 Nona *in eodem cap.* 18. continetur, adversus impedientes fœminarum professionem. Inquit enim Concilium. Simili quoque anathemati subjicit eos qui sanctam Virginum, vel aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi quoquo modo sine justa causa impedierint. Nomine veli accipiendi, vel voti emittendi professio intelliguntur. Sed quia hæc professio in monialibus aliquando fit velo suscepto, aliquando absque veli susceptione; ea de causa utrumque modum professionis Pontifex expressit: ut bene advertunt Suar. *dicta disp.* 23. *sect.* 7. *num.* 10. Sanch. *lib.* 4. *in decalog. cap.* 4. *num.* 14. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 6. *quæst.* 5. *ad finem num.* 90. Bonac. *tom.* 3. *de censur. disp.* 2 *quæst.* 2. *punct* 3. *num.* 2.

Ex quo infert, si impedias fœminam, ne votum professionis ingrediendæ emittat huic censuræ non subjici, quia illa non est impeditio voti religiosum statum constituentis, cujus impedimentum hoc Decreto punitur. Neque ex tali impedimento appositio professionem impedis, cùm fœmina absque emisso voto religionis assumendæ ingredi religionem posset, & profiteri. Atque ita docent Suar. Sanch. Filliucius, Bonac. *loc. alleg.*

Quinimò verius existimo ob impedimentum fœminæ præstitum, ne religionis habitum suscipiat huic excommunicationi locum non esse: nam esto professio subsequi non possit habitu non suscepto, eáque de causa impediens habitus susceptionem consequenter professionem impedit. At Conc. Trident. non de impediente professionem remotè, sed impediente proximè, & immediatè loquitur, & quæ post susceptum habitum contingere potest, alias non solùm professionem, sed ipsum ingressum, & habitus susceptionem exprimeret, sicuti fecit in cogentibus. Et docet Sanch. *lib.* 4. *in decal. cap.* 4. *num.* 15. adversus Suar. *dicta disp.* 23. *sect.* 7. *num.* 10. Filliucius *num.* 90. Bonac. *num.* 4. Modus autem impediendi debet esse injustus, ut constat ex illis verbis *absque justa causa*, debétque involuntarium causare, alias non impediet voluntatem veli suscipiendi. Quocirca cùm vis, metus, & dolus involuntarium causent huic censuræ subjiciuntur. Uti tradit Sanch. *lib.* 4. *in decalog. cap.* 4. *num.* 10. Bonacina *disputat.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 3. *num* 6. quia textus excommunicat quoquo modo impedientes voluntatem fœminarum.

10 Decima excommunicatio in Concil. Trident. contenta habetur *sess.* 25. *num.* 19. *de reformat.* adversus varias personas causa duelli. Primò excommunicantur omnes domini temporales in suis terris dantes, vel permittentes locum ad monomachiam. Secundò pugnantes. Tertiò patrini. Quartò spectatores non casu, sed ex proposito: omnes hi excommunicationi subjiciuntur, tametsi pugna non subsequatur; si tamen per ipsos pugnaturos id non stetit, ut explicuit Gregor XIII. in sua Bulla, edita 9. Decemb. anno 1582. incipiente: *Ad tollendum detestabilem duellorum usum*, & est 82. in ordine, extenditque prædictam excommunicationem ad duella privata, absque solemnitatibus in Concilio requisitis. Itémque ad eos qui quoquo modo prædictis pugnaturis auxilium, vel favorem præstiterint. Cæterùm Clemens VIII. in quadam constitutione quæ incipit: *Illius vices*, edita anno Domini 1591. hanc excommunicationem sibi reservat, illámque extendit ad Reges, & Principes, si duellum commiserint, vel cùm possint non impedierint. De qua excommunicatione, & quibus de casibus incurratur dixi *tractat.* 6. *de charitate, disput. de bello, punct. ultim.*

Punctum XXXVII.

Expenduntur excommunicationes ipso jure non reservatæ extra corpus juris, & Tridentinum contentæ.

1 *Refertur excommunicatio adversus resignantes, vel permutantes fictè beneficia.*
2 *Item adversus docentes indulgentias sanctæ Mariæ obtineri à sæcularibus, visitantibus Ecclesias Religiosorum privilegiatorum.*
3 *Item adversus Religiosos, & Moniales sanctæ Claræ, utentes Bulla Cruciatæ, aliisque confessionalibus, absque licentia suorum Superiorum.*
4 *Item adversus Fratres Reformatos Ordinis S. Francisci, transeuntes ad non Reformatos.*
5 *Item adversus impugnantes montem Pietatis.*
6 *Item adversus Fratres S. Francisci de Paula, recipientes Religiosos Minores de Observantia, absque licentia Pontificis.*
7 *Item adversus delegatos Pontificis concedentes alienationem bonorum Ecclesiasticorum fieri in damnum Ecclesiæ.*
8 *Item adversus ministros Satus Ecclesiastici, applicantes alteri quàm Cameræ Apostolicæ mulctas, & confiscationes in terris Pontifici subjectis.*
9 *Item adversus Doctores, & facultatem doctorandi habentes, qui permiserint aliquem gradu Doctoris insigniri, non præmissa fidei professione.*
10 *Item adversus se intromittentes in officiis notariatuum venditis, aut vendendis per Cameram Apostolicam.*
11 *Item adversus majorem Pœnitentiarium, & Officiales Pœnitentiariæ, se intromittentes in expeditionibus prohibitis in* Bulla Pii IV. de hac re.
12 *Item adversus procuratores officii Correctoris Cancellariæ Apostolicæ, se intromittentes in causis sibi interdictis in* Bulla Pii IV.
13 *Item adversus Nuntios, & Legatos Sedis Apostolicæ impetrantes litteras, aut favores pro dignitatibus à Romano Pontifice obtinendis.*
14 *Item adversus judices, & gubernatores status Ecclesiastici, concedentes licentiam tormenta ignea brevioris mensuræ deferendi, seu retinendi. &c.*
15 *Item adversus Tridentini glossatores.*
16 *Item adversus Magistratus, & Judices inobedientes mandatis, & præceptis illustrissimorum Cardinalium, sanctæ Inquisitionis officium spectantibus.*
17 *Item adversus eos qui Inquisitores, & officium Inquisitionis exercentes, occiderint, verberaverint, &c.*
18 *Item adversus eos qui deputatos fabricæ S. Petri ausi fuerint molestare.*
19 *Item adversus incantatores, divinatores, & judiciarios.*
20 *Item refertur excommunicatio adversus causantem aborsum.*
21 *Item adversus depingentes Agnos Dei benedictos.*
22 *Item declaratur latè excommunicatio lata adversus taurorum, aliorumque ferarum agitatores.*
23 *Item adversus præsumentes absolvere à delictis incursis ob delicta Bullæ Cœnæ.*

1 PRima referri potest ex Innocent. VIII. quæ illius est 13 in ordine, & incipit: *Sicut bonus*, adversus fictè resignantes, vel permutantes beneficia. Ad incurrendam igitur hanc excommunicationem opus est, ut resignatio, vel permutatio fiat extra curiam, & ultra duas dietas, & prætextu facultatis à Pontifice concessæ, cùm tamen nulla concessa sit. Quod non procedit in resignationibus simpliciter factis; quia hac facultate Pontificia non indigent, sed in resignationibus in favorem certæ personæ, ut benè advertit Filliuc. *tract.* 24. *c.* 7. *q.* 7. *n.* 21. Bonac. *disp.* 2. *q.* 4. *p.* 8. *n.* 4.

Hæc excommunicatio comprehendit primò resignantes, & resignatarios, modò sint Episcopo inferiores, nam Episcopis, eorúmque superioribus interdicitur Ecclesiæ ingressus. Secundò admittentes, hujusmodi resignationes. Tertiò notarios rogantes, seu instrumentum resignationis conficientes. Quartò testes intervenientes prædictæ fictioni, modò omnes conscii sint hujus sceleris, uti tradunt Filliucius, & Bonacina *suprà*.

2 Secunda excommunicatio quoad obligationem præcedenti similis continetur in Bulla Leonis X. incipiente: *Dudum per nos*, uti refert Vivald. *in excommunicationibus non reservatis, num.* 43. Filliucius *tr.* 14. *cap.* 8. *quæst.* 11. *ad finem*, cujus materia est prædicare, vel privatim docere indulgentias S. Mariæ ad populum obtineri à sæcularibus posse, visitantibus Ecclesias Religiosorum privilegiatorum. At hæc constitutio, uti notat Bonacina *tom.* 3. *de censur. disp.* 2. *quæst.* 8. *punct.* 10. non reperitur in Bullario, & à paucis refertur, ideóque credendum est ejus obligationem cessasse.

3 Tertia quæ est Leonis X. *in privilegiis Minorum*, refertur adversus Fratres, & Moniales Sanctæ Claræ, eo quòd Bulla Cruciatæ, aliisque confessionalibus utantur absque licentia suorum Superiorum; prout refertur à Vivaldo *in excommunicat. non reservatis num.* 42. Filliucio *dict. tract.* 14. *cap.* 8. *quæst.* 11. Sed cùm non contineatur in Bullario, neque communiter ab aliis Doctoribus referatur, indicium est ejus cessasse obligationem.

4 Quarta est ipsius Leonis X. in Bulla Unionis, adversus Fratres reformatos Ordinis Sancti Francisci, transeuntes ad non Reformatos, & adversus ipsos recipientes, nisi capitulum provinciale judicet minus malum esse dimittere Reformatum ad non Reformatos, quàm inter Reformatos retinere, quòd rarò judicare potest. Ut videre est apud Sorbum *in additionibus ad collector. verbo Conventuales Fratres*, *num.* 2.

5 Quinta continetur in Bulla Leonis X. quæ incipit: *Inter multiplices*, & est 8. in ordine illius Pontificis, adversus impugnantes montem Pietatis constitutum juxta formam ab ipso Leone X. præscriptam Inquit enim Pontifex. *Omnes autem Religiosos, & Ecclesiasticas, aut sæculares personas, qui contra præsentis declarationis, & sanctionis, formam de cætero prædicare, seu disputare verbo, vel scripto ausi fuerint, excommunicationis latæ sententiæ pœnam privilegio quocunque non obstante incurrere volumus.*

Materia hujus excommunicationis est prædicare, vel disputare scienter, & ex malitia contra Montem Pietatis, asserendo verbo, vel scripto non esse licitum, nec pietati conformem. Comprehenditque tum religiosum, tum quaslibet alias personas Ecclesiasticas in qualibet ex his actionibus delinquentes. Sed an comprehendat sæculares laïcos? Variant Doctores. Nam Filliucius *tractat.* 14. *capit.* 7. *quæst.* 7. *num.* 122. negat eo quòd munus prædicandi, vel disputandi Ecclesiasticis tantùm competat, non sæcularibus. Neque obest illa dictio *sæculares*, nam, ut inquit Filliucius, non est apposita ad ampliandam dispositionem, sed ad distinguendum Ecclesiasticas personas sæculares à religiosis, quæ etiam Ecclesiasticæ sunt. Sed longè verius est sæculares laicos comprehendi Uti docuit Bonac. *t.* 3. *de censur. disp.* 2. *quæst.* 4. *punct.* 2. *num.* 4. *in fine*, ideò namque Pontifex post religiosorum, & Ecclesiasticarum personarum expressionem sæcularium mentionem feci, ut sæculares laicos comprehenderet; aliàs si

solùm sæculares Ecclesiasticos comprehendere voluisset, frustrà sæcularium personarum meminisset post expressionem religiosorum, & Ecclesiasticarum personarum. Nam in illis verbis *Ecclesiasticarum personarum* absque ullo addito satis intelliguntur omnes personæ Ecclesiasticæ sæculares siquidem necessariò à religiosis distingui debebant. Neque obest quòd sæcularibus laïcis non competat munus prædicandi, quia satis est quòd munus disputandi competere possit. Præterquam quòd esto laïci verbo solemniter prædicare nequeant, at scripto, & privatim præstare aliquando poterunt.

6 Sexta est Iulii II. in Bulla incipiente : *Exponi* adversus Fratres S. Francisci de Paula recipientes religiosos Minores de Observantia, absque licentia Pontificis. Ad idem est ea excommunicatio, quam tulit Paulus III. in Bulla quæ incipit, *Romani*, quæ edita anno 1537. & Julius III. in bulla incipiente *Officii*, edita anno 1550. Et Sixtus V. in Bulla incipiente : *Pro ea*, edita anno 1586. adversus Capucinos recipientes Fratres Minores de Observantia, absque Pontificis fabultate, vel licentia suorum Provincialium in scriptis obtenta, & contra ipsos Fratres Minores præsumentes se ad dictam Congregationem transferre, absque præfata licentia. Sed de transitu ad alias religiones qua ratione interdictus sit satis diximus *tractat. 16. de statu religioso, disputat. 4. punct. 16.*

7 Septima continetur in Bulla Pauli II. quæ est 2. hujus Pontificis in ordine, & incipit : *Cùm omnibus judiciis*, adversus delegatos Pontificis concedentes alienationem bonorum Ecclesiasticorum fieri in dam. num Ecclesiæ, & adversus dolosè procurantes hujusmodi alienationem. Verba Pontificis sunt. *Si quis autem commissarius, vel delegatus conscientiæ suæ prodigus in gravamen, aut detrimentum Ecclesiæ per gratiam, aut timorem, vel sordes alienationi consenserint, aut decretum, vel authoritatem interposuerint, inferior quidem Episcopo sententiam excommunicationis incurrat, Episcopus verò, aut superior ab executione officii per annum noverit se suspensum. Is verò qui dolo, vel fraude, aut scienter in detrimentum Ecclesiæ alienationem fieri procuraverit, aut qui per sordes, vel impressionem alienationis decretum extorserit eidem excommunicationi subjiciatur, à qua nisi per Romanum Pontificem non possit absolvi.*

Hæc constitutio duplicem partem continet, alia spectat ad judices authoritatem alienationi præstantes, alias respicit procurantes prædictam fieri alienationem. Qua parte hæc constitutio judices spectat, non comprehendit quoscunque, sed tantùm commissarios, & delegatos sedis Apostolicæ ad examinandas causas pro alienatione bonorum Ecclesiasticorum requisitas constitutos. Hi igitur si humanis respectibus gratiæ vel timoris ducti, vel donationibus, aut promissionibus allectis in gravamen, aut detrimentum Ecclesiæ alienationi bonorum Ecclesiasticorum consenserint, vel decretum, seu authoritatem interposuerint, excommunicationi subjiciuntur. Notandum est verbum illud *in gravamen, aut detrimentum Ecclesiæ*, nam si ex alienatione hoc detrimentum non proveniat, tametsi Ecclesiæ utilis non sit, vel non serventur solemnitates pro alienatione Ecclesiasticorum bonorum requisitæ non est huic excommunicationi locus, ut advertit Suar. *disput. 22. sect. 6. num. 4.* Bonac. *tom. 3. de censur. disput. 2. quæst. 5. punct. 5. numero 2.* Sed an opus, sit ut alienatio re ipsa sequatur, ut Judices interponentes suam authoritatem & decretum in excommunicationem incidant ? Probabilius videtur necessarium esse, eo quòd dum alienatio non subsequitur, dici non potest consensus, authoritas, vel decretum judicis interpositа esse alienationi, sed alienationis conatui, & desiderio : quippe verbum illud *interponere*, ut ex Ambrosio Calepino constat, propriissimèsignificat comprobare, authoritatémque præbere. Ergo ut judices suo consensu, & decreto alienationem comprobent, eique authoritatem præbeant, necessarium est alienationem fieri. Sic tanquam probabile defendit Bonac. *loco citato num. 4.* tametsi contrarium probabilius judicet.

Si verò de procurantibus alienationem loquamur, etsi Filliucius *tract. 15. cap. 7. quæst. 4. ad finem* probabile reputet solos laïcos comprehendi, verius est laïcos, & Clericos etiam Episcopos comprehensos esse, quia dictio illa *is verò* universalis est. Neque est ulla ratio, ob quam dispositio ad solos laïcos restringatur, cùm æquè Ecclesiastici, ac laïci hanc alienationem procurare possint, in qua procuranda graviùs Ecclesiastici quàm sæculares delinquunt. Incurrunt verò in hanc excommunicationem, si dolo, vel fraude, vel scienter in detrimentum Ecclesiæ alienationem fieri procuraverint, vel per sordes, aut impressionem, hoc est per donationes, seu promissiones, vel importunas persuasiones, vel decretum alienationis à dictis commissariis extorserint. Existimo autem procurationem debere esse efficacem, & per quam alienatio subsequatur : nam cùm hæc constitutio odiosa sit, stricte interpretanda est. Præterquam quod superius diximus judicium, consensum, decretum excommunicationi obnoxium, esse illud cui alienatio annectitur. Ergo quousque prædictum decretum extorqueas excommunicationi non subjiceris.

Monent tamen benè Filliuc. & Bonac. *locis citatis* excommunicationem latam contra judices alienationi consentientes reservatam non esse, at latam contra procurantes dolo, vel fraude fieri alienationem, vel extorquentes per sordes, aut impressionem alienationis decretum reservatam esse, ut constat ex illis verbis ; A qua nisi per Pontificem absolvi non possint.

8 Octava referri potest ex pio IV. in Bulla 43. quæ incipit : *Decet Romanum Pontificem*, & fertur adversus ministros status Ecclesiastici, qui mulctas & confiscationes, seu alias pœnas pro quibuscunque delictis solvendas, & luendas in civitatibus, terris, locis Pontifici immediatè subjectis alteri quàm Cameræ Apostolicæ applicant, nisi fortè ex Pontificis decreto, aut consuetudine applicatæ sint pro reparationibus murorum, pontium, & maximè Ecclesiarum, piorum locorum aliisque rebus publicis, vel nisi sint mulctæ, & pœnæ debitæ in satisfactionem damni in vineis, agris, quia hæ pœnæ & mulctæ in ipsa constitutione excipiuntur.

Comprehendit hæc censura quoscunque rectores, præsides, judices aliósque ministros sedis Apostolicæ, qui Cameram Apostolicam prædictis mulctis, & pœnis defraudant alteri applicantes. Legatos verò etsi indignationem sedis Apostolicæ incurrant, probabile est censuræ non subjici, & notavit Bonacina *tom. 3. de censur. disp. 2. quæst. 10. punct. 13. numero 3.* & colligitur ex illis verbis ; *Inhibentes universis, & singulis Legatis sub indignatione nostra, ac rectoribus, ac aliis suprà dictis sub excommunicatione, aut suspensione, à divinis, aliisque arbitrio nostro pœnis, eo ipso incurrendis.* Ubi notandum est Legatis præceptum imponi sub indignatione sedis Apostolicæ, at rectoribus, aliisque ministris sub excommunicatione, aut suspensione.

Notanter dixi in principio *referri potest*, eo quòd satis probabile sit in prædicta constitutione non contineri excommunicationem latam ipso jure. Nam cùm Pontifex non absolutè imponat excommunicationem, sed sub disjunctione, vel excommunicationem, vel suspensionem à divinis. Et cùm non sit major ratio quare potiùs excommunicatio, quàm suspensio incurratur, efficitur nullam incurri, nam ad

incurſionem cenſuræ neceſſaria eſt illius determinatio. Uti docuit Navarr. *capit.* 27. *num.* 161. Ugolin. *tab.* 1. *de cenſur. cap.* 20. §. 3. *numero* 4. Henriq. *lib.* 13. *capite* 32. *numero* 4. Sayrus *lib.* 4. *capit.* 7. *numero* 3. ubi plures refert, & colligitur ex *leg.* 3. *Cod. de ſententiis quæ ſine certa quantitate*, ibi enim deciditur ſententiam ſine certa quantitate prolatam nullam eſſe, quia ut ſic mandari executioni nequit. At cenſuræ ſub verbis alternativis prolata nihil certum & determinatum exprimit. Ergo nulla eſt.

Dices cum Suar. *diſp.* 3. *de cenſuris ſect.* 2. *numero* 12. & Bonac. *tom.* 1. *diſp.* 1. *de cenſur. quæſt.* 1. *punct.* 7. *num.* 1. & *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *quæſt.* 10. *punct.* 13. *in fine*, relinqui arbitrio delinquentis determinationem, ſicuti cum judex delinquentem pœna exilii, vel pecuniaria damnat, & confeſſarius pœnitenti injungit orationem, vel jejunium, ipſius arbitrio electionem remittit. Quod ſi ipſe neutrum elegerit, utraque ligandus erit, quia videtur eſſe ferentis intentio, ne ejus diſpoſitio fruſtranea ſit.

Sed reſpondeo, etſi hic modus ferendi ſententiam ſuſtineri poſſit in iis pœnis, quæ per actionem diſtinctam à ſententia mandari executioni debent, uti ſunt pœnæ pecuniariæ, exilii, jejunii, orationis, &c. at ſuſtinendus non eſt in pœnis, quæ ipſamet ſententia executioni mandantur, uti ſunt cenſuræ ipſo jure latæ: nam ex ſententia vaga, & indeterminata nequit effectus determinatus oriri. Neque in cenſuris admittenda eſt electio delinquentis. Tum quia nemo eligeret quod ſibi nocivum eſt, niſi ad id compellatur. Tum præcipuè quia vel illa electio præſtanda eſt antè delictum commiſſum, vel poſt illud; Ante delictum commiſſum nemo tenetur, determinare ſententiam alternativè latam; quia ea non ligatur: poſt delictum commiſſum non eſt locus electioni, cùm ipſi delicto annecti cenſura debet, ut ſit ipſo jure lata, & non ferenda. Quocirca ſi in aliqua Bulla, vel ſententia hic modus ferendi cenſuram reperiatur, credendum eſt non eſſe cenſuram ipſo jure latam, ſed ferendam, præſtaréque hunc ſenſum delinquens eo ipſo ſubjectus ſit, & expoſitus excommunicationi, vel ſuſpenſioni incurrendæ, quam legiſlator determinaverit.

9 Nona excommunicatio continetur in Bulla Pii IV. incipiente: *In Sacro-ſancta*, adverſus Doctores, univerſitatem, & alios habentes facultatem doctorandi, permittentes aliquem gradu doctoris inſigniri, vel Cathedram aſcendere, non præmiſſa fidei profeſſione. Etenim Pius IV. in ſupradicta conſtitutione, obligat omnes Doctores, Magiſtros, Regentes, & alios cujuſvis artis, ac facultatis profeſſores ſive clericos, ſive laicos, ſive regulares, qui in quibuſvis univerſitatibus, aut gymnaſiis publicis, aut alibi lectoris ordinariam aut extraordinariam cathedram aſſequi, aut retinere obtentam, ſeu Thelogiam, canonicam, vel civilem cenſuram, medicinam, philoſophiam, grammaticam, vel alias Liberales Artes ubicunque publicè, vel privatim profiteri, ſeu lectiones aliquas in facultatibus hujuſmodi habere, vel exercere voluerint, ut ante hæc omnia fidei profeſſionem faciant: quod decretum ita univerſale eſt, ut ex declaratione ſacræ congregationis teſte Capucino *ſuper privilegia Mendicantium*, *verbo profeſſio fidei*, *notab.* 4. cenſeantur ſub eo comprehendi docentes prima Grammaticæ, Arithmeticæ, Muſicæ, & aliarum artium liberalium rudimenta. Et licèt Rodrig. *tom.* 2. *qq. regular. quæſt.* 72. *articul.* 2. Filliucius *tractat.* 14. *capit.* 10. *quæſt.* 1. *num.* 163. & *quæſt.* 3. *numero* 164. cenſeant ſic promotos ad cathedras, vel gradus abſque præmiſſa fidei profeſſione ſubjici excommunicationi, aliiſque pœnis, quibus promoventes dicemus ſtatim ſubjici. Verius eſt ſolùm pœnam nullitatis gradus, & promotionis incurrere ipſo jure, ut advertit Sorbus *in compendio privilegior. Mendicant. verbo profeſſio fidei*, *ſub finem.* Sanch. *lib.* 2. *in decal. cap.* 5. *num.* 4. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſputat.* 2. *quæſt.* 10. *punct.* 14. *in fine.*

Inſuper decernit Pontifex omnes Doctores, Rectores, Superiores, ſeu facultatem habentes doctorandi qui præfatos promoverint gradu Doctoris, Magiſtri, Licentiati, aut Bachalaurei, ſeu ad Cathedram, aut lectiones promovetint, aut obtentas retinere permiſerint, non facta fidei profeſſione excommunicationis ſententiæ ſubjacere, ſi inferiores ſint Epiſcopo, necnon privationis omnium dignitatum, beneficiorum, & feudorum Eccleſiaſticorum, & inhabilitatis ad illa, & ad alia in poſterum obtinenda. Si autem Epiſcopi ſint, vel eorum ſuperiores, interdicto Eccleſiæ affici. Porrò ut hanc cenſuram incurrant debent eſſe rectores, doctores, ſeu ſuperiores illarum univerſitatum, civitatum, oppidorum, vel locorum ubi fit promotio, ita ut juriſdictionem ſpiritualem vel temporalem ibidem habeant, ut colligitur ex illis verbis: Ne quem in univerſitatibus, civitatibus, oppidis, vel aliis locis ſibi in ſpiritualibus, vel temporalibus ſubjectis, aliter cathedras, aut alias lectiones retinere, conſequi, vel ad gradus promoveri reſpectivè patiantur in virtute ſanctæ obedientiæ, &c. & notavit Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſputat.* 2. *quæſt.* 10. *punct.* 14. *num.* 2.

Advertit autem Sanch. *dicto lib.* 2. *capit* 5. *num.* 4. quem Bonacina *dict. punct.* 14. *in fine* ſequitur, hanc conſtitutionem in pluribus provinciis, religionibus, & univerſitatibus receptam non eſſe, neque vim obligandi habere. Cùm paſſim videamus plures gradibus literariis inſigniri, & ad cathedras aſcendere, quin profeſſionem fidei præmittant, quod nullatenus fieret, ſi hujuſmodi Bulla recepta eſſet, vigerétque ejus obligatio.

10 Decima refertur in Bulla Pii IV. quæ incipit: *Superna providentia*, adverſus eos qui per ſe, vel per alios ſe intromittere in officiis notariatuum, venditis, aut vendendis per Cameram Apoſtolicam vel notarios ea ementes vexare præſumunt. Comprehendit hæc excommunicatio quaſvis communitates, collegia, & alias quaſvis particulares perſonas, Legatos, vicelegatos, Gubernatores, Poteſtates, Officiales, Judices, & Commiſſarios, qui quovis quæſito colore, ingenio, vel prætextu, audeant, ſeu præſumant ſe ulterius in eiſdem notariatuum officiis tam per Cameram venditis, quàm deinceps vendendis, ac aliis præmiſſis, vel eorum interpretatione, ac originalibus ſcripturis officia hujuſmodi, ipſorúmque notariorum præjudicium concernentibus per ſe, ſeu eorum cancellarios, ſeu ſecretarios, aut ſcribas, vel alium, ſeu alios intromittere, aut de illis quomodolibet diſponere, ſeu notarios illa pro tempore ementes moleſtare, perturbare, vel impedire, aut contra eos procedere. Adverte communitates, & collegia, ut tales ſunt excommunicatione non affici, benè tamen quoad perſonas particulares ibidem delinquentes. Deinde adverte legatos, & Vicelegatos, eſto excommunicationi ſubjiciantur, non tamen pœnis arbitrio theſaurarii imponendis, quibus reliqui omnes Legatis inferiores ſubjiciuntur, ut colligitur ex textu, & notavit Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſputat.* 2. *quæſt.* 10. *punct.* 12. *in fine.*

11 Undecima continetur in Bulla ejuſdem Pii IV. incipientis: *In ſublimi B. Petri ſolio*, adverſus majorem Pœnitentiarium, officiales Pœnitentiariæ ſe intromittentes in expeditionibus prohibitis in dicta Bulla. Pius namque IV. ne officiales ſacræ Pœnitentiariæ limites ſuæ poteſtatis excederent, modum præſcripſit obſervandum ſub excommunicatione, aliiſque

aliisque pœnis in hæc verba. *Authoritate Apostolica tenore præsentium statuimus & ordinamus, quod de cætero perpetuis futuris temporibus pro tempore existens major pœnitentiarius, ac ejusdem Pœnitentiariæ regens, correctores, procuratores, ac alii quicunque ejus officiales, & ministri ab eorum omnium, quæ infra scriptis capitulis, & prohibitionibus continentur concessione, commissione, & expeditione penitus cessare debeant. Et in primis summus Pœnitentiarius abstineat à commutatione ultimarum voluntatum, & earum derogationibus, necnon ab unionibus perpetuis, & suppressionibus, ac translationibus beneficiorum Ecclesiasticorum, & applicationibus unius beneficii alteri beneficio, & illarum confirmationibus. Item à concessione juris patronatus, seu præsentandi ad Beneficia Ecclesiastica propter augmentum fructuum, sed tantùm ex causa fundationis illud concedere possit. Similiter abstineat à licentiis extandi extra pro monialibus ex quacunque causa nec non à declaratoriis pro religiosis propter vim & metum, quæ ingressu religionis, vel emissione professionis sibi illatæ fuisse prætendant; quando post emissam professionem hujusmodi suscepерunt sacros ordines in religione, etiamsi asseratur quod eisdem vi, & metu durantibus illos susceperunt: in illis autem casibus declaratoriæ ipsæ committantur Ordinario loci, & vocato Priore monasterii in quo fuerit emissa professio, & nunquam incuria, etiamsi pars, & testes præsentes essent. Nec concedat religiosis licentias standi extra propter infirmitatem, & similia impedimenta, nec etiam pro subventione parentum, aut pupillorum, vel aliorum consanguineorum, nisi obtenta pro licentia superiorum; & in facultatibus pro religiosis eisdem transeundi de ordine ad ordinem etiam in casibus à jure permissis apponatur semper clausula. Quod perpetuò ibidem in claustro domino famulari retineantur. Apostatis verò absolutionem non concedat, nisi ea lege expressa, ut statim ad claustrum proprii ordinis redeant, vel ad alium ordinem transeant æqualis, vel arctioris observantiæ, ut ibi perpetuam vitam agant. Nec illis, aut aliis prædictis indulgeatur, ut beneficia Ecclesiastica obtinere, vel illis uti mercenarii deservire, aut alias etiam de superiorum suorum licentia extra claustrum quoquo modo degere valeant. Similiter concedat commissiones alienationum, vel permutationum, aut affrancationum, aut illarum confirmationum de bonis Ecclesiasticis infra quæ dicitur, si in evidentem pro rebus quarum reditus annuus summam vigenti ducatorum auri de Camera excedat, & commissiones hujusmodi semper Ordinario loci, & alteri personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ conjunctim committantur, etsi de ipsius Ordinarii interesse, & præjudicio agatur, tunc loco ipsius committatur Metropolitano, & si res ad ipsum Metropolitanum pertineat Ordinario viciniori: & nunquam similes concedantur commissiones, quando agitur de alienatione jurisdictionum, vel vasallorum ad Ecclesiam quovis modo pertinentium. Præterea ne Ordinarii in corrigendis subditorum excessibus impediantur, & delicta impunita remaneant, non concedat absolutiones, vel mandata de absolvendo ab homicidiis, vel aliis gravibus delictis etiam occultis pro quibus de jure civili pœna capitalis imposita sit (præterquam in foro conscientiæ duntaxat.) In reliquis verò minoribus, & levioribus excessibus, de quibus tamen delinquens non fuerit citatus, vel inquisitus committere possit Ordinario, ut imposita illi pœna ejus arbitrio eum etiam in foro fori absolvat, ipsúmque ab executione ordinum, si secum super irregularitate dispensatum fuerit similiter ejus arbitrio suspendat. Episcopis autem, vel eorum superioribus, aut aliis Prælatis sedi Apostolicæ immediatè subjectis, & quibusvis personis in terris Ecclesiæ, & multò minus in Urbe delinquentibus ab aliquibus delictis extra forum conscientiæ absolutionem minimè concedere possit. Caveat etiam Pœnitentiarius, ne in absolutionibus à simonia reali, vel conventionali etiam occulta unquam concedat, ut ipsi simoniaci beneficia super quibus simoniam commiserint, seu pecunias, vel alia pro illis accepta, aut fructus exinde post commissam simoniam perceptos in toto, vel in parte retinere possint, quinimo in absolutionibus hujusmodi apponatur clausula. Quod uterque ad beneficium super quo fuit commissa simonia perpetuò inhabilis existat. Et insuper homicidæ voluntario, etiam aliàs canonicè absolutio altaris ministerium, aut ascensum ad superiores ordines, & restitutionem, aut retentionem beneficiorum, à quibus ipso jure quis privatus, vel privandus sit concedere minimè valeat. Nec minus litteras de promovendo ad sacros ordines, ac etiam ad primam tonsuram à quocunque Catholico Antistite, nisi allegetur justa causa, propter quam ab Ordinariis suis promoveri nec ab eis, aut eorum officialibus litteras dimissorias obtinere valeant, & tunc concedi possint à quocunque ordinario, vel pro eo Pontificalia exercente, etsi causa allegata falsa fuisse deprehendatur, sic promoti ab executione ordinum per suos Ordinarios suspendi, vel illa etiam perpetuò privari possint. Similiter idem Pœnitentiarius non concedat absolutiones sacramento nisi ad effectum agendi duntaxat. Nec dispensationes matrimoniales in forma gratiosa, sed semper committantur Ordinariis, prout alias fieri consuevit. Nec concedat religiosis licentium suscipiendi gradum doctoratus, vel magisterii contra statuta Ordinis, nisi ex aliqua probabili causa, & nisi de licentia suorum Superiorum. Nec absolutiones à fructibus indebitè perceptis ratione intrusionis in beneficio, vel ob non promotionem, aut alium tituli defectum etiam in foro conscientiæ, nisi facta restitutione fructuum hujusmodi. Nec etiam absolutiones concedat pro usurpata jurisdictione, vel violata libertate Ecclesiastica etiam in foro conscientiæ, nisi cum clausula, satisfacto prius de damnis, & expensis parti læsæ. Neque facultates testandi juxta formam quinterni simpliciter, sed cum clausula, dummodò non supra summam centum ducatorum etiam ad pias causas, aut pro servientibus. Religiosis verò etiam extra claustrum, etiam ex Apostolica dispensatione degentibus facultates testandi nullo modo concedantur. Et insuper non confirmet gesta per Ordinarios, aut alios inferiores illis de jure communi non concessa, nec suppleat eorum defectus. Minus etiam dispenset super ætate promovendorum ad sacros Ordines de jure requisita. Nec tempus Prælatis ad munus consecrationis suscipiendum à jure statutum ultra tres menses, & terminum anni Rectoribus parochialium Ecclesiarum, & aliis quibusvis ad sacros etiam presbyteratus ordines suscipiendos à jure, aut in fundatione beneficiorum quomodolibet constitutum extra casus à jure permissos ultra sex menses minimè prorogare valeat. Et ultra præmissa obtineat ab expeditionibus quibuscunque, quæ sibi per litteras suarum facultatum expressè non conceduntur, nisi aliàs de jure communi in casibus de quibus agitur Ordinario concessæ reperiantur. Nec suffragetur prætextus consuetudinis, seu styli, aut quasi possessionis ipsius majoris Pœnitentiarii, & prædecessorum suorum in similibus concedendis, etiamsi consuetudo, aut stylus, vel quasi possessio hujusmodi per litteras facultatum suarum generaliter approbata reperiantur. Volumus insuper, quòd officium sacræ Pœnitentiariæ sede Apostolica vacante in omnibus, & singulis quæ ad forum fori quomodolibet pertinent penitus, & omnino conquiescant. Quodque ea tantùm pro animarum salute expedire valeat quæ forum conscientiæ respiciunt. Restrictiùs inhibentes moderno, & pro tempore existenti majori Pœnitentiario in virtute sanctæ obedientiæ, ac regenti, correctoribus, scriptoribus, procuratoribus, revisoribus, sigillatoribus, aliisque Pœnitentiariæ officialibus quibuscunque sub nostræ indignationis, & excommunicationis latæ sententiæ, necnon privationis, & amissionis suorum hujusmodi, & aliorum officiorum, & beneficiorum quorumcunque per eos obtentorum, & inhabilitatis ad illa, & alia

in poſterum obtinenda, aliiſque gravioribus noſtro, & pro tempore exiſtentis Romani Pontificis arbitrio infligendis, & applicandis pœnis. Nec de conceſſionibus, & expeditionibus ſibi per præſentes interdictis præmiſſorum tenore, etiam prætextu quorumvis privilegiorum & indultorum eis quomodolibet conceſſorum ſe intromittere quoquo modo audeant, ſeu præſumant. Decernentes quaſcunque conceſſiones, gratias aut expeditiones deinceps ab eodem officio Pœnitentiariæ contra præſentium tenorem (quod abſit) pro tempore emanatas, etiamſi in illa aſſeratur vivæ vocis oraculo; ac de mandato noſtro, & pro tempore exiſtentis Romani Pontificis ſpeciali, & expreſſo factas fuiſſe, nullas nihilominus, & invalidas, ac extortas, & ſurreptitias eſſe, & cenſeri, nominique ſuffragari poſſe. Et ita per quoſcunque judices, &c.

Placuit præter morem noſtrum hujus Bullæ tenorem referre, ex omnibus notum ſit quæ Pœnitentiario ſummo interdicuntur. Ex illius verbis conſtat quæ ſit materia hujus cenſuræ, & quas perſonas comprehendat.

12. Duodecima continetur in Bulla ejuſdem Pij IV. incipiente: *Univerſi gregis Dominici*, adverſus procuratores officij correctoris Cancellariæ Apoſtolicæ, & litterarum minoris juſtitiæ, ſeu contradictarum qui ſe intromittere præſumunt in cauſis ſibi interdictis in dicta Bulla. Inſuperque privantur officiis, & beneficiis obtentis, ac inhabiles redduntur ad illa, & alia in poſterum obtinenda, aliiſque pœnis arbitrio Pontificis, ſubjiciuntur. Correctori autem non excommunicatio, ſed indignatio Pontificia indicitur, ut conſtat ex illis verbis; diſtinctiùs inhibentes præfato, ac pro tempore exiſtenti Correctori ſub indignationis noſtræ Procuratoribus verò præſentibus, futuris ſub excommunicationis latæ ſententiæ, &c. Similis excommunicatio habetur in Bulla ejuſdem Pontificis Pij IV. incipiente: *Inter multiplices Paſtoralis officij*, adverſus judices, & notarios ſtatus Eccleſiaſtici ſe intromittentes in expeditionibus, decretis, & aliis in præfata in Bulla interdictis, quàm Paul. V. in Bulla 71. quæ incipit: *Univerſi*, confirmavit quoad ea quæ ipſius conſtitutioni non adverſantur. Sicuti notavit Bonacina *tom.* 3. *de cenſur. diſputat.* 2. *quæſt.* 11. *punct.* 11.

13. Decimatertia habetur in Bulla Pij IV. incipiente: *Etſi Romanum Pontificem*, adverſus Nuntios, alióſque miſſos à Pontifice, ad Imperatorem, & Reges, Duces, alióſque Principes, ſi ab eis impetrent litteras, aut favores ad dignitates à Romano Pontifice obtinendas. Comprehendit hæc excommunicatio omnes, & ſingulos quacunque dignitate Epiſcopali, Archiepiſcopali, Patriarchali, vel Cardinalitia præfulgentes miſſos à Romano Pontifice ad Imperatorem, Regem, Reginam, Duces, alióſque Principes ſæculares, ſi ab aliquo eorum commendationes, preces, aut alios etiam vocales, aut in ſcriptis favores ad aliquas Pontificias, aut alias dignitates ſæculares, vel regulares, aut etiam Cardinalatus, vel alios honores, & officia Eccleſiaſtica conſequendum, aut ſibi, vel aliis conſanguineis, & neceſſariis ſuis quoquo modo per ipſum Romanum Pontificem conferenda per ſe vel alium, ſeu alios directè vel indirectè quomodolibet ambire, ſeu procurare, néve illis etiam ultro ſibi per Principem ſponte oblatis uti præſumant, vel audeant. Quæ intelligenda ſunt durante legatione. Nam illa finita ceſſat finis hujus prohibitionis, qui eſt, ne negotiis ſedis Apoſtolicæ occaſione horum favorum præjudicium irrogetur. Nota commendationes obtinendas eſſe ab illis Principibus apud quos à Pontifice Nuntij mittuntur, & in ordine ad conſequendum aliquam dignitatem Eccleſiaſticam, vel ſæcularem, aut alios honores, ſeu officia ſibi, aut conſanguineis, ſive neceſſariis ſuis, hoc eſt affinibus à Pontifice conferenda. Nam pro conſecutione beneficiorum, officiorum & bonorum ab alio, quàm à Pontifice nulla eſt prohibitio, ſicuti non eſt, ſi non ſibi aut conſanguineis, vel affinibus, ſed amicis commendationem obtineant. Extenditur prædicta prohibitio, etiamſi ſponte oblatis utantur. Cui prohibitioni non adverſatur ſi Principi has commendationes motu proprio præſtanti non contradicant, quia contradictio non præcipitur, ſed ſolùm prohibetur commendationum procuratio, illarúmque uſus.

13. Decimaquarta habetur in Bulla ejuſdem Pij IV. quæ incipit: *Cum cives* adverſus judices, & gubernatores ſtatus Eccleſiaſtici, qui licentiam conceſſerint quoquo modo tormenta ignea vulgò *arcabuças* brevioris menſuræ duorum palmorum deferendi, retinendi, vendendi, emendi, aut quovis alio titulo recipiendi, & adverſus eos qui prædicta arma prætextu dictarum facultatum deferunt, vel retinent. Hanc conſtitutionem ſub eadem pœna excommunicationis, & ſuſpenſionis à divinis Pius V. in Bulla quæ incipit: *Cum vices*, confirmavit, extenditque ad eos, qui in ſtatu Eccleſiaſtico facultatem concedunt etiam ad breviſſimum tempus deferendi cultellos, pugiones, & quodlibet aliud armorum genus brevioris menſuræ trium palmorum, & contra eos qui præfata arma prætextu dictarum facultatum deferunt, vel retinent. Qui verò ex malitia ea deferrent, etſi graviùs uniendi ſint, cenſuræ tamen ſuſpenſionis, & excommunicationis prædictæ non ſubjiciuntur.

15. Decimaquinta continetur in Bulla ejuſdem Pij IV. quæ incipit: *Benedictus Deus*, adverſus Tridentini gloſſatores. Pontifex namque ut Decreta Concilij ſincerè obſerventur, inhibet omnibus tam Eccleſiaſticis, quàm laïcis Prælatis ſub interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ; aliis verò ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ne gloſſas, annotationes, ſcholia, ullúmve omnino interpretationis genus ſuper ipſius Concilij Decretis quocunque modo edant, aut quicquam quocunque nomine, etiam ſub prætextu majoris Decretorum corroborationis, aut executionis, alióve quæſito colore ſtatuant, abſque Pontificis facultate. Hæc conſtitutio intelligitur de editione gloſſarum, annotationum & ſcholiorum ex propoſito facta non autem de ea quæ incidenter fit, & in ordine ad aliam materiam exactiùs explicandam: ut benè advertit Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 7. *num.* 12. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 17. *à num.* 2.

16. Decimaſexta ſumitur ex Bulla Pij V. quæ incipit: *Sanctiſſimus Dominus noſter*, & lata eſt adverſus magiſtratus, judices, & gubernatores juriſdictionem habentes in quavis parte mundi qui illuſtriſſimorum Cardinalium ſupremæ Inquiſitionis mandatis, & præceptis ſanctæ Inquiſitionis officium ſpectantibus, non obedierint. Sub hac autem excommunicatione non comprehenduntur Reges Comites, & Barones, aliique Principes ſæculares ab alio ſupremo Principe juriſdictionem non accipientes. Nam hos rogat Pontifex, non præcipit.

17. Decimaſeptima continetur in Bulla Pij V. cujus initium eſt; *Si de protegendis*, adverſus eos qui Inquiſitores, & Epiſcopos officium Inquiſitionis exercentes, alióſque ſancti officij miniſtros, denunciatores, accuſatores, aut teſtes in cauſa Fidei occiderint, verberaverint, dejecerint, ſeu perterrefecerint, quíve Eccleſiæ, ædes, aliáſve res ſive publicas, ſive privatas Officij aut miniſtrorum expugnaverint, invaſerint, incenderint, expilaverint, aut libros, litteras, authoritates, exemplaria, regiſtra, protocolla, exempla, ſcripturas, aliáve inſtrumenta, ſive publica, ſive privata ubicunque poſita combuſſerint, & diripuerint, ſive interverterint, ſeu ex incendio, & direptione, aut alio quocunque modo illa exportaverint, ſeu qui

in

in conflagratione, expugnatione aut direptione etiam inermes sive capiendi, comburendi, sive supprimendi causa fuerint, sive res, aut personas servari, defendive prohibuerint; quive carcerem, aut aliam custodiam seu publicam, seu privatam effregerint, vinctum extraxerint, seu emiserint, capiendum prohibuerint, captúmve eripuerint, receperint, occultaverint, seu facultatem effugiendi dederint, seu jusserint id fieri, qui cœtum, concursúmve fecerint, sive ut aliquid prædictorum fieret, sive aliàs auxilium, consilium, vel favorem præstiterint, licèt nemo occisus, nemo verberatus, nemo extractus, emissus, vel ereptus, nihil expugnatum, nihil effractum, succisum direptúmve, nullum denique damnum re ipsa sit secutum; nihilominùs hic sit anathemate præsentis canonis ligatus. Ex his constat auxiliatores, consiliarios gravius, in hac constitutione, quàm causas principales puniri, siquidem hi ob attentatam vexationem quousque damnum inferant, non ligantur excommunicatione, benè tamen consiliarij, & auxiliatores, ut ex verbis relatis Bullæ constat. Illud adverte prælictas actiones præstandas esse in odium sancti officij; nam si ob aliam causam Inquisitorem ejúsve ministros vexes, & non quia munus exercent Inquisitionis, huic excommunicationi non videtur locus.

18. Decimaoctava sumitur ex Bulla Pij V. quæ incipit, *Exigit:* ibi enim excommunicatio, & suspensio à divinis indicitur adversus omnes, & singulos quacunque authoritate, etiam Cardinalitia fulgentes, qui collegium & deputatos fabricæ sancti Petri occasione ipsius fabricæ ausi fuerint molestare, secùs si ob aliam causam molestam inferant, ut benè advertit Bonacina *de censur. tom. 3. disp. 2. quæst. 2. punct. 25. n. 3.* probatque ibidem hanc censuram perpetuam esse.

19. Decimanona colligi poterat secundùm probabilem sententiam ex Bulla Sixti V. quæ incipit: *Cœli, & terræ creator*, quæ est adversus incantatores & judiciarios: nam cùm ibi confirmentur omnia decreta, & pœnæ juribus antiquis latæ, & in aliquibus videantur hujusmodi excommunicari, maximè *capit. 1. causa 33. quæst. 5.* & *capit. aliquanti 26. quæst. 5.* & in Bulla 13. Joann. XXII. quæ incipit, *Super illius.* Et in Bulla 7. Leonis X. quæ incipit: *Suspensæ dispensationis*, efficitur ex Bulla Sixti V. excommunicatos esse. Cæterùm etsi hoc probabile sit probabilius est nullam excommunicationem ipso jure latam esse adversus præfatos divinatores. Uti probavi *tract. 17. de vitiis oppositis religioni punct. ultim.* ibique supradictis canonibus satisfeci. Quod docet præter Authores *ibi* relatos Tolet. *lib. 1. cap. 40. num. 3.* Filliucius *tract. 14. cap. 6. q. 11. num. 97.* Bonac. *tom. 3. de censur. disp. 2. quæst. 2. punct. 38. à numero 1.*

20. Vigesima sumi potest ex ejusdem Sixti V. Bulla, quæ incipit: *Effrænatam*, quæ lata est adversus causantem aborsum. Sed hanc constitutionem Gregor. XIV. in Bulla incipiente: *Sedes Apostolica pia mater*, temperavit, tum ne excommunicatio à Sixto imposita reservata esset, tum ne comprehenderet aborsum fœtus inanimati, sed tantùm animati. Cùm verò dubium est, an fœtus animatus sit, vel non, excommunicationi non est locus, quia expresè Sixtus V. postulavit aborsum sequi. Comprehendit hæc excommunicatio non solùm causantes aborsum, sed auxilium, consilium, vel favorem prædicto crimini præstantem, dummodo aborsus re ipsa fuerit subsequutus: sicuti hæc latiùs tradunt Sayrus *lib. 3. cap. 55. num. 24.* Filliucius *tract. 14. cap. 6. quæst. 9.* Bonacina *tom. 3. de censur. disp. 2. quæst. 2. punct. 10.*

21. Vigesimaprima continetur in Bulla Gregorij XIII. incipiente: *Omni certè studio*, quæ est adversus eos qui Agnos Dei benedictos depingunt, vel sic depictos vænales proponunt, vel retinent. Pontifex námque ob reverentiam debitam his Agnis sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda interdicit, ne quisquam sive vir, sive fœmina sæcularis, sive Ecclesiasticus, etiamsi regularis ordinis sit, & quocunque gradu conditione, statu, nomine, dignitate, & honore præcellat, Agnos Dei per Pontificem benedictos depingere, inficere, minio notare, vel aurum, aut colorem aliquem imponere, vel quidquam aliud superinducere, neque depingi, aut miniari facere, nec illos vænales proponere, seu tenere quovis prætextu, qualibet de causa audeat, sed eos albos, & mundos decenter, ac reverenter à cunctis hàberi, deferri, & custodiri.

Hanc excommunicationem extra curiam Romanam existimat Filliucius *tract. 14. cap. 6. quæst. 8. num. r. 93.* non esse receptam, vel consuetudine abrogatam esse; passim enim cernuntur Agni Dei depicti, quos tamen non est verisimile ex licentia Pontificis depictos esse. Ex suppositione verò quòd hæc constitutio vires obtineat, excommunicationi subjicitur, quia ex malitia Agnos Dei benedictos depingit, deaurat, seu aliquem illis colorem imponit, vel quicquam superinducit. Secundò qui mandat prædictas actiones fieri. Ex eo autem quòd Agnos Dei liquefacias, & iterum conficias reliquiis Sanctorum permixtos in hanc excommunicationem non incidis, quia illa non est Agnorum infectio, sed confectio, & dissolutio. Ut notavit Bonac. *tit. 3. de censur. disp. 1. quæst. 2. punct. 29. num. 3.* Tertiò qui præfatos Agnos benedictos vænales proponeret. Quod intelligendum est de venditione simoniaca, qualis esset, si occasione benedictionis vendantur, vel pluris vendantur. Secus si ratione solius materiæ ex qua conficiuntur, vel ratione laboris, & expensarum in illis conficiendis, vel Roma asportandis venditio fiat, quia nullum verbum est in dicta constitutione, ex quò colligi possit prohiberi venditionem, quæ aliàs simoniaca non est. Ut notavit Sanchez *lib. 2. in decalog. cap. 43. num. 29.* Bonac. *tom. 3. de censur. disput. 2. quæst. 2. punct. 29. num 3.* tametsi contra sentiat Azor. *1. p. lib. 9. cap. 9. q. 4.* & indicat Filliuc. *tract. 14. cap. 6. quæst. 8.* quatenus non solùm permittit venditionem, cùm ex licentia Pontificis depicti sunt. Quartò excommunicat Pontifex qui eos sic depictos retineret, subintellige ad vendendum: nam esto peccaminosè depicti sint, postmodum retinere nullum esse peccatum: non enim præcipit Pontifex eos destrui, ut benè advertit Sanch. *lib. 2. decalog. cap. 43. num. 28. disput. 2. quæst. 2. punct. 29. num. 4.*

22. Vigesimasecunda continetur in Bulla Pij V. Kalend. Novemb. anno 1567. quæ incipit: *De salute gregis*, adversus taurorum aliarúmque ferarum agitationem. Considerans námque Pontifex spectacula, ubi tauri, & feræ in circo, vel foro agitantur à pietate, & charitate Christiana aliena esse, prohibet sub excommunicationis, & anathematis pœnis ipso facto incurrendis omnibus & singulis Principibus etiamsi regali, vel imperiali dignitate præfulgeant, ne in suis provinciis, civitatibus, terris, oppidis, & locis hæc spectacula, ubi taurorum, aliarúmque ferarum bestiarum agitationes exercentur, fieri permittant. Militibus quoque cæteris, aliis personis, ne cùm tauris, & aliis bestiis in præfatis spectaculis ipsis tam pedestres, quàm equestres congredi valeant, interdicit. Quod si quis ibi mortuus fuerit Ecclesiastica præcipit carere sepultura. Clericis quoque tam regularibus, quàm sæcularibus beneficia Ecclesiastica obtinentibus, vel in sacris ordinibus constitutis sub excommunicationis pœna, ne eisdem spectaculis intersint, peohibuit, omnésque obligationes, juramenta, & vota de hac taurorum agitatione, etiam prætextu honorandi Sanctos, cassavit & annullavit.

Prædictam constitutionem Pij V. temperavit Gregor. XIII. die 25. Augusti anno 1575. ne procedat

in laïcis, & equitibus Ordinum militarium, dummodò in diebus feſtivis tauri non agitentur, & proviſum ſit ab eis ad quos ſpectabit, ne alicujus mortis, aut gravis damni periculum ſubſit, reliquis in ſuo robore permanſuris.

Poſtmodum Sixtus V. anno 1586. ſciens Salmanticæ conſtitutionem Pij V. & Gregor. XIII. non obſervari, aliósque Magiſtros, & Theologiæ, juriſque civilis Profeſſores, non ſolùm agitationibus taurorum ſe oſtentare, ſed inſuper auſos eſſe docere clericos in ſacris conſtitutos prædictis ſpectaculis intereſſentes, nullum reatum committere, Epiſcopo Salmanticenſi decretum miſit cujus initium eſt: *Venerabili fratri*, quódque ad verbum refert Joann. Gutierr. *lib.1.canon. quæſt. cap.7. num.* 36. quo prædictum abuſum damnat, & Epiſcopo Salmanticæ præcipit etiam ut Delegato ſedis Apoſtolicæ coërceat.

Denique Clemens VIII. die 13. Januarij, anno 1596. ad inſtantiam Philippi II. Hiſpaniarum regis, ejuſque oratorem Antonium Sueſſæ Ducem ſuſtulit omnes excommunicationes, atque anathemata, cæteráſque pœnas in litteris Pij V. & Gregor. XIII. contentas, quoad omnes in illis expreſſos in regnis Hiſpaniarum dumtaxat, Monachis, & Fratribus mendicantibus, cæteríſque cujuſcunque Ordinis, & inſtituti regularis exceptis, eaſdémque Pij prædeceſſoris litteras ad terminos juris communis reducit, ſtatuítque ne hujuſmodi agitationes taurorum feſtis diebus fiant, & non niſi priùs proviſo per eos ad quos ſpectat, ne inde alicujus mors quoad fieri poſſit ſequatur: prout latiùs referunt Gutierr. *dicto cap.7. in fine.* Rodrig. *tit.3.qq.regul.quæſt.68.art.2.* Villalob. *tractat.12. difficult.20. num.3.* & alij.

Ex prædictis decretis aliqua colligunt Doctores ut certa, alia ſub dubio. Primò certum eſt agitationem taurorum per ſe licitam eſſe dummodo pericula nocumenti à magiſtratibus evitentur, uti plerúnque evitantur conſtitutis ſecuritatis locis, quò congreſſuri facilè confugere poſſit, & omnibus voce præconis monitis ante tauri exitum, ut ſe in toto recipiant, diligentiáque adhibitâ, ne ſenes, pueri, fœminæ, mente capti, claudi, infirmi in eo loco ubi tauri agitandi ſunt adſint, quia ſecluſis his periculis, ludus ille nullam malitiam continet, aliàs nec Gregor. XIII. nec Clemens VIII. illum permitterent. Sicuti tradit Navarr. *in ſum. cap.15. num.* 18. Joann. Gutierr. *libro 1. canon. qq. cap.7. num.9.* Man. Rodrig. *tit.3. qq. regular. quæſt.68. art.1.* Henriq. de Villalobos *2.part. ſum. tract.12. de homicidio difficult.20. num.6.*

Secundò eſt certum feſtis diebus peccatum mortale eſſe tauros in circo, vel in foro agitare, quia hoc prohibitum eſt magiſtratibus à Pio V. ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, neque derogatum eſt à Gregor. XIII & Clement. VIII. ſed potiùs ab eiſdem confirmatum, ut advertit Navarr. *dicto cap. 15. num.* 19. Gutierr. *cap.7. num.10.* Man. Rodrig. *tit.2. ſum. cap.71. n.* 1. Villalobos *d. tract.12. difficult.20. num.* 10. Nec refert an feſtum ſit ex jure communi, an ex ſpeciali conſtitutione, conſuetudine, & voto alicujus loci, dummodo dies feſtivus ſit: uti advertit Petr. Navarra *lib.2. de feſtit. cap.3. num.* 306. Villalobos *num.*11.

Hanc concluſionem temperant Navarr. *cap.15. numero* 19. Ludovic. Lopez *in ſuo inſtructor. 1.part. capit.70.* Bonac. *diſput.2. de cenſur. quæſt.4. p.7. num.12.* ne procedat in agitatione taurorum ita moderata, ut ex ea ſequi probabiliter non poſſint nocumenta perſonalia mortis, vulneris, oſſium rupturæ: ſicuti ſi præciſis cuſpidibus agitarentur, aut cornibus colligatis, quia ceſſat ratio finalis, ob quam hæc conſtitutio lata eſt, nempe ob vitandas mortes ex prædicta agitatione frequenter contingentes, ut in procœmio dicitur. Ex quo ſumenda eſt ratio finalis legis. Argum. *leg. fin. ff. de Hæredibus inſtituendis.* Et confirmatur, nam teſte communi ſententia, & uſu populi Chriſtiani torneamenta in quibus de periculo gravis damni providetur, licita ſunt, tametſi *cap.1. de torneamentis* fuerint abſolutè prohibita ob mortes hominum, & animarum pericula ibi contingentia, quia præſtita ea moderatione ceſſat ratio finalis prohibitionis. Ergo idem eſt dicendum in præſenti. Ex qua doctrina excuſant Navarr. *dicto cap.15. num.20.* Bonac. *dicto tit.5. de cenſur. diſput.2. quæſt.4. punct.7. num.12.* Stephan. Davila *2. part. de cenſur. cap.1. dub.4.* Religioſos, & Clericos in ſacris agitantes vitulos etiam majuſculos in atrio, clauſtro, vel agro, vel illorum agitationi intereſſentes, quia ceſſat periculum mortis, vel gravis damni.

Hæc tamen limitatio mihi non probatur, ſicuti nec Joann. Gutierr. *dicto cap.7. numer.* 13. quia Gregor. XIII. agitationem taurorum permittit, proviſo per eos ad quos ſpectabit, ne exinde alicujus mors quoad fieri poſſit ſequatur, & hac permiſſione non obſtante prohibet, ne diebus feſtis agitentur. Ergo agitatio taurorum etiam remotis periculis diebus feſtis illicita eſt. Præterquam quòd eſto ex agitatione taurorum præciſſis cuſpidibus, aut cornibus colligatis non adſit æquale periculum, ac ſi cuſpidibus integris liberi, & expediti agitarentur, nihilominùs periculum perfectè non vitatur, cùm poſſint homines in altum levare, & in terram projicere, pedibúſque conculcare. Adde agitationem taurorum diebus feſtivis non tantùm prohiberi ob damna quæ inde provenire ſolebant vitanda quàm ob honorem feſtorum, quæ divinis laudibus, piiſque operibus, non autem hujuſmodi ludis celebrari, & honorari debent.

Hoc autem intelligendum eſt, ſi in circo, vel foro agitentur, namſi extra forum, vel circum agitatio fiat, libera fugiendi tauris facultate relicta, non eſt locus huic prohibitioni; eáque de cauſa communiter diebus feſtis agitantur tauri per plateas, & carles civitatis chordis longis pedes, vel cornua ligati abſque ullo ſcrupulo: uti tradit Navarr. *cap.15. num.* 18. Gutierr. *cap.7. num.14.*

Tertiò certum eſt extra Hiſpaniam omnes magiſtratus, & Principes agitationem taurorum permittentes in diebus feſtis excommunicationi ipſo facto ſubjici. Sæculares verò agitantes, ſi ibidem moriantur, privari Eccleſiaſtica ſepultura, tametſi ſacramentum Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ recipiant, quia hæc privatio in pœnam delicti commiſſi appoſita eſt. Clericos verò regulares intereſſentes agitationi taurorum in circo, vel in foro præſtitæ etiam die feriali pœna excommunicationis affici. Et idem eſt de clericis beneficium Eccleſiaſticum habentibus, aut in ſacris ordinibus conſtitutis. Quæ omnia conſtant ex motu Pij V. & Gregor. XIII. At in Hiſpania omnes pœnæ quoad omnes prædictos abrogatæ ſunt Monachis, & Fratribus mendicantibus, cœteriſque cujuſcunque Ordinis & inſtituti regularibus exceptis, ut conſtat ex decreto Clementis VIII.

Quartò eſt certum præſentiam his decretis prohibitam debere eſſe ex propoſito, & à Concilio, ex qua abſolutè denominetur quis intereſſe prædicto ſpectaculo: quare ſi per accidens, & quaſi per tranſennam taurum agitari videas, non eſt locus huic prohibitioni. Ut advertit Joann. Gutierr. *lib.1. canon. qq. cap.7. num* 42. & 43. Villalobos *dicta difficult.10. numer.14.* Bonacin. *tit.3. de cenſur. diſp.2. quæſt.4. p.7. num.2.* Et idem eſt, ſi ita è longinquo videres, ut prudentis arbitrio cenſeri non poſſes intereſſe: non enim viſus utcunque prohibetur, ſed viſus ex quo intereſſe illis ſpectaculis denomineris: ut tradit Bonacin. *ſuprà.* Avila *2.p.de cenſur. cap.5. diſp.1. dub.4. concluſ.3.* & 4. Quod ſi in feneſtra aliqua fori occultè adſis facie cooperta, & veſtibus mutatis, exiſtimat Avila

ſuprà,

suprà, te non peccaturum mortaliter, quia non est assistentia, ex qua statui clericali opprobrium proveniat, cùm non agnoscatur ibi clericum adesse. Sed contrarium merito docuit Gutierr. *dicto capit.7. numero* 38. Bonacin *disput.2. quæst.4. p.7. num.2.* Rodrig. *2.part. summ. cap.71. num.3.* & *tom.3. qq.regul. quæstion.68. artic.6. vers. nec minus.* Tum quia prohibitio absoluta est, tum quia gravius scandalum & indecentiam prædicta assistentia nata est generare, & de facto generalis qui simulationem agnoscunt: Hæc sunt quasi certa.

Sed dubium autem est, an omnes Religiosi nullo ordine insigniti sint, sub constitutione Gregorij comprehendantur? Affirmat Man. Rodrig *tit.3. qq. regular. quæst.68. artic.2.* & *cap.71. summ. numero* 4. Petr. Navarr. *lib.2. de restitut. cap.3. num.306.* Bonac. *tom.3. de censur. disput.2. quæst.4. punct.7. num.* 7. Tum quia quilibet religiosus clericus regularis nuncupatur. Tum quia Clemens VIII. in suo Decreto excipiens religiosos non usus fuit nomine Clerici, sed absolutè dixit Monachis, & Fratribus mendicantibus, cæteriscque cujuscunque ordinis, & instituti, regularibus exceptis. At sub nomine monachi, fratris, regularis continetur religiosus, tametsi nullo ordine insignitus sit. Nihilominùs verius existimo sub dictis constitutionibus non contineri religiosum nullo ordine insignitum, quod docuit Villalobos *dict. tract.12. difficultat.20. numero 16.* quia textus prohibitionem indicens nomine Clericorum regularium usus est: at esto in decreto favorabili sub nomine clerici comprehendantur religiosi, non tamen in decreto pœnali, & odioso ut est præsens quod debet restringi. Adde si Pontifex vellet omnes regulares comprehendere, ut quid addidit illam particulam *Clerici*, apertiùs enim suam intentionem exprimeret illa dictione omissa, & solùm exprimens regulares. Signum ergo est solos regulares ordine insignitos voluisse comprehendere. Neque obest decretum Clementis VIII. quia illud decretum non inducit novam obligationem, sed quæ lata erat constitutio. Pij, & Gregorij adversùs religiosos in suo robore relinquit. Quocirca intelligendum est de monachis, fratribus & regularibus, qui clerici sunt. Ex his à fortiori infertur moniales sub hoc Decreto non comprehendi, quia nullatenus sunt Clerici regulares. Et tradit Bonac. *disp.2. quæst.4 punct.7. num.10.* Villalobos *difficult.20. num.17.* tametsi contra sentiat Avila *2.p. cap.5. disp.1. dub.4. conclus.6.*

Illud est certum novitios sub nomine regularium in hoc Decreto non comprehendi, quia propriè, & strictè non sunt regulares, sed regulares esse intendunt: ut tradit Bonacina *dicto punct.7. numer.9.* Item neque Equites militarium ordinum, etiamsi minoribus ordinibus fuerint insigniti: quia expressè excipiuntur in dicta Bulla Gregorij, & notant relati Doctores. Canonici verò regulares, & fratres Clerici Ordinum militarium sine dubio comprehenduntur, quia verè sunt regulares, ut notavit Rodrig. *quæst.68. art.4.* Villalobos *tract.12. difficult.20. in fine.* Bonac. *disput.2. quæst.4. punct.7. num.9.*

Secundum dubium est quibus Clericis sæcularibus extra Hispaniam interdicta sit assistentia taurorum agitationi? Constat ex Bulla Pij V. & Gregorij omnes, & singulos qui beneficium Ecclesiasticum habuerint, vel sacris fuerint initiati: Sed an sufficiat beneficium, tametsi exiguos reditus habeat? Non conveniunt Doctores. Nam Stephan. Davila *de censur. 2.part. cap.5. disputat.1. dub.4. conclus.7.* negat sufficere, quia prædictum beneficium, ac si beneficium non esset, reputatur, cùm ad horas Canonicas recitandas non obliget. Sed oppositum censeo verius cum Bonac. *tom.3. de censur. disp.2. quæst.4. punct.7. numero* 5. quia beneficium exiguorum redituum verum beneficium est. Et licèt sufficiens non sit ad inducendam obligationem pensum horarum singulis diebus recitandi, non inde inferri potest insufficiens esse ad obligandum, ne his spectaculis beneficiarius assistat, quia recitatio horarum est beneficiarij munus, ob cujus exercitium beneficiarius ex fructibus beneficij alitur, quia beneficium datur propter officium. Si igitur beneficij fructus insufficientes sunt ad beneficiarium alendum, beneficium insufficiens est ad obligandum beneficiarium ad continuam horarum recitationem. Quæ ratio nullatenus procedit in privatione abstinendi ab his spectaculis, quæ solùm ob indecentiam clericalis status inducitur. Et confirmo, quodlibet beneficium quantumvis exiguum sufficit, ut beneficiarius fori privilegio gaudeat, ut omnes fatentur. Ergo etiam sufficiens erit, ut beneficiarius spectaculis indecentibus privetur, quia utrumque scilicet privilegium, & prohibitio ob eandem causam nempe ob honorem status clericalis inducitur. Notanter dixi extra Hispaniam, nam in Hispania solis Clericis regularibus hæc assistentia interdicta est: nam Clemens VIII. in suo Decreto loquens de Clericis, inquit: Clericos verò sæculares beneficia Ecclesiastica obtinentes, vel sacris ordinibus, seu in Ecclesiastica dignitate constitutos in dictis Hispaniarum regnis existentes, per præsentes monemus, & exhortamur in Domino, &c. Non igitur præcipit, sed consulit. Tertium dubium est, an excommunicatio, quæ clericis beneficia habentibus, vel in sacris constitutis extra Hispaniam injungitur, & in Hispaniâ clericis regularibus sit ipso jure lata, vel per judicem ferenda? Affirmat esse latam ipso jure Filliucius *tract.14. cap.7. quæst.8. num.123.* motus illa dictione copulativa, *similiter prohibemus sub excommunicationis pœna*, quæ denotat pœnam excommunicationis similem esse præcedenti, quæ ipso jure lata erat adversus Principes, & communitates permittentes in suis provinciis, terris, & locis taurorum agitationem, sed longè verius est non esse latam, sed ferendam per judicem. Uti docuit Ludovic. Lopez *instructor. conscient. 2.punct.cap.31. quæst.4.* Gutierr. *lib.1. canon. qq. cap.7.n.* 17. Petr. Navarr. *lib.2. de restit. cap.3. n.304.* Rodrig. *tom.2. sum. cap.71. num.4.* Avila *de censur. 2.p. cap.5. disput.1. dub.4.* Bonacina *tom.3. de censur. disp.2. quæst 4. punct.7. numer.* 3. Villalobos *2.part. sum. tract.12. diffi ultat.20. num.* 3. Nam illa verba: *Sub excommunicationis pœna*, non sunt censuræ ipso jure latæ: ex dictione autem illa copulativa, *similiter prohibemus*, id non colligitur, quippe hæc non refertur ad pœnam excommunicationis, sed ad prohibitionem, hoc est sicut Principibus, & Magistratibus prohibitum est, ne in suis terris, & locis agitationem taurorum permittant, sic Clericis & Religiosis assistere prohibetur. Si autem Pontifex vellet, ut sub eisdem pœnis prohibitio fieret, id exprimeret dicens. Similiter prohibemus sub eisdem pœnis positis. Quinimò addens, *sub pœna excommunicationis*, neque exprimens latæ sententiæ, manifestè indicavit non esse ipso jure latam, sed ferendam. Adde hanc explicationem benigniorem esse, quæ in decreto pœnali semper præferenda est.

23. Vigesimatertia continetur in Bulla Cœnæ Domini adversus præsumentes absolvere delinquentes à censuris incursis ob delicta in Bulla Cœnæ Domini contenta. Inquit enim Pontifex. Quod si fortè aliqui contra tenorem præsentium talibus excommunicatione, & anathemate laqueatis, vel eorum alicui absolutionis beneficium impendere de facto præsumpserint, eos excommunicationis sententiâ innodamus, quæ excommunicatio reservata non est, uti probavimus *hoc disput. punct.22.* & videri potest Bonac. *disp.1. de censur. quæst.22. punct.3.*

DISPU

DISPUTATIO IV.

De Suspensione.

TAMETSI hæc vox Suspensio, strictè & in rigore sumpta, significet incertitudinem, ut probat Ambros. Calepin. *verbo Suspensio*: at ex juris Canonici interpretatione translata est ad significandam privationem cujusvis actionis, & officij, juxta Clement. *Cupientes, verbo Suspensio, de pœnis*, ubi prohibitio ab officio advocationis, & notariæ suspensio nuncupatur: & in Trident. *sess.* 22. *cap.* 10. *de reformat.* Episcopus prohibens notariis, ne sua officia exerceant suspendere dicitur. Hæc tamen acceptio latissima est, utpotè communis tam actibus sæcularibus, quam Ecclesiasticis. Strictiùs sumitur pro prohibitione exercitij spiritualis, vel spiritualibus annexi, ut *in cap. quæsitum, cap fin. de cohabitat. cleric. & mulier.* existenti enim in peccato mortali, actus sacri prohibentur. Verùm in præsenti suspensio non ita latè sumitur, sed pro prohibitione exercitij potestatis Ecclesiasticæ, & secundùm hanc acceptionem ejus naturam, causas, & effectus enodabimus.

PUNCTUM I.

Quid sit suspensio, & quotuplex?

1 *Definitur suspensio, & qualiter ab aliis censuris differat.*
2 *Clerici tantùm afficiuntur suspensione.*
3 *Triplex est suspensio, & declaratur hæc divisio.*

1. MUltiplicem definitionem Doctores suspensioni assignant; ea est clarior, brevior, magisque recepta, quam tradunt communiter Doctores, Navarr. *cap.* 27. *n.* 151. Suar. *t.* 5 *de censur. disp.* 25 *sect.* 1. *num.* 2. Sayrus *lib.* 4. *thesauri, cap.* 1. *n.* 13. Avila *de censur.* 3. *p. disp.* 1. *dub.* 1. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 31. *n.* 2. Coninch. *disput.* 15 *dub.* 1. Bonac. *t.* 1 *disp.* 3 *de suspens. punct.* 1. *n.* 2. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *part.* 3. *cap.* 1. Gaspar. Hurtado *tract. de suspens. difficult.* 1. Videlicet suspensio est censura Ecclesiastica, qua minister Ecclesiæ formaliter impeditur ne functiones Ecclesiasticas exerceat, aliquáve potestate utatur. Dicitur censura Ecclesiastica, juxta Textum *in cap. quærenti, de verbor. significat.* quia est pœna medicinalis. Et secundùm hanc partem convenit suspensio cum excommunicatione, & interdicto, siquidem omnes sunt censuræ, & functiones Ecclesiasticas impediunt. Differt verò ab illis, & ab omnibus aliis quæ non sunt propriæ censuræ, ut ab irregularitate, depositione, & degradatione in modo quo his omnibus privat. Nam excommunicatio esto privet ministrum Ecclesiæ, ne functiones Ecclesiasticas exerceat, aliáve potestate utatur: hoc enim solùm est quatenus hæ functiones Ecclesiasticæ sunt quædam cum fidelibus communicationes, à qua communicatione excluſus est excommunicatus: at suspensio his functionibus privat, non quatenus participant rationem communicationis, sed quatenus sunt usus alicujus potestatis Ecclesiasticæ provenientis ab officio, vel beneficio. Insuper excommunicatio pluribus privat, quàm suspensio, ut de se constat; extenditúrque non solùm ad Ecclesiasticas personas, sed ad laicas, secùs suspensio. Ab interdicto autem differt, quia interdictum privat receptione aliquorum Sacramentorum, Ecclesiasticâ sepulturâ, & officiis divinis, à quibus suspensus privatus non est. Deinde esto interdictus privetur administratione Sacramentorum; non privatur illa quatenus est usus cujusdam spiritualis potestatis, sed quatenus est communicatio quædam, & quasi cooperatio illius. Unde ut notant Doctores teste Suar. *disputat.* 25 *sect.* 1. *n.* 5. interdictus privatus est, ne possit alicui sacræ functioni interesse, non solùm exercendo spiritualem jurisdictionem, sed nec cooperando ei, aut ministrando aliquo modo, cùm tamen suspensus non privetur illo ministerio, quod laicus exercere potest in Missæ sacrificio, aut Sacramentorum administratione. Et hinc oritur alia differentia suspensionis ab interdicto, sicut ab excommunicatione, nam interdictum sicut excommunicatio afficit quamlibet personam fidelem; at suspensio requirit necessariò esse personam Ecclesiasticam, hæc enim sola est quæ potest Ecclesiasticam functionem exercere.

2. Aliquibus Doctoribus placet sub persona Ecclesiastica comprehendi fœminas religiosas, quibus jurisdictio spiritualis commissa est, uti Abbatissis, & Prioríssis; has enim posse suspendi ab officio propria suspensione docuerunt Navarr. *cap.* 27. *num.* 151. & 188. & §. 7. *n.* 139. Henriq. *lib.* 13. *de excommunicat. cap.* 31. *n.* 2. Filliuc. *lib. de censur. tit. de suspensione, cap.* 9. & indicat Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *part.* 3. *cap.* 1. *n.* 2. Nam esto clerici non sint, sunt personæ Ecclesiasticæ jurisdictionis Ecclesiasticæ capaces. Sed rectiùs reliqui omnes Doctores, teste Gregorio de Valen. *tom.* 4. *disp.* 7. *q.* 18. *p.* 1. *pronunciato* 1. Sayr. *lib.* 4. *thesauri, cap.* 1. *n.* 16. Suar. *dicta sect.* 1. *n.* 5. Coninch. *disp.* 15. *dub.* 1. *n.* 2. & *dub.* 3. *num.* 18. & 21. asserunt solos clericos affici suspensione posse, cùm ipsi tantùm capaces sint officij, & beneficij Ecclesiastici functiones exercendi, etenim jurisdictio quæ Abbatissis commissa est, non est propriè jurisdictio Ecclesiastica, cum non ex ordine Ecclesiastico proveniat; aliàs suspensionem ab officio violantes, irregularitatem incurrerent, quæ transgressoribus suspensionis ab officio indicta est, *cap. is cui, de sentent. excommunic. in* 6. & *cap.* 1. *de sentent. & re judic. eodem lib.*

3. Quoad divisionem attinet triplex est suspensio, alia ab officio, alia à beneficio, alia ab utroque simul. Solùm adverto suspensionem absolutè latam comprehendere suspensionem ab officio, & beneficio, quia non est unde limitationem accipiat, & cur potiùs de officio, quàm de beneficio intelligatur. Uti docent Henriq. *lib.* 13. *sum. cap.* 33. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 43. *num.* 7. Avila 3. *p. disp.* 1. *dub.* 1. *concl.* 2. Suar. *disp.* 25 *sect.* 2. *n.* 9. Coninch. *disp.* 15. *dub.* 1. *n.* 4. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *part.* 3. *cap.* 1 *num.* 2. Suspensio quæ simul ab officio, & beneficio suspendit, appellari debet simpliciter totalis, quæ verò tantùm suspendit ab officio, vel beneficio partialis dici potest. Suspensio ab officio si absoluta sit omni spirituali officio tum ordinis, tum jurisdictionis, & Ecclesiasticæ administrationis privat. Partialis verò ex eo dicitur; quia aliquam functionem impedit, vel ordinis, vel jurisdictionis, ut constat *ex cap. sanè, el* 2. *de officio delegati*, & *cap.* 2. *eodem tit. in* 6. & *ibi* Glossa. Idem est de suspensione à beneficio. si integra sit, privat omni illius administratione, & fructuum perceptione: at si partialis fuerit privare potest à certo beneficio, vel illius parte, scilicet ab his, vel illis fructibus percipiendis. Deinde suspensio alia est absoluta, seu absque ulla temporis determinatione, alia determinata, seu pro determinato tempore lata, de qua divisione sunt plures textus in jure. Solùm adverto suspensionem pro determinato tempore non esse propriè censuram; quia tantùm apponitur in pœnam delicti commissi, ideóque elapso termino pro quo imposita est, cessat absque alia absolutione, ut optimè notavit Tolet. *lib.* 1. *sum. cap.* 46. *n.* 1. Suarez *t.* 5. *de censur. disp.* 25. *sect.* 1. *n.* 3. *post medium*, & *disp.* 26. *sect.* 1. *n.* 14. Item tradunt Glossa, & Doctores *in Clement.* 1. *de Decimis, verbo Donec*, & *in cap. Sacro, verbo Per mensem,*

ſem, *de ſentent. excommunic.* Innocent. & Abbas *in cap. Cùm bonæ, de ætate, & qualit.* Secùs verò eſt, & Doctores *in Clement. 1. de Decimis, verbo Donec*, & *in cap. de ſuſpenſione abſoluta*, quæ de perpetua eſt, ideóque contracta indiget abſolutione, ut ceſſet. Tandem ſuſpenſio alia eſt à jure, alia eſt ab homine. De qua diviſione ſatis *diſp. 1. hujus tractatus* diximus.

Punctum II.

Qui ſuſpendere, quíve ſuſpendi poſſint.

1 *Suſpenſionem à jure ſolus ſummus Pontifex ferre poteſt.*
2 *Epiſcopus ſine capitulo benè poteſt ſuſpenſionem ferre, etſi ſpectato jure antiquo contrarium eſſet dicendum.*
3 *Conditiones requiſitæ in ferente ſuſpenſionem eadem ſunt, quæ pro ferenda excommunicatione requiruntur.*
4 *Solus clericus ſuſpendi poteſt.*
5 *In ſuſpenſione à jure generaliter latâ, non comprehenditur Epiſcopus, etiamſi conſecratus non ſit.*
6 *Suſpenſione generaliter lata adverſus omnes clericos, religioſi clerici comprehenduntur.*
7 *Qualiter ſuſpenſio in communitatem ferri poſſit.*
8 *Semel ſuſpenſus poteſt iterum ſuſpendi.*
9 *Defunctus capax non eſt hujus cenſuræ, tametſi ob ſuſpenſionem præcedentem privari poſſit beneficij fructibus.*

1. SUſpenſionem à jure latam ſolus juris conditor fert. Suſpenſionem verò ab homine is qui poteſtatem habet excommunicandi ferre plerunque poteſt, quia regulariter poteſtas pro omnibus cenſuris ferendis committitur, eo quòd omnes cenſuræ ad eundem finem referantur, & ſe mutuò juvent ad comprimendam rebellium contumaciam : ut tradit Sylveſt. *verbo Suſpenſio 1. num. 2.* Navarr. *cap. 27. n. 159.* Sayrus *lib. 4. theſauri, cap. 2. num. 1.* Suar. *diſput. 28. ſect. 1. n. 2.* Tolet. *lib. 1. cap. 13.* Henriq. *lib. 13. cap. 35. numero 1.* Ugolin. *tab. 4. capite 1.* Nulla tamen eſt repugnantia, quin ſola poteſtas ſuſpendendi abſque poteſtate excommunicandi, vel è contra alicui concedatur, cùm ſint cenſuræ diverſæ : uti notavit Suarez *dicta ſect. 1. numero 2.*

2. Jure antiquo Epiſcopus ſine capitulo ſuſpendere non poterat, juxta textum *in cap. penult. 15. quæſtion. 7.* & ſubditur ibi irritam fore ſententiam Epiſcopi, niſi præſentia clericorum firmetur, Hoc tamen decretum affirmat Suarez *dict. diſputat. 28 ſect. 1. numero 14.* non eſſe in uſu, neque ab univerſali Eccleſia receptum, fuit enim Concilij provincialis Carthaginen. 4. Poſtea verò Alexand. III. *in cap. 1. de exceſſib. Prælat.* mandat ne Epiſcopos ſine judicio capituli Presbyteros attentet ſuſpendere, vel Eccleſias eorum interdicere. Hic textus non loquitur de omnibus clericis, ſed ſolùm de Presbyteris, quos prohibet ſuſpendere, vel eorum Eccleſias interdicere abſque conſenſu capituli ; non tamen irritat ſuſpenſionem latam abſque tali conſenſu. Præterea (ut benè tradit Suarez *locis citatis*, cum communi ſententia) textus loquitur de ſuſpenſione lata tantùm in vindictam delicti commiſſi, non de ſuſpenſione quæ eſt cenſura, & medicinalis pœna. Ego verò addo illam ſolemnitatem conſenſus capituli proferendis cenſuris ſuſpenſionis, & interdicti adverſus clericos conſuetudine abrogatam eſſe. Videmus enim paſſim Epiſcopos abſque ullo capituli conſenſu requiſito pœnam ſuſpenſionis in clericos proferre ; ut advertit Panorm. *in d. cap. 1.* & Suar. *diſp. 28. ſect. 1. n. 4. in fine.*

3. Conditiones autem requiſitæ in ferente ſuſpenſionem ſunt eædem quæ pro ferenda excommunicatione requiruntur, quaſque explicuimus, cùm de cenſuris in genere ſermonem fecimus. Primò namque debet eſſe clericus. Nam eſto Sylveſt. *verbo Abbatiſſæ*, & *verbo ſuſpenſio, numer. 1.* & Henriq. *lib. 13. de excomm. & ſuſpenſ. cap. 35. num. 1.* cenſeant Abbatiſſam ſuſpendere poſſe clericos Eccleſiarum ſibi ſubditarum. Argum. *cap. dilecta, de major. & obedient.* Communis tamen ſententia, quam ſequitur Gloſſa *in dict. cap. dilecta, verbo juriſdictionem.* Innocent. & Panormitan *ibi* Vivald. *tract. de ſuſpenſ. num. 151.* Sayrus *lib. 4. theſauri, cap. 2. num. 9.* negat ſuſpenſionem ab alio quàm à clerico fieri poſſe, quia eſt actus juriſdictionis Eccleſiaſticæ, quæ ſolùm clericis convenire poteſt ; ſuſpenſionemque latam ab illa Abbatiſſa *in dicto cap. dilecta*, non eſſe ſuſpenſionem propriam, ſed prohibitionem. Quod non leviter colligitur, ex eo quòd Pontifex non præcipiat Epiſcopo cui reſcripſit, ut ſuſpenſionem Abbatiſſæ latam ſervare faciat, ſed ut per cenſuram compellat ſubditos Abbatiſſæ præceptis obedire. Signum ergo eſt ſuſpenſionem ab Abbatiſſa latam non habuiſſe rationem cenſuræ, ſed ſolùm cujuſdam prohibitionis. Secundò debet juriſdictionem in foro externo habere, comparatione illius quem ſuſpendere intendit ; ut conſtat ex his quæ diximus *diſputat. 1.* Tertiò hanc juriſdictionem expeditam debet habere, quare ſi aliqua cenſura ligatus exiſtat nequit ſuſpenſionem ferre, non ſolum licitè, ſed nec validè, ſi cenſura illa denunciata ſit : at ſecluſa denunciatione peccabit ferens cenſuram, niſi ſit ad inſtantiam partis, ut advertit Stephan. Davila *3. part. de cenſur. diſp. 4. dub. 1. concl. 3.*

4. Quoad perſonas verò in quas ſuſpenſio ferenda eſt, neceſſariò clericum eſſe debere firmat communis ſententia, cum Gloſſa *in cap. quicunque, verbo Miniſtros, de ſententia excommunicat. in 6.* Innocent. *in capit. ult. de exceſſib. Prælator.* Panormitan. *in cap. duræ ſæpè, num. 10. de crimine falſi.* Navar. *cap. 27. num. 150. & ſequentib.* Suarez *diſputat. 28. ſect. 2. numer. 1.* Avila *3. p. diſp. 4. dub. 2. concluſ. 1.* & alij. Etenim cum ſuſpenſio neceſſariò verſari debeat circa officium, vel beneficium Eccleſiaſticum, quorum laïci incapaces exiſtunt, efficitur in ſolos clericos ſuſpenſionem ferri poſſe. Quod ſi Extravag. *de cenſibus inter communes*, & *alibi* ſuſpenduntur laïci à communione Euchariſtiæ, non fertur ibi ſuſpenſio propria, ſed eſt quædam pars excommunicationis majoris, quæ privat uſu paſſivo ſacramentorum.

Dices ſuſpenſionem ab officio privare non ſolùm exercitio ordinis jam obtenti, ſed obtinendi, & ſuſpenſionem à beneficio privare fructibus beneficij non ſolùm obtenti, ſed etiam obtinendi. Ergo quoad effectum, ſcilicet beneficij conſecutionem, & ordinis receptionem, poterit laïcus ſuſpendi, ſiquidem privari poteſt, ne beneficium conſequatur, néve ordines recipiat ? Reſpondeo ſuſpenſionem per ſe non privare beneficio, vel ordine acquirendo, ſed conſecutione quadam quatenus ex privatione uſus ordinis habiti naſcitur privatio in ulteriorem ordinem aſcendendi. Præterea inſignitus prima tonſura, capax eſt ordinis, & beneficij recipiendi, ac proindè ab illis ſuſpendi poteſt. Secùs ante receptionem primæ tonſuræ, cùm illorum incapax exiſtat.

5. Ex clericis verò quilibet, quacunque dignitate præfulgeat ſuſpendi poteſt. Sub decreto autem generali ſuſpenſionis Epiſcopi non comprehenduntur ; niſi de ipſis fiat expreſſa mentio, *ex cap quia periculoſum, de ſententia excommunicat. in 6.* Et idem cavetur de interdicto. Secùs eſt de excommunicationis cenſura, ut tradit *ibi* Gloſſa communiter recepta, teſte Navarr. *cap. 27. num. 165.*

Sed

Sed an Episcopi electi, & confirmati, sed non consecrati comprehendantur; difficultate non caret? Eo quòd his Episcopis non competat Episcopale munus exercere, quæ fuit ratio eximendi à sententia generali suspensionis, & interdicti Episcopos. Adde neminem dici propriè Episcopum quousque consecratus sit, sicuti nec Sacerdos, quousque Presbyteratus ordine sit insignitus, tametsi ad Presbyteratum fuerit approbatus. Sed verius est quod docet Suarez *disput. 28. sect. 2. num. 7.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tractat. 5. part. 3. cap. 2.* Sayrus *lib. 4. cap. 12. numer. 1. & seqq.* Gaspar. Hurtado *tract. de suspensione, difficult. 9. num. 23.* Henriq. *lib. 13. cap. 34. numer. 2.* Episcopum electum, & confirmatum, tametsi consecratus non sit prædicto exemptionis privilegio gaudere, siquidem alia privilegia concessa Episcopis ad confirmatum, & non consecratum extenduntur; uti est privilegium de eligendo confessore, *cap. ult. de pœnitent. & remissionib.* & privilegium altaris viatici, *cap. fin. de Privilegiis in 6.* Præterquam quòd privilegia concessa à Principe, & maximè inserta in jure communi, late sunt interpretanda. Neque ratio dubitandi urget, quia illa ratio exercendi officium Episcopale solùm fuit motiva, & impulsiva ad privilegij concessionem, non tamen fuit adæquatæ, & finalis concessionis. Hæc enim causa præcipua est dignitas Episcopalis qua gaudet Episcopus nondum consecratus. Argum. *cap. si compromissarius, de Electione in 6.* ubi in sententia generali suspensionis à beneficio tantùm non comprehenditur Episcopus, esto per illam suspensionem non privetur ab executione Episcopalis officij. Quinimò hoc privilegium extendunt Sayrus, Henriquez, Layman. Hurtado *locis allegatis*, ad Cardinales ob eorum excellentem dignitatem, ob quam privilegia Episcopis concessa, censentur & ipsis concedi.

6. Secundò est dubium, an sub suspensione generaliter lata adversus omnes clericos, religiosi comprehendantur? Et quidem si prima tonsura initiati non sunt, non comprehenduntur, quia non sunt clerici, esto aliquo modo personæ Ecclesiasticæ nuncupentur, juxta se; ideóque in Clem. *de vita, & honestate cleric.* distinguuntur clerici à religiosis. Et si religiosi prima tonsura initiati fuerint, etsi aliquibus placeat sub constitutione generaliter lata adversus clericos non comprehendi; probabilius oppositum existimo cum Suarez *t. 5. de censur. disp. 28. sect. 2. num. 9.* quia nomen clerici indifferens est ad sæculares, & religiosos, ut constat ex dicta Clement. *ibi:* Sæculares clerici, & religiosi. Ergo suspensio lata adversus omnes clericos comprehendit religiosos clericos, quia nulla adest ratio, ob quam eximantur.

7. Tertiò est dubium, qua ratione suspensio in communitatem feratur; Posse communitatem suspendi quatenus communitas est ab officio conferendi beneficia, constat *ex cap. unic. Ne Sede vacante in 6.* & *ex cap. Romana, cap. si sententia, de sententia excommunicat. in 6.* Quod caput, esto loquatur de interdicto, ad suspensionem extendi debet, quia eadem est ratio, uti traditur in Trident. *sess. 24. cap. 16. de reformat.* ubi capitulum Sede vacante non constituens œconomum, & vicarium tempore, & modo ibi præscripto, privatur facultate constituendi illos ministros, quod est ab illo munere pro illa vice suspendi. Secundò suspendi capitulum potest ab officio, & exercitio ordinis, ne scilicet Sede vacante confessores creet, Episcopos vocet ad ordines conferendos, quæ sunt munia capitulo competentia. Tertiò potest suspendi tam capitulum Ecclesiarum, quàm monasteriorum à beneficio; ut colligitur *ex cap. quisquam, de electione in 6.* & Extravag. 1. *de electione*, quæ suspensio privat capitulum fructibus beneficij, & impedit ne suos faciat. Si verò sit suspensio ab officio, privat usu jurisdictionis, & impedit posita denuntiatione, ne sint validi actus à suspenso exorati. Quartò suspendi capitulum potest, non quatenus communitas est, sed quoad singulares personas, quæ culpabiles inveniantur, ut habetur expressè *in cap. quia sæpè, de electione in 6.* ubi singulares personæ bona Prælati defuncti, vel ipsius Sedis occupantes, & inter se dividentes suspensioni ab officio, & beneficiis quibuscunque subjiciuntur, quousque restituerint quidquid de bonis perceperint supradictis.

8. Ad hæc reducitur, an semel suspensus possit iterum suspendi? Et certum est posse non solùm quando suspensiones sunt diversæ, sed etiam quando sunt ejusdem rationis, si multiplicentur causæ, & tituli, ut de excommunicatione diximus.

9. Defunctus verò capax non est hujus censuræ, sicut neque excommunicationis. Verùm qua ratione privari potest Ecclesiastica sepultura ob excommunicationem præcedentem, sic privari potest fructibus beneficij, quibus post mortem frui deberet, propter suspensionem in vita contractam; quod nihil aliud est quam effectum suspensionis, vel excommunicationis post mortem extendi.

Punctum III.

Ob quam causam suspensio ferenda sit?

1 *Aliquibus placet suspensionem ob culpam alienam ferri posse.*
2 *Verius est oppositum.*
3 *Satisfit oppositis argumentis.*
4 *Nequit ferri suspensio, ut communiter fertur, ob culpam levem.*

1. Aliquibus placet suspensionem ob culpam alienam ferri posse ductis ex eo quòd communitate suspensa ab officio, vel beneficio singulares personæ etiam inculpabiles suspenduntur: sicuti interdicta communitate innocentes interdicuntur. Secundò *in cap. vel non est compos, 14. de temporib. ordinat.* puer ordinatus diaconatu anno ætatis suæ 13. suspenditur ab officio diaconi usque ad legitimam ætatem, non ob propriam culpam, sed in injuriam ordinantis. Tertiò *in cap. 1. de ordinatis ab Episcopo, qui Episcopatui renunciavit*, cavetur suspensos esse debere ab officio, quousque legitimus Pontifex dispenset, tametsi ignoranter prædictos ordines suscepissent.

2. Cæterùm communis sententia affirmans suspensionem quæ propriè pœna est, privans jure quæsito proprio, nullatenus contrahi ob culpam alienam, sed ob propriam, ut tradit Navarr. *cap. 27. numero 151.* Henriq. *lib. 13. cap. 34. num. 1.* Suarez *disp. 28. sect. 4. num. 3.* Stephan. Davila *3. part. disput. 3. dub. 2. concluf. 2.* Sanchez *lib. 9. disputat. 32. num. 9.* Coninch. *disputat. 15. dub. 3.* Gaspar. Hurtado *tract. de suspens. difficult. 9.* Paul. Layman. *lib. 1. tract. 5. cap. 9. part. 3.* Et colligitur *ex cap. satis perversum, 56. dist.* & *ex cap. 2. de constitutionib. ibi.* Rem quæ culpa caret in damnum vocare non convenit. Et *in cap. de his quæ fiunt à majore parte capituli*, ubi dicitur peccata suos authores tenere debent, neque pœna est ulteriùs protrahenda, quàm delictum fuerit in excedente, quia iniquum est innocentem pœnas nocenti debitas sustinere.

3. Neque argumenta opposita urgent. Ad primum concedo suspensa communitate suspendi tam nocentes, quàm innocentes, non quidem quoad se, & secundùm munus quod singuli, ut personæ particulares exercere possunt, sed tantùm quoad

actiones

actiones totius communitatis quæ deliquit, & cujus ipsi sunt membra. Quod non est singulares communitatis puniri, sed communitatem ipsam delinquentem. Neque in interdicto innocentes puniuntur, sed Ecclesia justas ob causas sua beneficia, & officia subtrahit tam innocentibus, quam innocentibus. Ad secundum respondeo illam non esse propriam pœnam, & censuram, sed quandam prohibitionem, quæ ad irregularitatem reducitur ob improportionem, & inhabilitatem quam quis habet cum officio ordinis exercendo ante ætatem legitimam, cujus decentiæ, & reverentiæ in dicta prohibitione consulitur. Quapropter Panormitan. *in dicto cap. non est compos, num.* 4. distinguit duplicem suspensionem aliam ob defectum, aliam ob crimen, & suspensionem: ob defectum affirmat non esse propriè censuram, neque ob illius violationem irregularitatem incurri. Secùs verò de suspensione ob crimen contracta. Sicuti tradit Dominic. *in cap. Apostolica, 56. dist.* Covarruv. *Clement. si furiosus, 1. p. §. 1. num.* 4. Salcedo, *pract. cap. 26. lit. B.* Suarez *disputat. 28. sect. 4. num. 5.* Ad tertium respondeo sic ordinatum manere suspensum, seu impeditum exequi officium ordinis recepti, quousque Episcopus declaret ignoranter suscepisse ordinem ab eo qui Episcopatui renuntiavit, & usque ad talem declarationem ordinatus dici potest suspensus non suspensione propria, qnæ sit censura, sed prohibitione, & præcepto, quia indiget purgatione ob præsumptionem criminis. Qua purgatione facta legitimus Prælatus declarat non esse suspensum; & ratione hujus declarationis dicitur Prælatus dispensare, non quia propriè dispenset, sed quia ea declaratione facta relinquitur ordinato libera facultas ordinem susceptum exercendi. Secundò respondeo ob delictum ordinantis, & in illius injuriam, & confusionem posse prohiberi sic ordinarum exequi proprium officium. Argument. *cap. non est compos, de temporib. & ordinat.* & *cap. decernimus, 16. quæst. 7.* ut inde apertè colligatur quantum deliquerit ordinans, cùm necesse sit ob ejus culpam ordinarum ab officio removeri.

4. Sed an ob culpam levem suspensio injungi possit? Non conveniunt Doctores. Nam Cajetan. *in sum. verbo suspensio*, Armilla *eodem*, *in princ.* Navarr. *cap. 27. num. 151. & 159. & 165.* Medina *in sum. lib. 1. cap. 11. §. 8.* Henriq. *lib. 13. cap. 34. n. 1.* Avila *3. p. disp. 3. dub. 3. concl. 1.* affirmant venialem culpam sufficere; quia hæc sufficit ad excommunicationem minorem, quæ videtur gravior pœna, quam suspensio, cùm privet majoribus bonis, scilicet sacramentorum usu, & receptione. Cæterùm si de suspensione loquamur, ut communiter fertur, neque à judice ob levem culpam infligitur, neque in jure imposita est: ut benè docet Sotus *in 4. d. 22. quæst. 3. art. 1. colum 2.* Suar. *disp. 28. sect. 4. n. 6.* Gab. Vasq. *1. 2. disp. 158. num. 49* Coninch. *disp. 15. dub. 3. concl. 2. n. 24.* Gasp. Hurtad. *tract. de censur. difficult. 7. n. 19.* Paul. Laym. *lib. 1. sum. tract. 5. p. 3. cap. 3.* Sanch. *lib. 9. disp. 32. num. 9.* quia suspensio ex se grave malum est, ideóque gravem culpam supponere debet. Neque obest excommunicationem minorem bonis excellentioribus privare, quia illa privatio facilè tolli potest, cùm quilibet Sacerdos possit illius absolutionem impendere, quòd in suspensione non procedit. Præterquam quòd sæpè inducit damnum irreparabile, & nonnullam infamiam secum affert. Notanter dixi, *communiter fertur*: nam aliquam suspensionem ad modicum tempus probabile est à judice infligi posse ob culpam levem, ut notarunt Sanchez, Coninch. Hurtado, Layman. *locis allegatis.*

Punctum IV.

Quæ forma servanda sit in suspensione ferenda?

1 *Nulla est præscripta forma pro suspensione ferenda.*
2 *Præcedere debet monitio.*
3 *Debet ferri in scriptis, & exprimi causa ob quam imponitur.*

1 PRo suspensione nulla est præscripta forma verborum, sed ea verba requiruntur, quæ sufficienter declarent hunc effectum, ut notavit Navarr. *cap. 27. num. 161.*

2. Semper tamen præcedere debet monitio, si suspensio ad correctionem delinquentis, & ad illius contumaciam reprimendam feratur, uti aliis relatis tradit Navart. *cap. 27. n. 159.* Gregor. de Valencia *t. 4. disp. 7. q. 18. punct. 1. prounciato 7.* quia Ecclesiæ constare nequit de contumacia, & inobedientia alicujus, nisi priùs illum moneat. Ideóque satis probabile est censuram suspensionis ferentem absque monitione suspensum esse per mensem ab ingressu Ecclesiæ, & censuram esse nullam, uti docuit Henriquez *lib. 13. cap. 39. num. 4.* Suar. *disp. 28. sect. 5. num. 2.* Avila *3. part. disp 3. dub. 1. concl. 3.* & probatur ex *cap. sacro, de sententia excommunicat.* ubi excommunicanti absque monitione per mensem ingressus Ecclesiæ interdicitur. Sed excommunicatio, suspensio, & interdictum paria sunt. Argum. *cap. cum medicinalis, de sententia excommunicat. in 6.* Ergo pœnæ latæ ob impositionem excommunicationis absque monitione ad suspensionem, & interdictum extendi debent. Verùm quando suspensio fertur in puram pœnam delicti commissi, monitione non indiget, ut benè advertunt Navarr. Suar. Avila *locis relatis*, & manifestè constat ex *cap. tam litteras, de testibus*, ubi suspendit Pontifex quemdam Presbyterum ad cujus suspensionem ferendam nullam præmittit monitionem. Et in *cap. Romana, de sententia excommunicat. in 6.* post factam mentionem excommunicationis, suspensionis, & interdicti subditur de sola excommunicatione nunquam ferri sine monitione. Ergo tacitè indicatur suspensionem, & interdictum aliquando sine monitione ferri posse.

3. Ut autem debito modo suspensio feratur, debet ferri in scriptis, & exprimi ibi causa ob quam imponitur; insuperque instrumentum debet dari suspenso, si illud expostulet. Argument. Textus in *cap. 1. de sentent. excommunic. in 6.* Et tradit Navarr. *d. cap. 27. num. 159.* Avila *3. p. de censuris, disp. 3. dub. 1. conclus. 3.* Suarez *disp. 28. sect. 5. num. 3.* Quòd si judex hujus constitutionis temerarius extiterit violator per mensem unum ab ingressu Ecclesiæ, & divinis officiis suspenditur. Superior verò ad quem recurritur sententiam sine difficultate relaxare debet, & latorem ad expensas, & omne interesse condemnare, & alias animadversione condigna punire, ut pœna docente discant judices quàm grave malum sit sententiam excommunicationis, suspensionis, & interdicti sine debita maturitate fulminare. Uti habetur in *dicto cap. 1. de sententia excommunic. in 6.* Ex quo fit transgressorem hujus constitutionis grave peccatum commissurum. Sicuti advertit Angel. *verbo suspensio, num. 16.* Sylvest. *eodem, num. 6. casu 15.* Henriq. *cap. 39. num. 4.* Avila *suprà, concluf. 3.*

Punctum V.

De effectibus suspensionis.

Cum suspensio alia sit ab officio, alia à beneficio, alia ab utroque, & quælibet ex his diversos effectus habeat, operæ pretium est de qualibet sigillatim sermonem instituere.

§. I.

Quos effectus habeat suspensio ab officio?

1 *Suspensio ab officio absolutè lata, suspendit ab omni officio tam ordinis, quàm jurisdictionis spiritualis.*
2 *Suspensus ab officio nequit licitè eligi ad beneficium Ecclesiasticum.*
3 *Ejus collatio irrita est, etsi contrarium plures doceant.*
4 *Affirmant aliqui suspensum ab officio, esse à beneficio suspensum.*
5 *Contrarium verius est.*
6 *Plures negant deberi fructus beneficij suspenso ab officio Sacramenta ordinis ministranti, aliáque divina officia exercenti.*
7 *Verius videtur oppositum.*
8 *Satisfit contrariis fundamentis.*
9 *Suspensus ab officio vocem habere potest in capitulo, etsi aliqui contrarium censeant.*
10 *Suspensio ab officio determinato lata, extra illam materiam extenditur.*
11 *Suspensus ab ordine absolutè privatus est cujuscunque ordinis usu.*
12 *Suspensus ab ordine non est suspensus à jurisdictione.*
13 *Suspensus à determinato ordine, privatus indirectè est ab usu alterius ordinis prædicto annexi.*
14 *Communis sententia firmat suspensum ab ordine inferiori à majore suspensum esse.*
15 *Contrarium verius censeo.*
16 *Episcopus suspensus à collatione inferioris ordinis, à superioris censetur suspensus, juxta plurium sententiam.*
17 *Probabilius est oppositum.*
18 *Satisfit fundamentis contrariis.*
19 *Ex suspensione jurisdictionis non privatur suspensus usu ordinum.*
20 *Suspensio jurisdictionis determinata non extenditur ultra designatam materiam.*

1 SI suspensio ab officio absolutè lata sit nulla restrictione apposita, suspendit ab omni officio tam ordinis, quàm jurisdictionis spiritualis, quia hæc omnia sub nomine officij veniunt; ut ex communi notant Suarez *disputat. 26 sect. 1. num. 4.* Avila *3. part. de censur. disputat. 2. dub. 1. concluſ. 5.* Tolet. *lib. 1. cap. 43. num. 6.* Layman. *lib. 1. sum. tractat. 5. part. 3. cap. 1. num. 3.* Coninch. *disputat. 15. dub. 2. num. 5.* Quocirca sic suspensus non poterit administrare Sacramenta, neque celebrare, neque indulgentias concedere, neque eligere, quia hæc omnia pertinent ad officium clericale, benè tamen poterit recipere Sacramenta, ingredi Ecclesiam, assistere officiis divinis, canere in choro more laicorum, ac denique uti qualibet jurisdictione temporali, si illam habeat, tametsi in sententia exprimatur, quòd suspensus sit ab officiis divinis, & jurisdictione, quia intelligi debet de jurisdictione Ecclesiastica, de officiis divinis prout à clericis quatenus tales sunt exercentur, ut docet Abbas *cap. ultim. de clerico excommunicat. ministr.* Navarr. *lib. 5. consilior. tit. de sententia excommunicat. consil. 64.* Suar. *disp. 26. sect. 3. num. 9.* Avila *3. p. disp. 2. dub. 1. concl. 6.* Coninch. *disp. 15. dub. 2. concl. 1.* Paul. Laym. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 3. cap. 1. num. 2.* & colligitur ex *cap. 1. de sententia, & re judicata*, ubi dicitur suspensum à divinis prohiberi exercere officium sicut prius, & incurrere irregularitatem suspensionem violando. At certum est non incurrere irregularitatem, nisi solemniter exerceat aliquem actum ordini deputatum: ergo ab illius exercitio tantùm privat.

2. Difficultas est, an suspensus absolutè ab officio possit ad beneficium eligi? Affirmat non solùm validè, sed licitè eligi posse Gaspar Hurtado *tractat. de suspensione, difficult. 4. num. 8.* ductus ex textu *cap. vel non est compos, de temporib. ordinat.* ubi mandatur de beneficio Ecclesiastico provideri ordinato ante legitimam ætatem. Sed meritò reliqui omnes Doctores censent illicitè prædicto suspenso etiam tolerato beneficium Ecclesiasticum conferri. Ut videre est in Henriquez *lib. 13. c. 32. num. 3.* Avila *3. p. disputat. 2. dub. 1. concl. 5.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tractat. 5. part. 3. cap. 1. num. 3.* Coninch. *disputat. 15. dub. 2. concl. 3.* quia beneficium datur propter officium, *cap. fin. de reſcript. in 6.* ergo impedito officium exercere meritò denegatur beneficium, argum. *cap. ult. de cleric. excommunicat. ministr.* Neque obest textus *in cap. non est compos*, quia illa non est propria suspensio, sed prohibitio, & præceptum, ne ante legitimam ætatem ordinem receptum exerceat, & casu quo suspensio esset, non est suspensio absoluta, sed pro determinato tempore, ideóque non impedit beneficij collationem, cujus officium illo tempore suspensionis non est necessariò exercendum.

3. Sed an collatio beneficij facta suspenso irrita sit, vel veniat irritanda? dissentiunt Doctores. Nam Abbas *cap. vel non est compos, num. 4. de temporib. ordinat.* Suarez *disput. 26. sect. 3. num. 8.* Coninch. *disputat. 15. dub. 2. concl. 3.* Paul. Layman. *lib. 1. summ. tractat. 5. part. 3. c. 1. num. 4.* Gaspar Hurtado *de suspensione, diffi ult. 4. num. 8.* negant esse irritam, sed venire irritandam, quia nullus est textus ex quo irritatio ipso jure colligi possit. Sed contrarium verius existimo cum Glossa, *cap. cum bonæ memoriæ, verbo suspensi, de ætate, & qualitate.* Et *in cap. cum dilectus, verbo cessantib. de consuetud.* & *cap. per inquisitionem, de electione.* Navarr. Flamin. Lessio, Bertachino, & aliis pluribus, quos refert, & sequitur Nicol. Garcia *de benefic. 7. p. cap. 14. num. 1. & seqq.* ubi variis decisionibus Rotæ hanc sententiam comprobat, Bonac. *t. 1. disp. 3. de suspens. punct. 2. num. 13.* Moveor ex textu *in cap. cum bonæ memoriæ, de ætate, & qualit.* ubi respondet Pontifex de his qui durante suspensione beneficia consecuti sunt, non licere ea retinere, præcipitque illos prædictis beneficiis spoliari. Signum ergo est collationem irritam fuisse, aliàs licitè illa beneficia retinerent, quódque indicat verbum *spoliare*, quod solùm convenit ei qui rem usurpatam habet. Idem colligitur ex *dicto cap. cùm dilectus*, & *cap. per inquisitionem.*

4. Gravior dubitatio est, an suspensus ab officio sit etiam à beneficio suspensus? Nam Glossa *in cap. latores, verbo ab officio, de clerico excommunicat, ministrante.* Paludan. *in 4. dist. 18. quæst. 7. art. 3. concl. 3.* Bernard. Diaz. *pract. crimin. cap. 73. num. 2.* Navarr. *lib. 1. consil. in 1. edit. tit. de temporib. ordinat. consil. 44.* Gregor. de Valen. *t. 4. disp. 7. qu. 18. p. 1. pronunciato 2.* censent suspensum ab officio absolutè eo ipso esse à beneficio suspensum, eo quòd beneficium est officio accessorium, *Cap. fin. de reſcriptis, in 6.* Ergo prohibito principali accessorium censeri debet prohibitum. Argum. *Regulæ accessorium, de reg. jur. in 6.* & *leg. oratio, ff. de sponsalib.* Alij distinguunt

de

de suspensione ab officio lata ob grave delictum, & hanc affirmant à beneficio suspendere, secùs ob delictum, quod non irrogat infamiam. Alij id admittunt in suspensione lata à jure, secùs in ea quæ ab homine fertur. Alij è contra, quas opiniones, & Doctores refert Sayrus *lib.* 4. *thesauri*, *cap.* 5. *à numero* 13.

5. Sed communis sententia, scilicet suspensum ab officio non esse à beneficio suspensum verior est, prout eam docuit Ugolin. *tab.* 4. *de censur. cap.* 6. §. 6. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 32. *num.* 3. Sayrus *dicto cap.* 5. *n.* 16. Sanchez *lib.* 3. *de matrim. disput.* 51. *num.* 12. Avila 3. *p. de censur. disp.* 2. *dub.* 1. *concl.* 6. Coninch. *disput.* 15. *dub.* 2. *conclus.* 3. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tractat.* 5. *part.* 3. *cap.* 1. *num.* 2. Gaspar Hurtado *de suspens. difficult.* 4. *num.* 9. Suarez *disp.* 26. *sect.* 3. *num.* 4. Bonac. *tom.* 1. *disput.* 3. *de suspens. punct.* 2. *num.* 10. Ratio est manifesta, quia aliquando fertur suspensio ab officio, aliquando à beneficio, aliquando ab utroque simul: ut colligitur ex *cap. inter*, *de purgat. canon.* & *cap. tam litteris*, *de testib.* & *attestantib.* & *cap. quanto*, *de officio ordinar.* & *cap. quisquis*, *de electione*, & *cap. quia sæpè*, *eodem tit. in* 6. & *cap.* 2. *de fidejussoribus*, & aliis, ubi tanquam res distinctæ enumerantur suspensiones ab officio. Ergo signum est suspensionem ab officio non comprehendere suspensionem à beneficio, aliàs superfluè hæ ut distinctæ exprimerentur. Quapropter si suspensus ab officio satisfaciat obligationibus beneficij quantum est in se, per se, vel per substitutum, fructus beneficij percipere poterit.

6. Quod si suspensus ab officio Sacramenta ministret, & officia divina solemniter in choro exerceat, quibus per suspensionem privatus est, affirmat Rebuff. *praxi benefic. tit. de simonia in resignat. num.* 151. Covarruv. 4. *decret.* 2. *p. c.* 6. §. 8. *num.* 7. *in fine*. Vivald. *candelab. Sacr.* 2. *p. in materia de suspens. n.* 171. *in fine*, nequaquam lucrari fructus, & distributiones illis officiis iniquè exercitis correspondentes, quia fructus illi, & distributiones conceduntur ob ministerium ab Ecclesia acceptum. At misterium illud Ecclesia non accepit, imò potiùs detestatur. Non igitur ob illius exercitium præmium fructuum concedere debet. Et confirmo: à prædicto officio suspensus est remotus; ergo etiam remotus est à fructibus beneficij, qui ratione illius conceduntur. Et favet *cap. eos qui*, 81. *dist.* ubi Pontifex, inquit, eos qui officium divinum derelinquunt, sicut se ab officio alienos faciunt, ita à beneficio Ecclesiarum privatos esse judicamus. Idem traditur *cap. si quis Sacerdotum*, *eadem dist.* Et *cap. præter hoc*, 32. *dist.* Postquam clericus concubinarius declaratur ab officio suspensus; inquit Pontifex: *Neque partem ab Ecclesia suscipiat.* Ergo suspensus ab officio privatus est saltem illis beneficij fructibus, qui officio cujus exercitium sibi interdictum est, correspondent.

7. Sed verior est sententia affirmans fructus prædictos officio iniquè exercito correspondentes lucrari, & retineri à suspenso posse. Ut docuit. Stephan. Davila 3. *p. de censur. disput.* 2. *dub.* 1. *concl.* 6. & loquens *de excommunicat.* 2. *p. cap.* 6. *disput.* 6. *dub.* 1. *in fine*. Petr. Navarr. *lib.* 2. *de restit. cap.* 2. *in nova edit. part.* 2. *difficult.* 5. *num.* 243. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 3. *n.* 3. & *cap.* 14. *n.* 3. & *cap.* 32. *n.* 3. Sanch. *lib.* 3. *de matr. disp.* 51. *num.* 12. Ratio est quia pœnæ extendendæ non sunt absque manifesto textu: at nullibi habetur suspensum exercentem officium à quo suspensus est, fructibus tali officio correspondentibus privari ipso jure. Ergo, &c. Et confirmo, si rem furtivam detinens in illius utilitatem laborem aliquem impendas, poteris mercedem illius laboris detinere; teste communi sententia. Ergo etiam poteris retinere fructus officio correspondentes, quod in utilitatem beneficij impensum est. Secundò, confirmo ex *cap. pastoralis*, §. *verum*, *de appellationib.* ubi excommunicatus relegato ad tempus comparatur, at relegato ad tempus non subtrahuntur bona, nisi hoc in sententia exprimatur, *leg. depositorum*, *Cod. de pœnis*. Ergo neque suspenso ab officio debent subtrahi ante sententiam.

8. Neque argumenta in contrarium urgent. Ad primum hic distributiones, & fructus dari propter ministerium utile Ecclesiæ, & ab ea acceptum tanquam validum, quòd à suspenso fieri potest esto non licitè. Ad confirmationem concedo, accessorium sequi naturam principalis; at nego fructus accessorios esse ministerio tantùm licitè exercito; cùm verè accedunt ministerio validè præstito. Cùm autem suspensio non irritet ministerium, neque fructuum acquisitionem annullabit. Textus *in cap. eos*, *qui*, nihil probat, quia loquitur de eo qui nullo modo officium exercet, sed ab illo integrè removetur. *In cap. præter hoc*, suspensus ab officio etiam à beneficio suspenditur, ut clericus concubinarius à tali delicto committendo arceatur.

9. Rursus dubitare potes, an suspensus absolutè ab officio vocem habeas in capitulo? Negat Glossa *in cap. cùm dilectus*, *verbo à suspensis*. Et *ibi* Panormit. *num.* 20. *de consuetud.* Felin. *in cap. Apostolicæ*, *de exceptionib.* Sayrus *lib.* 4. *thesauri*, *cap.* 5. *num.* 12. eò quòd vocem habere in capitulo usus, & exercitium est Ecclesiastici officij. Tum quia solis clericis subdiaconatu insignitis competit ex Clement. *ut ij*, *de ætate*, *& qualit.* Sed contrarium probabilius existimo, quia ferè suffragium in capitulo per se non est exercitium ordinis, cùm laicis conversis competat juxta Glossam *in cap. eo verbo*, *de electionibus*, *lib.* 6. Itémque monialibus ex Glossa *in Clement. ut ij*, *de ætate*, *& qualit. verbo mancipati*, neque etiam est usus alicujus jurisdictionis Ecclesiasticæ, cùm fœminæ, & laici hanc vocem habeant, & jurisdictionis Ecclesiasticæ incapaces existunt. Ergo ex suspensione ab officio nequaquam privatio vocis in capitulo inferri potest, quod Sayrus *dicto cap.* 5. *num.* 12. concedit, quando hæc vox ratione beneficij suspensi competit.

10. Quod si suspensio ab officio non absolutè feratur, sed determinatè ad aliquam materiam, extra illam non extenditur; quia pœnæ extendendæ non sunt ultra verborum proprietatem; uti ex communi sententia tradit Navarr. *cap.* 27. *num.* 160. Suarez *disputat.* 26. *sect.* 5. Sayrus *lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 17. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 32. *num.* 1. Ugolin. *tab.* 4. *cap.* 6. §. 4. Coninch. *disput.* 15. *dub.* 2. *num.* 8. Unde suspensio ab ordine si absoluta sit, extra officium ordinis non extenditur, & suspensio à jurisdictione extra jurisdictionem Ecclesiasticam non procedit.

11. Ex hac regula quæ verissima est, colliges primò suspensum ab ordine absolutè privatum esse cujuscunque ordinis usu, quia in his materiis indefinita universali æquipollet, & nulla est ratio ob quam dispositio hunc potiùs ordinem quàm alium comprehendat. Secùs esset si suspensus fuisses à sacris ordinibus, non obinde impediris minores exercere; quia spectato communi modo loquendi, & maximè in materia odiosa sub ordinibus sacris minores non comprehenduntur, ut colligitur ex Trident. *sess.* 23. *cap.* 11. *de reformat.* & tradit Sylvest. *verbo Suspensio*, *quæstion.* 5. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 32. *num.* 2. Suar. *disp.* 26. *sect.* 4. *num.* 2. *&* 3. Sayr. *lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 13.

12. Secundò colliges suspensum ab ordine non esse suspensum à jurisdictione, quia sunt res omninò distinctæ, & inter se non necessariò connexæ, ut benè tradit D. Thom. 3. *part. in addit. quæst.* 22. *art.* 3. Navarr. *cap.* 27. *n.* 160. Ugolin. *tab.* 4. *cap.* 6. §. 5. Sayrus *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 6. Suarez *disput.* 26 *sect.* 4. *n.* 5.

Avila 3. *p. de cenſur. diſp.* 2. *dub.* 2. *concluſ.* 8. Filliuc. *tract.* 17. *c.* 2. *quæſt.* 4. *num.* 24. Bonac. *tom.* 1. *diſput.* 3. *de ſuſpenſ. punct.* 2. *num.* 4. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tractat.* 5. *part.* 3. *punct.* 1. *num.* 5. Unde ſuſpenſus ab ordine poteſt facultatem eligendi confeſſarium, tametſi ipſe confeſſarius eſſe non poſſit, quia ad confeſſarij munus ordinis uſus requiritur, ſecùs ad facultatem concedendam. Item poterit eligere, quia hæc poteſtas non ordinem, ſed juriſdictionem ſpectat, ut notavit Gloſſa *in cap. Presbyterum, verbo Habere*, 28. *diſt.* per textum *ibi*, ubi expreſsè dicitur ſuſpenſum ab officio (ſcilicet ordinis) non eſſe ſuſpenſum à jure eligendi: Suar. *n.* 5. Avila *concl.* 8. Sayrus *cap.* 3. *n.* 20. & *cap.* 4. *n.* 6.

13. Si verò ſuſpenſio ſit ab ordine aliquo ſpeciali, ab eo tantùm privat directè, indirectè tamen ab eo cujus uſus prædicto ordini annexus ſit. Exemplis rem declaro. Suſpenſus eſt à Sacerdotali officio, eo ipſo ſuſpenſus es ab ordine Diaconatus, & Subdiaconatus in Miſſa exercendo. Suſpenſus es à Pontificalibus, munia Pontificalia exercere non potes, uti ſunt ordines conferre, conficere chriſma, formare altaria, ſeu Eccleſias conſecrare, virgines benedicere. Si autem ad aliquam ex his actionibus exercendis uſus ſacerdotalis ordinis requiſitus ſit, ab eo indirectè ſuſpenderis, ſicuti colligitur ex Gloſſa *in Extravag. ſuſcepti regiminis, verbo à Pontificalibus.* Et notavit Sayrus *lib.* 4. *theſauri, cap.* 4. *num.* 14. Paul. Layman *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 3. *c.* 1. *n.* 6. Item ex ſuſpenſione ab altari ſolùm es ſuſpenſus à celebratione, ac proinde alia munia ſacerdotalis officij optimè exercere potes, argum. Textus *in cap. ſignificavit, de corpore vitiatis*, ubi Abbas & Doctores communiter notant.

14. Gravis difficultas eſt, an ſuſpenſus ab ordine inferiori ſit etiam à majori ſuſpenſus, tametſi majoris uſus præſtari poſſit abſque minoris exercitio? Affirmat communis ſententia, ut videre eſt apud Suarez *diſp.* 26. *ſect.* 4. *n.* 6. Navarr. *c.* 27. *n.* 163. Henriq. *lib.* 13. *c.* 32. *num.* 2. Sayr. *lib.* 4. *cap.* 3. *regula* 1. tametſi aliquas limitationes adhibeat prædictam regulam deſtruentes. Moventur, quia ei cui res minoris momenti prohibitæ ſunt, dedecet majora concedi, juxta *reg. in cap. cui licet, de Regul. juris, in* 6. & *cap. cum illorum, de ſentent. excommunicat.*

15. Contrarium tamen ſuſtinendum cenſeo, ſcilicet ex ſuſpenſione ordinis inferioris te non eſſe prohibitum ſuperiorem ordinem prædicto inferiori minimè annexum exercere, ut ſi ſuſpenſus es à Diaconatu, poteris abſolvere, Extremam unctionem miniſtrare; & ſuſpenſus à Sacerdotali officio poteris Epiſcopale munus exercere, in his quæ Sacerdotalis ordinis uſum non prærequirunt; quia in pœnis ſtricta interpretatio facienda eſt, neque ullum eſt inconveniens quod minori honore privatus majorem retineat; hoc enim ſolùm probat delictum ob cujus cauſam ſuſpenſio lata fuit non ita grave fuiſſe, ut utriuſque honoris majoris, & minoris privationem mereretur. Atque ita docent Suarez *diſp.* 26. *ſect.* 4. *num.* 11. Coninch. *diſputat.* 15. *dub.* 2. *num.* 10. Filliuc. *tract.* 17. *cap.* 2. *quæſt.* 4. *n.* 25. & 29. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 3. *cap.* 1. *n.* 6. Gaſpar Hurtado *de ſuſpenſ. difficult.* 4. *num.* 9.

16. Hinc deciditur, an ſuſpenſus Epiſcopus à collatione inferioris ordinis cenſeatur à ſuperiori ſuſpenſus? Affirmant qui cenſent ſuſpenſum ab ordine inferiori eſſe à ſuperioris uſu ſuſpenſum, uti eſt Gloſſa *in cap. eos qui, de tempor. ordin. in* 6. *verbo Ordinum* Abbas *in cap. vel non eſt compos, de temporib. ordinat. num.* 4. Hoſtienſ. *in cap.* 1. *cùm dilectus, eodem tit.* Sylveſt. *verbo ſuſpenſio, num.* 5. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 32. *num.* 2. Avila 3. *p. diſp.* 2. *dub.* 2. *concl.* 11. Ugolin. *tab.* 4. *cap.* 6 §. 6. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 43. Reginald. *lib.* 31. *n.* 15. Bonac. *tom.* 1. *diſp.* 3. *de ſuſpenſ. p.* 2. *num.* 7. & alij relati à Sayro *lib.* 4. *c.* 3. *num.* 3. Moventur ex *leg. relegatorum*, §. *fin. ff. de interdictis*, ubi affirmatur, cui honor inferior interdictus eſt, majores quoque interdictos cenſeri debere. Deinde indignus minore honore eo ipſo majore indignus eſt, *leg. qui indignus, ff. de Senatoribus.* Ergo idem erit in præſenti, argum. *cap. cùm illorum de ſentent. excommunicat.* ibi cùm majora intelligantur illi prohibita cui vetita ſunt minora.

17. Nihilominus dicendum eſt ſuſpenſum à collatione inferioris ordinis, non eſſe ſuſpenſum à collatione ſuperioris, aut è contrà, quando unum ſine alteri exerceri poteſt: uti docuit Suarez *diſput.* 26. *ſect.* 4. *num.* 11. *& ſeqq.* Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 3. *cap.* 1. *num.* 6. Filliuc. *tract.* 17. *cap.* 2. *num.* 25. & 29. Coninch. *diſput.* 15. *dub.* 2. *num.* 10. Gaſpar Hurtado *de ſuſpenſ. difficult.* 4. *num.* 10. Et decidi videtur *in cap. ult. de temporib. ordinat. lib.* 6. ubi Epiſcopus ſuſpenſus à collatione primæ tonſuræ non cenſetur ex communi ſententia ſuſpenſus à collatione reliquorum ordinum. Deinde *in cap. litteras, de temporib. ordinat.* ſuſpenditur Epiſcopus à collatione diaconij, & presbyterij. Si autem facta ſuſpenſione pro ordine inferiori ad ſuperiorem cenſetur extenſa, ut quid Pontifex exprimeret ſuſpenſionem Presbyterij poſita ſuſpenſione Diaconij. Item *in cap. ex litteris, de exceſſib. Prælator. ad finem*, ſuſpenditur Epiſcopus propter homicidium cui authoritatem præbuit ab altaris miniſterio, & conſequenter à Pontificali officio, quia nequit hoc officium abſque altaris miniſterio exercere, at conferre ordinem ſuperiorem inferiori non collato optimè poteſt, quia unius collatio ab alterius collatione non pendet. Ergo, &c.

18. Argumentum oppoſitæ ſententiæ facilè diſſolvitur; concedo namque indignum minore, & majore indignum eſſe quando ex ſe, & abſolutè indignus eſt: ſecùs quando ſit indignus in pœnam delicti commiſſi. Vel dic indignum minori honore, ſeu cui minor honor interdictus eſt expedire majorem interdici; non tamen de facto interdictum eſſe. Adde neque hoc ſemper eſſe verum; fortè enim delictum contra minorem honorem commiſſum eſt, ideóque à ſolo illo expedit removeri, aliàs ſuſpenſus ab officio confirmandi, cenſeretur ſuſpenſus ab officio conſecrandi, & ſuſpenſus ab officio prædicandi ſuſpenſus eſſe deberet ab officio celebrandi, abſolvendi, utpotè digniori, quod non eſt dicendum.

Illud verò exiſtimo certum ſuſpenſum ab exercitio, ſeu collatione inferioris ordinis, non fore irregularem; ex eo quòd ſuperiorem ordinem exerceat, vel conferat; quia non præſtat aliquid quod ſibi per cenſuram ſit directè interdictum, ſed ſolùm conſecutivè, & ex quadam decentia, ut rectè advertit Sayrus *lib.* 4. *theſaur. cap.* 3. *num.* 11. Coninch. *diſp.* 15. *dub.* 2. *num.* 10.

19. Tertiò colliges ex ſuſpenſione juriſdictionis non eſſe privatum uſu ordinum, quia uſus ordinis, & juriſdictionis diſtinguuntur. Quapropter, etſi nequeas cenſuras proferre, vel ab illis abſolvere, aut à peccatis, confirmare electos, beneficiorum collationem facere, & alia ſimilia quæ juriſdictionem ſpectant; at optimè poteris canere in choro, divinis aſſiſtere, celebrare, quia hæc ordinum exercitio competunt: ut colligitur ex *cap. tranſmiſſum*, & *ibi* Gloſſa, *verbo de talibus, de elect.* & *cap. aqua*, & *ibi* Gloſſa, *verbo de juriſdictione, de conſecrat. Eccleſ. vel altaris.* Et tradit Navarr. *cap.* 27. *numero* 160. Ugolin. *tab.* 4. *cap.* 6. § 5. & §. 6. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 32. *num.* 4. Sayr. *lib.* 4. *theſauri, cap.* 4. *numero* 20. Avila 3. *p. diſp.* 2. *dub.* 2. *concluſ.* 12. Quod adeò verum eſt, ut eſto ſuſpenſus ſit ab adminiſtratione Eccleſiæ tam in tempora

temporalibus, quàm spiritualibus, non obinde prohiberis ab usu ordinis, qui absque jurisdictione in alios exerceri potest. Nam est suspensione ab administratione Ecclesiæ in temporalibus solùm prohibitus est de juribus, & possessionibus Ecclesiæ, seu beneficij in judicio, vel extra disponere. Ex suspensione ab administratione in spiritualibus, prohibitus tantùm es exercere, ad quorum exercitium jurisdictio requisita est, qualis est beneficiorum collatio, & lectio, Sacramentorum ministratio subditis facta, ut latiùs tradit Sayr. *lib. 4. thesaur. cap. 7. num. 5.*

20. Quartò colliges suspensionem jurisdictionis non absolutæ, sed alicujus actus determinati illius tantùm usum prohibere, quia pœnæ ultra proprietatem verborum legis pœnalis non debent extendi. Sicuti ex communi docuerunt Panormit. *in cap. Apostolica, num. 6. de exceptionib.* Innocent. *cap. cùm dilectis, n. 4. de consuetud.* Ugolin. *de censur. tab. 4. cap. 6. §. 4.* Sayrus *lib. 4. cap. 4. num. 21.* & *cap. 5. num. 27.* Quocirca suspensus à collatione beneficiorum, ut *in cap. grave, de Præbendis*, & suspensus à confirmatione Episcoporum, *cap. 2. de transl. Episcopor.* & *cap. provida, de electione, lib. 6.* reliquos omnes actus jurisdictionis exercere potest. Argum. *leg. cùm Prætor. ff. de judic.* quia exclusio, & prohibitio unius est tacita aliorum concessio.

§. II.

Suspensio à beneficio quos effectus habeat.

1 *Suspensio à beneficio non privat beneficio, sed illius fructibus.*
2 *Suspensio à beneficio absolutè, est suspensio ab omnibus beneficiis quæ actu possides.*
3 *Communis sententia docet hac suspensione à beneficio te inhabilem reddi beneficio suscipiendo. Sed contrarium verius est.*
4 *Examinatur, an sub suspensione à beneficio distributiones quotidianæ comprehendantur, & sub distinctione respondetur?*
5 *Sub nomine fructus beneficij non comprehenditur collatio, & electio ad beneficium.*
6 *Qualiter suspensus à beneficio recipere possit illius fructus qui ad sui, & suorum congruam sustentationem fuerint necessarij.*

1 SUspensio à beneficio non privat beneficio, sed illius fructibus, ut colligitur ex *cap. cupientes, §. cæterùm, de electione*, uti tradit Panormit. *in cap. cùm dilectus, num. 20. de consuetud.* Ugolin. *tab. 4. de censur. cap. 8. §. 1.* Henriq. *lib. 13. cap. 32. numer. 4.* Sayrus *lib. 4. thesauri, cap. 6. num. 2.* Neque obinde deobligatur suspensus beneficij oneribus satisfacere, quia suspensio punit, non relevat, ut notat Glossa *in cap. cùm universalis, verbo admiserint, de electione*, & *ibi* Panormit. *num. 10.* Henriquez *lib. 13. cap. 32. num. 4.* Ugolin. *tab. 4. de censur. cap. 8. §. 8.* Sayrus *lib. 4. thesaur. cap. 5. num. 9.* & *cap. 6. num. 8.* Suarez *disput. 27. section. 1. num. 3. & seqq.* Coninch. *disp. 15. dub. 2. conclus. 6. num. 12.* Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 3. cap. 1. num. 4.* Bonacina *de censur. disp. 3. p. 2. num. 13.* Gaspar Hurtado *de suspens. difficult. 4. num. 9.* Quod si dicas acerbiorem pœnam esse suspensionem à beneficio tantùm, quàm suspensionem ab officio, & beneficio; siquidem per suspensionem à beneficio privatur quis beneficij fructibus manente onere, & obligatione, officium exercendi; at per suspensionem ab officio & beneficio à prædicto onere eximitur? Respondeo cum Suarez *dicta sect. 1. num. 5.* obligationem ad præstandum officium etsi onus sit, utilitatem, & honorem secum afferre. Potestas namque expedita ad officium præstandum utilis, & honorifica est, quo honore & utilitate privat suspensio ab officio, ideoque gravior pœna censenda est suspensio ab officio, & beneficio, quàm à solo beneficio. Adde per suspensionem ab officio, & beneficio te non esse liberum ab omni onere, siquidem in particulari officium canonicum recitare debes, & si est beneficium curatum à quo es suspensus, teneris saltem per alium officio satisfacere, dum Episcopus non providerit, eo quòd suspensionem non agnoverit.

2. Porrò suspensio à beneficio absolutè lata, est suspensio ab omnibus beneficiis quæ actu possides, nisi ex intentione ferentis, aliáve circunstantia contrarium colligatur, quia non est major ratio cur ad unum potiùs beneficium, quàm ad aliud dispositio se extendat. Argum. *Clem. 2.* & *ibi* Glossa, *verbo Beneficium, de vita & honest. cleric.* Et tradit aliis relatis Ugolin. *tab. 4. de censur. cap. 8. §. 5.* Sayrus *lib. 4. thesauri, cap. 6. n. 24.* Ex intentione autem ferentis, aut ex aliqua circunstantia sæpè suspensio à beneficio absolutè lata restrictionem accidit. Ex circunstantia, aut ex intentione ferentis restrictionem censetur accipere suspensionis sententia, si delictum ob quod fertur sit adversus aliquam particularem Ecclesiam. Nam tunc credendum est comprehendere tantùm beneficia illius Ecclesiæ, ex textu *in cap. si compromissarius, de Electione, in 6.* ubi eligentes indignum suspenduntur per triennium à beneficiis obtentis in illa Ecclesia, quam taliter eligendo noscuntur offendisse. Idem colligitur ex *cap. cupientes, vers. cæterùm, de elect. in 6.* & *cap. 2. vers. & nihilominus, de rebus Eccles. non alienand.* Et licèt restrictio illa facta à Bonifac. VIII. videatur specialis, neque ad alios casus extendenda, probabilius est regulam ibi generalem constitui, ut in similibus causis suspensio restricta esse intelligatur. Tum quia Pontifex non solùm illam legem Concilij Lateran. sed etiam aliam similem Concilij Lugdunens. quæ habetur in *cap. fin. §. 1. de elect. in 6.* eodem modo interpretatus est. Tum etiam quia restrictio pœnæ favorabilis est, & ex alia parte à Pontifice traditur, & satis insinuatur pro regula generali. Ergo sic accipienda est. Atque ita docent ex communi Sayrus *lib. 4. thesauri, cap. 6. n. 25.* Suarez *disp. 27. sect. 1. n. 12. & n. 13.* infer si Canonicus, Episcopus, vel Rector sub nomine Canonici, Episcopi, vel Rectoris suspendantur, suspendi tantùm à beneficio, quod sub illo nomine significatur, quia prædicata sæpè ex subjectis limitationem accipiunt. Deinde ex intentione ferentis suspensionem censenda est limitari, ut solùm comprehendat beneficia sita in diœcesi, & territorio sententiam ferentis: nam esto Prælatus possit sibi subditum suspendere ab omnibus beneficiis tam suæ diœcesis, quàm alienæ, cùm in ea sententia non excedat suam jurisdictionem, utpotè privans subditum jure ipsi inhærente, communique sententia defendat teste Suarez *disput. 27. sect. 1. num. 19.* suspensionem absolutè latam illa omnia comprehendere; at satis probabile est sola beneficia in sua diœcesi sita comprehendere velle, cùm aliud non exprimit. Sicuti tradit Sayrus *lib. 4. thesauri, cap. 4. numero 28.* & probabile reputat Suar. *dicta disput. 27. section. 1. numer. 10. & seqq.* Quod dictum est de suspensione à beneficio absolutè lata, dicendum est de suspensione à jurisdictione comprehendere tantùm jurisdictionis usum, qui in ea diœcesi exercendus est.

Quod si objicias suspensus absolutè ab officio ordinis ubicunque suspensus est. Sicuti notant Glossa, *in cap. Pastoralis, §. verùm, de appellat.* & *ibi* Abbas *n. 20.* Decius *n. 9.* Ugolin. *tab. 4. cap. 6. §. 2. n. 1.* Sayrus *lib. 4. cap. 5. n. 7.* Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 3. cap. 1. circa finem.*

Ergo etiam ſuſpenſus abſolutè ab officio juriſdictionis, & à beneficio ubique manere debet ſuſpenſus? Reſpondeo negando conſequentiam, quia ordinis exercitium ubique unicum eſt: at juriſdictio pro diverſitate locorum variationem recipit, & beneficium ſitum in una diœceſi, illiuſque fructus diverſi ſunt à beneficio, & fructibus alterius diœceſis, ac proinde mirum non eſt quòd ſuſpenſio ab ordine ad alia loca extendatur. Secùs ſuſpenſio à juriſdictione, & à beneficio: uti notavit aliis relatis Sayrus *lib.* 4. *theſauri*, *cap.* 5. *num.* 9. & *cap.* 6. *num.* 29.

3. Sed an ſuſpenſio à beneficio inhabilem reddat beneficij ſuſcipiendi? Affirmat communis ſententia teſte Coninch. *diſputat.* 15. *dub.* 2. *num.* 14. quia beneficium eſt jus percipiendi fructus, quo per ſuſpenſionem privatus es. Sed rectiùs Suarez *diſputat.* 27. *ſect.* 1. *num.* 26. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 3. *cap.* 1. *num.* 5. & Coninch. *ſuprà*, cenſent validam eſſe collationem, etſi ope judicis veniat irritanda, quia nullus eſt textus, ex quo irritatio ipſo jure colligatur. Neque eſt verum per ſuſpenſionem te privari jure radicali percipiendi fructus; aliàs titulo Beneficij poſſeſſi privareris, ſed ſolùm privaris jure proximo, libero, & expedito prædictos fructus percipiendi. Quinimò Suarez *dicta diſput.* 27. *ſect.* 1. *num.* 27. meritò probabile reputat, ſi nullum beneficium habens crimen committas, cui annexa eſt ſuſpenſio à beneficiis, te non eſſe privatum novi beneficij acquiſitione, quia hæc pœna cenſetur ferri adverſus beneficiarios qui ex ſuſpenſione à beneficiis poſſeſſis ſuſpenduntur, & ex conſequenti privantur aliis acquirendis.

Rurſus cùm ſuſpenſio à beneficio propriiſſimè ſit ſuſpenſio à beneficij fructibus, ita ut ſuſpenſio abſoluta omnes fructus cujuſcunque beneficij comprehendat, determinata verò illius tantùm cujus eſt ſuſpenſio. Examinandum eſt quæ nomine fructuum veniant intelligenda? Conveniunt Doctores decimas, primitias, oblationes, penſiones ædium locatarum, agrorum fructus, & reliqua emolumenta, quæ ratione beneficij percipiuntur ſub fructibus comprehendi.

4. Sed an comprehendantur diſtributiones quotidianæ, quæ intereſſentibus divinis officiis conceduntur? Non conveniunt Doctores. Nam Gloſſa *in Clement.* 2. *verbo ſuſpenſus*, *de vita*, *& honeſt. clericor.* Et *ibi* Zabarella *num.* 6. Ancharran. *num.* 3. Felin. *in cap. Apoſtolicæ*, *num.* 23. *de exceptionibus*, quos refert, & ſequitur Ugolin. *tab.* 4. *cap.* 8. §. 2. cenſent has diſtributiones comprehendi. Conſentit Sayrus *lib.* 4. *theſauri*, *cap.* 6. *num.* 1. & Bonacina *de cenſur. diſp.* 3. *punct.* 2. *n.* 14. Filliucius *tractat.* 17. *capit.* 3. *num.* 44. cùm diſtributiones ſolis beneficiatis conceduntur, quia eo ipſo cenſentur intuitu beneficij concedi.

Sed in hac parte diſtinguendum cenſeo, ſi diſtributiones ſint ex fructibus beneficij extractæ, eo quòd fructus beneficij in diſtributiones quotidianas fuerint diviſi, veriſſima eſt ſuperior ſententia, quia illæ non tam ſunt diſtributiones, quàm beneficij fructus, cùm etiam ab infimis, & legitimè abſentibus obtineantur. At ſi diſtributiones illæ non ex fructibus beneficij fuerint extractæ, ſed ex particulari fidelium fundatione, eſto ſolis beneficiatis applicentur, exiſtimo ſub ſuſpenſione à beneficio non comprehendi, quia non intuitu beneficij: ſed in ſtipendium officij conceduntur; beneficiumque conditio eſt ut concedantur, non cauſa conceſſionis. Sic tenet Paul. Tuſcus *lib.* 2. *de viſitat. & regimine Eccleſiæ*, *cap.* 29. *num.* 10. Covarr. *lib.* 3. *var. cap.* 13. *num.* 8. Gaſpar Hurtado *de ſuſpenſione*, *difficult.* 4. *num.* 10. nec diſſentit Sayrus *lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 11.

Inter fructus beneficij computanda eſt illius adminiſtratio ex omnium ſententia. Quapropter ſuſpenſus à beneficio nequit locare beneficium, ſeu illius bona, fructus vendere per ſe, vel per alium, in judicio agere, aliamve actionem præſtare quæ ad temporalem adminiſtrationem pertineat, ideóque œconomus conſtituendus eſt, ut expreſsè colligitur ex *cap.* 1. §. *ult. de elect. in* 6. & *cap. cupientes*, §. *cæterùm*, *eodem tit. in* 6. Et tradit aliis relatis Sayrus *lib.* 4. *theſauri*, *cap.* 6. *num.* 4. *& ſeqq.* Suarez *diſput.* 27. *ſect.* 1. *num.* 31. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 3. *cap.* 1. *num.* 5. Deinde nequit ſic ſuſpenſus beneficium permutare, aut in favorem tertij reſignare, quia hæc permutatio, & reſignatio eſt quidam beneficij uſus, & adminiſtratio. Sicuti relato Joannes Andrea docuit Geminian. *dicto cap. cupientes*, §. *cæterùm*, *numero* 7. Sayrus & Suarez *locis relatis*.

5. Sub nomine fructus beneficij comprehendunt aliqui nempè Navarr. *cap.* 27. *num.* 160. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 32. *num.* 4. Sayrus *lib.* 4. *theſauri*, *cap.* 4. *num.* 7. collationem, & electionem ad beneficium titulo beneficij competentem, quia cùm à beneficio proveniant, inter beneficij fructus computari debent. Sed rectiùs contrarium docuit Gloſſa *in dicto capite cupientes*, *verbo beneficiis*, *de electione*, *lib.* 6. & *in cap. cum Vvintonienſis*, *verbo admiſerint.* Et *ibi* Panormit. *num.* 20. *de electione.* Et *in cap. cùm dilectus*, *num.* 20. *de conſuetud.* Suarez *diſputat.* 27. *ſect.* 1 *num.* 34. Filliucius *tractat.* 17. *cap.* 3. *quæſtion.* 3. *num.* 46. Coninch. *diſp.* 15. *dub.* 2. *num.* 11. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 3. *cap.* 1. *num.* 4. Bonacina *de cenſur. diſp.* 3. *punct.* 2. *num.* 12. Avila 3. *p. diſput.* 2. *dub.* 1. Gaſpar Hurtado *tract. de ſuſpenſ. difficult.* 4. *num.* 9. Et colligitur apertè ex *cap. cùm in cunctis*, §. *ult. de elect.* ubi ultra ſuſpenſionem à beneficiis inducitur privatio poteſtatis eligendi. Ergo ſignum eſt ſub ſuſpenſione a beneficiis hanc privationem non contineri. Et ratio eſt, quia poteſtas eligendi, & conferendi beneficia, tametſi à beneficio proveniat, non eſt beneficij uſus, ſed officij ex beneficio competentis.

Quod ſi objicias textum in *cap. quiſquis*, *de electione*, ubi ſuſpenſi ab officiis, & beneficiis privantur poteſtate eligendi, cùm tamen in dicta ſuſpenſione hæc privatio contineatur. Reſpondeo in *dicto cap.* non ferri ſuſpenſionem ab officio, & beneficio ipſo jure, ſed decerni ferendum, ideóque poſt dictam ſuſpenſionem ſtatuitur privatio poteſtatis eligendi ipſo jure: inquit enim Innocent. III. Qui verò electionem hujuſmodi, quam ipſo jure irritam eſſe cenſemus; præſumpſerint celebrare, ab officiis & beneficiis penitus ſuſpendantur per triennium, eligendi tunc poteſtate privari.

6. Supereſt, an ſuſpenſus à beneficio recipere poſſit illius fructus qui ad ſui, & ſuorum congruam ſuſtentationem neceſſarij fuerint? Et cenſeo ſub diſtinctione reſpondendum, ſi ſuſpenſio lata ſit in contumaciam, poſitque ſuſpenſus delicti pœnitens ab ea liberari, nullatenus poterit eos fructus percipere; quia voluntariè eam privationem ſuſtinet: ut benè advertit Panormit. *in cap. Paſtoralis*, §. *verùm*, *num.* 26. *de appellationib.* Ugolin. *tab.* 4. *de cenſur. c.* 8. §. 7. *num.* 2. Jacob de Graffis, *lib.* 4. *deciſ. aur. cap.* 25. *num.* 6. Sayrus *lib.* 4. *theſauri*, *cap.* 6. *num.* 13. Bonacina *diſp.* 3. *de cenſur. p.* 2. *num.* 14. At ſi ſuſpenſio non in contumaciam, ſed in pœnam delicti commiſſi fuerit, impoſita, ita ut in voluntate ſuſpenſus eam partem fructuum ſibi applicare, quæ neceſſaria fuerit, ne mendicari cogatur, judéxque ſuſpenſionem ferens tenetur eam partem deſignare. Sicuti tradit Gloſſa *in cap. cùm Vvintonienſis*, *verbo admiſerint*, & *ibi* Panormit. *numer.* 10. *de electione.* Sayrus plures referens *lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 12. Suarez *diſputat.* 27. *ſect.* 2. *num.* 3. Coninch. *diſput.* 15. *dub.* 2. *concluſ.* 6. Bonac. *dicto punct.* 2. *num.* 14. Paul. Layman.

Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *part.* 5. *cap.* 2. *num.* 4. Gaspar Hurtado *tract. de suspens. difficult.* 4. *num.* 10. Etenim Ecclesia ut status clericalis honori, & decori consulat, hanc in suspensum benignitatem exercet. Quinimò Stephan. Davila 2. *p. c.* 6. *disp.* 6. *dub.* 1. *con. clus.* 1. *&* 2. & 3. *part. disput.* 2. *dub.* 2. *concl.* 6. Gaspar Hurtado *d. tract. de suspens. difficult.* 4. *num.* 10. nec dissentit Layman. *loco citato*, existimant suspensum recipere posse fructus beneficij correspondentes labori quem serviendo beneficio impendit, quique substituto concederentur, quia hi non tam sunt beneficij fructus, quàm stipendium laboris impensi. Quòd verò Petr. Navarr. *libro* 2. *de restitut. c.* 2. *num.* 237. asserit suspensio à beneficio non esse fructus beneficij denegandos, quousque à judice per sententiam condemnetur, admittendum non est; ut benè reprobat Gaspar Hurtado *suprà*, quia suspensio à beneficio hanc fructuum privationem ipso facto inducit, sicut suspensio ab officio officij privationem.

§. III.

Quem effectum habeat suspensio alternativa ab officio, & beneficio conditionalis, & determinata.

1 *Si suspensio alternativa ab officio, vel beneficio feratur, nullum effectum producit, etsi contrarium aliqui affirment.*

2 *Suspensio determinatè prolata suscipere determinationem potest ex materia, loco, & tempore.*

3 *Qualiter tempus computandum sit.*

4 *Suspensio sub conditione lata, cessat conditione apposita.*

1 ALiquando suspensio profertur sub disjunctione, ab officio, inquam, vel beneficio, & inter Doctores controvertitur, quem effectum habeat? Variæ sunt de hac re sententiæ. Nam Glossa *in cap. à Crapula, verbo Beneficio, de vita & honestat. Clericor.* & *in cap. latores, verbo ab officio*, & *ibi* Hostiens. & Panormitan. *num.* 7. *de clerico excommunicat. ministr.* censent tametsi sub dubio utramque suspensionem ab officio, & beneficio comprehendere; nam cùm nulla adsit ratio, ob quam magis ad beneficij suspensionem, quàm ad suspensionem officij referatur, nec illa sententia irrisoria sit, censenda est utramque suspensionem comprehendere. Alij, è quorum numero est Gaspar Hurtado *tract. de suspens. difficult.* 4. *numero* 11. existimant in voluntate suspensi situm esse effectum hujus censuræ, sicuti cùm pœna pecuniaria, vel exilio quis condemnaretur. Quod si reus noluerit eligere, ut tenetur, utraque suspensione credendum est ex mente legislatoris affici.

Sed verius censeo prædictam sententiam sub dicta forma prolatam nullum effectum ipso jure producere, argum. *leg.* 3. *Cod. de sentent. quæ sine certa quantit. profer.* ubi deciditur sententiam incertam, & indeterminatam nullam esse: at sententia suspensionis lata sub illa forma indeterminationem, & incertitudinem habet. Ergo, &c. Neque est verum obligatum esse delinquentem eligere qua suspensione affici vellet, nam hac obligatione non astringitur ante delictum commissum, ut de se constat; commisso autem delicto statim in suspensionem incidere debebat; alias non esset suspensio ipso jure. Ergo non potest ab electione delinquentis dependere. Præterquam quòd alienum est quemlibet obligare suarum pœnarum executorem esse. Neque est simile de sententia condemnatoria ad solutionem pecuniæ, vel exilij, quia hæc non annectitur delicto, sed post delictum commissum fertur, ideóque compelli potest delinquens, ut unum è duobus eligat. Quocirca si in aliqua Extravag. reperiatur suspensio sub illa forma lata, credendum est voluisse Pontificem non ipso jure ferre suspensionem, sed sensum esse ipso facto, & jure prædictum delinquentem subjectum esse suspensioni ab officio, vel beneficio, quam Pontifex determinaverit. Atque ita docent Panormit. *in cap. latores, num.* 7. *de clerico excommunicat. ministrant.* Sylvest. *verbo suspensio, num.* 5. Tabiena, & Rosella *ibi* Navarr. *cap.* 27. *num.* 161. Majol. *lib.* 2. *de irregularit. cap.* 19. *num.* 14. *vers. prima declaratio.* Henriquez *lib.* 13. *cap.* 32. *num.* 4. Ludovic. Lopez 2. *p. instruct. num.* 97. *vers. ult.* Ugolin. *tab.* 1. *de censur. cap.* 20. §. 3. *num.* 4. Vivald. *cand. aur. tit. de suspens. numero* 155. Sayrus *libro* 4. *thesauri, capit.* 7. *numero* 3.

2. Si verò de suspensione determinata loquamur, constat ex superiùs dictis sententiam suspensionis tam ab officio, quàm à beneficio recipere determinationem posse tùm ex loco, tùm ex tempore. Ex materia suspensio ab officio recipit determinationem, si sit lata ab officio tantùm ordinis, vel ab aliquo actu jurisdictionis, vel ordinis, & non ab omnibus. Similiter suspensio à beneficio determinata censebitur, si sit suspensio à beneficiis quæ in uno loco habes, & non à beneficiis alterius loci juxta *cap. cupientes*, & *cap. compromiss. de electione, lib.* 6. Vel si lata suspensio sit quoad partem fructuum, & non quoad omnes, prout fieri posse tradit Glossa in Clement. *Cupientes, de Pœnis*, & sumitur ex Clement. *de vita, & honest. Clericor.* vel si suspensio feratur à beneficiis de præsenti obtentis; uti habetur in *dicta Clement.* 2.

Quoad locum suspensio determinata esse potest, si pro uno tantùm loco feratur, quo posito extra illum locum ita liberam personam reliquit, ac si suspensione careret; quia sententia nequit suos limites excedere, & privatio officij, vel beneficij in uno loco reliquorum concessio est; argum. textus *Nonne, de præsumpt.* & *leg. cùm prætor, ff. de judiciis.*

Quoad tempus autem determinata suspensio erit, si fiat per mensem, per annum, vel annos; qua determinatione posita absque alia absolutione cessat suspensio illo tempore finito, ut tradit Glossa, *Clement.* 2. *verbo donec, de Decimis*, & *in cap. sacro, de sentent. excommunicat.* & *in cap.* 1. *eodem titul. in* 6. Innocent. & Abbas *in cap. cùm bonæ, de ætate & qualit.* Jacob. de Graffis *lib.* 4. *decis. cap.* 25. *num.* 14. Alfons. Vivald. *tit. de suspens. num.* 180. Sayrus *lib.* 4. *thesauri, cap.* 8. *num.* 25. Suarez *disp.* 26. *section.* 1. *num.* 14. Durante illo tempore suspensio tolli non potest, nisi ab eo à quo lata est, vel ejus superiore; quia inferior nequit superioris sententiam immutare, ut rectè advertit Sayrus *suprà.*

3. Solùm est difficultas qualiter hoc tempus computandum sit, maximè cùm incepto anno, vel mense suspensio contrahitur? Et in primis certum esse debet computationem incipiendam esse ab eo die, & momento quo est contracta suspensio, quia ab eo puncto sententia executioni mandata est, sicuti colligitur ex Glossa *in cap. provida, verbo annum continuum, de electione, lib.* 6. & tradit Bald. *leg.* 3. *ff. si quis cautionibus.* Ugolin. *tab.* 4. *de censur. cap.* 15. *num.* 2. Sayrus *lib.* 4. *thesauri, cap.* 8. *num.* 2. Bonac. *tom.* 1. *de censur. disputat.* 3. *punct.* 3. *num.* 2. Neque obest diem termini non esse in termino numerandum. Argument. *cap.* 1. & *ibi* Glossa, *verbo proponitur, de restitut. spoliator. lib.* 6. & Jason. *in leg.* 1. *num.* 20. *ff. si quis cautionibus.* Quia id intelligendum est de his sententiis, quæ secus non trahunt executionem, non

verò de censuris ipso jure latis, quæ secum executionem ferunt. Ut deciditur *cap. Pastoralis*, §. *verum*, *de appellationibus*. Finitur autem computatio, si per mensem suspensio sit eo die mensis sequentis, quo in antecedenti incœpit. V. g. contracta est tertio Januarij finitur tertio Februarij, & eadem computatio facienda est in suspensione per annum, computandum inquam esse tempus ab eo die, & momento quo contracta suspensio est, usque ad alium similem diem, & horam anni sequentis, eo quòd hæc sit communis, & frequens annorum, & mensium computatio, quæ in interpretatione legum, & maximè pœnalium spectanda est. Uti docent aliis relatis Ugolin. *tab.* 4. *de censur. cap.* 15. *num.* 2. Sayrus, *lib.* 4. *cap.* 8. *n.* 4. & 5. Bonac. *de censur. disp.* 3. *p.* 3. *n.* 3.

Quod si eo tempore suspensionis interveniat bissextus, gravis est inter Doctores controversia, an ille intercalaris computandus sit in suspensione per mensem, vel annum apposita, ita ut in illo mense, vel anno contineatur, ac si bissextus non esset, vel potiùs numerandus sit distinctus, & extra numerum mensis, vel anni? Ratio difficultatis est, quia esto sit dies distinctus pro uno tamen die cum præcedenti computatur, spectata communi computatione: uti habetur *cap. quæsivit* §. *fin. de verbor. significat.* & *leg. cum bissextus ff. eodem.* & *in leg.* 3. §. *minorem ff. de Minoribus*. Cæterùm omnino dicendum est diem illum intercalarem habendum esse ut distinctum, & extra numerum mensis, vel anni computandum. Uti docuit Gloss. *in c.* 2. *verbo*, *anno* 55. *distinct.* & *cap. quæst.* 8. *fin. de verb. sign.* & *ibi* Panormit. *num.* 4. Sylvest. *verbo suspur. quæst.* 5. Henriq. *l.* 13. *c.* 35. *n.* 2. Ugolin. *tab.* 4. *de cens. c.* 15. §. 1. *num.* 3. Sayr. *lib.* 4. *thesauri*, *cap.* 8. *num.* 12. Bonac. *t.* 1. *de censur. disp.* 3. *p.* 3. *num.* 5. Ratio est, quia mensis, vel annus maximè in materia pœnali accipiendus est juxta communem usum: at bissextus extraordinarius est, ergo ex illo non est computandus mensis. Et confirmari potest ex *leg. cùm hæres.* §. *Stichus si hæredi*, *ff. de Statu liberor.* ubi deciditur libertatem promissam servienti per annum, acquiri si serviat 365. diebus, eo quòd hæc materia favorabilis sit, at eundem favorem continet à suspensione libertas. Ergo bissextus non debet intrare in numero anni, vel mensis, sed ut dies distinctus computari. Neque obest ut diem unum, & indistinctum computari, & mensem & annum constituere; quia id verum est quaod annorum, & mensium numerationem, sed non quoad circulum Solis, & Lunæ, à quo propriè annus, & mensis computatur: ut notavit Glossa *in dicto cap. quæsivit*, *verbo qui duo.* Præterquàm quòd in favorabilibus bissextus pro uno die habetur. Secùs in pœnalibus, & in contractibus, argum. *leg.* 2. *ff. de diversis*, *& tempor. præscript.* Ab hac doctrina censerem excipiendam suspensionem latam per quadriennium, eo quòd dies bissextilis ad illius complimentum omninò pertineat, cùm Sol, & Luna suum cursum quolibet anno conficiant, spatio 365. dierum, & sex horarum, quæ sex horæ continuatæ unum diem quolibet quadriennio necessariò constituunt. Sicuti aliis relatis advertit Sanchez *lib.* 4. *in decalog. cap.* 35. *num.* 3. & *in præsenti.* Bonac. *t.* 1. *de censur. disp.* 3. *p.* 3. *num.* 6.

4. Verùm si suspensio sub aliqua conditione feratur, illud est certum cessare conditione apposita, quia solùm apponitur, quousque apponatur conditio. Hæc autem conditio pendere potest à voluntate suspensi, vel à voluntate suspendentis. A voluntate suspensi pendet, si suspensio apposita sit sub hac conditione, quousque satisfacias, quousque delicti pœniteas. Quo casu in tua voluntate situm est à suspensione liberari satisfactione, vel pœnitentia exhibita, quia præstas id quod pro termino fuit in sententia appositum. Ut notavit Sayrus *lib.* 4. *thesauri*, *cap.* 8. *num.* 14. & 16. At si conditio è voluntate ferentis censuram, vel ab alio tertio pendet, ut si lata fuerit suspensio, quousque ferens suspensionem aliud disposuerit, vel juxta suum beneplacitum, oportet ut aliud disponat, vel ejus beneplacitum cesset, ut suspensio cessare intelligatur. Ea tamen est differentia inter has conditiones, quòd illa conditio, *donec aliud sit dispositum*, non censetur perfici morte ferentis censuram, quia per mortem non aliud disponitur: at illa conditio *donec tibi placuerit*, morte completa est, quia succedente morte tum beneplacitum cessat, uti tradit Felin. *cap.* 1. *num.* 7. *de judic.* Suarez *disp.* 26. *sect.* 1. *circa finem.* Monent tamen Doctores, specialiter Sayrus. *lib.* 4. *cap.* 8. *n.* 17. suspensum ad beneplacitum Prælati, non esse in suspensione detinendum, nisi quantum ad ejus correctionem necessarium fuerit, juxta Conc. Trid. *sess.* 25. *cap.* 3. *de reformat.*

Punctum VI.

Quod peccatum sit violare suspensionem, & quæ pœna sit violantibus imposita?

1 *Grave peccatum est ex suo genere suspensionis violatio.*

2 *Eximitur suspensus ab officio non denunciatus, si ad petitionem aliorum fidelium officia ministret.*

3 *Suspensus denunciatus nullatenus potest extra urgentissimam necessitatem officia à quibus est suspensus, exercere.*

4 *Ob violationem suspensionis in ordine irregularitas contrahitur.*

5 *Quod verum est, esto pro determinato tempore suspensio apposita sit.*

6 *Ob nullam aliam violationem suspensionis irregularitas contrahitur.*

7 *Qualiter suspensus irritationem, & annullationem actus incurrat.*

1 SOlus suspensus violare propriè suspensionem potest, quia solùm ipsi usus officij, vel beneficij interdictus est, reliqui verò solùm peccare possunt, quatenus occasio fuerint dictæ violationis. Certa igitur sententia est suspensum ab officio, vel beneficio ex suo genere mortale peccatum committere, si suspensionem transgrediatur, quia contemnit Ecclesiæ præceptum, & gravem illius censuram: sicuti tradit Navarr. *cap.* 27. *num.* 168. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 33. *num.* 1. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 14. Sayrus *lib.* 4. *thesauri*, *cap.* 11. *num.* 8. Suarez *disp.* 26. *sect.* 2. *num.* 1. Avila 3. *part. disput.* 3. *dub.* 2. Coninch. *disputat.* 15. *dub.* 2. *num.* 17. Reginald. *lib.* 32. *tract.* 2. *num.* 31. Bonac. *t.* 1. *de censur. disp.... punct.* 4. *num.* 1. Dixi *ex suo genere*, nam aliquando ex parvitate materiæ transgressio suspensionis venialis esse potest, ut in suspenso à jurisdictione receptio unius testis, & in suspenso ab ordine, minorum ordinum exercitium, quia frequenter ab iis qui nullo sunt ordine insigniti præstatur, ut notant Navarra, Sayrus, Suarez, Bonacina, & alij *suprà.*

2. Ab hac regula eximitur suspensus ab officio non denunciatus, si ad petitionem aliorum fidelium officia quibus est suspensus, ministret. Nam eo casu si à suspensione prius absolvi nequit, licitè poterit, & absque ulla irregularitatis pœna ea officia petentibus ministrare ob Extravag. Concilij Constant. *Ad evitanda scandala*, magis explicata in Concilio Basileensi, & Lateranensi sub Leone X. *sess.* 10. & tradit ex communi Henriq. *lib.* 13. *cap.* 33. *n.* 3. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 14. Sayr. *lib.* 4. *thesauri*, *cap.* 11. *num.* 2. & 3.

Suar

Suar. *disput.26. sect.2. num.2. & seqq.* Gaspar Hurtado *tract. de suspens. difficult.5. num.13.* Quippe petitio fidelium suspendit censuræ prohibitionem, & reddit actum licitum, qui alias illicitus esset.

3. Verùm si suspensus denunciatus sit nullatenus licet ei extra urgentissimam necessitatem, & seclusa scandalo ea officia à quibus est suspensus, exercere, tametsi ab aliis fidelibus postuletur, quia ea petitio iniqua est, utpotè inductiva ad peccatum. Nam esto nullum sit præceptum ex vi suspensionis, quod communicationem cum suspenso prohibeat, ideoque seclusâ petitione, & inductione, seu cooperatione licitè possis Missæ, aliisque officiis divinis à suspenso peractis assistere. Uti tradit Sayrus *lib.4. thesauri, cap. 11. num.6.* Suarez *disp.26. sect.2. num. 7. & disp. 28. sect.5. num 6.* Henriq *lib.13. cap.53. n.3.* Avila *3. p. disp.2. dub.4. concl.1.* attamen præcepto divino, & naturali obligaris, ne aliquo modo causa sis peccati alterius, sicuti prædicti Doctores advertunt. Quod si roges quod ergo privilegium fidelibus concessum est *in Extravag. Ad evitanda scandala*, ut non teneantur vitare suspensum non denunciatum, si suspensum etiam denunciatum non obligantur vitare? Respondeo privilegium in eo consistere, quòd ante denunciationem possunt fideles petere à suspenso administrationem Sacramentorum, jurisdictionis exercitium, & quælibet alia officia, quorum usu per suspensionem privatus est, qui posita petitione fidelium licitus redditur. At stante denunciatione fideles nequeunt usum officij suspenso prohibiti petere, quia peterent quid illicitum: siquidem ex petitione fidelium non suspenditur prohibitio: ut benè notat Suar. *disp.18. sect.5. num.7.*

4. Quoad pœnas appositas suspensionem violantibus, dicendum est ob solam violationem suspensionis ab Ordine sacro ejus officium solemniter exercendo irregularitatem incurri: uti ex communi docent Navarr. *cap.27. n.163.* Valent. *t.4. disp.7. p.8. punct.8.* Filliuc. *tract.17. cap.11. q.4.* Sayr. *lib.4. cap.16. num.3.* Bonac. *tom.1. de censur. disp.3. punct.4. n.5.* Duplicem partem habet conclusio, alteram affirmativam, alteram negativam; affirmativa est ob violationem suspensionis ab Ordine sacro ejus officium solemniter exercendo irregularitatem incurri, quæ colligitur expressè *ex cap.1. de sententia & re judicat. lib.6. & cap. cum medicinalis, de sententia excommunicat. eodem lib.* & ex Extravag. Pij II. incipiente: *Cùm ex sacrorum*: & tradunt Navarr. Suarez, Sayrus, aliique Doctores relati. Sed notanda sunt verba conclusionis, non enim ob quamcumque suspensionis ab ordine violationem incurritur irregularitas, sed ob violationem suspensionis ab Ordine sacro, nam ob violationem suspensionis ab Ordinibus minoribus receptissima sententia est irregularitatem non incurri, eo quòd officia horum Ordinum cum omni sua solemnitate à laicis, sicuti à clericis præstari solent. Ut notavit Sayrus *lib.4. cap.11. num. 9.* & latiùs *cap. 16. num. 11.* Bonacina *t.1. de censur. disp.3. punct.4. num.5.* Neque item ob violationem suspensionis ab Ordine sacro irregularitas incurritur, nisi quando officium Ordinis sacri sic exercetur, ut non nisi ab insignitis eo Ordine exerceri posset. Cùm ergo sæpè contingat Epistolam, & Evangelium in Missa cani absque manipulo, vel stola ab iis qui Subdiaconatu, & Diaconatu ordinati non sunt, efficitur ea officia sic exercentes irregulares non esse, quia non censentur officium Ordinis sacri propriè, & formaliter exercere. Uti ex communi tradunt Navarr. Sayrus, & Bonac. *suprà.* Ob eandem rationem suspensus à Divinis officiis, & à Sacramentis irregularis non est; tametsi Divinis assistat, & Sacramenta recipiat, quia ea assistentia, & receptio non est exercitium Ordinis sacri, cùm à laicis præstari possit, ut ex communi tradit Bonac. *disp. 3. punct. 4. num.6.* Quinimò nec suspensus ab Ordine Diaconatus, vel officio prædicandi irregularis erit, tametsi cum superpelliceo, & benedictione Sacerdotis solemniter in Missa concionetur, quia esto officium concionandi solemniter ex præscripto Ecclesiæ solis Diaconis competat, at non est usus Ordinis? siquidem non ordinaris concedi ab Episcopo potest. Sicuti tradit Sylvest. *verbo suspensio, q.5.* Majol. *lib.3. de irregul. cap. 19. n.21.* Sayrus *lib.4. thesauri, cap.16. n.20.* Henriq. *lib.13. c.32. num.3.* Bonac. *d. punct.4. n.6.* Tametsi contra sentiat Navarr. *c. 27. n. 163.* Gregor. de Valen. *t.4. disp.7. q.18. p.1. dub.3.*

5. Aliqui hanc partem conclusionis temperant, ne procedat in violatione suspensionis ab Ordine sacro pro determinato tempore appositæ, & in puram pœnam delicti commissi, sed in suspensione absolutè lata pro contumacia suspensi coërcenda. Etenim Eman. Saa, *verbo irregularitas ex ordinis abusu, num. 7.* inquit: *Si aliquis sit suspensus solùm ad tempus, multi censent, si celebret, non fieri irregularem.* Sed hæc limitatio nullatenus admittenda est, quia adversatur expressè *cap.1. de sentent. & re judicata, in 6.* ubi Judex ordinarius, vel delegatus qui contra justitiam quidquam fecerit in gravamen partis alterius, &c. ab executione officij per annum suspenditur. Quòd si suspensione durante damnabiliter se ingesserit Divinis, irregularitatis laqueo se involvet secundùm canonicas sanctiones, à qua non nisi per summum Pontificem poterit liberari. Item traditur in *c.1. de sententia excommunicat. in 6.* Atque ita tradit ut omnino certum Suar. *disp. 26. sect.2. num. 3.* Filliucius *tractat.17. cap.10. quæst.9. num.193.* Sayrus *lib.4. cap. 16. num.30.* Bonacina *tom.1. de censur. disp.3. punct.4. num.6.*

6. Altera pars conclusionis negativa est; ob nullam aliam suspensionis violationem irregularitatem incurri, quia non habetur in jure, & irregularitas non incurritur nisi in casibus in jure expressis. Quapropter non incurritur irregularitas ob violationem suspensionis à jurisdictione præcisè, quia nullibi hæc irregularitas his violatoribus appositа est, & notavit Suarez *dicta disputat. 26. sect.2. num.6.* Filliuc. *tract. 17. cap.10. quæst. 6. num. 188.* Bonac. *t.1. de censur. disp. 3. p. 4. num. 6.* & alij passim. Unde conferentes beneficium, eligentes, sententiam in causa proferentes irregulares non sunt, quinimo nec Parochus matrimonio assistens, quia hæc omnia actus sunt jurisdictionis, non Ordinis sacri exercitium. Deinde non incurritur ob violationem suspensionis à beneficio ob eandem rationem, quia non habetur in jure. Sicuti notavit Innocent. *in cap. cum pridem. de renunciat.* Paludan. *in 4. dist. 18. q. 7. art. 3. concluſ. 2.* Simon Majolus *lib.3. de irregularit. cap.19. num. 14.* Sayrus *lib. 4. thesauri, cap. 16. num. 2.* Bonac. *d. disputat. 3. punct.4. num. 6. in fine.* Verùm hujus suspensionis violator ipso jure privatur beneficio, ut decidit *c.1. §. ult. de elect. lib. 6.* ibi *Ad quæ si infrà illud tempus propria temeritate se ingesserit, eis ipso jure sit privatus.* Ut benè notavit Tolet. *lib.1. cap.45 num. 12.*

7. Alia pœna est irritatio, & annullatio actus à suspenso præstiti, quæ pœna solùm habere locum potest in iis quæ ab Ecclesia pendent, uti est jurisdictio, & beneficium, in his ergo suspensus si beneficium administret, & jurisdictionem exerceat invalidum actum facit, modo ut suspensus denunciatus sit, secùs ante denunciationem; quia facta denunciatione privatur potestate omnimoda illos actus exercendi: at ante denunciationem solùm impeditur ab illorum exercitio, dum à fidelibus non requiritur, requisitus verò à fidelibus validè, & licitè prædictos actus exerget, ideoque necessarium est, ut

jurisdi

juriſdictionem retineat, ſicuti hæc ex communi ſententia tradit Henriq. *lib.* 13. *c.* 33. *n.* 2. *& ſeqq.* Suar. *diſp.* 27. *ſect.* 2. *num.* 2. Sayrus *lib.* 4. *cap.* 11. *num.* 15. Bonac. *tom.* 1. *diſp.* 3. *punct.* 4. *in fine.*

Punctum VII.

Qualiter ſententia ſuſpenſionis per appellationem ſuſpendit poſſit?

1 *Suſpenſio ante incurſionem appellatione poteſt ſuſpendi.*
2 *Debet eſſe appellatio rationabilis, & legitima.*
3 *Suſpenſionem incurſam appellatio ſubſecuta non ſuſpendit.*
4 *Suſpenſio à beneficio per appellationem ſuſpenditur.*
5 *Suſpenſio ab officio & ab ingreſſu Eccleſiæ abſolutè lata, & incurſa, ſi poſtmodum a judice pro aliquo tempore ſuſpendatur per appellationem interpoſitam illo medio tempore, non impeditur ejus effectus ex plurium ſententia.*
6 *Verius eſt oppoſitum.*
7 *Suſpenſio ab officio, vel ingreſſu Eccleſiæ, quæ non eſt cenſura, ſed pœna per interpoſitam appellationem ſuſpenditur.*

1 Antequam cenſura incurratur, conveniunt ferè omnes Doctores appellationem vim habere ſuſpendendi cenſuræ effectum, ex Textu in *cap. ad hæc quoniam.* Et *cap. paſtoralis*, §. *verum*, *de appellationib. Cap. per tuas de ſententia excommunicat.* Et *cap. ſolet. Cap. venerabilibus eodem lib.* 6. eò quod natura appellationis legitimæ ſit poteſtatem Judicis ligare, ne in illa cauſa ulterius pendente appellatione procedere poſſit, juxta Textum *in cap. ſi à judice de appellationib. lib.* 6. Et licet in jure expreſſus non ſit hujus appellationis effectus comparatione ſuſpenſionis, ſufficit tamen generaliter appellationi hanc vim ineſſe comparatione cujuſcunque ſententiæ. Præterquam quòd comparatione excommunicationis incurrendæ hic effectus expreſſus eſt in ſupradictis textibus. Ergo idem erit ſuſpenſione, & interdicto, cùm hæ cenſuræ inter ſe conveniant, Argum. *cap. quærenti de verbor. ſignificat.* Atque ita tradit Gloſſa *in cap. licet, verbo excommunicationis, de ſententia excommunicat.* Panormit. *in cap. ad hæc quoniam num.* 1. *de appellationib.* Sylveſt. *verbo ſuſpenſio, quæſt.* 3. Ugolin. *tab.* 1. *cap.* 2. §. 23. *num.* 9. Bonac. *diſput.* 3. *& 5. punct.* 1. *circa finem.* & alij communiter.

2. Hæc doctrina intelligenda eſt, dummodo appellatio rationabilis ſit, hoc eſt ex cauſa rationabili, & legitima: uti habetur *cap. cum appellationibus, de appellationib. lib.* 6. Nam futilis, frivolàque appellatio hanc vim non habet, ut colligitur ex *dicto cap. cum appellationibus*, & *cap. inter cætera* eodem *tit.* & *cap. paſtoralis*, §. *verum de appellationib.* Et tradit Panormit. *ibi num.* 14. Ugolin. *tab.* 1. *de cenſur. cap.* 13. §. 18. *num.* 33. Sayr. *lib.* 4. *c.* 9. *num.* 5. Deinde intelligenda eſt, modo ferens ſuſpenſionem non habeat poteſtatem procedendi in cauſa appellatione remota; nam ſtante ea poteſtate cum per appellationem non ſuſpendatur juriſdictio Judicis à quo valida erit ſuſpenſionis ſententia, & effectum habebit, ac ſi appellatio non fuiſſet interpoſita, ut multis comprobat Felin. *in cap. intelleximus num.* 18. *de judiciis*, & *cap. ſignificaverunt, n.* 19. *de exceptionib.* Ugolin. *de cenſur. tab.* 2. *cap.* 16. §. 7. *num.* 3. Sayrus *lib.* 4. *theſauri, cap.* 9. *n.* 4. Gaſpar Hurtado *de ſuſpenſ. difficult.* 10. *num.* 27. Hanc verò poteſtatem ſolùm habet ſummus Pontifex & cui ipſo jure, vel privilegio commiſerit, quia nullus alius impedire poteſt effectum à jure appellationi conceſſum, ut benè tradit Felin. *in d. cap. ſignificaverunt.*

3. Si verò appellatio ſuſpenſionem incurſam ſubſequatur, nullatenus ſuſpenſionis effectum ſuſpendit; quia ſecum trahit executionem. Argum. *d. cap. paſtoralis*, quod in ſuſpenſione ab officio, & ab ingreſſu Eccleſiæ certiſſimum eſt, ex deciſione textus *in cap. is cui de ſententia excommunicat. lib.* 6. & *ibi* Gloſſa *ver. bo ſequentem.* Ex quo Textu probabiliter infertur reliquas ſuſpenſiones, tametſi de rebus ſpiritualibus ſint: per appellationem ſubſequentem ſuſpendi poſſe; ſiquidem de ſola ſuſpenſione ab officio & ab ingreſſu Eccleſiæ ſtatuitur per ſubſequentem appellationem non ſuſpendi: hæc enim exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis, ſicuti notavit Gaſpar Hurtado, *tract. de ſuſpenſ. difficult.* 10. *num.* 27. Tametſi Doctores nempè Gloſſa *in dicto cap. is cui, verbo ſequentem* Innocent. & Panormit. *in cap. ad hæc quoniam num.* 1. *de appellationib.* Sylveſter. *verbo ſuſpenſio, quæſtion.* 3. Tabiena *num.* 9. *verſ. octavo.* Vivald. *candelab. aur. tit. de ſuſpenſ. num.* 135. Sayrus *lib.* 4. *theſauri, c.* 9. *num.* 8. communiter cenſeant ſuſpenſionem à rebus merè ſpiritualibus per ſubſequentem appellationem non impediri; eo quòd eadem ſit ratio in his ſuſpenſionibus, hac in ſuſpenſione ab officio ſpirituali, & ingreſſu Eccleſiæ. Quod certe non convincit, nam in pœnis non eſt ob identitatem rationis extenſio ultra caſus expreſſos facienda.

4. Hinc infertur ſuſpenſionem à beneficio per appellationem ſuſpendi, quia non continetur ſub ſuſpenſione ab officio, & ingreſſu Eccleſiæ, quæ exceptæ ſunt in *dicto cap. is cui de ſententia excommunicat. in* 6. ſicuti notarunt *ibi* Joann. Andreas, & Gloſſa, *verbo ſequentem.* Innocent. & Panormit. *in dicto cap. ad hæc quoniam, num.* 1. *de appellationib.* Angel. *verbo ſuſpenſio* 2. *num.* 1. Sylveſt. *eodem quæſt.* 3. Henriq. *cap.* 34. *num.* 4. Avila 3. *part. de cenſur. diſp.* 3. *dub.* 4. Tolet. *lib.* 1. *c.* 44. *in fine.* Sayrus *lib.* 4. *theſaur. cap.* 9. *num.* 10. Secundò infert Navarr. *lib.* 1. *conſilior. tit. de elect. conſ.* 8. ſuſpenſionem ab adminiſtratione beneficij, à voce activa, & paſſiva per appellationem ſubſequentem ſuſpendi; quia non ſunt ſuſpenſiones ab officio, & ingreſſu Eccleſiæ. Quod verum cenſeo de adminiſtratione beneficij, & electione paſſiva; at electio activa cùm ſit actus officij & juriſdictionis, nequit per appellationem ſubſequentem ſuſpendi.

5. Supereſt tamen duplex difficultas. Prima, an ſuſpenſio ab officio, & ab ingreſſu Eccleſiæ abſolutè lata, & incurſa ſi poſtmodum à judice pro aliquo tempore ſuſpendatur per appellationem illo medio tempore interpoſitam, impediatur ejus effectus; Negant Innocent. *in cap. cum inter de conſuetud.* Bald. *in leg. cum aliis. cod. ſi à curat. furioſ.* Et *in leg. fin. verſ. & circa hoc fuit dubium. Cod. ſi à non competenti judice.* Ugolin. *de cenſur. tab.* 1. *cap.* 9. §. 11. *num.* 10. & alij relati à Gloſſa, & Panormit. *in cap. ad hæc quoniam de appellationib.* Moventur ex eo quòd illa cenſura jam eſt incurſa, & ſecum trahit executionem; tametſi ex benignitate judicis pro aliquo tempore ſuſpendatur ejus effectus.

6. Cæterùm verius eſt per appellationem interpoſitam illo medio tempore quo cenſura ſuſpenſa eſt, impediri illius effectum, quæ fuit ſententia Gloſſæ *in dicto cap. Ad hæc, quoniam, in verbo interdictus.* Et *in cap. dilectus, verbo ſuſpendendus, de appellat.* Panormit. *in dicto cap. ad hæc quoniam, n.* 5. Angeli. *verbo interdictum* 8. *num.* 4. Tabienæ *interdictum* 1. §. 1. Federici de Senis, *conſ.* 2. 8. Rotæ Romanæ *deciſ.* 434. *de ſentent. excommunicat.* Alterij *de interdicto, diſp.* 11. *cap.* 5. *ſub finem.* Sayri, *lib.* 4. *theſauri, cap.* 9. *num.* 14. Bonac. *t.* 1. *de cenſur. diſp.* 3. *ſuſpenſione punct.* 1. *circa finem.* Et colligitur manifeſtè ex *cap. delictis de appellationibus*, ubi quidam Decanus qui ſententiam

interdicti

interdicti tulerat, eámque pro aliquo tempore suspenderat, reprehenditur à Pontifice, eo quòd appellationi illi medio tempore interpositæ non detulerit. Sentit ergo Pontifex & appellationem legitimè interponi, & efficacem esse ad censuræ effectum impediendum. Præterea appellatio vim habet suspendendi censuram, quando secum non trahit executionem: at stante suspensione Judicis censura non secum trahit executionem, siquidem suspensus æquè liber est ab effectibus censuræ, ac si nunquam ea astrictus esset. Deinde si suspensionem tulisses sub aliqua conditione, non est dubium ante conditionem appositam appellatione suspendi posse, quia usquequò conditio ponatur, censura non habet effectum. At cùm censura pro aliquo tempore suspenditur, effectum non habet quousque tempus illud elapsum sit, ergo interim appellatione impediri potest, ne effectum elapso illo termino habeat.

7. Secunda difficultas est. An suspensio ab officio, vel ingressu Ecclesiæ quæ non est censura, sed pura pœna in punitionem delicti apposita per sequentem appellationem impediatur ejus effectus; Ratio difficultatis est, quia Textus in *dicto cap. is cui, de sentent. excommunicat. lib.6.* absolutè decidit per sequentem appellationem non suspendi suspensionem ab officio, & ingressu Ecclesiæ. Ergo quocunque modo suspensio apposita sit sive in correctionem delicti, sive in illius punitionem subsequenti appellatione non suspenditur, quia secum trahit executionem. Nihilominus Abbas *in cap. 2. de clerico excommunic. ministr. num. 2.* Et *in cap. sæpè num. 16. de appellationibus*, meritò affirmat suspensionem quæ est pura pœna per sequentem appellationem suspendi, textúmque in *dicto cap. is cui*, intelligi de suspensione tantùm quæ est censura. Et probari potest; quia Textus eam suspensionem ab officio, & ab ingressu Ecclesiæ decidit subsequenti appellatione non suspendi, quæ excommunicationi est similis; ut constat ex illis verbis, *Sicut excommunicatio, &c.* At excommunicatio nunquam induit rationem puræ pœnæ, sed semper retinet naturam censuræ. Ergo pro sola suspensione quæ censura est, intelligitur prædicta Textus decisio. Deinde odiosum est negare appellationi hanc vim, & efficaciam impediendi effectum sententiæ latæ. Ergo dum manifesto Textu, vel ratione non convincimur, asserendum non est.

Punctum VIII.

Qualiter suspensio semel incursa suspendi possit?

1 *Absolutione, vel dispensatione suspenditur.*
2 *Manente suspensione ejus effectus, & obligatio suspendi potest a Pontifice: ab aliis affirmant plures.*
3 *Verius est à solo Pontifice suspensionis effectum suspendi posse illa manente.*

1 NOn est dubium absolutione, vel dispensatione suspendi hanc censuram posse: uti suspenditur excommunicatio in *c. cum voluntate.* Et *c. responso de sententia excommunicat.* Et *c. solet, eodem tit. lib. 6.* Et interdictum, in *c. quod te de pœnit. & remissionib.* Et *c. non est vobis de Sponsalib* Et *c. permittimus, de sentent. excommunic.* Et *cap. fin. eodem tit. lib.6.* Nam hæ censuræ, & pœnæ non sic delinquentem afficiunt, quin aliqua viâ tolli non possint, quæ non est alia quàm absolutione, vel dispensatione. Hæ namque sicuti dari possunt absolutè, sic pro limitato tempore, & ad residentiam.

2. Difficultas autem est, An manente suspensione possit illam ferens ejus effectum, & obligationem tollere, ac si de facto ipsa censura sublata esset; Et de Pontifice nemo est qui dubitet, cùm ex ejus voluntate, & institutione censurarum effectus, & obligatio pendeat, ut tradit Glossa *in cap. ad hæc quoniam, verbo interdictum de appellationib.* Innocent. *in cap. ad monasterium. de Regularib.* Panormit. *in cap. nonnulli num.1. de sentent. excommunicat.* Felin. *in cap. 1. numero 11. de Constitutionib.* & alij. De aliis à Pontifice docere videntur Innocent. *in cap. cum inter de consuetud.* Panormit. *in cap. ad hæc quoniam numero 5.* & *cap. dilectus, numero 22. de appellationib.* Sayrus, *lib.4. thesauri, cap.10. numero 13.* Moventur, nulla ex facultate Pontificis manifestum est posse prædictum effectum & obligationem suspendi, sed hanc potestatem concessam esse colligitur ex *cap. dilectus de appellationib.* ubi Decanus suspendit interdictum à se latum, cujus suspensionem non improbat Pontifex: & *in cap. Alma mater de sentent. excommunicat. lib. 6.* suspenditur interdictum pro aliquibus festivitatibus. Ergo similiter suspendi poterit suspensio.

3. Cæterùm verius existimo effectum suspensionis suspendi non posse ab alio, quàm à Pontifice ipsa suspensione manente, sicuti de omnibus censuris generaliter docui *hoc tract. disput. 1. punct. 9.* Moveor quia inferior nequit Superioris decretum, & institutionem mutare aut variare ex *cap. cum inferior, de majorit. & obedient.* At ex decreto, & institutione Pontificis suspensio, & quælibet alia censura dum de facto est, suum effectum habet, & obligationem inducit: ergo inferior Pontifice nequit hunc effectum, & obligationem à suspensione, aliave censura separare. Quod si dicas id verum esse propria authoritate, secus authoritate Pontificis? Obstat; quia ex nullo textu vel ratione colligitur Pontificem hanc Prælatis inferioribus tribuisse potestatem. Nam in *c. dilectus de appell.* non effectus interdicti manente interdicto, sed ipsum interdictum suspenditur pro aliquo tempore iterum apponendum. In *cap. alma mater*, ab ipsomet Pontifice fit suspensio, & fortè non effectus interdicti tantùm, sed ipsius interdicti.

Punctum IX.

De absolutione, vel dispensatione suspensionis.

1 *Suspensio lata pro determinato tempore, vel sub aliqua conditione elapso tempore, vel conditione adveniente cessat absque absolutione.*
2 *Intermedio tempore solùm ab eo tolli potest, qui suspensionem tulit.*
3 *Suspensio sub expressa conditione, ut in perpetuum duret, nequit ab inferiori relaxari.*
4 *Suspensio lata à jure absolutè ad comprimendam alicujus contumaciam, potest ab Episcopo relaxari.*
5 *Latam in puram pœnam negant plures ab Episcopo tolli posse.*
6 *Oppositum videtur probabilius.*
7 *Spectato* Conc. Tridentini *decreto à qualibet suspensione possunt Episcopi absolvere per se, vel suos vicarios, dummodò ex delicto occulto proveniat.*
8 *Spectato jure communi nullus Sacerdos jurisdictione in foro externo carens, à suspensione absolvere potest.*
9 *A suspensione ab homine lata regulariter solus ille, seu ejus successor in dignitate absolvere poterit.*
10 *Nulla est forma præscripta in suspensionis absolutione.*

INitio hujus disputationis dixi suspensionem aliam esse censuram, & in correctionem inobedientiæ latam; aliam puram pœnam in punitionem delicti appositam

appoſitam, & hæc aliquando fertur pro determinato tempore, aliquando abſque ulla temporis determinatione, aliquando in perpetuum.

1 Suſpenſio lata pro determinato tempore, vel ſub aliqua conditione, aut conditionis ceſſatione tempore elapſo, vel conditionis ceſſatione appoſita abſque ulla abſolutione ceſſat; quia ultra intentionem ferentis progredi nequit, ut tradit Gloſſa *in c. qui ſæpè verbo donec, de elect. lib.6.* Et *in Clem. 1. verbo donec, de Decimis.* Panormit. *cap.1. num.6.* & Felin. *num.7. de Judiciis* Graſſis *lib.4. deciſ. cap.25. num.14.* Valentia *tom.4. diſput.7. quæſtion.18. punct.1.* Covarr. *4. decretal.2. p. cap. 6. in princ. num. 18. & 19.* Navarr. *cap. 27. num 161.* Henriquez *lib. 13. cap. 35. num. 2.* Sayrus *lib.4. cap. 17. numero 2. & 3.* Suarez *diſput. 29. ſect.1. num.1.* Avila *3. p. diſput. 6. dub. 1.* Gaſpar Hurtado *tract.de ſuſpenſ. diffic.12.num. 29.* Coninch. *diſp.25.dub 4.num.30.* Bonac. *diſp.3.p.ult.num.1.* Et alij paſſim.

2. Illo autem intermedio tempore, ſeu ante impletam conditionem tolli ſuſpenſio per diſpenſationem poteſt ab eo qui eam tulit, non autem ab inferiori. Quocirca ſuſpenſionem latam in jure communi ad certum tempus nequit alius à Pontifice ſpectato jure antiquo tollere, ſeu relaxare ante tempus finitum, ut tradit Gloſſa communiter recepta in *cap. cupientes, §. cæterum, verbo ſuſpenſos de elect. lib.6.* Et *in Clement. 1. §. verum, in verbo excommunicat. de hæreticis.* Paludan. 4. *diſt.18. q.7. art.3.concl.11.* Sylveſt. *verbo ſuſpenſio, q. 8. verſ. tertium.* Covarr. *in 4. decret.2. p. cap. 6. num. 14.* Sanchez *lib.3. de matrim. diſp.52.* Sayrus *lib.4. cap. 17. num.10.* Etenim Pontifex ſuſpendens pro illo determinato tempore intendit, ut ſuſpenſio toto illo tempore duret, ideóque cenſendus eſt relaxationem inferioribus impedire; aliàs effectus hujus ſuſpenſionis, & intentio Pontificis fruſtraretur, ſi ab Epiſcopo remitti poſſet. Quod adeò verum eſt, ut ſi à jure decreta ſit ſuſpenſio annalis, vel triennalis pro aliquo delicto ab Epiſcopo imponenda, nequit Epiſcopus eam imponendo minuere, vel impoſitam relaxare, quia ipſi ſolùm conceſſa eſt ſuſpenſionis impoſitio, non illius duratio, hæc enim à Pontifice juris conditore determinata eſt, in quo jure nequit inferior diſpenſare. Juxta *leg. 1. ff. ad Senatuſconſult. Turpilian.* Secus eſſet ſi jus ſuſpenſionis tempus non præſcripſerit, ſed ſolùm ſtatuerit pro delicto ſuſpenſionem imponi, nam eo caſu poterit Epiſcopus impoſita ſuſpenſione pro aliquo determinato tempore ante illud finitum relaxare, quia potuit à principio eam ſuſpenſionem non ita extendere. Sicuti tradit Suar. *dicta diſp.29 ſect.1.n.20.* Paul.Laym. *lib.1. ſum. tract.5.part.3.cap.4. num.3.* Gaſpar Hurtado *tract.de ſuſpenſ.difficult.12. num 32.*

3. Suſpenſio ſive à jure, ſive ab homine lata ſub expreſſa conditione, ut in perpetuum duret, manifeſtum eſt ab inferiori relaxari non poſſe quia inferior nequit ſuperioris ſtatuta derogare: ſicuti notavit Panormit. *cap.2. de ſolution. num.5.* Sylveſt. *verbo ſuſpenſio, quæſt. 8.* Navarr. *cap.27. numer. 162.* Sayrus *lib.4.theſauri cap.17. num.18.* Layman. *lib.1. ſum.tract. 5 part.3. cap.4. num.3.*

4. Verùm ſi ſuspenſio lata in jure fuerit abſolutè ad comprimendam alicujus contumaciam, ſeu in illius correctionem, abſolvi ab Epiſcopo, ſeu ejus vicem gerente poterit, dummodo Pontifex abſolutionem ſibi non reſervaverit, & ſuſpenſus à contumacia receſſerit. (Nam in illa perſeverans, à nemine debet abſolvi, niſi cauſæ graviſſimæ; & urgentiſſimæ abſolutionem poſtulaverint.) Conſtat concluſio ex *cap. Nuper, de ſentent. excommunicat.* ibi. *Cùm conditor canonis abſolutionem ſibi non reſervat, tacitè inferiori concedit.* Sed an apertiùs probatur ex *cap. ex litteris de conſtitutionib.* ubi deciditur pœnam alicui inflictam ob contumaciam ſi non exprimatur quod ſit perpetua, eſſe temporalem, ceſſanteque contumacia tolli debere. Sicuti tradit Gloſſa *in Clement. 1. §. verum, in verbo excommunicationis de Hæreticis.* Panormitan. *cap.2. de ſolutionib. num.5.* & *ibi* Felin. Sylveſt. *verbo ſuſpenſio, qu. 8. verſ. tertium.* Navarr. *cap.27. num. 162.* Henriq. *lib.13. cap.35. num.2.* Sayr. *lib. 4. cap. 17. num.12.* Suarez *diſp. 29. ſect.2. num.15.* Avila *3. p. diſp.6. dub.1. concl.3.* Layman. *lib.1. ſum. tractat.5. part.3. capite 4. num. 2.* Gaſpar Hurtado *difficult. 12. de ſuſpenſ. num. 31.* Quinimo aliquibus Doctoribus nempe Innocentio *in cap. cùm bonæ, de ætate, & qualit. verſ. ſi verò expreſſit.* & *in cap. ſicut, num. 2. de cohabitat. clericor. & mulier.* Felino *cap. ex litteris, num. 36. de conſtitutionib.* Decio *ibi numer. 16. verſ. quarta concluſio.* Sayro *lib. 4. theſaur cap. 17. num.8.* placet prædictam cenſuram abſolutione non indigere, ſed per receſſum à contumacia ſuſpenſionem finiri, eo quòd videatur ferri ſub hac tacita conditione, donec ſuſpenſus à contumacia receſſerit, quâ conditione poſitâ ipſo jure finitur. Sed rectiùs Suar. *diſp. 29. ſect.2. num. 15.* cenſet abſolutione auferendam eſſe. Nam quamvis ceſſante contumacia, ceſſare debeat cenſura, eo quod illius abſolutio impendenda ſit, ipſo tamen facto non ceſſat, quia non eſt appoſita ſub illa conditione, ſed abſolutè, aliàs nullum eſſet diſcrimen inter cenſuram ſuſpenſionis conditionaliter appoſitam, & eam quæ abſolutè, & abſque ulla conditionis determinatione infligitur.

5. At ſi ſuſpenſio in puram pœnam delicti commiſſi injuncta à jure ſit abſque ulla temporis determinatione, cenſent graviſſimi Doctores, Panormit. *in cap. tam. litteris num.3.* Et *ibi* Felin. *de teſtib. & atteſtationib.* Angel. *verbo ſuſpenſio, 4. num.1.* Sylveſt. *eadem quæſt. 8. verſ. tertium.* Tabiena, *ibi, §. 11.* Navarr. *cap.27. num. 162.* Philiarc. *lib.4. de officio ſacerdotis cap.1.* Gregor.de Valent. *t.4.diſp.7. q.18. punct. 1.* Ugolin. *tab 4. de cenſur. cap.4. §.1. num.1.* Bonac. *t.1. de cenſur. diſp.3. p. ult. in fine.* Gaſpar Hurtado *de ſuſpenſ. difficult. 12. num.32.* & alij, ab Epiſcopo tolli non poſſe, eo quòd hæc ſuſpenſio abſque ulla temporis determinatione appoſita, cenſenda eſt perpetua, Argum. *leg. ſervus, C. de Pœnis*, ubi deciditur pœnam carceris ſimpliciter latam debere durare in perpetuum. At in pœnis à jure perpetuis, ſolus conditor juris diſpenſare poteſt, eo quòd nemini alteri inveniatur conceſſum. Nam Textus in *c. nuper de ſententia excommunicat.* ſolùm concedit Ordinariis abſolutionem cenſuræ à jure latæ non reſervatæ, at hæc ſuſpenſio non abſolutione, ſed diſpenſatione auferenda eſt.

6. Nihilominus contraria ſententia, poſſe ſcilicet Epiſcopum in hac pœna diſpenſare, benignior eſt, & fortè probabilior; quam docuit Gloſſa *in Clement. 1. §. verum, verbo excommunicationis de Hæreticis.* & *in cap. cupientes, §. cæterum verbo ſuſpenſos de elect. lib.6.* Innocent. *in cap.2. de ſolutionib.* Paludan. *in 4. d. 18. quæſt.7. art. 3. concluſ. 11.* Covarruv. *in 4. decret. 2. p. cap. 6. in princ. num. 15.* Alfonſ. Vivald. *in ſuo candelab. aureo. tit.de ſuſpenſ. num. 180.* Sayrus, *lib.4. theſauri, cap. 17. num.15.* Suarez *diſputat. 29. ſect. 1. num.19.* Avila *3.p.diſp.6.dub.1. concl.4.* Paul.Layman. *lib.1. ſum. tract. 5. part. 3. cap. 4. num.4. verſ. verum.* Moveor, quia hæc ſuſpenſio abſolutè lata differt ab ea quæ expreſsè in perpetuum fertur: aliàs fruſtra in perpetuum adderetur. Sed nulla alia differentia in iis intervenire poteſt, niſi quòd ſuſpenſio quæ in perpetuum fertur ex intentione ferentis, debet in perpetuum durare. Secùs verò ſuſpenſio quæ abſque illa expreſſione perpetuitatis fertur, quia hæc ex intentione ferentis remiſſibilis eſt, & auferenda præſtita ſufficiente pœnitentia, & emendatione. Deinde, ſæpè jura hanc ſuſpenſionem abſolutè latam in pœnam

delicti

delicti commissi reservant, ut constat *ex cap. cum quidam. Cap. litteras. Cap. dilectus, de tempori. ordinat. Cap. tam litteras, de testibus.* Aliquando verò nullam reservationem apponunt. Ergo tacitè insinuant nullam apponendo reservationem inferioribus concedi, aliàs frustranea esset reservatio.

7. Duo pro certo habenda sunt. Primum: spectato Concilij Tridentini decreto *sess.24. cap.6. de reformat.* possunt Episcopi per se vel suos vicarios à qualibet suspensione à jure, vel ab homine generaliter lata absolvere, seu dispensare, dummodò ex delicto occulto proveniat, neque ad forum contentiosum deducta sit, ut latiùs *alibi* dictum est, & notant in præsenti Henriq. *lib.13. cap.35. num.3.* Sayrus *lib.4. thesauri, cap.17. num.19.* Paul.Layman. *lib.1. sum.tract.3. part.3. cap.4. circa finem.* Quinimò ex privilegio Societati Jesu concesso absolvendi à quibuscunque censuris, sententiis, & pœnis ex delicto provenientibus possunt Confessarij à superioribus deputati has suspensiones relaxare; nam esto hæ suspensiones non absolutione propriè, sed dispensatione, tolli debeant, earum tamen relaxatio juxta frequenti loquendi modum absolutio nuncupatur, ut notant Sylvest *verbo absolutio 6. dub.2.* Navarr. *cap.27. n.161.* Suar. *disp.29. sect.3. initio.* Paul. Layman. *lib.1. tract.5. part.3. cap.4. circa finem.*

8. Secundum habendum pro certo est, spectato jure communi nullum Sacerdotem qui in foro externo jurisdictionem non habet, posse à suspensione etiam per modum censuræ lata, absolvere, quia hujus absolutio non est necessario præmittenda peccatorum absolutioni; ob cujus causam *in cap. nuper, de sententia excommunicat.* proprio Sacerdoti conceditur potestas absolvendi ab excommunicatione non reservata. Uti notavit Henriquez *lib.13. cap.35. num.1.* Avila *3. part. de censur. disp.6. dub.1. concl.2.* Layman. *lib.1. sum.tract.5. part.3. cap.4. num.2.* Gaspar. Hurtado *de suspens. difficult.12. num.32.*

9. Hucusque dixi de suspensione à jure, vel ab homine generaliter lata. At si loquamur de suspensione ab homine lata specialiter, regulariter solus ille successor in dignitate poterit illam relaxare, ne ejus authoritas contemnatur. Quod adeò verum est, ut quam Superior ipsius possit validè sententiam ab inferiore latam relaxare, illicitè tamen procedet eam relaxationem concedens, ut apertè probat Glossa *in cap. cum ab Ecclesiarum, de officio ordinarij, verbo non relaxes, per Textum ibi.* Et multis relatis tradit Sayrus *lib.4. thesauri, cap.17. num.24.* à qua doctrina meritò excipit ipse Sayrus *numero 26.* duplicem casum *Primus* est quando inferior sententiam tulit absque solemnitate requisita *in cap. cum medicinalis, de sententia excommunicat. lib.6.* quia eo casu poterit superior prædictam sententiam relaxare, si ad ipsum recursus fiat. *Secundus* est in causa appellationis, nam ob appellationem defertur superiori jurisdictio in causa, juxta Textum *in cap. ad reprimendum, de officio ordinarij.* Et *cap. per tuas, de sententia excommunicat.* Et *cap. venerabilibus, §. porrò, & §. fin. eodem tit. lib.6.* Ut autem hic superior licitè absolutionem præstet, ea debet observare quæ in supradictis capitibus continentur, nempè si sententia manifestè injusta sit, statim absolvit, si absque ulla dilatione nullam esse declarabit. At si constet valere; reum absolvendum remittat Judici à quo neque ipse absolutionem præstabit, nisi fortè sub juramento priùs præcipiat suspenso, ut suo Judici competenti satisfaciat. Quod si de justitia, vel nullitate sententiæ dubitet, præstita cautione suspensum absolvere ad cautelam poterit.

Dixi ferentem censuram suspensionis regulariter absolvere ab ea posse. Sunt enim alicui casus extraordinarij, quibus hæc potestas ferenti censuram denegatur, prout referunt Angel. *verbo suspensio 4. numero 3.* Sylvest. *ibi, quæst.8. in fine.* Tabiena *eodem vers. duodecimo.* Vivald. *tit. de suspensione, num.181.* Henriquez *lib.13. cap.35. num.2.* Sayrus *lib.4. thesauri, capit.17. num.27.* Gaspar.Hurtado *de suspens. difficult.12. num.30.* Primus est, si Clerici sæculares vel regulares à suis Ordinariis officio privati sint; eò quòd hæreticis denunciatis Sacramenta ministraverint, aut ab eis oblationes, vel eleemosynas receperint, aut Ecclesiasticam sepulturam tradiderint; nam hi privati non ab Episcopo privante, sed à Pontifice, restitui possunt. Ut habetur *cap. excommunicamus el.1. §. credentes, de Hæreticis.* Verùm ut rectè advertit Navarr. *cap.27. num.162.* & ex illo Sayrus *dicto cap.17. num.27.* hic Textus non loquitur de privatis ab officio per suspensionem, sed per depositionem, ideóque mirum non est quòd nemini alteri à Pontifice potestas sit eos restituendi. Clericis autem regularibus sic delinquentibus sua privilegia comparatione ipsorum in ipsa diœcesi; ubi tale facinus perpetrarunt, nullatenus prosunt; ut notat Bernard. Diaz *in sua pract. canon. capit.207.* & Sayrus *loco relato.* Secundus esset, si à proprio Episcopo esset degradatus. *Cap. ex tua, de Clerico non residente.* Sed hic casus, ut ipse Navarr, & Sayrus advertunt, non ad suspensionem pertinent. Tertius est quando quis indignis vita, moribus, & doctrina beneficia confert, & semel ac iterum monitus à Concilio provinciali adhuc in sua malitia perseverat, si ab ipso Concilio suspendatur à beneficiorum collatione, nequit nisi à Pontifice, vel ejus Patriarcha restitui, juxta Textum *in cap. grave nimis 27. de Prabendis.* Si verò delinquens Metropolitanus sit, non à Concilio provinciali suspenditur, sed summo Pontifici, aut Patriarchæ denunciatur. Sicuti habetur *in d. cap. grave nimis.*

10. Forma, seu modus absolvendi à suspensione nullus est ex necessitate, seu præcepto determinatus, sed ille sufficiens erit qui sufficienter absolventis intentionem exprimat. Ut tradit S. Antonin. *3. p. tit. 29. cap.4.* Sylvest. *verbo suspensio, q.8.* Navarr. *c.27. n.161.* Ugolin. *tab.4. de censur. cap.16. §.1.* Sayrus *lib.4. thesauri, cap.17. n.34.* Monent tamen prædicti Doctores hanc formam frequenter esse observandam. *Ego te absolvo a vinculo suspensionis, quam incurristi ob talem causam, restituo te executioni ordinis, officio, vel beneficio, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.* Quod si pluribus suspensionibus ligatus sis, ab eis absolvi potes, ex eo tantùm quòd absolvens dicat te absolvere ab omni vinculo suspensionis, & intentionem, & potestatem habeat ab omnibus absolvendi, ut benè advertit Suar. *disp. 29. sect.3. num.2.* Quod si dubia sit suspensio præstanda est absolutio non absolutè, sed hac conditione præmissa: *Si teneris vinculo suspensionis, ego te absolvo, &c.* Ut notavit Navarr. *dicto cap.27. numer. 162.* Et hæc absolutio ad cautelam nuncupata necessaria omninò est, ut officium exercere, vel beneficium administrare possis, cum quæstio suboritur de valore suspensionis: ut docet Sayrus *lib.4. cap.37. num.32.*

Punctum X.

De suspensionibus tam in corpore juris, quàm extrà, contentis.

§. I.

Expenduntur suspensiones ipso jure latæ ob iniquam Ordinum susceptionem.

1 *Suspenditur suscipiens Ordinem ab Episcopo Episcopali dignitati renuntiante.*

2 *Item suspenditur ab executione Ordinis suscepti recipiens Ordinem, seu Consecrationem Episcopalem ab Episcopo excommunicato, suspenso, vel interdicto, &c.*

3 *Tertiò suspenditur qui excommunicatione majori ligatus ob Clerici percussionem Ordinem aliquem suscipit.*

4 *Quartò suspenditur suscipiens Ordinem ab alieno Episcopo, absque licentia proprij Ordinarij.*

5 *Quintò suspenditur ordinatus ab Episcopo proprio, Pontificalia exercente in aliena diœcesi, sine licentia Episcopi illius loci.*

6 *Sextò ordinatus ante legitimam ætatem.*

7 *Septimò Ordines suscipiens extra tempora designata ab Ecclesia.*

8 *Octavò ordinatus non servatis temporum interstitiis.*

9 *Nonò promotus per saltum.*

10 *Decimò qui post contractum matrimonium etiam non consummatum aliquem ex sacris Ordinibus suscipit, extra casus à jure permissos.*

11 *Undecimò qui sede Episcopali vacante, neque arctatus occasione alicujus beneficij recepti vel recipiendi, ordinatur in sacris intra annum cum litteris dimissoriis à Capitulo acceptis.*

12 *Duodecimò ordinatus carens titulo patrimonij, vel beneficij ad Ordines sacros requisito, pacto inito cum Ordinante, seu præsentatore de non petendis alimentis.*

1. PRimò ordinem suscipiens ab Episcopo qui Episcopali dignitati renunciavit, suspenditur ab executione Ordinis sic suscepti; à qua suspensione solus Pontifex absolvere potest, nisi fortè ignoranter Ordo susceptus sit, quia eo casu Episcopo datum est dispensare. Sicuti habetur *in cap. 1. de ordinatis ab Episcopo, qui renunciavit Episcopatui.* Ut autem hanc suspensionem incurras, requiritur ex parte Episcopi, ut ipse renunciaverit Episcopatui non solùm quoad locum, sed etiam quoad jurisdictionem, officium, & usum Ordinis Episcopalis, eáque renunciatio à Pontifice accepta sit. At ex tua parte necessarium est, ut à prædicto Episcopo Ordinem sacrum recipias, ibi: *Sanè si ab eodem sacros Ordines scienter quis receperit, &c.* neque enim ob susceptionem minorum Ordinum usque ad Subdiaconatum exclusivè in hanc pœnam incidis, esto Episcopus non solùm renunciasset dignitati Episcopali, quoad potestatem conferendi sacros Ordines, sed etiam quoad potestatem conferendi minores, quia Textus solùm loquitur de recipiente sacros Ordines, cujus dispositio utpotè pœnalis, extendenda non est ultra casum expressum, ut benè advertit Bonacina *t. 3. de censur. disp. 3. q. 1. punct. 9. num. 11.* Sayrus *lib. 4. cap. 14. num. 8.* Neque ab hac pœna excusaris, tametsi ex licentia proprij Episcopi eos Ordines sacros recipias; quia ea licentia nulla est, cùm nullus alius à Pontifice possit præfatum Episcopum habilem reddere ad Ordines conferendos, muneráque Episcopalia ministranda. Ut notat Bonacina *suprà, num. 5.* Secundò est opus, ut Ordinem sacrum à præfato Episcopo suscipias sciens Episcopatui quoad locum, & dignitatem renunciasse, impeditúmque esse ab Ordinum collatione, ut colligitur ex his verbis: *Si ab eodem sacros ordines scienter quis acceperit.* Ergo seclusâ hac sententiâ, seu ignorantiâ affectatâ, in hanc censuram vel pœnam non incidis. Et quidem si ignorantiâ invincibili Ordo susceptus sit, id omninò verùm existimo; quia eo casu non te indignum feciſti officij suscepti executione, cum nullam culpam commiseris. Præterquam quòd censura, vel pœna culpam mortalem supponunt. Neque obest quòd Episcopo proprio concedatur dispensatio in hoc impedimento, quando nec scienter, neque cum ignorantiâ crassa, & supina Ordo susceptus est, quia ibi dispensatio largè accipitur pro permissione Ordinis exequendi, & declaratione ab Episcopo facta nullam ibi adesse suspensionem. Vti explicat Coninch. *disput. 15. dub. 5. num. 32.* Gaspar. Hurtado *tract. de suspens. difficult. 15. num. 34.* Præterquam quòd potuisti (ut multis placet) Ordinem suscipere cum ignorantiâ vincibili, & mortaliter culpabili, tametsi non crassa, & supina.

2. Secundò ab executione Ordinis suscepti suspenderis, si recipias Ordinem, seu consecrationem Episcopalem ab Episcopo excommunicato, suspenso, vel interdicto, irregulari, simoniaco, hæretico, vel schismatico, quia omnes hi carent potestate conferendi Ordines. Non igitur debent executionem illorum aliis conferre, juxta vulgare principium: *Nemo dat quod non habet.* Et *cap. Daibertum, 1. quæstion. 7.* Opus autem est, ut prædicti omnes sint ab Ecclesia ut tales denunciati, nam ante denunciationem tolerantur ab ipsa, & potestatem conferendi Ordines in favorem fidelium retinent, ideóque recipientes nulla suspensione ligantur. Ut notavit Sayrus *lib. 4. thesauri, cap. 14. num. 4.* Suarez *disput. 31. sect. 1. numero 64.* Bonac. *tom. 3. de censur. disp. 3. quæst. 1. punct. 10. num. 2.*

Difficultas autem est, An si laboras ignorantiâ probabili dicti defectus in ordinante recipias Ordinem, ab illius executione suspendaris? Affirmant plùres Doctores, Glossa *in cap. si qui à Simoniacis, 1. quæst. 1.* Et *in cap. ab excommunicatis, 9. quæst. 2.* Covarruv. *cap. alma mater, 1. p. §. 6. num. 6.* Suar. *diffi. ult. 31 sect. 1. num. 64.* Sayrus *lib. 4. cap. 14. num. 3.* Bernard. Diaz. *pract. cap. 28. num. 3.* Alter. *de censur. 2. disp. 9. cap. 4.* Bonacina aliis relatis *t. 3. de censur. disp. 3. quæst. 1. punct. 10. num. 4.* Moventur, quia hæc privatio ab executione Ordinum, non videtur apposita in pœnam delicti ipsius ordinati, sed in injuriam, & detestationem ordinantis, ad cujus finem parum refert sive scienter, sive ignoranter ordinatus Ordinem receperit. Præterea hæc decisio nititur illi vulgari principio: *Nemo quod dat non habet.* Argum. *cap. gratiæ, 1. q. 1.* Ergo quoties ordinans fuerit impeditus à sui ordinis executione, nequibit eam alteri conferre. Nihilominùs verius existimo te excusatum esse à dicta privatione, si ignorantia probabili Ordinem ab his impeditis recepisti. Quæ fuit sententia Innocentij *in cap. 1. num. 4. de schismaticis.* Panormit. *in cap. veritatis, num. 46. de dolo, & contum.* Alfonsi à Castro *lib. 2. de lege pœnali, cap. 15. concluſ. 3.* Rodrig. *in sum. t. 1. cap. 19.* Coninch. *disp. 15. dubit. 5. num. 32.* Gaspar. Hurtado *tract. de censur. difficult. 13. num. 34.* Moveor, quia nullus est Textus ex quo colligi possit, stante prædicta ignorantia hanc privationem contrahi: imò potiùs contrarium non leviter deducitur *ex cap. si qui Simoniacis 1. q. 1.* Et *ex cap. ordinationes, 9. q. 1.* Et *cap. 1. & 2. de schismaticis, Cap. per tuas, 34. de simonia.* Præterquam quòd falsum est hanc inhabilitatem non esse appositam in pœnam delicti ab ordinario commissi, Ordines ab incapaci recipiendo, ut expendenti prædictos textus facilè constare potest. Illud verò vulgare principium: *Nemo dat quod non habet*, ad summum verum est in iis quæ à donante per translationem dominij conferuntur, secùs verò in his quæ consequenter, vel ex potestate ab Ecclesia, vel à Deo accepta alteri communicantur, ut exemplis facilè comprobari potest. Non baptizatus conferre baptismum potest, Sacerdos peccator à peccatis absolvere, & gratiam conferre. Et in humanis gubernator civitatis, & judex adjudicare bona alicui potest quæ ipse non habet, quia ad hæc omnia solùm in conferente requiritur potestas cùm autem Episcopus quantumcunque simoniacus, & hæreticus sit, potestatem habeat Ordines validè conferendi quibus annexa est excommunicatio, dum

expressè

expresè non impeditur ; efficitur executionem concedere , tametsi ipse illam non habeat.

Hinc infertur te non esse impeditum ab executione Ordinis à prædictis recepti , si illum recipisti metu coactus , qui te à culpa excusavit. Ut docuerunt Sylvest. *verbo irregularitas* , §. 9. *vers. secundum.* Navarr. *cap.* 27. *num.* 244. Tametsi contra sentiat Suarez *disput.* 31. *sect.* 1. *num* 63. Bonac. *de censur. disput.* 3. *q....p.* 10. *num.* 5.

Porrò qui censent hanc inhabilitatem non in pœnam Ordinati , seu Ordinantis injungi , consequenter affirmant à solo Pontifice relaxari posse. At nos qui censemus esse veram censuram , seu pœnam ob delictum Ordinati impositam , affirmamus aliquando ab Episcopo posse remitti : Primò cùm est contracta absque ignorantia crassa , & supina , tametsi cum ignorantia vincibili , & mortaliter culpabili. Argument. *cap.* 1. *requisivit , de ordinato ab Episcopo qui Episcopatui renunciavit.* Secundò quando contracta est ex delicto occulto , neque ad forum contentiosum deducto ; quia Concil. Trident *session.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* omnibus Episcopis facultatem concedit absolvendi , & dispensandi in omnibus censuris , & pœnis ex delicto occulto provenientibus , &c.

3. Tertiò suspenditur qui excommunicatione majore ligatus ob Clerici percussionem , Ordinem aliquem suscipit : habetur *cap. cum illorum , de sentent. excommunicat.* ubi Innocent. III. inquit : *Nonnulli Ecclesiasticam censuram negligentes in excommunicatione positi Ecclesiasticos Ordines accipere non formidant. Quid autem de his fieri debeas Apostolicum sapius oraculum imploratur. Circa quos credimus distinguendum ; quod tales vel sciunt excommunicationis se vinculo irretitos , vel non recolunt factum pro quo in latæ sententiæ Canonem inciderunt ; vel factum quidem scientes juris ignari nesciunt exinde se teneri. Primos , si fuerint seculares Clerici à susceptis Ordinibus censemus in perpetuum deponendos , in reliquis casibus tam Archiepiscopi , quàm Episcopi absque mandato Sedis Apostolicæ specialis , dispensandi facultatem se noverint non habere ; quibus etiam est absolutio talium interdicta , cùm majora intelligantur illis prohibita , quibus vetita sunt minora. Quod si claustrales hujusmodi fuerint , & ad Ordines promoveri contingat , juxta præmissam distinctionem , quia scienter in contemptum Ecclesiasticæ disciplinæ se fecerint ordinari , ab executione suscepti Ordinis , & officij decernimus manere suspensos. Circa reliquos verò facti memoriam , vel juris peritiam non habentes , monasteriorum utilitate pensatâ , post injunctam regularem pœnitentiam & peractam , Abbates ipsorum poterunt dispensare ; nisi grave fuerit & notabile factum , aut is qui fecit adultus fuerit , & discretus , ut violenter contra oblivionem , & ignorantiam præsumatur.*

Ex hoc textu constat Clericos sæculares excommunicatos suscipientes in excommunicatione Ecclesiasticos Ordines in perpetuum ab Ordinibus sic susceptis esse deponendos : Regulares verò ab executione Ordinis suscepti , & officij suspensos esse. Et licet illud verbum *deponendos* sit futuri temporis, indicetque censuram hanc , seu pœnam adversus Clericos sæculares comminatoriam esse , & ope Judicis ferendam : attamen quia in eo Textu solùm Pontifici dispensatio remittitur denegata Archiepiscopis , & Episcopis dispensandi facultate , convincitur manifestè depositionem ipso jure injungi ; alias frustra negaretur Episcopis hæc facultas, & Pontifici remitteretur, cùm nihil esset dispensandum. Præterquam quòd Regulares suspenduntur ipso jure : ergo credendum est sæculares etiam suspendi , quia ex dispositione unius partis constitutionis manifesta , alia quæ est dubia , explicari debet. Argument. *leg.* 2. *ff. de rebus dubiis.* Sicuti notavit Bonac. *disput. quæst.* 1. *p.* 6. *num.* 5. Et licèt Textus de recipientibus Ordines in excommunicatione ob Clerici percussionem contracta , loqui tantùm videatur : at communis omnium sententia est teste Bonacin. *suprà, numer.* 1. dispositionem intelligendam esse de qualibet excommunicatione. Tum quia Pontifex cùm ad decisionem procedit generaliter loquitur , ibi : *Nonnulli Ecclesiasticam sententiam negligentes in excommunicatione positi , Ecclesiasticos ordines recipere non formidant.* Et infrà , *Excommunicationis vinculo irretitos.* Tùm quia nulla est specialis ratio , ob quam susceptio ordinum in excommunicatione ob percussionem Clerici potiùs quam in excommunicatione , ob alias causas hujus censuræ subjiciatur.

Ad incurrendam igitur hanc pœnam necessarium est , ut suscipiens Ecclesiasticos Ordines excommunicatione majori ligatus sit , quia nomine excommunicationis absolutè prolato , major tantùm intelligitur, & in decreto pœnali non lata , sed potiùs stricta interpretatio facienda est. Uti ex communi notat Bonacin. *t.* 3. *de censur. disp* 3. *quæst.* 1. *punct* 6. *num.* 1. Aliqui Doctores , Covarruv. *cap. alma mater* , 1. *part.* §. 6. *num* 6. Maiolus *lib* 4. *cap.* 34. Marius Alter. *t.* 2. *disputat.* 10. *cap.* 6. *vers. ad probandum* , censent suscipientem Ecclesiasticos ordines suspensione , vel interdicto innodatum huic pœnæ subjici ; eo quòd æquè delinquat , & Ecclesiasticam disciplinam contemnat, ac si in excommunicatione positus Ordines Ecclesiasticos reciperet. Sed rectiùs Stephan. Davila 7 *p. de censur. disput.* 1. *sect.* 1. *dub.* 6. Suar. *disp* 31. *sect.* 1. *num.* 58. Bonac. *t.* 3. *de censur. disp.* 3. *quæst.* 1. *p.* 6. *num.* 3. ob solam susceptionem Ordinis in excommunicatione hanc pœnam incurri , quia prædictus Textus *in cap. cùm illorum*, solùm de suscipientibus ordines in excommunicatione loquitur , & dispositiones pœnales extendendæ non sunt ob identitatem rationis.

Deinde sic excommunicatus suscipere debet aliquem ex Ecclesiasticis Ordinibus , ibi : *Ecclesiasticos Ordines recipere non formidant*, & quamvis prima tonsura communi modo loquendi Ordo nuncupetur , at quia strictè , & proprie loquendo ab Ecclesiasticis Ordinibus distinguitur , ad illosque recipiendos est dispositio ; ea de causa suscipiens primam tonsuram in excommunicatione huic pœnæ non subjicitur : ut tradit Navarr. *cap.* 27. *num* 241. Suarez *disp.* 31. *sect.* 1. *num.* 58. Filliucius *tract.* 17. *cap.* 5. *numer.* 94. Avila 7. *p. de censur. disp* 9. *sect.* 1. *dub.* 6. Ob eandem rationem suscipiens consecrationem Episcopalem excommunicatione ligatus excusari ab hac pœna potest , quia secundùm probabilem sententiam , non est Ordo à Sacerdotio distinctus. Præterquam quòd suspensio generaliter lata non afficit Episcopos , nisi eorum fiat expressa mentio. Atque ita docet Suarez *num.* 58. Filliuc. *num.* 94. Bonac. *tom.* 3. *de censur. disp.* 3. *quæst.* 1. *p.* 6. *n.* 4. Quod verò Navarr. *lib.* 5. *consil. tit de excommunic. consil.* 28. *a num.* 2. *usque* 16. & Avila 7. *part. de censur. disput.* 9. *sect.* 1. *dub.* 6. censent huic pœnæ locum non esse Ordines minores in excommunicatione susceptos ; nullatenus admittendum est ; quia verè sunt Ordines Ecclesiastici, ut probavimus *tract. de Ordine*, & præsens Textus de suscipientibus Ordines Ecclesiasticos loquitur, & fortè ob hanc causam non dixit Ordines sacros , sed Ecclesiasticos,ut tam minores,quàm majores censerentur comprehensi. Sicuti docet Suarez *d. disp.* 31. *sect.* 1. *num.* 59. Filliuc. *tract.* 17. *cap.* 5. *quæst.* 9. *num.* 94. Bonac. *disp.* 3. *q.* 1. *p.* 6. *num.* 5.

Sed an ab hac pœna , seu censura excusetur excommunicatus Ordines suscipiens in excommunicatione ignarus probabiliter suæ excommunicationis , vel prohibitionis Ecclesiæ ? Dissentiunt Doctores. Nam covarruv. *cap. alma mater*, 1. *part.* §. 6 *num.* 6. Maiol. *lib.* 4. *de irregularit. cap.* 34. *num.* 4. Marius Alterius *t.* 2. *disp.* 10. *cap* 6. *dub.* 2. negant excusari , quia hæc non tam est pœna , quam quædam inhabilitas , quæ absque culpa

contrahi poteſt, ideóque *in dict. cap. cùm illorum*, non ſolùm ſcientes ſe eſſe excommunicatione irretitos, ſed etiam illius ignari, aut ignari juris, quo tenentur, depoſitioni, ſeu ſuſpenſioni ſubjiciuntur.

Cæterùm longè verius eſt à prædicta pœna excuſari in foro conſcientiæ ſuæ excommunicationis, vel prohibitionis Eccleſiæ probabiliter ignarum. Uti docuit Panormitan. *in cap veritatis, num.46. de dolo, & contum.* Et *in cap. cùm illorum, n.* 15. *de ſentent. excommunicat.* Sylveſt. *verbo irregularitas*, 7. Navarr. *cap.* 27. *numer.* 241 Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 59. Filliuc. *tract.* 17. *cap.* 5. *q.* 9. *num.* 94. Bonac. *diſp.* 3. *q.* 1. *p.* 6. *n.* 2. Quia negari non poteſt hanc depoſitionem, ſeu ſuſpenſionem pœnam non eſſe, cùm ſit privatio executionis Ordinis ſuſcepti, & officij poſſeſſi, & conſequenter juris quæſiti; at pœna ceſſante culpa contrahi non poteſt. Ergo. Neque obeſt quòd ignorantes ſuam excommunicationem, vel jus quo tenentur, ſuſpendantur, ſeu deponantur, quia id intelligendum eſt de ignorantia vincibili, & mortaliter culpabili. Nam invincibiliter ignorantes dictam excommunicationem, ſeu Eccleſiæ prohibitionem ſolùm in foro externo ſuſpenſi, ſeu depoſiti cenſeri debent, eo quòd in foro externo nulla hujus rei probabilis ignorantia præſumatur.

Abſolutio, ſeu diſpenſatio hujus pœnæ in Clericis ſæcularibus reſervatur Pontifici, in regularibus juri communi relinquitur, & ſi fiat cum ignorantia committitur eorum Superioribus.

4. Quartò ſuſpenditur ab executione Ordinis ſuſcepti qui Ordinem ſuſcipit ab alieno Epiſcopo abſque licentia proprij Ordinarij. Aliquibus Doctoribus placet hanc ſuſpenſionem ſufficienter probari *ex cap. illud quoque*, 1. *diſt.* ubi dicitur: *Non ſit rata ordinatio ejus.* Et *in cap. ſi quis auſus fuerit, eadem diſt.* dicitur: *Irrita ſit hujuſmodi ordinatio.* At Suarez *t.* 5. *de cenſur. diſput.* 31. *ſect.* 1. *num.* 13. exiſtimat in his verbis non contineri cenſuram ipſo jure latam, ſed ferendam. Nam eſto in prædictis capitibus dicatur, irrita ſit talis ordinatio, intelligi debet per ſententiam: quia eſt benignior interpretatio, & Textui accommodata, quod ſatis colligitur ex eo quòd in Concilio Nicæno *cap.* 17. unde illi Textus deducti ſunt, dictum ſit *irrita erit*, & ſecundùm aliam tranſlationem *irrita habentur*, ſcilicet ſententia accedente; ideóque *in cap. tranſlationem, de temporib. ordinat.* dicitur: *Interdicenda illis eſt Ordinis ſic ſuſcepti executio.*

Verùm etſi in iis textibus non contineatur ſuſpenſio ipſo jure lata, continetur tamen *in Extravag.* Pij V. quæ incipit: *Cùm ex ſacrorum*, quæ eſt ſexta illius in Bullario; eámque refert Salcedo *in ſua pract. cap.* 26. & confirmavit Pius V. *in ſuis conſtitutionibus Apoſtolicis, ſanctione* 22. ut refert Corduba *in ſum. quæſt.* 114. & habetur *Regula* 22. *Cancellariæ appoſita ad finem propriorum motuum.* Et licèt *in ſuprad. Extravag.* ſolùm feratur ſuſpenſio adverſus ſuſcipientes aliquem ſacrum Ordinem abſque diſpenſatione Canonica, aut legitima licentia, ut conſtat ex illis verbis: *Ad aliquem ex ſacris Ordinibus ſe fecerint promoveri*: attamen *in cap.* 1. *de temporib. ordinat. in* 6. generaliter fertur ſuſpenſio adverſus Hiſpanos, qui ad Epiſcopos Italiæ accedunt ordinandi, ſine Epiſcopi proprij licentia. Denique Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 8. *de reformat.* apertis verbis hanc ſuſpenſionem indicit: *Si quis* (inquit) *ab alio promoveri petat: nullatenus id ei etiam cujuſvis generalis, aut ſpecialis reſcripti, vel privilegij prætextu etiam ſtatutis temporibus permittatur, niſi ejus probitas, ac mores Ordinarij ſui teſtimonio commendentur. Si ſecus fiat Ordinans à collatione Ordinum per annum; Ordinatus verò ab Ordinum executione quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, ſit ſuſpenſus.* Hic igitur ſuſpenſio incurritur ob receptionem Ordinum tam majorum quàm minorum; quia de omnibus generaliter Textus loquitur, ſicuti declaravit ibi ſacra Concilij Congregatio. Ob receptionem autem primæ tonſuræ, non videtur hanc ſuſpenſionem contrahi. Tum quia nullum ei eſt officium annexum à cujus executione ſuſpendi initiatus poſſit. Tum denique quia ſtrictè loquendo, & rigore juris ſpectato non eſt Ordo, & ſolùm ob Ordinem receptum indicitur hæc ſuſpenſio. Atque ita tenet Tolet. *lib.* 1. *ſum. cap.* 44. *num.* 4. Zerola 1. *part. prax. Epiſcop. verbo dimiſſoriæ.* Auguſt. Barboſa *in remiſſionib. concil. ſeſſ.* 23. *cap.* 8. *circa finem*, & alij. Quamvis oppoſitum cenſeant plures Doctores relati à Bonac. *diſput.* 3. *quæſt.* 1. *p.* 11. *num.* 18. Oportet verò ut recipiens dictos Ordines culpam mortalem committat ſic recipiendo, quia cenſura, & pœna gravis hanc culpam exigunt. Quare ſi ex aliquo capite à culpa mortali excuſetur, vel quia ignoravit probabiliter talem Epiſcopum carere poteſtate ordinandi, vel litteras illas dimiſſorias inſufficientes eſſe; vel quia ad ſuſceptionem prædictorum Ordinum gravi metu fuit inductus ab hac cenſura, & pœna excuſabitur. Sicuti notarunt Navarr. *in ſum. cap.* 27. *num.* 155. & *in cap. receptæ, de reſtitut. ſpoliatorum, propoſit.* 8. *num.* 32. Henriq. *lib.* 15. *c.* 38. Coninch. *diſp.* 14. *de cenſur. numer.* 56. Avila *de cenſur.* 3. *p. diſp.* 9. *ſect.* 1. *dub.* 7. Suarez *diſput.* 31. *ſect.* 1. *num.* 15. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſput.* 3. *q.* 1. *punct.* 10. *n.* 15. & alij apud ipſos. Quinimò Salcedo *in pract. cap.* 26. §. *ex tunc.* Et Avila 3. *part. de cenſur. diſp.* 5. *dub.* 7. §. *pro intelligentia*, docent ignorantiam culpabilem, modò affectata non ſit, excuſare, quia Pius II. *in ſua Extravag.* utitur verbo *præſumpſerit*, ad cujus normam decretum Concil. Trident. regulandum eſt.

Sunt tamen aliqui caſus, in quibus permittitur ab alieno Epiſcopo abſque licentia proprij Ordines ſuſcipi. Primus eſt, ſi proprius Epiſcopus ab executione Ordinum ſit notoriè ſuſpenſus, eo quòd ſubditum alterius diœceſis ſine debita facultate ordinaverit: nam eo caſu ſubditis conceditur facultas, ut ab alieno Epiſcopo Ordines recipiant. *Cap. eos qui, de temporib. ordinat. in* 6. & *ibi* Gloſſa. Et notavit Petr. Rebuff *prax. beneficiat.* 1. *p. de formula dimiſſoriarum, num.* 19. Salcedo *pract. cap.* 26. §. *tribus tamen caſibus.* Suarez *diſput.* 31. *ſect.* 1. *num* 15. Non eſt autem opus, ut ſuſpenſio ſit declarata, ſufficit ſi per evidentiam facti notoria ſit, quia Textus *in dicto cap. eos qui*, ſolùm requirit eſſe manifeſtam, quod tum evidentia facti, tum ſententia Judicis contingit. Sicuti advertit Avila 3. *part. diſp.* 5. *dub.* 7. *concluſ.* 3. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſput.* 3. *quæſt.* 1. *punct.* 10. *num* 6.

Secundus eſt, ſi per triennium commoretur cum Epiſcopo tanquam ejus familiaris, ſeu de ejus familia, & beneficium quacunque fraude ceſſante ſtatim ab illo recipiat Uti habetur in Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap* 9. His enim conditionibus poſitis poterit primam tonſuram, & reliquos Ordines tam majores, quàm minores recipere ab illo Epiſcopo, abſque proprij Epiſcopi licentia, qua Concil. Trident. nullam reſtrictionem appoſuit. Quod intelligendum eſt de Epiſcopo diœceſim, & ſubditos actu habente. Nam titulares Epiſcopi nequeunt prætextu cujuſcunque familiaritatis aliquem ſecum per triennium commorantem ordinare, quia ſic cavetur in dicto Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *de reformat.* quod decreto *ſeſſ.* 23. *cap.* 9. revocatum non fuit, ut ſupponunt Doctores communiter. Familiaris autem in præſenti ille tantùm cenſendus eſt, qui cum Epiſcopo in eodem loco commoratus fuerit, non verò ille qui longè diſtat, tametſi ſumptibus Epiſcopi alatur, quia ejus mores non ſatis poterit perſpectos habere, quæ fuit ratio ob quam Concilium poſtulavit, ut familiaris cum Epiſcopo per triennium commoraretur. Hoc autem triennium ſpectatâ communi ſententiâ continuum eſſe debet, quia quoties à jure tempus ad aliquem actum aſſignatum, plerumque

plerumque continuum intelligitur. Ut tradit Gloſſa *leg.* 3. & *leg. naturaliter*, *ff. de uſucapionib.* & *in Rub. ff. de diverſis*, & *tempor. præſcript.* Abbas *in cap. ult. ad fin. de electione.* Bartol. & Caſtrenſ. *in leg. ult.* §. *quoties*, *ff. de Publican. & vectigal.* Alexand. *conſ.* 34. *n.* 1. *lib.* 5 Lapus *allegat.* 46. *num.* 3. & alij. Non eſt autem opus, ut hoc triennium incipiat, poſtquam ordinans creatus Epiſcopus fuerit: ſatis enim eſt, ſi ſecum triennio fuerit commoratus: ut notavit Garcia *de benefic.* 2. *part. cap.* 5. *num.* 83. Bonac. aliis relatis *t.* 3. *diſp.* 3. *q.* 1. *p.* 11. *num.* 9. Debet autem facta ordinatione ſtatim (hoc eſt abſque ulla dilatione) beneficium Ordinato conferre, quod verum habet, tametſi ſolum primam tonſuram conferat, quia ſub hac conditione hæc ordinandi poteſtas ei commiſſa eſt, ut declaravit Congregatio Concilij teſte Barboſa *in dicto decreto.* Cui obligationi non ſatisfacit, ſi majorem partem anni tranſire permittat abſque beneficij collatione, ut ex Concilij Congregatione notavit Flamin. *lib.* 4. *de reſignat. q.* 2. *n.* 93. Garcia 2. *part. cap.* 5. *num.* 87. Salcedo *pract. cap.* 26. *verſ. tertius caſus.* Quod ſi beneficium poſtmodum Epiſcopus non contulerit, non obinde Ordinatus bona fide, & cum ſpe beneficij ſibi conferendi ſuſpenſionem incurrit; quia utpotè pœna, & cenſura contrahi nequit abſque culpa, à qua Ordinatus (ut ſuppono) liber eſt, ut bene notavit Bonac. *dict. p.* 11. *n.* 12. Excuſatur autem Epiſcopus ab hac obligatione conferendi beneficium Ordinato, ſi ad titulum patrimonij, vel penſionis promoverit. Uti facere poteſt, teſte Garcia 2. *p. de benefic. cap* 5. *num.* 80. Barboſa *in remiſſionib. Concilij*, quia beneficium conferendum præcipitur, ut Ordinatus deſtitutus Epiſcopi obſequio, & familiaritate habeat unde ſuſtentari poſſit. Sicuti docet Bonac. *dicto p.* 5. *quæſt.* 1. *p.* 11. *num.* 11. Ex hac verò facultate graves Doctores, Salcedo *d. cap.* 26. §. *tertius caſus.* Garcia 2. *p. cap.* 5. *num* 86 Bonac. *num.* 13. & alij cenſent non concedi Epiſcopo poteſtatem diſpenſandi cum ſuo familiari ad Ordines in interſtitiis, & illegitimitate, aliiſque impedimentis, quia hæc poteſtas diverſa eſt, neque poteſtati à Concilio Trident. conceſſæ annexa. Sed contrarium eſt ſatis probabile, quod docuit Saà, *verbo Epiſcopus*, *num.* 36. Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſput.* 1. *num.* 25. Tum quia ad prædictorum diſpenſationem videtur ſufficere habitatio majori parte anni. Tum quia conceſsâ facultate ordinandi quæ major eſt, conceſſa videntur, quæ prædictæ ordinationi conveniunt, etſi non neceſſariò.

Tertius caſus, in quo Epiſcopus ſubditum alterius diœceſis ordinare poteſt, eſt quando cenſet proprium Epiſcopum ratam Ordinationem habiturum: illa enim ratihabitio præſumpta cenſetur facultatis conceſſio. Argum. *cap. Lugdunenſis*, *ult.* 9. *quæſtion.* 2. ubi ſanctus Epiphanius ordinavit quemdam ex diœceſi S. Joannis Chryſoſtomi abſque expreſſa ejus facultate, quod ſanctus vir non feciſſet, ſi ei detrimentum fore perpenderet. Atque ita tradit *ibi* Gloſſa, Maiolus *lib.* 4. *de irregularit. cap.* 2. *num.* 7. Suarez *diſp.* 31. *ſection.* 1. *num.* 17. Valer. Reginald. *praxi*, *lib.* 32. *tract.* 2. *cap.* 69. *verſ. ſunt autem.* Barboſ. *in remiſſion. Concilij*, *ſeſſ.* 23. *cap.* 8. *in fine.* Fateor hanc ratihabitionem in prædicto Textu in parte Ordinatorum non admitti, tametſi ex parte Ordinantis admittatur, ſiquidem Ordinatis imponitur pœnitentia in ſatisfactionem Eccleſiæ quam offenderunt, & illâ pœnitentiâ peractâ miſerationis intuitu recipiuntur in ſuo honore, hoc eſt ad exercitium Ordinis accepti: ſicuti docet Petrus Rebuff. *in pract. benefic.* 1. *part. de forma dimiſſoriarum litterarum*, *num.* 14. Et Salcedo *in pract. cap.* 26. §. *ſecundus*, *in fine.* Quocirca hæc ratihabitio non eſt facilè admittenda, tum ne juriſdictioni proprij Epiſcopi præjudicium fiat, tum ne indigni promoveantur: ſicuti illam non admittit Bernard. Diaz *in ſua pract. c.* 26. *verſ. ſecundus caſus.* Et *ibi* Salcedo, Quaranta aliis relatis, *verbo Ordo*, *verſ. amplia.* Bonac. *tom.* 3. *diſp.* 3. *quæſt.* 1. *punct.* 11. *num.* 14. Sed ſolùm permitti poterit, quando maxima, & ferè morali certitudine conſtet gratam Epiſcopo proprio fore ordinationem. Nam hac ſtante morali certitudine ſicuti poſſunt alia Sacramenta, quæ ad ſui licitam adminiſtrationem juriſdictionem requirunt, adminiſtrari poterit & hoc Sacramentum.

5. Quintò fertur ſuſpenſio adverſus eum qui ordinatur ab Epiſcopo proprio Pontificalia exercente in aliena diœceſi, ſine licentia Epiſcopi illius loci, in quo Ordines confert. Quæ ſuſpenſio colligitur *ex cap. Epiſcopum*, 9. *quæſt.* 2. ubi talis ordinatio irrita eſſe decernitur. Sed apertiùs ex Concil. Trid. *ſeſſ.* 6. *cap.* 5. ibi: *Nulli Epiſcopo liceat cujuſvis privilegij prætextu Pontificalia in aliena diœceſi exercere, niſi de Ordinarij loci expreſſa licentia, & in perſonas eidem Ordinario ſubjectas tantùm. Si ſecus factum fuerit, Epiſcopus ab exercitio Pontificalium, & ſic ordinati ab executione Ordinum ſint ipſo jure ſuſpenſi.* Quod dictum eſt de Epiſcopo, intelligendum eſt de Archiepiſcopo, quia ipſi datum non eſt Pontificalia exercere in diœceſi Suffraganeorum, niſi in aliquibus caſibus: ut notat Gloſſa *in cap. Romana*, *notab.* 2. *de officio ordinar. lib.* 6. Covarruv. *pract. quæſt. cap.* 9. *num.* 2. Zerola *verbo Archiepiſcopis*, *verſ. ad ſecundum.* Barboſa *in remiſſionib. Concil. ſeſſ.* 6. *cap.* 3. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *quæſt.* 1. *p.* 12. *num.* 1. Sed an hæc ſuſpenſio extendatur ad recipientem ſolùm primam tonſuram? Affirmat Rebuff. *prax. benefic. tit. de Clericis ad ſacros Ordines malè promotis*, *Gloſſ.* 1. *num.* 4. Alterius *t.* 2. *diſp.* 10. *cap.* 2. *verſ. quod ſi.* Bonac. *ſuprà*, *num.* 2. quia Epiſcopus conferens primam tonſuram Pontificalia exercet, cùm ſolis Epiſcopis, ſeu juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus, ſit datum eam conferre. Neque obeſt quòd in ſuo cubiculo eam conferre poſſit, nam etiam ibi poteſt calicem conſecrare, cùm tamen ea conſecratio Pontificalis uſus ſit.

Cæterùm etſi Epiſcopus ob collationem primæ tonſuræ in aliena diœceſi abſque licentia Ordinarij illius loci à Pontificalium executione ſuſpendatur: at prima tonſura initiatus ſuſpenſionem *ibi* latam non incurrit. Tum quia prima tonſura ſpectato juris rigore non eſt Ordo, ſed Ordinis diſpoſitio, & ab Ordinibus ſæpè diſtinguitur, ut conſtat manifeſtè ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 2. *de reformat.* ibi: *Ad ſacros, aut minores Ordines, vel primam tonſuram promovere, ſeu ordinare valeat.* Tum præcipuè, quia hæc tonſura nullum ſpeciale munus habet, à cujus executione ea initiatus ſuſpendi valeat. Et ita tenet Henriq. *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 6. affirmans primam tonſuram conferri ab Epiſcopo poſſe ſuis ſubditis in aliena diœceſi. Illud optimè advertit Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 21. Ordinatum ſine licentia ſui Epiſcopi ab alio Epiſcopo in aliena diœceſi abſque debita licentia duas ſuſpenſiones incurrere, unam: quia ſine litteris dimiſſoriis: aliam, quia ab eo Epiſcopo in eo loco Ordines ſuſcipit; poſſetque una ſuſpenſio ab alia ſeparari, ideóque non ſe impediunt quominùs ſimul contrahantur. Vide quæ diximus *tract. de ordine*, *p.* 15.

6. Sextò ſuſpenditur Ordinatus ante legitimam ætatem *ex Extravag.* Pij II. quæ incipit: *Cum ſacrorum*, quamque confirmavit Clemens VIII. *ibi* enim Pius II. inquit: *Statuimus, & ordinamus, quod omnes, & ſinguli qui abſque diſpenſatione Canonica, aut legitima licentia, ſive extra tempora à jure præſcripta, ſive ante ætatē legitimam, vel abſque dimiſſoriis litteris etiam citramontanis ad aliquem ex ſacris Ordinibus fecerint promoveri, à ſuorum ordinum executione ipſo jure ſuſpenſi ſint, & ſi hujuſmodi ſuſpenſione durante in eiſdem Ordinibus miniſtrare præſumpſerint, eo ipſo irregularitatem incurrant.* Ætas requiſita pro prima tonſura, & à fortiori pro aliis Ordinibus eſt ſeptimus annus completus.

Cap. nullus, de temporib. ordinat. ubi prohibetur infanti primam tonſuram conferre. Infans autem eſt qui ſeptennium nondum complevit, *leg. ſi infanti*, §. *ult.* & *l g. potuit, Cod. de jure d liberandi.* Completo ſeptennio & prima tonſura, & minores Ordines conferri poſſunt; quia nulla pro his Ordinibus eſt ætas à jure præſcripta, ſed arbitrio Epiſcopi relinquitur: ut tradit Suarez *diſput.* 31. *de cenſur. ſect.* 1. *n.* 23. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 1. *punct.* 1. *num.* 4. At pro Ordinibus ſacris ſuſcipiendis ætas præfixa eſt à Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 12 *de reformat.* nam ad Subdiaconatum requiruntur anni 22. pro Diaconatu 23. pro Presbyteratu 25. incœpti ex communi Eccleſiæ praxi. Pro Epiſcopatu autem 30. completi, juxta textum *in cap. cùm in cunctis, de electione.* Computanda eſt hujuſmodi ætas non à die conceptionis, ut placuit Sfortio Oddo *de reſtit. in integrum*, 1. *p. q.* 2. *art.* 2. *num.* 48. ſed à die nativitatis, ſive naturalis, ſive violentæ: ut ex communi docuit Covarruv. 4. *decret.* 2 *p. cap.* 8. §. 2. Mandoſius *de ætati minori, cap.* 1. *num.* 25. Sanchez *in decalog. lib.* 4. *c.* 35. *num.* 2. quia dies conceptionis ignotus eſt. Præterquam quòd dum infans in utero matris exiſtit, neque in lucem prodit, non reputatur perſona diſtincta, cujus ætas numerari debeat.

Qui igitur aliquo ex ſacris Ordinibus ante ætatem præfixam initiaretur, ſuſpenſionem ab executione Ordinis ſic ſuſcepti incurreret, modò in illius ſuſceptione bona fide non proceſſerit, ignorans probabiliter ſe ætate legitima carere, vel non adeſſe Eccleſiæ legem ſub ſuſpenſione prohibentem Ordines ante illam ætatem ſuſcipi, nam eo caſu excuſatur ab hac pœna, quæ non niſi ob gravem culpam contrahi poteſt: ut advertit Navarr. *cap.* 27. *num.* 155. Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *numero* 26. qui cenſent quamlibet ignorantiam modò affectata non ſit, excuſare; quia Pius V. utitur verbo *præſumpſerit*, quod dolum importat. Sed rectiùs Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſput.* 3. *q.* 1. *punct.* 1. *num.* 3. ſolam ignorantiam probabilem, & invincibilem excuſare; quia verbum *præſumpſerit*, non pro contrahenda ſuſpenſione, ſed pro contrahenda irregularitate ob violatam ſuſpenſionem aſſumptum eſt, ut legenti Textum conſtare poteſt.

Dixi ſic Ordinatum ſuſpenſum eſſe ab executione Ordinis ſic ſuſcepti, ſed non ab executione aliorum Ordinum legitima ætate præceptorum: nam eſto Pius II. *in ſua Bulla*, generaliter dixerit à ſuorum ordinum executione ipſo jure ſuſpenſi ſint, intelligendum eſt de Ordinibus indebitè ſuſceptis. Argum. *Textus vel non eſt compos, de tempor. ordin.* & notavit Bonac. *dict. t.* 3. *diſp.* 3 *q.* 1. *p.* 1. *num.* 8.

Monent tamen Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 23. Garcia 2. *p. de benefic. cap.* 5. *num.* 51. referens ſacræ Cardinalium Congregationis deciſionem. Bonacin. *ſuprà, punct.* 1. *in fine*, & Doctores communiter, Ordinatum ante legitimam ætatem, ſive ſcienter, ſive ignoranter, abſolutúmque à ſuſpenſione non poſſe Ordinem receptum exercere, quouſque ad legitimam ætatem perveniat. Argum. *cap. vel non eſt compos, de temporib. ordinat.* non ob impedimentum ſuſpenſionis, ſed irregularitatis à jure inductæ, qua quis prohibetur ante legitimam ætatem Ordinem ſuſcipere, & conſequenter ab illius uſu.

7. Septimò ſuſpenditur qui Ordines ſuſcepit extra tempora deſignata ab Eccleſia, abſque diſpenſatione legitima. Quæ ſuſpenſio jure antiquo lata non erat ipſo jure, ſed ferenda, ut conſtat *ex cap. ſanè, c. cùm quidam*, & *cap. conſolationi, de temporib. ordinat.* At *in dicta Extravag. Pij II. Cùm ex ſacrorum*, habetur expreſsè, extenditúrque tantùm hæc ſuſpenſio ad ſacrorum Ordinum ſuſceptionem, & meritò; quia minores Ordines non habent ſtatuta tempora, ut conſtat *ex cap. de temporib. ordinat.* Et notavit Suarez *diſp.* 31. *de cenſur. ſect.* 1. *num.* 30. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 1. *numero* 4. Requiritur tamen culpa gravis in ordinato, ut advertunt præfati Doctores. Unde ſi bona fide ſacris initieris, credens te habere facultatem, vel Epiſcopum diſpenſare poſſe, vel ex alia ſimili ignorantia, ſicut excuſaris à culpa, ſic & à cenſura cenſeris excuſatus. Effectus hujus ſuſpenſionis eſt impedire executionem Ordinis malè ſuſcepti, nam eſto in prædictis decretis dicatur à ſuis Ordinibus, ſubintelligendum eſt malè ſuſceptis, ut in eo puniaris in quo deliquiſti, quia eſt benignior interpretatio, & ſalvatur proprietas verborum: uti notavit Avila *de cenſur.* 3. *p. diſp.* 5. *dub.* 7. § *ſi verò notandum.* Henriq. *lib.* 13. *cap.* 53. *num.* 1. Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 31. Gaſpar. Hurtado *tract. de ſuſpenſ. difficult.* 15. *num.* 36. Bonac. *t.* 3. *diſp.* 3. *quæſt.* 1. *punct.* 3. *numer.* 5. Hujus cenſuræ abſolutio Epiſcopo competit, ſiquidem non eſt reſervata, ut advertit Suarez, Hurtado, Avila, & Bonac. *ſuprà.* Nam eſto Sixtus V. *in Extravag. Sanctum, & ſalutar.* ſibi abſolutionem reſervaverit, Clemens VIII. *in conſtitutione quæ incipit: Romanum Pontificem, edita pridie Kalend. Martij, anno* 1595. ad terminos ſacrorum Canonum, & conſtitutionis Pij II. & decretorum Concilij Trident. reducta eſt, exceptis his quæ in dicta Bulla contra ſimoniacè ordinantes, & ordinatos ſtatuuntur, quæ nullo modo revocantur.

8. Octavò ſuſpenſio fertur adverſus Ordinatum non ſervatis temporum interſtitiis, quod multipliciter contingere poteſt. Primò, ſi eodem die plures Ordines ſacros ſuſcipias. Secundò, ſi minores ſimul cum ſacro ubi non eſt conſuetudo. Tertiò, ſi non ſerves moram temporis inter unum, & alium Ordinem à Concil. Trident. præſcriptam.

Præmittendum eſt ex his quæ diximus *tractat. de Ordine, d.* 13. primam tonſuram quolibet die conferri poſſe, cum jura certum diem non requirant: Minores omnibus diebus jejunij, quatuor temporum, & Dominicis, & feſtivis dari poſſe; ſacros verò non niſi in Sabbato quatuor temporum, & in duobus caſibus die Dominico. Primò, ſi jejunium Sabbati continuetur ab Ordinato, & Ordinante uſque ad diem Dominicum, quia tunc reputatur eadem dies teſte Salcedo *pract. cap.* 26. *verſ. iſta autem.* Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *numer.* 40. & 42. Secundò, ſi die Sabbati tanta eſſet Ordinandorum multitudo, ut non poſſent omnes Ordinibus inſigniti, nam tunc in Dominicam collatio Ordinum transferri poterit, ut notavit Gloſſa, & Innocent. *in cap. litteras, de temporib. ordinat.* Sylveſt. *verbo Ordo*, 2. *q.* 6. Salcedo *loco citato.* Conſecratio verò Epiſcoporum ſolis Dominicis, & feſtivis diebus facienda eſt, *cap. Ordinationes*, 75. *diſt.* Et notavit Sylveſt. *verbo conſecratio*, 1. *q.* 5. quam conſecrationem debet recipere Epiſcopus electus, & confirmatus intra trium menſium ſpatium à ſua confirmatione; alioquin ad fructuum perceptorum reſtitutionem tenetur, & ſi intra totidem menſes id poſtmodum facere neglexerit, Eccleſia ipſo jure privatur, ut habetur in Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 2. *de reformat.*

Secundò præmittendum in receptione minorum Ordinum, non eſſe neceſſaria temporum interſtitia. Nam eſto *in cap. ſingulis*, 77. *diſt.* deſignentur quædam tempora illud jus antiquum eſt, & ita poſſunt omnes illi Ordines ſimul cum prima tonſura eodem die, ſi Epiſcopo viſum fuerit, conferri; præſertim ubi viget conſuetudo. Ut colligitur *ex cap.* 2. *De eo qui ordinem furtivè ſuſcepit.* Et tradit Gloſſa, & Doctores *ibi.* Et *in capit.* 3. *de tempor. ordin.* Suarez *diſputat.* 31. *ſect.* 1. *numer.* 4. Sayrus *lib.* 4. *theſauri, cap.* 14. *num.* 25. Bonacin. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *quæſt.* 1. *punct.* 4. §. 1. *n.* 2. Unde in Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *c.* 11. *de reform.* ſtatuitur hos Ordines recipi per temporum interſtitia, niſi aliud Epiſcopo expedire magis videatur. Quare ex arbitrio Epiſcopi rationabili, poſſunt eodem die omnes prædicti Ordines ſimul cum prima tonſura recipi, & ſic praxis

obtinuit.

obtinuit. A susceptione autem postremi gradus ad subdiaconatum annus integer Ecclesiasticus transire debet, nisi necessitas, aut Ecclesiæ utilitas judicio Episcopi aliud exposcat, ut habetur in Conc. Trident. *sess.* 24. *cap.* 11. *de reformat.* sic, *A Subdiaconatu ad Diaconatum annus integer similiter transire debet, nisi aliud Episcopo videatur.* Sicuti decidit Concil. Trident. *sess.* 23. *cap.* 14. & idem decisum est *cap.* 14. à Diaconatu ad Presbyteratum. His positis.

Dicendum est, si recipias primam tonsuram, & Ordines minores non servatis temporum interstitiis contra voluntatem Episcopi grave peccatum committis; quia violas statuta sacrorum Canonum in materia gravi. Ut tradit Glossa *in cap. quicunque verbo Acolytus*, 77. *dist.* Salcedo *cap.* 26. Bonac. *tom.* 1. *de censur. disp.* 3. *quæst.* 1. *punct.* 4. §. 1. *num.* 2. Suar. *disp.* 3. *sect.* 1. *num.* 43. nullam tamen suspensionem incurris, quia nullibi cauta est, ut docent præcitati Doctores. Si verò Ordines minores simul cum Subdiaconatu susciperes, absquè Episcopi dispensatione, illoque ignorante suspensionem, seu irregularitatem incurreres. *Ex cap.* 2. *de eo qui ordinem furtivè suscepit*, sicuti notavit Navarr. *cap.* 25. *num.* 71. *vers. octavò.* Maiolus *lib.* 4. *de irregul. cap.* 11. *num.* 1. Sayrus *lib.* 4. *thesauri*, *cap.* 14. *num.* 25. Avila 7. *part. de censur. disputat.* 9. *sect.* 1. *dub.* 4. Bonacina *tom.* 3. *de censur. disput.* 3. *quæst.* 1. *punct.* 4. *num.* 2. Quod tamen intelligendum est, quando non vocatus te ingessisses Ordinandum; quia tunc Ordinem furtivè susscipis: secus verò si vocatus esses tam ad Ordines minores, quàm Subdiaconatum, tametsi ex inadvertentia Episcopi, qui cessat furtiva Ordinis receptio. Posse autem Episcopum dispensare, ut simul eodem die Ordines minores, & Subdiaconatum recipias, supponit sacra Cardinalium congregatio, & docuit Navarr. *cap.* 25. *num.* 71. & indicat Suar. *dicta sect.* 1. *num.* 41. Bonac. *dict. punct.* 4. *num.* 2. Quod si duos sacros Ordines eodem die reciperes absque dispensatione Pontificis (qui tamen dispensare potest) dubius est Suar. *disp.* 31. *de censur. sect.* 1. *num.* 41. an incurras suspensionem, eo quòd in *cap. litteras*, *de temporib. ordinat.* ubi de ordinato Diaconatu, & Presbyteratu eodem die decernitur ab executione officii Sacerdotalis manere suspensum, quousque Pontifex aliter disponat, non fertur lex pro futuris casibus, sed casui ibidem relato arctatur dispositio. Cæterùm communis sententia affirmat, te manere suspensum. Uti tradit Navarr. *cap.* 25. *num.* 71. Maiol. *lib.* 4. *de irregul. cap.* 11. Vival. *tit. de suspens. num.* 47. Sayrus *lib.* 4. *thesauri*, *cap.* 14. *num.* 23. Bonac. *tom.* 3. *disputat.* 3. *quæst.* 1. *punct.* 4. *num.* 5. tum quia verum non est in prædicto *cap. litteras*, legem non statui; aliàs de omnibus decretis casum specialem referentibus, idem dici posset. Tum præcipuè quia Textus *in cap. innotuit*, *de eo qui furtivè ordinem suscepit*, inquit, de his qui Subdiaconatus: & Diaconatus Ordinem simul susceperunt, de juris rigore in susceptis Ordinibus ministrare non debent, ibique potestas dispensandi Abbati, & Episcopo remittitur, si religionem intraverint. Secùs reservatur Pontifici, ut advertunt Maiol. Bonac. Suar. *loc. cit.*

Ob violationem interstitiorum nulla est in jure pœna apposita, tametsi grave peccatum committas legem Ecclesiasticam transgrediens. Sicuti tradit Zerola *in pract.* 2. *part. verbo Ordo*, *num.* 8. Alter. 2. *p. disp.* 10. *cap.* 4. *post. princ.* Suar. *disp.* 31. *sect.* 1. *num.* 43. Riccius *in collect. decis.* 3. *p. collect.* 576. Barbosa *de potest. Episc. alleg.* 18. *num.* 11. Bonac. *tom.* 3. *disp.* 3. *quæst.* 1. *punct.* 4. §. 2. *num.* 1. Solùm adverto in dispensatione interstitiorum diversam causam requiri pro sacris Ordinibus susscipiendis. Nam agens Concil. Trid. *sess.* 23. *cap.* 11. de susceptione Subdiaconatus post susceptionem postremi gradus minorum Ordinum, inquit: *Non promoveantur nisi post annum, nisi necessitas, aut Ecclesiæ utilitas aliud exposcat.* Et *cap.* 13. agens de promotione ad Diaconatum, inquit: *Promoti ad sacrum Subdiaconatus Ordinem, si per annum saltem in eo non sint versati, ad altiorem gradum nisi aliud Episcopo videatur, ascendere non permittantur; cùm autem hoc judicium rationabile debeat esse, oportet ut saltem Ecclesiæ utilitas adsit quæ dispensationem exigat. Verùm à Diaconatu ad Presbyteratum ascensio non permittitur, nisi ob Ecclesiæ utilitatem, ac necessitatem aliud Episcopo videatur.* Ut habetur *dict. sess.* 23. *cap.* 14. *de reform.* Quod si Episcopus absque prædictis causis utilitatis, vel necessitatis dispensationem concedat, nulla est dispensatio, utpotè facta in lege Superioris contra formam à superiore præscriptam. Sicuti advertit Suar. *disp.* 31. *sect.* 1. *num.* 23.

9 Nonó fertur suspensio adversus eum qui per saltum promovetur, hoc est qui ad Ordinem superiorem, prætermisso inferiori, ascendit. Uti colligitur *ex cap. sollicitudo*, 52. *distinct.* & *ex cap. unic. de clerico per saltum promoto*, ubi de Subdiacono qui prætermisso Diaconatu Presbyteratum susscepit, inquit Pontifex: *Mandamus, quatenus condignam pœnitentiam pro negligentia hujusmodi injungas eidem, qua peracta ipsum in Diaconum ordinare procures, & sic de misericordia eundem ministrare permittas in ordine Sacerdotis.* Ergo ob prædictum delictum impeditus erat promotus à susceptione Ordinis prætermissi, & ab administratione Ordinis susscepti. Et denique in Concilio Tridentino supponitur, siquidem *sess.* 23. *cap.* 14 *in fine, de reform.* dicitur: *Cum promotus per saltum si non ministraverint, Episcopus ex legitima causa potest dispensare. Si igitur dispensatione indigent, ergo vinculo aliquo ligati erant, quod nullum aliud esse potest, nisi suspensionis, siquidem non solùm impediuntur à susceptione Ordinis prætermissi, sed etiam à susceptâ administratione.* Atque ita docent Sylvest. *verbo irregularitas*, *q.* 11. Sotus *in* 4. *d.* 25. *q.* 1. *art.* 3. Navarr. *cap.* 25. *num.* 71. & *cap.* 27. *num.* 244. Gregor. Lopez *leg.* 63. *tit.* 5. *part.* 1. Salcedo *pract. c.* 29. Suar. *disputat.* 31. *de censur. sect.* 1. *num.* 35. *& seqq.* Avila 7. *p. disp.* 9. *dub.* 2. Bonac. *tom.* 3. *de censur. disp.* 3. *q.* 1. *p.* 2. *num.* 1. Filliuc. *tract.* 17. *c.* 5. *q.* 8. *n.*... Augustt. Barbosa *de potest. Episcop. alleg.* 47. *n.* 1. Sayrus *lib.* 4. *cap.* 14. *n.* 26. Coninch. *disp.* 15. *dub.* 5. *num.* 40. Gaspar Hurtado *tract. de suspens. difficult.* 13. *n.* 39. & alii. Tametsi contrarium censeant non improbabiliter Turrecremata *in dicto cap. sollicitudo*, *art.* 4. & *ibi* Archidiacon. & Præposit. Angel. *verb. irregularitas*, 1. *num.* 36. Armilla *eod. n.* 68. Bernard. Diaz *pract. c.* 29. & probabile reputant Suar. & Avila *supra* ducti ex *dicto cap. sollicitudo*: ubi solùm mandatur Episcopo prohibere ab officio Sacerdotis Presbyterum per saltum promotum, donec Subdiaconatum intermissum recipiat, quod non arguit suspensionem ipso jure latam, sicuti neque Textus *in cap. unic. de clerico per saltum promoto*: cùm ex eo tantùm colligatur non esse permittendum sic ordinatum Ordinem prætermissum recipere, & in susscepto ministrare, quousque condignam de delicto pœnitentiam præstet. Verba verò Concilii, quæ efficaciora sunt in hac parte explicari possunt, non de propria dispensatione alicujus impedimenti contracti, sed de permissione absque impositione alicujus suspensionis, vel pœnæ. Sed hæc nullo modo placent, quia videtur esse Textuum violenta explicatio. Et quia Concil Trid. concedit Episcopo potestatem dispensandi cum promotis per saltum, si non ministraverint. Supponit ergo post ministrationem non posse dispensare, quod verum esse non posset, nisi ex ministratione irregularitatem incurrent, ob violatam suspensionem ex ordinatione per saltum contractam.

10 Decimò suspenditur, & irregularitate innodatur, qui post matrimonium contractum, etiam non consummatum aliquem ex sacris Ordinibus susscipit

extra casus à jure permissos. Uti habetur in Extravag. Joan. XXII. *Antiquæ de voto, & voti redempt.* ibi: *Districtiùs inhibentes, ne quisquam durante matrimonio nondum etiam consummato, aliquem de sacris Ordinibus præsumat suscipere, nisi prout sacris Canonibus noverit convenire. Quod si secùs à quoquam forsitan attentatum fuerit, ordinamus quòd nec matrimonio soluto in sic suscepto Ordine ministrare, neque ad superiores Ordines provehi, nec aliquod beneficium, vel officium Ecclesiastic. cum valeat promoveri.* Ex his verbis constat sic promotum suspensionem incurrere, quatenus ab executione Ordinis suscepti suspenditur; irregularitatem verò, quatenus prohibetur ad superiores Ordines ascendere, & in beneficio Ecclesiastico promoveri. Ut advertit Bonac. *tom. 3. de censur. disp. 5. quæst. 1. p. 7. num. 1.* Gaspar Hurtado *de suspens. difficult. 13. n. 40.* Coninch. *disp. 15. dub. 5. num. 41.* Notanter dixi *aliquem ex sacris Ordinibus*: nam esto grave peccatum committat conjugatus, Ordines minores post matrimonium recipiens, nullam tamen pœnam ipso jure incurrit; quia Extravagans supradicta solùm de susceptione ordinum loquitur, & nullus alius invenitur Textus in jure pœnam susceptioni Ordinum minorum indicens.

Præterea dixi *extra casus à jure permissos*. Sunt enim plures; in quibus licitè conjugatus Ordinem etiam sacrum suscipit. Primò, si ante consummatum matrimonium professionem in Religione approbata emittat; quia eo casu vinculum matrimonii solvitur. Secundò, si post consummatum matrimonium uxor ex viri consensu Religionem ingrediatur. Juxta *cap. Episcopus benedictionem, 76. dist.* Tertiò, si ipsa separata vivere vult, & votum castitatis emittat dum senex sit, & de incontinentiæ periculo non suspecta. Juxta *cap. seriatim, 32. dist.* Et *cap. conjugatus, de convers. conjugator.* *Cap. Agathosa, 27. q. 2.* Quartò, si ob causam uxoris divortium quoad thorum, & habitationem perpetuò celebratum est; quia ab oneribus matrimonii solvitur. In his ergo casibus, quia vir licitè Ordines suscipit, nullam suspensionem incurrit.

Quod si bonâ fide putans uxorem esse mortuam, vel validam professionem emisisse, cùm tamen nihil horum contigerit; Ordinem sacrum recipiens, suspensionem non incurris; quia ad hanc suspensionem culpa gravis requiritur, ut constat ex illis verbis Extravag. *Nemo adversus supradicta præsumat, & si secus fuerit à quoquam attentatum.* Sicuti notavit Suar. *disp. 31. sect. 2. num. 56.* Bonac. *disp. 3. q. 1. p. 7. num. 4.* Ex Ecclesiastico tamen præcepto prohibitus est ab executione Ordinis sacri matrimonio durante; in quo præcepto nequit Episcopus dispensare, ut advertit Bonac. *supra p. 7. in fine* Matrimonio autem dissoluto, vel ipsa uxore votum castitatis emittente si senex sit, nec de incontinentiæ periculo suspecta, vel Religionem ingrediente, poterit sic promotus in suscepto ordine ministrare, & ad superiores ascendere, quia nullo impedimento, aut præcepto removetur, ut affirmat Suar. *disp. 31. sect. 1. num. 56.*

In casibus autem in quibus hæc suspensio contrahitur nullus præter summum Pontificem potest dispensare, etiam matrimonio dissoluto, nisi fortè fuerit dissolutum ob tui in Religionem ingressum, quo casu permittitur in *dicta Extravag.* Episcopo dispensatio, vel Religionis Superioribus, qui ex privilegio sibi concesso à Sede Apostolica possunt, cum suis Fratribus in his suspensionibus dispensare.

11 Undecimò fertur suspensio adversus eum qui Sede Episcopali vacante, nec arctatus occasione alicujus beneficii recepti, vel recipiendi ordinatur in sacris intra annum cum litteris dimissoriis à Capitulo acceptis. Ex Conc. Trid. *sess. 7. cap. 10. de reformat.* quæ suspensio durat usque ad beneplacitum futuri Prælati. Pro suscipientibus minores Ordines alia pœna statuitur, scilicet ne clericali privilegio præsertim in criminalibus gaudeant, quare ii non suspenduntur, ut congregatio Concilii declaravit, teste August. Barbosa *in dicto cap. 10.* Quod adeò verum est, ut nec primam tonsuram virtute litterarum dimissoriarum à Capitulo recipere possit qui beneficio recepto, vel recipiendo arctatus non fuerit. Uti docuit Navarr. *consil. 27. de tempor. ordinat.* Man. Rodrig. *tom. 2. cap. 14. num. 6.* Garcia *5. part. de benefic. cap. 7. num. 95.* tametsi pœna imposita ordinatis minoribus hunc non comprehendat; quia appellatione minorum Ordinum maximè in decreto pœnali, & odioso solùm veniunt intelligendi quatuor minores Ordines, & non prima tonsura quæ ab illis distinguitur: uti colligitur ex Trident. *sess. 23. cap. 4. §. 6. 10. & 11.* & notavit Garcia, *supra.* Arctatus verò occasione beneficii recepti (ut rectè explicat Garcia, *5. p. de benefic. cap. 7. num. 97. & seqq.*) ille dicitur qui beneficium obtinet ratione cujus obligatur se promoveri facere. Ut qui obtinet Parochialem Ecclesiam, & arctatus intra annum ad Sacerdotium promoveri, & obtinens Canonicatum ad suspiciendum Ordinem ei annexum, & sic de aliis beneficiis, seu capellanis requirentibus ex institutione servitium personale, seu ordinis exercitium. Occasione verò beneficii recipiendi arctatus dicitur, qui vocatus est ad beneficium vacans, certum requirens Ordinem quo ipse caret. Quod adeò verum est, ut si ad beneficium præsentetur, careatque prima tonsura, possit illi conferri ex litteris dimissoriis à Capitulo acceptis, ut ea præsentatio effectum habere possit: sicuti decisum à sacra Congregatione refert Barbosa *in remissionib. Concilii, dicto cap. 10.* & Garcia *supra.* Electus verò in concursu ad beneficium curatum, cujus collatio facienda est à Pontifice, nequit interim dici arctatus occasione beneficii accepti, cum illud ante collationem Pontificis non habeat, neque occasione beneficii recipiendi, cùm ad illius receptionem Ordo sacer non requiratur. Similiter nequit dici arctatus occasione beneficii recipiendi is, cui vis beneficium resignare certum Ordinem requirens quo resignatarius caret; quia ea resignatio voluntaria est, & ratione resignationis voluntariæ futuræ dici non potest arctatus. Ut benè Garcia *dicto cap. 7. à num. 97.*

12 Duodecimò fertur suspensio jure lata, & Pontifici reservata in *cap. per tuas. Et cap. penult. de simonia*: adversus ordinatum carentem titulo patrimonii, vel beneficii, ad Ordines sacros requisiti, & pacisscentem cum ordinante, seu præsentatore non petiturum ab eis alimenta. Quod adeò verum est, ut etiamsi ignoranter procedat hanc pœnam incurrat, modò non sit ignorantia omnino invincibilis, & inculpabilis. Ut docuit Suar. *disp. 31. sect. 1. num. 34.* Gaspar Hurtado *de suspens. difficult. 13. num. 37.* Coninch. *disp. 15. dub. 5. num. 58.* Ordinans verò à collatione Ordinum, Præsentans ab eorum executione per triennium manent suspensi. Quod si secluso hoc pacto, Ordines recipias ab Episcopo conscio tuæ inopiæ, & defectus tituli nullam pœnam ipso jure incurris. Nam esto in *cap. neminem*, & *cap. sanctorum 70. disp.* pœna suspensionis indicta ordinato fuerit, revocata fuit in *cap. cum secundum Apostolum de Præbendis.* & *cap si Episcopus eodem tit. in 6.* imposita ordinanti obligatione ordinatum alendi, quam obligationem solùm creditur renovasse Conc. Triden. *sess. 21. cap. 2. de reformat.* Verùm si Episcopus ignarus omnino sit hujus defectus, tu verò falsis probationibus titulum finxisti; etsi multi probabiliter existiment te manere suspensum, probabilius est nullam suspensionem ipso jure incurrere, neque ordinantem obligatum esse tibi alimenta subministrare, utpotè qui nullam culpam commiserit: quæ omnia latiùs probata sunt *hac 2. part. de Ordine punct. 12.*

§. II.

§. 11.

De suspensionibus ipso jure latis contra Clericos ob pravum usum Ordinis suscepti.

1 *Declaratur prima suspensio adversus Clericum recipientem oblationes à manifesto usurario, vel ejus corpus defunctum Ecclesiasticæ sepulturæ tradentē.*

2 *Declaratur secunda quæ est adversus Parochum, vel alium Sacerdotem sive regularem, sive sæcularem, qui alterius Parochi sponsos sine illorum parochi licentia, matrimonio jungere, vel benedicere ausus fuerit.*

3 *Tertia refertur adversus Sacerdotem sæcularem, vel regularem matrimonia clandestina non prohibentem, seu illis interessentem.*

4 *Quarta refertur adversus Clericum secundas nuptias benedicentem.*

5 *Quinta adversus Episcopum, vel Presbyterum ingressum ad Missarum solemnia celebranda, si præsumat recedere, ut ab alio missæ sacrificium perficiatur.*

6 *Sexta adversus Sacerdotem sacrificantem, & se à communione suspendentem.*

7 *Septima adversus eos qui Ordine utuntur in loco interdicto.*

8 *Octava refertur adversus Sacerdotes tam sæculares, quàm regulares non servantes quæ in decreto sanctæ Congregationis Romanæ edito 10. Julii ann. 1525. præscribuntur.*

1 PRima sumitur ex *cap. quia in omnibus de Usuris*, adversus clericum qui à manifesto usurario oblationes receperit, vel ejus corpus defunctum tradiderit Ecclesiasticæ sepulturæ. Quæ suspensio est ab officio, donec Episcopo suo videatur satisfactum, compellitúrque oblationes receptas restituere judicis sententia interveniente. Ut colligitur ex illis verbis Textus: *Reddere compellatur.* Nomine *obligationum* venit quod Deo offertur liberè in recognitionem divinæ excellentiæ, non verò quod debitum est, & ministris Ecclesiæ conceditur in suorum laborum stipendium, & eorum sustentationem. Usurarius autem debet esse manifestus non utcunque, sed per denunciationem, quia post Extravag. *Ad evitanda scandala*, solùm denunciatum tenemur vitare. Sicuti hæc omnia tradunt Suar. *disp. 31. sect. 2. num. 6.* Coninch. *disp. 15. dub. 5. n. 41.* Filliucius *tract. 17. cap. 6. num. 100.* Bonac. *tom. 3. de censur. disp. 3. quæst. 3. punct. 6.* Ad idem reduci potest suspensio lata *cap. super eo de Raptoribus*, Ubi Clerici raptoribus Ecclesiarum absque ulla facta satisfactione sacramentum absolutionis impenderint, aut eorum sepulturæ interfuerint, vel eorum eleemosynas recipere attentaverint seu hujusmodi rapinæ participes inventi fuerint Ordinis sui damnum irrecuperabiliter pati, & Ecclesiastico beneficio carere debent. Quæ suspensio non videtur ipso jure lata, sed ferenda, ut indicant illa verba *patiantur careant.* In Conc Trident. verò *sess. 22. cap. 11. de reformat.* etiam post integram satisfactionem, & absolutionem à suorum Ordinum executione suspendi arbitrio sui Ordinarii debent.

2 Secunda sumitur ex Conc Trident *sect. 24. cap. 1. de reformat.* quæ est adversus Parochum, vel alium Sacerdotem sive regularem, sive sæcularem, qui alterius Parochi sponsos sine illorum parochi licentia (etiamsi sibi licere contendat ex privilegio, vel ex immemorabili consuetudine) matrimonio jungere, vel benedicere ausus fuerit. Quæ suspensio ab officio, & beneficio videtur esse, quia absolutè fertur, ut tradit Bonac. *disp. 3. q. 3. p. 5. num. 7.* Filliucius *tract. 17. cap. 6. q. 4. num. 101.* At ut prædicti Doctores firmant, probabilis est sententia Suarez *disp. 31. sect. 3. n. 18.* asserens solùm esse suspensionem ab officio, & munere sacerdotali; siquidem fertur non solùm in Sacerdotes sæculares, sed regulares, & per modum unius, & consequenter ab aliqua actione quæ illis communis sit. Præterquam quòd pœna culpæ commensurari debet. Cùm autem culpa solùm sit adversus sacerdotale officium pœna suspensionis solum sacerdotale officium spectare debet. Durat autem hæc suspensio quousque ab Ordinario illius parochi qui matrimonio interesse debebat, vel sponsos benedicere; absolutio præstetur, ut expresè notatur in dicto Textu. Excommunicationem autem latam in *Clement. 1. de privilegiis*, adversus sacerdotem regularem matrimonio absque parochi licentia assistentem, cessare credunt Sayrus *lib. 4. thesauri, cap. 15. num. 10.* Henriq. *lib. 13. cap 39. num. 3.* Filliucius *tract. 17. cap. 6. num. 102.* Rebell. *post. 4. lib. declaration. sect. 2. num. 83.* Bonac. *tom. 3. de censur. disp. 3. q. 3. p. 5. num. 6.* ob impositam à Conc. Trident. suspensionem, ne unicum delictum duplici pœna puniatur, maximè quia receptum apud Doctores est pœnam, seu legem novo jure appositam alicui delicto corrigere graviorem jure antiquo appositam, ut multis comprobat Sanch. *lib. 2. de matr. disp. 48. n. 8.* Sed appositum in præsenti verius videtur, ut docuit Navarr. *lib. 5. Consil. tit. de pœnis, conf. 1.* aliàs *lib. 1. tit. de constitutionib. conf. 10.* Maiolus *lib. 3. de irregul. c. 25. num. 12.* Man. *l. 1. sum. cap. 219. num. 14.* Sanchez *dicto lib. 3. disp. 48. num. 8.* Quia cùm hæ pœnæ ipso jure infligantur, nec sint incompatibiles utraque censendus est Sacerdos irregularis ligari. Illa verò doctrina, quod pœna mitior nova lege inducta corrigat antiquam, verum habet in pœnis à judice infligendis; quia unica actione eas infligit, non verò in iis quæ ipso jure latæ sunt.

3 Tertiò placet Henriq. *lib. 13. c. 39. num. 3.* Sayro *lib. 4. thesauri, c. 15. num. 8.* suspensionem ab officio per triennium ipso jure ferri adversus Sacerdotem sæcularem, vel regularem matrimonia clandestina non prohibentem, seu illis interessentem *ex cap. cùm inhibitio de clandest. desponsat. impuber.* Sed rectiùs Covarru. *in 4. decreta. 2. p. c. 6. num. 13.* Sanch. *lib. 3. disp. 48. à num. 6.* Bonac. *t. 3. disp. 3. q. 3. punct. 5. n. 9* Filliucius *tract. 17. c. 15. num 102.* censet suspensionem non esse ipso jure latam sed ferendam; quia Textus utitur verbo *suspendatur*, quod actionem Judicis denotat.

4 Quarta refertur ex *c. capellanum. de secundis nuptiis*, adversus Clericum secundas nuptias benedicentem. At ut Glossa *ibi* Covarruv. *4. decretal. 2. p. c. 8. §. 11. num. 2.* Bernard. Diaz *pract. cap. 74.* Henriq. *lib. 13. c. 39. num 4.* Sanchez *lib. 7. disput. 8. num. 27.* Sayrus *c. 15. num. 4.* Filliucius *tract. 17. c. 6. num. 105.* Bonacina *tom. 3. de censur. disp 3. quæst. 3. punct. 5.* docent in prædicto Textu non esse censuram latam sed ferendam.

5 Quinta adducitur *ex cap. nullus Episcopus de consecrat. dist. 1.* ubi Episcopus, vel Presbyter ingressus ad Missarum solemnia celebranda si præsumat recedere, ut ab alio Episcopo, vel Presbytero Missarum solemnia suppleantur, nisi aliqua passione urgente à sacro Corpore, & Sanguine Domini nostri Jesu-Christi suspenditur. Sed an hæc suspensio sit ipso jure lata, an ferenda? Non conveniunt Doctores, nam Sayrus *lib. 4. c. 15. num. 1.* Bonac. *tom. 3. de censur. disp. 4. q. 3. p. 2.* existimant ipso jure latam esse; quia Textus inquit: *A Corpore, & Sanguine Domini nostri Jesu-Christi sit suspensus*, quæ verba actionem ipsius legis, non Judicis denotant. Sed rectiùs contrarium docuit Glos. *ibi*, utens loco illorum verborum; *Suspensus sit, verbo suspendatur.* Et Filliuc. *tract. 17. cap. 15. n. 103.* Nam cùm in materia pœnali stricta interpretatio facienda sit, & verba illa *suspensus sit* indifferentia sint ad significandam

ficandam censuram latam, & ferendam, non est cur latam esse intelligamus; maxime cùm in *c. nihil 7. q. 1.* ubi ejusdem casus mentio fit, dicatur, Excommunicationis sententiam sustinebit; quod Judicis officium requirit. Et licet Doctores dissentiant, an hæc pœna sit suspensio, an verò excommunicatio? Alii ut Archidiacon. *dict. c. nihil* censent esse excommunicationem minorem, alii ut Maiolus, *lib. 3. c. 16. in fine* excommunicationem majorem esse affirmant, quia separatio ab altari anathema dici solet. *Cap. Engeltrudam, 3. q. 4. & c. nemo per ignorantiam de consecrat. dist. 1.* At verius est esse suspensionem ab officio sacerdotali celebrandi, quia separari à Corpore, & Sanguine Christi nequit Sacerdos, nisi separetur à celebrandi munere. Neque obest Textus, *in c. nihil*, ubi expressè de excommunicatione sermo habetur; quia ibi excommunicatio ferenda indicitur ob sacrificium, ex quacunque occasione inchoatum relinquatur; at *in c. nullus Episcopus*, suspensio indici videtur, si relinquatur sacrificium imperfectum, ut alius Episcopus, vel Presbiter illud perficiat: ut colligitur ex illis verbis: *Nullo modo audeat data occasione recedere, ut ab alio Episcopo, vel Presbytero Missarum solemnia suppleantur.*

6 Sexta sumitur ex Concilio Tolet. *in c. relatum de consecrat. dist. 2.* ubi Sacerdos sacrificans, & se à communione suspendens (intellige culpabiliter) à gratia communionis qua se indecenter privavit per annum repellitur ipso jure, uti demonstrant illa verba Textus; *Anno uno repulsum se noverit.* Non enim actionem futuram denotant, sed præsentem, & à lege appositam: Ut advertit Filliucius, *tract. 17. c. 15. numero 104.* Sed an hæc sit propria suspensio, an species excommunicationis, vel Interdicti? non est constans sententia. Probabilius existimo esse suspensionem, eo quòd Sacerdos communionem in sacrificio omittens non prohibetur à communione more laïcorum recipienda, sed à communione in sacrificio, & consequenter prohibetur à celebratione quæ est vera suspensio. Quod si Sacerdos utramque speciem consecrans unam tantùm malitiosè assumat, & ab alia se indecenter suspendat; ea tantùm directè privatur, indirectè tamen utraque, cùm non possit unam sine alia recipere. Sicuti hæc docent Sayrus *lib. 4. c. 15. num. 2.* Alter. *t. 2. disp. 11. c. 3.* Maiol. *de irregularit. lib. 3. c. 16.* Bernard. Diaz, *pract. c. 42.* Bonac. *t. 3. de censur. disp. 3. quæst. 3. punct. 3.*

7 Septima à pluribus Doctoribus asseritur latam esse adversus eos qui Ordine utuntur in loco interdicto. Probant hanc sententiam ex *c. tanta de excessib. Prælat.* Glossa *ibi verbo irritas.* Sylvest. *verbo interdictum 6. num. 3.* Angel. *eodem 7. num. 7.* Armilla *num. 58.* eo quòd sententiæ datæ ab Episcopo violante interdictum, & collationes, & institutiones beneficiorum ab eodem factæ decernuntur irritæ, & inanes. Signum ergo est suspensum esse ab officio, quia hæc est suspensio quæ jurisdictione privat. Alii hanc suspensionem probant ex *c. Episcoporum de Privilegiis in 6.* Alii ex *cap. postulasti, de Clerico excommunicat. ministr.* Alii ex *cap. is qui de sentent. excommun. in 6.* Sed ut rectè expendit Filliucius, *tract. 17. c. 15. quæst 2. num. 98.* ex nullo ex prædictis Textibus suspensio probatur. Nam ex *cap. tanta* id non convincitur. Non enim sententiæ datæ ab illo Episcopo qui violavit interdictum, decernuntur irritæ, quia suspensus erat à jurisdictione ob interdicti violationem, sed quia erant injustæ. Unde non omnes sententiæ, & collationes ab eo factæ irritantur; sed eæ tantùm, quæ occasione interdicti violandi prolatæ sunt ut *ibidem* cavetur *in 2. parte illius Textus*, manifestum est non ferri ipso jure suspensionem, siquidem dicitur eos qui prædictum interdictum violarunt authoritate Apostolica ab officio, & beneficio suspendas: indicatur ergo sententia ferenda, non ipso jure lata. Neque item probatur hæc suspensio ex *c. Episcoporum*; quia *ibi* solùm continentur quædam species interdicti laicis & Clericis communis, scilicet prohibitio ab ingressu Ecclesiæ. Neque probatur ex *c. postulasti*: quia *ibi* asseritur Clericos violatores interdicti si sæculares sint, esse beneficiis spoliandos; at vero regulares in arctum monasterium detrudendos, quod pœnam ferendam denotat, non latam. In *c.* vero *is qui* non suspensio, sed potiùs irregularitas quædam indicitur, siquidem ineligibilis redditur. Præterquam quòd illa verba Textus; *Adeo efficitur ineligibilis, ut neque ad eligendum cum aliis debeat admitti*; non videtur sententiam latam, sed ferendam continere.

8 Octava referri potest ex decreto sanctæ Congregationis Romæ visitationis, edito die 10. Julii anno 1625. quo suspenduntur à munere audiendi confessiones Sacerdotes tam sæculares, quàm regulares, non servantes ea quæ in prædicto decreto statuuntur, videlicet si absque expressa licentia in scriptis Romani Vicarii confessiones in privatis domibus audiant, dummodò non fuerint Cardinalium, Oratorum, Regum, & magnorum Principum, Ducum & nepotum Romani Pontificis, vel infirmorum qui nequeunt absque gravi incommodo ad Ecclesias confugere: Cùm verò confessiones in Ecclesia audierint, debent, si Clerici sæculares sint, superpelliceo, & stola indui, si regulares stola. Mulierum verò confessiones si contingat in ædibus fieri, semper excipiendæ sunt ostiis apertis. Hæc constitutio, illiúsque pœna extra Episcopatum Romanum vim non habet, cùm non à Pontifice, sed à Congregatione visitationis lata sit. Quinimo Urbanus VIII. prædictam prohibitionem magna ex parte creditur temperasse, vel potius abstulisse. Sicuti latiùs hæc tradit Bonacina *tom. 3. de censur disputatione 3. quæst. 3. punct. 4.*

§. III.

Expenduntur suspensiones ipso jure latæ adversus Clericos, ob violationem obligationum, quæ ipsorum sunt propriæ.

1 *Prima suspensio refertur quæ est adversus Clericos scienter aliquem ad Episcopatum, Rectoriam, seu beneficium eligunt, contra formam prescriptam in* cap. cum in cunctis, de electione.

2 *Secunda refertur adversus electores, & qui per abusum secularis potestatis aliquem ad beneficium Ecclesiasticum eligunt.*

3 *Tertia adversus confirmantem, seu approbantem electionem indigni.*

4 *Quarta continetur adversus Clericos beneficium habentes, seu curam alicujus Ecclesiæ, qui Ecclesiam alienis debitis gravant, &c.*

5 *Quinta adversus Clericum beneficiatum qui aliquid malitiosè opponit in personam electi ad dignitates, personatus, & Canonicas, & in probatione deficit.*

6 *Sexta adversus electores Episcoporum, qui electionem factam sive in concordia, sive in discordia, culpabiliter omiserint præsentare electio infra octo dies, &c.*

7 *Septima adversus compromissarium, qui scienter eligit indignum ad Episcopatum, vel superiorem dignitatem.*

8 *Octava adversus eos qui Sede vacante bona Ecclesiæ Cathedralis Regularis, vel Collegiatæ occupant, inter se dividunt, surripiunt, dilapidant, &c.*

9 *Nona adversus exercentes munus conservatoris, & ne aliis quàm de manifestis injuriis, & violentiis scienter se intromittentes.*

10 *Decima adversus judices Ecclesiasticos ordinarios, & delegatos,*

delegatos, qui in judicio contra conscientiam, & contra justitiam in gravamen partis alterius quidquam fecerint per gratiam, vel per sordes.

11 *Undecima adversus Clericos inferiores Episcopo eorúmque familiares, qui occasione visitationis Ecclesiarum aliquam pecuniam, seu munus etiam sponte oblatum præter moderatum victum sui, & suorum pro tempore visitationis insumendum acceperint, nisi infra mensem duplum Ecclesiæ gravatæ restituerint.*

12 *Duodecima adversus Clericos beneficiatos, qui veste sæculari absque rationabili causa utuntur.*

13 *Decima tertia adversus Cancellarium Universitatis, conferentem gradum Doctoris, vel Magistri non exacto prius juramento à Doctorando, quòd in ea solemnitate non insumet ultra tria millia Turonense argentorum.*

14 *Decimaquarta adversus postulantes Cathedralem Ecclesiam qui 27. annum nondum attigerint, vel postulantes Religiosos Mendicantes ad inferiores Ecclesias Cathedralium.*

15 *Decimaquinta adversus Ordinarios quoscunque, eorúmque commissarios, & delegatos, qui in Romana curia pro suis negotiis commorantes, beneficiis privant, aliisque conferunt.*

16 *Tandem refertur suspensio adversus Episcopos, aliósque Prælatos admittentes resignationem contra formam præscriptan à* Pio V.

1 PRima suspensio ipso jure lata habetur in *c. cùm in cunctis. §. Clerici de electione*, adversus Clericos qui scienter aliquem ad Episcopatum, Rectoriam, seu beneficium, cui animarum cura annexa est, eligunt, contra formam in *dicto c.* præscriptam, quæ est, ut nemo in Episcopum eligatur qui trisegimum ætatis annum non exigerit, & ex legitimo matrimonio natus non fuerit, & vita & scientia commendabilis non demonstretur. In Decanatum, Archidiaconatum, aliúdque beneficium parochiale nisi vigesimum quintum annum inchoaverit, & moribus, & scientia commendandus existat. Eligens igitur ad præfata beneficia contra prædictam formam triennio suspenditur ab Ecclesiasticis beneficiis non quibuscunque, sed illius Ecclesiæ in quam eligendos indignum, deliquit, juxta textum *in c. si compromissarius, de elect. in 6.* Et notavit Suar. *disp. 31. sect. 3. num. 10.* Bonac. *tom. 3. de censur. disp. 5. quæst. 4. punct. 1. num. 8.* Et insuper privatur ipso jure potestate eligendi pro ea vice. Quod si in illa Ecclesia nulla beneficia obtinet, hanc suspensionem à beneficiis non incurrit, sed arbitrio judicis puniendus venit. Debet autem electio fieri indigni, indignitate proveniente ex defectu ætatis, nativitatis, morum, & scientiæ ad præfata beneficia requisitorum, quia id necessarium est, ut electio esse censeatur contra formam in *eo textu* præscriptam. Quare si ex alio capite indignitas provenit, non est locus huic censuræ; ut notavit Suar. *suprà num. 11.* Bonac. *num. 2.* Item debet esse electio ad Episcopatum, Decanatum, Archidiaconatum, aliudve beneficium, cui animarum cura annexa sit, quia de ipsis tantùm textus loquitur. Unde pro electione indigni ad beneficia simplicia nulla est pœna ipso jure statuta. Episcopi verò si in hac electione delinquant, hanc suspensionem non incurrunt, quia non exprimuntur; privantur tamen potestate prædicta officia, & beneficia conferendi: ut habetur in *dicto c. cùm in cunctis*: & ex alia parte debent puniri pœna suspensionis quæ non est lata, sed ferenda juxta textum in *c. nihil est de electione*: & notavit Suar. *suprà*, & Bonac. *n. 7.*

2 Secundò aliqui affirmant ferri suspensionem in *c. quisquis de elect.* adversus electores qui per abusum sæcularis potestatis aliquem ad beneficium Ecclesiasticum eligunt. Sed verius est quod docet Glossa *ibi verbo suspendantur.* Suar. *disp. 31. sect. 3. num. 12.* Bonac. *t. 3. de censur. disput. 3. quæst. 4. punct 5. num. 3.* suspensionem ab officiis, & beneficiis *ibi* appositam non esse ipso jure latam, sed ferendam, ut constat ex illis verbis Textus: *Ab officiis & beneficiis penitus suspendantur per triennium.* Nam verbum *suspendantur* actionem judicis denotat: suspensionem verò, seu privationem potestatis eligendi quam incurrunt, existimat Suar. *suprà, num. 12.* ipso jure incurri ex illis verbis; *Eligendi tunc potestate privati.* Sed probabilius Glossa *verbo tunc.* Alterius *t. 2. disp. 16. c. 3. sub finem.* Bonacina *dicto p. 5. num. 3.* censent eam privationem non induci ipso jure, sed posita triennali suspensione ab officiis, & beneficiis; quia illa verba præstant hunc sensum, *qui præfatam electionem per abusum sæcularis potestatis præsumpserint celebrare ab officiis, & beneficiis penitùs suspendantur per triennium, qua suspensione durante eligendi potestate sint privati.* Illud est certum Episcopos huic pœnæ non subjici, quia illorum in hac parte non est facta expressa mentio. Præterquam quòd ipsi ibidem aliter caventur puniri, electus verò electioni præfatæ consentiens, electionis commodo caret, & intelligibilis est, & absque dispensatione non valet ad aliquam eligi dignitatem. Censetur autem electio fieri cum abusu potestatis sæcularis, quando sæcularis potestas absque privilegio Pontificis se electioni immiscet, & authoritatem illi præbere intendit, quod si electores Ecclesiastici liberè permittant, prædictis pœnis subjiciuntur.

3 Tertiò placet gravibus Doctoribus, Glossæ *in c. nihil est de electione.* Henriq. *lib. 13. c. 39. n. 2.* Sayro *lib. 4. c. 12. num. 35.* Vivald. *tit. de suspens. num. 97.* confirmantem, seu approbantem electionem indigni ætate, licentia, & moribus ad curam animarum, suspendi à fructibus beneficii, & privari potestate confirmandi primum illius electi, successorem. Sed rectiùs Bonac. *tom. 3. de censer. dist. 3. quæst. 4. p. 4.* existimat in *prædicto textu* non ferri suspensionem ipso jure, quia utitur verbis *careat, & suspendatur* quæ Judicis officium requirunt, juxta benigniorem interpretationem, quæ in decretis pœnalibus amplectenda est.

4 Quarta suspensio continetur in *c. si quorundam 2. de solutionibus* adversus Clericos beneficium habentes, seu curam alicujus Ecclesiæ, qui Ecclesiam alienis debitis gravant, seu litteras, vel sigilla alicui concedunt, quibus Ecclesia possit obligari ab administratione spiritualium, & temporalium ipso jure suspenduntur, & insuper dicernitur Ecclesiam ad solutionem talium debitorum nullatenus teneri, nisi quatenus in ejus utilitatem conversum sit. Sicuti latiùs explicant Glossa, & Panormit. *ibi* Suar. *disp. 31. sect. 3. num. 2.* Filliucius *tract. 17. cap. 6. q. 5.* Bonacina *tom. 3. de censur. disp. 3. quæst. 4. punct. 14.* & alii: Sed an hæc suspensio summo Pontifici reservetur? Variant Doctores. Nam Panorm. *num. 5.* Suar. *num. 2* Filliucius *num. 107.* affirmant, eo quòd hæc suspensio videatur lata per modum pœnæ, & non per modum censuræ. Sed rectiùs contrarium docuit Angel *verbo suspensio 1. casu. 10.* Sylvest. *eodem (. 6. vers 10.* Bonac. *punct. 14. num. 8.* quia nullus est verbum ex quo colligatur hanc suspensionem in puram pœnam esse impositam, & casu quo in pœnam imposita esset, cum non reservetur Episcopo, venit concedenda juxta ea quæ *punct. 4.* diximus.

5 Quinta fertur in *c statuimus, §. adjicientes de elect. lib. 6.* & *in c. si compromissarius eodem tit. & lib.* adversus Clericum beneficiatum, qui aliquid malitiosè opponit in personam electi ad dignitates, personatus, vel canonias, & in probatione deficit. Quæ suspensio est triennalis à beneficiis subintelliguntur habitis in illa Ecclesia cujus electionem impugnare conatus est, ut pœna sit culpæ proportionata: & colligitur ex *dicto c. si compromissarius*, & *ibi* Glossa *verbo illius beneficiis.* Suar. *disp. 31. sect. 3. num. 11. in fine.* Filliuc. *tract. 17. cap. 6.*

cap.6. q.8. Bonacina *tom.3. de cenſur. diſp.3. quæſt.4. punct.9. num.8.* Quod ſi non obſtante hac ſuſpenſione adminiſtrationi beneficiorum temerè ſe ingeſſerit ipſo jure beneficiis perpetuò privatur, nullam ſuper hoc de miſericordia ſpem, aut triduciam habiturus, niſi manifeſtiſſimis conſtiterit documentis, quod ipſum à calumniæ vitio cauſa probabilis, & ſufficiens excuſaret. Ut autem hæc privatio effectum habeat, neceſſe eſt accedat ſententia ſaltem declaratoria criminis, quia nemo tenetur jus quæſitum à ſe abdicare, niſi per ſententiam compulſus, ut advertit Bonacina *dicta diſp.3. q.4. punct.9. num.9.* Impugnans verò præfatam electionem non ob defectum electi, ſed ob defectum electorum, vel ob omiſſam formam in electione ſervandam, ſi plenè non probaverit ad expenſas factas à parte adverſa condemnatus eſt; ut cavetur in *dicto c. ſtatuimus*: quod idem dicendum eſt ſi deficiat in probatione defectuum quos in perſonam electam objecit. Eſt tamen differentia inter hunc caſum, & præcedentem, quòd impugnans electionem ob defectum formæ, plenè probare debet impugnationem, ut condemnationem expenſarum evitet: at impugnans electionem ob defectum electi videtur ſatisfeciſſe ſuæ intentioni, ſi ſemiplenè defectum probaverit; quia ſtante ſemiplena probatione dici nequit calumniator. Et fortè ob hanc cauſam diverſimode textus de his probationibus locutus eſt: ſi enim vellet objicientem electo defectum ſuſpendere à beneficiis, eo quòd in probatione plena defecerit, cur non addidit plena, ſicuti expreſſit in caſu præcedenti? Non igitur incurrit hanc ſuſpenſionem, eſto in probatione plena defectus objecti deficiat, ſi ſemiplenè illum probaverit. Uti tradunt Hoſtienſ. & Archidiacon. relati à Gloſſa *in dicto c. ſtatuimus. verbo qui vero in probatione.* Suar. *diſp.31. ſect.3. numero 11.* Sed verius eſt quod indicat *ibi* Gloſſa, & docuit Geminian. *num.5.* Ancharran. *num.6.* Alterius *t.2. diſp.13. c.4. col.2.* Bonac. *diſp.3. q.4. punct.9. num.4.* ſi deficiat in probatione plena ſuſpenſioni ſubjici, quia id videtur explicatum à Gregor. X. *in c. ut circa de elect. lib.6.* ubi referens & confirmans deciſionem Innocent. IV. in *c. ſtatuimus* inquit, *Illa ſanè quæ felicis recordationis Innocent. Papa quartus, contra non plenè probantes ea quæ in formam, vel in perſonam objecerunt, in ſuo volumus robore permanere.* Notandúmque eſt verbum *plenè*, quod afficit utrumque objicientem ſcilicet in formam, & in perſonam. Præterquam quòd in probatione deficit qui plenè ſuam intentionem non probat; ſiquidem ob illius defectum obtinere non poteſt electionis ceſſationem. Uti notat Gloſſa *in Clement. conſtitutionem, verbo fides de electione.* Illud certum excuſari ab hac cenſura, ſi inculpabiliter in probatione defeiat, eo quòd teſtes de veritate depoſituri renuant deponere, vel ipſe electus à defectu objecto liberatus occultè ſit. Sicuti notarunt Suar. *dicta diſputat.31. ſect.3. num.12.* Filliucius *tract.17. cap.6. q.8.* Bonac. *tom.3. de cenſur. diſp.3. quæſt 4. punct.7. num.7.* Item ſi objectis pluribus defectibus unum tantùm plenè probes, qui ſufficiens ſit ad electionem caſſandam, ut docet Gloſſa aliis relatis in *dicto c. ſtatuimus verbo deficere*, quia ea probatione ſtante convincitur nec doloſè egiſſe, nec temerè electionem impugnaſſe. Ad extremum adverte nomine electi, intelligi debere quemlibet præſentatum, nominatum, poſtulatum, ſeu quolibet modo proviſum. Argum. *c. ſi compromiſſarius de elect. lib. 6.* Deinde debere eſſe proviſum non ad quodcunque beneficium, ſed ad dignitatem, perſonatum, ſeu Canonicatum, ut declaratur in *dicto c. ſtatuimus. §. ſed etſi pars.* Et notavit *ibi* Gloſſa, Suar. *diſp.31. de cenſur. ſect.3. num.2.* Filliucius *tract.17. c.6. q.8.* Bonac. *diſp.3. de cenſur. in partic. quæſt.4. punct 9. num.3.* Sub nomine dignitatis Epiſcopatus videtur comprehenſus Argum. *c. ſi compromiſſarius de elect. in 6.* quia eſt ſuprema dignitas, & tradunt relati Doctores.

6 Sexta habetur in *c. cupientes. §. cæterùm de elect. lib.6.* adverſus electores Epiſcoporum, qui electionem factam ſive in concordia, ſive in diſcordia culpabiliter omiſerint præſentare electo infra octo dies, enumerandos non à puncto electionis, ſed ab eo puncto quo electione factâ poſſint commodè electo eam præſentare. Hi igitur omnes, & ſinguli qui culpabiles in hac omiſſione extiterint ab omnibus beneficiis, quæ in illa Eccleſia de cujus electione agitur, obtinent, ſuſpenduntur per triennium continuum, enumerandum ab eo puncto quo dicta ſuſpenſio contrahitur. Quod ſi illo triennio durante temerè ſe ingeſſerint in prædictorum beneficiorum adminiſtratione illis perpetuò privantur. Sicuti hæc omnia tradit Gloſſa *ibi*: & Doctores communiter. Paludan. *diſt.18. q.7. caſu 1.* Sylveſt. *verbo ſuſpenſio, n.25.* Henriq. *lib.13. c.39. n.3.* Sayr. *lib.4. theſauri, c.15. n.12.* Suar. *diſp.31. ſect.3. num.4.* Bonac. *tom.3. de cenſur. diſp.3. q.4. p.8.* Eadem pœna extenditur in *dicto cap.* adverſus electores ſe electioni opponentes, qui infra tempus, & modum *ibi* præſcriptum ad Sedem Apoſtolicam non acceſſerit per ſe, vel per procuratores, aut certas perſonas ad hoc deſtinatas ad reddendam totius negotii rationem. Et tandem idem decernitur cum aliquis poſtulatur. Hæ tamen electiones jam non ſunt in uſu, ut benè advertit Suar. *diſp.31. ſect.3. num.5.*

7 Septima continetur in *c. ſi compromiſſarius de elect. lib.6.* adverſus compromiſſarum qui ſcienter, ſeu ut aliis placet ex ignorantia craſſa, & culpabili eligit indignum ad Epiſcopatum, vel ſuperiorem dignitatem, non verò ad dignitatem inferiorem, ſuſpenditur triennio à beneficiis Eccleſiaſticis, ſi quæ habet in illa Eccleſia in quam delinquit. Compromittentes verò ſcienter ratam indigni electionem habuerint pro ea vice eligendi ſunt poteſtate privati, ſuſpenſionem tamen prædictam non incurrunt, quia nec in *dicto c. ſi compromiſſarius*, neque alibi habetur. Atque ita tradunt Gloſſa *ibi*: Suar. *diſp.31. ſect.3. num.9.* Alterius *t.2. diſp.13. c.2.* Bonac. *t.3. de cenſur. diſp.3. quæſt.4. p.3.* Eadémque pœna ſuſpenſionis extenditur ad eum qui alicujus Epiſcopi, vel Superioris electionem, poſtulationem, aut proviſionem impugnans in probatione deficit ejus quod objicit in perſonam electi, juxta ea quæ *ſuperiùs* annotavimus.

8 Octava refertur in *cap. quia ſæpè de elect. lib. 6.* adverſus Capitula, Collegia, Conventus, & ſingulares perſonas, quæ Sede vacante bona Eccleſiæ Cathedralis, regularis, vel collegiatæ à Prælatis ipſarum Eccleſiarum dimiſſa, vel vacationis tempore aliquo modo obvenientia, quæque in utilitatem dictarum Eccleſiarum expendi deberent, vel futuris ſucceſſoribus reſervari, occupant, inter ſe dividunt, furripiunt, dilapidant, diſſipant, & conſumunt in earum grave diſpendium, & jacturam. Qui ergo hoc facere præſumpſerint ab officio, & beneficiis quibuſcunque ſuſpenduntur, donec plenè reſtituerint quidquid de bonis acceperint ſupradictis.

Sub hac conſtitutione ſolùm comprehenduntur perſonæ quæ ſunt ex Eccleſia, Collegio, ſeu Conventu, cujus bona uſurpantur, quia pro his tantùm eſt diſpoſitio, ut conſtat ex illis verbis: *Capitula, Conventus, Collegia, & ſingulares eorumdem perſonæ.* Et notavit Gloſſa *verbo eorumdem.* Secundò non comprehenduntur uſurpantes bona quæ ad alios præter Eccleſiam, vel ſucceſſorem pertineant, quia de his tantùm bonis textus locutus eſt. Tertiò non extenditur ad uſurpantes bona, quæ ad inferiores beneficiatos, vel Eccleſias ſpectant, in qua conſtitutio ſolùm agit de bonis Eccleſiæ Cathedralis, Regularis, vel Collegiatæ: ſicuti latiùs tradunt Suar. *diſputat.31. ſect.3. num.3.* Bonacina *tom.3. de cenſur. diſp.3. q.4. p.15. per totum.*

Hæc ſuſpenſio eſt ab officio tum Ordinis, tum juriſdictionis,

dictionis, & etiam à beneficiis non solùm illius Ecclesiæ in quam commissum est delictum, sed ab omnibus ubique possessis, quia id denotat pronomen illud *quibuscunque*, quod generale est, & omnia comprehendit. Argument. *leg. à procuratore. Cod. mandati*, & *cap. solitæ de majorit. & obedient.* Et notavit Bonac. *disputat. 3. quæst. 4. punct. 15. num. 9.* adversus Panormit. Alterium, & alios. Durat autem suspensio donec plenè restitutum fuerit quod sublatum, vel dissipatum est. Censebitur verò plenè esse restitutum, tametsi materia levis quæ peccatum mortale non attingat, omittatur; vel si is cui restitutio facienda est, remittat, ut notavit Bonacina *suprà numero 12. & 13.*

Huic suspensioni similis est quæ habetur in *capite præsenti, de officio ordinarii in 6.* ubi suspenduntur ab officio, & beneficio, omnes Ecclesiasticæ personæ Episcopis inferiores, quæ vacantibus personatibus, dignitatibus, prioratibus, vel aliis Ecclesiis sibi subjectis, vel ad eorum collationem, ordinationem, præsentationem, vel custodiam pertinentibus bona in ipsis inventa, seu vacationis tempore venientia occupant, aut in suos usus quomodolibet convertere præsumunt, nisi aliquo justo titulo ad illos pertineant.

9 Nonò suspenduntur qui munus exercentes conservatoris tam de aliis quàm de manifestis injuriis, & violentiis scienter se intromiserint judicaturi, seu ad alia quæ judicialem indaginem exigunt, suam extenderint potestatem. Uti habetur in *capite hac constitutione de offic io, & potest. judicis delegati.* Et notandum est verbum *scienter*, nam si ex ignorantia etiam culpabili (modo affectata non sit) aliquid horum contingat, huic censuræ non est locus, ut tradit Suar. *disputat. 31. sect. 3. numero 17.* Filliucius *tractat. 17. capit. 6. numero 118.* Moneta *de conservatorib. cap. 7. quæst. 12.* Bonacina *tom. 3. de censur. disputat. 2. quæst. 2. punct. 5. num. 10.* Episcopi etsi numerentur inter illas personas quæ officium conservatoris exercere possunt, non tamen huic censuræ subjiciuntur, esto delinquentes sint, quia in prædicta suspensione non exprimuntur, quod necessarium erat juxta Textum in *cap. quia periculosum de sentent. excommunicat. in 6.* ut docuerunt Suar. Filliuc. Bonac. *loc. alleg.* adversus Monetam *dict. q. 12.* suspensionem quam hi conservatores incurrunt existimat Suar. *disp. 31. sect. 3. num. 17.* Moneta *de conservatorib. cap. 7. quæst. 12.* esse officio absolutè tum ordinis, tum jurisdictionis. Quæ opinio sustinenda esset spectato *prædicto cap. hac constitutione*, quia ibi nulla restrictio constituta est. At spectata constitutione Gregor. XV. edita 20. Septemb. anno 1621. quæ incipit: *Sanctissimus in Christo Pater*, solùm est suspensio ab officio consecratoris, ut in eo conservator puniatur in quo deliquit. Neque hæc suspensio extenditur ultra annum enumerandum ab eo die, quo limites suæ potestatis excessit. A beneficio autem nullo modo manet suspensus, quia neque in *capit hac constitutione* neque in Bulla Gregorii mentio facta est, & pœnæ non sunt extendendæ ultra verborum proprietatem: uti advertit Suar. *loco citato.* Bonacina *tom. 3. disput. 3. quæst. 5. punct. 2. in fine.*

10 Decimò lata est suspensio ab Innocent. IV. in *capit. cum æterni 1. de sentent. & re judic. lib. 6.* adversus Judices Ecclesiasticos ordinarios, & delegatos, qui in judicio contra conscientiam, & contra justitiam in gravamen partis alterius quidquam fecerint per gratiam, vel per sordes. Et hi suspenduntur ipso facto per annum à die commissi criminis ab executione officii non solùm jurisdictionis, sed etiam ordinis, siquidem irregulares fiunt, si suspensione durante damnabiliter se ingesserint divinis, uti notavit Geminian. *ibi.* Navarr. *cap. 27. num. 157.* Sayrus *lib. 4. thesauri, cap. 13. num. 3.* Suar. *disput. 31. de censur. sect. 3. num. 16.* Bonac. *tom. 3. de censur. disp. 3. quæst. 5. punct. 3. num. 8.* Sub nomine Judicis ordinarii, vel delegati non comprehenditur arbiter, arbitrator compromissarius, quia ii non tam sunt Judices, quàm compositores, & à fortiori non comprehenditur merus executor, quia hic non judicat, sed judicatum exequitur: sicuti tradit Glossa *ibi verbo in judicio.* Navarr. Suar. Sayrus, Bonacina *loc. alleg.* Episcopus verò etsi Judex ordinarius sit, quia tamen in præfata suspensione non exprimitur sub ea non comprehenditur, juxta repetitum textum in *cap. quia periculosum. De sentent. excommunic in 6.* Ad incurrendam tamen hanc suspensionem requiritur ut judex in judicio non extra aliquid præsumat facere in gravamen alicujus partis contra conscientiam, & contra justitiam. Potest enim procedere contra conscientiam, si ex odio sententiam proferat, & non contra justitiam, quia sententia justa est etsi iniquè prolata, & potest procedere contra justitiam, & non contra conscientiam, si per ignorantiam quod injustum est pro justo judicaverit. Requiritur ergo utrumque & quod gravamen injustum sit, & quod sit contra conscientiam: ut docuit Glossa *in dicto c. verbo & contra.* Navarr. *c. 27. num. 157.* Suar. *disp. 31. sect. 3. num. 16.* Sayrus *lib. 4. c. 13. num. 3.* Bonac. *disp. 3. quæst. 5. punct. 3. num. 2.* Deinde necessum est, ut moveatur judex ad præfatum gravamen inferendum per gratiam, vel per sordes, hoc est ex favore alicujus, & in illius gratiam, vel ob muneris donationem, aut promissionem. Sicuti ex Prateolo, *verbo gratia*, & *verbo sordes*, advertit Bonac. *dicto punct. 3. num. 4.*

11 Undecimò in *cap. exigit de censibus lib. 6.* à Gregorio X. lata est suspensio adversus Clericos inferiores Episcopo, eorúmque familiares, qui occasione visitationis Ecclesiarum sibi subjectarum aliquam pecuniam, seu munus etiam spontè oblatum moderatum victum sui, & suorum pro tempore visitationis insumendum acceperint, nisi infra mensem duplum Ecclesiæ gravatæ restituerint, vel ut meliùs dicam, nisi infra duos menses prædictam restitutionem præstent, juxta Extravag. *unic. inter communes*, ubi tempus restitutionis prolongatum fuit. Quòd si Episcopi in hac parte excesserint, ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur, donec duplum illius quod acceperint, restituat. Et licet in *prædicto cap. exigit. & in cap. Romana. §. procuratores, eodem titul. & lib.* prohibitum sit procurationes in pecunia exigi, vel oblatas recipi: attamen in *cap. felicis, eodem tit. & lib.* concessum est ut ii, quibus visitatio ex officio incumbit, recipere possint in pecunia procurationes, modò à visitatis spontè offeratur.

Personæ adversus quas hæc pœna injungitur, sunt visitatores Ecclesiarum ex officio, & jure ordinario, ut colligitur ex *dicto capite Romana.* ibi: *Ordinario jure suos subditos visitantibus.* Et *ex capite felicis*, ibi: *Episcopi, & alii quibus ex officio competit visitare. Hi igitur si fuerint Episcopi, vel superiores munus aliquod occasione visitationis receperint, vel procurationem in pecunia exegerint, vel visitationis officio non impenso procurationem in victualibus receperint, duplúmque illius quod sic receptum est infra duos menses Ecclesiæ non restituerint, ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur, quousque restitutionem præstent: si verò inferiores Episcopis fuerint, suspensioni ab officio, & beneficio subjiciuntur, non obstante remissione facta ab eis quibus restitutio est facienda.* Quam constitutionem non est dubium extendi ad regulares visitantes Ecclesias parochiales sibi subjectas, eo quòd jure ordinario, & ex officio visitent. Quinimò extenditur ad Provinciales, seu Generales per se, vel per substitutos monasteria, conventus, seu collegia suæ Religionis visitantes. Uti dicitur in *dicto capite Romana ad finem*, ibi: *Hanc autem visitandi formam ad universis etiam Episcopis, aliisque Prælatis ordinario jure suos subditos visitantibus, plenè observari præcipimus. Salvis super*

hoc rationabilis, & approbatis Religioſorum conſuetudinibus, & regularibus inſtitutis. Quibus verbis omnes Prælati tam ſæculares, quàm regulares jure ordinario viſitantes comprehenduntur, & formam ibidem præſcriptam obſervare obligantur, niſi fortè ex regulari inſtituto, & rationabili conſuetudine permiſſum ſit aliquid ultra victualia accipi, quin eo caſu hac cenſura non ligantur; ac ſi præter id quod ex rationabili conſuetudine, regularique inſtituto, eis competit, aliquod munus accipiant, huic cenſuræ ſubjiciuntur, ut benè notavit Paludan. *in* 4. *d.* 18. *q.* 7. *art.* 2. *caſu* 5. Sayr. *lib.* 4. *theſauri, cap.* 15. *num.* 2°. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 5. *p.* 4. *num.* 7. Notanter dixi *jure ordinario*, nam ſi ex jure extraordinario, & delegatione Pontificis aliquis Eccleſias, monaſteria, & loca pia viſitet, & formam in *c. Romana* præſcriptam non obſervet, huic cenſuræ, & pœnæ non ſubjicitur, ut notavit Gloſſa in *dicto c. exigit verbo viſitationis.* Paludan. & Sayrus, & Bonac. *ſuprà.* Quinimò his delegatis, & nuntiis debentur non ſolùm victualia, ſed etiam mercedes equorum, & viaticum, ut de loco ad locum tranſire commodè poſſint, ut tradit Gloſſa in *Clemen.* 2. *verbo ſi voluerint, de cenſibus.* Azor. 2. *p. inſtit. moral. lib.* 3. *cap.* 42. *quæſt* 8. Quod adeò verum eſt, ut nullo viſitationis officio impenſo ſumptus, & viaticum his legatis Apoſtolicis debentur ab Eccleſiis, ad quas dum legationis officio funguntur, acceſſerint Argum. *c. procurationes. c. inſtantia.* Et *ibi* Abbas *de cenſibus.* Et notavit Azor. *dicto c.* 42. *quæſt. ultim.* inſuper familiares Prælatorum jure ordinario viſitantium, ſi aliquid ultra victualia ſibi, ſuiſque Prælatis debita, recipiant, ab officio, & beneficio ſuſpenduntur, ſicut & viſitatores, ut conſtat ex *dicto c. Romana* ibi: *Nec ipſe, nec quiſquam ſuorum.* Et ex *dicto c. exigit*, ibi: *Viſitatoribus, eorúmque familiaribus.* Et ex Concilio Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 3. *de reformat.* ibi: *Néve ipſi, aut quiſquam ſuorum.* Et notavit Bonacina *diſp.* 3. *quæſt.* 5. *p.* 4. *num.* 8.

Actio verò ob quam hæc ſuſpenſio, vel interdictum indicitur viſitatoribus eorúmque familiaribus, eſt receptio alicujus muneris ultra victualia occaſione viſitationis, vel victualium receptio non impenſo viſitationis officio. Verùm cuilibet ex officio viſitandi debitus eſt victus neceſſarius tum in ſtipendium ſui laboris, tum in ſubjectionis debitæ ſignum. Sicuti notavit Gloſſa ab omnibus recepta in *cap. Romana. verbo viſitationibus de cenſibus in* 6. Quod adeò verum eſt, ut nec præſcriptione, nec conſuetudine ab hac obligatione eximi poſſunt jure antiquo ſpectato, ut decidit *cap. cum ex officii de præſcriptionibus.* Attamen jure novo Conc. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 3. *de reformat.* conſtat conſuetudine præſcribere aliqua loca poſſe, ne teneantur ſuis viſitatoribus procurationem ſolvere, ut notavit Praxis Epiſcop. 2. *p. verbo viſitatio.* 3. *cap. in fine.* Steph. Gratian. *diſceptat. forenſ. c.* 57. *num.* 19. Barboſa *de poteſt. Epiſcop. alleg.* 73. *num.* 48. Ea autem præſcriptio cenſenda eſt niti alicui ſummi Pontificis privilegio; nam ſicut nullus eximi præſcriptione poteſt à viſitatione, ſic nec à procuratione ſolvenda, quæ viſitationi eſt acceſſoria, ut rectè Felin. *in d. c. ex officii de præſcript.* Azor. 2. *part lib.* 3. *cap.* 42. *quæſt.* 14. Præterquam quòd hæc præſcriptio odioſa eſt, utpote quæ in detrimentum Eccleſiaſticæ diſciplinæ cedit; ſiquidem ea poſita retrahuntur Prælati à viſitatione præſtanda, ſicuti alliciuntur procuratione conceſſa. Non igitur ſola præſcriptione haberi poteſt. Quod intelligendum eſt, quando loca ita exempta ſunt à ſolutione procurationis, ut in nullum alium ſuum onus tranſtulerint, ſecùs ſi in alios onus tranſlatum ſit: hæc enim exemptio optimè præſcribi poteſt, ut latiùs tradit Azor. *tom.* 2. *inſtit. moral. lib.* 3. *cap.* 42. *quæſt.* 11. diminuere autem procurationem retenta ſufficiente quantitate ad commodum viſitatoris præſcriptione, conſuetudine, pacto, & lege valet præſcribi. Secùs verò quæ hanc diminueret quantitatem. Quapropter ſolo Pontificis privilegio eximi aliquis poteſt à procuratione ſolvenda in nullum alium hoc onere tranſlato, in cujus privilegii conceſſione attendi debet, ut viſitationi aliunde neceſſaria provideantur, ne viſitatio negligatur.

Hanc procurationem ſolvere obligantur quælibet Eccleſiæ, Monaſteria, & perſonæ quæ viſitantur ſpectato jure communi, ut conſtat ex *cap.* 1. *& ultim. de cenſib. in* 6. & *ibi* Gloſſa communiter, recepta, ſolùm eſt dubium de laïcis, an compelli poſſint hanc procurationem ſolvere; Et quidem quando Eccleſia, & Rector pauper eſt, compellendos eſſe affirmat tanquam certum Azor. 2. *p. inſtit. moral. lib.* 3. *c.* 42. *q.* 3. quia tunc non ratione ſui ſed ratione ſui Parochi, & in illius defectum compelluntur, ne ſuo labore viſitator defraudetur, néve viſitatio neceſſaria omittatur. At ſi Eccleſia, vel Rector viſitandus poteſtatem habent ſolvendi procurationem, variant Doctores, an laïci compelli debeant ad ſolvendam procurationem? Nam Gloſſa *ult. in c. placuit.* 10. *quæſt.* 1. Joann. Andræas, & Immola *in cap. Romana de cenſibus in* 6. Quibus adhærere videtur Azor. 2. *p. lib.* 3. *c.* 42. *quæſt.* 3. cenſent laïcos compelli poſſe, ſiquidem viſitationis beneficium recipiunt, neque poſſunt illud repellere, & conſequenter neque valebunt repellere expenſas viſitationi annexas. Sed rectiùs eadem Gloſſa *in dicto c. placuit*, & *in c.* 1. *de cenſibus, lib.* 6. *verbo laïcos*, negat obligari laïcos poſſe ad prædictam expenſarum ſolutionem, quod declaravit ſacra Cardinalium congregatio teſte Barboſa, *allegat.* 73. *numero* 45. & *in remiſſionibus Concilii, dicto cap.* 3. Bonacina *diſputat.* 3. *quæſt.* 5. *punct.* 4. *numero* 13. Nam cùm Prælati Eccleſiaſtici præcipuè ad viſitandas Eccleſias, loca pia, & perſonas Eccleſiaſticas procedant, ab his vult Eccleſia ut expenſæ exigantur, non à laïcis quos ex conſequenti viſitant, niſi voluntariè illas concedant. Quod adeò verum exiſtimo, ut etiam quando Eccleſia, illiúſque Rector pauperes ſunt, neque facultatem habent procurationem ſolvendi, laïci compelli non debeant, ſed gratis viſitatio facienda eſt, & ſuis expenſis, viſitatores alendi ſunt. Quod à fortiori procedit, cùm hoſpitalia, aliáque loca infirmorum viſitant, à quibus procurationes exigi nequeunt, uti tradunt, & deciſum referunt Praxis nova Epiſcopalis 2. *part. c.* 3. *num.* 65. Barboſa 3. *part. de poteſt. Epiſcop. alleg.* 73. *num.* 50. *& ſeqq.* Suad. *de aliment. tit.* 4. *quæſt.* 22. *num.* 6. *& ſeqq.* Bonac. *t.* 3. *diſp.* 3. *q.* 5. *p.* 4. *num.* 10.

Sed an Eccleſiæ civitatis, ubi Epiſcopus Cathedram habet, vel illarum Rectores ſolvere debeant procurationes cùm viſitantur? Negat praxis nova Epiſcop. 2. *p. cap.* 3. *num.* 65. & Barboſa *alleg.* 73. *numero* 46. idque à ſacra Congregatione ſæpiùs eſſe deciſum referunt. Quinimò Barboſa relato Marco Antonio Genuenſi *in manuali paſtorum, cap.* 35. *num.* 9. exiſtimat neque poſſe Epiſcopum procurationem recipere ab ea Eccleſia, ex qua poſſet ad domum propriam ad prandium redire, ductus illis verbis Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 3. *de reformat*, ibi: *Exceptis tantùm victualibus quæ ſibi, aut ſuis frugaliter, & moderatè pro temporis tantùm neceſſitate, & non ultra erunt miniſtranda: at cùm poteſt ad domum propriam redire, non videntur victualia neceſſariò miniſtranda.* Ergo prædictæ Eccleſiæ compelli non poſſunt ad illarum ſolutionem. Cæterùm verius exiſtimo præfatas Eccleſias obligatas eſſe, quod docuit Abbas *in capite venerabili de cenſibus.* Gofredus *in ſum. tit. de ſimonia.* §. *ſunt autem.* Henricus *capit. cùm Apoſtolus de cenſibus.* Quos refert, & ſequitur Azor. 2. *part. inſtit. moral lib.* 3. *c.* 42. *quæſt.* 4. quia nullo Textu à ſolutione procurationis eximuntur, quia eſto ea victualia non ſint neceſſaria Epiſcopo, cùm ex propriis ſe ſuſtentare poſſit in propria

pria domo, at sunt convenientes, ut decentiùs sustentetur, aliàs Episcopus dives non posset ab ulla Ecclesia procurationes recipere. Præterea procurationes non solùm ob sustentandum Episcopum, sed in subjectionis debitæ signum, & recognitionem offeruntur.

Nomine victualium quæ visitatores exigere possunt, continentur ea quæ pertinent ad esum, & potum & stramenta sui, & suæ familiæ, & jumentorum quibus necessariò utitur, & quæ ad hæc præparanda opus fuerint, quæque necessaria fuerint ad discumbendum, commorandum, spectata regionis consuetudine, visitantium conditione, & visitatoris facultate. Argumen. *leg. verbo victus, & seqq. ff. de verborum significat.* & tradit aliis relatis Azor. 2. *p. instit. moral lib.* 3. *c.* 42. *quæst.* 7. Nullo autem modo mercedes equorum, corúmque jactura, & sumptus, aut viaticum nomine victualium veniunt: ut benè docuit Glossa *in dicto c. Romana*, §. *procurationes verbo in victualibus de censib. lib.* 6. & *in cap. exigit eodem tit. & lib. verbo pecuniam.* Azor. *quæst.* 8. Franciscus Leo *in thesauro fori Ecclesiast. cap.* 16. *num.* 44. Barbosa *de potest. Episcop. alleg.* 73. *num.* 54. Bonacina *disp.* 3. *quæst.* 5. *punct.* 4. *num.* 2: & alii: Neque item veniunt medicinæ, nam esto sint necessariæ personæ, non tamen per modum victus. Sicuti esto vestes necessariæ sint, non tamen eas visitandi suppeditare debent. Præterquam quòd medicinæ non sunt necessariæ personæ utcunque, sed infirmæ. Atque ita docet Zerola *in praxi Episcop. verbo visitatio*, §. 6. *dub.* 1. Excipi tamen debet, *nisi visitator his omnibus indigeret*, nam eo casu ne visitatio omittatur, hæc omnia donanda sunt, uti advertit Glossa *dicto c. exigit. verbo pecuniam, de censib. in* 6. Franciscus Leo *cap.* 16. *num.* 43. Bonacina *punct.* 4. *num.* 2. Quod intelligendum est de Prælato proprio nomine visitante; non de substituto, hic enim esto solvere non possit vecturam equorum, & aliæ quæ in itinere insumit, & medicinas ad sui curationem, non obinde poterit hoc onus visitandis imponere, sed à Prælato eum in visitatorem designante prædicta omnia exigere debet. His positis supersunt aliquot difficultates examinandæ.

Prima, An Episcopus discurrens per oppida, & villas suæ diœcesis gratia Sacramenti Confirmationis conferendi, vel Chrismatis conficiendi, vel Ecclesiæ recenter ædificatæ consecrandæ, vel pollutæ reconciliandæ, possit procurationem visitationis tempore designatam recipere? Affirmat Azor. 2. *p. instit. moral. lib.* 3. *cap.* 42. *in fine*, quia ea munera præstans, suas Ecclesias, & suos subditos visitat. Sed contrarium videtur dicendum, quia illa non est propria visitatio; cùm non sit ad corrigendos, & emendandos subditorum defectus, sicuti docent, & decisum referunt Augustt. Barbosa, 3. *p. de potestat. Episcop. allegat.* 73. *numero* 52. & *in remissionibus Concilii, dicto capit.* 3. Bonacina *tom.* 3. *de censur. disputat.* 3. *quæst.* 5. *punct.* 4. *num.* 8.

Sed an huic pœnæ subjiciatur ob eam causam procurationem recipiens? Affirmat ut probabilius Bonac. *suprà*: quia Textus *in capite exigit de censib. in.* 6. huic pœnæ subjicit visitatorem, qui aliquid ultra victualia pro temporis necessitate recipit, vel victualia non impenso visitationis officio: at prædictus Episcopus suscipiens præfatas procurationes, cùm pergit ad Sacramentum Confirmationis ministrandum, vel Ecclesiam reconciliandam, procurationes recipit officio visitationis non impenso, ergo. Nihilominus oppositum mihi verius videtur, quia posito quòd accessus ille ad Ecclesias consecrandas, vel Sacramentum Confirmationis ministrandum, dici nequeat visitatio, victualium receptio non causa visitationis fit, sed causa laboris impensi in prædicto accessu, & muneris illius executione. At textus in *capit. exigit* & Concilium Tridentinum non subjicit Episcopum suspensioni prædictæ ob quamlibet victualium, aut muneris receptionem, sed ob illorum receptionem ratione visitationis, officio visitationis non impenso. Cùm ergo Episcopus non visitationis occasione, sed occasione laboris in alio suo munere impensi recipiat, huic suspensioni non subjicitur.

Secunda difficultas, An recipiens esculenta, & poculenta domi suæ insumenda huic pœnæ subjiciatur; Ratio difficultatis est, quia hæc videntur esse levis materiæ, & insufficientia ad animum judicis pervertendum. Nihilominus oppositum est tenendum cum Glos. *in dict. c. Romana, verbo aliquod munus*, ubi advertit discordare hanc constitutionem à decisione *cap. statutum*, §. *in nullo de Rescript. lib.* 6. ubi permittitur delegato esculenta accipere paucis diebus insumenda. Immola, & Ancharran. *in Clement.* 2. *de censibus.* Praxis nova *Episcop.* 2. *p. cap.* 3. *num.* 65, Marco Antonio Genevens. *manual. pastor. cap.* 35. *num.* 6. & 7. Barbosa *alleg.* 73. *numero* 54. Bonacina *tom.* 3. *de censur disputat.* 3. *quæst.* 5. *punct.* 4. *num.* 2. Quia Concilium Tridentinum expressè statuit, ne aliquid aliud ultra victualia pro temporis necessitate ministranda, visitatores recipiant, alioquin pœnis in *Concilio Lugdunen.* statutis subjiciuntur. At recipiens esculenta, & poculenta in sua domo insumenda, victualia recipit ultra temporis necessitatem. Ergo si illa victualia in magna quantitate sint, quæque prudentis arbitrio gravem materiam contineant, huic suspensioni, & interdicto locus erit. Et confirmo prædicta esculenta muneris rationem habent ultra victualia pro temporis necessitate ministranda. At visitator occasione visitationis munus quodcunque recipiens ultra victualia tempore necessitatis ministranda suspensioni, vel interdicto subjicitur, ergo &c.

Hanc doctrinam restringit Glossa *in dicto cap. exigit, de censibus lib.* 6. *verbo visitationis.* Sayr. *lib.* 4. *cap.* 15. *numero* 26. Franciscus Leo *in praxi fori Ecclesiast. c.* 16. *numero* 45. ne procedat stante consuetudine, pacto, fundatione seu institutione recipiendi aliquid ultra victualia pro temporis necessitate insumenda. Si enim stante fundatione, constitutione, pacto, vel consuetudine gratis visitationem præstandi, nihil recipi potest. Sic stante consuetudine, pacto, vel fundatione recipiendi aliquid ultra victualia necessaria, recipi absque ullo timore poterit; quia Concilium non videtur pactis, privatis fundationibus, & consuetudinibus legitimè præscriptis voluisse derogare. Atque ita docet ultra superius relatos Azor. 2. *p. instit. moral. lib.* 4. *cap.* 42. *in fine.* Hanc limitationem approbandam censeo, si ex pacto, fundatione, institutione, aut consuetudine post Concil. Trident. præscripta hæc munera concedantur, quia Conc. Triden. non derogat pacta, fundationes, institutiones, & consuetudines immemorabiles antecedentes; siquidem stante consuetudine, ut procurationes in pecunia solvantur, sicuti in pluribus diœcesibus viget, possunt visitatores cogere visitatos ut procurationem in ea forma solvant, ut advertit Ludovic Molina, *t.* 1. *de justit. tract.* 2. *disp.* 85. *circa finem.*

Tertia difficultas, An Episcopus, seu ejus substitutus plures Ecclesias eodem die visitans, possit à singulis integras procurationes accipere, ac si unam tantùm visitaret. Huic difficultati respondet Bonifac. VIII. *in capite felicis de censibus in* 6. dicens: *Non liceat visitanti nisi unam procurationem recipere una die, sive unum locum solùm visitaverit, sive plura, etiamsi quilibet locus visitatus ab illo sufficeret ad procurationem integram persolvendam, cùm eidem sufficere debeat, ut temporalia metat à locis personaliter visitatis pro diebus quibus eis spiritualia subministrat*, alioqui, ut inquit Glos. *ibi verbo persolvendam*, posset totam civitatem una die visitare, & tot procurationes recipere quot ibi essent Ecclesiæ quod est absurdum. Atque ita tradit Zerola, 2. *part. prax. Episcop.*

Epiſcop. verbo viſitatio. §.6. *dub.*6. Auguſt. Barboſa *in remiſſionib. concilii, dicto c.*3. *in fine.* Bonacina *tom.*3. *de cenſur. diſp.*3. *q.*5. *p.*1. *num.*4.

Cæterùm Gloſſa *in dicto c. felicis in propoſitione caſus, circa finem*, quam ſequitur Molina *tract.*2. *de juſtit. diſp.*85. *circa finem.* Alterius *de interdicto, t.*2. *diſp.*12. *cap.*2. *col.*2. nec diſſentit Bonac. *ſuprà*, aſſerit hodie Prælatos habere diſpenſationem à Papa viſitandi plura loca in una die, & à quolibet recipiendi integram procurationem. Quapropter ubi id conſuetudine receptum eſt, permitti poterit: nam cùm prohibitio recipiendi una die plures procurationes à jure poſitivo inducta ſit: potuit diſpenſatione Pontificis, & conſuetudine tolli.

Quarta difficultas, An recipiens procurationem à locis privilegio, vel conſuetudine exemptis ab onere eam ſolvendi pœnis latis in *dicto c. exigit*, ſubjiciatur; Affirmat Bonacina *d. diſp* 3. *quæſt.*5. *punct.*3. *num.*12. ductus verbis Concilii Trident. dicentis. *Quod ſi quiſquam (quod abſit) aliquid amplius in ſupradictis omnibus caſibus accipere præſumpſerit, is præter dupli reſtitutionem infra menſem faciendam, aliis etiam pœnis juxta conſtitutionem Concilii generalis Lugdunenſis quæ incipit, Exigit, necnon & aliis pœnis in ſynodo provinciali arbitrio ſynodi abſque ulla ſpe veniæ mulctetur.* At unus ex caſibus à Concilio relatis in quo nihil procurationis recipi debet, eſt, ſi viget conſuetudo, & à fortiori privilegium nihil recipiendi, ſed gratis viſitationem præſtandi.

Cæterum ſatis probabile videtur ſic recipientem victualia à prædictis locis exemptis his pœnis non ſubjici. Nam eſto graviter peccet ea exigens, utpotè qui injuſtitiam committit, violans legitimum privilegium, & exemptionem, ut tradit Rodrig. *qq. regular. t.*2. *q.*63. *art.*7. Molina *tract.* 2. *de juſtit. diſp.*85. *in fine.* Barboſa *alleg.*73. *num.*47. Bonacina *diſp.*3. *q.*5. *punct.*4. *num.*11. attamen cenſura non videtur innodandus, qui non præſtat actionem ſub cenſura prohibitam. Nam in *c. exigit.* & *c. Romana de cenſib. lib.*6. ſolùm prohibetur receptio alicujus muneris ultra victualia, vel victualium receptio officio viſitationis non impenſo, non autem prohibetur receptio victualium à locis exemptis, ut conſideranti conſtare poteſt. In Conc. Trident. verò etſi præcipiatur obſervari conſuetudinem illis in locis præſcriptam, nec victualia, nec pecuniam, nec quicquam aliud recipiendi, attamen receptionem victualium præcisè ab his locis non videtur pœnis relatis in *dicto c. exigit*, ſubjicere, quia non ſubjicit recipientem præcisè aliquid à locis exemptis, ſed recipientem aliquid amplius quàm conceſſum eſt recipi. Cùm igitur conceſſum ſit recipi victualia pro temporis neceſſitate inſumenda, qui aliquid ultra ipſa ſive à locis exemptis, ſive à non exemptis reciperet, pœnis *dicti cap. exigit.* ligaretur; ſecùs verò ſi nihil ampliùs quàm victualia à locis exemptis reciperet.

Quinta difficultas, An Cancellarius, Auditor, Scriba, vel Notarius Epiſcopi recipientes ultra victualia mercedem, ſeu pretium pro decretis, informationibus in viſitatione conſcribendis his pœnis ſubjiciantur? Certum eſt ſubjici, quia horum ſcriptura ad viſitationem neceſſariò pertinet, ac proinde victualibus impenſis ipſi eſt ſatisfactum. Sicuti ſacra Cardinalium congregatio declaravit, ut docet Barboſa *in remiſſionib. Concilii, dicto c.*3. *num.*13. & *de poteſt. Epiſcop. alleg.* 73. *num* 41. Bonacina *diſp.*3. *q.*5. *punct.*4. *num.*2. Zerola 2. *p. prax. Epiſc. verbo viſitatio.* §.6. *dub.*4. At ſi à viſitatis petatur copia viſitationis pro ea exhibenda, poterit Secretarius mercedem exigere, quia hoc extra viſitationem eſt. Ut advertit Navarr· *conſ.*1. *de cenſib. in nova edit.* Barboſa & Bonac. *ſuprà.* Tametſi Zerola contrarium ſentiat.

Sexta difficultas, an his cenſuris ſubjiciantur viſitatores in eventu quo laici procurationem ſolvunt, & ab ipſis aliquod munus ultra victualia recipiunt; Ratio difficultatis eſt, quia his cenſuris non ſubjiciuntur viſitatores ex eo præcisè quòd aliquid ultra victualia recipiunt, ſed ex eo quòd duplum ejus quod ab Eccleſia receptum eſt, non reſtituant infra menſem. Neque ab his pœnis liberari poſſunt, quouſque de duplo hujuſmodi gravatis Eccleſiis plenariam ſatisfactionem impendant. Uti habetur in *dicto c. exigit. de cenſib. in* 6. Supponit ergo Pontifex Eccleſiam gravari debere, non populum, ut his pœnis eſſe à quocunque munera occaſione viſitationis recipiantur. Sicuti docuit Bonac. *tom.*3. *de cenſur. diſputat.*3. *quæſt.*5. *punct.*4. *num.*15. quia in *cap. Romana.* §. *procuratione de cenſib. liber* 6. & in Conc. Trident. *ſeſſ.* 24. *c.*3. *de reformat.* generaliter prohibetur receptio ultra victualia ab his qui viſitantur, neque ulla reſtrictio appoſita eſt, ut ſolùm ab Eccleſia debeat eſſe receptum. Præterquam quòd ſub nomine Eccleſiæ Rectores Eccleſiarum, imo & populus intelligi poteſt, cùm hi nomine Eccleſiæ procurationem ſolvant. Adde in *cap. exigit, appoſitum*, eſſe nomen Eccleſiæ non ad reſtringendam diſpoſitionem, ſed gratia frequentioris uſus, eo quod frequentius ex bonis Eccleſiarum, quàm ex bonis Rectorum, & populi procuratione ſolvantur.

Ad extremum adverte hoc interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, quod Epiſcopi incurrunt, & ſuſpenſionem ab officio, & beneficio quam inferiores contrahunt, durare quouſque duplum illius quod ultra victualia debita acceptum eſt, plenè reſtituatur ei à quo fuit acceptum. Ea autem reſtitutione facta ceſſat ſuſpenſio, & Interdictum, utpote quæ ſolum extendebatur uſque ad plenariam ſatisfactionem.

12 Duodecimo fertur ſuſpenſio adverſus Clericos beneficiatos qui veſte ſæculari abſque rationabili cauſa utuntur. Eſtque ſuſpenſio à perceptione beneficiorum obtentorum per ſex menſes à commiſſo delicto, vel per annum juxta qualitatem delicti, & perſonæ: uti habetur expreſsè *in Clement.* 2. *quoniam, De vita & honeſt. clericor.* Clericis verò in ſacris conſtitutis beneficio carentibus indicitur inhabilitas ad beneficia per idem tempus.

Ut autem huic ſuſpenſioni, vel inhabilitati locus ſit, debet Clericus non in domo, ſed extra, & publicè prædictis veſtibus uti, & abſque legitima, & rationabili cauſa, ut expreſsè ex Textu colligitur, & notavit Gloſſa *in dicta Clement verbo publicè.* Suar. *diſp.*31. *ſect.*3. *numero* 1. Bernard. Diaz *pract. cap.* 75. *num.*3. Bonac. *tom.*3. *de cenſur. diſp.*3. *quæſt.*6. *punct.*6. *num.*2. item debet non ſemel, aut iterum, ſed frequenter dictis veſtibus uti, quia uſus frequentiam denotat. Sicuti advertit Cardinal. *in d. Clement. num.*4. Navar. *cap.*2. *num.*159. Suar. *diſp.* 31. *ſect.*1. *n.* Filliucius, *tract.*17. *c.*6. *n.*106.

Plura *in d. Clement.* ſtatuuntur de veſtibus, quæ uſu abrogata ſunt, teſte Suar. *ſuprà.* Quare ea tantùm credo vim habere, quæ Clericum ignotum redderent, & ſæcularem eſſe omnibus indicarent. Adde Sixtum V. in Bulla quæ incipit: *Cùm ſacro-ſanctum*, ſtatuiſſe Clericos etiam minorum Ordinum, & conjugatos præſertim ſi uti velint privilegiis clericalibus, ut veſtes talares deferant, alioquin privantur omni officio, & beneficio, & penſionibus, ſub quibus pœnis ſtatuit, ut milites regulares beneficia, ſeu penſiones habentes, habitum ipſorum proprium deferant.

13 Decimatertia ſuſpenſio ſumitur ex *Clement.* 2. *de Magiſtris.* Nam *ibi* Cancellarius Univerſitatis gradum Doctoris, vel Magiſtri conferens in qualibet ſcientia, non exacto priùs juramento à Doctorando, vel Magiſtrando, quod in ea ſolemnitate non inſumat ultra tria millia Turonenſium argenteorum, ſuſpenditur à collatione Magiſterii, ſeu Doctoratus cujuſlibet per ſex menſes. Hæc igitur pœna non eſt propria

ſuſpenſio,

ſuſpenſio, cùm non ſit ab officio, vel beneficio vel officio Eccleſiaſtico, ſed à quodam temporali munere, neque illam violans irregularitatem incurrit, quæ ſolùm ob violationem ſuſpenſionis ab officio Ordinis indicta eſt: ut advertit Gloſſa *ibi verbo ſequentes*. Suſpendit hæc conſtitutio à collatione Magiſterii, ſeu Doctoratus non illius ſcientiæ tantùm cujus gradus receptus eſt, ſed cujuſlibet alterius, ut explicat Gloſſa *ibi verbo cujuslibet*, & Cardinalis *verbo ſi quis num.* 1. Bonac. *diſp.* 3. *quæſt.* 5. *punct.* 5. *num.* 5. tametſi contrarium ſentiat Archidiacon. *ibi* & Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 3. *num.* 4. & alii.

Perſonæ quas afficit hæc ſuſpenſio ſunt omnes & ſingulæ etiamſi Pontificali dignitate præfulgeant, quibus gradum Magiſterii, vel Doctoratus conferre competit.

Materia hujus cenſuræ eſt omiſſio exigendi juramentum à Doctorando, vel Magiſtrando, quod in ſumptibus illius honoris recipiendi non excedet ſummam trium millium Turonenſium argenteorum, hoc eſt, ut placet Gloſſa, *verbo argenteorum*, ne excedat quingentas libras Bononeorum parvorum, vel ut placet Covarruvias *tractat. de veterum numiſmat. collat. capit.* 3. §. 2. *numero* 7. Suarez *diſputat.* 31. *ſectio* 3. *numero* 4. ne excedat ducentos nummos aureos.

Ad extremum adverto hanc conſtitutionem pluribus in Univerſitatibus receptam non eſſe, uti uſus comprobat & notavit Suarez Bonac. & alii Doctores paſſim.

14 Decimoquartò lata eſt ſuſpenſio in Extravag. unica, inter communes, *de exceſſib. Prælator.* ubi poſtulantes ad Cathedralem Eccleſiam eum qui 27. annum nondum attigit, vel poſtulantes religioſos Mendicantes ad inferiores Eccleſias Cathedrali ea vice poteſtate poſtulandi, eligendi privantur, & à beneficiis, ſi quæ in illa Eccleſia obtinent, per triennium ſuſpenduntur. Quæ ſuſpenſio aperta eſt, nec explicatione indiget.

15 Decimoquintò fertur ſuſpenſio, & interdictum ab Eugenio IV. *Extravag. divina* 3. *de privilegiis*, adverſus Ordinarios quoſcunque, eorúmque commiſſarios, & delegatos, qui in Romana curia pro ſuis negotiis commorantes, beneficiis privant, aliiſque conferunt, quorum collatorii eiſdem pœnis ſubjiciuntur, & tam collatio, quam receptio irrita eſt, & nulla. Hæc igitur ſuſpenſio & interdictum cùm abſolutè feratur, omnes ſuſpenſionis, & interdicti effectus comprehendit, quia nulla eſt ratio, ob quam potiùs ad hos, quàm ad illos extendatur. Actio verò ob quam incurritur, (ut latiùs explicui cùm de excommunicationibus reſervatis in Extravagantibus locutus ſui) eſt privatio alicujus beneficii curiali, & facta juſto titulo cúriam Romanam confluenti, & beneficii operibus ſatisfacienti: nam ſi illegitimè abeſt à beneficio, vel illius obligationibus non ſatisfacit, poterit Ordinarius uſque ad privationem beneficiorum procedere, quia in his quæ ad beneficia ſpectant, ſubjiciantur curiales Ordinariis locorum, in quibus beneficia obtinent, ut conſtat ex Concilio Tridentino, *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *circa finem* & *ſeſſ.* 24. *cap.* 11. *ſub finem*. Et notavit aliis relatis Bonacina *tom.* 8. *de cenſur. diſp.* 3. *quæſt.* 4. *punct.* 12.

16 Decimaſexta ſumitur ex Bulla Pii V. quæ incipit: *Quanta Eccleſiæ Dei*, edita Kalend. Aprilis anno. 1568. adverſus Epiſcopos, alióſve Prælatos, & Eccleſiarum Capitula, facultatem habentes admittendi reſignationes beneficiorum, ſi eas admittant contra formam *ibidem* præſcriptam, de qua diximus tum *in tractat. de beneficiis*, tum *de ſimonia*, tum cùm excommunicationes reſervatas explicuimus, fertúrque ſuſpenſio ab officio conferendi, inſtituendi, confirmandi, & præſentandi ad beneficia. Quod ſi ſuſpenſione durante prædictum munus exercuerint, excommunicatione reſervata innodantur.

§. V.

De ſuſpenſionibus ipſo jure latis adverſus Clericos ob peccata communia laïcis.

1 *Prima ſuſpenſio eſt adverſus recipientem aliquem in Religionem ſimoniacè, vel Ordinibus initiantem.*

2 *Secunda eſt adverſus eos, qui ſponte juramentum emittunt de tenendo ſchiſmate.*

3 *Tertia adverſus eos qui defenderint, aut aliquo modo tractaverint Beatiſſimam Virginem in peccato originali conceptam fuiſſe.*

4 *Quarta refertur adverſus infamatum de crimine adulterii, perjurii, & falſi teſtimonii.*

5 *Quinta adverſus Clericum publicum concubinarium, ſeu fornicarium.*

6 *Sexta adverſus ſodomitam ſive occultum ſive publicum.*

7 *Septima refertur quæ eſt adverſus raptores mulierum.*

1 PRima ſumitur ex *Extravag.* 1. & 2. *de ſimonia*, ubi Capitula, & Conventus recipientes ſimoniacè aliquem in Religionem, manent ſuſpenſi ab officio capitulari quoad adminiſtrationem, & juriſdictionem Eccleſiaſticam. Deindè ordinantes aliquem ſimoniacè, & ſuſpenduntur à collatione quorumcunque Ordinum, & primæ tonſuræ, & ab executione omnium munerum Pontificalium, ut habetur in Bulla Sixti V. Contra malè promotos quæ incipit: *Sanctum, & ſalutare*; quam Bullam in hac parte Clemens VIII. Confirmavit. Quod ſi hanc ſuſpenſionem Epiſcopus violaverit, ſuſpenditur à regimine, & adminiſtratione Eccleſiæ, & perceptione fructuum omnium ſuorum beneficiorum; ordinatus verò ſuſpenditur ab executione Ordinis ſic ſuſcepti, & aliorum ritè ſuſceptorum, juxta valdè probabilem ſententiam ex *Extravag.* 2. *de ſimonia*. Ob ſimoniam autem commiſſam in beneficiis conferendis, & recipiendis non incurritur ulla ſuſpenſio ipſo jure, ſicuti ex probabiliori ſententia docet Navarr. *cap.* 25. *num.* 111. *verſ.* 3. Suar. *lib.* 4. *de ſimonia capit.* 56. *numero* 16. & *de cenſur.* 31. *ſect.* 4. *num.* 42. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 6. *quæſt.* 16. *punct.* 6. Garcia *de benefic. cap.* 1. *numero* 70. Avila 3. *part. diſputat.* 5. *dub.* 9. *concluſ.* 5. Bonacina *tom.* 3. *de cenſuris*, *diſputat.* 3. *quæſt.* 7. *punct.* 5. Vide quæ dixi 2. *part. hujus operis*, *tract.* 17. *diſputat. ultim. in fine*, ubi de pœnis ſimoniacorum.

2 Secunda habetur *in c.* 1. *de ſchiſmaticis*, adverſus eos qui ſponte juramentum emittunt de tenendo ſchiſmate; & hi ſuſpenduntur ab Ordinibus, dignitatibus. Requiritur autem præſtari juramentum abſque timore, vel ignorantia, quia Textus utitur verbo *ſponte*, quod plenam libertatem denotat. *leg. ſi quis major. Cod. de tranſact.* Et tradit ex communi Bonacina *tom.* 3. *de cenſuris*, *diſp.* 2. *quæſt.* 6. *punct.* 3.

3 Tertia ſumitur ex Bulla Sixti IV. Pii V. Pauli V. & maximè, Urbani VIII. ſtatuentium ne in publicis, vel privatis ſermonibus defendatur, aut aliquo modo tractetur Beatiſſimam Virginem in peccato originali conceptam fuiſſe alioquin delinquens ultra pœnam excommunicationis, ſuſpenditur à divinis, ſi eſt in ſacris, & privatur

ipſo jure omni gradu, dignitate, & ad ſimilem redditur inhabilis, quorum diſpenſatio Pontifici reſervatur.

4. Quartam colligunt aliqui Doctores *ex capit. fin. de temporib ordinat.* ubi de crimine adulterij, perjurij, falſi teſtimonij infamatus non repellitur à miniſterio ſuſceptorum Ordinum, neque à ſuſceptione aliorum pœnitentia peracta, niſi fortè talia crimina notoria fuerint. Ergo caſu quo prædicta crimina fuerint manifeſta, ſupponit textus prædictum delinquentem à ſuſceptione Ordinum, illorúmque exercitio eſſe repulſum. Sed rectiùs contrarium docuerunt Covarruv. *in Clement. ſi furioſus, de homicidio, 1. p. §. 1. num. 5.* Henriq. *lib. 13. cap. 36.* Tolet. *lib. 1. cap. 47.* Filliucius *tract. 17. cap. 7. num. 121.* Suarez *diſp. 31. ſect. 4. num. 2.* Avila *de cenſur. 3. part. diſput. 5. dub. 1.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſput. 3. quæſt. 7. punct. 1.* quia ſuſpenſio inducenda non eſt abſque manifeſto Textu, at *ex prædicto cap. fin.* ad ſummum colligitur ſtante notorietate delicti eſſe delinquentem repellendum, non autem eſſe ipſo jure repulſum. Nullus autem alius Textus his peccatis ſuſpenſionem inducit. Quinimò Concil. Trident. *ſeſſ. 22. decreto, de obſervandis in celebrat. miſſ.* ſolùm ſtatuit peccatores publicos ſi Clerici ſint, non eſſe permittendos altari miniſtrare, ſi verò ſint laïci ſacris intereſſe, quod potiùs denotat ſuſpenſionem ferendam, quàm latam.

5. Quinta fertur ſecundum plurium Doctorum ſententiam, adverſus Clericum publicum concubinarium, ſeu fornicarium *in capite nullius, cap. præter 32. diſt. cap. ſi qui ſunt, & capite miniſtri 81. diſt.* Sed præcipuè *capite quæſitum ultim. de cohabitat. clericor. & mulier.* ubi dicitur Clericum concubinarium eſſe ſuſpenſum quoad ſe, non quoad alios, niſi peccatum hujuſmodi ſit notorium per ſententiam, ſeu per confeſſionem factam in judicio, aut per evidentiam rei quæ tergiverſatione celari non poſſit. Ergo quando delictum incurritur aliquo ex his modis, ſuſpenſio contrahitur, cujus effectus eſt excludere ab officio, & beneficio, ut multis relatis comprobat Nicol. Garcia *7. p. de benefic. cap. 14. num. 15.* Eſt tamen inter Doctores diſcrimen: nam S. Antonin. *3 part. tit. 27. cap. 3.* Sylveſt. *verbo concubinarius*, §. 4. Navarr. *cap. 25. numero 76.* aſſerunt quemlibet Clericum etiam minoribus Ordinibus initiatum, hanc ſuſpenſionem incurrere. At Covarruv. *Clement. ſi furioſus, 2. part. §. 1. num. 5. de homicidio.* Ludovic. Lopez *2. part. inſtructor. cap. 23. & 31.* Rodrig. *ſum. t. 1. cap. 202. numero 3.* Valent. *t. 4. diſputat. 7. quæſt. 18. punct. 1. circa finem*, cenſent ſolùm Clericum in ſacris conſtitutum, huic ſuſpenſioni ſubjici.

Verùm eſto jure antiquo lata eſſet ſuſpenſio adverſus concubinarium Clericum, quod difficultate non caret; at ſpectato jure novo Concil. Trident. *ſeſſ. 25. cap. 14. de reformat.* nulla eſt ſuſpenſio ipſo jure lata, præter eam quæ adverſus Epiſcopum concubinarium à Concilio provinciali monitum, inducitur. Quod manifeſtè probatur ex dicto decreto Concil. Trident. ubi cavetur ne Clerici quicunque ſint concubinas aut alias mulieres de quibus poſſit haberi ſuſpicio in domo vel extra detinere, aut cum iis ullam conſuetudinem habere audeant, alioquin pœnis à ſacris canonibus, vel ſtatutis Eccleſiarum impoſitis puniantur. Expende verbum *puniantur*, quod futuri eſt temporis, & actionem Judicis denotat. Quod ſi poſt monitionem quæ ſpecialis & nominatim facienda eſt, ut declaravit ſacra Cardinalium congregatio, teſte Barboſa *in dicto loco Concilij* in crimine perſeveraverint, tertia parte fructuum, obventuum ac proventuum omnium ſuorum beneficiorum, ac penſionum ipſo facto privantur. Si verò non paruerint ſecundæ monitioni omnibus fructibus ſuorum beneficiorum, & penſionum, ac tandem ab illorũ adminiſtratione ſuſpendendi ſunt. Denique ſi poſt hanc monitionem pertinaces extiterint beneficiis perpetuò ſpoliati, & ad alia beneficia indigni reddi debent. De clericis verò non habentibus beneficia, neque penſiones ſtatuitur, ut juxta delicti qualitatem pœna carceris, ſuſpenſionis ab Ordine, & inhabilitatis ad beneficia obtinenda, aliiſque modis ab Epiſcopo puniendi ſunt. Infertur ergo ipſo jure clericos Epiſcopo inferiores ſuſpenſioni non ſubjici. Sicuti docuit Soto *in 4. diſt. 1. quæſt. 5. art. 6 ad 2.* Gutierr. *lib. 1. canon. qq. cap. 1. num. 43.* Henriq. *lib. 13. capit. 36.* Garcia *7. p. de benefic. cap. 14. n. 33.* Suar. *diſp. 31. ſect. 4. num 10.* Avila *de cenſur. 3. p. diſp. 5. dub. 2. concluſ. 1.* Filliucius *tract. 17. cap. 7. num. 123.* Bonac. *diſp. 3. de cenſur. in partic. q. 7. p. 4.* Aloyſius Riccius *in collect. deciſ. 4. p. collect 857.* Epiſcopi verò ſi ab hujuſmodi crimine non abſtinuerint, & à Concilio provinciali admoniti non ſe emendaverint, ipſo jure ſuſpenduntur, & cùm ſit abſoluta ſuſpenſio, intelligi debet ab officio, & beneficio.

6. Sexta Sodomitam ſive occultum, ſive publicum ſuſpenſum eſſe ab officio, & beneficio affirmant graves Doctores. Covarruv. *in Clement. ſi furioſus, 1. p. §. 1. num. 6.* Salcedo *in pract. cap 86.* Julius Clarus *pract. crimin. §. ſodomia, verſ. item clericus.* Azor. *3. part. inſtit. moral. lib. 3. cap. 19.* Maiol. *de irregularit. lib. 5. c. 43* Lambertin. *de jurepatronat. 1 p. lib. 12. q. 9. art. 18. numer. 4.* Et alij. Ducuntur præcipuè ex Bulla Pij V. quæ in Bullario eſt 70. in ordine, ubi Clericos tam dirum nefas exercentes omni privilegio clericali, dignitate, & beneficio Eccleſiaſtico præſentis canonis authoritate privat, ita ut per judicem Eccleſiaſticum degradati ſtatim curiæ ſæculari tradantur. Deinde hoc crimen infamiam inducit, at infames à beneficiis, executionéque ſuorum ordinum ſuſpenduntur *cap. infames 3. quæſt. 7.* Ergo.

Nihilominùs verius exiſtimo nullam ſuſpenſionem ipſo jure prædicto crimine ſive publico, ſive occulto annexam eſſe, quæ eſt ſententia Navarr. *in ſum. capit. 27. num. 249.* Ugolin. *de irregularit. cap. 43. §. 2. num. 4.* Graſſis *lib. 2. cap. 90. num. 2.* Henriq. *lib. 13. capit. 36. & lib. 14. cap. 5. num. 1.* Valen. *4. t. diſputat. 7. quæſt. 19. punct. 3. verſ. de quinta ſpecie irregularitatis* Tolet. *lib. 1. cap. 74. num. 3.* Suar. *diſputat. 31. ſection. 4. numero 19.* Avila *3. p. de cenſur. diſp. 5. dub. 3. & 7. p. diſputat. 4. dub. 7.* Bonacina *tom. 3. de cenſur. diſputat. 3. quæſt. 7. punct. 1.* Filliuc. *tract. 17. cap. 7. numero 127.* & aliorum apud ipſos. Moveor, quia nullus eſt Textus ex quo hæc ſuſpenſio colligi poſſit. Quinimò *ex cap. Clerici, de exceſſib. Prælator.* colligitur non eſſe ipſo jure privatos, ſed privandos, & deponendos. Neque eſt verum infames eſſe ipſo jure ſuſpenſos, ſed potiùs durante infamia irregulares ſunt, & impediti ab ordinum executione, non ob ſuſpenſionem, ſed ob irregularitatem infamiæ annexam. Pius verò denudans Clericos ſodomitas privilegio clericali, dignitatibus, aliiſque beneficiis Eccleſiaſticis non ſuſpenſionem, neque irregularitatem inducit, ſed juris quæſiti privationem, ideóque ſententia ſaltem declaratoria criminis neceſſaria eſt. Adde graves Doctores, Henriq. *lib. 14. cap. 5. n. 1.* Avila *7. part. diſp. 4. dub. 7.* Proſper de Auguſtino *in addit. ad ſummam bullarij.* Quaranti *verbo ſodomia, limit. 5.* Azor. *2. part. lib. 7. cap. 18. ad finem*, exiſtimare hanc conſtitutionem uſu receptam non eſſe.

Sed quidquid ſit de hac ſententia cujus veritas ex facto pendet, illud eſt certum prædictas pœnas à Pio V. in ſua conſtitutione latas, non habere locum in perpetrantibus hoc crimen ſemel aut iterum. Sed in illud per uſum, & continuo exercentibus. Uti Navarr. *capit. 27. num. 249.* teſtatur ſibi Gregor. XIII. reſpondiſſe, & pluribus relatis comprobat Garcia *11. de benefic. cap. 10. §. 2. num. 198.* Neque his obeſt Pius V. in alia conſtitutione anteriori, quæ eſt ejus *5.* in ordine

ordine Bullarij, ubi Clericum sodomitam curiæ sæculari tradendum præcipiens, non est usus verbo *exercentes*, sed *perpetrantes*, quod criminis reiterationem non exigit. Non inquam obstat; quia esto ad contrahendam pœnam impositam in prima constitutione Pij V. non exigatur hujus criminis reiteratio: & ad contrahendas pœnas appositas in constitutione 70. necessarium est, ut aliis relatis advertit Garcia *dicto cap.* 10. §. 7. *num.* 200. Præterquam quod prima constitutio censeri potest declarata per secundam constitutionem, atque adeò verbum *perpetrantes*, intelligendum esse de perpetratione continua, & reiterata, sicuti verbum *exercentes*. Ut docuit Man. Rodriq. *in sum. t.* 1. *cap.* 208. *num.* 2. Petr. de Ledesm. 2. *p. sum. tract.* 27. *cap.* 15. *concl.* 4. *diffi ult.* 1.

7. Septima. Raptores mulierum esse ipso jure suspensos ab officio testatur Bernard. Diaz. *in pract. c.* 78. Alterius *t.* 2. *disputat.* 15. *cap.* 6. *ad finem.* eo quòd in Concil. Trident. *sess.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* dictum sit. *Raptor ipse, ac omnes illi consilium, auxilium, vel favorem præbentes, sint ipso jure excommunicati, ac perpetuò infames, omniúmque dignitatum incapaces; & si Clerici sint, de proprio gradu decidant.* Qui descensus ipso jure videtur inductus, nam particula *ipso jure* in principio posita, non solùm ad pœnas laicis injunctas, sed etiam ad pœnas Clericis appositas referri videtur. Sed probabilius est particulam *ipso jure* ad solam excommunicationem, infamiam, & incapacitatem dignitatum referendam esse, non autem ad descensum, seu depositionem à proprio gradu Clericis appositam, quia hæc depositio quasi in clausula distincta apponitur, nec unquam depositio ipso jure incurritur absque sententia declaratoria criminis. Præterquam quòd Concilium renovare intendit pœnam latam *in cap. eos, cap. de puellis* 26. *quæst.* 2. ubi depositio non ipso jure fertur, sed secunda indicitur. Atque ita docent Suar. *disp.* 31. *sect.* 4. *num.* 48. Filliucius *tract.* 17. *cap.* 7. *n.* 134. Bonac. *tom.* 3. *de censur. disp.* 3. *quæst.* 7. *punct.* 3.

§. V.

De suspensionibus specialiter impositis Episcopis, & Capitulis Ecclesiarum.

1 *Ob pravam Ordinis collationem multipliciter Episcopus suspenditur.*
2 *Item ob pravum usum muneris Pontificalis.*
3 *Item suspenduntur Episcopi, si se intromittant in electionibus Episcoporum, in quibus ad Sedem Apostolicam appellatum est.*
4 *Item adversus quoscunque Prælatos qui bona immobilia, & jura suarum Ecclesiarum laicis non ad modicum tempus subjiciunt absque consensu Capituli, & speciali licentia Sedis Apostolicæ.*
5 *Deinde adversus Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, qui domos suas locant alienigenis usurariis.*
6 *Item adversus Episcopos qui ex odio, vel amore contra justitiam, & conscientiam propriam, in crimine hæresis procedunt, vel procedere omittunt.*
7 *Deinde adversus Prælatos Ecclesiæ, procurantes ne Clerici capiantur à potestate sæculari ea intentione, ut beneficia habita resignent, aut citati à jure, vel ab homine ad Romanam curiam non possint ire.*
8 *Item adversus Prælatos confirmationem recipientes à Sede Apostolica, si absque ejusdem Sedis litteris authenticis administrationem suarum Ecclesiarum susceperint.*
9 *Item adversus non servantes quæ in* Extravag. suscepti regiminis, *sub tit.* Ne sede vacante, *præscribuntur, circa perceptionem fructuum primi, & secundi anni.*
10 *Item adversus Episcopum concubinarium, & à Synodo provinciali monitum.*
11 *Item adversus Episcopum relaxantem incendiariis pœnam contentam* in cap pessimam 23. quæst. 8.
12 *Item adversus Episcopum necessariam correctionem omittentem contra simoniacos in Sacramentis, vel Ordinibus.*
13 *Item adversus Episcopum qui ob quæstum, seu pecuniam acceptam publicat, vel concedit indulgentias, seu facultatem à casibus reservatis absolvendi.*
14 *Item adversus eos qui libros impij Thalmud non comburunt.*
15 *Item adversus Episcopos qui ad limina Apostolorum non accedunt tempore præscripto.*
16 *Tandem adversus Episcopos, & Prælatos in monasteria monialium sibi subjectarum ingredientes absque necessitate.*

SÆpe dictum est Episcopos non comprehendi sub generali sententia suspensionis, eo quòd *in cap. quia periculosum, de sentent. excommunicat. in* 6. expressè cavetur necessarium esse illorum fieri expressam mentionem, ut comprehensi intelligantur. Videndum igitur est quæ suspensiones sint ipso jure latæ, in quibus Episcopi & eorum Superiores continentur.

1. Ob pravam Ordinis collationem multipliciter Episcopus suspenditur. Primò, Ordinem simoniacè conferat *ex Extravag.* 1. & 2. *de simonia.* Et ex constitutione Pij V. ut *superius* declaratum est. Secundò, si conferat primam tonsuram infanti, illiterato, conjugato, & non subdito à collatione primæ tonsuræ per annum suspenditur, ex expresso Textu *in cap. Nullus Episcopus, de Temporib. ordinat.* Infans inquam dicitur qui septimum annum nondum explevit. Huic ergo si Episcopus primam tonsuram conferat, in prædictam suspensionem incurrit, nisi forte Religionem infans intraverit, saltem educandus ex consensu parentum vel tutorum, ut cavetur in textu, notat Glossa, *verbo intret.* Quod si ultra primam tonsuram Ordines majores, vel minores infanti tribuat, non obinde suspensionem à collatione Ordinum contraxit, quia nullibi apposita est, & suspensio *in dicto cap. nullus* ad hunc casum extendi non debet, cùm expressè *ibi* dictum sit *à collatione clericalis tonsuræ duntaxat noverit se suspensum.* Verbum illud *duntaxat*, dispositionem restringit. Atque ita docent Suarez *disp.* 31. *sect.* 5. *numero* 3. Bonac. *disp.* 3. *quæst.* 2 *punct.* 7. *num.* 3. Illiteratus verò dicitur qui fidei rudimenta ignorat, & scribere, & legere nescit ex Concil. Trident. *sess.* 23. *c.* 4. *de reformat.* ut advertit Bernard. Diaz. *pract. crimin. c.* 21. Henriquez *lib.* 13. *c.* 38. *num.* 2. Sayrus *lib.* 4. *c.* 12. *num.* 8. Tolet. *lib.* 1. *sum. c.* 48. Conjugatus verò qui matrimonium per verba de præsenti contraxit. Huic si prima tonsura conferatur, conferens dictæ suspensioni subjicitur, nisi conjugatus velit Religionem intrare, aut ad sacros Ordines promoveri, prout est sacris Canonibus definitum, ut dicitur in prædicto Textu. Tandem interdicitur Episcopo *in dicto cap. nullus Episcopus, de temporib. ordinat.* ne subdito alieno primam tonsuram conferat. Quod si Ordines majores, vel minores conferat, suspenditur à collatione per annum omnium ordinum non *ex dicto cap. Nullus*, sed *ex cap. eos qui, de temporib. ordinat.* Quam suspensionem confirmavit Concil. Trident. *sess.* 23. *c.* 8 *de reformat.* Et *in sess.* 14 *c.* 2. *de reformat.* indicitur suspensio per annum à Pontificalibus Episcopo titulari, ordinanti aliquem absque litteris dimissoriis sui Prælati. Eidem suspensioni à Pontificalibus subjicitur ex Bulla Urbani VIII. edita anno 1624. quæ incipit: *Secretus æternæ*

providentiæ, ordinans ultramontanum absque litteris dimissoriis sui Prælati recognitis & approbatis in Urbe à vicario Pontificis, aliis in locis à nuntiis, seu collectoribus illorum locorum; ordinati verò perpetuò suspenduntur. Ad idem reducitur suspensio à Pontificialibus absolutè lata adversus Episcopum conferentem Ordines in aliena diœcesi absque licentia Ordinarij illius loci, ut in Concil. Trident. habetur *sess. 6. c. 5. de reformat.* Conferens verò ordines bigamo, & publico pœnitenti; prohibetur à celebratione Missæ per annum, *cap. Nullus pœnitentem, dist. 55.* quæ prohibitio potius habet rationem præcepti, quàm suspensionis, ut constat ex illis verbis Textus: *Missas facere non præsumat.* Uti advertit Bonac. *t. 3. de censur. disput. 3. quæst. 2. punct. 6.* sicuti eidem pœnæ, seu præcepto subjicitur qui invitum, aut reclamantem præsumpserit ordinare. Uti dicitur *in cap. Episcopus 74. dist.* & notavit idem Bonac. *suprà, punct 2.* Ordinanti verò indignum, seu minus dignum in sacerdotem à collatione tantùm sacerdotalis Ordinis indicitur suspensio ipso jure, secundum Sayr. *lib. 4. cap. 12. num. 17.* vel ut placet Suar. *disp. 40. sect. 8. num. 5.* Bonac. *tom. 3. de censur. disputat. 3. quæst. 2. punct. 3.* ferenda præcipitur. Deinde Episcopus promovens Religiosum antequam professionem, seu vota in Religione approbata emiserit, suspenditur à collatione per annum illius Ordinis quem contulit, ex Bulla Pij V. in ordine 75. quæ incipit: *Romanus Pontifex.* Notanter dixi *seu vota* ob Religiosos Societatis Jesu, quibus à Gregor. XIII. in Bulla edita anno 1582. concessum est, ut possint absque titulo omnibus Ordinibus insigniri, sicuti Religiosi professi tam Societatis, quam aliorum Ordinum. Ut notavit Sayrus *lib. 4. cap. 12. n. 21.* Henriquez *lib. 13. cap. 37. num. 1.* Filliucius *tract. 17. cap. 8. numero 141.* Bonac. *t. 3. disput. 3. q. 2. punct. 10.* Quod si vero Religioso absque licentia sui Prælati Ordines conferat, à communione aliorum Episcoporum removetur, quæ non est propria suspensio, sed pars quædam excommunicationis majoris *ex cap. si quis fin. dist.* & notavit Henriquez *lib. 13. cap. 58. num. 1.* Sayrus *lib. 4. cap. 12. num. 24.* Filliucius *tract. 17. cap. 8. num. 144.* Bonacina *tom. 3. de censur. disp. 3. quæst. 4. p. 7.* conferens item sacros Ordines promissione, vel juramento ab ordinato accepto quod nihil ab eo exigat in defectum beneficij, aut patrimonij, suspensus est per triennium à collatione Ordinum, ex expresso Textu *in cap. si quis ordinaverit, de simonia.* Tandem conferens duos sacros Ordines eodem die, aut duobus diebus continuato jejunio in triennalem suspensionem à collatione utriusque Ordinis incidit *ex cap. litteras, de Temporib. ordinat.* quàm censuram etsi non expressit Concil. Trident. *sess. 23. cap. 13.* prohibens eodem die duos sacros Ordines conferri, illam tamen non abrogavit.

2. Ob pravum autem usum muneris Pontificalis subjiciuntur Episcopi suspensionis sententiæ multipliciter. Primò referunt aliqui suspensionem latam *in cap. decernimus ult. 18. dist.* ubi Episcopus non promulgans intra sex menses toti diœcesi statuta facta in Concilio provinciali, excommunicatione per duos menses mulctatur. Similis pœna continetur *in cap. unic. nostræ 10. quæst. 3.* At cùm excommunicationis naturæ omnino repugnet temporis determinatio, efficitur hanc pœnam etsi sub nomine excommunicationis prolatam, non excommunicationem, sed suspensionem esse. Sed dicendum est hanc pœnam esse quandam excommunicationis partem, seu quandam privationem, & præceptum, quo à communicatione aliorum Episcoporum segregatur Episcopus sic delinquens. Quæ pœna non est in usu etiam in Hispania, ubi prædicti Canones statuti sunt, ut docet Suarez *disputat. 31. de censur. sect. 5. num. 7.* Filliucius *tract. 17. capit. 8. num. 145.*

3. Secunda fertur *in cap. provida, de elect. lib. 6.* adversus Episcopos non servantes constitutionem Concilij Lugdunensis relatam *in cap. quamvis eodem tit. & lib.* per quam prohibentur ne, in electionibus Episcoporum in quibus ad Sedem Apostolicam appellatum est, se intromittant ad electionem confirmandam, electumve consecrandum (etiamsi partes voluntariè ab appellatione recesserint, sicuti recedere possunt appellatione Sedi Apostolicæ non præsentata) nisi prius tacta inquisitione, an appellationi renunciatum fuerit absque simonia, & pravitate, & suspenduntur per annum à munere confirmationis, & consecrationis, ut in eo in quò deliquerint, puniantur. Et licèt prædictus Textus Episcopos non expresserit, dubium non est quin sub hac suspensione comprehendantur, quia satis censentur expressi ratione materiæ, siquidem confirmare electionem Episcoporum, & electos consecrare Episcopis tantum competit, ut benè advertit Suarez *disputat. 31. section. 5. numero 8.* Filliucius *tract. 17. cap. 8. num. 147.* Bonac. *t. 3. de censur. disput. 3. quæst. 4. p. 6. num. 6.* solúmque comprehendit eos Episcopos, ad quos jure ordinario spectat prædictam inquisitionem facere, & electum confirmare, ut colligitur *ex dicto cap. provida*, & notavit Bonac. *num. 8.*

Actio autem ob quam hæc suspensio incurritur est temerè procedere ad electi confirmationem, & consecrationem omissâ inquisitione, an absque simonia, vel pravitate appellationi renunciatum sit. Nam esto Episcopus contra sui muneris obligationem hanc inquisitionem omiserit, si tamen ad confirmandum electionem, vel consecrandum electum non processerit, huic suspensioni non subjicitur, quia hæc suspensio solùm apposita est ob confirmationem electi, illiúsve consecrationem, non præmissa inquisitione, an absque pravitate, hoc est absque simonia, fraude, dolo, vi, & metu appellationi fuerit renunciatum.

Sed an ob solam confirmationem electi, vel ob solam consecrationem hæc censura contrahatur, difficultate non caret. Nam Textus *in cap. provida* utitur dictione, *&* quæ est copulativa ibi: *Ad confirmandas electiones, & consecrandos electos temerè procedendo.* Ergo utraque actio necessaria est. Verùm etsi hæc pars probabilis sit, probabilior est ob quamlibet illarum actionum suspensionem proportionatam incurri, ita ut procedens ad confirmandam electionem suspendatur ab electionum confirmatione per annum; procedens verò ad consecrandum electum suspendatur à munere consecrationis, ut pœna delicto proportionetur, sicuti *in dicto cap.* dicitur. Et notavit Glossa *ibi vers. in quo* Geminiam *numero 6.* Francus *num. 2.* Suarez *disp. 31. sect. 5. numero 8.* Alterius *t. 2. disp. 16. cap. 2. vers. sed quæres,* Bonac. *tom. 3. de censuris, disp. 3. quæst. 4. punct. 6.* Neque obest Textum illum fuisse illa dictione copulativa *&*, quia id factum est ad exprimendam integram actionem prohibitam, & pœnam eidem appositam.

4. Tertia habetur *in cap. hoc consultissimo, de rebus Ecclesiæ non alienand. lib. 6.* adversus quoscunque Prælatos qui bona immobilia, & jura suarum Ecclesiarum laïcis non ad modicum tempus subjiciunt absque consensu capituli, & speciali licentia Sedis Apostolicæ, nisi modo & casibus à jure expressis. Et licet in prædicto Textu non videantur expressi Episcopi, satis exprimuntur nomine Prælatorum, quod ipsis per antonomasiam competit, ut benè advertit Suarez *disp. 31. sect. 5. num. 10.* Alterius *t. 2. disp. 12. cap. 4. vers. 3.* Filliucius *tract. 17. cap. 8. num. 147.* Bonac. *t. 3. de censur. disp. 3. quæst. 4. punct. 16. num. 2. & 3.* Hi igitur Prælati suspenduntur ob officio, & administratione Ecclesiæ; ab officio inquam Ordinis, & jurisdictionis, ut placet Suarez *disput. 31. sect. 5. num. 9.* Bonac. *disp. 3. quæst. 5. punct. 17. num. 7.* quia suspensio ab officio utrumque

compre

comprehendit, tametsi Geminian. *dicto cap. hoc consultissimo, num.* 5. Francus *num.*4. Alterius *tom.*2. *disput.*12. *cap.*4. *col.* 4. censeant solùm ab officio Ordinis suspendere; aliàs non exprimeretur suspensio ab administratione Ecclesiæ, cùm in suspensione ab officio contineatur.

Verùm hæc ratio non urget, quia exprimitur administratio Ecclesiæ, eo quòd hæc temporalis sit, & ad suspensionem à beneficio pertineat. An verò hæc suspensio ab administratione extendatur ad administrationem cujusvis Ecclesiæ, an tantùm ad administrationem illius tantùm Ecclesiæ? dissentiunt Doctores. Nam aliqui censent extendi ad omnem administrationem, quia nullum verbum *ibi* apponitur ex quo restrictio colligatur. Sed rectiùs oppositum judicavit Bonac. *dict. punct.*16. *num.* 8. Filliuc. *tract.*17. *cap.*8. *num.*148. Suarez *disp.*31. *sect.*5. *num.*9. quia esto in illa clausula non sit apposita restrictio, ex generali doctrina, qua pœna culpæ debet esse proportionata, & recisione puniri in eo quod deliquit, sumitur. Cùm igitur solùm adversus illam Ecclesiam in ea submissione Prælatus deliquerit, efficitur solum ab administratione temporalium quæ in illa Ecclesia obtinet, suspendi. Quinimò probabilissimum est non suspendi in perpetuum sed triennio. Nam verbum illud *triennio* in Textu appositum, pro suspensione clericis inferioribus imposita, Glossa *ibi verbo triennio*, refert ad Prælatorum suspensionem, quam sententiam approbat Bonac. *d. punct.*16. *num.*9. adversus Suarez *d. sect. num.*9. Filliuc. *num.*147.

Porrò inferiores Clerici scientes prædicta bona immobilia, & jura laïcis submitti à Prælatis, neque superiori manifestaverint, triennio à beneficiis quæ in illa Ecclesia obtinent, suspenduntur. Quod intelligendum est quando sufficienter cognoverint delictum, illúdve probare potuerint, & sine gravi incommodo, seu periculo gravis nocumenti illud denunciare potuerunt; Uti tradit Suarez, & Bonacina *locis alleg.*

Huic suspensioni reduci potest, quæ lata est *in Extravag. unica, de rebus Ecclesiæ non alienand.* ubi Episcopus, vel Abbas alienans bona Ecclesiæ contra formam in ea constitutione præscriptam, suspenditur, vel potiùs interdicitur ab ingressu Ecclesiæ. Quod si in eo interdicto per semestre perseveraverit, suspenditur ab administratione suæ Ecclesiæ in spiritualibus simpliciter, & absque ulla temporis determinatione. Alia similis suspensio in hac materia alienationis continetur *in Extravag. Ambitiosæ, de rebus Eccles. non alienand.* & *in Extravag. salvator, de Præbendis, & in constitutione Pauli II. quæ incipit: Cùm omnibus*, de quibus Filliucius *tract.*17. *cap.*8. *num.*149. *& seqq.* Bonacina *tom.*3. *de censur. disput.*3. *quæstion.*4. *punct.*17. *&* 18.

5. Quarta continetur *in capit.* 1. *de censuris in* 6. adversus Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, qui domus suas locant alienigenis, vel aliis non mundis de terris ipsorum publicè usuras exercentibus, vel exercere volentibus voluntate publicè conjectata, aut si illos permittant in suis terris habitas. Quæ suspensio universalis est, & absoluta; ac proindè ab officio, & beneficio: uti docuerunt Sayrus *lib.*4. *cap.*17. *numero* 48. Suarez *disp.*31. *sect.*5. *num.*15. Filliuc. *tract.*17. *cap.*8. *num.*152. Bonac. *t.*3. *disp.*3. *quæst.*5. *punct.*5. tametsi non videatur improbabile solùm ab officio jurisdictionis suspendi, ut pœna culpæ commensuretur. Inferiores verò præfata permittentes seu facientes excommunicationi subjiciuntur. Communitas verò interdicitur, ut ex dicto Textu constat, & notant Doctores relati.

6. Quinta habetur *in Clem.*1. §. *verùm, de Hæreticis*, ubi Episcopi qui ex odio, vel amore contra justitiam, & conscientiam propriam in crimine hæresis procedunt, vel procedere omittunt triennio ab officio suspenduntur. Inferiores verò Episcopis non solùm in crimine hæresis, sed in qualibet alia causa adhærente hæresi, si contra justitiam, & conscientiam procedant, vel procedere omiserint excommunicationi subjiciuntur, sicuti advertit Suarez *disp.*31. *sect.*5. *num.*16. Filliucius *tract.*17. *cap.*8. *num.*153. Bonac. *disp.*3. *quæst.*5. *punct.* 10.

7. Sexta fertur *in Clement.*2. *de Pœnis* adversus Prælatos Ecclesiæ, qui procurant, ut Clerici capiantur à potestate temporali ea intentione, ut beneficia habita resignent, aut citati à jure, vel ab homine ad comparendum in Romana curia non possint ire. Suspenduntúrque per triennium à perceptione fructuum suarum Ecclesiarum; inferiores verò Clerici suis beneficiis ipso facto privantur. Alicui tamen non videbitur improbabile illam triennalem suspensionem non esse ipso jure latam, sed ferendam quia Textus solùm dicit; Suspensi sint, quòd posita sententia intelligi potest. Sed quia in præsenti communis sententia docet teste Suarez *disp.*31. *sect.*5. *num.*17. Bonac. *t.*3. *disp.*3. *quæstion.*4. *punct.*13. *num.*10. ipso jure latam esse, id sustinendum esse. Et licet hæc constitutio solùm Prælatos expresserit, satis sub illo nomine Episcopi comprehenduntur, quia Episcopi sunt Prælati per antonomasiam, advertit in præsenti Filliucius *tract.*17. *capit.* 8. *num.*153. Suarez *disp.*31. *sect.*5. *num.*19. Bonacina *t.*3. *disp.*3. *quæst.*4. *punct.*13. *num.* 9. Alios verò Prælatos jurisdictionem quasi Episcopalem, habentes, certum est comprehendi. Hi igitur Prælati, vel Prælatis inferiores huic pœnæ subjiciuntur, non ex eo quòd capiant, detineántve personam Ecclesiasticam, ut beneficium resignet, vel citatus ad comparendum coram Sede Apostolica non compareat; sed quia id procurant media temporali potestate. Quod si ipsi Prælati Ecclesiastici potestatem temporalem habeant, & ratione illius procurent à suis ministris Ecclesiasticam personam detineri, huic censuræ subjiciuntur. Secùs verò si ipsi per propriam personam detineant, quia non detentio, sed detentionis efficax procuratio hac constitutione punitur, ut constat ex illo verbo Textus *procurantes* quod strictè, & propriè intelligendum est. Sicuti advertit Suarez *disp.*31. *sect.*5. *num.*19. Bonacina *t.*3. *disp.*3. *q.*4. *punct.*13. *num.*6. Alterius *t* 2. *disputat.*16. *cap.*3. *vers. oppositum.* Opus autem est, ut ea procuratio effectum sortiatur, hoc est beneficium resignetur, vel detentus designato tempore non compareat, quia Textus inquit; *Donec beneficia sua resignent, aut ad Sedem Apostolicam citati venire non valeant*, ut tradit Cardinal. *in præsenti num.* 13. Bernard. Diaz *pract. cap.* 104. Suarez *disp.*31. *sect.*5. *n.*10. Filliucius *tract.*17. *cap.*8. *num.*155. Bonac. *d. punct.*13. *numero* 5.

8. Septima fertur *in Extravag.* 2. *de electione*, ubi Prælati Religionum, & Episcopi confirmationem recipientes à Sede Apostolica, aut ab ea promoti, si absque litteris authenticis ejusdem Sedis administratione suarum Ecclesiarum recipiant ab administratione fructuum suarum Ecclesiarum suspenduntur, irritantúrque omnia gesta in hujusmodi regimine per supradictos Prælatos, & beneficiorum proventibus privantur. Capitulum verò seu Conventus harum Ecclesiarum qui hujusmodi Prælatos absque his litteris receperit, à beneficiis suspenditur, donec gratiam à Sede Apostolica meruerit impetrare. Vide Suarez *disput.*31. *sect.*5. *num.*28. Filliucius *tract.*17. *cap.*8. *numero* 157.

9. Octava continetur *in Extravag. suscepti regiminis*, quæ est Joann. XXII. sub tit. *Ne sede vacante*, adversus eos qui non servant ea quæ in prædicta constitutione habentur, circa perceptionem fructuum primi, & secundi anni. Nam Episcopi, & eorum superiores à Pontificalibus, & ingressu Ecclesiæ suspenduntur.

Capitulum

Capitulum verò, Collegium, ſeu Univerſitas interdicitur, ſingulares perſonæ excommunicatione innodantur, ſi aliquid ultra ibi contenta perceperint, & infra menſem non reſtituerint cum effectu, à qua cenſura nequeunt ab alio, quàm à Pontifice abſolvi, donec præfata plenè reſtituerint. Facta verò reſtitutione ſuſpenſio, & interdictum ceſſat. Sicuti hæc notat Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 5. *num.* 22. Filliucius *tract.* 17. *capit.* 8. *num.* 158. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *quæſt.* 4. *punct.* 11.

10. Nona fertur in Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *capite* 14. *de reformat.* adverſus Epiſcopum ſi (quod abſit) concubinarius ſit, & an Synodo provinciali monitus non ſe emendaverit; ſuſpenditur námque ab officio, & beneficio, quia totum hoc continet ſuſpenſio abſolutè prolata, & tradit in præſenti Henriquez *libr.* 13. *cap.* 36. Avila 3. *part. de cenſur. diſput.* 5. *dub.* 2. Suarez *diſputat.* 31. *ſect.* 5. *numero* 2. Bonacina *tom.* 3. *diſputat.* 3. *quæſt.* 7. *p.* 4. *num.* 4. Filliuc. *tract.* 17. *cap.* 8. *numero* 159. Huic annecti poteſt ſuſpenſio ab ordine lata *in cap. habuiſſe* 33. *diſt.* adverſus Epiſcopum carnaliter cognoſcentem eam cum qua ante conſecrationem concubicatum habuit. Sed hæc non eſt ſuſpenſio ipſo jure lata, ſed ferenda, ut advertit Filliucius *tractat.* 17. *cap.* 8. *num.* 159.

11. Decima continetur *in cap. peſſima* 23. *q.* 8. ibi enim ſuſpenditur ab officio Epiſcopali per annum Epiſcopus relaxans incendiariis pœnam contentam *in dicto cap. peſſimam.* Quæ eſt ut incendiarij excommunicentur, neque ab excommunicatione abſolvantur, quouſque damni illati reſtitutionem præſtent, & juramentum faciant præfati criminis amplius non committendi, & per annum Hieroſolymis pœnitentiam agant, vel in ſervitio Dei in Hiſpania commorentur, aut alio in loco arbitrio Epiſcopi: illa enim loca deſignata videntur non taxativè ſed exemplariter ſiquidem nulla eſt ſpecialis ratio ob quam potiùs in Hiſpania, quàm alibi pœnitentia agenda ſit. Quinimò hæc pœnitentia non videtur uſu recepta, ſicuti hæc notavit Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſput.* 3. *quæſt.* 5. 4. *punct.* 9.

12. Undecima videtur ferri *in cap. quidquid* 1. *q.* 1. ubi Epiſcopus neceſſariam correctionem omittens contra ſimoniacos in Sacramentis vel Ordinibus per duos menſes excommunicationis ſententia innodatur. Nomine autem excommunicationis ſuſpenſionem ab officio intelligit Gloſſa *ibi verbo excommunicat.* Sayrus *lib.* 4. *cap.* 12. *num.* 48. Filliucius *tract.* 17. *cap.* 8. *numer.* 59. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 38. *num.* 3. eo quòd excommunicatio ad tempus ferri non ſolet. At Bonac. *diſput.* 3. *quæſt.* 5. *p.* 6. & 11. propriam excommunicationem intelligit, quia non implicat Pontificem pro determinato tempore excommunicationem injungere. Cæterùm communis ſententia docet excommunicationem eſſe cenſuram in correctionem delinquentis ordinatam, & in hoc à Suſpenſione, & interdicto differre, quòd ſuſpenſio, & interdictum in puram pœnam, & pro peccato præterito injungi poſſunt, non autem excommunicatio quæ ſemper injungenda eſt, ad comprimendam contumaciam, qua ceſſante tolli debet, efficitur, pœnam illam non eſſe propriam excommunicationem, ſed ſuſpenſionem ab officio, vel ut, meliùs, dicam, quamdam prohibitionem, ſeu privationem impoſitam cum aliis Epiſcopis non communicandi, ſicuti eadem pœna excommunicationis per duos menſes impoſita eſt *in cap. decernimus* 18. *diſt.* adverſus Epiſcopos qui Concilio provinciali celebrato non convocant Abbates, Presbyteros, & Clericos, & univerſam ſuæ Diœceſis plebem, ut illis in Concilio provinciali geſta referant.

13. Duodecima continetur in Bulla 99. Pij V. quæ incipit: *Quam plenum*, adverſus Epiſcopum, qui ob quæſtum, ſeu pecuniam acceptam publicat, ſeu concedit indulgentias, ſeu facultatem à caſibus reſervatis abſolvendi. Hic ergo interdicitur ab ingreſſu Eccleſiæ, & à perceptione fructuum ſuſpenditur à qua abſolvi non poteſt niſi præſtitâ ſatisfactione. Neque opus eſt ad hanc pœnam incurrendam, ut Epiſcopus indulgentias per ſe ipſum publicet, ſufficit ſi per alium, ut conſtat ex illis verbis *Appendi juſſerunt*, ad quæ cenſura quæ inferiùs ſubjungitur referenda eſt, ut benè advertit Bonac. *diſp.* 2. *quæſt.* 3. *p.* 30. *num.* 6. Neque item eſt opus, ut facultas conceſſa ſit pro caſibus ſibi reſervatis, nam eſto conceſſa fuerit pro caſibus reſervatis Pontifici, huic cenſuræ locus eſt. Sicuti notavit Bonac. *ſupra num.* 3.

14. Decimatertia ſuſpenſio fertur in Bulla Julij III. incipiente: *Cùm ſicut*: Et in Bulla Clement. VIII. *Cùm Hebræorum malitia*, éſtque ſuſpenſio, vel potiùs interdictum ab Eccleſiæ ingreſſu, ſi libros impij Thalmud non comburant, ſed potiùs permittant. Singulares perſonæ ob eorum retentionem, vel lectionem excommunicatione innodantur, *ut ſuo loco* dixi.

15. Decimaquarta lata eſt à Sixto V. in Bulla quæ incipit: *Romanus Pontifex*, & eſt 15. in ordine adverſus Epiſcopos & his ſuperiores, qui ad limina Apoſtolorum temporibus in prædicta Bulla ſtatutis non acceſſerint per ſe vel per alios ſi impediti ſint, ut ſuæ diœceſis ſtatum referant. Tempus verò ſtatutum Italis eſt tertio quoque anno, Germanis, Gallis, Hiſpanis, & cæteris Europeis quarto, Remotioribus tam in Europa, quàm Africa, & occidentali regione exiſtentibus, quinto. Denique Aſiaticis, & Orientalibus decimo quoque anno, qui computandus eſt ab anno quo prædeceſſor Apoſtolorum limina viſitavit. Quod ſi Epiſcopus, & illo ſuperior hanc exequi obligationem contempſerit, ingreſſus Eccleſiæ ei interdicitur, & ab adminiſtratione Eccleſiæ tam in temporalibus, quàm in ſpiritualibus, & à beneficiis ſuſpenduntur, quouſque à Pontifice abſolutionem meruerint obtinere, ut latius *in dicta bulla* exprimitur.

16. Decimaquinta ſumitur ex Bulla Gregorij XIII. qua cavetur ne Epiſcopi, aliíque Prælati in Monaſteria Monialium ſibi ſubjectarum ingrediantur abſque neceſſitate, alia prima vice ab ingreſſu Eccleſiæ interdicuntur. Secunda ſuſpenduntur à divinis. Tertia excommunicantur. Sicuti latiùs explicui *tract.* 16. *de ſtatu religioſo*, ubi de Monialium clauſura.

§. VII.

De ſuſpenſionibus ſpecialiter contra Religioſos, latis.

1 *Prima ſuſpenſio fertur adverſus Religioſos apoſtatas, Ordinem ſacrum in apoſtaſia recipientes.*

2 *Secunda adverſus Religioſos mendicantes aliquem ad profeſſionem ſuæ Religionis admittentes, non completo novitiatus anno.*

3 *Tertia adverſus Religioſos Prælatos præſidentes Monaſteriis, Prioratibus, Eccleſiis, ſi jura, reditus, aut poſſeſſiones prædictorum locorum ad longum tempus alicui concedunt.*

4 *Quarta adverſus quoſcunque Religioſos qui abſque juſto titulo, & privilegio decimas rectoribus Eccleſiarum debitas uſurpaverint.*

5 *Quinta adverſus Religioſos qui cùm ſint requiſiti à Rectoribus Eccleſiarum, ut ſuis pœnitentibus conſcientiam faciant de decimarum ſolutione, ſcienter id omittunt.*

6 *Sexta adverſus Prælatos Religioſorum qui accepta ex aliquibus exceſſibus enumeratis* in Clement. 1. de Privilegiis *infra menſem, poſtquam fuerint requiſiti, non reſtituerint parti læſæ.*

7 *Septima*

7 *Septima adversus Religiosos S. Benedicti non utentes forma vestium præscripta* in Clement. 1. de statu Monachorum.

8 *Octava adversus eosdem Religiosos qui venationi, aut occupationi clamorosæ astiterint.*

9 *Nona adversus Religiosos præsumentes introducere mulieres in Monasteria virorum.*

10 *Decima refertur adversus Fratres Ordinis Prædicatorum, perturbantes officium Inquisitioni exercitum à Fratribus Minoribus, Vel econtrà.*

11 *Tandem refertur suspensio adversus Religiosos Ordinis Prædicatorum, qui promoti ad Episcopatum, vel aliam prælaturam, non restituunt Ordini ante promotionem libros, & alia à se possessa.*

1. PRima suspensio adversus Religiosos continetur *in cap. consultationi, ult. de Apostatis*, ibi enim apostatæ Ordinem sacrum in apostasia suscipientes, ab illius executione suspenduntur, quousque à Romano Pontifice dispensationem obtineant. Stante hac suspensione tametsi ab apostasia recesserint, nequeunt ad superiorem Ordinem ascendere; quia interdicta executione inferioris Ordinis, censetur superioris receptio interdicta. Argum. *cap. cum illorum, de sentent. excommunicat.* & *leg. qui indignus, ff. de Senatorib.* Et tradit Suarez *t. 5. de censur. disp. 31. sect. 6. num. 3.* Sanchez pluribus relatis *lib. 6. in decalog. cap. 8. n. 22.* Filliucius *tract. 17. cap. 9. num. 66. & sequentib.* Bonacina *tom. 3. de censur. disputat. 3. quæst. 7. punct. 9.* Quapropter obtenta dispensatione hujus suspensionis oprimè poterit qui fuit apostata, ad Ordines superiores promoveri, quia solùm accessorie ab illorum receptione impediebatur, uti benè notavit Sanchez *dict. cap. 8. numero 23.*

Notanter dixi *Ordinem sacrum in apostasia suscipientes*, quia textus *in cap. consultationi, de Apostatis* solùm Ordinem sacrum recipientes expressit. Verùm non desunt plures Doctores, quos refert Sanchez *libro 6. decalogi, cap. 8. num. 24.* & sequitur Bonacina *t. 3. de censur. disp. 3. quæst. 7. punct. 11. num. 1. & seqq.* asserentes apostatam irregularem esse. Ducuntur *ex cap. penult. & ult. 50. dist.* ubi apostatæ prohibentur ad clericatum admitti. Præterea *ex dicto cap. consultationi.* Si enim apostatæ prohibentur exequi ordinem in apostasia susceptum, ideo est quia illum recipere prohibentur.

Cæterùm verissima sententia est ob receptionem minorum Ordinum in apostasia nullam irregularitatem, neque aliam pœnam impositam esse ipso jure. Nam ut rectè advertit Sanchez *dicto cap. 8. numero 26.* Textus *in cap. penultim. 50. dist.* non de apostatis, sed de agentibus publicam pœnitentiam loquitur; Textus verò *in cap. fin.* non pœnam ipso jure latam continet, sed ferendam, cùm non ipsis Apostatis, sed Prælatis præcipiatur, ne ad Clericale officium apostatas admittant, ibi: *Quos ad Clericale offi ium non admitti jubemus.* Præterquam quod est Text. Concilij provincialis Arelatens. cujus Canones extra provinciam vim non habent. Ex Textu *in cap. consultationi*, solùm infertur præceptum esse apostatis durante apostasia sacrum Ordinem non suscipere; non autem impositam esse irregularitatem, alias quælibet prohibitio Ordinis suscipiendi irregularitas censenda esset. Atque ita docet Suarez *disputat. 31. sect. 6. num. 2.* Sanchez *lib. 6. in decalog. cap. 8. num. 26.* Filliucius *tract. 17. cap. 9. numero 166.* Et latiùs dixi *tract. 16. de statu religioso, disputat. 4. punct. 16.*

2. Secunda fertur *in cap. non solùm, cap. constitutionem, de Regularib. in 6.* adversus Religiosos Mendicantes aliquem ad professionem suæ Religionis admittentes non completo novitiatus anno. Et hi quidem suspenduntur à receptione quorumlibet ad professionem, & pœnis quæ pro gravibus culpis apponi in ea Religione consueverunt, subjiciuntur. Et licèt *in cap. non solùm*, sermo sit tantùm de Religiosis ordinum Prædicatorum, & Minorum, at *in cap. constitutionem* ad omnes Mendicantes prohibitio extensa fuit, ita ut non solùm comprehendantur Mendicantes tempore Alexand. IV. & Bonifac. VIII. vigentes, sed qui postea creati sunt. Uti ex communi docet Suarez *disputat. 31. sect. 6. numero 7.* Henriquez *lib. 13. cap. 40 num. 3.* Sayrus *lib. 4. cap. 13. num. 14.* Sanchez *lib. 5. capit. 4. num. 8.* Filliucius *tract. 17. cap. 9. num. 166.* Bonacina *tom. 3. disp. 3. quæst. 8. punct. 5. num. 12.* Sed an huic suspensioni subjiciantur Moniales? Alij affirmant, alij negant, ut videre est apud Sylvest. *verbo religio 3. q. 3.* Probabilius censeo non comprehendi, quia esto masculinum sub se femininum soleat continere, id plerúmque est in favorabilibus, sed non in pœnalibus. Præterquam quòd Moniales capaces non sunt suspensionis; tametsi illis receptio Monialium interdici possit, ob immaturam, & indebitam alicujus receptionem.

Ex Religiosis viris ordinum Mendicantium gravis est difficultas, an huic pœnæ singulares personæ subjiciantur, an Conventus; Et ratio difficultatis est, quia Religiosorum ad professionem admissio, non Religiosis singularibus competit, sed Conventui. Sed longè probabilius est omnes, & singulos suffragium concedentes, an professio ante completum novitiatus annum concedatur, in hanc suspensionem incidere, quia Textus non conventui quatenus tali, sed singularibus personis hanc pœnam suspensionis injungit. Quod satis manifestè ostendunt in verba Textus: *In virtute obedientiæ, & sub pœna excommunicationis districtius inhibemus, ut ante annum probationis elapsum quemquam ad professionem vestri Ordinis, seu renunciationem in sæculo faciendam recipere præsumatis. Quod si aliquam contra hanc nostram prohibitionem recipere præsumpseritis, decernimus vestri Ordini alligatum non esse, vósque à receptione quorumlibet ad professionem ejusdem Ordinis fore ipso facto suspensos, & insuper pœnæ subjiciendos, qui fratribus ipsius Ordinis pro culpis infligi gravibus consueverunt.* Ex his enim constat pœnam suspensionis injungi in eos in quos excommunicatio comminata est, & quos pœnæ pro culpis gravibus statutæ afficiunt: at hi singuli sunt, de Conventu. Ergo sic docuit Suarez *disp. 31. sect. 6. num. 6.* Alter. *tom. 2. disp. 17. cap. 1. vers. De qua.* Bonac. *tom. 3. de censur. disp. 3. quæst. 8. punct. 5. num. 15.*

Gravior dubitatio est, An hæc pœna suspensionis locum habeat post Concil. Trident. decretum *sess. 25. cap. 15. de Regularib.* professionem irritans ante annum probationis expletum? Affirmat Bonacina *tom. 3. disputat. 3. quæst. 8. punct. 5. num. 19.* ductus ex eo quod *in dicto cap. non solùm*, spectatur factum, non actûs valor, & quia graviùs Religiosi delinquunt admittentes nunc ad professionem, utpotè invalidum, & quia factum contra legem pro infecto habetur in utilitatem facientis, non verò quoad damnum, & pœnam impositam, juxta doctrinam Bartoli *in leg. non dubium, Cod. de legib.* Sed rectiùs contrarium docuit Sanchez *lib. 5. in decalog. cap 4. num. 10.* colligiturque ex his quæ *tract. præcedenti, de matrim. disput. 2. punct. ult. §. 1.* diximus. Etenim pœna suspensionis *in cap non solùm, & cap. constitutionem, de Regularib. in 6.* inducta erat, ne ad professionem, quæ obligationem Religioni saltem in genere inducebat admitterentur, qui nondum annum probationis expleverant, quia hoc fragilitati humanæ in cujus favorem annus probationis statutus est, contradicebat. At hæc ratio cessat, posito quòd illa professio nullam vim obligandi habeat, si quidem ex ea fragilitas humana non lædiatur, & reputatur ac si facta non esset. Ex qua ratione fundamentum Bonacinæ dissolvitur. Respondeo enim

Textum

Textum *in cap. non ſolùm*, ſpeciale factum ſcilicet admittere ad profeſſionem ante expletum probationis annum, ſed non quodcunque factum, ſed factum quod obligationem in profeſſo induceret, quam obligationem impedire Pontifex hac pœna impoſita intendebat. Cùm ergo decreto Concil. Trident. hæc obligatio penitùs impedita ſit, ceſſat pœna *in dicto cap. non ſolùm*, appoſita. Neque obeſt graviùs nunc delinquere admittentem ad profeſſionem invalidam quàm qui ad validam admittebant, quia non ex gravitate delicti pœna deſumitur, ſi canonibus ſtatuta non eſt.

3. Tertia ſuſpenſio ab officio fertur *in Clement.* 1. *Regularib. Eccleſiæ non alienand.* adverſus Religioſos, Prælatos, Præſidentes Monaſteriis, Prioratibus, Eccleſiis, vel adminiſtrationibus, ſi jura, reditus, aut poſſeſſiones dictorum monaſteriorum, Prioratuum, Eccleſiarum, ſeu locorum quorum adminiſtrationem habent, ad longum tempus alicui concedant abſque ſufficienti neceſſitate, & Eccleſiæ, ſeu Monaſterij utilitate, & Conventus aſſenſu, vel ſuperioris licentia ſit conventum non habeat. Hæc igitur ſuſpenſio eſt abſoluta ab officio, ac proindè comprehendit tam officium Ordinis quam juriſdictionis. Uti notavit Suarez *diſput.* 31. *ſect.* 6. *num* 8. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 8. *p.* 7. *in fine*. Perſonæ verò adverſus quas dicta ſuſpenſio fertur, ſunt Prælati Religioſi monaſteriis regularibus, Eccleſiis ſeu adminiſtrationibus præſidentes. Actio autem ob quam dictæ ſuſpenſioni ſubjiciuntur, eſt alienare ad longum tempus jura, reditus, aut poſſeſſiones dictarum Eccleſiarum, & monaſteriorum. Uti tradunt Gloſſa *dicta Clement.* Navarr. *cap.* 27. *num.* 157. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 40. *num.* 1. Sayrus *lib.* 4. *cap.* 12. Filliuc. *tract.* 17 *cap.* 9. *num.* 169. Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 6. *num.* 8. Bonac. *d. punct.* 7. & alij.

4. Quarta habetur *in Clement.* 1. *de Decimis adverſus* quoſcunque Religioſos qui abſque juſto titulo, & privilegio decimas rectoribus Eccleſiarum debitas uſurpare, retinere, appropriare ſeu ſuis familiaribus, vel paſtoribus prohibere, vel impedire ne eas ſolvant, præſumpſerint. Hi igitur Religioſi ſi à Rectoribus Eccleſiarum moniti, infra duos menſes uſurpata non reſtituerint, vel intra menſem à prohibitione, & impedimento appoſito non deſtiterint, ſuſpenſioni ab officiis, adminiſtrationibus, & beneficiis ſubjiciuntur, ſi officia, adminiſtrationem, vel beneficium habeant. Quòd ſi his omnibus careant, excommunicatione ligantur, à qua abſolvi nequeunt quouſque plenam ſatisfactionem exhibuerint, ut *ſuo loco*, dixi & tradit *in præſenti*, Sayrus aliis relatis *lib.* 4. *c.* 13. *num.* 10. Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 6. *num.* 9. Filliucius *tract.* 17. *cap.* 9. *num.* 169. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſput.* 3. *quæſt.* 8. *punct.* 8.

5. Quinta lata eſt *in Clement. cupientes de Pœnis*, adverſus Religioſos qui cùm ſint requiſiti à Rectoribus Eccleſiarum, ut ſuis pœnitentibus conſcientiam faciant decimarum ſolutione, ſcienter id omittunt. Hi igitur Religioſi modo rectores Eccleſiarum non ſint, nec jus habeant decimas exigendi, ſi ſic delinquant, ab officio prædicandi ipſo facto ſuſpenduntur, quouſque ipſis pœnitentibus (ſi commodè potuerint) conſcientiam fecerint. Qua monitione pœnitentibus facta, ceſſat ſuſpenſio. Quod ſi ſuſpenſione durante officio prædicationis ſe ingeſſerint, excommunicationi ſubjiciuntur. Quæ omnia conſtant *ex dicta Clement.* & tradit in præſenti Sayrus aliis relatis *lib.* 4. *capit.* 13. *num.* 18. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 40. *num.* 3. Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 6. *n.* 12. Bonac. *diſp.* 3. *q.* 8. *punct.* 9. & alij.

6. Sexta fertur *in Clement.* 1. §. *quibus*, *de Privilegiis* adverſus Prælatos Religioſorum, qui accepta ex aliquibus exceſſibus *ibi* enumeratis infra menſem poſtquam fuerint requiſiti non reſtituerint parti læſæ. Et hæc ſuſpenſio lata eſt abſolutè uſque ad ſatisfactionem debitam, unde comprehendit ſuſpenſionem ab officio, & beneficio. Requiritur tamen ad hanc ſuſpenſionem incurrendam duplex conditio. Prima, ut Prælati pro ſe vel pro monaſterio, aut alia quavis perſona aliquid recipiant occaſione exceſſuum qui *in ea Clement.* referuntur, quíque fuerint à ſuis Religioſis commiſſi. Secunda, ut poſtquam à perſonis gravatis, requiſiti fuerint, omittant intra menſem reſtitutionem facere. Exceſſus occaſione quorum acceptum eſſe debet, ſunt; *Primò*, ſi in ſermonibus ſuis Eccleſiarum Prælatis detrahant. *Secundò* ſi retrahant laïcos ab Eccleſiarum ſuarum præſentia, vel acceſſu. *Tertiò* ſi indulgentias pronuncient indiſcretas. *Quartò* ſi aſſiſtentes teſtamentis condendis retrahant teſtatores à reſtitutionibus, debitis, aut legatis matrici Eccleſiæ faciendis. *Quintò* ſi legata, vel debita, aut malè ablata incerta ſibi, aut aliis ſingularibus ſui Ordinis fratribus, vel conventibus in aliorum præjudicium fieri, ſeu erogari procurent. *Sextò* ſi in caſibus Sedi Apoſtolicæ, vel Ordinario reſervatis, quemquam abſolvant. *Septimò* ſi perſonas Eccleſiaſticas præſertim coram judicibus delegatis à nobis ſuam apud eos juſtitiam proſequentes, vexare indebitè, aut ad loca plura, & præſertim multum remota convenire præſumant. Quidquid ergo receptum fuerit ratione horum exceſſuum, ſi intra menſem poſtquam fuerit prælatus regularis recipiens requiſitus ſatisfactionem plenariam Eccleſiis, ſeu perſonis Eccleſiaſticis gravatis non exhibuerit, ipſo facto ſuſpenditur. Religioſi verò privati ſubjiciuntur pœnis illis, quæ ſecundùm eorum regulam vel ſtatutum pro gravibus criminibus, ſeu culpis conſueverunt injungi.

7. Septima continetur *in Clement.* 1. §. *ſi quis autem*, *de ſtatu Monachor.* adverſus Religioſos nigros, id eſt, Ordinis S. Benedicti (alij non comprehenduntur teſte Suarez, Sayro, Bonac. & aliis ſtatim referendis) non utentes forma veſtium ibidem præſcripta. Si enim Abbas vel Prior fuerit alteri Abbati, vel Priori non ſubjectus à beneficiorum collatione per annum ipſo facto ſuſpenditur: ſi inferior fuerit ab adminiſtratione, ſi quam habet, ſuſpenſus eſt. Quod ſi nullam habeat, inhabilis fit ad illam, & ad beneficium Eccleſiaſticum obtinendum. Requiritur tamen ad prædictam pœnam incurrendam, ut frequenter, ſeu ordinariè habitus contrarius formæ præſcriptæ portetur, quia ſingularis, vel bina portatio non ſufficit. Et inſuper opus eſt, ut ex malitia, & non bona fide aut ignorantia portetur, ut indicant illa verba Textus: *Portare præſumpſerint*, quæ frequentem uſum ſignificant, & dolum important. Sicuti colligitur ex Gloſſa *ibi*, Sayro *lib.* 4. *cap.* 13. *à num.* 6. Suarez *diſputat.* 31. *ſect.* 6. *num.* 10. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 38. *num.* 3. Bonac. *diſput.* 3. *quæſt.* 8. *p* 14.

9. Octava continetur *in eadem Clement. & in eodem* §. adverſus eoſdem Religioſos nigros qui venationi, aut aucupationi clamoroſæ, id eſt venationi cum canibus, aucupationi cum avibus ex propoſito aſtiterint, quia ea aſſiſtentia dedecet eorum ſtatum. Secùs verò ſi caſu aliquantulum interſint, vel venatio abſque canibus, vel aucupatio abſque avibus hominúmque tumultu fiat. Religioſi ergo huic venationi, aut aucupationi prohibitæ aſſiſtentes, ſi Abbates, vel Priores fuerint aliis Abbatibus, vel Prioribus non ſubjecti, à collatione beneficiorum per biennium ſuſpenduntur; ſi inferiores fuerint, ab adminiſtratione temporalium, ſi quam habent, removentur; ſi verò illa careant, inhabiles per dictum biennium redduntur ad quamlibet adminiſtrationem, beneficiúmque Eccleſiaſticum ſuſcipiendum. Sicuti hæc notant Sayrus *lib.* 4. *theſauri*, *cap.* 13. *à num.* 7. *& ſeqq.* Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 6. *num* 10. Filliucius *tract.* 17. *cap.* 9. *num.* 169. Bonacina *t.* 3. *de cenſur. d.* 3. *quæſt.* 8. *punct.* 15. & alij apud ipſos.

9. Nona

9. Nona refertur in Bulla Pij V. quæ incipit : *Regularium* adversus Religiosos præsumentes introducere mulieres in Monasteria virorum ; suspenduntur inquam à divinis , & beneficiis privantur, & ad illa, & reliqua omnia beneficia inhabiles redduntur. Uti *tractat.* 16. *disput.* 4. ubi de clausura latiùs explicui , & *superiùs de excommunicationib. reservatis extra corpus juris contentis.*

10. Decima refert S. Antonin. 3. *p. tit.* 28. *cap.* 4. de suspensione ex quodam privilegio Clementis I V. incipiente *Paupertatis altissimæ* , ubi fratres Ordinis Prædicatorum perturbantes officium Inquisitoris exercitum à Fratribus Minoribus , vel è contra Minores idem officium à Prædicatoribus exercitum perturbantes suspenduntur ab exercitio sacrorum ordinum, donec absolutionem à Sede Apostolica , vel ab illo cujus officium pertubarunt , obtineant. Sicuti notavit Henriquez *lib.* 13. *cap.* 40. *num.* 3. Sayrus plures referens , *lib.* 4. *c.* 13. *num.* 13. Bonac. *t.* 3. *disputat.* 3. *quæst.* 8. *p.* 16.

11. Tandem idem S. Antonin. 3. *p. tit.* 27. *cap.* 4. *de suspens.* refert Clementem I V. in favorem Ordinis Prædicatorum statuisse , ne ex illo Ordine promoti ad Episcopatum , vel aliam Prælaturam regimen seu consecrationem suscipiant , quin priùs libros, & alia omnia quæ ante promotionem habebant , Ordini restituant.

Aliæ sunt suspensiones communes Episcopis, Clericis , & Religiosis , de quibus *superiùs* actum est , simulque explicata sunt , quæ Capitula , Conventus, seu Communitates afficiunt.

Punctum ult.

De depositione , & degradatione.

1 *Quæ sit depositio ?*
2 *Depositio simplex , & absoluta Clericum privilegio fori , & canonis non denudat , nisi expressè in sententia exprimatur ?*
3 *Temperatur hæc doctrina , si incorrigibilis declaretur.*
4 *Enumerantur crimina , ob quæ Clericus deponi in perpetuum potest.*
5 *Pœna degradationis privat Clericum statu clericali.*
6 *Degradatio alia est verbalis, alia realis.*
7 *Quis possit Clericos degradare ?*
8 *Quæ requirantur ad degradationem authenticam ?*
9 *Actualis degradatio , & realis fit ab Episcopo.*
10 *Forma actualis degradationis.*
11 *Hæc degradatio frequenter fit præsente Judice sæculari.*
12 *Referuntur crimina , ob quæ Clericus in sacris venit actualiter degradandus.*
13 *An ob alia crimina possit Clericus degradari, examinatur.*
14 *Quis possit depositum , & degradatum in suum pristinum statum restituere ?*
15 *Solus Episcopus absque consensu Capituli , hanc dispensationem præstare potest.*
16 *Degradatum justè nullus alius præter Pontificem restituit.*

1 DEpositio prout in præsenti sumitur , est pœna Ecclesiastica privans Clericum officio, vel beneficio in perpetuum , & ex jure ordinario irremissibiliter. Convenit cum suspensione perpetua , & ferè ab illa non differt , nisi in majori difficultate obtinendi dispensationem. Per depositionem enim sicut & per dispensationem perpetuam , privatus depositus fructibus beneficij , non tamen beneficij titulo , quia nullibi est cautum ; quinimo contrarium videtur colligi ex *c. de Pœnis in 6.* ubi degradationi solemni tribuitur privatio ordinis , beneficij , & privilegij clericalis , non verò depositioni , venit tamen depositus privandus beneficio , & ferè semper privatur ; siquidem privatur in perpetuum officio, ratione cujus beneficium conceditur. Sicuti advertit Panormitan. in *cap. veritatis numero* 3. *de dolo , & contumacia.* Sylvest. *verbo degradatio in princip.* Suarez *de censur. disputat.* 30. *sect.* 1. *à num.* 4. Laym. 1. *lib.* 1. *summ. tractat.* 5. *part.* 3. *cap.* 5. *num.* 2. & 3. Dum autem beneficio non spoliatur , debent depositio alimenta ex fructibus beneficij assignari , ne cum opprobrio Clerici mendicare cogatur , ut dixit Felin. *in cap. ex parte de accusat. num.* 4. Suarez *disput.* 30. *sect.* 1. *num.* 3. & 4. Sayrus *lib.* 4. *thesauri conscient. cap.* 22. *in fine.* Stephan. Davila, 4. *p. disp. unic. dub.* 1. *conclus.* 3. Paul. Layman. *loco citato.* Quinimò Sayrus, & Avila censent hæc alimenta submini strauda esse etiam post beneficij spoliationem. Sed rectiùs contrarium docuit Covarr. 3. *var. cap.* 13. *num.* 8. Bonacina *de censur. t.* 1. *disputat.* 4. *punct. unic. num.* 8. quia sibi imputare debet depositus eam quam patitur necessitatem , neque in Clerici opprobrium cedit , quòd sic depositus hac alimentorum privatione puniatur , maximè cum post depositionem incorrigibilis existit , uti advertit Layman. *lib.* 1. *sum. tractat.* 5. *par.* 3. *cap.* 5. *num.* 3.

2. Hæc depositio simplex , & absoluta Clericum privilegio fori , & canonis non denudat , nisi expressè in sententia exprimatur , uti colligitur ex *cap. cùm non ab homine de Judiciis* , ubi post degradationem verbalem , non traditur delinquens curiæ sæculari , nisi crescat contumacia , & incorrigibilis existat. Et *in c.* 2. *de pœnis, in* 6. degradationi actuali , & reali , sed non Verbali annectitur privatio clericalis privilegij. Atque ita docent Abbas *in cap. at si clerici. §. de adulteriis numer.* 2. *de Judiciis.* Navarr. *capit.* 27. *numero* 81. Bernard. Diaz *pract. cap.* 119. Surez *disputat.* 30. *sect.* 1. *numero* 8. Stephan. Davila , 4. *p. disputat. unic. dub.* 1. §. *tertiò sequitur* Bonacina *t.* 1. *disputat.* 4. *de censur. punct. unic. numer.* 3. Barbosa plures referens 3. *p. de potest. episcop. alleg.* 110. *num.* 3.

3. Restringitur autem prædicta doctrina , nisi post depositionem Clericus in eodem crimine , vel simili perseveret , cujus correctionem Ecclesia sub excommunicatione præcepit ; nam eo ipso videtur privilegio clericali denundatus,& sæculari potestati puniendus tradi , ut potè incorrigibilis ex doctrina Abbatis in *dicto cap. cum non ab homine num.* 28. *de judiciis* , quem sequitur Sylvest. *verbo degradatio , q.* 6. *num.* 8. Avila 4. *p. disp. unic. dub.* 1. Bonacina *disp.* 4. *punct. unic. num.* 3. Sed hæc restrictio ad summum veritatem habet post incorrigibilitatis declarationem : quinimo satis probabile est opus esse non solùm sententia declaratoria incorrigibilitatis , sed etiam privativa dicti privilegij : eo quòd nullibi videatur cautum clericale privilegium ob incorrigibilitatem amitti. Sicuti indicat Glossa *in dicto cap. cum non ab homine , vers. postmodum.* Et tradit Tolet. *lib.* 1. *cap.* 50. §. *adverte* Suarez *disputat.* 30. *section.* 1. *numero* 7. & 8. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 6. *part.* 5. *cap.* 5. *num.* 3.

4. Crimina autem ob quæ Clericus deponi in perpetuum potest , enumerant Doctores in *dicto cap. cum non ab homine de judiciis.* Sylvest. *verb. crimen. & verbo degradatio , quæst.* 4. Navarr. *cap.* 27. *num.* 248. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 55. *num.* 3. Steph. Davila 4. *p. disp. unic. dub.* 3. Saa, *verbo depositio , num.* 2. Bonac. *t.* 1. *de censur. disp.* 4. *punct. unic. n.* 6. adulterium, stuprum, furtum , homicidium , & iis majora. Sed quamvis ob hæc crimina antiquitùs depositio imponenda esset : quia Ecclesiastica disciplina ampliùs vigebat : at præsenti tempore existimo ob hæc crimina simpliciter

depoſitionem imponi non debere, niſi ex objecto, aut ex circunſtantiis ſcandaloſa, & atrocia ſint, uti eſſet homicidium voluntariè patratum, cùm pœna irregularitatis plerumque indiſpenſabilis ei annexa ſit; furtum Eccleſiæ in gravi quantitate, adulterium, & ſtuprum quibus jure civili pœna mortis indicta eſt. Sicuti colligitur ex Abbate in *dicto cap. at ſi clerici, num.* 33. *& ſequentib.* Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 3. *cap.* 5. *num.* 2. Avila, Saa, Bonac. *loc. alleg.* Notorius concubinatus ſi poſt monitiones, & privationem fructuum, & proventuum, imò & beneficiorum perſeveret, ſufficientem cauſam depoſitioni perpetuæ præbet. Uti colligitur ex *cap. ſi autem clerici de cohabitat. clericor. & mulier.* Et apertius ex Conc. Trident. *ſeſſ.* 22. *decreto de obſervandis, & ſeſſ.* 25. *c.* 14. *de reformat.* Et tradit Abbas *dicto c. at ſi Clerici a n.* 33. Bonac. *diſp.* 4. *punct. unic. num.* 6. Paul. Layman. *dicto cap.* 5. *num.* 2.

5. Si verò de pœna degradationis loquamur, degradatio Clericum de gradu, & ſtatu Clericorum dejicit. Eſt enim quædam authentica & ſolemnis privatio officij, beneficij, & cujuſvis Eccleſiaſtici privilegij. Unde degradatus in poteſtatem ſæcularem tranſit, à qua capi, incarcerari, & puniri ob crimina poteſt, ſicut quilibet alius laicus, in quo à ſimplici depoſitione differt. Sicuti notavit Gloſſa *in cap.* 2. *verbo privilegio clericali de Pœnis in* 6. Abbas *cap. cùm non ab homine, num.* 5. *de Judiciis* Sylveſt. *verbo degradatio, q.* 6. Julius Clarus *cum additionib. pract. crimin. q.* 74. *num.* 4. Paul. Layman. *d.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 3. *cap.* 5. *num.* 3.

6. Degradatio quæ à depoſitione ſimplici diſtinguitur duplex eſt; alia *verbalis*, alia *realis*, & *actualis*. Verbalis eſt quæ fit per ſententiam authenticam & ſolemnem; realis quæ hanc ſententiam aliquibus cæremoniis, & ritibus exequitur, uti colligitur *ex d. cap.* 2. *de Pœnis in* 6. & Conc. Trident. *ſeſſ.* 13. *c.* 4. *de reformat.*

7. Hanc degradationem comparatione Epiſcoporum ſolus ſummus Pontifex præſtare poteſt, uti probat Textus in *cap. accuſatus. Cap. quamvis* 3. *q.* 6. Et notavit Panormit. *cap. grave nimis de Præbendis, num.* 4. *Cap. non poteſt, num.* 5. *de ſentent. & re judic.* Cognitio cauſæ debet fieri per Metropolitanum convenientibus Epiſcopis totius provinciæ, qui ad minus debent eſſe duodecim, ultra Metropolitanum, uti advertit idem Panormit. *in dicto cap. non poteſt.* Henriq. *lib.* 13. *cap.* 55. *num.* 2. Avila 4. *p. diſp. unica, dub.* 4. *concluſ.* 2. Idem in Religioſos exemptos nullus alius præter Pontificem ſententiam degradationis ferre poteſt, niſi fortè ex conſuetudine, vel privilegio eorum Prælato regulari ea poteſtas competat, ut tradit Navarr. *lib.* 5. *conſil. conſ.* 58. *de Regularib. numer.* 3. Sed Avila 4. *p. de cenſur. diſp. unic. dub.* 2. *concluſ.* 2. affirmat nullum tale privilegium in compendio Minorum inveniſſe. At in *compendio privilegiorum Societatis Jeſu verbo Prælatus* §. 3. eſt privilegium quod ad hunc caſum extendi poteſt. Comparatione autem aliorum clericorum, Epiſcopus proprius eſt qui poteſt ſententiam degradationis ferre, etiamſi conſecratus non exiſtat. Quinimò ex ejus delegatione à ſimplici Sacerdote fieri poteſt, quia non eſt actus ordinis, ſed juriſdictionis; uti colligitur ex Conc. Trident. *ſeſſ.* 13. *c.* 4. *de reformat.* Et tradit Suarez *diſp.* 30. *ſect.* 1. *num.* 18. Avila 4. *p. diſput. unic. dub.* 2. *concluſ.* 4. Bonacina *t.* 1. *diſput.* 4. *de cenſur. punct. unic. num.* 10. *&* 11. Paul. Layman. *lib.* 1. *tractat.* 5. *part.* 3. *cap.* 5. *num.* 3. Coninch. *diſput.* 16. *num.* 6. Ex quo fit Capitulum Sede vacante per ſuum Vicarium electum hanc ſententiam degradationis ferre poſſe, quia ſuccedit Epiſcopo in his quæ ad juriſdictionem pertinent; & notavit... *tract. de officio, & poteſt. Capit. Sede vacante, in princ.* Et latiùs agens de hæreticis Stephan. Davila *d.* 4. *p. diſp. unic. dub.* 2. § *ſecundo ſequitur*, tametſi contra ſentiant Panormit. *in cap. at ſi clerici* 5. *de adulteriis, verbo ſed circa hæc de judiciis.* Et *cap. tranſmiſſam de elect. circa finem*, & favent omnes illi qui cenſent ſententiam degradationis ad ſolum Epiſcopum conſecratum pertinere, ex quibus ſunt Immola *in ſuprad. cap. tranſmiſſam.* Sarmiento, *lib.* 1. *ſelect. cap.* 14. *num.* 9. *verſ. verum eſt.* Didacus Perez, *libro* 8. *ordinam. titul.* 4. *lege* 3. *col.* 17. *in fine.*

8. Ad hanc degradationem authenticam, & verbalem quam actualis plerunque ſubſequitur, plura requiruntur. Si enim degradatio facienda eſt alicujus Clerici in minoribus Ordinibus conſtituti, ſufficit proprius Epiſcopus, uti deciditur *cap.* 2. *de Pœnis in* 6. Debet tamen fieri præſentibus aliquibus de clero, Capitulum repræſentantibus, alioquin ſententia erit irrita *cap. penult.* 15. *q.* 7. & *cap.* 1. *de exceſſib. prælator.* niſi fortè aliud conſuetudine fuerit introductum: uti notat Gloſſa communiter recepta *in d. cap.* 2. *de Pœnis in* 6. *verbo præſentia.* Suarez *diſp.* 30. *ſect.* 1. *num.* 19. Paul. Layman. *tr.* 5. *par.* 3. *cap.* 5. *num.* 4. Quòd ſi ſententia degradationis ferenda ſit adverſus Clericum in ſacris, requiruntur ex *cap. felix* & *cap.* 1 *ſi quis*, 15. *quæſtion.* 7. plures Epiſcopi, nam pro degradatione Epiſcopi duodecim requiruntur: ſex pro Presbyteri degradatione, tres pro degradatione Diaconi, & Subdiaconi. Sicuti notavit Julius Clar. *pract. crimin. lib.* 5. *q.* 74. Coninch. *diſp.* 16. *num.* 8. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 4. *de cenſur. p. unic. num.* 12. Hæc tamen moderata ſunt pro crimine hæreſis in *cap.* 1. *de hæret. in* 6. ubi in degradatione hæretici proferenda non eſt opus Epiſcoporum aſſiſtentia, ſed convocatis Abbatibus, ſeu Prælatis, aliiſque viris doctis ex eorum conſilio poteſt Epiſcopus, ſeu Inquiſitor ad degradationis ſententiam procedere, & generaliter pro omni crimine *Seſſ.* 23. *cap.* 4. *de reformat. Concil. Trident.* ubi deciditur loco Epiſcoporum ſufficere totidem Abbates uſum mitræ, & baculi habentes cum proprio Epiſcopo, ejúſve proviſore, vel ſi commodè reperiri Abbates non poſſint, totidem perſonas graves juris ſcientia commendabiles, & in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutas. Hæc autem intelligenda ſunt pro degradatione inferiorum Epiſcopo; nam pro degradatione Epiſcoporum nihil Concil. Trident. ex his quæ jure antiquo ſtatuta ſunt, mutavit. Sicuti advertit Coninch. *diſp.* 16. *num.* 9.

Hi autem aſſiſtentes etiam poſt Concilium habent votum deciſivum, & non tantùm conſultivum, uti tradit aliis relatis Auguſt. Barboſa 3. *p. de poteſt. Epiſcopi alleg.* 120. *num.* 25. Suarez *diſp.* 30. *de cenſur. ſect.* 1. *num.* 20. Avila 4. *p. diſp. unica dub.* 5. *in fine.* Henriq. *lib.* 13. *cap.* 55. *num.* 2. Coninch. *diſput.* 16. *num.* 8. Ratio eſt, quia ex jure antiquo Epiſcopi aſſiſtentes erant Judices, ut colligitur ex *cap.* 3. *de ſentent. & re judic.* Et notat *ibi* Gloſſa & indicatur in *cap. fin.* 15. *quæſt.* 7. Et in *cap. ſi quis Cap. felix eadem cauſa, & q.* Sed in concilio ſolùm immutatum eſt, ut loco Epiſcoporum ſuccedant Abbates, vel aliæ perſonæ doctæ, & in dignitate conſtitutæ, non autem eſt immutatus modus aſſiſtendi qui prædictis erat conceſſus. Ergo ſi ante Concilium Judices erant in cauſæ cognitione, & ſententiæ prolatione, etiam poſt Concilium eſſe debent. Quinimo videtur requiri, ut omnes hi aſſiſtentes ſimul cum Epiſcopo conveniant: ſiquidem *cap. non poteſt de ſentent. & re judic.* dicitur non poſſe ad Sacerdotis degradationem procedi, & idem eſt de Diacono, niſi fuerit concors aſſiſtentium ſententia. Atque ita tradit Abbas *d. cap. non poteſt, num.* 16. Felin. *ibi, num.* 16. Bonacina aliis relatis *diſputat.* 4. *punct. unic. numero* 14. In crimine autem hæreſis, ſervanda eſt praxis in *cap.* 2. *de Hæretic. in* 6. ut dictum eſt.

9. Huic degradationi authenticæ ſuccedit actualis degradatio,

degradatio, quæ est solemnis executio præfatæ sententiæ degradationis, sitque necessariò ab Episcopo consecrato, quia est actus non solùm jurisdictionis, sed ordinis ex Ecclesiæ institutione consecrationi Episcopali annexus. Sicuti tradit Glossa communiter recepta in *cap. transmissam, verbo de talibus* Abbas *num. 4. de elect.* Tolet. *lib. 1. cap. 50.* Suarez *disp. 30. sect. 1. num. 18.* Sayrus *lib. 5. cap. 22. num. 12.* Bonac. *disp. 4. part. unic. num. 11.* Coninch. *disp. 16. num. 9.* & *in fine.* Paul. Layman. *lib. 1. summa tract. 5. par. 3. cap. 5. num. 5.* Et licet Bonac. *t. 1. disp. 4. punct. unic. num. 11.* probabilius existimet hujus degradationis ministrum Episcopum proprium esse debere, neque posse alteri Episcopo consecrato vices suas committere, ductus illis verbis Concilij; Et per seipsum etiam ad actualem, & solemnem degradationem, &c. verius censeo alieno Episcopo committi hoc munus posse, quia verba Concilij, *Per seipsum*, denotant non posse per Vicarium non consecratum fieri, non tamen excludunt quin per alium Episcopum consecratum fieri possit, ut bene notavit Suarez *d. sect. 1. num. 18.* Paul. Layman. *d. c. 5. num. 5.*

10. Forma actualis degradationis præscribitur in *capite 2. de pœnis in 6.* & in *Pontificali Romano.* Quippe Episcopus degradaturus debet esse Pontificali indutus, degradandus verò ornatus similiter debet esse vestibus, aliisque omnibus quæ requisita fuerunt pro susceptione, & usu illius Ordinis, quo degradatur, quæ Episcopus publicè singula aufert usque ad vestem qua prima tonsura suscipitur, & tunc tondetur, & caput raditur, ne vestigium clericalis status videatur relinqui, & interim aliqua verba sunt proferenda quæ effectum declarent, & quibus terror astantibus incutiatur, ut in *supradicto, cap. 2.* cavetur. Ad hanc actualem degradationem præsentia Episcoporum, vel Abbatum non est necessaria, quia nullibi cautum est. Sed Episcopus per seipsum exequi potest. Sicuti notavit Sylvest. *verbo degradatio num. 1. in fine.* Sayrus *lib. 5. thesauri, cap. 22. num. 7.* Suarez *disp. 30. sect. 2. num. 6.* Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 3. cap. 5. num. 4.* tametsi contrarium censeat. Bonac. *disp. 4. p. unic. num. 16.*

11. Hæc degradatio frequenter fit præsente Judice sæculari, cui degradatus privilegiis clericalibus exutus puniendus traditur; apud quem Judex Ecclesiasticus post degradationem efficaciter, hoc est, seriò, & ex animo interpellat, ut citra mortis periculum sententiam circa eum moderari velit, quam intercessionem præstat, ne videatur Ecclesia necem delinquentis expetere, uti dicitur *c. novimus de verbor. significat.* & notavit Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. 5. par. 3. cap. 5. num. 5.* Item debet fieri in Ecclesia, seu oratorio, ut colligitur ex *cap. Episcopus, 11. quæst. 3.* ut sic spoliatio clericalis status susceptioni illius correspondeat, & res per quascunque causas nascitur per easdem dissolvatur, & tradit Geminian. *in c. degradatio, numero 7. de pœnis.* Archidiac, & Ancharran, *ibidem.* Bonacina *disputat. 4. p. unica, num. 16.*

12. Crimina ob quæ Clericus in sacris degradandus actualiter venit. Sunt primò hæresis si in ea contumax sit. *cap. ad abolendum cap. excommunicamus de hæretic.* & *cap. 1. eodem tit. in 6.* Vel si in eam relapsus sit, tametsi velit se corrigere ex *dicto cap. 1. ad abolendam*, & *cap. super eo de hæreticis in 6.* Sicuti tradit Glossa *ibi.* Mol *tract. 3. disp. 49. num. 15.* August. Barbosa *3. p. de potest. Episc. alleg. 110. num. 111.* Sayrus *lib. 5. cap. 22. num. 16.* Bonacina *disp. 4. p. unic. num. 6.* Layman. *lib. sum. tract. 5. part. 3. cap 5. num. 6.* Secundus falsificatio litterarum Apostolicarum. *Cap. ad falsariorum de crimine falsi*, nisi fortè Pontifex pœnam mortis in perpetuum carcerem commutet, juxta *Textum in cap. novimus. §. pro illo de verbor. significat.* Et tradit Panormit. *cap. at si clerici num. 37. de judiciis.* Sayr. *num. 17.* Bonac. Laym. Barbosa *locis alleg.* Hunc casum extendit *lex regia 60. tit. 6. part. 1.* ad falsarios litterarum, vel sigilli Regij. Sed Gregor. Lopez *ibi* advertit hunc non esse degradandum actualiter, sed solùm in perpetuum deponendum cujus sententia sustineri potest, cùm falsificatio non cedit in alicujus grave præjudicium ex doctrina Menochij *de arbitr. casu 306. à num. 10.* Tertiò sodomia non semel, sed aliquoties commissa ex *constitutione 70.* Pij V. *contra sodomitas*, in qua omnes Clerici sæculares, & Regulares cujuscumque gradus, & dignitatis (etiamsi Episcopi, ac Cardinales sint) tam dirum nefas exercentes, omni privilegio clericali, omnique officio, dignitate, & beneficio Ecclesiastico ejusdem Canonis authoritate privantur: & tradit Navarr. *cap. 27 num. 249.* Bernard. Diaz *pract. cap. 80.* Jacob de Graffis *lib. 2. decis. cap. 90.* Sayrus *lib. 5. cap. 22. num. 12.* Barbosa *allegat. 110. num. 29.* & alij. Quartò calumnia, seu conspiratio in proprium Episcopum *cap. si quis sacerdotum. 11. quæst. 1.* Sed hoc intelligendum est, si incorrigibilitas accedat ex Glossa communiter recepta *ibi, verbo mox*, & in *cap. si qui sunt, verbo retuperatores 2. q. 7.* Et *in cap. novimus, verbo tradatur de verbor. significat.* Et tradit Panormit. *in d. cap. si clerici, num. 37. de judiciis.* Sylvest. *verbo degradatio, q. 2.* Sayr. *lib. 5. c. 22. num. 18.* Tolet. *lib. 1. cap. 50.* Avila *4. p. disp. unic. dub. 1. 3* Laym. *lib. 1. tract. 5. par. 3. cap. 5. circa finem* Barbosa *alleg. 110. num. 12.* Si enim ob homicidium simplex non traditur Clericus sæculari potestati puniendus *cap. cum non ab homine de Judiciis*, nec etiam ob contumeliam seu convitium Episcopo irrogatum tradi debet.

13. Sed an ob alia crimina possit Clericus maximè si Sacerdos sit, vel Religiosus degradari, & curiæ sæculari committi, esto incorrigibilis non sit; dissentiunt Doctores. Nam Bernard. Diaz *pract. cap. 90.* & *cap. 132.* alios referens Julius Clarus *lib. 5. quæst. 36. num. 31.* Lelius Zechus *tract. de privileg. Ecclesiast. privileg. 79. num. 7.* Bossius *tract. crimin. titul. de foro compet. num. 135. & 136.* Scaccia *de judic. 1. p. cap. 11. num. 60. & 61.* Sayrus *lib. 5. cap. 22. num. 20.* & alij, negant posse Clericum maximè Sacerdotem, vel Religiosum ob alia crimina præter quatuor supradicta in jure expressa, tradi curiæ sæculari, quin incorrigibilitas præcedat. Argument. *cap. cùm non ab homine, de Judicis.* At Abbas *in dicto cap. cùm non ab homine*, & *cap. at si clerici, num. 39.* Sylvest. *verbo degradatio, q. 2.* Tolet. *lib. 1. cap. 50. vers. tertia.* Perez *lib. 8. ordinam. tit. 4. l. 3. colum.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5 par. 3. c. 5. in fine.* Molina *tract. 3. disput. 49. num. 19.* Bonac. *disp. 4. de censur. punct. unic. n. 6.* Barbosa *de potest. Episc. 3. p. alleg. 110. num. 13.* & alij relati à Covarruv. *lib. 2. var. cap. 20. num. 7.* asserunt & meritò pro quolibet crimine enormi, & notabiliter scandaloso Clericum etiam in sacris degradari actualiter posse, & curiæ sæculari tradi, quod experientia teste sæpè comprobatum est. Neque huic consuetudini obstat Textus *in cap. cùm non ab homine de Judiciis*, exigens incorrigibilitatem, ut curiæ sæculari tradatur Clericus puniendus, quia textus loquitur de quolibet delicto gravi, ob cujus causam plerunque loquendo non est tradendus Clericus curiæ sæculari, nisi adsit incorrigibilitas. Non tamen in eo Textu prohibetur quin Ecclesia possit ob enorme delictum nulla expectata incorrigibilitate, reum curiæ sæculari puniendum, committere, quandoquidem ipsa Ecclesia non habet pœnam quam imponere possit delicto dignam. Quòd si roges quod censeatur delictum enorme? Respondeo Judicis arbitrio hoc remitti, ut dixit Julius Clarus *lib. 5. §. fin. quæst 36. num. 36.* Censerem autem esse delictum enorme homicidium qualificatum, scilicet homicidium Prælati, vel Sacerdotis, fratris, & patris. Item assassinum, furtum,

sacrilegium, deprædatio communium bonorum, & similia. Et generaliter omnia illa delicta ob quæ pœna mortis jure civili statuta est, si pluries repetita fuerint enormitatem continent, ut benè Paul. Laym. *d. cap. j. in fine.*

14. Factâ depositione, vel degradatione regulariter solus Pontifex depositum, & degradatum in suum pristinum statum restituit. Verùm si crimina ob quæ quis depositus est adulterio minora fuerint, poterit Episcopus dispensationem concedere post peractam pœnitentiam. Uti deciditur *in cap. at si Clerici de judiciis.* Et tradit aliis relatis Bonac. *disputat. 4. punct. unic. unm. 11.* Neque obest infamia orta tum ex delicto, ratione cujus depositio facta est, tum ex sententia depositionis, quia infamia orta ex delicto pœnitentia purgatur, quæ verò ex sententia condemnatoria nascitur, dispensatione tollitur.

15. Sed an ad hanc dispensationem faciendam indigeat Episcopus consensu Capituli? Difficultate non caret. Nam Panormit. *dict. cap. at si clerici num. 16. de judi iis*, alios referens, existimat Capituli consensum necessarium esse. Ducitur ex supradicto Textu ubi Pontifex inquit: *Potest Episcopus cum Clericis post peractam pœnitentiam dispensare.* Nam particula *cum clericis*, denotat Clericos ad dispensationem concurrere, illiusque causam efficientem esse. Sed contrarium omnino dicendum est, spectata consuetudine quæ soli Episcopo hanc potestatem concedit, teste Glossa *in cap. cum ex eo. verb. Episc. de elect. in 6.* Decio *in cap. at si clerici, vers. de adulteriis, n. 20. de judic.* Romano *cons. 325. in fine.* Alterio *tom. 2. disput. 2. quæst. 9. vers. quamvis*, quos refert, & sequitur Bonac. *tom. 1. disput. 4. de censur. punct. unic. circa finem.* Quinimo etiam spectato juris rigore, existimo Clericorum consensum necessarium non esse, ut docuit Glossa *suprà*, quia nullus est Textus ex quo hic consensus colligatur: nam *cap. at si clerici*, dicens posse Episcopum cum Clericis post peractam pœnitentiam dispensare: ly *cum clericis* non activè, sed passivè sumendum est, præstatque hunc censum potest Episcopus cum Clericis ob minora crimina adulterio depositis post peractam pœnitentiam, dispensare.

16. Degradatum verò justè nullus alius præter Pontificem restituit. Tum quia degradatio semper fit ob graviora crimina adulterio: tum quia à gradu & statu Clericali omnino, & irremissibiliter jure ordinario dejicitur degradatus. Atque ita colligitur ex *c. si lapsis*, & *cap. qui semel. 50. dist.* & notavit Bonac. ex communi sent. *d. 4. p. unic. num. 1.* Dixi *justè*, nam si injustè quis degradatus fuerit, ipsi qui prædictam sententiam tulit, competit emendare, cùm autem non solus Episcopus, sed alij Episcopi, seu Abbates, vel personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, sententiam degradationis tulerint, per ipsos emendatio facienda est: colligitur ex *cap. Episcopus presbyter 11. quæstion. 3.* ut per quas causas degradatio nata est, per easdem dissolvatur. Non tamen caret probabilitate quod docuit Speculator *in tit. de accus.* Alter. *tom. 2. disp. 2. cap. 9. sub fin.* solum Episcopum sententiam degradationis iniquè factam, revocare, & emendare posse, quia ejus muneris est subditum injustè gravatum defendere, & injuriam ei irrogatam depellere.

DISPUTATIO V.

De censura Interdicti.

PUNCTUM I.

Quid, & quotuplex sit Interdictum?

1 *Nomen Interdicti à quo sumatur?*
2 *Definitur Interdictum.*
3 *Interdictum aliud est locale, aliud personale.*
4 *Interdictum locale, & personale dividitur in Interdictum generale, & speciale.*
5 *Item Interdictum personale aliud est totale, aliud partiale.*

NOmen Interdicti plerumque in jure sumitur pro dicto, seu ordinatione judicis inter reum, & actorem: Etenim cùm hi contendunt de possessione aliqua obtinenda, vel retinenda, & judex quid sit faciendum statuit, statutum illud quia est inter duos dictum, Interdictum appellatur, uti constat *inst. de interd. in princ.* & *ff. eod. tit.* & Gloss *Clem. de foro compet.* secundùm quam acceptionem quæ latissima est, triplex est in jure Civili interdictum: *Exhibitorium, restitutorium, & prohibitorium, quo prætor rem alicui exhibet, restituit, vel prohibet.*

At Interdictum sumptum a verbo interdico, solùm significat decretum Judicis prohibitorium, quo Judex aliquid faciendum prohibet. *Instit. de interdictis, §. exhibitoria, vers. sunt tamen. & leg. relegatorum, leg. moris, & leg. fin. ff. de pœnis.* Et in jure Canonico hæc acceptio Interdicti frequentissima est, uti constat ex *cap. minor. 17. quæst. 4.* & *cap. significasti de officio Archidiac.* & *cap. cùm illarum de sentent. excommunic.* & *cap. 1. & 3. de matrim. contracto contra interdictum Ecclesiæ.* Et constat ex his quæ tradit Glossa *in Clem. unic. de foro compet.* & *Clem. 1. de sepulturis.* Panormit. *in cap. pastoralis, num. 14. de causa possess. de propriet.* Covarr. *cap. alma mater, 2. part. §. 2. num. 1. de sentent. excommunic. in 6.* & alij passim.

Strictius tamen in præsenti nomen Interdicti sumitur, nempe pro bonorum spiritualium prohibitione in pœnam vel medicinam alicujus delicti imposita, & secundùm hanc acceptionem interdictum una est ex censuris Ecclesiasticis, quarum mentio fit in *cap. quærenti de verbor. significat.* ut constat ex Glossa *ibi*, & Doctoribus statim referendis.

2. Varias Interdicti sic accepti definitiones Doctores assignarunt, ea mihi aptior videtur quæ sumitur ex *cap. non est si vobis de sponsal.* & *cap. quod in te, de pœnit. & remissionibus.* Et quam tradunt Navarr. *cap. 27. numer. 164.* Covarr. *in cap. alma mater, de sentent. excommunicat. in 6. part. 2. §. 1. num. 2.* Ugolin. *de censur. lib. 5. cap. 24. numer. 2.* Sayrus *lib. 5. cap. 1. num. 7.* Suarez *disp. 32. sect. 1.* Avila *5. part. disp. 1. in princ.* Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 4. cap. 1.* Bonac. *tom. 1. de censur. disp. 5. p. 1. in princ.* Gaspar Hurtado *tract. de interdicto difficult. 1.* Coninch. *disp. 17. dub. 1.* & alij passim, nempe Interdictum est censura Ecclesiastica, prohibens usum divinorum quatenus à fidelibus haberi possunt. Nomine censuræ convenit Interdictum cum Suspensione, & Excommunicatione, quia omnes hæ sunt censuræ Ecclesiasticæ. *cap. quærenti de verb. significat.* Differt verò à suspensione, quia suspensio privat per se usu activo non passivo divinorum, & quatenus est usus potestatis spiritualis:

ſpiritualis : at Interdictum divinis tám activè quàm paſſivè privat , non quatenus à poteſtate ſpirituali procedunt , ſed quatenus ſunt quædam bona ſpiritualia , & divina à fidelibus participanda. Præterea ſuſpenſio ſolos Clericos afficit , Interdictum verò Clericis , & laicis commune eſt. Ab Excommunicatione differt Interdictum , quia non ita latè patet ac Excommunicatio , & ſub diverſo modo divina prohibet : etenim excommunicatio fideles removet à ſacramentis, officiiſque divinis, ſuffragiis Eccleſiæ,& communione aliorum fidelium , cùm tamen Interdictum à Sacramentis , officiiſque divinis tantùm removeat. Et præterea excommunicatio illis omnibus privat quatenus ſunt quædam cum aliis fidelibus communicatio ; at Interdictum ea prohibet ſecundùm ſe , & quatenus ſunt quædam bona à fidelibus habenda. Uti latiùs tradunt Suarez, Sayr. Coninch. Ugolin. & alij *loc. alleg.*

3. Interdictum aliud eſt locale , aliud perſonale , quæ diviſio ſumitur ex *c. præſenti , cap. ſi ſententia , cap. ſi civitas de ſentent. excommunic. lib. 6.* Locale Interdictum directè , & immediatè afficit locum ; & indirectè & mediatè perſonas , quia in eo loco interdicuntur divina celebrari ob alicujus culpam. Neque eſt inconveniens rem inanimatam capacem eſſe hujus inhabilitatis ſicut & violationis. Perſonale immediatè , & directè afficit perſonam cui interdicta eſt divinorum participatio. Alij addunt mixtum quod ex locali , & perſonali coaleſcit , quodque deambulatorium nuncupatur , eo quòd afficit non ſolùm perſonam , ſed quemcunque locum , quo illa perſona fuerit ingreſſa , ut habetur , *cap. non eſt vobis , de ſponſalib. cap. dilectis filiis de appellat.* Sic tradunt ex communi ſententia Navarr. *cap. 27. num. 166.* Henriquez *lib. 14. cap. 41. num. 3.* Sayr. *lib. 5. cap. 1. num. 10.* Coninch. *diſp. 17. dub. 1. concl. 2.* Avila *5. part. diſp. 1. dub. 1.* Bonac. *tom. 1. diſp. 5. punct. 1. num. 2.* Laym. Suar. Hurtado , & alij *loc. alleg.*

4. Interdictum verùm tam locale quàm perſonale dividitur in Interdictum generale,& ſpeciale. Generale locale eſt , quod plura loca ſub ſe continet ; ſpeciale quod ſpecialem locum ſpectat. Explico exemplis ; Interdictum locale generale eſt , quod fertur in regnum , provinciam , diœceſim , vel civitatem, quinimo quod fertur in Parochiam , ſeu caſtrum , quia illa Parochia plures ſub ſe Eccleſias continere poteſt , ut colligitur ex *cap. cùm in partibus de verbor. ſignificat.* Et pluribus relatis docet Suarez *tom. 6. de cenſur. diſput. 32. ſect. 2. num. 7.* Henriq. *lib. 13. cap. 41. num. 3.* Coninch. *diſputat. 17. dub. 1. num. 3.* Bonac. *tom. 1. de cenſur. d. 5. punct. 1. num. 5. & 6.* Layman. *lib. 1. ſum. tract 5. part. 4. c. 1. n. 2.* Speciale Interdictum locale eſt , quod in locum determinatum fertur. Uti ſi una , vel plures Eccleſiæ alicujus civitatis ſupponantur Interdicto , ſiquidem ex vi illius non interdicuntur officia divina in oratoriis privatis celebrari , neque ex vi illius cenſetur interdictum regnum, provincia, diœceſis , civitas, villa, vel caſtrum. Quod ad Interdictum generale locale requiſitum erat. Argument. *d. cap. cùm in partibus de verb. ſignificat.* & Extravag. *vide de ſentent. excommunicat.* Et tradit Navarr. *cap. 27. num. 166.* Sayrus *lib. 5. cap. 1. num. 13. & 14.* Henriquez *lib. 13. cap. 41. num. 3.* Bonac. *d. punct. 1. num. 7* Paul. Layman. *cap. 1. num. 2.* Coninch. *diſp. 17. num. 2.* & alij.

Interdictum verò perſonale generale eſt , quod fertur in aliquod corpus politicum , quod propriis legibus gubernari poteſt. V. g. ſi incolæ hujus provinciæ, civitatis , parochiæ , collegij, ſeu alterius communitatis interdicantur. Speciale verò eſt quod in perſonas particulares fertur , ut in Petrum , Franciſcum, &c. Neque opus eſt ut hæ perſonæ propriis nominibus deſignentur. Satis namque eſt ſub aliqua ratione communi exprimantur , ut ſi in perſonas tale delictum committentes feratur ; ſufficienter exprimuntur ſingulares perſonæ , eſto ignotæ ſint. Interdictum latum in familiam plures cenſent eſſe ſpeciale , eo quòd familia non conſtituat communitatem propriis legibus gubernandam. Sic Paludan. 4. *diſt. 18. quæſtion. 8. art. 1. principali* , §. *quantum ad primum concluſ. 5.* Sayrus *lib. 5. cap. 4. num. 10.* Henriq, *lib. 13. c. 42. num. 3.* Avila *5. part. diſput. 1. dub. 4. concluſ. 8.* Bonacina *diſput. 5. part. 1. num. 16.* Gaſpar Hurtado *difficult. 2.* Sed rectius oppoſitum docuit Coninch. *diſput. 17. dub. 1. num. 11.* quia illud Interdictum videtur ferri non in perſonas quatenus aliqua qualitate ſibi propria afficiuntur , ſed quatenus afficiuntur qualitate communi , ſcilicet quatenus ſunt ex tali familia , & unum corpus politicum componunt.

5. Porrò interdictum perſonale aliud eſt totale , aliud partiale , cujus diviſionis meminerunt ferè omnes Doctores , ut videre eſt in Sayro *lib. 5. theſauri, c. 4. in fine.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract 5. part. 4. c. 1. circa finem.* Totale eſt quod eſt quod omnes effectus Interdicti perſonalis comprehendit. Partiale verò quod aliquibus , vel uno tantùm privat, ut ſi interdicaris à celebratione , à receptione Sacramentorum , ab ingreſſu Eccleſiæ, &c.

PUNCTUM II.

Quæ loca , & quæ perſonæ ſub interdicto locali,& perſonali comprehenduntur ?

§. I.

De Interdicto locali.

1 *Sub interdicto locali generali comprehenduntur ſuburbia, & ædificia continentia.*
2 *Quid per ſuburbia intelligatur ?*
3 *Cathedralis Eccleſia ſub Interdicto civitatis , vel diœceſis comprehenditur.*
4 *Interdicta diœceſi , civitas cenſetur interdicta.*
5 *Interdicta aliqua Eccleſia , illius capella, & cœmeterium contiguum interdictum cenſetur.*
6 *Quæ veniant intelligenda , cùm terræ alicujus domini Interdicto generali locali ſupponuntur ?*
7 *Hoc Interdictum locale omnes tam ſæculares , quàm regulares , tam incolæ , quàm exteri obſervare tenentur.*
8 *Interdictum locale ſemper ſecum fert perſonale Interdictum.*

1 SUb Interdicto locali generali civitatis comprehenditur non tantùm locus directè interdictus , ſed illius ſuburbia, & ædificia continentia, ut habetur expreſsè , *cap. ſi civitas de ſentent. excommunicat. in 6.* Etenim ſi ad hæc loca prædictus Interdictum non extenderetur , nullius ferè conſiderationis eſſet Interdictum appoſitum , cùm facilè poſſent interdicti ad hæc loca confugere , ut divina celebrare poſſent. Quod adeò verum eſt , ut etiam ſi ſuburbia alterius ſint dominij , & poteſtatis , uti ſolent eſſe Eccleſiæ Regularium , & Equitum Sancti Joannis , & ſimilium , ad omnia illa Interdictum locale generale extendatur , ut definitum eſt à Conc. Trident. *ſeſſ. 25. cap. 12. & c. 21. de regularib.* Et colligitur ex *dicto cap. ſi civitas* , & tradunt omnes. Nam eſto Judex apponens Interdictum generale , in ea loca exempta juriſdictionem non habeat , ne ejus ſententia eludatur à jure facta eſt comparatione illorum locorum extenſio.

Notanter dixi *generale civitatis* , nam ſi Interdictum ſit regni vel provinciæ , probabile eſt ad ſuburbia

& continentia non extendi, quia ex eo quòd aliqui illius provinciæ accedere poſſint ad ſuburbia pro divinis audiendis; non tamen omnes illius regni incolæ? ideóque non redditur Interdictum fruſtratorium, ut benè advertit Sayr. *lib. 5. theſaur. cap. 3. num. 5.*

2. Per ſuburbia intelliguntur ædificia extra muros civitati interdictæ contigua, vel prope illam exiſtentia, quæ Hiſpanè *arrabales* dicuntur, ad quæ incolæ civitatis commodè pro divinis audiendis, & celebrandis ſe conferre poſſunt. Per ædificia continentia intelliguntur, quæ eſto ſint extra civitatem à muris ſeparata, & non contigua ipſis, at illi ſunt propinqua, ſed quantam propinquitatem habere debeant, ut cenſeantur ædificia continentia? Unica regula definiri non poteſt. Nam aliqui è quorum numero eſt Sylveſt. *verbo interdictum* 2. §. 4. affirmant ædificia quæ à civitate interdicta, ſpatium milliarij excedunt non cenſeri ædificia continentia, quod ſanè probabile eſt, ut inquit Sayrus, *lib. 5. cap. 3. num. 3.* Sed rectiùs Suarez *diſputat. 32. ſect. 2. num. 23.* Avila 5. *part. diſp. 1. dub. 3.* Coninch. *diſput. 17. dub. 1. num. 18.* Filliuc. *tractat. 18. cap. 1. num. 8. & 9.* Bonacina *tom. 1. de cenſur. diſput. 5. punct. 1. num. 25.* Layman. *lib 1. ſum. tractat. 5. part. 4. cap. 1. num. 2.* Gaſpar Hurtado *tract. de interdicto difficult. 5.* cenſent arbitrio Judicis hoc eſſe definiendum ex regula tradita *in d. cap. ſi civitas.* Etenim loca illa, ad quæ populus abſque gravi difficultate confugere poteſt ad audienda divina, ſub interdicto civitatis comprehendi debent, aliàs interdictum civitati appoſitum parvi fieret, & eluduretur.

3. Sed an interdicta civitate, vel diœceſi Eccleſia Cathedralis cenſeatur interdicta? Doctores diſſentiunt. Negant Covarr. *cap. alma mater 2. part. §. 1. num. 4.* cum Staphileo *de litteris gratiæ, fol. 1569.* Henriq. aliis relatis, *lib. 13. cap. 42. num. 1.* Ducuntur argum. Textus *in cap. quamvis de præbend. in 6.* ubi nomine Eccleſiarum non comprehenditur Cathedralis in caſu odioſo, qualis erat in eo textu relatus. Sed omnino tenendùm eſt ſub Interdicto civitatis; vel diœceſis Cathedralem comprehendi, aliàs enervaretur vis Interdicti generalis contra Textum *in d. cap. ſi civitas*, ut benè notavit Sayrus *lib. 5. theſauri, cap. 3. num. 10.* Suar. *de cenſ. diſp. 32. ſect. 2. n. 22.* Bonac. *tom. 1. de cenſur. diſput. 5. punct. 1. num. 7.* & alij apud ipſos neque obeſt Textus *in cap. quamvis*, quia non dixit ſub nomine civitatis, vel diœceſis non comprehendi Eccleſiam Cathedralem, ſed ſub nomine Eccleſiarum civitatis, vel diœceſis Quocirca ſi Interdictum eſſet omnium Eccleſiarum illius civitatis, vel diœceſis, probabile eſt Cathedralem non comprehendi, ex prædicto Textu: & docuit Henriquez *lib. 13. cap. 42. num. 3.* Sayrus *d. lib. 5. cap. 3. num. 10.* Et inclinat Bonac. *ſuprà*, quia Eccleſia Cathedralis ob ejus dignitatem cenſetur ſpeciali nota indigna, nec venire ſub dictione univerſali omnium Eccleſiarum, ſicuti non veniunt Canonici Eccleſiæ Cathedralis ſub Interdicto generali Clericorum. Sed contrarium fortè alicui probabilius videbitur, eò quòd exceptio facta Eccleſiæ Cathedralis *in cap. quamvis*, ultra illum caſum non videatur extendi, ut colligitur ex illis verbis: *Propter illius honorem nolumus hoc caſu includi: & caſus erat gratia facta alicui, ut poſſit in aliqua Eccleſiarum illius diœceſis providere.* Notanda igitur ſunt illa verba *hoc caſu* quæ denotant in aliis caſibus ſub nomine Eccleſiarum Cathedralem comprehendi.

4. Gravior difficultas eſt, an interdictâ diœceſi, cenſeatur civitas interdicta? Negat Bonacina *tom. 1. de cenſur. diſp. 5. punct. 1. num. 11.* eo quòd diœceſis accipi debet ſecundùm ſuam propriam ſpeciem, ſecundùm quam à civitate differt. Sed verius cenſeo civitatem, & omnia loca diœceſis comprehendi, quia diœceſis ex civitatibus, villis, & pagis coaleſcit. Ergo interdictâ diœceſi cenſentur interdictæ omnes illius partes, ſicuti interdicta civitate cenſentur interdictæ omnes Eccleſiæ in illa civitate contentæ.

5. Porrò interdicta aliqua Eccleſia illius Capella, & cœmeterium contiguum, cenſentur interdicta; quia illi accedunt, & illius partes eſſe cenſentur, uti definitur *in dicto cap. ſi civitas de ſentent. excommunicat. lib. 6.* ſecùs dicendum eſſet de alia Eccleſia etiam interdictæ contigua, dummodò illi acceſſoria non ſit; ſicuti eſt capella, vel cœmeterium, uti ex communi tradunt Sayrus *lib. 5. c. 2. numer. 15.* Suarez *diſput. 32. ſect. 2. num. 25. & 27.* Avila 5. *part. de cenſur. diſput. 1. dub. 3. concl. 4.* Coninch. *diſput. 17. dub. 1. num 17.* Bonacina *tom. 1. diſput. 5. punct. 1. num. 26.* & alij ab eiſdem relati. Quòd ſi duo ſint cœmeteria alicujus Eccleſiæ medio quodam pariete diviſa, affirmat Tabiena *interdictum* 1. §. 8. & probabile reputat Sayrus *dicto cap. 2. in fine.* cœmeterium illud pariete intermedio diviſum, Interdicto Eccleſiæ non ſubjici, quia non videtur illius pars, nec acceſſorium; cùm ſit pariete intermedio ab Eccleſia ſejunctum. Quod certiſſimum eſſet, ſi cœmeterium disjunctum ad alteram Eccleſiam non interdictam pertineret. Econtra interdicto cœmeterio, vel capella per ſpeciale interdictum, nullatenus Eccleſia interdicta cenſetur, ut à contrario ſenſu manifeſtè colligitur ex *dicto cap. ſi civitas*, & notant Doctores *ſuperius* relati.

6. Quæ veniant intelligenda, cùm terræ alicujus domini Interdicto generali locali ſupponuntur? Non eſt conſtans Doctorum ſententia. Nam eſto omnes conveniant comprehendi illas terras, in quas dominus abſolutum, & plenum dominium habet; at diſſentiunt, an comprehendantur eæ in quas diviſum, ſeu partiale dominium retinet, vel eſt uſufructuarius, vel feudatarius, vel depoſitarius, &c.

Qua in re tenendum eſt Interdicto non ſubjici terram quæ pro indiviſo alterius eſt innocentis, ne abſque culpa innocens puniatur. Argum. *c. fin. q. 4.* Et tradit S. Anton. *3. p. tit. 27. de interdicto c. 3.* Sylveſt. *verbo interdictum 2. verſ. ſecundum.* Sayrus aliis relatis *lib. 5. theſauri, cap. 3. num. 23.* Quod ſi terra illa diviſim ſit nocentis, & innocentis, ita ut pars illius nocenti competat, & pars diſtincta innocenti, exiſtimat Sayrus *dicto cap. 3. num. 23.* eam partem quæ ad dominum nocentem pertinet, Interdicto ſubjici, non autem illam quæ innocenti competit. Quod certè verum eſt, ſi de Interdicto directo, & immediato loquamur; at ſi de Interdicto acceſſorio, & quaſi per conſequentiam ſermo fit, verius credo partem illam innocenti competentem Interdicto ſubjici, ne Interdictum generale latum in terram domini nocentis eludatur, contra Textum in *cap. ſi civitas, de ſentent. excommunicat. in 6.* Eluderetur autem, ſi populus habitans in terra directè interdicta, poſſet ad divina audienda, & celebranda ad partem terræ contiguam accedere. Neque ſatisfacit ſolutio Sayri *dicto cap. 3. num. 23.* Interdictum illud non eſſe quoad dominum terræ fruſtratorium, ſiquidem in ejus terris divina prohibentur, tametſi quoad populum fruſtratorium ſit, quia Textus *in d. cap. ſi civitas*, extendens Interdictum generale ad ſuburbia, & continentia, non attendit an comparatione illius, ob cujus cauſam Interdictum apponitur vim & efficaciam retineat, quia id ſemper verificaretur, tametſi in ſuburbiis, & ædificiis continentibus divina peragi poſſent, ſed attendit ne populus facilè poſſet Interdicti vim enervare, ſeu eludere.

Quod ſi de terris ad dominum pleno jure pertinentibus loquamur, ſi Interdictum feratur ſub hac forma: Interdicimus omnes terras illius domini in quas

ipſe

ipſe dominium habet, omnes terræ ſub illius dominio exiſtentes interdicuntur, quia nulla eſt ratio ob quam una potius quàm alia ſit interdicta, & dictio *omnes* nullam excludit. At ex prædicta forma Interdicto non ſubjiciuntur terræ, in quas ſolùm dominus juriſdictionem habet, & adminiſtrationem, vel uſumfructum, quia harum propriè dominium non habet. Neque item credo ſubjici terras in quas ſolùm dominium directum dominus habet. Uti ſunt datæ in pignus, vel hypothecam, vel feudum, quia illud Interdictum in damnum potiùs feudatarij, & hypothecarij cederet, ut benè advertit Coninch. ſtatim referendus. Verùm ſi interdictum feratur ſub hac forma: Interdicimus omnes terras, quas dominus habet, vel poſſidet, etſi probabile ſit, ſolùm comprehendi eas quæ pleno jure à domino poſſidentur, at verius videtur comprehendi eas quarum habet uſum fructum, ut ſunt terræ in feudum, vel pignus acceptæ, quia verè ab ipſo habentur, & poſſidentur. Argum. *cap. 1. de poſtulat. Prælator.* Et docuit pluribus relatis Sayrus *lib. 5. theſauri, c. 3. à numero 17.* Henriquez *lib. 13. cap. 42. num. 2.* Avila *5. part. diſp. 1. dub. 3.* Coninch. *diſp. 17. dub. 1. num. 21.*

Ad terras autem de novo poſt Interdictum latum ab illo domino acquiſitas, nequaquam Interdictum extenditur, niſi in ſententia Interdicti id expreſſum fuerit. Quia ſententia ex ſe non reſpicit futura. Argument. *cap. quia nonnullis.* Et *ibi* Gloſſa *verbo ad futura de Reſcript.* Si enim gratia ad futura non extenditur, *Clement. literas de Reſcriptis*, à fortiori nec pœnæ extendendæ ſunt. Ut benè colligitur ex *leg. non poteſt, ff. de judiciis*, & *leg. damnum, ff. de damno infecto.* Atque ita docent Geminian. *cap. ſi ſententia, §. cæterum, num. 6.* Et *ibi* Anchatran. *verſ. ſexto.* Francus *verſ. ſexto; tangit. de ſentent. excommunicat. lib. 6.* Paludan. *in 4. d. 18. quæſt. 8. art. 1. principali, §. quantum ad primum concl. 5.* Sylveſt. *verbo interdictum 2. verſ. ſecundum.* Sayrus aliis relatis *lib. 5. cap. 3. num. 25.* Bonacina *tom. 1. de cenſur. diſputat. 5. part. 1. num. 27.*

At ſi terras Interdicto ſuppoſitas dominus vendat, aut alio modo alienet, cenſet Coninch. *diſp. 17. dub. 1. à num. 22.* Gaſpar Hurtado *tractat. de interdicto, difficult. 5. in fine.* ceſſare interdictum, ſi ob culpam ſolius domini, & non incolarum fuerint interdictæ, quia integra ratio finalis ob quam illæ terræ ſunt interdictæ, eſt, quia ſunt domini delinquentis, ut eo Interdicto appoſito puniatur, & corrigatur; quæ ratio omnino ceſſat alienatione facta.

Sed rectius contrarium docuerunt Doctores communiter. Geminian. Anchatran. Francus, Sylveſter. Paludan. Sayr. Bonacina *locis allegatis.* Suarez *diſputat. 32. ſect. 2. num. 30.* Ugolin. *tab. 5. c. 12. numero 3.* Quia eſto ratio finalis, ob quam illa terra Interdicto fuerit ſuppoſita, ceſſet; non tamen inde probatur ceſſare Interdictum ipſo jure, ſed auferendum eſſe, quia illud Interdictum non fuit latum ſub conditione reſtrictiva, quouſque terra illa domini delinquentis eſſet, ſed abſolutè latum eſt, ac proinde ad quemcunque tranſit, ſecum defert onus interdictum ei annexum.

Deinde interdicta terra alicujus domini, interdicta cenſentur non ſolùm templa, & Eccleſiæ oratoria ibidem exiſtentia tempore Interdicti, ſed quæ poſtmodum fuerint erecta, non quia ſententia Interdicti futura reſpiciat, ſed quia reſpicit ſolùm, cui Eccleſia denuò conſtructa inhæret. Sicuti advertit Ugolin. *tab. 5. de cenſur. cap. 21. §. 6.* Sayrus *lib. 5. cap. 3. numero 13.* Coninch. *diſputat. 17. dubit. 1. numero 16.*

Idem exiſtimo, ſi Eccleſiæ interdictæ pars aliqua adderetur, eo ipſo illa pars debet cenſeri interdicta. Tum quia cum aliis partibus præexiſtentibus eandem Eccleſiam conſtituit: tum quia ſaltem Eccleſiæ interdictæ acceſſoria eſt, & acceſſorium naturam ſequitur principalis, ut benè notavit Sayrus *lib. 5. theſauri, cap. 3. num. 22.* Alter. *de interdicto, diſp. 10. cap. 6. colum. 4. &* 5. Bonacina *tom. 1. de cenſur. diſp. 5. punct. 1. num. 19.* Secùs cenſerem ſi Eccleſia interdicta funditùs periret, & in eo loco alia de novo reædificaretur, quia denuò ædificata neque eſt Eccleſia quæ Interdicto fuit ſuppoſita, neque illius pars.

7. Hoc Interdictum locale omnes tam ſæculares, quàm regulares, tam incolæ, quàm exteri, tam exempti, quàm non exempti obſervare tenentur, quia hæc non tam eſt prohibitio perſonis facta, quàm inhabilitas, & privatio divinorum loco impoſita. Argument. *capitis licet. verſ. ad ea tamen.* Et *capite authoritate de Privileg. lib. 6.* Et pluribus exornat Sayrus *lib. 5. theſauri, cap. 3. à num. 28.* Quod adeò verum eſt, ut etiam ipſe qui Interdictum locale appoſuit, eo durante teneatur illud obſervare, quia ea obligatio naſcitur ex jure communi, cui ipſe derogare nequit. Sicuti tradit Sylveſt. *verb. interdictum 2. verſ. vigeſimo.* Navarr. *c. 27. num. 161.* Ugolin. *tab. 5. de cenſur. cap. 6. §. 1.* Sayrus *lib. 5. theſauri, cap. 3. num. 28.* Avila *5. part. diſputat. 1. dub. 5. concluſ. 2.* Coninch. *diſputat. 27. num. 25.* Bonac. *tom. 1. diſputat. 5. punct. 1. in fine.*

8. Ad extremum: communiter monent Doctores Interdictum locale ſemper ſecum ferre perſonale Interdictum, illorum inquam, qui cauſam Interdicto locali dederunt; nam hi ſpecialiter ſunt interdicti, ita ut neque in illo loco interdicto, nec alibi divina participare poſſint, uti colligitur ex *cap. ſicut. de ſentent. excommunicat. in 6.* Ad alias autem perſonas Interdictum locale generale, vel ſpeciale nullatenus extenditur, ſed extra locum interdictum poſſunt divinis intereſſe, quia interdictum locale, & perſonale diſtincta ſunt, & locale ſolùm afficit locum, & perſonas in ordine ad locum interdictum. Sicuti ex communi notarunt Navarr. *c. 27. num. 167.* Sotus *in 4. d. 22. quæſt. 3. art. 1. concl. 1.* Covar. *cap. alma, 2. part. §. 1. num. 6.* Henriq. *lib. 13. cap. 42. §. 4.* Sayr. *lib. 5. cap. 2. num. 4. & ſeqq.* Suarez *diſp. 32. ſect. 2. num. 32. &* 33. Bonac. *tom. 1. de cenſur. diſput. 5. punct. 1. n. 2.* Coninch. *diſp. 17. dub. 1. num. 5.* Et deciditur *cap. ſi ſententia de ſentent. excommunicat. lib. 6.*

§. II.

De Interdicto perſonali.

1 *Interdicto populo, collegio, omnia illius populi, & collegij membra cenſentur interdicta.*
2 *Extenditur doctrina ad habitantes in ſuburbiis, & locis continentibus.*
3 *Ab hoc Interdicto perſonali generali eximuntur Epiſcopi.*
4 *Deinde infantes nondum doli capaces, & amentes.*
5 *Item à populo recedentes alibi domicilium ſuſcepturi.*
6 *Item ſecundùm probabilem ſententiam, exteri.*
7 *Qui duplex domicilium habent interdicti cenſentur, cùm in loco interdicto habitant. Secus in loco non interdicto.*
8 *Interdicto populo Clerus non cenſetur interdictus, neque contrà.*
9 *Interdicto Clero, Religioſi non veniunt.*
10 *Interdictis Doctoribus alicujus Univerſitatis, tam laici quàm Clerici interdicuntur.*
11 *Interdicto populo loca illius populi non ſunt interdicta, etſi alij contrarium cenſeant.*
12 *Qui cenſeantur affici interdicto perſonali ſpeciali.*

1 INterdicto populo, collegio, Univerſitate, omnes qui illius populi, collegij, & univerſitatis ſunt

membra cenſentur interdicti, uti deciditur *cap. ſi ſententia, de ſentent. excommunic. lib.* 6. Quod intelligendum eſt etiamſi abſentes ſint, quando Interdictum apponitur, quia abſentia non impedit eos eſſe membra communitatis interdictæ, ut notavit Joannes Andreas *in dict. cap. ſi ſententia.* Sylveſt. *verb. interdictum* 2. §. 2. Henriquez *lib.* 13. *capit.* 42. *num.* 2. Sayrus *libro* 5. *capitulo* 4. *num.* 15. Bonacina *tom.* 1. *diſp.* 5. *punct.* 1. *num.* 19. Quinimo etiamſi fuerint innocentes, non excuſantur ab Interdicto, quia non interdicuntur quatenus innocentes ſunt, ſed quatenus ſunt partes communitatis nocentis. Neque eſt ullum inconveniens hoc Interdicto innocentes ligari, quia ex hoc ligamine non privantur bono aliquo obtento, ſed impediuntur ab eo obtinendo, quatenus Eccleſia non vult ſua bona illis communicare in punitionem illius qui delictum commiſit. Sicuti colligitur ex *dict. cap. ſi ſententia.* Et tradit *ibi* Joan. Andr. Sylveſt. Henriq. *loc. alleg.* Sayrus *num.* 12. optimè Coninch. *diſput.* 17. *dub.* 1. *num.* 6. & 7. Gaſpar Hurtado *tractat. de interd. difficult.* 4. Adde prædicto Interdicto communitatis ſubjici qui poſt latum Interdictum partes illius fiunt, quia verè ad communitatem interdictam pertinent. Uti docuit Gloſſa *in dicto cap. ſi ſentent. verbo non competant.* Panormit. *in cap. quoniam de officio ordinar. in princ.* & *cap. cum. in partibus, de verbor. ſignificat. in princ.* Sylveſt. *verb. interdictum* 2. *num.* 6. Henriquez *libro* 13. *cap.* 42. *num.* 2. Suarez *diſput.* 36. *ſect.* 2. *num.* 9. & 10. Avila 5. *p. diſput.* 1. *dub.* 4. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 8. Communitas autem ſæpè coaleſcit ex laicis, Clericis, & religioſis, quo caſu omnes interdicta Univerſitate comprehenduntur, quia illius ſunt partes, & notant relati Doctores, ſpecialiter Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 1. *num.* 10. & 11.

2. Extenditur hæc Doctrina ad concives habitantes in ſuburbiis, & locis continentibus, quia reputantur concives illius populi interdicti, ſicuti dictum eſt de Interdicto locali. Quod intelligendum eſt, cùm æquè ac alij de populo honores, & onera populi interdicti ſubeunt, quia eo ipſo cenſentur eſſe de populo illo. Secùs verò ſi ſint ſui juris, ſuaque onera, & honores diſtinctos habeant. Sicuti tradit Sylveſter. *verbo interdictum* 2. *numer.* 15. Tabiena 1. *num* 9. Ugolin. *tab.* 5. *cap.* 10. §. 2. Sayrus *lib.* 5. *theſauri, cap.* 4 *num.* 23. Avila 5. *part. de cenſur. diſp.* 1. *dub.* 4. *concluſ.* 3. Bonac. *tom.* 1. *diſp.* 5. *punct.* 1. *num.* 18. Secundò extenditur ad Magnates, Marchiones, Duces, niſi conſuetudine, vel privilegio eximantur ab hac obligatione, à qua non cenſentur exempti ex eo quòd eximantur ab honoribus, & oneribus temporalibus, cum ea exemptio convincat eos eſſe de populo, ut rectè advertit Sayrus *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 14. Si verò ſic ſui juris exiſterent, ut nihil de honoribus, vel oneribus populi participarent, neque à populo penderent, huic Interdicto non eſſent ſubjecti, quia non cenſentur eſſe de populo, ut notat Sylveſt. *verb. interdictum* 2. *num.* 14. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 42. *num.* 2. Ugolin. *tab.* 5. *cap.* 20. §. 2. Sayrus *d. cap.* 4. *num.* 14.

3. Ab hoc Interdicto perſonali generali excipiuntur primò Epiſcopi, niſi de ipſis fiat expreſſa mentio, ex textu *in cap. quia periculoſum de ſentent. excommunicat. in* 6. & tradunt omnes.

4. Secundò excipiuntur infantes nondum doli capaces, & amentes, quia ob defectum uſus rationis capaces non ſunt prohibitionis per cenſuram Interdicti appoſitæ, benè tamen prohibentur tradi Eccleſiaſticæ ſepulturæ, quia hæc non tam ipſos, quàm Clericos ſepulturos afficit, utt tradit Sylveſt. *verb. interdictum* 2. *num.* 18. Covarr. *cap. alma* 2. *part.* §. 4. *num.* 5. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 42. *num.* 3. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 7. *q.* 18. *part.* 2. Sayrus aliis relatis, *lib.* 5. *cap.* 4 *num.* 21. Avila *part.* 5. *diſp.* 1. *dub.* 4. *concl.* 5. Bonac. *tom.* 1 *diſp.* 5 *punct.* 1. *n.* 22. Gaſpar Hurtado *tract. de interd. diffic.* 4. *num.* 9.

5. Tertiò excipiuntur qui à populo recedunt alibi domicilium ſuſcepturi, nam eo ipſo deſinunt eſſe illius populi ob cujus rationem Interdicto ſubjiciebantur, ut benè advertit Sayrus *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 5. & 6. Suarez *diſp.* 32 *ſect.* 2. *num.* 34. Avila 3. *p. diſp.* 1. *dub.* 2. *concl.* 1. & alij communiter.

6. Quartò ſecundùm probabilem ſatis ſententiam, exteri etſi diu in populo habitent, uti ſcholaſtici, mercatores ab Interdicto populi eximuntur, quia eſto plerunque legibus populi aſtringantur, non tamen illis quæ ſingulares perſonas quatenus ſunt partes illius populi afficiunt, uti eſt hæc lex Interdicti, quia exteri ad populum non pertinent, neque partes illius ſunt. Sicut tradit Navarr. *cap.* 27. *num.* 167. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 42. *num.* 3. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 4. *numero* 19. Avila 5. *part. diſput.* 1. *dub.* 4. *concluſ.* 10. Coninch. *diſput.* 17. *dub.* 1. *num.* 12. Ugolin. *tab.* 5. *cap.* 20. §. 3. *num.* 2. Bonac. *tom.* 1. *de cenſur. diſp.* 5. *punct.* 2. *num.* 20. & alij.

7. Quintò variant Doctores, an duplex domicilium habentes, aliud in loco Interdicto, aliud in loco non interdicto, ſint interdicti? Nam Calderin. *tract. de interdicto memb.* 2. *n.* 39. Angel. *verb. interdictum* 1. *num.* 4. Tabiena *eodem* 10. Roſella *num.* 8. affirmant interdictos eſſe, qui verè ſunt de populo interdicto, & illius honoribus fruuntur, debent ergo onera illius ſubire. Econtrà verò Sylveſter. *verbo interdictum, num.* 13. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 42. *num.* 2. & probabile reputat Sayrus *lib.* 5. *cap.* 4. *numer.* 18. negant interdictos eſſe, quia cùm æquè partes ſint populi interdicti, & non interdicti, nulla eſt ratio ob quam populi interdicti onus ſubire debeant, potiùs quàm libertate frui populi non interdicti. Sed inter has duas extremas ſententias media via tenenda eſt, ſcilicet ſupradictos ſubjici Interdicto, cùm in loco interdicto habitant, ſecùs ſi in loco non interdicto, quia æquum eſt ut durante habitatione aliis de populo cujus ipſi ſunt partes, conformentur. Uti docet Suarez *diſput.* 32. *ſect.* 2. *num.* 16. Filliucius *tract.* 18. *cap.* 1. *q.* 5. *num.* 14. Bonac. *tom.* 1. *diſp.* 5. *de cenſur. punct.* 1. *num.* 20.

8. Sextò interdicto populo, Clerus non cenſetur interdictus, neque econtrà interdicto Clero populus, quia nomine populi ſæculares tantùm veniunt intelligendi, & nomine Cleri ſolùm Eccleſiaſtici, non laici. Colligitur ex *cap. ſi ſententia de ſentent. excommunicat. in* 6. Et tradit aliis relatis Sayrus *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 25. Suar. *diſputat.* 32. *ſect.* 2. *num.* 14. & 15. Avila *diſp.* 1. *dub.* 4 *concluſ.* 6. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 1. *num.* 8. Bonacina *diſp.* 5. *punct.* 1. *num.* 15. Sub Interdicto Cleri omnes illi Clerici qui privilegio canonis, & fori gaudent, intelliguntur, non autem illi quibus ſolùm privilegium canonis competit, quia hi ſæculares reputantur, & juriſdictioni ſæculari ſubjiciuntur. Uti notat Sayrus *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 27. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 1. *num.* 10. Gaſpar Hurtado *tract. de interd. difficult.* 4. *circa finem.*

9. Sed an interdicto Clero Religioſi comprehendantur, cùm Interdictum fertur à ſummo Pontifice, ſeu ab eo qui in ſæculares, & regulares juriſdictionem, habet? diſſentiunt Doctores. Nam Geminian. *in cap. ſi ſententia, de ſentent. excommunicat. in* 6. Covarr. *cap. alma* 2. *part.* §. 1. *n.* 8. Navarr. *cap.* 27. *n.* 167. Suar. *diſp.* 32. *ſect.* 2. *n.* 13. Philiarc. *de officio Sacerdotis, part.* 1. *lib.* 4. *cap.* 3. Vivald. *de interdict. num.* 159. Thomas Zerola *prax. Epiſcop.* 2. *p. verbo interdictum in fine.* Sebaſt. Medices 2. *p. ſum. tit.* 9. *q.* 5. Tolet. *lib.* 1. *ſum. cap.* 18. & aliis, cenſent comprehendi quia communitas dividitur in populum, & clerum. Argument. *cap. ſi ſententia de ſentent. excommunic.* At Religioſi etiam laici

ſive mares ſive fœminæ non ſunt de populo, ut dictum eſt, ergo ſunt de Clero. Ergo interdicto Clero cenſendi ſunt interdicti. Sed rectiùs docuernnt contrarium Sylveſt. *verb. interdictum* 2. *num.* 19. Angel. *eodem* 1. *num.* 9. Tabiena *num.* 9. §. *octavo.* Majol. *lib.* 3. *de irregul. cap.* 20. *num.* 6. Henriquez *lib.* 23. *cap.* 42. *num.* 3. Ugolin *tab.* 5. §. 5. *num.* 3. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 29. Avila 5. *part. diſput.* 1. *dub.* 4. *concl.* 7. Coninch. *diſput.* 17. *dub.* 1. *num.* 8. Filliuc *tractat.* 18. *cap.* 1. *num.* 14. Bonac. *diſput.* 5. *part.* 1. *num.* 14. Paul Layman. *tract.* 5. *part.* 4. *cap.* 1. *num.* 3. & *cap.* 4. *num.* 3. Gaſpar Hurtado *tract. de interdicto, diſſi ult.* 4. *in fine*, quia eſto ſub nomine Cleri in favorabilibus Religioſi intelligantur, non tam in pœnalibus, & odioſis utpotè qui diverſis legibus, & conſtitutionibus reguntur. Si enim interdictis Religioſis non cenſentur Clerici ſæculares interdicti, neque etiam interdicto Clero, Religioſi cenſendi ſunt. Benè tamen intelliguntur Religioſi ſub Interdicto Cleri qui beneficium ſæculare poſſident, quia unum cum clericis ſæcularibus corpus conſtituunt. Uti advertunt Sayrus, Coninch. Hurtado *locis allegatis*. Verùm ſi Interdictum latum eſſet non ſub nomine Cleri, ſed ſub nomine perſonarum Eccleſiaſticarum, cenſerem Religioſos tam clericos, quàm laicos comprehendi, quia verè ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ ad Eccleſiam, illiuſque juriſdictionem directè pertinentes, uti advertit Sayrus *dicto cap.* 4. *num.* 29. Ad fundamentum oppoſitum, reſpondeo, Pontificem noluiſſe definire omnia membra communitatis, ſed declarare ſub populi nomine, Clericos non comprehendi.

10. Septimò: Interdictis Doctoribus alicujus Univerſitatis, negant Angel. *verbo interdictum* 1. *num.* 9. Roſella *num.* 15. Sylveſt. 2. *num.* 18. Ugolin. *tab.* 5. §. 5. *num.* 3. Sayrus *lib.* 5. *theſauri, cap.* 4. *num.* 30. Doctores Clericos comprehendi, ſed ſolùm laicos, eo quòd ſolùm laicis competere videatur communitatem, ſeu Univerſitatem conſtituere. Sed tam Doctores laicos, quàm Clericos comprehendi docuerunt Tabiena *verb. interdictum* 1. *num.* 9. Armilla *num.* 11. Vivald. *num.* 169. Simon. Majol. *de irregular. lib.* 3. *cap.* 20. *num.* 1. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 42. *num.* 1. Avila 5. *p. diſp.* 1. *dub.* 4. *concl.* 9. Bonacina *diſp.* 5. *punct.* 1. *num.* 17. quia nomen Doctoris æquè Clericis, ac laicis commune eſt, & ex omnibus illis communitas, & univerſitas coaleſcit, ut experientia comprobatur.

11. Octavò interdicto populo, loca illius populi eſſe interdicta docuerunt Covarr. *cap. alma* 2. *p.* §. 1. *num.* 7. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 42. *circa finem*, ne Interdictum populi fruſtraneum eſſet, ſi clerici poſſent apertis januis, & campanis pulſatis in Eccleſiis illius populi divina peragere. Sed meritò negant loca illius populi eſſe interdicta Navarr. *cap.* 27. *num.* 167. Sayr. *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 16. Coninch. *diſput.* 17. *num.* 20. Avila 5. *part. diſput.* 1. *dub.* 2. Gaſpar Hurtado *tract. de interdict. diſſi ult.* 3. quia Interdictum perſonale à locali diſtinguitur, neque unum aliud infert. Neque eſt inconveniens interdicto populo, poſſe clericos divina in Eccleſiis illius populi peragere, cùm Eccleſiæ non ſint interdictæ. Neque inde fit Interdictum populi eludi, cùm populus abſtinere debeat ab illis officiis divinis audiendis Quod ſi populus interdictus illis aſſiſtere velit, neque expelli poſſit, ceſſare debent clerici ab illorum celebratione non ex lege Interdicti, ſed ob vitandum ſcandalum, & cooperationem ad peccatum.

12. Denique ſi de Interdicto perſonali ſpeciali loquamur, illi cenſentur ſpecialiter interdicti, qui in propria perſona interdicti fuerint. Deinde qui cauſam dederint locali Interdicto, & à fortiori generali perſonali ex Textu in *cap. ſi ſententia de ſententia excommunicat. in* 6. Et tradit plures referens Sayrus *lib.* 5. *theſauri, cap.* 4. *à num.* 11. Nominatim verò Interdicti cenſebuntur qui ſic poſt incurſionem Interdicti declarati, & publicati fuerint nomine proprio, ſeu talibus circunſtantiis, quæ perſonam demonſtrent. Argument. *cap. licèt ex quadam.* Et *ibi* Gloſſa, *verbo demonſtratione de Teſtibus, & atteſtationibus.* Et *cap. tua nos*, & *ibi* Gloſſa, *verbo æquipollentibus de conſang. & affinit.*

Punctum III.

De cauſis Interdicti.

Quatuor cauſæ concurrere poſſunt ad Interdictum conſtituendum. *Efficiens* eſt qui Interdictum profert? *materialis* qui Interdicto ſubjicitur; *formalis* eſt modus, & forma ſervanda in illius prolatione: *finalis* eſt cauſa ob quam interdictum latum eſt.

§. I.

Explicatur Interdicti miniſter, illiuſque ſubjectum.

1 *Interdictum ferens juriſdictionem in foro contentioſo habere debet.*
2 *Epiſcopus abſque conſenſu Capituli, ſententiam Interdicti ferre poteſt, conſuetudine ſpectata.*
3 *Capitulum Sede vacante interdicere poteſt medio Vicario à ſe electo.*
4 *Prælati religioſorum ſpectata conſuetudine Interdictum ſaltem locale ferre non poſſunt.*
5 *Prædicti ſi excommunicati, ſuſpenſi denunciati ſint, nequeunt ſententiam Interdicti validè ferre, ſecus ſi non ſint denunciati.*
6 *Interdici poſſunt perſonaliter etiam quatenus communitatem componunt.*
7 *Interdictum locale ſi directè feratur, ſemper locus interdictus ſubjectus eſſe debet interdicenti.*

1 Regula eſt ab omnibus Doctoribus recepta, miniſtrum ſeu cauſam efficientem Interdicti eſſe qui juriſdictionem in foro contentioſo habet, & regulariter qui ſententiam excommunicationis, & ſuſpenſionis ferre poteſt, poterit interdicere. Uti ſunt Pontifex, Legatus, Nuntius, delegatus, ſubdelegatus, Epiſcopus non conſecratus, & Capitulum Sede vacante, & quicunque alij qui juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in ſubditos, & loca exercent, poterunt ſibi ſubditos Interdicto ſupponere. Argument. *cap. cum inter, de conſuet. cap. cum ab Eccleſiarum de officio delegati.* Et tradunt communiter Doctores, ut videre eſt in Paludan. *in* 4. *d* 18. *q.* 8. *in art.* 4. *princip.* Sylveſt. *verbo interdictum* 3. Navarr. *cap.* 27. *n.* 264. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 51. Sayr. *lib.* 5. *cap.* 10. *à numero* 13. Suarez *de cenſur. diſp.* 36. *ſect.* 1. *& ſeqq.*

2. De quadruplici Prælato eſt difficultas qualiter interdicere poſſint. Primò de Epiſcopo, & à fortiori de quolibet alio Prælato ſub ſe capitulum habente, an abſque illius conſenſu ſententiam Interdicti ferre poſſit? Ratio dubitandi deſumitur ex *cap.* 1. *de exceſſibus prælator.* ubi Pontifex prohibet, ne Clericos ſine judicio Capituli Epiſcopus ſuſpendat, aut eorum Eccleſias Interdicto ſubjiciat: favet *cap. novit. cap. quamvis, de his quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu Capit.* Et *cap. cùm in cunctis, de his quæ fiunt à majori parte Capit.* Quos Textus variè explicant Doctores. Nam alij intelligunt de Interdicto in perpetuum, ſeu ad longum tempus ferendo. Alij de Interdicto pro clericorum correctione lato. Alij de Interdicto lato ex officio, & ad nullius inſtantiam, ut

refert

refert Sayrus *lib* 5. *theſauri*, *cap.* 10. *à num.* 19. ſed dicendum eſt ſpectato juris rigore, neque Epiſcopum, neque Prælatum alium Capitulum habentem interdicere clericos poſſe abſque Capituli conſenſu, bene tamen laicos; at ſpectata conſuetudine & laicos, & Clericos interdicere poſſe: ſic tradit Calderin. *tract. de Interdicto memb.* 5. *num.* 54. Gloſſa *in dicto cap.* 1. *verbo capituli de exceſſib. prælator.* & *ibi* Panormit. Ugolin. *de cenſ. tab.* 5. *cap.* 1. §. 1. Sayr. *lib.* 5. *cap.* 10. *num.* 20. Suarez *diſp.* 36. *ſect.* 1. *n.* 6.

3. Secundò de Capitulo & de quidem vacante Sede conveniunt ferè omnes Doctores interdicere poſſe medio Vicario à ſe electo, juxta Conc. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 16. *de reformat.* At Sede non vacante, nequaquam jure ordinario poteſt juxta Textum in *cap. quæſivit, de his quæ fiunt à majore parte Capit.* Ex privilegio Sedis Apoſtolicæ aliquando Capitulum independenter ab Epiſcopo ſententiam Interdicti ferre poterit: ſicuti notavit Sayrus *lib.* 5. *theſaur. cap.* 10. *num.* 23. Deinde ex conſuetudine, & præſcriptione hanc poteſtatem Capitulum aliquando obtinet, juxta *cap. cum inter de conſuetud.* Et tradit Covarr. *cap. alma mater* 2. *p.* §. 2. *num.* 6. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 51. *num.* 2. Sayrus *dict. lib.* 5. *cap.* 10. *num.* 23. Avila 5. *p. diſp.* 2. *dub.* 1. *concl.* 1. Suarez *diſp.* 36. *ſect.* 1. *num.* 5.

4. Tertiò, de Prælatis Religioſorum, an, inquam, Interdicti ſententiam tum in Religioſos ſibi ſubditos, tum in loca ſuæ juriſdictioni ſubjecta, ferre poſſint? Qua in re etſi ſpectato juris rigore dicendum eſſet, Interdictum tam in perſonas, quàm in loca ſibi ſubjecta ferre poſſe, at conſuetudine præſcriptum eſt hanc ſibi ademptam eſſe poteſtatem, ſaltem quoad Interdictum locale, niſi fortè in plebem juriſdictionem habeant. Sicuti tradit Henriq. *lib.* 13. *cap.* 24. *num.* 3. & *cap.* 51. *num.* 1. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 10. *num.* 22. Suarez *diſp.* 36. *ſect.* 1. *num.* 2. Filliuc. *tract.* 18. *cap.* 1. *quæſt.* 7. Bonacina *diſput.* 5. *punct.* 1. *num.* 2. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 4. *cap.* 4. *num.* 1. Gaſpar Hurtado *de interdicto difficult.* 14. *initio.* Quinimo Sayrus, & Henriquez *locis allegatis* cenſent hos Prælatos religioſorum juriſdictionem tantùm in Religioſos habentes, etſi poſſint ſibi ſubditos partiali Interdicto ligare, nempe Interdicto ab audiendis divinis, vel confeſſionibus excipiendis, non tamen poſſe eos abſoluto Interdicto ligare; quod tamen non cenſeo verum, neque alij Doctores admittunt, qui negata poteſtate apponendi Interdictum locale, perſonale concedunt.

5. Quartò de ſupradictis ſi excommunicati, ſuſpenſi, vel interdicti exiſtant. Et quidem ſi ſint excommunicati, ſuſpenſi denunciati, communis eſt omnium ſententia nec licitè, nec validè ſententiam Interdicti ferre poſſe, quia privantur juriſdictione ad illud munus obeundum requiſita. At ſi denunciati non ſint, etſi aliqui ſatis probabiliter exiſtiment invalidè juriſdictionem coactivam exercere, probabilius oppoſitum docui *hoc præſenti tract. diſp.* 2. *de excommunicat. punct.* 12. *num.* 6. Interdicti verò ſive denunciati ſint ſive non, impediuntur à ſententia Interdicti ferenda, quia Interdictum non juriſdictione, ſed participatione divinorum privat. Uti tradit Avila 5. *p. diſp.* 2. *dub.* 3. *concluſ.* 1. & 2. Gaſpar Hurtado *tract. de interd. diff.* 14. *num.* 43.

6. Quoad cauſam materialem, ſeu ſubjectivam Interdicti, hoc eſt quoad eos qui interdici poſſunt, certum eſt perſonale Interdictum non ſolùm in ſingulares perſonas qui tales ſunt, ſed in ipſas quatenus communitatem aliquam componunt, ferri poſſe; in quo maximè Interdictum ab excommunicatione differt, quæ nunquam in communitatem fertur. Uti habetur *cap. Romana*, §. *in univerſitatem*, & *cap. ſententia de ſentent. excommunic. in* 6. Et notavit Paludan. *in* 4. *d.* 18. *q.* 2. *princ. in quæſt.* 2. *art.* 3. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 25. *num.* 4. & *cap.* 50. *num.* 1. Sayr. *lib.* 5. *theſauri*, *cap.* 10. *num.* 7. Oportet autem ut perſona interdicenda ſubjecta interdicenti ſit, alias ejus præceptis, & ſententiis ligari non poſſet. Item debet eſſe rationis compos; alias incapax eſt præcepti, & pœnæ præcepto annexæ, ut bene tradit Sylveſt. *verbo interdictum* 2. *num.* 17. Covarr. *cap. alma mater* 2. *p.* §. 4. *num.* 5. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 42. *num.* 3. Sayr. *lib.* 5. *theſ. cap.* 10. *num.* 6.

7. Interdictum verò locale ſi directè feratur, ſemper locus interdictus ſubjectus eſſe debet interdicenti, & ſub illius juriſdictione. At ſæpè contingit locum à juriſdictione interdicentis exemptum indirectè interdici, ne Interdictum à judice poſitum enervetur, quòd verum eſt in generali Interdicto locali. Argum. *cap. ſi civitas, cap. ſi ſentent. de ſentent. excom.* Et diximus *ſupra.*

§. II.

De cauſa formali & finali Interdicti, ſeu de forma ferendi Interdictum, & fine ob quem ferri poteſt.

1 *Interdictum fertur in punitionem, & emendationem culpæ commiſſæ.*
2 *Culpa ob quam Interdictum generale ferendum eſt, mortalis eſſe debet.*
3 *Interdictum generale perſonale, & locale etiam ſpeciale nunquam ferri poteſt ob culpam alicujus privati.*
4 *Pro delicto à communitate commiſſo in retinendo ære alieno. Interdictum locale generale ferri non poteſt.*
5 *Interdictum verò locale ſpeciale ferri poteſt.*
6 *Interdictum perſonale generale verius cenſeo ob retentionem æris alieni imponi non poſſe.*
7 *Interdictum perſonale ſpeciale numquam ob culpam alienam ferri poteſt.*
8 *Aliquibus placet ob culpam venialem ſpeciale perſonale Interdictum ferri poſſe.*
9 *Verius eſt oppoſitum, niſi interdictum partiale, & ad breve tempus imponatur.*
10 *Nulla eſt forma præſcripta interdicti impoſitione.*

1 CAuſa finalis, ſeu propter quam Interdictum fertur, eſt culpæ commiſſæ emendatio, ſeu punitio. Etenim Interdictum tum ad emendandum delictum, tum ad illud puniendum ſolet injungi. Numquam tamen generale Interdictum ſive perſonale, ſive locale injungitur ob punitionem tantùm peccati præteriti, imò neque Interdictum locale ſpeciale, ne innocentes divinis priventur. Solùm autem Interdictum perſonale ſpeciale ferri aliquando poteſt non tantùm in emendationem delicti, ſed in illius punitionem, ut ſic delinquens cautior in futurum reddatur, & aliis ſit in exemplum. Argument. *cap. de viro nefando* 12. *quæſtion.* 2. & *cap. latorem* 93. *quæſtion.* 2. Et tradit Suarez *diſput.* 36. *ſection.* 3. *num.* 13.

2. Culpa autem ob quam Interdictum generale ferendum eſt, mortalis eſſe debet, quia Interdictum generale ſive locale, ſive perſonale pœna graviſſima eſt, & ex parte major quam excommunicatio, cùm ex hoc Interdicto innocentes puniantur, quorum punitio iniqua eſſet, niſi gravis alicujus culpa, & contumacia intercederet. Atque ita ex communi ſententia docet Sotus *in* 4. *d.* 22. *quæſt.* 3. *art.* 1. *concluſ.* 3. Henriquez *lib.* 13. *capit.* 50. *numero* 1. Tolet. *lib.* 1. *ſumm. capit.* 19. Sayrus *lib.* 5. *theſauri*, *capit.* 11. *numero* 1. & 16. Suarez *diſputat.* 36. *ſection.* 3. *numero* 2. Layman. *lib.* 1. *ſumm. tractat.* 5. *part.* 4. *cap.* 4. *numero* 3. Et colligitur ex *cap. cum medicinalis de*

ſententia

sententia excommun. in 6. & ex cap. quæsivit. de his quæ fiunt à majore parte Capit. Et ex Conc. Trid. *sess. 25. de reformat. cap. 3.*

3. Quinimo prædictum Interdictum generale personale, & locale etiam speciale cùm ultra personas delinquentes afficiat innocentes, nullo modo in jure fertur, nec ferri ab alio quam à Pontifice potest, ob culpam quantumvis gravem alicujus privatæ personæ, nisi ea culpa sit culpa capitis, vel communitatis. Argum. *cap. non est vobis, de sponsalib.* & decidit in Concilio Basileensi *sess. 20.* Quia pœna debet proportionari culpæ, & cùm hæc sit pœna communis, culpam communem requirit. Uti pro certo tradunt Sylvest. *verbo interdictum 3. q. 5.* Angel. *num. 5.* Navarr. *c. 27. num. 168.* Sotus *3. d. 22. q. 3. art. 1.* Covarr. *cap. alma 2. p. §. 1. num. 4. & 5.* Sayr. *lib. 5. cap. 11. à n. 7.* Henriquez *lib. 13. cap. 50. num. 1.* Suarez *disp. 36. sect. 3. num. 5. 6. & 9.* Avila *5. p. disp. 3. dub. 1. concl. 5.* Coninch. *disp. 17. dub. 1. in fine.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 4. cap. 4. n. 4.* Gaspar Hurtado *tract. de interd. diffic. 13. num. 38.*

Aliqui, nempe Cardinalis *in cap. sanè el 2. de offi io delegati.* Panormit. *ibid. num. 7.* Henriquez *lib. 13. cap. 50. num. 1.* ultra culpam capitis, vel communitatis ad prædictum Interdictum ferendum requirunt ut delinquens jurisdictionem temporalem habeat in locum, vel communitatem interdictam, quia non videtur rationi consonum spiritualis pastoris contumaciam cum tam gravi jactura populi coërcere. Sed rectiùs docuerunt contrarium Felin. *in dicto cap. sanè n. 2.* Decio *notab.* Archidiacon. *in cap. si sentent. de sentent. excommun. in 6.* Et *ibi* Dominic. & Geminian. Covarruv. *cap. alma 2. part. §. 1. num. 4. & §. 2. n. 5.* Ugolin. *tab. 5. cap. 20. §. 1. num. 2.* Sayrus *lib. 5. thesauri, cap. 11. num. 9.* Suarez *disput. 36. sect. 3. num. 7.* Avila *5. p. disp. 3. dub. 1. concluf.* Quippe contumacia spiritualis pastoris gravius delictum est contumaciâ domini temporalis. Ergo si hæc sufficit ad Interdictum generale personale, & locale generale, vel speciale constituendam, etiam contumacia spiritualis pastoris sufficere debet. Quod non leviter colligitur *dict. cap. sanè*, ubi deciditur posse delegatum Pontificis subjicere Interdicto terram jurisdictioni Episcopi subjectam, absque ulla distinctione jurisdictionis temporalis, vel spiritualis.

4. Gravior dubitatio est, an pro delicto à capite, vel communitate commisso in retinendo ære alieno, possit prædictum Interdictum ferri? Et certa sententia est Interdictum locale generale ferri nequaquam posse absque speciali summi Pontificis licentia, quia ita expressè cautum est à Bonifac. VIII. in Extravag. *Providè attendentes de sentent. excommunicat.* inter communes, quam Clemens VII. anno 1530. nono Kalend. Junij, quæ incipit: *Licèt ea quæ*, & est 35. ejusdem in bullario, confirmavit: ibi enim statutum est pro contumacia domini, vel Episcopi loci in detinendo ære alieno, & debito pecuniario non solvendo, nullatenus posse aliquam provinciam, civitatem, castrum, locum, territorium sine speciali Sedis Apostolicæ licentia, interdici. Quod si contra factum fuerit, irritum esse decernit. Hanc licentiam testatur Henriq. *lib. 13. cap. 50. num. 4.* & consentit Sayrus *lib. 5. cap. 11. num. 18.* concessam esse collectori subsidij, & commissario Cruciatæ in Hispania. Ex qua Extravaganti rescriptus videtur textus *in cap. ex præscripto de jurejurando.*

5. Interdictum verò locale speciale, v. g. unius vel alterius Ecclesiæ, etsi non conveniat pro debito pecuniario imponi; absolutè tamen licitè, & validè imponi posse docent ex communi sententia Navarr. *cap. 27. num. 168.* Sayrus affirmans esse omnium excepto Covarr. *lib. 5. cap. 11. num. 19.* Suar. *disput. 36. sect. 3. n. 8.* Quia prædicta constitutio solum de Interdicto locali generali loquitur, uti advertit *ibi* Glossa & Panormit. *in cap. cùm in partibus de verb. significat.* Et tradunt relati Doctores. Ergo cùm Interdictum locale speciale nullibi inveniatur prohibitum ferri posse pro debito pecuniario asserendum est validè, & licitè ferri. Præterquam quòd prohibitio facta ob causam pecuniariam de Interdicto locali generali tantùm indicat alia Interdicta ob eam causam proferri posse. Cæterum Covarr. *cap. alma, 2. part. §. 1. num. 5.* Mexica *de interd. difficult. 3. concluf. 2.* Avila *5. part. disput. 3. dub. 3. concluf. 2.* Et inclinat Paul. Layman. *lib. 1. sum. tractat. 5. part. 4. cap. 4. in fine*, negant Interdictum locale speciale ferri ob debitum pecuniarium posse, quia *in prædicta Extravag.* prohibetur, ne supponatur Interdicto provincia, civitas, castrum, locus, territorium: at locus tam de interdicto locali generali, quàm speciali intelligitur. Item solutio debiti pecuniarij, facilè aliis viis obtineri potest, absque Innocentum periculo. Præterea, locale generale Interdictum ideò ob causam pecuniarij debiti prohibitum est apponi à potestate ordinaria, ne ob temporalem causam, & quæ alia emendari potest, innocentes detrimentum patiantur; at hæc ratio etiam procedit in Interdicto locali speciali. Ergo interdictum locale speciale ob debitum pecuniarium imponi nequit, absque licentia summi Pontificis. Et hæc sententia mihi videtur probabilior.

6. Sed an interdictum personale generale, hoc est interdictum communitatis ob æris alieni retentionem à capite communitatis factam, imponi possit? Difficultate non caret, eo quòd dicta constitutio solùm de Interdicto locali loquatur, ut manifestum est. Ex quo non leviter colligitur interdictum personale concedi, & ita affirmandum est verbis ipsius Extravag. spectatis. At si mentem, & intentionem ipsius Extravag. spectemus, verius censeo cum Calderino *tractat. de interdicto, memb. 1. num. 22.* personale Interdictum generale prohiberi sicut & locale, ne innocentes graventur ob hanc temporalem causam, quæ fuit ratio prohibendi appositionem interdicti localis. Illud est certum, in quo ferè omnes conveniunt, ut videre est apud Henriq. *lib. 13. c. 50. num. 3.* Avilam *5. part. disputat. 3. dub. 3. concluf. 4.* Sayr. *lib. 5. cap. 11. à num. 19.* Interdictum personale speciale pro debito pecuniario imponi posse authoritate ordinaria, quia nullibi contrarium est cautum, neque verba dictæ Extravag. neque ejus intentio adversantur.

7. Quod si de speciali personali Interdicto loquamur. Henriq. *lib. 13. cap. 50. num. 2.* Avila *5. part. de censur. disp. 3. dub. 2.* censent ob culpam alienam ferri posse; quia si ob culpam innocentes communitatis gravantur in Interdicto populi, cur non poterit innocens interdici ob culpam, alterius qui ipsi conjunctus est?

Cæterùm communis est sententia, teste Sayro *lib. 5. thesauri cap. 11. n. 5.* Suar. *disp. 36. sect. 3. à n. 2.* Gaspar Hurtado *de interd. diffi ult. 13. num. 19.* Interdictum personale speciale nunquam ob culpam alienam ferri posse, sed necessariò propriam supponere, eo quòd speciale personale Interdictum cùm propriam personam ubique afficiat, pœna est culpam in ipsa supponens, Argum. *leg. sancimus, Cod. de pœnis.*

8. Gravior tamen est dubitatio, an ob culpam venialem propriam speciale personale Interdictum ferri possit, Affirmant Henriq. & Avila *loc. alleg.* Eman. Sa, *verbo interdictum, n. 7.* Gaspar Hurtado *t. de interdicto difficult. 13.* eo quòd Interdictum non privet majoribus bonis quàm excommunicatio minor, & ex alia parte cùm est à jure, vel ab homine generaliter latum æquè facile ac excommunicatio minor auferri potest. Ergo sicut excommunicatio minor ob solam culpam venialem contrahi potest, etiam contrahi

trahi poterit Interdictum. Notanter dixi *à jure, vel ab homine generaliter latum*, nam si specialiter ab homine latum esset, cùm à solo ipso tolli possit, culpam gravem necessariò requirit, ut benè advertit Gaspar Hurtado *d. diffi ult.* 13.

9. Cæterùm verius est Interdictum particulare personale purum integrum, etiam latum à jure vel generaliter ab homine contrahi, absque culpa gravi non posse. Uti docuerunt Suar. *disp.* 36. *sect.* 3. *num.* 2. Coninch. *disp.* 17. *dub.* 1. *in fine.* Vasq. *tom.* 2. *disp.* 58. *num.* 50. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tractat.* 5. *part.* 4. *cap.* 4. *num.* 4. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 11. *num.* 1. & præcipuè *num.* 16. quia privat gravissimis bonis, & pluribus quàm excommunicatio minor & passim contingentibus, siquidem privat administratione sacramentorum, receptione plurium, assistentia divinorum officiorum, & Ecclesiastica sepultura, & difficiliùs tollitur, quàm excommunicatio minor, quæ à quolibet simplici sacerdote auferri potest, cùm tamen Interdictum saltem proprium Sacerdotem requirat.

Præterea ob transgressionem Interdicti sæpè irregularitas incurritur, quæ tamen non incurritur ob violationem minoris excommunicationis. Signum igitur est graviorem esse pœnam Interdictum quàm excommunicationem minorem, ac proinde non nisi ob culpam gravem contrahi posse. Verùm si Interdictum non absolutum, & integrum imponatur, sed partiale, & ad breve tempus docent optimè Cajetan. *verbo suspensio*, & *verbo interdictum.* Navarr. *cap.* 27. *num.* 167. Suarez *disp.* 36. *sect.* 3. *num.* 2. Avila 5. *part. disput.* 3. *dub.* 2. *concl.* 2. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 50. *n.* 2. Layman. *lib.* 1. *sum. tractat.* 5. *p.* 4. *cap.* 4. *numer.* 4. Gaspar Hurtado *tract. de interd. difficult.* & alij ob peccatum veniale injungi posse, quia est levis pœna, & facilè amovibilis.

10. Si de causa formali, seu de forma servanda in impositione Interdicti loquamur; certum est nullam esse à jure præscriptam, sed eam esse sufficientem quæ voluntatem imponentis exprimat, ut colligitur ex *cap. si sententia*, & *cap. si civitas de sentent. excomm. in* 6. Et notavit plures referens Sayrus *lib.* 5. *thes. cap.* 11. *à n.* 23. Ut verò licitè feratur, debet ferri in scriptis, & ibi exprimi causa, ob quam fertur, & exemplar tradi parti intra mensem si petierit, alioquin interdicens ab ingressu Ecclesiæ per mensem erit ipso jure suspensus. Quæ autem monitio requiratur, & quando appellatio suspendat executionem censuræ, sufficienter dictum est *disput.* 1. *&* 2. *hujus tract.*

Punctum IV.

De effectibus Interdicti.

Censuræ Interdicti quatuor effectus enumerant Doctores 1. Privatio activa, & passiva sacramentorum. 2. Privatio activa divinorum officiorum. 3. Privatio activa, & passiva Ecclesiasticæ sepulturæ. 4. Privatio ab ingressu Ecclesiæ. Hi effectus non sunt annexi cuilibet Interdicto, sed pro voluntate imponentis plures, vel pauciores effectus comprehendere Interdictum potest. Equidem si Interdictum absolutè feratur, omnes præfatos effectus comprehendit, quia ex se omnes illos habet, & non est aliqua ratio cur potius unum quàm alium respiciat effectum. At si ex voluntate imponentis Interdictum restrictionem accipiat, eum tantùm effectum comprehendet, quem interdicens voluerit. Argum. *cap. non est vobis de sponsalib.* Et tradit Sylvest. *verbo interdictum* 3. *q.* 7. Navarr. *cap.* 27. *num.* 183. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 2. *num.* 3. *&* 43. *num.* 2. *& cap.* 51. *num.* 4. Sayrus *lib.* 5. *thesauri. cap.* 11. *n.* 28. Avila 5. *parte disp.* 4. *in princip.* Bonacina *tom.* 1. *disp.* 5. *part.* 3. *initio.*

§. I.

De primo effectu Interdicti, qui est privatio activa, & passiva Sacramentorum.

1 *Ex vi Interdicti administratio, & receptio Sacramentorum prohibita est.*

2 *Excipitur baptismus parvulorum.*

3 *Hæc administratio potest, & debet esse solemnis.*

4 *Nec refert an Interdictum sit locale generale, an speciale.*

5 *Persona generaliter interdicta hoc sacramentum ministrare potest, specialiter verò in casu necessitatis.*

6 *Quod dictum est de Baptismo, dicendum est de Sacramento Confirmationis.*

7 *Persona generaliter interdicta hoc Sacramentum recipere, & ministrare potest, secùs specialiter.*

8 *Sacramentum Pœnitentiæ omnibus conceditur duplici conditione apposita.*

9 *Eucharistiæ Sacramentum tempore Interdicti loculis, & personalis generalis potest & debet ministrari iis qui sunt constituti in probabili mortis periculo.*

10 *Qualiter hoc viaticum ministrandum sit.*

11 *Extra periculum mortis nec licitum est ministrare Eucharistiam, nec illam recipere in loco interdicto, nec à personis generaliter interdictis.*

12 *Negat communis sententia in quatuor festivitatibus contentis in* cap. alma mater de sentent. excommunicat. lib. 6. *posse Eucharistiam recipi, & ministrari.*

13 *Verius est oppositum.*

14 *Quibus ex privilegio competit Missæ sacrificio assistere tempore Interdicti, negat communis sententia posse Eucharistiam recipere.*

15 *Satis probabile est oppositum.*

16 *Sacramentum extremæ Unctionis in nullo Interdicto locali, vel personali ministrari laicis potest.*

17 *Item nec clericis tempore Interdicti concessum est Sacramentum ministrare, vel recipere.*

18 *In illis festivitatibus in quibus conceditur fidelibus divinorum participatio, non censetur concessa extrema Unctio.*

19 *Religiosi mendicantes, & qui horum privilegiis communicant, ministrare, & recipere hoc Sacramentum tempore Interdicti possunt.*

20 *Si infirmus nullum aliud Sacramentum recipere possit, poterit illi extrema Unctio ministrari.*

21 *Sacramentum Ordinis in loco interdicto, vel personis specialiter interdictis nullo modo conferri potest. Bene tamen generaliter interdictis in loco non interdicto.*

22 *Sabbatho sancto in loco interdicto conferri Ordines non possunt.*

23 *In casu necessitatis alicujus provinciæ benè posset Sacramentum Ordinis ministrari.*

24 *Sacramentum Matrimonij negant plures in loco interdicto, vel personis generaliter interdictis administrari, vel recipi posse.*

25 *Oppositum verius censeo.*

26 *Satisfit fundamento contrario.*

27 *Specialiter interdicti à Matrimonio contrahendo removentur.*

28 *Tempore Interdicti benedictiones nuptiales conferri non possunt.*

29 *In illis quatuor festivitatibus licita est nuptiarum solemnis, & publica benedictio.*

30 *Qualiter hæc benedictio præstari possit, si conjuges interdicti existant.*

1 Constat administrationem, & receptionem Sacramentorum prohibitam esse, exceptis casibus in jure

in jure expreſſis. Uti deciditur *cap. reſponſo, de ſentent. excommunicat. & cap. ſi ſententia, eodem tit. in 6.* Et tradunt Doctores referendi. Videndum ergo eſt quæ Sacramenta ab hac prohibitione excipiantur.

2. Primò excipitur Baptiſmus parvulorum, qui tempore cujuſcunque Interdicti concedendus eſt ob ejus neceſſitatem. Ut habetur *cap. non eſt vobis, de ſponſalibus, Cap. quod in te, de pœnitent. & remiſſionib.* Et *ibi* Gloſſa, & Doctores. Poſtmodum hæc conceſſio extenſa fuit ad Baptiſmum cujuſcunque adulti, ſive ſani, ſive infirmi, ex Textu expreſſo *in cap. quoniam, de ſentent. excommunicat. in 6.* Nam eſto ſola contritione quæ votum Baptiſmi non recepti includit, ſalvari adultus poſſet, cùm per ipſum non ſtat illius receptio; at quia difficile hæc contritio haberi poteſt, noluit Eccleſia quæ pia mater eſt, hoc beneficium hominibus denegare.

3. Hæc adminiſtratio poteſt, & debet eſſe ſolemnis in Eccleſia interveniente catechiſmo, patrinis, aliiſque Eccleſiæ ritibus conſuetis, quia hæc acceſſoria ſunt Baptiſmo, quod eſt permiſſum. Neque enim cenſendus eſt permitti Baptiſmus aliter fieri, quàm de jure faciendus præſcribitur: ſicuti ex communi notant Navarr. *cap 27. num. 177.* Henriq. *lib. 13. cap. 45. num. 1. & cap. 53. num. 4.* Sayrus *lib. 5. theſauri, cap. 7. num. 3.* Suarez *diſp. 33. ſect. 1. à num. 2.* Avila *5. p. diſp. 4. ſect. 1. dub. 4. concluſ. 1.* Bonac. *t. 1. diſp. 5. punct. 3. num. 2.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 4. cap. 2. num. 1.* & alij paſſim. Quod adeò verum eſt, ut ſi foris non ſit benedictus, poterit benedici; nam eſto ad ſolemnitatem Baptiſmi requiratur aquam tantùm eſſe benedictam; quia tamen conſuetum eſt fontis benedictionem pro baptiſmo miniſtrando præmitti; ea de cauſa hæc benedictio licet, ut cum debita ſolemnitate hoc ſacramentum miniſtretur. Sicuti advertit Suar. *diſputat. 33. ſect. 1. num. 2.* Alter. *de interdicto, diſp. 4. cap. 1. & 2.* Bonac. *diſp. 5. p. 3. §. 1. num. 2.*

4. Neque refert an ſit Interdictum locale generale, an ſpeciale. Quocunque enim Interdicto exiſtente, ſive generali, ſive ſpeciali, Baptiſmus apertis januis, & conſueta ſolemnitate miniſtrandus eſt, ac ſi Eccleſia illa interdicta non eſſet. Nam eſto *in cap. reſponſo, de ſentent. excommunicat. & cap. non eſt vobis, de ſponſalibus*, ſermo ſit de Interdicto generali. At *in cap. quoniam, de ſentent. excommunicat. in 6.* abſolutè dicitur tempore Interdicti licitam eſſe hujus ſacramenti adminiſtrationem, neque ibi diſtinguitur de Interdicto locali generali, vel ſpeciali, neque diſtinguendum eſt: uti ex communi docet Henriquez *cap. 45. numero 3.* Suarez *diſput. 33. ſect. 1. numero 3.* Coninch. *diſputat. 17. dub. 2. num. 40.* Sayrus *lib. 5. cap. 7. num. 4.* Bonacina *diſput. 5. punct. 3. §. 3. num. 3.* & alij plures apud ipſos.

5. Sed an perſona interdicta poſſit hoc Sacramentum ſolemniter miniſtrare; Conſtans eſt ſententia poſſe ſi generaliter interdicta ſit, quia generale perſonale Interdictum arctiùs non ligat quàm generale loci, quo non obſtante permittitur Baptiſmi miniſtratio. Atque ita pro certo ſupponunt Filliuc. *tract. 18. cap. 2. num. 33.* Bonac. *diſp. 5. p. 3. §. 1. num. 5.* Perſonam verò ſpecialiter interdictam in caſu neceſſitatis, atque adeò privatim baptizare poſſe omnes Doctores docent. Sed an ſeclusâ neceſſitate ſolemniter id fieri poſſit? difficultate non caret, eo quòd ſicut obſtante Interdicto ſpeciali locali, poteſt in eo loco miniſtrari hoc Sacramentum, ſic videtur miniſtrari poſſe à perſona ſpecialiter interdicta ejus Interdicto non obſtante, quia hæc conceſſio non ob miniſtrum, ſed ob baptizandum facta eſt.

Cæterùm longè verius eſt id permittendum non eſſe, quia his perſonis ſicut & excommunicatis nullus eſt favor conceſſus, qui neceſſariò foret, ſi ſecluſa neceſſitate Baptizandi Sacramentum miniſtrare poſſent. Sicuti tradit Sayrus *lib. 5. theſauri, cap. 7. num. 6.* Suar. *diſp. 33. ſect. 1. num. 8.* Filliuc. *tract. 18. cap. 1. numer. 33.* Alter. *de Interdicto, diſp. 4. cap. 1. circa finem, & cap. 2. ſub finem*, Bonac. *t. 1. diſp. 5. p. 3. §. 1. n. 5.*

6. Quod dictum eſt de Baptiſmo, dicendum eſt de Sacramento Confirmationis, nam eſto non ſit Sacramentum neceſſitatis, eſt tamen Baptiſmo acceſſorium, & illius quaſi complementum, ideóque conceſſo Baptiſmo hoc cenſetur conceſſum non utcunque, ſed cum omni ſua ſolemnitate, apertis januis ſicut ſi Interdictum non eſſet. Argum. *leg. ſi quando, Cod. de inofficioſo teſtam.* quia uno conceſſo conceduntur ea cum quibus præſtari ſolet. Et ſumitur *ex cap. quoniam, de ſentent. excommunicat. in 6.* uti notarunt Sylveſt. *verb. interdictum 5. quæſt. 7.* Navarr. *cap. 27. n. 178.* Covarruv. *2. part. §. 2. num. 7.* Henriq. *lib. 13. cap. 45.* Suarez *diſp. 33. ſect. 1. numer. 7.* Avila *3. part. de cenſur. diſp. 5. ſect. 1. dub. 4. concluſ. 3.* Sayrus *lib. 5. cap. 7. n. 6.* Bonac. *diſp. 5. p. 3. §. 1. num. 4.* Barboſ. *alleg. 31. n. 23.* Additur præterea *in ſupradicto, cap. quoniam*, poſſe chriſma confici in loco etiam ſpecialiter interdicto, quia eſt neceſſarium Confirmationi, & conceſſa Confirmatione concedi debent quæ ad illam conficiendam neceſſaria ſunt, *leg. ad rem, & leg. ad legatum, ff. de procurator. & defenſoribus.* Et licèt communis ſententia quam docuit Covarruv. Henriq. Bonac. & alij, doceat hoc chriſma conficiendum eſſe ſervata moderatione *cap. alma mater.* At Auguſt. Barboſ. *2. part. de poteſt. Epiſcop. alleg. 41.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 4. cap. 2. num. 1.* non improbabiliter cenſent id neceſſarium non eſſe, tametſi expediens ſit, quia textus *in cap. alma*, non fuit expeditus ad ampliandam Interdicti prohibitionem, & abrogandos caſus, in quibus Interdicti prohibitio locum jure antiquo non habebat, ſed expeditus fuit ad temperandum rigorem illis in caſibus in quibus prohibitio Interdicti vim habebat. Cùm autem jure antiquo miniſtratio Confirmationis, & confectio chriſmatis abſque ulla moderatione *cap. alma mater*, permiſſa fuerit, nullatenus cenſeri id debet ſublatum ex textu *in cap. alma mater.* Præterquam quòd hujuſmodi textus moderationem apponit in ſacrificio Miſſæ, & ſacrificiis divinis quæ ſingulis diebus dicuntur: at confectio chriſmatis ſub his officiis divinis quotidie dicendis non continentur; partim quia non dicitur, ſed conficitur, partim quia non ſingulis diebus, ſed ſingulis annis peragitur.

7. Quoad perſonam interdictam ſi generaliter dicta ſit, nec prohibetur hoc Sacramentum Confirmationis recipere, nec miniſtrare, quia non eſt in culpa. At ſi ſit ſpecialiter interdicta, ſicuti eſt qui cauſam interdicto dedit, nequaquam hoc Sacramentum recipere licitè poteſt, niſi prius ſatisfactionem exhibuerit, aut ſi eam præſtare non poſſit cautionem pignoratitiam, fidejuſſoriam, vel ſaltem juratoriam præſtiterit. Argum. *cap. alma mater*, ubi à ſacramento Pœnitentiæ hi interdicti excluduntur, ea conditione non appoſita. Ergo à fortiori excludi debent à Sacramento Confirmationis, ut notarunt Suarez *diſp. 33. ſect. 1. numer 9.* Alterius *de interdicto, diſput. 4. cap. 2. dub. 2.* Filliucius *tract. 18. cap. 2. n. 35.* Bonac. *t. 1. diſp. 5. p. 3. §. 1. n. 4.* Quinimò hic ſpecialiter interdictus nec licitè poteſt hoc ſacramentum miniſtrare, ſed habendus eſt ac ſi eſſet excommunicatus. Nam *in cap. ſi ſententia, de ſentent. excommunicat. lib. 6. & cap. Clerici, & cap. latores, de Clerico excommunic. miniſtrante*, tam excommunicati quàm interdicti prohibentur adminiſtrare divina: à qua generali prohibitione non excipiuntur ſpecialiter interdicti. Sicuti docuerunt Suares *num. 12.* Filliucius *num. 35.* Bonac. *num. 6.*

8. De ſacramento Pœnitentiæ dicendum eſt, etſi jure antiquo ſolis moribundis & peregrinis conceſſum fuerit, *cap. quod in te pœnitent. & remiſſ.* at

jure novo omnibus conceditur duplici conditione appoſita *in cap. alma mater, de ſentent. excommunicat. lib. 6.* Prima conditio eſt, ne recipiens ſacramentum Pœnitentiæ excommunicatus ſit non qualibet excommunicatione; ſed excommunicatione incurſa, eo quòd pertinaciter Interdicto cauſam dederit, uti placet Sylveſtro *verb. interdictum 5. num. 9.* Armillæ *eodem, num. 45.* quia cùm Pontifex *in d. cap. alma*, ſtatuat modum in Interdicto ſervandum, veriſimile eſt non de alio excommunicato, quàm ob cauſam Interdicti locutum eſſe. Quod ſi de quolibet excommunicato cenſeatur locutus, intelligi debet exceptio, ne poſſit excommunicatus Pœnitentiæ Sacramentum recipere abſolutione ſolemni, ab excommunicatione accepta, benè tamen abſolutione privatim ſuſcepta, quam quilibet Sacerdos non impeditus præſtare poterit extra mortis articulum, ſi reſervata non ſit; ſecùs ſi fuerit reſervata, aut impoſita ob eandem cauſam Interdicti. Ut docuerunt Suarez *diſputat. 33. ſect. 1. num. 15.* Avila *5. p. diſput. 4. ſect. 1. dub. 3. concluſ. 4.* Bonac. *diſp. 5. p. 3. §. 3. num. 1.* Filliuc. *tract. 18. cap. 2. numer. 37.* Secunda conditio, ne abſolvendus cauſam culpabilem Interdicto dederit: nam eo caſu prius ſatisfactionem condignam exhibere, vel de ſatisfaciendo idoneam cautionem ſcilicet pignoratitiam vel fidejuſſoriam præſtare quod ſi neutram poſſit, jurare debet ſe cùm primum poſſit ſatisfacturum. Uti cavetur *in dicto cap. alma mater*, & notarunt Suarez, Avila, Filliuc. Coninch. Bonac. *loc. alleg.* Quod dictum eſt de receptione hujus Sacramenti, dicendum eſt de ejus adminiſtratione: poſſe inquam adminiſtrari in loco interdicto, & à perſona generaliter interdicta. Secùs verò à perſona quæ ſpecialiter interdicta ſit, quia huic quælibet Sacramentorum miniſtratio extra caſum neceſſitatis prohibetur. Sicuti docuit Suarez *dicta ſect. 1. num. 20.* Coninch. *dub. 2. num. 46.* Filliuc. *tract. 18. cap. 2. num. 38.* Bonac. *diſp. 5. p. 3. §. 3. num. 2.* An verò adminiſtratio Pœnitentiæ ab interdicto denunciato facta, valida ſit; meritò dubitat Suarez, eo quòd Interdictum non juriſdictione, ſed divinorum uſu privet, ideóque probabilius cenſeo ex vi hujus cenſuræ non reddi dictam adminiſtrationem invalidam. Sicuti indicavit Filliucius *dicto numero 38.* & tradit expreſsè Bonacina *1. diſputatione 5. punct. 3. §. 3. numero 2.*

9. Quoad ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum attinet, dicendum eſt tempore Interdicti localis, & perſonalis generalis poſſe, & debere adminiſtrari his qui ſunt conſtituti in probabili mortis periculo, vel ob infirmitatem, vel ob aliam cauſam extrinſecam, qualis eſt navigatio diuturna, præliatio, partus difficilis, condemnatio ad mortem; dummodò cauſam Interdicto non dederint, nec fuerint aliunde ſpecialiter interdicti: colligitur *ex capite quod in te, de pœnitent. & remiſſion. & capite permittimus, de ſentent. excommunicat.* Interdicto autem ſpecialiter miniſtrari poterit, ſi priùs ſatisfactionem condignam exhibuerit, aut de ſatisfaciendo cautionem pignoratitiam, vel fidejuſſoriam præſtiterit, vel ſi neutrum poſſit, juret ſe cùm primùm poſſit ſatisfacturum, juxta textum *in cap. alma mater, de ſentent. excommunicat. libr. 6.* uti ex communi omnium ſententia docet Sayrus *lib. 5. cap. 7. num. 20.* Suarez *diſput. 33. ſect. 1. num. 24.* Coninch. *diſp. 7. dub. 2. num. 41.* Filliuc. *tract. 18. cap. 2. num. 39.* Alterius *de interdicto, diſp. 4. cap. 4.* Bonacina *t. 1. diſp. 5. p. 3. §. 2. n. 11.* Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. p. 4. cap. 2. num. 2.*

10. Debet autem hoc viaticum ſolita ſolemnitate, & honore deferri clericis aliiſque ſæcularibus comitantibus, candelis accenſis, & cymbalis pulſatis: ſicuti colligitur *ex cap. ſanè, de celebrat. miſſar.* Et advertunt Navarr. *cap. 27. num. 179.* Covarruv. *cap. alma mater 2. p. §. 2. n. 7.* Sayrus *lib. 5. cap. 7. num. 26. & ſeqq.* Bonac. *diſp. 5. p. 3. §. 2. num. 1.* Suar. Coninch. Layman, Avila, Alterius *locis allegatis*; quia quoties in jure aliquid permittitur, cenſendum eſt permitti prout conſuetudine fieri receptum eſt. Nequit tamen ſacerdos Euchariſtiam deferens horas Canonicas, aliúdve officium divinum recitare, benè tamen aliquos pſalmos, & orationes non per modum officij divini, ſed per modum divinæ laudis in tanti Sacramenti honorem, & comitantium devotionem, ut benè advertunt Sayrus, & Bonacin. *ſuprà.* Delato Sacramento, licitum eſt ſacerdoti populo oſtendere adorandum, illíque cum ipſo benedicere; quia per Interdictum non prohibetur Euchariſtiæ viſus, oſtenſio, & adoratio niſi in Miſſæ ſacrificio, ut benè Suarez *diſput. 33. ſect. 1. num. 27.* Sayrus *cap. 7. num. 28.* Item poterit concedere ſolitas indulgentias, quia illarum conceſſio præter quàm quod ex conſuetudine delationi viatici acceſſoria ſit, non eſt officium divinum, ſed actus juriſdictionis, qui per Interdictum non prohibetur. Sicuti notarunt Henriq. *lib. 13. cap. 45. num. 2.* Hugolin. *tab. 5. cap. 7. §. 5.* Sayrus *lib. 5. cap. 7. num. 26.* Bonacina *dict. diſp. 5. p. 3. §. 2. numer. 1.* & alij. Adde hæc omnia fieri poſſe coram interdictis, ut docuit Navarr. *capit. 27. num. 179.* Henriquez *cap. 45. num. 2.* Avila *5. p. de cenſur. diſput. 4. ſect. 1. dub. 5. concl. 4.* Sayrus *cap. 7. num. 28. in fine.*

11. Extra periculum mortis conveniunt omnes neque licitum eſſe adminiſtrare ſanctiſſimam Euchariſtiam, neque illam recipere in loco interdicto, neque à perſonis generaliter interdictis, etiamſi innocentes ſint, quia jure antiquo hæc adminiſtratio, & receptio prohibita eſt, *cap. quod in te, de pœnit. & remiſſionib.* & jure novo conceſſa non eſt præter Miſſæ ſacrificij celebrationem, *cap. alma mater, de ſentent. excommunicat. lib. 6.*

12. Hinc oritur ratio dubitandi pro quatuor feſtivitatibus anni, Natalis Domini, Paſchæ, Pentecoſtes, & Aſſumptionis B. Virginis, quibus *in cap. alma*, conceſſum eſt omnibus fidelibus, ut tempore Interdicti localis, vel perſonalis divina participare poſſint, dummodò cauſam Interdicti non dederint, aut aliàs ſint perſonaliter interdicti, an inquam illis temporibus ſumere Euchariſtiam, illiſque miniſtrari permiſſum ſit; Negat communis ſententia *in dicto cap. alma mater*, ubi Covarruv. *2. part. §. 5. num. 5.* Navarr. *cap. 27. num. 179.* Henriq. *lib. 13. cap. 45. num. 2.* Sayrus *lib. 5. cap. 7. num. 25.* Gaſpar. Hurtado *difficult. 7. num. 26.* Avila *5. part. diſp. 4. ſect. 1. dub. 5. concl. 3.* Bonac. *diſp. 5. punct. 3. §. 2. num. 12.* & alij apud ipſos. Ducuntur quia in prædictis feſtivitatibus ſolùm permittuntur celebrari divina officia, & à fidelibus participari, ac ſi nullum eſſet Interdictum. At Sacramentorum receptio, & adminiſtratio diverſa eſt à divinis officiis, ut conſtat *ex cap. ſi ſentent. excommunicat. in 6. & cap. Epiſcoporum, de Privileg. eodem lib.* Ergo ex conceſſione divinorum officiorum illa receptio, & adminiſtratio non cenſetur conceſſa, quia à diverſis, & ſeparatis non eſt facienda illatio. Argum. *leg. Papinianus exuli, ff. de Minoribus.* Præterea Pontifex *in prædicto cap. alma mater*, ſolùm agit de Miſſæ celebratione, & qualiter officia divina tempore Interdicti celebrari poſſint, nihilque agit de Sacramentorum receptione, vel adminiſtratione. Ergo prohibitio tempore Interdicti jure antiquo ſtatuta, ne Sacramenta recipiantur nullam mutationem accepit *ex dict. alma mater.*

13. Cæterùm etſi hæc ſententia ſit valdè probabilis, veriorem reputo illis feſtivitatibus licitum eſſe Sacerdotibus Euchariſtiam adminiſtrare, & laïcis recipere, prout inclinat Paludan. *in 4. d. 18. quæſt. 8. in art. 2. princip. concluſ. 7.* Federic. *conſ. 111. num. 7.* Suarez *diſput. 33 ſect. 1. num. 37.* Coninch. *diſp. 17. dub. 2. n. 36.* Filliucius *tract. 18. cap. 2. num. 32.* Moveor quia in omnium

ſententia

ſententia illis feſtivitatibus conceditur omnibus Chriſti fidelibus non ſolùm aſſiſtere divinis officiis, ſed Miſſæ ſacrificio; at Jure antiquo omnibus aſſiſtentibus Miſſæ ſacrificio conceſſum erat de ipſo ſacrificio communicando participare. Ergo modò etiam id debet cenſeri conceſſum. Et fortè ob hanc cauſam Textus non fuit uſus verbo aſſiſtere, ſed participare, ut ex eo colligeretur non ſolùm ex ſacrificio Miſſæ, & divinis officiis fideles aſſiſtendo, ſed ſacratiſſimum Chriſti corpus communicando participare poſſe. Deinde ſpecialiter interdictis, ſeu illis qui cauſam Interdicto dederunt prohibetur *in dicto cap. alma* Euchariſtiam accipere; ergo tacitè aliis conceditur, quia exceptio unius firmat regulam in caſibus non exceptis; alias fruſtra eſſet hæc exceptio, ſi omnes tam interdicti; quàm non interdicti, & tam interdicti ſpecialiter quàm generaliter excluſi à communione eſſent. Et ex his ſolvitur appoſita ratio dubitandi.

14. Huic quæſtioni affinis eſt quam movent Doctores de Sacerdotibus, aliiſque clericis quibus conceſſum eſt celebrare ſacrificium Miſſæ, & divina officia. Et eadem quæſtio eſt de his quibus ex privilegio competit divinis aſſiſtere, an inquam omnes hi Euchariſtiam more laïcorum recipere poſſint; Negant *in dicto cap. alma mater* graviſſimi Doctores, Ancharr. *num.*8. Philippus Francus *ibid. in fine.* Covarruv. 2. *part.* §. 3. *n.*1. & §.5. *num.*6. Navarr. *cap.*27. *num.*178 Henriq. *lib.*13. *cap.*45. *num.*2. Ugolin. *tab.*5 *cap.*7. §.6. *num.*5. Sayrus *lib.*5. *cap.*7. *num.*21. Bonac. *t.*1. *diſput.*5. *p.*3. §.2. *n.*8. Avila 5. *p. diſp.*4. *ſect.*1. *dub.*5. *concl.*3. Paul. Layman *lib.*1. *ſum. tract.*5. *p.*4. *cap.*2. *num.*1. Gaſpar. Hurtado *tract. de interdicto*, *difficult.* 8. *num.*22. & alij. Moventur, quia jure antiquo prohibita erat Euchariſtiæ receptio niſi morituris, *cap. quod in te*, *de pœnitent. & remiſſionib.* à qua prohibitione recedi nequit niſi quatenus jure novo inveniatur permiſſum. Argum. *Clement.*1. §. *porrò*, *de verbor. ſignificat.* At jure novo ſola receptio Euchariſtiæ in celebratione Miſſæ permittitur ſacerdotibus, ne ſacrificium imperfectum eſſet. *Cap. alma mater*, *de ſentent. excomm. lib.*6. Ergo extra hunc caſum nequaquam ſupradicti recipere Euchariſtiam poſſunt.

15. Nihilominùs valde probabilem exiſtimo ſententiam Sylveſtri *verbo interdictum*, 5. *q.*7. Suar. *diſp.*33. *ſect.*1. *num.*35. & 36. Filliucij *tract.*18. *cap.*2. *num.*42. & aliorum recentiorum, aſſerentem omnibus illis, quibus ex privilegio competit Miſſæ ſacrificio aſſiſtere poſſe, conceſſum conſequenter eſſe, poſſe communicare; quia ea aſſiſtentia à tempore naſcentis Eccleſiæ ſecum annexam habet ſacram communionem, ideóque conceſſo primo, acceſſorium cenſendum eſt eſſe conceſſum.

Ex his conſtat Religioſos, ſive viros, ſive fœminas & novitios, quibus datum eſt ſacrificio, aliiſque officiis divinis aſſiſtere, poſſe ſacram Euchariſtiam recipere. Præterquam quòd directè hoc privilegium ſuſcipiendi Euchariſtiam omnes ferè Religioſi habent, ut conſtat ex his quæ referuntur *in Compend. privileg. Societ. Jeſu*, *verbo interdictum*, *& verbo communicare.* Et à Navarr. *cap.*27. *numer.*179. Henriq. *lib.*13. *cap.*45. *num.*2. Sayro *lib.*5. *cap.*7. *num.*23. Paulo Layman *lib.*1. *ſum. tract.*5. *part.*4. *cap.*2. *num.*2.

16. Porrò ſi de ſacramento extremæ-Unctionis loquamur, conſtans eſt omnium ſententia in nullo Interdicto locali, vel perſonali miniſtrari poſſe laïcis ex deciſione Textus *cap. non eſt vobis*, *de Sponſalib.* *cap. quod in te*, *de pœnit. & remiſſionib.* Nam eſto hoc Sacramentum ſit valdè morientibus proficuum, quia tamen per ſe neceſſarium non eſt; ea de cauſa ſuis fidelibus ad majorem terrorem cenſuræ, & obſervationem Eccleſiaſticæ diſciplinæ Eccleſiæ tempore Interdicti denegavit, ita ut neque in loco interdicto, neque à perſonis interdictis adminiſtrari, vel recipi permiſerit.

Quod ſi roges qua de cauſa Eccleſia permiſerit Euchariſtiam infirmis deferri, non verò extremam-Unctionem, eſto Euchariſtia non ſit ſimpliciter morientibus & Sacramentum Pœnitentiæ recipientibus abſolutè neceſſaria? Reſpondeo cum Panormitan. *in cap. quod in te*, *num.*9. *de pœnitent. & remiſſionib.* in adminiſtratione Euchariſtiæ non confici ſacramentum, ſed confectum concedi, ſecùs in miniſtratione extremæ-Unctionis. Deinde recipere Euchariſtiam in articulo mortis jure divino obligamur, quam obligationem de extrema-Unctione Doctores non agnoſcunt. Item Euchariſtia eſt omnium ſacramentorum nobiliſſimum, & pignus æternæ gloriæ, præſtabat ergo hoc concedi morituris, tametſi extrema-Unctio denegaretur.

17. Solùm eſt dubium, an Clericis quibus conceſſum eſt tempore Interdicti ſacrificium & divina officia celebrare, conceſſum etiam ſit hoc Sacramentum miniſtrare, vel recipere? Ratio difficultatis deſumitur ex regula: Cui majora conceduntur & minora intelligi debent conceſſa. Cùm igitur celebratio ſacrificij, & Euchariſtiæ receptio tempore Interdicti clericis concedatur, cenſeri debet extrema-Unctio, utpotè inferior, conceſſa. Sed oppoſitum omnino tenendum eſt, ut pro certo tradunt Panormitan. *in dicto cap. quod in te*, *num.* 9. Sylveſt. *verb. interdictum* 5. *numero* 8. Covarruv. *cap. alma*, 2. *p.* §.5. *num.*6. Sayrus *lib.*5. *cap.*7. *num.*30. Bonac. *diſp.*5. *p.*3. §.3. *n.*4. & colligitur *ex dicto cap. quod in te*, *de pœnitent. & remiſſionibus*, ubi poſtquam Pontifex dixerat omnibus tempore Interdicti prohibitam eſſe extremam-Unctionem, & Eccleſiaſticam ſepulturam, ſubdit ſepulturam Eccleſiaſticam clericis ſervantibus Interdictum concedendam eſſe, tacitè ergo prohibitionem extremæ-Unctionis in ſuo vigore reliquit. Argum. *cap. Nonne*, *de præſumpt.*

18. Hinc deciditur, an illis feſtivitatibus in quibus *in cap. alma mater*, conceditur fidelibus divinorum participatio, cenſeatur conceſſa extrema-Unctio? Affirmat Federic. de Senis *conſ.*111. Sylveſt. *verb. interdictum* 5. *num.* 3. Moveri poſſunt, quia ſacra Unctio inter divina reputari debet, & quia privilegium Principis quale eſt conceſſum *in dicto cap. alma mater*, latè eſt interpretandum, ut de quolibet officio divino, & cujuſvis ſacri participatione intelligatur. Hæc doctrina nullatenus ſuſtinenda eſt, ideóque eam reprobant communiter Doctores. Covarruv. *dicto cap. alma*, 2. *part.* §.5. *num.*6. Ugolin. *tab.*5. *cap.*8. §.11. Sayrus *lib.*5. *cap.*7. *num.* 33 Bonac. *t.*1. *de cenſur. diſp.* 5. *p.*3. §.3. *num.* 4. & alij paſſim. Etenim cùm extremæ-Unctionis prohibitio tempore Interdicti abſoluta ſit, & *in cap. alma*, non inveniatur temperata pro dictis feſtivitatibus, nam ibi non quorumlibet divinorum participatio conceditur, ſed ſacrificij, & officiorum divinorum ſub quibus extrema-Unctio non comprehenditur, aſſerendum eſt non eſſe licitum eo tempore miniſtrare, vel recipere extremam-Unctionem. Neque privilegium Principis ultra proprietatem verborum extendendum eſt.

19. Religioſi verò mendicantes, & qui eorum privilegiis communicant miniſtrare, & recipere hoc Sacramentum tempore Interdicti poſſunt ex privilegio relato *in compend. Minor. verbo Unctio extrema.* Et *in compend. privilegior. Societ. Jeſu*, *verbo extrema-Unctio*, & aliis quorum meminit Henriq. *lib.*13. *cap.*45. *n.*4. Sar. *lib.*13. *cap.*7. *num.*32.

20. Ad extremum placet referre quod benè advertit Chapeavilla *de modo adminiſtrandi ſacramentum tempore peſtis*, *cap.*4. *q.*3. Layman *lib.*1. *ſumm. tract.*5. *p.*4. *cap.*2. *n.*1. *verſ. de ſacramento*, ſi infirmus nullum aliud Sacramentum recipere poſſit, poſſe illi extremam-Unctionem

Unctionem ministrare ex præsumpta Ecclesiæ voluntate, quia non est credendum Ecclesiam suis fidelibus, & maximè morituris subsidium Sacramentorum denegare velle, maximè cùm salus æterna infirmi sacramento non recepto non leviter periclitetur, cujus periculum maxima ex parte temperatur Sacramento extremæ-Unctionis recepto. Quinimò ut rectè advertit Sayrus *lib. 5. cap. 7. numero 33.* præstaret sanè, ut summus Pontifex omnibus morituris hoc Sacramentum sicut & Eucharistiam permitteret, tum ob ejus utilitatem, tum ob necessitatem, quæ aliquando evenire potest, ut omisso hoc Sacramento infirmus in æternum pereat, qui si illud susciperet salutem æternam obtineret, uti latè prosequitur Cardin. Bellarm. nostræ Societatis Jesu decus, & ornamentum *tract. de extrema-Unctione, cap. 8.*

21. Rursus de Sacramento Ordinis certa sententia est in loco interdicto, vel personis specialiter interdictis nullo modo conferri posse, bene tamen generaliter interdictis in loco non interdicto: quia quælibet Sacramentorum receptio, & administratio in loco interdicto, vel personis specialiter interdictis prohibita est. Secùs verò his qui generaliter tantùm interdicti sunt in loco non interdicto: colligitur *ex capite responso, de sentent. excommunicat.* At nullibi invenitur Ordinis Sacramentum exceptum, ergo intelligendum est prohibitum, juxta textum *in cap. si sententia, de sentent. excommunicat. in 6.* & tradunt ferè omnes Doctores teste Covarruvias *cap. alma, 2. part. §. 3. numer. 4.* Navarr. *cap. numero 179.* Henriq. *lib. 13. cap. 45. num. 2.* Sayro *lib. 5. thesauri, cap. 7. num. 35.* Suar. *disp. 33. sect. 1. n. 45.* Filliucius *tract. 18. cap. 2. num. 47.* Bonacina *disputat. 5. punct. 3. §. 3. num. 3.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 4. cap. 2. num. 1.*

22. Duplex tamen est difficultas: Prima an Sabbatho sancto in loco interdicto conferri Ordines possint? Ratio difficultatis est, quia festivitas paschalis à Missa incipit, at Ordinum collatio ex præscripto Ecclesiæ Missæ, divinisque officiis eo die peragendis est accessoria. Ergo concessa Missa, & divinis officiis, censeri debet concessa Ordinum collatio. Nihilminùs oppositum pro certo tenendum est cum Paludano *in 4. dist. 18. quæst. 8. in art. 2. princip. conclus. 6.* Covarruv. *in cap. alma, 2. p. §. 3. num. 4.* Sayro *lib. 5. thesauri, cap. 7. num. 39.* Bonacin. *d. p. 3. §. 3. num. 3.* quia Ordinum collatio non est ita accessoria celebrationi, & officiis divinis Sabbathi sancti, quia absque illa peragi possint. Non enim accedit necessariò, sed voluntariè, quia Ecclesia non præcipit Ordines conferre, sed permittit. Ergo ex concessione celebrationis, & officiorum divinorum hæc Ordinum collatio non intelligitur concessa, aliàs in diebus quatuor temporum servata moderatione *cap. alma mater*, possent Ordines saltem iis qui in clericalem statum sunt ascripti conferri, quod est falsum.

23. Secunda difficultas est de casu necessitatis, an si contingeret in aliqua provincia esse tantam Sacerdotum penuriam, ut Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ commode infirmis ministrari non posset, licita eo casu esset ordinatio in loco interdicto? Negant Sylvest. *verbo interdictum 1. q 7.* Covarruv. *cap. alma, 2. part. §. 3. num. 4.* Ugolin. *tab. 5. cap. 7. §. 2. numer. 2.* eo quòd ob hanc necessitatem nullibi inveniatur concessa hujus sacramenti ministratio. Sed rectiùs docuerunt contrarium Panormitan. *in cap. Non est vobis, numer. 8. de Sponsalib.* Henriq. *lib. 13. cap. 45. num. 4.* Sayr. *lib. 5. thesauri, cap. 7. num. 38.* Villadiego *tractat. de irregularit. cap. 5. de interdicto, num. 3.* Bonac. *disput. 5. punct. 3. §. 3. numero 3.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 4. cap. 2. num. 1.* & alij. Nam *in cap. alma mater* permittuntur aliqua Sacramenta administrari, & confici tempore Interdicti, consequenter ergo permittenda est ordinatio ministrorum qui ad id fuerint necessarij, aliis inutilis esset talis concessio. Et confirmari à simili potest: ex eo namque quod tempore Interdicti conceditur Baptismi, & Confirmationis receptio, & ministratio, concessa censetur confectio Chrismatis sine quo nec ministrari, nec recipi possunt, *cap. quoniam, de sentent. excommunicat. in 6.* Cùm ergo sacramenta absque ministris ordinatis non possint confici, efficitur ex concessione Sacramentorum concessam esse ministrorum ordinationem. Hæc procedunt casu quo necessarium sit in loco interdicto ministros initiare, ut prædictæ necessitati consulatur. Quod rarò vel nunquam contingere potest, nam ut bene advertit Sayrus *d. cap. 7. num. 38.* debet Episcopus ad locum non interdictum accedere, vel ordinandos mittere ad Episcopos viciniores. At si hæc commodè fieri non possunt, & tanta sit Sacerdotum penuria, ut fidelium necessitati consuli nequeat, poterit Episcopus in loco interdicto initiare eos tantùm ministros qui arbitrio prudentis judicentur necessarij.

24. Denique quoad Sacramentum Matrimonij attinet, controversia est inter Doctores, an in loco interdicto, vel personis generaliter interdictis administrari, vel recipi possit? Negant Ugolin. *tab. 5. cap. 7. §. 3. num. 1. & cap. 10. §. 1. num. 1.* Suar. *disp. 33 sect. 1. num. 51.* Sayrus *lib. 5. thesauri, cap. 7. num. 45.* Filliucius *tract. 18. cap. 2. num. 51. & seqq.* Bonac. *disp. 5. p. 3. §. 3. num. 8.* & alij apud ipsos. Ducuntur ex illo principio; Quoties aliquid generaliter est prohibitum si non inveniatur exceptum prohibitum esse censetur, ex Textu *in Clement. 1. §. porro, de Verbor. significat.* At generaliter sacramentorum receptio, & administratio tempore Interdicti prohibita est, nisi in casibus à jure exceptis, *cap. si sententia, de sentent. excommunicat. in 6.* Ergo cùm Sacramentum Matrimonij exceptum non inveniatur, denegatum censeri debet. Et confirmari potest, si à generali prohibitione recipiendi sacramenta Interdicti tempore Matrimonium exceptum esset, cur *in cap. alma mater, de sentent. excommunicat. in 5. & cap. non est vobis, de sponsal. & cap. quod in te, de pœnitent. & remissionib.* non excipitur, sicuti excipiuntur Baptismus, & Confirmatio, Pœnitentia, & Eucharistia; Ergo ex horum exceptione colligitur Matrimonium sub generali prohibitione comprehensum esse. Secundò confirmo: excommunicatis etiam minori excommunicatione, cujuslibet sacramenti etiam Matrimonij receptio prohibita est. Ergo etiam interdictis prohibita censeri debet, cùm Interdictum gravior censura sit quàm excommunicatio minor.

25. Cæterùm verius censeo licere in loco interdicto, & à personis generaliter interdictis matrimonium recipi, quod docuit Panormitan. *in cap. non est vobis, num. 8.* Sylvest. *verb. interdictum 5. numero 9.* Navarr. *cap. 27. num. 179.* Henriq. *lib. 13. cap. 45. n. 3.* Tolet. *lib. 1. cap. 20. num. 9.* Avila *5. part. de censur. disput. 4. sect. 1. dub. 6.* Coninch. *disp. 17. dub. 2. num. 48.* Sanchez *lib. 7. de matrim. disp. 8. num. 2.* ubi plures refert. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 4. cap. 2. num. 1.* Gaspar Hurtado *tract. de interdicto, difficult. 8.* Moveor, quia Matrimonium præcipuè est contractus humanus, & politicus, cui ratio sacramenti ex Christi institutione annexa est: at contractus humani tempore Interdicti non prohibentur, ergo neque hic contractus ob Sacramenti rationem adjunctam censeri debet prohibitus, cùm accessorium naturam sequatur principalis.

26. Neque fundamentum contrarium obest, quia generalis illa prohibitio intelligenda est de sacramentis purè spiritualibus, quæque Ecclesiæ ministris dispensanda committuntur, quale Matrimonium non est, cùm contractui

contractui humano, & politico nitatur, & ab ipsis contrahentibus administretur, & recipiatur; eaque de causa non fuit necesse prohibitione generali excipi, quia sub ipsa non comprehendebatur. Ad secundam confirmationem, admitto excommunicato prohiberi receptionem Matrimonij, quia est quædam cum fidelibus communicatio, at interdictis generaliter non prohibetur.

27. Specialiter verò interdicti à Matrimonio contrahendo removentur, si contumaces existant, quia obicem ponunt gratiæ per sacramentum matrimonij recipiendæ. At si contriti sint & pœnitentes nullatenus à recipiendo Matrimonio excluduntur, quia ex vi censuræ interdicti non est prohibita Matrimonij receptio, sicuti notarunt Sylvest. Navarr. Henriq. Tolet. & alij quos refert, & sequitur Sanch *lib.7. de matrim. disput.8. num.5.*

28. Ex hac doctrina inferunt Rosella *interdictum 2. num.7.* Angel. *verb. interdictum 6. num. 3.* Gaeta *repetit. cap. ad limina 30. q.1. §.1. num. 547.* & sub dubio Abbas *cap. non est, num. 8.* præpositi. *n.7. de Sponsalib.* benedictiones nuptiales vulgò *velaciones* in loco interdicto, & personis interdictis licere, quia hæc sunt Matrimonio accessoria. Ergo illo concesso hæ censendæ sunt concedi *ex reg. accessorium 24. de regul. Juris in 6.* & favet Textus *in cap. quoniam, de sententia excommunicat.* ubi conceditur confectio Chrismatis, eo quòd sit accessoria Baptismo, & Confirmationi, quæ tempore Interdicti conceduntur. Sed omnino tenendum est tempore Interdicti has benedictiones conferri non posse. Uti docuit Navarr. *cap.27. num.178.* Henriq. *lib.13. cap.44 num 1.* Sanch. innumeros referens *d. disput.8. num. 10.* Sayrus *lib.5. cap.7. n.41.* Bonac. *disp.3. p.3. §.3. num.9.* & alij passim. Et ratio est manifesta, quia hæ benedictiones à sacerdote, & tempore Missæ adhibitis quibusdam orationibus conceduntur, ac proinde sub officio divino continentur: at officium divinum nullatenus licet tempore Intedicti à clericis peragi præsentibus laicis, ergo hæ benedictiones conjugatis utpotè laicis nequeunt in loco interdicto conferri. Quòd si ipsi conjugati privilegium haberent assistendi officiis divinis tempore Interdicti, possent eorum nuptiæ benedici servata moderatione *cap. alma mater:* uti tradit Henriq. Sayrus, Bonacin. Sanch. Suar. *loc. alleg.* Neque rationes oppositæ urgent, nam accessorium naturam principalis sequitur, quando est eadem ratio in accessorio, ac in principali, eadémque dispositione. Quæ in præsenti non contingunt, nam nuptialis benedictio pertinet ad divina officia, Matrimonium non pertinet, & nuptialis benedictio tempore Interdicti specialiter prohibetur, cum tamen Matrimonij nulla adsit prohibitio. Ad textum *in cap. quoniam*, respondeo esse disparem rationem, quia Chrisma est de necessitate sacramenti Confirmationis, & ex præcepto in Baptismo Benedictiones verò nec de essentia, nec de præcepto sunt in Matrimonij contractu, cùm absque nuptiarum benedictione peragi possit.

29. In illis verò quatuor festivitatibus Natalis Domini, Paschatis, Pentecostes, & Assumptionis B. Virginis, quibus festum Incharistiæ per totam octavam additum est; ex vi Interdicti localis generalis licita est nuptiarum solennis, & publica benedictio, quia pro illis temporibus interdicti obligatio quoad officiorum divinorum celebrationem suspensa est, retenta prohibitione quad sacramenta; at nuptiarum benedictio non sul sacramentis, sed sub officiis divinis continetur. rgo. Atque ita tradit Sylvest. *verb. interdictum 5. uæst. 2. dict. 3.* Covarruvias *cap. alma 2. §.5. num. 6.* Ienriq. *lib. 13. cap.44. numer.1.* Sanchez *disput.8. nn. 15.* Sayrus *cap.7. in fine.* Bonac. *part.3. §.3. numer.* Notanter dixi *ex vi interdicti*, quia aliunde nuptarum benedictio prohiberi potest, uti tempore Paschatis, & Natalis Domini prohibetur etiam, jure novo Tridentin. *sess. 24. de matrim. cap. 10.*

30. Sed quid si conjuges interdicti existant, poterúntne in loco non interdicto benedici? Breviter sub distinctione respondeo, si uterque, vel alter sit specialiter interdictus, nullatenus benedictio concedi potest quin prius ab Interdicto absolvatur, quia hæc censura cùm personam afficiat, quocunque sit ab officiorum divinorum assistentia eam removet. Idem est si uterque conjux, vel saltem vir fuerit generaliter interdictus, neque per domicilij mutationem, aut alia via ab Interdicto liberetur, quia eo durante privatus est quolibet divino officio; at si mulier generaliter interdicta sit, non autem vir, optimè benedici poterunt Matrimonio contracto, quia per ipsum mulier sortitur forum, munera, & honores sui viri, *leg. fœmina, ff. de Senatorib. leg. fin. Cod. de incolis*, ac proindè sicut vir benedici potest, sic ipsa, quia jam in ea Interdictum cessavit, utpote quæ jam non pertinet ad communitatem interdictam, sed ad sui viri communitatem quæ ut supponitur, interdicta non est. Sic aliis relatis docuerunt Sanchez *lib.7. de matrim. disput.8. num.19.* Sayr. *lib.5. thesauri, cap.7. num.46.* Bonac. *t.1. disput.5. de censur. p.3. §.3. in fine.*

§. II.

De secundo effectu Interdicti qui est privatio divinorum officiorum.

1 *Quid sub nomine officij veniat intelligendum.*
2 *Ab hac prohibitione eximitur celebratio Missæ semel in hebdomada jure antiquo: novo verò relato* in cap. alma mater, *concessum est Missas, & officia divina celebrari quatuor conditionibus appositis.*
3 *Hoc privilegium concessum est non laicis, sed clericis, & qui sub nomine clericorum veniant.*
4 *Quicunque clerici etiam exteri admitti possunt.*
5 *Concessum est hoc privilegium pro Ecclesiis, & Monasteriis.*
6 *Ad privata oratoria, aliáque loca hoc privilegium plures censent extendi.*
7 *Probabilius est oppositum.*
8 *Satisfit contrariis fundamentis.*
9 *In locis in quibus celebrari possunt Missæ & divina officia, quælibet Missa, sive propria illius diei, sive alterius celebrari potest.*
10 *Hæc concessio* dicti cap. alma, *intelligenda est de interdicto locali generali, non speciali.*
11 *Ex interdicto generali personali populi concessio relata* in dict. capitibus permittimus, & alma *non restringitur.*
12 *Conditiones servandæ sunt quatuor. Prima, ut submissa voce Missa, aliáq; divina officia celebrentur.*
13 *Secunda ut januæ omnes per quas ad Ecclesiam patet aditus, sint clausæ.*
14 *Tertia ne pulsentur campanæ.*
15 *Quarta ut excommunicati, & interdicti excludantur.*
16 *Refertur casus in quibus laici ad divina officia, & sacrificium in loco interdicto admittantur.*
17 *Suspenditur Interdictum in quatuor præcipuis festivitatibus anni, & ex particularibus privilegiis in aliis festivitatibus.*
18 *Hæc privilegia non censentur revocata à* Trident. *etsi plures contrarium censeant.*
19 *Explicatur, an sub festo Natalis Domini, Paschæ & Pentecostes plures vel unus tantùm dies comprehendatur.*

20 *Item à quo tempore incipiant hæ feſtivitates, & quando finiantur.*

1. COnſtat in loco interdicto, & à perſonis interdictis, ſive ſpecialiter, ſive generaliter officia divina prohibita eſſe. *Cap. permittimus, de ſentent. excommunicat.* Ea autem ſub nomine officij divini veniunt quæ primò, & per ſe annexa ſunt alicui Ordini ſacro, quæque à ſolis clericis ex inſtitutione Chriſti, vel Eccleſiæ fieri permittuntur, uti ſunt Sacrificium Miſſæ, benedictio olei, chriſmatis, fontis pro ſacramento conficiendo requiſita. Item benedictio templi, veſtium ſacrarum, aquæ benedictæ, altaris conſecratio, Horas canonicas, & officium B. Virginis cum Pſalmis, & litaniis ſi in communi dicantur, & in loco ad id ſpecialiter deputato, & cum ordinaria ſolemnitate non eſt dubium ſub prohibitione officiorum divinorum comprehendi cùm inſtitutæ ſint, ut nomine Eccleſiæ à clericis eo modo recitentur. Secùs verò ſi in privata domo recitatio fiat, quia ea non eſt publica oratio, ſed privata, & ordini clerici minimè annexa. Uti tradit Suarez *diſputat. 34. ſect. 3. num. 13.* Quod à fortiori eſt ſi in aperto campo horæ Canonicæ abſque ulla ſolemnitate Eccleſiaſtica recitarentur, quia recitatio non ut à miniſtris Eccleſiæ, ſed tanquam à privatis fidelibus peragitur. Uti aliis relatis docuit Sayrus *lib. 5. theſauri, cap. 5. num. 12.* Quapropter illud ſolùm eſt cenſendum officium divinum tempore Interdicti prohibitum, quod de ſe Ordinem ſacrum requirit. Ut benè cum aliis advertunt Suarez *diſput. 34. ſect. 3. num. 7.* Sayrus *lib. 5. cap. 5. num. 4.* Avila *5. part. diſput. 4. ſect. 1. dub. 1.* Coninch. *diſput. 17. dub. 2. num. 26.* Bonac. *diſp. 5. punct. 4. à num. 1.* Unde ſub officiis divinis non comprehenditur concio, quia non ad Deum, ſed ad populum inſtruendum ordinatur, neque benedictio menſæ, neque recitatio orationum Eccleſiæ pro itinerantibus conſtitutarum, neque aliorum Pſalmorum abſque ordine officij, neque litaniarum, neque laudum B. Virginis aliorúmque ſanctorum abſque ea ſolemnitate quæ moris eſt à clericis peragi, neque adoratio Crucis in die veneris ſancti abſque illius precibus, & orationibus, quia hæc omnia non ſunt inſtituta, ut à ſolis miniſtris Eccleſiæ præſtentur. Uti latiùs comprobat Navarr. *cap. 27. num. 176.* Henriq. *lib. 13. cap. 44. numero 2.* Sayrus *lib. 5. cap. 5. à num. 38.* De ſola recitatione publica, & ſolemni horarum canonicarum à Monialibus præſtita, dubitare quis poterit, an ſub officio divino per Interdictum prohibito comprehendatur; dicendum eſt comprehendi, nam eſto illa recitatio ut à Monialibus fit, non ſit Ordini ſacro annexa; quia tamen per ſe ex ſua inſtitutione ſolemnis horarum Canonicarum recitatio à miniſtris conſecratis peragitur, & in ordine ad prædictum munus peragendum miniſtri conſecrantur; ea de cauſa Monialibus quibus hæc ſolemnis recitatio indulgetur, cenſenda eſt tempore Interdicti prohibita. Uti advertit Suarez *dicta ſect. 3. num. 8.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tractat. 5. part 4. cap. 2. num. 2.*

2. Ab hac tamen generali prohibitione exceptio facta eſt *in cap. permittimus, de ſententia excommunicat.* ubi à Gregorio IX. conceſſum eſt non ſolùm in Interdicto generali loci, ſed ſpeciali Miſſam ſemel in hebdomada celebrari ad conficiendam Euchariſtiam pro infirmis, ſervatis tamen conditionibus *in cap. alma mater*, præſcriptis, nempe ut ſubmiſſa voce, januis clauſis, non pulſatis campanis, & excommunicatis, & interdictis excluſis. Deinde *in cap. quod in te, de pœnitent. & remiſſionib.* permiſſum officium divinum à Clericis binis, vel ternis peragi non cantando, ſed legendo ſub eiſdem prædictis conditionibus. Hæ autem conceſſiones extenſæ ſunt *in cap. alma mater* (quod eſt finale) *de ſentent. excommunicat. in 6.* ibi enim Pontifex non ſemel in hebdomada, ſed ſingulis diebus facultatem fecit Clericis Miſſas celebrandi, & officia divina peragendi in quibuſcunque Eccleſiis, & Monaſteriis, ſervatis prædictis quatuor conditionibus, nempe januis clauſis, voce ſubmiſſa, non pulſatis campanis, & excommunicatis, & interdictis excluſis.

3. Hoc privilegium conceſſum eſt non laïcis, ſed clericis. Sub quorum nomine veniunt omnes Eccleſiaſticæ perſonæ, quæ privilegio Canonis, & fori gaudent, ſive ſæculares, ſive regulares, ſive viri, ſive fœminæ, quia verè hi ad clerum pertinent & tradunt omnes Doctores referendi. Excipiunt tamen Clericos conjugatos, etiamſi privilegio canonis, & fori gaudeant. Navarr. *cap. 27. numero 174.* Covarruv. *cap. alma, 2. part. §. 4. numero 4.* Ugolin. *tab. 5. cap. 8. §. 5. numero 5.* Tolet. *lib. 10. capit. 20.* Sayr. *lib. 5. cap. 5. num. 34.* Gaſpar. Hurtado *diſficult. 7. num. 10.* quia hoc privilegium diſtinctum eſt. Sed rectiùs contrarium docuerunt Sotus *in 4. d. 23. quæſt. 3. art. 1. poſt 4. concl.* Avila *5. part. diſp. 4. ſect. 2. dub. 4. concl. 4.* Coninch. *17. dub. 2. n. 30.* Bonac. *tom. 1. diſp. 5. p. 4. num. 20.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 4. cap. 2. num. 2. verſ. 4.* Suarez *tom. 5. de cenſur. diſp. 34. ſect. 4. num. 1. & 2.* eo quòd conjugati privilegio canonis, & fori gaudentes neceſſariò adſcripti ſunt ex mandato Epiſcopi alicujus Eccleſiæ obſequio, juxta Concil. Trident. *ſeſſ. 23. cap. 6. de reforma.* Sunt igitur jam miniſtri altaris conſtituti. Ergo non debent ab officiis divinis excludi, ſed potiùs admitti. Sicut ante Interdictum admittebantur, ſiquidem finis conceſſionis Pontificis *in d. cap. alma* fuit, ut officia divina in Eccleſiis tempore Interdicti peragerentur ſicut ante Interdictum, cui intentioni manifeſtè obſtaret excluſio conjugatorum qui ante Interdictum in officiis divinis miniſtrabant.

4. Hanc doctrinam reſtringit Archidiac. *in d. cap. alma*, ne procedat in Clericis exteris ſeu alienigenis. Hi enim (inquit) nequeunt admitti. Ducitur illis verbis Textus: *Canonicos, & Clericos Eccleſiarum admittendos eſſe*, quaſi diceret qui non ſunt illarum Eccleſiarum non debent admitti. Sed contrarium ſcilicet quoſcunque Clericos admittendos eſſe meritò docuerunt Navarr. *cap 27. num. 78.* Covarr. *cap. alma 2. p. §. 4. num. 4.* Ugolin. *tab. 5. cap. 8. §. 5. num. 5.* Sayr. *lic. 5. cap. 5. num 35.* Henriq. *lib. 13. cap. 44. numero 4.* Avila *5. part. diſp. 4. ſect. 2. dub. 4. concluſ. 3.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. p. 4. cap. 2. num. 2. verſ. 4.* eo quòd hi exteri ante Interdictum ad officia divina ut miniſtri Eccleſiæ admittebantur. At Bonifac. VIII. *in d. cap. alma*, concedit ut divina officia peragantur ſicut priùs, ergo hi neceſſariò admittendi ſunt. Neque obſtant ſupradicta verba textus, quia hæc referuntur ad conſecutionem diſtributionum, non autem ad divinorum celebrationem, ut benè notavit Sayrus *lib. 5. cap. 5. num. 35. in fine.*

5. Secundò conceſſum eſt hoc privilegium pro Eccleſiis, & Monaſteriis, ibi: *Adjicimus præterea quòd ſingulis diebus in Eccleſiis, & Monaſteriis Miſſa celebrentur, & alia divina officia ſicut priùs.* Nomine *Eccleſiæ* veniunt hoſpitalia authoritate Epiſcopi erecta, & nomine Monaſterij tam virorum, quam fœminarum conventus, quia cùm hoc ſit privilegium, & in jure inſertum, latè eſt interpretandum. Sicuti docet Covarr. *cap. alma, 2. p. §. 4. num. 2.* Sanch. *lib. 7. de matrim. diſp. 8. num. 13. in fine.* Ugolin. *tab. 8. §. 5. num. 2.* Sayrus *lib. 5. cap. 5. num. 21.*

6. Sed an in privatis oratoriis, aliiſque locis qui communiter nomine Eccleſiæ, vel monaſterij non veniunt divina celebrari poſſint ſervatis quatuor conditionibus ſicut celebratur in Eccleſiis, & Monaſteriis? Non eſt conſtans ſententia. Affirmat Navarr. *cap. 27. num. 175.* Ugon. *tab. 5. cap. 8. §. 5. n. 2.*

Henriq.

Henriq. *c.* 45. *num.* 1. Sayr. *lib.*. *c.* 5. *num.* 21. Suar. *disp.* 34. *sect.* 1. *num.* 8. Avila 5. *p. de censur. disputat.* 4. *sect.* 2. *dub.* 3. *conclu.* 3. Paul. Laymann. *lib.* 1. *sum tract.* 5. *punct.* 4. *c.* 2. *num.* 2. *vers.* 2. Ducuntur, quia Bonif. VIII. *in dicto c. alma* concedit celebrari divina sicut priùs. Ergo ubicunque ante interdictum divina celebrantur, posito Interdicto celebrari poterunt, servatis illis quatuor conditionibus. Secundò divina officia ex vi interdicti arctius prohibita sunt celebrari in Ecclesiis, & Monasteriis quàm extra. Ergo concessa celebratione in Ecclesiis, & Monasteriis, censetur concessa ubilibet. Textus namque meminit Ecclesiarum, & Monasteriorum, quia frequentius ibi divina celebrantur, non ut privilegium restringeret, sed potiùs ampliaret, quasi diceret; *Concedimus divina celebrari in quolibet loco ad id specialiter deputato, etiam in Ecclesiis, & Monasteriis*, verba namque posita in lege gratiâ frequentioris usus, dispositionem non restringunt. Argum. *leg. unic. Cod de raptu Virginum.*

7 Nihilominus etsi hæc sententia sit valde probabilis, probabiliorem, existimo extra Ecclesias, & Monasteria non posse divina officia celebrari. Sicuti docuit Calderin. *tract. de interdicto, memb.* 6. Francus *dicto c. alma*, §. *adjicimus*, *num.* 1. Covarruv. 2. *part.* §. 4. *num.* 1. Sanch. *lib.* 7. *de matrim. disp.* 8. *num.* 13. Bonac. *tom.* 1. *disp.* 5. *punct.* 4. *num.* 10. Ducor quia servanda est prohibitio divinorum officiorum vi interdicti facta, nisi in casibus à jure exceptis. *Cap. si sententia de sent. excomm. lib.* 6. At solùm invenitur excepta celebratio in Ecclesiis, & Monasteriis adhibitis illis quatuor præfatis conditionibus. Ergo extra Ecclesias, & Monasteria prohibitio servanda est. Maximè cùm finis ob quem hæc concessio fit, non procedat in oratoriis privatis, aliisve locis. Non enim ex eo quod in illis divina non peragantur, adest periculum, ut populi devotio tepescat: pullulent hæreses, & Ecclesiæ debitis obsequiis priventur, qui sunt fines, ob quos Pontifex permittit in *dicto c. alma* celebrari Missas, & officia divina in Ecclesiis, & Monasteriis tempore Interdicti.

8 Neque obstant fundamenta contraria. Dico enim Pontificem concedere celebrare divina sicut priùs, in Ecclesiis tamen, & Monasteriis, non alibi, falsúmque est Interdictum arctius obligare in his locis à celebratione abstinere quàm alibi, cùm Ecclesiæ, & Monasteria divinis officiis deputentur, secùs verò alia loca. Præterquam quòd rationes ob quas Pontifex hoc privilegium concessit in Ecclesiis, & Monasteriis procedunt, non extra. Indéque fit illa verba: *in Ecclesiis & Monasteriis* non gratia frequentioris usus, sed ad restringendam dispositionem apposita esse.

9 Illud est certum his in locis in quibus juxta textum in *c. alma* celebrari possunt Missæ, & divina officia, quælibet Missa sive propria illius diei, sive alterius celebrari potest. Uti advertit Covarruvias *c. alma* 2. *p.* §. 4. *num.* 3. Sayrus aliis relatis *lib.* 5. *c.* 5. *num.* 36. Bonacina *tom.* 1. *disp* 5. *punct.* 4. *num* 19. quia concessio est absoluta, & absque ullo fundamento restringeretur.

10 Tertiò hæc concessio *c. alma* intelligenda est de interdicto locali generali, non speciali, quia textus in principio fecit sermonem de locis Interdicto suppositis, ac proinde de Interdicto generali. Ergo subjecta concessio de hoc Interdicto intelligenda est, cùm legis dispositio ex illius principio sumat interpretationem, *leg.* 2. *ff. de Juris, & facti ignor. leg.* 2. *Cod. de imponenda lucrativor. descript. lib.* 10 Præterea hoc privilegium *dicto c. alma* concessum est eisdem ferè verbis quod fuit concessum Episcopo tempore Interdicti celebrandi *c. quod nonnullis de privilegiis*, quia Bonif. VIII. voluit privilegium illud Episcopis concessum ad omnes clericos extendere. At privilegium Episcoporum expressè loquitur de interdicto generali loci, neque ad speciale extenditur; ut constat ex illis verbis: Cùm commune terræ interdictum fuerit. Et notavit ex communi sententia Covarruvias 2. *p.* §. 2. *num.* 7. ergo privilegium *dicto c. alma* de solo generali loco Interdicto intelligendum est, maximè cum rationes quæ moverunt Pontificem ad illius concessionem non in Interdicto speciali locali, sed generali procedant. Atque ita tradit glossa communiter recepta in *c. alma verbo Ecclesiis, & ibi* Covarruvias 2. *p.* §. 4. *num.* 1. & §. 5. *num.* 2. Navarr. *c.* 27. *num.* 175. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 20. Sanch. *lib.* 7. *de matrim. disp.* 8. *num.* 12. Suar. *disp.* 34. *sect* 2. *num.* 1. & *sect.* 3. *num.* 33. Henriq. *lib.* 13. *c.* 47. *num.* 2. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 20. Avila 5. *p. disp.* 4. *sect.* 2. *dub.* 3. & 9. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *part.* 4. *c.* 2. *num.* 2. *vers. porrò* Coninch. *disp.* 17. *dub.* 2. *num.* 19. Bonacina *tom.* 1. *de censur. disp.* 5. *punct.* 4 *n.* 7. *vers. secundo*; & alii apud ipsos maximè apud Sanch. & Sayr.

Unde in Interdicto locali speciali servandæ sunt regulæ tradito in *c. permittimus de sentent. excommunicat. & c. quod in te pœnitent. & remiss.* Quapropter sicut ex vi *dicto c. permittimus* licitum erat etiam in Ecclesia specialiter interdicta semel in hebdomada celebrari ad renovandam Eucharistiam pro infirmis, etiam modò licet; quia concessio *dicto c. alma* non ad restringenda privilegia tempore Interdicti facta est, sed potiùs ad illa amplianda, ut optimè notavit Sayrus *lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 7. adversus Glossam *in dicto c. permittimus, initio*, asserentem decisionem illius *c. permittimus* hodie locum non habere. Quinimò si necessitas infirmorum urgeat, neque sufficiant formulæ in illa missa consecratæ, licitum erit alias Missas celebrare, prout necessitas expostulaverit. Sicuti testatur Navarr. *cap.* 27. *num.* 173. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 5. *num* 6. Suar. *disp.* 34. *sect.* 3. *circa finem.* Avila 5. *part. disputat.* 4. *sect.* 2. *dub.* 9. *secundo notandum.* Bonacina *disp.* 5. *punct.* 4. *num.* 7. *vers. secundo.*

11 Ex Interdicto generali personali populi certum est concessionem *dicto c. permittimus*, & dispositionem *cap. alma mater* non restringi, quia ex vi hujus interdicti Ecclesiæ interdictæ non sunt, neque etiam clerici qui officiis divinis peragendis admittuntur. Sicuti notavit Sayrus *dicto c.* 5. *numero* 37.

12 Conditiones autem servandæ in hujus privilegii usu quatuor sunt; ut sæpè dictum est. Prima ut submissa voce Missa, aliáque officia divina celebrentur, hoc est absque solemni cantu, & taliter ut ab iis qui extra Ecclesiam fuerint, audiri non possint, bene tamen ab iis qui sunt intra Ecclesiam percipi, in qua conditione omnes Doctores conveniunt.

13 Secunda conditio, ut januæ omnes per quas ad Ecclesiam patet aditus sint clausulæ, quod verum habet etiamsi Ecclesia sit in aliquo loco remoto, in quo nullum morale periculum adsit, quod ab aliquibus laicis audiri, aut videri sacrificium possit, quia id est per accidens, & ex casibus singularibus, & per accidens contingentibus lex generalis immutari non debet, ut benè advertit Suar. *disp* 34. *sect.* 1. *num.* 14. Debentque portæ ita esse clausæ, ut ab existentibus extra Ecclesiam videri non possint divina, ideóque perforatæ esse non debent, seu in ipsis foramina facta, per quæ videri possint quæ intra Ecclesiam aguntur. Argum. *Clement. de sentent. excommunicat.* ubi Religiosi arguuntur, eo quòd in portis Ecclesiarum tempore interdicti foramina facerent. Ut advertit Suar *loco allegato*, Sayr. *cap.* 5. *num.* 27. Si verò aliqui curiosi per parietes, vel alias junctúras auscultarent divina, excusantur celebrantes, cùm id fiat præter illorum intentionem. Sicuti notat Avila 5. *p. disp.* 4. *sect.* 2. *dub.* 3. *vers. circa duas.* Non tamen est opus portas ita clausas esse, ut à volentibus egredi aperiri non possint, satis enim est si junctæ sint: ex hoc enim sufficienter indicatur non posse alios nisi privilegiatos ingredi, esto conveniens esset

(inquit Suar. *diſp.* 34. *ſect.* 1. *num.* 2.) oſtiarium apponi, qui ingreſſuros moneret de Interdicto, & non privilegiatos repelleret. Non tamen eſt hæc diligentia in præcepto. Hæc procedunt, cùm officia divina ſolemniter dicuntur, nam ſi in particulari dicerentur. V. g. ſi bini, vel terni Horas canonicas recitarent, juxta Textum *in c. quod in te, de pœnit. & remiſſ.* tunc non eſt opus oſtia claudere, ſed ſatis eſt curare ne audiantur à non privilegiatis. Sicuti docuit Navarr. *ſum. c.* 27. *num.* 175. Medina *in ſum. lib.* 1. *c.* 18. §. 13. Sayr. *lib.* 5. *theſauri, cap.* 5. *num.* 12. Avila 5. *p. diſp.* 4. *ſect.* 2. *dub.* 3. §. *circa duas.*

24 Tertia conditio eſt, ne pulſentur campanæ ad Miſſam, & divina officia, nam cùm populus convocandus non ſit, ſed potiùs à divinis excludendus, non erat expediens ſigno uſitato ad illius convocationem uti. Quod adeò verum eſt, ut nec uſus illius tintinnabuli parvi ad *Sanctus*, & in elevatione Hoſtiæ, liceat: ut plerique Doctores advertunt. Sylveſt. *verb. interdictum* 4. *q.* 5. *p.* 6. Navarr. *cap.* 27. *num.* 177. Covarr. *c. alma* 2. *p.* §. 4. *num.* 5. Suarez *diſp* 34. *ſect.* 1. *num.* 19. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 2. *num.* 33. Avila *dub.* 8. Bonac. *diſp.* 5. *punct.* 4. *num.* 8. & colligitur ex *d. c. alma*, ubi pulſatio campanarum in ſacrificio, officiiſque divinis recitandis, interdicitur. Sub nomine verò campanarum, quælibet ſive major, ſive minor venit. Præterquam quod pulſatio hujus tintinnabuli facilè extra Eccleſiam auditur, & ad ſolemnitatem pertinet, ideóque cenſenda eſt prohibita, ſicuti organa, & alia ſigna ſolemnitatis prohibentur, *c. quod in te de pœnitent. & remiſſionibus.* Verùm ad ea quæ non ſunt officia divina licitum eſt pulſare campanas. V. g. ad convocandum populum ad concionem, ad ſalutationem Angelicam, ad oſtenſionem reliquiarum, ad delationem Euchariſtiæ, illiuſque comitatum. Uti tradunt Suarez, Avila, Bonacina, & alii *locis allegatis.* Ex qua doctrina infert Bonacina, pulſari poſſe illas campanas, quæ in Eccleſiis dè more pulſantur ad deſignandas Horas, Primam, Tertiam, Nonam, Veſperas, &c. Sed hoc mihi non probatur, eò quòd ea pulſatio non ſolùm deſtinata ad deſignandum tempus horarum, ſed etiam ad convocandos clericos ad has Horas recitandas, & populum ad illarum auditionem, ideóque tempore interdicti ſilent. Quapropter Suarez *diſputat.* 34. *ſect.* 1. *num.* 18. concedens hanc campanarum pulſationem ad deſignandas Horas, illam concedit, dummodo horæ non recitentur, idque omnibus notum ſit, quia tunc ceſſat ratio; quod pro convocando populo pulſentur, & in horarum ſolemnitatem: etenim pulſatio campanarum per ſe prohibita non eſt, ſed in ordine ad divina officia. At quia clerici convocandi ſunt ad officia recitanda, ideò ad illorum convocationem uti Eccleſia ſolet ſigno tabulæ, vel tubæ, ut notat Sayrus *lib.* 5. *cap.* 9. *num.* 3. Suarez *ſect.* 1. *num.* 16. Henriq. *lib.* 13. *c.* 46. *num.* 1. Bonacina *pun.* 4. *num.* 9. Avila 5. *p. diſp.* 4. *ſect.* 2. *dub.* 8.

25 Quarta conditio eſt, ut excommunicati, & interdicti excludantur. Excommunicati, inquam, & interdicti denunciati, quia hos tantùm tenemur vitare poſt Extravag. *ad evitanda ſcandala.* Quod ſi interdictus nullus exire poſt monitionem, debemus nos gerere, ac ſi excommunicatus eſſet. Uti ex communi ſententia docent Suarez *diſp.* 34. *ſect.* 2. *num.* 9. Avila 5. *part. de cenſur. diſp.* 1. *dub.* 1. *concl.* 3. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 4. *cap.* 2. *num.* 2. Et colligitur ex *cap. alma* ubi æquè excommunicatos & interdictos præcipit excludi. Quod omnino tenendum eſt, ſi celebratio fiat in loco interdicto, quia eo caſu non conceditur facultas celebrandi niſi excluſis interdictis, ac proinde ceſſandum eſt à celebratione, ſi interdicti expelli nequeunt, & canon Miſſæ inceptus non ſit, alias incurret celebrans irregularitatem, utpotè violans Interdictum, ut notant Doctores nuper relati. Verùm ſi celebratio fiat in loco habili, & ingreditur perſona interdicta denunciata, cenſet ut probabile Suarez *dicta diſp.* 34. *ſect.* 2. *num.* 10. & Layman. *dicto cap.* 2. *num.* 2. *verſ.* 7. non eſſe obligatum ſacerdotem omittere Miſſam, ſi interdictus nolit exire, quia jura prohibentia celebrationem coram interdicto loquuntur de loco interdicto, in quo non permittunt celebrare divina niſi interdictis, & excommunicatis excluſis: ex alia parte non prohibetur per Interdictum communicatio cum interdictis, ſicuti prohibetur cum excommunicatis. Nulla ergo ratio eſt cogens Sacerdotem omittere Sacramentum, eo quòd adſit interdictus.

Ex hac conditione alicui videbitur non ſolùm clericos, ſed etiam laicos (modo excommunicati, & interdicti non ſint) ad divina admitti tempore Interdicti poſſe. Nam cùm textus ſolos excommunicatos, & interdictos excludat, tacitè videtur omnes alios admittere. Sed certiſſimum eſt laicos niſi privilegium habeant excludendos eſſe, ut colligitur ex conditionibus ſuperiùs enumeratis, & præcipuè ex *c. licet.* & *c. quoniam Epiſcopi, de Privilegiis, lib.* 6. ubi ex privilegio permittuntur laici divinis tempore Interdicti aſſiſtere. Quod fruſtraneum eſſet, ſi ſecluſo privilegio aſſiſtere poſſent. Argum. *leg.* 1. Et *ibi* Gloſſa, *ff. ad Municipalem.* Neque obeſt quod textus in *dicto c. alma*, ſolùm excommunicatorum, & interdictorum meminerit, quia id factum eſt, ne excommunicati, & interdicti ſive clerici ſint, ſive laici, admitterentur, nam de laicis jam ſupponebat textus non debere admitti, ſiquidem ſolis clericis privilegium concedebat, & in ejus uſu præſcribebat, ne pulſarentur campanæ, néve oſtia eſſent aperta, néve alta voce officia dicerentur, quæ omnia indicant manifeſtè populum ab illis officiis excluſum eſſe. Sicuti tradit Gloſſa *in dicto cap. alma, verbo interdictis.* Et *ibi* Ancharran. Geminian. & Franc. Covarruvias §. 4. *num.* 4. Navarr. *cap.* 27. *num.* 174. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 46. *num.* 3. Ugolin. *tab.* 5. *cap.* 8. §. 4. *num.* 1 Sayrus *lib.* 5. *theſauri, cap.* 5. *num.* 24. Suar. *diſp.* 34. *ſect.* 1. *num.* 17. Avila 5. *p. diſp.* 4. *ſect.* 2. *dub.* 4. *concluſ.* 1. Paul. Layman. & Bonac. *loc. alleg.*

26 Verùm aliquibus caſibus contingit laicos ad divina officia, & ſacrificium in loco interdicto admitti. Primò ſi defectum rationis habeant, ſicuti ſunt infantes, & amentes, quia eorum præſentia non eſt moralis, & humana, ideóque ſub prohibitione Interdicti non continetur. Sicuti docet Covarruvias *in dicto c. alma* 2. *p.* §. 4. *num.* 5. Suar. *diſp.* 34. *ſect.* 1. *num.* 34. Avila 5. *p. diſp.* 4. *ſect.* 2. *dub* 5. Eman. Rodrig. *in explicat. bullæ.* §. 5. *dub.* 2. *num.* 15. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *p.* 4. *cap.* 2. *num.* 2. *verſ. ſequuntur.* Secundò admittuntur laici ad actionem per quam Eccleſiaſtici conſtituuntur, nempe viri ad ſuſceptionem primæ tonſuræ, & fœminæ ad conſecrationem in monaſterio. Hæ enim actiones, eſto incipiant in perſona laica, finiuntur tamen in Eccleſiaſtica; ob quam cauſam in loco interdicto, ſervatis dictis conditionibus, licent. Ut notavit Suar. *de cenſur. diſp.* 34. *ſect.* 3. *numero* 17. Tertiò ex neceſſitate ſacrificii admitti laici poſſunt, ſi enim ſacerdos ſacrificaturus nullum haberet miniſtrum clericum, poſſet convocare laicum non interdictum denunciatum, ut ſibi miniſtraret, ne privilegium quod habet, reddatur inutile. Conceſſo namque privilegio, conceſſa cenſentur quæ ad ejus uſum neceſſaria ſunt. Argum. *c. licet de Privilegiis in* 6. Et tradit ex communi ſententia Covarruv. *dicto cap. alma* 2. *part.* §. 4. *num.* 5. Navarr. *c.* 27. *num.* 181. Suar. *diſp.* 34. *ſect.* 2. *num.* 31. Avila 5. *p. de cenſur. diſput.* 4. *ſect.* 4. *dub.* 7. *concluſ.* 2. §. *ex dictis.* Henriq. *cap.* 48. *num.* 3. Saa, *verbo interdictum, num.* 22. Layman. *lib.* 1. *ſum. tra.* 5. *par.* 4. *cap.* 2. *num.* 2. *verſ. altera exceptio.* Et alii. Quartò ex privilegio ſæpè laici divinis tempore interdicti aſſiſtunt, ſicuti omnes Doctores advertunt. Quinimo ex privilegio conceſſo ſingulari perſonæ omnes illius domeſtici

qui

de more eum comitari solent, possunt cum eo divinis assistere, ex Textu in *dicto cap. licet de privilegiis in 6.* aliàs inutile esse privilegium, si suum ordinarium ferre non posset. Quod verum est etiamsi famuli recepti sint tempore interdicti, modò non sint in fraudem illius recepti. Ipsi verò famuli si semel cum domino divinis non assistunt, nequeunt per se assistere, quia solùm ratione comitatus hæc illis assistentia permissa est. Uti ex communi sententia hæc tradunt Navarr. *cap. 27. num. 180.* Sayrus, plures referens, *lib. 5. cap. 3. à numero 29. & sequent.* Suarez *disp. 34. sect. 1. num. 32.* Avila *5. p. disp. 4. sect. 2. dub. 7. §. secundo notandum.* Bonacina *tom. 1. disp. 5. punct. 4. à numero 20.* sub nomine familiarium hi comprehenduntur qui dominum de more comitantur, quive ei obsequuntur. Avila autem *dicta disp. 4. sect. 2. dub. 7. concl. 2.* quem approbare videtur. Bonacina extendit ad uxorem, filios, nepotes, servos, & alios qui ratione potestatis paternæ, vel dominii cum privilegiato degunt, sed nimia videtur extensio. Notanter dixi *ex privilegio singulari personæ concesso*, nam ob privilegium concessum communitati, verbi gratia, collegio, conventui assistendi divinis nequeunt ejus familiares assistere. Sicuti colligitur ex *dicto capite licet de Privilegiis in 6.* Et advertit Sayrus *dicto lib. 5. thesauri, cap. 5. num. 20.* Coninch. *disp. 17. dub. 2. num. 38.* Nam in privilegio communitati concesso, non urget ratio extensionis ad familiares, quæ adest in privilegio singulari personæ concesso. Etenim privilegium singularis personæ frequenter redderetur inutile, si ejus familiares admitti non possent, quod in privilegio communitatis non procedit.

17 Tandem in *d. cap. alma*, suspenditur Interdictum in quatuor præcipuis festivitatibus anni, scilicet Nativitatis Domini, Paschæ, Pentecostes, & Assumptionis Beatæ Mariæ. Quam suspensionem Interdicti postmodum Martin. V. *in constit. ultim.* quæ incipit: *Ineffabile sacramentum.* Et Eugenius IV. *in constitution. 4.* incipiente *Excellentissimum*, extendit ad festum Corporis Christi non solùm pro die, sed per totam octavam. Deinde Leo X. privilegium hoc extendit pro festo purissimæ Conceptionis B. Virginis in tota Hispania. Et licèt Navarr. *cap. 27. num. 181.* & Covarr. *cap. alma. 2. p. §. 5. num. 2.* dicant concessionem hanc non fuisse absolutam, sed pro illis tantùm Ecclesiis, in quibus recitatur officium purissimæ Conceptionis ordinatum per quemdam Protonotarium, cujus Missa incipit: *Egredimini.* Consuetudine tamen factum est, ut extensio habeat locum, quamvis non dicatur prædictum officium: sicuti tradit Henriq. *lib. 13. cap. 47. num. 4.* Avila *5. p. disput. 4. sect. 2. dub. 9. §. secundo est notandum.* Suar. *disp. 34. sect. 1. num. 41.* ubi testatur ex Concilio Tridentino hæc privilegia revocata non esse, quia non sunt concessa singularibus personis, vel conventibus; sed provinciæ, vel regno. Aliæ sunt extensiones aliquibus religionibus factæ; de quibus latè Henriq. *lib. 13. de excommunicat. cap. 48.* Avila *dicto dub. 9.* Manuel Rodrig. *in explicat Bullæ Cruciatæ in additionibus ad §. 5. num. 38. & seqq.* ubi asserit Religiosis mendicantibus concessum est privilegium suspendendi interdictum in festivitatibus suorum Sanctorum, & in festo Circumcisionis, Epiphaniæ, & in quatuor festivitatibus Beatæ Mariæ Virginis, & in festis Apostolorum, ac denique in dedicationis Festo suarum Ecclesiarum. Item ex concessione facta Ordinis S. Hieronymi testatur posse Mendicantes interdictum suspendere in festivitatibus Apostolorum, sanctissimæ Trinitatis, sancti Joannis Baptistæ; & in festivitatibus S. Marci, & S. Lucæ Evangelistæ, & in festo omnium Sanctorum, & in commemoratione omnium fidelium Defunctorum, quatenus dicitur Missa major, & fit processio.

18 Sed an hæc privilegia revocata sint à Concilio Tridentino *sess. 25. cap. 12. de Regularib.* non est constans sententia. Nam Navarr. *cap. 27. num. 190.* & *consil. 7. de privileg. in nova edit.* Nicol. Garcia *de benefic. 3. p. cap. 2. num. 278.* & *5. p. cap. 8. num. 87.* referens pro se Cardinalium decisionem. Bonac. *tom. 1. de censur. disp. 5. punct. 1. num. 25.* asserunt revocata esse. Sed rectiùs sustinuerunt contrarium Henriq. *lib. 13. cap. 48. num. 1.* Rodrig. *qq. regular. tom. 2. quæst. 112. art. 2.* & *in explicat. Bullæ Cruciatæ. §. 5.* & *in illius additionibus, num. 55.* Alterius *de interdicto, disput. 1. cap. 4. post. medium.* Sayrus *lib. 5. cap. 13. num. 24.* quia in Concil. Trident. solùm revocantur privilegia concessa aliquibus Religionibus, quæ omnino eximebantur ab observatione Interdicti in Ecclesia matrice positi, ut ex *Collectore privilegiorum Ordinis mendicantium. verbo interdictum 1. §. 26. & 27.* refert Sayrus *dicto cap. 13. num. 24.* At ex vi prædictorum privilegiorum non eximuntur omnino Mendicantes ab observatione interdicti, sed pro aliquibus tantùm diebus, & in ordine ad aliquem effectum. His enim diebus in quibus ex *c. alma mater*, & ex Bulla Martini V. & Leonis X. & ex privilegiis Religiosorum Interdictum generale loci suspenditur; divina officia permittuntur celebrari solemniter, campanis pulsatis, januis apertis, alta voce, excommunicatis prorsus exclusis, sed interdictis admissis, ita tamen ut illi ob quorum excessum est interdictum prolatum altari nullatenus appropinquent, hoc est nullo modo communicent, neque ab illis oblationes in Missa accipiantur. Sicuti explicat Suar. *disp. 34. sect. 1. num. 37.* Coninch. *disp 17. dub. 2. num 35.* Argum. *cap. quia in omnibus 33. de Usuris* ? ubi infamibus, & rebellibus hæc prohibentur. Nam de propinquitate secundùm locum non videtur commodè textus intelligi posse, cùm vix definiri posset quæ propinquitas sit prohibita.

19 Duplex in hoc privilegio est difficultas. Prima, an sub festo Natalis Domini, Paschæ, & Pentecostes plures, vel unus tantum dies comprehendatur; Communis sententia, quam tuetur Glossa *ibi, verbo assumptio.* Sylvest. *verb. Interdictum 5. q. 2. num. 3.* Navarr. *cap. 27. num. 182.* Henriq. *lib. 13. cap. 47. num. 2.* Sayrus *lib. 5. cap. 13. num. 4.* Suar. *disp. 34. sect. 1. num. 38.* Filliucius *tract. 18. cap. 3. num. 109.* & alii affirmant unicum tantùm diem comprehendi, qui de solo illo fit officium Nativitatis, Paschatis, & Pentecostes, aliis diebus de S. Stephano, & S. Joanne, vel de Paschatis octava: aliàs si ob officium octavæ illis diebus celebratum, privilegium extendendum esset ad totam octavam extenderetur, quod est absurdum. Nihilominus probabilitate non caret, quod docent Sotus *in 4. d. 22. q. 3. art. 1. conclus. 4.* Alfons. Vivald. *tit. de interdicto, num 237. & 238.* Avila *5. p. de censur. disp. 4. sect. 2. dub. 9.* Coninch. *disp. 17. dub. 2. num. 37.* Bonacina *tom. 1. disp. 5. p. 4. num. 15.* Gasp. Hurtado *de interdicto difficult. 7. num. 24.* omnes dies festivos Natalis Domini, Paschæ, & Pentecostes comprehendi, quia secundùm communem modum loquendi qui in his maximè spectandus est, illi dies qui ut festivi observantur, in Natalitio Domini, Resurrectione, & Spiritus Sancti adventu in honorem illarum festivitatum observantur, quod non tollit quominus in honorem aliorum Sanctorum simul observari possint, ergo ad illas festivitates pertinent. Ergo privilegium concedens suspendi interdictum in illis festivitatibus dies festivos comprehendit, & sic praxis obtinuit.

20 Secunda difficultas est, à quo tempore incipiant hæ festivitates & quando finiantur? Et quidem omnes conveniunt à primis vesperis vigiliæ incipere. At de tribus festivitatibus Paschalibus affirmat Sotus *in 4 d. 22. quæst. 3. art. 1. post. 4. conclus.* Paludan. *in 4. d. 18. quæst. 8. art. 2. princip. concl. 7. num. 11.* Et videtur esse Armillæ, *verbo interdictum, num. 45.* Tabiena *eodem 5. num. 2. §. 1.* Vivald. *tit de interdicto num. 242.* Et valdè

probabile

probabile reputat Sayrus *lib. 5. cap. 13. num. 7.* incipere à Missa vigiliæ antecedentis. Et quidem de festo Paschatis id certum existimo, quia omnes Doctores conveniunt à primis vesperis incipere solemnitatem festi, at vesperæ in ipsa Missa vigiliæ continentur, & simul cum ipsa dicuntur. Ergo a Missa incipit Paschalis solemnitas, & tradit Henriq. *lib. 13. cap. 47. numero 3.* Polancus *de interdicto, circa finem pag. 150.* Suarez *disp. 34. sect. 1. num. 42.* Sayrus *loc. alleg.* De festo Pentecostes, & simul de prædicto festo Paschatis hac ratione probatur, quia Missa quæ in vigilia illius diei celebratur, est propria diei sequentis; nam in Pascha Missa quæ erat dicenda nocte illa anticipatur, ideóque in oratione dicitur. *Deus qui hanc sacratissimam noctem.* In vigilia vero Pentecostes, præfatio dicitur de Spiritu Sancto, & legitur communicanda. Ergo illæ Missæ ad festivitatem diei sequentis pertinent, ac proinde ab illo tempore incipit festivitas. De festo Natalis Domini probat Paludan. quia à Laudibus vigiliæ fit officium duplex, quasi jam inchoetur Natalis solemnitas. Sed quamvis hoc sit probabile, (ut censet Sayrus) probabilius existimo initium hujus solemnitatis à primis vesperis, & non à Missa computandum esse. Nam si ex eo quòd Laudes in officio vigiliæ sub officio duplici recitentur, sumatur initium Natalis solemnitatis quoad Interdicti suspensionem, affirmandum est ab eo tempore, quo Laudes recitari possunt, suspendi interdictum, ac proinde à prima nocte diei antecedentis vigiliam suspensum esse, quod est omnino falsum. Præterea introitus Missæ in vigilia præscriptus, manifestè indicat non ab eo tempore incipere Natalem solemnitatem. Inquit enim Ecclesia. *Hodie scietis qui venit Dominus, & manè videbitis gloriam ejus.* Officium verò duplex quod in Laudibus, & in Missa vigiliæ fit, præstatur, non quia sit initium solemnitatis, sed quia est dispositio ad tantam solemnitatem. Sic tradit Suarez *dicta sect. 1. num. 40.* Polancus *in director. confessor. pag. 150.* Avila *5. part. disput. 4. sect. 2. dub. 10. concl. 2.*

Finiuntur autem hæ festivitates secundùm Authores *num. præced.* relatos in Completorio festi inclusivè, quia completorium pertinet ad officium solemnitatis inclusivè, & ex alia parte sub vespertino officio comprehenditur, ut notavit Glossa *in cap. ultim. dist. 92.* Quod intelligendum est cum Medina *in sum. lib. 1. cap. 11. §. 13.* Henriq. *lib. 13. cap. 47. num. 3.* Alfonso Vivaldo *tit. de interdicto, num. 246.* Sayro *lib. 5. cap. 13. num. 8.* Suar. *disput. 34. sect. 3. num. 22.* Avila *dicto dub. 10. conclus. 3.* secundùm diversum modum recitandi diversarum Ecclesiarum. Nam etiamsi in Ecclesia Cathedrali dictum sit completorium, & pulsatum ad Interdictum poterit completorium in Monasteriis, aliisque Ecclesiis hora consueta dici cum solemnitate, dummodò in fraudem Interdicti non fiat. Non tamen licet ultra completorium prorogare suspensionem Interdicti pro toto illo die usque ad mediam noctem, quia est contra communem sententiam usu receptam: aliàs liceret matutinas preces, quæ prima nocte solent in Ecclesiis Cathedralibus dici, solemniter recitari, quod nullo modo est admittendum.

§. III.

De tertio effectu Interdicti, qui est privatio Ecclesiasticæ sepulturæ.

1 *Privat interdictum sive locale, sive personale Ecclesiastica sepultura.*
2 *Ab hac privatione eximuntur Clerici.*
3 *Ut hoc privilegio gaudeant quatuor conditiones servandæ sunt.*
4 *Plures docent in festivitatibus concessis in* cap. alma *licitum esse corpora defunctorum publico, & solemni ritu sepelire.*
5 *Probabiliorem existimo sententiam negantem.*
6 *Satisfit oppositis fundamentis.*
7 *Laicus habens privilegium assistendi officii divinis, nequit ex vi illius in loco sacro interdicto sepeliri.*
8 *Privilegium concessum Clericis extenditur ad interdictum locale speciale, modò Clerici sint illius Ecclesiæ, sive Clerici sint illius Ecclesiæ, sive alienæ.*
9 *Clerici in Ecclesia specialiter interdicta sepeliendi sunt absque cantu.*
10 *Interdictus personaliter modò denunciatus sit, privatus est Ecclesiastica sepulturæ. Et idem est si generaliter fuerit interdictus.*
11 *Nominatim denunciatus interdictus si decedat absque absolutione, & nullum contritionis signum dedisse constiterit, extra locum sacrum sepeliendus est. Secus si constiterit signa contritionis exhibuisse, vel saltem sit suspicio probabilis.*
12 *Si interdictum sit solùm ab ingressu Ecclesiæ, & ante mortem pœnituerit, nulla præstita absolutione, poterit Ecclesiasticæ sepulturæ tradi.*

1 INterdictum absolutè sive locale, sive personale privat Ecclesiastica sepultura, quia is est unus ex illius effectibus, ut tradunt omnes Doctores. Quare si locale sit interdictum privat ne in illo loco sacro sepultura concedatur, si personale ne ea persona Ecclesiasticæ tradatur sepulturæ. Sepulturam Ecclesiasticam appellamus locum sacrum per Episcopum benedictum in sepulturam fidelium destinatum. Sepeliri autem fideles in hoc loco, si interdictum est generale loci, constat esse prohibitum ex *c. quod in te de pœnitent. & remissionib.* & sumitur ex *c. cùm & plantare, §. quod si & c. ut privilegia. Cap. Episcoporum de privilegiis in 6.* Quod non solùm habet verum in adultis, sed etiam in infantibus, ut superiùs diximus, quia hæc prohibitio viventes respicit, quos obligat, ne fidelibus sepulturam Ecclesiasticam in loco interdicto concedant. Sicuti docet Navarr. *c. 27. num. 168.* Sayrus *c. 8. num. 5.* Henriq. *lib. 13. c. 42. num. 3. & c. 49. num. 2.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. 5. p. 4. c. 2. num. 3.* Bonacina *lib. 1. sum. tract. 5. p. 4. c. 2. num. 3.* Bonac. *tom. 1. de censur. disp. 1. punct. 5. num. 9.* Dixi in *loco sacro*: nam extra locum sacrum etiamsi interdictus sit, vel in loco sacro non interdicto, non prohibentur corpora fidelium sepeliri, ut benè notavit Navarr. *c. 27. num. 176.* Henriq. *lib. 13. c. 44. num. 4.* Suar. *disp. 35. sect. 1. num. 1.* Avila *5. p. disp. 4. sect. 2. dub. 2.* Sublato interdicto qui extra locum sacrum sepultus est, debet exhumari, & in loco sacro sepeliri, ut præfati Doctores advertunt.

2 Ab hac prohibitione eximuntur clerici, quibus decedentibus conceditur Ecclesiastica sepultura. *Cap. quod in te de pœnit. & remissionib.* dummodò personali speciali interdicto ligati non sint, vel dederint causam culpabilem interdicto, quod perinde est, vel nisi Ecclesiasticum interdictum violaverint, actione inquam quæ clericorum sit propria, neque laicis communi, ut placuit Suar. *disputat. 35. sect. 1. num. 4.* Nomine *Clerici* intelliguntur in præsenti (ut *superiùs* dixi) omnes personæ Ecclesiasticæ sive sæculares sive regulares, sive viri, sive fœminæ etiam Religionum novitii. Quinimo conjugati si habitum, & tonsuram deferant, & ab Episcopo designati sint alicui Ecclesiæ in illius Ecclesiasticum obsequium.

3 In hujus privilegii usu præscribuntur quatuor conditiones, in *dicto cap. quod in te de pœnitent. & remissionibus.* Prima ut sepultura detur his clericis in cœmeterio Ecclesiæ; per quam conditionem videtur excludi

excludi Ecclesia, quæ nomine cœmeterii non venit, siquidem concesso accessorio non conceditur principale, imò tacitè denegatur. Verùm jam usus obtinuit teste communi sententia, nomine *cœmeterii* ibi comprehendi quemlibet locum sacrum sepulturæ fidelium destinatum. Usurpavit enim Pontifex nomen cœmeterii potiùs quàm Ecclesiæ, quia frequentiùs ibi sepeliebantur fideles, & vix ullus, nisi esset Princeps in Ecclesia, sepeliebatur. Argum. *c. nullus*, 13. *quæst.* 2. Et docet Covarruv. *cap. alma* 2. *part.* §. 2. *num.* 7. *vers. clericis.* Henriq. *lib.* 13. *cap.* 44. *num.* 4. Avila 5. *p. disp.* 4. *sect.* 3. *dub.* 2. *vers. circa quam conclusionem.* Suar. *disp.* 35. *sect.* 1. *num.* 7. Secunda conditio est, ut fiat sine pulsatione campanarum, quæ explicanda est juxta ea quæ §. *præced.* diximus de officiis divinis. Tertia, ne fiat sepultura cum solemnitate, Ecclesiastica inquam; nam quæ pertinet ad humanum honorem non prohibetur; ut notavit Suar. *dicta sect.* 1. *num.* 8. Quarta ut fiat cum silentio, hoc est absque officiis divinis more Ecclesiastico dicendis. Potest tamen juxta concessionem *cap. alma* celebrari Missa, & officium divinum, servata moderatione *ibi* præscripta. Unde si extra Ecclesiam sepeliendum est corpus, nequit ibi ullum officium divinum celebrari, ut advertit Avila *supra dub.* 2. & 3. alios referens Suar. *disp.* 35. *sect.* 1. *num.* 9.

4 Sed dubium est, an in festivitatibus concessis in *cap. alma*, & aliis Apostolicis constitutionibus, de quibus *suprà*, liceat corpora defunctorum quorumlibet sepelire publicè, & solemni ritu. Dixi *quorumlibet.* Nam corpora Clericorum non videtur dubium solemniter sepeliri posse; siquidem ipsis Ecclesiastica sepultura conceditur in *dicto cap. quod in te*, & solemnitas permittitur in *dicto cap. alma.* Quare de aliis fidelibus est quæstio, an concedi illis diebus possit Ecclesiastica sepultura? Affirmant S. Antonin. 3. *p. tit.* 29. *cap.* 4. *ante medium.* Angelus *verb. interdictum* 6. *num.* 25. Sylvest. *verb. interdictum* 5. *quæst.* 2. *vers. quartum.* Tabiena *eodem* 5. *num.* 12. Navarr. *cap.* 27. *num.* 181. *in fine.* Henriq. *lib.* 13. *cap.* 44. *num.* 5. & *cap.* 47. *num.* 4. Alfons. Vivald. *de interdicto, num.* 250. Sayr. *lib.* 5. *thesauri, cap.* 8. *num.* 11. Bonacina *tom.* 1. *disp.* 5. *de interdicto, punct.* 5. *num.* 7. Ducuntur quia quibus communicamus vivis, defunctis communicare possumus. *Cap. sanè* 1. 24. *quæst.* 2. Sed in his festivitatibus licitè clerici cum omnibus fidelibus in divinis officiis communicant. Ergo etiam cum illis jam defunctis communicare poterunt. Secundò sepultura sacra non tam ratione sui, quam ob divina officia ei adjuncta prohibetur. Ergo concessis divinis officiis sepultura concedi censetur. Tertiò hoc privilegium *cap. alma mater*, & favorabile fidelibus, & nemini nocivum, & est in jure incertum, ergo amplè est interpretandum, ut comprehendat non solum officium divinum quod pro vivis peragitur, sed quod peragitur pro defunctis. Neque his obstat textus *in cap. cùm & plantare.* §. *quod si Templarii de Privilegiis*, & *cap. ut privilegia*, §. *illud eodem tit.* quibus contraria sententia præcipuè nititur; ubi sæculares ad sepulturam Ecclesiasticam non admittuntur, tametsi admittantur ad divina officia, quia non in eorum favorem, sed in favorem Templariorum privilegium illud concessum est. Secùs est de privilegio *dicto cap. alma*, quod in favorem totius populi Christiani expeditum fuit. Præterquam quòd ad sepulturam Ecclesiasticam admitti possunt omnes in *dicto capite cum & plantare*, nisi expressè excepti fuissent. Cum ergo in *dicto cap. alma* nulla sit talis exceptio, asserendum est omnes admitti posse.

Cæterùm etsi hæc sententia valdè probabilis sit, probabiliorem existimo negantem his festivitatibus, posse solemniter quodlibet corpus defunctum sepulturæ concedi, quam docuit Glossa *in Clement.* 1. *verbo à jure de Sepultur.* Covarruv. plures referens, *dicto cap. alma* 2. *p.* §. 5. *num.* 6. Ugolin. *tab.* 4. *cap.* 9. §. 1. Maiol. *lib.* 3. *de irregularit. cap.* 23. *num.* 8. Suar. *disp.* 35. *sect.* 1. *num.* 13. Coninch. *disp.* 17. *dub.* 2. *num.* 55. Avila *disp.* 4. *sect.* 3. *dub.* 3. Filliuc. *tract.* 18. *num.* 99. Gaspar. Hurtado *de interdicto diffi ult.* 9. Moveor, quia privatio sepulturæ Ecclesiasticæ est unus ex effectibus interdicti, & distinctus à privatione divinorum officiorum ex Textu *in cap si civitas de sentent excommunicat in* 6. & *cap. Episcoporum de Privileg. eodem lib.* At laicis tempore generalis localis interdicti, denegatur Ecclesiastica sepultura, quæ solis Clericis est concessa in *cap. quod in te de pœnit. & remissionib.* Neque in *dicto cap. alma*, hæc denegatio revocatur, cùm ibi nulla sit facta mentio sepulturæ Ecclesiasticæ. Ergo nullatenus possunt Ecclesiasticæ sepulturæ tradi. Secundò probo ex *cap. cùm & plantare.* §. *quod si Templarii de Privilegiis?* ubi dicitur accedentibus Templariis, & Hospitalariis ad Ecclesiam interdictam semel in anno celebrari posse divina officia publicè apertis januis, propter eorum jucundum adventum, ut explicatur *cap. ut privilegia.* §. *illud de privilegiis*, & tamen Ecclesiastica sepultura laicis denegatur. Ergo signum est ex concessione divinorum officiorum sepulturam non esse concessam. Neque obstat non in favorem laicorum, sed Templariorum hoc privilegium concedi, siquidem ex solo favore Templariis facto laici ad divina admittuntur, cur ergo non admittuntur ad sepulturam? Neque valet dicere admittendos fore, nisi ibi expressè exciperentur, quia illa exceptio non est nova dispositio, sed juris declaratio. Et confirmo, quia in *dicto cap. quod in te*, conceditur clericis Ecclesiastica sepultura, non autem concedunt divina officia, sed potius ex vi *illius cap.* denegantur. Ergo Ecclesiastica sepultura quid distinctum est ab officiis divinis; ac proinde ex concessione, vel negatione divinorum officiorum, non est censenda concessa, vel negata sepultura.

Neque obstant argumenta contrariæ sententiæ. Ad primum concedo quibus communicamus vivis posse communicare defunctis. In eadem re, secùs in diversa. Unde cùm non communicemus vivis in sepultura Ecclesiastica, sed solùm in divinis officiis, infertur cum ipsis defunctis solùm in officiis communicare posse. Ad secundum nego Ecclesiasticam sepulturam prohiberi ratione divinorum officiorum tantùm; siquidem verè ratione sui prohibetur. Ad tertium concedo privilegium *dicto cap. alma* latè interpretandum esse, sed non ultra verborum proprietatem, cùm autem ibi illud privilegium solùm sit de officiis divinis, non verò de Sacramentis, & Ecclesiastica sepultura, efficitur sola officia divina, non Sacramenta, neque Ecclesiasticam sepulturam permitti.

7 Ex his efficitur laicum habentem privilegium assistendi officiis divinis tempore interdicti, recipiendive sacramenta, ex vi hujus privilegii tantùm non posse in loco sacro interdicto sepeliri. Sicuti Suar. Coninch. Ugolin. Hurtado, & alii *locis allegatis* docent, tametsi contrarium satis inconsequenter docuit Avila *suprà dub.* 4. Concedo tamen, si privilegium alicui concederetur sub hac generalitate, ut ad divina admitteretur posse ex vi illius Ecclesiasticæ sepulturæ tradi, quia ex illa generali concessione videntur omnes effectus interdicti suspendi. Argum. *cap. si sentent. de excommunicat. in* 6. Ut benè advertit Suar. *disp.* 31. *sect.* 1 *num.* 16.

8 Hucusque de interdicto generali locali sermonem fecimus. Etsi de interdicto locali speciali loquamur, nemini est dubium Ecclesiasticam sepulturam ibi prohiberi. Solùm est dubium, An exceptio, & privilegium prædictum clericis concessum extendatur ad interdictum hoc locale speciale? Qua in re Innocent. in *cap. fin. de excessib. prælator.* Et Joan. Andræas *c. quod in te de*

te de pœnitent. & remiſſionib. & Summa Aſtenſ. 2. part. lib. 7. tit. 16. art. 3. initio negativam partem tuentur, ducti ex eo quòd in dicto cap. quod in te ubi ſepultura Eccleſiaſticis decedentibus conceditur, ſermo ſit de interdicto locali generali. Non igitur extendi debet hæc conceſſio ad locale ſpeciale interdictum.

Communior tamen ſententia affirmat clericum in ea Eccleſia ſepeliri poſſe, ſi illiuſmet Eccleſiæ ſit, nam eſto expediens ſit, ut in Eccleſia non interdicta, ſi commodè fieri poſſit, ſepeliatur, nulla tamen eſt obligatio, cum nullibi inveniatur clericus à ſepultura loci ſpecialiter interdicti excluſus. Nam Textus in d. cap. quod in te, mentionem faciens interdicti generalis; ſpeciale non excluſit, & illa mentio facta eſt, quia interdictum generale eſt frequentius, non ut diſpoſitionem reſtringeret. Sicuti tradit Panormit. in dicto c. in te, num. 10. Sylveſt. verbo interdictum 5. num. 10. Covarr. cap. alma 2. part. §. 2. num. 7. Henriq. lib. 13. cap. 44. num. 4. Sayrus lib. 5. cap. 8 num. 12.

Si verò Clerici alieni ſint, gravior eſt dubitatio, an in loco ſpecialiter interdicto ſepeliri poſſint? Negant Panormit. Sylveſt. Covarruv. Henriq. *locis allegatis*: nam cùm habeant Eccleſias non interdictas, quibus ſepeliri poſſint, non debet Eccleſia interdicta illis concedi. Hæc tamen ratio ſolùm probat convenientiam non obligationem, ideóque probabilius exiſtimo ſepeliri in ea Eccleſia poſſe, quod docuit Hoſtienſ. in c. fin. de exceſſib. Prælator. Paludan. in 4. d. 18. quæſt. 8. in art. 2. princip. concluſ. 10. Sayrus lib. 5. c. 8. num. 13. Suar. diſp. 35. ſect. 2. num. 4. Avila 5. part. de cenſur. diſp. 4. ſect. 3. dub. 2. verſ. ſecundò notandum. Moveor, quia nullus textus conceſſam clericis ſepulturam tempore interdicti localis reſtringit ad propriam Eccleſiam. Item ex eo quòd clericis in dicto c. alma conceſſum ſit divina celebrare *ſuperiori* §. ſtatuimus tam Clericos illius Eccleſiæ quam alienos admitti poſſe. Ergo eadem ratione ex conceſſione ſepulturæ clericis facta, omnes indifferenter admitti poterunt, quia ratio conceſſionis eadem in omnibus eſt, ſcilicet clericalis ordo. Præterquam quod plures eſſent clerici ab Eccleſiaſtica ſepultura excludendi, cùm plures adſint nulli ſpeciali Eccleſiæ aſcripti.

9 *Illud* verò eſt certum Clericos in Eccleſia ſpecialiter interdicta ſepeliendos eſſe abſque officio Miſſæ, & abſque cantu, & pulſatione campanarum, quia ita præſcribitur in dicto c. quod in te. Neque per conceſſionem c. alma mater eſt aliquid mutatum cùm conceſſio c. alma non de interdicto ſpeciali loci, ſed generali loquatur. Sicuti notarunt Paludan. dicta concluſ. 10. Covarruv. §. 3. num. 2. verſ. clericis. Henriq. c. 44. num. 4. Sayr. lib. 5. cap. 8. num. 14.

10 Porrò ſi loquamur de Interdicto perſonali, ſi hoc ſpeciale ſit conſtat interdictum privatum eſſe Eccleſiaſtica ſepultura. Cap. Epiſcopus de privilegiis in 6. & Clement. 1. de ſepulturis. Et idem eſt, ſi cauſam culpabilem Interdicto dederit, quia (ut ſæpè dixi) hic habetur ut perſonaliter interdictus, neque in hac parte alicui etiam clerico favor ullus conceditur. Debet tamen eſſe denunciatus, nam poſt Extravag. ad evitanda ſcandala, nemini eſt neganda ſepultura Eccleſiaſtica ex vi alicujus cenſuræ, vel ſententiæ, niſi priùs fuerit ea cenſura, vel ſententia denunciata. Uti colligitur ex ipſa Extravag. & ex c. ut privilegia de Privilegiis. & cap. Epiſcoporum eodem tit. in 6. Et tradit Suar. diſp. 33. ſect. 3. à num. 2. & diſp. 37. ſect. 2. num. 3. Coninch. diſputat. 17. dub. 2. num. 62. Paul. Layman. lib. 1. ſum. tract. 5. part. 4. cap. 2. in fine. num. 4. Si verò generale interdictum ſit, eadem ratione privantur interdicti Eccleſiaſtica ſepultura, quia hic eſt effectus proprius interdicti abſolutè lati. Neque opus eſt, ut ſinguli communitatis interdictæ denuncientur, quia hoc ferè eſt impoſſibile. Satis namque eſt, ut ipſa communitas quæ interdicitur denunciata ſit, ex eo enim reliqui qui partes ſunt illius cõmunitatis denũciati cenſentur, ut benè notarunt Suar. diſp. 37. ſect. 3. num. 3. Coninch. diſp. 17. dub. 3. num. 56. Avila 5. part. diſp. 5. dub. 1. §. ſed eſt advertendum. Paul. Layman. lib. 1. ſum. tract. 5. p. 4. cap. 2. in fine. Tametſi non improbabiliter contrarium ſentiat Saa, verbo interdictum, num. 3. Navarr. cap. 27. num. 187.

11 Nominatim denunciatus interdictus ſi decedat abſque abſolutione, & nullum contritionis ſignum dediſſe conſtiterit, neque illius ulla ſit probabilis opinio, extra locum ſacrum ſepeliendus eſt. At ſi conſtat ſigna contritionis exhibuiſſe, vel ſaltem attenta conditione perſonæ probabilis ſuſpicio ſit quod non eſſet deceſſurus abſque pœnitentia, poterit præſtita indirecta abſolutione ab interdicto Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradi. Sicuti tradunt aliis relatis Sayrus lib. 5. cap. 8. numero 22. Eman. Rodrig. in explicat. Bullæ, §. 5. numero 11. Avila 5. part. diſputat. 4. ſect. 3. dub. 1. in fine.

12 Tandem ſi interdictum ſit ſolùm ab ingreſſu Eccleſiæ, & ante mortem pœnituerit etiamſi abſolutus non ſit, probabilius exiſtimo nulla præſtita abſolutione poſſe Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradi; quia hoc interdictum videtur appoſitum, quouſque pœnitentia exhibeatur. Argum. cap. is cui de ſentent. excommunic. in 6. ibi *is cui eſt Eccleſiæ interdictus ingreſſus ſi durante interdicto decedat, non debet in Eccleſia, vel cœmeterio Eccleſiaſtico niſi pœnituerit, ſepeliri.* Ergo pœnitentia poſita, utpote conditione impleta, ſepeliri debet, neque abſolutio ibi expoſtulatur. Sicuti notavit Sayrus lib. 4. cap. 9. num. 18. in fine

§. IV.

De quarto effectu interdicti, qui eſt ab ingreſſu Eccleſiæ excluſio.

1 *Interdictum privat Eccleſiæ ingreſſu ſententia hominis ſuppoſita.*
2 *Quæ contineantur ſub hoc effectu.*
3 *In cœmeterio poteſt hic interdictus divina celebrare, & audire tametſi aliqui contrarium cenſeant.*
4 *Non poteſt Diaconus, cui eſt Eccleſiæ ingreſſus interdictus extra Eccleſiam poſitus Evangelium cantare, vel Miſſam audire.*
5 *Poteſt hic interdictus Eccleſiam ingredi, & ibi preces fundere, cùm non celebrantur divina.*
6 *Plures cenſent ex vi hujus interdicti te prohibitum eſſe Sacramenta in Eccleſia recipere.*
7 *Probabilius eſt oppoſitum.*
8 *Satisfit fundamento contrario.*
9 *Privilegium conceſſum pro illis quatuor feſtivitatibus extenditur ad hoc interdictum.*

1 HUnc eſſe interdicti effectum decidit textus in cap. ſacro de ſentent. excommunicat. & in cap. is cui eodem tit. in 6. aliquando tamen hic effectus ſuſpenſioni tribuitur, ut in dicto cap. is cui. & cap. cum medicinalis eodem tit. & lib. Sicuti notavit Sayr. lib. 4. theſauri, cap. 7. num. 11. Requirit tamen hic effectus ſpecialem ſententiam, quia non eſt annexus interdicto abſolutè, ſed eſt quaſi novum interdictum.

2 Effectus hujus interdicti ſunt privatio, & excluſio ab exercitio Ordinis ſacri in Eccleſia, & à ſepultura in ipſa, ejúſque cœmeterio. Ut habetur expreſsè in dicto cap. is cui, de ſentent. excommunicat. in 6. Item ab auditione divinorum officiorum in eadem Eccleſia ex cap. præſentis 5. q. 2. & ex dicto cap. is cui. Nomine *Eccleſiæ* venit quodlibet templum authoritate Epiſcopi deputatum ad ſacra peragenda. Cap. penult. de immunit. Eccleſiar.

Ecclesiar. Privatus ergo ab ingressu Ecclesiæ non potest Ordinem sacrum in Ecclesia exercere, neque ibi divina officia audire : extra tamen in oratorio privato, aut in agro optimè potest prædicta munia exercere; quia illa non est privatio absoluta, sed limitata; scilicet in loco illo, ut ex communi tradunt Sylvest. *verbo interdictum 6. quæst. 5.* & *verbo suspensio num. 5.* Navarr. *cap. 27. num. 175.* Covarruv. *cap. alma 2. p. §. 1. num. 3.* Suar. *disp. 35. sect. 4. num. 6.* Avila *5. p. disp. 4. sect. 3. dub. 3. concluf. 4.* Sayr. *lib. 4. cap. 7. à num. 16.* & *lib. 5. cap. 9. à num. 22.* Bonac. *disp. 5. p. 5. num. 11.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 4. cap. 1. circa finem.*

3 Quæstio tamen nonnulla est, an in cœmeterio possit hic interdictus divina celebrare, & audire; Negat Paludan. *in 4. d. 18. quæst. 7. art. 3. concluf. 2.* favet Glossa *in dicto c. is cui, verbo cœmeterio de sentent. excommunicat. in 6.* Et probari potest, quia sepultura in cœmeterio huic interdicto prohibetur. Ergo etiam censenda est prohibita celebratio, & auditio divinorum. Deinde si cœmeterium contiguum Ecclesiæ sit sub Ecclesia videtur comprehensum. Argum. *cap. si civitas de sentent. excommunicat. in 6.* ubi interdicta Ecclesia cœmeterium illi contiguum censetur interdictum. Tum quia accessorium sequitur naturam principalis. Tum quia vilipenderetur interdictum Ecclesiæ si cœmeterium liberum esset.

Dicendum tamen est hunc interdictum posse in cœmeterio divina celebrare, & audire, non tamen sepeliri. Uti colligitur ex Glossa *d. cap. is cui verbo in ea.* Ancharran. *num. 1.* Geminiano *num. 4.* Navarr. *cap. 27. num. 170.* Covarruv. *cap. alma, 2. p. §. 1. num. 3.* Ugolino *tab. 5. c. 16. §. 3. num. 2.* Sayro *lib. 4. c. 7. num. 16.* & *lib. 5. c. 9. num. 22.* & *23.* Suar. *disp. 35. sect. 4. à num. 12.* Filliuc. *tract. 18. num. 103.* Bonac. *t. 1. disp. 5. punct. 5. num. 11.* Et probatur ex *sup. c. is cui,* ubi pontifex loquens de sepultura dixit huic interdicto prohibitam esse tam in Ecclesia, quàm in cœmeterio : at cum de divinis officiis loqueretur solùm Ecclesiam expressit subdens ibi celebrantem fieri irregularem. Ergo satis indicavit officia divina in cœmeterio non esse huic interdicto prohibita.

Neque obstat ratio in contrarium adducta, accessorium enim sequitur naturam principalis in favorabilibus, sed non in odiosis. Quod si in *c. si civitas*, sub interdicto Ecclesiæ cœmeterium contiguum comprehendatur, non est quia cœmeterium Ecclesiæ sit accessorium, sed ne Ecclesiæ interdictum illudatur, quod in præsenti non procedit, quia hoc hoc interdictum non afficit Ecclesiam, sed personam in ordine ad Ecclesiam, ideóque etsi cœmeterium accessorium sit Ecclesiæ, quia tamen non est accessorium personæ in ordine ad Ecclesiam interdictæ, ex interdicto ab ingressu Ecclesiæ non infertur à cœmeterio esse interdictum.

4 Sed an Sacerdote in Ecclesia celebrante possit diaconus cui Ecclesiæ ingressus est interdictus extra Ecclesiam Evangelium canere, vel Missam audire? Affirmant Henriq. *lib. 13. cap. 43. num. 4.* Avila *disp. 4. dub. 5. ante sextam conclusionem,* quia hic non in Ecclesia, sed extra divina audit, & ministrat. Sed contrarium est commune, & quantum attinet ad cantum Evangelii omnino tenendum, eo quòd illa ministratio unicam cum sacrificante in Ecclesia actionem constituit, & moraliter censetur in Ecclesia fieri. Præterea huic interdicto non prohibetur (ut dicemus) materialis ingressus in Ecclesiam, sed formalis, scilicet ne divinorum quæ in Ecclesia fiunt, particeps sit. Atque ita docent Geminian *in d. c. is cui, n. 7.* Antonin. *3. part. tit. 26. c. 2. §. 2.* Sylvest. *verbo interdictum 6. quæst. 6.* Ugolin. *tab. 3. c. 16. §. 2. num. 2.* Sayr. *lib. 5. c. 9. n. 20.* Suar. *disp. 35. sect. 4. num. 7.* & 8. Filliuc. *tract. 18. num. 104.* Bonac. *disp. 5. punct. 5. num. 11. in fine*, & alii.

5 Sed an tempore quo non celebrantur divina possit hic interdictus Ecclesiam ingredi, ibique preces fundere? Non satis constat : nam Calderin. *tract. de interdicto, membr. 2. vers. sed quæritur.* Panormit. *in c. cùm Ecclesia num. 3. de immunit. Ecclesiar.* Paul. Tuscus *de visitat. & regimine Eccles. cap. 32. num. 7.* Ugolin. *tab. 5. cap. 16. §. 1.* Suar. *disp. 35. sect. 4. num. 23.* Filliuc. *tract. 16. num. 105.* Alterius *de interdicto disp. 7. cap. 2. sect. 4.* asserunt simplicem Ecclesiæ ingressum prohiberi directè ex vi hujus interdicti, divinorum vero celebratio, & ablutio in consequentiam. Ducuntur ex *cap. latorem 33. quæst. 2.* ubi quidam matricidæ prohibetur Ecclesiæ ingressus per annum integrum, & subditur, ut ante fores Ecclesiæ, stans, orans, & deprecans Deum perseveret; Ergo nequit intra Ecclesiam orare, & Deum deprecari.

Cæterùm etsi hæc sententia spectato verborum rigore vera esse videatur; at attenta intentione Ecclesiæ, veriorem existimo quæ affirmat interdicto ab Ecclesiæ ingressu non prohiberi Ecclesiam ingredi cum divina non peraguntur. Quod docuit Innocent. *in. c. sacro verbo ingressum de sentent. excommunic.* Navarr. *c. 27. 2. num. 170.* Covarruv. *c. alma 2. p. §. 1 n. 3. vers. poterit.* Costa *c. is cui, num. 7. de sentent. excommunic. in 6.* Sayr. *lib. 4. cap. 7. num. 15.* & *lib. 5. c. 9. num. 22.* Avila *5. p. disp. 4. dub. 5. concluf. 7.* Paul. Layman. *lib. 1. tract. 5. part. 4. c. 1. circa finem.* Bonac. *disp. 5. de interdicto, p. 5. n. 11.* Ducor, quia templa deputata sunt eo fine præcipuo, ut ibi sacra solemniter peragantur, & populus ad ea audienda congregetur, ergo ingrediens templum quando nec sacra peragantur, neque ea audire potest, non videtur ingredi templum formaliter, & quatenus institutum est, ac proinde neque violare præceptum impositum, ne Ecclesiam ingrediatur, quia intelligi debet de ingressu templi formalis & secundùm suam institutionem seu de ingressu templi publico, & dum divina aguntur, ut sic robore perfusus videns se à communi oratione excluſum delicti pœniteat.

Neque obstat Textus *in cap. latorem.* Nam respondere possumus privari ibi matricidam, orare, & deprecari Deum in Ecclesia cum aliis fidelibus quando divina celebrantur; secùs extra Ecclesiam, vel in Ecclesia cum nulla celebrantur divina. Quod apertè constat ex eo quòd post primum annum duobus sequentibus præcipitur huic matricidæ stare, vel orare in Ecclesia inter audientes. Signum igitur est loqui textum de tempore quo divina fiunt. Præterea in illo textu non fertur interdictum de quo in præsenti, sed præceptum prohibitivum in pœnam delicti commissi. Adde huic interdicto non esse prohibitum saltem sub gravi culpa transire per Ecclesiam, cum ibi divina celebrantur, ibique orationem brevem fundere, quia ex illo transitu dici non potest divina audire, cum non per se, & ex proposito ea audiat. Sic docuit Navarr. *capite 27. numero 10.* Avila *5. part. disput. 4. dub. 5. concluf. 7.* Bonacina *de interdicto disputat. 5. punct. 5. num. 11.*

6 Gravior dubitatio est, An ex vi hujus interdicti ab ingressu Ecclesiæ prohibearis à recipiendis in Ecclesia sacramentis? Affirmat Glossa *in cap. præsenti 5. quæst. 2. & cap. de viro nefando 12. quæst. 2. & cap. latorem 33. quæst. 2* ubi prohibitio Ecclesiæ ingressu simul prohibetur communio. Angel. *verbo suspensio 3. num. 4.* Sylvest. *eodem quæst. 5. circa finem.* Sayrus *lib. 5. cap. 9. num. 21.* Suar. *tom. 5. de censur. disp. 35. sect. 4. num. 5. circa finem.* Coninch. *disp. 17. dub. 2. num. 59.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. p. 4. cap. 1. circa finem.* Et probari potest, quia ideo diximus *num. præced.* hunc interdictum privatum esse Ecclesiam ingredi, cum divina celebrantur; quia Ecclesia ad id præcipuè deputata est, at etiam deputata est ad receptionem sacramentorum, ergo receptio sacramentorum prohibita censeri debet. Deinde receptio sacramentorum quid nobilius est, quam divinorum officiorum assistentia,

ſed interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ excluditur ab officiorum divinorum aſſiſtentia. Ergo à fortiori excludendus eſt à ſacramentorum receptione.

7 Nihilominus etſi hæc ſententia ſit ſatis probabilis, probabiliorem credo ſpectato juris rigore, quæ aſſerit interdicto ab Eccleſiæ ingreſſu non eſſe prohibitum ſacramenta in Eccleſia recipere. Sicuti docuit Henriq. *lib.* 13. *cap.* 32. *num.* 2. Avila 5. *p. de cenſur. diſp.* 4. *dub.* 5. *concluſ.* 6. Bonac. *diſp.* 5. *de interdicto, punct.* 5. *num.* 12. Ducor; quia pœnæ extendendæ non ſunt abſque manifeſto textu, vel ratione, at nullus eſt textus, ex quo colligatur huic interdicto prohibitam eſſe ſacramentorum receptionem; quin potius ex *cap. ſacro de ſentent excommunic.* & *cap. is cui eodem tit. in* 6. & aliis non leviter infertur conceſſum eſſe, ſiquidem ſolum ibi enumeratur prohibitam huic interdicto eſſe divinorum celebrationem, & auditionem, & ſepulturam. Ergo cum nulla de Sacramentorum receptione mentio facta ſit, intelligi debet permiſſa. Præterea id ipſum colligitur ex *dicto cap. De viro nefando. & cap. latorem*, ubi poſt interdictum latum communio ſpecialiter prohibetur.

8 Neque obſtat fundamentum oppoſitum, fateor enim Eccleſiam deputatam eſſe ad Sacramenta miniſtranda, & recipienda, ex interdicto autem ab ingreſſu Eccleſiæ non prohiberis omnibus, ad quæ Eccleſia deputatur, ſed illis tantum, quæ ex aliquo textu colligitur, cùm verò ex nullo colligatur Sacramentorum receptionem prohiberi, aſſerendum non eſt. Neque refert hanc receptionem graviorem, & excellentiorem eſſe divinorum officiorum aſſiſtentia, quia inde non probatur prohibitam eſſe, ſed ad ſummum prohiberi debuiſſe. Præterquam quod illa receptio etſi excellentior, ſit non eſt ita frequens, ac miniſtratio divinorum, illorúmque aſſiſtentia.

9 Porrò privilegium conceſſum pro illis quatuor feſtivitatibus, in quibus in *cap. alma mater*, permittitur interdictis intereſſe divinis, ad interdictos ab Eccleſiæ ingreſſu extenditur. Sicuti notavit Suar. *diſp.* 34. *ſect.* 4. *num.* 5. *in fine*, ſiquidem interdicti ab Eccleſiæ ingreſſu non efficacius excluduntur à divinis officiis, quàm abſolutè interdicti.

§. V.

De aliis effectibus qui ſolent interdicto attribui.

1 *Non privat juriſdictione.*
2 *Neque indulgentiarum conſecutione.*
3 *Neque ſuffragiis Eccleſiæ.*

1 PRimus enumerari ſolet privatio juriſdictionis. Circa quem effectum diſtinguendum eſt de juriſdictione ſpirituali, & temporali, & de juriſdictione fori interioris, & contentioſi. Item de interdicto abſolutè lato ab ingreſſu Eccleſiæ. Si loquamur de interdicto abſolutè lato, nullatenus privat juriſdictione ſive temporali, ſive ſpirituali, ſive fori interioris, ſive exterioris excepta juriſdictione, quæ in adminiſtratione aliquorum ſacramentorum, & in officiis divinis exercetur, quia ex nullo textu hæc pœna interdicto annectitur. Sicuti tradit Navarr. *cap.* 27. *num.* 176. Covarruv. 2. *p. cap. alma.* §. 1. *num.* 3. Ugolin. *tab.* 5. *cap.* 3. §. 2. Henriq. *cap.* 43. *num.* 4. Suar. *diſp.* 35. *ſect.* 4. *num.* 14. Avila *diſp.* 4. *dub.* 5. *concluſ.* 5. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 12. Bonac. *de interdicto, diſp.* 5. *punct.* 6. *num.* 1. Unde interdictus abſolutè excommunicare, ſuſpendere, & ab his cenſuris abſolvere poteſt, quia hæc ad jüriſdictionem, & non ad ordinis officium pertinent, & ob eandem rationem poteſt indulgentias concedere, conferre beneficia, proferre ſententias, teſtamentum condere, & ſimilia, quia nullibi abſolutè hæc interdicto prohibentur. Sicuti notant prædicti Doctores.

Idem dicendum eſt de interdicto ab Eccleſiæ ingreſſu, ſolum eſt differentia, quod hic interdictus privatur omni uſu juriſdictionis in Eccleſia exercendo, qui ad ſacramentorum adminiſtrationem, officiorúmque divinorum pertinet, quia ab his omnibus removetur, ut conſtat ex §. *præcedenti dictis.* At abſolutè interdictus poteſt ibi aliqua ſacramenta miniſtrare, poteſt enim in foro interiori pœnitentes abſolvere, quod tamen interdictus ab Eccleſiæ ingreſſu nequit. Argum. *cap. ſacro de ſentent. excommunicat.* & *ibi* Gloſſa & *cap. is cui, eodem tit. lib.* 6. docent Doctores relati.

2 Secundus effectus eſt indulgentiarum conſecutio. De quo effectu breviter dicendum eſt ex vi nullius interdicti excluſum eſſe interdictum ab hac indulgentiarum conſecutione, quia nullibi id cavetur. Per accidens tamen impediri poteſt. Nam ſi interdictus ſit perſonalis ſpecialis, & cauſæ interdicti non pœnituit, impeditur ab indulgentiis conſequendis non ex vi interdicti, ſed ex peccato mortali in quo perſeverat.

Deinde ſi opera injuncta ad indulgentias conſequendas nequit præſtare, quia ex vi interdicti ab eorum executione removetur, impeditur etiam ab indulgentiarum conſecutione, ſed hoc impedimentum formaliter non provenit ex interdicto, ſed ex eo quod non apponitur conditio operum, ſub qua indulgentiæ ſunt conceſſæ. Sicuti cum Ugolino tradit Sayr. *lib.* 5. *theſau. cap.* 9. *in fine, num.* 27. Bonacina *de interdicto, diſp.* 5. 6. *in fine num.* 4.

3 Tertius effectus eſſe poteſt privatio ſuffragiorum, bonorum Eccleſiæ. Sed dicendum eſt hanc privationem nulli interdicto annecti, quia ex nullo textu colligitur. Quare ſi ex culpa, & peccato non impediantur interdicti horum bonorum participatione, nequaquam ex vi interdicti ab ea excluſi ſunt, ſed pro ipſis ſicuti pro aliis fidelibus Eccleſia preces fundere poteſt, ut advertit Sayrus *lib.* 5. *theſauri, cap.* 9. *num.* 26.

Punctum V.

Quod peccatum ſit violatio Interdicti.

1 *Clericus violans interdictum ſive perſonale, ſive locale miniſtrando Sacramentum, peccat mortaliter. Idem eſt ex ſe quoad officia divina.*
2 *Ex levitate materiæ peccatum veniale in officiis divinis eſſe poteſt.*
3 *Ex exercitio Ordinum minorum vix Clericus committere peccatum mortale poteſt.*
4 *Laici recipientes ſacramentum, mortale peccatum committunt.*
5 *Enumerantur caſus, in quibus ob aſſiſtentiam divinis officiis peccatum mortale laici committunt.*
6 *Aliqui cenſent ſecluſo Eccleſiæ contemptu, violentia, & fraude nullum commiterre peccatum laicos, divinis in loco interdicto aſſitentes.*
7 *Certum eſt peccatum aliquod eſſe, & probabilius eſſe mortale.*
8 *Duplex conditio neceſſaria eſt pro obligatione cujuſlibet interdicti.*

1 LOqui poſſumus de Clericis, & de laicis. Clericus violans interdictum ſive perſonale, ſive locale miniſtrando Sacramentum, vel illud recipiendo, peccat mortaliter

mortaliter, quia contra prohibitionem Eccleſiaſticam in re gravi diſinquit, neque huic concluſioni aliquis eſt qui contradicat. Quoad officia verò divina in loco interdicto dubius eſt Caietan. *verbo interdicti violatio.* Sed reliqui omnes Doctores conſtanter affirmant ex ſe, & ex ſuo genere, peccatum mortale eſſe violationem Interdicti cujuſcunque ſive localis, ſive perſonalis. Quare Clericus interdictus divinis aſſiſtens, vel in loco interdicto officia divina celebrans aliter quàm permiſſum eſt, peccatum mortale committit, niſi ex parvitate materiæ; vel ignorantia excuſetur. Uti docuit ex communi ſententia Tolet. *lib.1. cap.20.* Sayr. *lib.5. theſauri. cap.14. num.5.* Suar. *diſp.34. ſect.4. à num.10.* Coninch *diſp.17. dub.3. à num.64.* Bonac. *de interdicto, diſp.5. punct.7. num.3.* Paul. Layman *lib.1. ſum. tract 5. part.4. cap.3. num.1.* Gaſpar Hurtado *de inter. diſſi.10. num.32.*

2 Dixi *ex ſe, & ex ſuo genere*, nam ex levitate materiæ ſæpè veniale peccatum eſſe poteſt. Si enim parti officii divini arbitrio prudentis non notabili clericus interdictus aſſiſtat, vel illam recitet in loco interdicto abſque moderatione præſcripta in *cap. alma mater*, non mortale, ſed veniale peccatum committet, uti relati Doctores advertunt. Quare inquit Suar. *dicta ſect.4. num.13.* ſi Sacerdos celebrans in loco interdicto oſtium apertum eſſe permittat, dum cantatur Evangelium, vel fit offertorium, vel poſt communionem orationes recitantur, non mortaliter, ſed venialiter tantùm peccare. Quinimo addit, ſi caſu contingat oſtium ab ingredientibus apertum relinqui, non teneri Sacerdotem celebrantem illicò ſiſtere, donec claudatur, quia non licet ita facilè ſacrum miſterium intermittere, tametſi interim dum oſtium clauditur Epiſtola, aut Evangelium dicatur: ſatis eſt cavere ne nimia ſit dilatio. Quod ſi oportuerit ſigno aliquo admonere loci & temporis opportunitas, & decentia ſervetur.

3 Ex exercitio autem minorum ordinum vix unquam clericus committere mortale poteſt, quia horum ordinum miniſteria, & officia exercentur à clericis tanquam propria ordinis, ſed qualiter ab aliis laicis exerceri poſſunt. Sicuti tradit Suar. *dicta diſp. 34. ſect.4. num.9.* Avila *5. part. diſp.5. dub.2. §. notandum.* Bonac. *de interdicto, diſput.5. punct.7. num.4. verſ. dixi.*

4 Quoad laicos attinet dubium eſſe non poteſt peccatum grave committere, ſi interdicti aliquod Sacramentum ſibi prohibitum recipiant, quia directè ab eorum receptione vi perſonalis interdicti excluduntur, & cùm materia gravis ſit non eſt unde à peccato mortali excuſentur. Idem eſt ſi in loco interdicto illud recipiant. Quia eo ipſo quo Sacerdotibus prohibita eſt illius Sacramenti miniſtratio, conſequenter laicis prohibetur ejus receptio. Præterquam quod nullus recipere Sacramentum poteſt; quin illius miniſtrationem virtualiter petat, & ad ipſum cooperetur. Ergo ex hac parte excuſari illa actio à mortali nequit. Sicuti tradit Suar. *diſp.33. ſect.2. num.6.* & *diſp.34. ſect.5. num.9.* Coninch. *diſp.17. dub.3. in fine num.69.* Paul. Layman. *lib.1. ſum. tract.5. part.4. cap.2. num.2. concluſ.2.* Gaſpar Hurtado, *de interdict. difficult.10. initio num.32.*

5 Si verò de aſſiſtentia divinis loquamur, ſunt aliquot caſus, in quibus omnes ferè Doctores damnant laicum peccati mortalis. *Primò*, ſi compellant clericum in loco interdicto publicè, & ſolemniter celebrare. *Secundò*, ſi pulſatis campanis, vel publico præconio præſumant convocare populum ad audienda divina in loco interdicto. *Tertiò*, ſi præſumant impedire, ne excommunicati, vel interdicti nominatim exeant è loco ſacro, quando ſunt à clero admoniti. Quartò ſi ipſimet moniti à clero, renuant exire. Hi caſus habentur in *Clement. gravis de ſentent excommunicat.*

His addi poteſt quintus, ſi violenter ſe divinis ingerant, quia gravem injuriam irrogant Eccleſiæ, illiúſque miniſtris, & colligitur ex quarto caſu appoſito in *d. Clement.* Deinde Textus ſi dolo, & fraude fingentes ſe Clericos eſſe, vel privilegium habere, divinis aſſiſtant, quia decipiant miniſtros Eccleſiæ in re gravi, ſcilicet in celebratione divinorum laicis præſentibus. Sicuti ſi perſuaderes clericum in loco interdicto publicè celebrare, fingens non eſſe interdictum. Atque ita tradit Coninch. *diſp.17. dub.2. num.68.* Paul. Layman. *dicto cap.3. num.2.* Sayrus *lib.5. theſaur. cap.14. num.2.* Tametſi in hoc ultimo caſu contrarium ſentiat Henriquez *lib.13. cap.46. num.3.* Item ſeptimus, ſi more Eccleſiaſticorum officia divina ſolemniter peragant, quia ordinis uſum uſurpant, & gravem injuriam Ordini clericali irrogant, uti advertunt Sayrus, Coninch. & Layman, *ſuprà*, quamvis Henriquez dubius ſit. Tandem ſi perſonaliter interdicti ſint peccatum mortale committent divinis aſſiſtentes, ſiquidem ex vi interdicti per ſe & directè ab eorum aſſiſtentia excluduntur. Uti adverſus Caiet. *verbo interdicti violatio*, docent reliqui Doctores, ut videre eſt in Navarr. *cap.27. num.187.* Henriquez *lib.13. cap.46. num.3.* Sayro *lib.5. theſauri, cap.14. num.3.* Coninch. *diſputat.17. dub.3. num.68.* Bonac. *de interdicto diſp.5. punct.7. num.1. & 2.* Gaſp. Hurtado *diſſic.10 num.32.*

6 Unde quod in quæſtionem verti poteſt, an ſecluſo Eccleſiæ contemptu, violentia, fraude, aliiſque circunſtantiis extrinſecis peccatum mortale laici committant? In hac re nimis latè locuti fuerunt Caiet. *verbo interdicti violatio*, §. *penult.* & Navarr. *cap.27. num.187.* nullum per ſe peccatum agnoſcentes, eo quod nulla adſit lex prohibens laicis divinorum officiorum aſſiſtentiam in loco interdicto, ſed ſolùm ipſis clericis, nè officia divina peragant laicis præſentibus. Alii nempe Sylveſt. *verb. interdictum 6. num.7.* Sotus *in 4. diſt. 22. quæſt. 3. art. 1. concluſ. 6.* Henriq. *lib.13. cap.46. num.3.* Maiol. *lib.3. de irregul. cap.20. num.9.* Gregor. de Valent. *tom.4. diſp.7. q.18. punct.2. notab.4.* Avila *5. diſp. 5. dub.2.* Et probabile aliis relatis reputant Sayr. *lib.5. cap.14. n.1.* Paul. Laym. *lib.1. ſum. tract.5. part.4. cap.3. num.3. concluſ.3.* Suar. ex parte *diſp.34. ſect.5. num.9.* cenſent ſolùm peccatum veniale committi, quia comparatione laicorum hæc aſſiſtentia non videtur gravis materia, maximè ſi ea fuerit in aliis officiis divinis præter miſſæ ſacrificium, ut inquit Suar.

7 Cæterùm omnino dicendum eſt peccatum aliquod eſſe, aſſiſtere laicos officiis divinis in loco interdicto, quod docent reliqui omnes Doctores, Caiet. & Navar. exceptis. Et colligitur ex *cap. ſi ſententia, de ſentent. excommunicat. in 6.* ubi aſſeritur tempore interdicti laicos divina extra civitatem interdictam audire poſſe, quod fruſtra adverteretur, ſi poſſent in civitate interdicta divina audire. Præterea ſic aſſiſtentes Eccleſiæ intentioni adverſantur, quæ eſt laicos ob officiis divinis in loco interdicto celebratis removere, alias non prohiberet in *cap. alma de ſentent. excommunicat. in 6.* ne campanis pulſatis, néve alta voce, & apertis januis officia celebrentur. Hoc tamen peccatum etſi probabile ſit, ſolùm eſſe veniale, probabilius reputo ex ſuo genere mortale eſſe. Uti docuit Innocent. *in cap. tanta, num.2. de exceſſib. Prælator.* S. Antonin. *3. part. tit.27. cap.4. ſub finem.* Suar. *diſp 34. ſect.5. num.4.* Filliucius *tract.18. num.54. & 81.* Coninch. *diſp.17. dub.3. num.64. & 67.* Bonac. *de interdicto, diſp.5. punct.7. num.1.* Gaſp. Hurtado *de interdicto, diſſic.10. à num.32.* Ratio eſt, quia aſſiſtentia divinis officiis gravis materia eſt, ad quam ſi ex voto quis obligaretur, non eſt dubium mortaliter in illius tranſgreſſione peccaturum.

Cùm ergo ex vi interdicti hæc aſſiſtentia prohibita

ſit laicis, efficitur laicos tranſgredientes hanc legem mortaliter peccaturos. Neque obeſt huic gravitati quòd indirectè laicis hæc prohibitio facta ſit, dummodò verè ſit facta, ſicuti non obeſt, ut fideles excommunicatum denunciatum vitare teneantur, quòd illorum communicatio indirectè illis ſit interdicta, directè tamen excommunicato.

8 Ad extremum ex communi ſententia moneo duplicem conditionem neceſſariam eſſe pro cujuſlibet interdicti obligatione. Prima, ut interdictum denunciatum ſit; aliàs poſt Extravag. *Ad evitanda ſcandala*, nec interdictum locale obſervare, neque perſonaliter interdictum vitare tenemur, eſto ipſe interdictus perſonaliter abſtinere à divinis debeat cùm primum cenſurâ ligatur, quia ipſi ſicut excommunicatis nullus favor in *dicta Extravag.* factus eſt. Secunda conditio eſt, ut paſſim obſervetur interdictum locale ab iis in quorum gratiam appoſitum eſt; aliàs ſi ipſi interdictum non obſervent, cenſetur Eccleſia illud remittere, ut habetur in *capite petiſtis, de Privilegiis.* Et *ibi* Panormit. Et notavit Sayrus *lib.* 5. *cap.* 12. *num.* 23.

Punctum VI.

De pœnis violantium interdictum.

1 *Clerici violantes interdictum per actum ordini ſacro annexum, irregularitatem incurrunt.*
2 *Extra prædictum caſum nulla eſt Clericis irregularitas appoſita.*
3 *Clericus, vel Religioſus violans interdictum locale, redditur inhabilis ad electionem tam activam, quàm paſſivam.*
4 *Violatores interdicti localis non incurrunt ſuſpenſionem, etſi aliquibus contrarium placeat.*
5 *Religioſi interdictum generale loci, quod ab Eccleſia matrice obſervatur violantes in ſuis Eccleſiis, excommunicationem incurrunt.*
6 *Laici violantibus interdictum nulla eſt pœna ipſo jure poſita, præter illos caſus relatos in* Clement. gravis de ſentent. excommunic.
7 *Pœnæ ferendæ arbitrio judicis relinquuntur.*
8 *Violantes interdictum quoad ſepulturam Eccleſiaſticam, excommunicatio major imponitur.*
9 *Quæ communicatio cum interdictis prohibeatur.*

1 Clerici perſonaliter, vel generaliter interdicti, vel in loco interdicto celebrantes, aliúmve actum ordini ſacro annexum exercentes irregularitatem ipſo facto incurrunt, ut colligitur ex *c. 1. de ſentent & re judic. lib.* 6. & *c. cum medicinalis. c. is qui* §. *is verò.* Et *cap. is cui de ſentent. excommunicat. lib.* 6. Quod adeò verum eſt, ut ſi clericus in loco generaliter interdicto celebret, non ſervata moderatione *cap. alma mater*, irregularis erit, quia illa eſt celebratio facta in loco interdicto, in quo nullatenus permittitur celebratio, niſi ſub conditionibus in *dicto c. alma* præſcriptis: Sicuti tradit Sylveſt. *verb. interdictum* 5. *quæſt.* 5. Covarruvias *c. alma* 2. *part.* §. 4. *num.* 6. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 7. *num.* 3. Sayrus *lib.* 5. *theſauri, cap.* 14. *à num.* 30. Bonacina *diſp.* 5. *punct.* 7. *num.* 4. *& ſeqq.*

2 Ex eo autem quòd Clericus non interdictus, & in loco non interdicto admittant interdictos ad celebrationem, illíſve ſacramenta miniſtret ſepulturámve Eccleſiaſticam concedat irregularis non eſt, quia nullibi conſtat hanc pœnam ob hoc delictum appoſitam eſſe, & irregularitas ſolùm in caſibus à jure expreſſis incurritur: eſt tamen illi Eccleſiæ ingreſſus interdictus, quouſque ad arbitrium ejus cujus ſententiam contempſit, ſatisfaciat competenter. *Capite Epiſcoporum, de Privilegiis in* 6. Sicuti plures referens tradit Sayrus *dicto cap.* 14. *num.* 34. Suar. *diſp.* 33. *ſect.* 3. *num.* 8. Bonacina *de interdicto diſp.* 5. *punct.* 7. *num.* 18. Ad incurrendam tamen hanc pœnam, plures Doctores Navarr. *cap.* 25. *num.* 94. Henriq. *cap.* 43. *num.* 3. Suar. *diſp.* 34. *ſect.* 4. *in fine.* Avila 5. *p. diſp.* 5. *dub.* 4. *concluſ.* 4. cenſent opus eſſe, ut clerici à juriſdictione ordinaria Epiſcoporum exempti ſint, quod probabile eſt, quamvis Sayrus *lib.* 5. *theſauri, cap.* 14. *num.* 8. repugnet, ductus illis verbis: Clerici ſæculares, vel regulares, quamtumcunque exempti. Ly *quamtuncunque* non ad reſtringendam, ſed potiùs ampliandam diſpoſitionem appoſitum eſt.

3 Deinde Clericus, vel Religioſus etiam monialis violans interdictum locale, redditur inhabilis ad electionem tam activam, quàm paſſivam. *Cap. is qui* §. *is verò de ſentent. excommunicat. lib.* 6. & *capite* 1. *de poſtulat. Prælator.* ubi poſtulatio perſonæ quæ interdictum violaverat repellitur ut indigna. Sic tradit Sylveſt. *verbo interdictum* 6. *quæſt.* 2. Sotus *in* 4. *dicto* 22. *quæſt.* 3. *art.* 1. *concluſ.* 5. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 46. *num.* 3. Suar. *diſp.* 34. *ſect.* 4. *num.* 27. Sayrus plures referens *dicto cap.* 14. *numero* 6. Coninch. *dub.* 4. Layman. *cap.* 3. *num.* 3. Pluréſque ex his Doctoribus hanc pœnam extendunt ad violatores interdicti perſonalis.

4 Præterea placet pluribus Doctoribus, Gloſſæ *in cap. fin. de exceſſibus prælatorum, verbo irritas.* Covarru. *capite alma* 2. *part.* §. 2. *numero* 2. Avila *diſp.* 3. *dub.* 4. Suar. *diſp.* 34. *ſect.* 4. *numero* 16. Layman. *c.* 3. *num.* 3. violatores interdicti localis ſuſpenſos eſſe ab officio, & beneficio, & conſequenter à juriſdictione. At ut benè advertit Sayrus aliis relatis, *cap.* 14. *num.* 12. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 4. *num.* 71. Bonac. *diſp.* 5. *punct.* 7. *num.* 4. ex prædicto Textu hæc pœna non colligitur, ſiquidem ſententiæ ibi annullantur non ob interdicti violationem, ſed quia iniquè latæ ſunt.

5 Religioſi verò qui interdictum generale loci quod ab Eccleſia matrice obſervatur, in ſuis Eccleſiis non obſervaverint vel celebrando, vel admittendo alios ad divina officia, ultra prædictas pœnas excommunicationem incurrunt. Sicuti advertit Navarr. *c.* 17. *num.* 146. §. 6. Avila 5. *p. diſp.* 5. *dub.* 3. *concluſ.* 3. Sayr. *lib.* 5. *cap.* 14. *num.* 13. Suar. *diſp.* 34. *ſect.* 4. *num.* 19. & *ſect.* 5. *num.* 9.

6 Laicis verò violantibus interdictum nulla eſt pœna ipſo jure poſita præter illos quatuor caſus qui referentur in Clement. *gravit* 2. *de ſentent. excommunic.* quorum meminimus §. *præced. punct.*

7 Quod ſi de pœnis ferendis ob violationem interdicti loquamur arbitrio judicis ſpectata delicti qualitate, relinquuntur. *Cap. authoritate de privilegiis in* 6. Clerici interdictum locale violantes, beneficii privandi ſunt *cap. poſtulaſtis* §. *quæſiviſti de cleric excommunicat. miniſtrante.* Sicuti tradit Panormitan. *ibi numero* 5. Covarruv. *cap. alma* 2. *part.* §. 2. *num.* 2. Sayr. *num.* 5. *cap.* 14. *num.* 7. Verùm ut rectè advertit Suar. *diſput.* 34. *ſect.* 4. *numero* 27. Sayrus *numero* 8. hæc pœna privationis beneficiorum, non debet executioni mandari, niſi ipſi violatores interdicti poſt monitionem ſub excommunicatione, rebelles extiterint. Ut colligitur ex *capite clerici*, juncta Gloſſa *ibi*, *verbo moniti*, *de clerico excommunic. miniſtr.* Religioſi verò, & moniales ob hujuſmodi delictum in arctiora monaſteria ſunt detrudendi, ex *dicto cap. poſtulaſtis, de cleric. excommunicat. miniſtrante.*

8 Tandem violantibus interdictum quoad ſepulturam Eccleſiaſticam, eo quòd in loco interdicto aliquem ſepeliant in caſibus non permiſſis, vel interdictum in loco non interdicto Eccleſiaſticæ tradant ſepulturæ, excommunicatio major imponitur in *Clement.* 1. *de ſepulturis.* Et eſt eadem excommunicatio quæ lata eſt adverſus ſepelientes excommunicatos in loco ſacro.

Requiri

Requiritur tamen (ut sæpè dixi) interdictum denunciatum esse. Semel tamen sepultus interdictus vel non interdictus in loco sacro exhumandus non est, nisi fortè impœnitentem constiterit decessisse. Sicuti tradit Suarez *disputat.* 35. *sect.* 1. *num.* 20. Sayr. *lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 22. ubi plures refert.

9 Ex supradictis infertur qualis communicatio cum interdictis prohibeatur. Solùm enim prohibita est communicatio in sepultura, ne scilicet interdictos denunciatos Ecclesiasticæ tradant sepulturæ, vel non interdictos in loco interdicto sepeliant; à nulla alia communicatione in divinis cum interdictis laici prohibentur. Clericis verò interdicitur, ne coram interdictis divina celebrent, nec coram non interdictis in loco interdicto. Quod si regimen Ecclesiæ habeant, debent tam interdictos à loco non interdicto, quàm non interdictos à loco interdicto expellere, cùm divina celebrantur. Argum. *Cap. non est vobis, de Sponsalibus.*

Punctum VII.

De relaxatione interdicti.

§. I.

Qualiter interdictum suspendi ad tempus, vel quoad aliquem effectum possit?

1 *Potest interdictum suspendi ad tempus ab eo qui interdictum tulit.*
2 *Quoad aliquos effectus manente interdicto, suspendi interdictum posse testantur plures.*
3 *Probabilius est oppositum.*
4 *Satisfit contrariis.*

1 SUspendi interdictum ad tempus ab eo qui interdictum tulit, non est dubium fieri posse; nam cùm potestatem habuerit apponendi, & tollendi absolutè interdictum à fortiori poterit illud pro aliquo tempore suspendere, nam illa suspensio est interdicti sublatio, & tacita illius impositio. Sicuti ex communi docet Henriq. *lib.* 13. *cap.* 51. *num.* 4. Avila 5. *part. disputat.* 6. *dub.* 1. Paul. Layman *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *part.* 4. *cap.* 5. *num.* 3. *vers.* 4. Gaspar. Hurtado *de interdicto difficult.* 16. *num.* 50. Coninch. *disp.* 17. *dub.* 6. *num.* 78. & alii.

2 Quoad aliquos verò affectus suspendi posse manente interdicto testantur plures Doctores in *c. ad hæc de appellat.* quos sequitur Covarruv. *in c. alma* 2. *p.* §. 2. *num.* 4. Navarr. *c.* 27. *num.* 165. Sylvest. *interdictum* 3. *quæst.* 8. Angel *eodem* 8. *num.* 3. Suar. *disp.* 38. *sect.* 3. *num.* 5. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 51 *num.* 4. indicant Coninch. & Layman. *suprà*, & probabile reputat Avila 5. *part. disp.* 6. *dub.* 4. *concluf.* 1. 2 & 3. Probant ex *c. dilectis filiis de appellation.* ubi Decanus quidam sententiam interdicti ferens, ejus effectum ad tempus decreverat suspendendum. Ergo non solùm à Pontifice, sed ab eo qui sententiam interdicti tulit, potest interdictum suspendi quoad aliquos effectus, manente interdicto quoad alios.

3 Cæterùm etsi supradicta sententia communis sit, probabiliorem existimo quæ affirmat neminem alium à Pontifice effectus interdicti, manente interdicto suspendere posse. Sicuti docuit Panormit. in *capite ad hæc de appellat.* Avila *dicto dub.* 4. *concluf.* 4. Gaspar. Hurtado *de interdicto, difficult.* 16. *num.* 50. Et ratio videtur manifesta, nam effectus interdicti sunt interdicto ex juris dispositione annexi, imo in ipsorum privatione interdicti essentia à Pontifice constituta est, at nemini alteri à Pontifice datum est Pontificiam dispositionem mutare. Ergo, Et explico; vel interdictum est locale, vel personale. Si locale est interdictum, locus redditur incapax, ut in eo divina sicut prius peragantur. Quod adeò verum est, ut ferè omnes Doctores doceant perseverante interdicto non posse judicem ibi divina celebrare, quia æquè ipse ac alii interdicti lege ligatur, siquidem appositio interdicto ligatur lege à jure communi inducta. Ergo signum est effectus interdicti suspendere non posse.

Eadem ratione probatur de interdicto personali, à cujus effectibus eximi nullus potest, nisi ab interdicto eximatur, quia non ab alio, quàm à Pontifice effectus interdicto annectuntur. Fateor tamen posse judicem partem interdicti suspendere, & privare interdictum divinorum officiorum assistentia tantùm, vel celebratione, vel sacramentorum receptione. Sed hæc privatio non est interdictum censura, sed quædam pœnalis prohibitio ab interdicto distincta.

4 Neque his obstat textus *in cap. dilectis filiis de appellationibus*, quia ibi non approbatur à Pontifice posse suspendi sententiam interdicti à Decano latam, maximè quoad aliquem effectum, manente sententia quoad alios, sed solùm dicitur ipsum allegare voluisse suspendere effectum interdicti, qua voluntate durante si verum est posse fieri, indicat Pontifex per appellationem suspendi, neque posse ulterius procedere, & ad pristinum statum sententiam revocare. Omnino solutionem primam Glossæ, quæ asserit illud Interdictum fuisse sub conditione, vel in diem prolatum, & cum appellatio interposita fuerit ante diem conditionis non potuit, neque debuit Decanus ferre, vel exequi interdicti sententiam.

§. II.

Qualiter interdictum cesset, absolutionéve indigeat?

1 *Interdictum appositum pro limitato tempore, vel sua aliqua conditione, cessat finito tempore, vel conditione apposita.*
2 *Ante finitum tempus, vel conditionem appositam absolutione indiget, & quis possit illam præstare.*
3 *Cessat interdictum absque absolutione destructo subjecto illius.*
4 *Interdictum absolutè latum in contumaciam, recedente contumacia absolutione tollitur.*
5 *Interdictum locale nullus tollere potest, nisi jurisdictionem Episcopalem habeat in illum locum.*
6 *Idem est de interdicto generali personali.*
7 *Interdictum personale speciale non reservatum à quo relaxetur.*
8 *Si reservatum sit nullus alius præter ipsum cui est facta reservatio, vel illius superiorem absolvere poterit.*
9 *Absolutio ad cautelam non habet locum in interdicto generali loci.*
10 *Interdictum nunquam relaxandum est, quin principalis delinquens satisfactionem offerat.*
11 *Nulla est forma præscripta in interdicti relaxatione.*

1 INterdictum appositum pro limitato tempore, vel sub aliqua conditione eo tempore finito, vel conditione apposita cessat absque alia absolutione, ut est communis sententia, Glossa *in cap. non est vobis, verbo donec.* Et *ibi* Panormit. *num.* 7. *de Sponsalibus.* Sylvest. *verbo interdictum* 3. *q.* 9. Henriq. *lib.* 13. *c.* 47.

num. 1. & *c.* 50. *num.* 4. Ugolin. *tab.* 5. *c.* 4. *num.* 3. & *c.* 23. *num.* 3. Sayr. *lib.* 5. *theſauri*, *c.* 15. *num.* 2. Avila 5. *p. diſp.* 6. *dub.* 1. Suarez *diſp.* 38. *ſect.* 1. *num.* 3. *& ſeqq.* Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 6. *concluſ.* 1. Laym. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 4. *c.* 5. *num.* 1. Bonacina *de interdicto diſp.* 5. *p. ultim. num.* 1. & alii.

2 Ut autem ante finitum tempus vel conditionis poſitionem tollatur, abſolutione, ſeu diſpenſatione indiget, quam præſtare nequit alius præter illum qui interdictum tulit, ſeu ejus ſuperior, ut tradunt Doctores communiter in *cap. ſi civitas*, & *c. ſi ſententia de ſentent. excommunic. lib.* 6. Tolet. *lib.* 1. *c.* 22. Saytus *d. c.* 15. *num.* 3. Avila, Suar. Coninch. Laym. Bonac. *loc. alleg.* Idem eſt dicendum de interdicto lato in puram pœnam, etiamſi abſque ulla limitatione latum eſſet, quia eſt ſententia judicis, quam inferior mutare nequit. Uti advertit Navarr. *c.* 27. *num.* 162. Suar. *diſp.* 38. *ſect.* 2. *num.* 2. Gaſp. Hurtado *difficult.* 16. *de interdict. num.* 49. Ex facultate autem conceſſa in Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* optimè poterit ab hoc perſonali interdicto Epiſcopus abſolvere, ſi delictum ob cujus cauſam appoſitum eſt fuerit occultum, ut docet Henriq. *lib.* 13. *c.* 35. *num.* 2. Avila 5. *p. de cenſur. diſp.* 6. *dub.* 6. *conc.* 1. *in fine.*

3 Deinde ceſſat interdictum abſque abſolutione deſtructo ſubjecto illius, ut ſi interdictum latum ſit in aliquam Eccleſiam, illa verò omnino deſtruatur, ceſſabit interdictum, quod non eſt verum, cùm locus Eccleſiæ interdictus eſt, quia tunc manet ſolum, & pavimentum Eccleſiæ cui interdictum ineſt. Ut docuit Suar. *diſp.* 38. *ſect.* 1. *num.* 13. Filliucius *tract.* 18. *num.* 118. Bonac. *p. ult. num.* 2. Layman. *c.* 5. *in fine.* Idem eſt dicendum de communitatis interdicto, ſi enim hæc omnino extincta ſit, illius interdictum ceſſabit; quia ceſſat ſubjectum cui ineſſe debet, ſicuti prædicti Doctores advertunt. Aliquibus nempe Alterio *de interdicto diſp.* 11. *c.* 3. & Bonac. *diſp.* 5. *punct. ult. num.* 3. placet deſtructa communitate, ſi aliquis ex ipſa communitate ſubſiſtat, interdicto ligari, quia jura communitatis ipſo perſeverant. Argum. *leg. ſicut municipii in fine. ff. Quod cujuſque univerſitatis.* Sed rectiùs reliqui omnes Doctores contrarium docent, quia interdictum communitatis non ligat ſingulas perſonas, niſi quatenus communitatis partes ſunt; at deſtructa communitate partes illius eſſe non poſſunt. Neque obſtat lex *Sicut municipii*, quæ ad ſummum probat jura favorabilia communitatis ſingulos illius communitatis retinere, non tamen pœnalia.

Illud eſt certum deſtructa communitate manere interdictam illam perſonam, cujus cauſa interdictum in communitatem latum eſt, quia ejus interdictum non ſolùm eſt commune, ſed ſpeciale perſonale, ut bene advertunt Suar. *diſp.* 38. *ſect.* 1. *num.* 3. Coninch. *dub.* 6. *num.* 76. Filliuc. *tract.* 18. *num.* 118. Bonac. *p. ult. num.* 3.

4 Interdictum verò nec pro limitato tempore, nec ſub aliqua conditione appoſitum, ſed in contumaciam recedente contumacia, & ſatisfactione præſtita abſolutione indiget, uti ex communiori tradit Suar. *diſp.* 38. *ſect.* 1. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 4. *cap.* 5. *num.* 1. Bonac. *diſp.* 5. *punct. ult. num.* 1. Gaſpar. Hurtado *difficult.* 16. *num.* 48. & probat Textus in *cap. quamquam de cenſibus in* 6. ubi latis cenſuris excommunicationis, & interdicti adverſus exigentes tributa ab Eccleſiaſticis perſonis, inquit Pontifex, ne ab excommunicatione hujuſmodi abſolutionem, vel interdicti relaxationem obtineant, donec exacta plenè reſtituerint, & de tranſgreſſione ſatisfecerint competenter. Supponit ergo Pontifex interdictum latum ad reprimendam contumaciam abſolutione indigere, ut ceſſet, quamvis contumacia ceſſaverit. Et ratio eſt, quia receſſus à contumacia non eſt terminus interdicti, non enim interdictum appoſitum eſt uſque à contumacia receſſum fuerit, ſed appoſitum eſt abſolutè ut à contumacia recedatur. Quare receſſus à contumacia non eſt conditio interdicti, ſed finis qui per interdictum obtinendus eſt.

5 Poſito autem neceſſariam eſſe abſolutionem, explicandum eſt, à quo præſtari poſſit? Et quidem ſi interdictum ſit locale ſive generale, ſive ſpeciale non reſervatum, nullus alius præter habentem juriſdictionem Epiſcopalem in illum locum relaxare poterit; eo quòd ad hunc actum juriſdictio fori contentioſi requiratur. Quod verò hìc poſſit colligitur ex *c. Nuper de ſentent. excommunicat. ibi*: Quod legiſlator non ſervavit aliis ordinariis judicibus conceſſiſſe videtur. Et tradit Gloſſa *in c. at ſi clerici*, *verbo minora*, *de Judiciis.* Suar. *diſp.* 38. *ſect.* 2. *num.* 5. Avila 5. *part. diſp.* 6. *dub.* 1. *concluſ.* 8. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 48. *num.* 3. Filliuc. *tract.* 18. *c.* 4. *num.* 111. *& num.* 124. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 6. *num.* 76. Bonac. 1. *de interdicto*, *diſp.* 5. *p. ult. num.* 5

6 Idem dicendum eſt de interdicto generali perſonali nullum alium præter habentem juriſdictionem in illam communitatem relaxare prædictum interdictum poſſe, non ſolùm abſolutè, ſed neque quoad ſingulares perſonas; nam ſi ſingulis illius communitatis relaxari interdictum poſſet ab alio quàm à ferente interdictum; vis & efficacia interdicti enervaretur, nam abſolutione ſingulis conceſſa, ceſſare poſſet communitatis interdictum ut advertit Suar. *diſp.* 38. *ſect.* 2. *num.* 6. Filliuc. *tract.* 18. *num.* 125. Bonac. *dicto punct. ultim. num.* 6. Coninch. *dub.* 6. *num.* 76. Paul. Laym. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 4. *c.* 5. *num.* 1. ubi advertit ex privilegio conceſſo Religioſis abſolvendi à cenſuris interdictum locale, aut perſonale generale tolli non poſſe; quia nec locus, neque communitas Sacramento Pœnitentiæ ſubjiciuntur, ob quam cauſam hæc privilegia conceduntur Religioſis.

7 Interdictum verò perſonale ſpeciale non ſervatum, certum eſt relaxari poſſe tum ab Epiſcopo, tum à Religioſis habentibus privilegium abſolvendi à cenſuris, ut ex communi docuit Henriq. *lib.* 13. *c.* 35. *num.* 3. Avila *dicta diſp.* 6. *dubit.* 2. Layman. *cap.* 5. *num.* 2. De Parocho alióve Sacerdote proprio eſt difficultas, an hoc interdictum relaxare in foro conſcientiæ poſſit; Et videtur affirmativè reſpondendum; quia hoc interdictum, ſicut & excommunicatio privat abſolutione ſacramentali, quæ eſt ratio propter quam Doctores concedunt poſſe parochum ab excommunicatione non reſervata abſolvere, præcipuè quia ratio diſpoſitionis in *c. Nuper de ſentent. excommunicat.* procedit circa hanc cenſuram non reſervatam. Unde Gloſſa in *c. præſenti de ſentent. excommunic. in* 6. *verbo generaliter*, æquiparat cenſuras excommunicationis, & interdicti perſonalis ſpecialis quoad abſolutionem. Atque ita docet Suar. *diſp.* 38. *ſect.* 8. *num.* 9. Coninch. *diſputat.* 17. *dub.* 6. *num.* 77. Filliucius *tract.* 18. *cap.* 5. *quæſt.* 8. Layman. *lib.* 1 *ſum. tractat.* 5. *cap.* 5. *num.* 3. Bonacina *de interdicto diſputat.* 5. *punct. ult. numero* 6. tametſi contrarium ſentiant Henriq. *lib.* 13. *c.* 35. *n.* 2. Sayr. *lib.* 5. *theſaur. c.* 15. *num.* 22. Avila *diſp.* 6. *dub.* 1. *concluſ.* 2.

8 Dixi *non reſervatum*: nam ab interdicto perſonali ſpeciali reſervato nullus alius præter ipſum cui eſt facta reſervatio, vel illius ſuperiorem abſolvere poterit, ut de ſe conſtat.

Cæterùm dupliciter hæc reſervatio contingit partim expreſsè, partim tacitè: expreſsè fit, ſi verbis expreſſis abſolutio reſervetur; tacitè ſi in aliquam determinatam perſonam cognitam interdictum latum ſit; quia eo ipſo perſona interdicta judicio ferentis interdictū reſervatur, aliàs perturbaretur judicantis tribunal. Argum. *c. cum ab Eccleſiar. de officio Ordinarii.* Et pluribus firmat Sayr. *lib.* 5. *theſaur. c.* 15. *n.* 19. Gaſp. Hurtado *difficult.* 16. *num.* 48. Idem eſt de eo cujus cauſa interdictum locale, vel perſonale

personale generale fertur, quia, ejus speciale interdictum æquè ac interdictum loci, vel communitatis reservatum est: ut tradit Alterius *de interd. disput. 116 cap. 4. col. 5.* Bonac. *d. disp. 5. p. ult. num. 6.*

9. Porrò absolutio ad cautelam non habet locum in interdicto generali loci ex expresso Textu *in cap. præsenti, de sentent. excommunicat. lib. 6.* Et tradit *ibi* Glossa, Geminian. & Francus. Sylvest. *verb. interdictum 3. quæst. 9. num. 14.* Navarr. *in cap. cùm contingat, de Rescriptis, rem. 6. num. 7.* Covarruv. *cap. alma, 2. p. §. 2. num. 5.* Sayrus *lib. 5. thesauri, cap. 15. n. 8.* Suarez *disput. 35. sect. 3. num. 2.* Avila *5. part. disput. 6. dub. 5. conclus. 2.* Bonac. *disp. 5. punct. ult. n. 9.* & alij passim. Nam ut *in dicto cap. præsenti*, dicitur, *si principalis delinquens alleget injustè fuisse positum generali loci interdictum, & præstet cautionem de parendo judici, statim hoc interdictum tolli debet, aut remitti absolutè, vel pro aliquo tempore suspendi, antequam de nullitate, vel justitia constet.* In aliis verò interdictis tum locali speciali, tum personali speciali, vel generali absolutio ad cautelam præstari potest, sicuti tradunt Doctores nuper relati, quia absolutio ad cautelam præstari potest ex se, comparatione omnium censurarum. Cùm autem ab hac regula solùm interdictum locale generale exceptum inveniatur, reliqua omnia interdicta censenda sunt comprehendi. Et de interdicto personali probat Textus *in cap. qua fronte, de appellat.* ubi mandantur absolvi (absolutione inquam ad cautelam) qui conqueruntur irrationabiliter excommunicationi, vel interdicto suppositos esse.

Quòd si roges qua de causa absolutio ad cautelam non permittitur in interdicto locali generali; benè tamen in aliis interdictis, ea est, quia ex interdicto locali generali non privatur locus officiis divinis, & sacrificio, siquidem servata moderatione *cap. alma mater, de sentent. excommunicat. in 6.* præstari ibi possunt: secùs est in interdicto locali speciali, cùm divina ibi celebrari non possint; nisi tantùm pro renovanda Eucharistia, & in interdicto personali, sive speciali, sive generali, siquidem ratione illius interdictus privatur sacramentorum receptione, & administratione, officiorúmque divinorum celebratione, & assistentia, ut advertit Sayrus *d. cap. 15 num. 8.*

10. Rursus interdictum quodcumque sit nunquam relaxandum est, quin principalis delinquens satisfactionem offerat, illa verò oblata statim relaxari debet. Quod si consiliarij, & fautores satisfactionem offerant, admittenda est, & pœnitentia eis debet injungi, interdictum tamen non est relaxandum principali delinquente in sua contumacia perseverante. Sicuti tradit Paludan. *in 4. d. 18. quæst. 8. art. 4. princip. §. quantum ad decimumnonum.* Sylvest. *verbo interdictum 3. q. 9. num. 15.* Henriquez *lib. 13. cap. 30. num. 4.* Sayrus alios referens *lib. 5. thesaur. cap. 15. num. 13.* Avila *5. part. disp. 6. dub. 5. conclus. 5.*

11. Forma relaxandi interdictum nulla est determinata, sicut neque in suspensione, sed illa sufficit quæ voluntatem absolventis exprimat. Nam licèt Pontifex sola voluntate efficaciam censuræ tollere possit, id tamen nunquam præstat, neque expediens est, quia dum de tali voluntate censurato non constat, reputare se debet censura ligatum. Inferiores verò Prælati nullatenus efficaciam censuræ tollere sua voluntate possunt. Argum. *cap. 1. de reg. juris*, quia jure communi statutum est quamlibet censuram auferendam absolutione esse, quod jus nullus alius à Pontifice mutare potest. Sicuti hæc tradunt aliis relatis Sayrus *lib. 5. thesaur. cap. 15. num. 6.* Bonac. *disp. 5. p. ult. in fine.* Avila *disp. 6. de interdicto dub. 6.* Cæremoniæ aliquæ & solemnitates in hujus censuræ absolutione nullæ sunt præscriptæ. Solùm juramentum de non committendo ampliùs prædictum delictum, ob cujus causam interdictum latum est, communis docet sententia, teste Sayro *lib. 5. thesaur. cap. 15. in fine*, juncto iis quæ tradidit *lib. 4. cap 17. à num. 30. Arg. cap. super eo el 2. & cap. venerabili, de sentent. excommunicat.* Verùm etsi hoc juramentum exigi expediens sit, maximè cùm delictum grave est, non tamen existimo necessarium, sed præstita satisfactione reali si fieri potest, sin minus cautione de satisfaciendo datâ absolutio absque alio juramento concedi poterit; quia juramentum illud pro sola absolutione ab excommunicatione injungitur, non pro aliarum censurarum absolutione. Sicuti tradit Suarez *disputat. 38. sect. 3. num. 1. & seqq.*

Punctum VIII.

De casibus in quibus ipso jure latum est interdictum.

§. I.

Expenduntur casus in quibus interdictum locale latum est.

1 *Refertur primus casus, in quo interdictum locale generale incurritur, qui est cùm civitas non observat quæ per electionem summi Pontificis* in cap. ubi periculum, de elect. in *6. præscribuntur.*

2 *Secundus refertur qui est ob exactionem tributi ab Ecclesiis, vel personis Ecclesiasticis.*

3 *Tertius apponitur ob percussionem, seu hostilem insecutionem Cardinalium.*

4 *Quartus ob concessionem habitationis usurariis alienigenis factam.*

5 *Quintus ob injuriam Episcopo factam.*

6 *Sextus, eo quòd impeditur Legatus, vel nuntius Apostolicus, ne suum officium liberè exerceat.*

7 *Interdictum locale speciale incurritur ob transgressionem constitutionis* in cap. 1. de sepultur. in *6.*

8 *Item ob transgressionem constitutionis* in cap. quicunque, de hæretic. eodem lib.

9 *Nullum ex prædictis interdictis observandum ex obligatione est, quousque fuerit denunciatum.*

1. PRimus casus in quo interdictum locale generale incurritur, habetur *in cap. ubi periculum, de elect. lib. 6.* ubi civitas in qua summus Pontifex moritur, vel illius electio facienda est interdicto supponitur, & Pontificali dignitate privatur, si ejus Rector, & officiales inviolabiliter non observaverint quæ pro electione summi Pontificis *in prædicto cap.* præscribuntur, quæ latiùs explicuimus, cùm excommunicationem *in dicto cap.* contentam declaravimus.

2. Secundus refertur *in cap. quamquam, de censib. lib. 6.* ubi interdicitur Civitas, Universitas, Collegium, Castrum, vel locus qui ab Ecclesiasticis personis, vel ab Ecclesiis pedagia, quidagia, vel alia tributa per se, vel per alium de rebus suis asportandis, vel exportandis extra causam negotiationis exegerint. Quod interdictum perseverat, quousque acceptum restituatur, & pro delicto competens fiat satisfactio.

3. Tertius continetur *in cap. felicis, de pœnis lib. 6.* ubi civitas quævis præter Urbem, quæ occidentibus, vel percutientibus, seu hostiliter insequentibus Cardinales Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, auxilium, consilium, vel favorem præstiterit, vel quæ intra mensem à die delicti cogniti computandum delinquentes hujusmodi, prout qualitas facinoris exigit, non dixerit puniendos cùm commodè possit, interdicto absolutè subjicitur, & Episcopali dignitate privatur. Quod interdictum non extenditur ad loca subjecta, & de jurisdictione illius civitatis, neque est Pontifici reser-

vatum, tametſi excommunicatio ibidem adverſùs ſingulares perſonas hoc facinus committentes, reſervetur.

4. Quartus habetur *in cap.* 1. *de uſuris lib.* 6. ibi enim ſtatuitur, ſi Epiſcopus, & Archiepiſcopus, vel alij Eccleſiaſtici ſuperiores, vel inferiores ſuſpenſionis, vel excommunicationis ſententiam per menſem indurato animo ſuſtinuerint, eo quòd manifeſtis uſurariis alienigenis loca ad habitandum, & fœnerandum in terris ſuis conceſſerint, ipſorum terræ ubi hi uſurarij commorantur, Eccleſiaſtico interdicto ſupponuntur, quouſque illi uſurarij ab illis terris receſſerint. Terræ verò laicorum non ſubjiciuntur ob hoc delictum interdicto; ſed veniunt interdicendæ: uti ex Paludano notavit Sayrus *lib.* 5. *cap.* 12. *num.* 5.

5. Quintus habetur *in Clement.* 1. *de pœnis*, ubi dominio temporali afficiente quemlibet Epiſcopum corporali injuria per ſe, vel per alium, aut eam ratam habente, vel conſilium ad eam patrandam præbente, vel ſcienter prædictum delinquentem defendente, terra illius dummodo ultra diœceſim non contineat, generali interdicto ſupponitur, uſque ad condignam ſatisfactionem, deinde locus, vel loca, ubi Epiſcopus fuerit injuriosè detentus, eidem ſubjicitur interdicto, quamdiu detentio ipſa duraverit. Quòd ſi ſub dominio injuriantis plures ſint diœceſes, interdicta eſt diœceſis in qua is dominus delinquens ſuum principale habet domicilium, & præterea illa in qua fuerit delictum hoc commiſſum, ſi ejus fuerit, duæ aliæ quæ ſub ipſo ſint eidem loco viciniores. Idémque interdictum fertur *in eadem Clement.* adverſus civitatem tale delictum committentem.

Cæterùm ſolùm eſt differentia quòd civitatis interdictum non incurritur ob cujuſlibet Epiſcopi injuriam, ſed neceſſariò debet eſſe injuria Epiſcopo proprio facta, ut conſtat ex illis verbis: *In ſuum Epiſcopum*: ut benè notavit Bonac. *tom. de cenſur. diſp.* 4. *q.* 3. *punct.* 4. *circa finem.* Nomine autem *civitatis* non venit diœceſis, neque item villa aut inferior populus ut de ſe conſtat.

6. Sextus continetur in Extravag. *Super gentes*, *de conſuetud. inter communes*, ubi dominium regni, caſtri, civitatis, oppidi, vel alterius loci impedientes, ne Legatus, vel ne Nuntius Apoſtolicus in ſuas terras ingrediatur, néve officium ſuum exequatur, excommunicationi ſubjiciuntur, & eorum regna, civitates, caſtra, & loca ſupponuntur interdicto, quouſque in ea contumacia perſtiterint. Sed an hoc impedimentum præſtare debeant prætextu conſuetudinis; non eſt conſtans ſententia. Suarez *diſput.* 37. *ſect.* 1. *numer.* 22. Alter. *de interdicto*, *diſp.* 12. *cap.* 3. *ſub finem*, id affirmant, probarique poteſt partim ex præfatione hujus conſtitutionis, quæ eſt adverſus dominos temporales, prætendentes ſibi competere ex conſuetudine ne ullus Legatus ab ipſis non petitus in eorum terras ingrediatur, munúſque ſuum exerceat, quam conſuetudinem ut rationi contrariam, & Apoſtolicæ autoritati detrahentem Pontifex reprobat, partim ex rubrica, ſub qua hæc conſtitutio collocata eſt, quæ eſt, de conſuetudine.

Cæterùm communior ſententia, & tutior eſt opus non eſſe ad hanc cenſuram incurrendam, quod præſtetur impedimentum prætextu conſuetudinis, ſed ſatis eſſe quocunque titulo præſtetur, quia eſto Pontifex occaſione dominorum qui prætextu conſuetudinis hoc impedimentum apponebant Legatis Sedis Apoſtolicæ, hanc conſtitutionem ediderit, tamen cùm legem tulit in futurum, nullius conſuetudinis meminit, ideóque reliqui omnes Doctores præter Suarez, & Alterium nihil amplius requirunt ad prædictas cenſuras incurrendas, niſi quòd Legato Sedis Apoſtolicæ impediatur ingreſſus, & ejus munus & officium. Sicuti tradit Sylveſt. *verbo interdictum* 4. *q.* 1. *num.* 7. Ugolin. *tab.* 5. *cap.* 3. *num.* 7. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 54. *num.* 1. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 12. *num.* 2. Bonacina *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 5. *quæſt.* 3. *punct.* 5. & alij.

7. Quoad interdicta localia ſpecialia duplex caſus in jure continetur, alter habetur *in cap.* 1. *de ſepulturis in* 6. ubi Clericis, ſive ſæcularibus, ſive regularibus inducentibus aliquem ad vovendum, jurandum, vel fide interpoſitâ promittendum eligere ſepulturam in ſuis Eccleſiis, vel electam non mutaturum, latum eſt præceptum ne prædictos electores ſepeliant, & ſi fortè ſepeliverint reſtituant corpora ſepulta ſi petantur, & inſuper intra decem dies à die ſepulturæ omnia emolumenta occaſione ſepulturæ accepta. Quod ſi non præſtiterint Eccleſiæ ipſæ apud quas hæc corpora ſepulta fuerint, nec non & cœmeteria earundem ex tunc eo ipſo ſupponuntur interdicto donec ab eis præſtetur reſtitutio plenaria omnium prædictorum. Hujuſmodi caſus explicatus eſt, cùm Clement. *cupientes*, §. *ſanè*, *de Pœnis* declaravimus, quia ibidem adverſus prædictos excommunicatio reſervata fertur.

In præſenti verò notandum eſt obligatos eſſe præfatos clericos ante judicis ſententiam omnia emolumenta occaſione ſepulturæ accepta, reſtituere; ſiquidem ob non reſtitutionem factam gravis pœna injungitur. Deinde Eccleſiam interdicto ſupponi, etiamſi unus tantùm gravem partem emolumenti non reſtituerit: quia rector Eccleſiæ tenetur plenariam ſatisfactionem facere. Secus verò dicendum eſt quando religioſus, vel clericus aliquis privatim committeret hoc delictum, inducens aliquem ad vovendum, vel promittendum eligere ſepulturam in ejus Eccleſia, & alij Clerici ignari hujus criminis ſepeliunt defunctum, nullo modo Eccleſia eſt ſupponenda interdicto, tametſi nihil reſtituant, quia ob delictum ſingularis perſonæ non eſt locus communis aliis interdicendus, maximè cùm alij Clerici bona fide proceſſerint, & Textus utatur verbo *præſumpſerit*.

8. Alter caſus interdicti localis ſpecialis continetur *in cap. quicumque*, *de Hæreticis lib.* 6. ſi enim hæreticus, ejúſve receptor, defenſor, vel fautor tradatur ſcienter Eccleſiaſticæ ſepulturæ locus ille in quo ſepultus eſt in perpetuum privatur, ne alios recipiat. Et licèt Paludan. *in* 4. *d.* 18. *quæſt* 8. *art.* 1. *principali*, §. *quantum ad tertium*, Sayr. *lib.* 5. *cap.* 12. *numer.* 10. Filliuc. *tract.* 18. *cap.* 6. *quæſt.* 4. *num.* 140. & alij cenſeant hoc verum eſſe indictum; rectiùs Suarez *diſputat.* 37. *ſect.* 1. *ad fin.* Alterius *de interdicto*, *diſp.* 12. *cap.* 4. *num.* 28. Bonacina *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 4. *quæſt.* 3. *punct.* 7. aſſerunt ſolam eſſe prohibitionem, ne ibi alius fidelis ſepeliatur; nam ſi interdictum eſſe, privaret officiis divinis & ſacramentis, non autem ſola Eccleſiaſtica ſepultura. Maximè cùm hæc prohibitio non extendatur ad omnem Eccleſiam, ſed ſolùm ad locum illum, ſeu tumulum, in quo corpus hæretici, vel ejus fautoris ſepultum eſt. Præterea eſt notandum debere eſſe hæreticum denunciatum, ut huic cenſuræ locus ſit.

9. Ad extremum adverte nullum ex prædictis interdictis obſervandum ex obligatione eſt, quouſque denunciatio illius facta fuerit, quia poſt Extravag. *Ad evitandæ ſcandala*, nemo tenetur abſtinere à celebratione loci, qui denunciatus non eſt interdictus, ſicut neque à communicatione cum interdictis, ut ex communi ſententia notarunt Suarez *diſp.* 37. *ſect.* 2. *num.* 3. & 5. Sayrus *lib.* 5. *theſauri*, *cap.* 12. *num.* 24. Coninch. *diſputat.* 17. *dub.* 5. *in fine.* Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſputat.* 4. *quæſt.* 3. *punct.* 2. *in fine*, *num.* 8. Filliuc. *tract.* 18. *cap.* 6. *num.* 128.

§. II.

Expenduntur interdicta personalia generalia ipso jure lata.

1 *Primum interdictum personale generale incurritur ob concessionem habitationis manifestis usurariis alienigenis.*
2 *Secundum ob concessionem, vel extensionem repræsaliorum in clericos, ipsorúmque bona.*
3 *Tertium ob resistentiam statutis à Summo Pontifice circa divisionem Episcopatus Tolosani.*
4 *Quartum ob violationem constitutionis Joannis XXII. circa fructus vacantium beneficiorum.*
5 *Quintum ob appellationem à mandatis, & ordinationibus Summi Pontificis ad futurum generale Concilium.*
6 *Sextum ob concessionem dimissoriarum ad ordines vacante Sede.*
7 *Ultimum ob imponentes vel exigentes decimas, aliáve tributa ab Ecclesiasticis personis.*
8 *Debet communitati interdictæ delictum constare, ut prædictis censuris afficiantur.*

1. PRimum interdictum personale generale deduci potest *ex cap. 1. de usuris in 6.* ubi universitates, collegia aliæve communitates Ecclesiasticæ habitationem manifestis usurariis alienigenis in suis terris concedentia, interdicto absoluto supponuntur. Episcopi verò & alij Superiores suspenduntur, inferiores verò excommunicatione ligantur. Communitas verò quæ interdicto supponitur Ecclesiastica esse debet, nam laica aliis pœnis arbitrio Episcoporum compellenda est, ut cavetur *in dicto Textu*, & notavit Bonac. *tom. 3. de censur. disp. 4. quæst. 1. p. ult.*

2. Secundus est adversus communitates extendentes, vel concedentes repræsalia in clericos, ipsorúmque bona, nisi intra mensem revocaverint, singulares personæ pœna excommunicationis afficiuntur, ut constat *ex cap. unico, de injuriis lib. 6.* & notant omnes. Hos Textus *superiùs* explicuimus, cùm de excommunicatione egimus.

3. Tertium fertur interdictum contra universitates, quæ ex certa scientia præsumpserint resistere statutis à Summo Pontifice circa divisionem Episcopatus Tolosani, & habetur *in Extravag. Salvator, de præbendis inter communes*, apponitúrque ibi excommunicatio circa particulares personas, suspensio adversus Capitula, Collegia, & Conventus, sicuti *suis locis* explicuimus.

4. Quartum generale personale interdictum continetur *in Extravag. unica: Ne Sede vacante*, ubi Capitulum, Collegium, vel universitas non observans constitutionem Joannis XXII. circa fructus vacantium beneficiorum, interdicitur absolutè. Idem habetur *in Extravag. suscepti regiminis.* Episcopi suspenduntur à Pontificalibus, & ingressu Ecclesiæ, singulares personæ excommunicantur, ut suis locis explicatum est.

5. Quintum habetur *in Bulla cœnæ Domini, clausula secunda*, nam *ibi* interdicuntur absolutè Universitates, Collegia, & Capitula seu conventus appellantes à mandatis, & ordinationibus Summi Pontificis ad futurum generale Concilium. Itémque interdicuntur ij quorum favore fuerit appellatum. Sed de hoc textu satis diximus, cùm hanc Bullæ clausulam explicuimus.

6. Sextum continetur in Concil. Trident. *sess. 7. capit. 10. de reformat.* adversus Capitula Ecclesiarum, quæ infra annum Sedis vacantis dimissorias ad Ordines alicui concedunt, qui beneficij Ecclesiastici recepti, vel recipiendi arctatus non fuerit. Quod qua ratione debeat intelligi *superiùs*, cum de suspensione habitus est sermo, exposuimus.

7. Ultimò referri solet interdictum latum *in capit. clericis, de immunit. Ecclesiar. lib. 6.* adversus universitates imponentes, vel exigentes taleas, decimas, aliave tributa ab Ecclesiasticis personis. Sed hæc constitutio revocata est à Clemente V. *in Clement. un. de immunit. Ecclesiar.* sicuti aliis relatis notarunt Sayrus *lib. 5. cap. 12. num. 13.* Suarez *disput. 37. sect. 1. num. 16.* Bonac. *disp. 4. quæst. 1. punct. 3.* In ea verò Clement. sub pœna excommunicationis præcipitur in hujusmodi exactionibus servari præscripta *in cap. non minus*, & *cap. adversus, de immunit. Ecclesiarum*, sicuti *superiùs* explicuimus.

8. Pro his interdictis adverte eo ipso quòd communitati constiterit delictum esse commissum cui interdictum annexum est, absque ulla alia sententia, se reputare debet interdicto ligatum, quia personis interdictis, vel excommunicatis, seu suspensis nullus favor *in Extravag. Ad evitanda scandala* factus est. Sicuti advertit Suar. *d. disp. 37 sect. 2. n. 5.* Ex eo autem quòd uni, vel alteri delictum constet, nullus ligatur interdicto, neque etiam illi qui causam interdicto dederunt, quia hi non ligantur, quousque communitas ligetur, quæ ligari non potest, nisi delicti plenam, & perfectam, notitiam habeat. Sicuti advertit Suar. *supra num. 4.* Filliuc. *tract. 18. cap. 4. num. 130.*

§. III.

Referuntur interdicta personalia specialia.

1 *Primum est de eo qui causam interdicto locali, vel generali dedit.*
2 *Secundum contrahitur à judicibus non servantibus constitutionem* Cap. cùm medicinalis, de sentent. excommunicat. in 6. *in ferendis censuris.*
3 *Tertiò interdicuntur recipientes aliquam dignitatem de manu laici.*
4 *Quartò Episcopi, & superiores usurpantes bona Ecclesiarum, vel beneficiorum vacantium.*
5 *Quintò celebrantes, vel facientes celebrare divina in civitatibus, castris, seu locis aliis interdictis ab Ordinariis.*
6 *Sextò Episcopi, & Superiores Prælati, recipientes ab Ecclesia quam visitant munera, & alia quæ sibi non debentur.*
7 *Septimò Ordinarij conferentes beneficia eorum qui pro suis negotiis ad Romanam curiam profecti sunt.*
8 *Octavò Episcopi & Superiores qui aliqua bona beneficiorum vacantium usurpant.*
9 *Nonò alienantes Ecclesiæ bona contra* Extravag. Ambitiosæ.
10 *Decimò Prælati edentes glossas, seu comment. in Trident.*
11 *Undecimò Metropolitanus qui intra tres menses Suffraganeos Episcopos absque rationabili causa absentes, denunciare Pontifici omittit.*
12 *Duodecimò simoniacos ordinantes.*
13 *Decimotertiò recipientes beneficia in confidentiam.*
14 *Decimoquartò Presbyteri, Diaconi & Subdiaconi in crimine fornicationis perseverantes.*
15 *Denique ij qui eleemosynas anticipatas pro Missis dicendis accipiunt. Et quid in hac parte statuerit sacra Congregatio latè expenditur.*

1. PRimum speciale interdictum colligit communis sententia; ut videri potest apud Sayrum *lib. 5. thesauri, cap. 12. num. 11.* Suar. *disp. 37. sect. 1. num. 15.* Navarr. *cap. 27. num. 169.* Filliucium *tract. 18. cap. 6. n. 144.* Bonac. *t. 3. de censur. disp. 4. q. 1. punct. 1.* ex Textu *in cap. si sententia, de sentent. excommunicat. lib 6.* decidente eum qui causam dedit interdicto locali vel generali personali, specialiter manere interdictum, neque posse ullibi divina participare.

2. Secundum

2. Secundum interdictum habetur *in cap. cum medicinalis, de ſentent. excommunicat. in* 6. adverſus quoſcunque Judices, qui in ferendis ſententiis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti non ſervant formam *ibi* præſcriptam, quæ proferre ſententiam in ſcriptis, & in ea exprimere cauſam, ob quam fertur, & exemplum ſcripturæ tradere excommunicato intra menſem, ſi ab eo poſtulatum fuerit. Hi ergo Judices delinquentes ab ingreſſu Eccleſiæ, & divinis officiis per menſem ſuſpenduntur. Unde non ſolum in Eccleſia, ſed extra videntur privari ab auditione divinorum, & aliàs ſuperfluerent illa verba: *A divinis officiis*, ſi quidem ex interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ privatur interdictus officiis divinis in Eccleſia aſſiſtere, tametſi aliis non improbabiliter videatur illa verba *Ab officiis divinis*, cauſa majoris claritatis appoſita eſſe, ideóque ſolùm ab officiis divinis intra Eccleſiam hoc interdictum privari. Sicuti indicat Suarez *diſputat.* 37. *ſect.* 1. *num.* 1. Hæc cenſura non extenditur ad Epiſcopos; quia de illis non eſt facta mentio. Neque Prælatos regulares plerumque comprehendit, quia privilegio, conſuetudinéque recepta ſolent verbo tenùs has cenſuras in ſuos ſubditos proferre, ut notavit Henriquez *lib.* 13. *cap.* 43. *num.* 5. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 12. *numero* 17. Huic cenſuræ annexa eſt quæ fertur *in cap. ſacro, de ſentent. excommunicat.* adverſus quemcunque Judicem præſumentem ferre ſententiam excommunicationis non præmiſſa competente monitione, & perſonis præſentibus idoneis per quas poſſit monitio probari, interdicitur huic judici per menſem ingreſſus Eccleſiæ.

3. Tertiò interdicuntur ab ingreſſo Eccleſiæ qui Epiſcopatum, Abbatiam, aliámve dignitatem Eccleſiaſticam de manu laïci receperint, eidémque cenſuræ laïcus ſubjicitur. Sicuti habetur *in cap. ſi quis deinceps* 16. *q.* 7. Requiritur autem ut receptio ſit completa, & perfecta quæ non intelligitur eſſe, niſi illius dignitatis poſſeſſio capta fuerit. Sicuti tradit Suarez *diſp.* 37. *ſect.* 1. *num.* 9. Filliuc. *tract.* 18. *n.* 145. Alter. *diſput.* 12. *cap.* 2. *col.* 5. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 4. *q.* 2. *p* 2. *num.* 2. & colligitur ex illis verbis Textus: *Locum deſeruerit.* quæ ſupponunt locum deſerendum poſſeſſum eſſe. Perſeverat autem hæc cenſura tam ex parte Clerici recipientis dignitatem, quàm ex parte laïci conferentis, quouſque dignitati ſic acceptæ ceſſum fuerit, nam Textus inquit. *Introitum Eccleſiæ interdicimus, quouſque locum quem ſub crimine tam ambitionis, quàm inobedientiæ cœpit, reſipiſcendo non deſerit.* Ergo deſerto illo loco, & dignitate renunciata ceſſat interdicti ſententia. Ut notat Bonacina *ſupra num.* 6.

4. Quartò fertur ſpeciale interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ *in cap. præſenti, de officio ordinar. lib.* 6. adverſus Epiſcopos, & eorum Superiores, qui uſurpant bona Eccleſiarum, vel beneficiorum vacantium, vel fructus eorum qui pertinet ad ipſa beneficia, vel ad ſucceſſores. Et perſeverat hoc interdictum quouſque reſtitutionem faciant de prædictis. Adverſus alios inferiores Prælatos fertur cenſura ſuſpenſionis, ut *ſuperiùs* declaravimus explicantes ſuſpenſionem latam *in cap. quia ſæpè, de electione lib.* 6.

5. Quintò *in cap. Epiſcoporum, de Privilegiis in* 6. interdicuntur ab ingreſſu Eccleſiæ omnes quantumcunque exempti cujuſcumque ordinis, ſtatus, vel conditionis exiſtant, qui ſcienter celebrant, vel faciunt celebrari divina in civitatibus, caſtris, villis (niſi quatenus eis à jure conceditur) ſeu locis aliis interdictis ab Ordinariis, ſeu delegatis judicibus vel à jure. Quive excommunicatos publicè, vel interdictos ad divina officia, ſeu Eccleſiaſtica Sacramenta, vel Eccleſiaſticam ſepulturam admittere præſumpſerint. Interdicuntúrque donec de tranſgreſſione hujuſmodi ad arbitrium ejus cujus ſententiam contempſerunt, ſatisfecerint competenter. Quâ ſatisfactione poſitâ interdictum ceſſat, quia ſolùm uſque ad ſatisfactionem competentem latum eſt. Sed an hæ actiones præſtandæ ſunt in interdicto locali generali? Non eſt conſtans Doctorum ſententia. Nam Bonac. *diſp.* 4. *q.* 2. *punct.* 6. *numer.* 3. exiſtimat ſatis eſſe, ſi in interdicto locali ſpeciali præſtentur, quia textus videtur generaliter loqui, ut colligitur ex verbis ſuperiùs relatis. Sed rectiùs contrarium docuit Suarez *diſp.* 37. *ſect.* 1. *num.* 5. Filliucius *tract.* 18. *num.* 147. quia hæc conſtitutio præcipuè lata eſt ad comprimendam exemptorum audaciam: exempti autem ſolùm in interdicto generali loci exemptionem prætendere poſſunt, & non in interdicto ſpeciali. Deinde verba textus ſolùm interdicto generali perfectè accommodantur, inquit enim textus, ſcienter celebrant, vel faciunt celebrari divina in civitatibus, caſtris, villis ſeu locis aliis; civitas namque, caſtrum, villa, & locus ſubjecta ſunt interdicti generalis.

Perſonas verò hoc interdicto comprehenſas exiſtimat Navarr. *cap.* 27. *n.* 157. Covarruv. *cap. alma* 1. *p.* §. 6. *num.* 9. Suarez *diſp.* 37. *ſect.* 1. *num.* 5. Avila 5. *p. diſp.* 5. *dub.* 4. & alij eſſe ſæculares, vel regulares exemptos à juriſdictione ordinaria, quia hos voluit Pontifex hac cenſura comprimere: nam ordinariæ juriſdictioni ſubjectæ ab Ordinariis compelli poterunt. Contrarium autem ſatis probabiliter docent Gloſſa *ibi verbo ingreſſum.* Sylveſt. *verbo interdictum* 6. §. 2. Angel. *eodem n.* 5. Bonac. *t.* 3. *diſp.* 4. *quæſt.* 2. *p.* 6. *num.* 9. nam illa dictio *quantumcunque exempti* non eſt reſtrictiva diſpoſitionis, ſed ampliativa; præſtatque hunc ſenſum; quicunque Clericus ſæcularis, vel regularis etiamſi ſummè exemptus ſit; &c.

Circa poſteriorem partem illius Textus communis eſt ſententia, quam docuit Suarez *diſp.* 37. *ſect.* 1. *numero* 5. Filliuc. *tract.* 18. *num.* 147. Bonac. *diſp.* 4. *q.* 2. *num.* 6. Coninch. *de interdicto, diſp.* 17. *dub.* 5. *num.* 74. comprehendere ſolùm admittentes excommunicatum, interdictum denunciatum quia hos ſolos ex vi cenſuræ poſt *Extravag. Ad evitanda*, vitare tenemur. Deinde hæc pœna non fertur contra participantes in quibuſcunque rebus cum excommunicatis, & interdictis denunciatis, ſed ſolùm contra participantes in divinis officiis, Sacramentis, & Eccleſiaſtica ſepultura, & non de quacunque participatione, ſed de ea quæ propriè ſignificatur per verbùm *admittunt.* Quæ participatio, ſolùm habet locum in illis ad quorum curam ſpectat prohibere, vel admittere aliquem ad hujuſmodi actus, ſicuti ſi rector eſſes Eccleſiæ & ibi permitteres excommunicatum, vel interdictum denunciatum officiis divinis aſſiſtere. Item ſi excommunicato, vel interdicto vitando Sacramentum aliquod miniſtrares, quia ea miniſtratione ſuſcipientem ad uſum Sacramenti admittis. Secùs eſſet, ſi ab excommunicato, vel interdicto Sacramentum accepiſſes, ut notarunt Suarez, Filliuc. & Bonac. *locis citatis.* Dixi *qui admittit excommunicatum, vel interdictum.* Nam de ſuſpenſo nihil cavetur *in ſupradicto cap.* ac proinde ex vi hujus Textus nullam pœnam contrahentes, etiamſi ad Sacramenta ſuſpenſum admitteres.

6. Sextò fertur ſimile interdictum ob ingreſſu Eccleſiæ *in Extravag. unica, de Cenſibus inter communes*, adverſus Epiſcopos, & Superiores Prælatos, recipientes ab Eccleſia quam viſitant, munera, & alia quæ ſibi non debentur, ſi intra menſem, vel, ut meliùs dicam, intra duos menſes non reſtituerint Eccleſiæ ab ea accepta, & fertur interdictum non abſolutè, ſed quouſque dictæ Eccleſiæ duplum non reſtituerint. Ea verò reſtitutione facta interdictum finitur. Qui verò nomine Epiſcopi viſitaverint, & ultra deſignatas procurationes receperint, ſuſpenduntur ab officio, & beneficio, quouſque duplum illius quod acceptum eſt, reſtituerint, ſicuti loquentes de ſuſpenſione expoſuimus.

Inſuperque

Insuperque additur adversus familiares Prælati personaliter visitantis qui per se, vel per alios aliquid ultra sibi debita acceperint ignorante Prælato, si intra duos menses duplum non restituant, ex tunc si Clerici sint suspensi ab officio, & beneficio, laïci interdicti ab ingressu Ecclesiæ, & ab Eucharistiæ communione, donec de duplo hujusmodi gravatis Ecclesiis, monasteriis, seu aliis piis locis satisfecerint competenter. Ut latiùs diximus, cùm de suspensione fuimus locuti.

7. Septimò fertur interdictum absolutè, & absque ulla limitatione *in Extravag. 5. de Privilegiis* adversus Ordinarios, & reliquos omnes qui conferunt beneficia eorum qui pro suis negotiis ad Romanam curiam profecti sunt, quive in illa officia aliqua exercent, & extenditur pœna adversus recipientes, & talis receptio & donatio irrita, & nulla declaratur. Solùm adverto *ibi* non solùm ferri interdictum, sed suspensionem, & excommunicationem reservatam, quæ excommunicatio Episcopos comprehendit, tametsi sub suspensionis, vel interdicti pœna non comprehenduntur. Vide quæ diximus, cùm loquentes de excommunicat. & suspens. hunc Textum exposuimus.

8. Octavò fertur *in Extravag. unica : Ne Sede vacante*, adversus Episcopos, & Superiores qui contra præscriptum illius decreti aliqua bona beneficiorum vacantium usurpant, si intra mensem non restituant iis ad quos pertinent. Et fertur primò suspensio à Pontificalibus. Secundò interdictum ab ingressu Ecclesiæ adversus universitatem, vel collegium fertur absolutè. Singulares verò personæ excommunicationi subjiciuntur.

9. Nonò fertur interdictum absolutè, & aliæ pœnæ adversus Abbatem, & Episcopum qui inconsulto Romano Pontifice aut non servata forma Extravag. *Ambitiosæ, de rebus Ecclesiæ non alienandis*, bona Ecclesiæ alienaverint, quam constitutionem plures Doctores censent receptam non esse.

10. Decimò fertur interdictum ab ingressu Ecclesiæ in bulla Pij IV. edita in confirmationem Concil. Trident. adversus Prælatos edentes Glossas, seu commentaria in Concilium Trident. eáve publicantes, quod qua ratione intelligendum sit, explicuimus declarantes excommunicationem ibi appositam contra singulares personas.

11. Undecimò in eodem Concilio Trident. *sess. 6. cap. 1. de reformat. in fine*, latum est interdictum ab ingressu Ecclesiæ adversus Metropolitanum, qui intra tres menses Suffraganeos Episcopos absque rationabili causa absentes à suis Ecclesiis per annum, & adversus suffraganeum Episcopum antiquiorem residentem, qui Metropolitanum per annum absentem absque causa denunciare intra tres menses per nuntium, vel litteras Pontifici emiserit.

12. Duodecimò fertur interdictum ab ingressu Ecclesiæ Pontifici reservatum in Bulla Sixti V. quæ incipit : *Sanctum, & salutare*, adversus simoniacos ordinantes. Sed quia ibi etiam suspensio injungitur, de qua *suo loco* egimus nihil speciale notandum in præsenti occurrit.

13. Decimotertiò Pius IV. *in Bulla quæ incipit : Romanum Pontificem*, injungit pœnam interdicti absoluti, & Pontifici reservati Cardinalibus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, aliisque Prælatis recipientibus beneficia, vel pensiones in confidentiam, inferioribus pœnam excommunicationis injungit, quam suo loco explicuimus.

14. Decimoquartò refertur ab aliquibus interdictum ab ingressu Ecclesiæ quod latum est *in cap. si qui sunt*, 81. *dist.* adversus Presbyteros, Diaconos & Subdiaconos, qui in crimine fornicationis perseverant. Quod interdictum testatur Bonac. *disp. 4. q. 2. p. 10.* usu receptum non esse, sed casu quo receptum sit, finiri delinquente pœnitentiam agente, quia Textus inquit : Interdicimus eis Ecclesiæ introitum usque dum pœniteant & emendent. Ergo positâ pœnitentiâ & emendatione, cessat interdictum, quod appositum est usque ad illum terminum.

15. Denique adducit Bonac. *disp. 4. q. 2. punct. 11.* interdictum ab ingressu Ecclesiæ appositum à sacrâ Cardinalium congregatione, die 22. Septemb. anno 1625. adversus Capitula, Collegia, Societates, Congregationes, & locorum piorum Superiores, & alios ad quos pertinet, si pecuniam acceptam pro onere perpetuo Missarum celebrandarum non deposuerint penès ædem sacram, vel personam idoneam, ut quamprimum possit in bona immobilia commutetur cum individua mentione oneris, quod illis est annexum, quia hoc ex voluntate concedentis eleemosynam requiritur, siquidem intendit Missarum onus esse perpetuum, ad cujus finem maximè expedit, ut eleemosyna perpetua sit, quod esse nequit, nisi pretio accepto, bona immobilia comparentur. Item sub eadem pœnâ interdicti injungitur, ut si ea bona immobilia authoritate Apostolicâ contigerit alienari, pretium eorumdem eodem modo deponatur in bona immobilia, cum ejusdem oneris repetitione convertendum. Quod ob eandem rationem dispositum est.

Deinde injungit sub eadem pœna interdicti sæcularibus Clericis, & regularibus sub pœna privationis vocis activæ, & passivæ, privationis officiorum, & inhabilitatis ad illa in posterum obtinenda ; ut si fortè onere Missarum celebrandarum detinentur, auferant ab Ecclesiis capsulam cum inscriptione pro Missis celebrandis. Ne ea occasione onere Missarum graventur, cui nequeunt commodo tempore satisfacere contra voluntatem, & intentionem eleemosynas tribuentium, & Missas postulantium ; hac enim parte nihil amplius præcipitur nisi quod jure naturæ cavetur, jure namque naturæ vetitum est, ne quis Missas dicendas in longum tempus differat contra voluntatem, & intentionem eorum qui stipem pro illis dicendis concesserunt. Quare si brevi tempore receptis, & recipiendis satisfieri potest, non est opus capsulam tollere, & à recipiendis eleemosynis Missarum abstinere.

Alia plura adducit Bonac. *dicto t. 3. disp. 4. quæst. 2. punct. 11.* sacra congregatione Cardinalium decreta circa Missas, & eorum eleemosynas, quæ juri, & rationi consentanea sunt, & observari convenit. *Primò* námque refert prohibitum esse à sacra Congregatione, ne Episcopi, aut Generales Religionum reducant onera Missarum post Concil. Trident. imposita, aut in limine beneficij, nisi fortè ipse testator hanc facultatem Episcopo, aut religionis Superiori concesserit. Neque obest quòd legatum sit ita tenue, ut nullus velit Missarum oneri satisfacere, ideóque expediat fieri reductionem, quia hæc non negatur, sed cavetur ne ab alio, quàm à Pontifice fiat, quam gratis, absque ullis expensis præstabit. *Secundò* refert Bonac. prohibitum esse, ne quis plures accipiat eleemosynas (intelligitur integras) pro eodem sacrificio, revocátque omnia privilegia quibuscunque locis, vel personis concessa, quibus concedebatur, ut certarum Missarum vel anniversariorum celebratione, aut aliquibus collectis, vel orationibus satisfieret pluribus oneribus Missarum in futurum suscipiendis. Etenim cùm jure naturali nullus possit pro uno Sacrificio nisi unum congruum stipendium accipere, injustitiam committit intendens pluribus stipendiis unico sacrificio satisfacere. Quod si aliquando stipendium minus congruo datum sit, & recipiens illo contentus fuit, nequit aliunde compensationem accipere, quia jam cessit juri quod habebat, ut sibi congruum stipendium concederetur. Revocatio verò privilegiorum convenientissima fuit, ne concedentes eleemosynas suâ intentione defraudentur,

defraudentur, néve alij ab his eleemoſynis concedendis & capellaniarum fundatione retrahantur. *Tertiò* refert prohibitum eſſe Sacerdoti accipienti certam eleemoſynam pro Miſſis dicendis alteri Sacerdoti eas Miſſas celebrandas committere, minori ſtipendio conceſſo, quia nulla videtur congrua ratio ob quam poſſit partem ſtipendij ſibi conceſſi retinere, cùm ex voluntate donantis concedatur ei quatenus eſt Miſſas celebraturus, & non aliter. Ex quo decreto non impediuntur cuſtodes Eccleſiarum ex eleemoſynis pro Miſſis dicendis aliquam partem ſibi retinere pro labore impenſo in harum eleemoſynarum collectione, altariſque obſequio, nempe cera, vino, & aliis, dummodò congruum ſuſpendium Sacerdoti celebraturo concedatur, quia his oneribus ſacrificia poſtulantes ſatisfacere tenentur, ſiquidem irrationabiliter vellent ſibi gratis ea obſequia præſtari.

Ad extremum alicui non videbitur improbabile hæc ſacræ Congregationis decreta etſi rationi, & æquitati conformia ſint, vim legis ſaltem extra Italiam non habere, quia illis deficit requiſita publicatio, & communitatis acceptatio, & juriſdictionis à Pontifice in totam Eccleſiam conceſſio, uti indicat Bonac. *dict. punct.* 11. *in fine*. Quod an verum ſit, aliis judicandum remitto.

PUNCTUM IX.

De ceſſatione à Divinis.

§. I.

Quid ſit, & quotuplex ceſſatio?

1 *Explicatur ceſſationis definitio.*
2 *Qualiter ab interdicto differat.*
3 *Duplex eſt ceſſatio.*

1. ANnexa eſt ceſſatio à divinis interdicto, eique ex parte ſimilis. Dicitur autem ceſſatio ab effectu quem habet, quia ex vi illius divinæ laudes in aliquo loco ceſſant, ideóque Doctores ceſſationem definiunt eſſe prohibitionem Eccleſiaſticam Clericis impoſitam abſtinendi ab officiis divinis in aliquo loco. Hæc prohibitio etſi ob culpam graviſſimam alicujus apponatur, non eſt tamen cenſura, quia non magis nocentes quàm innocentes afficit ſed eſt quædã divinorum officiorum negatio, quam Eccleſia clericis ſub præcepto injungit in ſignum doloris, & triſtitiæ præceptæ ob graviſſimam injuriam ſibi, ſeu honori divino illatam, & illius reparationem, ut hac ratione cogatur delinquens ab injuria deſiſtere, & ſatisfactionem exhibere. Sicuti colligitur ex Clement. 1. *de ſentent. excommunicat. ſub finem*, & tradunt communiter Doctores, Navarr. *cap.* 27. *num.* 188. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 17. *num.* 2. Suarez *diſp.* 38. *ſect.* 1. *numer.* 13. Coninch. *diſputat.* 17. *dub.* 1. *in princ.* Filliucius *tract.* 18. *cap.* 7. *quæſt.* 1. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 6. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 4. *cap.* 6. *num.* 1. Avila 6. *p. de cenſur. diſput.* 1. *dub.* 1.

2. Ex his infertur plurimum ceſſationem ab interdicto differre, nam interdictum etiam locale ſemper afficit aliquam perſonam determinatam, nempe illum cujus cauſa interdictum latum eſt, cùm tamen ceſſatio à divinis nullam perſonam determinatam afficiat. Sed omnes æquè à divinis illo in loco ubi fertur ceſſatio arceantur. Secundò ob violationem ceſſationis per exercitium Ordinis nulla eſt irregularitas impoſita, quæ tamen violationi interdicti apposita eſt. Tertiò ceſſatio non eſt cenſura, ſecùs interdictum. *Cap. quærenti, de verborum ſignificat.* Quartò privilegia tempore interdicti conceſſa ad ceſſationem à divinis trahenda non ſunt. Quintò ceſſatio à divinis nunquam imponitur ipſo jure benè tamen interdictum. Denique effectus ceſſationis, & interdicti aliqua ex parte differunt, ſicuti hæc omnia in ſequentibus videbimus. Ergo ceſſatio à divinis ab interdicto differt.

3. Duplex eſt ceſſatio, alia *generalis*, alia *ſpecialis*. Generalis eſt quæ reſpicit provinciam, civitatem, caſtrum, villam &c. Specialis eſt quæ determinato loco appoſita eſt ſcilicet Eccleſiæ, cœmeterio, oratorio &c. Sicuti de interdicto diximus.

§. II.

Quos effectus habeat ceſſatio à divinis?

1 *Triplex eſt effectus.*
2 *Plures cenſent non ſolùm à Pontifice, ſed à quolibet inferiore ceſſationem imponi poſſe partialem.*
3 *Verius eſt oppoſitum.*
4 *Primus effectus ceſſationis, qui eſt privatio divinorum officiorum tam Clericos, quàm laicos comprehendit.*
5 *Aliqui cenſent privilegium conceſſum* in cap. alma mater, de ſentent. excommunicat. in 6. *extendi ad ceſſationem.*
6 *Oppoſitum verius eſt.*
7 *Privilegium conceſſum pro illis quatuor feſtivitatibus relatis* in dicto cap. alma *ad ceſſationem extenditur ſpectata conſuetudine, tametſi ſpectato juris rigore contrarium eſſet dicendum.*
8 *Ex vi illius privilegij conceſſi audiendi divina, vel celebrandi tempore interdicti, non poſſunt tempore ceſſationis celebrari, vel audiri divina.*
9 *Tempore ceſſationis licitum eſt celebrare in qualibet Eccleſia ſemel in hebdomada pro renovanda Euchariſtia.*
10 *Horæ canonicæ in particulari recitari poſſunt tempore ceſſationis.*
11 *Tempore ceſſationis ea Sacramenta miniſtrari poſſunt, quæ tempore interdicti.*
12 *Ceſſatio per ſe non videtur privare Eccleſiaſtica ſepultura.*

1. TRiplex effectus communiter ceſſationi attribuitur, nempe privatio divinorum officiorum, Sacramentorum, & Eccleſiaſticæ ſepulturæ.

2. Sed an hi effectus cuilibet ceſſationi annexi ſint; Variant. Doctores. Nam Suar. *diſp.* 39. *ſect.* 2. *num.* 15. *& ſect.* 4. *num.* 4. Filliucius *tract.* 18. *capite* 9. *num.* 172. *&* 187. cenſent à ſummo Pontifice (de quo non eſt dubium) ſed à quolibet Judice ceſſationem imponi poſſe partialem, hoc eſt quoad unicum tantùm effectum, & non quoad omnes, v. g. quoad privationem divinorum officiorum, & non quoad privationem Sacramentorum, quia hæc poteſtas nullibi videtur reſtricta.

3. Cæterùm longè eſt verius nullum alium præter Pontificem ceſſationis effectus limitare poſſe; quia hi effectus annexi ſunt ceſſationis ex jure communi ſtatuto *in cap. non eſt* 11. *de Sponſalibus*, ibi: *Nulla divina celebrari permittatis.* Quod jus mutare nemo poteſt. Sicut ergo nullus poteſt excommunicationis effectus reſtringere; quia jure communi ſunt ſtatuti, ſic neque ceſſationis effectus reſtringere valet. Neque placet reſponſum Suarez *dicta ſect. ult. num.* 4. Pontificem loqui *ibi* de ſpeciali ceſſatione, nam Doctores omnes inde ſumunt argumentum ad affirmandum ceſſationem quamlibet prohibere omnia officia divina, neque habere locum indulgentiam factam *in cap. alma mater.*

Præterea ſi ceſſatio partialis, & quoad particulares effectus & non quoad omnes imponi poſſet, eſſet multiplex ceſſatio, ſicuti eſt multiplex interdictum, quam tamen multiplicitatem nullo modo jura agnoſcunt.

Non

Non igitur potest alius à Pontifice effectus cessationis restringere, ut benè notavit Henriq. *lib.* 13. *cap.* 32. *num.* 1. & *cap.* 54. *num.* 2. Sayrus *lib.* 5. *thesauri, cap.* 18. *num.* 7. Avila 6. *p. disp.* 3. *dub.* 4. Bonac. *tom.* 1. *disput.* 6. *punct.* 3. *num.* 8. & alij.

4. Primus ergo effectus cessationis est prohibitio divinorum officiorum, ut deciditur *dicto cap non est vobis de Sponsalibus.* Quæ prohibitio etsi directè clericos afficiat, laicos etiam comprehendit. Ex eo namque quòd in aliquo loco indicta cessatio sit à divinis, omnes tam clerici, quàm laici à divinis arcentur, clerici ne ea celebrent, laici, & clerici ne illorum celebrationi, si aliquando contigerit, assistant. Quod manifestè convincitur ex *cap. quod in te, de pœnit. & remissionib.* & *cap. permittimus de sentent. excommunic.* ubi semel in hebdomada pro renovanda Eucharistia permissum est celebrari, cui celebrationi nec clerici, nec laici assistere possunt, sed solùm sacerdos cum suo ministro. Atque ita notavit Suarez *disput.* 39. *sect.* 2. *num.* 14. Filliuc. *tract.* 18. *cap.* 7. *num.* 166. Bonac. *t.* 1. *de cessat. disp.* 6. *punct.* 3. *num.* 4.

5. Sed dubium est, an privilegium concessum *in cap. alma mater. de sentent. excommunicat. in* 6. ut possint Clerici officia divina in loco interdicto celebrare submissa voce, januis clausis, & campanis non pulsatis, extendatur ad cessationem à divinis? Affirmant Archidiacon. *cap. si canonici statim in princ. de officio ordinar. in* 6. Paludan. *in* 4. *dist.* 18. *quæst.* 8. *art.* 3. *princ. numer.* 38. Joan. de Friburgo *sum. confessor. lib.* 3. *tit.* 33. *q.* 221. Nav. *cap.* 27. *n.* 189. Villadiego *de de irregular. ubi de irregularit. ob violationem interdicti,* §. *dictum est*, & *cap.* 5. *de interdicto, numer.* 15. *vers. prædicta tamen.* Ducuntur, quia cessatio hæc spectato jure antiquo sub interdicto continebatur. Deinde rationes, quibus motus fuit Pontifex ad concedendum, ut tempore interdicti generalis divina celebrarentur, illa moderatione scilicet ne fidelium devotio tepesceret, ne hæreses pullularent æquè in cessatione à divinis procedunt. Ergo privilegium interdicto concessum ad cessationem extendi debet.

6. Nihilominus verior, & communior est sententia, negans concessionem *d. cap. alma,* ad cessationem etiam generalem extendi posse. Primò, quia cessatio à divinis sub interdicto non comprehenditur, sed ab ipso distinguitur, ut colligitur ex *cap. dilectis filiis de appellationibus*, & *cap. irrefragabili, §. cæterum de officio ordinarij*, & *cap. si canonici. Capit. quamvis de offi. io ordinar. lib.* 6. & *Clement.* 1. *de sentent. excommunicat.* Secundò si liceret Canonicis Horas canonicas dicere tempore cessationis generalis, sicuti licet tempore interdicti, possent, & deberent eas Horas recitare, nec privari possent distributionibus, sed necessariò eas lucrarentur. Quo posito non esset obligatus eas illis solvere qui causam cessationi dedit. Sicuti de facto obligatur *in cap. si canonicis*, §. *si autem de offi. io ordinar. in* 6. Tertiò non est eadem ratio in cessatione, ac in interdicto, ut privilegium concessum pro interdicto ad cessationem extendatur. Nam cessatio à divinis rarissimè, & ob urgentissimam causam imponitur, & tentatis aliis pluribus remediis, & semper imponitur ob contumaciam alicujus infringendam. Secùs contingit in interdicto. Quartò si limitationes, quæ in interdicto licent, licerent in cessatione, cessatio non esset gravamen speciale supra interdictum, quod est contra Ecclesiæ usum. Atque ita docet Medina *sum. lib.* 1. *c.* 11. §. 14. Covarr. *cap. alma* 2. *p.* §. 4. *num.* 7. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 53. *num.* 2. Gutier. *lib.* 1. *canon. qq. cap.* 10. *num.* 6. Sanchez *lib.* 7. *de matr. disp.* 8. *num.* 14. Sayr. *lib.* 5. *thesauri, cap.* 19. *num.* 2. Suar. *disp.* 39. *sect.* 2. *num.* 7. Avila 6. *part. disput.* 1. *dub.* 3. *vers. secunda opinio.* Coninch. *disp.* 17. *dub.* 7. *num.* 85. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *p.* 4. *c.* 6 *n.* 2. Bonac. *tom.* 1. *disput.* 6. *punct.* 1. *circa finem.* Galpar Hurtado *de cessat. diffic.* 2. *n.* 58.

7. Ex hac doctrina videtur inferri juris rigore spectato privilegium concessum *in cap. alma.* pro illis festivitatibus. Natalis, Paschæ, Pentecostes, & Assumptionis Beatæ Virginis non esse ad cessationem à divinis extendendum. Ut tradit Bonac. Layman. & Suar. *loc. allegat.* Verùm spectatâ æquitate, & consuetudine hanc extensionem faciendam esse docuerunt Covar. *cap. alma.* 2. *p.* §. 5. *num.* 5. Doctores Salmanticenses, anno 1584. teste Henriq. *lib.* 13. *cap.* 53. *num.* 3. Gutierr. *lib.* 1. *canon. qq. cap.* 10. *in fine.* Sayr. *lib.* 5. *cap.* 19. *num.* 6. Sanchez *d. lib.* 7. *disp.* 8. *num.* 18. Avila 6. *p. disp.* 1. *dub.* 6. *concl.* 1. Paulus Layman. *dict. cap.* 6. *num.* 3. inclinat Sayr *dicta disp.* 39 *sect.* 2. *num.* 23. & colligitur ex *d. cap. alma.* Nam *ibi* conceduntur illis diebus celebrari officia divina non in vi permissionis, sed constitutionis, & ordinationis, inquit enim textus: In illis festivitatibus Natalis Domini, Paschæ, Pentecostes, & Assumptionis Beatæ Virginis Mariæ campanæ pulsentur, & januis apertis, & alta voce divina officia solemniter celebrentur. Ergo adversus hanc constitutionem non potest cessatio, quæ ab inferiori Pontificis indicta est vim habere. Et idem tradit Sayr. & Henriq. de festis, in quibus ob privilegia Religiosis concessa generalia interdicta suspenduntur.

8. Secundò infertur ex vi illius privilegij concessi audiendi divina, vel celebrandi tempore interdicti non posse privilegiatum ea audire, vel celebrare tempore cessationis; quia ut probatum est, cessatio sub interdicto non comprehenditur, sed ab eo distinguitur. Sicuti notavit Navarr. *cap.* 27. *num.* 189. Suarez *disp.* 36. *sect.* 2. *num.* 11. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 19. *num.* 15. Bonac. *disp.* 6. *punct.* 1. *in fine.* Quod maximè procedit in privilegio singularibus personis concesso, quod strictè interpretandum est. Verùm si de privilegio communitati alicui concesso, vel personis ratione dignitatis loquamur, ut est privilegium concessum Episcopis audiendi, vel celebrandi tempore interdicti *in cap. quoad nonnullis de privilegiis*, & *cap. ult. eodem tit. in* 6. non videtur improbabile ad cessationem extendi, quia hoc privilegium latè interpretandum est, maximè cùm jure antiquo parum cessatio ab interdicto distinguebatur. Sicuti plures referens docuit Covar. *capit. alma*, 2. *p.* §. *numer.* 7. *vers. hinc patet.* Henriq. *lib.* 13. *cap.* 53. *num.* 3. & *in comment. lit. P.* & refert ita sensisse quosdam Jurisperitos Salmanticæ consultos Sayrus *lib.* 5. *cap.* 19. *num.* 5. Avila 6. *p. disputat.* 1. *dub.* 5. *conclus.* 2. limitans casu quo privilegium concessum fuerit ante constitutionem *cap. alma mater.* Illud est certum in eo casu Missam, & officia divina celebranda secreto esse, & servato moderatione *dicti cap. alma*, ut notarunt Henriq. & Avila *supra.*

9. In omni tamen sententia fatendum est tempore cessationis licitum esse celebrari in qualibet Ecclesia semel in hebdomada pro renovanda Eucharistia, ne species sacramentales putrefiant, néve infirmi sine viatico decedant, quæ fuerunt rationes ob quas in speciali interdicto hoc permissum est juxta *c. permittimus de sentent. excomm.* Debet tamen unus solus minister, vel ad summum duo adesse juxta Decretum Soteri Pontificis *in c. hoc quoque de consecr. dist.* 1. Sicuti docuerunt Medin. *summ. lib.* 1. *c.* 11. §. 14. Henriquez cum Doctoribus Salmanticensibus *lib.* 13. *c.* 53. *num.* 2. Navarr. *cap.* 27. *num.* 173. Sayrus *lib.* 5. *c.* 19. *n.* 3. Avila 6. *p. disputat.* 1. *dub.* 4. *conclus.* 2. Suarez *disput. sect.* 2. *numer.* 19. Bonacina *tom.* 1. *disput.* 6. *punct.* 3. *n.* 3. Quinimo addit Suar. *num.* 20. quolibet die fieri posse sacrum, si necesse sit conferri viaticum, neque adsit Eucharistia. Cavendum tamen est, ne hoc fiat in fraudem cessationis, ideóque in Missa quæ semel in hebdomada permittitur consecrandæ sunt omnes

formulæ, quæ pro tota hebdomada neceſſariæ reputantur.

10. De recitatione Horarum in particulari ſcilicet bini, vel terni variant Doctores, an liceat tempore ceſſationis? Negarunt Doctores Salmanticenſes, teſte Sayro *lib.5. cap. 19. num.4.* & probari videtur ex *cap. permittimus de ſentent. excommunicat.* ibi: *Nulla divina officia permittatis aliquatenus celebrari.* Item ex *cap. quod in te de pœnit. & remiſſionib.* videtur conceſſa facultas recitandi tempore interdicti bini, vel terni, quæ facultas non eſt ad ceſſationem trahenda. Sed contrarium longè probabilius eſt, ut docuit Sayrus *dict. num.4.* Henriq. *lib.13. cap.53. num.2.* Suar. *diſp. 39. ſect.2. num.14.* Bonac. *tom.1. diſp.6. punct.3. num. 3.* Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 4. cap. 6. num.2.* quia hæc recitatio non eſt publica, & ſolemnis, ſed privata, quæ nec interdicto, nec ceſſatione tollitur. Item extra Eccleſiam hæc recitatio licet, ut docuit Henriquez *ſuprà*, & Avila *dub.4.* Ergo etiam in Eccleſia. Neque obſtat Textus in *dict. cap. dimittimus*, quia intelligendus eſt de permiſſione officij publici. Textus vero *in cap. quod in te*, non facultatem concedit, ſed quod aliàs licitum erat, declarat; ut bene notavit Layman. *d. cap.6. num.2.* De pulſatione campanarum idem eſt dicendum, ac de interdicto diximus nullo modo licere in ordine ad divina officia pulſari; ſecùs verò ad alia quæ officia divina non ſunt, niſi conſuetudo in contrarium obſervetur ab Eccleſia matrice. Sicuti notavit Suar. *diſp.39. ſect.2 num.17.*

11. Secundus effectus ceſſationis eſt privatio ſacramentorum, ut conſtat ex *dict. cap. non eſt vobis de Sponſalib.* Difficultas autem eſt quæ ſacramenta miniſtrari, & recipi liceant? Et dicendum videtur, etſi ſpectato juris rigore ſolus Baptiſmus, & pœnitentia morientibus, & Viaticum adminiſtrari poſſit, ut colligitur ex *dict. cap. non eſt vobis*, ibi: *Nulla divina officia præter Baptiſmum parvulorum, & pœnitentiam morientium adjuncto etiam Viatico celebretis.* At ex benignitate Eccleſiæ, & graviſſimorum Doctorum authoritate ea ſacramenta miniſtrari, & recipi poſſunt quæ tempore interdicti licent, non quia ceſſatio ſub interdicto comprehendatur; ſed quia Eccleſia videtur eam conſuetudinem approbaſſe, ne ſuos fideles tanto bono privet, ut tradunt ex communi Covarr. *in cap. alma, 2. part. §.4 num.7. verſ. utcumque tamen ſit.* Henriq. *lib. 13. cap. 53. num. 1. & 4.* Sayrus *lib.5. theſauri, cap. 19. num. 7.* Bonac. *tom. 1. diſput.6. punct.3. num.7.* Layman. *lib. 1. tract.5. part.4. cap.6. num.3.* Suarez *diſp. 39. ſect. 2. num.12.* Avila *6. part. diſp. 1. dub.6.* & alij. Quocirca tempore ceſſationis licet tam parvulis, quàm adultis etiam ſanis conferre ſacramentum Baptiſmi, quia hoc ſacramentum eſt neceſſitatis ob vitæ periculum, & vocatur Sacramentum parvulorum etiamſi adultis detur, quia de jure, & per ſe, in pueritia illis erat tribuendum. Confirmatio etiam concedi poteſt; quia eſt quædam Baptiſmi perfectio: ſicuti tradunt Sayrus, Henriq. Bonac. Suar. Layman. & alij *locis allegatis.* Pœnitentia omnibus morituris concedenda eſt propter ejus neceſſitatem, ut habetur in *ſuprad. cap. non eſt vobis.* An verò ſanis ſit miniſtranda? non eſt ita certum. Probabile eſt extendi ex benigna Eccleſiæ interpretatione, nam cùm difficile ſit adultum contritione juſtificari, non eſt credendum voluiſſe piam matrem Eccleſiam ſuos fideles hoc tam ſalutari remedio, & ad juſtificationem neceſſario privare. Sicuti docet Covarruv. *dicta 2. p. §.4. num. 7. verſ. ubicunque.* Henriq. *lib. 13. cap. 53. num.4.* Sayrus *cap.19. num.8.* Bonac. *punct.3. num.5.* Coninch. *diſp.17. dub.9. num.82.* Suar. Avila, Layman. *loc. cit.* Deinde Matrimonium abſque ſolemnitate nuptiali contrahi poteſt, nam eſto ſacramentum ſit, quia tamen fundatur in humano contractu ex vi ceſſationis, ſicut neque ex interdicto prohibetur, ut docet Sayrus *lib.5. cap.19. num.12.* Henriq. *cap. 53. num. 4.* Suarez *diſp.39. ſect.2. num 27.* Quapropter ſacramentum Ordinis, Euchariſtia ſanis, & extrema Unctio infirmis tempore ceſſationis, ſicuti tempore interdicti denegantur, ut advertunt Doctores relati. Omnia tamen ſacramenta quæ eo tempore miniſtrari licent adminiſtranda ſunt cum ſuo ritu, & ſolemnitate debita. Sicuti notant Sayrus, Suar. Bonac. Layman. & alij *locis allegatis.* Unde licitum eſt hebdomada ſancta, ſi ceſſatio perſeveret conſecrare Chriſma, & benedicere oleum; quia hæc neceſſaria ſunt pro miniſtratione ſolemni Baptiſmi, & Confirmationis. Sicuti advertunt Henriq. *lib.13. cap.53. n.4.* Navar. *cap.27. n.178.* Sayr. *lib.5. cap.19. n.7.* Suar. *diſp.39. ſect.2. n.18. & 21.* Bonac. *diſp.5. p.3. n.5. & ſeqq.*

12. Tertius effectus ceſſationis enumerari ſolet privatio Eccleſiaſticæ ſepulturæ, Et quidem ſi ceſſatio interdictum ſupponat, ut ferè ſemper contingit, non eſt dubium ratione interdicti hanc ſecum ferre privationem. Verùm ſi ceſſatio per ſe ſumatur, valde probabile cenſeo hunc effectum non habere, quia ſepultura Eccleſiaſtica, ut *ſuperius* dixi ſub officiis divinis non comprehenditur: at ceſſationi ſolùm divinorum privatio, ut effectus annectitur ex *cap. non eſt vobis de Sponſalibus*, neque ullibi cautum eſt hanc ſepulturæ privationem illi convenire. Non igitur aſſerenda eſt, ideóque poſſunt ſpectato juris rigore non ſolùm Clerici (de quibus ferè omnes Doctores conveniunt) ſed etiam laici tempore ceſſationis cœmeterio, vel Eccleſia ſepeliri abſque divinorum officiorum ſolemnitate. Uti tradit Suarez *diſput. 39. ſection. 2. numer. 34.* Coninch. *diſputat. 17. dub.7. num. 84.* Bonacina *tom. 1. diſputat. 6. punct. 3. num 8.* Paul. Layman. *lib. 1. tractat. 5. p. 4. cap. 6. numer. 3. verſ. denique.*

§. III.

De cauſis ceſſationis.

1 *Qui poſſint ceſſationem indicere & quod ſit ejus ſubjectum, & cauſa finalis.*

2 *Cauſa materialis ob quam ceſſatio imponitur debet eſſe graviſſima.*

3 *Invalida eſt ceſſatio non ſervatis conditionibus præſcriptis* in cap. 1. de ſentent. excommunic. in 6.

4 *Poſita ceſſatione ſi intra menſem partes non ſe compoſuerint; Romam mittendum eſt.*

5 *Aliæ conditiones ſervandæ ſunt pro ceſſatione poſita à Capitulo.*

6 *Prædictas conditiones non tenetur Capitulum obſervare tempore Sedis vacantis, ſi per Vicarium à ſe electum ceſſationem imponat.*

7 *Referuntur pœnæ Capitulo impoſitæ non ſervanti prædictas conditiones.*

8 *Quod dictum eſt de ceſſatione impoſita à Capitulo, dicendum eſt de ceſſatione impoſita ab Epiſcopo, alioque Prælato.*

9 *Cauſam ceſſationi præbens ad quæ obligetur.*

1 CAuſam materialem, ſeu ſubjectum ceſſationis conſtat eſſe locum, ſeu perſonas in ordine ad locum, quibus prohibetur divina ibidem celebrare. Efficiens cauſa eſt qui ceſſationem indicit, quia neceſſariò habere debet juriſdictionem in foro externo, ea autem gaudens ceſſationem indicere poteſt. Sicuti excommunicare, ſuſpendere, & interdicere. Cui enim poteſtas ferendi has cenſuras competit, etiam poteſtas ferendi ceſſationem. Quapropter ex proprio officio Epiſcopis, aliiſque juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus, & Capitulo Sede vacante hæc poteſtas ineſt. Ut colligitur ex *capite ſi canonici de officio ordinar. lib. 6.* Et *ibi*

Gloſſa

Glossa *verbo cessare*. Capitulum verò Sede non vacante hanc nequit cessationem indicere, nisi ex privilegio, aut consuetudine recepta: uti colligitur ex *dicto cap. si canonici*, & tunc non nisi ex consensu Episcopi, & convocatis omnibus capitularibus etiam absentibus, sicuti fit ad electionem, ut colligitur ex *cap. irrefragabili de officio ordinarij*, *& cap. si Canonici*, *cap. quamvis eodem*, *tit. in 6*. Et notavit Sotus *in 4. d. 22. q. 3. art. 2. concluf. 3.* Covarruv. *in cap. alma 2. p. §. 2. num. 9.* Henriq. *lib. 13. cap. 54. num. 1.* Sayrus *lib. 5. cap. 18. num. 5.* Finalis causa consequenda per cessationem est rebelles, & inobedientes coercere, & à delicte patrato removere. Causa verò formalis, seu modus ferendi cessationem, & causa propter quam ferenda est, præscribitur in *cap. irrefragabili*, *§. cæterùm de officio ordinar. & cap. si canonici*, *cap. quamvis eodem tit. in 6*. Qui Textus etsi loquantur de cessatione imposita à Capitulo, Doctores referendi ad quamcumque cessationem extendunt.

2. Causa materialis, seu delictum ad cujus emendationem ferenda est cessatio, debet esse ejus qualitatis, ut adæquet damnis ex cessatione provenientibus, quæ cùm gravissima sint, gravissimum delictum exigunt. Et præterea debet esse delictum notorium, & manifestum notorietate facti, ut ejus scandalo possit cessatione occurri. Neque in contrarium stare potest consuetudo utpotè irrationabilis, & in gravamen Ecclesiæ cedens. Sic docuit Sylvest. *verbo suspensio, n. 1.* Sotus *in 4. d. 22. quæst. 3. art. 2. concl. 3.* Henriq. *lib. 13. cap. 52. num. 1.* Sayr. *lib. 5. thesauri, cap. 18. num. 12.* Suar. *disp. 38. sect. 3. num. 4. & 7.* Avila *6. p. disput. 2. dub. 2. condit. 1. & seqq.* Coninch. *d. 17. dub. 7. num. 87.* Bonacina *t. 1. d. 6. d. cessat. punct. 2. num. 5.* Gaspar Hurtado *de cessat. difficult. 3. num. 59.* & colligitur ex *cap. irrefragabili de officio ordinar.* Et *cap. si canonici*, *cap. quamvis, eodem tit. in 6.* Insuper hæc causa propter quam imponitur exprimi debet instrumento publico per Tabellionem, seu aliis patentibus litteris sigillo authentico munitis, quæ debent tradi ei contra quem cessatio indicitur. Sicuti cavetur in *supradict. cap. si canonici*. Præterea debet prius delinquens moneri, an satisfactionem, & emendationem præstare velit. Non enim cessatio quæ gravissima pœna est, indici potest nisi pro contumacia, ut manifestè colligitur ex *dicto capite quamvis*.

3. Hæ conditiones ferè sunt ejusdem rationis, ac illæ quæ præscribuntur in *cap. 1. de sentent. excommunic. in 6.* pro qualibet censura ferenda. An verò aliqua ex his deficientibus nulla sit cessatio? variant Doctores. Nam Suar. *disp. 38. sect. 3. num. 8. & 11.* esto existimet in qualibet cessatione has conditiones observandas esse, at affirmat ob earum defectum cessationem non fore irritam, sed injustam tantum. Solùm de monitione asserit esse necessariam, eam scilicet quæ sufficeret ad notitiam habendam de cessatione imponenda, quæque ad valorem cujuscunque censuræ requisita foret, non autem quod fiat tali tempore, & modo, quo præscribitur in *dicto c. quamvis*. Et reddit rationem, quia in *hoc. cap. & cap. si canonici* non redditur nulla sententia, & alioquin ex jure ipso naturali prædictæ conditiones pro valore cessationis non requiruntur: Favet Coninch. *disputat. 17. dub. 7. num. 90.*

Cæterùm verius censeo ex defectu cujuscunque conditionis ex superiùs enumeratis invalidam esse cessationem sive impositam à Capitulo sive à Prælato. Quod docuit aliis relatis Sayrus *lib. 5. thesauri, cap. 18. num. 16.* Stephan. Davila *6. p. de censur. disput. 2. dub. 2. §. circa juncto §. 2. notandum*: & de cessationibus à Capitulo impositis asserit Suarez *disput. 39. sect. 3. n. 13.* Coninch. *dicto dub. 7. num. 90.* præfatas conditiones necessarias esse. Ducor, quia Doctores plerunque inveniunt supradictis conditiones communes esse omnibus cessationibus sive impositis à Capitulo, sive à Prælato. At in *cap. quamvis de officiis ordinar. lib. 6. in fine*, dicitur parte cessante, & suprascripta (scilicet quæ in *illo cap.* continentur, & quæ lata erant in *cap. si canonici eodem tit. & lib. & in cap. irrefragabilis de officio ordinarij*, quæque in *dicto cap. quamvis initio* renovantur) non servante non servetur cessatio. Si igitur non est servanda cessatio illis conditionibus in ejus impositione non servatis. Ergo illæ conditiones sunt pro valore cessationis requisitæ.

4. Deinde posita cessatione si intra mensem partes non se composuerint debet tam imponens cessationem, quàm is ob cujus culpam imponitur Romam petere per se, vel procuratorem cum actis ad negotium spectantibus, ut Romana Sedes remedium provideat, ne Ecclesia diu à divinis cesset in grave fidetium detrimentum. Sicuti habetur in *dicto cap. quamvis*, & notant *ibi* Doctores. Interim verò si pars contumax pœnituerit; poterit, & debet cessationem indicens eam tollere, quia ex accessu ad Romanam curiam jurisdictionem non amisit; accessus namque ille solus fuit, ut ibi discutiatur quid sit agendum casu quo partes non se composuerint. At facta compositione cessat occasio expectandi Romani Pontificis responsum, ut notavit Henriq. *lib. 13. cap. 52. num. 2.* Sayrus *lib. 5. thesauri, cap. 18. in fine.* Suarez *disp. 39. sect. 3. num. 12.* Avila *6. p. disp. 2. dub. 2. §. sed circa.* Bonac. *t. 1. disp. 6. punct. 2. num. 4.* adversus Sotum *dist. 22. quæst. 3. art. 2.* & Alterium *disput. 2. cessat. c. 6. vers. tertiò.* Quod si imponens cessationem noluerit post mensem Romam mittere, eo ipso aufertur cessatio, ut habetur in *dicto cap. quamvis in fine.* Oportebit autem, (ut bene advertit Suarez *disp. 39. sect. 3. num. 14.*) evidenter constet partem illam esse in mora culpabili, quia dum id non constat, retinet jus suum. Quod nullo modo habet locum in eo ob cujus culpam cessatio imposita est: nam esto hic non mittat Romam, non eo ipso aufertur cessatio, alioquin ex sua iniquitate commodum reportaret, in ejúsque potestate situm esset cessationem eludere. Sicuti notavit Sayrus *dicto lib. 5. cap. 18. num. 17.* Suarez *d. sect. 3. num. 14.* Bonac. *disp. 6. p. 3. num. 11.* quia ex nullo Textu colligitur hæc abrogatio, nam *caput. quamvis* solùm dicit parte non servante conditiones sibi præscriptas in imponenda cessatione non esse cessationem servandam; at nihil dicit de imponente validè cessationem, illam verò postea non observante, sicuti neque tollitur excommunicatio, aut suspensio, vel interdictum ex eo quod has censuras imponens illas non observet.

5. Præter supradictas aliæ sunt conditiones servandæ pro cessatione imposita à Capitulo, scilicet ut ad hanc cessationem imponendam convocentur omnes qui convocandi essent pro electione quavis facienda, quique inter se debent conferre, an expediat cessationem imponi, & consultatione facta suffragia ferantur, & ex majori parte suffragiorum cessatio decernatur; aliàs sicut electio sine hac convocatione, consultatione, & determinatione est nulla, *cap. coram delicto*, *cap. quia propter de electione*. Sic cessatio quæ electioni comparatur in *dicto cap. quamvis de officio ordinan. lib. 6.* nulla erit: sicuti notavit Sayrus *lib. 5. Thesauri, cap. 18. num. 14.*

6. Dubium tamen est, an debeat Capitulum Sede vacante has conditiones in ferenda cessatione observare? Affirmat Avila *6. p. disp. 2. dub. 2. §. circa has conditiones*. Ducitur, quia Textus in *cap. quamvis de officio ordinar. in 6.* has præscribit conditiones observandas à Capitulo, seu conventu, qui ex majore parte canonicorum, seu conventualium coalescit. Sed hoc verum est casu quo Capitulum, seu Conventus per se cessationem indiceret: at quia Capitulum Sede vacante non per se, sed per Vicarium electum jurisdictionem exercet,

exercet, juxta Conc. Trident. *ſeſſ. 24. c. 16. de reformat.* ea de cauſa ad imponendam ceſſationem non indiget Canonicorum convocatione, & aliis in *dicto cap. quamvis* præſcriptis. Sicuti notavit Suarez *diſput. 39. ſect. 3. num. 10.*

7. Capitulum ceſſationem indicens prædictis conditionibus non ſervatis, nequit proventus, & diſtributiones, quæ intereſſentibus divinis officiis conceduntur, recipere; quia abſque cauſa ab illis officiis abſtinet, ideoque omnes proventus, & emolumenta eo tempore percepta reſtituere tenetur, & inſuper parti contra quam ceſſaverit, obligatur damna reſarcire. Quod intelligendum eſt, etiamſi cauſa legitima adſit imponendi ceſſationem. Nam dictus Textus in *cap. ſi canonici* utrumque requirit, & cauſam ceſſationis legitimam eſſe, & conditiones in ceſſatione imponenda ibidem præſcriptas obſervari, ut conſtat manifeſtè ex illis verbis: *Si hoc prætermiſſo ceſſaverint, vel cauſa non fuerit canonica.* Sicuti notavit Avila *6. p. de cenſur. diſput. 2. dub. 3.* Henriq. *cap. 52. num. 3.* Sayrus plures referens *lib. 5. theſauri, cap. 19. num 17.* Suarez *diſp. 39. ſect. 3. num. 15.* ubi bene advertit hanc obligationem majori ex parte ex ipſa rei natura ante Judicis ſententiam procedere, quia ſi nulla eſt ceſſatio vel ob defectum cauſæ, vel conditionum obſervandarum irrationabiliter ceſſant Canonici à divinis officiis, injuſtéque recipiunt diſtributiones, & alia commoda Eccleſiæ ob ejus obſequium debita, in juſtitiamque parti adverſus quam ceſſatur irrogant, damnáque illi facta reparare debent.

8. Quod dictum eſt de ceſſatione nulliter impoſita à Capitulo, idem eſt dicendum de ceſſatione impoſita ab Epiſcopo, alióve Prælato, ſi abſque cauſa legitima, vel non ſervatis conditionibus, quas obſervare tenetur ceſſationem interdixerit; deberet inquam tunc reſtituere Canonicis ea, quæ ob ceſſationem impoſitam amittunt, & aliis clericis ſtipendia quæ ex Miſſis, aliiſque officiis divinis acquirerent, & damna quæ pars adverſus quam ceſſatur ſuſtinet. Sicuti aliis relatis tradunt Sayr. Henriq. Suarez, Avila *ſuprà.*

9. Verùm ſi ceſſatio juſta ſit, tenetur qui cauſam dedit, omnia damna innocentibus perſonis provenientia reparare, & arbitrio ſuperioris condemnandus in aliqua quantitate convertenda in augmentum divini cultus. Sicuti hæc colliguntur ex *dicto cap. quamvis, & cap. ſi canonici de offic. ordinar. in 6.* Et notarunt aliis relatis Henriquez *lib. 13. cap. 52. n. 3.* Sayr. *lib. 5. theſauri, cap. 19. num. 19.* Suarez *diſp. 39. ſect. 3. num. 16.* Coninch. *diſput. 17. dub. 7. num. 91.* Avila *6. p. diſp. 2. dub. 3. concl. 3.* Bonac. *t. 1. de cenſur. diſp. 6. p. 3. in finem.*

§ IV.

De obligatione ſervandi ceſſationem, & pœna tranſgreſſoribus impoſita.

1 *Grave peccatum eſt violare ceſſationem.*
2 *Religioſi obligati ſunt ceſſationem à Capitulo, ſeu Prælato obſervare.*
3 *Clerici, & religioſi tam exempti, quam non exempti incurrunt excommunicationem violantes ceſſationem.*
4 *Pœna irregularitatis clericis violantibus ceſſationem impoſita non eſt.*

1 NEmini eſt dubium grave peccatum commiſſurum qui ceſſationem celebratione divinorum officiorum adminiſtratione, vel receptione Sacramentorum violaret, quia violat legem Eccleſiaſticam ob graviſſimam cauſam impoſitam.

2 Solùm eſt dubium? An Religioſi exempti obligentur ſervare, & publicare in ſuis conventibus ceſſationem impoſitam à Capitulo, ſeu Prælato, & obſervatam ab Eccleſia matrice? Negat Alterius *de interdicto, diſput 2. c. 8. col. 4.* quia Concil. Trident. *ſeſſ. 25. cap 12. de Regularib.* ſolùm præcepit obſervari cenſuras, & interdicta, at ceſſatio à divinis neque eſt cenſura, neque interdictum etiam pœnale. Ergo in prædicto decreto non continetur.

Nihilhominus contrarium dicendum eſt. Concilij enim decretum expeditum fuit in confirmationem *Clement. 1. de ſentent. excommunic.* ubi tam regulares exempti, quam non exempti obligantur interdicta, & ceſſationes à divinis obſervata ab Eccleſia matrice obſervare. Et licèt textus in principio ſolius interdicti mentionem fecerit, ex ſubſequentibus colligitur ſub interdicti nomine voluiſſe ceſſationem à divinis comprehendere, uti colligitur ex illis verbis, *Quod etiam in interdictis, & ceſſationibus, &c.* quæ indicant antea de interdictis, & ceſſationibus ſermonem factum eſſe. Præterea in ceſſatione magis urgent rationes obligantes, ut religioſorum conventus cum Eccleſia matrice confirmentur. Atque ita tradit Bonac. *t. 1. diſp. 6. punct. 3. num. 10.*

3. Quoad pœnas attinet, nulla eſt laicis violantibus ceſſationem ipſo jure impoſita, ſed arbitrio Judicis puniri debent. Clericis verò Religioſis tam exemptis impoſita eſt excommunicatio ipſo facto *in Clem. de ſentent. excommunicat.* ut loquentes de interdicto diximus. Debet tamen ceſſatio eſſe generalis, & obſervari ab Eccleſia matrice, nam ex violatione ceſſationis ſpecialis, nulla pœna ipſo jure contrahitur, quia nullibi habetur, nec de prædicta ceſſatione loquitur præfata Clement. Et quamvis Paludan. *in 4. d. 18. q. 8. num. 38.* aſſerat hanc pœnam excommunicationis habere locum in ceſſatione tantùm impoſita à Capitulo, Collegio, ſeu Conventu, Concilióque provinciali, non autem in ceſſatione ab Ordinariis impoſita, nullo modo ei adhærendum eſt, ſed omnino affirmandum illam pœnam excommunicationis communem eſſe omni ceſſationi generali, ſive impoſita ſit à Capitulo, Collegio, ſeu Conventu, ſive à Concilio provinciali, ſive ab Ordinario, ſive à Delegato Pontificis, ut ex *dicta Clem.* conſtat *in verſ. quod etiam*, & notavit Covarruv. *cap. alma 2. p. §. 2. num. 3.* Henriquez *lib. 13. cap. 54. num. 3.* Navarr. *cap. 27. num. 145. & 189.* Sotus *d. 22. q. 3. art. 2.* Sayrus aliis relatis, *lib. 5. cap. 19. in fine.* Suarez *diſp. 39. ſect. 3. num. 36.* Avila *6. p. diſp. 3. dub. 2. concl. 2.* Bonacina *diſput. 6. punct. 3. num. 9.* Notant tamen Henriq. & Avila *ſuprà.* Sayrus *lib. 5. cap. 18. num. 11.* religioſos Mendicantes ab hac pœna eximi ex particulari privilegio, quod mihi non conſtat.

4. Pœnam irregularitatis, quam aliqui Doctores adſcribunt violantibus ceſſationem per exercitium ordinis, verius eſt non contrahi, quia nullibi eſt expreſſa, & irregularitas non contrahitur niſi in caſibus à jure expreſſis, *cap. is cui de ſentent. excommunicat. in 8.* Et licèt in *dicta Clement. 1.* ceſſatio æquiparetur interdicto, id eſt ſolùm quoad pœnam excommunicationis impoſitam Religioſis interdictum, & ceſſationem generalem non obſervantibus, non tamen quoad reliqua omnia. Sicuti docet Gloſſa in *cap. ſi canonici, verbo ceſſare de officio ordinar. lib. 6.* Panormit. *cap. dilectis filiis, num. 18. de appellationib.* Paludan. *d. 18. quæſtion. 8. art. 3. num. 38.* Navarr. *cap. 27. num. 189.* Suarez *diſputat. 39. ſect. 1. d. numer. 8.* Avila *6. p. diſputat. 3. dubit. 2. concluſ. 4.* Henriq. *lib. 13. cap. 54. num. 3.* Sayr. *lib. 5. cap. 18. num. 9.* & alij plures apud ipſos.

§. V.

De relatione ceſſationis.

1 *Quis poſſit ceſſationem relaxare, & quæ forma ſervanda ſit.*
2 *Bene poteſt per appellationem ſuſpendi ceſſatio, ſi executioni mandata non ſit.*

1 CErtum eſt imponentem ceſſationem poſſe illam relaxare, neque alium niſi ſuperior ſit, vel æqualis, vel ab imponente poteſtatem acceperit. Forma verò relaxandi ceſſationem nulla eſt in jure determinata, ſed illa ſufficiet quæ voluntatem relaxantis exprimat, uti notant ex communi ſententia Henriq. *lib.*13.*cap.*52.*num.*3. Sayrus *lib.*5. *cap.*18. *n.*7. Filliuc. *tract.*18.*n.*188. Bonac. *t.*1.*diſp.*6.*de ceſſat. p.* 3. *in fine.*

2. Dubium tamen eſt, an per appellationem ſuſpendi poſſit? Panormit. *in cap. delictis filiis.* Villadiego relatus à Covarr. *cap. alma* 2.*p.*§.2. *n.*1. Sayrus *lib.*5.*thesauri, cap.*17. *num.*7. exiſtimant ſuſpendi non poſſe, quia hæc ceſſatio non à jure decernitur, ideóque ad factum pertinet, quod non videtur appellatione ſuſpendi poſſe.

Verùm dicendum eſt ſententiam ceſſationis executioni mandatam appellatione non ſuſpendi, quia ſecum trahit executionem, quæ nulla alia via impediri poteſt quàm relaxatione, at bene ſuſpendi poſſe, ſi executioni mandata non ſit, quia per appellationem impeditur juriſdictio imponentis, & ex defectu juriſdictionis nulla erit ceſſatio. Sicuti tradunt Covarr. *loco citato.* Suarez *diſp.*39.*ſect.ult.n.*3 Henriq. *c.*52.*n.*1.*in Gloſſ. litt.O.* Avila 6.*diſp.*3.*dub.*1. *concluſ.*1.

DISPUTATIO VI.

DE IRREGULARITATE.

DE hac materia nullus eſt ſpecialis tractatus in jure canonico, ſed occaſione diverſarum irregularitatum quæ *ibi* conſtituuntur, diverſos tractatus Doctores edidere, uti Gratian. & alij in *Decreto diſtinct.* 26. & in *Decretalibus tit. de homicidio, de corpore vitiatis, de ſententia excommunicationis, & aliis.* Ut diſtinctè procedamus agemus prius de his quæ communia videntur cuilibet irregularitati, deinde de his quæ propria ſunt.

PUNCTUM I.

De nomine, & natura irregularitatis, ejúſque diviſione.

1 *Unde dicta ſit irregularitas?*
2 *Expenditur irregularitatis definitio, & qualiter ab aliis cenſuris differat.*
3 *Quotuplex ſit irregularitas?*

1 SI nominis ethymologiam ſpectemus irregularitas à regula deducitur, addita præpoſitione *in*, quæ privationem ſignificat, ideóque irregularitas idem eſt ac privatio regulæ ſeu extra regulam. Etenim cùm regula juris Pontificij ſit omnes ad ſtatum clericalem admittere, qui eo privatus extiterit extra hanc regulam erit, irregulariſque nuncupabitur. Secundùm quam ſignificationem ſumitur in præſenti irregularitas pro impedimento, inquam, & privatione aſſumendi clericorum ſtatum, & regulam. Argument. Textus in *capite* 1. *de ſententia, & re judicata, lib.*6. *capite cum medicinalis.* §. *fine & capite is qui de ſententia excommmunicat.eodem libro & alibi.*

2. Doctores communiter definiunt irregularitatem, ut ſit impedimentum canonicum primò, & per ſe impediens ordinis ſuſceptionem & ſecundariò illius uſum. Sic Archidiacon. & Joan. Andreas *in cap.* 1. *de ſentent. & re judicata lib.*6. Sylveſt. *verbo irregularitas, initio.* Navarr. *cap.*27. *num.*191. Covarruv. *in Clement. ſi furioſus de homicidio, in princ.* Henriq. *lib.*14. *cap.*1. *num.*2. Gregor. de Valent. *t.*4. *diſp.*7. *q.*19. *punct.*1. Sayr. *lib.*6.*cap.*1. *num.*16. Suar. *diſp.*40. *ſect.*1. Coninch. *diſp.*18.*dub.*1. *num.*1. Paul. Layman. *lib.*1. *ſum.tract.*5. *part.*5. *cap.*1. & alij paſſim: & colligitur ex *cap. ſignificaſti elect. de homicidio. Impedimentum* ponitur loco generis, quia quælibet cenſura, & quilibet defectus naturalis ordines impediens eſt impedimentum. *Canonicum* dicitur, ut excludamus quodlibet aliud impedimentum jure naturæ vel divino introductum, quo affectus eſt infidelis, ſeu non baptizatus, truncus & fœmina; omnes ij jure naturæ, vel divino excluduntur ab ordinibus. Dicitur *directè impediens ordinis ſuſceptionem*, ut diſtinguamus hanc inhabilitatem ab excommunicatione, ſuſpenſione, & interdicto, quæ cenſuræ ſunt, itémque à depoſitione, & degradatione. Etenim irregularitas abſolutè non eſt cenſura, cùm non ſit pœna. Quod ſi aliqua irregularitas pœna ſit, non eſt pœna medicinalis, quæ recedente contumacia tolli debet, ſed eſt pœna de ſe perpetua. Præterquam quòd non tam in pœnam delicti commiſſi imponitur, quàm ob honorem Eccleſiaſtici ſtatus, quem dedecet in eum aſſumi qui tale delictum commiſit.

Specialiter autem differt irregularitas ab excommunicatione, ex eo quòd directè impedit ordinis ſuſceptionem quatenus talis eſt, cùm tamen excommunicatio illius ſuſceptionem impediat quatenus eſt quædam cum fidelibus communicatio, & excommunicatio minor, quatenus eſt quoddam Eccleſiæ Sacramentum. A ſuſpenſione verò differt, quia ſuſpenſio per ſe non privat ordinis ſuſceptione, ſed illius uſu, ideóque ſolis clericis aptatur, cùm tamen irregularitas tam clericis, quam laicis communis ſit. Ab interdicto diſtinguitur, quia eſto aliquando interdictum impediat Ordinis ſuſceptionem, non tamen quatenus Ordo eſt, ſed quatenus eſt quoddam ſacramentum, & divinum miniſterium. Quod ſi irregularitas homini jam ordinato ſuperveniat, non obinde mutatur ejus natura, ſicuti non mutatur in impedimento affinitatis matrimonio ſupervenientis, quod ex ſe habet dirimere matrimonium, ſed quia matrimonio jam contracto ſupervenit, illudque dirimere non poteſt, impedit ejus uſum. Sic irregularitas ex ſe conſtituit irregularem extra Eccleſiæ miniſtros, at quando Eccleſiæ miniſtris ſupervenit, impedit miniſterij uſum.

Præterea irregularitas ſolùm privat directè irregularem ordinis ſuſceptione, & indirectè illius uſu, at reliquæ cenſuræ pluribus aliis privant, ut ex ſuperioribus conſtat. Deinde à depoſitione, & degradatione differt irregularitas, quia depoſitio, & degradatio ſunt ſententiæ ab homine latæ, cùm tamen irregularitas nunquam ab homine, ſed à jure indicta ſit, & ſemper indicuntur in pœnam alicujus delicti cùm tamen irregularitas ex ſe pœna non ſit.

Præterea depoſitio, & degradatio directè non privant Ordinum ſuſceptione, ſed potiùs illorum uſu, cùm per ſe ſupponant ordinem à cujus uſu deponunt, ſecùs irregularitas. Denique irregularitas inducitur ob decorem ſtatus clericalis ſervandum: at depoſitio, & degradatio ob vitandum ſcandalum,

quod ex miniſterio, Ordiniſque uſu perſonæ depoſitæ provenire poteſt.

3. Quoad diviſionem attinet communiter dividunt Doctores irregularitatem in eam quæ provenit ex delicto, & in eam quæ provenit ex alio defectu. Quælibet autem ex his irregularitatibus plures ſub ſe continet, ut *in ſequentibus* videbimus.

Deinde ſolet dividi irregularitas in totalem, & partialem. *Totalis* eſt, quæ privat ordinum ſuſceptione, illorúmque uſu, *partialis* quæ ſuſceptorum ordinum uſu in totum, vel in parte privat. Etenim homicidium ordinato ſuperveniens eum uſu ordinum privat, ſecùs verò oculorum, vel manuum defectus, qui tantùm privat ordinatum illorum Ordinum uſu qui cum tali defectu compati non poteſt.

Præterea ſubdividitur irregularitas in perpetuam, & temporalem. *Perpetua* eſt quæ ſola diſpenſatione tollitur, *temporalis* quæ lapſu temporis ceſſat, uti eſt irregularitas orta ex defectu ætatis, quæ adveniente ætate tollitur, & in his ferè omnes Doctores conveniunt, ideóque ſupervacaneum eſt illos recenſere.

Punctum II.

De cauſa efficiente, & materiali irregularitatis.

1 *Nullus alius præter Pontificem irregularitatem indicere poteſt.*
2 *Satisfit objectioni.*
3 *Subjectum irregularitatis eſt vir baptizatus.*
4 *Summus Pontifex incapax eſt irregularitatis contrahendæ.*
5 *Epiſcopus ſub lege generali irregularitatem inducente comprehenditur.*

1 CUm irregularitas non incurratur, niſi in caſibus à jure expreſſis. Uti deciditur in *cap. is qui de ſentent. excommunic.* & nullus alius præter Pontificem poteſtatem habeat condendi jus, efficitur ſanè à nulllo alio quàm à Pontifice irregularitatem induci poſſe, ut latè comprobat Suarez *de cenſur. diſputat.* 40. *ſect.* 4. *à num.* 7. Avila 7. *parte diſput.* 1. *in fine.* Bonacina *t.* 1. *diſp.* 7. *q.* 1. *punct.* 2. *num.* 1. *&* 2. & alij paſſim.

2. Adverſus hanc doctrinam proceſſit Sotus *in* 4. *diſp.* 25. *q.* 1. & Gab. *lect.* 9. *in canon. litt. D.* ducti ex eo quòd nullibi videatur prohibitum Judicibus Pontifice inferioribus irregularitatem alicui indicere ob delictum commiſſum. Si enim poſſunt depoſitionem, & degradationem inferre quæ graviores ſunt pœnæ, cur non poterunt irregularitatem? Sed facilis eſt horum ſolutio, dicimus namque omnibus judicibus Pontifice inferioribus hanc poteſtatem derogatam eſſe in *dicto cap. is qui de ſentent. excommunicat.* Nam *ibi* expreſsè deciditur irregularitatem contrahi non poſſe niſi in caſibus à jure expreſſis. Si autem alij à Pontifice irregularitatem indicere poſſent, jam extra caſus à jure expreſſos irregularitas contraheretur. Præterea non expediebat alios à Pontifice poteſtatem habere inducendi irregularitatem, quia irregularitas per ſe non inducitur ad punienda delicta, ſed ad vitandam indecentiam ortam ex eo quòd irregularis in ſtatum Eccleſiaſticum aſſumatur. Statuere autem, & decernere quæ hanc indecentiam inducant cùm id commune ſit toti Eccleſiæ, proprium eſt Pontificis. Ergo ſolus Pontifex irregularitatem inducere poteſt, & nullus alius.

3. Quoad cauſam materialem attinet, ſeu quoad ſubjectum irregularitatis conſtat ex communi ſententia fœminam eſſe non poſſe, quia fœmina nunquam habuit potentiam, ut ordines reciperet, ideóque privari illis propriè non poteſt, quia privatio ſupponit habitum. Quocirca ſubjectum irregularitatis neceſſariò debet eſſe vir, & non quicunque, ſed baptizatus, nam vir non baptizatus non tam jure canonico, quàm divino ab Ordinibus eſt excluſus, *cap.* 1. *& cap. veniens de presbytero non baptizato.* Neque obeſt eum qui ante baptiſmum duplex matrimonium contraxit, eſſe irregularem baptiſmo ſuſcepto, quia non eſt irregularis ob irregularitatem contractam ante baptiſmum, hanc enim contrahere non potuit, cùm non fuerit Eccleſiæ ſubjectus, ſed poſito baptiſmo eſt irregularis ob indecentiam relictam ex duplici illo matrimonio, quæ indecentia poſt baptiſmum perſeverat.

4. Secundò eſt incapax irregularitatis ſummus Pontifex, quia non ſubditur ſuis legibus quoad vim coercivam. Unde ſi de facto bigamus, aut illegitimus, vel homicida eligatur, eſto ejus electio peccaminoſa eſſet, utpotè de perſona pro eo ſtatu indigna, ut latè Majol. *lib.* 2. *de irregularit. cap.* 4. *à princ.* quia tamen ea electio firma, & valida eſt ob vitandum ſchiſma, & Eccleſiæ communi bono conſulendum, *cap. licet de electione, & cap. ubi periculum eodem tit. lib.* 6. ideò poſita electione tollitur ab illo irregularitas, quia juris Pontificij legibus quoad vim coercivam non eſt ſubjectus, ut bene advertit Suarez *diſp.* 40. *ſect.* 7. *n.* 7.

5. Solùm de Epiſcopo eſſe poterat nonnulla difficultas, an ſub irregularitate à jure lata adverſus quoſcunque fideles comprehendatur? Et dicendum eſt comprehendi, quia nullo Textu excipitur. Nam in *cap. quia periculoſum, de ſentent. excommunic. in* 6. à cenſurâ ſuſpenſionis, & interdicti excipitur Epiſcopus, ex qua exceptione colligitur ſub aliis cenſuris comprehendi, quia exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis. Unde ſi Epiſcopus aliquem occideret, vel excommunicatione ligatus celebraret, irregularis foret, ſicuti quilibet alius clericus. Ut notavit Suarez *diſput.* 40. *ſect.* 7. *num.* 6. Bonac. *diſput.* 7. *quæſt.* 1. *p.* 2. *num.* 8. Gaſpar Hurtado *difficult.* 7. *num.* 26. tametſi contra videatur ſentire Majol. *lib.* 4. *de irreg. cap.* 1. *num.* 7.

Punctum III.

De cauſa, ſeu occaſione propter quam contrahitur irregularitas.

1 *Requiritur actus externus perfectus, & conſummatus ſecundùm proprietatem verborum legis.*
2 *Irregularitas proveniens ex delicto, requirit delictum grave.*
3 *Cùm dubius ſis, an impoſita ſit aliqua irregularitas, competentem diligentiam præſtare debes.*
4 *Præmiſſa hac diligentia ſi dubius adhuc ſis, plures cenſent te non debere irregularem reputari, quouſque ſententia judicis adveniat.*
5 *Oppoſitum alij affirmant.*
6 *Alij diſtinctione utuntur.*
7 *Diſcutitur quæſtio, & reſolvitur in dubio juris te non reputandum eſſe irregularem.*
8 *In dubio verò facti homicidij reputandum irregularem eſſe.*
9 *Extra caſum homicidij, etſi plures cenſeant te eſſe irregularem, probabilius videtur oppoſitum.*
10 *Fit ſatis fundamentis oppoſitis.*

1 NUlla irregularitas contrahitur per ſolum actum internum. Hos enim actus ſuo Dominus reſervavit judicio, ac proindè non poſſunt humano condemnari. Uti traditur *cap. ſi quando* 15. *quæſt.* 6. &

multis

multis comprobat Sayrus *lib. 6. cap. 2. num. 17.* Neque obstat quod in aliquibus Bullis concessum fuerit privilegium dispensandi in irregularitate mentali. Nam ut rectè Covarruv. *Clement. si furiosus 2. part. §. 3. num. 4.* Henriquez *lib. 13. de pœnit. cap. 14.* Sayrus *lib. 6. cap. 2. num. 20.* Coninch. *dub. 2. num. 11.* Bonacina *disput. 6. quæst. 1. p. 3. circa finem.* Gaspar Hurtado *diffic. ult. 2.* si aliquod privilegium sub hac forma concessum inveniatur, intelligendum est de irregularitate omnino occulta, non purè mentali, vel intelligendum est concessum ad scrupulos sedandos, sed non ex necessitate.

Quocirca ad irregularitatem necessariò requiritur actum ob quem incurritur externum esse, imò & consummatum, & perfectum secundùm proprietatem verborum Canonis irregularitatem indicentis, ut optimè probat Covarruv. *Clement. si ut furiosus 2. p. in princ. num. 56.* Et in discursu *hujus disputationis* latiùs dicemus. Sufficit tamen actum esse externum, quamvis omnino occultum, & quod testibus probari non possit, ut conceditur Episcopis facultas dispensandi in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus & ex *cap. ult. de temporib. ordinat. cap. inquisitionis de accusationib. & cap. nisi cum pridem de renunciat.* ibi: Si tamen culpa latet, & docent adversus Castrum *de lege pœnali, lib. 1. c. ult. concl. 3.* Covarruv. *dicta Clement. si furiosus 2. p. §. 3. n. 4.* Navarr. *c. 27. num. 194. & 229. & 254.* Suarez *disp. 40. sect. 3. num. 24.* Henriquez *lib. 14. cap. 3. num. 2.* Sayrus *lib. 6. cap. 2. num. 19.* Avila *7. p. disp. 2. dub. 2. conclus. 2.* Coninch. *disp. 18. dub. 2. num. 16.* ratio est manifesta, quia delictum quantumcumque occultum sit judicio Ecclesiæ subjicitur, eique annecti potest aliqua pœna, seu impedimentum per legem, uti homicidio, aliisque criminibus irregularitas ex jure canonico annexa est. Neque his obstat Textus in *cap. ult. de temporib. ordinat.* ubi dicitur adulteros, perjuros, & falsos testes posse ad sacros Ordines promoveri, eisque uti dum eorum crimen est occultum, quia ob hæc crimina non incurritur irregularitas, sed ob infamiam ex illis provenientem, quæ infamia non adest dum crimina occulta sunt. At cùm irregularitas ob ipsum delictum contrahitur, non indiget delicti publicatione.

2. Porrò irregularitates provenientes ex delicto omnes annectuntur delicto saltem ex objecto, & materia gravi. Sed an si ex circunstantia aliqua excusetur delictum à peccato mortali, eo ipso excusetur delinquens ab irregularitate; non est constans sententia. Nam Cajetan. 2. 2. *quæst. 64. art. 8.* & Armilla, verbo *irregularitas num. 14.* negant, quia jam delictum culpabiliter commisit, cui irregularitas annexa est. Sed oppositum longè verius est, ut docuit Navarr. *cap. 25. num. 252.* Suarez *disp. 40. sect. 3. num. 17.* Henriq. *lib. 14. cap. 3. num. 1.* Coninch. *disp. 37. dub. 2. n. 13.* Vasq. *1. 2. disp. 158. c. 5.* Sanch. *lib. 9. disp. 32. num. 29.* Bonac. *t. 1. disp. 7. q. 1. p. 1. num. 1.* & alij apud ipsos. Etenim irregularitas est malum gravissimum, utpote privans Ordinis susceptione, illiúsque usu in perpetuum, & absque spe dispensationis. Ergo necessariò exigit culpam, vel defectum gravem, aliàs pœna culpæ gravitatem excederet, quod iniquum est. Quæ ratio probat non posse à Pontifice irregularitatem pœnalem alicui indici ob venialem culpam. Quinimo non desunt Doctores, Panormit. *in cap. pastoralis §. verum de appellationib. num. 15.* Dominic. *in cap. solet, de sentent. excommunic. in 6. & in cap. is qui eodem tit. & lib.* Felin. *in cap. Rodulphus num 43. de Rescriptis.* Navarr. *in cap. accepta de restitut. spoliator. ad oppos. 7. numer. 34. & in summ. cap. 27. numer. 252.* affirmantes ad quamlibet irregularitatem ex delicto provenientem requiri dolum, seu contemptum.

3. Sed est gravissima difficultas; An ob causam dubiam censendus si irregularis; Ex duplici capite dubium provenire potest. *Primò* cum dubius es, an in jure ob tale factum irregularitas imposita sit quod dubium vocatur dubium juris. *Secundò* cùm certus es tali facto irregularitatem annexam esse, dubitas autem, an illud commiseris. Quocunque autem dubio existente sive juris, sive facti obligaris competentem diligentiam adhibere ad veritatem investigandam: interim tamen absque gravi peccato nequis ea præstare, quæ irregulari prohibentur, quia manifesto periculo te exponeres irregularitatis violandæ, ut optimè advertunt Suarez *de censur. disput. 40. sect. 5. num. 12.* Salas *t. 2. quæstion. 21. tract. 10. disp. unica, sect. 18. num. 164.* Thom. Sanch. *lib. 1. in decalog. cap. 10. num. 37.* Gaspar Hurtado *de irregularit. diffic. 3. num. 10.* Coninch. *disp. 18. dub. 20.* Et colligitur apertè ex *cap. illud dominus 5. de clerico excommunic. ministr.* ubi Episcopus dubitans de sua excommunicatione, & celebrans absque ulla inquisitione graviter reprehenditur. Hanc doctrinam temperat Salas *numero 269.* nisi interim dum id dubium examinatur gravem patereris incommoditatem te irregularem reputando, ut quia præterit occasio ordinum suscipiendorum, beneficij, vel lucri alterius comparandi, quia non videtur lex in casu dubio ita rigidè obligare, ut ob illius observationem teneberis grave damnum sustinere. Consentit Sanchez qui rectè advertit non esse censendum grave damnum præterire occasionem ordinis suscipiendi.

4. Præmissâ autem debita diligentiâ, si rationibus probabilibus ducaris irregularitatem tali facto annexam non esse, vel te non commisisse factum cui irregularitas ipso jure annectitur, optimè potest te liberum, & immunem ab irregularitate reputare; quia prudenter te geris opinioni probabili adhærendo, neque in ea probabilitate æquum videbatur te tam gravi pœnæ subjicere, ut bene advertit Gaspar Hurtado *de irregularit. difficult. 3. num. 10.* Quare difficultas eo pertinet, an sit post debitam diligentiam dubius hæreas, neque valeas judicium probabile efformare positam non esse irregularitatem tali facto, vel te non commisisse factum, cui ex jure irregularitas annectitur (quòd rarò continget) te reputare debeas irregularem? Qua in re variæ sunt sententiæ. Prima affirmat in hoc dubio sive juris, sive facti neminem se reputare debere irregularem, quousque sententia Judicis accedat. Sic docuit Henriquez *lib. 14. de irregul. cap. 3. num. 3. & num. 4. & cap. 14. num. 3. & cap. 15. n. 3.* Et probabile reputat Covarruv. *Clement. si furiosus 2. p. §. 2. num. 5.* ubi inquit in foro conscientiæ consulendum esse abstinere à divinis, & se irregularem existimare, quasi indicans esse de consilio, non de præcepto. Et Hostiens. *tit. de homicidio §. qua pœna*, inquit: *Si multi percutiant aliquem, & ignoretur quis eorum vulnus lethale inflixerit, quemlibet relinquendum, & obligandum suæ conscientiæ.* Suarez *disp. 40. sect. 6. num. 10.* in hanc partem, inclinat, neque dissentit Salas *1. 2. q. 21. disp. unic. sect. 6. num. 70.* Rebell. *de obligat. justit. lib. 1. quæst. 3. sect. 2. num. 13.* refert plures Neotericos ita sentire. Et probari potest, quia irregularitas non incurritur nisi in casibus à jure expressis, *cap. is qui de sentent. excommunicat. lib. 6.* at in jure expressum non est in foro conscientiæ in casu dubio quemlibet se reputare debere irregularem. Nam Textus qui in contrarium adducuntur solùm in foro externo videntur loqui ut constat ex initio *cap. ad audientiam nostram pervenit, hoc est ad tribunal nostrum*, & infra, *vos convenit injungere Presbytero memorato, ut in sacris ordinibus non ministret.* Si igitur ipse Presbyter antequam à Superiore fuisset injunctum, esset irregularis non solùm à sacris ordinibus, sed etiam à minoribus teneretur abstinere, cùm tamen officium

minorum ordinum *ibi* ei concedatur. Item Textus *in cap. significasti eodem tit. de homicidio*, esto ex sola confessione rei absque accusatione, vel denunciatione processerit, nihilominus verba Pontificis diriguntur ad externum forum, siquidem *ibi* dicitur Sacerdotem non infligentem vulnus lethale, neque occidere intendentem, etsi aliunde moriatur percussus post pœnitentiam ad cautelam injunctam in sacerdotali posse officio ministrare. Quod si discerni non possit, an ex ejus ictu, & vulnere occisus interierit, in hoc dubio tanquam homicida debet haberi. Loquitur ergo Pontifex de foro externo, tum quia mandat pœnitentiam injungi. Tum quia dicit in casu dubio habendum esse ut homicidam, hoc est ab aliis ut talem esse reputandum, & tenendum. Adde aliquando Pontificem ob reverentiam sacrorum ordinum præcipere, quæ secluso tali præcepto non obligabant, ut in *c. significasti, elect. 1. de homicidio*, ubi in casu homicidij omnino casualis, & involuntarij mandatur Clerico durante pœnitentia abstinere ab exercitio sacrorum Ordinum, à quo secundùm conscientiam non tenebatur abstinere. Pœnitentia verò peracta non prohibetur, & in susceptis ministrare, & ad Superiores ascendere : ita in casu dubio dicendum est mandasse Pontificem, ut tanquam irregularis habeatur scilicet post sententiam, secùs verò ante illam. Neque his obstat quod in *dicto c. ad audientiam, & cap. significasti*, dicatur in dubiis tutiorem partem esse eligendam, quia id videtur intelligendum non ex obligatione, sed ex consilio; siquidem dixit tutius esse cessare à ministerio, quàm temere celebrare, Supponit ergo Pontifex contrarium tutum esse. Et licèt subdat in celebratione magnum periculum esse, non intendit loqui de periculo peccati, ut bene explicat Suar. *disp. 40. sect. 6. num. 8.* quia eo casu non tutius, sed certum esse operari cum illo periculo esse peccatum, sed loquitur de periculo, seu incommodo, quod esset in eo, quòd verus homicida celebraret.

5. Secunda sententia præcedenti contraria asserit in dubio juris, vel facti quemlibet reputandum esse irregularem in foro conscientiæ, non tamen in foro externo ut talem esse condemnandum. Sic docuit Navarr. *cap. 27. num. 193.* Philiarc. *de Officio sacerdotis, tom. 1. part. 1. lib. 4. cap. 6. notab. 2.* & alij plures relati à Sanchez *lib. 1. in decalog. cap. 10. n. 39 & 40.* Priorem partem probant, quia in foro conscientiæ semper quis videtur obligatus in dubiis tutiorem partem sequi, cùm in ea sequenda nullum adsit periculum. At in foro externo dum delictum non probatur reus absolvendus est, maximè cùm jure constitutum sit ubi partium jura obscura reo favendum est potiùs quàm actori. Regula *cum sunt de Regulis juris, lib. 6.*

6. Tertia tamen sententia asserit in prædicto dubio sive juris, sive facti reputandum quemlibet esse irregularem tum in foro conscientiæ, tum in foro externo, non tantùm ad effectum quærendi dispensationem, & abstinendi à celebratione, sed etiam ad effectum, ut judex ut irregularem illum condemnet. Sic docuit Nav. *cap. si quis autem de pœnit. n. 53.* Covarr. *Clem. si furiosus initio, num. 3.* Suarez *disp. 40. sect. 6. num. 1.* Avila *7. part. disp. 2. dub. 5. concl. 1.* Henriquez *lib. 14. cap. 3. num. 4.* Vasq. *1. 2. quæst. 19. art. 6. disp. 65. cap. 3. & disp. 66. cap. 1.* Salas plures referens *1. 2. tract. 8. disput. unica, section. 19. num. 170.* Gaspar Hurtado *difficult. 3. & 4.* Ducitur, quia Textus decidentes homicidam in casu dubio reputandum esse irregularem, loquuntur tum in foro conscientiæ, tum in externo foro. Nam Textus in *cap. ad audientiam*, manifestè de foro externo loquitur. Caput verò *significasti elect. 2. de homicidio* loquitur de foro conscientiæ, & de foro externo, ut colligitur ex illis verbis : *Cùm de cætero credendum sit ipsi qui non accusatur, vel denunciatur ab aliquo, sed per se ipsum consilium appetit salutare, & infra mandatur injungi pœnitentia, & in casu dubio homicidam habendum esse irregularem, ergo tam in foro conscientiæ, quàm externo sic habendus est.*

Præterea forum externum ab interno non discrepat, cùm forum externum falsæ præsumptioni non innititur. Argum. *cat. ut animarum de constitutionibus in 6. & cap. 1. de jurejurando eodem iib. & cap. 1. de sepulturis eodem lib. 6.* Ergo si in foro externo judicandus est irregularis in casu dubio, etiam in foro conscientiæ habendus est. Et quamvis prædicti textus non de dubio juris, sed facti loquantur, cùm eorum decisio nitatur illi principio, quod in dubiis tutior pars sit eligenda, efficitur non solùm in dubio facti, sed juris, decisionem intelligendam esse.

7. Cæterùm in hac gravissima quæstione distinguendum est inter dubium juris, & facti, & inter dubium in casu homicidij, vel in aliis materiis. Et in primis dicendum est, si dubium juris sit, hoc est si dubites, an tali facto irregularitas imposita sit, nullo modo te irregularem reputare debes, ut bene docuit Sayrus *lib. 6. thesauri, cap. 2. num. 15.* Molin. *tract. 3. de justit. disp. 67. num. 5.* Sanch. *lib. 1. decalog. cap. 10. num. 42.* Suarez *disput. 40. sect. 5. num. 4.* Avila *7. p. disp. 2. dub. 4.* Coninch. *disp. 18. dub. 2. num. 11.* & alij. Et colligitur apertè ex *cap. is qui de sententia excommunicat. in 6.* ubi deciditur ob nullum factum irregularitatem incurri nisi in jure expressum sit. At qui post diligentem inquisitionem dubitat, An in jure talifacta irregularitas annectatur, nulla tenus comparatione illius expressa in jure est. Ergo non tenetur judicare tali facto irregularitatem impositam esse. Et confirmo nemo tenetur ad legis observationem, nisi ea lex fuerit illi sufficienter promulgata : at sic dubitandi lex irregularitatis non est sufficienter promulgata, siquidem ei non constat in jure expressam esse. Ergo. Neque obest his quòd Pontifex in dubio facti decidat irregularem esse censendum, quia eo casu certa est lex irregularitatem indicens, quam Pontifex observare voluit in dubio homicidij, secùs est cùm de lege non constat. Ex hac conclusione infero si in dubio juris, an sis irregularis ordines susceptisti ante adhibitam diligentiam esto graviter pecces, potes tamen post adhibitam diligentiam ad vincendum dubium Ordines exercere. Nam esto illa susceptio ordinum utpote iniqua, non tibi suffragetur, ex illa tamen non impediris ordines exercere, sed ex irregularitate, quæ cùm in jure expressa non sit, sed dubia nullatenus te impedire potest. Sicuti bene advertit Sanch *lib. 1. in decal. cap. 10. num. 46.* Bonac. *de irregularit. disp. 7. p. 5. n. 5.*

8. Secundò dico in dubio facti homicidij an scilicet homicidium perpetraveris tuas actiones consilio, vel favore te debes judicare irregularem, & ut talis in foro externo habendus, & judicandus es non absolutè, sed quoad effectum abstinendi à celebratione, quærendique dispensationem. Sic Navarr. *cap. si quis autem de pœnitent. num. 35. & seqq.* Covarruv. *Clement. si furiosus, 1. p. initio. num. 3.* Azor. *t. 1. lib. 2. cap. 19. q. 10. in fine, & q. 11.* Sayrus *lib. 6. thesauri, cap. 2. num. 16. & in clavi regia, lib. 1. cap. 18. num. 23. & 24.* Suarez *disp. 40. sect. 5. num. 18. & 19. & sect. 6. à n. m. 1.* Salas *1. 2. quæst. 21. tract. 8. disp. unica, sect. 19. num. 170. & seqq.* Rebellus *de obligatione justit. 2. parte, lib. 1. quæst. 3. sect. 2. num. 13.* Valentia *tom. 4. disp. 7. quæst. 19. part. 2. notab. 3.* Sanchez *lib. 1. in decalog. cap. 10. n. m. 43.* Avila *7. part. disp. 2. dub. 5. concl. 2.* Molin. *tract. 3. de justit. disput. 67. num. 5.* Coninch. *disput. 17. dub. 2. n. m. 13.* Moveor, quia Textus in *cap. ad audientiam, cap. significasti, & penult. de homicidio* expressè decidunt in dubio facti homicidij obligationem esse à celebratione abstinere, & sic dubitantem tanquam irregularem habendum esse. Quod supradicti Textus statuunt non tanquam rem ex consilio,

filio, ut primi sententia præcendit, sed tanquam ex obligatione, ut expendenti textus manifestum erit.

Notanter dixi *te habendum esse irregularem quoad effectum abstinendi à celebratione, quærendique dispensationem*, quia in his tantùm periculum animæ imminet, & de his relati Textus loquuntur: nullo autem modo censendus es irregularis quoad privationem beneficiorum, aliásque pœnas irregularibus impositas. Sicuti bene advertunt Panormit. *dicto cap. significasti de Homicidio, numer.* 4. Sayrus *lib.* 1. *in clavi regia, cap.* 13. *num.* 24. *& lib.* 6. *thesauri, cap.* 2. *num.* 16. Suarez *disput.* 40. *sect.* 6. *num.* 6. Salas *t.* 2. *tractat.* 8. *disput. unica, sect.* 19. *numer.* 276. *in fine.* Molina *tractat. disputat.* 67. *numer.* 5. Sanchez *lib.* 1. *capit.* 10. *numer.* 45. Coninch. *disputat.* 17. *dubit.* 2. *numero* 23. Gaspar Hurtado *de irregularit. difficult.* 4. *in fine.*

9. Sed an quæ dicta sunt de dubio homicidij censenda sint de dubio aliorum delictorum? Dissentiunt Doctores. Nam Panormit. *in c. ad audientiam, num.* 2. *de homicidio.* Sylvest. *verbo dubium, quæstion.* 4. *numero* 7. *& ibi* Angel. *num.* 2. Tabiena, *quæst.* 2. *num.* 3. Vasquez, Azor. Covarr. Valen. Sayrus, Rebell. Gaspar Hurtado *locis allegatis*, affirmant in omnibus materiis in dubio facti te reputandum esse irregularem. Ducuntur, quia Pontifex in dubio homicidij facti quemlibet reputandum esse irregularem, nititur illi principio: In dubiis tutior pars est eligenda; at hoc principium æquè in omnibus aliis materiis, ac in homicidio procedit. Item Pontifex non videtur novum jus concedere, sed quod æquitati conforme est, declarare, declarat autem tutiorem partem esse eligendam. Ergo in omnibus materiis eligenda est.

Præterea lex etiam pœnalis extendi debet ad casus similes quando ratio decidendi æquè in omnibus procedit, ut multis probavi *tract. de leg.* ubi *de legis interpretat.*

Nihilominus esto hæc sententia sit satis probabilis, probabiliorem existimo quæ asserit extra dubiũ homicidij neminem esse irregularem censendum, ut expressè docuerunt Navarr. *cap. si quis autem, num.* 41. *de pœnitent. dist.* 7. Suarez *disput.* 40. *section.* 6. *numer.* 8. *&* 13. Salas 1. 2. *tractat.* 8. *disput. unica, sect.* 18. *num.* 168. Sanchez *lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 48. Coninch. *disput.* 18. *dub.* 2. *num.* 22. Avila 7. *p. disput.* 2. *dub.* 5. *concl.* 2. Bonac. *de irregularit. disputat.* 7. *punct.* 5. *num.* 2. & colligitur ex *cap. is qui de sentent. excommunicat. in* 6. ibi enim deciditur non contrahi irregularitatem nisi in casibus à jure expressis: at in jure expressum non est in dubio facti ultra casum homicidij irregularitatem incurri. Ergo asserenda non est. Præterea in casu dubio nemo tenetur se sua libertate privare, nisi aliqua lege cogatur ad hanc privationem sustinendam: at nulla adest lex privans libertate suscipiendi ordines dubium delinquentem nisi in casu homicidij Ergo extra illum casum ordines suscipere poterit.

10. Neque obstant fundamenta contraria. Nam esto Pontifex ad statuendum irregularitatem in dubio homicidij nitatur illi principio: In dubiis tutior pars est eligenda, non nititur illi tanquam principio quod necessariò sit observandum, sed tanquam principio quod observari maximè decet. Et licèt hoc principium commune sit omnibus aliis materiis, in quibus consilium prudentissimum est tutiorem partem sequi, ut benè inquit Sanchez *lib.* 2. *de matrim. disputat.* 41. *numero* 9. quia tamen in irregularitate homicidij efficacius procedit propter indecentiam specialem, quam secum affert homicidium in clericis ea de causa disposuit Pontifex, ut in dubio homicidij censeatur quis irregularis, quam dispositionem ad alias materias non extendit. Ad secundum nego in dictis Textibus non condi novum jus; quia ibi non declarat in dubiis tutiorem partem esse eligendam necessariò, sed supponens tutiorem partem ex consilio sequendam esse, statuit dubium de homicidio esse irregularem censendum. Ad ultimum verius esse docuimus in *dicto loco* legem maximè pœnalem ob similitudinem rationis extendendam non esse ad casum sub lata verborum forma non comprehensum.

Ex hac doctrina infer te non esse censendum irregularem, si facta diligentia, & dubitans an sis excommunicatus celebres, quia nullibi ob hanc celebrationem dubiam irregularitas expressa est: & facit *cap. Apostolica* 9. *de cleric. excommunicat. ministr.* ubi solùm de clerico celebrante cum ignorantia crassa, & supina censuræ dicitur indigere dispensatione, nam celebrans cum ignorantia probabili suspensionis excusatur. Atque ita tradit Avila 7. *p. disputat.* 2. *dubit.* 5. *concluf.* 2. Suarez *disputat.* 40. *sect.* 5. *numero* 13. *&* 19. Sanchez *lib.* 1. *cap.* 10. *numero* 48. & alij Doctores *superiùs* pro nostra sententia relati.

Secundò infer ob mutilationem dubiam te non debere irregularem reputare, quia mutilatio esto disponat ad homicidium, non est tamen homicidium, at in solo dubio homicidij statuitur irregularitas, ergo non est ad mutilationem dubiam extendenda. Sicuti notavit Sanchez *lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 49. Bonacina *disputat.* 7. *p.* 5. *num.* 3.

Punctum IV.

De causa formali irregularitatis.

1 *Quæ sit causa formalis explicatur.*

1 CAusa formalis irregularitatis sunt verba quibus in jure irregularitas fertur. Nam cùm sæpè dictum sit nullam irregularitatem contrahi nisi in casibus à jure expressis efficitur sanè ea verba, quibus in jure exprimitur irregularitas, censenda esse illius causam formalem.

Solùm est dubium, quibus verbis censeatur in jure irregularitatem expressam esse, latè id explicat Suarez *disputat.* 40. *section.* 8. *per totam*, ubi varias regulas constituit. Sed omnes ad hanc unam reducuntur, quæ privationem suscipiendi Ordinis indixerit, uti si Textus dicat ad clericatum non promoveatur, non ordinetur, non fiat clericus. Uti habetur *cap. de clerico, cap. curandum*, & aliis 34. *dist.* Et licèt illa verba; *Non ordinetur*, videantur ad Prælatum dirigi, ideóque sententiam ferendam, & non ipso jure latam continere, quia tamen supponunt causam, ob quam non sit ordinandus scilicet inhabilitatem, ea de causa asserendum est plerunque irregularitatem continere: ut advertit Coninch. *disputat.* 18. *dub.* 3. *numero* 14. Aliæ formæ quæ solùm exclusionem à Sacerdotio denotant, ut sunt illæ: *Inter Presbyteros non computentur: Non fiat Sacerdos*, & similes, esto irregularitatem partialem significent, sæpè assumuntur ad irregularitatem integram significandam, maximè in eo qui nullo ordine insignitus est, eo quòd excluso sacerdotio, cæteri ordines utpote ad sacerdotium relati, excludi videntur, quod ex circunstantiis colligendum est. Sicuti notat Bonacina *de irregularit. disputat.* 7. *p.* 3. *num.* 10.

PUNCTUM V.

De effectibus irregularitatis.

1 *Effectus irregularitatis eſt privatio ordinis ſuſcipiendi licitè.*
2 *Privat etiam ſuſceptione primæ tonſuræ.*
3 *Irregularitas ſuperveniens ordinato, ſi ex delicto proveniat privat ordinatum quolibet exercitio ordinis : ſecùs ſi ex defectu.*
4 *Nulla irregularitas privat actionibus, quæ clericis, & laicis communes ſunt.*
5 *Irregularitas abſoluta privat irregularem beneficij conſecutione.*
6 *Communis ſententia negat collationem beneficij, factam irregulari validam eſſe.*
7 *Sed non videtur ſatis firma ſententia.*
8 *Irregularis non videtur incapax juriſdictionis Eccleſiaſticæ.*
9 *Non privat irregularitas beneficiis ritè acquiſitis.*
10 *Satisfit objectioni ex* Concilio Trident. *deſumptæ.*
11 *Quid debeat præſtare beneficiatus in irregularitatem incidens.*
12 *Irregularis ex homicidio privandus venit beneficiis obtentis.*
13 *Irregularitas ſuperveniens clerico beneficiato, non privat fructibus beneficij.*
14 *Neque item juriſdictione aliqua ad forum contentioſum pertinente.*
15 *Ligatus irregularitate, nec potens impetrare diſpenſationem, beneficium ritè acquiſitum renunciare poteſt.*
16 *Quod verum eſt etiam pendente accuſatione irregularitatis.*

1 PRimus, & præcipuus effectus irregularitatis eſt privatio ordinis ſuſcipiendi licitè, nam validam receptionem nullatenus Eccleſia impedire poteſt, ſi de facto materia, & forma, & miniſter adſint à Chriſto requiſiti : uti ex omnium ſententia tradit Bonacina *diſput. 7. de irregularit. punct.* 4. Primam tamen tonſuram, quia ex Eccleſiæ inſtitutione pendet, poterat Eccleſia irritam reddere ab irregulari ſuſceptam, ſed nullibi conſtat hanc appoſuiſſe irritationem, ideoque ſicut non irritat ſuſceptionem Ordinis, nec primam tonſuram cenſenda eſt irritare. Sicuti docet Suarez *diſp.* 40. *ſect.* 1. *num.* 1. Bonac. *de irregularit. punct.* 4. *num.* 1.

2. Quinimò aliqui Doctores aſſerunt ſuſceptionem primæ tonſuræ irregulari prohibitam non eſſe ; eo quòd tonſura non ſit propriè, & in rigore Ordo, ſed ad Ordines ſuſcipiendos diſpoſitio : irregularitas autem (ut ex ejus definitione conſtat) Canonicum impedimentum eſt Ordinis ſuſcipiendi, ſed nullatenus hæc ſententia admittenda eſt, ſed omnino dicendum irregularem privatum eſſe prima tonſura ſuſcipienda, ſicut & reliquis ordinibus ; eo quòd irregularitas tendit ad conſtituendum irregularem extra clericorum ſtatum, & regulam, qui eſt effectus tonſuræ oppoſitus, quæ tonſuratum in ſtatum Clericorum adaptat.

Neque obeſt primam tonſuram propriè Ordinem non eſſe. Satis enim eſt quòd ſub ordine latè ſumpto comprehendatur, juxta Textum *in cap. cùm contingat de ætate, & qualit.* ut inde colligatur irregularitatem quæ totius ordinis ſuſceptione privat, privare ſuſceptione primæ tonſuræ. Præterquam quòd ex privatione ordinis ſuſcipiendi, infertur primæ tonſuræ privatio. Etenim prima tonſura eſt diſpoſitio ad Ordines, qui ergo incapax eſt ſuſcipiendi Ordines, iniquè illorum diſpoſitionem ſuſcipit. Atque ita docent Navarr. *tom.* 1. *conſilior. conſ.* 24. *de temporib. ordinat. num.* 1. *&* 3. *& conſ.* 34. *&* 35. *de homicidio.* Suar. *diſp.* 40. *ſect.* 1. *numer.* 11. Sayrus *lib.* 6. *cap.* 1. *numero* 19. Garcia *de benefic.* 7. *p. cap.* 12. *num.* 30. Filliucius *tractat.* 18. *cap.* 3. *numer.* 39. *&* 60. Avila 7. *p. diſput.* 2. *dub.* 6. Bonac. *de irregularit. diſput.* 7. *punct.* 1. *n.* 4. *circa finem.*

3. Verùm ſi irregularitas ordinato ſuperveniat diſtinguendum eſt, an ſit irregularitas ex delicto, vel ex defectu. Si fuerit irregularitas ex delicto puta ex homicidio, ex iniqua ordinum ſuſceptione, vel adminiſtratione ; privat ordinatum quolibet exercitio ordinis ſuſcepti, & inhabilem reddit alium ſuſcipiendi, quia præſtat omnem effectum quem præſtare poteſt, ut colligitur ex *cap. fin. de temporib. ordinat.* & *capit. inquiſitionis* 1. *de accuſationibus.* Et tradit ex communi ſententia Covarr. *Clement. ſi furioſus, de homicidio* 1. *p.* §. 1. *num.* 3. Navarr. *cap.* 27. *num.* 194. Suarez *diſp.* 40. *ſect.* 2. *num.* 4. Avila 7. *p. diſp.* 2. *dub.* 6. Verùm ſi irregularitas non ex delicto, ſed ex defectu ordinato ſuperveniat, qualis eſt quæ refertur *in cap.* 2. *de clerico ægrotante*, cui duo digiti cum medietate palmæ abſciſſi fuerunt, & conſtituit hunc ſacerdotem irregularem ad celebrandum, non tamen ad alia ſacerdotalia munera, qualia ſunt aſſiſtere matrimonio, abſolvere à peccatis, aliave Sacramenta miniſtrare. Quod ſi hic defectus diacono ſuperveniret, illum conſtitueret irregularem ad ſacerdotium ſuſcipiendum, non tamen impediret exercitium ordinis ritè ſuſcepti. Sicuti notat Navarr. *cap.* 27. *num.* 191. Majol. *libro* 1. *de irregularit. cap.* 2. *reg.* 5. Suar. *diſp.* 40. *ſect.* 3. *num.* 25. Avila 7. *p. diſp.* 2. *dub.* 6. §. *circa.* Bonac. *diſput.* 7. *de irregularit. punct.* 4. *num.* 2. Neque refert an talis defectus culpabiliter contractus ſit, nam quomodocunque ordinato ſuperveniat, ſolùm impedit illius ordinis uſum, quem defectuoſus præſtare nequit, ut benè advertunt Suarez *dicta diſput.* 40. *ſect.* 2. *num.* 38. Bonac. *d. pun.* 4. *num.* 3. Et colligitur ex *cap. ſtudeat* 50. *diſt.* & ex *cap.* 2. *de clerico non ordinato.* & *cap.* 1. *de corpore vitiatis.* Quocirca continget defectum qui abſolutam irregularitatem in laico induceret poſitum in Clerico cauſare tantùm irregularitatem, partialem, hoc eſt inhabilitatem ſuſcipiendi ordines, qui reſtant ſuſcipiendi ; vel exercendi ſuſceptos Ordines, in quorum exercitio deformitatem conſtituit.

4. Ex his conſtat evidenter nullam irregularitatem privare actionibus quæ & laicis & clericis ſunt communes nempe recipere Sacramenta præter ordinem, audire officia divina, ſepeliri in loco ſacro, communicare cum fidelibus, baptizare abſque ſolemnitate, quia irregularitas ſolùm excludit à gremio, & regula Clericorum, & conſequenter ab actionibus quæ Clericorum ſunt propriæ : ſicuti ex omnium ſententia notat Covarr. *Clement. ſi furioſus*, 1. *part.* §. 1. *initio.* Navarr. *cap.* 27. *num.* 191. Suar. *diſp.* 40. *ſect.* 2. *num.* 8. Henriq. *cap.* 14. *numer.* 1. Coninch. *diſputat.* 18. *dub.* 1. *num.* 4. Bonacina *diſput.* 7. *punct.* 4. *num.* 5.

5. Secundus effectus irregularitatis eſt privare irregularem beneficiorum conſecutionem : nam cum irregularitas ſi abſoluta ſit, dejiciat irregularem ab ſtatu, & ordine clericali, conſequenter dejicit ab iis, quæ clericalem ordinem requirunt, & quæ illius ſunt propria : uti colligitur ex *cap.* 2. *de clerico pugnante in duello*, & ex Concilio Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. *de reformat.* Notanter dixi, ſi irregularitas abſoluta ſit, nam ſi ſit irregularitas partialis ordinato ſuperveniens non ex delicto, ſed ex defectu, ſicuti eſt irregularitas quæ refertur *in cap.* 2. *de clerico ægrotante*, validè, & licitè poteſt prædicto irregulari beneficium conferri, quod non requirit uſum repugnantem defectui : uti tradit Valent. *tom.* 4. *diſp.* 7. *q.* 19. *pun.* 2. *verſ. & dicendum* Sayrus *lib.* 6. *theſauri, cap.* 2. *num.* 13.

num. 13. Garcia *de benefic. 7. p. cap.* 12. *num.* 19. Bonac. *tom.* 1. *disp.* 7. *de irregular. punct.* 4. *num.* 3.

6. Quocirca difficultas eò pertinet, An collatio beneficij facta irregulari absolutè, vel tali irregulari qui functiones beneficij exercere licitè non potest, valida sit? Negat communis sententia prædictam beneficij collationem validam esse, Navarr. *cap.* 25. *num.* 134. *dicto* 11. & *cap.* 27. *num.* 249. *dict.* 6. Covar. *in cap. alma mater*, 1. *p.* §. 7. *num.* 1. & §. 8. *num.* 3. & *in regularit. peccatum*, 2. *p.* §. 8. *num.* 6. & 7. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 2. *num.* 5. Sayrus *lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 12. Suar. *disput.* 40. *sect.* 2. *num* 30. Avila 7. *p. disput.* 2. *dub.* 6. *concl.* 3. Bonac. *de irregularit. disp* 7. *p.* 4. *num.* 5. & alij apud ipsos. Ducitur hæc communis sententia ex eo quòd irregularis exclusus est ab ordine, ejusque exercitio; ergo excluſus est à beneficio, quod ordinem necessariò requirit. Etenim inhabilis ad unum inhabilis censeri debet ad omnia illa, quæ ex eo uno consequuntur. Argument. *cap. transiato constitutionib.* juncta Glossa *in cap. studeat, verbo ut tale beneficium* 50. *dist.*

7. Verùm hæc ratio solùm probat illicitam esse collationem, & venire irritandam, at de facto irritam esse, & nullam inde non convincitur, sicuti ex eo quòd in *cap. ultim. de clerico excommunicat. ministrante*, dictum excommunicatum minori excommunicatione eligi non posse, non efficitur electionem fore irritam si de facto fiat, sed solùm esse illicitam: Sic ex eo quòd irregularis excluſus sit ab ordine suscipiendo, & illius exercitio, solùm convincitur excluſum esse à susceptione beneficia licita, non tamen à susceptione beneficij valida, sicuti non excluditur à valida Ordinum susceptione, maximè cùm irregularis possit procurare dispensationem, & interim beneficio per alium deservire, ejusque muneri satisfacere.

Præterea irregularitati non sunt tribuendi plures effectus, nec plures pœnæ assignandæ, quàm sint in jure expressæ; at in jure, ut bene expendit Suarez *dist.* 40. *sect.* 2. *à num.* 30. Coninch. *disp.* 18. *dub.* 1. *num.* 4. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *part.* 3. *cap.* 1. *num.* 2. & 3. Gaspar Hurtado *de irregular. d. ffic.* 5. *an.* 20. nullus est Textus exprimens collationem beneficij irregulari factam irritam esse, sed ad summum illicitam. Nam Textus qui adducuntur sunt, *cap. cum bonæ de ætate, & qualit.* quod non loquitur de irregulari, sed de suspensis, & in suspensione per triennium perseverantibus, neque hos reddit inhabiles ad beneficia, sed decernit spoliandos esse beneficiis antea possessis, & eo tempore acquisitis. Deinde adducitur Textus *in cap. postulatis* 7. *de clerico excomm. ministr.* qui nullatenus de irregulari loquitur, sed de excommunicato. Item Textus *in cap. fin. eodem tit.* qui de ligato minori excommunicatione loquitur, *cap.* verò 2. *de clericis pugnantib. in duello*, ubi cùm Clerico qui homicidium commisit, dicitur posse misericorditer dispensari, ut beneficium obtineat, non quia invalida esset beneficij collatio, sed quia esset illicita. Ergo irritatio collationis beneficij non est irregularitatis effectus. Argum. *cap. si soli de concess. præbendæ in* 6. ubi dicitur prohibitionem Pontificis non irritare collationem, nisi ei adjungatur decretum irritans, quod decretum cùm non inveniatur comparatione irregularitatis, asserendum est ex irregularitate non irritari beneficij collationem. Uti docet Sylvest. *verbo excommunicatio* 4. *num.* 4. inclinat Felin. *in cap. inquisitionis num.* 6. & 8. *de accusationib.* Et probabile reputant Suarez, Coninch. Layman, Gaspar Hurtado *locis allegatis.*

8. Ex hac doctrina à fortiori sequitur irregularem incapacem non esse jurisdictionis Ecclesiasticæ non solùm delegatæ, sed ordinariæ, siquidem non est ipso jure incapax beneficij recipiendi cui jurisdictio ordinaria annecti solet. Retentâ tamen communi sententiâ irregularem inhabilem esse beneficio suscipiendo; inhabilis etiam erit ad susciplendam jurisdictionem ordinariam utpotè beneficio plerumque annexam, & quæ secundùm ejus regulas mensuratur, quippe jurisdictio ordinaria nititur beneficio, seu officio Ecclesiastico à quo irregularis excluditur. Sic Suarez *disp.* 40. *sect.* 2 *num.* 12. 28. 42. & 43. Bonac. *disput.* 7. *de irregularit. p.* 4. *num.* 12. At delegata jurisdictio ad quælibet alia munera præter usum ordinis optimè concedi irregulari poterit, quia nullibi cavetur irregularem inhabilem esse ad hanc jurisdictionem suscipiendam: uti aliis relatis docet Bonac. *disp.* 7. *q.* 1. *punct.* 4. *num* 12.

9. Tertius effectus irregularitatis secundùm aliquorum Doctorum sententiam est privatio beneficiorum ante irregularitatem acquisitorum. Nam cùm irregularis incapax sit plerumque exercendi officium, ratione cujus beneficium conceditur, videtur obligatus beneficium amittere, siquidem ejus obligationi satisfacere non potest. Sed contrarium meritò docuit communis sententia, quam pluribus comprobant Navarr. *cap.* 27. *num.* 249. *dicto* 5. Henriq. *lib.* 14. *cap* 2. *num.* 5. Gregor. de Valen. *tom.* 4. *disp.* 7. *q.* 19. *punct.* 2. §. *quinto.* Sayrus *lib.* 6. *thesauri, cap.* 2. *num.* 21. Suarez *disp.* 40. *sect.* 2. *num* 15. & *disput.* 44. *sect.* 4. *num.* 2. Avila 7. *p. disput.* 2. *dub.* 6. *concl.* 4. Riccius *in praxi decis.* 185. *ad finem.* Bonac. *disp.* 7. *punct.* 4. *n.* 8. Coninch. *disp.* 18. *dub.* 1. *n.* 5. Paul Layman. *lib.* 1. *tr.* 5. *part.* 5. *cap.* 1. *num.* 1. *corol.* 3. Gaspar Hurtado *diffic.* 5. *in fine*; & alij. Colligiturque ex *cap. clerici. Ne clerici, vel monachi.* Et ex *cap. Fraternitati de clerico excommunicato, vel deposito.* Et *cap. postulastis*, §. *quæsiviſtis eodem, cap. ex litteris de excessib. prælator.* requirentibus officium judicis ad beneficiorum privationem. Neque ullus est Textus hanc pœnam ipso jure indicens. Nam esto *in cap.* 1. *de homicidio in* 6. privetur assassinus beneficiis ipso jure, & *in cap. cum, secundum leges de Hæreticis in* 6. privetur hæreticus, & *in cap. si quis Episcopus* 1. *q.* 1. *simoniacus*: Non provenit hæc privatio ratione irregularitatis, sed ex delicto qualificato, & taliter perpetrato, in quibus casibus etsi privatio beneficiorum sit ipso jure lata, non tamen tenetur quis se beneficiis spoliare, quousque accedat sententia saltem declaratoria criminis, ut benè advertit Covarr. 4. *decretal.* 2. *p. cap.* 6. §. 8. *numero* 7. *circa finem.* Suarez aliis relatis *disp.* 40. *sect.* 2. *num.* 17.

10. Solùm objici potest decretum Concil. Trident. *sess.* 14. *cap. de reformat.* ubi loquens specialiter de irregularitate homicidij voluntarij inquit: *Qui sua voluntate homicidium perpetraverit omni ordine, beneficio, & officio Ecclesiastico perpetuò careat*, sed caret ordine ipso jure, & absque sententia condemnatoria, ergo etiam carere debet beneficio, & officio. Propter hanc objectionem Majol. *lib.* 5. *de irregular. cap.* 48. §. 4. *num.* 1. asserit post Concil. Trident. irregularitatem homicidij voluntarij privare beneficiis obtentis. Verùm ut rectè Suarez *disputat.* 44. *sect.* 4. *num.* 32. affirmat per Concilium nihil est in hac parte innovatum, sed illius verba intelligi debent juxta ipsarum rerum naturam, quæ est, ut carentia ordinis, quam inducit irregularitas, ipso jure incurratur. Secùs verò privatio beneficiorum acquisitorum, quia plerunque expostulat Judicis sententiam, nisi aliud exprimatur, sicuti in præsenti non exprimitur, ut advertit Salcedo pluribus relatis in sua *pract. cap.* 94. Covarr. *in Clement. si furiosus de Homicidio.* 2. *part.* §. 3. *num.* 6. Suar. *dict. sect.* 4. *num.* 32.

11. Beneficiatus autem incidens in irregularitatem ex delicto, etsi possit retinere beneficium dum per sententiam non privatur, debet tamen procurare dispensationem, & interim beneficij muneri vel per alium satisfa

ſatisfacere in iis actionibus, quæ ratione irregularitatis illi ſunt prohibitæ. Aſſumere enim coadjutorem pro aliquo tempore ex cauſa adeò gravi neque eſt contra juſtitiam, neque illicitum : ut notat Suarez *dict. diſput.* 44. *ſect.* 4. *num.* 19. conſentit Navarr. *lib.* 5. *conſ.* 17. *de homicidio.* Cordub. *in ſum. q.* 41. & *lib.* 1. *qq. quæſt.* 36. Avila 7. *p. diſput.* 2. *dub.* 6. *verſ. Hinc ſequitur*, ubi explicat Felinum dicentem, tuta conſcientia non poſſe retinere beneficium cui eſt ordo ſacer annexus, ſi ipſe propter crimen illud exercere ordinem non poteſt, ut intelligatur ſi eſt in mora petendi diſpenſationem, vel deſperatus eſt à diſpenſatione brevi tempore, obtinenda. Bonac. *diſp.* 7. *p.* 4. *num.* 10. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 1. *num.* 5. Paul. Layman. *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 5. *cap.* 1. *corol.* 3. Gaſpar Hurtado *de irregularit. diffic.* 5. *n.* 21. & alij.

12. Certum tamen eſt ex delicto homicidij voluntarij venire privandum irregularem beneficiis obtentis ex dicto decreto Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. Sicuti etiam venit privandus ob hæreſim, ob ſimoniam, aliáque ſimilia delicta. Penſionibus verò arbitrio judicis relinquitur ſpectata delicti qualitate, nam in jure harum privatio irregulari indicta non eſt, ut deciſum à ſacra Cardinalium congregatione referunt Riccius *deciſ.* 524. Barboſa *in dict. loco Conc. Trident.* Suarez *diſp.* 44. *ſect.* 4. *num.* 34. Bonacina *diſp.* 7. *p.* 4. *num.* 11.

13. Ex dictis infero primò irregularitatem ſupervenientem Clerico beneficiato non privare ipſum fructibus beneficij, neque privandum eſſe per ſententiam, ſi munera quæ ratione beneficij tenebatur exercere, per ſe, vel per alium exercuit, ſiquidem beneficij titulum retinet, & jus habet percipiendi illius fructus poſito muneris exercitio, ſicuti aliis relatis docuit Suarez *diſput.* 40 *ſect.* 2. *num.* 10. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 1. *n.* 5. Filliuc. *tract.* 19. *n.* 69. Bonac. *diſput.* 7. *punct.* 4. *num.* 10. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 5. *cap.* 1. *n.* 1. *corol.* 3.

14. Secundò infero irregularitatem beneficiato, ſeu judici ſupervenientem non privare ipſum juriſdictione aliqua ad forum contentioſum pertinente, ideóque poterit excommunicare, eligere, & beneficia conferre, ſicuti poterat antequam in irregularitatem incideret; nam cùm hæc irregularitas non dejiciat irregularem à beneficio, vel officio, neque etiam dejicit ab illius uſu: uti ex communidocuit Suarez *diſp.* 40. *ſect.* 2. *num.* 12. & 24. Filliuc. *tract.* 19. *num.* 74. Bonacina *diſput.* 7. *de irregular. punct.* 4. *à num.* 12. ſed præcipuè 17. Coninch. *diſput.* 18. *dub.* 1. *num.* 7. Paul. Layman. *tract.* 5. *part.* 5. *cap.* 1. *num.* 1. *corol.* 2. Et colligitur ex *cap. tanta de exceſſib. prælator.* Unde Parochus licitè poterit aſſiſtere matrimonio, & aſſiſtendi licentiam concedere, imò licitè etiam poterit facultatem dare reliqua Sacramenta miniſtrandi, ipſe verò miniſtrare ea non poterit non ex defectu juriſdictionis, ſed quia uſu ordinis ob irregularitatem privatus eſt. Quaprnpter ſi quis bona fide irregulari etiam denuntiato ſua peccata fateatur, poterit ab eo abſolutionem validè recipere, ſi aliàs habebat juriſdictionem abſolvendi, nam ex vi irregularitatis dicta juriſdictione ipſo jure non privatur, tametſi illius uſu ei interdicatur.

Dices, omnis juriſdictio Eccleſiaſtica competit Clerico, qua Clericus eſt, ſed per irregularitatem à Clericatu dejicitur, ergo dejicitur à juriſdictione competente ei ratione clericatus? Reſpondeo clericatum requiri tanquam conditionem, ut ſubjectum capax ſit juriſdictionis, illa tamen conceſſa illius uſus non eſt actus ordinis, ac proinde per irregularitatem non prohibetur.

15. Tertio infero ligatum irregularitate ex delicto, ſi nolit, vel non poſſit impetrare diſpenſationem poſſe renunciare beneficium in favorem tertij, ac ſi nullam irregularitatem contraxiſſet etiam pendente lite, & accuſatione facta de irregularitate; quia uſquequo accedat ſententia, & condemnetur, retinet jus in beneficium, uti docuerunt Panormitan. *in c. niſi cum pridem*, *num.* 1. *de renunciat.* Coninch. *Clement. ſi furioſus*, 2. *p.* §. 3. *num.* 7. Felin. *in cap. inquiſitionis*, *col.* 3. *de accuſationib.* Ludovic. Gom. *in regula de annali poſſeſſ. quæſtion.* 42. *num.* 3. Sayrus *lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 14. Suarez *diſput.* 40. *ſect.* 2. *num.* 19. & alij apud ipſos.

16. Dubitat tamen Covarr. *dicto* §. 3. *num.* 7. an ſi durante accuſatione irregularitatis impetret aliquis beneficium irregularis caſu quo per ſententiam illo privetur, poſſit irregularis conſcius hujus impetrationis beneficium in favorem alterius, vel abſolutè antequam per ſententiam condemnetur, renunciare? Negat Dominic. *conſ.* 105. & Ant. de Butrio *conſ.* 43. eo quòd hæc renunciatio cederet in præjudicium ejus cui eſt jus per gratiam quæſitum. Et deinde eſt in fraudem gratiam obtinentis. Ergo nulla ex Textu *in cap. ſi te præbendam de renunciat. in* 6. ubi aliquis obtinuit à Sede Apoſtolica reſcriptum de prima præbenda vacatura, cujus reſcripti conſcius alius præbendatus renunciavit tenuem præbendam, ut obtinenti gratiam conferretur, & privaretur, pingui proximè vacatura. Reſpondet Pontifex non teneri admittere illam tenuem præbendam, ſi de fraude conſtiterit, ſed conferendam ei eſſe pinguem præbendam ſecundò vacantem, quia illa renunciatio ei obeſſe non poteſt. Siquidem non vacavit illa præbenda tenuis ordinario modo, ſed ex malitia.

Nihilominus tamen in noſtro caſu exiſtimat Covar. plures referens, & Molina *tract.* 3. *de juſtit. diſput.* 78. *num.* 2. optimè poſſe præfatum irregularem non obſtante prædicta impetratione renuntiare ſuam præbendam, in hoc enim nullam fraudem committit, ſiquidem utitur jure ſuo, & ut ſibi conſulat, non autem ut noceat impetranti, renunciationem præſtat. Secùs contingit *in dicto cap. ſi te præbendam*, quia *ibi* cernitur manifeſta fraus.

Præterea, quia etiam in caſu illius Textus renunciatio præbendæ non annullatur, ſed ſtatuitur, illa non obſtante non præcludit viam ad obtinendam præbendam pinguiorem, quia gratia facta erat de prima præbenda vacante ordinario modo, & non ex malitia, & in fraudem impetrantis.

Ad illud verò quod dicebatur de jure quæſito facilè reſpondetur, impetrans namque non habet jus quæſitum abſolutè, ſed conditionale, & incertum (hoc eſt) ſub conditione ſi per ſententiam privetur, cui juri bene poteſt derogari per renunciationem. Sicuti probat Covarr. ſupra relato Ludovico Gomezio *in regula de annali poſſeſſ. quæſt.* 42. & *in reg. de non tollendo jure quæſito*, *quæſt.* 3. Deinde advertit Covarr. *in dicta Clement. ſi furioſus*, 2. *p.* §. 3. *num.* 7. facta hac renunciatione non poſſe judicem procedere ad privationem beneficij, quia inutilis eſt talis proceſſus, cùm beneficium non poſſideat ille adverſus quem ſententia ferenda eſt : atque ita refert placuiſſe Rotæ *in novis deciſ.* 491. & Ludovic. Gomez *regula de annali poſſeſſ. quæſt.* 42. *num.* 5.

PUNCTUM VI.

De cauſis excuſantibus ab irregularitate incurrenda.

1 *Si excuſeris à delicto cui eſt irregularitas annexa, vel ſi ignores legem Eccleſiaſticam ſpecialiter irregularitatem indicentem, excuſaris ab irregularitate.*

2 *Commu*

2 *Communis ſententia negat te eſſe excuſatum ab irregularitate delicto annexa, ſi agnoſcas delictum Eccleſiaſtica lege eſſe prohibitum, tametſi ignores ſub pœna irregularitatis prohibitum eſſe.*

3 *Probabile eſt te excuſatum eſſe ab irregularitate, ſi probabiliter ignores lege Eccleſiaſtica tuo delicto annexam eſſe.*

1. CErtum eſt, te excuſatum eſſe ab irregularitate delicto annexa, ſi excuſeris à delicto mortali, nam cùm hæc ſit graviſſima pœna, peccatum mortale ad ſui incurſionem requirit. Quinimò exiſtimo probabilius, ſi ignores lege Eccleſiaſtica ſpecialiter prohibitum eſſe delictum cui irregularitas annectitur, te excuſatum eſſe ab illius incurſione. Uti docui *tract.2. de peccatis, diſp.1. punct.17.* & præter *ibi* relatos docet Coninch. *diſp.18. de irregul.dub.4. concl.1.* & probari poteſt *ex cap.2. de conſtitutionibus in 6.* ubi deciditur non ligari conſtitutionibus ordinariorum illas ignorantes, hoc eſt non ligari quoad pœnam illis legibus incurrendam, quia æquum non eſt æquali pœnâ punire tranſgreſſorem legis ex ignorantia, ac ex malitia, ſiquidem ignorantia à tranſgreſſione culpabili legis excuſat. Qua deciſio à fortiori procedit in conſtitutionibus Pontificiis. Secundò probatur *ex cap. propoſuiſti 82. diſt.* ubi Clerici luxurioſi ignari ſibi illud delictum ſub pœna depoſitionis per legem Eccleſiaſticam prohibitum eſſe venia digni ſunt, neque ea pœna afficiuntur, ſed alia mitiori arbitrio judicis. Ergo ignorantia legis Eccleſiaſticæ excuſat ab illius tranſgreſſione, & à pœna ei annexa. Tertiò pœnalis irregularitas plerumque ab Eccleſia indicitur in pœnam inobedientiæ, & contumaciæ adverſus Eccleſiam, ſiquidem ſuperadditur violationi cenſurarum, quæ inobedientiam, & contumaciam requirunt. At inobedientia, & contumacia in Eccleſiam ſtare non poteſt poſita ignorantia legis Eccleſiaſticæ. Ergo, &c.

Quod ſi dicas irregularitatem non tam in pœnam delicti, quàm ob decentiam Eccleſiaſtici ſtatus indici, cui decentiæ obſtat delictum. Verbi gratia homicidij, tametſi ignoretur lege Eccleſiaſtica ſub pœna irregularis prohibitum eſſe? Reſpondeo, eſto ob decentiam ſtatus Eccleſiaſtici inducatur irregularitas, at quia ſimul inducitur in pœnam obedientiæ Eccleſiaſticæ violatæ, ea de cauſa locum habere non poteſt ceſſante inobedientia, quæ ſine dubio ceſſat poſita legis Eccleſiaſticæ ignorantia.

2. Difficultas verò eſt, an ſi probabiliter ignores irregularitatem delicto annexam eſſe, tametſi ſcias Eccleſiaſtica lege eſſe prohibitum ab ea irregularitate excuſeris? Communis ſententia negat ignorantiam hujus pœnæ excuſare delinquentem ab illa incurrenda. Quod docent omnes qui de excommunicatione, ſuſpenſione, & interdicti affirmant, quos refert Covarruv. *cap. alma mater, 1. p. §. 10. n.9.* & ultra illos ſpecialiter de irregularitate tradunt Suarez *de cenſur. diſput.40. ſect.5. num.9.* Corduba *in quæſt.lib.1.quæſt.25. verſ. item ſecundò.* Ludovic.Lopez *2.p.inſtructor.* ubi *de excommunicat. cap.13. ad 3.* Avila *7.p. diſput.2. dub.7. concluſ.2.* Gab.Vaſq. *de excommunicat. dub.16.* Gaſpar. Hurtado *de irregularit. difficult.8. num.29.* Moventur quia ignorantia pœnæ non videtur excuſare ab illius incurſione, aliàs plurimi delinquentes à pœnis per legem ſtatutis excuſarentur.

Deinde irregularitas non eſt pœna medicinalis, quæ illius cognitionem requirat, ſicuti ſunt cenſuræ, & eſto ad reprimendam inobedientiam, & contumaciam in Eccleſiam fuerit appoſita, non inde infertur ſcientiam hujus pœnæ neceſſariam fore: nam inobedientia, & contumacia non ex pœnæ impoſitæ cognitione, ſed ex cognitione legis, illiuſque tranſgreſſione contingit.

Adde ſi ad incurrendam irregularitatem neceſſarium foret cognoſcere eam pœnam delicto annecti. Ergo homicida ignorans pœnam nulla irregularitate teneretur, ſed liberè poſſet ad ordines promoveri. Hoc autem falſum videtur, ſiquidem judex juſtè reum morti tradens irregularitatem contrahit, tametſi ignoret irregularitatem ſuo facto impoſitam eſſe, eo quòd dedeceat Chriſti eſſe miniſtrum qui alium vita privavit; ſed hæc indecentia efficaciùs urget in eo qui injuſtè, & iniquè alium occidit; ergo irregularis erit, tametſi ignoret ſuo delicto irregularitatem eſſe impoſitam.

3. Verùm etſi hæc ſententia tenenda ſit ut communis, & in praxi recepta, nihilominùs contraria ſcilicet ignorantem probabiliter pœnam irregularitatis ſuo delicto eſſe impoſitam excuſari à dicta irregularitate probabilis eſt, ut docuit Sanchez *lib.9. diſputat.32. num.21.* Coninch *diſp.18.dub.4. num.31.* Suarez *diſp.4. de cenſur. ſect.9. num.22.* Bonac. *tom.1. diſp.1. de cenſur. quæſt.2. punct.1. num.13.* & docuerunt abſolutè Hoſtienſ. *cap. à nobis, el.1. de ſentent. excommunicat. verſ. addo.* Sylveſt. *verbo ignorantia, q.8. dict.1.* juncto *dict.3.* Navarr. *cap.27. num.274. verſ.13.* Philiarc. *de officio Sacerdotis, tom.1. p.1. lib.3. cap.4. §. tertio objicitur.* Manuel. *1.tom. ſum. in 2.edit. cap.195. num.3.* & tanquam probabile defendimus *tract. 2. de peccatis, diſput.1. punct.17. num.6.* Ratio ea eſt, quia committens aliquod delictum ſolùm ſubditur pœnis tali delicto proportionatis, non tamen aliis pœnis extraordinariis, & quæ delicti gravitatem ſecundùm ſe videntur excedere, quæque imponuntur ab Eccleſia, vel republica ob vitandum delicti frequentem uſum, vel ob aliam cauſam.

Quocirca etſi conſenſus delinquentis in pœnam non requiratur ad ſuſtinendam illam, requiritur tamen conſenſus illius in culpam, prout, eſt cauſa talis pœnæ, ſeu prout continet talem pœnam, quod fieri nequit abſque notitia pœnæ, quando pœna eſt extraordinaria. At irregularitas quæ delicto annectitur cenſenda eſt pœna extraordinaria delicti, ſiquidem obligat delinquentem, ut eam in ſe exequatur, ergo cenſeri non debet incurri ab ignorante legem ſub tali pœna eſſe latam, & ex his ſolvitur fundamentum, *num. præcedenti*, relatum. Non enim eſt inconveniens, quod multi ab hac pœna in foro conſcientiæ excuſantur, ſicuti excuſantur à cenſuris, cum in eo foro adverſus legem Eccleſiaſticam completè non delinquant ignorando pœnam extraordinariam, ſub qua lex lata eſt. Neque item eſt inconveniens quod judex ignorans ſuo facto irregularitatem annecti eam contrahat, non tamen eam contrahat homicida ignorans irregularitatem ſuo delicto annecti, quia irregularitas judici non in pœnam, ſed ob decentiam poſita eſt: at homicidæ tum ob decentiam, tum in pœnam delicti irregularitas indicitur quæ irregularitas gravior eſt, & difficilioris diſpenſationis, ac proinde non eſt mirum, ut cognitionem legis eam indicentis expoſtulet.

PUNCTUM VII.

De relaxatione irregularitatis.

1 *Baptiſmo nulla irregularitas tollitur.*

2 *Profeſſione religionis irregularitas orta ex defectu natalium tollitur.*

3 *Pontifex relaxare omnem irregularitatem ſua diſpenſatione poteſt.*

4 *Epiſcopus relaxare irregularitatem nequit, niſi ei à Pontifice fuerit conceſſum.*

5 *Explicatur conceſſio in Trident. facta,* cap.6. ſeſſ.24. de reformat.

6 *Epiſcopus non poteſt ex vi hujus conceſſionis hanc poteſtatem exercere in non ſubditum.*

7 *Qui nomine Epiſcopi veniant intelligendi in dicto decreto.*

8 *Qui nomine ſubditi intelligantur.*

9 *Non eſt opus ad hanc diſpenſationem concedendam, ut Epiſcopus in ſua diœceſi aſſiſtat.*

10 *Ut hanc diſpenſationem concedat, delictum debet eſſe occultum. Et qualiter hoc intelligatur.*

11 *Deinde non debet eſſe ad forum contentioſum deductum.*

12 *Si reus ex defectu plenæ probationis, vel falſis probationibus abſolutus fuerit, abſolvi ab Epiſcopo poteſt.*

13 *Si verò delictum in judicio probatum integrè fuerit, & reus condemnatus, & punitus, verius exiſtimo non poſſe in hac irregularitate Epiſcopum diſpenſare, etſi alij contrarium cenſeant.*

14 *Hæc diſpenſandi poteſtas pro utroque foro prodeſt.*

15 *Hæc poteſtas delegabilis eſt.*

16 *Si diſpenſatio concedenda eſt plurium irregularitatem, omnium mentio facienda eſt.*

17 *Exceptio à poteſtate diſpenſandi ſtrictè interpretanda eſt.*

18 *Epiſcopus conſcius irregularitatis in qua diſpenſare poteſt ſi admittat irregularem ad ordines ſuſcipiendos, vel beneficium, diſpenſare cum illo cenſetur.*

19 *Diſpenſatus ad ordines, non cenſetur ad beneficium.*

20 *Diſpenſatus ad ordines ad ſolos minores diſpenſatus cenſetur, niſi minoribus initiatus fuerit.*

21 *Epiſcopus litteras dimiſſorias ad ordines concedens, non cenſetur concedere poteſtatem diſpenſandi.*

1. TRiplici via docent Doctores irregularitatem relaxari poſſe, Baptiſmo, Profeſſione religionis, & diſpenſatione. Baptiſmo námque ſi rectè conſideretur nulla irregularitas tollitur, quia nulla eſt quæ Baptiſmum præcedat. Omnis enim irregularitas jure Eccleſiaſtico inducta eſt, quod nullam vim habet in eos qui ſunt extra Eccleſiam, ut fatentur omnes. Sunt tamen aliqui defectus, qui poſt Baptiſmum remanent in Baptizato, & ratione illorum conſtituitur baptizatus irregularis. Primò, ſi ante Baptiſmum bigamus fuerit, quia non poteſt perfectè ſignificare unionem Chriſti cum Eccleſia. Et quamvis in hoc caſu fuerit inter Auguſtinum, & Hieronymum controverſia, jam ſententia Auguſtini prævaluit, relata *in cap. acutius 26. diſtinct.* & *cap. ſi quis viduam, el* 1. 34. *diſt.* & pluribus exornat Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 5. *cap.* 6. *num.* 8. Secundò ſi poſt Baptiſmum claudus, cæcus, aliámve corporis deformitatem præſtat. Tertiò ſi ſit illegitimus, quia defectus hic Baptiſmo non aboletur, ſed poſt Baptiſmum perſeverent. Ut docet Sylveſt. *verb. Baptiſmus 6. num.* 2. Sayr. *lib.* 7. *cap.* 13. *num.* 2. Layman. *d. cap.* 6. *num.* 9. Quartò ſi ex delicto commiſſo ante Baptiſmum infamia aliqua orta ſit, quæ adhuc poſt Baptiſmum perſeveret. Sed infamiam facti nullam credo poſt Baptiſmum perſeverare; quia Baptiſmo perfectè delictum aboletur, & conſequenter infamia ei annexa. Sicuti tradit Henriq. *lib.* 14. *cap.* 17. *num.* 2. Sayrus *cap.* 13. *num.* 2. Layman. *ſuprà.* Idem dicendum eſſe de infamia orta ex officio vili exercito, quæ officio depoſito ceſſare debet. Secùs verò dicendum cenſerem de infamia juris, quæ ex ſententia condemnatoria procedit, hæc enim ex ſe perpetua eſt, neque Baptiſmo purgatur, ut advertit Suarez *diſput.* 48. *ſect.* 2. Gaſpar. Hurtado *de irregular. difficult.* 20. Cæteræ verò irregularitates etiam ex homicidio voluntario, ſive injuſto, ſive juſto neceſſariò exigunt, ut poſt Baptiſmum præſtentur facta, quibus annectuntur. Sicuti docet Henriq. *lib.* 12. *cap.* 17. *n.* 2. Maiol. *lib.* 5. *de irregular. cap.* 51. *num.* 11. Sayrus *lib.* 7. *cap.* 13. *num.* 2. Coninch. *diſput.* 18. *dub.* 14. *initio.* Layman. *dicto cap.* 6. *in fine*, ſubditque rationem, quia per Baptiſmum quaſi in alterum virum homo mutatur, Chriſtique tanquam agni manſuetudinem induere tenetur.

2. Secundò aboletur Profeſſione religionis, ſeu omiſſione votorum in religione approbata irregularitas orta ex defectu natalium in ordine ad ſuſcipiendos ordines, manente inhabilitate ad dignitates, & prælaturas. Sicuti multis relatis docet Sanchez *lib.* 7. *de matrim. diſput.* 86. *num.* 4. Suarez *diſput.* 41. *ſect.* 1. *numer.* 3. Sayrus *lib.* 7. *cap.* 13. *num.* 9. Henriq. *lib.* 14. *capit.* 17. *num.* 2. Navarr. *cap.* 27. *num.* 201. Maiol. *lib.* 5. *capit.* 51. *numer.* 13. Coninch. *diſput.* 18. *dub.* 14. *concluſ.* 2. Bonacina *tom.* 1. *diſputat.* 7. *quæſt.* 5. *punct.* 2. *numero* 2. Paulus Layman. *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 5. *cap. ultim. circa finem.* Et colligitur *ex cap.* 1. *de filiis presbyterorum :* Juncto *cap. finali, eodem tit.* & *ibi* Gloſſa *finalis.* Solent autem ferè omnes religiones privilegia habere, ut earum religioſi etiamſi defectum natalium habeant, in Prælatos eligi poſſint : Sicuti notavit Sayrus *dicto cap.* 13. *num.* 9. & habetur *in noſtris privilegiis, verbo diſpenſatio*, §. 2. Et quamvis Sotus *in* 4. *diſt.* 25. *quæſt.* 1. *articul.* 3. *columna* 3. affirmet uſu receptum eſſe omnem irregularitatem per religionis ingreſſum tolli, excepta bigamia, & ea quæ oritur ex homicidio voluntario, id Doctores communiter reprobant, ſi jus commune ſpectetur; quia in eo nullum eſt fundamentum hujus relaxationis : Sicuti advertunt Suarez, Sanchez, Sayrus, Coninch. Layman. & alij *locis allegatis.* At ſi ſpectentur privilegia religioni conceſſa, etſi de facto in ipſa Profeſſione irregularitates non relaxent, attamen poteſtatem concedunt ea relaxandi. Sicuti in Societate conceditur facultas pro foro conſcientiæ Præpoſito Generali quamlibet irregularitatem, ſive bigamiæ, ſive homicidij voluntarij relaxandi, ut conſtat *ex compend. privilegior. verbo diſpenſatio*, §. 4. *& aliis.* Quinimò omnibus religionibus Mendicantibus conceſſum eſt privilegium relaxandi irregularitatem etiam homicidij voluntarij, dummodò notoria non ſit, ex privilegio. Martini V. cujus meminit Man. Rodrig. *tom.* 1. *qq. regul. q.* 24. *art.* 12. Illud eſt certum ingreſſum religionis præſtare cauſam, ut faciliùs in irregularitate diſpenſetur, in qua fortè diſpenſatio non eſſet concedenda.

3. Tertiò relaxatur irregularitas diſpenſatione. Et quidem Pontificem poſſe omnem irregularitatem relaxare, conſtans eſt ſententia, cum ab ipſo ortum habuerit, non tamen ſolet facilè in irregularitate bigamiæ propriæ diſpenſare, cùm hæc irregularitas ab Apoſtolica traditione deſcendat. Neque etiam in ea quæ ex homicidio voluntario oritur, cùm gravem contineat indecentiam. Si tamen abſque cauſa diſpenſationem concedat, valida eſt ejus diſpenſatio, eſto ſit illicita. Quòd ſecùs contingit in diſpenſatione ab inferiori facta, cui non cenſetur à Pontifice conceſſa poteſtas, niſi cauſa legitima intercedente, ut latè diximus *tract. de legib. diſput. ult. de diſpenſat.*

4. Præter ſummum Pontificem alicui videbitur Epiſcopo facultatem competere jure ordinario relaxandi quamlibet irregularitatem, cujus relaxationem Pontifex ſibi expreſsè non reſervaverit. Argum. *cap. Nuper, de ſentent. excommunicat.* ubi loquens Pontifex de excommunicatione, inquit : Cùm conditor canonis abſolutionem ſibi ſpecialiter non reſervat, eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem aliis relaxandi. Verùm hæc ratio nullius momenti eſt, quia abſolutio excommunicationis eſt maximè neceſſaria ſaluti ſpirituali fidelium, ſiquidem impedit ſacramentorum receptionem, ſuffragia Eccleſiæ, fidelium inter ſe communicationem, quæ ſunt bona graviſſima, & ſpirituali ſaluti maximè neceſſaria, ideóque Pontifex illius abſolutionem conceſſiſſe videtur, quoties ſpecialiter ſibi non reſervavit. At in irregularitate hæc non procedunt, utpote quæ ſolùm impedit ordinis ſuſceptionem,

vel

vel illius usum, quæ non sunt saluti necessaria. Adde si ex ratione facta *in cap. nuper*, liceret facultatem *ibi* concessam extendere ad aliarum censurarum, & impedimentorum absolutionem præter excommunicationem, non solùm Episcopus, sed parochus posset irregularitatem relaxare, & ab interdicto, & suspensione absolvere, siquidem à sententia excommunicationis non reservata parochus absolvere potest, juxta communem Doctorum sententiam, quod nemo asserere audebit. Præterea excommunicatio est pœna medicinalis, quæ tolli debet quamprimùm excommunicatus à contumacia recesserit. *Cap. ex litteris, de constitutionib. Cap. qua fronte, de appellat.* ideóque absolvens excommunicatum præstat quod à jure præcipitur. Secùs est in irregularitate, quæ cùm sit pœna, & impedimentum de se perpetuum ipsummet jus dictat non esse auferendum, ac proinde illud auferens vulnerat jus, & ob eam causam dispensatio nuncupatur juris vulneratio. Non ergo valet argumentum ab excommunicationis absolutione ad dispensationem irregularitatis. Quocirca dicendum est, quoties dispensatio irregularitatis concessa non est Episcopo, intelligitur Pontifici reservata: uti ex communi sententia tradit Suarez *disput.41. sect.2. num.3.* Et colligitur ex Concil. Trident. *sess.24. cap.6. de reformat.* ubi datur facultas Episcopis dispensandi in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus, neque ad forum contentiosum deductis, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario. Infertur ergo Episcopos ex se, & ex suo munere hanc facultatem non habere.

5. Sed ut plenè intelligatur hæc potestas Episcopis à Concil. Trident. concessa, quatuor conditiones servandæ sunt in illius usu, ut ex ipso textu constat. Prima ut sit dispensatio cum subditis. Secunda in diœcesi sua. Tertia in irregularitate proveniente ex delicto occulto, neque ad forum contentiosum deducta. Quarta pro foro conscientiæ.

6. Circa primam conditionem certum est Episcopum non posse dispensationem exercere respectu eorum qui ei non subduntur, quia dispensatio est jurisdictionis usus necessariò in subditos exercendus. Quapropter explicandum est, qui nomine Episcoporum, & subditorum in prædicto Concil. Trident. decreto veniant. Et breviter dicendum est eos Episcopos intelligi, qui ordinariam in subditos jurisdictionem habent, & illos subditos esse intelligendos qui his Episcopis jure ordinario subduntur. Quapropter non venit intelligendus Archiepiscopus comparatione subditorum Suffraganei, quia non est illorum superior absolutè, nisi in causis ad ipsum per appellationem devolutis. *Cap. 1. de officio legati, & cap. duo, de officio ordinarij.* Et apertiùs *in cap. pastoralis, eodem tit.* ibi: Cùm in eum (scilicet Suffraganei subditum) exceptis quibusdam articulis, nullam habet potestatem: unus autem articulus est, si per appellationem causa ad ipsum deferatur, vel negata absolutione à Suffraganeo imploretur auxilium Metropolitani, ut ex misericordia dispenset, vel faciat ut inferior dispenset. Sicuti tradit Henriquez *lib.14. cap.13. numer.3.* Avila *p.de irregular. disp.10. dub.6. notab.2. circa 1. concluf.* Thom. Sanch. *lib.4. in decalog. cap.32. num.12.* Deinde Henriq. & Avila *suprà*, & Anton. Gomez. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, concluf 10. num. 59.* extendunt prædictam doctrinam ad tempus quo diœcesim Suffraganei visitat, tunc enim affirmant relati Doctores posse Metropolitanum dispensare cùm subditis Suffraganei, ac si esset eorum proprius Episcopus, quia pro illo tempore sic esse censetur. Sed rectiùs Suarez *de censur. disput.41. sect.2. num.12.* Sayrus *in clavi regia, lib.6. cap.11. n.80.* & Thom. Sanch. *lib.2. in decalog. cap.11. num.6.* & *lib.4. cap.38. num.14.* negant eo casu Archiepiscopo hanc facultatem in irregularitate dispensandi concedentes potestatem à peccatis solvendi, quia Archiepiscopus non est judex ordinarius subditorum Suffraganei, nisi in casibus sibi specialiter concessis. *Cap. pastoralis, de officio ordinarij.* At nullibi invenitur concessa hæc potestas dispensandi in irregularitate tempore visitationis, etiamsi potestas absolvendi à peccatis concedatur *in cap. fin. de Censibus, lib.6.* Quapropter ut benè Sanchez *lib.4. in decalog. cap.38. num.14.* nequit Archiepiscopus concedere illis subditis Suffraganei litteras dimissorias ad Ordines, neque potest dispensare in denunciationibus matrimonio præviis, neque in votis, neque in irregularitate illegitimorum.

7. Deinde nomine Episcopi pro dispensationibus concedendis, non venit in dicto Concil. Trident. decreto intelligendus Vicarius generalis, nisi specialiter ei commissa sit ea potestas, nam ex vi vicariatus illam non habet, ut multis allegatis docet Sanch. *lib.2. de matrim. disput.40. num.12.* & *lib.4. in decalog. cap.38. n.18.* quia dispensatio reputatur quasi restitutio in integrum, quæ in generali mandato non continetur, *ex leg. illud, de minorib.* Præterea nomine Episcopi in eo decreto pro dispensationibus concedendis, non veniunt Prælati regulares comparatione religiosorum sibi subditorum, quia ij Prælati non habent diœcesim, quod necessariò videtur requisitum, ut gaudeant privilegio Concil. Trident. siquidem Trident. inquit: Liceat Episcopis, &c. *in diœcesi sua.* Supponit ergo eos quibus hanc dispensandi facultatem concedit habituros esse diœcesim, ut advertit Sanchez *lib.8. de matrim. disput.2. num.3.* Quapropter Pius V. in quodam motu proprio; quem refert Rodrig. *tom.1. qq. regul. quæst.6. art.9.* extendit facultatem Concil. Trident. absolvendi, & dispensandi Episcopis concessam ad Prælatos regulares etiam locales religionum exemptarum erga religiosos sibi subjectos. Unde ex vi hujus privilegij possunt Prælati in foro conscientiæ quidquid possunt Episcopi virtute Concil. Trident. cum suis subditis. Sicuti probat Rodrig. *suprà.* Suarez *tom.4. in 3. p. disp.30. sect.2. num.7.* Sanch. *lib.2. in decalog. cap.11. numer.7.* & loquens de dispensat. *lib.8. de matrim. disp.2. num.13.*

Venit tamen nomine Episcopi intelligendum. Primò Capitulum Sede vacante, quia succedit in iis quæ competunt Episcopo jure ordinario speciali, esto non succedat in iis quæ competunt Episcopo jure speciali delegato. Sicuti notat Abbas *cap. verum, numero 9. de foro competenti.* Innocent. *capit. cùm in cunctis, num.7. de electione.* Felin. *cap. cum te, num.17. de rescriptis.* Sanch. *lib.8. de matrim. disput.2. num.10.* At hæc potestas dispensandi in irregularitatibus, & absolvendi in quibuscunque casibus occultis competit Episcopus jure ordinario; siquidem non ratione personæ, sed dignitatis conceditur, & ex alia parte non eliguntur tanquam Sedis Apostolicæ delegati, sed tanquam proprij Episcopi, & pastores suorum subditorum. Est ergo hæc potestas ordinaria, atque adeò transit in Capitulum. Sicuti docet Sanchez aliis relatis *lib.8. de matrim. disp.2. num.10.* & *lib.2. in decal. capit.11. num.4.* & *lib.4. cap.38. num.17.* Henriq. *lib.14. de irregular. cap.18. num.2. in fine.* Secundò sub nomine Episcopi veniunt Abbates, & alij Prælati habentes propriâ diœcesim & in ea jurisdictionem quasi Episcopalem independenter ab Episcopo exercentes, ut alios referens tradit Sanchez *dict. lib.8. de matrim. disput.2. numer.12.* & *lib.2. in decalog. cap.11. num.5.* Sayrus *in clavi regia, lib.6. cap.12. num.83.* Avila *de censur.7. part. disp.10. dub.6.* Augustin. Barbos. *in remissionib. concil.* Etenim hæc potestas absolvendi, & dispensandi contenta in Conc. Trident. latè est interpretanda; quia est beneficium Principis in jure communi insertum, ergo extendenda est ad hos Prælatos. Deinde ij Prælati solùm offerunt ab Episcopis in consecratione,

ſed Epiſcopi electi, & non conſecrati hac gaudent facultate, ut teſtatur Suarez *diſp.41. ſect.2. num.7.* Rodrig. *qq. regul. tom.1. quæſt.61.art.9.*& Zenedo *collect.4. ad decretal. num.* 3. Sanchez *lib.8. de matrim. diſput.2. num.* 11. Ergo ij Prælati eadem poteſtate gaudere debent, ſiquidem in juriſdictione ſunt omnino æquales. Tametſi contrarium ſentiant Suarez *diſput.41. de cenſur. ſect.2. num.* 7. Petrus de Ledeſma *tom.2. ſum. tract.1. cap.6. poſt* 10. *concluſ.* Arragon. *2.2. quæſt.88. art.2. colum.7. concluſ.4.* Tolet. *lib.1. cap.85. numer.* 5. Bonac. aliis relatis *diſp* 7. *punct.* 1. *num.* 7. ducti ex eo quòd hæc poteſtas diſpenſandi, & abſolvendi videatur Epiſcopis conceſſa ratione ſuæ præeminentis dignitatis. Sed eſt ratio infirma, cùm hæc poteſtas eis ante conſecrationem competat. Sed quidquid ſit de hac quæſtione affirmat Suarez *ſuprà*, ſubditos illorum Prælatorum abſolvi, & diſpenſari poſſe ab Epiſcopo in cujus territorio, ſeu diœceſi exiſtunt, quia reſpectu caſuum qui in Concil. Trident. continentur, ſubjecti ſunt Epiſcopo, etiamſi in aliis ſoli ſuo Prælato ſubdantur.

8. Nomine ſubditorum in prædicto decreto intelliguntur qui in diœceſi Epiſcopi domicilium habent, tametſi illud habeant partiale, eo quòd ſimul in aliena diœceſi domicilium retineant, quia non eſt inconveniens quemlibet duplex domicilium habere, & duplici Epiſcopo eſſe ſubjectum. Sicuti tradit Sanchez *lib.3.de matrim.diſp.25. n.4.* & *lib.2.in decalog. cap.11. num.8.* Deinde veniunt ex recepta ſententia, eſto eam ſequuti non fuerimus *tract.3. de legib. diſput.6. de diſpenſat. punct.7. §. 2. in fine*, qui majore anni parte in ea diœceſi commorantur, quia hi reputantur domicilium habere quoad effectum diſpenſationis, ut latè probat Sanch. *lib.3.de matrim. diſp.23.num.12. & 13.* Secùs verò dicendum videtur de peregrinis, ſcholaſticis, & mercatoribus, qui majori anni parte in ea diœceſi non commorantur, nam hi eſto poſſint à peccatis abſolvi, non tamen in irregularitatibus, & votis diſpenſari, ut placet Suarez *diſp.41. de cenſur. ſect.2. num.10. & 12.* Sanch. *lib.2.in decal. cap.11. n.9.* Qui verò nullibi habent certam ſedem, ſed continuò vagantur, non eſt dubium abſolvi, & diſpenſari poſſe ab Epiſcopo in cujus diœceſi reperiuntur, quia alicui debent ſubjici. Ut notavit Sanch. *lib.1. de matrim. diſputat.25. num.4.* & *lib.2.in decal. cap.11. n.8.*

9. Secunda conditio ſervanda in uſu facultatis à Concil. Trident. conceſſa eſt, ut Epiſcopus eam concedat, In diœceſi ſua. Quæ verba non levem difficultatem ingerunt: nam ex illis colligi videtur debere Epiſcopum ut abſolutionem, vel diſpenſationem concedat in ſua diœceſi exiſtere, vel ejus ſubditum, vel utrumque ſimul. Quia in re optimè notarunt Suarez *de cenſuris*, *diſp.41. ſect.2. n.* 10. & Sanch. *lib.2.in decal. cap.11. n.12.* illa verba, *in diœceſi ſua*, non eſſe poſita, cùm Concilium de diſpenſatione loqueretur, ſed ſolùm cùm de poteſtate abſolvendi à caſibus occultis, & reſervatis agebatur, ac proinde Epiſcopus exiſtens extra propriam diœceſim poterit diſpenſare in irregularitate qualibet cum ſibi ſubditis, etiam extra propriam diœceſim exiſtentibus, quia juriſdictionem voluntariam ubilibet exercere poteſt, quæ poteſtas in hoc decreto non videtur reſtricta (quidquid Bonac. *tom.1.diſp.7. de irregul.q.5. punct.1. num.5.*contrarium ſentiat) imò ut rectè explicant Sanch. *lib.2. in decalog. cap.11. à num.* 16. etiam poteſtas abſolvendi quæ in eo decreto Epiſcopis conceditur, non videtur limitari illis verbis: In diœceſi ſua; ad hanc enim limitationem aſtruendam clarioribus verbis uti debebat Concilium. Sicuti fecit *ſeſſ.6. cap.5. de reformat.* cùm prohibuit Pontificalia exercere in aliena diœceſi. Quapropter Epiſcopus exiſtens extra propriam diœceſim poterit ſibi ſubditum in ſua diœceſi exiſtentem, imò extra exiſtentem abſolvere, ſiquidem de jure id præſtare poterat: ut notavit Suarez *diſput.41. ſect.2. num.11. in fine.* Petr. de Ledeſm. *tom.2. ſumm. tract.1. cap.6. poſt* 20. *concluſ. difficult.* 1. Et colligitur ex ipſo textu Concilij, ſi rectè expendatur. Nam verba illa *in diœceſi ſua* non conjunguntur cum ſubditis, ſed potiùs virgulam interpoſuit inter ſubditos, & diœceſi ſua. Inquit enim Concilium: Liceat Epiſcopis, &c. quoſcumque ſibi ſubditos, in diœceſi ſua abſolvere. Adde diœceſim propriè eſſe Epiſcopi, non ſubditorum, ac denique ſi non offenditur tranquillitas, & pax ex eo quòd Epiſcopus in aliena diœceſi exiſtens, abſolvat ſubditum in propria diœceſi exiſtentem, neque etiam offendetur ex eo quòd ſubditus extra diœceſim exiſtens ab Epiſcopo in propria exiſtente, præcipuè cùm id faciat pro ſolo conſcientiæ foro. Quapropter legitimus ſenſus horum verborum eſt quem tradit Sanchez *dict. lib.2. cap.11. numero* 17. ut ex illis verbis nullo modo juriſdictio Epiſcopi limitetur, ſed potiùs extendatur. Præſtant enim hunc ſenſum: poteſt Epiſcopus quoſcunque ſibi ſubditos, vel qui propriè, & per ſe ſubditi ſunt, eo quòd in ſua diœceſi domicilium habent, vel qui ei ſubduntur ratione exiſtentiæ in ſua diœceſi tametſi domicilium non obtinuerint, abſolvere à quibuſcunque caſibus, &c. Efficitur ergo Epiſcopum abſolvere, & diſpenſare cum ſubdito poſſe, etiamſi uterque extra diœceſim exiſtat.

10. Tertia conditio à Concilio Trident. requiſita pro diſpenſatione irregularitatis eſt, ut ortum habeat ex delicto occulto, neque ad forum contentioſum deducto. Pro cujus explicatione adverte, quòd ſæpè traditum eſt, occultum dici quod etſi probari teſtibus poſſit, ignoratur tamen à majori parte populi, ſeu communitatis, in qua ad minus decem reſident, ubi delictum commiſſum eſt, ideóque occultum notorio opponitur. Quod ſi de delicto in una parte publico, & notorio, in alia verò ubi neſcitur, nec timetur probabiliter ſciendum eſſe, petatur abſolutio, vel diſpenſatio, cenſet Sanchez *lib.2.cap.11. num.21.* Avila *2.p. de cenſur. cap.7. diſput.1. dub.11. concl.3.*[& *7.p. diſput.10. dub.6. concl.* 2. poſſe Epiſcopum virtute hujus decreti Concil. Trident. diſpenſare in ea irregularitate, quia eſſe occultum, vel non occultum debet intelligi in ordine ad locum, in quo petitur diſpenſatio. Cæterùm mihi oppoſitum probabilius videtur, quia hæc irregularitas dici non poteſt ex delicto occulto provenire, nam quod in una parte publicum eſt, abſolutè publicum dici debet. Aliàs ſi ſupradicta ſententia vera eſſet, nulla ferè invèniretur irregularitas in qua Epiſcopus diſpenſare non poſſet; quia nulla eſt quæ alicubi ignota non ſit, ac proinde poterit irregularis mutando domicilium, vel in ea diœceſi majore parte anni commorando ab illius Epiſcopo abſolutionem impetrare. Denique irregularitatem eſſe ad forum contentioſum alicubi deductam ſufficit, ut interim non poſſit ab Epiſcopo abſolvi, ſeu diſpenſari, tametſi diſpenſatio petatur eo in loco ubi irregularitas ad forum contentioſum deducta non eſt, neque periculum eſt ut publicetur. Ergo idem eſt dicendum de irregularitate in uno loco publica, non poſſe inquam in alio diſpenſari interim dum publica eſt. Sicuti ex parte docet Suarez *tom.4. diſp.30. ſect.2. num.2. in fine.*

11. Ad forum contentioſum cenſetur irregularitas deducta, quando delata eſt judici, & inſuper delatio parti intimata: nam actus citationis eſt primus actus judicij teſte Sanchez *lib.8. de matrim. diſp.14. num.58.* Maranta *de ordine judiciario 6. part. initio, num.* 2. Et favet textus *in cap. penult. de foro compet.* ubi legitimè citatus debet cauſam proſequi coram judice legitimè citante, non obſtante quòd poſt citationem mutaverit forum. Idem traditur *inſtituta de actionib. in princ.* ibi: Judicium incipit ubi primum actio intenditur,

&

& ſic antequam reus reſpondeat, ſed non antequam citetur. Quocirca etiamſi ad judicem delatum ſit crimen; ſi tamen reo delatio non ſit intimata, dici nequit ad forum contentioſum crimen eſſe deductum. Imò ſi credendum eſt communi reſolutioni affirmanti judicium incipere non à citatione, ſed à litis conteſtatione, poterit Epiſcopus dum non fuerit lis conteſtata ab ea irregularitate abſolvere. Quod verò judicium à litis conteſtatione incipiat, tradit Gloſſa *in leg. ſi is Romæ, verbo judicium.* Et Gloſſa *in leg. judicium, ff. de judiciis.*, Et Gloſſa *in cap. relatum, de officio delegati:* & *in capit. unico, de litis conteſtat.* Decius & Alciat. *in Rub. de in jus vocando.* Gundiſalvus de Paz *in ſua pract. tom. 1. in 1. annotat. numero 35. & 36.* & probari poteſt *ex cap. gratum, de officio delegati*, ibi: Citatione facta negotium ſit quaſi cœptum. Ergo non eſt cœptum negotium propriè, ſed impropriè, ideóque quæ fiunt ante litis conteſtationem ante judicium fieri dicuntur, juxta *leg. is qui ſe obtulit, ff. de rei vindicat.* & *leg. amplius, ff. Rem ratam habere*, & *leg. 1. ff. de legat. conteſtat.* Unde Baldus *in cap. 1. de litis conteſtat. oppoſit. 1.* inquit litis conteſtationem fundamentum eſſe, & lapidem angularem totius judicij. Neque obſtat per citationem perpetuari juriſdictionem, ut traditur in ſuprad. *capit. propoſuiſti, de foro compet.* quia ad perpetuandam juriſdictionem, ſufficit judicium eſſe quaſi cœptum, etiamſi cœptum non ſit, ut docet Paz *ſuprà* multis relatis. Ex qua doctrina neceſſariò infertur poſſe Epiſcopum diſpenſare in illa irregularitate, de qua non fuerit lis conteſtata, quia uſque tunc ad forum contentioſum, hoc eſt ad judicium deducta non eſt ſimpliciter, & abſolutè, licet impropriè fuerit per citationem deducta.

12. Quod ſi reus poſtquam irregularitas eſt deducta ad forum contentioſum ex defectu plenæ probationis, vel falſis probationibus abſolutus fuerit ab inſtantia, vel obſervatione judicij, & à fortiori per ſententiam definitivam, in eo caſu poterit Epiſcopus cum illo diſpenſare; quia delictum illud eſt occultum, & jam ſe habet, ac ſi non eſſet ad forum contentioſum deductum; quia delictum illud eo judicio eſt terminatum, & reus abſolutione purgavit infamiam, non ſolùm quando definitivè eſt abſolutus, ſed etiam quando eſt abſolutus per ſententiam interlocutoriam; ſiquidem abſque novis indiciis, & probationibus non poteſt ſubjici judicio. Hæc enim eſt differentia, ut rectè adnotat Covarruv. *lib. 1. variar. cap. 1. numero* 8. inter abſolutionem definitivam, & abſolutionem ab inſtantia, & obſervatione judicij; quòd abſolutione definitiva poſita, jam non poteſt amplius illud crimen in judicium deferri, benè tamen poteſt poſt abſolutionem interlocutoriam; dummodò novæ probationes; novàque indicia reperiantur; ſed non aliter. At quocunque ex his modis reus abſolutus ſit judicium initum eſt, ideóque irregularitas diſpenſari poterit. Sicuti tradit Henriq. *lib. 14. cap. 20. numero* 4. Sanchez *lib. 8. de matrim. diſp. 34. n. 57. & 58.* & *lib. 2. in decal. cap. 11. num. 21.* Avila *7. p. diſp. 10. dub 6. §. ſecundo notandum.* Molina *tract. 3. diſp. 79. num. 8.* Filliucius *tract. 20. cap. 10. num. 169.* Bonac. *tom. 1. diſput. 7. quæſt. 5. p. 1. num. 5. verſ. dixi.*

13. Verùm ſi delictum in judicio integrè probatum ſit, & reus ſit condemnatus, & punitus, exiſtimant Henriq. Sanch. Avila, Gaſpar. Hurtado *difficult. 20. num. 68.* & inclinat Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 5. cap. 9. num. 6.* caſu poſſe Epiſcopum diſpenſare, quia jam eſt ſatisfactum fini, ob quam Concilium diſpenſandi poteſtatem Epiſcopis denegavit, cùm delictum ad forum contentioſum deductum eſt. Finis namque Concilij fuit, ne reus à delictis publicis, eorúmve pœnis abſolveretur, aut diſpenſaretur, quin priùs publico ſcandalo ſatisfaceret, néve authoritas judicum minueretur, ſi pendente eorum judicio reus abſolve-

retur. Quæ rationes ceſſant finito jam judicio, & delinquente punito, ideóque illa verba exceptis aliis deductis ad forum contentioſum, debent intelligi formaliter, id eſt de tempore quo deducta ſunt, ut expreſsè advertit Sanchez *lib. 2. cap. 11. num. 21.* Henriq. *lib. 14. cap. 7. num. 5.* Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. p. 5. cap. 9. num. 5.* Verùm etſi hæc doctrina probabilis ſit, probabilius exiſtimo eo caſu non poſſe Epiſcopum abſolvere, ſeu diſpenſare in irregularitate ex eo delicto contracta, non quia impediatur ex eo quòd ad eorum contentioſum delictum deductum ſit, ſed quia poſita illa deductione, & illius delicti integra probatione, & condemnatione delictum publicum eſt, & notorium notorietate juris: at in Trident. non eſt conceſſa facultas diſpenſandi in irregularitate, quæ ex publico, & notorio delicto oritur, ſed ſolùm in ea quæ ex delicto occulto provenit, vel ad forum contentioſum non eſt deducta. Ergo in hac irregularitate Epiſcopus diſpenſare nequit. Sic Joann. Gutier. *lib. 1. canonic. qq. cap. 5.* Nicol. Garcia *7. p. de benefic. cap. 11. n. 50.* Bonac. *diſp. 7. q. 5. punct. 1. num. 6. circa finem.*

14. Quarta conditio quæ videtur in iis diſpenſationibus poſtulari eſt, ut proſit diſpenſatio pro ſolo conſcientiæ foro. Sed ut benè advertit Sanch. *lib. 2. in decalog. cap. 11. numero 12.* illa verba: *In foro conſcientiæ*, non ſunt appoſita cùm de diſpenſatione ſermo, habetur, ſed cùm agitur de abſolutione à caſibus reſervatis. Quocirca cùm hæc poteſtas diſpenſandi abſolutè concedatur non ſolùm pro foro conſcientiæ, ſed etiam pro foro externo prodeſſe debet.

Præter Epiſcopos Prælatis regularibus in ordine ad ſuos ſubditos varia privilegia conceduntur, ut in irregularitatibus diſpenſare poſſint, ut videre eſt *in Compendio privileg. mendicant verbo irregularitas*, & *in noſtris privilegiis, verbo diſpenſatio.* Et latè tradit Rodrig. *quæſt. reg. tom. 1. q. 24. per totam.* Henriq. *lib. 12. cap. 6. num. 11.* Avila *7. p. diſp. 8. dub. 4.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 5. cap. 9. num. 7.*

15. Ad extremum monent Henriq. *lib. 14. cap. 18. n. 3.* Maiol. *lib. 2. de irregul. cap. 2. in fine.* Sanch. *lib. 8. de diſpenſation. diſp. 3. num. 3.* Suar. *de cenſur. diſp. 41 ſect. 2. num. 15.* Avila *7. p. de irregular. diſp. 10. dub. ult.* Sayrus *lib. 7. cap. 14. num. 5.* Bonac. *diſp. 7. de irregularit. q. 5. punct. 1. circa finem*, & alij, quia hæc eſt juriſdictio voluntaria, ſicut & abſolutio & jure ordinario Epiſcopus competens, ac proinde delegabilis.

16. Secundò monent Henriq. *lib. 12. de matr. cap. 10. numer. 3.* & *lib. 13. de excommunicat. cap. 30. num. 3.* & *lib. 14. de irregular. cap. 7. num. 5.* Navarr. *cap. 27. numer. 32.* Sanch. *lib. 8. de matrim. diſp 24. n. 7.* Avila *7. p. de irregular. diſp. 10. dub. 8.* ſi plures ſint irregularitates, de quibus impetranda eſt diſpenſatio neceſſarium eſſe mentionem facere illarum, quæ ſunt ob diverſa delicta contractæ, quia auferri poteſt una, & non alia. Si verò irregularitates ejuſdem rationis ſint, videlicet quia ſæpiùs celebraſti in excommunicatione, plures occidiſti; etſi opus non ſit exprimere vices in particulari, in quibus irregularitas contracta eſt, at neceſſarium eſt ſaltem in genere eas exprimere, ut pro omnibus diſpenſatio concedatur, quod de irregularitate homicidij videtur certum cùm ibi plures irregularitates contrahantur, ut advertit Suar. *diſp. 44. ſect. 2. numer. 28.* Coninch. *diſp. 18. dub. 14. in fine.*

17. Tertiò monet Paul. Layman. *dict. lib. 1. ſumm. tract. 5. part. 5. cap. 9. circa finem*, exceptionem à poteſtate, ſeu privilegio diſpenſandi religionibus, & à fortiori Epiſcopi conceſſo, ſtrictè interpretandam eſſe: Unde ſi in privilegio excipiatur bigamia, non de ſimilitudinaria, ſed de propria intelligi debet. Si excipiatur homicidium voluntarium; intelligendum eſt injuſtum, & directè volitum, non tamen quoad commiſſum eſt in ſui defenſionem, excedendo moderationem juſtæ tutelæ, aut quod ex ſubita ira commiſſum eſt,

quia hæc homicidia caſualia cenſenda ſunt, ut notat Coninch. *diſp.* 18. *dub.*14. *concluſ.*5.

18. Quartò docent ex communiori ſententia Sylveſt. *verbo diſpenſatio, quæſt.*15. & *verbo irregularitas, q.*28. Henriquez *lib.*14. *cap.*17. *num.* 4. Sayr. *lib.*7. *theſauri, cap.*14. *num.*11. Maiol. *lib.*5. *de irregular. cap.*51. *n.*8. Suarez *diſput.*41. *ſect.*3. *num.* 4. Avila 7. *part. diſp.*10. *dub.*6. Bonac. *diſp.*7. *q.*5. *punct.*1. *in fine*, & alij apud ipſos, Epiſcopum, vel Prælatum conſcium irregularitatis in qua diſpenſare poteſt, ſi admittat hunc irregularem ad ordines ſuſcipiendos, vel beneficium, cenſendum eſſe diſpenſaſſe (tametſi contrarium ſentiat Navarr. *in ſumm. cap.*25. *num.* 74.) quia non debet præſumi voluiſſe peccare. In foro autem externo nullatenus hæc tacita diſpenſatio à Prælato inferiori Pontificis admittitur, quia in jure communi inferior Pontifice diſpenſationem concedere nequit non præmiſſa cauſæ cognitione, ut pluribus firmat Gloſſa *in cap.*2. *verbo diſpenſatum.* Et *ibi* Panormit. & Joann. Andreas *de ſchiſmaticis.* Selva *de benefic.* 3. *p. quæſt.* 10. *num.* 9. Rebuff. *prax. benefic.* 2. *p. diſpenſat. numero* 15. Sayrus *lib.*7. *cap.*14. *num.*13. At hanc cauſæ cognitionem non probatur præmiſſam eſſe. Ergo diſpenſatio facta non cenſetur. Atque ita tradit Panormit. Joann. Andr. Felin. Innocent. Navarr. quos refert, & ſequitur Suar. *d. cap.*14. *num* 13. *& ſeqq.*

19. Quintò docent Anton. *in cap, poſtulaſti, numero* 10. *de Reſcriptis*, & *ibi* Immola *num.*4. Felin. *numero* 10. & *cap. fin. num.*5. *de ſimonia.* Burgaſius *de irregular.* 2. *p. tit. de interpretat. num.* 7. Sà *verbo diſpenſatio, num.*14. Sayrus *lib.*6. *theſauri, cap.*11. *num.*12. & *lib.*7. *cap.*14. *à n.* 22. & alij relati à Sanch. *lib.*8. *de matrim. diſp.*1. *num.*27. diſpenſatum ad ordines etiam à Pontifice non ideò cenſeri diſpenſatum ad beneficia curata, dignitates, & prælaturas, benè tamen ad beneficia ſimplicia, quia hæc ordinatis concedi ſolent. Quæ doctrina ſi de diſpenſatione ad ordines majores loquamur, certa eſſe videtur, cùm nullum deceat ſacris initiari qui beneficium non habeat ex Trident. *ſeſſ.*21. *cap.* 2. *de reformat.* nam eſto aliquando ex titulo patrimonij, vel penſionis initietur, id quaſi ex diſpenſatione fit ob neceſſitatem, vel utilitatem Eccleſiæ. Sicuti advertit Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.*1. *numero* 27. At ſi ſermo ſit de diſpenſatione ad minores ordines, etſi prædicta ſententia probabilis ſit, longè veriorem exiſtimo ex ea diſpenſatione beneficij diſpenſationem non inferri; quia non neceſſariò annectuntur, ut optimè aliis relatis probat Sanchez *dict. lib.*8. *diſp.*1. *num.*17.

20. Sextò pluribus firmat Sanchez *lib.*8. *de matrim. diſp.*1. *num.* 26. diſpenſatum ad ordines ad ſolos ordines minores cenſeri diſpenſatum, quia diſpenſatio ſtrictè interpretanda eſt, & ſufficienter ſuum effectum ſortitur diſpenſatione pro minoribus ordinibus conceſſa. Verùm ſi hæc diſpenſatio initiato minoribus ordinibus ſuperveniat, intelligi debet facta pro majoribus, ne fruſtranea eſſet & inutilis, quod in omni privilegio, & diſpenſatione vitandum eſt. Sicuti docet Sanchez *loco allegato.*

21. Septimò tradunt Angel. *verbo irregularitas, numero* 34. & *ibi* Sylveſt. *quæſt.*9. *num.*11. *in fine.* Brmilla *numero* 81. Henriquez *lib.* 14. *cap.*17. *num.*4. *ad finem.* Epiſcopum tibi concedentem litteras dimiſſorias ad ordines eo ipſo concedere facultatem, ut ab ordinante diſpenſeris in irregularitate, alióve impedimento, quòd ſuſceptionem ordinum impedit, quia horum diſpenſatio neceſſariò præmittenda eſt ordinum ſuſceptioni, ac proindè conceſſa facultate ad ſuſcipiendos ordines cenſenda ſunt conceſſa ea ſine quibus ordines ſuſcipi nequeunt. *Cap. præterea, de officio delegati, leg.*2. *ff. de juriſdict. omnium jud.* Verùm hæc doctrina ſolùm admittenda eſt cùm Epiſcopus concedens dimiſſorias conſcius eſſet irregularitatis, & impedimenti, quo ad ordines ſuſcipiendos tenebaris, nam eo ipſo cenſendus eſt vel ipſe diſpenſare, vel facultatem diſpenſandi Epiſcopo ordinaturo concedere. At ſi ipſe ignarus impedimenti dimiſſorias litteras tradat, verius cenſeo inde non inferri facultatem conceſſam, ut in irregularitate, aliiſve impedimentis diſpenſeris, quia eſto diſpenſatio irregularitatis, alteriuſve impedimenti præmittenda ſuſceptioni ordinum ſit, non tamen eſt neceſſarium præmitti ab eo qui ordines ex delegatione collaturus eſt, cuíque ſola facultas ordinandi eſt conceſſa, ſed à legitimo ſuperiore. Deinde admittimus conceſſa facultate ad unum, conceſſam cenſeri ad ea omnia quæ ex eo uno conſequuntur, negamus tamen ex facultate alicui conceſſa ſuſcipiendi ordines ab alieno Epiſcopo inferri, poteſtatem ei conceſſam eſſe in irregularitate, alióve impedimento diſpenſandi; quia hæ facultates diverſæ ſunt, neque una alteri connectitur, & plerunque contingit ab alieno Epiſcopo ordines ſuſcipi, quin ulla diſpenſatio præmittatur. Sic alios referens docent Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.*1. *num.*25. Vide quæ diximus *tract.* 3. *de leg. diſp.*5. *de privil.* & *diſp* 6. *de diſpenſationibus.*

Punctum VIII.

De irregularitate orta ex bigamia.

1 *Quid ſit bigamia, & quotuplex?*
2 *Explicatur bigamia propria.*
3 *Explicatur bigamia interpretativa.*
4 *Contrahens matrimonium cum vidua, vel corrupta ab alio, contrahis bigamiam interpretativam.*
5 *Item contrahis hanc bigamiam per acceſſum ad propriam uxorem, poſtquam illa adulterium commiſit.*
6 *Hæc irregularitas etiamſi ignorans conjugis adulterium illam carnaliter cognoverit, tametſi alij contrarium ſentiant.*
7 *Item contrahitur bigamia, ſi contracto matrimonio, & conſummato poſt mortem conjugis ſacris initieris, & ſic initiatus matrimonium contrahere, & conſummare.*
8 *Non videtur improbabile te ab irregularitate in prædicto caſu eſſe immunem.*
9 *Aliqui extendunt hanc interpretativam irregularitatem ad eum qui poſt matrimonium validè contractum aliud invalidum init, & conſummat, ignarus impedimenti dirimentis, ſed non approbatur.*
10 *Irregularis videtur eſſe contrahens duplex matrimonium, etiamſi utrumque invalidum ſit.*
11 *Quæ ſit bigamia ſimilitudinaria.*
12 *Clerici in ſacris conſtituti contrahentes matrimonium irregulares ſunt, tametſi non irregularitate bigamiæ.*
13 *Bigamiæ irregularitas privat bigamum omni privilegio clericali.*
14 *In qualibet bigamia Epiſcopus diſpenſare poteſt tum ad ordines ſuſcipiendos, tum ad illorum uſum.*
15 *Epiſcopus poteſtatem non habet diſpenſandi cum bigamis propriis, & interpretativis.*
16 *Quoad bigamiam verò interpretativam ſi ex delicto ortum habeat, probabile eſt poſſe Epiſcopum diſpenſare.*
17 *Quoad ordines minores, & beneficium ſimplex, probabile eſt poſſe Epiſcopum cum bigamis propriis diſpenſare.*
18 *Probabilius eſt oppoſitum.*
19 *In bigamia ſimilitudinaria Epiſcopus diſpenſare poteſt ad Ordines ſacros ſuſcipiendos, illiſve utendum.*
20 *Hæc irregularitas bigamiæ ex delicto occulto proveniens, poterit ab Epiſcopo diſpenſari.*

21 *Qualiter*

21 *Qualiter Prælati Religionum cum suis subditis in bigamia dispensare possint.*

22 *Commissario Cruciatæ nulla est in bigamia concessa facultas.*

23 *In petenda dispensatione bigamiæ, explicanda est illius species.*

1 HUcusque egimus de his quæ omni irregularitati videntur communia. Supereſt agendum de his quæ ſingulis irregularitatibus competunt. Diximus *initio hujus diſput.* alias irregularitates vocari ex defectu, eo quòd abſque culpa contingant, alias ex delicto quæ culpam gravem ſupponunt. Inter irregularitates quæ ſuccedunt abſque culpa potiſſimum locum obtinet bigamia, quæ eſt nuptiarum, ſeu matrimonii duplicatio, dicitúrque defectus Sacramenti, quia deficit in repræſentatione unionis Chriſti cum Eccleſia, hæc enim eſt unius cum una, cùm tamen bigamus duplicis copulatus ſit. Triplex eſt bigamia ex communi Doctorum ſententia; alia propria, alia interpretativa, alia ſimilitudinaria.

2 Bigamia propria nuncupatur, quæ ex binis nuptiis validè contractis, & conſummatis conſurgit, quod nullo modo poteſt contingere niſi mortua prima uxore. conſtat ex *capite nuper*, & *capite debitum de Bigamis*, *ex capite præcipimus capite cognoſcimus cum aliis* 34. *diſt.* Dixi conſummatis, quia ante conſummationem non dividis tuam carnem in plures, neque oſtendis incontinentiam cum effectu, quæ ſunt rationes ob quas hæc irregularitas indicta eſt: ut latè expendit Sanchez *lib.* 7. *de matr. diſput.* 83. *num.* 4. & 5. ideoque ſi unum ex his duobus matrimoniis conſummatum non ſit, irregularitas bigamiæ non contrahitur: uti pluribus comprobat Sayrus *lib.* 6. *theſauri*, *cap.* 3. *num.* 3. Coninch. *diſput.* 18. *dub.* 11. *circa finem.* Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 5. *cap.* 6. *num.* 2. Gaſpar Hurtado *difficult.* 13. *num.* 48. Bonac. *tom.* 1. *diſp.* 7. *quæſt.* 2. *punct.* 5. *numero* 1. & colligitur *ex capite debitum de bigamis.*

Hanc autem irregularitatem ex Apoſtolica traditione emanaſſe teſtatur Paulus 1. *ad Timoth.* 3. ibi: Oportet Epiſcopum unius uxoris virum eſſe. Et *infrà*: Diaconi ſint unius uxoris viri. Et decidit Lucius III. *in capite* 2. & Celeſtin III. *in cap.* 3. *de bigamis*, & comprobat communis Patrum ſenſus.

3 Bigamia interpretativa eſt quæ contrahitur ab eo, de quo præſumitur duas uxores habuiſſe, eſto in re illa non habuerit.

4 Quod tripliciter contingit. Primò ſi contrahas matrimonium cum vidua quæ prius matrimonium conſummaverat. Et idem eſt ſi contrahas cum corrupta ab alio, ut deciditur *cap. præcipimus*, *diſt.* 34. & *cap. ſi quis viduam*, 50. *diſt.* & *capite debitum de Bigamis.* Etenim ſic contrahens non poteſt ſignificare perfectè unionem Chriſti cum Eccleſia, ſiquidem Chriſtus unicam, & virginem ſibi copulavit. Sicuti multis allegatis tradit Sanch. *lib.* 7. *de matr. diſp.* 84. *numero* 7. Sayrus *cap.* 4. *num.* 10. Auguſt. Barboſa *allegat.* 49. *num.* 5. Requiritur tamen ſecundùm probabiliorem ſententiam matrimonium contractum cum vidua validum eſſe, nam ex unico matrimonio nulla irregularitas contrahi nequit: ut docet Navarr. *conſ.* 1. *de Bigamis num.* 2. & *in ſum. cap.* 27. *num.* 195. & teſtatur deciſum fuiſſe in ſacra Congregatione Cardinalium Farinac. *prax.* 1. *part. tit. de inquiſit. quæſt.* 8. *numero* 8. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 7. *quæſt.* 19. *punct.* 3. *in prima ſpecie irregularitatis.* Auguſt. Barboſa *dict. allegat.* 49. *num.* 5. Sanch. aliis relatis *dicta diſput.* 84. *numero* 11. Dixi debere eſſe ab alio corruptam, nam qui à ſe corruptam ducit, fictione juris virginem ducere cenſetur. Sicuti filii redduntur legitimi matrimonio ſubſequenti, ac proinde tanquam clericus virginem ducens gaudet privilegio clericali, ut multis relatis docet Sanch. *lib.* 7. *de matrim. diſp.* 84. *num.* 14. Suar. *diſp.* 49. *ſect.* 3. *num.* 6. Quod ſi inquiras rationem, ob quam ſi contrahas cum corrupta, ſis irregularis non tamen ſi contrahas cum virgine, cùm ſis corruptus? Reſpondeo præcipuam rationem eſſe, quia ſic deciſum eſt. Congruentiam verò tradidit D. Thom. *in* 4. *diſt.* 27. *quæſt.* 3. *art.* 1. *quæſt.* 3. inquit enim omnem actionem ſpecificari ex termino ad quem. Cùm autem vir non à ſe ipſo, ſed à conjuge ſortiri debeat ſpeciem; quando hæc ſuam carnem in plures diviſit, cenſetur ipſe interpretatione juris in plures diviſiſſe. Ad hanc interpretativam irregularitatem reducitur ea, quæ incurritur ob matrimonium contractum cum repudiata ab alio, *cap.* 1. *de Bigamis*, ibi. Ut bigami pœnitentes, vel repudiatarum mariti ad ſacerdotium non aſcendant.

5 Secundò contingit hæc bigamia interpretativa per acceſſum ad propriam uxorem, poſtquam illa adulterium commiſerit, tametſi à principio virgo accepta fuerit. Sicuti habetur *cap. ſi laici* 34. *diſt.* Et tradunt omnes Doctores apud Suar. *diſp.* 49. *ſect.* 3. *num.* 15. Sanch. *diſputat.* 84. *num.* 15. Auguſt. Barboſa *alleg.* 49. *num.* 8. Ratio eſt, quia maritus cognoſcens uxorem ab alio corruptam maritus corruptæ nuncupatur, ideóque perinde judicandus eſt, ac ſi cum corrupta contraxiſſet.

6 Difficultas verò eſt, an hæc irregularitas contrahatur, ſi ignorans conjugis adulterium illam carnaliter cognoveris. Et idem eſt ſi à principio exiſtimans ducere virginem duxeris corruptam? Negant Petr. de Ledeſm. *de matr. quæſt.* 66. *art.* 3. *col penult.* Eman. Sà *verbo irregularitas bigamiæ*, *num.* 3. & inſinuant quia affirmant hoc impedimentum contrahi à viro ſcienter uxorem adulteram carnaliter cognoſcente, tacitè enim ſupponunt ſtante ignorantia non eſſe huic impedimento locum. Sic Gloſſa *cap.* 2. *de Bigamis.* Rebuff. *de pacific. poſſeſſ. num.* 194. Gregor. Lopez, *leg.* 35. *tit.* 5. *part.* 1. Anton. Cuchus *lib.* 4. *inſtit. majorat. tit.* 12. *num.* 176. Palatius *in* 4. *diſt* 27. *diſp.* 4. Moveri poſſunt, quia actus ob quem irregularitas contrahitur debet eſſe actus ab homine quatenus rationalis eſt, ac proinde ab illo quatenus ratione utitur. Cognoſcens vero uxorem ignorans eſſe adulteram nunquam liberè ſuam carnem diviſit in plures. Ergo nunquam fundamentum præſtitit contrahendi hanc irregularitatem. Unde Barnard. Diaz *in ſua pract. c.* 16 *ad finem*, affirmat virum fore tunc irregularem cognoſcendo adulteram, quando poteſt probare adulterium, quia *in capite ſi cujus* 34. *diſtinct.* expoſtulatur delictum uxoris evidenter probatum eſſe.

Nihilominus in his caſibus irregularitatem contrahi docet ex communi ſententia Abbas *in cap. ſi de adulteris*, & *cap.* 2. *de bigamis*, *num.* 8. Navarr. *cap.* 27. *num.* 195. Suar. *diſp.* 45. *ſect.* 3. *num.* 15. Garcia *de benefic.* 7. *p. cap.* 6. *num.* 16. Auguſt. Barboſa *allegat.* 49. *num.* 9. Avila 7. *p. diſp.* 8. *dub.* 1. *verſ. tertiò modo.* Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 84. *num.* 15. Paul. Layman *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 5. *cap.* 6. *num.* 3. & alii inumeri apud ipſos. Quippe hæc irregularitas non in pœnam alicujus delicti; neque ob infamiam ullam perſonæ, ſed ob defectum ſignificationis indicta eſt, quæ ſignificatio eſſe non poteſt ſi maritus corruptæ fuerit, quia ſicut ipſa mulier in plures ſuam carnem diviſit, ſic vir illam cognoſcens cenſetur in plures ſuam carnem diviſiſſe. Ex qua ratione infertur manifeſtè te fore irregularem, etiamſi tua uxor abſque ejus culpa ab alio cognita fuerit, quia excuſatio à culpa non impedit ejus carnem in plures eſſe diviſam, & conſequenter ejus matrimonium à perfecta ſignificatione deficere. Sicuti notarunt Suar. Sanc. Barboſa, & alii *ſuprà.*

7 Tertio contingit hæc bigamia interpretativa, ſi contracto matrimonio, & conſummato poſt mortem conjugis ſacris initieris, & ſic initiatus aliud tentes

matrimonium contrahere, & conſummare, habetur expreſsè *in cap. Nuper de Bigamis*, ubi hæc irregularitas indicitur non ob defectum ſignificationis, ſed ob pravum affectum opere ſubſecuto, & tradunt omnes Doctores. Hanc deciſionem *dicto cap. Nuper.* extendunt communiter Doctores, quos refert, & ſequitur Sayrus *lib. 6. cap. 4. num. 7.* Suar. *diſp. 49. ſect. 2. num. 6.* Sanchez *lib. 7. diſputat. 84. num. 3.* Auguſt. Barboſa *de poteſt. Epiſc. alleg. 49. numero 11.* Bonac. *diſp. 7. quæſt. 2. punct. 5. num. 3.* primò ad eum qui vivente propria uxore ſcienter alium duxerit, quia quantum eſt ex parte ſua, affectum oſtendit ad duo matrimonia contrahenda, & licet de jure ea non contraxerit; contraxit tamen de facto, quæ fuit ratio deciſionis *dicti cap. Nuper.* Secundò iidem Doctores præfatam deciſionem extendunt ad eum qui mortua prima uxore aliam ducit, qua cum ligatus eſt impedimento dirimente ob eandem rationem pravi affectus opere ſubſecuto. Contrahens tamen in his duobus caſibus, debet habere intentionem contrahendi quantum eſt ex parte ſua ſecundum matrimonium, aliàs ſi hæc intentio deficiat, non videtur irregularitati eſſe locus: teſte Henriquez *lib. 2. de matrimonio cap. 6. num. 9. & lib. 14. cap. 6. num. 9.* Coninch. *diſp. 18. dub. 11. num. 101.* Avila, Sanch. & Bonac. *ſuprà*: tametſi contrarium ſentiat Suar. *diſp. 45. ſect. 2. num* 10. quia ſine hac intentione non eſt affectus maritalis cum opere ſubſequuto, quæ eſt ratio *ſup. cap. Nuper.* Fateor tamen difficile eſſe habere intentionem conſcius impedimenti dirimentis, quia eſt intentio de objecto impoſſibili; ideoque cenſeo ſufficere ad hanc irregularitatem contrahendam, ſi conſenſus ſolum ſit de habendo illam mulierem in uxorem in foro externo, & ut talē tractando.

Verùm eſto in his duobus caſibus communis ſententia damnet irregularem ſic matrimonium contrahentem, attamen ſpectato juris rigore improbabile non videtur ab irregularitate eſſe immunem. Uti teſtatur Coninch. *diſp. 18. dub. 11. num. 100.* Henriquez *lib. 12. de matrim. cap. 6. num. 9.* & *in Comment. litt. T.* & alii relati à Sayro, *lib. 6. capite 4. numero 5.* quia irregularitas non incurritur niſi in caſibus à jure expreſſis, *capite de ſenten. excomm lib. 5.* At ob ſupradictos caſus in jure expreſſa eſt irregularitas. Etenim *cap. Nuper, & c. finale, de Bigamis, & cap. 1. Qui clerici, vel voventes, & cap. decernimus*, 28. *diſt.* & *cap. quiſquis* 27. *quæſt. 1.* irregularitatem, ſecundò invalidè contrahenti indicentes, loquuntur de eo qui ob impedimentum ordinis, vel religionis invalidè contraxit. Item *in cap. 1. de Bigamis*, ubi aſſeritur irregularem eſſe qui repudiatam duxerit. Nullus ergo textus eſt, in quo expreſsè habeatur irregulares eſſe laicos qui matrimonio valido contracto aliud tentant invalidum inire. Sed huic fundamento reſponderi poteſt, etſi expreſsè in jure hæc irregularitas non contineatur, contineri tamen in ratione decidendi textus *dicti capitis Nuper, de Bigamis*, adjuncta communi Doctorum interpretatione. Quod ſufficit ut vim legis, & juris expreſſionem contineat. Sicuti advertit Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 5. cap. 6. num. 7. verſ. alterum*: junctis his quæ *c. 2. circa finem*, dixerat.

9 Tertiò hanc interpretativam irregularitatem extendunt communiter Doctores Joan. Andr. *in dicto cap. Nuper, num. 3.* & *ibi* Anton. *num. 8.* Cardinal. *ad finem.* Abbas *num. 4.* Ancharran. *num. 1. notab. 3.* Angel. *verbo Bigamia num. 5. & ibi* Sylveſt. & alii apud Sanch. *lib. 7. diſp. 84. num. 8.* & Suar. *diſp. 49. ſect. 2. num. 8.* ad eum qui poſt matrimonium validè contractum aliud invalidum init, & conſummat ignarus impedimenti dirimentis, eo quòd habuerit affectum contrahendi duplex matrimonium, & de facto contraxerit, ac conſummaverit, ac proinde ineptus eſt ſignificare unionem Chriſti cum Eccleſia. Nihilominus verius cenſeo cum Sanch. *dicta diſp. 84. num. 6.* hunc non fore irregularem, quia hæc irregularitas neque ob defectum Sacramenti, neque ob affectum contrahendi duplex matrimonium induci poteſt. Non quidem ob defectum Sacramenti, quia ſacramentum irritum non eſt aptum ad ſignificandum unionem Chriſti cum Eccleſia, ſicut neque concubinatus. Validum autem cùm ſit unicum tantum ab hac ſignificatione perfecta non deficit. Neque item ob affectum, quia hic affectus non fuit culpabilis, & peccaminoſus, ac proinde non eſt dignus, ut hac pœna irregularitatis puniatur, quippe hæc irregularitas interpretativa, ſicut & ſimilitudinaria in pœnam delicti commiſſi imponitur. Sicuti annotavit Hoſtienſ. *in dicto cap. Nuper num. 5.* & colligitur ex ipſo textu, ubi Innocent. III. voluit criminoſos audentes irrita matrimonia contrahere hac pœna irregularitatis punire. Ergo quando contrahens culpam excuſat, hanc irregularitatis pœnam evitat.

10 Quartò non deſunt Doctores videlicet Henriq. *lib. 12. de matr. cap. 6. num. 9.* & *in comment. litt. X.* Avila *7. part. diſp. 8. dub. 1. verſ. ſed partem, negativam.* Coninch. *diſp. 18. dub. 11. num. 101.* qui negant te irregularem eſſe contrahentem duplex matrimonium, ſi utrumque invalidum ſit, quia hæc irregularitas nullibi invenitur expreſſa, cùm *dicto capite Nuper*, & *finale de Bigamis*, ſupponant prius matrimonium validum fore. Ex alia parte non deficit ſacramento vera ſignificatio, cùm nullum ex illis matrimoniis ſit ſacramentum, nec legitimus contractus. Cæterùm etſi ſpectato juris rigore hæc ſententia amplectenda eſſet; quia tamen communi ſententiæ Doctorum irregularitatem in hoc caſu aſtruenti opponitur, admittenda non eſt. Sicuti illam non admittit Navarr. *cap. 27. num. 195.* Suar. *diſp. 49. ſect. 2. n. 11.* Sayr. *lib. 6. cap. 4. num. 7. & ſeqq.* Bonacina *diſputat. 7. quæſt. 2. punct. 5. num. 2. verſ. reſpondeo.* Auguſt. Barboſa *de poteſt. Epiſcop. alleg 49. num. 11.* & alii plures apud ipſos.

12 Bigamiam verò ſimilitudinariam appellamus, quæ contrahitur ex matrimonio attentato conſummato poſt votum caſtitatis factum in Religione approbata. Sicuti habetur *cap. quotquot, 27. quæſt. 1.* ibi: Quotquot poſt virginitatem pollicitam prævaricatæ ſunt profeſſione contenta inter bigamos haberi debebunt. Illa tamen prævaricatio debet eſſe per attentatum matrimonium. *Cap. monachos eadem cauſa & quæſt.* Et licet prædictus textus *in cap. quotquot*, loquatur de virginibus pollicitam caſtitatem prævaricantibus, ut rectè adnotavit Henriq. *lib. 12. de matr. cap. 6. num. 10. in commit. litt. H.* quæ ſicut bigami repelluntur ab ordinibus, ipſæ à conſecratione repelli debent: attamen communis ſententia, quam pluribus firmant Sanch. *lib. 7. de matr. cap. 85. num. 5.* Nicol. Garcia *7. p. de benefic. cap. 7. num. 15.* Auguſt. Barboſa *alleg. 49. num. 25.* ex illo textu colligitur religioſos matrimonium contrahentes de facto irregulares fore bigamia ſimilitudinaria, quia aliquo modo ſimiles ſunt duplex matrimonium contrahentibus; ſiquidem voto ſolemni caſtitatis contrahunt ſpirituale matrimonium cum Chriſto, à quo matrimonio, & unione tentant recedere carnale matrimonium contrahendo.

12 Sed an hæc irregularitas extendenda ſit ad clericos in ſacris conſtitutos matrimonium contrahentes? difficultate non caret, eo quòd *in cap. Nuper de Bigamis*, deciditur Sacerdotes matrimonium contrahentes non eſſe verè bigamos, & *in cap. ſanè el 2. de clericis conjugatis*, videtur concludi non eſſe irregulares, quidem poſt longam pœnitentiam committitur diſpenſatio Epiſcopo, cùm tamen irregularitas bigamiæ etiam illa in qua nullus adeſt Sacramenti defectus diſpenſari non poteſt ex textu *in cap. Nuper*, & *cap. final. de Bigamis.* Atque ita hos ſacerdotes irregulares non eſſe docet Abbas *in dicto cap. Nuper, num. 3.* Gaſp. Hurtado *de irregul. difficult. 13. num. 48.* & probabile reputat

Suar.

Suar. *disp.49. sect.4. num.6.* Cæterum hos clericos matrimonium contrahentes irregulares esse; tametsi non irregularitate orta ex bigamia docuit Paul. Layman, *lib.1. sum. tract. 5. part. 5. cap. 6. conclus 2.* Priorem partem scilicet hos clericos irregulares esse docent ex communi sententia Navarr. *cap. 27. num. 195.* Suar. *disp.49. sect 4. num.6.* Avila *7.part. disp.8. dub.1.vers. Bigamia.* Sayrus *lib. 6. cap. 4. num. 22.* Sanch. *lib.7. disp.85. num.5.* Augustl. Barbosa *2.p. de potest. Episc. alleg.49. num.15.* Nicolaus Garcia *7. part. de benefic. cap.6. num.15.* Bonac. *tom.1. disp.7. quæst. 2. punct. 5. num.2.* & alii apud ipsos. Et probari potest ex *cap. 1. Qui clerici vel voventes :* ubi de diacono uxorem ducente dicitur posse Episcopum cum illo dispensare, ut ad sacerdotium ascendat per acta pœnitentia. Et *in c.2. eodem tit.* conceditur Episcopo potestas dispensandi cum subdiacono in ascensu ad superiores ordines ea conditione, ut ad religionem transeat. Qui textus non loquuntur de contrahente cum vidua, nec de duplici matrimonio, sed de uno etiam cum virgine post ordinem sacrum contracto. Ergo illud sufficit ad inducendam irregularitatem. Quod verò hæc irregularitas non sit bigamiæ, sed ex delicto: & in illius pœnam probari potest ex *dicto cap. Nuper.* Et *cap. ultim. de Bigamis*, partim quia ibi negatur dispensatio pro bigamia etiam in qua nullus est sacramenti defectus, partim quia superflua esset decisio, *dicti capit. Nuper*, & *cap. finalis*, indicentium irregularitatem clerico qui matrimonio valido contracto, & morte conjugis dissoluto sacris initiatus novum matrimonium tentavit contrahere; vel tentavit viduam ducere post sacram ordinationem; siquidem ex eo tantùm quòd sacris initiatus duceret uxorem irregularitas bigamiæ inducta erat *in cap. quotquot, 27. quæst. 1.*

13 Porrò bigamiæ irregularitas privat bigamum omni privilegio clericali, non solum privilegio fori. Ut habetur expressè *in cap. unic. de Bigamis, lib.6.* ubi addicuntur bigami coërcitioni fori sæcularis, sed etiam privilegio canonis, siquidem ibi dicitur : *Omni privilegio declaramus esse denudatos.* Insuperque sub anathemate prohibemus deferre tonsuram, vel habitum clericalem. Quæ doctrina secundùm veriorem opinionem intelligenda est non solùm de bigamia propria, sed etiam interpretativa. Uti advertit Suar. *disp. 49. sect.5. num.5.* Sayrus *lib.6. cap. 5. num.2. & 3.* & alii apud ipsos. Quodcirca sub peccato mortali asserunt dicti Doctores, prohiberi huic irregulari deferre habitum clericalem, & tonsuram; siquidem bigamis deferentibus jus excommunicationem minatur. Unde non possunt ministeria etiam minorum ordinum ex officio exercere. Ut cavetur in Tridentin. *sess. 23. cap.17. in fine, de reformat.* & notavit Avila *7. part. de benefic. disp. 8. dub.3.* Non tamen extendenda est hæc doctrina ad bigamiam similitudinariam, seu ad eam irregularitatem, quæ à religioso professo, vel clerico sacris initiato contrahitur ob matrimonium nullum attentatum, quia hi quousque per sententiam clericali privilegio denudentur illud non amittunt, nec prohibentur habitum clericalem, seu religiosum deferre. Sicuti aliis relatis docent Sayrus *lib.6. thesauri cap.5. à num.2.* Suar. *dicto 49. sect.5. num.7.* Avila *7.p. d.8. dub.3.*

14 Quoad dispensationem hujus irregularitatis attinet, certum est posse summum Pontificem dispensare tam ad ordines suscipiendos, quàm ad usum susceptorum. Quia hoc impedimentum est jure humano inductum. Neque obstat Paulus dicens *1. ad Tim. 3.* Oportere Episcopum esse unius uxoris virum : nam etiam dicit non debere esse percussorem, & tamen in hoc vitio omnes admittunt dispensationem. Ratio verò est; quia *ibi* non videtur Paulus imposuisse præceptum, sed consilium; & esto esset præceptum non est latum à Christo Domino, sed ab Apostolo ex communi Apostolorum consensu. Sicuti tradit Sylvest. *verbo irregularit. bigamiæ, quæst.7.* Armilla *num.9.* Tabiena *quæst. ult.* Henriq. *lib. 12. cap. 6. numero 11.* Vivald. *candelab. 2. p.* ubi *de irregular. bigamiæ, n. 34.* Ut tamen Pontifex hanc dispensationem licitè concedat causa rationabilis adesse debet, aliàs peccabit, esto valida sit dispensatio. Sicuti colligitur ex *c. 2. de bigamis*, ibi : Cum bigamis contra Apostolum dispensare non licet pro solo arbitrio dispensantis, nec pro levi causa, sed gravi. Ut explicat Suar. *d. 69. sess.6. n.2. & 6.* Sayrus *lib.6. cap.6. num.3.* Vel dic cum Sanch. *lib.7. d.86. num.6.* non licere Episcopis, qui Pontificem consulebant, an possent bigamos promovere.

15 Episcopus autem nullo modo habet potestatem dispensandi cum bigamis propriis, & interpretativis ad sacros ordines suscipiendos. Est ferè omnium sententia, & constat ex *cap. super eo de bigamis, Cap. lector 34. dist.* & aliis. Solùm video non improbari à gravissimis Doctoribus S. Thom. *in addit. ad 3. part. quæst.66. art.5.* & *in 4. dist.27. quæst.3. art.3. in corp.* & *ibi* Albertus Magnus *art. ult.* Favet Henriq. *lib. 12. de matr. cap. 6. num.11.* & *lib.14. cap.20. num. 2.* nec improbabile reputat. Suar. *disp. 49. sect.6. num.8.* posse Episcopum dispensare cum bigamo religioso facto, ne detur occasio vagandi. Verùm ut rectè Paludan. *in 4. d.27. quæst.4. art.5. conclus.4. vers. tertio.* Gabriel *eod. dist. quæst. 3. art. 3. post. dubium 4.* Sotus *ibi quæst. 3. art. 3. conclus.* affirmant hanc potestatem neque usu receptam esse, neque jure probari posse, maximè in bigamia propria.

16 Quoad bigamiam verò interpretativam maximè quæ ex delicto ortum habet, sive delictum fuerit proprium, ut cum contrahis duplex matrimonium invalidum, vel unum validum, & alterum invalidum, sive delictum fuerit alienum, ut cùm contrahis cum corrupta vel cognoscis uxorem adulteram, defendunt posse Episcopum ad Ordines sacros cum quocunque bigamos dispensare, etiamsi religionem non ingrediatur. Turrecremata *in cap. lector 34. dist.* Paludan. *dist.27. quæst.4. art.5. num.35.* Armilla *num.9.* Tabiena *quæst. ultim.* Sed hic modus dicendi absolutè sumptus sustinendus non est, utpote qui nullum in jure fundamentum habet. Ut advertit plures referens Sayr. *lib.6. thesaur. c.7. num.5.* Sanch. *lib.7. de matr. disputat.86. num.12.* Attamen si prædicta bigamia ex delicto proprio consurgat, satis probabile est si delictum occultum fuerit, posse Episcopum dispensare virtute Trid. *sess.24. cap.6.* ut advertit Sanch. *dicta disp.86. num.13.* Quinimo posse dispensare, etiamsi ex delicto alieno hæc bigamia emanaverit, ut contingit, cùm corruptam ducis, vel uxorem adulteram agnoscis, docuerunt Henriq. *lib. 12. de matrim. cap. 6. in fine*, & *lib.14. cap.20. num.2.* Barbosa *2. part. de potest. Episc. alleg. 49. num. 25.* Sayrus *lib. 6. cap. 7. num.9.* quia Trident. non distinguit, an ex delicto proprio, vel alieno oriatur.

17 Verùm si ordinibus minoribus, & beneficio simplici loquamur, probabilis est sententia affirmans posse Episcopum etiam cum bigamis propriis dispensare, ut hos ordines minores, & beneficia simplicia obtineant. Quæ fuit sententia D. Thom. *in 4. d. 27. quæst.3. art.3.* ubi Paludan. *quæst. 4. art. 5. conclus.4.* Durand. *quæst.4.* Glossa verbo *dispensare in c.2. de Bigamis.* Navarr. *cap. 27. num. 197.* Henriq. *lib. 12. de matrim. cap.9. num.11.* & *lib.14. de irregular. cap. 20. num.2.* Azor. *2. part. lib.5. cap.20. quæst.2.* & *lib. 6. cap. 4. quæst. 8. & 11.* Sayrus *lib. 6. thesaur. cap. 7. num.11.* Sanch. *lib.7. de matr. disp.86. num.11.* Paul. Comitolus *lib. 1. quæst. 106. num.5. & 6.* Avila *7. p. de irregul. disp.7. dub.4.* Miranda *man. prælat. tom. 2. quæst.8. art.2. conclus.2.* & alii apud ipsos : & colligitur ex *cap. super eo*, & aliis sub. *Rub. de bigamis*, ubi arcentur bigami ab ordinibus, sermo est de ordinibus sacris.

ſacris. Et licèt in *cap. num. de bigamis, lib.6.* generaliter ab ordinibus bigami excludantur, & in Trident. *ſeſſ.23. cap.17.* ſpecialiter ab uſu ordinum minorum hoc, inquit Sayrus *ſuprà dicto, cap.7. num.12.* intelligendum eſt per ſe, & nulla intercedente cauſa rationabili diſpenſandi. Præterea *in cap. lector. 34. diſt.* datur facultas bigamo ut in lectoratu permaneat ex diſpenſatione inquam, ut ait Gloſſa & Suar. *diſputat.49. ſect.5. num.4.* & ſubditur, ſi neceſſitas ſit ad Subdiaconatum promoveatur, qui ordo tempore antiquo inter minores computabatur, ut pluribus comprobant Suar. *diſp.49. de cenſur. ſect.5. num.1.* & *diſp.51. ſect.3. num.12.* Sanchez *lib. 7. de matrimonio, diſputat.86. num.11* Sayrus *lib.6. theſaur.cap.7.num.8.* Congruentiam hujus ſententiæ aſſignavit Sotus *in 4.d.27.quæſt.3. art.3. concluſ.2.* dicens ex ſuſceptione minorum ordinum non mancipari irrevocabiliter divino cultui ordinatum; meritò ergo concedi poteſt Epiſcopo horum diſpenſatio.

18 Nihilominus etſi propter Doctorum authoritatem hæc ſententia ut probabilis ſuſtinenda ſit, veriorem, & probabiliorem reputo, quæ negat Epiſcopo hanc diſpenſandi facultatem. Sicuti docuerunt Armendariz *in addit. ad recopilat. legum Navarræ lib.2. tit.19. de foro compet. num.16.* Nicol. Garcia *7. p. de benefic. cap.6. num.5.* Praxis nova Epiſcopalis *1. part. cap.1. num.60.* Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. 2.p. c.8. num.36.* Auguſt. Barboſa *allegat.49. num.25. junctо num.22.* Paul. Layman. *lib.1. ſum. tract.5. part.5. cap.6. circa finem.* Bonac. *tom.1. diſp.7. quæſt.2. punct. 5. num.15.* referúntque deciſum à ſacra Cardinalium congregatione, & colligitur ex *c. unico de bigamis, lib.6. & ſeſſ.23. c.17.* ubi expreſsè prohibetur bigamis uſus, & exercitium minorum ordinum. Qua in lege utpote à Concilio lata nequit Epiſcopus diſpenſare, cum nullibi habeatur hanc ille facultatem conceſſam.

19 Quod ſi de diſpenſatione bigamiæ ſimilitudinariæ loquamur, omiſſis variis ſententiæ abſolutè dicendum eſt poſſe Epiſcopum diſpenſare etiam ad ſuſcipiendos ordines ſacros, illiſve utendum. Sicuti colligitur ex *c. de diacono 1. Qui clerici, vel voventes*, & *c. ſanè el 2. de clerico conjugato.* ibi: Officio ſuo reſtitui poterunt, & ex indulgentia ſui Epiſcopi ejus executionem habere. Sic Tolet. *lib.1. cap.68. concl.6.* Suar. *de cenſur. diſp.49. ſect.6. num.18.* Sanch. *lib.7. de matr. diſp.86. num.20.* Garcia *7. p. de benefic. c.6. num.15.* & alii plures apud ipſos. Unde cùm *in c. nuper de bigamis*, prohibetur concedi diſpenſationem his clericis in ſacris contrahentibus nuptias non eſt propter bigamiam ſimilitudinariam ex matrimonio poſt ſacros ordines celebratos, ſed ob bigamiam interpretativam, qua ligati fuerunt ex duplici matrimonio, altero ante ordinationem validè ſuſcepto, altero poſt ordinationem non de jure, ſed de facto inito, ut benè adnotavit Avila *7. part. diſp.8. dub.4. concluſ.4.* Sanch multis relatis *lib.7. diſp.86. num.20.* Neque obſtat Textus *in c. ex litteris el 2. Qui clerici, vel voventes*, ubi ſubdiacono contrahenti nuptias, inquit Pontifex non eſſe permittendum in ſubdiaconatu miniſtrare, neque ad ulteriores ordines aſcendere, niſi religionem fuerit ingreſſus. Non inquam obſtat: quia loquitur de conſilio, non de præcepto teſte Gloſſa *ibi*, & Abbate, Alexand. de Nevo *in fine.* Innocent. *num. unic.* Sanch. *dicto num.20. & num.21.* advertit cum hujuſmodi clerico in ſacris conſtituto viduam ducente poſſe Epiſcopum ad beneficium ſimplex diſpenſare ex *c. presbyterum 28. diſt.* Presbyterum (inquit Concilium) non legalibus nuptiis detentum cathedram quidem habere, ſed ab officio abſtinere præcipimus. Sed huic textus videtur de beneficio habito ante irregularitatem loqui; non de poſtmodum obtinendo.

20 Si autem hæc irregularitas bigamiæ ex delicto occulto proveniat, poterit Epiſcopus in ea diſpenſare virtute Trident. *ſeſſ.14. cap.6. de reformat.* quia non ex ſignificationis defectu, ſed ex delicto provenit. Sicuti tradit Sanchez *lib 7. diſp. 87. num. 23.* Aloyſius Riccius *reſolut. 220.* Auguſt. Barboſa *allegation. 49. in fine.*

21 De Prælatis religionum, an poſſint cum ſuis ſubditis, & cum ſæcularibus diſpenſare; Dicendum eſt ex vi juris communis non poſſe, ex recepta tamen conſuetudine poſſe videntur circa ſuos religioſos, quidquid Epiſcopus poteſt circa ſibi ſubditos, ut docuit Ludovic. de Miranda *in man. prælat.tom.2. quæſt.8. art.2.* Henriq. *lib.12. de matr. c.6. num.11.* Barboſa *dicta alleg.49. in fine.* Ex particulari autem privilegio poſſunt Prælati mendicantes cum ſuis religioſis bigamis diſpenſare ad ſacros ordines ex privilegio Sixti IV. relato *in compend. Minor. verbo abſolutio extraordinaria quoad fratres*, §.4. concedentis facultatem diſpenſandi in omnibus irregularitatibus excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario, & mutilatione. Cùm igitur non excipiatur bigamia, cenſenda eſt in clauſula generali comprehenſa, quia poteſtas diſpenſandi latè eſt interpretanda. Quinimo *in noſtris privilegiis, verbo diſpenſatio*, §. 5. & 6. datur facultas Præpoſito Generali, & quibus ipſe delegaverit diſpenſandi cum ſuis ſubditis in omni irregularitate. Circa ſæculares nullam video poteſtatem conceſſam eſſe religioſis, ut poſſint in hac irregularitate bigamiæ diſpenſare.

22 Commiſſario autem Cruciatæ non eſſe conceſſam poteſtatem diſpenſandi in bigamia tradit Henriq. *lib.7. de indulgentiis, c.13. num.5.* & Avila *7. part. diſp.8. dub.4. concluſ.6.*

23 Ultimo dicendum eſt in petenda diſpenſatione bigamiæ ſatis eſſe, ſi explices duo matrimonia contraxiſſe, etiamſi plura contraxeris, quia nullus textus trigamiæ meminit, ſed ſolius bigamiæ. Sicuti judex plures ſuſpendens non tenetur mentionem facere de omnibus illis, ſed ſatisfacere ſi dicat morte hominem condemnaſſe. Et tradit Navarr. *conſ. 2. de bigamis.* Henriq. *lib.12. de matrim. c.6. num.9.* Avila *dicta diſp. 8. dub. 4. concluſ. ult.* Sanch. *lib. 7. de matr. diſp.86. numero 24.* Species tamen bigamiæ neceſſariò eſt fatenda, quia difficiliùs in bigamia propria, quàm in bigamia interpretativa, & in hac quàm in ſimilitudinaria diſpenſatur. Sicuti notavit Sanch. *ſuprà.* Quod ſi duplici bigamia ligatus ſit, utriuſque mentionem facere debes, ut de ſe conſtat.

Punctum IX.

De ſecunda irregularitate proveniente ex defectu natalium.

1 *Qui ex legitimo matrimonio, vel probabiliter exiſtimato nati non ſunt, irregulares cenſentur.*
2 *Aliqui cenſent, ſi hoc vitium occultum ſit ab irregularitate excuſare. Sed non approbatur.*
3 *Cùm dubium eſt de illegitimitate, non es reputandus irregularis.*
4 *Hæc irregularitas aufertur matrimonio ſubſequenti.*
5 *Item per abſolutam legitimationem Pontifics.*
6 *Tertiò per diſpenſationem.*
7 *Epiſcopi hanc diſpenſationem ad ordines minores, & beneficium ſimplex concedere poſſunt.*
8 *Quid ſub nomine beneficii intelligatur.*
9 *Ad ordines majores, & ad beneficium curatum nequaquam Epiſcopus diſpenſare poteſt.*
10 *Si hæc irregularitas ex delicto occulto proveniat, aliquibus placet diſpenſare Epiſcopum poſſe; ſed non approbatur.*
11 *Non eſt opus Epiſcopum hanc diſpenſationem concedentem eſſe conſecratum.*
12 *Profeſſione Religionis hæc iregularitas tollitur quoad ordines*

ordines ſuſcipiendos, ſed non quoad prælaturam.

13 *Si illegitimus fuit ordinatus abſque diſpenſatione, impeditus eſt ab executione ordinum.*

1 HÆc irregularitas convenit iis quorum nativitas à legitimo matrimonio, vel probabiliter exiſtimato deficit; eáque de cauſa ex defectu natalium nuncupatur. Quos meritò excluſit Eccleſia ab ſtatu clericali tum in honorem ſtatus clericalis, quem vitioſa eorum origo deturpat, tum in deteſtationem paternæ incontinentiæ, tum ne illius imitatores exiſtant. Uti colligitur ex *cap.* 1. & *finali de filiis Præsbyterorum in decretali lib.* & ex *cap. per venerabilem. Qui filii ſint legitimi*, & ex aliis capitibus quæ referuntur 56. *diſt.* & tradunt omnes, ſpecialiter videri poteſt Navarr. *c.*27. *num.*201. Covarruv. *Clement. ſi furioſus* 2. *part.* §.3. *num.*4. Henriq. *lib.*14. *c.*8. *num.*10. Sayrus *lib.* 6. *thęſauri*, *cap.*10. *à principio.* Vide quæ diximus *tract.* 13. *de benefic. diſp.*4. *p.*1. §.1. ubi explicavimus latè qui dicantur illegitimi.

2 Duplex tamen in præſenti eſt difficultas. Prima an hoc vitium occultum te irregularem conſtituat? Negat Alphonſ. de Caſtro adverſus communem ſententiam, tam de hoc vitio, quàm de quolibet alio, *lib.*2. *de lege pœnali, cap. ultim. concluſ.*3. ſequutus Vincentium relatum ab Angelo, verbo *homicidium* 5. *q.*1. Ducitur Caſtro primo ex *cap. ex terrore de temporibus ordinat.* ubi criminoſus notorius ab ordinibus ſuſcipiendis repellitur, admittitur tamen peracta pœnitentia, ſi crimen occultum ſit. Ergo ex crimine occulto non emanat irregularitas. Secundò ſi illegitimus reputatus legitimus irregularis cenſetur, cogitur ſuum vitium occultum manifeſtare ſaltem Epiſcopo, vel Pontifici à quo impetranda eſt diſpenſatio. At iniquum eſt obligare quemlibet, ut ſe ipſum infamet, ergo irregularis cenſendus non eſt.

Sed hæc levia ſunt, ut à communi, & certa ſententia recedamus. Nam textus *in c. ex terrore*, excludit criminoſum notorium ab ordinibus ob irregularitatem, infamiæ, quæ ſtante delicto occulto nulla eſt irregularitas. Secundum argumentum vim tantùm habet caſu quo Eccleſia illegitimum reputatum legitimum obligaret ad ordines ſuſcipiendos, at Eccleſia neminem obligat ad ordinum ſuſceptionem, ideóque falſum eſt obligare quemlibet ut ſe ipſum infamet. Quod ſi in aliquo caſu grave damnũ illegitimus vitare non poſſet niſi ordines ſuſcipiendo, ceſſaret obligatio irregularitatis alia efficaciori obligatione ſuperveniente, non tamen inde probatur non fore irregularem. Quapropter omnino dicendum eſt illegitimum quantumvis occultum, & communiter legitimum reputatum verè irregularem eſſe, quia textus *in c.*1. & *c. final. de filiis Presbyteror.* & aliis *in princ.* relatis, abſolutè illegitimum ab ordinibus excludunt nulla diſtinctione facta de publico, vel occulto. Sicuti adnotarunt Navarr. *c.*27. *num.*201. Covarruv. *Clement. ſi furioſus*, 2.*p.* §.3. *num.*4. Vgolin. *de irregularit. c.*44. §.1. Gutier. *lib.*1. *canon. qq. c.* 13. *num.*20. Sayr. *lib.*6. *c.*10. *num.* 36. Azor. 2. *part. inſtit. moral. lib.* 6. *c.*3. *quæſt.*23. Avila 7.*p de cenſur. diſp.*3. *dub.*6. *concluſ.* 1. Coninch. *diſp.*18. *dub.*12. *in princ.* Paul. Layman. *lib.*1. *ſum. tract.* 5. *part.*5. *cap.*5. *num.* 1. Bonacina *tom.* 1. *diſputat.*7. *quæſt.*2. *punct.*3. *num.* 2. Gaſpar Hurtado *de irregularit. difficult.*16. & alii paſſim.

3 Secunda difficultas eſt: an ſtante dubio de illegitimitate, reputandus quis ſit illegitimus, & conſequenter irregularis? Hanc difficultatem examinavi *dicto tract.* 13. *de benefic. diſp.*4. *p.*1. §.1. *in fine*, loquens de filiis expoſitis, de quibus non leve dubium eſt, an ex legitimo toro nati reputandi ſint, & reſolvi ut legitimos eſſe habendos ad ordines, & beneficia, neque ulla diſpenſatione etiam Epiſcopi indigere: quod præter Doctores *ibi* relatos docent Sayrus *lib.* 6. *thęſauri*, *c.*10. *num.*39. Coninch. *diſput.*18. *dub.* 12. Paul. Layman *lib.*1. *ſum. tract.*5. *part.*5. *c.* 5. *num.*2. & ſumitur ex *reg.*56. *ff. de regulis juris*, ibi: *Semper in dubiis benigniora præferenda ſunt.* Maximè cùm in jure ſtatutum ſit nullam irregularitatem contrahi niſi in caſibus à jure expreſſis. *Cap. is cui de ſentent. excommunicat. lib.*6. At in jure expreſſum non eſt ob illegitimitatem dubiam contrahi irregularitatem. Quod ſi dicas filios expoſitos eſſe illegitimos, non eſt dubium; ſed moraliter certum, cùm rarò legitimi exponantur; obſtat: quia negari non poteſt aliquando legitimos exponi: favore ergo legitimorum qui poſſunt eſſe, omnes reputantur legitimi. Unde *in c.*1. *de infantibus, & languidis*, ii infantes etiamſi ſervi fuerint efficiuntur liberi, & liberti fiunt ingenui, quia jus canonicum, & civile intendit iis quoad fieri poſſit; favere, utpote omni ſubſidio humano deſtitutis. Illud eſt certum Epiſcopum cum his diſpenſare poſſe, non quia in defectu natalium certo poteſtatem habeat diſpenſandi, ſed quia hic defectus aliquo modo eſt dubius, ideóque ex epicheia cenſetur Epiſcopi poteſtati ſubjectus: ut tradunt Suar. *diſput.*50. *de irregular. ſect.*4. *num.*4. *ad finem.* Et Bonac. *tom.*1. *diſputat.*7. *quæſt.* 2. *punct.* 3. *numero* 10. Paul. Layman *lib.* 1. *tractat.* 5. *punct.*5. *cap.*5. *in fine*, quamvis ſentiant hos eſſe irregulares.

4 Hæc irregularitas multipliciter auferri poteſt. Primò per ſubſequens matrimonium, caſu quo parentes tempore copulæ habiles ad contrahendum extiterint. Nam matrimonium ſubſequens quaſi retrotrahitur uſque ad tempus conceptionis ex benignitate juris canonici, & prolem antea ſuſceptam legitimam reddit, ac ſi ex vero, & legitimo matrimonio nata ſit: ut deciditur *c. tanta qui filii ſint legitimi.* De qua legitimatione, & qua ratione contingat latè egi *d. tom.*13. *de benefic. dicto* 5. *p.*1. §.2. & 3.

5 Secundò tolli poteſt hæc irregularitas per abſolutam legitimationem Pontificis; alius enim non poteſt ad effectus jure canonico inductos hos irregulares legitimare, ut multis comprobat Suar. *diſp* 50. *ſect.*5. *num.*8. & dixi *ſuprà*, §.4. & 5. ſolùm commiſſarius Cruciatæ poteſtatem habens diſpenſandi in matrimonio irrito ob occultum impedimentum affinitatis ex illicita copula, quando in uno ex contrahentibus adfuit bona fides, poteſt etiam legitimare prolem in foro conſcientiæ quoad ordines, & beneficia. Unde ſi à principio contractum fuit matrimonium bona fide ſaltam unius, etiamſi poſtea parente conſcio impedimenti filius genitus, & natus ſit, poterit commiſſarius hunc filium ſpurium legitimare. Sicuti adnotavit Henriq. *lib.*7. *de indulgentiis*, *c.* 13. *num.*5. *in fine.* Thom. Sanch. *lib.*8. *de matrim. d.*6. *à num.*25. Quam legitimationem nullatenus concedere commiſſarius poterit ſeparatam à revalidatione matrimonii, quia hæc poteſtas ſolùm in favorem matrimonio commiſſario conceditur, ut advertit Sanch. *ſuprà.*

6 Tertiò aufertur hæc irregularitas diſpenſatione. Differt autem diſpenſatio à legitimatione, quia legitimatio eſt quoad omnes effectus, eſtque quædam habilitas perſonæ, & illius ad primævam naturam reſtitutio, diſpenſatio verò effectus reſpicit radicali perſonæ inhabilitate remanente, ut docet Panormit. *in cap. per venerabilem. Qui filii ſint legitimi.* Covarruv. 4. *decretal.* 2. *part. cap.* 8. §. 8. *num.* 1. Suar. *diſput.*50. *ſect.*5. *num.*8. eaque de cauſa legitimatio eſt latè interpretanda. Secùs diſpenſatio. Quapropter eſto legitimatus à Pontifice habilis ſit ad ordines, beneficia, & dignitates æquè ac legitimus, non tamen ſic diſpenſatus, ſed ſpectanda ſunt verba diſpenſationis, & ſtrictè interpretanda, ut ferè omnes Doctores docent ex *c. quod dilectio de conſanguinit. & affinit.* & *c. fin. de filiis presbyterorum.* Eſt enim diſpenſatio juris communis relaxatio. Quocirca diſpenſatus ſimpliciter ad ordines,

ordines, intelligitur ſolùm ad minores diſpenſatus, Gloſſa *in capite litteras verbo ordinari, de filiis presbyterorum, & in cap. ult. eodem tit. in 6. verbo ad ordines.* Suar. *de cenſuris, diſp.*41. *ſect.*3. *num.*3. Sanch. *lib.*8, *diſp.*1. *num.*26. Azor. 2. *part. lib.*6. *cap.* 3. *quæſt.*6. & diſpenſatus ad ordines non eſt diſpenſatus ad beneficia, quia ſunt ſeparabilia. Panormit. *in cap. litteras, n.* 6. *in fine de filiis presbyterorum.* Sayr. *lib.*6. *theſauri, c.*10. *num.*21. Azor. *ſuprà quæſt.*5. Sanch. *num.*27. Barboſa *alleg.*45. *num.*6. Et diſpenſatus ad beneficium de unico, & ſimplici intelligatur. Barboſa, *ibi.* Sayrus aliis relatis *num.* 25. *&* 32. ſolùm eſt dubium an ex vi hujus diſpenſationis poſſit illegitimus obtinere aliud beneficium primo relicto? Negat Covarruv. *in* 4. *decret.*2. *p. cap.*8. §. 8. *num.*5. *verſ. ſexto.* Sanch. *lib.*6. *cap.*11. *in fine*, & alii relati à Sanch. *lib.*8. *de matrim. diſp.*31. *numero* 6. eo quòd diſpenſatio ſit ſtricti juris, & ſtrictè intelligenda: & facit textus *in c.*1. §. *ille verò de filiis presbyteror.* ubi diſpenſatus ab beneficium poteſt unicum tantum obtinere. Sed contrarium ſcilicet poſſe ſucceſſivè plura beneficia obtinere, probabile eſt, cùm enim quilibet poſſit plura beneficia ſimplicia, quorum quodlibet congruæ ſuſtentationi non ſufficit, obtinere abſque diſpenſatione, illegitimus ſecundùm communiorem ſententiam hac poteſtate privatur, ac proinde etſi diſpenſatus ſit ad beneficium, non cenſetur diſpenſatus, niſi ad unicum tantùm, uti explicat Sanch aliis relatis *dicto lib.*8. *de matrim. diſput.*51. *num.*11. Neque item ex diſpenſatione facta pro canonicatibus, vel dignitatibus Eccleſiæ Cathedralis, quia ſunt omnino diverſa, & propter eorum qualificationem debent neceſſariò exprimi. Ob quam rationem ſub diſpenſatione etiam generali ad quæcunque beneficia non comprehenduntur. Uti advertit Barboſa *dicta alleg.*45. *num.*8. *&* 9. Sayrus *cap.*10. *num.*26. *&* 27. Nec ſub diſpenſatione ad dignitates comprehenditur dignitas major Eccleſiæ Cathedralis, & principalis Eccleſiæ Collegiatæ.

6 Difficultas eſt qui poſſint hanc diſpenſationem concedere? & de Pontifice non eſt quæſtio, cùm ab illo irregularitas emanaverit. De Epiſcopis omnes tenentur concedere poſſe diſpenſare cum quocumque illegitimo ad ordines minores, & beneficium ſimplex, quia ſic habetur *cap.* 1. *de filiis presbyterorum, lib.* 6. Quod ſi huic ſimplici ſit annexum curatum non obinde impeditur diſpenſatio, quia acceſſorium ſequitur naturam principalis cui adhæret. Sicuti docet Gonzalez, *reg.* 8. *cancel. gloſſ.* 5. §. 7. *num.*18. Auguſt. Barboſa *de poteſt. Epiſc. alleg.*45. *num.* 24. Vaſquez *de benefic. cap.*3. §.1. *dub.*3. *in fine, num.*7. tametſi contra ſentiat alios referens Sayrus *lib.*6. *theſauri, capite* 11. *num.*11. Hæc tamen conceſſio non extenditur ad ſuum familiarem triennalem illegitimum quocum diſpenſare nequit, teſte Navarr. *conſ.* 27. *de temporibus ordinat.* Avila 7. *p. de cenſur. diſp.*3. *concluſ.*2. & latiùs diximus *tract. de ordine p.*15. *num.*6.

8 Sub beneficio ſimplici ſi jus antiquum ſpectetur comprehenditur canonicatus Eccleſiæ Cathedralis, quia neque eſt dignitas, neque perſonatus, ſed beneficium ſimplex reſidentiam requirens, ſicuti notat Gloſſa *in c.*1. *verbo beneficium de filiis presbyterorum, lib.*6. *& ibi* Archidiac. *&* Geminian. Panormit. *in c. fin. eodem tit.* Tabiena verbo *beneficium* 2. §. 14. Navarr. *conſ.* 3. *de ætate, & qualitate ordinandorum, ad* 5. *quæſt.* & *conſ.*43. *de præbendis, numero* 1. per textum *in capite ſtatutum, de reſcriptis, lib.*6. Suar. *diſp.*30 *de cenſuris, ſect.* 5. *num.*6. Dixi: *Si jus antiquum ſpectetur*, nam ſpectata diſpoſitione Concil. Trident. *ſeſſ* 24. *c.*12. *de reformat.* annectentis omnibus canonicatibus, & integris portionibus Eccleſiæ Cathedralis ordinem ſacrum, aſſerendum eſt non poſſe Epiſcopum diſpenſare cum illegitimo in canonicatibus, & portionibus Eccleſiæ Cathedralis, & quibuſcunque aliis beneficiis ſacrum ordinem annexum habentibus, nam cùm ipſi interdicta ſit diſpenſatio ad ſacros ordines, ut dicemus, conſequenter interdicta cenſetur ad beneficium, cui ipſi ordines annectuntur, ſiquidem abſque illorum ſuſceptione nequit beneficium retineri, ut advertit Henriq. *lib.*14. *cap.*8. *numero* 18. *in fine.* Sayrus *lib.*6. *theſauri, capite* 11. *numero* 13. Avila 7. *p. de cenſuris, diſp.*3. *dub.*3. *verſ. tertio notandum.* Garcia *de benefic.* 7. *part. capite* 2. *numero* 65. *&* 68. Auguſt. Barboſa *alleg.* 45. *num.*24. *&* 32. Bonac. *diſp.*7. *quæſt.*2. *part.*3. *circa fin.* Inclinat Leſſius *lib.*2. *de juſtit. cap.*34. *dub.*18. *num.*86. & alii apud ipſos.

Quod ſi dicas canonicatum, & portionem Eccleſiæ Cathedralis non requirere ordinem ſacrum actualiter, hoc eſt cùm recipitur, ſed ſolùm ut intra annum accipiatur. Ergo ſtare poteſt quod Epiſcopus ad prædictum beneficium cum illegitimis diſpenſet, quin diſpenſationem concedat ad ordines ſuſcipiendos, ipſéque illegitimus ſuſcipere poterit ex diſpenſatione Epiſcopi canonicatum, & poſtmodum adire Pontificem, ut ad ordines ſacros diſpenſationem concedat, alias canonicatui renuntiabit, in quem dicendi modum propendet Azor. 2. *part. inſtit. moral. lib.*6. *cap.*3. *quæſt.*15. ſed reſpondendum eſt, ſatis eſſe ordinem ſacrum ex obligatione ſuſcipiendum annecti canonicatui, ut non poſſit Epiſcopus in canonicatu diſpenſare cum illegitimo, quandoquidem non poteſt ad ordinem ſacrum. Nam eo ipſo, quo ordo ſacer canonicatui annectitur, debet canonicatum ſuſcipiens habilis eſſe ad eum ordinem ſuſcipiendum, quod abſque diſpenſatione Pontificia præſtari non poteſt. Conceſſa tamen Pontificia diſpenſatione ad ſacros ordines optimè poterit illegitimus ex Epiſcopi diſpenſatione ad canonicatum, ſeu portionem Eccleſiæ Cathedralis, & ad quodlibet aliud beneficium ſimplex ordinem requirens promoveri, quia ceſſat obſtaculum. Leſſius *dicto c.*34. *dub.*18. *num.*86. Garcia 7. *p. de beneficiis, cap.*2. *num.*68. Ad dimidiam verò portionem Eccleſiæ Cathedralis, & ad canonicatum Eccleſiæ collegiatæ poteſtas ab Epiſcopis conceſſa *in c.*1. *de filiis presbyterorum*, diſpenſandi cum illegitimis, ſiquidem non habens ordinem ſacrum annexum, ut advertit Garcia *ſuprà.* Gonzal. *ad reg. cancell. gloſſ.*5. *num.*98. *& ſeqq.*

9 Porrò Epiſcopus ad ordines majores, & ad beneficium curatum, dignitatem, & perſonatum nullatenus diſpenſare cum illegitimo poteſt ex expreſſa deciſione textus *in cap. finali, de filiis presbyterorum.* Et tradunt ex communi Leſſius *lib.*2. *de juſtit. cap.* 34. *dub.*18. *num.*86. Nicol. Garcia multis relatis 7. *p. de Benefic. cap.*2. *num.*53.

10 Solùm ex *capite cum pridem de renunciatione*, & ex Trident. *ſeſſ.*24. *cap.*6. *de reformat.* eſt nulla difficultas, an poſſit Epiſcopus cum illegitimo cujus vitium occultum eſt, diſpenſare, ſiquidem poteſt diſpenſare in omnibus irregularitatibus, quæ ex delicto occulto proveniunt, neque Concilium diſtinguit, an delictum debeat eſſe proprium, an alienum, maximè cum hæc facultas latè interpretanda ſit, utpote beneficium Principis, & jure communi inſertum. Præterquam quòd Trident. ideò conceſſit Epiſcopis poteſtatem diſpenſandi in irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus, ne animæ illaqueatæ eſſent, ſi obligarentur Sedi Apoſtolicæ crimina ad diſpenſationem obtinendam detegere, quæ ratio in præſenti locum habet. Atque ita ſentit Avila 7. *de cenſur. diſputat.* 3. *dub.*7. inclinat Henriq. *lib.*14. *cap.*8. *num.*10. & probabile reputat Paul. Layman *lib.*1. *ſum. tract.*5. *part.*5. *cap.*5. *num.*2. & Coninch. *diſp.*18. *dub. ult. circa finem.* Sed contrarium ut longè verius tenendum eſt, prout docuit Navarr. *cap.*27. *num.*194. Ugolin. *tractat. de irregul. cap.*44. §.2. *num.*4. Suar. *diſp.* 50. *ſect.*5. *n.*5. Bonac. *tom.*2. *diſp.*7. *quæſt.*2. *punct.*3. *in fine.* Coninch. & Layman *locis allegatis.* Gaſpar Hurtado *de irregular. difficult.*

difficult. 20. *num.* 65. Quia hæc irregularitas per se non provenit ex delicto parentum immediatè, nam esto parentes matrimonio non conjuncti ex defectu libertatis à culpa excusarentur in generatione filii, filius æquè irregularis esset, ac quando genitus est à parentibus culpam committentibus, quia non ex culpa parentum hæc irregularitas nascitur, sed ex indecentia quam contrahit filius, eo quod genitus sit à parentibus matrimonio non conjunctis. Ad irregularitates autem provenientes ex indecentia etsi fundamentum habeant in aliquo crimine, non datur in Conc. Trid. facultas Episcopis dispensandi, & sic in praxi observatum est. Probabilius autem sustineri posset, quod Episcopus dispensaret cum illegitimo ordinato in sacris bona fide, ut in susceptis ordinibus ministret, quia per ipsam ordinationem bona fide susceptam videtur jus aliquod ad usum acquisivisse, ut docuit Navarr. *tit. de filiis presbyterorum, conf.* 4. *num.* 2. *& conf.* 3. *de ætate, & qualit. ordinandor. ad secundam quæst.* Henriq. *lib.* 12. *de matr. c.* 20. *num.* 1. & *lib.* 14. *c.* 8 *num.* 10. Avila 7. *p. disp.* 3. *dub.* 6. *vers. sextò notandum.* Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *p.* 5. *c.* 5. *n.* 2. favetque *cap. Lugdunensis* 9. *quæst.* 2. & *ibi* Glossa. Quinimo non videtur improbabile quod tradit Layman posse inquam Episcopum dispensare cum hoc illegitimo, ut in susceptis ministret, tametsi mala si de ordines sacros suscepisset. Argum. *cap. nisi cum pridem de renuncia.* ibi : *Licèt irregularitatem non potuerit subjicere ; si tamen & culpa latet, & causa cum eo qui laudabiliter suum implevit officium (injuncta sibi pœnitentia salutari) potest non minus utiliter, quam misericorditer dispensari.*

11 Pro supradictis duo sunt advertenda. Primum nomine Episcopi potentis concedere dispensationem ad ordines minores, & beneficium simplex, intelligi electum, & confirmatum, etiam si consecratus non sit, quia ad usum hujus potestatis non ordo, sed jurisdictio requiritur. Quapropter transit in capitulum Sede vacante, & in alios Prælatos habentes jurisdictionem quasi Episcopalem. Sicuti notavit Suar. *disp.* 50. *sect.* 5. *num.* 6. Augustt. Barbosa *alleg.* 45. *num.* 25. Secundum : in impetranda legitimatione prolis necessariò fatendum esse coïtum, an inquam fuerit ex soluto, & conjugata, vel in sacris, vel quolibet alio impedimento, aliàs erit surreptitia, ut multis allegatis docet Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disp.* 24. *n.* 3. *& 5.*

12 Quartò, & ultimò aufertur hæc irregularitas professione religionis, seu emissione votorum veros Religiosos constituentium ex Textu *in cap.* 1. *de filiis Presbyterorum*, sed non integrè, & perfectè quoad omnes effectus, sed tantum quoad suscipiendos ordines ; nam ad prælaturam regularem, dignitatem, & quælibet beneficia sive regularia, sive sæcularia irregularis persistit, ut advertunt Glossa, Panormit. & alii *in cap.* 1. *de filiis Presbyterorum.* Gregor. Lopez, *leg.* 12. *tit.* 6. *part.* 1. Navarr. *cap.* 27. *num.* 201. ubi hoc extendit ad fœminas illegitimas, quæ prælaturæ incapaces existunt. Henriquez *lib.* 14. *cap.* 8. *num.* 10. Suarez *disputat.* 50. *sect.* 5. *num.* 12. *&* 15. Avila 7. *part. disputat.* 3. *dub.* 6. *vers. quinto notandum*, & alii apud ipsos. Poterunt tamen hujusmodi illegitimi alia officia honorifica prædicatoris, lectoris, & similium exercere, ut tradit Navarr. *conf.* 3. *de filiis Presbyterorum.* Ex dispensatione autem ratione privilegii ferè omnibus religionibus concessi prælaturas obtinere valent, ut *superius* notavi, & advertit Sayr. *lib.* 6. *thesauri, cap.* 11. *num.* 14.

Extra prædictos modos nullus alius est auferendi hanc irregularitatem. Nam quod aliqui dicunt, si illegitimi scientia, & moribus probati sint, eo ipso dispensati censentur, nullum habet fundamentum, est contra decisionem expressam *cap.* 1. & *cap. litteras de filiis Presbyterorum*, & *cap. innotuit de electione*, in quibus non obstante scientia, & morum probitate dispensatio adhibetur ad ordines, & dignitates suscipiendas, ut bene adnotavit Suar. *d. disp.* 50. *sect.* 5. *num.* 17.

13 Tandem dicendum est, si illegitimus fuerit ordinatus absque dispensatione impeditus est ab executione ordinum, quia canones prohibentes illegitimum ordinari hoc præcipuè intendunt, ne ministret in susceptis, quinimo ob indecentiam, quæ in administratione relucet hæc irregularitas indicitur, ut advertit Sotus *in* 4. *d.* 25. *quæst.* 1. *art.* 3. Navarr. *conf.* 3. *de ætate, & qualitate, ad* 2. *&* 3. *argument.* Henriquez *lib.* 14. *de irregular. cap.* 8. *num.* 10. Avila 7. *part de beneficiis, disputat.* 3. *dub.* 11. Quod si hanc prohibitionem, & irregularitatem ausus fuerit violare ministrando in ordinibus susceptis, etsi gravissimè peccet, nullam tamen irregularitatem denuò contrahit, quia nullibi est statuta. Sicuti non est statuta servis, & corpore vitiatis, eo quòd absque dispensatione ordinati in susceptis ordinibus ministrent, non enim ob violationem irregularitas contrahitur. Sicuti tradit Innocent. *in capite si celebret, num.* 3. *de clericis excommunicat. ministr.* Navarr. *capite* 27. *numero* 163. *&* 194. Gregor. de Valent. *tom.* 4. *disputat.* 7. *quæst.* 19. *punct.* 2. Avila *dicto dub.* 11. Sayrus alios referens *libro* 6. *thesauri, capite* 2. *numero* 26.

Punctum X.

De tertia irregularitate proveniente ex defectu animæ.

1 *Ignorantia quæ ministerium ordinis exercere non permittit, constituit hominem irregularem.*
2 *Hæc ignorantia non est illius scientiæ, quæ à Concilio pro singulis ordinibus requiritur, sed quæ usum ordinis suscepti omnino impedit.*
3 *Defectus scientiæ à Concilio requisitæ impedit sub gravi culpa, ne eo stante ordo suscipiatur.*
4 *Amentia quæ per modum habitus irregularem constituit.*
5 *Secundum probabiliorem sententiam solus Pontifex in hac irregularitate dispensare potest.*

1 Duplex est animæ defectus, ignorantia, & libertas. Ignorantia si tanta sit, ut ministerium ordinis exercere non permittat, constituit hominem irregularem, uti deciditur *c. illitteratos* 36. *dist.* Et docuit Navarr. *c.* 27. *num.* 205. Sayrus *lib.* 6. *thesauri, c.* 6. *num.* 5. Suarez *disp.* 51. *sect.* 1. *num.* 8. Avila 7. *part. disp.* 4. *dub.* 1. Bonac. *tom.* 1. *disp.* 7. *quæst.* 2. *punct.* 1. *num* 2. & alii apud ipsos. Tametsi contrarium sentiant Henriq. *lib.* 10. *de sacramento ordinis, c.* 16. *num.* 2. Garcia 7. *part. de benefic. cap.* 7. *num.* 19. defectum scientiæ non constituere irregularitatem, sed præstare impedimentum ordini suscipiendo. Sed probabilius est quod diximus, quia in *dicto c. illiteratos*, eodem modo arcentur à suscipiendis ordinibus illiterati, ac corpore vitiati, qui tamen in omni sententia irregulares sunt.

2 Ignorantia, quæ hanc irregularitatem constituit non est illius scientiæ, quæ à Concilio Trident. pro singulis ordinibus requiritur, sed quæ usum ordinis suscepti omnino impedit, ut optimè adnotavit Sayr. *lib.* 6. *thesauri, c.* 13. *num.* 8. Tum quia Concilium solùm præscripsit scientiam, quam ordinandi habere debent, non tamen subdidit irregulares esse eos, quibus hæc scientia deficeret, aliàs irregulares essent ad primam tonsuram qui fidei rudimenta ignorarent; & ad ordines suscipiendos qui linguam Latinam

nam non callerent, tametſi legere latinè, & ſcribere ſcirent, & ſpecialiter ad presbyteratum irregulares eſſent qui ad populum docendum apti non eſſent. Quod non videtur verum, cùm abſolutè non ſint illiterati, licet à litteratura requiſita à Concilio deficiant.

3 Vetùm eſto defectus hujus ſcientiæ à Concilio requiſitæ irregulares non faciat, impedit tamen ſub gravi culpa, ne eo ſtante ordo ſuſcipiatur, ut advertit Sayrus *ſuprà*. Scientia verò, quam pro ſingulis ordinibus Concilium expoſtulat ea eſt. Pro prima tonſura inquit *ſeſſ.* 23. *cap.* 4. *de reformat.* initiandum debere ſcire legere, & ſcribere, & fidei rudimenta. Pro ordinibus minoribus ultra hanc ſcientiam petit *cap.* 11. ut ſaltem linguam Latinam intelligat, & de gradu in gradum in ordinanda vita meritum, & doctrina major accreſcat, ac tandem majoris ſcientiæ ſpes majoribus ordinibus dignos oſtendat. Pro ſubdiaconatu & diaconatu poſtulat *cap.* 13. ut ſufficienter inſtructus ſit in iis quæ requiruntur ad exercitium ordinis ſuſcipiendi: Et in *cap.* 14. petit pro presbyteratu aptitudinem ad populum docendum ea quæ omnibus neceſſaria ſunt ad ſalutem, & ad ſacramentum Euchariſtiæ conficiendum, & miniſtrandum. Placet tamen Henriq. *lib.* 14. *cap.* 8. *num.* 11. *& lib.* 12. *de matrim. cap.* 16. *num.* 2. Avila 7. *p. de cenſur. diſp.* 4. *dub.* 1. licitum eſſe Epiſcopo ordinare in ſacris Religioſum qui benè legit latinè, & cantat, quia hic in aliorum ſocietate, & pro miniſteriis Religionis cenſetur idoneus. Quod ſi is cui ſcientia à Concilio requiſita defecit ordines ſuſcipiat, poterit ex diſpenſatione Epiſcopi in ſuſceptis ordinibus miniſtrare, dummodò ea ſcientia polleat, quæ ad præſtandum munus jure naturali, & divino requiritur, uti præcitati Doctores, Henriquez & Avila advertunt. Parocho autem illiterato dandus eſt coadjutor aſſignata congrua ſuſtentatione. Sicuti hæc omnia *tractatu de benefic.* latiùs proſecutus ſum.

4 Alter animæ defectus eſt amentia, quæ ſine dubio conſtituit irregularem, non ſolùm quando eſt perpetua, ſed quando fuit ad tempus, ita ut licèt ſanitatem recuperaverit, adhuc ſine diſpenſatione promoveri non poſſit, ut colligitur ex *cap. maritum*, 33. *diſt.* Et tradit ex communi S. Antonin. 3. *p. tit.* 28. *cap.* 5. Maiol. *lib.* 2. *de irregular. cap.* 24. Suar. *diſp.* 51. *ſect.* 1. *num.* 3. *&* 4. Sayrus *lib.* 6. *theſauri, c.* 13. *num.* 3. Avila 7. *part. diſp.* 3. *dub.* 4. Bonac. *tom.* 1. *diſputat.* 7. *de irregular. quæſt.* 2. *punct.* 1. *num.* 1. & alii. Quod intelligendum eſt de amentia quæ ſit per modum habitus, ſcilicet fundata in naturali complexione, & propria organorum læſione, non de illa quæ provenit ex aliqua febri, aut qualitate tranſeunte, qua ceſſante ceſſat amentia: hæc enim non ſecum trahit indecentiam, ut benè advertunt Avila, & Suar. *ſuprà*. In Clerico tamen jam promoto amentia non dejicit illum ab uſu ordinis, niſi ſolùm quamdiu durat, aut eſt periculum in talem defectum incidendi, & aliquam Sacramento irreverentiam præſtandi. Quapropter expedit, ne abſque judicio Epiſcopi ordinibus miniſtrandis ſe immiſceat, ut advertit Sayrus *lib.* 6. *theſauri, cap.* 13. *n.* 3. *in fine*. Argum. *cap. communiter* 33. *diſt.*

5 In hac irregularitate exiſtimat Maiol. *dicto lib.* 2. *cap.* 14. & indicat Sayrus *ſuprà*, poſſe Epiſcopum diſpenſare non ſolùm ad utendum ordinibus ſuſceptis, ſed etiam ad illos ſuſcipiendos. Sed contrarium eſt probabilius ſolius Pontificis authoritate poſſe ordinari, qui ſemel in amentiam per modum habitus cecidit quia nullibi invenitur conceſſa Epiſcopo poteſtas, ut notat Suar. *de cenſur. diſp.* 51. *ſect.* 1. *num.* 5. Bonacina aliis relatis *diſp.* 7. *q.* 2. *p.* 2. *num.* 13.

Punctum XI.

De irregularitate ex defectu corporis.

1 *Poſſeſſio utriuſque ſextus viri, & fœminæ irregularem facit, etiamſi occulta ſit.*
2 *Carentia ætatis requiſitæ à jure pro ordinibus ſuſcipiendis irregularem conſtituit dum durat.*
3 *Defectus corporis congruentem ordinis uſum impediens, vel notabilem horrorem, ſeu deformitatem cauſans, irregularem facit; & explicatur hic defectus.*
4 *Defectus impediens altaris miniſterium, impedit cujuslibet ordinis ſuſceptionem.*
5 *Si defectus corporis ordinato ſuperveniat, tantum impedit miniſterium repugnans dicto defectui.*
6 *In hac irregularitate ſolus Pontifex diſpenſat.*

1 INter defectus corporis enumerari primò poteſt poſſeſſio utriuſque ſexus viri, & fœminæ, ut in hermaphrodito, in quo ſi prævaleat ſexus fœmineus incapax eſſe videtur characteris ſuſcipiendi, quia abſolutè fœmina, & non vir reputandus eſt. Quinimò plures Doctores apud Sayrum, & Bonac. ſtatim referendos, cenſent incapacem eſſe jure divino ordines ſuſcipiendi eum, in quo æque ſexus virilis, & muliebris invaleſcit, quia nequit abſolutè vir reputari Quod non eſt certum. Si verò prævaleat ſexus virilis, exiſtimat Tolet. *lib.* 1. *ſum. cap.* 63. *num.* 6. Martin. Fornarius *de ordine, cap.* 3. *num.* 1. non fore irregularem, niſi defectus notus ſit. Quinimò Gaſpar Hurtado *de irregular. difficult.* 14. *num.* 52. exiſtimat non eſſe irregularem, etiamſi defectus notus ſit, ſicuti non eſt irregularis eunuchus à natura, & qui in pede habet ſex digitos, quia non videtur eſſe monſtruoſitas deformitatem cauſans. Sed rectiùs contrarium docuit communis ſententia, Gloſſa, & Archidiacon. *in cap. ſi teſtis verbo hermaphroditus* 4. *quæſt.* 3. Navarr. *cap.* 27. *num.* 203. *& conſil.* 8. *de ætate & qualit. ordinandor.* Suarez *diſput.* 51. *ſect.* 2. *num.* 1. Sayrus *lib.* 6. *theſauri, cap.* 8. *num.* 24. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 7. *q.* 2. *punct.* 2. *n.* 15. quia negari nequit eam monſtruoſitatem indecentiam continere, in quo nullus alius à Pontifice diſpenſare poteſt, ut alios referens notat Avila 7. *p. de cenſur. diſput.* 3. *dub.* 5.

2 Secundus defectus eſt carentia ætatis requiſitæ à jure pro ordinibus ſuſcipiendis, qui dum durat irregularem facit. Argum. *cap. fin. de temporib. ordinat.* & tradit ex communi Covarruv. in *Clement. ſi furioſus*, §. 1. *num.* 4. Maiol. *lib.* 1. *de irregular. cap.* 30. Sayrus *lib.* 6. *theſauri, cap.* 12. *num.* 1. Suar. *diſp.* 51. *ſect.* 2. *num.* 3. & alii paſſim. Quod ſi aliquis ante legitimam ætatem ſacris ordinetur, incurrit, ut ſuo loco dixi, ſuſpenſionem ex bulla Pii II. *Cum ex ſacrorum*: qua ſuſpenſione durante ſi fortè celebraverit in novam irregularitatem incidit. Verùm ſi à celebratione obtinuit, poterit completa ætate, & à ſuſpenſione abſolutus ſine ulla diſpenſatione celebrare, quia finita eſt irregularitas ex defectu ætatis proveniens: ut advertit Suar. *dicta ſect.* 2. *num.* 4. Sayr. *lib.* 6. *cap.* 12. *num.* 12. Navarr. *cap.* 27. *num.* 165. Bonac. aliis relatis *diſput.* 7. *quæſt.* 2. *punct.* 4. *num.* 1.

3 Tertius defectus irregularitatem conſtituens eſt, qui congruentem ordinis uſum impedit, vel notabilem horrorem, ſeu deformitatem cauſat, ſive ex culpa, ſive abſque culpa contingat: habetur *cap.* 2. *de clerico ægrotante, & in cap.* 2. *& ult. de corpore vitiatis.* Ex priori capite irregularis eſt, cui brachium, vel manus deeſt, aut reddita eſt manca, *cap. expoſuiſti de Corpore vitiatis.* Item ſi deficiat pollex, vel ita debilis ſit, ut Hoſtiam frangere, vel levare non poſſit ex

ex *dicto cap. exposuisti*, & *cap. Presbyterum eodem tit.* Deinde cui visus deficit irregularis est ex *cap. ultim. 55. dist.* quod intelligendum est, si in totum deficiat, absque membri privatione, modò sine deformitate canonem legere possit, ut advertit Navarr. *c.27. n.199.* Avila *7.p. disp.3. dub.1. corol.* 1. Bonac. *disp.* 7. *q.2. p.2. n.2.* Mol. *tract.3. disp* 70. *n.4.* & *6.* Præterea claudus irregularis est, si absque baculo, vel pede ligneo non se valet movere, alias non, ut advertit Glossa *c. si quis in infirmitate 55. dist. c. nullus Episcopus, verbo cum baculo de consecrat. dist.1.* Navarr. *c.27. n.199.* Sayr. *lib.6. c.8. n.21.* Henriq. *lib.14. de irregular. c.8. n.1.* Mol. *disp.70. n.9.* Avila *7.p. disp.3. dub.1. vers. tertio.* Bonac. *disp.7. q.2. p.2. num.15.* Item surdus utraque aure irregularis est ex canone septimo Apostolorum, quia non potest percipere ministri responsum. Ut notavit Sayrus *dicto c.8. num.17.* Bonac. *disp.7. q.2. p.2. num.7.* Navarr. *lib.1. consilior. cons. 7.* & *8. de corpore vitiatis edit.2.* Paul. Layman. *lib.1. sum. tract.5. p.5. cap.7. num.1.* Quod si surditas ordinato superveniat, permitti poterit celebrare, sicuti Navarr. Bonacina & Layman. *suprà.* advertunt, quia audire ministrum respondentem, non ita necessarium videtur, cùm de responsione moraliter sacerdoti constet. Ex posteriori capite, scilicet ex deformitate, & horrore irregulares censentur quibus nares deficiunt, quia redduntur notabiliter deformes. Ad idem est, si deficiant aures etiam inculpabiliter, nisi fortè capillis tegi defectus possit. Ut notavit Avila *7.p. disp.3. dub.1. vers. sequitur secundò.* Coninch. *disp.18. dub.13. num.108.* Paul. Layman. *lib. 1. tract. 5. part. 5. cap.7. num.2.* Bonac. *disp.7. q.2. punct.2. num.8.* & alii apud ipsos. Item si lepra, paralysi, morbo Gallico, gibba, aliáve infirmitate laboret, ex qua deformis notabiliter sit, ut præcitati Doctores notant: habere plures, vel pauciores digitos in manibus aliquando gravem deformitatem, aliquando levem præstat, ideóque judicio Episcopi relinquitur, ut advertit Sayr. *c.8. n.19.* Et generaliter judicium ferre de prædicto defectu, an notabiliter impediat ordinis usum, vel deformem reddat solius Episcopi est non confessoris, vel alterius viri prudentis, quia illud arbitrium est quasi quædam sententia ad jurisdictionem pertinens; uti colligitur ex *c.1. de corpore vitiatis*; Et notarunt Henriq. *lib. 14. c. 8. num.2.* Sayrus *lib.6. cap.7. in fine*, & *c.8. num.11.* Layman. *lib.1. sum. tract.5. part.5. cap.7. in fine.* Religiosi verò exempti judicio sui Prælati subduntur, teste Angelo, *verbo corpore vitiatus, num. 5.* Armilla *num. 3.* Tabiena *in fine.* Avila *dub. 2. circa finem.* Suarez *disp.51. sect. 2. num.16.* Tametsi Sayrus *dicto cap. 7. in fine*, contrarium sentiat. Poterit autem Episcopus ordines collaturus dictum arbitrium rejicere, seu admittere, ut benè advertit Suarez & Layman *locis allegatis.*

4 Difficultas est, an patiens defectum impedientem altaris ministerium suscipere possit alios ordines, à quorum usu ex tali defectu impeditus non est? Videtur affirmare Sayrus *lib.6. thesauri. cap.7. num.8.* quia hæc irregularitas, cùm proveniat ex impedimento usu ordinis, solùm comparatione illius ordinis cujus usum impedit constitui debet. Sed rectiùs contrarium censuit Navarr. *cap.27. num.200.* Ugolin. *de irregular. cap.52. §. 1. num.4.* Bonac. *disp. 7. quæst.2. punct. 2. num.18.* quia impeditus à celebratione ob vitium, seu defectum aliquem corporis absolutè est irregularis, & consequenter ab omnium ordinum susceptione excusus. Nam cùm omnes ordines ad Sacerdotium referantur, excusus à sacerdotio, ab omnibus ordinibus excusus censeri debet.

5 Verùm si vitium, seu defectus corporis ordinato superveniat, tantùm impedit ministerium repugnans dicto defectui v. g. Sacerdos carens oculis, aut digitis, impeditur à celebratione, sed non ab audiendis confessionibus, ut constat *ex cap.2. de clerico ægrotante*, ibi; *Jesum autem cæteris sacerdotalibus officiis fungi minimè prohibemus; & hoc sive culpabiliter contingat, sive non*, tradit aliis relatis Suarez *disp.51. sect.2. num.13.* & 18. Molina *tract.3. disp.70. num.14.* Avila *7. part. disp. 3. dub. 1. vers. sed circa prædicta.* Sayrus *lib.6. cap.8. num.7.* Bonacina *disp.7. quæst.2.p.2. numero 26.* Idem est dicendum de beneficio, si antecedat morbus receptionem beneficij, reddit clericum incapacem illud recipiendi, nisi sit beneficium simplex, ex quo sustentari possit. Si tamen superveniat beneficio recepto non privat illo, etiamsi curatum sit, ut rectè colligit Suarez *suprà, ex cap. de rectoribus*, & *cap. ult. de clerico ægrotante, vel debilitato* quidquid *ibi* Glossa dicat. Nam esto ab actuali ministerio removeatur ægrotus, non tamen beneficio privatur.

6. Hac verò irregularitate suppositâ solius est Pontificis dispensatio. Uti ex communi docet Navarr. *cap.27. numero 200.* Suarez *disputat.51. sect.2. numero 18.* Sayrus *lib.6. cap. 8. in fine.* Avila *7.part. disputat. 3. dub. 3.* Covarruvias *Clement. si furiosus, 1.part. initio, numero 7.* & alij. Excipiunt tamen Angelus *verbo corpore vitiatus, numero 1.* Sylvest. *quæst. ult.* Tabiena, & Rosella *eodem.* Avila *suprà.* Majol. *lib. 1. de irregular. cap.14. numero 15.* & alij relati à Sayro *suprà*, Religiosum quorum potest Episcopus dispensare. Sed absque fundamento hæc potestas conceditur. Ex privilegiis autem ferè omnibus religionibus concessis, possunt Prælati regulares cum suis subditis dispensare in hoc defectu, maximè cum defectu ordinationem subsequitur. Sicuti notavit Layman. *lib.1. sum. tract.5. par.5. cap.7. num.3. circa finem.*

Punctum XII.

De irregularitate proveniente ex mutilatione proprij corporis.

1 *Partem sui corporis etiam usum ordinis non impedientem per indignationem abscindens, vel abscindi permittens irregularis est.*

2 *Nec opus est delictum notorium esse, ut aliqui volunt.*

3 *Ex eo quòd causam præstes culpabilem, ut tibi virilia, vel quodlibet aliud membrum amputetur, non censeris irregularis.*

4 *Non videtur improbabile te irregularem non fore, tametsi testiculos abscindi feceris causa vocis retinendæ.*

5 *Imbecillitas membri, aut ejus carentia absque propria culpa contingens si celebrationem non impedit, nec deformitatem causat, non inducit irregularitatem.*

6 *Episcopus in hac irregularitate dispensare, si mutilatio occulta fuerit.*

1. QUi partem sui corporis etiam usum ordinis non impedientem sibi per indignationem, aut zelo indiscreto abscindit, vel abscindi permittit irregularis est, ex expresso Textu *in cap. qui partem 55. dist.* cujus ratio *ibidem* subjungitur, quia in ea irregularitate indicenda non consideratur tantum defectus ex abscissione relictus, sed voluntas est judicata, quæ sibi causa est ferrum injicere. Idem colligitur *ex cap. maritum 33. dist.* & *cap. si quis abscideritt 55. dist. per totam*, & tradunt ferè omnes Doctores, ut videre est in Navarr. *cap.27. num. 198.* Molina *tract. 3. disput.67 in fine*, Sayro *lib.6. thesauri, capit.7. num. 13.* Suarez *disp. 51. de censur. sect.2. à n.7.* Bonacina *t.1. disput.7. quæst.2.punct.2.num.29.* & alii apud ipsos.

2 Sed an debeat eſſe notoria tam culpa, quàm partis abſciſſio? Diſſentiunt Doctores. Affirmant Navarr. *cap.* 27. *num.* 198 Henriq. *lib.* 14. *cap.* 8. *num.* 4. Covar. *Clement. ſi furioſus in princ. num.* 6. Avila 7. *part. de irregular. diſp.* 3. *dub.* 1. *verſ. præterea.* Gregor. de Valent. *tom.* 4. *diſp.* 7. *quæſt.* 19. *in* 2. *ſpecie iregularit.* Et indicant plures relati à Sayro *lib.* 6. *theſauri*, *c.* 7. *num* 13. Sed contrarium videtur verius, quia hæc irregularitas non tam nititur notorietati culpæ, quam exceſſui, & ſævitiæ, quam quis ſecum exercuit. Sicuti tradit Sayr. *lib.* 6. *theſaur. c.* 7. *n.* 12. Molina *tract.* 3. *de juſt. diſp.* 70. *n.* 16. *& diſp.* 67. *n.* 8. Garcia *de benefic.* 7. *p. c.* 12. *n.* 5.

3 Ex eo autem quòd cauſam dederis culpabilem, ut tibi virilia, vel aliquod aliud membrum amputetur à Judice, vel à marito ob adulterium commiſſum, exiſtimant Ugolin *tract. de irregular. c.* 18. *num.* 4. Suar. *diſp* 51. *ſect.* 2. *num.* 8. Bonac. *diſp.* 7. *quæſt.* 2. *punct.* 2. *num.* 33. Paul. Layman *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 5. *c.* 7. *in fine.* Molina *tract.* 3. *diſp.* 70. *num.* 18. Avila 7. *p. de irregular. diſp.* 3. *dub.* 1. *verſ. ſequitur*, te fore irregularem. Sed certè nullo textu, id probatur, & irregularitas non incurritur niſi in caſibus à jure expreſſis. Etenim omnes textus hanc irregularitatem indicentes expreſsè loquuntur de eo qui ſibi ex indignatione, vel zelo indiſcreto caſtitatis membrum amputaverit per ſe, vel per alium, nullus autem textus loquitur de eo qui amputationi cauſam dedit. Ergo non eſt indicenda irregularitas. Sicuti defendit Tolet. *lib.* 1. *ſum. c.* 82. *in noviſſ. edit.* Garcia aliis relatis. *de benefic.* 7. *p. c.* 12. *num.* 7. *& ſeqq.* Coninch. *diſp.* 18. *de irregul. dub.* 13. *num.* 108. Gaſpar Hurtado *de irregul. diffic.* 14. *n.* 52.

4 Quinimo non videtur improbabile te irregularem non fore, tametſi teſticulos abſcindi feceris cauſa vocis retinendæ, quia non feciſti indignatione, aut juſto, vel injuſto timore caſtitatis admittendæ, prout requiritur in *dicto c. maritum*, *c. qui partem*, *c. ſi quis abſciderit*, & altis *ſuperius* relatis. Præterea nullus textus hanc irregularitatem indicens loquitur de eo qui ſibi teſticulos abſcidit, ſed de eo qui ſibi virilia abſcindi fecerit, quod diverſum eſt.

5 Illud tamen eſt à Doctoribus receptum. Covarr. *Clement. ſi furioſus* 1. *p. initio*, *num.* 5. Navarr. *c.* 27. *num.* 196. Suarez *diſp.* 51. *ſect.* 2. *num.* 10. Henriq. *lib.* 14. *c.* 8. *num.* 4. Bonacina *diſp.* 7. *quæſt.* 2. *punct.* 2. *num.* 29. Avila 7. *part. diſp.* 3. *dub.* 1. & aliis imbecillitatem membri, aut ejus carentiam abſque propriâ culpâ contingentem, ſi celebrationem non impedit nec deformitatem cauſat, non inducere irregularitatem. Exempla ſunt, ſi natus fuiſti abſque pudendis, aut per vim à parentibus caſtratus, aut conſilio medici, vel chirurgi ob valetudinem, aut ab infidelibus, aut inimicis in odium fidei. Neque membrum abſciſſum, ſeu illius cineres obligaris (ut falsò putat vulgus) tecum deferre, quia id nullo jure cavetur. Sicuti advertit Navarr. *c.* 27. *num.* 200. Covarruv. *ſuprà*, *numero* 5. Molina *diſp.* 70. *num.* 15. Tolet. *c.* 57. Bonacina *n.* 31. Layman. *c.* 7. *circa finem.*

6 Circa diſpenſationem hujus irregularitatis præcedentis ex mutilatione voluntaria ſui dicendum eſt ſi facta ſit abſciſſio integri membri, & ſit occulta poterit Epiſcopus diſpenſare virtute Conc. Trident. *ſect.* 24. *c.* 6. *de reformat.* Sicuti notarunt Angel. *verbo corpore vitiatus*, *num.* 1. Sylveſt. *quæſt.* 10. Henriq. *lib.* 1. *c.* 8. *num.* 4. *litt. A.* Avila 7. *p. diſp.* 3. *dub.* 3. *concluſ.* 2. Et idem eſt inquit Avila, ſi abſciſſio caſu contingeret ex propriâ culpâ, dummodò occulta ſit culpa, tametſi abſciſſio ſit notoria.

Punctum XIII.

De irregularitate proveniente ex defectu libertatis.

1 *Carentia libertatis dum adeſt irregularem conſtituit.*

2 *Servus ſciente, & non contradicente domino ordinatus, liber eſt.*

3 *Si domino ignorante ordinetur, grave peccatum committit. Et manet ſervus, ſi ſolùm minoribus initietur.*

4 *Quid ſi majoribus initietur domino ignorante.*

5 *Servus in Presbyterum ordinatus domino ignorante, non reducitur in ſervitutem, ſed peculium amittit, & domino reddit.*

6 *Obligatio rationem reddendi alicujus adminiſtrationis à republica acceptæ, irregularem conſtituit, dum durat.*

7 *Extenditur ad eos qui alicujus perſonæ privatæ non miſerabilis adminiſtrationi obligati ſunt.*

8 *Tametſi prædicti adminiſtrationem deponant, ſi rationem illius non reddiderint ad ordinibus repelluntur.*

9 *Finita adminiſtratione ſi lis moveatur de dolo, nequaquam poteſt ad ordines promoveri ante finitam litem.*

10 *Secùs eſt ſi fidejuſſorem idoneum exhibeas.*

11 *Item ſi depoſita adminiſtratione, & illius ratione dedita debitor exiſtas, non obinde ab ordinibus excluderis.*

12 *Ex obligatione aliorum contractuum non es excluſus ab ordinibus.*

13 *A ſupradicta doctrina excipiuntur Regii Conſiliarii, qui ex conſuetudine, aut privilegio ad ordines promoventur non depoſita adminiſtratione.*

14 *Ob adminiſtrationem rerum Eccleſiæ, ſeu perſonæ Eccleſiaſticæ, & ob adminiſtrationem, quæ per ſe ſpectata opus ſit pietatis, non inducitur irregularitas.*

1 INter defectus bonorum temporalium, primò enumerantur carentia libertatis, quæ abſque dubio conſtituit irregularem quandiu durat, ut conſtat ex pluribus capitibus 54. *diſt.* & ex *toto tit. de ſervis non ordinandis*, quia Eccleſiaſticum ſtatum, ejúſque honorem dedecet ſervitutis humilitas. Dupliciter contingere poteſt ſervum ordinari, vel ſciente, & non contradicente domino, vel illo ignorante, aut contradicente.

2 Si ſervus, ſeu mancipium ſciente, & non contradicente domino ordinetur in clericum, hoc eſt primæ tonſuræ, eo ipſo manet liber, ut habetur expreſsè *capite ſi ſervus* 54. *diſt.* Neque amplius tenetur ſervus ſuo domino deſervire ex juſtitia, quia ſupponitur abſolutè manumiſſus, juxta *cap. nulli*, *& cap. quicunque* 54. *diſt.* Poteſt tamen dominus manumiſſionem concedere non abſolutè, ſed ſub ea conditione, ut poſtquam fuerit ordinatus in miniſterio ordinibus non repugnante, deſerviat domino. Uti ſupponi videtur in *cap. Nullus de ſervis non ordinand.* ubi ſervus nolens domino Horas canonicas pſallere jubetur degradari. Neque in contrarium eſt *cap. quicunque* 54. *diſt.* ubi dicitur nullatenus eſſe ad ordinem clericatus promovendos ſervos, qui retento obſequio manumiſſi ſunt, quia loquitur textus de retentione obſequii temporalis ordini clericali repugnantis, ſiquidem concludit Textus, nequando voluerint eorum domini, fiant de Clericis ſervi. Sic Gloſſa *in dicto capite Nullus.* Et *ibi* Panormit. & Turrecremata Suarez latè

expendens

expendens *disputat.* 51. *sect.* 2. *num.* 4. & præcipuè *numero* 8. Layman. *lib.* 1. *tractatu* 5. *parte* 5. *cap.* 8. *num.* 1.

2 Quod si ignorante domino, & à fortiori sciente, & contradicente servus ordinetur, graviter peccat, ut constat ex *toto tit. de servis non ordinandis*, quippe domino gravem injuriam irrogat, & grave detrimentum attentat inferre. Verùm si solùm minoribus initietur, manet servus sicut antea, ut tradunt omnes Doctores ex decisione textus in *cap. de servorum, de servis non ordinand.* ibi : *Si servus fugiens dominum suum, &c. ad gradus pervenerit Ecclesiasticos, decretum est ut deponatur, & ejus dominus eum recipiat.* Et ex *cap. frequens* 54. *dist.* ubi id expressiùs habetur.

4 Verùm si majoribus ordinibus initietur domino ignorante, & à fortiori sciente, & contradicente, Episcopus ordinans conscius hujus malitiæ, aut illo ignaro qui testimonium perhibent, aut supplicaverint ordinari, obligantur domino satisfacere in duplum hoc est duplicem servum loco servi ordinati reddendo, vel duplicatum pretium illius quod æstimatur : quam obligationem existimat Suar. *disp.* 51. *sect.* 3. adesse ante Judicis sententiam, quia hæc est lex dispositiva, ut obligetur dominus servum sic ordinatum dimittere. Sed rectiùs placuit contrarium Bonac. *disp.* 7. *quæst.* 2. *punct.* 4. *num* 3. quia opus non erat duplicatam satisfactionem Episcopo ordinanti, aut ordinationis mediatoribus indicere, ut dominus servum ordinatum dimitteret. Satis enim erat, si integram satisfactionem jure naturæ debitam præstare obligarentur. Ergo illa duplicata satisfactio in pœnam delicti commissi statuitur, ac proinde judicis sententiam saltem declaratoriam delicti exigit. Quòd si hanc duplicem satisfactionem non exhibuerint, non liberatur servus, neque dominus tenetur illum dimittere. Sicuti deciditur *cap. si servus absente domino* 54. *dist.* Et *ibi* Glossa & Panormit. *in cap.* 2. *de servis ordinand.*

At si Episcopus ordinans, & alii omnes ignari fuerint servitutis, tenetur ipse servus hanc duplicem recompensationem facere, vel saltem reddere vicarium pro se æqualem, ut dicitur in *c. ex antiquis* 54. *dist.* Quam satisfactionem si præstare non potuerit, & ordinatus fuerit subdiaconatu, vel diaconatu tantùm, redigitur in servitutem, ut domino obsequatur in omnibus ministeriis quæ ordinem susceptum non deceant. Argum. *d. c. ex antiquis*, & notavit Suar. *disp.* 51. *sect.* 3. *num.* 3. & 10. Bonac. *t.* 1. *disp.* 7. *q.* 2. *p.* 4. *n.* 4. Gasp. Hurtado *de irregular. diffic.* 17. Debet tamen dominus intra annum à die scientiæ ordinationis computandum repetere suum servum, aliàs manebit liber ; interim tamen ordinum susceptorum usus ei interdictus est. Sicuti aliis relatis comprobat Sayr. *lib.* 6. *thesauri, cap.* 4. *n.* 4. & 5. Suar. *suprà*. Reductus verè in servitutem antiquam omni privilegio clericali nudatus est, & omni sacrorum ordinum usu privatus.

5 Porrò servus in Presbyterum ordinatus domino ignorante, vel contradicente non reducitur in servitutem, etiamsi domino integra satisfactio fieri non possit, sed peculium amittit : & domino reddit ex *dicto c. ex antiquis*. Quod si peculium non habuerit obligabitur satisfacere in ministeriis sui officii juxta textum in *cap. frequens, & cap. ex antiquis* 54. *dist.* Quod, ut inquit Suar. *disp.* 51. *sect.* 3. *à num.* 3. statutum est tum in reverentiam Sacerdotalis ordinis. Tum quia illud ministerium est altius, & utilius domino, & ideò in re ipsa non graviter læditur. Quamvis propter excellentiam ministerii, id non fiat per modum compensationis, quia res temporalis non potest in compensationem cum spirituali venire. Consentit Sayr. *lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 6. Bonac. *disp.* 7. *q.* 2. *punct.* 4. *num.* 3. Gaspar. Hurtado *diffic.* 17. Paul. Layman *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 5. *cap.* 8. *num.* 1

6 Alter defectus libertatis irregularem constituens est obligatio rationem reddendi alicujus administrationis à Republica acceptæ, qualem habent Thesaurarii, Depositarii, Procuratores, Actores, Executores, Advocati, Magistratus, Judices rerum temporalium : dum enim illa munia exercent ab ordinibus repelluntur partim in honorem status clericalis, quem dedecet harum rerum administratio, partim ne Ecclesia dolo favere præsumatur, quod committere præsumuntur qui durante hac administratione ordines suscipiunt, quippe creduntur non amore divini obsequii, sed fugiendi ratiocinia ordinibus initiari : sicuti colligitur ex *cap. unico de obligatis ad ratiocinia*, & ex *capite* 1. 2. & 3. *dist.* 51. & *capite* 3. *dist.* 54.

7 Hæc irregularitas extenditur ad eos qui alicujus personæ privatæ non miserabilis administrationi obligati sunt, ut sunt tutores, curatores, procuratores pupillorum, ut constat ex supradictis textibus *cap. de obligatis ad ratiocinia, & cap.* 3. *dist.* 54. docent omnes. Quinimo extendi debet ad eos servos originarios, & ascriptitios qui suis dominis personaliter obsequi obligantur. Item ad feudatarios qui ratione possessionis habitæ obsequium personale exhibere suis dominis tenentur. Uti colligitur ex *cap. admittuntur, & cap. generalis dicta* 54. *dist.* quia hi omnes suæ administrationis rationem reddere tenentur, ut tradunt ex communi sententia Sayrus *lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 8. 9. & 12. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *part.* 5. *cap.* 8. *num.* 2. & 3. Bonac. *t.* 1. *disp.* 7. *quæst.* 2. *punct.* 4. *num.* 4.

8 Solùm est dubium, an si deponant administrationem, tametsi rationem illius non reddiderint ad ordines possint ascendere ? Affirmare videtur Glossa & Panormit. *in cap. un. de obligatis ad ratiocinia.* Tolet. *lib.* 1. *cap.* 60. eo quòd *in cap.* 1. *Ne Clerici, vel Monac. &* c. 1. 52. & 21. *quæst.* 1. supradicti arcentur ab ordinibus nisi officio finito. Sed contrarium meritò docuit communis sententia, teste Suar. *disp.* 51. *sect.* 3. *n.* 11. Sayr *lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 5. Bonac. *disp.* 7. *quæst.* 2. *p.* 4. *num.* 4. Gaspar Hurtado *de irregular. difficult.* 18. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *part.* 5. *cap.* 8. *num.* 3. quia in *dicto cap. unico*, utrumque requisitum est, & quòd dicta administratione abstineant, & quòd illius rationen reddiderint. Præterquam quòd præcipuè ob obligationem reddendi administrationis rationem, ab ordinibus repelluntur.

9 Illud est certum in quo etiam oppositæ sententiæ Doctores conveniunt, si finita administratione tibi moveatur lis de dolo, nequaquam potes ad ordines promoveri ante finitam litem. Argum. *cap. tantis* 81. *dist.* & *ibi* Glossa *verbo obrepsit.* & Archidiacon. Debet tamen taxari tempus intra quod quæstio decidatur, & interim si te Episcopus promoverit, ipse tenetur in tui defectum satisfacere. At tempore designato elapso, & actore nihil probante ordinari poteris : uti ex communi notat Sayr. *dicto lib.* 6. *thesauri, cap.* 14. *n.* 8. Idem quod dictum est de eo cui lis movetur de dolo ob administrationem depositam, dicendum est si in procinctu sit, ut moveatur, aut manifestum sit de dolo teneri, ut benè advertit Sayr. *suprà* ex Glossa *in dicto c. unico, verbo ratiocinia de obligatis ad ratiocin.* quia hæc pro eodem reputantur.

10 Secundò certum esse debet, si administratione deposita fidejussorem idoneum exhibeas, qui rationem administrationis promittat redditurus, & debita soluturus in tui defectum, poteris ad ordine promoveri, quia cessat doli præsumptio. Et idem est, si bonis cesseris, dummodò hæc cessio in dedecus status Ecclesiastici non cedat. Sicuti hæc adnotarunt Panormit. *in c. unico n.* 60. *de obligat. ad ratiocinia.* Archidiacon. *in c. præterea* 51. *dist.* Majol. *lib.* 2. *de irregul. c.* 11. *n.* 14. & 25. Sayr. *lib.* 6. *thesauri, c.* 14 *n.* 11. Bonac. *disp.* 7. *q.* 2. *p.* 4. *n* 4. & 5.

11 Tertiò certum debet eſſe depoſita adminiſtratione, & illius ratione reddita te ab ordinibus non eſſe repulſum, eſto debita ex adminiſtratione contracta non ſolveris, quia nullibi ob obligationem debiti ſolvendi excluſus es ab ordinibus, ut advertit Suar *diſputat.* 51. *ſect.* 3. *num.* 23. Bonac. *num.* 5. *& in fine.* Paul Layman *dicto c.* 8. *num.* 3.

12 Quartò eſt certum, ſi obligatus ſis ex mutuo, conducto, depoſito, promiſſione, emptione, venditione, alióve contractu nullam adminiſtrationem continente reipublicæ, vel privatæ perſonæ ad reddendam rationem ab ordinibus non arceris; quia iis tantùm qui ad ratiocinia occaſione alicujus adminiſtrationis obligati ſunt irregularitas indicitur: & cùm hæc ſit diſpoſitio pœnalis non debet ad alios caſus extendi. Sicuti tradit Gloſſa *in cap. præterea verbo functionibus*, 51. *diſt.* Panormit. *cap. unic. num.* 10. *de obligatis ad ratiocin.* Maiol. *lib.* 2. *de irregular. cap.* 11. *num.* 9. Sayrus *lib.* 6. *theſauri, cap.* 14. *num.* 8. Suarez *diſp.* 51. *ſect.* 3. *num.* 15. *& ſeqq.* Bonacina *diſp.* 7. *quæſt.* 1. *punct.* 4. *num.* 3. Excipe niſi mota fuerit lis de dolo; quia eo caſu abſtinere ab ordinibus debes, quouſque lis finiatur, vel actor non probaverit dolum intra tempus à judice deſignatum: ut advertit Suar. & Bonacina *loc. alleg.*

13 Ab hac doctrina excipiuntur regii conſiliarii ad cauſas civiles judicandas ſtatuti ex tacita conceſſione Pontificis, ſeu conſuetudine, aut privilegio, quia eorum officium non videtur ordinem clericalem dedecere. Sicuti tradit Panormitan. *in cap. clericis num.* 10. *Ne clerici, vel monachi, cap. Non eſt de voto.* Salcedo *pract. cap.* 61. Gregor. Lopez *leg.* 48. *tit.* 6. *part.* 1. Suar. *diſp.* 51. *ſect.* 3. *num.* 19. Gaſpar. Hurtado *de iregular. difficult.* 18. *in fine.* Paul. Layman *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 5. *cap.* 8. *num.* 4.

14 Notanter *in ſuperioribus* dixi, *irregulares eſſe rerum temporalium adminiſtratores etiam alicujus privatæ perſonæ non miſerabilis*, nam ob adminiſtrationem rerum Eccleſiæ, ſeu perſonæ Eccleſiaſticæ, quæ talis eſt, & ob adminiſtrationem, quæ per ſe ſpectata opus ſit pietatis, & miſericordiæ, qualis eſt eſſe tutorem, vel curatorem pupilli, vel minoris indigentis, procuratorem viduæ humano ſubſidio deſtitutæ ab ordinibus non repelleris. Argum. *cap.* 1. *Ne Clerici, vel Monachi, & cap. monachi* 16. *quæſt.* 1. *cap. pervenit, diſt.* 76. *cap. judicatum* 89. *diſt.* & tradit ex communi Panormit. & alii in *dicto cap. un. de obligatis ad ratiocin.* Maiol. *lib.* 2. *de irregular. cap.* 11. *num.* 9. Sayrus *lib.* 6. *theſauri, cap.* 14. *num.* 8. Suarez *diſp.* 52 *ſect.* 3. *num.* 17. Bonacina *diſp.* 7. *quæſt.* 2. *punct.* 4. *num.* 4. Layman *c.* 8. *num.* 3. Gaſpar Hurtado *difficult.* 18

Punctum XIV.

De irregularitate orta ex homicidio, vel mutilatione authoritate publica facto.

Hæc irregularitas ex defectu perfectæ lenitatis dicitur, quia Judex ſententiam ſanguinis proferens, & illam exequentes repræſentare non poſſunt perfectam lenitatem, & manſuetudinem Chriſti Domini, qui non aliorum ſanguinem fudit, ſed proprium fundi permiſit in totius mundi redemptionem. Sed quia multi ſunt qui his ſententiis immiſcentur: de omnibus eſt ſigillatim dicendum, ut videamus qua ratione contrahant hanc irregularitatem, vel ab illa excuſentur.

§. I.

De Judice, & Acceſſore.

1 *Judex ſententiam homicidii, vel mutilationis ferens, irregularis eſt.*

2 *Eadem irregularitate innodatur aſſeſſor.*

3 *Ex eo quòd Prælatus Eccleſiaſticus juriſdictionem temporalem habens, conſtituat judices, & miniſtros, ut cauſam ſanguinis exequantur, non eſt irregularis.*

1 PRæcipua perſona in hac materia eſt Judex ſententiam homicidii, vel mutilationis ferens, de quo manifeſtè conſtat irregularem eſſe, *cap. aliquantos* 51. *diſt.* & colligitur ex variis textibus, in quibus præcipitur, ne ſententia ſanguinis ab Eccleſiaſticis judicibus infligatur, *cap. in Archiepiſcopatu de Raptorib. cap. litteris de exceſſib. prælator. cap. ſententiam ſanguinis. Ne clerici, vel monachi, & aliis textibus*, 23. *quæſt.* 4. & 8. Quocirca cùm Judex Eccleſiaſticus aliquem dignum morte invenit, ſi Clericus eſt illum degradat, & brachio ſæculari remittit, ut juxta qualitatem delicti eum judicet, & ſententiam proferat, ac tandem exequatur. Non enim Judex Eccleſiaſticus ſententiam ſanguinis profert, ſed proferendam, & exequendam remittit ſæculari judici. At quia hæc remiſſio cùm illis circunſtantiis cenſetur quædam cooperatio ad mortem priori ratione, quàm ſi furem detineret, vel authoritate publica ad ſupplicium deferret; ea de cauſa apud judicem ſæcularem intercedit, ut citra mortis periculum circa eum ſententiam moderetur, hoc eſt miſericorditer ſe cum illo gerat, juxta textum in *cap. novimus de verborum ſignificatione, & leg. regia* 60. *tit.* 6. *part.* 1. quam interceſſionem apponunt non ut ſententiam mortis impediant, ſed ut ſignificent quantum eſt ex parte ſua, illam non procurare. Hac igitur interceſſione appoſita liberari Judicem ab irregularitate admittunt communiter Doctores Covarruvias *Clement. ſi furioſus* 2. *p.* §. 5. *num.* 6. Suarez *diſp.* 47. *ſect.* 1. *num.* 11. Sayrus *lib.* 6. *theſauri, cap.* 16. *num.* 4. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 10. *num.* 91. Avila 7. *p. de cenſur. diſp.* 5. *ſect.* 2. *dub.* 2. Bonacina *diſp.* 7. *quæſt.* 4. *punct.* 1. *num.* 3. & alii paſſim. Inquiſitoribus verò hæreticæ pravitatis hæc interceſſio neceſſaria non eſt, quia tantùm illis prohibita cenſetur mortis, ſeu mutilationis executio, non tamen illius ſententia, ex Bulla quadam Pauli IV. conceſſa 29. Aprilis, anno 1557. quam Pius V. confirmavit, & extendit ad omnes Inquiſitores, Commiſſarios, Vicarios, & Conſultores, ſicuti referunt Pegna *direct.* 1. *inquiſit.* 2. *p. comment.* 20. Henriq. *lib.* 14. *de irregular. cap.* 12. *num.* 5. Avila *ſuprà.* Unde poſſunt inquiſitores inſtare pro executione ſententiæ, ſi caſu negligentes fuerint judices ſæculares. ſicuti advertit Medina *lib.* 1 *ſum. cap.* 11. §. 10. Tabiena *verbo irregularitas*, 2. *part.* §. 13. Henriq. & Avila *ſuprà.*

2 Aſſeſſor Judicis ſive Eccleſiaſtici, ſive ſæcularis ſententiam ſanguinis proferentis eadem irregularitate, ac Judex involvitur, quia complet perſonam Judicis ſententiæ defectum ſuplens. Sicuti ex communi advertit Sayrus *dicto capite* 16. *num.* 4. Paul. Layman. *lib.* 5. *ſect.* 5. *tractat.* 3. *part.* 3. *capite* 7. *num.* 1.

3 Ex eo autem quòd Prælatus Eccleſiaſticus juriſdictionem temporalem habens conſtituit judices, & miniſtros, ut cauſam ſanguinis judicent, & exequantur juxta leges, & juris diſpoſitionem, nullatenus irregularis eſt, tametſi hæc miniſtrorum conſtitutio, & deſignatio pro caſu aliquo particulari fiat; quia non proximè, & immediatè morti cooperatur. Sicuti notarunt

Gloſſa

Glossa *cap. ex litteris*, *verbo ne judicent*, & *ibi* Abbas *num.* 11. *Ne Clerici*, *vel Monachi.* Molin. *t.* 3. *disputat.* 8. *num.* 2. Avila 7. *part. de irregul. sect.* 2. *disputat* 5. *dub.* 4. Paul. Layman. *lib.* 3. *sum. sect.* 5. *tract.* 3. *par.* 3. *cap.* 7. *concluf.* 3. Coninch. *disp.* 18. *numero* 91. Gaspar. Hurtado *de irregular. difficult.* 11. *num.* 42. Et colligitur apertè *ex cap. ult. Ne Clerici*, *vel Monachi in* 6. secùs esset si Prælatus mandaret judici à se designato, ut sententiam sanguinis hoc, vel illo casu proferret, quia eo mandato directè morti cooperatur. Sed quia non cooperatur ut minister publicus, sed ut persona quædam particularis, cui cooperatio directa ad mortem interdicta est, ideò ejus irregularitas, si ex hoc mandato contrahitur, potiùs est ex delicto, quàm ex defectu lenitatis. Quod sine dubio verum est, si ipse Prælatus sententiam sanguinis proferret, eámque judici à se designato mandaret exequi; quia illa sententia ex defectu jurisdictionis est nulla, & injusta, & consequenter illius executio; ut benè notarunt Henriquez *lib.* 14. *cap.* 12. *num.* 6. Avila 7. *p. de irregular. disput.* 5. *sect.* 2. *dub.* 4. *concluf.* 3. Paul. Laymab. *dicto cap.* 7. *concluf.* 3.

§. II.

De accusatore, & denunciatore qualiter irregularitatem contrahant, & ab illa excusentur?

1 *Accusator, seu denunciator, si ex vi suæ denunciationis moriatur, aut mutiletur accusatus, irregularis est.*

2 *Accusantes in causa propria excusantur ab irregularitate, si protestentur expressè se pœnam sanguinis non intendere, sed satisfactionem.*

3 *Hæc protestatio non solùm Clericis, sed etiam laïcis necessaria est.*

4 *Protestationi locus tantùm est in actione civili, non criminali.*

5 *Si actionem civilem intentes ad recompensationem damni illati, tametsi accusatus paratus sit damnum compensare independenter à præcepto Judicis, irregularitatem evitas protestatione facta, dummodo alia via quàm punitione reparatio damni præstari possit.*

6 *Quando censeatur accusatio, seu denunciatio institui in causa propria, non aliena.*

7 *Protestatio in causa aliena non excusat irregularitatem.*

8 *Probabilissimum est irregularitatem non constitui ex accusatione aliena causa, cujus damnum alia via averti nequit.*

9 *Quæ dicta sunt de accusatore, dicenda sunt de declamante, detinente, & comprehendente.*

10 *Si detentus ab ipsis supervenientibus occidatur, detentor irregularis non est.*

1. Accusator, seu denunciator si ex vi suæ denunciationis, aut accusationis moriatur, aut mutiletur accusatus, seu denunciatus in irregularitatem incidit. Ut colligitur *ex cap. sententiam*, & *cap. Clerici. Ne Clerici, vel Monachi*, & tradunt omnes. Debet autem mors, seu mutilatio ex accusatione, vel denunciatione consequi: nam si aliundè proveniat, accusanti, vel denuncianti imputanda non est: uti contingit, si de crimine levi nec morte, nec mutilatione digno reum accusare, & judex limites justitiæ excedens eum morti traderet, vel deformaret, nullatenus irregularis esse; quia mortis, seu deformationis ucasa non fuisti. Sicuti notavit Covarruv. *Clement. si furiosus*, 2. *part.* §. 5. *num.* 2. Bernard. Diaz *pract. capit.* 98. *num.* 3. Navarr. *cap.* 27. *num.* 214. Sayrus *lib.* 6. *thesauri*, *cap.* 16. *n.* 7. Paul. Layman. *lib.* 3. *sum. sect.* 5. *tractat.* 3. *par.* 3. *cap.* 7. *circa finem*, *vers. aliter verò.* Suar. *disput.* 47. *sect.* 3. *n.* 18. Bonac. *disp.* 7. *q.* 4. *punct.* 2. *n.* 7. Et colligitur *ex cap. postulasti*, *de homicidio*, & indicat Glossa *in cap.* 2. *de homicidio in* 6. Idem est, si huic accusato de crimine levi, & detento in carcere superveniant alterius delicti denunciationes, & probationes, ob cujus rationem morte, vel mutilatione damnetur, tu qui de delicto levi accusasti irregularitatem non contrahis, quia per se damnationis causa non es, ut expressè notant Covarruv. Sayrus, Bonacina & Layman. *locis allegatis.* Quocirca ut accusans, vel denuncians in irregularitatem incidat, opus est, ut accusatio, vel denunciatio causa sit per se mortis, vel mutilationis.

2. Verùm quia sæpè contingit tam Clericos, quàm laïcos injuriam pati, qui si accusationem instituere timore irregularitatis non possent, injuriatores audaciores fierent; ea de causa jus providit qualiter absque periculo irregularitatis possent contra sic delinquentes insurgere, & illos accusare etiam in casu quo sibi constet esse morte damnandos. Quod factum est *in cap.* 2. *de homicidio in* 6. ubi accusantes, seu denunciantes in causa propria, excusantur ab irregularitate, si protestentur expressè se pœnam sanguinis non intendere, sed satisfactionem. Neque opus est ut hæc protestatio ex voluntate, & animo ne accusatus occidatur, procedat, nam etiamsi illius occisionem intendas, modò exterius intentionem non manifestes, sed potiùs oppositum protesteris, irregularitatem evitas: quia in Textu non cavetur protestationem non debere ex animo fieri, & in exteriori foro ejusdem rationis est protestatio ficta, ac protestatio vera. Sicuti ex communiori sententia docent Covarruvias *Clement. si furiosus* 2. *parte*, §. 5. *numero* 2. *vers.* 6. Felin. *in cap. postulasti*, *de homicidio in fine.* Paz. *pract. tom.* 1. *parte* 5. *cap.* 3. *num.* 23. Henriquez *lib.* 14. *cap.* 11. *circa finem.* Suarez *disputat.* 47. *sect.* 2. *num.* 3. Avila 7. *parte*, *disputat.* 5. *sect.* 2. *dub.* 9. *concluf.* 3. Bonacina *tom.* 1. *disputat.* 7. *quæst.* 4. *punct.* 2. *numero* 11. Layman. *lib.* 3. *summ. sect.* 5. *tractatu* 3. *parte* 3. *cap.* 7. *in fine*, & alij apud ipsos: tametsi contra sentiant Sylvest. *verbo homicidium* 2. *quæst.* 8. Navarr. *summ. cap.* 37. *num.* 216. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 82. *numero* 5. Neque item necesse est hanc protestationem fieri simul ac formatur accusatio. Satis enim est, si ante prolationem sententiæ in ipso judicio fiat; ex hoc namque sufficienter indicatur accusatorem accusati mortem non quærere. Sicuti annotavit Covarruv. *dict.* §. 5. *num.* 1. Henriquez *num.* 5. Suarez *num.* 1. & Avila *suprà*

3. Hæc protestatio non solùm Clericis, sed etiam laïcis necessaria est, eo quòd accusatio per se ad defensionem non tendit, sed ad punitionem, ne tamen ipsa punitio accusatori adscribatur, remedium protestationis est à jure inventum. Et licet *in dicto cap.* Clericorum tantùm mentio facta fuerit, id factum est quia clericos magis quàm laïcos dedecet accusatio; & quia ipsi absque urgenti occasione causæ sanguinis se immiscere non possunt. Atque ita docuerunt Navarr. *cap.* 27. *num.* 213. Suarez *disp.* 47. *sect.* 2. *num.* 6. Molina *t.* 3. *disp.* 74. *num.* 9. Bonacina *t.* 1. *disp.* 7. *quæst.* 4. *p.* 2. *num.* 12.

4. Ex his infertur protestationi locum tantùm esse in actione civili non criminali. Nam si criminaliter accuses, vel denuncies; ea ipsa accusatione protestaris punitionem quærere, ac proinde protestationem factam facto contrario destruis. Sicuti rectè ex communi notarunt Suarez *dicta sect.* 2. *numero* 10. Avila 7. *part. disp.* 5. *sect.* 2. *dub.* 10. Layman. *lib.* 3. *sum. sect.* 5. *tract.* 3. *p.* 3. *cap.* 7. *vers.* 3. *dixi.* Quia adeò verum est, ut etiamsi petas vindictam citra deformationem non excuseris ab irregularitate protestatione facta, quia

petita vindicta non eſt in tua poteſtate limitare pœnam, ſed neceſſariò Judex juxta delicti qualitatem illam infligere debet, & cùm ſit ad tui inſtantiam, cauſa eris deformationis, neque proteſtatio utpote facto contraria, tibi proderit.

5. Dubium tamen eſt; An ſi actionem civilem intentes ad recompenſationem damni illati, ipſe tamen accuſatus, vel denunciatus paratus ſit damnum compenſare independenter à præcepto Judicis, & ab accuſatione inſtituta, irregularitatem evites proteſtatione facta? Videris nequaquam evitare, quia eo caſu convinceris non ſatisfactionem ſed punitionem quærere; ſiquidem ſatisfactionem tibi oblatam admittere renuis. Sed diſtinguendum eſt, ſi nullâ aliâ viâ quàm punitione tibi eſt damnum reparandum, & illius reparationem procuras, convinceris manifeſtè punitionem quærere, atque adeò proteſtatio in contrarium facta frivola eſt, & per accuſationem eliditur. Verùm ſi reparatio damni aliâ viâ quàm punitione præſtari poteſt, credo te poſſe abſque timore irregularitatis accuſationem, ſeu denunciationem inſtituere. Quia liberum tibi eſt reparationem damni velle ex manu judicis, & authoritate publicâ obtinere, quippe ſic obtenta honorabilior eſt. Sic Bonac. *diſp. 7. quæſt. 4. p. 2. num. 2.*

6. Rurſus hæc proteſtatio irregularitatem excuſat, cùm accuſatio, ſeu denunciatio inſtituitur in cauſa propria non in aliena, ut expreſsè colligunt Doctores, Navarr. *cap. 27. num. 213.* Covarruv. *2. part. relect. in Clement. ſi furioſus, §. 5.* Suarez *diſp. 47. ſect. 2. in princ.* Molina *tract. 3. diſp. 8. num. 3. & diſp. 74.* & alij paſſim *ex cap. 2. de homicidio in 6.* Quod ſi roges quando cenſenda eſt accuſatio inſtitui in cauſa propria, quando in aliena? Reſpondeo cenſeri in cauſa propria inſtitutam, ſi inſtituta ſit in defenſionem, ſeu reparationem tui honoris, famæ, vel rerum temporalium, vel in reparationem parentum, filiorum, fratrum, alteriuſve ſimilis conſanguinei, vel cognati. Quinimò exiſtimo te cauſam propriam proſequi eſſe cenſendum, ſi cauſam tui conſanguinei, vel cognati intra quartum gradum proſequaris; quia conſanguinei, & cognati intra inter ſe conjunguntur, ut bonum, vel damnum alicujus, omnium eſſe cenſeatur. Sicuti indicat Covarruv. *dicta Clement. ſi furioſus, 2. p. §. 5. numer. 4. verſ. 11.* Henriquez *lib. 14. cap. 11. num. 4.* Avila *7. part. de irregularit. diſp. 5. ſect. 2. dub. 11. concl. 1.* Molina *tract. 3. diſp. 44. num. 11.* Paul. Layman. *lib. 3. ſect. 5. tract. 3. part. 3. cap. 7. concl. 5.* & probabile reputat Suarez *diſp. 47. de cenſur. ſect. 2. num. 17.* Bonac. *diſput. 7. q. 4. p. 2. num. 4.* Deinde ſub cauſa propria, bona propriæ Eccleſiæ continentur cùm ad ipſum pertineant. Sicuti ex communi docet Henriq. *num. 5.* Suarez *numero 20.* Avila *dub 9.* Bonac. *num. 5.* Molina *diſp. 74. numero 11.* Præterea cauſa famulorum, & domeſticorum, & ſubditorum propria reputari debet juxta probabilem ſententiam traditam ab Henriquez, Covarr. Suar. Avila, Bonac. *loc. alleg.*

7. Verùm ſi accuſatio, vel denunciatio in cauſa non propria, ſed aliena inſtituatur, non evitas irregularitatem, tametſi proteſtationem facias. Sicuti ex communi notat Felin. *cap. poſtulaſti, de Homicidio.* Navarr. *cap. 27 num. 313.* Covarr. *2. p. Clem. ſi furioſus, §. 5. n. 5.* Suarez *diſp. 47. ſect. 2. num. 17.* Molina *diſp. 8. n. 8.* Bonacina *diſp. 7. q. 4. p. 2 num. 4.* & alij paſſim; & ſumitur *ex d. cap. 2. de Homicidio in 6.* ubi accuſantibus in causâ propriâ conceditur hic favor vitandi irregularitatem facta proteſtatione. De aliis verò qui in aliena cauſa accuſationem inſtituunt jus commune imponens irregularitatem omnibus cooperantibus ad mortem integrum manet. Sicuti ex communi notant relati Doctores, ſpeciatim Navarr. *num. 217.* Covarr. *§. 5. n. 4.* Avila *dub. 11. concluſ. 2.* Molina *num. 8.* Suar. *num. 11.* Layman. *concluſ. 5.* Bonac. *num. 5.*

8. Quod ſi accuſatio, vel denunciatio alienæ cauſæ inſtituatur ad præcavendum damnum reipublicæ, vel alterius privatæ perſonæ, quod aliâ viâ averti nequit probabiliſſimum cenſeo te ab irregularitate exculari nullâ proteſtatione factâ, quia eo caſu non te liberè immiſces cauſæ ſanguinis, ſicuti immiſcetur judex officium judicandi aſſumens, ſed lege charitatis coactus. Credibile autem non eſt Eccleſiam irregularitate afficere velle actionem jure naturali debitam: eſſet enim impedimentum apponere operibus charitatis, & pietatis. Atque ita docent Caietan. *2. 2. q. 33. art. 7.* Suar. *diſp. 47. ſect. 2. num. 12. & 15.* Henriq. *cap. 12. num. 8.* Molin. *tom. 1. de inſtit. tract. 2, diſp. 109. poſt 3. concluſ. §. illud etiam*, & *tract. 3. diſput. 8. num. 9.* Avila *diſp. 5. ſect. 2. dub. 11. concl. 3.* Layman. *lib. 3. ſum. ſect. 5. tract. 3. part. 3. cap. 7. numero 6.* Bonac. *diſp. 7. q. 4. punct. 2. num. 7. in fine*, & alij apud ipſos: & colligitur *ex cap. accuſati, de accuſationib.* ubi accuſans propriè non afficitur hoc irregularitatis impedimento.

9. Quæ dicta ſunt de accuſatore, vel denunciatore, dicenda ſunt de clamante, detinente, & comprehendente damnificatorem, quia hæ actiones ſunt media ad præcavendum damnum, vel jam factum recompenſandum. Ergo quâ ratione licet accuſare, licet has actiones præſtare. Sicuti expreſsè notavit Covarr. *dict. §. 5. numero 4. verſ. decimo.* Et *cap. tua nos, §. ult. de homicidio.* Navarr. *cap 27. num. 120.* Henriq. *cap. 12. num. 8.* Molin. *diſp. 74. num. 11.* Avila *7. p. diſputat. 5. ſect. 2. dub. 9. concluſ. 1. verſ. quarto excuſat.* Suarez *diſput. 47. ſect. 2. num. 20.*

10. Quod ſi detentus ab ipſis ſupervenientibus occidatur, irregularis non eſt. Tum quia irregularis eſſe non poteſt ex defectu perfectæ lenitatis, cum illud homicidium non fuerit factum authoritate publicâ. Tum quia non eſt irregularis irregularitate proveniente ex homicidio injuſto, cùm ipſe illi cauſam culpabilem non dederit, neque homicidium potuerit impedire. Quod à fortiori verum habet caſu, quo detentor proteſtaretur ſe nolle deformationem aliquam fieri detento. Sicuti videtur affirmare Covarruv. *Clement. ſi furioſus 2. part. §. 5. numero 2. verſ. octava*, Avila *7. part. diſputat. 5. ſect. 2. dub. 15.* Paul. Layman. *lib. 3. ſumm. ſect. 5. tractat. 3. part. 3. cap. 7. poſt medium, verſ. ſed quid ſi aliquis.* Bonacina *diſputat. 7. quæſt. 4. punct. 1. numer. 18.* Tametſi contrarium videatur ſentire Abbas, & Innocent. *in cap. ſignificaſti, el 2. de homicidio.* Sylveſt. *verbo homicidium 3. quæſt. 7.* Navarr. *cap. 27. numero 236.* Suarez *diſputat. 47. ſect. 2. numero 21.* affirmantes ſi damnum præventum ſit à detentore irregularem fore irregularitate proveniente ex homicidio caſuali. Sed hoc ad ſummum verum eſſe poteſt, cùm detentor excuſare poſſet homicidium abſque propriorum bonorum jacturâ; aliàs ſibi homicidium imputandum non eſt, cùm non ſequatur ex ejus actione, neque actio detentionis fuerit illicitâ.

§. III.

De teſte, Advocato, conſulente, & Confeſſore tam judicis, quàm rei qualiter irregulares ſint, vel ab irregularitate liberentur.

1 *Clericus nequit eſſe teſtis in cauſa ſanguinis.*

2 *Teſtis voluntarie teſtificans in cauſa, ſive criminali, ſive civili, ex quo teſtimonio mors, vel mutilatio ſequatur, irregularis eſt.*

3 *Si in cauſa criminali laïcus præcepto judicis cempellitur teſtimonium ferre, ſatis probabile eſt irregularem non fore.*

4 *Idem*

4 *Idem dicendum est, si in causa civili testimonium ferat ad instantiam partis potentis absque timore irregularitatis causam prosequi.*

5 *Quod dictum est de teste, dicendum de advocato.*

6 *Qualiter Advocatus defendens reum, ex cujus defensione accusator occiditur, irregularis sit.*

7 *Consultor si consilium præstet Judici juridicè irregularis est.*

8 *Confessor negans judici absolutionem, nisi sententiam sanguinis proferat ad quam in conscientia tenetur, non est irregularis.*

9 *Idem est si pœnitentem obligaret ad fatendum delictum morte dignum.*

1. CLericus nequit esse testis in causa sanguinis contra reum, ut colligitur *ex cap. is à quibus 23. quæst. 8.* ubi Clericis judicium sanguinis prohibetur, cui judicio multum cooperatur testis, ideóque à nullo Judice cogi potest ad testificandum in dicta causa, quia nequit cogi ad illicitum, & sibi graviter damnosum. Sicuti ex communi tradit S. Thom. 2. 2. *quæst. 7. art. 1. ad 3.* Abbas *in cap. sententiam, num. 11. Ne Clerici, vel Monachi.* Sotus *lib. 5. quæst. 7. art. 1. in fine*, Perez ad Villadiego *cap. 6. num. 90.* & *in additionib. ad cap. ult. pag. 186.* Mascard. *de probationib. volum. 3. conclus. 1357. num. 62.* Layman. *lib. 3. sum. sect. 5. tract. 3. part. 3. cap. 7. num. 5. vers. exinde.* Quinimò neque laïcum aspirantem ad clericatum cogi posse ad ferendum testimonium in causa sanguinis docet Avila *7. p. disputat. 5. sect. 2. dub. 11.* Henriquez *lib. 14. cap. 12. numero 9.* Quamvis Bernardus Diaz *in pract. capit. 99.* affirmat non esse receptum in praxi forensi. Notanter dixi *contra reum*; nam si pro reo testimonium ferendum sit, Clerico prohibitum non est, testem esse, neque obinde irregularitatem incurrit, esto ex accidenti detegatur accusatoris calumnia, & ob id pœna talionis puniatur, quòd benè notavit Bernardus Diaz *in pract. cap. 99. num. 22.* Sayrus *lib. 6. cap. 18. num. 11.* Suarez *disp. 47. sect. 4. num. 9.* Avila *dub. 13.* Bonacina *disp. 7. quæst. 4. p. 3. num. 4.* quia illud testimonium ad probandum rei innocentiam dirigitur, cui punitio actoris per accidens contingit, neque testi est imputanda. Requiritur tamen licentia Prælati ad dictam testificationem licitè pro reo præstandam, quam Prælatus non temerè, sed maturo judicio, & causæ cognitione debet concedere: ut advertit Bernard. Diaz *loco alleg.* & Avila *8. p. de irregular. disp. 5. sect. 2. dubit. 13.* His positis.

2. Dicendum est testem voluntariè testificantem in causa, sive criminali, sive civili, ex quo testimonio mors, vel mutilatio sequatur testificato irregularem esse, quia morti cooperatur, neque illi prodest protestatio, cùm solùm propriam causam defendenti hoc protestationis beneficium concedatur *cap. Prælatis, de homicidio in 6.* quod in teste procedere non potest, qui non in propria causa, sed in aliena testatur. Sicuti ex communi notat Covarruv. *in Clement. si furiosus 2. part. §. 5. num. 5.* Henriq. *lib. 14. cap. 12. num 9.* Julius Clar. *lib. 5. sentent. §. ult. quæst. 24. num. 8.* Molin. *tract. 3. disput. 74. num. 10.* Suarez *disput. 47. sect. 3. in fine.* Paul. Layman. *lib. 3. sect. 5. tract. 3. part. 3. cap. 7. vers. exinde.* Sayrus *lib. 6. cap. 16. num. 9.* Bonac. *disp. 7. q. 4. p. 3. in princ.* & alij passim.

3. Verùm si in causa criminali, in qua laïcus præcepto Judicis compelli potest ad testimonium ferendum, sic compulsus testimonium ferat, existimo satis probabile ob eam testificationem irregularem non fore, quia nequit dici in ea testificatione, & mortis cooperatione defectum lenitatis habuisse; cùm non voluntariè, sed præcepto compulsus testimonium tulerit. Neque credendum est voluisse Ecclesiam irregularitatem imponere testi ob testificationem jure naturæ debitam, alias retraherentur testes à veritate propalanda. Quæ in Judice nullo modo procedunt, cùm judex voluntariè & non ex præcepto officium judicandi assumit, ac proinde mirum non est quod irregularitatem incurrat sententiam sanguinis ferens. Sicuti docent adversus alios Doctores Coninch. *disput. 18. dub. 10. num. 96.* Bonac. *disp. 7. q. 4. p. 3. num. 8.* & indicat Layman. *lib. 5. sum. sect. 3. tract. 5. part. 3. cap. 7. numero 6.*

4. Quod similiter dicendum censeo, si in causa civili testimonium ferat ad instantiam partis potentis absque timore irregularitatis causam prosequi. Nam ex eo quòd accusatori concessum sit, ut possit absque timore irregularitatis protestatione facta quærelam apponere censetur ei concessa potestas producendi testes, siquidem depositio testium necessaria est ad se servandum indemnem. Testes autem producti si timorem irregularitatis haberent, à testificando detinerentur. Conveniens igitur erat testes sic productos ab irregularitate liberari. Atque ita docet Coninch. *dicto dub. 10. num. 94.* Suarez *sect. 3. num. 8.* Bonacina *disputat. 7. quæst. 4. p. 3. num. 8. vers. secundus casus.* Denique si timore cadente in constantem virum cogaris testificare in causa sanguinis, ab irregularitate credo te liberum esse; quia non te ingeris voluntariè, sed coactè sententiæ sanguinis, ideóque dignus non es, ut hoc impedimento afficiaris. Sicuti notavit Majol. *lib. 2. de irregular. cap. 8.* Coninch. *dubit. 10. num. 96.* Bonac. *disp. 7. quæst. 4. part. 3. numer. 8. vers. primus.*

5. Quod dictum est de teste, dicendum est de Advocato manere irregularem, si reus contra quem advocat, occidatur, vel deformetur, uti est omnium sententia *ex cap. aliquantos, 50. dist.* & pluribus comprobat Sayrus *lib. 6. cap. 16. num. 10.* Suar. *disp. 47. sect. 4. n. 4.* Bonac. *disp. 7. q. 4. punct. 3. num. 5.*

6. Difficultas est; An Advocatus ita reum defendens, ut accusator pœna deformationis plectatur, irregularis sit? Et quidem si in defensione rei aliqua objecit adversus accusatorem convincens illum de calumniâ, sine dubio irregularis erit; quia deformationis est causa directa, & per se. Si autem solùm accusati patrocinium suscepit innocentiam illius declarando, absque exceptione expressâ calumniæ (quod rectè fieri potest) non erit irregularis, præcipuè si protestationem fecerit, juxta *cap. Prælatis, de homicid. in 6.* quia tunc solùm censetur causâ mortis remotâ, & per accidens, & quæ ipsi advocato adscribi non debet, sed accusatori, ejusque malitiæ: ut rectè tradit Covarruv. *1. part. relect. in Clement. si furiosus, de homicidio, §. 5. num. 5.* Henriq. *lib. 14. cap. 12. n. 10.* Suar. *disp. 47. sect. 4. num. 7. & 8.* Avila *7. part. disp. 5. sect. 2. dub. 8.* Bonacina *disp. 7. q. 4. punct. 3. n. 4.* Quod à fortiori constat in casu quo advocatus reum justè, vel injustè defendat, & nihilominùs reus moriatur, quia non moritur ex illius patrocinio, sed ex proprio delicto; & hæc conclusio habet verum, etiamsi Advocatus Clericus sit. Nam esto peccet se ingerendo absque gravi necessitate in illo officio *cap. 1. distinct. 51.* quia tamen non peccat contra justitiam illud exercens, neque ex illo mors accusato evenit, non est irregularis. Verùm si ex negligentia, vel imperitia advocati reus cujus patrocinium suscipit, deformetur, alias non deformandus; advocatus irregularis erit non ex defectu lenitatis, sed ex delicto injustitiæ commisso, ut docuit Navarr. *cap. 27. num. 228.* Suarez *disp. 47. sect. 4. num. 6.* Bonac. *disp. 7. quæst. 4. punct. 3. num. 6. in fine.*

Eadem irregularitate existimat Suarez *disp. 47. sect. 4. numero 6.* affici Advocatum partes accusatoris injustè suscipientem, qui de calumnia convictus occisus fuit, quia cessante patrocinio advocati non audeat accusator moraliter loquendo, causam prosequi, atque adeò non constitueretur in illo discrimine vitæ. Ergo cen-

setur

ſetur cooperari morti accuſatoris. Sed rectiùs docuit contrarium Avila 7. *p. diſp.* 5. *ſect.* 2. *dub.* 8. *concluſ.* 2. Nam ſi advocatus bona fide proceſſit, credens accuſationem legitimam eſſe, ſicuti excuſatur à delicto, ſic excuſari debet ab irregularitate delicto annexa: ut advertit Bonac. *dicta diſp.* 7. *de irregular. quæſt.* 4. *pun.* 3. *num.* 5. Si verò malâ fide proceſſit, etſi injuſtus ſit adverſus accuſatum, nullam tamen adverſus accuſatorem injuſtitiam committit, ideóque non poteſt ei mors tanquam cooperatori injuſto imputari. Et licèt ipſe accuſator accuſationem non inſtituiſſet, niſi advocati patrocinium haberet, inde non ſequitur advocatum irregularem fore; quia ex illo patrocinio non evenit accuſatori mors authoritate publica, ſed ex calumnia aliunde probata. Aliàs quoties cooperatus eſſes furto, ob cujus cauſam fur ſuſpenditur irregularis eſſes, quod nullatenus eſt dicendum, quia non eſt cauſa mortis, delicti ratione cujus mors infligitur.

7. Quoad conſultorem attinet communis ſententia eſt irregularitatem incurrere, ſi concilium præbeat Judici, quo moveatur ad ſententiam proferendam in cauſa ſanguinis. Quod intelligendum eſt, quando conſilium à judice expoſtulatur juridicè. Nam ſi privatim expoſtuletur & Judex tanquam quælibet alia perſona de juſtitia informetur, probabilitate non caret irregularitati locum non eſſe; quia ex prædicta informatione contrahi non poteſt irregularitas ex delicto cùm nullum ibi commiſſum ſit. Neque item ex defectu perfectæ lenitatis, ſiquidem hæc tantùm impoſita eſt Judici, ejúſque officialibus authoritate publicâ fungentibus, ut optimè relato Vaſq, notavit Gaſpar. Hurtado *de irregular. difficult.* 11. *num.* 40.

8. Hinc à fortiori conſtat confeſſarium negantem judici abſolutionem, niſi ſententiam ſanguinis proferat, ad quam in conſcientia tenetur, non fore irregularem. Tum quia non procedit ut publicus juſtitiæ miniſter. Tum quia credendum non eſt velle Eccleſiam irregularitate confeſſarium inuodare ob actionem jure divino debitam, & quam ipſe excuſare non potuit. Sicuti tradit Henriquez *lib.* 14. *cap.* 16. *numero* 4. & *in comm. litt. F.* Avila 7. *part. diſput.* 5. *ſect.* 2. *dub.* 6. *concluſ.* 4. Sayr. *lib.* 6. *cap.* 18. *num.* 26. Molin. *tract.* 3. *diſp.* 74. *num.* 18. Suarez *diſp.* 47. *ſect.* 1. *num.* 8. Bonac. *diſp.* 7. *quæſt.* 4. *p.* 1. *num.* 32.

9. Idem eſt ſi confeſſarius pœnitentem obligaret ad fatendum delictum morte, vel mutilatione dignum, ad cujus manifeſtationem jure naturali tenetur, quia eo caſu non concurrit ad mortem ex parte Judicis inferentis, ſed ex parte ſuſtinentis, ac proindè ab irregularitate miniſtris publicis injuncta excuſari debet, præterquam quòd opus obligatorium præſtat, ob cujus cauſam nullo impedimento affici debet. Sicuti tradunt Coninch. *dict. diſput.* 18. *dub.* 10. *numero* 95. & 96. Henriquez, Avila, & Bonacina *locis allegatis*. Ob eandem rationem conſulens obedire ſententiæ mortis juſtæ, aut appellatione injuſta ceſſare irregularis non eſt cenſendus. Qui verò conſuleret reo, ne appellationem interponeret, cùm legitimè interponi poſſet, & ob eam cauſam ejus mors acceleretur, communiter Doctores cenſent, irregularem fore. Sed hoc credo eſſe intelligendum, quando prædictum conſilium ab advocato procedit juridicè. Secùs verò ſi privatim detur, quia eo caſu non concurrit ad mortem, ut perſona publica, & juſtitiæ miniſter, ſed potiùs, ut privatus, & ex parte mortem ſuſtinentis.

§. IV.

De aliis miniſtris, qui ad prolationem ſententiæ ſanguinis, ejúſve executionem concurrunt.

1 *Ex ſolo concurſu authoritate publica facto hæc irregularitas inducitur.*

2 *Ultra Judicem, accuſatorem, teſtem, Advocatum, &c. eſt irregularis notorius ſententiam dictans, ſignans &c.*

1. EX *præcedenti* §. colligi poteſt huic irregularitati non eſſe locum niſi ex concurſu ad mortem, ſeu mutilationem autoritate publicâ præſtito, quia ſolùm miniſtris publicis hæc irregularitas ex defectu perfectæ lenitatis indicitur *in can.* 1. *diſt.* 1. & *cap. ſententiam. Ne clerici, vel monachi*, & *cap. Prælatis, de homicidio lib.* 6. & aliis. Quocirca obſervandum maximè eſt, an concurſum ad mortem condemnati præſtiteris tanquam perſona publica, vel tanquam privata, nam ſi ut perſona publica irregularitatem contrahis, ſecùs ut perſona privata.

2. Hinc fit ultra Judicem, teſtem, accuſatorem, Advocatum irregularem eſſe, Notarium, ſeu Tabellionem teſtium depoſitiones recipientem, illáſve legentem, quando publicantur. Item ſententiam dictantem, ſignantem à famulo ſcriptam, ſigillo authenticantem, vel pronunciantem. Quinimò ſcribentem ſententiam tanquam officialem juſtitiæ; quia omnes hi ad prolationem ſententiæ authoritate publicâ concurrunt. Secùs verò dicendum eſt de famulo tranſcribente ſcripturam factam à notario, quia ſine illo tranſumpto reus condemnatur; ſicuti famulus uſurarij, qui ad reſtituendum obligatur cum uſuris cooperatus fuerit vel contractum faciendo, ſeu ſcribendo rationem dati, & accepti, ſecus ſi ſolum tranſcriberet ſcripturam uſurariam.

Deinde eſt irregularis tortor rei, ſi inde reus confiteatur crimen ob cujus cauſam pœna ſanguinis afficiatur, niſi hoc ſit in tribunali inquiſitionis. Item omnes deferentes reum ad mortem, & comitantes judicem ad cuſtodiam tam equeſtres, quam pedeſtres, non tamen populus, vel Clerici, quia ad ſpectandum aſſiſtunt; nam eſto Clericis prohibitum ſit ſententiæ ſanguinis aſſiſtere, *Cap. ſententia ſanguinis, Ne Clerici, vel Monachi*, non tamen eorum aſſiſtentia culpam gravem inducit, etiamſi ex curioſitate fiat: uti docet Suarez *diſput.* 47. *ſect.* 4. *in fine*. Præterquam quòd conſuetudine videtur præceptum illud abrogatum. Item præco præcedens reum, & illius ſententiam proclamans, & generaliter omnes illi qui ut publicæ juſtitiæ miniſtri concurrunt hac irregularitate ligantur. Qui verò ut privatæ perſonæ morti cooperati fuerint hac irregularitate non videntur ligari. Quapropter monens reum ut admoveat caput ſtipiti, vel aſcendat ſcalas, tametſi inde reus citiùs moriatur, & confeſſarius inſtigans equum, quo reus ad ſupplicium ducitur, vel carnificem poſſe ſuo officio fungi, irregulares non ſunt: quia in his actionibus non procedunt ut publici miniſtri. Præterquam quòd levia ſunt, & pro nihilo reputari debent. Illud certum eſſe debet, irregularem non eſſe, qui judicem rogaret, ne reum per ſolitas calles duceret, tametſi inde mors acceleretur, quia illa acceleratio per accidens contingit, præterquam quòd non procedit ea actio tanquam à publico juſtitiæ miniſtro.

§. V.

De irregularitate contingente in bello justo.

1 *Milites ibidem occidentes, seu mutilantes irregulares sunt.*
2 *Nullus etiam sacerdos ad occidendum exhortans, aut propria manu pugnans irregularis est, nisi ipse per se occiderit, aut deformaverit.*
3 *Satisfit objectioni.*
4 *Hoc intelligendum est in bello justo offensivo.*
5 *Si verò bellum non offensivum, sed defensivum aggrediatur, satis probabile est nullam irregularitatem contrahi.*
6 *In hac irregularitate solus Pontifex dispensare potest.*
7 *Sufficiens dispensatio est, si Pontifex concederet Clerico facultatem propria manu pugnandi.*

1. AD irregularitatem contractam ex defectu perfectæ lenitatis reducitur quæ ortum habet ex occisionibus, seu mutilationibus in bello justo contingentibus. Cùm enim ibi milites ut ministri publici, & authoritate à republica accepta mutilent, & occidant, efficitur ex defectu perfectæ lenitatis à susceptione Ordinum, altarisque ministerio excludi. Neque obest quòd accepta militia sæpè contingat in defensionem propriæ patriæ inimicos occidere, quia liberè in eam se necessitatem conjecerunt, cùm nomen militiæ dederunt, & bellum offensivum aggressi sunt. Sicuti Judex sententiam sanguinis proferens, & illam ex officio exequens irregularitatem non evitat, quamvis ex obligatioue justitiæ & præferre, & exequi sententiam debeat. Sicuti ex communi omnium Doctorum tradit Molin. *tract. 2. de justit. disputat.* 109. *concluſ.* 2. Dixi *in bello justo*; nam si bellum injustum sit, irregularitas inde contracta utpote ex delicto, extenditur ad omnes eos qui quomodocunque occisioni, vel mutilationi concurrerint, de quibus *infrà*.

2. In bello igitur justo nullus etiam Sacerdos ad occidendum exhortans, aut propria manu pugnans irregularis est, nisi ipse per se occiderit, aut deformaverit. Uti ex communi docet Panormitan. *cap. penultim. & ult. de Clerico percussore.* Navarr. *cap.* 27. *numero* 215. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 12. *numero* 4. & *cap.* 13. *num.* 2. Covarruv. *Clement. si furiosus* 2. *p.* §. 3. *num.* 2. Molina *tract.* 2. *disp.* 110. *concluſ.* 2. Avila 7. *part. disputat.* 6. *sect.* 3. *dub.* 2. Bonac. *disputat.* 7. *de irregular. quæstion.* 4. *punct. specialiter, num.* 7. Layman. *lib.* 3. *summ. sect.* 3. *tract.* 3. *par.* 3. *cap.* 8. Gaspar. Hurtado *de irregular. difficult.* 12. & alij. Et sumitur *ex cap. petitio tua, de Homicidio*, ubi Sacerdoti pugnanti adversus inimicos Christianæ religionis, ubi multi extiterunt occisi mandatur à celebratione abstinere, si de interfectione alicujus in illo conflictu dubium habeat: ergo à contrario sensu si ei constet nullum interfecisse non obligabitur à celebratione abstinere. Idem colligitur *ex cap. si quis* 51. *dist.* Et ratio hujus privilegij esse potest, ne tot irregularitate involvantur, néve à præliando in bello justo se contineant irregularitatis timore.

3. Neque obest Clericis in bello offensivo pugnam propria manu interdictam esse, *cap. clerici cum alius* 23. *quæst.* 8. & *cap.* 1. *Ne Clerici, vel Monachi*, & *cap. ex multa, de voto.* Et tradunt ferè omnes Doctores cum Glossa *in dicto capite petitio, de Homicidio*, quia inde non fit irregularitatem contrahi, hæc enim non contrahitur nisi in casibus à jure expressis: at in jure solùm expressa est irregularitas ob deformationem, vel occisionem in bello justo contingentem, non autem ob consilium, auxilium, vel favorem illicitè præstitum. Neque item obest Textus *in cap. quod in dubiis, de Pœnis*: ubi de Sacerdotibus gubernantibus navim ad pugnam, seu exercentibus conflictum, vel alios ad pugnandum excitantibus affirmatur grave peccatum committere, essèque deponendos; quia prædictus Textus (ut inquit Glossa *ibi*) loquitur de bello injusto; præterquam quòd *ibi* non fertur irregularitas, sed suspensio, vel depositio non ipso jure, sed ferenda.

4. Quod si miles propria manu occiderit, vel mutilaverit in hoc bello justo irregularis est ex omnium sententia. Argum. *dicti cap. petitio*, & aliis relatis 23. *quæst.* 8. Solùm est dubium de Clerico sic occidente, an ejus irregularitas ex homicidio illicito, & injusto dicenda sit, an ex defectu perfectæ levitatis? Et ratio difficultatis est; quia ipse occidit, & non ex authoritate publicâ, cùm non concedatur ei facultas occidendi, imò hæc illi denegata est. Econtra si bellum justum est, nulla fit hostibus injustitia eos vita privando, si ad victoriam necessarium est. Item Princeps omnibus bellantibus hanc facultatem concedit. Quod ergo Clericus contra sibi factam prohibitionem pugnet, non infertur pugnare injustè, sed religiosè. Sicuti si votum feciſſet non pugnandi extra casum necessitatis, & pugnaret, peccaret adversus votum, sed non adversus justitiam, ac proinde irregularis non esset ex delicto, & hoc videtur probabilius.

5. Verùm si miles etiam Clericus bellum non offensivum, sed defensivum aggrediatur, nullam irregularitatem contrahit non occidendo, seu deformando adversarios, ut colligitur *ex cap.* 2. *immunit. Ecclesiar.* Nam cùm illa defensio jure naturæ debita sit, credendum non est ob eam canonicum impedimentum appositum esse. Neque est simile de Judice, & ministris justitiæ, qui ex justitia legali obligantur homines interficere; quia ipsi voluntariè eam obligationem subierunt; cum ea munera susceperunt. Secùs est de pugnantibus in bello defensivo, quod bellum ipsi non voluntariè, sed coactè suscipiunt; ac proinde mirum non est, quod ab irregularitate excusentur. Sicuti eos excusat Gregor. de Valen. *tom.* 3. *disputat.* 3. *quæst.* 16 *punct.* 4. *col. penult.* Coninch. *disp.* 18. *dub.* 10. *num.* 96. Bonac. *t.* 1. *disput.* 7. *quæst.* 4. *pun.* 4. *numero* 11. Gaspar. Hurtado *de irregular. difficult.* 12. *num.* 44. & alij apud ipsos.

6. Ad extremum superest dicendum de dispensatione hujus irregularitatis provenientis ex defectu perfectæ lenitatis. Hæc igitur dispensari non potest ab alio quàm à Pontifice, non enim invenitur in jure aliqua concessio Episcopo facta. Nam in Concil. Trident. solùm datur facultas pro irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus: sub qua facultate hæc quæ non nascitur ex delicto comprehendi non potest. Ut advertit Cajet. *verbo irregularitas*, & Armilla *eodem numero* 13. Corduba *quæst.* 34. Suar. *de irregular. disp.* 47. *sect.* 6. *in fine.* Sayrus *lib.* 6. *cap.* 19. *ad finem.* Bonac. *disput.* 7. *quæst.* 4. *pun.* 4. *in fine.* At in facultate dispensandi in omnibus irregularitatibus excepta homicidij voluntarij, & bigamiæ, quam potestatem habent Prælati ordinum Mendicantium hæc irregularitas comprehenditur: ut advertit Suarez *suprà*, Layman. *lib.* 1. *summ. tract.* 5. *par* 4. *cap.* 9. *vers. his addo.*

7. Illa tamen censenda est sufficiens dispensatio, vel potiùs ablatio irregularitatis incurrendæ, si Pontifex concederet Clerico facultatem propriâ manu pugnandi. Cùm enim ex hac facultate censetur dispensare in jure inducente hanc irregularitatem, tacite censetur hanc irregularitatem tollere, seu ejus incursum impedire. Secùs si solùm concederet facultatem assistendi; quia ex ea non potest clericus propriis manibus pugnare, ac proinde si mutilet, & occidat irregularis erit: Sicuti ex communi tradit Covarruv.

Clement.

Clement. ſi furioſus, 2. *part.* §. 3. *numero* 2. Navarr. *capit.* 25. *num.* 74. Molina *de juſtit. tract.* 2. *diſputat.* 108. *verſ. eſt verò*, & *diſput.* 110. *in fine*, & *tract.* 3. *diſputat.* 75. *num.* 2. & 3. Henriquez *lib.* 14. *cap.* 11. *num.* 3. Sayrus *lib.* 6. *cap* 19. *num.* 5. Suarez *de bello diſput.* 13. *ſect.* 3. *num.* 6. *in fine*, & *diſp* 47. *de cenſ. ſect.* 6. *num.* 12. Valent. 2. 2. *diſp.* 3. *quæſt.* 3 *diſp.* 16. *p.* 4. *verſ. ſeptimò.* Bonac. *de reſtit. diſput.* 2. *quæſt. ult. ſect.* 1. *p.* 12. §. 4. & *diſp.* 7. *de irreg. quæſt.* 4. *p.* 4. *circa finem.*

PUNCTUM XV.

De irregularitate orta ex homicidio, vel mutilatione injuſta.

INter irregularitates quæ ex delicto, vel quaſi delicto ortum habent, hæc eſt potiſſima, ideóque latiùs explicanda.

§. I.

Quæ requirantur ad irregularitatem incurrendam ex homicidio, vel mutilatione voluntaria?

1 *Quæ voluntas requiratur, ut irregularitatem conſtituat ex homicidio voluntario?*
2 *In rixa inopinatâ occidens adverſarium regulariter non eſt cenſendus homicida voluntarius.*
3 *Huic irregularitati vicina eſt quæ ortum habet ex mutilatione.*
4 *Quæ mutilatio ſufficiat ad hanc irregularitatem inducendam.*
5 *Non eſt ſufficiens ad hanc irregularitatem debilitatio membri, niſi ſit illius abſciſſio.*

1. CErtum eſt ex homicidio, vel mutilatione voluntaria contrahi irregularitatem diſtinctam ab ea quæ ortum habet ex homicidio, vel mutilatione caſuali. Solùm eſt difficultas in explicanda voluntate requiſita ad hanc irregularitatem contrahendam. Quare dicendum eſt requiri intentionem expreſſam occidendi, ſeu apponendi cauſam de ſe illativam mortis, & ut talem cognitam, ut ſi præberes alicui venenum mortiferum, aut detineres, ut ab aliis occideretur. Et licèt aliqui Doctores cenſeant homicidium voluntarium eſſe, ſi velles vulnerationem, ſeu percuſſionem, ex qua plerunque mors evenit; verius cenſeo in jure canonico homicidium inde ſequutum non appellari voluntarium, ſed caſuale, quia non eſt patratum ex propoſito, & ex intentione, ſed præter. uti colligitur *ex cap.* 1. & *cap. ſicut dignum, de Homicidio*, & apertiùs ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. ibi: *Si verò homicidium non ex propoſito, ſed caſu fiat*: & notavit Anton. Gomez *tom.* 2. *variar. cap.* 3. *numero* 15. Eman. Sà, *verbo homicidium*, *num.* 4. Filliuc. *tract.* 20. *cap.* 1. *q.* 2. Vaſq. 1. 2. *diſp.* 100. *num.* 39. Gaſpar. Hurtado *de irregular. diffic.* 5. Et indicat Suar. *diſp.* 44. *ſect.* 1. *num.* 3. Et probabile reputat Bonac. *t.* 1. *diſp.* 7. *de irregul. quæſt.* 4. *punct.* 8. *num.* 2.

2. Ex qua doctrina infer, ſi in rixa inopinata occidas adverſarium, regulariter te non eſſe judicandum homicidam voluntarium. Uti docuit Salcedo *pract. crimin. cap.* 49. Didac. Perez *lib.* 8. *ordinan. tit.* 13. *numero* 256. *in Rub. col.* 4. Henriq. *lib.* 24. *cap.* 14. *num.* 1. *in fine.* Rodrig. *in ſum. verbo irregularitas. cap.* 179. *num.* 1. & 2. Avila 7. *p. diſp.* 6. *ſect.* 2. *dub.* 1. Et colligitur *ex dicto cap.* 1. *de homicidio.* Et ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. *de reformat.* Etenim homicida voluntarius ille nuncupatur qui per induſtriam, & per inſidias proximum ſuum occiderit, ſeu ex propoſito. Qui autem ſubitò iratus occidit non ex propoſito, & per induſtriâ, ſed caſu reputandus eſt occidiſſe. Quod intelligendum eſt quoad forum exterius, & etiam quoad forum interius caſu, quo occidenti non conſtet expreſſam voluntatem occidendi habuiſſe, nam ſi de hac voluntate ei conſtat jam ex propoſito occidit, ideóque ceſſat omnis dubitatio.

3. Huic irregularitati vicina eſt altera quæ ortum habet ex mutilatione, *cap. in Archiepiſcopatu, de Raptorib. Clement. unic. de homicidio.* Quæ & voluntariè, & caſu contingere poteſt. Voluntariè contingit, cùm expreſſam voluntatem habuiſti mutilandi ſeu apponendi cauſam, ex qua prævidiſti mutilationem fore eventuram, uti dictum eſt de homicidio. Secùs ſi ſolùm intendiſti vulnerare, & caſu mutilaſti.

4. Sed quæ mutilatio ſufficiat ad hanc irregularitatem inducendam? non conveniunt Doctores. Nam Cajet. 2. 2. *quæſt.* 65. *art.* 1. Sotus *lib.* 5. *de juſtit. quæſt.* 2. *art.* 1. & *in* 4. *d.* 25. *quæſt.* 3. *art.* 2. *concluſ.* 1. Suar. *diſp.* 44. *ſect.* 2. *num.* 7. Layman. *lib.* 3. *ſum. ſect.* 5. *tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 11. *numero* 11. minùs ſtrictè loquuntur; aſſerunt enim eam mutilationem ſufficere ex qua corpus humanum non integrum, ſed imperfectum eſt, ac proinde abſciſſionem digitorum, & cartilaginis auris, & naſi, & teſticulorum ſufficientem eſſe huic irregularitati. Sed quamvis hæc ſententia probabilis ſit, probabiliorem exiſtimo eam mutilationem requiri, ex qua aliquod membrum corporis abſcindatur, nam dum membrum aliquod abſciſſum non eſt, corpus humanum non eſt mutilatum, & truncum, ſed abſolutè & ſimpliciter integrum, & perfectum; aliàs mutilatio cujuſlibet partis corporis, quæ cum alio membro operatur, ſufficiens irregularitati eſſet, non ſolùm mutilatio digiti, ſed partis illius irregularitatem induceret, & ex tali defectu mutilum, & truncum corpus humanum dicendum eſſet, quod oppoſitæ ſententiæ Doctores non admittunt. Quapropter ea mutilatio conſtituit irregularitatem, quæ eſt mutilatio membri ſumpto membro pro ea parte corporis, quæ actionem aliquam habet ab alia diſtinctam. Sicuti eſt auris, naſus, pes, oculus, manus, & ſimilia, ut colligitur *ex leg. idem Offilius, ff. de Ædilit. edicto*, ubi ex unius digiti defectu non dicitur membrum deficere, & *ex leg. non ſunt liberi, ff. de ſtatu hominum*, ob multiplicationem digitorum non multiplicantur membra. Et *ex cap.* 2. *de clerico ægrotante*, Clericus carens duobus digitis cum medietate palmæ non dicitur mutilatus, aut truncatus, ſed debilitatus, ſeu deformatus. Sed præcipuè colligitur ex Paulo 1. *Corinth.* 12. dicente membra corporis non habere eundem actum, indicans ex actibus diſtinctis membra diſtingui. Atque ita tradit Gloſſa *cap.* 3. *in princ. de homicid. lib.* 6. Panormit. *in cap. de diacono*, *num.* 10. *Qui Clerici, vel voventes*, & *in cap. cum illorum*, *num.* 8. *de ſentent. excommunicat.* Bart. *in leg.* 2. *ff. de judiciis publicis*, & *in leg. non ſunt liberi, ff. de ſtatu hominum.* Bald. *in leg. ſervis, ff. de fugitivis*, & *in leg. reos*, *Cod. de accuſat. colum.* 3. Felinus *in cap. ego N. de jurejurando*, *col.* 2. & *in cap. cum illorum*, *de ſentent. excommunicat.* Covarruv. *Clement. ſi furioſus*, §. 3. *initio*, *num.* 8. Navarr. *cap.* 27. *n.* 206. *verſ. ſecundo dico.* Jacob. de Graffis *lib.* 2. *cap.* 62. *num.* 4. Gregor. de Valen. *t.* 4. *diſp.* 7. *quæſt.* 19. *punct.* 3. §. 4. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 8. *num.* 1. Sayr. *lib.* 6. *theſauri, cap.* 16. *n.* 13. Molina *tract.* 3. *de juſtit. diſp.* 69. *num.* 2. Stephan. Davila 7. *p. diſp.* 5. *ſect.* 1. *dub.* Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 8. *concl.* 2. Bonac. *diſp.* 7. *quæſt.* 4. *p.* 8. *numero* 3. Gaſpar. Hurtado *de irregular. difficult.* 5. *num.* 18.

Ex qua doctrina infertur unguium, dentium, barbæ, capillorum, digitorum mutilationem irregularem non conſtituere, quia non habent actionem aliquam diſtinctam à membris quibus uniti ſunt. Hanc doctrinam extendit Bonac. *d. pun.* 8. *n.* 3. Gaſpar. Hurtado *diff. ult.* 5. *n.* 19. ad teſticulorum abſciſſionem & Covarr. *d. Clement. ſi furioſus* 3. *p. initio*, *n.* 8. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 8. *n.* 3.

tamen

tametsi sub dubio extendunt præfatam doctrinam ad abscissionem mammillarum fœminæ. Sed has extensiones nequaquam probo ; nam esto abcissio unius testiculi existimem non esse abcissionem membri sufficientem ad irregularitatem inducendam, cùm ex ea actione non impediatur aliqua actio humani corporis ab aliis actionibus distincta, & abscissio utriusque testiculi impedit actionem generationis. Item quælibet ex mammillis fœminæ actionem habet ab aliis corporis membris distinctam. Ergo ejus mutilatio, utpote membri perfecti irregularitatem constituet. Uti colligitur ex Baldo *in leg. data opera. Cod. qui accusare non possunt. num.* 75. Sayr. *lib.* 6. *c.* 16. *in fine.* Mol. *disput.* 69. *num.* 6.

5. Dixi *requiri abscissionem membri*, neque enim sufficit debilitatio, per quam membrum reddatur inutile ad actiones humanas exercendas, quia Textus statuentes hanc irregularitatem non de debilitatione, sed de mutilatione loquuntur, ut notant Navarr. *c.* 27. *num.* 206. & 219 Suar. *disp.* 47. *sect.* 2. *num.* 5. & 11. Molin. *disp.* 68. Avila *disput.* 5. *sect.* 1. *dub.* 1. Gaspar Hurtado *difficult.* 5. *num.* 18. Coninch. *disp.* 18. *dub.* 8. *concl.* 2. Bonac. *p.* 8. *num.* 6.

Video tamen Suarez *dicta sect.* 2. *num.* 10. cui adhærere videtur Coninch. *dub.* 8. *concl.* 2. asserentem fore irregularem qui ita membrum debilitaret, ut omnino arescceret, & siccaretur, ac moreretur. Nam hæc debilitatio mutilatio formaliter dici posset, siquidem illud membrum vita privatur, ab informatione animæ separatur, & abscinditur ; aliàs posset quis à duobus mutilari nullo illorum irregulari manente : nam abscindens membrum siccum, & mortuum, non videtur irregularitati subjici ; quia ea mutilatio est ejusdem rationis, ac mutilatio cadaveris. Ex alia parte membrum siccum reddens irregularitatem non contrahit. Sed verius censeo necessariò membrum abscindendum esse ; neque sufficere, si omninò debilitetur, mortuúmve reddatur. Ut colligitur ex *cap. sicut urgeri* 1. *q.* 1. ibi : *Si cujus hominis manus esset arida, verum quidem esset membrum illius quamvis sine sanguine, & inefficax, & mortuum.* Et ita tradit Panormitan. *cap.* 1. *num.* 9. *Qui clerici, vel voventes*, & *cap. accusastis de accusationib.* Navarr. *c.* 27. *num.* 217. Covarr. *Clement. si furiosus* 3. *p. initio num. ult.* Mol. *tract.* 3. *disp.* 68. Bonac. *t.* 1. *disp.* 7. *de irregularit. q.* 4. *punct.* 8. *num.* 11. Gaspar Hurtado *difficult.* 5. *num.* 18. Henriquez & Avila *locis citatis.* & Bonac. *num.* 5. asserunt mutilantem membrum aridum fieri irregularem, quia propriè est hominis mutilator, & deformator. Quod intelligendum est, quando injustè mutilatur, & non ex officio chirurgiæ, medicinæ, & juxta illius artis regulas.

§. II.

Quæ personæ incurrant irregularitatem homicidij, vel mutilationis voluntariæ ?

1 *Occidens, vel mutilans modò baptizatus sit ; irregularis est ?*
2 *Item mandans homicidium ; seu mutilationem.*
3 *Item consulens.*
4 *Ad vitandam hanc irregularitatem ; quid præstare debeat mandans, vel consulens.*
5 *Irregularis videris esse ex homicidio casuali si consulas, vel mandes Petro, ut Joannem occidat, si inde Petrus occidatur.*
6 *Consentiens in homicidium ; si ex eo consensu homicidium sequatur, irregularis est.*
7 *Verius est te ex sola ratihabitione homicidij tuo nomine facti, te non fore irregularem.*

1 CErtum est illam incurrere qui per se occidit, vel mutilat, aut causam ex se efficacem appo-

nit, si inde occisio, vel mutilatio subsequatur, dummodò baptizatus sit. Nam ex occisione, vel mutilatione ante baptismum facta, nulla irregularitas incurritur baptismo suscepto, quia baptismo omne delictum, & indecentia ex delicto orta purgatur, ut colligitur ex *cap. si quis viduam* 50. *dist.* & *cap. si quis post baptismum* 51. *dist.* & *ibi* Glossa. Ex parte verò occisi hæc conditio baptismi non postulatur ; nam esto baptizatus non sit illum occidens, vel mutilans irregularis erit *cap. clericus* 50. *dist.* Quapropter de mandante, consulente, consentiente, cooperante ; aut ratum habente homicidium, seu mutilationem, est difficultas ; qualiter concurrere debeant, ut censeantur esse homicidæ, seu mutilatores voluntarij huic irregularitati subjecti?

2. Primò mandans homicidium, seu mutilationem fieri irregularis est ex omnium sententia, si mandatum executioni mandetur. Ut constat ex *d. cap. si quis viduam* 50. *dist.* & *cap. ultim. de Homicidio in* 6. Ut autem dato mandato irregularitatem evites non solùm debes revocare mandatum, sed etiam mandatario revocationem intimare, nam dum revocatio nota mandatario non est, semper mandatarius nomine tuo operatur, & tu causa es principalis illius delicti. Verùm si seriò revocasti mandatum, & revocationem notam fecisti mandatario ab irregularitate excusaris. Argument. à contrario sensu, quia eo casu mandatarius censeri non potest nomine tuo operari. Sicuti dixit Innocent. *in c. ad audientiam de Homicidio.* Navarr. *c.* 27. *num.* 223. Covarruv. *Clement. si furiosus* 2. *p. numer.* 9. *vers. quinto ex his.* Henriquez *lib.* 14. *c.* 16. *numer.* 2. Suarez *disput.* 44 *sect.* 3. *num.* 7. Avila 7. *p. de irregular. disput.* 6. *sect.* 2. *dub.* 4. *concl.* 1. Azor. 3. *p. lib.* 2. *c.* 8. Bonac. *disput.* 7. *de irregular. q.* 4. *p.* 8. *num.* 13. & *sequentib.* Quinimo Navarr. Henriq. Suar. Avila, & Bonac. asserunt ad hanc irregularitatem vitandam, sufficere revocationem tacitam mandati, qualis censeri debet, si adversarium in pristinam amicitiam restituas, vel cum illo affinitatem contrahas dummodò mandatario omnino hæc innotescant.

3. Secundò irregularis es, si consulas, tuisque rationibus persuadeas homicidium, vel mutilationem *cap. si quis viduam.* 50. *dist. cap. sicut dignum* §. *qui vero*, & §. *ult. de homicidio* debet tamen consilium in effectum influere, aliàs non eris illius causa. Sicuti notavit Villadiego *de irregular. c.* 6. *num.* 10. Covarruv. *Clem. si furiosus* 2. *p.* §. 2. *n.* 1. Suar. *disp.* 44. *sect.* 3. *n.* 10. Avila 7. *p. disp.* 6. *sect.* 2. *dub.* 3. Bonac. *disp.* 7. *q.* 4. *p.* 8. *n.* 19. & *sequent.* & alij apud ipsos. Consilium censetur operari in homicidium, seu mutilationem quoties homicidium, vel mutilatio ex consilio processit, vel processit facilius, citius, aut crudelius. Sicuti ad notarunt Ugolin. *de irregul. c.* 16. §. 1. *n.* 1. Tolet. *lib.* 1. *c.* 81. Bonac. *suprà.* Avila *concl.* 4. Sed in casu dubio, an consilium in effectum influxerit, illiusque fuerit causa inquit Avila *concluf.* 5. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 16. *num.* 3. Sayrus *de censur. t.* 1. *lib.* 7. *capit.* 3. *num.* 2. Thom. Sanch. *lib.* 2. *de matr. disp.* 41. *num.* 17. & *lib.* 1. *in decalog. cap.* 10. *num.* 44. *in fine*, ab ipsomet consulto, & ex aliis conjecturis colligendum esse. Si enim homicida inimicus erat capitalis occisi, vel ei jam mortem ante datum consilium minatus fuerat, vel necessaria ad patrandum delictum præparaverat, aut interfectus processerat etiam justè adversus interfectorem in causa criminali testificando, denunciando, vel accusando, seu instigando alium, sufficiens causa est, ut judicetur consilium tuum nullius efficacitatis fuisse. Item si ipse consultus asserat se non esse motum à tuo consilio ad patrandum delictum neque quoad substantiam, neque quoad modum, liber eris ab irregularitate, secùs si contrarium testetur debet tamen esse vir, qui meritò possit fides adhiberi, ut inquit Sanch. *lib.* 1. *in decal. c.* 10. *n.* 44. Si autem omnibus pensatis

dubius es, an conſilium influxerit, teneris te irregularem reputare, quia ſemper præſumendum eſt conſilium operari, dum contrarium non probatur, quippe eſt cauſa de ſe efficax, & motiva voluntatis. Ut notavit Covarr. *dicta 2. p. §.2. num. 2. verſ. in eo vero caſu.* Avila & Sanch. *loc. alleg.* Quamvis contra ſentiat Henriq. *lib. 14. c.14. num.3. & c.16. num. 3. in Gloſſa litt. D.*

4. Ad evitandam hanc irregularitatem poſt datum conſilium teneris illud revocare oppoſita perſuaſione facta. Quod ſi voluntatem conſulti à malo dimovere non poſſis, obligaris monere innocentem de damno ſibi parato, alias non vitabis irregularitatem homicidio ſubſecuto, quamtumcunque pœniteas; quia conſilium tendit ad perſuadendum conſultum ſibi, ſuóque honori convenire occiſionem, à qua prava opinione ſemel concepta non ita facilè dimoveri poteſt, ac proinde neceſſarium eſt ſive in generali, ſive in particulari occidendum monere, ut ſibi caveat. Sicuti docuit S. Antonin. *3. p. tit.28. cap.2.§.2.* Henriquez *lib.14. de irregular. cap.16. num.5.* Rodrig. *cap. 178. concl. 12.* Suarez *diſp.44. ſect.3.num.12.* Bonac. *d.punct.8. num. 20. & ſeqq.* Quod ſi conſultum dicat non ex tuo conſilio, ſed ob alias cauſas velle homicidium perpetrare, non teneris monere occidendum, ut irregularitatem evites; quia eo caſu non ex tuo conſilio, ſed ex occidentis malitia homicidium contingit. Ut advertit Rodrig. & Avila *ſuprà.* Imo Henriq. *n.5.* aſſerit non fore irregularem Clericum qui nequit conjugatam dimovere à conſilio dato aborſus; quia jam monet infantem in matre ſua. Sed hoc dictum meritò reprobat Avila, quia monitio illius infantis nullius eſt momenti, utpotè qui ſe liberare non poteſt. Secùs eſt in aliis qui ſe poſſunt ab imminenti periculo liberare, ac proinde ſi occidendum moneas, & conſultum à malo propoſito ex tuo conſilio concepto coneris dimovere, ſufficienter cenſendus es conſilium retractaſſe, & mortem præcaviſſe.

5. Quæſtio eſt, An irregularitatem incurras conſulens, vel mandans Petro ut Joannem occidat, ſi inde Petrus occiſus eſt? Et quidem te non incurrere irregularitatem ex homicidio voluntario certum eſt poſito quòd non habueris expreſſam voluntatem, ut Petrus in ea occaſione conſtitutus occideretur. Ut advertit Suarez *diſput.44. ſect. 44. ſect.3. n.17.* Coninch. *diſp.18. dub. 8. n.66.* Sed an incurras irregularitatem ex homicidio caſuali? non eſt ita conſtans apud Doctores. Et quæſtio procedit caſu quo probabiliter ſuſpiceris Petrum gravi periculo ſui occiſionis exponi. Negat Vaſq. *1. 2. diſp.100. num. 45.* Henriq. *lib. 14. cap.16.* Gaſpar Hurtado *diſput.2. de irregular. diffic.6. num.22.* quòd tuum conſilium, ſeu mandatum non dirigitur ad occiſionem Petri, ſed ad occiſionem Pauli, neque tu conſulis aut mandas Petro, ut ſe ipſum occidat, aut ab alio occidatur: Ergo irregularitas ſtatuta à jure adverſus conſulentem & mandantem homicidium te ligare non poteſt. Sed contrarium meritò docuit communis ſententia, teſte Navarro *cap.27. num.233.* Suarez *diſp. 44. ſect. 3. num. 18.* Coninch. *diſput.18. dub.8. num.47.* Avila *7. p. diſput. 6. ſect.2. dub.5. concluſ.4.* & aliis. Quia negari non poteſt te cauſam voluntariam fuiſſe tuo conſilio, ut Petrus in eo periculo conſtitueretur, & occideretur à Ioanne, ergo irregularis es non quatenus formaliter conſulis, aut mandas homicidium, ſed quatenus homicidij cauſa fuiſti tuo mandato, & conſilio.

6. Tertiò conſentiens in homicidium, quando eo conſenſu homicidio cooperaris vel percutiendo occiſum, vel impediendo ne ſe defendat, vel è contra defendendo occiſum, illique animo præbendo ſaltem tua præſentia irregularis es, ut colligitur ex *cap. ſicut dignum. §. illi de Homicidio:* ibi. *Conſtat ab homicidij reatu immunes non eſſe, qui occiſoribus operam contra alios præſtare venerunt.* Et in §. *clericos* ibi: *Clericos quos conſtat armatos interfuiſſe tanto facinori perpetuò non ſolum ab altaris miniſterio deponendos eſſe cenſemus &c.* Ut autem hac cooperatione irregularitatem contrahas ex homicidio voluntario, debes expreſsè mortem occiſi intendere, vel aliquam actionem præſtare ex qua phyſicè, ſeu directè mors ſequatur, aliàs ſolùm eris irregularis ex homicidio caſuali. Ut benè advertit Suarez *diſp.44.ſect.3. num.31. & diſp.45. ſect.3. num.1.* Quod à fortiori verum eſt, ſi neſcias principalem homicidij cauſam ex intentione occidendi procedere, ſed potius ſuſpicatus es ex intentione adulterandi, furandi, vel vindicandi injuriam proceſſiſſe. Dixi *ſi tua præſentia animum occiſori auxiſti*, quod ſemper præſumendum eſt, nam ſi daremus tua præſentia occiſorem robur non accepiſſe; eo quòd occiſo viribus, & armis ſuperior erat, immunis ab irregularitate videris, quia non es homicidij cauſa. Ut docuerunt Henriquez *lib. 14. c. 14. num. 2. litt. E.* Avila *7. p. diſput.6. ſect.3.dub. 3. concl.1.* Quod idem dicendum exiſtimant Avila, & Henriq. *cap.16.* & Navarr. *conſ.32.de Homicidio*, ſi aſſociaveris patrem, filium, conſanguineum, aut amicitia conjunctiſſimum ea tantùm intentione ne periclitaretur, quia ea aſſociatio ſub eo fine non videtur illicita.

7. Quartò aliqui Doctores, Navarr. *cap. 27. num. 233.* Molina *tract. 3. diſp. 33. memb.3.* aſſerunt te irregularem eſſe, ſi ratum habeas homicidium in tui gratiam factum; quòd ea ratihabitio mandato æquivalet. Sed rectiùs docuit oppoſitum Covarruv. *Clement.ª ſi furioſus 2. p. §.1. num.4.* Sayrus *lib.7. cap. 4. num.17.* Henriquez *cap. 16. numer. 2.* Suarez *diſp. 44. ſect. 2. num. 24.* Avila *7. p. diſput. 6. ſect. 2. dub. 6.* Coninch. *diſput.18. dub.1. in fine.* Bonac. *diſp.7. q. 4. punct.8. num. 42.* eo quòd in jure ob ratihabitionem mandato æquivalere, nam ut rectè docuerunt Henriquez, Suarez, Coninch. Bonac. & Avila, æquivalet plerúmque quoad culpam, ſiquidem potes, ita graviter peccare complacendo in homicidio facto, ac ſi illud præcepiſſes, non tamen æquivalet quoad pœnas juris, niſi ubi expreſſum eſt. Sicuti in *cap. cum qnis de ſentent. excommun. in 6.* cavetur excommunicationem canonis incurrere, qui ratam habuerit clerici percuſſionem ſuo nomine factam. Vel dic ratihabitionem mandato comparari in iis quæ à voluntate mandantis, ſeu ratum habentis pendent. Uti ſunt contractus, gratiæ, beneficia, & ſimilia. Secùs in pœnis ab alio infligendis.

§. III.

De diſpenſatione hujus irregularitatis.

1 *In irregularitate proveniente ex homicidio voluntario ſolus Pontifex diſpenſat.*
2 *Idem affirmant plures in irregularitate proveniente ex mutilatione.*
3 *Verius eſt hanc poteſtatem Epiſcopo conceſſam eſſe in* Concil. Trident.
4 *Prælatis ordinum Mendicantium qualiter conceſſa ſit hæc facultas comparatione ſuorum ſubditorum?*

1 QUod attinet ad diſpenſationem hujus irregularitatis provenientis ex homicidio, vel mutilatione voluntaria, dicendum eſt ſummum Pontificem in ea diſpenſare poſſe; quia eſt ab ipſo jure humano inducta, tametſi rarò, & non niſi ex gravi cauſa diſpenſationem concedat. Epiſcopus verò in homicidij voluntarij etiam occulti irregularitate nequaquam diſpenſat, ut apertè colligitur ex Concil. Trid.

Trid. *sess. 24. c. 6. de reformat.* ibi : *Liceat Episcopis in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus dispensare, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario.*

2. Eandem potestatem negant Episcopo pro irregularitate proveniente ex mutilatione voluntaria, Medina, *in summ. lib. 1. cap. 11. §. 12.* Henriq. *lib. 14. cap. 9. num. 3.* Sanch. *lib. 1. summ. cap. 10. num. 49.* ducti ex eo quòd hæc irregularitas non est tantum ex delicto, sed ex significatione, & Conc. Trid. solùm concedit Episcopo potestatem dispensandi in irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus, non autem in irregularitatibus ob significationem impositis. Neque obest inquit Sanch. excipi irregularitatem ex homicidio voluntario ; quia non excipitur eo quòd sub generali regula dispensandi in omnibus irregularitatibus contineretur, spectato vero, & proprio sensu verborum : sed quia sub regula continebatur spectato communi, & litterario sensu quod satis est, ne exceptio superflua esse censeatur.

3. Sed communior sententia docet hanc potestatem dispensandi in irregularitate proveniente ex mutilatione occulta injusta competere Episcopo ; quæ fuit sententia Suarez *disput. 44. sect. 4. num. 35.* & *sect. 2. num. 4.* refertque à sacra Congregatione decisum Tolet. *lib. 1. cap. 48. num. 6.* Eman. Saa, *verbo irregularitas, num. 9.* Rodrig. *tom. 1. qq. regular. quæst. 24. art. 10.* Molin. *tract. 3. disp. 70. num. 19.* & *disp. 79. num. 8.* Avila *7. par. disp. 6. sect. 5. dub. 4.* Bonacina *disp. 7. q. 4. punct. ult. circa finem.* Paul. Layman. *lib. 3. sum. sect. 5. tractat. 3. part. 3. cap. 12. num. 2.* Etenim Concilium concedit Episcopis potestatem dispensandi in omnibus irregularitatibus occultis excepta homicidij voluntarij : at irregularitas ex mutilatione proveniens non est irregularitas ex homicidio, sed ab eo distincta, ut de se constat, & optimè probat Sanchez *dicto cap. 10. num. 49.* Ergo hæc irregularitas sub ea potestate comprehenditur. Tum quia hæc facultas latè est interpretanda, utpotè beneficium Principis & in jure communi insertum, & non personis, sed dignitati Episcopali concessa. Tum quia verè irregularitas ex mutilatione procedit ex delicto, tametsi in significationem inducta sit. Neque est verum irregularitatem homicidij non contineri sub illa generali regula dispensandi in omnibus irregularitatibus occultis, aliàs ut quid Concilium potius irregularitatem homicidij voluntarij, quàm casualis, vel mutilationis excepit, si nulla illarum spectato proprio, & vero sensu verborum sub facultate dispensandi in omnibus irregularitatibus continebatur.

4. Prælatis verò ordinum Mendicantium comparatione suorum subditorum concessa est facultas dispensandi in omnibus irregularitatibus in foro conscientiæ, modò procedant ex delicto quod notorium non sit, ut constat ex *compendio privilegior. Societ. Jesu, verbo dispensatio, §. 5. & 6.* quæ potestas reservatur in Societate Præposito Generali, & quibus ipse commiserit.

§ IV.

Quæ requirantur in genere ad irregularitatem ex homicidio, vel mutilatione casuali ?

1 *Requiritur ad hanc irregularitatem culpa gravis.*
2 *Si culpam latam in præcavendo homicidio, vel mutilatione non commisisti, irregularis non es.*
3 *Affirmant plures, si culpam levem commiseris in præcavendo homicidio, quod ex opere illicito subsecutum est te fore irregularem.*
4 *Alij Doctores distinctione utuntur.*
5 *Horum sententia approbatur, & explicatur.*
6 *Satisfit objectionibus in contrarium.*
7 *Clericus torneamentis, & venationi aprorum, & ursorum vacans non est irregularis, si debitam adhibuit diligentiam ad homicidium præcavendum.*
8 *Clericus officio chirurgiæ, seu medicinæ vacans, ex qua mors, vel mutilatio subsequitur, irregularis est.*

1 CUm hæc irregularitas homicidij, & mutilationis imposita sit in pœnam delicti commissi, necessariò debet homicidium, & mutilatio causari ex culpa. Sed an sufficiat culpa levis, an necessariò gravis prærequiratur ; non conveniunt Doctores. Nam Glossa *cap. significasti el. 1. de homicidio.* Abbas, Cajetan. *verbo irregularitas.* Armilla *eodem num. 14.* Covarruv. *Clement. si furiosus. 2. p. §. 4. num. 9.* sentiunt ex sola culpa veniali hanc posse irregularitatem incurri ; quia hæc non solùm in pœnam delicti, sed etiam ob defectum significationis indicitur, ideò videtur sufficere quælibet culpa, ut pœnæ rationem habeat.

Sed rectiùs alij Doctores culpam mortalem requirunt, inter quos est Navarr. *cap. 27. n. 251.* Sotus, *lib. 5. de justit. q. 1. art. 9.* Petr. Navarra *lib. 2. de restitut. cap. 1. dub. 6. n. 69.* Gregor. de Valen. *t. 4. disp. 7. q. 19. p. 3. §. 5.* Henriq. *lib. 14. cap. 15. n. 7.* Avila *7. p. disp. 6. sect. 1. dub. 11. concl. 3.* Sayrus *lib. 7. cap. 5* Bonac. *disp. 7. q. 4. punct. 7. in fine.* Suar *disp. 45. sect. 5. n. 8.* Et colligitur ex *cap. quæsitum de pœnitent. & remissionib.* ubi pater suffocans filium secum dormientem irregularis judicatur, si suffocatio ei voluntaria fuerit, vel ex studiosa negligentia acciderit. Et ex *cap. lator de Homicidio*, ubi excusatur ab irregularitate Clericus cum alio ludens, etiamsi casu cultello quo erat præcinctus alius occubuisset ; quia non præsumit Pontifex fuisse ibi latam, & gravem culpam. Neque contrarium probatur ex *cap. continebatur eodem tit.* ubi quidam Diaconus judicatur irregularis, eo quòd ludens cum aliis, & in ludo victus existens se suppposuit falce abscondita accinctus laicum victorem portaturus, à qua laicus mortale vulnus accepit, & post dies octo exspiravit ; quia ibi præsumitur gravem culpam commisisse diaconum ludentem falce præcinctum : debebat enim deponere falcem, vel ut inquit Panormit. prohibere laico equitandi licentiam casu, quo vinceret ; aliàs erat actio de se periculosa, præcipuè cùm ex ipso Textu colligatur falcem absconditam esse ibi incautè in eum equitaturus insiliit. Quod si in conscientia constaret diaconum recordatum non esse, falcis absconditæ, neque suspicatum fuisse ex illius delatione laicum posse damnum accipere ab irregularitate excusaretur, inquit Suarez *disput. 45. sect. 5. num. 3. in fine.* Et ratio omnium est, quia irregularitas in pœnam delicti cùm gravissima pœna sit, utpote quæ privat maximis bonis, & difficilè tollitur, culpam gravem necessariò præsupponere debet ; ut sic pœna culpæ proportionetur.

2. Ex hac doctrina duplex quæstio decidi debet. Prima an homicidium, vel mutilatio proveniens ex opere aliàs licito, & honesto irregularitatem inducat ? Et breviter dicendum est, te liberum esse ab irregularitate, si culpam latam in præcavendo homicidio, vel mutilatione non commiseris. Sic tenent Doctores *numero præcedenti* relati. Et colligitur ex *cap. Joannes, & cap. ultim. de Homicidio.* Econtrà verò si negligens graviter fueris in homicidio præcavendo irregularitatem incurris, quia saltem indirectè tibi homicidium voluntarium fuit. Ut est casus relatus in *cap. Presbyterum de Homicidio* : ubi Presbyter puerum causa disciplinæ percutiens in capite, ex qua percussione post paucos dies obiit, censetur irregularis, quia modum castigationis excessit. Et ad idem est casus relatus in *cap. ultim. de Homicidio in 6.* ubi mandatum

est puerum acriter verberari & licèt mãdans præceperit verberantibus, ne sic eveniret verberatio cùm periculo homicidij, id evenire posse, debuit cogitare, practicè præcavendo periculum, ut in prædicto textu dicitur. In foro autem externo, quoties in castigatione, & correctione modus exceditur, præsumitur culpam latam adfuisse in detrimento ex ea culpa proveniente. Argum. Textus in *cap. si quis non iratus* 15. *quæst.* 1. ubi causans homicidium ex disciplina esto quoad gratiam innocens habeatur, non tamen quoad legem, quia lex respicit opus, in quo opere præsumit excessum culpabilem adfuisse.

3. Secunda quæstio est de homicidio, vel mutilatione proveniente ex opere illicito, an irregularitatem causet, tametsi non gravem, sed levem culpam commiseris in eo præcavendo? Affirmant Joannes Andreas, & Innocent. *in cap. tua nos de Homicidio*, & *ibi* communiter Canonistæ, D. Thom. 2. 2. *q.* 64. *art.* 8. & *ibi* Cajetan. Gab. *in* 4. *disp.* 15. *q.* 14. *art.* 3. *dub.* 2. Paludan. *disp.* 25. *q.* 3. *art.* 15. Cosmar Philiarcus, *lib.* 4. *cap.* 11. §. 7. Alphons. Vivald. *tract. de irregular. n.* 148. Paul. Layman. *lib.* 5. *sum. sect.* 5. *tract.* 3. *par.* 3. *c.* 10. *num.* 4. *vers. dicendum secundò*. Moventur ex *cap. dilectus c. ex litteris. C. continebatur. & c. lator de Homicidio*, ubi ab irregularitate excusantur ibidem interficientes, quia dabant operam rei licitæ, & in culpa non fuerunt præcavendi homicidium. Ergo à contrario si darent operam illicitæ rei cessaret ratio illos excusans. Secundò in jure expressum propter homicidium, & mutilationem casualem contrahi irregularitatem *cap. clerico faciente c. eos verò cum aliis* 50. *dist.* à quo jure tantùm excipitur dans operam licitæ rei, & omnem diligentiam adhibens ad præcavendum homicidium: *cap. Joannes cap. ult. de Homicidio.* Tertiò si ab irregularitate excusaretur dans operam rei illicitæ ex qua homicidium est sequutum, quia periculum ignoravit, nulla esset differentia ad contrahendam irregularitatem ex homicidio casuali, ab eo qui dat operam licitæ rei. At in jure facilius contrahitur irregularitas ob homicidium sequutum ex opere illicito, quàm licito. Ut colligitur ex *c. ad audientiam, & sequentib. de Homicidio*: Ergo dicendum est dantem operam rei illicitæ ex qua homicidium sequitur irregularem esse, tametsi solùm levissimè in præcavendo homicidio peccaverit.

4. Alij vero graves Doctores, inter quos est Covarruv. *Clement. si furiosus 2. p.* §. 4. *num.* 10. Sotus *lib.* 5. *de justit. q.* 1. *art.* 3. Corduba *lib.* 1. *qq. quæst.* 26. Navarr. *cap.* 27. *num.* 221. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 15. *n.* 3. Petr. Navarr. *lib.* 2. *de restitut. cap.* 1. *dub.* 9. *num.* 69. Gregos. de Valen. *t.* 2. *disp.* 6. *q.* 3. *punct.* 3. & *t.* 3. *disp.* 5. *quæst.* 19. *punct.* 4. §. 5. *dub.* 1. Sayrus aliis relatis *lib.* 7. *cap.* 5. *n.* 12. Avila 7. *p. disput.* 6. *sect.* 1. *dub.* 1. *vers. sed est tertia opinio* hac utuntur distinctione: aut actio peccaminosa ex qua homicidium sequitur de se est periculosa, & homicidij causativa, vel non? Si actio de se est periculosa dans operam prædictæ actioni, contrahit irregularitatem: uti contrahit Clericus exercens torneamenta, & alia pugnæ simulacra, venationem ursorum, & aprorum, quia hæ actiones ob periculum homicidij sunt Clericis interdictæ. Secùs verò si actio de se periculosa non sit. Ratio est quia exercens opus de se periculosum voluntariè periculum amplectitur, ac proinde effectus inde sequutus ei adscribi debet. Secùs est quando opus de se non habet periculum, & diligentia adhibita est ad præcavendum homicidium: nam eo casu homicidium non est voluntarium in se, ut constat, neque etiam in causa, cùm ex se non sit homicidij illativa; hæc autem irregularitas ex culpa homicidij contrahitur.

5. Hæc sententia si rectè expendatur vera est. Si enim actiones de se ita sint periculosæ, & mortis inductivæ, ut rarò exerceri possint quin hunc effectum causent, idque eas exercens cognoscat, absque dubio sive Clericus sit, sive laicus irregularis erit effectu sequuto, quia ea occisio exercenti eas actiones voluntaria est, saltem in causa. At si actiones non sint hoc modo periculosæ, & diligentia adhibita sit ad præcavendum periculum irregularitati homicidij locus non erit. Sicuti optimè tradit Castro *lib.* 2. *de lege pœnali, cap.* 14. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 15. *num.* 1. Suarez *disp.* 45. *sect.* 6. *num.* 9. quia illud homicidium non est directè voluntarium, ut supponimus, neque etiam indirectè, siquidem causa non est de se homicidij inductiva, neque etiam est voluntarium ratione alicujus negligentiæ gravis in eo præcavendo commissæ. Ergo talis actio nullam habet malitiam homicidij, & consequenter nulla irregularitas homicidij ei annecti potest.

6. Neque huic nostræ doctrinæ obstant superiùs adducta. Nam ad Textus in *cap. dilectus cap. ex litteris cap. continebatur cap. lator*, concedo vitari irregularitatem ex eo quòd opus exercitum licitum fuerit, & diligentia sufficiens adhibita ad homicidium vitandum; nego tamen inde inferri cessante una ex illis contrahi, sed necessariò utraque cessare debet, vel saltem præcipua, quæ est debitam diligentiam adhibere in vitando homicidio. Ad secundum respondeo ex ipsa rei natura ab irregularitate homicidij excusari qui diligentiam adhibuit ad illud præcavendum tametsi expressis verbis non inveniatur in jure exceptum. Ad tertium dico hanc esse differentiam inter dantem operam rei licitæ, vel illicitæ, ex quibus homicidium sequitur, quòd dans operam rei licitæ præsumitur diligentiam ad præcavendum homicidium adhibuisse, quæ tamen diligentia non præsumitur in eo qui opus illicitum exercet.

7. Hinc deciditur clericum torneamentis, & venationi aprorum, & ursorum vacantem ex quibus homicidium subsecutum est nullomodo irregularem esse, si debitam adhibuit diligentiam ad homicidium præcavendum; quia hæ actiones non sunt ita de se periculosæ, ut frequenter homicidia inferant, aliàs laicis æquè ac Clericis interdictæ essent, & æquè laici, ac Clerici irregulares forent homicidio à casu subsecuto. Quod rectè de omnibus negant Covar. *Clem. si furiosus 2. p.* §. 4. *num.* 10. *vers. quartò.* Suarez *disp.* 45. *sect.* 6. *num.* 14. Sayrus *lib.* 7. *c.* 5. *num.* 13. Avila. 7. *p. disp.* 6. *sect.* 1. *dub.* 1. Layman. *lib.* 5 *sect.* 5. *tract.* 3. *par.* 3. *cap.* 10. *vers. sed nunquid*, tametsi contra sentiat Cajetan. 2. 2. *quæst.* 64. *art.* 8. Navarr. *cap.* 27. *num.* 237. Mol. *tract.* 3. *disp.* 77. §. *clerici.*

8. Unicus tamen casus ab hac regula excipitur contentus in *cap. sententiam Ne clerici, vel Monachi*, & *cap. tua nos de Homicidio*, in quo Clericus irregularis est morte, seu mutilatione eveniente ex officio chirurgiæ, seu medicinæ quamtumlibet omnem diligentiam ad evitandam mortem, seu mutilationem adhibuerit. Etenim cùm omnibus Clericis in sacris constitutis, Monachisve, & Religiosis interdictum sit officium chirurgiæ, vel medici per incisionem, vel adustionem, quia has personas dedecet hoc officium exercere ob periculum mortis, quod solet huic exercitio annecti, à quo periculo convenit clericos in sacris, monachos, & religiosos alienos esse, ideóque irregulares censentur, si ex eorum actione utpote illicita, & ratione periculi prohibita mors eveniat. Sicuti docet Glossa, & Abbas *in dicto cap. tua nos de homicidio.* Covarruv. *dicta Clement. si furiosus 2. p.* §. 4. *num.* 10. Suarez *disp.* 45. *sect.* 6. *num.* 12. Molina *tract.* 3. *disp.* 75. *num.* 2. Avila 7. *p. disp.* 6. *sect.* 1. *dub.* 2. Layman. *lib.* 3. *sect.* 5. *tract.* 3. *par.* 3. *cap.* 10. *num.* 3.

Notanter dixi *Clericos in sacris*, nam Clerici in minoribus ordinibus constituti, tametsi beneficiati sint, irregularitati non subjiciuntur officium chirurgiæ cum incisione, vel adustione exercentes, si diligentiam adhibue

adhibuerint ad præcavendum mortis periculum, quia illis non est hoc officium interdictum, ut notavit Molina, & Layman. *supra.* Neque item eam irregularitatem contrahunt, quando necessitas infirmi urget, & non est alius qui illud officium exerceat; quia non erat conveniens ob opus debitum ex charitate irregularitatem imponere. Ut advertit Avila *dub.* 10. *concl.* 3. & 4. Mol. & Layman. *locis allegatis.* Quapropter ad hanc irregularitatem incurrendam debent clerici in sacris, vel religiosi per se ipsos officium chirurgiæ per incisionem, vel adustionem exercere absque urgente necessitate ex qua incisione, vel adustione mors succedat. Etenim si infirmus non ex adustione, vel incisione moriatur, sed ex gravitate morbi non est censendus clericus in sacris constitutus adurens, vel incidens irregularis, tametsi in ea actione peccatum contra prohibitionem sibi factam commiserit. Uti docuit Covarruv. *dicta Clement. si furiosus* 2. *p.* §. 4. *num.* 3. *vers. nam si chirurgus.* Henriquez *lib.* 14. *cap.* 3. *num.* 10. Avila 7. *p. disput.* 6. *sect.* 1. *dub.* 10. *concluf.* 5.

§. V.

Expenduntur aliqui casus speciales, pro superioris doctrinæ clariori intelligentia.

1 *Adulter ob cujus causam uxor à marito occiditur, ex communi sententia irregularis est.*
2 *Declaratur textus in* capit. sicut & litteris de Homicidio *de Presbytero ludente cum fœmina inhoneste.*
3 *Explicatur Clement.* si furiosus de homicidio, *qualiter furiosus, infans, vel dormiens excusentur ab irregularitate*
4 *Qualiter projiciens sagittam intentione vulnerandi Petrum, & casu Paulum occidens, irregularis sit.*
5 *Si petrum percutias non lethaliter, & ipse moriatur ex sua intemperantia, vel ex negligentia medici non videris irregularis, etsi plures contrarium censeant.*
6 *Qualiter subministrantes cibos, & pocula infirmis, irregularitatem contrahant.*

1 PRimus casus est de adultero ob cujus causam uxor à marito occiditur, in quo casu Avila 7. *p. de censur. disputat.* 5. *sect.* 3. *dub.* 3. *concluf.* 1. & 21. *circa finem.* Mercado *de contractib. cap.* 4. *pag.* 11. *vers. & dub. esse privilegio* Henriq. *lib.* 14. *c.* 10. *in fine.* Petr. Navarr. *lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 363. negant irregularem esse, tametsi prævideat periculum mortis, cui se, vel uxorem exponit, quia illa non est causa sufficiens, ut maritus propriâ authoritate vellet uxorem, vel adulterum occidere.

Nihilominus communis sententia hunc adulterum irregularitatis damnat, si temerè ad uxorem accessit debita diligentia ad præcavendum mortis periculum non adhibita. Sicut docuit Covarruv. 2. *p. dicta Clement. si furiosus* §. 4. *num.* 10. Navarr. *c.* 27. *num.* 238. Joann. Gutierr. *lib.* 2. *canon. qq. cap.* 6. *num.* 41. Sayrus *lib.* 7. *c.* 6. *num.* 26. Suarez *disp.* 45. *sect.* 5. *num.* 7. Laym. *lib.* 3. *sect.* 5. *tract.* 3. *part.* 3. *c.* 10. *num.* 2. decisumque id refert Navarr. à Pio V. cùm in sacra Pœnitentiaria hic casus controverteretur. Ratio est, quia adulter prævidens uxoris interficiendæ periculum, illius interfectionis indirecta causa est eam tali periculo exponens. Sicuti censendus esses indirecta causa mortis, si aliquem suaderes, ut ea via incederet, qua esset periculum probabile esse à latronibus interficiendum, vel si ei injuriosam aliquam actionem ab alio factam referres, ex qua suspicareris movendum esse ad patrandum homicidium. Hinc deducitur te irregularem fore, si maritum aggredientem interficias in tui, vel uxoris defensionem, dummodò hujus interfectionis periculum prævideres, neque diligentiam adhiberes ad vitandum, quia iniquè, & illicitè prædictæ interfectionis periculo te exposuisti, ideóque illa interfectio esto in defensionem fuerit facta, in causa tamen voluntaria fuit, & iniqua, atque adeò sufficiens ad irregularitatem inducendam. Sicuti si contumeliis aliquem provocares credens inde arrepturum occasionem ad te occidendum irregularis esses eum sic lacessitum aggredientem interficiens: Ut benè tradit Navarr. *cap.* 27. *num.* 238. & *lib.* 5. *conf.* 33. *de homicidio in* 2. *edit.* Gutierr. *lib.* 2. *canon. qq. cap.* 6. *num.* 43. Molina *tract.* 3. *disput.* 72. *num.* 5. Suarez *disp.* 46. *sect.* 1. *num.* 12. Layman. *lib.* 3. *sect.* 5. *tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 10. *num.* 2. Tametsi contrarium sentiant Sotus *lib.* 5. *de justit. quæst.* 1. *art.* 9. Henriq. *lib.* 14. *c.* 10. *num.* 3. Lessius *lib.* 2. *cap.* 9 *num.* 105. Avila *disp.* 3. *sect.* 5. *dub.* 3. *concl.* 1.

2. Secundus casus continet explicationem Textus in *cap. sicut & litteris de homicidio*, ubi quidam presbyter declaratur irregularis; eo quòd mulierem prægnantem qua cum contraxerit consuetudinem inhonestam, & quam asserebat se concepisse ex eo per zonam arripuerit quasi ludens, ex qua arreptione fœtus mortuus fuit. Nam ibi non imponitur irregularitas, quia ludus fuisset inhonestus, sed quia fuit noxius, & periculosus, quod periculum præsumitur prævidisse, & cùm nullam adhibuerit diligentiam ad illud præcavendum, meritò censetur causa aborsus fuisse, atque adeò irregularis. Sicuti tradit Covarruv. *Clement. si furiosus* 2. *p.* §. 4. *num.* 10. *vers. quinto.* Henriq. *lib.* 14. *c.* 15. *num.* 4. Suar. *disp.* 45. *sect.* 6. *num.* 11. Avila 7. *disp.* 6. *sect.* 1. *dub.* 6.

3. Tertiò explicanda est *Clement. si furiosus de Homicidio*, ubi furiosus, infans, vel dormiens (& idem est de ebrio) excusantur ab irregularitate homicidij, si cùm sanæ mentis essent non præviderunt se illius periculo exponi, aut si illo prævisо debitam in illo præcavendo diligentiam fecerunt; quia occisio inducens irregularitatem debet esse aliquo modo volita, quod esse nequit, nisi præcognita fuerit. Quapropter in foro civili hi non tenentur de homicidio *leg. in favorem, ff. ad leg. Cornel. de sicariis.* Et hoc intelligendum est tametsi culpabiliter in ebrietatem, vel amentiam, incidissent ut advertit Covarr. 2. *part. dictæ Clement.* §. 4. *numero* 3. & 4. Navarr. *cap.* 27. *numero* 231. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 15. *numero* 7. Avila 7. *part. disp.* 6. *sect.* 1. *dub.* 12. & 15. Secus esset, si prævisо periculo non ad illud præcavendum. Uti deciditur *cap. quæsitum de pœnitent. & remissionib.* & *cap. consuluisti* 2. *quæst.* 5. Et notavit Suarez *disp.* 46. *de irregular. sect.* 1. *num.* 12. Doctores nuper relati, quia ratione negligentiæ ea occisio indirectè est voluntaria. Quod si dubium sit, an occisio facta sit tempore furoris, vel sanæ mentis, siquidem occidens lucida habet intervalla, vel vino arripi solet in foro externo pendet ex qualitate, & circunstantiis ejus. Tradit Covarr. 4. *decretal.* 2. *part. cap.* 2. *num.* 5. Avila *supra*, qui optimè addit, si pensatis omnibus fuerit dubium potiùs judicandum est tempore furoris occidisse, juxta ea quæ tradit Anton. Gomez *tom.* 3. *variar. cap.* 1. *numero* 71. Ex quo capite excusatur ab irregularitate puer major septennio alium occidens, de quo dubitabatur, an plenum habuerit usum rationis. Argum. desumpto ex doctrina Bart. *in leg. non solum.* §. *sed ut probari, ff. de Novi operis nunciat.* ubi inquit delictum quod potest fieri tempore licito vel illicito, accusantem teneri probare factum esse tempore illicito, & punibilli. Sicuti tradit Henriquez *lib.* 14. *cap.* 3. *n.* 4. *in comment. lit. Y.* Avila 7. *par. disputat.* 6. *sect.* 1. *dub.* 13. *concl.* 3.

4. Quartò infertur decisio illius quæstionis, an irregularis sis projiciens sagittam intentione vulnerandi Petrum

Petrum & caſu ibi aderat Paulus qui occiſus fuit ; Dicendum eſt ſi tibi conſtitit ibi adeſſe hominem, quem tamen credidiſti eſſe Petrum , & nullum alium , ſine dubio irregularis es , quia ea ſagittæ projectio ex intentione vulnerandi hominem proceſſit , quinimo ſi habuiſti intentionem occidendi Petrum , & Paulus fuit occiſus ſatis probabile eſt , te incurriſſe irregularitatem ex homicidio voluntario. Ut docet Suarez *diſputat.* 45. *ſect.6. numero* 18. ſecùs eſſet , ſi projeciſſes ſagittam animo occidendi feram , & debitam diligentiam appoſuiſti , ne hominem occideres , quia eo caſu occiſio hominis tibi voluntaria non eſt , etiam indirectè , ut tradit Covarruv. *dicta Clement. ſi furioſus 2. part.* §. 4. *num.* 10. Suarez *dict. ſect.6. num.* 14.

5. Quintò deciditur , an cenſendus ſis irregularis ex eo quòd Petrum non lethaliter vulneraveris, ipſe Petrus moriatur ex ſua intemperantia , vel ex negligentia medici , vel aliunde ? Affirmant. S. Anton. 3. *part. tit.* 28. *capite* 2. *in principio* Navarr. *cap.* 27. *numero* 223. Henriquez *lib.*14. *capite* 14. *num.*4. Gutierr. *lib.*2. *canon.qq. capite* 6. *numer.* 93. Molina *tractat.*3. *diſputat.*32. *a numero* 2. Avila 7. *parte diſp.* 6. *ſect.*1. *dubio* 5. *concluſ.* 2. Layman. *libro* 3. *ſect.*5. *tractat.* 3. *capite* 3. *numero* 10. *circa finem.* Ducuntur ; quia medio illo vulnere injuſtè illato occaſionem præbuiſti Petro , ut moreretur , neque enim ei mors eveniret, niſi vulnus accepiſſet : ergo vulnus fuit cauſa ſaltem partialis ſuæ mortis.

Cæterùm etſi dicta ſententia ſit ſatis probabilis , probabiliorem judico quæ te in hoc caſu ab irregularitate excuſat. Uti docuit Sylveſt. *verbo homicidium* 2. *quæſtion.*22. Cajetan. 2. 2. *quæſtion.*64. *art.*8. & *ibi* Aragon. Sotus *libro* 5. *de juſtit. quæſtion.*1. *art.*5. Leſſius *lib.* 2. *de juſtit. capite* 9. *num.*102. Suarez *diſput.* 45. *ſect.* 6. *num.* 19. Ægidius Coninch. *diſputat.* 18. *num.*70. & 86. Gaſpar Hurtado *de irregular. diffic.* 8. *numer.*31. Et colligitur ex *cap. exhibita de Homicidio*, ubi ab irregularitate excuſatur puer inſequens alium ex cujus inſecutione inſecutus cecidit , & capite vulneratus propter imperitiam medicorum , & propter patris incuriam illum laboribus , & ſudoribus exponentis , mortuus eſt. Neque eſt certum excuſari *ibi* puerum ratione ætatis ; ſupponitur enim doli capax, & lapidem projeciſſe non intentione vulnerandi , ſed timorem incutiendi , verius namque excuſari , quia mortis cauſa proxima non fuerit,etſi occaſionem præbuiſſet. Sed apertiùs probatur ex *capite ſtudeat* 50. *diſt.* ubi Presbytero percutiente Diaconum equitantem , qui diaconus ex equo cecidit , & cervicis fractione interiit , mandatur examinari , an Diaconus fuerit percuſſus ad mortem , & ex illa percuſſione mortuus ſit , nam eo caſu deciditur irregularem fore. At ſi reperiatur diaconum non fuiſſe percuſſum ad mortem , injungitur Presbytero pœnitentia ad tempus. Ecce qua ratione ex vulnere non lethali occaſionem tamen morti præbente irregularitas non contrahitur. Ratio verò eſt ; ad incurrendam irregularitatem non ſufficit utcunque occaſionem mortis præbere , ſed oportet occaſionem proximam eſſe , ex qua mors ſequatur. At cùm vulneratus non ex vulnere , ſed ex intemperantia , alióve medicamento nocivo interiit vulneranti non eſt adſcribenda mors. Secùs eſſet , ſi ex eo vulnere febris excitaretur , quæ vulneratum peremit , vel ſi ſimul cum illo vulnere aliud vulnus ſupervenit , ex cujus conjunctione primum vulnus ad mortem concurrit ſaltem ut breviori tempore ſuccederet , vel ſi deficiente medico, aut chirurgo ex illo vulnere aliàs non lethali , lethale factum eſt ; quia in his omnibus caſibus convincitur vulnus primum cauſam eſſe mortis proximam. Diſcernere autem an vulnus lethale ſit , vel non , & ad mortem concurrerit , ad medicos pertinet. Uti docuit Felin. *capite presbyterum de Homicidio.* Avila 7. *parte diſputat.* 6. *ſect.*1. *dub.* 5. *concluſ.* 3. cum Gloſſa *in lege* 1. *verbo depulſo. Cod. de emendis ſervis* , ubi ait non eſſe cenſendum vulnus lethale , ſi vulneratus finito triduo poſt vulnus acceptum pedibus ambulavit. Et in *capite præterea de clerico percuſſore* dicitur vulneratum non præſumi ex vulnere deceſſiſſe , ſi poſt octo menſes à vulnere ſuſcepto deceſſerit. Secùs ſi brevi tempore mortuus fuerit : & facit *cap. ſi qua fœmina* 50. In caſu tamen dubio cenſendus eſt vulneratus irregularis *Cap. ad audientiam* , & *capite ſignificaſti de Homicidio.*

6. Sextò infertur quid dicendum ſit de ſubminiſtrantibus cibos , & pocula infirmo. Hi namque ſi aliquam medicinam infirmo exhibeant maximè contra præſcriptum medici , ex qua notabiliter mors acceleretur , ſine dubio irregulares erunt , niſi ignorantia excuſentur , quia actione peccaminoſa ad mortem infirmi juvant. Sicuti tradit Villadiego *de irregular. cap.6. verſ. item de ſervientibus* , *num.* 39. Covarr. 2. *part. Clement. ſi furioſus* , §. 4. *num* 5. Navarr. *capite* 27. *num.*128. Henriquez *lib.*14. *capite* 15. *numero* 5 Avila 7. *part. diſputat.*6. *ſect.*1. *dub.*1. Nullus tamen eſt ſcrupulus habendus ex eo quòd mutaveris , vel revolveris infirmum animo ſubminiſtrandi cibum , vel ut commodiùs quieſcat , eſto inde aliqualiter mors accelerata ſit ; quia nec notabiliter acceleratur , neque infirmus tenetur ob eam levem accelerationem excuſandam tantam incommoditatem ſuſtinere , ut notarunt Henriquez , & Avila *ſuprà* Sayrus *lib.*7. *cap.*6. *num.*13.

§ VI.

De cooperantibus ad homicidium, vel mutilationem , qualiter contrahant hanc irregularitatem.

1 *Si determinato occidere , & mutilare conſulas tantùm mutilationem , non es irregularis.*

2 *Cùm plures aſſociatim concurrunt ad occiſionem , percutiens lethaliter irregularis eſt. Si nullus Cognoſcitur vulnus lethale inflixiſſe , qui dubius fuerit ſe reputare debet irregularem.*

3 *Si certò conſtat quis vulnus lethale inflixerit , cæteros aſſociantes excuſat* Covarruv. *ab irregularitate.*

4 *Verius eſt excuſari non debere.*

5 *Satisfit fundamento oppoſito.*

6 *Quod ſi Parochus vulnus lethale inflixerit , ex quo tamen vulneratus mortuus non eſt , ſed ex vulneribus acceptis à parochianis , an cenſeatur irregularis.*

1 DE mandante , & conſulente ſuperius diximus loquentes de irregularitate ex homicidio voluntario. Solùm adverto conſulentem , & mandantem excuſari poſſe à peccato , & conſequenter ab irregularitate ; ſi determinato patrare occiſionem conſulat , & præcipiat mutilatione eſſe contentum , quia eo caſu non mandat mutilationem abſolutè , ſed mandat , & conſulit ne ultra mutilationem progrediatur , quod illicitum non eſt poſito quod alia via ab occiſione dimoveri non poteſt.

2. Difficultas eſt , An pluribus aſſociatim concurrentibus ad occiſionem Petri non conſilio , ſed ex repentina occaſione omnes irregulares ſint , etiam illi , qui nullum intulerunt vulnus ? In qua difficultate dicendum eſt percutientem lethaliter irregularem eſſe irregularitate orta ex homicidio voluntario , vel caſuali juxta intentionem quam habuit. Si verò nullus cognoſcitur qui vulnus lethale inflixerit , qui dubius fuerit,

fuerit, reputare se debet irregularem. *Cap. ad audientiam de Homicidio.* Quapropter Judex ignorans quis illorum vulnus lethale inflixerit, omnes reputat homicidas, quia omnes in rixando deliquerunt, esto non pœna ordinaria, sed arbitraria eos condemnare debeat. Ut multis allegatis docet Covarruv. *Clement. si furiosus 2.p. §. 2. num. 5.* Secùs esset si post diligentem inquisitionem non cognosceret, qui in rixa fuerunt inventi, quia tunc omnes absolvere debet, ne se periculo exponat puniendi omnino innocentes, ut notavit Villadiego *cap. 6. num. 45. vers. sed primò.* Henriq. *lib. 14. cap. 14. num. 3. in fine.* Majol. *lib. 5. cap. 48. §. 4. num. 9.* Suarez *disput. 45. sect. 3. dub. 3. concluf. 3.* Qui omnes fingunt casum, quando ex aliqua domo in qua habitant quatuor homines projectus est lapis, ex cujus ictu aliquis mortuus est, & nullo modo constat, quis illum projecerit, omnes absolvuntur ab irregularitate, & pœna; quia æquius est unum nocentem tolerare, quàm tres innocentes damnare.

3. Quod si certò constiterit quis vulnus lethale inflixerit, omnes alios vulnus lethale non inferentes affirmat Covarruv. aliis relatis in *Clement. si furiosus 2.p. §. 2. num. 1. vers. secundus casus* non fore irregulares. Ducitur quia infligens vulnus lethale tenetur de homicidio, non alius, reliqui enim tenentur de percussione ex *Textu in leg. cum Mela, §. sed & si servum ff. Ad legem Aquiliam.* & *in leg. si rixa ff. de sicariis.* Ergo cùm liberi sint ab homicidio, liberi erunt ab irregularitate. Secundò probari potest ex *cap. significasti elect. 2. de Homicidio*, ubi Parochus excusatur ab homicidio, & irregularitate si non inflixerit vulnus lethale latroni, qui aliis vulneribus acceptis subitò interiit.

4. Verùm etsi hæc sententia probabilis sit, probabiliorem existimo hos cooperatores, etsi nullum lethale vulnus inflixerint, irregulares fore, quia negari non potest sua præsentia auxilium & favorem occisori & tribuisse, & occisum impedisse ne se defenderet, ac proinde omnes judicandi sunt secundùm canones rei homicidij, & irregularitati subjecti ex *Textu in cap. si quatuor homines 23. quæst. 8.* Et tradit Glossa *ibi*, Navarr. *cap. 27. num. 224. §. Decimo.* & *conf. 32. de homicid. in fine.* Majol. *lib. 5. de irregular. cap. 48. §. 4. num. 7.* Henriq. *lib. 14. cap. 14. num. 2. & 3.* Suarez *disput. 45. sect. 3. num. 9.* Avila *7. p. disputat. 6. sect. 3. dub. 3. concluf. 4.* Coninch. *disput. 18. dub. 8. num. 70.*

5. Neque obstant contraria. Fatemur equidem jure civili non puniri hos cooperatores ut homicidas; benè tamen secundùm statuta canonum quoad pœnam irregularitatis, ut in *suprad. cap. si quatuor homines* habetur. Minus obstat Textus in *cap. significasti*, non ille Parochus separatim, & divisim vulnus inflixit, & non lethale, neque cooperatus fuit ullo modo ad occisionem, sed alij parochiani supervenientes absque ejus voluntate subitò latronem interfecerunt, ideóque Parrocho mors non tribuitur. Secùs dicendum, cum omnes per modum unius concurrunt.

6. Sed quid si Parochus vulnus lethale inflixisset, non tamen inde vulneratus mortuus esset, sed ex vulneribus acceptis à parochianis? Latè hanc difficultatem versat Covarruv. *dicta Clement. si furiosus 2.part. §. 2. num. 4.* & affirmat communem opinionem damnare parochum irregularitate; quia in *dicto cap. significasti* solùm excusatur Parochus ab irregularitate, quia certò constat non inflixisse vulnus lethale. Sed ut optimè tradit Covarruv. *suprà* hic casus non deciditur in *dicto cap. significasti*; nam ex illo solùm colligitur Parochum irregularem esse, cùm constat vulnus ab ipso illatum fuisse lethale, vel de hoc stat dubium, & ex alia parte discerni nequit quo ex vulnere percussus interierit, an ex vulnere inflicto à Parocho, an ex vulneribus quæ parochiani intulerunt. Nihil tamen in *supradicto cap. significasti* definitur de Parocho, qui etsi lethaliter percusserit constat percussum non ex illius vulnere, sed ex aliis acceptis interiisse. Quocirca dicendum existimo cum Henriq. *lib. 14. cap. 14. num. 3.* Avila *7. part. disput. 6. sect. 3. dub. 4.* Molina *tractat. 3. disputat. 33. memb. 6. num. 4.* Layman. *lib. 3. summ. sect. 5. tractat. 3. part. 3. cap. 10. in fine* percutientem lethaliter quando divisim, & per se concurrit, si vulneratus non ex ipso vulnere, sed ex aliorum vulneribus obierit, neque irregularem esse, nec teneri de homicidio, sed solùm de vulnere. Ex Medicorum autem judicio, & ex circunstantiis constare debet primum vulnus non causasse mortem etiam quoad accelerationem. Sicuti contingeret, si ex secundo ictu caput esset confractum, vel pectus transfossum, aut cor transverberatum, ex cujus vulnere statim percussus obierit. Ratio nostræ doctrinæ est, quia ad irregularitatem homicidij injusti contrahendam, opus est illius esse causam proximam, & efficacem, qualis non est in præsenti, ut supponimus. Et confirmo, si lethaliter percussus occidatur à fulgure, percutiens irregularis non est censendus; quia non causavit de facto homicidium, siquidem æquè percussus vi fulguris interiit ac si nullum vulnus accepisset, sic in nostro casu dicendum est: favetque textus in *leg. ita vulneratus ff. Ad legem Aquiliam.*

§. VII.

Qua ratione non impedientes homicidium incurrant irregularitatem.

1 *Si ex charitate solùm teneris, communis est sententia te irregularem non esse.*
2 *Si ex justitia irregularem fore.*
3 *Satisfit aliquibus objectionibus.*
4 *Si te rixante cum Joanne superveniant tui consanguinei, vel amici & Joannem occidant irregularis es, si pro viribus non impedisti.*
5 *Si volenti ex charitate defendere innocentem persuadeas ne defendat, non obinde irregularis es.*
6 *Ex intentione qua moveris ad non impediendum homicidium, dicenda est irregularitas ex homicidio voluntario vel casuali.*
7 *In hac irregularitate ex homicidio casuali, vel mutilatione si occulta sit Episcopus dispensare potest.*

1 DUplex potest esse obligatio impediendi homicidium ex justitia; vel ex charitate. Si ex charitate solùm tenearis, communis est sententia te irregularem non esse. Uti deciditur *cap. si quatuor homines 23. q. 8.* ibi: *Qui vero neque eum impugnabant, neque vulnerabant, neque auxilio cooperatores fuerunt, tantùm adfuerunt, extra noxam sint, hoc est extra pœnam irregularitatis*, de qua *ibi* erat sermo. Etenim sic omittens impedire non peccas peccato homicidij, siquidem non peccas contra justitiam, nec ut homicida teneris, ut probat Bart. *in leg. 1. §. sed in eo, ff. ad senatusconsult. Sillanian.* & tradit Navarr. *cap. 27. num. 231.* Molina *tractat. 3. disput. 76. num. 8.* & *disp. 33. memb. 5.* Suarez *disput. 45. sect. 4. num. 3.* Filliuc. *tract. 20. cap. 4. num. 127.* Bonac. *de irregular. disp. 7. quæst. 4. p. 8. num. 37.*

2. Si verò tenearis ex justitia homicidium impedire communiter Doctores affirmant te irregularem fore non impedientem cum possis. Sic Navarr. *cap. 27. num. 231. & 233.* Henriq. *lib. 24. cap. 12. num. 10.* Manuel Rodrig. *verbo irregularitas, cap. 178. concluf. 4. & 5.*

Suarez *diſp.46. ſect. 4. num.3. & 5.* Avila *7.p.diſp. 6.ſect.2.dub.7.concluſ.1. & 2.* Tolet. *lib.1. cap.83.n.4.* Bonac. *dicta diſp.7. quæſt. 4. punct.8. num. 37.* & alij apud ipſos. Et probatur, quia cauſa moralis es homicidij : ut dicitur in *cap. non inferenda*, & *cap. qui poteſt 23. quæſt. 3.* ibi : *Qui poteſt obviare, & perturbare perverſos, & non facit, nihil eſt aliud quàm favere impietati eorum, neque caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obviare.* Et in *cap. ult. ejuſdem cauſæ, & quæſt.* dicitur *qui deſinit obviare cùm poſſit, conſentit.* Ex his tamen Textibus non ſatis communis ſententia comprobatur. Tum quia loquuntur tam de obligato ex juſtitia, quàm ex charitate. Tum & præcipuè quia eſto non impediens maleficium cùm poſſit, favere dicatur, & in illud conſentire, non tamen favet directè, & propriè, ſed interpretatione juris. Ideóque in *leg. quid ergo verſ. certè ff. de his qui notantur infamia*, dicitur *de hoc omittente quodammodo feciſſe videtur, quaſi non perfectè fecerit.* Et in *reg. qui non facit 164. ff.de Regulis juris* ibi : *Qui non facit facere debet, videtur facere adverſus ea quæ non facit.* Expende non dixiſſe Textum abſolutè facit, ſed *videtur facere.*

3. Propter hæc, & alia quæ objicit Suarez *diſp.45. ſect. 4. num. 6.* plures Doctores Antonin. *3. particul. titul. 28. capite 2. in princip.* Armilla, *verbo irregularitas 2.* Tabiena 1. §. 2. Gaſpar Hurtado *de irregular. diſputat. 2. difficultat. 9. numero 34.* aſſerunt requiri neceſſariò aliquem influxum poſitivum in homicidium, ut irregularitati locus ſit. Ducuntur, quia ex ſolo concurſu morali nemini alteri à mandante, & conſulente irregularitas in jure indicta eſt.

Nihilominus etſi hæc ſententia videatur probabilis, quia tamen contraria communis eſt & receptiſſima, ſuſtineri debet, & ad fundamentum oppoſitum reſpondemus efficientiam moralem ſufficientem eſſe ad irregularitatem inducendam, ex textibus relatis *23.q.3.* Unum tamen eſt neceſſariò advertendum, quod & advertit in *cap. quæſitum de pœnitent. & remiſſ.* Suarez *diſp.45. ſect.4. num.8.* Bonac. *diſp.7. q.4. punct.8. num.37.* hanc omiſſionem debere eſſe directè voluntariam mortis periculo præviſo, aliàs non impediens homicidium irregularitatem non incurres : colligitur ex *cap. quæſitum pœnitent. & remiſſionib.* ubi parentes ex quorum culpa filij in cunis mortui ſunt, judicantur irregulares, ſi de facto ſuffocationem procuraverint, vel ſtudiosè neglexerint eam impedire, non tamen ſi ex eorum incuria filij mortui fuerint. Vox autem *incuriæ*, non ſolùm comprehendit quamcumque negligentiam, ſed etiam latam, & gravem culpam modò affectata non ſit. Ut tradit *ibi* Cardinal. & Gloſſa *cap. ex parte de conſuetud. verſ. incuria*, & conſtat ex ipſo Textu, ubi ſola procuratio mortis, vel ſtudioſa negligentia eam vitandi irregularitatem inducit.

4. Ex his infertur primò, ſi te rixante cum Joanne ſuperveniant tui conſanguinei, vel amici, & Joannem occidant irregularis es, ſi pro viribus non impediſti, quia conſenſiſſe cenſeris, reputariſque illius homicidij cauſa impulſiva, & motiva. Ut colligitur ex *cap. Petrus de Homicidio.* & *cap. quia præſulatus 1. 1. quæſtion.4.* Secus ſi impediviſti ſaltem affirmans tibi id gratum non fore, ut ex ſupradictis textibus infertur, & tradit Gloſſa *cap. fin. 23. q.ult.* Henriq. *lib. 14. cap. 13. num. 4.* Avila *7.p. diſp. 6. ſect. 3. dub.5.* Quod ſi te abſente conſanguinei tui de inferenda Joanni morti tractaverint, & ad tui notitiam pervenit, neque impediſti non obinde irregularis es ; quia ſolùm adverſus charitatem peccaſti ; ut advertit Avila *ſuprà.* Cum hoc tamen ſtat irregularem fore illum à quo fœmina concepit, ſi ipſa dicente illi ſe velle aborſum cauſare, ipſe taceat, quia per eam taciturnitatem cenſetur fœminæ determinationem approbare, eamque animoſiorem reddere ad maleficium patrandum. Sicuti docuit Rodrig. *verbo irregularitas cap. 178. poſt 10.concluſ.* Avila *7. p. diſp. 6. ſect.2. dub. 7. verſ. ſequitur quartò.* Debet tamen fœtus ſaltem ſub dubio animatus eſſe.

5. Secundò ſequitur, ſi volenti ex charitate defendere innocentem ab occiſione perſuadeas ne defendat, non obinde es irregularis, quia non peccaſti contra juſtitiam, ſed contra charitatem. Secùs verò ſi per injuriam violentiam, vel fraudem retraheres illum à defenſione præſtanda, quia eo caſu tibi homicidium imputatur, ut expreſsè notavit Avila *p. 7. diſp.6.ſect.2.dub.7.verſ. ſequitur primò.*

6. Supereſt dubium, an irregularitas quæ contrahitur ob non impediendum homicidium cenſenda ſit irregularitas ex homicidio voluntario, vel caſuali ? Breviter reſpondeo id ſumendum eſſe ex odio in perſonam non impedis, manifeſtum eſt te eſſe irregularem ex homicidio voluntario ; quia ea omiſſione vis ejus mortem evenire. Si autem non ex odio in perſonam, ſed ex alio reſpectu ſcilicet ex humano timore, negligentia, vel avaritia ceſſas homicidium impedire nullatenus cenſendus es irregularis ex homicidio voluntario, ſed caſuali ; quia præter tuam voluntatem evenit. Ut rectè tradit Suarez *diſp.44.ſect.3.ad finem & diſp. 45. ſect.4. num.9* Bonacina *diſp.7 quæſt.4. punct.8. num.41.*

7. Circa diſpenſationem hujus irregularitatis ex homicidio caſuali, ſeu mutilatione communior ſententia eſt, poſſe Epiſcopum ſi occulta ſit, diſpenſare, ut probavimus *hoc punct. §. 3.* Nam cùm in Concil. Trid. *ſeſſ. 24. c. 6.* ſola irregularitas ex homicidio voluntario excipiatur, & exceptio à poteſtate tradita ſtrictè interpretanda ſit, non debet extendi ad irregularitatem ex homicidio caſuali, vel mutilatione incurſam.

Præterea poteſt Epiſcopus cum hoc homicida caſuali etiam notorio diſpenſare ad ordines minores, & beneficium ſimplex non ex vi Concil. Trident. ſed ex *cap.2.* & *cap. ad audientiam de Homicidio*, quæ poteſtas à Concil. Trident. reſtricta non eſt, ſicuti tradit Navarr. *cap.27. num.240.* Sayrus *lib.7. cap.7.num.10.* Henriquez *lib.14. cap. 19.num.2.* Avila *diſput.6.ſect.5. dub.2.* Layman. *lib. 3. ſumm. ſect. 5. tract.3. part. 3. cap. 12. aſſert. 6.* ubi relatis Navarr. & Avila, ſubjungit poſſe Epiſcopum diſpenſare cum hujuſmodi homicida ad retinendum beneficium curatum antea obtentum.

§. VIII.

Qua ratione tui, & tuorum bonorum defenſio te ab irregularitate homicidij excuſet ?

1 *Defenſio perſonæ propriæ ab hac irregularitate excuſat.*

2 *Aliquibus placet te ab irregularitate excuſari, ſi occidas in tui defenſionem, tametſi occaſionem aggreſſori per injuſtitiam dederis. Sed probabilius videtur oppoſitum.*

3 *Quando te defendere potes mutilando, ſi occidas irregularis es.*

4 *Communis ſententia affirmat, ſi occidas invaſorem potens ejus aggreſſionem declinare fugiendo, te irregularem eſſe.*

5 *Oppoſitum probabile eſt, cùm fuga tibi eſt ignominioſa.*

6 *Negant plures defenſionem directam bonorum temporalium ab irregularitate excuſare.*

7 *Verius videtur oppoſitum.*

8 *Satisfit*

8 *Satisfit fundamentis contrariis.*

9 *Quoties licitum est aggressorem interficere non est locus irregularitati.*

10 *Irregularitas contracta ex excessu defensionis, non est censenda irregularitas ex homicidio voluntario, sed casuali.*

1 QUamvis spectato jure antiquo controversum fuerit, an defensio excusset ab irregularitate: certum tamen est post *Clement. si furiosus de Homicidio*, defensionem personæ propriæ ab illa excusare, quia ad irregularitatem contrahendam ex homicidio privata authoritate facta requiritur culpa, ut *suprà* probavimus, & sæpè repetit Covarruv. *in expositi. prædictæ Clement.* præcipuè 3. *p. in fine.* Sed cùm necessarium tibi est occidere aggressorem, ut propriam vitam, vel partem tui corporis defendas, nullam culpam committes illum occidendo.

2. Aliquibus placet inter quos est Sylvest. *verbo homicid.* 8. *q.* 4. Armilla, *verbo irregularitas num.* 42. Tabiena *num.* 14. Soto *lib.* 5. *de justit. q.* 1. *art.* 9. *col.* 5. Henriq *lib.* 14. *c. num.* 3. *in fine*, Mercado *lib.* 6. *de contract. c.* 4. *pag.* 11. *vers. esse Privilegio.* Petr. Navarr. *lib.* 2. *de restit. cap.* 3. *par.* 3. *dub.* 14. Avila 7. *p disp.* 5. *sect.* 3. *dub.* 1. *in fine.* & *dub.* 3. *concl.* 1. Gaspar Hurtado *disp.* 2. *de irregular. difficult.* 10. *num.* 36. existimant te ab irregularitate excusari occidens in tui defensionem, tamersi occasionem aggressori per injustitiam dederis, verbi gratia, alapa eum percutiendo, vel adulterium cum ejus uxore committendo, vel contumeliis afficiendo, quia injuriatus volens etiam in continenti se propria authoritate vindicare, teque occidere injustitiam committit; at proinde licet tibi eam injustitiam propulsare, quod si alia via non potes nisi illum occidendo, licebit tibi illum occidere. Ergo illa occisio non est tibi peccaminosa. Ergo non potest inducere irregularitatem ex homicidio injusto. Quod verum est, inquit Avila, etiamsi hoc periculum prævidisses; quia ea prævisio non tollit potestatem te ab injusto aggressore defendendi. Neque est simile de ebrio, & amente qui ante ebrietatem vidit periculum occisionis futuræ, neque illud cavit; quia ebrius est totalis causa, & injusta homicidij. Tu verò adulterium committens, vel contumeliosis verbis aggressorem afficiens non es causa homicidij ipsius, sed ipse injuriatus aggrediendo censetur causa suæ mortis, cùm cessans ab aggressione, quod facere tenebatur, posset mortem vitare. Sed quamvis hæc probabilia sint, probabilius est quod *superiùs* §. 5. *principio* docui ex communi sententia te fore irregularem, si prævidisti periculum homicidij, nec præcaviisti; nam esto homicidium illud in se, & immediatè licitum sit, est tamen in causa illicitum, & injustum, concurrere autem ad homicidium justum apponendo causam injustam reus homicidij censendus est, & consequenter irregularis.

3. Dixi te non contrahere irregularitatem, quando occisio necessaria est ad tui defensionem, nam si te ab aggressore defendere posses illum mutilans, vel tantùm debilitans, & occideres, irregularis esses; quia ea occisio necessaria non est, ac proinde esset illicita, & injusta, ut notavit Sylvest. *verbo homicidium.* 3. *q.* 4. *in princ.* Henriq. *cap.* 10. *num.* 2. Suarez *disput.* 46. *sect.* 1. *numero* 8. Avila 7. *p. disp.* 5. *sect.* 3. *dub.* 2. *concluf.* 3. Gaspar Hurtado *disput. de irregular. difficult.* 10. *num.* 35. & colligitur ex Concil. Trident. *sess.* 14. *c.* 7. *de reformat.*

4. Ex his venit decidenda quæstio, an si occidas invasorem potens ejus invasionem declinare fugiendo, irregularis sis? Affirmant Glossa *Clement. si furiosus verbo non valens.* Immola *ibi.* Panormit. *cap. olim el.* 1. *de restitut. spoliator. num.* 18. Sylvest. *verb. excommunicatio* 6. *q.* 9. Navarr. *lib.* 5. *consiliorum tit. de homicidio conf.* 7. *num.* 4. *edit.* 2. & *cap.* 27. *num.* 211. Majol. *lib.* 3. *de irregular. cap.* 48. *num.* 6. Henriq. *cap.* 10. *numer.* 3. Avila 7. *part. disput.* 5. *sect.* 3. *dub.* 2. *vers. ex dictis.* Layman. *lib.* 3. *summ. sect.* 5. *tract.* 3. *par.* 3. *c.* 9 *assert.* 3. Moventur quia *in dicta Clement. si furiosus* solùm excipitur ab irregularitate qui suum invasorem occidit non valens aliter aggressionem declinare. Hæc sententia procedit casu quo fuga tibi periculosa non sit; nam si probabili te periculo vitæ exponas fugiendo, jam fuga non est medium ad declinandam aggressionem & illius periculum siquidem fugiendo in simile incidis, ut rectè Sylvest. & Avila *suprà* notarunt.

5. Verùm etsi hæc sententia probabilissima sit, & communi Doctorum consensu recepta, censeo valde probabilem oppositam, scilicet te non incurrere irregularitatem occidendo invasorem, etiamsi te indemnem servare posses fugiendo, si tamen fuga tibi esset ignominiosa. Quod docuit Covarruv. *Clement. si furiosus* 3. *p.* §. *unico*, *num.* 1. & 4. Petr. Navarr. *lib.* 2. *de restit. cap.* 3. *num.* 418. Suarez *disp.* 46. *sect.* 1. *num.* 6. Coninch. *disput.* 18. *dub.* 9. *in fine.* Gasp. Hurtado *de irregular. disp.* 2. *difficult.* 10. *num.* 37. Moveor quia non peccas occidendo; siquidem non teneris fugere cum tanto tui honoris detrimento. Dixi *si fuga tibi sit ignominiosa*, sicuti solet esse militi, vel nobili sæculari publicè provocato. Nam si clericus es, vel religiosus, quibus nullo modo indecora est fuga, absque dubio irregularis esses occidens, si mortem fugiendo vitare posses. Uti advertit Glossa *in dicta Clement. si furiosus*, & *cap. suscepimus de Homicidio.* Panormit. *cap. olim, elect.* 1. *de restitut. spoliator.* Aragon. 2. 2. *q.* 64. *art.* 6. *col.* 13. Sotus *lib.* 5. *de justit. q.* 5. *art.* 8. *circa finem corpor.* Suarez *disp.* 46. *sect.* 1. *num.* 5. Avila *disp.* 5. *sect.* 3. *dub.* 2. Coninch. & Gaspar Hurtado *locis allegatis.* Idem, inquit Sotus, Suar. & Coninch. est, si tu sis ignotus, vel infimæ sortis, vel aggressio nocte contingit, nam in his eventibus fuga non est notabiliter indecora; ideóque leve illud honoris detrimentum sustinendum est, ne proximus occidatur. Et ob eandem rationem meritò Suar. & Coninch. existimant, si tu occasionem rixæ, & aggressioni dedisses, vel verbis contumeliosis, vel adulterio aliáve injuria te occidere non posse invasorem si fugiendo vales te defendere, quia fugiens nullum, vel leve detrimentum honoris pateris, quod ob injuriam datam sustinere debes, media namque injuria in illud discrimen te constituisti.

Neque obstat adversus hanc doctrinam *Clement. si furiosus*; nam esto *ibi* non excipiatur occidens invasorem qui non potest absque ignominia mortem vitare, excipitur tamen in communi regula, quæ solùm homicidio illicito, & injusto hanc irregularitatem imponit. Præterea ob similitudinem rationis hæc exceptio honoris admittenda est, sicuti admittitur exceptio de ebrio, tametsi *in Clement.* solus furiosus excipiatur. Adde *in prædicta Clement.* appositam esse exceptionem quæ certa erat, & apud Doctores indubitata, aliæ verò exceptiones disputationi relinquuntur, ut ex dicendis constabit.

6. Gravior dubitatio est. An defensio directa bonorum temporalium, quorum jacturam vitare alia via non potes quàm occidendo aggressorem, ab hac irregularitate homicidij te excusset? Negant graves Doctores, Panormit. aliique Canonistæ in *cap.* 2. *de homicidio.* S. Antonin. 3. *p. tit.* 4. *c.* 3. §. 2. Sylvest. *verb. homicidium* 2. Navarr. *cap.* 15. *num.* 4. & *cap.* 2. *n.* 211. & *seqq.* Henriquez *lib.* 14. *c.* 11. *num.* 3. Guttierr. *canon. qq. lib.* 27. *cap.* 6. *num.* 61. Molina *tract.* 3. *disp.* 72. *n.* 3. Salon. 2. 2. *q.* 64. *art.* 8. *controversia* 2. Avila 7. *p. disp.* 5. *sect.* 3. *dub.* 4. *in concluf.* ubi oppositam sententiam parum probabilitatis habere censet Paul. Layman. *lib.* 3. *summ. sect.* 5. *tract.* 3. *par.* 3. *cap.* 9. *assert.* 3. &

alij apud Petrum Navarr. & Suar. alióſque Doctores pro noſtra ſententia referendos. Ducuntur, primò quia *in dicta Clement. ſi furioſus* ſolùm excipitur ab irregularitate occidens in defenſionem propriæ vitæ, non autem occidens in defenſionem rerum temporalium. Secundò in *cap. interfeciſti de Homicidio* excuſatur ab irregularitate qui ſe ſuáque defendens occidit. Ergo ſi non ſe defenderet, non excuſaretur. Tertiò in *cap. ſi perfodiens eodem tit.* dicitur furem nocturnum licitè poſſe interfici, ſecùs diurnum; quia poteſt conſtare quod ad furandum, & non ad occidendum veniſſet. Indicatur ergo pro furto impediendo non poſſe latronem interfici, bene tamen pro defendenda vita. Quartò in *c. ſuſcepimus de Homicidio* imponitur irregularitas ei qui latrones furantes occidit, & ſubditur ratio. Quoniam expediebat poſt tunicam relinquere pallium, & rerum ſuſtinere jacturam, quàm pro conſervandis rebus vilibus, & tranſitoriis in alios tam acriter exardeſcere. Quinto in *c. ſignificaſti, el. 2. de homicidio*, judicatur irregularis clericus in defenſionem rerum Eccleſiæ latronem percutiens, ſi vulnus inflictum lethale fuit, ergo à fortiori judicaretur irregularis, ſi illud vulnus in defenſionem ſuarum rerum inflixiſſet. Ratio autem ſumitur ex eo, quòd irregularitas contracta in defenſionem juſtam rerum temporalium non eſt irregularitas ex delicto, ſed ex defectu; deficit namque occidens à perfecta repræſentatione Chriſti, qui pro aliorum ſalute ſe & ſua obtulit. Et licèt ab ſignificatione deficiat occidens in defenſionem propriæ vitæ, nihilominus excuſari ab irregularitate debuit ob gravem, & ſtrictiſſimam neceſſitatem propriæ vitæ conſervandæ. Deinde ſi ab irregularitate excuſat propriorum bonorum defenſio, etiam conſulentes, & cooperantes huic defenſioni excuſabuntur. Hoc autem non videtur admittendum, aliàs milites in bello defenſivo propria manu occidentes excuſabuntur ab irregularitate incurrenda contra textum *in cap. petitio de Homicidio.*

7. Nihilominus propriorum bonorum defenſionem ab irregularitate hac homicidij, & mutilationis excuſare verius exiſtimo, & in praxi tutum, & ſecurum. Sicuti docuit Alfonſus de Caſtro *lib. 2. de lege pœnali cap. 14.* Inclinat Covarruv. *Clement. ſi furioſus 3. p. num. 6. circa finem.* Favet. Sotus *lib. 5. de juſtit. q. 1. art. 8.* Et defendit abſolutè Petr. Navarr. *lib. 3. de reſtitut. c. 4. n. 418.* Sayrus *lib. 6. cap. 17. à num. 22.* Suar. *de cenſur. diſp. 46. ſect. 2. à num. 4.* Leſſius *lib. 2. de juſtit. cap. 9. dub. 11. n. 73.* Coninch. *diſp. 18. dub. 9. n. 80. & 88.* Filliuc. *tractat. 20. cap. 5. q. 6. num. 146. & q. 7. num. 149.* Bonac. *de irregular. diſp. 7. q. 4. p. 6. num. 10.* Gaſpar Hurtado *de irregular. diſp. 2. difficult. 10.* & alij. Et colligitur ex *cap. quia te 50. diſt.* ubi quidam Epiſcopus à Sarracenis captus aliquos ex illis ut libertatem defenderet interfecit, de quo caſu Urbanus II. inquit: *Sed quoniam non tua ſponte id feciſſe cognoſceris, inde canonicè nullo modo judicaris.* Infertur ergo manifeſtè non ſolùm pro defendenda vita, ſed pro defendenda libertate licitam eſſe interfectionem abſque periculo canonici impedimenti. Ratio verò deſumitur ex eo quòd irregularitas ob defectum ſignificationis tantùm impoſita eſt occidentibus, & mutilantibus authoritate publica, non autem illis qui privata authoritate mutilant, vel occidunt, his autem irregularitas indicitur non præcisè in defectum ſignificationis, ſed in pœnam delicti commiſſi. At qui proprium honorem, bonáque fortunæ aliâ viâ defendere non poteſt, niſi occidendo invaſorem, nullam culpam in ea occiſione committit. Ergo non ſubjicitur irregularitati ob culpam indictæ.

8. Neque obſtant contrariæ ſententiæ fundamenta. Ad primum fateor *in Clement. ſi furioſus* ſolùm excipi defendentem propriam vitam, quia id certum, & indubitatum eſt, ſed non infertur defendentem propria bona excuſari non poſſe; alias non excuſaretur defendens ſe à mutilatione, vel vulnere non lethali; ſiquidem hæc defenſio in dicta Clementin. non excipitur, cùm tamen communis ſententia hanc defenſionem ut legitimam excuſationem admittat.

Ad ſecundum ex *cap. interfeciſti*, reſpondeo *ibi* excuſari ab irregularitate qui ſe ſuáque defendens occidit invaſorem, non tamen inde licet colligere defendentem res ſuas ſi occidat, eſſe irregularem, aliàs foret irregularis defendens ſe tantùm, & non ſua. Quo circa exiſtimo illud ſignum *&* non copulativè, ſed disjunctivè accipiendum eſſe, ita ut faciat hunc ſenſum: Qui ſe defendit, & etiam qui defendit ſua, non eſt irregularis occidendo. Quam explicationem Suarez *ſupra numero 8.* & Coninch. *numero 90.* ex textu in *cap. verum de jurejurando:* ubi abſolvendus dicitur à vinculo juramenti qui illud fecit invitus pro vitâ, & rebus ſervandis.

Ad tertium deſumptum ex *c. ſi perfodiens*, dicito cum Covarruv. *t. 3. p. relect. §. unico, num. 6. verſ. Septimò.* te poſſe regulariter impunè, & abſque irregularitatis timore occidere furem nocturnum; quia tibi non conſtat, an poſſis furtum impedire abſque occiſione, vel quia non conſtat, an venerit ad furandum tantùm, an etiam ad te occidendum. Secùs procedit in fure diurno. Hic enim ſtatim cognoſcitur, an impedire eum poſſis à furto ſine tuo periculo. Differentia ergo furis nocturni à diurno ſita eſt in eo, quòd fur nocturnus regulariter abſque illius occiſione non poteſt à furto impediri, quia telo invadit impedientes, ſecùs diurnus, ac proinde nocturnum interficiens præſumitur cum moderatione inculpatæ tutelæ interfeciſſe ſecus interficiens diurnum, ideóque probare debet non poſſe aliter furtum impedire.

Ad quartum ex *cap. ſuſcepimus*, dico manere clericum in illo caſu irregularem, quia ob vanum timorem mortis occidit latrones, quos jam ligatos habebat, & in vindictam furti jam recuperati. Unde meritò præcepit Pontifex à miniſterio altaris abſtinere, quia tam graviter ob furtum factum rerum temporalium, quæ jam recuperatæ erant, exarſit in latrones, cùm potiùs expediret poſt tunicam relinquere pallium, & rerum ſuſtinere jacturam, quàm ita graviter exardeſcere. Notandum enim eſt verbum *exardeſcere*, quod vindictam, & non defenſionem ſignificat. Neque enim ibi neceſſaria erat defenſio, ſiquidem latrones ligandi erant, & authoritate publicâ coërcendi, ſi aliquod damnum ex illis ſolutis timeretur.

Ad quintum ex *c. ſignificaſti*, eodem modo reſpondemus meritò judicari Presbyterum illum irregularem, ſi vulnus lethale inflixit, quia poterat facile furtum vociferatione impedire, ut conſtat, nam ſtatim parochiani acceſſerunt, & latronem abſque difficultate interfecerunt. Ex nullo ergo textu conſtat ex occiſione ob defenſionem rerum temporalium contingentem cum moderatione inculpatæ tutelæ irregularitatem induci. Ad argumentum ex ratione petitum reſpondeo hanc irregularitatem non induci ob defectum tantùm, ſed in pœnam delicti, quia ſola ea irregularitas quæ à miniſtris juſtitiæ, & à militibus contrahitur impoſita eſt ob defectum perfectæ ſignificationis.

9. Ex dictis colliges in omnibus his caſibus, in quibus licitum eſt aggreſſorem interficere, irregularitati locum non eſſe. Quapropter cùm communis ſententia defendat ob defendendam patriam, bonáque communia, propriam Eccleſiam, conſanguineos, quinimo extraneos innocentes, licitum eſſe aggreſſorem interficere, ſi alia via aggreſſio averti nequit, efficitur ſanè nullam inde irregularitatem contrahi. Quod docuit Covarruv. *Clement. ſi furioſus 3. p. §. unico, num. 5.* Suarez *diſputat. 46. ſect. 3. num. 2.* Filliuc. *tract. 20. num. 106.*

*num.*106. Saa, *verbo irregularitas*, *num.* 2. Bonacina *punct.6. num.*11. Coninch. Gaſpar Hurtado & alij *locis citatis.*

10. Eſt tamen maximè advertendum irregularitatem contractam ex exceſſu defenſionis vitæ, honoris, vel bonorum temporalium non eſſe nuncupandam irregularitatem ex homicidio voluntario, ſed caſuali, etiamſi exceſſus ſit ex propoſito & calore pugnæ, imo etiamſi quis jam fugientem proſequatur & occidat, ut rectè notavit Navarr. *cap.*27. *num.*240. & *conſ.*36. *de homicidio edit.* 2. Henriquez *lib.*14. *cap.* 19. *num.* 3. Suarez *diſput.* 46. *ſect.* 1. *num.* 13. *in fine.* Avila 7. *p. diſp.6. ſect.*5. *dub.*5. Paul.Layman. *lib.*3. *ſect.*5. *tract.*3. *par.*3. *cap.*12. *aſſert.*3. Gaſpar Hurtado *de irregul.diffic.* 20. *num.*66. Et colligitur ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap* 7. *de reformat.* ubi homicidium voluntarium definit eſſe, quod ſit ex propoſito, & ex induſtria Hoc autem homicidium cum ex rixa originem duxerit, & illa durante factum fuerit caſu contigiſſe cenſendum eſt, ideóque pœna ordinaria hoc homicidium non punitur, ut optimè probat Covarruv. 3. *p. Clement. ſi furioſus*, §. *unico num.* 3.

Punctum XVI.

De irregularitate contracta ob iterationem baptiſmi.

1 *Miniſtrans ex officio rebaptizanti, irregularis eſt.*
2 *Rebaptizatio occulta irregularitatem inducit ex communi ſententia.*
3 *Contrarium non videtur improbabile, ſcilicet requiri delictum publicum eſſe.*
4 *Non eſt locus huic irregularitati, ſi rebaptizes, quem credebas baptizatum non eſſe.*
5 *Verius eſt te non fore irregularem rebaptizando ſub conditione eſto temerè, & abſque ulla præmiſſa diligentia rebaptizes.*
6 *Qui ſe culpabiliter rebaptizari permiſit, irregularis eſt.*
7 *Aliqui affirmant ignorantes hanc irregularitatem contrahere.*
8 *Communior ſententia hoc ab hac irregularitate excuſat.*
9 *Satisfit oppoſitis.*
10 *Eandem irregularitatem incurrunt liberè, & abſque urgenti neceſſitate baptiſmum ab hæreticis declaratis ſuſcipientes.*
11 *Qualiter differentes baptiſmum, quouſque periculum mortis habeant, irregulares ſint.*
12 *Pro iteratione aliorum Sacramentorum imprimentium characterem, aliqui exiſtimant eandem irregularitatem contrahi.*
13 *Verius eſt oppoſitum.*
14 *In hac irregularitate ſi delictum ſecretum ſit, poterit Epiſcopus diſpenſare.*

1 CErtum eſt miniſtrantem ex officio ei qui rebaptizat fieri irregularem ex *cap. ex litterarum* 2. *de Apoſtatis.* Quæ irregularitas non eſt abſoluta, & totalis, cùm non privet uſu, & exercitio ordinis habiti. Sed ſolùm aſcenſu ad ſuperiores ordines, ut ex ipſo *cap. ex litterarum* conſtat, & advertit Suar. *t.* 3. *in* 3. *p. diſp.*31. *ſect.6. verſ. ſed ad hæc.* Bonac. *irregularit. diſp.*7. *q.*3. *punct.* 3. *num.* 1. & 7. Layman. *lib.* 2. *ſum.tract.*5. *part.*5. *cap.*2. *num.*1. Coninch. *diſp.*18. *dub.* 5. *num.*34. *& ſeq.* Gaſpar Hurtado *de irregular. diſp.*2. *difficult.* 1. Hanc irregularitatem prædicti Doctores extendunt ex communi omnium ſententia ad rebaptizantem; eo quòd miniſtro rebaptizantis irregularitas indicitur, quia rebaptizationi cooperatur. Tacitè ergo ſupponitur præſtanti rebaptizationem irregularitatem indictam eſſe. Sicuti præter ſupradictos Doctores docent Navarr. *c.*27. *num.*246. Henriq. *lib.*2. *c.*31. *n.* 1. & *lib.* 14. *cap.* 4. *num.*4. Avila 7. *p. de irregular. diſp.*7. *dub.*1.

2. Sed an hæc rebaptizatio ſolemnis eſſe debeat, ut miniſter rebaptizantis, & ipſe rebaptizans irregularitatem incurrant? non eſt conſtans ſententia. Nam communis ſententia quam tradit Hoſtienſ. *in d.cap. ex litterarum.* Scotus *in* 4. *diſt.6. q.*8. Avila *dicta diſp.*7 *dub.*1. Henriq. *lib.*14. *c.*4. *num.*5. & *c.*20. *num.*3. Sayr. *lib.*7. *theſauri, c.*8. *n.*6. Coninch. *diſp.*18. *dub.*5. *n.*36. & ſupponit Bonac. *de irregul. diſp.*7. *q.*3. *punct.*3. *n.*9. & aſſerit occultam rebaptizationem ſufficere maximè in rebaptizante. Ducuntur, quia *c. qui in qualibet* 1. *q.* 7. & *c. qui bis* & *c. eos quos de conſ.d.*4. nullatenus publicitatem criminis requirunt. Et licèt in *d. cap. ex litterarum de apoſtatis* dixerit Alexand. III. de miniſtro illo rebaptizationis, quod ad Ordines ſuperiores, ſi publicum eſt, quod proponitur, promoveri non valeat, niſi ad religionem tranſierit, ſi verò occultum fuerit permittitur promoveri: id intelligendum eſt ex diſpenſatione Epiſcopi.

3. Cæterùm etſi prædicta ſententia in praxi conſulenda ſit, contraria tamen ſcilicet debere delictum publicum eſſe, ut huic irregularitati ſit locus, probabilitate non caret. Nam Textus in *cap. ex litterarum* abſolutè decidit, ſi crimen occultum ſit ordinari acolytum illum poſſe, neque diſpenſationis mentionem fecit. Ergo abſque fundamento diſpenſatio exigitur. Alij verò textus non de rebaptizante, ſed de rebaptizatis loquuntur, præterquam quod explicari debent juxta hunc Textum in *cap. ex litterarum*, ubi Pontifex apertè locutus eſt, atque adeo in rebaptizatione occulta non contrahi à rebaptizante irregularitatem docuerunt Panormitan. *dicto cap. ex litterarum num.*1. Sylveſt. *verbo irregularitas q.*4. Paludan. *in* 4. *diſt.6. quæſtion.*4. *art.*1. *concluſ.*2. Tolet. *lib.*1. *cap.*70. §. *quarto.* Laym. *lib.*1. *ſum.tract.*5. *par.*5. *c.*2. *num.*1. Gaſp. Hurtado *de irregular. diſp.*2. *difficult.*... Coninch. *diſp.*18. *dub.*5. *in* 3. *p. diſp.*31. *ſect.6. dub.*31. *num.*1. inclinat Suar. *t.*3. *num.*36.

4. Non eſt autem locus huic irregularitati, ſi rebaptizes eum quem credebas baptizatum non eſſe, quia comparatione tui non fuit rebaptizatio; ſiquidem probabiliter exiſtimaſti baptizatum non eſſe, neque enim dici poteſt iteratum quod factum eſſe neſcitur. *Cap. ſolemnitates de conſecrat. diſt.* 1. *Cap. unic. de clerico per ſaltum promoto.* Quapropter ab hac irregularitate quælibet ignorantia modò non ſit craſſa, & ſupina excuſat, quia requiritur dolus, ſeu lata culpa. Sicuti advertit Bonac. *d. p.*3. *num.*3. Layman. *dicto cap.* 2. *num.*1. *verſ.*3.

5. Si verò temerè, abſque ulla præmiſſa diligentia rebaptizes, tametſi ſub hac conditione, ſi non es baptizatus, affirmant Sotus *in* 4. *diſt.*3. *unica art.* 9. Corduba *in ſum. quæſt.* 27. Ugolin. *de irregular. cap.* 35. §.3. Sayrus *lib.* 7. *cap.* 8. *num.* 23. te fore irregularem, quia conditio appoſita habetur pro non adjecta, quod Pius V. docuit in *Cathechiſmo Romano tract. de baptiſmo, capit. de effectibus baptiſmi in fine.* Oppoſitum tamen probabilius docuerunt Navarr. *capit.* 27. *numero* 246. Henriquez *lib.* 14. *cap.*4. *num.*4. Suar. *diſput.* 31. *ſect.* 6. *dub.* 5. Avila 7. *p. diſput.* 7. *dub.* 3. Bonac. *diſp.*7. *q.* 3. *punct.*3. *num.*4. Layman. *de irregular. cap.*2. *n.*1. *verſ.*4. Gaſpar Hurtado *diſp.*2. *difficult.*1. Coninch. *diſp.*18. *dub.*5. *num.*38. & alij, apud ipſos quia ex vi illius conditionis appoſitæ actus ſuſpenditur, ac proinde exterior illa ablutio non eſt rebaptizatio, & conſequenter neque irregularitati ſubjecta. Idem eſt ſi abſque intentione rebaptizandi aliquem exterius rebaptizares, quia ea actio non eſt abſolutè, & perfectè rebaptizatio, uti Coninch. Layman. Hurtado, & Bonac. *loc. allegat.* notarunt.

6. Deinde

6. Deinde qui ſe culpabiliter rebaptizari permiſit abſque dubio irregularis eſt ſimpliciter, & abſolutè, ideóque non ſolùm impeditur à ſuſceptione ordinum, ſed etiam à ſuſceptorum uſu. Ut colligitur ex *cap. confirmandum* 50. *diſt.* & *cap. ſi bis de conſecrat. diſt.* 4.

7. Placet tamen aliquibus gravibus Doctoribus, S. Antonino, 3. *partit.* 14. *cap.* 13. §. 12. Paludano *in* 4. *diſt.* 6. *quæſt.* 4. *art.* 1. *concl.* 2. Sylveſt. *verbo baptiſmus* 5. *q.* 3. Vivaldo *tract. de irregular. num.* 40. Maiolo *lib.* 3. *de irregular. c.* 14. ab ignorantibus, & nullam culpam committentibus hanc irregularitatem contrahi, eo quòd hæc irregularitas non in pœnam delicti à rebaptizatis commiſſi, ſed in deteſtationem rebaptizationis, & in reverentiam tanti ſacramenti videatur eſſe impoſita. Argument. *cap. qui in qualibet* 1. *quæſtion.* 7. ubi inquit Pontifex eos qui in qualibet ætate alibi quàm in Eccleſia Catholica aut baptizati, aut rebaptizati ſunt ad Eccleſiaſticam militiam prorſus non permittuntur accedere. Et *cap. qui bis de conſecrat. diſtinct.* 4. ibi : *Qui bis ignoranter baptizati ſunt, non indigent pro eo pœnitere, niſi quòd ſecundum canones ordinari non poſſunt, niſi magna aliqua neceſſitas cogat.*

8. Sed communior ſententia ab hac irregularitate excuſat eos qui ignoranter rebaptizati ſunt. Sicuti poſt alios antiquiores tradit Sotus *in* 4. *diſt.* 3. *q. unica art.* 9. *ante finem.* Covarruv. *Clement. ſi furioſus* 1. *par. in principio num.* 8. Navarr. *cap.* 27. *num.* 246. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 4. *num.* 3. *&* 4. Suarez *t.* 3. *in* 3. *p. diſp.* 31. *ſect.* 6. *ante finem*, & *de cenſ. diſp.* 42. *ſect.* 1. *num.* 10. Gregor. de Valen. *t.* 4. *diſp.* 7. *q* 19. *punct.* 3. §. 5. Sayrus *lib.* 7. *theſauri, cap.* 8. *num.* 8. *& ſeqq.* Tolet. *lib.* 1. *cap.* 70. Eman. Saa, *verbo irregularitas ex iteratione baptiſmi num.* 1. Avila 7. *part. diſp.* 7. *dub.* 2. Paul. Laym. *lib.* 2. *ſum. tract.* 5. *p.* 5. *c.* 2. *num.* 3. & alij, & colligitur apertè, ex *cap. placuit. Cap. qui apud* 1. *q.* 4. Etenim cùm ex nullo jure manifeſtè conſtet hanc irregularitatem indictam eſſe ex defectu alicujus ſignificationis aſſerendum eſt in pœnam delicti commiſſi eſſe appoſitam; quia id naturæ irregularitatis magis congruit. Stante autem ignorantiâ nullum delictum committitur. Ergo nullus eſt huic irregularitati locus.

9. Neque textus in contrarium relati urgent. Nam *cap. qui in qualibet*, intelligitur de his qui in qualibet ætate adultâ, & dolo capaci rebaptizantur. Caput verò *qui bis*, non eſt alicujus Pontificis, aut Concilij generalis, ſed cujuſdam Theodori Archiepiſcopi Cantuarenſis, ideò vim legis habere non poteſt, ut advertit Covarruvias, Sayrus, Suarez, Layman. & alij *loc. cit.*

10. Eandem irregularitatem incurrunt qui liberè, & abſque urgenti neceſſitate baptiſmum ab hæreticis taliter declaratis ſuſcipiunt; eo quòd cenſeantur hæreticis commiſceri, & eorum erroribus communicare; ut deciſum eſt *cap. Afroſ.* 98. *diſt. c. ventum eſt* 1. *q.* 1. & *c. qui in qualibet* 1. *quæſt.* 7.

11. Qui verò differunt baptiſmum, quouſque ægritudine laborent, & periculum mortis habeant in Presbyteros ordinari non debent ob defectum probatæ fidei. Sicuti habetur *cap. unico* 57. *diſt.* Quapropter ut ab hac irregularitate liberentur, probare debent fidem rectæ vitæ teſtimonio, neque Epiſcopus aliter eos ordinare poterit, niſi ſacerdotum penuria urgeat. Sicuti advertit Suarez *de cenſur. diſput.* 42. *ſect.* 1. *num.* 5. Sayrus *lib.* 7. *de irregular. cap.* 8. *num.* 30. Layman. *lib.* 1. *ſumm. tract.* 5. *part.* 5. *de irregular. cap.* 2. *aſſert.* 3. Majol. *lib.* 3. *de irregular. cap.* 10. Gaſpar Hurtado *diſput.* 2. *de irregular. difficult.* 1. *num.* 2. Bonacina *part.* 3. *numero* 11. Quam irregularitatem probabiliter extendit Majol. Suarez, & Layman. ad eos qui metu, aliave neceſſitate coacti baptiſmum ſuſcipiunt, quia defectum probatæ fidei habent, cùm non voluntariè, ſed quaſi neceſſitate coacti illum ſuſceperint.

12. Pro iteratione aliorum ſacramentorum imprimentium characterem, qualia ſunt Confirmatio, & Ordo, aliqui exiſtimant eandem irregularitatem contrahi quæ in iteratione Baptiſmi contrahitur. Quod docuerunt Richard. *in* 4. *diſt.* 7. *art.* 6. *quæſt.* 1. Majol. *ibi* Hoſtienſ. *in ſumm. lib.* 1. *tit. de ſacram. non iterandis* §. *ultim. num.* 12. Archidiacon. *in cap. dictum de conſecrat. diſt.* 5. & *ibi.* Gloſſa, *verbo amplius.* Navarr. *cap.* 17. *num.* 247. & *lib.* 1. *conſil. tit. de temporib. ordinat. conſil.* 36. Majol. *lib.* 3. *c.* 15. Jacob de Graffis *lib.* 4. *c.* 27. *num.* 15. Philiarc. *lib.* 4. *c.* 14. Vivald. *de irregular.* 44. & alij Ducuntur ex *dicto cap. dictum de conſecrat. diſt.* 5. ubi eodem modo prohibetur Confirmationis iteratio ac iteratio Baptiſmi, & ſub eadem pœna religioſi obſequij ſub hoc habitu regulari, vel clericali.

13. Sed ob hanc iterationem nullam irregularitatem contrahi, verius docuerunt Scotus *in* 4. *diſt.* 5. *quæſtion.* 5. Paludan. *diſt.* 7. *quæſt.* 2. *art.* 1. *concluſ.* 2. Sotus *diſt.* 7. *q. unica, art.* 5. Sylveſter. *verbo irregularitas, quæſt.* 4. Alphonſ. de Caſtro *lib.* 1. *de poteſt legis pœnalis cap.* 7. *docum.* 3. Covarruv. *Clement. ſi furioſus* 1. *p. in princip. num.* 8. *verſ. ſed & illud* Gregor. de Valentia, *t.* 4. *diſput.* 7. *quæſt.* 19. *p.* 3. §. 5. Sayrus *lib.* 7. *theſauri, cap.* 8. *num.* 28. Suarez *de ſacrament. diſp.* 38. *ſect.* 1. 2. Coninch. *q.* 72. *art.* 5. *in fine.* Avila 7. *p. diſp.* 7. *dub.* 5. Filliuc. *tract.* 19. *cap.* 7. *quæſt.* 1. Reginald. *lib.* 30. *tract.* 2. *num.* 178. Bonac. *de irregular. diſp.* 7. *q.* 3. *num.* 7. Layman. *cap.* 2. *circa finem.* Gaſpar Hurtado *diſp.* 2. *de irregul. difficult.* 1. *num.* 3. eo quòd nullo jure hæc irregularitas expreſſa ſit, nam eſto in *dicto cap. dictum* caveatur non poſſe iterari Confirmationem; ſicut nec Baptiſmum, pœna tamen quæ *ibi* appoſita eſt (ut rectè notarunt Scotus, de Caſtro, & Sayrus) potiùs probat ſic iterantes ab irregularitate eſſe immunes; ſiquidem Clerici famulatus, cui iterantes addicuntur exercitio ordinum conſiſtit, & maximè in Euchariſtiæ conſecratione. Hinc à fortiori conſtat pro iteratione aliorum Sacramentorum nullam irregularitatem appoſitam eſſe.

14. Quoad diſpenſationem hujus irregularitatis ex iteratione Baptiſmi, certum eſt ſpectato jure communi ſolùm Pontificem diſpenſare poſſe. At ſi ex delicto ſecreto proveniat, poterit Epiſcopus virtute Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* Sicuti advertunt Sayrus *lib.* 7. *theſauri, cap.* 8. *in fine.* Avila 7. *p. diſputat.* 7. *in fine.* Bonacina *de irregular. diſputat.* 7. *q.* 3. *punct.* 3. *num.* 9. *&* 10. Occultum autem delictum cenſetur, quoties publicè ignoratur rebaptizationem fieri.

Punctum XVII.

De irregularitate contractâ ob illicitam Ordinum ſuſceptionem.

1 *Irregularis eſt qui Ordinem furtivè ſuſcepit, & quis dicatur Ordinem furtivè ſuſcipere.*

2 *Ob receptionem ſacri ordinis abſque Confirmationis receptione, verius eſt nullam irregularitatem contrahi.*

3 *Suſcipiens ſacros Ordines poſt Matrimonium extra caſus à jure permiſſos, irregularis eſt.*

4 *Qualiter in hac irregularitate diſpenſet Epiſcopus.*

1 CErtum eſt irregularitatem contrahi ab eo qui Ordinem furtivè ſuſcepit. Sicuti habetur *cap.* 1. *De eo qui ordinem furtivè ſuſcepit*, ubi prohibetur ei qui diaconatu furtivè initiatus eſt, ne ad ſacerdotalem ordinem aſcendat. Multipliciter autem contingit hæc furtiva ordinatio. *Primò* ſi ordineris ſacris

ſine

ſine vero titulo. *Secundò* ſi abſque dimiſſoriis litteris. *Tertiò* non ſervatis interſtitiis. *Quartò* per ſaltum. *Quintò* ſine ætate. *Sextò* ſine approbatione, & admiſſione Epiſcopi, ut contingit quando admiſſus, neque vocatus te cum aliis ordinandis ingeris, vel ſi uſurpato nomine alterius perſonæ examinatæ, & approbatæ, ad Ordines locum illius occupas, vel ſi ſub nomine tuo facis alium examinari, & approbari, & poſtea ipſe proprio nomine vocatus ad Ordines accedis.

Dicendum igitur eſt furtivam ordinationem ſolùm hoc ſexto modo propriè contingere, & irregularitatem ſaltem quoad ſuperiores Ordines ſuſcipiendos inducere, nam aliæ furtivæ ordinationes potiùs ſuſpenſionem, quàm irregularitatem indicunt. Sicuti notavit Gloſſa *in dicto cap.* 1. Sayrus *lib.*7. *theſauri*, *cap.*9. *numero* 37. Suarez *diſp.*42. *ſect.*3. *num.*5. Coninch. *diſp.*18. *dub.*5. *num.*43. Bonac. *de irregular. diſp.*7. *q.*3. *p.*4. *n.*6. Gaſpar. Hurtado *diſp.*2. *diff. ult.*1. *num.* 3. Layman. *de irregular. cap.*3. *num.*1. & alij.

Solùm objici poteſt *caput ultimum*, *De eo qui furtivè ordinem ſuſcepit* : ubi ſic ordinatus furtivè diaconatu, & ſubdiaconatu eodem die prohibetur in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare, quæ pœna ſuſpenſionis, & non irregularitatis videtur eſſe. Sed optimè reſpondet. Suarez *loco citato* commiſſa ibi eſſe duo delicta, unum recipiendo Ordinem furtivè, alterum recipiendo eodem die duos ſacros Ordines. Propter primum delictum incurrit irregularitatem latam *in cap.*1. *&* 2. *eodem tit.* Ob ſecundum vero pœna ſuſpenſionis afficitur.

2. Ob receptionem ſacri Ordinis abſque Confirmationis receptione, etſi Majol. *lib.*4. *de irregular. capit.*12. *num.* 9. cenſeat irregularitatem incurri ob decretum Concil. Trident. *ſeſſ.*23. *cap.*4. *de reformat.* ſtatuentis, ne Ordines recipiantur non præmiſſa Confirmationis receptione, longè verius eſt nullam irregularitatem contrahi. Uti docuit Ugolin. *de irregul. c.*38. §.1. Henriq. *lib.*14 *cap.*6. *num.*3. Sayrus *lib.*7. *cap.*9. *ad finem*, *num.*12. Suarez *t.*3. *de ſacram. in* 3. *p. diſput.*38. *ſect.*3. *& de cenſur. diſp.... ſect.*3. *in fine.* Filliuc. *tract.*20. *num.* 205. Bonac. *de irregular. diſp.*7. *quæſt.*3. *punct.*4. *numero* 8. quia nullibi invenitur hæc pœna impreſſa. Quinimò ſatis probabiliter exiſtimant Navarr. *cap.*22. *num.*9. Henriq. *lib.*4. *cap.*6. *num.*3. Suar. & Sayrus *locis citatis* non peccare mortaliter ſuſcipientem, neque exercentem Ordinem ſacramento Confirmationis non ſuſcepto, quia *in dicto* Concil. Trident. *decreto*, neque alibi continetur præceptum illius recipiendi.

3. Deinde ſuſcipiens ſacros Ordines poſt matrimonium contractum extra caſus à jure permiſſos, irregularis eſt, *ex Extravag. Antiquæ concertationi*, *De voto*, & tradunt omnes.

4. Quoad diſpenſationem verò irregularitatis ex furtiva Ordinis ſuſceptione contracta conſtat *ex dicto cap.*1. *De eo qui ordinem furtivè ſuſcepit* poſſe Epiſcopum diſpenſare, niſi ſub excommunicatione ipſo facto incurrenda interdictum ſit, uti plerunque ab omnibus Epiſcopis interdicitur. Quo caſu ſi diſpenſatio ſummo Pontifici reſervatur, excepto ſi reus fuerit religionem ingreſſus, & ibi aliquandiu laudabiliter vixerit, ut *in dicto cap.*1. habetur. Verùm ſi crimen occultum ſit, poteſt Epiſcopus virtute Concil. Trident. *ſeſſ.*14. *cap.*6. *de reformat.* diſpenſationem concedere. Sicuti advertit Sayrus *lib.*7. *theſauri*, *cap.*9. *numero* 30. Bonac. *de irregular. diſp.*7. *quæſt.*3. *punct.*4. *n.*7. Quoad irregularitaem contractam ab eo qui indebitè poſt matrimonium ordinatus eſt, ſolus Pontifex diſpenſare poteſt, niſi poſtmodum religionem approbatam profiteatur. Uti cavetur *in dicta Extravag. Antiquæ*, aut delictum occultum fuerit.

PUNCTUM XVIII.

De irregularitate contracta ob iniquam Ordinis adminiſtrationem.

1 *Miniſtrans in Ordine non habito ſeriò, ſolemniter, & ex officio, irregularis eſt.*
2 *Explicantur verba in propoſitione appoſita.*
3 *Irregularis es, ſi in ſolemni Miſſa officio Epiſtolam cum manipulo cantes.*
4 *Item ſi Baptiſmum ſolemniter miniſtres.*
5 *Item attentans conficere Euchariſtiam, illámve miniſtrans.*
6 *Idem eſt de abſolutione ſacramentali, præſtita ab eo qui ordinatus non eſt.*
7 *Negant plures exercentem officium Ordinis quem non habet non fore irregularem, ſi illud præſtet abſque intentione uſurpandi Ordinis uſum.*
8 *Verius videtur oppoſitum.*
9 *Prædicta irregularitas comprehendit tam clericos, quàm laïcos ex plurium ſententia.*
10 *Verius eſt ſolos clericos, & non laïcos afficere.*
11 *Qualiter ob indignam Ordinis habiti adminiſtrationem irregularitas incurratur. Remiſſivè reſpondetur.*
12 *Quis in hac irregularitate diſpenſet.*

1. MIniſtrantem in Ordine non habito ſeriò ſolemniter, & ex officio irregularem eſſe deciſum eſt *capite* 1. *de clerico non ordinato miniſtrante* : nam *ibi* dicitur : *Si quis baptizaverit C.* intellige ſolemniter) *aut aliquod officium exercuerit non ordinatus, propter temeritatem abjiciatur de Eccleſia, & nunquam ordinetur*: In quo Textu aliquibus placet excommunicationem ferendam ſtatui, cùm dicitur Abjiciatur de Eccleſia; aliis ſuſpenſionem, ſeu depoſitionem à clericali ſtatu; quæ depoſitio, ſeu ſuſpenſio temperata eſt *cap.*2. *eodem tit.* ut ſolùm ſit per biennium, vel triennium ab ordine qui inter ſuſceptos fuerit præcipuus, irregularitas autem qua parte impedit Ordinum ſuſceptionem ipſo jure fertur tam *in dict. cap.*1. *&* 2. *de cleric. non ordin. miniſtr.*

2. Notanda ſunt verba in propoſitione appoſita, ut huic irregularitati locus ſit. *Primò* namque exercere debes ordinem non habitum ſeriò, nam ſi per jocum ſeu ludum ad aliquam hiſtoriam repræſentandam Ordinem exerceas, in hanc irregularitatem non incidis; quia non cenſeris ordinem exercere, ſed illius exercitium repræſentare. Quod intercedente honeſta cauſa, & ſecluſo rerum divinarum contemptu licitum eſt, ac proinde nequit irregularitati ſubjici. Sicuti tradit Sylveſt. *verbo irregularitas*, *quæſt.*12. Navarr. *cap.*27. *num.*241. Sotus *in* 4. *diſt.*25. *p.*1. *art.*3. Henriquez *lib.*14. *cap.*6. *num.* 1. Sayrus *lib.*7. *theſauri*, *cap.*10. *num.*2. Suarez *diſp.* 42. *ſect.*4. *num.* 16. Bonac. *diſp.*7. *de irregul. q.*3. *punct.*6. *num.*1. & alij communiter. *Secundò* debes exercere ſolemniter, & ex officio, ut advertunt prædicti Doctores. Nam ſi hoc modo Ordinem non exerceas, non cenſeris officium Ordinis exercere. Hoc enim ex ſua natura poſtulat, ut ſolùm ab ordinatis exerceri poſſit. Quapropter cùm uſus minorum ordinum communiter à non ordinatis exerceatur, & Epiſtola, & Evangelium ſæpè in Miſſa ſolemni canatur cum dalmatica abſque manipulo, vel ſtola ab iis qui eo Ordine initiati non ſunt, quinimò etiam cum ſtola, ſeu manipulo à Clericis inferioribus Subdiacono in Eccleſiis fratrum Minorum teſte Navarro *cap.* 27. *num.* 241. Avila 7. *part. diſputat.* 9. *ſect.*2. *dub.* 13. Ob has actiones hæc irregularitas non contrahitur. Requiritur ergo ad hanc irregularitatem contrahendam, ut illud officium Ordinis exerceas

quod ſecundùm Eccleſiæ inſtitutionem, & conſuetudinem exerceri nequit ab iis qui eo Ordine carent. Sicuti docent ex communi S. Antonin. 3. *p. tit.* 28. *cap.* 1. §. 1. Sylveſt. *verbo irregularitas, num.* 14. Navarr. *cap.* 27. *num.* 232. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 6. *num.* 1. Sayrus *lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 3. & 4. Avila 7. *p. diſp.* 9. *ſect.* 2. *dub.* 13. Layman *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 5. *cap.* 3. *n.* 1. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 6. Bonac. *diſp.* 7. *de irregular. quæſt.* 3. *punct.* 6. *num.* 1. & 2.

3 Hinc fit te irregularem fore ſi in ſolemni Miſſæ officio Epiſtolam cum manipulo, vel Evangelium cum ſtola decantes, ubi non eſt privilegium, aut conſuetudo, ut ea ſolemnitate decantetur ab iis qui eo ordine non fuerint inſigniti, ut prædicti Doctores ſpecialiter Sayr. Suar. Coninch. Layman. Bonac. *loc. alleg.* notarunt.

4 Secundò eidem irregularitati ſubjiceris, ſi baptiſmum ſolemniter miniſtres; quia baptiſmus ſolemniter miniſtratus Ordinis ſacerdotalis uſus, & exercitium eſt. Ut deciditur *dicto cap.* 1. *de clerico non ordinato miniſtr.* Secùs eſt dicendum de baptiſmo non ſolemni qui ſæpè à laicis præſtatur: ut advertunt Navar. *cap.* 22. *num.* 7. & *cap.* 27. *num.* 242. Henriq. *lib.* 2. *de baptiſmo, cap.* 19. *num.* 2. & 3. & *lib.* 14. *de irregular. cap.* 6. *num.* 2. Sayrus pluribus relatis *lib.* 7. *cap.* 10. *n.* 5. Avila 7. *p. diſp.* 9. *dub.* 14. Bonac. *diſp.* 7. *de irregular. q.* 3. *p.* 6. *num.* 5.

5 Tertiò attentans conficere Euchariſtiam, illámve miniſtrans, aut miniſtrans Ordinem, Confirmationem, Extremam-Unctionem cùm Sacerdos non ſis, abſque dubio irregularis es; quia Officium Ordinis quem non habes exerces. Secùs eſſet ſi matrimonio aſſiſteres tanquam parochus, cùm tamen parochus non eſſes, quia Matrimonii aſſiſtentia non eſt actus Ordinis, ſed juriſdictionis, & propter uſum juriſdictionis, non habitæ non eſt irregularitas impoſita. Ut benè advertit Suarez *diſputat.* 42. *ſect.* 4. *numero* 19. Coninch. *diſputat.* 18. *dub.* 6. *num.* 48. Gaſpar Hurtado *diſput.* 2. *de irregular. difficult.* 2. *num.* 5. Et idem eſt de officio concionandi, nam eſto illicitè non ordinatus illud uſurparet; quia tamen non eſt officium per ſe Ordini ſacro annexum; ea de cauſa illud uſurpantes irregularitatem non incurrunt: ut notavit Laym. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 5. *cap.* 3. *num.* 3.

6 De abſolutione Sacramentali præſtita ab eo, qui Ordinatus non eſt, exiſtimat Sylveſt. *verbo confeſſor.* 1. *initio*, Ledeſma 3. *p.* 4. *q.* 7. *art.* 3. *dub.* 1. & reputat valdè probabile Avila 7. *part. de irregular. diſputat.* 9. *dub.* 15. irregularitatem non inducere; quia abſque ulla ſolemnitate exercetur, ac proinde inter officium Ordinis reputanda non eſt. Sed contrarium meritò docent cum communi ſententia Navarr. *cap.* 27. *n.* 242. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 6. *num.* 1. Sayrus *lib.* 7. *theſauri, cap.* 10. *num.* 5. Suar. *diſputat.* 42. *ſect.* 4. *num.* 19. Bonacina *diſputat.* 7. *quæſt.* 3. *punct.* 6. *num.* 4. Coninch. *diſp.* 18. *num.* 48. Layman. *de irregularit. cap.* 3. *num.* 2. *verſ. his adde*, & alii. Et colligitur ex *cap.* 1. *de clerico non ordinato miniſtr.* Etenim abſolutio Sacramentalis quantumcumque ſecreta ſit, actus eſt, & exercitium ſacerdotalis ordinis, ſicuti eſt celebratio, ac proinde ſicut uſurpatio celebrationis à non ſacerdote irregularem efficit, ſic abſolutionis uſurpatio facere debet, falsúmque eſt ſub officio Ordinis prædictam abſolutionem non contineri.

7 Supereſt tamen duplex difficultas. Prima: an exercens ſeriò officium Ordinis quem non habes, v. g. canendo ſolemniter Epiſtolam, aut Evangelium, celebrando, vel miniſtrando aliud ſacramentum abſque intentione tamen uſurpandi Ordinis uſum, irregularitatem incurras? Negant ſpecialiter loquentes de officio ſubdiaconi, & diaconi Navarr. *cap.* 27. *num.* 242. Tabiena *verbo irregularitas.* 4. §. 3. Avila 7. *p. diſp.* 9. *ſect.* 2. *dub.* 13. *verſ. quintò.* Bonac. *de irregular. diſp.* 7. *quæſt.* 3. *punct.* 6. *num.* 2. Cum Ugolin. *de cenſur. cap.* 37. *num.* 10. Gaſpar Hurtado *diſputat.* 2. *difficult.* 2. *num.* 5. Moventur quia in *cap.* 1. *de clerico non ordinato miniſtrante*, ſtatuitur hæc irregularitas, eo quòd non ordinatus ſolemniter baptizaverit, vel aliud officium ordini annexum exercuerit. Sed qui ſine intentione celebrat, vel abſolvit, re vera non celebrat, neque abſolvit. Ergo non exercet officium Ordini ſacro annexum, quia illud officium, ſeu officii ſimulatio non annectitur Ordini, ſed ab ordine excluditur. Et confirmo: ad incurrendam hanc irregularitatem opus eſſe videtur, ut officium ordinis exerceat, ſi non verè, ſaltem quantum eſt ex ſe: at qui intentionem non habet illud officium exercendi, etiam quantum eſt ex ſe non exercet, cùm deficiat in intentione. Ergo non ſubjicitur irregularitati. Et confirmo ſecundo exemplo rebaptizantis exteriùs abſque intentione, quem diximus irregularitatem impoſitam adverſus rebaptizantes non incurrere, quia quantum eſt ex ſe non rebaptizavit.

8 Nihilominus verius exiſtimo te fore in hoc caſu irregularem, quod docuit Suar. *de cenſur. diſputat.* 42. *ſect.* 4. *à num.* 18. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 6. *num.* 47. Paul. Layman *de irregular lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 5. *cap.* 3. *num.* 1. *verſ. tertio.* Ducor, nam ſi hæc pœna irregularitatis non afficit exercentem exterius officium Ordinis cum illo ritu, & ſolemnitate, qua communiter exercetur, neminem comprehendet qui hæreticus non ſit, vel craſſiſſima ignorantia non laboret; alius enim non poteſt habere voluntatem exercendi officium Ordinis quaſi ex officio. Cùm enim Ordinem non habeat, impoſſibile eſt velle miniſtrare tanquam ordinatum, niſi ex eo quòd velit exteriùs exercere officium. Sicuti exercet ordinatus. Quod apertiùs conſtat in Sacramentis, quæ non niſi à legitimo miniſtro confici poſſunt, in quorum confectione ſciens ſe non eſſe legitimum miniſtrum, nullo modo poteſt habere voluntatem ea Sacramenta conficiendi. Relinquitur ergo, ut ſolùm habeat voluntatem, & intentionem exercendi in exteriori foro ea quæ ordinatus poteſt exercere. Ergo cùm hæc irregularitas impoſita ſit ad comprimendam audaciam eorum qui divina officia Ordinum non ordinati uſurpant, efficiatur comprehendere quoſcunque exercentes ſeriò ea officia, etiamſi verè illa non exerceant. Ex qua ratione ſolutum eſt contrariæ ſententiæ fundamentum. Ille enim miniſter qui cùm non ſit ordinatus officium Ordinis in exteriori foro exercet ſolemniter, ſine dubio facit quantum ex parte ſua facere poteſt ad officium ſacrum exercendum; quia habere aliam intentionem eſt ei fere impoſſibile, ut probatum eſt. Exemplum autem de rebaptizante non urget: nam illa irregularitas impoſita fuit hæreticis rebaptizantibus; ac proinde ſupponitur illos habere intentionem rebaptizandi, & judicare dari poſſe rebaptizationem. At hæc irregularitas, de qua in præſenti, inſtituta eſt ad puniendos ſacrilegos, qui cùm ordinati non ſint, Ordinis officium uſurpant.

9 Secunda difficultas eſt, An hæc irregularitas ſolùm adverſus clericos uſurpantes officium Ordinis quem non habent indicta ſit, an etiam efficiat laicos ſimile officium uſurpantes? Affirmant comprehendere æquè laicos, ac clericos Sylveſt. *verbo irregularitas, quæſt.* 13. Navarr. *cap.* 27. *num.* 242. *verſ. ſeptimo.* Sotus *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 4. *art.* 1. §. *indubium.* & *diſt.* 25. *quæſt.* 1. *articul.* 3. *poſt concluſ.* 4. Gregor. de Valent. *tom.* 4. *diſputat.* 4. *quæſt.* 2. *punct.* 1. & *diſput.* 7. *quæſt.* 10. *punct.* 1. Maiol. *lib.* 4. *de irregular. cap.* 13. *numero* 4. Franciſc. Suarez *tom.* 3. *de ſacrament. diſp.* 31. *ſect.* 4. *circa finem.* & *de cenſur. diſputat.* 42. *ſect.* 4. *numero* 35. Avila 7. *part. diſp.* 9. *dub.* 10. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 6.

num

num. 45. Avila 7. part. disputat. 9. section. 2. dubit. 13. Filliucius tractat. 20. capite 7. quæstion. 8. numero 208. Gaspar. Hurtado disputat. 1. de irregularit. difficultat. 2. numero 4. & alij. Ducuntur ex capite 5. de clerico non ordinato ministr. ubi generaliter statuitur, ne ordinetur, qui cum ordinatus non sit, baptizaverit, officiúmve sacrum exercuerit; qui textus cùm sit antiquior Rubrica, nequit ex Rubrica restringi. Præterquam quòd verbum illud de clerico in titulo appositum, fortè ex inadvertentia appositum fuit, cum in antiquis codicibus non habeatur. Adde graviùs peccare laïcum usurpantem Ordinis officium, quam clericum. Non igitur expediebat clericum hac irregularitatis pœna punire, & liberum laïcum relinquere.

10. Cæterùm etsi hæc sententia probabilis sit, veriorem existimo, quæ asserit hanc irregularitatem solos clericos, & non laïcos comprehendere. Uti docuerunt Angel. verbo irregularitas 1. numero 38. Rosella numero 2. in princip. Avila num. 65. Tabiena 4. num. 2. Henriq. lib. 2. de baptismo, cap. 29. numer. 5. & lib. 14. cap. 6. num. 2. Sayrus lib. 7. cap. 10. num. 6. Bonac. de irregular. disp. 7. quæst. 3. p. 6. n. 1. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 5. cap. 3. num. 3. Moveor, quia esto Textus in cap. 1. de clerico non ordinato ministr. generaliter videatur loqui, & tam laïcos, quàm Clericos comprehendere: at eum sub titulo, & Rubrica de clerico non ordinato ministrante constitutus sit, indicatur manifestè pro Clericis tantum latum esse. Neque verum est in antiquis codicibus omissum esse verbum illud de clerico: nam Sayrus testatur se in septem manuscriptis codicibus legisse titulum, & Rubricam sicut in his editionibus castigatioribus continetur. Præterquam quod textus hanc irregularitatem indicentes apertè significant solis clerici indici. Nam cap. 2. expresè loquitur de ordinato, cui ultra prohibitionem, ne ad superiores Ordines ascendat, suspensio infligitur per biennium, vel triennium ab Ordine præcipuo quem habet. In cap. verò 1. si sequamur probabilem intellectum Panormit. ibi Sylvestri, & Sayri locis allegatis asserentium illis verbis, Abjiciatur ab Ecclesia, suspensionem, seu depositionem ferendam indici, manifestè constat de Clericis tantum esse sermonem, nam laïci nec suspendi, nec deponi possunt. Et licèt gravius peccet laïcus quàm Clericus officium Ordinum usurpans; quia tamen Clerici frequentius quàm laïci illud usurpare solent, ea de causa adversus Clericos usurpantes dictum officium statuta est irregularitas, & non adversus laïcos.

11. Qualiter autem ob indignam Ordinis habiti administrationem irregularitas contrahatur, satis explicatum est disp. 1. 2. 4. 5. & 6. hujus tractatus, loquentes de censuris in communi de excommunicat. suspensione, & interdicto. Et sæpè resolvimus ob nullam iniquam Ordinis administrationem incurri irregularitatem præter illam in qua censura excommunicationis, suspensionis, vel interdicti violatur.

12. Tandem de dispensatione hujus irregularitatis provenientis ex usu, & officio Ordinis quem non habes, dicendum est solum Pontificem eam posse concedere, ut ad superiores Ordines ascendas. Sicuti tradunt Innocent. cap. dilectus, num. 3. de temporib. ordinat. Panormitan. cap. 3. num 3. de cleric. non ord. ministrante. Sylvest. verbo irregularitas, q. 14. in fine. Angel. ibi, numero 28. Majol. lib 4. cap. 13. numer. 3. Navarr. cap. 27. numero 243. Suarez de censur. disput. 42. sect. 4. numero 3. Sayrus lib. 7. cap. 10. numero 11. Avila 7. p. disputat. 9. dub. 15. Bonacina de irregular. disputat. 7. quæst. 3. punct. 6. num. 10. & alij. Ut verò possit in susceptis Ordinibus ministrare, asserunt præcitati Doctores posse Episcopum tecum dispensare ex dicto cap. 2. de clerico non ordinat. ministr. ubi hæc suspensio arbitrio Episcopi remittitur. Verùm si rectè advertatur solum in præcitato Textu Episcopo committitur, an sis biennio, vel triennio suspendendus; moderari autem tempus biennij nullo modo videtur concessum, ac proinde imposita suspensione biennij nequibit Episcopus illam tollere. Semper tamen subintelligenda est concessio Concil. Trident. sess. 24. cap. 6. pro irregularitate ex delicto occulto proveniente. Sicuti in præsenti advertunt Suarez, & Bonacina *suprà*.

PUNCTUM XIX.

De irregularitate proveniente ex crimine hæresis.

§. I.

De hæreticis, & fictè apostatantibus & hæreticorum fautoribus, hæresique suspectis.

1 *Communi sententia affirmat crimini hæresis etiam occulto, irregularitatem annecti.*
2 *Contrarium probabile est.*
3 *Plures censent posita hac irregularitate extendi ad eos qui exteriùs fidem abnegant, tametsi interius retineant.*
4 *Satis probabile oppositum est.*
5 *Fautores hæreticorum ab irregularitate excusantur ex plurium sententia, etsi alij contrarium censeant.*
6 *Hæresis suspecti irregulares sunt, dum non purgant suspicionem.*

1. COmmunis sententia affirmat irregularitatem annecti crimini hæresis etiam occulto, sicut annectitur excommunicatio. Uti docuerunt aliis relatis Pegna director. inquisit. 3. p. comment. 162. q. 113. & comment. 175. quæst. 146. Navarr. cap. 27. num. 205. vers. tertiò. Sylvest. verbo irregularitas, quæst. 5. Tolet. lib. 1. cap. 64. Suar. t. 3. de censur. disp. 43. sect. 1. n. 3. & tract. de fide, disputat. 21. sect. 5. num. 1. & 2. Thom. Sanch. lib. 2. in decalog. cap. 25. num. 2. Farinac. de hæresi, quæstion. 189. num. 43. & quæst. 192. n. 67. Filliuc. tract. 20. cap. 9. num. 117. Bonac. disp. 7. de irregular. q. 3. p. 7. in princ. Coninch. disp. 18. dub. 7. à num. 50. Moventur ex cap. si qui Presbyteri, & cap. saluberrimum, & cap. convenientibus 1. quæst. 7. & cap. nos consuetudine, d. st. 12. ubi Clerici apostatantes à fide prohibentur ad ulteriorem gradum ascendere, licet in susceptis Ordinibus postquam conversi sunt, permittantur ministrare. Sicuti habetur in cap. saluberrimus, ibi enim redeuntibus ad fidem adimitur spes promotionis, & pro magno beneficio conceditur in susceptis Ordinibus perseverare: nisi iterata unctione, hoc est Baptismi Sacramenti iteratione fuerint maculati. Quod si in cap. noluerint 1. quæst. 7. dicatur de Novatianis redeuntibus ad Ecclesiam posse ordinari, intelligi debet ex dispensatione, juxta cap. maximum, & cap. Donatum: vel saltem intelligendum de laïcis, quibus non est ita certum, hanc irregularitatem esse impositam, cùm omnes textus, qui hanc irregularitatem indicere videntur, de Clericis loquantur. Præterea in cap. 2. & 15. de hæreticis in 6. redduntur hæretici inhabiles ad beneficia Ecclesiastica, & officia publica. Ergo signum est irregulares esse.

2. Nihilominùs etsi hæc sententia communis sit, existimo tamen contrarium nempe irregularitatem crimini hæresis occulto non annecti, esse valde probabilem

bilem. Uti tradiderunt Perez *lib.8. ordin. tit.4. lib. 3. fol.98. ad finem.* Henriq. *lib.14. cap 4. num. 6. & cap.5. numer. 2.* Coſmas Philiarc. *lib.4. cap.11. num.16.* Saa, *verbo irregularitas ex defectu animæ, num. 2.* Avila *7. part. de irregular. diſput.4. dub.2.* Paul. Layman. *de irregular.cap.4. num.13.* Gaſpar.Hurtado *diſputat.2. difficult.4. num. 14.* & alij relati ab Auguſt. Barboſa *in rem.iſſionib. concilij, ſeſſ.24. cap.6. verbo hæreſis.* Ducor quia textus hanc irregularitatem indicentes notorietatem criminis exigunt ; ſiquidem ſermonem dirigunt non ad ipſos hæreticos, ſed ad Eccleſiæ paſtores, quibus præcipitur, ne hæreticos ad Ordines admittant.

Præterea *cap. ſaluberrimum*, quod meo judicio eſt præcipuum, & unicum ad hanc irregularitatem probandam, loquitur de peccato ; ſiquidem mandatur fieri abjuratio ſolemnis quæ ſit in ſcriptis. Item *in cap.2. de hæreticis in 6. §. hæretici*, apertè ſupponitur notitia communis. Prohibetur enim *ibi*, ne hæretici, & eorum fautores ad beneficium, vel officium publicum admittantur, quod niſi delictum ſit publicum præſtari nequit.

3. Poſito hæreticos irregulares eſſe, dubitant primò Doctores, an hæc irregularitas extendatur ad eos qui exteriùs fidem abnegant, tametſi interiùs illam retineant ? Tuentur affirmativam partem Maiol. *lib.5. de irregularit. cap.34. num.2.* Vivald. *candelab. ſacrament. tit. de irregular. num. 88.* Suarez *de cenſur. diſputat.43. ſect.2. num.2.* Thom. Sanchez *lib.2. in decalog. cap.25. num.6.* Farinac. *de hæreſi, quæſt.192. num.75.* Bonac. *diſput.7. de irregular. quæſt.3. punct.7. num.2.* Moventur *ex cap. presbyteros 50. diſt.* ubi de Presbytero qui ex timore fidem abnegavit, ſubditur ſacerdotale officium non poſſe miniſtrare, neque offerre, neque ſermonem ad populum habere. Diaconis vero, & aliis Clericis inferioribus impeditur aſcenſus ad ſuperiorem gradum, & in ſuſcepto nequeunt miniſtrare, niſi de conſenſu Epiſcopi, cui in hac parte committitur poteſtas, & illam urgenti cauſa tantùm exercere debet. Sponte vero fidem negantibus etſi ſuſtentatio tribuatur, non tamen conceditur ad altiores Ordines aſcenſus. Deinde qui exteriùs fidem abnegat apoſtata eſt verbo & opere. At apoſtata pœnis hæreticorum ſubjicitur, *cap. Non poteſt 2. quæſt.7. & cap. contra Chriſtianos, de hæreticis lib 6.*

4. Verùm etſi prædicta ſententia communior ſit, mihi tamen probabilis videtur aſſerens neq; *in ſuprad. cap. Presbyteros*, neque alibi contineri irregularitatem adverſus fictè negantem fidem. Nam *in dicto cap. Presbyteros* nullum eſt verbum, ex quo colligatur Presbyterum illum fictè à fide apoſtataſſe, poterat enim timore duci, & nihilominus fidem ex animo abnegare. Deinde caſu quo Textus loqueretur de fictè negante ſolùm comprehendit delinquentes publicè, nam in concluſione dicitur eos, quorum crimina manifeſta ſunt ante, vel poſt ordinationem à ſacris Ordinibus dejiciendos eſſe ; quorum tamen peccata ſecreta ſunt, ſecreta ſatisfactione ſecundùm ſacerdotis edictum in propriis Ordinibus remanere poſſe. Ex quibus verbis etiam roboratur ſuperioris ſententiæ *numero 2.* relatæ probabilitas. Textus autem relati *in cap. non poteſt, cap. contra Chriſtianos*, in quibus apoſtata à fide hæreſis pœnis ſubjicitur, intelligendi ſunt de vero apoſtata qui fidem ex animo negavit : ſecùs qui ſolùm verbis, vel factis negationem ſignificavit. Atque ita defendit Azor. *t.1. lib.8. cap.11. quæſt.ult.* & *cap.21. quæſt.8.* Navarr. *lib.5. conſilior. tit. de hæreſi, conſ.5. alias 9.*

5. Secundò dubitatur, an fautores hæreticorum (intellige quatenus hæretici ſunt) receptatores, & defenſores ea irregularitate afficiantur, qua afficiuntur hæretici ; Sanchez, Suarez, Coninch. Bonac. & alij *locis allegatis*, affirmant ducti *ex cap.2. §. hæretici, de hæreticis lib.6.* ubi ij, & eorum filij uſque ad ſecundam generationem prohibentur, ne ad Eccleſiaſticum beneficium, aut officium publicum admittantur. Nomine autem officij videtur intelligendum officium Ordinis, ergo ab Ordine excluduntur, ergo ſunt irregulares, Cæterùm Henriquez *lib.14. cap.4. n.6.* Eman. Saa, *verbo irregularitas ex defectu animæ, num.2.* negant hos fore irregulares, quia neque *ex dicto cap. 2. de hæreticis in 6.* neque *ex alio cap.* id colligitur. Nam eſto *in dicto cap.* fautores hæreticorum ab officio publico excludantur, nomine officij publici non officium Ordinis, ſed officium juriſdictionis uti eſt Magiſtratus, Notariatus, &c. intelligendum eſt, ut de facto Gloſſa intelligit ex Textu *in cap. felices, §. quod ſi quis, de Pœnis lib 6.* Illud enim vocatur officium publicum quod ad publicam utilitatem, & regimen populi ordinatur. Aliàs ſi nomine officij publici officium Ordinis etiam intelligeretur, priùs Pontifex debebat hos fautores hæreticorum ab officio publico, quàm à beneficio excludere ; quia Ordinis collatio beneficiorum collationi præſupponitur. Ut advertit Gaſpar. Hurtado *de irregularit. diſput.2. difficult.3. num.7.* Sed conceſſo irregularitatem ab his fautoribus contrahi ; deberet fautoria publica eſſe, quia de ea ut publica loquitur textus ; ſiquidem prohibentur ordinarij hæreticorum fautores ad publica officia admittere, quod fieri nequit, niſi ipſis ordinariis fautoria nota perfectè ſit.

6. Quoad ſuſpectos hæreſis attinet, an irregulares ſint ; Reſpondet optimè Henriq. *lib.14. cap.4. num.6. in fine.* Suarez *diſp.43. ſect.2. num.9 & 10.* Sanch. *lib.2. in decalog. cap.25. num.10.* Farinac. *de hæreſi, q.192. num.81.* Coninch. *diſp.18. dub.7. n.55.* eſſe ſecundùm quid irregulares, id eſt, dum non purgaverint ſuſpicionem, nam illa purgata abſque diſpenſatione poterunt ad ordines promoveri. Quocirca, qui propter vehementem ſuſpicionem hæreſis coactus eſt ab inquiſitoribus de vehementi abjurare, facta abjuratione non manet irregularis, neque inhabilis ad beneficia, & officia publica ; quia fuit tanquam hæreticus damnatus, ſed tanquam de hæreſi ſuſpectus, quam ſuſpicionem abjuratione illa facta ſe nunquam in hæreſim incurriſſe, neque unquam incurſurum ; ſufficienter purgat ; ac proinde neque infamis, neque inhabilis ad beneficia, vel officia manet ; neque eorum beneficia habita vacare debent. Sicuti notarunt Navarr. *lib. 5. conſilior. tit. de hæreticis, conſ.5. & 6.* aliàs 8. *& 19.* Flamin. *de reſignat. lib.4. quæſt.3. num.17.* Henriq. *lib.13. cap.56. num.1.* Saa, *verbo hæreſis, numero 5.* Sanchez *lib. 2. in decal. cap.25. num.12.* Farinac. *dict. quæſt. 192. num.80.*

§. II.

De filiis, & nepotibus hæreticorum.

1 *Prædicti irregulares ſunt.*

2 *Ut hanc irregularitatem contrahant debent naſci poſt parentum delictum.*

3 *Inſuper debet delictum parentum notorium eſſe, & in eo deceſſiſſe.*

4 *Negant plures probabiliter filios illorum qui ob crimen hæreſis repetitum comburuntur, quique ſigna contritionis dederunt, irregulares fore.*

5 *Communior ſententia eos irregulares cenſet.*

6 *Extenditur doctrina ad filios illorum qui comburuntur, qui probatam hæreſim negant.*

7 *Inſuper requiritur ad hanc irregularitatem, ut parentes decedentes hæretici, infames ob hæreſim reputentur.*

8 *Filij denunciantes parentes hæreticos ab irregularitate excusantur.*

1. Filios, & nepotes hæreticorum, & eorum fautores, & receptatores irregulares esse si per viam virilem descendant, si vero via fœminea filios non nepotes docet ex communi sententia Navarr. *capite 27. numero 205.* Simancas *de catholic. institut. tit.9. numero 14.* Suarez *de censur. disputat. 43. sect.3. numero 1.* Valen. *disput.7. quæst.19. punct.3. in 3. specie irregularitatis.* Sanchez *lib.2. in decalog. cap.28. numero 7.* Coninch. *disput. 18. dub. 7. num. 56.* Bonacina *disputat. 7. de irregularit. quæst. 3. punct. 7. numero 9.* Ducuntur *ex cap. statutum, de hæreticis in 6.* ubi ij filij excluduntur ab officio, & beneficio, & nomine officij officium Ordinis intelligunt. Hanc irregularitatem extendunt Doctores cum Glossa *in dicto cap. statutum, verbo volumus.* Covarruv. *2. variar. cap.8. num.3.* Pegna *3. part. direct. comment. 103.* Suarez, Azor. & alij plures relati à Sanch. *lib.2. in decalog. cap.27. num. 1.* ad filios illegitimos, & spurios, quia nulla est ratio ob quam ij speciali privilegio quàm filij legitimi gauderent, maximè cùm textus generaliter de filiis loquatur.

Sed quamvis sententia asserens filios, & nepotes hæreticorum irregulares esse communis sit, ejus tamen fundamentum inefficax est, siquidem ut superius probatum est, nomine officij publici non officium Ordinis, sed jurisdictionis temporalis intelligit Glossa *ibi*, cui alij Doctores adhærent. Quapropter Tolet. *lib.1. sum. cap.25. num.8.* Sayrus *lib.5. thesauri, cap. 10. num. 40.* censent hos filios irregularitati non subjici, quia nullibi adversus illos statuta est.

2. Sed concesso cum communi sententia hos filios irregulares esse ad incurrendam hanc irregularitatem requiritur primò, ut ipsi filij nati fuerint post parentum delictum, nam si antequam parentes deliquerint, ipsi fuerint nati nullatenus irregulares sunt censendi. Ut rectè tradit Navarr. *cons. 27. de hæreticis.* Simancas *de Catholic. institit. tit. 23.* Henriquez *libr.14. cap.5. num.4.* Lessius *lib.2. cap.34. numero 121.* Coninch. *disput.18. dub.7. num. 53.* Sanchez *lib.2. capit.27. num. 14.* Bonac. *disp. 7. q.3. punct.7. num. 10.* Gaspar. Hurtado *disp.2. difficult.3. num.8.* quia eo casu non sunt formaliter filij hæreticorum, sed potiùs Catholicorum, cum à parentibus Catholicis concepti, & nati sint. Præterea non est credendum velle Ecclesiam ob parentum delictum privare filios jure quæsito, & habilitate possessa ad Ordines suscipiendos, vel illos exercendos. Si autem filij ante hæresim parentum nati irregulares forent ob hæresim parentum postmodum contingentem, sine dubio privarentur prædicto jure quæsito, & habilitate possessa, quod dicendum non est.

3. Secundò est necessarium, ut delictum parentum notorium sit, & insuper manifestum in eo decessisse, ut cavetur *in dicto cap. statutum*, & advertit Sayrus *lib.6. thesauri, cap. 10. num. 40.* Neque satis est, ut de hæresi suspecti parentes decedant, quia textus filios hæreticorum damnat, non autem filios illorum, qui de hæresi suspecti sunt, quia hi non sunt formaliter hæretici. Sicuti notavit Sanch. *lib. 2. in decal. cap.27. num.29.* Pegna *direct. 3. p. quæst.115. comment. 164. vers. nam filij.* Farinac. *de hæresi, q.191. numer. 67.*

4. Circa hanc conditionem dubitant Doctores de filiis eorum parentum qui ob crimen hæresis repetitum comburuntur, quippe ab hæresi ante mortem ob data pœnitentiæ signa sunt absoluti, an sub hac irregularitate comprehendantur? Negant & satis probabiliter plures Doctores, Simancas *de Catholicis institit. tit.29. numero 17.* Henriquez *lib.14. de irregular. cap.5. num.4.* Ægid. *disp.18. dub.7. num.51.* Gaspar. Hurtado *disp.1. de irregular. difficult.3. n.8.* & alij relati à Sanch. & Pegna statim referendis. Moventur, quia Textus *in cap. statutum*, hanc irregularitatem filiis hæreticorum indicens exigit, ut in hæresi decedant parentes à delicto non emendati, neque Ecclesiæ reincorporati, quod de iis parentibus non videtur verificari posse, cùm de facto ab hæresi absolvantur, decedantque parati pœnitentiam adimplere, & Ecclesiæ præceptis obedire. Neque obest quòd solemniter eis non præstetur absolutio: satis enim videtur esse quòd de facto concedatur. Hac enim absolutione quantumvis privata Ecclesiæ reconciliantur, & reincorporantur. Neque Textus reconciliationem, & reincorporationem solemnem exigit, & cùm simus in materia odiosa, & pœnali, non est restrictio facienda.

5. Cæterùm communior sententia, & praxi observata horum parentum filios irregularitate damnat, uti docuit Suarez *de censur. disp.43. sect.3. num.4.* Rosas *tract. de hæreticis, 2. part. num.337.* Pegna *director. inquisitor. 3. p. comment. 164.* Azor. *tom.1. instit. moral. lib.8. cap.13. post q.9* Molin. *tom.3. disp.658. n. 19* & alii plures quos refert, & sequitur Sanch. *lib.2. in decalog. cap.27. à n.22.* Ratio est, quia sic conversi præsumuntur in hæresi decedere, & fictè converti timore, potius ne vivi comburantur, quàm fidei amore, ideóque nec juridicè admittuntur ad pœnitentiam, nec solemniter absolvuntur, quæ solemnis, & juridica absolutio videtur requisita, ut ab Ecclesiâ judicentur decedere ipsi reconciliati, & reincorporati.

6. Extendunt præfati Doctores hanc irregularitatem ad filios illorum qui comburuntur, quia probatam hæresim negant. Cùm enim de hæresi convicti sint, & eam confiteri nolint, præsumuntur in ea perseverare, atque adeò hæretici. Item ad filios illorum qui in absentia condemnantur, eorumque statuæ comburuntur; quia eorum contumacia hæresim probat, *cap. cum contumacia, de hæreticis in 6.* Ab hac tamen contumaciâ censebuntur liberi, si constiterit ante mortem signa contritionis dedisse, & absolutionem postulasse, ut bene advertit Pegna *dicto comment.164. col.4.* Sanch. *lib.2. decal. cap.27. num.19.*

7. Tertiò requiritur ad prædictam irregularitatem, ut eorum parentes decedentes hæretici infames ob hæresim reputentur. Quod cùm contingat in illis regionibus, ubi passim hæretici cum Catholicis sunt permixti, videlicet Anglia, & Germania, filij horum parentum, quos constat in hæresi decessisse irregulares non sunt; quia hæc irregularitas in filios derivatur ob infamiam parentum ex hæresi contractam, at advertit Henriquez *lib.14. cap.5. num.4.* Emanuel. Sà *verbo irregularitas ex defectu animæ, numer. 4.* Sanchez *lib.2. in decalog. cap.27. num.28.* Bonac. *disp. 7. de irregul. quæst.3. p.7. num.9.*

8. Ad extremum advertunt Sanchez *dict. cap.27. numero 31.* Pegna *2. part. director. inquisitor. cap.14. com.15. vers. hoc, addiderim*, & *3. part. com164. vers. in filiis.* Alphons. de Castro *lib.2. de justa hæreticor. punit. cap.26.* Simancas *de catholic. institut. tit.29. numero 47.* Rosas *in singular. fidei singul.12. num.5.* Farinac. plures referens *de hæresi, quæst.191. num.35.* ex privilegio Pontificis excusari filios ab irregularitate, aliisque pœnis jure statutis, si parentes hæreticos Inquisitoribus denuncient.

§. III.

De Neophytis qualiter irregulares ſint?

1 *Neophytus dum ſic cenſetur ab Ordinibus excluditur.*
2 *Determinare tempus pro quo Neophytus cenſendus ſit, Epiſcopi arbitrio relinquitur.*
3 *Qui in infantia baptizatus eſt, non eſt Neophytus, etiamſi ex patre Judæo, vel Sarraceno deſcendat.*
4 *Satisfit aliquibus objectionibus.*

1. NEophytus dicitur qui novus eſt in baptiſmo in ætate adulta ſuſcepto, ut conſtat *ex cap. ſicut neophytus* 48. *diſt.* Hunc autem interim dum neophytus eſt irregularem eſſe, ſeu arceri ab Ordinibus ſuſcipiendis conſtat *ex cap.* 1. *& 2. dict. diſt.* cujus deciſionis ratio redditur à Paulo 1. *ad Timoth.* 3. ne in ſuperbiam elatus in judicium incidat diaboli, exiſtimans Eccleſiam ſuo miniſterio indigere, ideóque *in cap. conſtituit* 17. *quæſt.* 4. redditur incapax ad officia publica. Nam ut inquit Innocent. relatus *in cap. miſerum* 61. *diſt.* miſerum eſt, cum magiſtrum fieri qui nondum eſſe diſcipulum didicit.

2. Determinare tempus, pro quo neophytus cenſendus ſit, arbitrio Epiſcopi relinquitur, ut advertunt Suarez *diſp.* 43. *ſect.* 3. *n.* 6. Sayrus *lib.* 6. *theſaur. c.* 15. *num.* 10. Coninch. *diſp* 18. *dub.* 7. *num.* 55. Bonac. *diſput.* 7. *de irregular. quæſt.* 2. *punct.* 1. *num.* 6. Qui juxta qualitatem perſonæ, & dubium illius inſtructionem coarctare, vel prolongare tempus poterit, dummodò decennium non excedat, nam tranſacto decennio poſt baptiſmum, Neophytus non cenſetur, ut notarunt ex communi Sayrus, & Bonac. *ſuprà.* Quocirca ſi intra biennium, vel triennium à Baptiſmo ſuſcepto ſufficientia probatæ fidei, & religionis ſigna dederit ad Epiſcopi arbitrium, poterit abſque ulla diſpenſatione ad ordines promoveri, ut advertit Coninch. *dub.* 7. *num.* 55. quia ceſſat hæc irregularitas, ut docuit Ambroſ. *in cap. Neophytus* 61. *diſt.* ibi: *Neophytus prohibetur ordinatione extollatur in ſuperbiam, ſed ſi non deeſt humilitas competens ſacerdotio, ubi cauſa non adhæret, vitium non imputatur,* favétque *cap. ſi quis* 57. *diſtinct.* Vide Covarr. *Clement. ſi furioſus*, 1. *p.* §. 2. *n.* 8. *concl.* 3. Avila 7. *p. diſp.* 4. *dub.* 4. Sanch. *lib.* 2. *in decal. cap.* 28. *num.* 12. Bonac. *dict. punct.* 1. *num.* 5.

3. Ex hac doctrina infertur minimè eſſe neophytum, neque irregularem qui in infantia baptizatus eſt, etiamſi deſcendat ex patre Judæo, vel Sarraceno, neque eſſe inhabilem ad obtinendas dignitates, & Eccleſiaſtica beneficia, quia nullibi contrarium cavetur; & facit *lex* 6. *tit.* 24. *part.* 7. & notarunt Covarr. *Clement. ſi furioſus*, 1. *part.* §. 2. *num.* 8. *concluſ.* 6. Sanchez *lib.* 2. *in decal. cap.* 28. *numero* 11. Navarr. *capit.* 27. *num.* 205. Salcedo *pract. cap.* 22. *num.* 8. Suarez *diſputat.* 43. *ſection.* 3. *numero* 8. Sayrus *lib.* 6. *cap.* 13. *numero* 10. & alij apud ipſos. Qui rectè monent in hac parte nihil eſſe à Concilio Trident. mutatum *ſeſſ.* 23. *cap.* 7. *de reformat.* ubi præcipitur Epiſcopis inquirere ordinandorum genus, &c. quia hac inquiſitione tantùm voluit Concilium, ut ea, quæ ſunt à jure ſtatuta exactè obſervarentur. Quapropter cùm à teſtibus exigitur juramentum, an ordinandus ſit Chriſtianus veteranus, intelligendum eſt juramentum, an ſit ita Chriſtianus veteranus, ut non ſit neophytus, neque filius ancillæ, neque hæretici ut taliter condemnati. Unde eſto deſcendat ex patre Judæo, vel ad fidem reconciliato, poterunt in prædicta depoſitione teſtes jurare abſolutè illum eſſe Chriſtianum veteranum, neque à Mauris, aut Sarracenis deſcendentem, quia non deſcendit eo modo quo impediatur ab Ordinibus, beneficiis Eccleſiaſticis, & officiis publicis. Sicuti notavit Sanchez *dicto cap.* 28. *numero* 16.

4. Sed objiciunt aliqui conſtitutionem Pauli IV. relatam à Navarro *lib* 5. *conſ. tit. de Judæis, & Sarracenis, conſ.* 1. in qua deſcendentes ex Judæis, & hæreticis uſque ad quartam generationem prohibentur ſacris Ordinibus initiari: quam conſtitutionem Gregor. XIII. extendit ad deſcendentes ex Sarracenis. Hæ tamen conſtitutiones, ut advertunt Avila 7. *part. de irregul. diſput.* 4. *dub.* 3. Gaſpar. Hurtado *diſputat.* 2. *difficult.* 3. *num.* 9. uſu receptæ non ſunt. Præterquam quòd latæ ſunt pro ordine D. Franciſci ad quem prohibentur admitti ſic deſcendentes, ut dixit Sanchez *lib.* 2. *in decal. cap.* 27. *num.* 3. Rodrig. *qq. regul. tom.* 1. *q.* 14. *art.* 1. *&* 2. *& in ſum. t.* 2. *cap.* 5. *n.* 2. Quinimò Sixtus V. ut præfati Doctores referunt, prædictas conſtitutiones reſtrinxit ad ſecundam generationem paternam, & primam maternam.

Secundò objiciunt *cap. conſtituit* 17. *quæſt.* 4. ubi Judæi, aut ij qui ex Judæis ſunt ab officiis publicis excluduntur, ergo quomodocunque deſcendant cenſendi ſunt inhabiles; Sed facilè reſpondetur cum Suarez *diſput.* 43. *ſect.* 3. *num.* 9. Sanchez *lib.* 2. *in decalog. cap.* 28. *num.* 15. intelligi de iis qui ſunt ex Judæis noviter ad fidem converſi, non de illis qui ab infantia fidem ſuſceperunt. Secundò reſpondeo nomine eorum, qui ſunt ex Judæis, intelligi eos, qui ſunt ex Judæorum familia, & in Judaiſmo perſeverant: nam *in ſuprad. cap. conſtituit*, Judæi, & ij qui ex Judæis ſunt, nominantur diſtincti à Chriſtianis. Supponit ergo Textus illos in ſuo Judaiſmo perſeverare.

Supradicta doctrina procedit ſecundùm jus commune, nam ſi particularia ſtatuta à Pontifice confirmata ſpectemus; certum eſt, deſcendentes à Judæis, Mauris, vel Sarracenis excludi etiam uſque milleſimam generationem ab aliquibus beneficiis, & capellaniis, ut in Eccleſia Toletana, & Legionenſi, & ab aliquibus officiis publicis, ut in tribunali ſanctæ Inquiſitionis.

§. IV.

De diſpenſatione irregularitatis ex hæreſi provenientis.

1 *Cum hæreticis ad fidem redeuntibus ſolus Pontifex diſpenſat, ut Ordinibus initientur, vel ad ſuperiores aſcendant.*
2 *Ut in Ordinibus habitis miniſtrent, etſi aliqui nullam diſpenſationem requirant, verius eſt Epiſcopi diſpenſatione indigere.*
3 *In hac irregularitate occulta plures cenſent non poſſe Epiſcopum virtute* Concil. Trident. *diſpenſare.*
4 *Verius videtur oppoſitum.*
5 *Aliquibus gravibus Doctoribus placet poſſe quemlibet ex inquiſitoribus diſpenſare in foro conſcientiæ. Sed oppoſitum eſt verius.*
6 *In irregularitate ob apoſtaſiam à fide factam ſi aliqua ſit, Epiſcopus diſpenſare poterit.*
7 *In irregularitate, quam filij, & nepotes hæreticorum contrahunt, ſolus Pontifex diſpenſat.*

1. CUm hæreticis ad fidem redeuntibus ſolum Pontificem diſpenſare poſſe, ut Ordinibus initientur, vel initiati ſint, ut ad ſuperiores aſcendant, teſtatur pluribus relatis Suarez *diſp.* 43. *ſect.* 1. *n.* 6. Sanchez *lib.* 2. *in decalog. cap.* 25. *n.* 13. *&* 14. Bonac. *diſput.* 7. *punct.* 7. *quæſt.* 3. *num.* 12.

2. Ut

2 Ut verò in Ordinibus jam habitis ministrent, Gasp. Hurtado *disp. 2. de irregular. difficult. 3. in fine*, & aliis quos tacito nomine refert Coninch. *disp. 18. dub. 7. num. 52.* placet dispensatione non indigere, sed liberè eos Ordines exercere posse; eo quòd in *cap. saluberrimum, 1. quæst. 7. & cap. Nos consuetudine dist. 12.* id videatur permissum. Sed rectiùs docuerunt Suarez *dicta sect. 1. num. 6.* Sanchez *num. 14.* Coninch. *n. 52.* Episcopi dispensatione indigere, ut colligitur manifestè ex *cap. Presbyteros 50. dist.* idque indicatur in *cap. saluberrimum* quatenus dicitur eos habere debere pro beneficio, ut in susceptis Ordinibus ministrare possint. Si igitur loco beneficii, & gratiæ ea ministratio habenda est, ergo non est illis jure debita Quinimo existimat Suarez *disp. 43. sect. 1. num. 6.* Coninch. *num. 52.* Bonacina *disp. 7. quæst. 3. punct. 7. num. 13.* Sanchez *lib. 2. in decalog. cap. 25. num. 14.* neque Episcopum dispensare posse quoad sacerdotii usum, & satis indicatur in *dicto cap. Presbyteros 50. dist.* Et fortè ob hanc causam Pius V. anno 1567. prohibuit generali Hispaniæ Inquisitori, ne habiles redderet presbyteros hæreticos, ut in altari deservirent, prout refert Pegna *direct. inquisitoribus 3. part. quæst. 126. comment. 157.*

3 Difficultas autem est, An possit Episcopus virtute Conc. Trident. *sess. 24. cap. 6. de reformat.* in hac irregularitate occulta, neque deducta ad forum contentiosum dispensare? Ratio difficultatis est, quia communior sententia affirmat esse revocatam Episcopo facultatem absolvendi ab hæresi in eo decreto concessam. Ergo etiam est illis revocata potestas dispensandi in irregularitate inde proveniente. Tum quia hæc irregularitas est accessoria hæresi. Tum præcipuè quia in *cap. cum illorum de sentent. excommunicat.* dicitur Episcopos non habere potestatem dispensandi in casibus, in quibus eorum absolutio est illis interdicta, cùm majora intelligantur illis prohibita, quibus vetita sunt minora. Absolutio autem minus est quàm dispensatio, ut sentit Glossa *ibi* Abbas *num. 2. notab. 3.* Felin. *num. unico.* Ergo denegata Episcopis potestate absolvendi ab hæresi, consequenter censetur denegata potestas dispensandi in irregularitate ex illa proveniente. Atque ita ut probabilissimum tradit Suarez *disp. 43. sect. 1. num. 15.* Tolet. *lib. 1. cap. 46.* Filliuc. *tract. 20. num. 231.* Bonac. *de irregular. disp. 7. quæst. 3. p. 7. n. 12.*

4 Nihilominus verius censeo, posse Episcopum dispensare, prout aliis relatis docuit Sanch. *lib. 2. decal. cap. 25. num. 18.* Farinac. *de hæresi quæst. 194.* quia hæc dispensatio dici nequit majoris considerationis, quàm absolutio à crimine hæresis, & illius excommunicatione; quia hæc irregularitas non est certa, sed dubia; ac proinde etiamsi intelligamus negatam Episcopis esse potestatem absolvendi ab hæresi, non inde infertur esse negatam potestatem dispensandi in illius irregularitate, quæ dubia est Quando autem dicitur potestatem dispensandi majorem esse potestate absolvendi, intelligitur de potestate dispensandi in impedimento certo non dubio, quale est hæc irregularitas. Neque dispensatio hujus irregularitatis est annexa excommunicationis absolutioni, cùm sint potestates omnino distinctæ, & separatæ.

5 Porrò aliquibus gravibus doctoribus Mandosio *de signatura gratiæ, verbo absolutio ab hæresi inito.* Umberto Locato *in judicial. inquisitor. verbo irregularitas numero 2.* Lelio Zecho *tract. de fide, cap. 11. num. 16. in duodecima pœna hæretic.* Henriq. *lib. 14. cap. 18. num. 2.* placet posse quemlibet ex Inquisitoribus saltem pro foro conscientiæ dispensare in hac irregularitate ex constitutione Clement. VII. relata à Pegna *in director. inquisit. ad finem.* Sed verius est oppositum, prout defendit Suarez *disp. 43. sect. 1. num. 5.* Pegna *direct. 3. p. quæst. 126. comment. 175.* Sanchez *lib. 2. decalog. cap. 25. num. 19.* Farinacius *de hæresi quæst. 192. num. 76.* Quia prædicta constitutio, usu, & consuetudine censetur revocata. Præterquam quòd lata videtur pro personis quæ eo tempore aderant, neque ad alios extendi.

6 Quoad irregularitatem verò incursam ob apostasiam à fide fictam, si fortè aliqua sit, si timore aliquo delictum commissum est, poterit Episcopus dispensare cum Clericis Presbytero inferioribus, ut in susceptis Ordinibus ministrent, at cum presbytero ut officium sacerdotale & munus prædicandi exerceat solus poterit Pontifex sicut & facultatem concedere, ut ad Ordines promoveatur, vel ad superiores ascendat. Cum his verò qui à fide sponte apostatarunt, neque ad ascensum ad Ordines, neque ad susceptorum usum potest alius præter Pontificem dispensationem concedere. Quæ omnia constant ex *cap. Presbytero 50. dist.* Et tradit Suar. *disp. 43. sect. 2. num. 4. & 5.* Sanch. *lib. 2. in decalog. cap. 25. num. 21.*

7 Si autem de irregularitate, quam filii, & nepotes hæreticorum contrahunt, loquamur; penes Pontificem tantùm est potestas dispensandi, neque in Concil. Trident. conceditur hæc facultas. Tum quia hæc non potest ex delicto occulto provenire. Tum quia hæc non est irregularitas ex delicto immediatè proveniens, etiamsi ex delicto ortum habeat, sed ex indecentia, quam filii contrahunt ob parentum delictum. In susceptis autem Ordinibus antequam delictum paternum declaretur, & notorium fiat bene possunt hujusmodi ministrare nulla dispensatione requisita, quia jure acquisito non privantur filii ob parentum delictum. Colligitúrque ex *dicto c. 2. de hæreticis in 6.* ubi hujusmodi filii ab officiis habitis non dejiciuntur, tametsi inhabiles fiant ad alia obtinenda. Sic Glossa *cap. satis perversum 56. dist. in princ.* Maiol. *lib. 5. de irregular. cap. 47. num. 6.* Suarez *disput. 43. sect. 3. num. 2.* Sanch. *lib. 2. in decal. cap. 28. num. 10.*

Punctum XX.

De irregularitate proveniente ex infamia.

1 *Infamia quæ sit, & quotuplex?*
2 *Explicatur infamia quæ ex delicto proprio nascitur.*
3 *Requiritur delictum esse notorium.*
4 *Ex condemnatione delicti publici infamia nascitur.*
5 *Ex delicto alieno nascitur infamia.*
6 *Item ex officio.*
7 *Explicatur infamia nata ex facto ipso secluſa omni lege.*
8 *Quod discrimen sit inter infamiam juris, & facti?*
9 *Infames sive juris sive facti irregulares sunt.*
10 *Infames excluſi sunt à dignitatibus obtinendis.*
11 *Hos infames ita esse excluſos ab hujusmodi dignitatibus, ut earum proviſio irrita sit docuerunt plures. Tametsi contrarium non videatur improbabile.*
12 *Si infamia poſſeſſioni officiorum, & beneficiorum dignitatúmque superveniat, non obligat infamem ea à ſe abdicare.*
13 *Qualiter infamia juris aboleatur quoad effectus jure canonico inductos?*
14 *Infamia facti emendatione vitæ aboletur.*
15 *Nulli vitio præter dicta, irregularitas annexa eſt.*

1 INfamia est boni nominis, rectæque existimationis diminutio; nam cùm fama sit status dignitatis, id est humanæ conditionis legibus, & moribus comprobatus, ut colligitur ex *leg. cognitio §. existimatio,*

ff. de variis, & extraord. cognition. Et ex *leg. regia* 1. *tit.* 6. *p.* 7. infamia quæ huic famæ opponitur erit diminutio, seu privatio hujus status. Hæc infamia prout ad præsens spectat duplex est, alia juris, alia facti. Infamia juris triplex est, alia ex delicto proprio, cui jure ipso infamia annectitur, alia ex delicto alieno, alia ex officio.

2 Rursus infamia ex delicto proprio duplex est, alia quæ annectitur ipsi delicto tantùm, alia quæ prærequirit delicti condemnatoriam sententiam. Infamia juris annexa delicto tantùm oritur ex delicto cui jus civile, vel canonicum infamiam annectit. Hoc delictum multiplex est. Primò refertur lenocinium, quod censetur committere qui ex consuetudine fœminam, seu virum prostituit, vel suadet, ut cum alio fornicetur. *Leg.* 1. *& leg. Athletas*, §. *ait prætor. ff. de his qui notantur infamia. Leg. palam*, §. *lenocinium*, *ff. de ritu nuptiarum*, *& leg. regia* 4. *tit.* 6. *p.* 7. Secundò qui bina sponsalia, seu matrimonia contrahit etiam invalida propria authoritate; secùs si alterius jussu, cui subjicitur. Nam tunc infamia in præcipientem refunditur, *leg.* 1. *in fine*, *& leg. quid ergo in princ. & tribus* §§§. *sequentib. ff. de his qui notantur infam. cap. nuper de Bigamis.* Tertiò locans suas operas, ut cum bestia fera pugnet, nisi bestia aliis pernicioſa esset. Uti habetur *leg.* 1. §. *item senatusconsulto*, *&* §. *bestias*, *ff. de postulando.* Quartò descendens in certamen privatum cùm alio homine quæstus causa, seu pretio accepto, *leg.* 2. §. *ult. ff. de his qui notantur infamia*, *& leg. reg.* 4. *tit.* 6. *p.* 7. Non autem qui causa fortitudinis ostendendæ etiam proposito præmio in certamen descendit, quique athleta dicitur, ut habetur *leg.* 2. *Cod. de Athletis lib.* 10. & *ibi* Glossa. Quintò miles, seu dux ab exercitu dimissus ob delictum ibidem commissum, vel si ob eam causam militaribus insigniis privaretur ex *leg.* 1. *&* 2. *ff. de his qui notantur infamia*, *& leg. regia* 4. *tit.* 6. *part.* 7. Sextò miles prædia aliena negotiationis causa conducens, *leg. ult. ff. de locato*, *& leg. regia* 4. *tit.* 6. *p.* 7. Septimo usurarius, seu ex officio fœnus exercens, *leg. improbum fœnus*, *Cod. ex quibus causis infamia irrogetur. Leg.* 4. *tit.* 6. *part.* 7. *& leg. ult. tit.* 6. *lib.* 8. *novæ collect. regiæ.* Octavò non implens cùm juramentum promissorium, quo tenebatur. *Leg. si quis major*, *Cod. de transactionibus. Leg. quoties*, *Cod. de dignitatibus*, *lib.* 12. *& leg. regia* 4. *tit.* 6. *part.* 7. Ex jure nostri regni subjiciuntur infamiæ non adimplens homagium (hoc est *pleito menaje*) cùm posset, & deberet, tametsi ea promissio juramentum non includeret. Uti habetur *leg. regia* 2. *tit.* 5. *part.* 7. Item nobilis palinodiam recantans in judicio vulgò *se dedisce in Juicio*, *o por corte*, *leg. regia* 2. *tit.* 5. *part.* 7. Præterea sodomita, quem etsi jure communi verius sit infamem non esse, at jure nostro regni certissimum est ex *leg.* 4. *tit.* 6. *part.* 7. ut *ibi* Gregor. Lopez adnotavit. Ex jure autem canonico læsæ majestatis tum divinæ, tum humanæ rei, eorumque fautores, Cardinalium sanctæ Romanæ Ecclesiæ hostiliter insecutores infamia notantur, ut constat ex *cap. fœlicis de pœnis*, *lib.* 6. Item raptores mulierum juxta Concil. Trident. *sess.* 24. *cap.* 6. *de reformat. matrimonii* Præterea in duellum descendentes, eorumque patrini, ut habetur *sess.* 25. *cap.* 19. *de reformat.* ac tandem omnes illi qui jure civili infamiam incurrunt infames jure canonico censentur, ut dixit Adrian. *cap. omnes* 6. *quæst.* 1. ibi: *Omnes infames esse dicimus, quos leges sæculares infames appellant.*

3 Sed an ad incurrendam hanc infamiam debeat esse delictum notorium; non constat inter Doctores. Nam Antonin. 3. *p. tit.* 28. *cap.* 6. § 7. Sylvest. *verbo irregularitas*, *q.* 14. Suar. *disp.* 48. *sect.* 1. *num* 7. indicant ex delicto etiam occulto infamiam incurri. Quod inde probatur, nam infamia non incurritur ex delicti manifestatione, sed ex ipso delicto. Verùm quamvis ex ipso delicto infamia proveniat, attamen illius manifestatio, & publicatio requiritur, ut infamiam irroget. Sicuti docuit Glossa *in cap. inquisitionis de accusationibus.* Abbas *in cap. ex tenore de temporibus ordinat.* Navarr. *cap.* 27. *num.* 248. Covarruv. 3. *var. resolut. capite* 3. *numero* 2. Henriquez *libro* 13. *capite* 36. *& lib.* 14. *cap.* 5. *num.* 2. Avila 7. *p. disp.* 4. *dub.* 7. *concl.* 1. Sanch. *lib.* 2. *in decalog. cap.* 26. *num.* 1. Coninch. *disp.* 18. *dub.* 7. *num.* 56. Laymañ. *de irregular. cap.* 4. *num.* 8. quia infamia est famæ, & bonæ æstimationis diminutio. At dum crimen innotum est bonum nomen delinquentis non diminuit. Ergo ex crimine dum occultum est, infamia oriri non potest. Cum hoc tamen stat, si timetur delictum esse publicandum, & consequenter infamia contrahenda obligatum esse delinquentem abstinere ab omnibus illis actibus à quibus infames abstinent; aliàs exponitur periculo depositionis, & annullationis à judice faciendæ. Sicuti advertit Suar. *disp.* 48. *sect.* 1. *num.* 16. Laymañ. *de irregul. c.* 4. *num.* 9. *concl.* 1.

4 Altera infamia juris, quæ ex delicto nascitur, quæque delicti sententiam condemnatoriam requirit, oritur ex condemnatione delicti publici, hoc est illius delicti, de quo cuilibet de populo permittitur accusare. Uti sunt crimen læsæ majestatis, adulterii late sumpti, proditionis, falsi, rapinæ, homicidii. Ut habetur *instituta de publicis judiciis*, *leg.* 1. *& leg. infamem ff. eodem tit.* Deinde crimen furti, injuriarum, doli mali. Nam esto hæc crimina privata sint subsecuta condemnatione infamiam irrogant; *leg.* 1. *leg. Athletas*, §. *ult. ff. de his qui notantur infamia.* Quinimo paciscens ne de iis criminibus accusetur, post condemnationem infamiam incurrit ex *suprædicta lege athletas.* Præterea damnatus ob intervenientem dolum in contractu societatis, in tutela, mandato, depositi, in alicujus criminis infamiæ subjicitur, ut latè expendit Molina *tract.* 4. *disp.* 9. *num.* 6. 22. *& seqq.* Hæc tamen condemnatio debet esse per sententiam definitivam, quæ transeat in re judicatam. Nam quousque ea sententia accedat non censetur reus damnatus. Argument. *leg.* 1. *ff. de his qui notantur infamia*, *& leg. infamem. ff. de Publicis judiciis.* Et tradit Sylvest. *verbo infamia*, *num.* 12. Navarr. *cap.* 25. *num.* 73. Castro *lib.* 2. *de justa hæretic. punit. cap.* 9. Molina *tract.* 4. *d.* 9. *n.* 4. Quinimo Abbati *in cap. acquisitionis*, *num.* 2. *de accusationibus.* & Suar. *disp.* 48. *sect.* 1. *num.* 6. placet hanc condemnationem debere esse non ex officio Judicis, sed instigante accusatore. Illud est certum, si ob criminis notorietatem damnatus sis alicui pœnæ publicæ, uti fustigationis, flagellationis, & similium, infamiam irrogant ex *l. ictus*, *ff. de his qui notantur infamia*, *& leg. fustibus*, *Cod. ex quibus causis infamia irrogetur*, *& leg. regia* 5. *tit.* 6. *p.* 7. Neque obstat *leg. nullam*, *Cod. eodem tit.* definiens non incurri infamiam, quia ut rectè explicat Molina *tract.* 4. *d.* 9. *num.* 19. hæc lex loquitur, cùm hæc pœna infligitur causa indagandæ veritatis, quo casu infamia non contrahitur.

5 Secundò oritur infamia ex delicto alieno. Hæc enim ratione filii, & nepotes parentum violentas manus in Cardinalem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ injicientium infames efficiuntur. *Cap. Felicis*, *vers. quod si quis de pœnis in* 6. Item filii proditorum crimen læsæ majestatis committentium jure civili redduntur infames *leg. quisquis* §. *filii Cod ad leg. Jul. majestatis* Aliqui hanc doctrinam extendunt ad filios hæreticorum, quibus officia publica, & beneficia prohibentur. Sed ut bene notat Suar. *de censur. disp.* 48. *sect.* 3. *& de fide*, *disp. ult. sect. ult. num.* 7. Sanch. *lib.* 2. *in decal. cap.* 28. *num.* 5. Etsi hujusmodi filii irregulares sint, non tamen infames, aliàs redderentur inhabiles ad testimonium ferendum juxta *cap. testimonium*, *& cap.*

licet

licet de Testibus. Itémque si Clerici essent, privari deberent beneficiis, & officiis habitis, cùm tamen hæc omnia infamibus prohibeantur, quæ tamen filiis hæreticorum prohibita non sunt, uti vidimus. Filii autem histrionum, carnificum, & aliorum vilia officia exercentium nullo modo infames sunt, imò neque irregulares, quia nullibi cavetur. Ut bene notavit Suar. *d. disp.* 48. *sect.* 3. *in fin.* Præterea illegitimos, id est qui non ex legitimo matrimonio nati sunt, plures censent infames esse juxta *leg. regiam* 2. *tit.* 6. *p.*7. Sed ut rectè Covarruv. *pract. qq. cap.* 19. *num.*6. Molina *tract.* 4. *disp.* 7. *num.* 5. nullatenus infames dici possunt, cum ab obtinendo, & administrando officium tabellionatus, & decurionatus munus; *leg. generaliter*, §. *spurios*, & *l. spurii ff. de Decurionib.* & ad testimonium in judicio proferendum, & ad jus hæreditatis ex testamento non repelluntur; tametsi jure canonico irregulares, & inhabiles ad Ordines suscipiendos, & beneficia Ecclesiastica obtinenda, aliósque effectus existant.

6 Tertiò infamia nascitur ex officio. Sunt enim aliqua officia ita vilia in Republica, ut ea exercentibus infamiam irrogare videantur. Hujusmodi est officium histrionum, qui olim se pretio conducebant ad spectaculum sui corporis exhibendum, sive qui obscœna publicè repræsentabant. De quibus S. August. *lib.* 2. *de civit. Dei*, *cap.* 11. & 13. Hi igitur ob turpes, & indignas repræsentationes infamiæ nota afficiebantur, juxta *leg.* 1. & 2. §. *ait prætor.* junctis *duobus sequentibus ff. de his qui notantur infam. cap. definimus* 4. *quæst.* 1. & *cap. aliquantos* 51. *dist.* & *leg. regia* 4. *tit.* 6. *part.*7. Et tradit Henriq. *lib.*14. *cap.*15. *num.*4. Molina *tract.*4. *d.*8. *num.* 10. Avila 7. *p. d.*4. *dub.* 5. *concluf.*2. & alii apud ipsos. Præter supradictum officium histrionum, seu scenicorum, alii enumerant officium carnificum, macellariorum, lictorum, & similium; sed absque fundamento, nam esto sint officia infimæ conditionis, & notæ, nullo tamen jure scripto cavetur infames esse ea exercentes.

7 Altera infamia nuncupatur facti, quia ex facto ipso secluso omni lege nascitur. Etenim cùm fama sit status dignitatis illæsæ legibus, & moribus comprobatus, efficitur sanè quolibet facto, seu opere legibus, & bonis moribus adverso status integritatem diminui. Hæc infamia ex facto gravi, hoc est ex peccato mortali orta, esto generalis sit, sufficit tamen spectato jure canonico, dum perseverat, ab Ordinibus suscipiendis infamatum repellere, ut indicatur *cap. Testimonium de Testibus*, & *cap. alieni* 2. *quæst.*7. *cap. constituimus* 3. *quæst.* 5. & aliis. Dixi *spectato jure canonico*, nam spectato jure civili plura sunt peccata, quæ suos patronos attentos eorum statu & communitate intra quam vivunt, viles, & abjectæ æstimationis non reddunt, neque ab officiis, & muneribus communibus excludunt. Sicuti advertit Molina *tract.* 4. *de justit. disp.*7. *num.*6. Quinimo non solùm grave peccatum. Sed ejus vulgata opinio apud viros probos, & prudentes sufficiens est sic infamatum ab ordinibus, aliisque officiis repellere, interim dum non se purgat juxta *cap. quoties*, & *cap. integer de purgat. canonica.* Neque enim decet in clericum coaptari, & officia honorifica exercere eum, cujus opinio gravata est.

8 Inter infamiam juris, & facti illud est discrimen quod infamia juris sola dispensatione aboletur, quippè perseverat post crimen commissum, & emendatum, utpotè effectus jure positivo inductus. At infamia facti emendatione aboletur, ut notavit Panormit. *in cap. ex diligenti de Simonia.* Navarr. *cap.* 27. *num.*204. Henriq. *lib.*14. *cap.*15. *num.*3. Coninch. *disp.*18. *dub.*17. *n.*57. Avila 7. *p. disp.*4. *dub.*5. *concluf.*1. & 4. Neque obest *cap. at si clerici*, §. *de adulteriis tit. de judiciis*, ubi Alexand. III. inquit: *De adulteriis*, & *aliis criminibus quæ sunt minora, potest Episcopus post peractam pœnitentiam cum Clericis dispensare.* Ergo hæc infamia non fuit pœnitentiâ sublata. Non inquam obstat, quia ille Textus non loquitur de infamia juris orta, ex sententia judicis, ut colligitur ex §. *antecedenti*, ibi; *Si verò coram Episcopo de criminibus in jure confessi sunt, seu legitima probatione convicti*, &c. His positis.

9 Dicendum est, infames sive juris, sive facti irregulares sunt, ac proinde nec possunt ad ordines promoveri, nec in susceptis ministrare. Uti ex communi tradit Navarr. *cap.* 27. *num.* 204. Suar. *disp.* 48. *sect.* 2. Avila 7. *p. disp.*4. *dub.*5. Coninch. *disp.*18. *dub.*7. *circa finem.* Bonac. *disp.* 7. *de irregular. quæst.* 3. *punct.* 1. *à principio.* Et colligitur ex *cap. infames* 6. *quæst.* 1. & *cap. qui in aliquo* 51. *dist.* & *ex reg. infamibus de Regulis Juris in* 6. Etenim in sacrum ministerium, & sortem domini puri, & immaculati nominis coaptari debent. Est tamen discrimen inter prædictos infames, quòd infames infamia juris simpliciter sunt irregulares, siquidem eorum irregularitas perpetua est, at infames infamia facti sunt irregulares secundùm quid; siquidem emendatione vitæ eorum irregularitas cessat.

10 Secundò asserendum eodem tenore est, infames exclusos esse à dignitatibus obtinendis juxta expressam Regulam: Infamibus portæ non pateant dignitatum, *de Reg. juris in* 6. & *leg.* 2. *C. de dignitatib. lib.*12. & *leg. un. de infam. l.*10. & *leg. regia* 7. *tit.*6 *p.*7. Quod in dignitatibus Ecclesiasticis præcipuè procedit, utpotè quæ à purioribus, & clarioribus administrari debent juxta *cap. inter dilectos de excessib. Prælator.* Nomine dignitatum comprehenduntur personatus, & beneficia quælibet Ecclesiastica, quinimo officia publica Reipublicæ Judicis, Assessoris, Advocati, Tabellionis, & similium. Uti ex communi tradit Abbas *in c. querelam de jurejurando.* Gregor Lopez *leg.*7. *tit.*7. *part.*7. Covaruv. 3. *variar. cap.* 3. *num.* 3. Paul Layman. *lib.*1. *sum. tract.* 5. *p.* 5. *de irregul. c.*4. *n.*5. Ludovic. Molina *tract.*4. *disp.*11. *n.*3.

11 Ab his dignitatibus, beneficiis, & officiis obtinendis sic exclusos esse infames, ut eorum provisio irrita, & nulla sit docuerunt Abbas *dicto cap. inter dilectos*, *num.*8. *de excessib. Prælator.* Selva 3. *p. de benefic. quæst.*5. *num.* 51. Navarr. *cap.* 27. *num.* 204. & 251. Molina *tract.*4. *disp.*11. *num.*3. Avila 7. *p. disp* 4. *dub.*7. quia Ecclesia, & respublica à suis officiis, beneficiis, & muneribus eos excludit quantum potest, uti indicat dicens. *Infamibus portæ non pateant dignitatum*, quasi diceret, *omnis via ad dignitates occlusa sit.* Si tamen validè obtinere dignitates possent, jam aliqua via ad dignitates obtinendas illis pateret.

Cæterùm etsi hæc sententia communis sit, & forum externum illam in judicando sequatur; at non videtur probabilitate carere supradictorum provisionem in foro conscientiæ validam esse, quousque à judice rescindatur: quod docuit aliis relatis Garcia 7. *p. de benefic. cap.*8. *num.*47. Nam annullatio actus utpotè odiosa inducenda non est absque manifesto Textu. At nullus est Textus hanc annullationem inducens ipso jure, nam esto infamibus nullæ sint dignitatum portæ apertæ sed omnes occlusæ, inde tamen solùm infertur illarum ingressum illis esse interdictum: non autem si de facto fiat, invalidum esse, sicuti est invalidus Ordo infamibus collatus, tametsi Ordinum portæ infamibus non pateant.

12 Quod si infamia possessioni dignitatum, officiorum, & beneficiorum superveniat, tametsi jure ipso illorum privationem inducat, non tamen tenetur infamis ea abdicare à se quousque sententia judicis saltem declaratoria criminis accedat. Ut docuit Sylvest. *verbo infamia*, *num.*25. Covaruv. *pract. qq. cap.* 19. *num.*5. Molina *tract.* 4. *disp.* 11. *num.* 3. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.*5. *part.*5. *cap.*4. *num*5. Quinimo, si infamia facti sit, & non juris, dignitatibus, & beneficiis ante

quæsitis

quæsitis non privat ipso jure, juxta communionem sententiam, quam tradit Henriq. *lib.*14. *cap.*5. *num.*3. Garcia 7.*p. de benefic. cap.*9. *num.*35. Avila 7.*p. disp.* 4. *dub.*5. *conclus.*2. Covarruv. Mol. Laym. *loc. alleg.* quia nullo jure probari hæc privatio potest.

13 Superest tamen dicendum qualiter infamia aboleatur. Et quidem quoad effectus jure canonico infamibus indictos, certum est Pontificem dispensare posse; potest namque absolutè infames ad Ordines, & beneficia promovere. Sed quia ea promotio non expedit nisi purgata infamia, & persona in pristinum statum restituta, nunquam Pontifex id præstabit, nisi priùs infamiam aboleverit: infamiam autem juris à quolibet Clerico abolere potest, quia suæ jurisdictioni est subjectus; à laico autem nequaquam potest, nisi vel ipse, vel judex infamiam irrogans sub Pontificis jurisdictione existant: ut benè notavit Molina *tract.*4. *disput.*10. *num.* 3. & colligitur ex *cap. cum te de sententia, & re judicat.* Princeps autem sæcularis infamiam jure civili indictam abolere à suis subditis potest, qua abolita cessat irregularitas in ea fundata, sicuti docuit Henriq. *lib.*14. *cap.* 5. *num.* 3. Avila 7.*part. disp.*4. *dub.*5. Suar. *disp.*48. *sect.*2. *num.*4. & 10. Episcopus verò nullatenus potest cum infamibus dispensare, ut ad Ordines ascendant. Ut verò in susceptis ministrent post peractam pœnitentiam dispensationem concedere, si delicta ex quibus infamia contracta est, sint adulterio minora. Uti colligitur ex *cap. at si clerici, §. de adulteriis tit. de judiciis*, & tradit Panormit. *cap. cum te num.*15. *de sentent. & re judicata.* Henriquez & Avila *loc. cit.* Molina *disp.*10. *num.*6.

14 Verùm si de infamia facti loquamur conveniunt Doctores, Abbas *in cap. inquisitionis, num.*2. *de accusationib. & cap. ex diligenti. num.* 6. *de Simonia.* Sylvest. *verbo infamia, num.*11. Henriq. *lib.* 14. *cap.*5. *num.*3. Suar. *disp.*48. *sect.*2. *num.*6. Molina *tract.*4. *disp.*10. *in principio.* Garcia 7. *p. de benefic. cap.*8. *num.*64. & alii passim emendatione vitæ aboleri, saltem si ea emendatio per triennium continuata fuerit, ut dixit Julius Clarus *lib.* 5. *sententiar. §. ult. quæst.*21. *num.* 2. quia infamia, quæ ex facto nascitur facto adhæret, ideóque eo facto cessante omnino cessat. Sicuti colligitur ex *cap. si duo* 15. *quæst.*6. ibi: Infames effecti donec ab incœpto crimine desistunt.

15 Ad extremum adverte Majolum *lib.*4. *de irregul. cap.*23. *& lib.*5. *cap.* 1. 12. & 30. aliósque Doctores asserere, omnia crimina dispositione digna irregularitatem inducere. Sed ut benè expendunt Suar. *disp.*43. *sect.*4. & 5. Navarr.*cap.*27. *num.*248. Henriq. *lib.*13. *cap.*36. *& lib.*14. *cap.*5. *num.*21. Avila 7. *part. disp.*4. *dub.*7. nulli vitio præter dicta irregularitas annexa est. Uti deciditur in *cap. ex tenore Tempor. ordinat.* Ubi dicitur ex nullo crimine depositione digno, si occultum sit, neminem à sacris ordinibus prohibendum esse. Et in *cap. ult. eodem tit.* inquit Pontifex *Si proposita crimina* (scilicet adulterii, perjurii, homicidii, vel falsi testimonii) *ordine judiciario probata, vel aliàs notoria non fuerint, non debent ii* (præter reos homicidii) *post pœnitentiam in jam susceptis Ordinibus, vel suscipiendis impediri. Quando verò hæc delicta publica, vel notoria sunt, tunc non ratione delicti præcisè, sed ratione infamiæ inde ortæ ab Ordinibus arcentur*, ut *superiùs* diximus. His finem imponimus tertiæ Parti Operis Moralis de Sacramentis, & Censuris, quibus virtutem Religionis, & quæ ei annexa sunt, pro captu nostro explicuimus, correctioni sacrosanctæ matris Ecclesiæ subjecta. Quartam partem de quatuor virtutibus Cardinalibus Deo favente explicaturi aggrediemur. Utinam omnia cedant in laudem Omnipotentis Dei, & Beatissimæ Virginis Mariæ, & sanctissimi Patris Ignatii, cujus indignus sum Alumnus.

FINIS.